

No. 255. **an. 1552.**

Apud Vincent. p. 33 sq.

De Siloh, Gen. 49.

Gnate Dei effigies aeterni viva parentis,
  Aeterna Verbum mente satumque patris.
Indutus nostra qui carne in virginis alvo,
  Humanum accedis, maxime Christe, genus:
Te pius Isacides compellat nomine Siloh,
  Quod tenerae es foetus virginis ipse tener.
Ac velut involvens foetum membrana recentem,
  Dum rude sub matris pectore turget onus.
Mollis et admotus non est durabilis ullos,
  Pendet et a Cotylis squalida tota novis:
Sic infirma fuit caro tunc tua maxime Christe,
  In cruce pro nobis cum lacerata fuit.
Indueras etenim mirando foedere carnem,
  Huic nostrae similem, suppliciique ream.
Sed prorsus fragilis nos ipsi, et sordida pellis,
  Materna chorion labe reumque sumus.
Attamen hoc vivet chorion, quando induis ipse,
  Voce tua sanans, atque cruore lavans.
Sic autem nobis divina haec munera dantur,
  Cum discunt vocem pectora nostra Dei,
Ac coetus ideo discentum Christe tueris,
  Ut chorion vere sit Schola casta tuum.
At tua tuta precor servetur fascia Siloh,
  Ne queat hanc ullus dilacerare furor.

No. 256. **an. 1552.**

Versus, quos Mel. scripsit in exemplar dialectices Antonii Genderi Noribergensis patricii d. 6. Mart. 1552., editi primum a Strobelio in: Nachricht von Mel. öfterm Aufenth. und Verrichtungen zu Nürnb. p. 40 sq. in eiusd. vermischten Beiträgen zur Lit. p. 120.

In tota vita numeros ut scire necesse est,
  Idque Deus lumen mentibus ipse dedit;
Sic praecepta homines dialectica nosse necesse est.
  Haec enim a summo lux venit orta Deo,
Ordine diversus res ut distinguere possis,
  Ne velut obscurum sit tibi sermo chaos,

No. 257. **an. 1552.**

Scripta publ. Witteb. I. p. 435 b. et apud Vincent. p. 61 sq.

Philippus Melanthon de consideratione humani corporis.

Non casu volucres atomi, sine mente ruentes,
  Hanc mundi formam progenuere novam.
Formatrix sed mens sapiens ac optima mundi est,
  Consilio servans condita cuncta suo.
Quae clara impressit passim vestigia rebus,
  Conditor agnosci possit ut inde Deus.
Nosse vias numerorum ac ordinis, atque tenere
  Immotum recti iudicium atque mali.
Non haec ex caecis atomis sapientia venit,
  Verum est naturae prospicientis opus.
Sic etiam positus coeli terraeque perennes,
  Quodque trahunt certae sidera cuncta vices,
Testantur vere numen sapiensque bonumque
  Esse, quod has leges condidit atque regit.
Sic non humano concreta in corpore membra
  Sponte sua, et casu nata sine arte putes.
Singula consulto certos distinxit ad usus,
  Cum templum vellet nos Deus esse sibi.
Divina in cerebro radios sapientia spargit,
  Cum verbo mentes luce suaque regit.
At cor iustitiae domus est, sentitque dolores,
  Cum punit sontes vindicis ira Dei.
Adflatuque Dei purgatum, gaudia sentit
  Et vita fruitur non pereunte Dei.
Formatum ad tantos corpus cum videris usus,
  Factorem agnoscas et venerere Deum.
Ipsius et templum non labes ulla prophanet,
  Pollutum abiiciat ne gravis ira Dei.

Noribergae, Die conversionis Pauli
anno 1552.

Manu Philippi inscripti sunt hi versus libro: Andr. Vesalii Bruxellensis Scholae medicorum Patavinae Professoris, de humani corporis fabrica. Basil. 1543. fol. qui iam est Dom. Trevirani, Profess. Vratislav.

Gekauft 1828 aus dem Nachlasse von M. [illegible]; von L. C. Treviranus
Das latein. Gedicht Melanchtons, geschrieben von dessen eigener Hand,
ist vermuthlich noch ungedruckt. (nicht in den [illegible])
Die Holzschnitte im Texte sind nach den Zeichnungen des Joh.
von Calcar, der Titelholzschnitt aber wahrscheinlich nach Tizian
auf Kosten des Vesalius gemacht (Ambr. F. Didot Ess. s. l.
grav. s. Bois. 92.)

Interessanter Auktions-Catalog mit den Verkaufspreisen.

Vesalii, Andr., de humani corporis fabrica libri septem. Cum figg. Fol. Basil., Oporinus, 1543. Ldrbd. Schönes Ex. Auf d. Vorsatzblatt das eigenhänd. geschriebene Gedicht Ph. Melanchthon's: De consideratione humani corporis, In 34 Zeilen, dadirt Noribergae die conversionis Pauli a. 1552: 75. —
(Melanchthon weilte bekanntlich vom 22. Januar bis 9. März in Nürnberg.) Abgedruckt findet sich dasselbe in scripta publica Wittemberg I. pag. 435 b., ferner in der v. P. Vincentius 1563 in Wittenberg veranstalteten Sammlung Epigrammatum Ph. Melanchthonis libri VI. pag. 61 seq. und endlich in Bretschneider's corpus Reformat. X. pag. 610. Bei dem letzten die Notiz, dass fragliches Exemplar des Vesalius im Besitze des Prof. Treviranus, damals zu Breslau, sei, aus dessen Bibliothek unser Exemplar stammt.

Philippus Melanthon
de consideratione
humani corporis.

Non casu volucres Atomi, sine mente ruentes,
Hanc mundi formã progenuêre nouã
Formatrix sed mens sapiens ac optima Mundi est,
Consilio seruans condita cũcta suo.
Quae clara impressit passim vestigia rebus,
Conditor agnosci possit ut inde Deus.
Nosse vias numerorũ ac ordinis, atq; tenere
Immotũ recti judiciũ atq; mali
Non haec ex coecis Atomis sapientia venit,
Verũ est naturae prospicientis opus.
Sic etiã positus coeli terraeq; perennes,
Quodq; trahũt certae sidera cũcta vices,
Testantur vere numen sapiensq; bonũq;
Esse quod has leges condidit atq; reget.
Sic non humano cõcreta in corpore mẽbra
Sponte sua, et casu nata sine arte putes.
Singula cõsulto certos distinxit ad usus,
Cũ templũ vellet nos Deus esse sibi.

Diuina in cerebro radios sapientia spargit

Cum verbo mentes luce suaq; regit.

At cor Iusticiae domus est, sentitq; dolores,

Cum punit sontes vindicis ira Dei.

Adflatuq; dei purgatū gaudia sentit

Et vita fruitur non pereunte Dei.

Formatū ad tantos corpus cū videris vsus

Factorē agnoscas & venerere Deū.

Ipsius & templū non labes vlla prophanet,

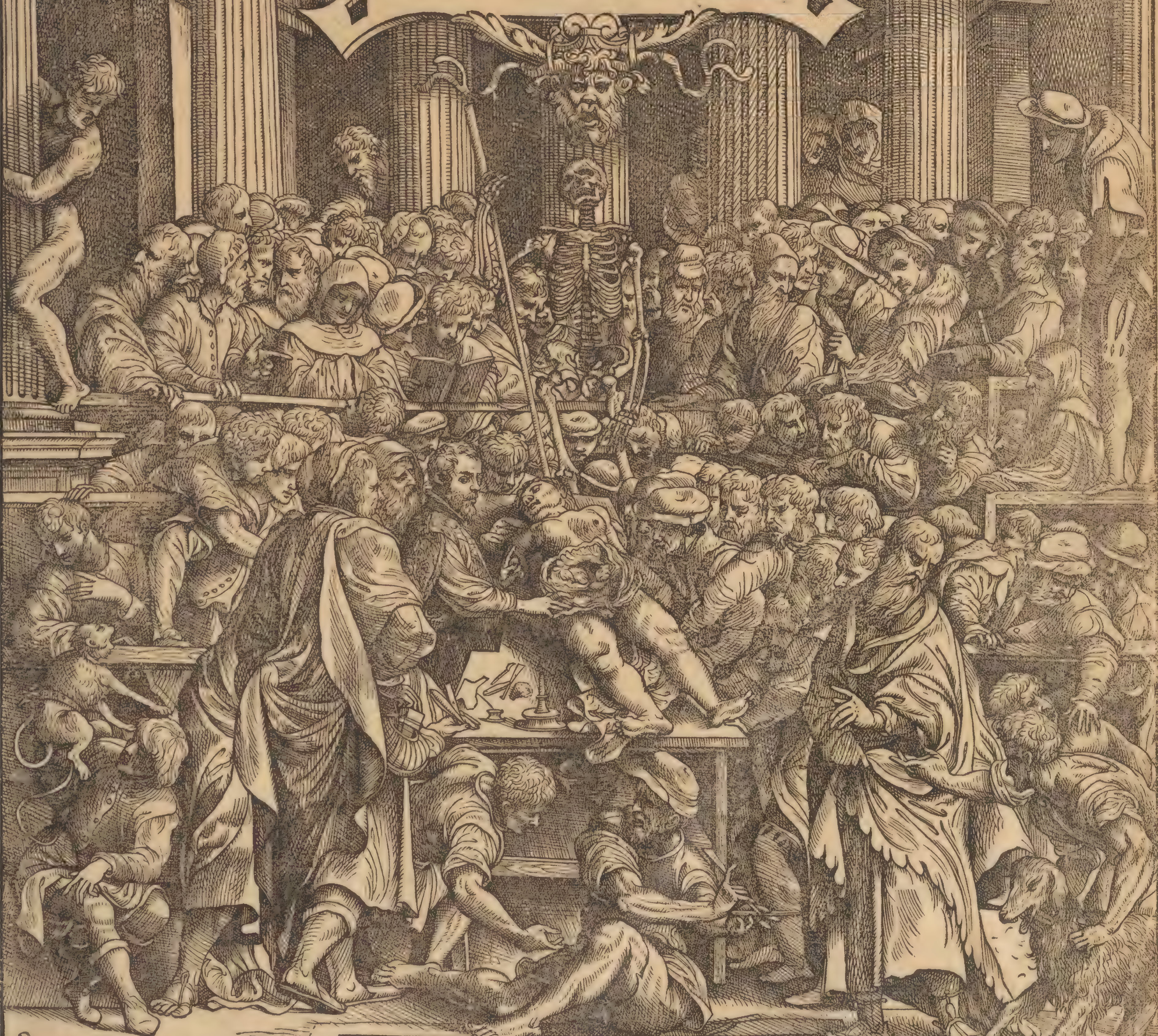
Pollutū abyciat, nē grauis ira Dei.

Noribergae Die

Conuersionis Pauli

1552.

ANDREAE VESALII
BRVXELLENSIS, SCHOLAE medicorum Patauinæ professoris, de Humani corporis fabrica Libri septem.

CVM CAESAREAE
Maiest. Galliarum Regis, ac Senatus Veneti gratia & priuilegio, ut in diplomatis eorundem continetur.

BASILEAE.

Sam. Radcliffe ...
1543

Vesalius, Andreas

AD DIVVM CAROLVM QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVMQVE IMPERATOREM; ANDREAE VESALII

in suos de Humani corporis fabrica libros, Præfatio.

QVANTVMVIS uaria in artibus scientijsq; tractandis grauiter obstent, quo minus accuratè perdiscantur, minusq; fœliciter in usum succedant, CAROLE clementissime Cæsar, tamen haud mediocre dispendium quoque adferre arbitror, nimium diductam disciplinarum, quæ uni cuipiam arti absoluendæ famulantur diuisionem, & multo adhuc magis eius artis exercitiorum adeò morosam ad diuersos artifices distributionem, ut qui artis scopum sibi præfixerũt, unam eius partem ita complexentur, ut cæteris quæ ipsum maximopere spectant, & ab illo seiungi nequeunt, relictis, nihil unquam egregium præstent, ac propositum finem nunquam attingentes, à uera artis constitutione perpetuò declinent. Nam, ut cæteras quidem silentio prætercam, & de ea quæ sanitati hominũ præfecta est, aliquantisper sermonem instituam, profectò in hac tametsi reliquarum omnium quas hominis ingenium adinuenit longè cõmodissima & imprimis necessaria difficilisq; ac operosa sit, nihil pestilentius irrepere potuisset, quàm quòd aliquando, & præcipue pòst Gotthorum illuuiem, Mansoremq; Persiæ regem (sub quo Arabes nobis adhuc cum Græcis meritò familiares uigebant) medicina eousq; lacerari cepit, quòd primarium eius instrumentum manus operam in curando adhibens, sic neglectum est, ut ad plebeios ac disciplinis medicæ arti subseruientibus neutiquam instructos, id quasi uideatur esse demandatum. Quamuis enim tres medicorum sectæ olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum autores uniuersæ artis scopum ad conseruandam sanitatem, morbosq; profligandos direxerunt. deinde huc omnia, quæ singuli in suis sectis arti necessaria existimabant, referentes, triplici auxiliorum instrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, secundum omnis medicaminum usus, tertium manus opera, quæ uel præ cæteris medicinam esse deficientium additionem, & superfluorũ ablationem, eleganter ostendit, ac nunquam non sui usum in affectuum curatione præbet, quoties in re medica obimus, quorum beneficio hanc generi humano saluberrimã esse, tempora ususq; docuerũt. Triplex hæc medendi ratio, cuiuscunq; sectæ medicis æquè erat familiaris, ipsiq; proprias manus pro affectuum natura curationi accommodantes, non minorem industriam in illis exercendis impenderunt, quàm instituendæ uictus rationi, aut medicamentis dignoscendis, ac componendis. quemadmodum præter cæteros diuini Hippocratis libros, ij liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Ossium fracturis, Articulorum luxationibus, eiusq; generis malis omnium absolutissimè conscripsit. Quin & Galenus post Hippocratem medicinæ princeps, præterquam quòd Pergamensium gladiatorum curationem sibi soli commissam subinde gloriatur, neque ingrauescente iam ætate, simias ab ipso secandas famulorum opera excoriari uoluit, crebrò inculcat, quantum manus artificio oblectatus sit, quamq; studiose id cum cæteris Asiæ medicis exercuerit. Imò ueterum nullus non æquè attentè curationem quæ manu fit, atque eam quæ uictu ac medicamentis perficitur, posteris tradidisse uidetur. Verùm maximè post Gotthorum uastationem, quando omnes scientiæ antea pulcherrimè florentes, atque ut decebat exercitæ, pessum iuere, lautiores medici primùm in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam fastidientes, quæ in ægris manu facienda ducerent, seruis præscribere, ac illis tantum architectorum modo astare, cœperunt. Mox quum sensim cæteri quoque ueram medicinam exercitantium incommoda detrectarent, quæstui honoriq; nihil interim subducentes, à priscis medicis promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeò uictus præparationem ægrorum custodibus, medicaminũ compositionem pharmacopolis, manuum uerò munus tonsoribus relinquentes. Atque ita temporis successu, curandi ratio tam miserè diuulsa est, ut medici quidem, se physicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus præscriptionem sibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixq́ famulorum loco habent, relegarint, turpiter à se quod præcipuum & antiquissimum est medicinæ membrum, quodq́ naturæ speculationi (si modò quod aliud) in primis innititur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maximè reges exercent, Persæ hæreditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum ars tradunt, Thraces cum plerisque nationibus summè colunt ac uenerãtur. ea artis parte propemodum neglecta, quam olim Romani tanquam eludendis interimendisq́ hominibus excogitatam, è re publica proscripserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in morbo à se explicando satagentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde etiam illi potissimùm debemus, quòd tot conuicijs in medicos iaci solitis hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poëtis Podalyrium & Machaonem celebrat, hi diui Æsculapij filij non ideo prædicantur, quòd febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quàm illo adhibito, sanat, remouerent, hominum'ue palato in reconditis deploratisq́ affectibus subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq́ fluxus curationi potissimùm præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in primis inferunt, diligentemq́ medici operam semper expetũt) generosissimos Agamemnonis milites liberarent. Verùm augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinæ instrumentum alijs præferre, haudquaquam proposui: quum triplex dicta auxiliorum ratio minimè disiungi possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debitè exequatur, omnes medicinæ partes ex æquo ita constitutæ paratæq́ sint, ut singula eo feliciùs in usum referantur, quo quis cumulatius omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non statim triplex præsidiorum instrumentũ requirat: itaq́ opportuna uictus ratio instituenda, & medicamẽtis àc demũ manu aliquid moliendũ sit. adeò ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniãt, ut illorum (si dijs placet) physicorũ susurros uilipẽdentes, Græcorũ more, ac quemadmodũ artis natura penitus præcipit, manus quoq́ curationi admoueãt, ne deinceps laceram medendi rationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integriùs eruditos, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam plebem pro tonsoribus traducantur, ipsisq́ postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medicis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis uulgi opinio præcipuè remoratur, quo minùs totum curandi artificium, uel hoc etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq́ dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus. Quippe quum primùm ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegaretur, mox etiam medici impensè ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq́ etiam pharmacis officinæ scaterent, tot uerò elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq́ complures etiam lateant, autores fuere: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitori restituere conati, plurimùm contulisse uideantur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum specimen Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariaq́ disciplinarum ac linguarum eruditione cumprimis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominũ exercitatissimus. Cæterùm peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multò execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipuæ naturalis philosophiæ parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq́ totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tribuerunt, ut illi inter medicinæ partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc nanque cùm prius à medicis unicè excoleretur, ipsiq́ in hac adipiscenda omnes neruos intenderent, tum demum miserè collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomen perdiderunt. Dum enim medici solam interiorũ affectuum curationem ad se pertinere autumabant, etiam uiscerum cognitionẽ sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq́ perreptant fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonsoribus committebatur, non solum uera uiscerum cognitio medicis perijt, uerùm etiam dissecandi industria interci-

intercidit prorsus, eo quod scilicet hi consectionem non aggrederentur, illi uerò quibus manus artificium committeretur, indoctiores essent, quàm ut dissectionis professorum scripta intelligerent: tantùm abest, ut difficillimam abstrusissimamque artem manu ipsis traditam, id hominum genus nobis asseruaret, utque haec pestilens curatiuae partis dispersio detestabilem ritum in Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium historiam enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quae nunquam aggressi sunt, sed tantum ex aliorum libris memoriae commendant, descriptaue ob oculos ponunt, altè in cathedra egregio fastu occinentibus: illis autem adeò linguarum imperitis, ut dissecta spectatoribus explicare nequeant, atque ex physici praescripto ostendenda lacerent, qui manu corporis sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit. Atque ut sic omnia perperàm docentur in scholis, ac ridiculis quaestionibus dies aliquot abeunt, ita quoque spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere posset. ut aliquot Gymnasia praeteream, ubi de humani corporis compage resecanda uix unquam cogitatur: usque adeò uetus medicina à pristino decore ante plures annos desciuit. Porrò quum illa iam pridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter moderari uolunt superi) foelicitate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atque à profundissimis tenebris caput suum erigere coepisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnullis Academijs propemodum recuperasse uideretur, nihilque illa impensius adhuc desideraret, ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot praestantium uirorum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi. Ac ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philosophiae membrum ita ab inferis reuocandum putaui, ut si non absolutius apud nos, quàm aliàs unquam apud priscos dissectionum professores uersaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haud puderet asserere, hanc dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: nostraque hac tempestate nihil simul ita collapsum, moxque integritati restitutum, ac Anatomen fuisse. Verùm id studium neutiquam successisset, si quum Parisijs medicinae operam darem, huic negocio manus non admouissem ipse, ac obiter mihi & cōsodalibus ab imperitissimis tonsoribus in una atque altera publica sectione uisceribus aliquot superficietenus ostensis acquieuissem. adeò enim perfunctoriè illic, ubi primùm medicinam prosperè renasci uidimus, Anatome tractabatur, ut ipse in brutorum aliquot sectionibus sub celebri ac nunquam satis laudato uiro Iacobo Syluio uersatus, tertiam cui unquam mihi adesse obtigit sectionem, solito absolutiùs, & sodalium & praeceptorum hortatu adductus publicè administrarem. Quum autem secundò (tonsoribus ab opere iam relegatis) illam aggrederer, musculos manus cum accuratiori uiscerum dissectione conatus sum ostendere. praeter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersoque ordine laceratos, nullum unquam musculum, ut neque etiam os aliquod, multoque minus adhuc neruorum, uenarum, arteriarum exactam seriem, quisquam mihi primùm commonstrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Anatome ne somniauerāt quidem medici, utque de eius Academiae studiosis bene mererer, ac ipse in re prorsus abdita, & mihi ad medicinam apprimè necessaria exercitatior redderer, accuratius paulo quàm Parisijs, humanā fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Academiae professores nunc magnā atque adeò seriam ac diligentē in hominis partibus dignoscēdis operam impendere uideantur, probè intelligentes, quàm egregiam philosophandi suppellectilem earum notitia ipsis suppeditet. Porrò Patauij in clarissimo totius orbis gymnasio, quia ad medicinae chirurgicę professionem (quam, ne à reliqua medicina meipsum disiungerem, annis quinque illustrissimi, & erga doctrinarum studia longè liberalissimi SENATVS VENETI stipendijs conductus, praelego) Anatomes quoque tractatio pertinet, eam in hominis constructione inquirenda nauaui operam, ut modò saepius hîc & Bononiae hanc ita administrauerim, ridiculoque scholarum more exploso sic ostenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod à ueteribus proditum ad nos peruenit, desiderare possimus, ac nullius quae occurreret partis constructionem adhuc expeteremus. At medicorum segnities nimium cauit, ne Eudemi, Herophili, Marini, Andreae, Lyci, ac aliorum dissectionis procerum scripta nobis reseruarentur, quum ne fragmentum quidem alicuius paginae supersit tot illustrium autorum, quos uel Galenus secundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti commemorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata. Qui uerò ipsum sunt secuti, in quorum classem Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros quotquot legere hactenus mihi licuit, recenseo (illorum bona dixerim uenia) omnes, si modò

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per Iouem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi uidentur, quàm humani corporis sectionem: adeò mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumque in resecando oscitantiæ fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta è Galeni placitis penitus consarcinata, suaque Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis fortè ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoque esse cõtemnendum arbitraretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis uoluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoque minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quòd Galenus se freque̅ter corrigit, suamque negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitatior redditus, non semel indicat, contrariaque frequenter docet) nobis modò ex renata dissectionis arte, diligentique Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non pœnitenda restitutione constet, nunquam ipsum resecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum consectionibus se exercentes immeritò arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus rectè assecutus est. ut taceam, mirandum esse maximè, in multiplici infinitaque humani corporis organorum & simiæ differentia, nullam nisi in digitis ac poplitis flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi citra hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verùm in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facilè principijs dogmata perstringere: multoque adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initiò impius, suæque autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quàm medici (longè secus quàm Aristotelis sectatores) turbari soleant, quum multo sæpiùs quàm ducenties à uera partium humanæ harmoniæ, usus functionisque descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomes administratione nunc obseruãt, toruè interim & summo defendendi studio dissectas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitescant, suisque oculis ac rationibus nõ inefficacibus plus fidei, quàm Galeni scriptis adhibeant, hæc uerè paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulò perscribentes, & ad illorum inspectionem, ac demum ad ueræ Anatomes cognitionem, tam solicitè & amicè hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andreæ, Marini, aliorumque præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consueuit. Quod quo fœlicioribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ aliàs huius argume̅ti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emiserunt, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuere, demonstratorum habebunt comme̅tarios, cæterisque leuiori negotio Anatomen ostendent. Quanquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minimè futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particulæ numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partiũ natura dissecantes rimari consueuimus, unà cum mortuorum uiuorumque resectionis artificio, satis diffusè persequãtur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiosis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumque naturam enarraui, quæ quòd illis reliquæ partes suffulciantur stabilianturque, & secundùm hæc describantur, ab Anatomes studiosis primùm cognoscenda ueniunt.

Librorum ordo & tractatio.

Secundus liber ligamenta, quorũ beneficio ossa cartilaginesque inuicem cõnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentis opifices, cõmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisque particulis familiarem quo enutriantur sanguinem deferũt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusque uitalis temperiem moderantiũ, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsique subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, nõ repetatur. Quippe in horum librorũ ordine digerendo, Galeni

sen-

ſententiam ſum ſequutus, qui poſt muſculorum hiſtoriā, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiſcerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis nō inepte, ac potiſſimùm apud huius ſcientiæ tyronem, aliquis cum uaſorū diſtributione rudem uiſcerum cognitionē ita perſequendam contendet, quemadmodum in Epitome præſtiti: quam ueluti horum librorū ſemitam, ac in illis demonſtratorū indicem præparaui, Sereniſſimi Principis PHILIPPI Maieſtatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunq́ in optimo totius orbis moderatore deſiderari poſſunt, quàm cumulatiſſimè expectātur) ſplendore decoratam, autoritateq́ munitam. Verùm hîc quorundam iudicium mihi ſuccurrit, qui non duntaxat herbarum, ſed & humani corporis partiū quantumuis etiā exquiſitiſſimas delineationes, rerum naturaliū ſtudioſis proponi, acriter damnāt: quod has non picturis, uerùm ſedula reſectione, rerumq́ ipſarum intuitu diſci oporteat. perinde ſanè ac ſi hoc nomine ueriſſimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones ſermonis contextui adhibuiſſem, ut ſtudioſi illis freti, à cadauerum ſectione temperarent: & nō ijs potius, quibus poſſem modis medicinæ candidatos ad cōſectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profectò ſi ueterum, qui pueros domi in conſectionibus adminiſtrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, conſuetudo huc uſq́ deducta fuiſſet, non picturis modò, uerùm & omnibus cōmentarijs perinde atque ueteres illos facilè nos carere permitterem: qui tum primùm de Adminiſtrandis diſſectionibus ſcribere ſunt aggreſſi, quum nō liberis ſolum, ſed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine ſuſpiciebant, artem cōmunicare honeſtū eſſe cenſuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in ſectionibus exerceri cōſueuere, protinus neceſſariò accidit, ut Anatomen infœlicius cōdiſcerent, exercitatione, quam in pueritia auſpicari ſolebāt, abolita. Adeò ut quū ars Aſclepiadum familia excidiſſet, multisq́ ſeculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui ſpeculationē ipſius integrā conſeruarēt. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opitulentur, ipſosq́ etiā uel explicatiſſimo ſermone rem exactiùs ob oculos collocent, nemo eſt qui nō in geometria, alijsq́ mathematicū diſciplinis experiatur: præterquàm quod noſtræ partium imagines illos impenſe oblectabūt, quibus nō ſemper humani corporis reſecandi datur copia: aut ſi datur, tam delicata & in medico parum probāda præditi ſunt natura, ut etſi iucundiſſima hominis cognitione, immenſi rerū Conditoris ſapientiā (ſi quid aliud) atteſtāte, inſigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel ſectioni aliquādo interſint. Vtcunq́ uerò ſit, toto opere id unicè ſtudui, ut in negocio longè reconditiſſimo, neq́ minus arduo, quamplurimis prodeſſem, humaniq́ corporis fabricæ non decē, aut duodecim (uti obiter ſpectanti apparet) ſed aliquot mille diuerſis partibus extructæ hiſtoriā, quàm ueriſſimè & abſolutiſſimè pertractarē, ac intelligendis Galeni libris poſteritati adhuc aſſeruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumēta præceptoris operā requirentibus, nō ſpernendā frugem medicinæ candidatis adferrē. Licet interim non me lateat, quàm conatus iſte meæ ætatis, qua uigeſimum octauum annum nondum exceſſi, nomine, parùm autoritatis habebit, ac quamminimè ob crebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum morſibus erit tutus, qui mihi Anatomen docenti nō aſtitere, aut ipſi hanc ſedulò non ſunt aggreſſi, primaq́ fronte uarias rationes in Galeni defenſionem cōminiſcentur, niſi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auſpicatò prodeat. Verùm quia maiori nullo quàm diui CAROLI, inuictiſſimi, maximiq́ Imperatoris nunquā intermorituro nomine tutius muniri, ſplēdidiusq́ ornari poteſt, tuam Cæſaream Maieſtatem omni reuerentia ſupplex iterum atq́ iterū obſecro, ut iuuenile hoc meum ſtudiū multis rationibus cauſisq́ ſibi obnoxium, ſub ipſius ductu, ſplendore ac patrocinio in hominū manibus tantiſper uerſari ſinat, donec per rerum uſum, ac quod ætate accedit iudiciū, eruditionemq́ hunc laborem ſummo optimoq́ Principe digniorem reddam, aut aliud non reijciendum alîus ex arte noſtra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuerſa Apollinea diſciplina, adeoq́ tota naturali philoſophia, nihil tuæ Maieſtati gratius acceptiusúe procudi poſſe, hiſtoria, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriuſq́ ſymphonia, & noſmetipſos denique (quod uerè hominis eſt) cognoſcimus. Atque ut id pluribus colligo argumētis, ita inde in primis conijcio, quod in ea librorum frequētia, quæ fœlicis memoriæ MAXIMILIANO Romanorū maximo Imperatori auo tuo cōſecrati fuere, nullus præſentis negocij libello unquam gratior extiterit. Neq́ unquam obliuiſcar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inſpexeris, quamq́ curioſe de ſingulis percunctatus ſis, quas pater meus Andreas Maieſt. T. à pharmacis primarius iuxta ac fideliſſimus, aliquando intuendas obtulit. Vt nunc præteream incredibilē illum, ut in omnes diſciplinas, ita etiā multo maximè in mathematicas, & præſertim eius quæ mundi aſtrorumq́ ſcientiam pertractat, amorem, & in tanto heroē admirabilem eius peritiā. Adeò, ut haud fieri queat,

αὐτοψίαν requirit

Conſcripſit hoc anno aetatis XXVIII.

quin, ut mundi ſcientia unice teneris, ita etiam aliquando omniũ creaturarum abſolutiſſimæ fabricatione expẽdenda delecteris, & immortalis animæ diuerſorio ac inſtrumẽto cõſiderando uoluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregiè correſpondet, ueteribus haud ab re microcoſmus nuncupabatur. Cæterùm, uti modò homini digniſſimam ſui corporis ſtructuræ cognitionem, per ſe longè commendatiſſimam, & cui tantopere uel Romæ ſummos uiros, tum rebus, tum diſciplinis philoſophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuit, minimè hîc prædicandam ſtatui: ita quoque Magni illius Alexãdri, qui non niſi ab Apelle pingi, à Lyſippo in ære duci, & à Pyrgotele ſculpi uoluit, probè memor multo minùs hic laudum tuarum aliquid recenſendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præſertim quum prorſus improbandus ſit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo abſq; omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus aſcribi ſolent, ſuſpicienda doctrina, ſingularis prudentia, mira manſuetudo, acre iudicium, indefeſſa liberalitas, erga literatos & ſtudia mirus amor, in rebus agendis ſumma celeritas, omniſq; adeò uirtutũ chorus, quo tuam Maieſtatem non minus quàm dignitate, ac fœlicitate, rerumq; geſtarum triumphis uniuerſos mortales anteire, nullus nõ (quamuis hic à me non dicatur) perſpectiſſimũ habet. unde etiam ſummi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dīj ſtudijs & toti orbi non inuideant, ſed diutiſſime mortalibus incolume, perpetuoq; fœlix ſeruent ac tueantur, precor.

Patauīj. Calend. Auguſti, anno poſt natum CHRISTVM M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epiſtola, quam unà cum Tabulis, ad hoſce de Humani corporis fabrica libros & ipſorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia miſſam accepimus, pleraque continere nobis uiſa eſt, quorum alioquin Lectorem initiò admonendum putaſſemus, quæq; Typographis, præcipuè ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ uſum euulgantur deprauanda natis, ſignificanda uidebantur, operæprecium duximus illam ita quoque uti ad nos miſſa eſt, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO GRAECARVM LITE RARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI, amico charissimo suo.

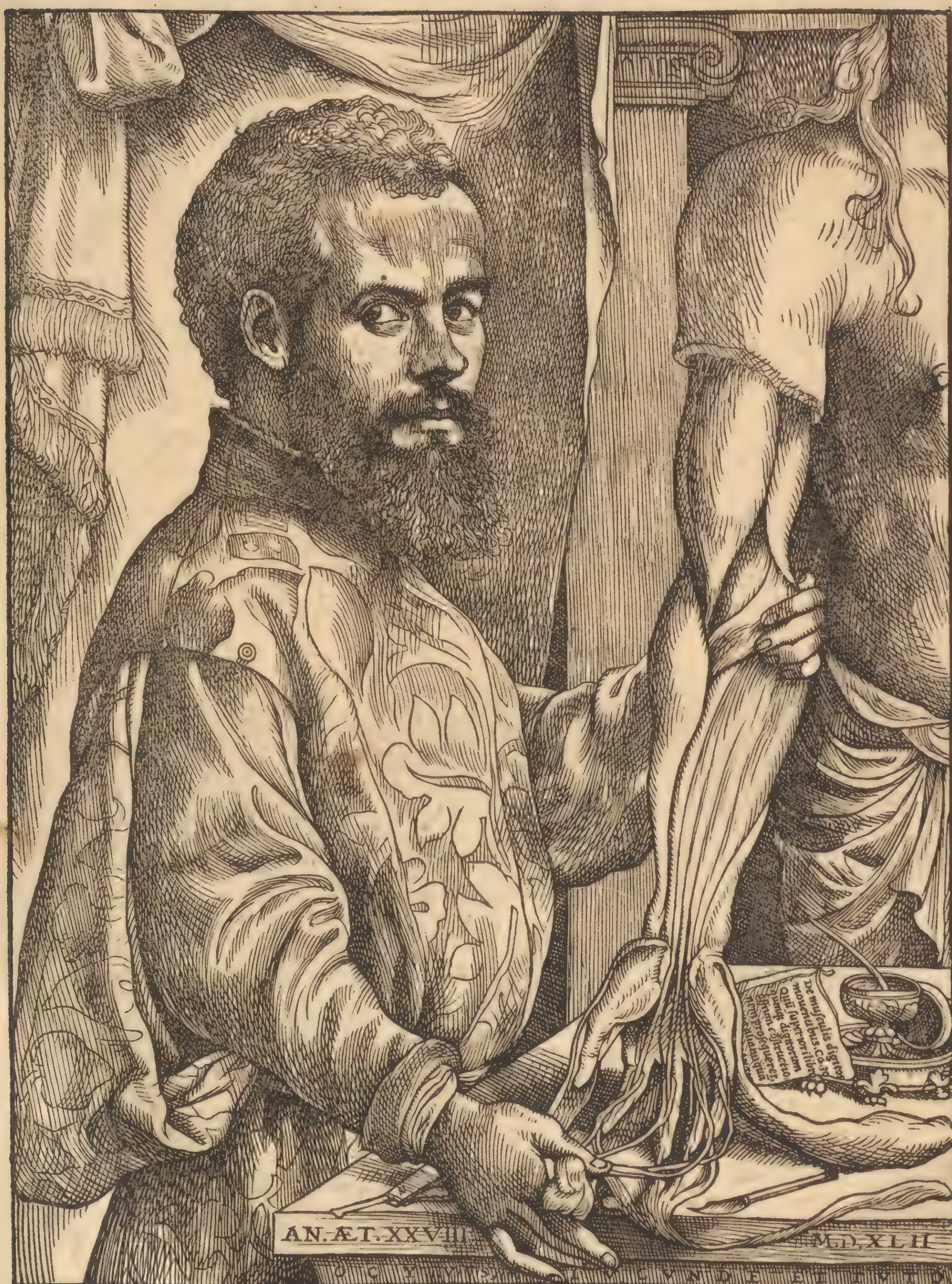
S. ACCIPIES *breui simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Vtinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulò cum sculptore &* NICOLAO STOPIO *hic Bombergorum negociorum fidelißimo curatore, in humanioribusq; studijs apprimè uersato iuuene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliud'ue incommodum ipsis uectura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco reponenda ueniat asscripsi: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuis'ue operis negocium facesseret, figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum. quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam complectitur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distinxi, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem iuuat: ob idq; figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quá nam figura pars, cuius mentio incidit, spectari poßit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruaui, ut quotiescunque figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuras hoc illo'ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerũt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculpsimus: primùm ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicũ descriptione obseruatum est, ut indicans unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio charactere exprimatur, ipsi punctum in margine subieci, ut unà cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verùm hanc rationem, ac potißimùm cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixiùs scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidißimè & ocyùs excudantur, utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primùm magno studiosorum commodo, felicíq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impreßione erit impendendum, quòd non uulgariter ac scholasticè, uelut' que simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquã hic iudicio ualeas, nihilq; nõ de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unà cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosißimum, mihiq; spectatu perquàm iucundum, linearum in quibusdam partibus craßities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verùm non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri lænitate soliditateq;, ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosq; hic aliquot impreßimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo pòst ad uos proficiscar, & si non toto impreßionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cõmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis*

tabularum

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Cæsaris, quantumuis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impetratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresque annos utile, hactenus non curauimus describendũ. Regis Galliæ, se mihi adepturum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspessuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densißimè satos typographos ualeãt, abundè in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primùm impreßis, & postmodũ misere paßim deprauatis, maioribusque interim titulis exornatis, est animaduertere. Augustæ enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, *Cæsaris & regni Neapolitani primarium medicum, rarumque profectò nostræ ætatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est præfatus, & præter meritum in Auicennam reliquosque Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (ut emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falsò asserit, quæ Galenus pluribus quàm triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Græcas & Arabicas uoces ab ipso adhibitas: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quæ conuertere nequiuit, quorumque nomine tabulæ in primis debebant esse commendatiores. præterquam quòd Venetam sculpturam peruerse istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorque extitit, qui Coloniæ ijsdem tabulis manum admouit: qnantumuis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quàm ex humanæ fabricæ resectione intueri posse, uerùm etiam ipsos ex elegantißimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruperint, & neruorum delineationem parum feliciter imitatam adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eã ederem, à me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alijs interim propter sculpturæ (uti conijcio) difficultatem omißis: quum potiùs à prioribus, si studiosorum habita esset ratio, abstinendũ fuißet. Cæterùm Argentinensis ille, quẽ* FVCHSIVS *tantis conuicijs ob quædam denuò transcripta proscindit, quemque ego longe alio iure quàm ipse plagiarium appellare poßem, de studijs peßimè est meritus, quòd tabulas quæ nunquam satis magnæ studiosis proponi poterunt, tam fœdè contraxerit, & turpißimè pictas, ac præter omnem rationem circunscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emiserit. Huius gloriæ is inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiæ eius generis libros adhuc emittere pergit. Adeò ut diuina illa & fœlicißima Italorum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quòd aliud in Germaniæ medicis iudiciũ ob sordidorũ quorundam typographorũ mancipia requirant, quæ nullum nõ scripti genus uilis alicuius præmioli à typographis emungẽdi gratia cõgerere, emutare, transcribere, suoque nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaque principum sileant, emittere audent. Hæc eò scribo, ut intelligas, quàm parum illa impreßioni tuæ adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multò lubentius tabulas alicui industrio typographo quócunque transmißurum: quantumque in me eßet, operam meam in rei literariæ usum communicaturum: quàm ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obeße conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illæque turgido quopiam præfixo titulo, perinde ac si à me ita negligenter exijßent, in hominum manus uenirent. Atque hæc potißima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quàm integerrimæ & mundißimæ à tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.*

Tuus And. Vesalius.

ANDREÆ VESALII.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE

uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusq́ omnia stabiliuntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS & differentia. Caput I.

OS CAETERARVM hominis partium est durissimum, & aridissimū, maximeq́ terrestre & frigidum, & sensus denique præter solos dentes expers. Huius enim temperamenti summus rerum opifex Deus substantiā meritò efformauit, corpori uniuerso fundamenti instar subijciendam. Nam quod parietes & trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fabrica ossium præbet substantia. Ossium siquidem alia roboris nomine tanquam corporis fulcra procreantur, è quorum numero sunt tibiarum & femorum ossa, & dorsi uertebræ, ac omnis ferè ossium contextus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula, tutissimiq́ ualli & muri à natura obijciuntur, quemadmodum caluaria, uertebrarum spinæ, & transuersi earundem processus, pectoris os, costæ. Alia quorundam ossium articulis præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in nimium acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficij occasione, ossicula effinguntur, sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secundo pollicis manus internodio, & quatuor reliquorū digitorum primis internodijs, & primis etiam internodijs quinque digitorum pedis coarticulantur. Dentes porrò incidendis & confringendis & atterendis moliendisq́ cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instrumenti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verùm cuiusq́ ossis primarium munus, singulorum ossium Caput fusius ostendet, quandoquidem in præsentia abunde est, generatim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) hæc fulcrorum modo uniuersam corporis molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab ijsdem suspenduntur, adeò sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò ferè diximus, desumi possit differentia.

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossiū differētia ab usu.

In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiæ os, humerus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut brachialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri ossis lateribus coarctata, scapulæ, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gracilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costæ. Porrò satius erit omnes differentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumeræ occurrant) ad priuatas ossium descriptiones reseruare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quænam horum sint aspera: ut ea quæ lapidea in caluariæ basi uocabimus, quòd præruptæ rupi similia uideantur. item quæ læuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangulum referant, ut scapulæ: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant, ut capitis os, à cuneo σφηνοειδὴς dictum: & quæ iugis assimilentur, ut ζυγώματα Græcis, iugalia autem nostris appellata: & quæ ∫ nostrum imitentur, ut clauiculæ: & quæ ensis effigiem ostendant, ut pectoris os: insuper quæ υ figuram referant, ut ὑοειδὴς uocatum os: & quæ radij quo latiores cordulæ texuntur figuram exprimant, ut cubiti os radij nomine donatum: & quæ cubo tesseræq́ comparamus, ut pedis os à cubi imagine κυβοειδὴς nuncupatum: & quæ cymbæ imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis σκαφοειδὴς appellatum: & quæ molæ, scuto & patellæ similia dicantur, ut os genu articulo præpositum: ad hæc quæ totius Italiæ circunscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam repræsentent, ut tenuius in tibia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi suppositum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodammodo repræsentēt, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem

Differentia à magnitudine.

A forma.

organi officulum: præterea quæ à uerticuli forma nomen fortiantur, ut dorfi uertebræ: & quæ clauo à Græcis γόμφῳ appellato refpondeant, ut dentes: & quæ mediam maiufculæ pifæ feu ciceris formam præseferant, ut duo pedis officula, primo pollicis internodio fuppofita: eiufq; generis offium quæ forma inuicem uarient permulta, non ita obiter ab illo cui offa adhuc incognita fint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione proceffuum, appendicum, capitum, fuperciliorum, finuum, & tuberculorum imagines, in præfenti neutiquam recenfendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hifce fumi poffit offium differentia, quum quid proceffum, appendicem, eiufq; ordinis reliqua nominem, hactenus non expreffferim, ifta fecundo ab hoc capite neceffariò pertractaturus. Ac proinde etiā differētiæ ab ofsium cōmiffurarum fpeciebus petitæ, nifi cōmiffuris accuratè explicatis, obuiæ effe nō queunt. Quòd autē quamplurimæ fint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput atteftabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere poffunt, nondum natura cartilaginis expofita, haud promptè quiuis affequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile eft, quæ'nam offa cartilagine prorfus deftituantur, ut uerticis offa: quæ illa undique, ut quædam brachialis offa, aut aliqua tantum ex parte, ut femur, incruftentur. quæ item in cartilaginem degenerēt: ut nafi offa, coftæ, pectoris os. His igitur differentijs in fuum locum afferuatis, eas quæ à fubftantia & offium cōftitutione colliguntur, fermoni hîc adijciamus. Sunt enim quædam offa planè folida, neque quouis pacto effracta, interius cauernulis finibus'ue obfita uidentur: ut, præter cætera, duo nafi offa, & quod in oculorum fede minimum, ac fuperioris maxillæ offium fecundum numerabitur: & ea quæ fefami feminis magnitudini comparantur: & duo officula auditus organo propria. quæ omnia nifi temporis fucceffu impenſè reficcata, nullam omnino cauitatem intus oftendūt. Nonnulla uerò exterius, quafi continua crufta, aut lamina obducerētur, folida apparent, fed effracta. quædam paruis tantū finibus cauernulifq; cōpactifsimæ fpongiæ, uel læuiffimi pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quandam fungi fpeciem exprimentes: ut in minorum offium numero, brachialis offa, & tarfi offa: in maiorum autem, facrum os, uertebrarum corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & uerticis offa. quædam uerò prẹter cauernulas, nulla ferie aut numero pofitas, amplū aliquem & infigniter cauum exigunt finum, qui folidifsima ualidifsimaq; offis fubftantia circundatus in extremis angulis, offeis ueluti lineis interftinguitur. Hunc finum fingula offa, quibus obtigit, unicum ferè adipifcuntur. Sunt autem huius claffis inter minora offa, pedij, poftbrachialis, & digitorum offa: atque ex his potiffimū primæ & fecundæ digitorum acies, quantumuis fecus Galeno Anatomes profefforum præcipuo uifum fit, offa digitorum folida conftituenti. Grandiora uerò offa eiufmodi finu donata funt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quartum fuperioris maxillæ os, frontis os, temporum offa, & plerunq; ipfum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium offium facile funt durifsimi, huius generis finum quoque obtinent: fed interim dictis nuper cauernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorfus deftituuntur. Maiores ifti finus, & illa pumici ac exiccato fungo non abfimilis conftructio, offibus contigerunt, cùm quò motus nomine

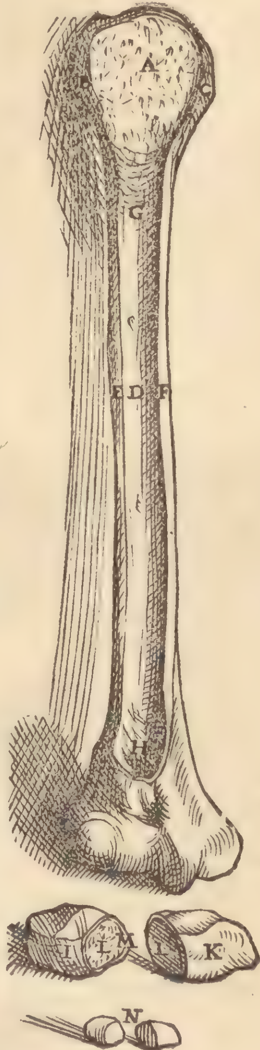
Differentia ab appendicib. proceſsibus, capitibus, &c.

Ab oſsiū commiſſuris.

A cartilagine.

Ab oſsium ſubſtantia & conſtitutione.

In 1 de Vſu partiū, et 2 lib. Cōmentar. in Hipp. lib. de Fracturis.

Quoniam præſens differentia in figuris, ſingulis Capitibus quibus priuatim os aliquod deſcribitur, præpoſitis, ita ut reliqua quæ hoc Capite pertractantur, non eſt obuia, hîc appinximus brachij oſsis, ſeu (ut cū Celſo dicamus) humeri, ſecundùm longitudinem diſſecti alteram partem, quæ ipſius capite quod ſcapulæ articulatur, cauernulas pumicis modo efformatas, & A inſignitas cōmonſtrat: quē ad modū et ſquamā illis cauernulis obductā, et B notatā. C autem inſcribitur portio exterioris ſuperficiei iſtius oſsis, hîc cōſpicua. Inſuper D ſinum commonſtrat ampliter cauum, qui ſolidiſsima craſſaq; oſsis parte E ac F indicata circumdatus, ſecūdùm humeri longitudinem exporrigitur. Ad ſinus uerò ſummum ubi G reponitur, & imum ubi H uiſitur, oſſeæ occurrunt lineæ, medullam hoc ſinu contentam intexentes. Cæterum ſub humero os cymbam refē rens, ac undecima figura trigeſimi tertij Capitis exprimendū, hîc uerò per medium diſſectum, & I & K inſignitum delineauimus, ut oſsis appareret ſubſtantia pumicis inſtar constructa. Ac utrunq; quidem L, cauernoſam fungoſamue huius oſsis notat ſubſtantiam. M uerò, ſquamam, quæ oſsis conſtituit ſuperficiem, & undique illi fungoſæ ſubſtantiæ circumducitur. Præterea huic oſsi unum oſſiculorum ſubiunximus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in ſecunda trigeſimitertij Cap. figura ω & ψ oſtendentur. Atq; hoc ideo N notatum integrè per medium diuiſimus, ut aliquod os impenſè ſolidum, & cauernulis penè deſtitutum, in conſpectum quouis pacto ueniret.

mine leuiora redderentur, tum ut medullam proprium ipsorum nutrimentum illis cōtinerent, aut priuatim aërem, aliquam'ue peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter medullam, amplecterentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitraretur, medulla reponitur, uerum illæ spongiæ modo extructæ cauernulæ non minus quàm insigniores illi sinus medulla infarciuntur. Quòd autem singulis ossibus prout unumquodque maiori minoriue indiget leuitate, robore & duritia, aut prout huic aut illi sensus organo præest, sinus hi & osium densitas iustissimè attribuatur, in singulorum ossium enarratione sedulò prosequar. Præter cauernulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplis foraminibus sunt peruia, ut occipitis os, & uertebræ, quà dorsalem transmittunt medullam. pubis quoque ossa, quò leuiora reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, arterijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur foramen cōmonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum ossium permulta. Non paucis autem ossibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in superficie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in grandium uertebrarū corporibus passim occurrunt: quòd uidelicet hæc crassiora sint, quàm ut à uasis ipsorum superficiem tantū perreptantibus, alimentum commodè queant assumere. Ab osium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua autem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè osibus omnem sentiendi uim adimere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa dolore affici, etiam præstantissimi medici affirment: non ignorantes interim membranam quandam omnibus propemodum osibus obduci, quam περιόστεον ob id Græci uocarūt, cuius gratia alijs ossa (si quid modò sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudi sunt, reliquis interim osibus omni ex parte tectis, & ante sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuoluente destituuntur, ut & caluariæ interior superficies, quà cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris osibus dicta prius membrana undique circunducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuò construuntur.

Quà ossiū parte medulla reponatur.

Ab ossium foraminibus.

A sensu.

Ab occultatione.

A membrana ossa succingēte.

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTILAGINIS usus & differentia. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est. terrestris tamen ac durissima partium corporis secundùm os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus cauernulisq́ ossiū modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius usus perquam uarius est. Primùm nanq; idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam fit, cui proximæ partes adnascantur, & adstabiliantur. Cartilagines enim quibus larynx constat, osium munere eleganter funguntur. quippe ipsis quidā implantātur musculi, ac nōnulli ab illis enascuntur. Insuper cartilagines hæ laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, tegulæ, & lutum illis adhibētur. Neque sanè hominum ossa & cartilagines carne nudatas, ac postmodum unà contextas, propius cuipiam imagini assimilaueris, quàm tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis aut terra ornatæ. Pari quoque ratione cartilagines osium uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagines, in quas musculi palpebras mouentes inseruntur. Ad hæc, nasi alæ cartilaginibus efformātur, quæ musculorum insertionem perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagines, nasi apicem unà cum alijs cartilaginibus à nasi osibus prognatis eleganter ossium ritu suffulciunt, erigunt q;. Præterea costarum ossa in cartilagines finiunt, in omnibus quòd ad usum ferè spectat, illis osibus respondentes: quamuis ex abundanti his cartilaginibus peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitudinem (quam illæ cum costarum osibus efformant) promptius dilatari constringiq́ patiuntur, quàm si rigidæ & ossis modo duræ essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ cartilagines C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quòd præter id quòd bellè sustinent, ossisq; munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius be-

Cartilaginis natura.

Vsus communi osium usui respondens.

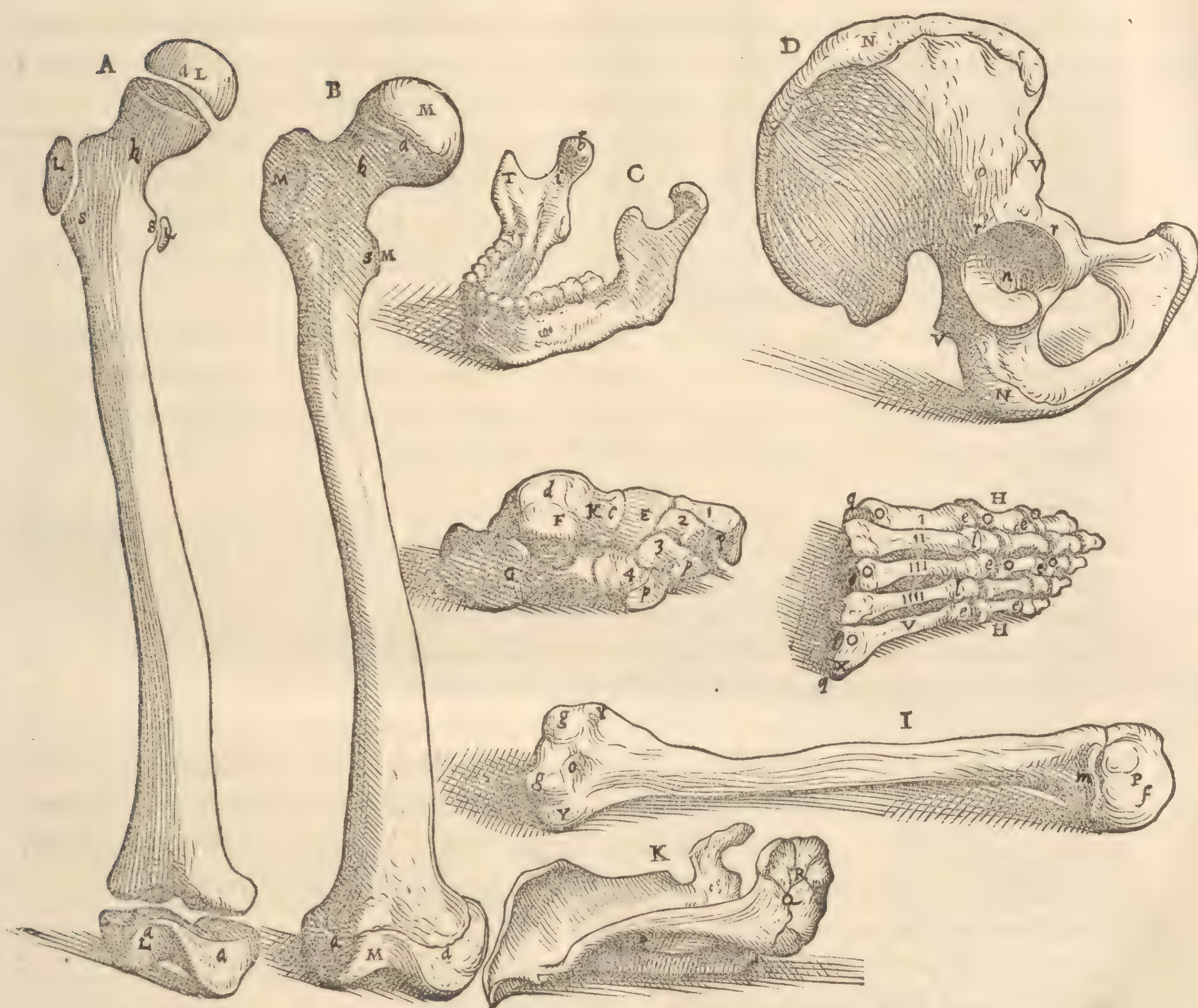
Cartilaginē osse promptius stringi ac dilatari.

Cartilaginis usus in articulis. neficio distendi comprimiq́ꝫ secus quàm os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusq́ꝫ motibus attritu minus uitientur. Ossium nanque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cõtingunt, articulumq́ꝫ formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitieq́ꝫ temperamento ossium impetui resisteret, & unà incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium affrictu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita læuis planaq́ꝫ uisitur, ut promptissime osis caput in suo sinu uoluatur, nullaq́ꝫ asperitas motus promptitudinem impediat, accedente huc uiscido lubricoq́ꝫ humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiã sagax rerum Opifex adeò præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica crustæ cuiusdam modo ornauerit, uerùm in nonnullis articulis *Tertia in articulis quibusdã cartilago.* præter has cartilagines tertiam quandã adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membraneis articuli ligamentis orbiculatim connascitur, & ueluti cartilaginum osibus obductarum quoddam interstitium efficitur. Hæc utrinque, quà inter alias cartilagines consistit, læuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascũtur mollior. Huiusmodi cartilaginem inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibię ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagines, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagines Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuisse, *Li. 2 de Administran. sectionibus.* quodammodo hinc colligitur, quòd illi osium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum seclusis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem nõnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilaginem mollicie à ligamenti natura parum absimilem intelligentes. At quibus sedibus hæ contineantur, neminem Arabum hactenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articu- *Cartilago glutinis uicẽ subiens.* lis suppeditat. ad quem rursus accedit, quòd in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis osium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicis cum reliquo osse coalitu. Porrò de cõglutinantis cartilaginis natura, ubi osium commissurarum differentiam persequemur, denuò agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfunctoriè perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando ef- *Ligamentorũ substantiã ingrediens cartilago.* formare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrarum connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita *Cartilagines aliquid continuò erigẽtes.* cartilaginis naturã leuiter explicare: ad quam nõ inopportunè adhuc cartilagines retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuò erectum esse oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum sunt cartilagines, ταρσοὶ nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentes sustinent, instar aridi duriq́ꝫ soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauiga- *Extãtib. particulis adnatæ cartilagines.* tur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspicimus. Prẹter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cõstarent substantia, qualis neque frangi propter molliciem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quòd autẽ cartilago nõ minus quàm ungues ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilaginem nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissimè frequentissimeq́ꝫ resiliat, lapidi cuipiam inijciunt. Is enim resultus liquidò cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsim punctimq́ꝫ cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contigerunt, numero, obseruabis nasi cartilagines, eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis fine exacuitur, spuriarum costarum cartilagines, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilaginem, quæ tenuis mollisq́ꝫ est, & cute obducta, ossis uice auris corpus *Cartilaginũ differentiæ.* pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoq́ꝫ differentias explicant, adeò ut nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagines perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis fortè aliquis hîc adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagines

molles

molles esse: in grandioris uerò ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant. quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæ enim temporis successu, idq; maximè in brutis, osseæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QVIBVS OSSIVM PARtes sedesq; indicantur. Caput III.

PRÆSENTIS TABVLAE EIVSDEMQVE characterum index.

Proposita modò tabula aliquot ossa in hoc tantũ delineantur, ut oßium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem oßibus apposité exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius oßis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris proprij sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportunè petes. Quanquam non opus est, in cuiusque partis sedisq; descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurret, memorem esse. Quæ uerò ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A *Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disiunximus.*

B *Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.*

C *Maxilla inferior, unà cum humiliori dentium serie.*

D *Hic os dextro sacri ossis lateri coarticulatum, externa sede exprimitur: cui aliud nullum peculiare nomen cum Galeno indimus, sed triplici nomine, uidelicet ilium & coxendicis & pubis, pro ipsius sedium ratione comprehendimus, id uigesimo nono Capite descripturi.*

Sub iam cōmemorato osse, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita uidētur, ut quatuor tarsi
1. 2. &c. *ossa his notis, 1. 2. 3. 4. insignita, cum osse cymbæ non absimili, ac E indicato, & talo F inscri-*
E. F. G. *pto, & calcis osse G significato, à quinque pedij ossibus I, II, III, IIII, V, notatis, &*
H. I, II, *digitorum ossibus H & H ostensis, adeò remouentur, ut sedes qua pedij ossa tarsi ossibus*
III, etc. *committuntur, intueri possit. Hac nanque ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita*
H H. *leuiter admodum protuberantia, opportunè commonstrantur.*

I *Pedi subiacet brachij os, seu humerus, anteriorem ipsius sedem ostendens.*

K *Scapulæ dorsi portio, in hoc depicta, ut spinam ipsius cum summi humeri appendice lineis interstincta, & uarijs partibus efformata ostenderet. Atque hæc ossa præsens commōstrat tabula. reliqui uerò characteres ossium partibus ostendendis hunc in modum seruiunt.*

L &c. *Quatuor L in priori femore A notato positis, quatuor femoris appendices indicantur.*

M &c. *Quatuor M in altero femore locatis, etiam quatuor femoris appendices insinuantur, quarum circumscriptionem lineæ notant, quibus illæ à femoris osse, ut ita dicam, dirimuntur.*

N N *Superius N in osse sacri ossis lateri commisso, ac D insignito, appendicem notat ossis ilium. inferius autem N, appendicem ossis coxendicis.*

H O &c. *Aliquot O in pedij ossibus, I scilicet, III & V signatis ponuntur, & deinde in primo secundoq́ pollicis osse, & primo secundoq́ medij digiti etiam O conspicis, appendices in his ossibus insinuantia: non quòd tantum ossa O insignita appendicibus donentur, sed quia aliquot characteres eandem in similibus ossibus rationem esse, satis doceant.*

P *Humeri appendix.*

Q *Appendix spinæ scapulæ, seu summi humeri.* R *Lineæ, quæ plures spinæ scapulæ appendicis portiones intercedunt.*

S &c. *In utroque femore duo scripsimus S, femoris notantes processus.*

T *Processus acutus inferioris maxillæ, atq́ ita etiam T, κορώνη insignitur.*

V V *Duo sunt processus in osse alteri sacri ossis lateri coarctato.*

X *Processus appendicis superioris pedij ossis V notati, paruóque digito præpositi.*

Y Y *Duo processus, seu tubercula inferioris sedis humeri, qua cubiti ossibus articulatur.*

a &c. *In utroque femore ter a ponitur, tria femoris ostendens capita. Cæterùm in priori femore A notato, in elatissima appēdice a posuimus. In femore uerò B insignito, extra appendicem, ne fortè quis solam appendicem hîc caput coxendicis ossi inarticulatum esse arbitretur.*

b *Caput maxillæ inferioris dextrum.*

c *Caput tali, ossis quod cymbam refert sinum subintrans.*

d *Caput tali, tibiæ sinum subiens, quod & F notatur.*

e &c. *Aliquoties in pedis figura e occurrit, capita notans pedij & digitorum ossium*

f *Caput humeri superius, quod scapulæ articulatur.*

g g *Duo capita inferiora humeri, seu potius sedes quibus ulna & radius articulantur.*

h h *In utroque femore semel h ponitur, ceruicem capitis indicās quod coxendicis ossi immittitur.*

i *Ceruix in inferiori maxilla.* k *Ceruix in talo.*

l l *Ceruices pedij ossium. Ponitur autem l in II, & in IIII tantum, ne reliquæ ceruices obscurarentur.* m *Ceruix in humero.*

n *Acetabulum in coxendicis osse, cui femur inarticulatur.*

o *Acetabulum in humero. latitat autem o inter duo Y.*

p p p *Superficietenus exculpti sinus, qui in tarsi ossibus uidentur.*

q q *Pedij ossium minimè extuberantia tubercula. duo autem q tantum his ascripsimus, quòd reliqua in umbra latitassent, & picturæ quoque obfuissent.*

r r *Supercilia in coxendicis osse, ad superiorem acetabuli sedem conspicua. Si fortè in cartilaginibus has quoq́ ossium partes aut sedes contueri lubet, omnes quæ in cartilaginibus spectari possunt, effigies cartilaginum trigesimo octauo Capiti præpositæ commonstrabunt.*

VTCVN-

VTCVNQVE uocum multitudo & uarius illarum apud alios & eundem subinde authorem usus rerum descriptionem arduam reddit, nulla tamen æquè uaria pugnansq; dictionum est congeries, atque nominum, quibus ossium partes sedesq; indicãtur, & quibus in ossiũ descriptione perpetuò est utendũ. Vt enim nunc ad sequens Caput uarias appellationes asseruẽ, quibus commissurarũ ossa iungentiũ species significãtur, huc modo referuntur, κῶλον, ἐπίφυσις, ἀπόφυσις, κορώνη, κορωνίς, κεφαλὴ, κεφάλαιον, ἄρθρον, κόνδυλος, τράχηλος, αὐχὴν, κοτύλη, κοτυληδὼν, ὀξύβαφον, γλήνη, ἴτυν, ὀφρὺν, ἄμβωνα, χεῖλος, βαθμίδα, eiusq; generis uoces quamplurimæ, quæ Græcorũ sunt nomina: Latinis autẽ, & si priuatim nõnulla tantum habentur, interpretum tamen lasciuia tot nominum myriades passim ita sunt obuiæ, ut iam seorsum unumquodq; Græcorum nomen assumendum ueniat, & quid ueteres qui pueros domi sedulò dissecandi rationem docebãt, illis intellexerint, addendum, quò tandem cuiusmodi uoce nos quoque simus toto sermonis contextu usuri, statuatur. κῶλον itaque, quo etiam nomine Græcorum interpretes subinde utuntur, aliquando autem artum, interdum uerò membrum uertunt, Græcis quatuor duntaxat membris accommodabatur, brachio scilicet, cubito, femori, & tibiæ: neque etiam aliam partem ea uoce Galenus usquam intellexisse uidetur. Verùm quum raro, aut nunquam huius uocis usus mihi incidat, illi prolixius inhærendum non arbitror. ἐπίφυσιν, quam Latini appendicem, applantationem, adnexum, additamentum, adnatum, & alijs innumeris profectò modis reddunt, perpetuò appendicem appellabo. Est autem ἐπίφυσις seu appendix, os alteri ossi adnatum, & peculiarem obtinens circumscriptionẽ, neque illius ossis cui committitur, uera portio. Huiusmodi appendicis naturam, quoties aut uituli, aut hœdi, aut agni, aut alicuius iunioris animalis pars aliqua mensæ apponitur, discere licet. Emundato enim femore, humero, tibia, aut radio, aut ulna, aut alio his simili osse à cæteris liberato, & ualidius nonnihil attrectato, ab illo ueluti aliud quoddã os decidere cõspicimus, appendicis nomine donatum. Atque id in iunioribus duntaxat animãtibus intuemur. In ætate enim prouectis appendices adeò pertinaciter suis ossibus adnascuntur, ut ab osse auelli nequeant, uixq; coniunctionis lineam exprimant, & ueræ suorum ossium portiones esse uideantur: cùm interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os cui ea adnectitur, intercedere appareat, quæ appendicem ossi glutinis modo connectit. Coalitus hic non[a] læui planaq; perficitur superficie: uerùm os cui appendix committitur, sinibus quibusdam & asperitatibus abundat, quibus appendicis tubercula sinusq; mutuo ingressu ualidius accommodantur. Præterea[b] connexus iste hoc quoque priuatim nanciscitur, quòd os nulla prorsus sui sede mollius, & in duritia ac soliditate infirmius quàm circa ipsum connexum cernatur. Perpetuò enim os inibi pumicis spongiæue modo multis cauernulis intus plenum est. & quamuis id subinde reliqua propemodum ipsius longitudine unum sinum ampliter cauum & duntaxat medulla oppletum obtineat, ac durissimum ualidissimumq; secundũ sinus illius longitudinem existat: nihilominus tamen priusquam appendici os annectitur, sinus ille deficit, & ipsum mollius redditum, cauernulis, quemadmodum & appendix ipsa, scatet. Atque id ita perficitur, ut Galenus appendices sinuum medullam continentium opercula esse tradiderit. Quasi uerò appendicum cauernulæ medulla destituerentur, & non quamplurima ossa sinibus quibus medulla ossuosis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem asciscerent. Amplis enim ossibus quæ sacri ossis lateribus coarctantur, eiusmodi sinus neutiquam adest: nihilominus tamen toti ilium ossis spinæ[c] appendix coalescit, quemadmodum & toti infimæ sedi coxendicis ossis. Quin & scapulæ nulla ferè ex parte medullosæ,[d] quatuor appendices annectuntur. duæ quidem ad ipsius basim, una ad mucronem interioris processus scapulæ, & quarta ad summũ humerum:[e] quæ peculiariter ex pluribus particulis extruitur. Demum dorsi uertebræ eius generis sinu carent: attamen ipsarum corpora superius inferiusq; sibi[f] appendices uendicant. Imò non modò uertebrarum corpora appendices habent, sed etiam transuersorum in thorace ac lumbis uertebrarum processuum & spinarum apicibus appendices annectuntur. Insuper & costarum radici uertebris coarticulatæ appendix committitur, etiam si costarum os nullo amplo sinu medullam recipiente donetur. Cæterum uertebræ & puerorum dentes, qui etiam appendicibus decorantur, non solum indicant ossa his sinibus destituta appendices obtinere, uerumetiam argumẽto sunt non solis grandibus ossibus Naturã appendices dedisse, quantũuis antehac Anatomicorum præcipui oppositum asseruisse uideãtur, appendices magnis tantum ossibus adscribentes. Porrò ex ossibus eiusmodi sinus habentibus, femori quidem[a] quatuor annectuntur appendices: unus capiti, quo coxendicis ossi inarticulatur: unus inferiori ipsius parti, quæ tibiæ committitur: & duo alij duobus ipsius processibus, quos ferè rotatores uoca-

Variàs esse uoces quib. ossiũ partes sedesq; indicantur.

Κῶλον. Artus. Membrum.

Ἐπίφυσις. Appendix.

Expẽde femoris appẽdices fi. A. fig. capiti i inserta inter G & A.

In 11 de Vsu partium. Appẽdices sinuũ medullã continentium non esse opercula.

N, N fi. D.

X, Y, E, K fi. 1, 2 ca. 21.

Q, R fi. K.

1, 2 fi. ca. 17 A, B &c.

Non solùm grãdib. ossib. appẽdices contingere.

Galen. lib. de Ossibus.

Quatuor L fi. A. dein 4 M fi. B.

mus. Tibiæ ossi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quà scapulam spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendice carent: quippe postbrachialis & [a] pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exigunt, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uerò quà hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscũtur, at firmius semper quàm ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerunque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt cõspicua. In ijs uerò qui iam ad summum incrementum uenere, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac latet.

a O O in fi. pedis.

ἀπόφυσις. Processus.

Ἀπόφυσις, quem interpretes processum, excessum, explantationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processus appellabitur: estq; ossis pars nihil à suo osse differens, quàm quòd tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramiq; extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot [b] ceruicis uertebras etiã plures undecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem, suis locis docebimus. Deinde & [c] inferior maxilla processibus utrinq; duobus donatur, & [d] humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamq; superficiem aliqua sui sede extuberant.

b fi. 15 cap. numeris notantur.
c T-i fi. C.
d Y Y fi. I.

Processuum & appẽdicũ differentiæ.

Porrò processuum, sicut & appendicum, nonnullæ sunt differentiæ. Quibusdam enim processib. appendix adnascitur. nam femoris processus [e] rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui ancoræ imagini confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices. nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungosorum ossium processibus appendices rarissimè contingunt, modò & eorum quoque ossium processus fungosi sint. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum consistunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerunq; sibi processus uendicant. [f] Vlnæ enim appendici processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti assimilarunt. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici [a] processus obtigit, quem interiorem malleolũ nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustinentis superior appendix [b] processum exigit, cui octauus pedem mouentium musculus inseri ostendetur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeò insignes diuiduntur, ut utrosque capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendicem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquã tamen processus nomen illis tantũ processibus adhiberi satius erit, qui alteri ossi non articulãtur. Femoris nanq; & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processus simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomicorum more (qui subinde ἐπίφυσιν cum ἀποφύσει confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus. quippe interiorem malleolũ inferioris tibiæ ossis, appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantũ intellectis nominibus, in ossiũ descriptionibus erũt obuia, ut & processuũ quoq; usus in singulis ossibus manifestus euadet.

e S S fig. A. B.
f fi. 1. 2. cap. 24 R.
a fi. 3 ca. 31 i.
b X in pede.

Processuũ usus.

Cõferunt autẽ processus præcipuè ad cõmodam articulationem, & ossium cõmissuram, deinde ad multarũ partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neq; colliũ ritu educerẽtur, ac rursus ualliũ modo exculperẽtur, paucissima ex ipsis nasci, ipsisq; inseri possent. Nunc autẽ processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascũtur, aliaq; ei dein (ut sic dicam) inseruntur, & super ipsum exædificantur. Quinetiam processus propugnaculi uice esse, scapularum & uertebrarum processus testabuntur.

κορώνη.

Κορώνη, seu κορωνὶς, interpretibus quibusdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisionem, ubi neruus sedet, referebant. [c] Huius generis unus utrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis musculi tendo inseritur. Deinde in temporum osse [d] alius cernitur, quem mammarum papillis assimilant. Sic & in eodem osse [d] alius consistit, qui gallorum calcaribus, & scriptorio

c T fi. C. et 6 muscu. tab. A, B.
d 4, 5 fi. 6 cap. unus k, alter i.

ptorio stilo comparatur. Verùm Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergò subeunt. Occipitij enim[a] ossis capitula primæ ceruicis uertebræ sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quũ interim, idq; potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. Κεφαλή, & κεφάλαιον, Latinis nomine capitis explicantur. qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitrarij occasione subintrans. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim[b] caput, coxendicis ossis sinui inarticulatum prominens dicitur, quòd ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodũ & humeri[c] caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminẽtissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verùm pedij ossium [d] capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeò depressa planaq; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrẽt, aut tarsi ossium tubercula in se recipiãt. Præterea neq; in[e] trium tarsi ossiũ cum osse cymbã referente cõnexu à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi[f] capitula in plerisq; uertebris haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantes, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeò obscuro tubere gibbóue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti κονδύλους uidentur appellasse, priora autẽ simpliciter κεφάλαια. At de condylo non ita multo pòst quædam (quũ ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subijciemus. Ἄρθρον, quem nos Articulũ dicimus, Græci primum uocarũt, ossium commissuram ad motum paratam. Verùm Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinumúe immissam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris[a] caput coxendicis ossis[b] sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rursus uniuersum coxẽdicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satius tamen fuerit, uertebræ nomen[c] dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis σπόνδυλος, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticulũ nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fusos aggrauant. Cæterum capita quæ iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtigerunt, ut femori qua coxendicis ossi articulatur, pedij & postbrachialis ossibus, qua digitorũ prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quà tibiæ committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentium ossium sinus subintrãt. Rursus capitum alia rotunda conspiciũtur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. Verùm & si à medico nomine medici digno huiusmodi capitũ formæ ac differentiæ non minus quàm proprij ungues, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hîc tamen prolixius eas subdiuidendas esse haud existimaui, quòd accuratissimè singula in unoquoq; osse persequi conabor. Porrò ossium capita non semel Galeno ἐπιφύσεις, seu appendices uocantur, fortassis quòd eorum nonnulla appendice constent: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctãtur. Verùm pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret, quemadmodum & humerus quà cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, nõ autem appendices exigit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, qua κώλων, hoc est artuum capita, ἐπιφύσεις & κονδύλους uocari docuit. Porrò κόνδυλον Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quòd admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capita'ue inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicarẽtur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum κονδύλοις, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorũ ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quòd geminis[d] capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimũ prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipuè ducunt. Cæterùm Galenus in primo

Marginalia (left): fi.5.6 ca.ll. — Metire idà D ad B pri. fi. ca. 30. Ab m ad f insi. I. q, q in pede — Cõfer s, t, u 13 fi. ca. 33 cum n, m, l fi. 10. f 9 fi. 15 ca. & et figuræ 16 ca. X, Y — a. b. Immitte A 1 fi. ca. 30 in e, f, g fi. 1 ca. 29. c. figuræ ca. 14, 15, 16, 17. — G, H fi. 2 ca. 27.

Marginalia (right): In libro de Oßibus. — κεφαλή. κεφάλαιον. Caput. — Capitum alia prominentia, alia depressa. — ἄρθρον. Articulus. — Vertebrum. Vertebra. σπόνδυλος. — Capitũ differentiæ. — In 11 de Vsu partium. κόνδυλος.

mo de Musculorum motu κόνδυλον appellat, depressum ossis capitulum, quando κεφαλὴν seu caput κοτύλῃ seu acetabulo, profundo'ue seu alto sinui cōfert: κόνδυλον uerò, seu depressum mi nimeq́ extuberans & planum capitulum, γλήνῃ, quam sinum esse dicimus, adeò leuiter in osse cælatum, ut an sinus, an capitulum sit, dijudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus κονδύλου nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscurè & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum'ue femoris caput iuxta genu dicere, quàm ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inserere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuò illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum

Τράχηλος. αὐχήν. Collum. Ceruix. corporis partium enarratione nunquam discedemus. Τράχηλον, & αὐχένα, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro respondet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in[a] femore, iuxta elatissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeò insignis [b] ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque[c] ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspicua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc,[d] pedij & postbrachialis ossa, quà digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquè manifestò conspiciuntur. Cæterùm aliquando non modò tenuiores ossium partes in capita extuberātes, ceruices dicuntur, quinetiā & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditi sinum constituunt cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspicitur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius[e] arctior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomes professoribus obtinuit. Κοτύλην, & κοτυληδόνα, ac dein ὀξύβαφον, Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgò pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius'ue descendunt, excauanturq́, ac ossium capita excipiūt. Obseruantur autē eiusmodi sinus seu acetabula,[f] in coxēdicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein & in[a] osse cymbā referēte, in quem tali caput ingreditur. Neq́ sanè in corpore alij sinus, quibus ossiū capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verùm arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modò quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. γλήνη autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficietenus tantū cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quàm si duo plani læuigatiq́ asseres inuicem imponerentur. Atque sic γλήνη depresso responderet capiti, quod omnium primum κόνδυλον nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in[b] tarsi ossibus, qua pedij ossa ipsis coarctātur. Item[c] ossis cymbam referētis sedes, quibus id tarsi ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut &[d] brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uertebræ capitula admittit. Verùm hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præseferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam γλήνας appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibiæ ossis[f] sinus quibus inferiora femoris capita insident, κοτύλης aut γλήνης nomen mereātur. Attamen si articulationis species diligēter discusserimus, meritissimo κοτύλην uocabimus apparentem sinum, γλήνην uerò sinum adeò obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribēdus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice insculpantur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētias explicabit, ostendemus: quandoquidem articulationis gratia tam sinus quàm capita formantur. Hîc autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētias hîc quoq́ sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quòd alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq́ sunt, ut coxendicis ossis[f] sinus femoris caput excipiēs, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autē oblongi sunt, ut radij[a] sinus brachiali admittens: & primæ uertebræ sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponūtur. Alij gemini sunt, ut tibiæ ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium[b] sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq́ respondent, ut humeri[c] sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut[d] sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterùm ut sinus & capita articulorum

Left margin notes: *Galen. initio lib. de Ossib.* — *Gal. in libro de Ossibus. κοτύλη. ὀξύβαφον. Acetabulum &c.* — *γλήνη.* — *Sinuum & capitū usus.* — *Sinum differentiæ.*

Right margin notes: h, h fi. A & B. — i fi. C. — k in pede. — l, l in pede. — 1, 2 fi. ca. 21 C, D. — f 11 fi. D. — a 11 fi. 33 ca. k. — b p, p, p in pede. — c fi. 10 ca. 33. n, m, l. — d 6 fi. 25 ca. M, L, K. — 7 fi. 31 ca. F, G. — f 11 fi. D. — a 8 fi. 24 ca. x, z, y. — b 2 fi. 27 ca. I, K. — c 1, 2 fi. 23 ca. K, L, M. — d 1 fi. 24 ca. E, C, D.

rum gratia cõstituuntur, ita quoque & ἴτυες, ὄφρυες, ἄμβονες, χεῖλη, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar labrorum prominẽtes, & sinus profunditatem augentes. Hi tametsi in omnibus articulis ferè & ossium commissuris conspicui sint, euidentissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq́ prominentia uidentur[a] supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq́ luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. Βαθμίδες autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamentiq́ ritu, ultrà quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In[b] anteriori enim humeri sede, & in[c] posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ[d] processus excipiens. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posteriorẽ autem sinum posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultrà quàm expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulũ extenderemus, atque modò flectimus. Meritò itaque primi dissectionum professores, hos sinus βαθμίδας uocarunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantũ sinus ita appellentur, uerumetiam reliqui, in quos tubera ossium ingrediẽtia insidunt. Vlnæ nanq;[e] sinum C modo exculptum, & quem humeri orbita subit, βαθμίδα nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuatim sibi uendicant, quòd soli ferè omniũ sinuũ alterius ossis processus in articulorum motibus excipientiũ, ij cartilagine uix incrustẽtur: quemadmodũ alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incisi ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptioriq́ sede inserantur, & interdũ quoque aliqua ex ijsdem initium commodius ducãt. Cuiusmodi[f] sinus in interno latere magni externiq́ processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in[g] medio duorum articulorũ, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodũ & sinus, quibus tendines uehuntur, atque ne sua aberrent sede cõtinentur,[h] quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuia: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione utendum erit, hîc prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensebo. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomes studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq́ non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quàm quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæprecium fuit.

Marginalia (left): a 1, 2 in fi. D. — b 1 fi. ca. 23 N. — c 2 fi. ca. 23 O. — d 1 fi. ca. 24 C, D. — e 1 fi. ca. 24 C, E, D. — f 1 fi. cap. 30 R. — g 4 fi. 33 ca. T, T. & 7, 8 fi. V, V. — h 2 fi. ca. 24 γ, δ, γ, ζ.

Marginalia (right): ἴτυες. ὄφρυες. ἄμβονες. χεῖλη. Supercilia. Labra. — Βαθμίδες. — Libro de Fracturis. — Sinus articulationis nomine non parati.

DE OSSIVM INTER SE STRVctura & contextu. Caput IIII.

OSSA humani corporis instar unius continuiq́ ossis, lapideæ cuiusdam statuæ modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neq; excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maximè, si quid aliud, proprius censetur) neutiquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq́ haud perficiatur, hominem è multis ossibus fabrefieri magnoperè cõduxit. Quinetiam ossa inuicem componuntur non solum motus gratia, sed etiam alicuius corporis transitus occasione, aut securitatis, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersitatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innumeros ossium connexus. Transpirationis uerò seu transitus alicuius corporis gratia, suturas capitis efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingẽs conflatur. Pariter quoque & in capitis suturarũ sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno osse, sed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uitiumq́ ueluti in fictilem ollam longius quàm ad ossis circunscriptionem pertingat, sed ut ipsum unà cum osse ad suturam terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarũ sermone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cõtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab υ imagine ὑοειδὲς nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsim per se habetur, sed aut pars continui est, aut aliud os cõtingit, ac alteri adnectitur: adeò ut sagax rerum parens Natura

Marginalia (right): Hominẽ pluri. oßib. constare, motus gratia. — Trãsitus expirationis gratia. — Gratia difficultatis patiendi. — Partium differentiæ gratia.

tura

tura, ossibus tanquam uno continuoque & tanquam pluribus ad cõmemoratos usus hominem uti uoluerit. Quòd uerò [a] cartilago & interdum [b] ligamenti portio inter ossa quæ inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quàm ut eius gratia cum Aristotele minus aptè possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: præterea etiam asserens, hæc ex dorsi spina non secus quàm uenas à corde principium ducere. Hanc porrò [c] integram ossium mutuò cohærentiũ seriem Græci σκελετὸν, quasi assicatum esset cadauer, nuncuparũt. Cæterùm ut uarius compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modò obiter in tabellam primùm reijciam, latius singulas commissurarum differentias dein explicaturus.

Li.2. de Partib. animal. Capite 9. & lib. 3. de Hist. ani. Cap. 7.

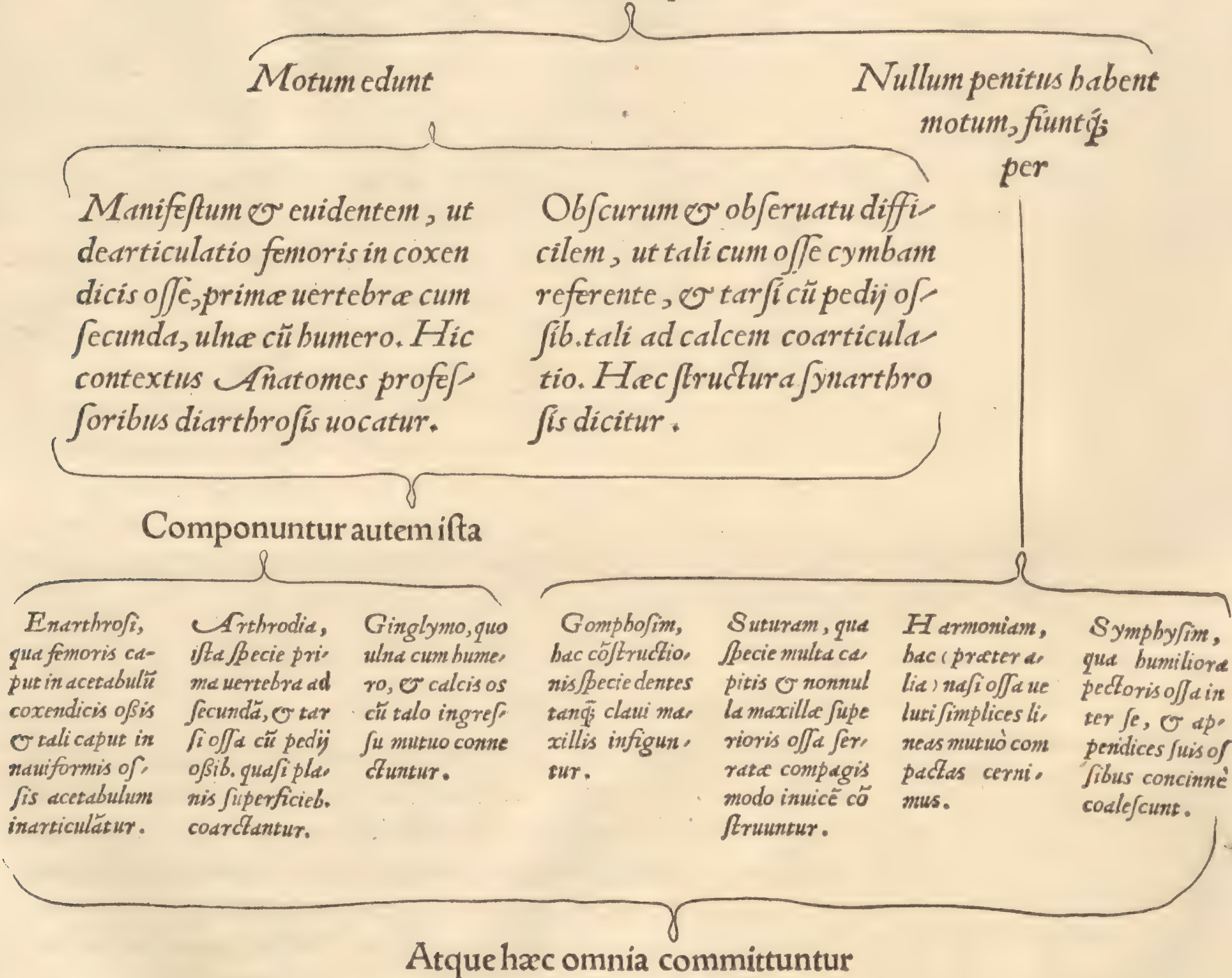
a 8 fi. 31 ca. b fi. ca. 14 R, R.

Tres fig. ad huius li. calcẽ positæ.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IVNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur structuris, quæ

Alicuius partis ope, aut

Ligamenti, ut uniuersi ossiũ nexus qui motu pollent uoluntario. Atque hæc commissuræ ratio synarthrosis uocatur.

συνεύρωσις.

Carnis, ut omnes ossium commissuræ quas musculi circundant. Præterea dentes in suis alueolis quasi carnis beneficio innecti uidentur. Hanc synsarcosin uocamus.

Cartilaginis, cuius interuentu pubis ossa inuicem nectũtur, & in minoribus natu humiliora pectoris ossa. Insuper appendices in prima adhuc ætate cartilagine glutinis modo mediante, suis ossib. connascuntur. Dicitur autem iste connexus synchondrosis.

Nullius partis beneficio. Ita enim in natu grandioribus appendices ipsorum ossibus coalitas cernimus. Deinde omnes suturæ, quemadmodum & harmoniæ absque corporis alicuius auxilio hærent.

Huc

Huiusmodi itaque commissurarum differentijs ossa inuicem committuntur. Ac primum quidem uoluntarij motus gratia eorum naturalis fit compositio, quæ à Græcis ἄρθρωσις & ἄρθρον, nobis articulatio articulusque nuncupatur. Verùm motus huiusce in omnibus articulis non eadem est ratio, quandoquidem alij motus euidentes sunt, neque quenquam latent. nemo enim non caput super collum moueri sentit, femurque ad coxendicis os, & extremam manum ad cubitum, ac præter innumeros articulos, ipsos quoque digitos. Hæc articulationis species euidentem motum ostendens, διάρθρωσις dicitur, quasi laxa esset dearticulatio: quemadmodũ & Hippocrates eam ἀπάρθρωσιν, quasi abarticulationem uocauit. Aliorum uerò articulorum neque ualidus neque manifestus, sed obscurus adeoque difficilis latésque motus sentitur, ut is neutiquam à singulis promptè dijudicari queat. Cuius enim postbrachialis ossiũ ad brachialis ossa coarticulationis motus non est obuius: si tamen in planam superficiem primùm digitos extenderis, ac indicem dein minimumque digitum medio & annulari instar x aut decussatim subieceris, digitorumque radicibus ueluti semicirculũ statuere coneris, postbrachialis ossa nõ prorsus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis ossium inter se commissuris, & calcis cum talo, talique cum osse cymbam exprimente, ac rursum huius cum tribus tarsi ossibus, & calcis cum tarsi osse cubum referente, tarsique ossium cum pedij ossibus usuuenit. Harum nanque commissurarum ne obscurissimũ quidem motum, nisi mente sedulò adhibita, animaduertes. Vocata est autem hæc articulationis species συνάρθρωσις, quasi coarticulationẽ dixeris, solius motus quantitate à dearticulatione discrimen recipiens. Cæterùm utranque articulationis speciem Natura non simplici compositionis genere nexuit, quemadmodũ etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudque latus adducũtur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus ostendũt. quippe brachium pectori adducis, & retrorsum ad dorsum agis, dein sursum ad caput moues, deorsumque ad ilia fers: ac demum circumagis quoque, quum pollice in mensam fixo, reliquis digitis circulũ quàm potes maximè moliris. Ita & femur antrorsum retrorsumque & introrsum ad aliud femur, & extrorsum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuersionis motum subaudire conuenit, non autem quum brachium modò antrorsum, modò sursum, modò retrorsum, modò deorsum, succedentibus motibus ueluti in circulũ moues. quod in usibus musculorum explicandis diffusius persequemur. Alij articuli duntaxat flectũtur & extendũtur, atque in latera mouentur, omnis motus circũuersionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipsum brachiale quà cubito iungitur. Alij uerò flectuntur & extenduntur, simulque circunuertuntur, nullum interim in latera motum sibi uendicantes. Vt radius simul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, seu in pronum supinumque agitur. Alij solum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & secunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circũuertuntur, ut prima ceruicis uertebra supra secundam, uelut ad axem cum uniuerso capite circũuoluitur: & radius supra ulnam non nisi in pronum supinumque circumuersionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non simili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuersa quoque compositionis speciẽ eosdem compingi. Ac species hęc seu forma est tripartita, à uetustissimis Græcorum qui filios dissectionis rationem docebant, triplici uoce donata, ἐνάρθρωσις uidelicet, ἀρθρωδία & γιγγλυμὸς. quanquam fortassis hæc nomina à Diocle, & illis qui primùm resecandi rationem commentarijs tradidere, postmodum fuerint confusa. ἐνάρθρωσις itaque articulationis speciem notabat, in qua excipientis ossis cauum sinus'ue altus, & acetabuli modo exculptus est. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicem, unicum scilicet sinum & unum caput, [a] perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse, & in humeri cum scapula, & [b] postbrachialis pedijque ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspicimus. Commemorati modò articuli manifestis pluribusque motibus donantur. Femur nanque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertũtur. Prima autem digitorum ossa non circũuertuntur, quod cum musculorum ratione & ossium quæ sesamo comparantur, tum etiam articuli constructionis gratia accidere audies. Huiusmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoque humero ἐναρθρώσει committitur, quare etiã pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur simul cum ulna, & deinde circumuertitur, adeò ut Naturam ἐνάρθρωσιν in simplicibus articulis, qui continua & non intercepta cartilaginis incrustatione, ut sic dicam, perficiũtur, confinxisse cõstet, quoties ipsi pluribus motibus idem os moueri uisum fuit, in illis motibus quàm

ἄρθρον. Articulus.

Euidentes motus.

διάρθρωσις. Lib. de Articul. ossis iugalis docens luxationem.

Motus obscuri.

συνάρθρωσις Coarticulatio.

Articulos omnes nõ ijsdẽ agi motibus.

Tres articulorum formæ.

ἐνάρθρωσις.

a Immissũ hic finge A 1, 2 fig. 30. cap. in c, g, f, 1 & 2 fi. 29 Capitis. b C, D 15 fi. 27 Capitis.

Quãdo in simplici articulo Natura enarthrosin moliatur.

B simpli

simplicissimo minimeq́ gemino utens ossium connexu.[a] Tali uerò caput ossi cymbam referenti hac articulationis specie iungitur, ut etiam quædam brachialis[b] ossa inuicem articulari suo loco docebimus, non minus quàm secundæ, tertiæ, quartæ & quintæ costarum cartilagines hac articulationis specie pectoris ossi coarctantur. In præsentia enim abunde est, commissurarum differentias naturasq́ enarrare, & in illis scopum Cōditoris recensere, quibusdam tantum additis exemplis, qualia hæc posteriora in obscuris motibus censeri queunt. Omnes enim articulos semper enumerare, & si promptissimum mihi quidem esset, illi tamen Anatomes tyronem nondum explicatis ossibus remorarentur, ac negocij difficultate à pulcherrima Dei operum inquisitione absterrerent.

a Iunge O 3 fi. 33 Ca. in k 11 figuræ. b 2 fi. ca. 25 numerus 7 in 1.

ἀρθρωδία.

Ἀρθρωδία itaq́ articuli species est, quæ cauum sinumq́ leuiter & superficietenus exsculptum, & caput ossis depressum adipiscitur, & ueluti planarum superficierum connexu fit. & quemadmodum in enarthrosi quis sinus caputq́ sit indicare leuis est negotij, ita è diuerso in arthrodia utraque adeò obscura sunt, ut ignores cui nam ossi sinus aut capitis nomen opportunè debeas adscribere, perinde ac si duas superficies planas inuicē incumbere fingeres. Hac specie committuntur[c] tria interiora tarsi ossa cymbam referenti ossi, &[d] pedij ossa tarsi ossibus, nōnullaq́ brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein quartum brachialis os quod rectum uocabitur, tertio brachialis ossi: & clauicula summo humero. Atq́ in his commissuris adeò obscuri sunt motus, ut perquàm arduè sentiri possint.

c Iunge s, t, u fi. 13 ca. 33. cum n, m, l 10 fi. d fi. ca. 3. qq ad pp.

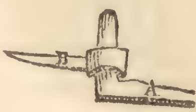
Quando Natura arthrodiam constituerit.

Quasi Natura hanc articulationis speciem in simplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri statuit. Nullibi enim simplicem eandemq́ ueram arthrodiam reperias, ubi manifestus sit motus: quemadmodū fortè duplicem obseruabis manifesto motu præditam, sed illo ferè unico & simplici. Prima nanque ceruicis uertebra nullo motu alio, quàm liquido circumactu super secundam moueri probabitur,[e] & duobus interim locis prima hominis uertebra secundæ per arthrodiam iungitur, utrinque scilicet ad secundæ uertebræ dentis latera, & dens ipse quodammodo arthrodia primæ uertebræ committitur. Quanquam in his uertebrarum nexibus sinus capitaq́ adhuc manifestiora sint, quàm in simplicibus, quas antea enumerauimus, arthrodijs. Ad hæc, eiusmodi quoque arthodiam obseruabis in reliquis etiā[f] ceruicis uertebris, &[g] thoracis quoq́ omnibus, ad eam usq́ quam ab incumbēte ipsi uertebra & ab ipsi subiecta suscipi exponā. Nam earū uertebrarum connexus, qui ad radicem spinæ seu posterioris uertebrarum processus consistunt, ita committuntur, ut subingredientes unius uertebræ partes leuissimè protuberent, & partes aliam uertebram admittētes, superficietenus tantum sinuentur. Quamuis in his uertebris præter flexionem & extensionem, etiam aliquis in latera motus obseruetur. Atque ita si eiusmodi duplicem uertebrarum ad seinuicem articulationem arthrodiam esse dixerimus, hanc non exactè simplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur.

e Iunge 4 fi. 15 ca. Y cum c fi. 5. Dein 4 fi. a, b, cum d, e, f, quintæ. Postea L. 4 fi. cū g 5 fi. f Iunge ß. 7 fi. cap. 15. cum δ 9 fi. g Iunge X & Y fig. 3 ca. 16, cum a & b 2 fig. aut cum c figuræ 3.

γίγγλυμος.

γίγγλυμος, quæ tertia articuli species censetur, manifestis finibus capitibusq́ perficitur, sed nequaquam simplicibus. Fit enim ginglymos, quoties mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur: ita ut unius gibba, alterius ossis caua subintrent: & rursus unius ossis sinus alterius gibba admittant, perinde ac si digitos mutuis ingressibus committas, aut ostiorum cardinibus hanc articuli speciem conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod ostio cōmittitur excipiat, ipsiq́ etiam ostij ferro parietis ferrum subintret. Ab hac enim imagine præsens articulationis species nomen inuenit.[h] Hæc in genu occurrit. tibiæ enim os duobus donatur finibus, in quorum medio tuberculū prominet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiæ ossis sinus ingredientia. dein in capitum medio sinus uisitur, tibiæ ossis tuber suscipiens.[i] Eadem ratio in secundis & tertijs quatuor manus ac pedis digitorum articulis seruatur, & in tertio manus pollicis internodio, & in secundo pollicis pedis. Superius enim horum articulorum os duo obtinet capita, in quorum medio sinus cōsistit: inferius uerò, ac (ut sic dicam) ungui uicinius os, duobus donatur finibus, tubere quodam diremptis. Ad hęc, humeri cum ulna articulus ginglymo elegantissimè perficitur. Vlnæ enim sinus humeri tubercula excipit, & rursus ulnæ tubera humeri sinus mirificè subeunt. Atque in dictis iam ossibus ginglymos in uno cōtinuoq́ fit articulo, qui solam extensionem & flexionem nanciscitur, nullo interim alio motu præditus, non aliter quàm si hac articuli forma rerum Opifex utendum duxisset, quoties articulum duntaxat flecti extendiq́, aut alio simplici tantum motu agi oportuit.

Hic A ferrū seu cardinem notat, parieti infixum: B autē, ferrū quod ostio seu fenestræ nectitur.

h Cōfer G, F & I, 7 fi. 31 ca. cum E, F & I 1 fig. 30 capitis. i In 2 fig. 27 cap. iunge G, H, I ad I, K, M.

Quando Natura ginglymon formauerit.

Quibus modis duplices articuli formantur.

Huc quoque (quantum coniectura assequi ualeo) ueteres Græci reposuerunt ossa inuicem distinctis remotisq́ articulationibus commissa, quæ simplici motui præficiuntur. idq́ tunc potissimum, dum illæ articulationes inter se in susceptione uariant.[k] Radius nanque ulnæ duplici articulo committitur, & eius beneficio tantum simplici motu, qui in supinum pronumq́ fit, pollet. Iuxta humerum enim ulna in sinum sibi exsculptum radij admittit capitulū, & iuxta brachiale radij sinus ulnæ capitulum excipit.

kk 1 fi. 24 ca. Aut committe m 3 figuræ in l 5 fi. & p 5 fi. in o 7 fig.

excipit. Idem in calcis & tali cõnexu (ut & ginglymos obſcurum motũ edentes aliquot recenſeam) obſeruatur.[a] In poſteriori enim ſede talus calcis tuber aſſumit, in anteriori uerò calcis ſinui caput tali inarticulatur, adeò ut meritiſſimò & hîc quoque mutuis ingreſſibus oſſa articulari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retuliſſe uidentur duplices articulationes, etiamſi mutuo eodemq́ uario non fierent ingreſſu, ſed ſimili utrinque modo, ut capitis ad primam uertebram connexus cenſeri poſſet.[b] Duobus enim inuicem diſtantibus primæ uertebræ ſinibus, duo occipitij oſſis capita ueluti enarthroſi articulantur, neque quicquam dextri lateris articulatio à ſiniſtri, ſpecie forma'ue diſcrepat. Sic quoque & aliæ uertebræ inter ſe coarctantur. Nam inferior ſeu ſubiecta ſuperiori ſeu ſuperpoſitæ duplici articulo cõmittitur, illis nimirum articulis[c] qui ad ſpinæ ſeu poſterioris uertebrarum proceſſus radicem haberi dicentur. Non enim de uertebrarum nexu,[d] quem ſuis corporibus moliuntur, in præſenti loquor: quum is, quantum ad propoſitum ſpectat, uarius ſit. quemadmodũ etiam uertebræ ſupra duodecimam thoracis conſiſtentes, quod ad articuli formam attinet, poſterioribus articulis arthrodia mutuò iunguntur: quæ uero duodecimæ ſubiacent, quodammodo[e] enarthroſi. Verùm ſi huiuſmodi uertebrarum nexus, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) ſint, ſub ginglymo complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non ſimplici tantum motu donatas fateremur, quum uertebræ præter extenſionem & flexionem, in latera quoque nonnihil agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum præcipuos, uertebras ideo ginglymo articulari dixiſſe, quòd prima ceruicis & duodecima plerunque thoracis uertebrarum duntaxat exceptis, ſemper una uertebra ſuperiori parte ſuſcipiatur ab alia, & inferiori parte inferiorem ſuſcipiat: aut contrà, ſuperiori parte aliam ſuſcipiat, inferiori autem ſuſcipiatur. Quamuis id Galenus ſatis innuat, hac ratione ginglymon fieri autumans: & fortè non animaduertens, ſi uerum aſſereret, tunc oportere[f] tria oſſa ad articulationem concurrere, primum ſcilicet os uertebram, quæ ſuperiori ſua ſede exciperetur: & ſecundum uertebram, quæ ſuperiorem hanc ſedem exciperet: & tertium uertebram, quæ à mediæ ſeu primæ uertebræ inferiori ſede ſuſciperetur. Vt enim una ſuſcipiat, eademq́ ſuſcipiatur, præter illam, & ſuſcipientem & ſuſceptam quoque concurrere neceſſum eſſet. Atque hac etiam ratione ad plurima oſſa ginglymos referendus eſſet, ad ea nimirum quæ ima ſui parte aliud os ſubirent, & ſuperiore aliud admitterẽt: aut ex aduerſo, in ſuperiori ſede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo articulationis formæ habito reſpectu. Et huius generis cenſerentur[g] prima digitorum oſſa, quæ ſuperiori ſede per enarthroſin poſtbrachialis oſſibus iunguntur, & ima parte ſubſequentis oſſis digiti ſinus ſubeunt. Verùm de digitorum uertebrarumq́ connexibus ſuo loco cumulatim pertractaturus, nunc commiſſuras nullum prorſus motum oſtendentes exequar, ſi prius admonuero, nullum hactenus dictorum oſſium contextum fieri, niſi ſinibus & capitibus ſeu ſuperficiebus lęui lubricaq́ cartilagine incruſtatis, ſi modò[h] uertebrarum corporum ad inuicem, & ſacri oſſis cum duobus ipſi coarctatis oſſibus connexum ſecluſeris, in quo cartilagineum ligamentum priuatim interuenire poſterius audies. Quæ uerò iam narrabuntur commiſſuræ omni prorſus motu deſtitutæ, læui lubricoq́ contactu neutiquam fiunt. Atque harum prima γόμφωσις dicitur. eſtq́, cum inſtar claui os oſſi infigitur: quà[i] dentes ad unum omnes maxillarum præſepiolis tanquam claui adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur. Cæterùm ueteres interdum inſtar claui connexum, etiam ad articulum, ſed alia ratione contulerunt, quum oſſa inuicem alterius oſſis beneficio tanquam claui cuiuſdã interuentu coarctari dicerent. quemadmodum Ariſtoteles innuit, quum duo oſſa caua in medio clauum habere ſcribit,[k] tibiam & calcis os ſinus obtinere, & talum ſuis tuberibus eos ſinus claui ritu ita ſubire arbitratus, ac ſi duo aſſeres eodem ſpiculo committerentur. Verùm trigeſimo tertio Capite tali natura tradetur, cuius connexus ad tibiam & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupedibus articulatur. Homines enim talo non deſtituuntur, quamuis is à ſolipedũ ac biſulcorũ talo forma (non autem ſitu) diſcrepet. Nam tibiæ omnibus ſubijcitur, & calci, aut quod calcis uicem gerit oſſi articulatur. Femoris enim os tam in auibus quàm in equis & porcis, & reliquis quadrupedibus, Ariſtotelem, & in tertio de Vſu partiũ Galenum luſit, quòd in illis æque ac in hominibus femur uiſu obuium non ſit: ut modò in ſuum locum aſſeruem, quæ in libro de Cõmuni animalium greſſu Ariſtoteles, ob ignoratum ipſi in quadrupedibus & auibus femoris os, & brachij os, parum rectè poſteris tradidit. Sutura, quam ῥαφὴν Græci appellant, compoſitio quædam eſt, ad conſutarum rerum ſimilitudinem. Hanc nonnulli quũ explicare ſtudent, ſerratam compagem ſtructuramq́, alij in unguem commiſſuram eſſe definiunt. Sed illi nobis in memoriam reuocant, mutuum ſerrarum contrario occurſu ingreſſum, quo dentatæ alterius ſerræ partes in alterius ſinus ſubeunt. Hi uerò quæ in unguem committi dicuntur, quũ gibbæ

[Left margin:]
Immitte P fi. 7 ca. 33 in Q 4. fi. & S 4. fi. in R ſeptimæ.
Iunge B 1 fi. ca. 15 in N 2 fig. et D, E, F, G, fi. 1 in O, P, Q, R, fi. 2.
c N, O fi. ca. 14.
d R fi. ca. 14.
Iunge O 2. fi. ca. 14 in K, L, M fi. 3.
Conſpice tres uertebras fi. 3 ca. 19.
1 fi. 27 ca. B. et 2 fi. E.
fi. ca. 14 R.
Immitte dẽtium ſeriem A, A notatã fi. ca. 11 in quartã fig. cap. 6.
Expende qui in 3 integrarũ fig. Ω inter Φ & a cõſiſtit. Aut cõfer figuras ca. 31 cũ figuris ca. 33.

[Right margin:]
Libro de Oſſibus, & 3 libro Cõmentariorũ in Hippo. lib. de Articulis.
γόμφωσις.
Capit. 9 libri 2 de Partibus animalium.
ῥαφή, Sutura.

uidelicet partes ad unguium figuram ſtructæ, in ſinus quibus concinnè excipi poſſunt, inſeruntur, qua connexus ſerie arcarum ſeu lecticarum aſſeres ſubinde inuicem compingi cernimus. Cæterùm poſteriores, ſuturæ formam accuratius quàm priores explicant. Quemadmodum omnium proximè eam aſſimilant, qui ſuturas ad limborum ſuturæ effigiem conferunt, quando, ut de unguibus diximus, panni unius floſculi in alterius ſinus mutuis ingreſſibus conſuuntur. Eiuſmodi[a] ſuturis oſſa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas ſemper ſuturæ ſpeciem elegantiſſimè ea oſtendit,[b] quam Λ literæ in occipitio comparamus. Porrò ἁρμονία oſſium ſtructura eſt per ſimplicem lineam, citra omnem tuberis, ſinus & aſperitatis mutuum ingreſſum commiſſa. Ad hunc[c] modum quædam maxillæ ſuperioris oſſa, & præſertim naſi inter ſe iungi putantur. Cæterùm quia harmoniæ cōnexus uix unquam ad amuſſim inſtar ſimplicis lineæ perficitur, ſed nonnullæ aſperitates mutuò ingredientes perpetuò ferè cum oſſa rumpuntur, in harmonia occurrunt, ueteres ſuturarum uoce etiam harmonias plurimùm complexi uidentur.

Serrata compago.

Inſtar unguium commiſſura.

Aſſerum nexus.

Limborū uaria inſuitio.

ἁρμονία.

a 1 fi. 6 ca. & A, B, C, D 3 fi. 6 ca.

b B interitia integrarum.

c 1 fi. ca. 12 à Z ad ſ.

σύμφυσις.

Σύμφυσις eſt naturalis oſſium unio, qua commiſſuræ forma appendices ſuis oſſibus connaſcuntur,[d] in ætate quidem minoribus, quum oſſa adhuc mollia fungoſaq́ꝫ exiſtunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam oſſa induruere, appendices citra alicuius corporis interuentū oſſibus adeò uniuntur, ut coalitus lineam uix conijcere queas. Hac quoque unione oſſa ſacri oſſis lateribus commiſſa inuicem[e] in pube coaleſcunt. Dein admodum pueris utriuſque lateris os tribus formari oſſibus apparet: quę tribus lineis in coxendicis oſſis acetabulum concurrentibus interſtinguuntur: ut etiam in agnis uidere eſt, in quibus cartilago lineas has ſicut in pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ partes adeò connaſcuntur, ut ne linearum quidem ſpecies ſe offerat. At de his oſſibus, ipſis dicando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebris, quę in pueris quoque pluribus conſtant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque: quæ alioquin unius oſſis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in ætate prouectioribus lateat. Libri Introductorij, ſeu Medici, qui Galeno aſcribitur, author, oſſium diſciplinam inſtituens, non eiuſmodi unionem, quam nos iam deſcripſimus, σύμφυσιν uocat, uerùm ſuturas ad harmoniam quodammodo accedentes. Maxillæ enim ſuperioris oſſium commiſſuras, συμφύσεις, (at non rectè interim) appellat.

d fi. ca. 40 li. ſecundi 1, 2. 4, 5.

e 1 figuræ integrarū 1.

Quorum beneficio oſſa inuicem cōmittantur.

Omnes oſsium conſtructuræ ſpecies, aut alicuius aut nullius corporis beneficio committuntur.[f] Vniuerſi nanque articuli ligamentis inuicem alligantur, quæ orbiculatim oſſa inueſtiunt. interdum uerò & hæc in oſsium medio conſiſtunt, ut in femoris cum coxendicis oſſe articulo, & in uertebrarum corporū nexu. Hic oſsium connexus ligamentorum auxilio commiſſus, Græcis συνδέσμωσις nuncupatur: nerui interim uoce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, neruosq́ꝫ qui à cerebro dorſaliq́ꝫ medulla prodeunt, deducta. Hæc nanque omnia ueteres, ut & uulgus hodie, nerui nomine ſubaudierunt: & præcipuè Ariſtoteles cùm aliàs ſemper, tum maximè quum oſsium contextum recenſet. Nonnulla uerò carnis etiam ope committuntur,[g] ut generatim omnes articuli muſculis obducti. Muſculi enim quum ab uno oſſe aut alio corpore principium ducentes alteri inſerantur, uinculorum etiam loco iure habentur, oſſaq́ꝫ inuicem nectunt. Cæterùm quia muſculi ueteribus pleriſque, & potiſsimum Ariſtoteli carnis nomine appellantur, connexus qui muſculis fit, συσσάρκωσις meritò nuncupatur. Porrò & dentes quoque in ſuis alueolis carne quapiam firmari uidentur, adeò ut ea quaſi ratione oſsium cōſtructio reperiretur, in qua caro non duntaxat muſculorum modò connexum exterius ambiret, ſed & interueniret quoque.

f fi. ca. 1. li. 2.

Ligamentorum. συνδέσμωσις.

Libro 2. de Partibus animalium, ca. 9. Carnis.

g Paſsim in muſculorū tabul. ut ſeptima tab. Q, X.

συσσάρκωσις.

Cartilaginis. συγχόνδρωσις.

Inſuper alia cartilaginis medio connaſcuntur. quippe[h] appendices in prima ætate cartilaginis medio ſuis oſsibus committuntur, quemadmodum &[i] pubis oſſa, &[k] oſſis υ imitantis oſsicula. Hæc connexus ſpecies à cartilagine συγχόνδρωσις uocatur. Suturæ autem & harmoniæ nullius corporis beneficio quàm oſſium ſtructuræ coëunt. Nam & ſi duræ cerebrum inueſtientes membranæ fibræ aliquot ſuturas tranſeant, non tamen ob id eas cōnectunt: quemadmodum neque cartilagines in articulis oſſa oblinentes, ad oſsium firmitatem & connexum quicquam auxiliantur. Præterea in ſenioribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem ſubeat, interuentu oſsibus connaſcuntur, ſed cartilagine prorſus deperdita adeò committuntur, ut, quemadmodum iam antea quoque dixi, coalitus regionem obſeruare arduum ſit.

h fi. ca. 40 lib. 2. characteres 1, 2. 4, 5.

i 1 fi. integrarum 1.

k fi. 1, 2 ca. 13 G.

Quæ nullius corporis interuentu committantur.

Quæ potiſsimum à Galeni placitis hoc Cap. declināt.

Inſtitutum modò erat huic Capiti finem imponere, atque ad ſingulares oſsium deſcriptiones ſermonē dirigere, niſi magnopere Galeni authoritas me remoraretur: quæ meritò prohibet, adeò leuiter ea quæ in præſenti Capite ab ipſius placitis deflectūt, prætergredi. Vt enim ex multis præter prius etiam commemorata, aliquid proponam, primùm in libro de Oſsibus, ubi is ex profeſſo, & ſui non mediocri in

primo

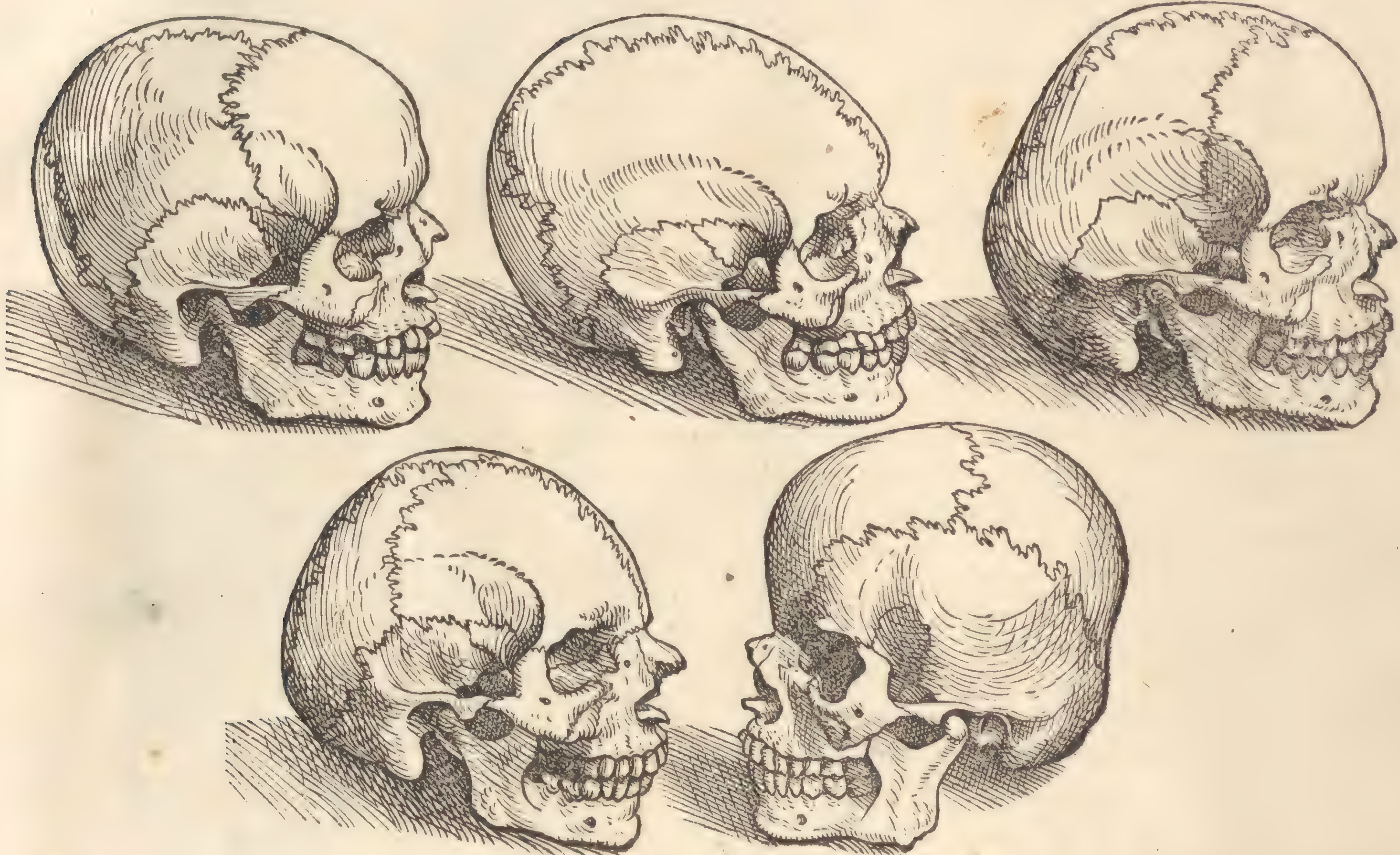
primo de Administrandis sectionibus libro commendatione, ossium structuras enumerat, ipsius dogmati non accessi, quo suturam, harmoniam & gomphosim synarthrosis species esse docet. Ego enim synarthrosi obscurum, & non manifestum ascripsi motum: ijsdemq; articulationis differentijs ac formis illam atque diarthrosin fieri commemoraui: deinde suturæ, harmoniæ & gomphosi non obscurum aut difficilem, sed nullum prorsus motum dedi, & has connexus species nequaquam articuli nomine cum Galeno sum complexus. quod profectò neque ab ipso faciundum fuerat, nisi brachialis, & postbrachialis, & tarsi, & pedij, & costarũ cum pectoris osse cartilaginum cõstructionem suis locis narrans, hæc per synarthrosin cõmitti falso asserere uoluisset. Quum enim inibi uerè hæc ossa synarthrosi coarctari diceret, non'ne animaduertendũ ipsi fuerat, hæc neque sutura neq; harmonia neque gomphosi connecti? Quod sanè fieret, si modò synarthrosis species harmoniam, suturam & gomphosim rectè statuisset. Verùm per me cuiuis integrum erit, de synarthrosi ex suo arbitratu constituere: si interim non ignoret, hanc longè secus in omnibus ferè Galeni libris accipi, quàm initio libri de Ossibus. Nam uel in XIII, XIX, XXI, XXIIII, Capitibus eiusdem libri, aliter quàm initio, Galenus sentit. Deinde Introductorij seu Medici author, Galeni decreto non acquiescens, & sibi priuatim ossium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uocariq; eam compositionis seriem ἄρθρον, seu articulũ: aut ad nullum motum, ac tunc συναρθρωσιν appellari: cuius species suturam, gomphosim & symphysin enumerat. Verùm hac ratione brachialis, postbrachialis, tarsi & pedij ossium cõpositioni synarthrosis accõmodari nequaquam possit, quum neque sutura, neq; gomphosi, multoq; minus symphysi inuicem connectantur. Insuper magis à Galeni dogmate recessi, quum omnes ossium cõmissuras aut alicuius corporis beneficio, aut nullius committi propositum fuit: quandoquidem Galenus id soli symphysi, in libris de Ossibus tribuerit, atq; synneurosin, synsarcosin, & synchondrosin, symphyseos tantũ species enumerauerit. Quòd autẽ illum non sim secutus, primam occasionem mihi ipsius præstitit oratio, qua fungosa molliaq; inter se nullis medijs per symphysin cõnasci, siccioria uerò densioraq; nonnullis intermedijs coalescere docuit. Cõperio enim in mollibus adhuc & teneris ossibus, appendices cartilaginis interuẽtu suis ossibus uniri: in duris uerò & assiccatis, & in senibus, nihil prorsus symphysin intercedere. Deinde nulla prorsus mihi se exhibet symphysis, seu unio, quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret asserere: adeò ut synneurosis sub symphysi comprehendi nequeat: dummodo nulla unio ligamenti ope perficitur, uti sanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio coëunt, nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo ossium contactu interueniẽtis. Præterea ad amussim mihi singula perpendenti, multo adhuc minus symphysis sese obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè assereret. In nullo enim ossium connexu caro intercedit, nisi fortassis in dentium cum maxillis connexu, qui gomphosis, non autem symphysis censetur: quantumuis etiã dentes nullũ ostendant motum, non magis scilicet quàm harmonia, aut sutura. At carnis interim, hoc est musculorum auxilio, omnes ferè cõmittuntur articuli: quem cõnexum συνσάρκωσιν à ueteribus appellatum fuisse diximus, quam symphysis speciem nemo dicere possit. Ad hæc (ut huic Capiti finis aliquãdo tandem imponatur) Aristotelis quoq; locus secundi libri de Partibus animaliũ, ut promptius à Galeno dissentire admonuit: ubi Aristoteles ossa neruis, carne & cartilagini cõmitti affirmat, eum connexũ uniuersim ad omnes ossium cõmissuras doctissimè referens. Quamuis etiã hanc Aristotelis sententiã Galenus haud oscitanter prætérijt, quando eorũ quæ in libro de Ossibus docuit oblitus, ad finem secũdi de Administrãdis sectionibus libri, ossiũ cõstructiones perfunctoriè, licet sanè elegãter, percurrit, & quodãmodo Aristotelis uerba recenset. *Capite nonc.*

CAPITIS STRVCTVRAE RAtio, quotq; eiusdem figuræ. Caput V.

QVINQVE SEQVENTIVM FIGVRARVM INDEX.

PRIMA quinti Capitis effigie naturalis capitis, seu caluariæ figura instar oblongæ sphæræ utrinq; leuiter depressæ efformata, & anterius posteriusq; extuberãs, delineatur. Secũda effigies, primã non naturalẽ captis figurã demõstrat, in qua anterior eminẽtia perijt. Tertia effigies secundã capitis figurã nõ naturalẽ ostẽdit, in qua anterior eminẽtia depditur. Quarta effigie tertia nõ naturalis capitis figura indicatur, in qua utrunq; tuber, anterius nimirum & posterius, intercidit. Quinta effigie, quartã non naturalem capitis figuram expressimus, in qua ambæ eminẽtiæ ad latera, non autẽ antrorsum retrorsumq; spectant.

PRIMA FIGVRA V. CAPITIS. SECVNDA. TERTIA.

QVARTA. QVINTA.

Caput oculorũ gratia formatum. Li. 7 de Vsu partium.

VMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeorum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manifestò commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processus prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, nasus, & aures in pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur hostium incursus latronumq́ speculatores, qui muros, montes & altas turres eodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus, quàm qui subsunt in naui, conspecturi. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tutò reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata, simul durissima & testacea esset. Homini uerò propter corporis substantiam, & mollem tenuemq́ qua oculi inuestiũtur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi prælongis processibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis oculos locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haudquaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorundem securitatem uitiari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uerò præter palpebras, malæ etiam & genæ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut excelsis & extuberantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterq́ ueluti in sinuosa ualle latitent. Cæterùm horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè est: quamuis etiam illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hîc quoque alias componi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus, gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille sit sensus instrumentum: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa ab

Quî Natura oculos muniuerit.

Cerebrũ oculorũ gratia in capite locari. et dein cerebri nomine reliquos sensus.

ab incidenti extrorsum sensibili pati, ut sensus fieret, magnopere conducit. Quando itaque oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent prompte diuulsa frangerentur, offenderenturq́, cerebrū iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se habentibus, quod à principio de capitis structuræ ratione inquirebatur, iam inuenimus. Colligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusq́ organa propter cerebrum. Quanquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportune sortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui natura in sublime fertur, recte in altis corporum partibus locatæ sunt. Item nares, eo quod omnis odor ad superiora ducitur, merito sursum sunt: & quod magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet, non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uescimur genera debet, commode habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter fusus est, ut omnes ictus, omnesq́ nimios & frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modo temporales prætercam musculos, & capitis super colli uertebras connexum, & rotundam figuram iniurijs pertinaciter repellendis omnium aptissimam)[a] cerebri, cuius debet esse receptaculum & propugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum sphæræ utrinque leuiter in anteriora depressæ. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subijciatur, & dorsalis medulla illac e capite procidat, priori uero cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organorum sedes pullulent, non inepte cerebrum prælongam sphæram refert. Atque ob hanc etiam causam caluaria,[b] quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphæræ imaginem potissimum extruitur, priorem posterioremq́ partem obtinens prominentiorem, ac magis proceram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmodum ea in[c] qua anterior eminentia à syncipite frontis'ue elatiori sede producta perit, posterior autem quæ occipitis est reseruatur. Item[d] quæ huic plane contraria uisitur, ac posteriorem, occipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde[e] tertia, naturali adhuc magis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amussim rotundum ac instar exactæ sphæræ obseruatur. Ista figura Thersites ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso φοξὸν appellari, nonnulli asserunt: quanquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomine, & ὀξυκέφαλον, nuncupare libuerit.[f] Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quam in anteriori posteriori'q́ sede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte dissimilis est, haud secus quam si ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uero posteriorem ceruicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum natura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, & admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imo apud Bononienses mendicus obambulat, cui caput quadratum, sed latius paulo quam longius contigit. Præterea Genuæ puellus à mendica ostiatim circumfertur, & in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrionibus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus grandius est, & in utrunque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam in egregie prudentibus interdum conspicimus. licet tales caluariæ nobis in cemiterijs nimis quam raro se offerant: uti profecto subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant, accolarum cemiteria scrutaremur: quum illos homines non modo dictis capitis figuris, sed longe etiam magis differentibus, pluribusq́ deformes esse, non semel mihi retulerit Naturæ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS PFLVG SALISPVRGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariaq́ cum aliarum artium, tum uero potissimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper sui longe præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louaniensis Gymnasij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repente Louanium grandi obsidione secundo liberauit.

Naturalis capitis figura.

Priores 7 libri figuræ.

fig. 1. et pleræq; 6 cap. fig.

Prima nō naturalis capitis figura.

2 figura.

3 figura. *Secunda.*

4 figura. *Tertia.*

5 figu.

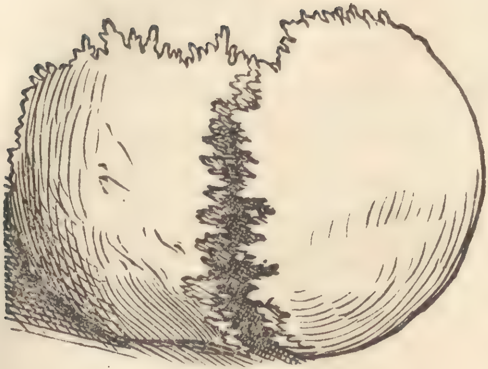
Quarta.

Lib. 9, de Vsu partium.

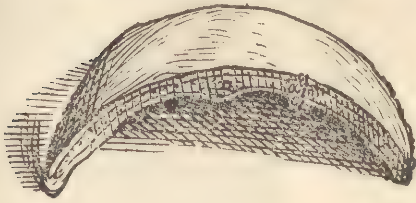
Variæ capitis figuræ.

Christophorus Pflug[el]

DE OCTO CAPITIS OSSIBVS, & ſuturis hæc committentibus. Caput VI.

PRIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA, QVAE DVAS VERTI- *cis oßium portiones inuicem nonnihil ſeiunctas commonſtrat, ut commodius artificioſiſſima ſuturæ fabrica oculis ſubijceretur.*

SECVNDA FIGVRA.

HAEC OSTENDIT CALVARIAE *portionem à reliquo capite ſerra diuiſam, ut oßis appareret cõſtructio duabus denſis ſolidisq́ ſquamis ſeu laminis ε & οι notatis efformata, in quarum medio fiſtuloſa ſeu fungoſa oßis conſiſtit ſubſtantia αι indicata. Cæterùm huiuſmodi ſquamæ uulgò capitis tabulæ uocantur. ac ſuperior quidem exterior'ue ſquama ε notata, prima appellatur tabula. interior uerò, quæ duræ cerebrum inueſtienti membranæ eſt proxima, & οι inſignitur, ſecundæ tabulæ loco habetur, & quidam hanc diploăquoque uocant. Neque deſunt interim qui fungoſam fiſtuloſamq́ oßis ſubſtantiam αι indicatam, unius etiam tabulæ uice recenſent, hanc mediam ſeu ſecundam appellantes, hacq́ ratione tres caluariæ tabulas conſtituentes, quæ craßitie duritiaq́ in omnibus hominibus neutiquam pares cernuntur.*

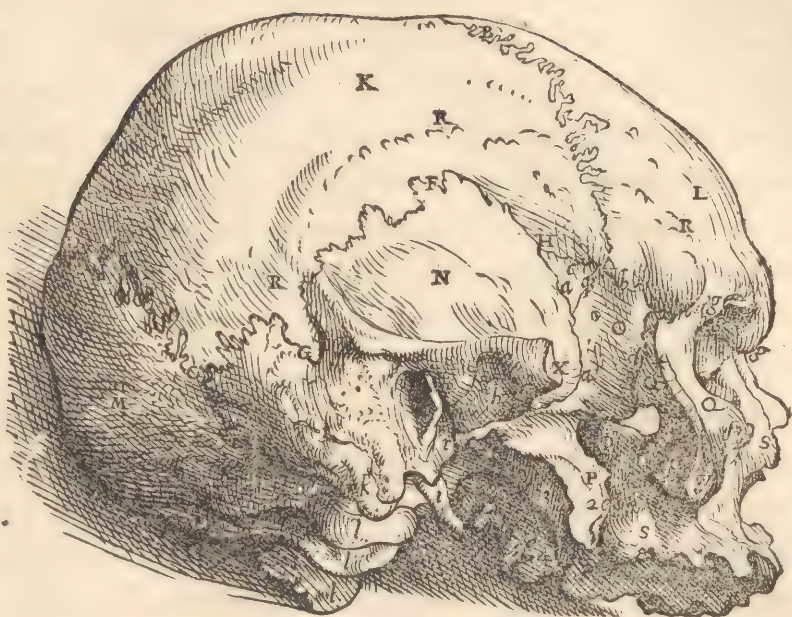
TERTIA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

TERTIA *figura integrã caluariam capitis naturalis figuræ (quæ oblongam ſphæram utrinque leuiter in anteriora compreſſam refert) abſque inferiori maxilla in ſiniſtro latere depictam exhibet, ſuturas in externa capitis ſede ſpectandas pulchrè proponens.*

QVAR

QVARTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

HAEC figura caluariã sinistro lateri magis incumbentẽ exprimit, ut & basis caluariæ in conspectũ nõnihil ueniret. Aliquot suturarũ causa, ab hac figura os iugale serra ademimus. Cuiusmodi uerò illæ sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius & succedentiũ aliquot Capitum contextu, promptè intelliges. Præsens nanq; figura maxillæ superioris oßibus cognoscendis, quibusdamq; oßiũ foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIAE ET QVARTAE FIGVRARVM INDEX.

PRAESENS characterum index tertiæ ac quartæ figuræ communis erit, quòd scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. et si casu quis aut tertiæ, aut quartæ figuræ duntaxat peculiaris occurret, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indicis contextu subijciam.

A, B *Coronalis anterióue sutura earum quæ transuersim ducuntur. Cæterum B & A in tertia medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens. dextrum autem ipsius latus, quarta figura exprimitur.*

C, D *Posterior sutura transuersarũ, quæ Λ Græcorũ maiusculæ literæ aßimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta uerò dextra. Porrò tertia figurarũ integrã oßium compagem experimentium, huius suturæ totam sedem ad B commonstrat, quæ ueræ suturæ persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta & sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.*

E 3 *Sutura à medio suturæ Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.*

F *Squamosa cõglutinatio, ac in tertia quidẽ figura uidetur sinistra, in quarta autẽ dextra. Dein*
G. *in ambabus à C ad G interuallum conglutinationis notatur, à sutura Λ simili ad ueram conglutinationem squamæformem pertingens, quod non mutuò incumbentiũ squamarũ, sed ueræ su*
H. *turæ constructionem ostendit. Quod uerò à G ad H per F porrigitur, squamæformis est conglutinatio, uerticis oßi & temporis oßi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæformis, oßi uerticis & frontis oßi communis.*

I 3 *Sinistrum uerticis os.* K *Dextrum uerticis os.*

L *Frontis os, quod unicum est.* M *Occipitis os, similiter unum.*

N *Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.*

O *Os cuneo à diffectionis professoribus aßimilatũ, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme*
P. *(uoces duntaxat sectantiũ uenia) appellamus. Hoc unicũ est, & cõiugis expers. Verũ P priuatim notat huius oßis processus, quos uespertilionum alis cõparabimus. Hi utrinq; duo sunt, in*
2, 3, 4, 5, fig. 4 *quarta figura conspicui & præter P, etiã numeris his 2, 3, 4, & 5 notati, quos quinta huius capitis figura accuratius proponet.*

QQQ Hoc os maxillæ ſuperioris oßium primum erit, hîc aliquot Q inſignitum, ne fortè ſedem Q quod d uicinius eſt notatã, aliud os à præſenti eſſe arbitrareris. Linea inter duo Q conſiſten., ac * inſignita, proceſſum eius oßis delineat, qui cauitatẽ in tempore exculptã ualdè auget.

*. ac * inſignita

RRR Lenis in frõtis oſſe & uerticis aſperitas, à qua ſemicirculi ritu tẽporalis muſculus pronaſcitur.

SS Quartũ maxillæ ſupioris os: in tertia ſiniſtrũ, in quarta dextrũ notatur. T incuria elapſum eſt.

V, X 3 Caluariæ ſedes, quam os iugale appellamus, ac ſequenti Capite deſcribemus. V hîc notat proceſſum temporis oßis, N indicati, ad iugalis oßis conſtitutionẽ eductum. X uerò, proceſſum

Z 3. primi maxillæ ſuperioris oßis, Q inſigniti. Z autem ſutura indicatur, dictos nuper proceſſus

V, X 4. nectens, quibus iugale os efformatur. Porrò V & X in quarta figura notant ſedes, à quibus proceſſus illos ſerra reſecuimus.

a a Suturæ cuneiforme os circumſcribentis interuallum illi oßi ac temporis oßi commune.

b Suturæ cuneiforme os circumſcribentis interuallum ipſi & frontis oßi commune.

c 4 Pars hæc cuneiformis oßis interdum peculiare uidetur oßiculum, ſquamæ modo tenue, & linea

ꝗ 4. à cuneiformi oſſe diremptum, quam ꝗ indicauimus. Verùm hæc non ita crebrò ſe offert.

e Suturæ os cuneiforme circumſcribentis interuallum, ipſi & maximo ſuperioris maxillæ oßi paulo antè S inſignito commune.

ff 4 In quarta figura f conſpicis, præſenti Capiti nihil ſeruiens: notatur enim ſutura oßi Q indicati, & oßi S notati communis, quam cum reliquis maxillæ ſuperioris ſuturis perſequar. Hîc enim obiter eius memini, quòd huius uidendi gratia in quarta figura os iugale execuerim.

g g Sutura, frontis os à cuneiformi & maxilla ſuperiori dirimens.

h 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.

i Temporis oßis proceſſus, ſcriptorij ſtili modo prominens.

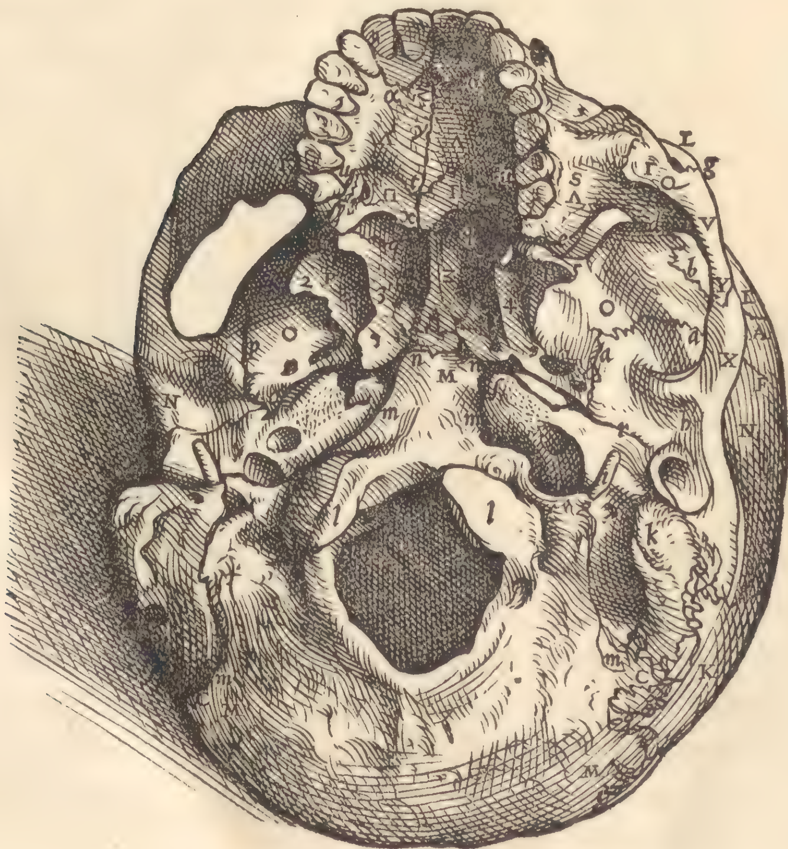
k Mammillaris proceſſus, è temporis oſſe productus. Quarta figura utriuſq; proceßum k notat.

ll 4 Capita occipitij oßis, quæ primæ ceruicis uertebræ ſinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorſalis medullæ cauſa cælatum. Verũ ut præſenti Capite oßiũ foramina enarrare non inſtituimus, ſic neque eadem hîc characteribus inſignienda duximus. Quamuis priua-

Φ 4. tim in quarta figura Φ ponatur, ad quod à duodecimo Capite foraminibus dicando remittêris.

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGVRA,

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA AD AMVSSIM REPRAESENTANS.

INDEX

CHARACTERVM QVINTAE FIGVRAE INDEX.

QVINTAE figuræ multos characteres tertiæ & quartæ figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

A Coronalis suturæ extremum, in temporis cauo conspicuum.

C C Sutura Λ exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturæ crurum notant, ubi hæc nõ amplius suturæ effigiem accuratè cõmonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.

F Squamæformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiæ & quartæ figurarum, ipsi non accommodauimus. Quanquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare posit.

K Verticis sinistrum os, uerùm modica ipsius conspicitur portio.

L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.

M M M Occipitij maximã ossis partẽ hic cernere licet, totã nimirũ quæ in caluariæ basi cõsistit.

N N Vtrinq; unum temporis os notatur. O O Cuneiforme os.

P P Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor
2,3,4,5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.

Q Γ Primum maxillæ superioris os, quod & Γ hic notaui.

S Λ Maximum quartum'ue maxillæ superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot Λ indicatur.

V X Os iugale. Y Sutura ossis iugalis.

a a Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & temporum ossi commune.

b Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum illi ac frontis ossi commune.

d Hac sede occultatur suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.

e Suturæ os cuneiforme, circũscribẽtis interuallũ ipsi & quarto maxillæ superioris ossi cõmune.

f Hæc sutura superiori maxillæ peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.

g Sutura frontis ossi & superiori maxillæ communis.

h Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.

i Processus scriptorio stylo nõ absimilis. *k* Mammillaris processus.

l l Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis uertebræ coarctantur.

m m m His characteribus, qui quintæ, ut & subsequẽtes, proprij sunt, notãtur suturæ Λ imitãtis additamenta, per caluariæ basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendẽtia.

n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.

o p Sutura à linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Verũ ab n ad o nõ propriè sutura est, queadmodũ neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quàm in alijs suturis harmonijs'ue occurrit.

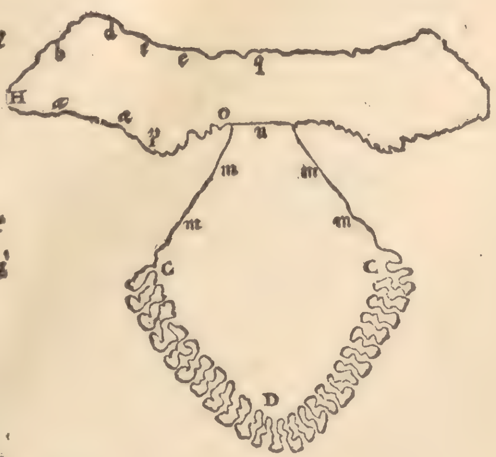
q q Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & sextis superioris maxillæ ossibus
Π Π notatis cõmune. Verùm ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintã figurã & tertiã cum quarta intuere, singularũ animaduertẽs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q, procede, atq; ita utrinq; cuneiforme os suturis terminatũ fingito, sed non nisi hominis caluaria inspectioni adhibita, ut quæ in omnem partem promptè uerti poterit. quũ interim hic tres simul tabulæ inspiciẽdæ sint, ut uel in externa caluariæ sede id os circumscribas. quod quò leuius præstes, suturam Λ similẽ cum suis additamẽtis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circũscribẽte hic delineaui, ijsdẽ characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adiectis.

r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturæ modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti à osse (ut sic dicam) seiungens.

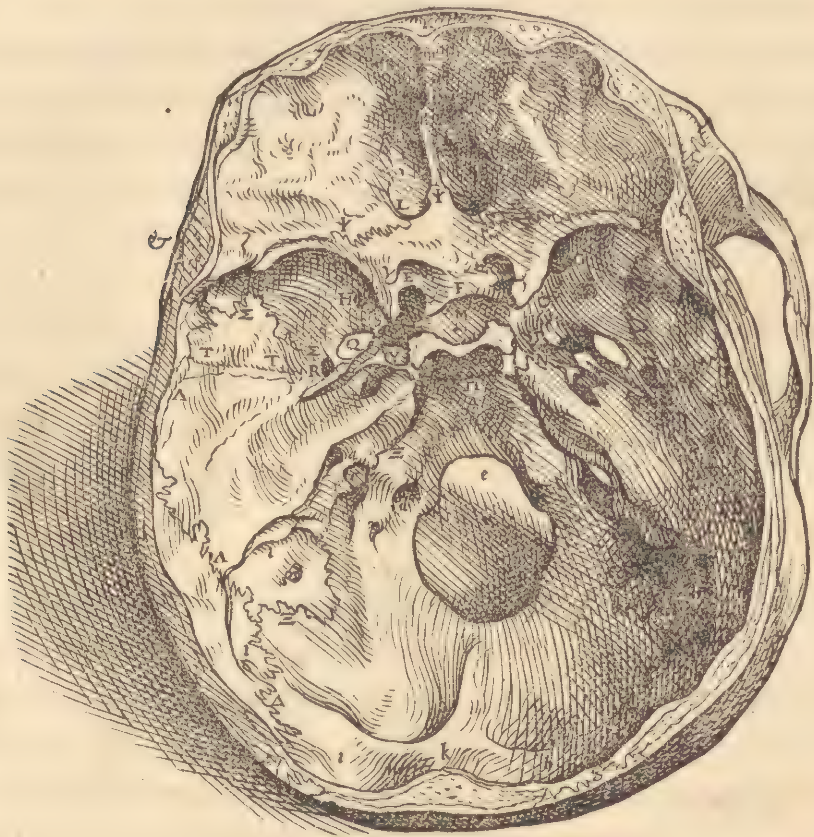
s Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.

z Octaui capitis ossis processus, seu septum amplitudinẽ nariũ intercedẽs.

Reliqui characteres ostendendis superioris maxillæ ossibus priuatim conferunt.

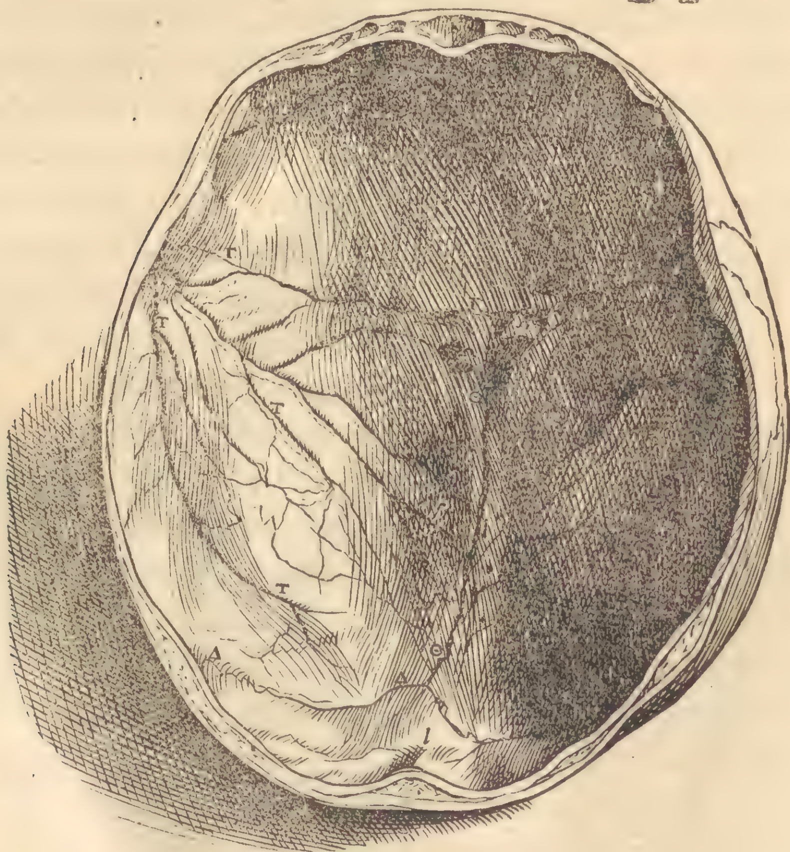

SEXTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENS figura interna caluariæ basis sedes oculis subijcitur. Hic namque caluariam delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

SEPTIMA figura reliquam internæ sedis caluariæ partem commonstrat, figura sexta non expressam.

CHA

INDEX CHARACTERVM SEXTAE ET SEPTIMAE FIGURARUM.

DVAE proximè præcedentes figuræ pluribus ornantur characteribus. uerùm huc potissimum seruiunt maiusculi Græcorum, capitis ossium suturas indicantes: quæ in interna caluariæ sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspicui, caluariæ foraminibus ostendendis conducent.

ΓΓ *In septima figura coronalis notatur, non adeò exactam suturæ compagem, atque in caluariæ externa sede, exprimens.*

ΔΔ *Sutura Λ literam referens, notatur in septima. Verùm & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.*

ΘΘ *In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modò notæ ad sextam duntaxat referuntur.*

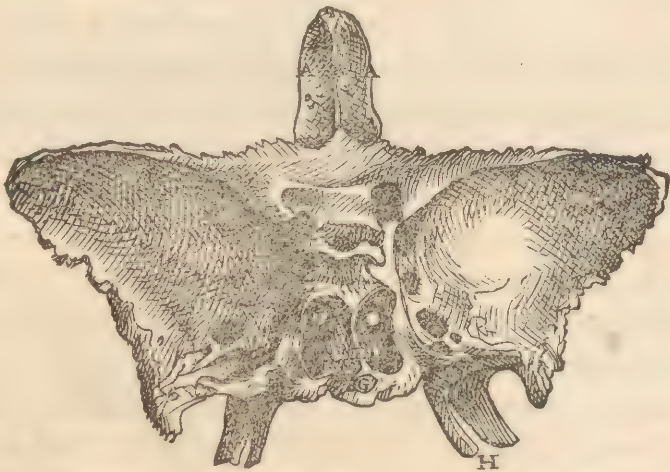
ΛΛ *Squamosa sinistri temporis conglutinatio.*

ΞΞ *Additamentum sinistri lateris suturæ Λ imitantis, quod per caluariæ basim contendit.*

Π *Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quæ duo suturæ Λ imitantis latera additamentáue iungit.*

ΣΣ *Suturæ cuneiforme os, circumscribentis interuallum commune ipsi & frontis ossi, & octauo capitis ossi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Υ, ac inde ad secundũ Υ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaq; caluariæ sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni finxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.*

OCTAVA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

QVAMVIS modò tabularum frequentia lectori minimè molestus esse uelim, eoq; potissimũ nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris nõ exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octaui capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peruium est, circumscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis ossium intelligitur, præsenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, à cæteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam caluariæ superficiem cerebri sedem respicit. quod ideo maximè præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi osse plerunq; occurrentes in cõspectu essent. Indicetur itaq; A, B, A octauũ capitis os. Verùm B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quæ cerebri processibus parantur, qui neruorum modo à cerebro educti, olfactus organorum loco habentur.

A,B,A (margin)

C D *Duæ præcipuæ cuneiformis ossis cauernæ.*

E *Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.*

F *Alterius cauernæ seu antri foramen, in narium amplitudiuem pertinens.*

G *Cauitas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum cæteris caluariæ foraminib. duodecimo Capite enarrabuntur.*

H *Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspicui. Cæterùm iam tempestiuũ est Capitis contextum aggredi, hæcq; omnia seriatim persequi, atq; Conditoris nostri industriam in condenda caluaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, caluariæ nomine complecti, utcunq; alij solam partem crinibus ornatã ita appellari uelint. Atq; ita hæc moles nobis in caput & maxillã superiorẽ, doctrinæ studio, diuiditur.*

Quale domicilium Natura cerebro pararit.

CEREBRVM rationis ſedem (quæ inſtar reginæ in altiſsimo corporis ſita, duabus cõcupiſcibilibus animis dominatur ac præeſt) tuto quodam munimento cuſtodiri magnoperè expedit. Quocirca etiam prouidus rerum Opifex, non ſoli cuti carnoſisq́ partibus ut in abdomine, aut per interualla à ſe inuicem remotis oſsibus ut in thorace, cerebri commiſit cuſtodiam, ſed undique os ipſi inſtar galeæ circumpoſuit. Verùm quum caput tectum quoddam domus calidæ referat, fumida uaporoſaq́ ſubiectarum partium recrementa, quæcunque ſurſum conſcendunt, excipiens, atque huius gratia copioſiore euacuatione caput ipſum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte ſolidam, ſed[a] cauernoſam,[b] ſuturisq́ intertextam ſagax rerum Parens efformauit, non quidem ſpongiæ modo tenuibus inæqualibusq́ foraminibus, uelut quibuſdam cauernulis, utrinque os perforans: at utraque parte[c] cauernulas,[d] intus[e] ac foris ſcilicet, in læuem & denſam oſsis ſquamam deſinere uoluit, quòd illic occurſuræ erant duræ cerebri membranæ, hîc autem membranæ quæ caluariam ambiens, περικράνιον nuncupatur. Si enim tota caluariæ ſubſtantia ſeruaretur fiſtuloſa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea ſubſtantia ſua aſperitate uicina raderet uulneraretq́. Dein ſi prorſus ſpongioſa fiſtuloſaq́ foret, nullo donaretur robore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma eſſet. Verùm uidebitur fortaſſe alicui, caluariæ os inter duas ſquamas fruſtrà fiſtuloſum & cauernoſum eſſe: quum ipſius ſuturæ propter illarum copiam & magnitudinem ab aliquo ad tranſpirationem iuuari nihil indigeant. Si itaque huius iudicio uniuerſa caluaria ſimul tenuis & denſa ſolidaq́ fuiſſet, nihilo ſanè tutior hac ratione redderetur ſubiacentium organorum conſtructio. quandoquidem quæ oſſa uulnerant, intrò promptè ob uiæ breuitatem penetrare poſſent. Si uerò caluaria ſine omni cauernularum ſpecie ſimul craſſa denſaq́ crearetur, homini onus haud ſecus præberet, quàm ſi obligata capiti ſarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, ſcilicet neque tenue neque denſum, ſolidum'ue, ſed craſſum, rarumq́, ac cauernoſum caluariæ os fabrefieri. Ita enim neque grauaturum erat, neq́ uia in cerebrum breuis ipſum percutientibus futurum. Cæterùm caluaria non ad excrementorum tantum tranſpirationem ſuturis indiguit, ſed conducebat ex multis oſſibus ipſam compingi, ut ſi quãdo percuſſa rumpatur, ipſius rupturæ in totam caluariam ueluti per fictile uas, non procedãt, ſed detineantur, & in illis ſedibus ceſſent, in quibus ipſum quoque os ſuturis terminatum deſinit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliaq́ nonnulla in cerebro corpora, ne cõcidant, diſtendi ac eleuari oportuit: id quod optime ſuturarum perficitur beneficio. Duræ ſiquidem membranæ cerebrum conueſtientis[f] fibras, unà cum uaſorum quorundam finibus ſuturas tranſeuntes, in membranam extrinſecus caluariam ſuccingentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in ſe collabatur ſuſtinere, ſeptimo libro oſtendemus. Atque huius potiſsimum uſus ratione, iuſtiſsima caluariæ ſuturarum cernitur diſtributio, nimirum ut ſuſtinendæ in cerebro partes accuratè ſubleuentur. Quod enim oblongum cerebriq́ modo rotundum eſt, non aptius quàm tranſuerſis, & alijs ſecundum longitudinem ductis apprehenſionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primùm tres ſuturas obtinet: duas quidem tranſuerſas, quarum[g] altera in ſyncipite eſt, in occipitio[h] altera:[i] tertia à medio poſterioris, ſeu eius quæ in occipitio conſiſtit, per capitis longitudinem ad medium uſque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potiſsimum in ea capitis parte collocantur: poſteriorem à Græcæ literæ Λ imagine, λαμβδοειδῆ nominant: tertia per uerticem capitisq́ longitudinem procedens, ὀβελαῖα Græcis nuncupatur, quod ueru ſagittæ'ue inſtar rectà incedit. unde etiam à uirgæ ductu ῥαβδοειδὴς fuit appellata. Hæc interdum per[k] frontis mediũ ad naſi uſque ſummum non adeò inſigni atque in ipſo uertice complexu, aut exquiſita adeò ſuturæ compage prorepit. Atque id nonnulli uiris omnibus, alij autem mulieribus peculiare eſſe falſo contendunt: quum rariſsimè in uiris, atque adhuc multò rarius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduerterimus. Et hoc uel inde conijcias, quòd ex uiginti quæ in cemiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etſi ſecus tradiderit Ariſtoteles, in ſuturarum enarratione prorſus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterùm quadrupedibus à poſteriore ſutura Λ referenti, ſagittalis ſutura ad ſuperciliorũ uſq́ mediũ protenditur:[l] id quod canum caluariæ, equorũ, boum, & id genus animaliũ manifeſtè atteſtãtur. Non enim audiendus eſt Ariſtoteles, qui canibus continuã, nulliſq́ ſuturis diſtinctam aſcribit caluariã, quũ commemoratas hactenus ſuturas, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum caluariæ eleganter exprimant. Non deſunt etiam, qui infantibus hanc ſuturam per medium occipitij oſſis ad[m] foramen uſq́ dorſali medullæ uiam porrigens deſcendere, totumq́ occipitij os diuidere

Caluaria cur non ſolido oſſe conſtet.

a b 1 & 2 figura.

c, d, e, 2 fi. αι ει οι, et 6 fig. character &.

Suturarũ uſus.

f 1 fi. 7 libri G, H, I, dein F.

Naturalis figuræ capitis ſuturæ.

g 3, 4 fi. A, B, in 7 Γ Γ.

h 3, 4 fi. C, D, in 6, 7 ΔΔ.

Coronalis ſutura.

Λ literam referens.

i 3 fi. à D per E ad B. in 7 ΘΘ.

Sagittalis, & uarius ipſius ductus.

Tale quid oſtendunt 3, 4 fi. 5 ca.

Virorũ capita à mulierum non perpetuò uariare.

7 Capit. lib. 3. Hiſtor. animalium, & 2. de Partib. animalium.

Canina caluaria 1 figuræ ca. 9.

Lib. 2. cap. 7. de Hiſt. animalium.

6 fig. e.

diuidere aſſerat: quod ſanè & nos quoque obſeruauimus. uerùm potius ea diuiſio ad σύμφυσιν coalitumque, quàm ad ſuturæ ſpeciem referenda eſt. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pueris perficitur. in ætate autem prouectioribus nullum eius diuiſionis rudimentum occurrit. Vnde etiam eiuſmodi diuiſionis ratio non hîc in ſuturarum ſermone, ſed in occipitij oſſis deſcriptione enarranda uenit. Quòd autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Perſia caluarias reperiri ſcribunt, nullis prorſus ſuturis interſtinctas, ipſeque Ariſtoteles ſuo tempore uiri caluariam abſque ſuturis repertam tradit, neutiquam miror: quum ualde ſenum caluariæ nobis ſuturarum ſitum duntaxat, idque perquàm obſcure etiã referant, nulla interim ſuturæ imagine conſpicua. Neque profectò mirum eſt ſenibus ſuturas concreſcere, ſiquidem illis uertebras uniri cõnaſcique cernimus, & oſsium quoque ſupercilia proceſſusque ita excreſcere ipſis animaduertimus, ut cõſuetis motibus illorum oſſa agi nequeant. Nam & ſi nunquam ſenum oſſa à iuuenum oſsibus, & puerorum rurſus à iuuenum uariare cognouiſſem, iſta poſtrema Bononienſi Anatome id ſanè didiciſſem, ubi præter quamplurima oſſa, iam nati puerulí oſſa, & nonagenarij ſenis, & mediæ ætatis hominum oſſa in ſcholis ſedulò à medicinæ candidatis adferebantur, quum Galeni librum de Oſsibus ante muſculorũ ſectionem iſtic enarrarem. Quando enim permulti effractis monumentis, atque ex xenodochijs conquiſitis corporibus oſſa ad inſpectionem ſibi parabant, facilè accidit ut alius in ſenis, alius in pueri, ac rurſus alius in huius illiusque ætatis hominum oſſa inciderent, atque in ſcholas deportarent. Tunc itaque (ut ad ſe reuertatur oratio) in puerulorum oſsibus omnia eſſe læuia, diſiuncta, mollia, pleraque cartilaginea, & proceſſus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius oſſis loco habentur, in illis ex pluribus cõſtrui expendimus: quæ in ſingulis oſsibus fracturarum, luxationum, diſtorſionum, & plicationum gratia, ſermoni addere haud grauabor. Quanti enim momenti ſit hæc nouiſſe, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ ſtudioſi Hippocratis libros euoluerunt: tum qui appẽdices in pueris ab oſsibus ſæpius quàm articulos luxari, quotidiana experiẽtia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in oſsibus affectos, aliquãdo ſectioni accõmodarunt. Cæterùm iam tres ſuturas ut frequentius in naturali capitis figura obuiæ ſunt recenſuimus, quæ caluaria in latus cubante, literã H, aut potius Η exprimunt. In capitum autem formis à naturali ſtructura euariantibus, ſuturæ ad hunc modũ ſe habent.[a] Vbi anterior capitis eminẽtia perit, ſutura coronalis aboletur, ſeruata ea quæ Λ exprimit, unà cum ſagittali, quæ tunc ad mediũ uſque ſuperciliorum porrigitur.[b] At poſteriori eminentia deficiẽte, ſutura Λ referens deperditur, manente coronali, & ſagittali interim per occipitij mediũ ad caluariæ uſque baſim ducta. Quapropter ſi hanc capitis figuram occipitio inniti finxeris, utraque remanentium ſuturarum effigies T literæ ſimilis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non naturalis, ſuturæ T referunt, quum illa fronti innititur.[c] Anteriori uerò poſteriorique eminentia ſimul cõcidentibus, binæ quæ tunc uidentur ſuturæ ad rectos angulos ſe inuicem interſecantes, X literam repræſentãt. Altera nanque tranſuerſa ab unius auris regione ad alterius auris regionem per mediũ caput deducitur. Altera autem à [d] foramine in occipitis oſſe dorſalis medullæ gratia inciſo, per capitis longitudinem ad ſummum uſque naſi pertingit, illius ritu quam ſagittalem uulgò dicimus. Hæc ſiquidem ſemper in tribus prioribus capitis figuris à naturali differentibus ſeruatur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt.[e] Quinta capitis figura, ut prorſus naturali eſt contraria, ſic quoque omnino pugnantes cum ipſa ſuturas exigit. Tranſuerſæ enim ſeu coronalis, & illa quæ Λ refert, ſecundùm capitis procedunt longitudinem, recta interim ſeu ſagittali tranſuerſim lata. Verùm nunc & ad reliquas capitis commiſſuras ſermonem dirigamus. Suntque primum [f] duæ à ſagittali ſutura quodãmodo æquè diſtantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque ſupra aures porrectæ. His[g] principium ab humillima ſuturæ Λ imitantis ſede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius ſuturæ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præſentes lineæ rectà quodammodo feruntur, &[h] mox ſurſum aſcendentes, inſtar ſemicirculi quodammodo ad coronalis ſuturæ terminum perrepunt. Hæ maxima ex parte conſtant duobus oſsibus mutuò ſibi incumbentibus, connexisque: non per ſuturam quidem, ſed paulatim [i] uerticis os deſcendens, inſtar ſquamæ attenuatur, atque in[k] os infra ab auribus aſcendẽs, ſimiliterque in ſquamam attenuatum ſubintrat: utriſque oſsibus quà inuicem compinguntur, aſperitatem quandam mutuam nanciſcentibus. Vnde etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expenderunt, ſuturarum nomine eas dignatus eſt, ſed à ſquamæ ſimilitudine diſſectionũ periti eas λεπιδοειδῆ προσκολλήματα, hoc eſt ſquamoſas cõglutinationes appellarunt. Non enim propter falſa quorundam dogmata arbitrandum eſt, has conglutinationes minus quàm tres ſuturas prius enarratas, in caluariæ amplitudine qua cerebrum reponitur apparere, ob idque ſuturarum nomine

Capita ſuturis deſtituta.

Senum, iuuenum, & puerorum oſſa inuicem uariare.

Non naturalium capitis figurarum ſuturæ.

Squamoſæ temporum cõmiſſuræ.

Suturas capitis etiam in interna caluariæ ſede conſpici.

a 2 fi. 5 ca. — *b 3 fi. 5 ca.* — *c 4 fi. 5 ca.* — *d 6 fi. e.* — *e 5 fi. 5 ca.* — *f 3, 4 fig. F. & 6 fig. Λ, Λ.* — *g 3, 4 fig. à C ad G.* — *h 3, 4 fi. à G per F, H ad A.* — *i 3 fi. I. & 4 fi. K.* — *k 1, 4 fig. N.*

neutiquam donari.[a] Harum enim effigies in caluariæ amplitudine perinde ac suturarum con *6 fi. Λ, Λ.*
spicitur, quæ non æquè suturæ speciem in interna caluariæ superficie exprimunt: sed quia mi-
nus implicantur, idq́; potissimum[b] coronalis, magis ad lineæ harmoniæ'ue figuram accedunt. *7 fi. Γ, Γ.*
Præsentes squamosæ cōglutinationes non toto ipsorum ductu instar mutuò incumbentium
squamarum committuntur. [c] Quà enim primùm à sutura Λ imitante procedunt, notabili *c 3, 4 figura à C ad G.*
interuallo foris & intus in caluariæ amplitudine speciem suturæ adipiscuntur. Præterea ha-
rum conglutinationum portio,[d] quæ coronali suturæ proxima existit, etiam uerticis ossi, & *d 3,4 fi. ab H ad A.*
Cur squamosæ conglutinationes reliquarum suturarū specie non cōpingantur.
[e] ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quòd uerò hæ commissuræ, quem-
admodum dictæ capitis suturæ omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non *e 3, 4 fig. O.*
extruantur, hinc præcipuè fieri credimus, quòd raram & fistulosam cauernosamq́; oportebat
fieri totam caluariæ partem, quanta à uertice & ex lateribus crassæ cerebri membranæ cir-
cumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idq́; in primis temporum ossa, ob cauitatem
[f] temporali musculo exculptam tenuia, & sonorum fortè etiam gratia (quum in illis auditus *4 musculorum tabula, Γ.*
organum consistat) omnium corporis ossium facilè durissima. Hac itaque occasione ossium
fines in squamam attenuãtur, uerticis quidem osse intus locato, ut propinquet ac occurset lon-
giori spacio duræ membranæ: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo
ipsi uerticis ossi facto. Ad hæc, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse u-
niri, nobis persuademus, quoniã non ita promptè laxum cum duro ad unionem peruenit ami-
Quot suturæ hactenus commemoratæ.
cam, ægreq́; solubilem. Hactenus ergo quinque peculiares, nulliq́; alteri ossi quàm capitis os-
sibus communes suturas explicauimus: coronalem scilicet, & quæ Λ imaginem refert, & quæ
rectà per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac æquedistantes, quas squamosas conglu-
Sutura ossium capitis os circumscribens.
tinationes uocauimus. Est &[g] alia soli quoq́; cōmunis capiti in caluariæ interna amplitudine, *g 6 fig. ad characteres ν, L, Γ.*
qua cerebrum continetur, potissimum apparens, ac frontis ossi[h] illiq́; ossi communis quod
[i] olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti fron *h 8 figura A, B, A.*
tis ossis basi insertum, hac sutura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscurè circumscribi-
tur, aliam quoque suturam obtinens, ipsi & superioris maxillæ ossibus communem. Præsens *i 13 fi. 7 lib. L, dein D.*
enim os,[k] osseum septum foramina narium interdiuidens producit, quod[l] sutura quadam se- *k 2 5 fi. dein O 1 fi. 9 capitis.*
cundum humiliorem septi sedem, ipsiusq́; longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ
ossibus quæ dentes cōtinent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente[m] inibi etiam sepa-
ratur, quà narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autē hoc cribri modo perforatum *l 1 fi. 9 capitis g.*
sit os, postquam alias suturas capiti alijsq́; ossibus communes expressero, in cęterorum capitis *m 2 fi. 12 capitis secundū π, μ, ν, ξ.*
Suturæ capitis ossib. & alijs cōmunes.
ossium enarratione persequar. Sunt enim & aliæ suturæ capiti cum alijs ossibus cōmunes, ni-
mirum cum superiori maxilla, &[n] eo osse quod à cunei similitudine σφηνοειδὲς uocant, quod si- *n 3, 4, 5, fi. O, P, & tota ferè 6 fi.*
militer unicũ, ac, ut nonnulla corporis ossa, coniugis expers est: ab aliquibus inter capitis ossa,
ab alijs inter maxillæ superioris ossa (quum inter utraque medium sit) cōnumeratum. Quam-
uis capitis ossibus longè rectius, quàm superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam
caluariæ amplitudinis, qua cerebrum reponitur, sedem cōstituat, cum cæteris ossibus quæ ab *o 5 fi. C, C. dein utrinque m, m. Sed potissimum fi. indici characterum inserta huc facit.*
omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Sed cuius'nam id formæ, & quantæ magnitudinis
Suturæ Λ imitantis additamenta.
sit, quibusq́; circūscribatur suturis, recensere nunc conabimur. Suturæ Λ imitantis[o] extrema,
quæ propter occipitij humiliora non amplius exactã suturæ compagem exprimunt, uersus ca
pitis inferiora basim'ue protenduntur, ac per mediã basis sedem (quæ prærupta rupi [illegible] imagi
ne & duritia similis est) & quà caput primæ ceruicis uertebræ articulatur, in anteriora prore-
Cuneiformis ossis circūscriptio.
punt, mutuò sensim appropinquantia. Quum autem extrema hæc iuxta narium foramina oris
amplitudinē spectantia pertigerint,[p] transuersa linea simul iunguntur, quæ nec sutura neque *p 5 fi. n n. 6 fi. Π.*
harmonia meritò dici potest: sed ad symphysim coalitum'ue prorsus est referenda. In pueris *q in 5 fi. ab n per o & p in dextro latere: in sinist. per a et a ad A. in 3, 4 fi. per a, a uersus H.*
enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio com
mitti uisitur. in natu uerò grandioribus præsens linea omnino latet, perinde ac unio appendi-
cum in ætate prouectis occultatur. Vtcunque sit, hæc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum
imitanti communis est.[q] Ab hac utrinque in latera,[q] sutura per temporum caua obliquis anfra-
ctibus sursum ducitur, uersus[q] anteriorem squamosarum conglutinationum sedem. Vbi uerò
sutura hæc[r] anteriorem illam conglutinationum sedem attigit (quod notabili interuallo à co *r 3, 4 fig. ab H ad A.*
ronalis in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema du-
citur.[s] Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillæ contingat os, quod *s 3, 4 fig. ab A ad b.*
externum oculi sedis angulũ constituere docebitur.[t] Hinc decliuis per caua quoq́; temporum *t 3, 4, 5 fi. à b per d ad e.*
incedit: inde ad posteriorem intimorum dentium sedem ducta,[u] per totam narium amplitudi
nem transuersim fertur. Hæc sutura à transuersa linea, quam suturæ Λ referentis extrema com *u 5 fi. q, q.*
mittere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad

pala-

tum uſque ab utroq; latere, eo quo ſcriptum eſt modo, rurſus deſcendens, cuneiforme os exterius circumſcribit.[a] Interius uerò in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem ſutura terminatur, inibiq; etiam huius oſſis circumſcriptio leuiori negotio, quàm externa ſede deprehenditur, ſi modò quis accuratè dictæ iam ſuturæ progreſſum expenderit: nam hæc paſsim ac pluribus locis ſedibusq; ſeſe offert. Linea enim primùm oſſi occipitis & cuneiformi cõmunis, pariter &[b] exteriùs, &[c] interiùs apparet: quemadmodum & ſuturæ etiam interuallum, à linea obliquè ſurſum ad caua temporum uſq; ad anteriorem conglutinationum ſquamæformium ſedem pertinens, etiam[d] interius &[e] exterius cernitur, & commune eſt oſſibus temporum & cuneiformi, ac demum ueræ ſuturæ ſpeciem oſtendit. Quod autem ab hac ſede antrorſum ad coronalis extrema ducitur, ſquamoſam refert conglutinationẽ, uerticis oſſi & cuneiformi communem. Interuallum uerò à ſuturæ coronalis extremis ad oſſa externos oculorum ſedium angulos conſtituentia procedens, etiam ſquamoſæ conglutinationis formam commõſtrat, eſtq; frontis oſſi & cuneiformi commune. Præſentis ſuturæ interuallum ductus'ue cõglutinationi ſquamoſæ reſpondens, exterius tanto elatius, quàm in interiori caluariæ ſuperficie, apparet, quanto interuallo cuneiforme os inſtar ſquamæ attenuatum, frontis & uerticis oſsibus committitur. Atque idem etiam in temporũ oſsium cum uerticis connexu accidit. ſquamoſæ enim eorum oſsiũ conglutinationes, multò elatius in exteriori capitis ſuperficie, quàm interiori, ubi cerebrũ conſiſtit, aſcendere uidetur. Cæterùm ſuturæ cuneiforme os circũſcribentis[f] interuallum, quod per caua temporum deorſum fertur, in interna caluariæ ſede non conſpicitur, ſed tantum in cauis temporum &[g] oculorum ſedibus, in externis ſcilicet earum ſedium angulis. Atque hoc ſuturæ interuallum commune eſt cuneiformi oſſi, & oſſibus externos oculorum ſedium angulos occupantibus.[h] Interuallum autem eius quam modò proſequimur ſuturæ, iuxta poſteriorem intimi dentis ſedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: eſtq; commune cuneiformi oſſi, & ſuperioris maxillæ utrorumq; laterum maximis oſſibus. Interuallum uerò eius ſuturæ in ſuperiori narium amplitudinis ſede conſpicuum, in[i] interna caluariæ ſede melius quàm in[k] externa, ſpectanti occurrit: & commune eſt ipſi oſſi cuneiformi, & illi oſsi quod cribri modo perforatum dicitur. Porrò interna caluariæ ſede, non ſolum præſentis ſuturæ interuallum illi oſsi & cuneiformi commune obuium eſt, uerum etiam utrinque ad id interuallum[l] aliud eiuſdem ſuturæ interuallum ſeſe offert, quod cuneiformi & frontis oſsi commune cenſetur. atque id etiam[m] in oculi ſedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeò, ut ſi ad amuſsim oculorũ ſedes (quæ κόγχοι Græcis dicuntur) expenderis,[n] radicem ipſarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem, à cuneformi oſſe conſtitui ſpectabis, ſi modò in hominis fabrica huiuſmodi etiam duxeris intuenda, atque illis caperis, quæ & ſi ad artis uſum non magnoperè conducunt, immenſi tamen Creatoris admirabilem arguũt induſtriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes profeſſoribus ſedulò ac ſtudioſe examinata fuerunt. Porrò hoc ſuturæ interuallum, quod & cuneiformi & frontis oſsi cõmune dicebam, magna pars alterius ſuturæ eſt duarum, quas capiti cum alijs oſsibus Galenus communes eſſe retulit: tunc ſcilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumſcribit, quà id occipitis oſſi, & temporũ ac uerticis oſſibus contiguum eſſe narrauimus:[o] alteram uerò, poſtquam cuneiforme os circumſcribentem ſuturam, ſua oratione abſoluit, à cauis temporum per mediam oculorum ſedem ad naſi ſummum, ſeu ſuperciliorum medium pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi cuneiforme os circumſcribens ſutura, per caua temporum deorſum uerſus intimum dentem primùm deſcendit. Atque hæc ſutura primo ipſius interuallo, frontis os à ſuperioris maxillæ oſſe externum oculi ſedis angulum conſtituente ſeiungit: dein magno interuallo cuneiformi oſſi & frontis oſsi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis oſsi in oculorum ſedibus & caluariæ interna ſuperficie contiguum eſſe uiſitur. Vnde etiã id interuallum in ſuturæ cuneiforme os circumſcribentis dimenſione, non autem in frontis oſſis à cæteris maxillæ oſſibus ſeparatione, habendum uenit. Vti ſanè ſubſequẽs ſuturæ tranſuerſim per oculorum ſedem ductæ interuallum, frontis os à ſecundo, tertio, quarto & quinto maxillæ ſuperioris in altero latere oſſibus dirimens, frontis oſſi & illis maxillæ oſſibus commune exiſtit, tota nimirum ſede, qua præſens ſutura internum ſedis oculi angulum, & naſi ſummum ſeu ſuperciliorum medium occupat. Verùm de ſuperioris maxillæ oſsibus ſuturisq; nono agemus Capite, illic neceſſariò rurſus ſuturæ huius ſermonem inſtituturi. nunc autem capitis oſſa ſeparatim ſunt recenſenda, quæ enumeratis hactenus ſuturis, octo circumſcribuntur, ſimul capitis amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis oſſa, utrinque uidelicet unum; duo item infrà, ad utranque nimirum aurem unum, quæ temporum oſſa huc

In 6 fi. ſecũdùm Π, Σ, Σ, Ψ et Ψ.
b 5 fi. n, n.
c 6 fi. Π.
d 6 fi. à Π per Σ, Σ.
e 5 fi. ab n per a, a ad A. In 3, 4. fi. a, a ad H.
Confer 3 & 4 figuras hic ſextæ.
3, 4 fi. à b per d ad e.
1 fi. 9 ca. Q.
3, 4, 5 fi. e.
i 6 fi. Ψ ad ſiniſtr. latus L poſitum.
k 5 fi. q, q.
l 6 fig. Ψ. ad dextr. latus L poſitum.
m 1 fi. 9 ca. S, T.
n 1 fi. 9 ca. N.
3, 4 fi. à b ad z, g. Dein 1 fi. 9 ca. R, S, T, V, X, Z. unde & huius ſuturæ interualla petes.

Quibus ſedib. ſutura occurrit cuneiforme os circumſcribens.

Galeni locus in libro de Oſſibus explicatur, & ſutura frõtis os à maxillæ oſsibus, &c. dirimens.

usque uocaui. quintum frontis est os, ut sæpius, unicum. sextum occipitis, similiter unum. septimum cuneiforme, unum quoque. octauum id os censebitur, quod sedes cõstituit, quibus duo neruis non absimiles cerebri processus incumbunt, quos ferè olfactus organa nuncupamus.

Verticis ossium circumscriptio.

a 1. fi. 4. K. In utraque autẽ os circũscribitur B, D. A, B. C, D. C, G, F, H, A.

[a] Verticis ossibus in superiori parte ea sutura peculiaris est, quæ recto tramite secundum capitis longitudinem ducta, hæc ossa inuicem dirimit. In anteriori autem sede uerticis ossa coronali sutura, & posteriori Λ imitanti ab alijs discernuntur. Inferioribus uerò sedibus squamosis conglutinationibus circumscribuntur: quo fit, uerticis ossa quadrilatera uideri, undique sibi similia, præterquam ubi instar squamæ attenuantur, temporumque ossa subeunt. Hîc enim tenuissima sunt, sed solida, & neutiquam fistulosa: quemadmodum[b] reliqua ipsorum sede, qua temporalibus musculis non obteguntur, fistulosa cauernosaque inter suas squamas cernuntur, eandem ferè crassitiem undique ea sede obtinentia. Dein quà frontis ossi committuntur, tenuiora quàm iuxta occipitij os apparẽt. Si uerò aliquibus donantur finibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipsis dedicando percurram.

b Supra R, R 3, 4 fi.

Frontis ossis circũscriptio.

c 3, 4 fi. L. circũscribitur uerò B, A. A, b, g, g. In 6 fi. secũdũ & extra ν, L, Υ.

[c] Frontis os circumscribitur coronali sutura, & ea quæ octauum Capitis os olfactus organorum sedes cõstituens terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum sedium ducta, ad superciliorum usque congressum fertur, ac frontis os à maxillæ superioris ossibus separat, inque suturarum numero ultimum locum sibi uendicauit. Frontis itaque os quodãmodo orbiculare est, nullibi tenuius quàm[d] ubi superiorem oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi cõmittitur. Hîc enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aëre oppletis, quemadmodum & ipsius[e] concauitas, quam inter suas squamas ad supercilia nasique summum haberi audies. Vbi etiam hoc os cauitatis ergò reliqua ipsius sede, crassissimũ est, ac ueluti protuberat. Verùm altera illarum squamarũ, quæ oculi sedem respicit, exteriorque est, læuis uisitur. quæ autem internã capitis spectat amplitudinem,[f] inæqualibus quasi nubis forma tuberibus extuberat, quæ cerebri reuolutionibus mutuò correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, id tenue etiam est, ac solidum, minimeque cauernosum,[g] præterquam ubi cum uerticis osse inibi iungitur. Natura enim illic utrunque os uersus interiora priuatim crassius effecit, ne fortè nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus æquo infirmam redderet. Cæterùm frõtis os in fronte paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quæ excarnis est, nullam cauitatẽ ostendit notabilem, & multo crassius spissiusque quàm uerticis ossa sentitur. Quà tamen illud his committitur,[h] & sagittalis sutura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusque est, quàm in ipsa fronte. Hæc sedes qua dictæ iam suturæ inuicem committuntur, totius caluariæ pars mollissima rarissimaque censetur. est enim illa, quæ in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caseo similis tangentibus occurrit: & quę in puerulis quum manducant & respirãt, moueri uisitur. Porrò quoniam hæc sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & suturæ nusquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgò dicta, uel candescente auro, uel ferro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tutò interim) adhibẽt. Locus autem iste in nobis, apice medij digiti promptè conijcitur, si brachialis principium superciliorum medio nasiue summo, quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem rectà depresserit.

d Ad latus ν, L fig. 6.

e 6, 7 fi. K.

f Tale quid ostendit 12 & 13 figu. 7 lib.

g 6 fi. character &.

h 3 fi. B.

Mollißima rarißimaque caluariæ pars.

Occipitis ossis circũscriptio.

i 3, 4, 5 fi. M, M. Circũscribitur autẽ in 3 C, D: dein in 5 m, m, m, m & n, n.

[i] Occipitis os sutura Λ simili, & eiusdem suturæ additamentis, & linea hæc iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat. duobus quidem à Λ imitantis suturæ cruribus efformatis: & alijs duobus, quæ ab eiusdem suturæ additamentis sepiuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis ossi & cuneiformi communis habetur, descripto. Hoc os in crassitie admodum inæquale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarne ac à musculorum exortibus insertionibusque liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet osse frontis crassius, quanto illud uerticis ossium crassitiem uincit. Neque etiam occipitis os tota excarni sede, parem adipiscitur crassitiem, uerùm ad eius sedis radicem[k] in medio longè crassissimum apparet,[l] illa nimirum regione, qua duos maximos duræ cerebri membranæ sinus, sanguinem & spiritum uitalem uenarum arteriarumque modo continentes, iungi, aliosque duos sinus educere, in cerebri uasorum enarratione audies. Videtur enim Natura ossis crassitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quòd ex ipsius læsione extremum homini impenderet periculum, tum quòd hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiendam, ac crebrò in terram uarijs casibus illidendam, haud ignoraret. Crassissima hæc occipitij ossis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius ossis pars, intus cauernulis constant, utrinque ualida obductis squama: quemadmodum uerticis & frontis ossa, ubi excarnia sunt, constare retulimus. Verùm reliqua occipitij ossis sedes, cui posteriorem colli regionem sibi uendicantes musculi partim inseruntur, & à quo partim principium

Occipitis os ubi craßißimum.

k 6 fi. k.

l 7 fig. 7 libri R.

Hæc ex 6 figura petuntur. Sed manifestius ex 9 fig. 7 libri.

pium ducunt, solida admodumque densa, sed perquàm tenuis, neque cauernulis donata, cernitur. Est autem hæc sedes, quam cerebellum implet. Ne uerò ob insignem illam tenuitatem ossis robori malè consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio,[a] oblongum & instar lineæ exporrectum eminet tuberculum, ossis robur inibi plurimùm adaugens. Porrò quia id in internam caluariæ amplitudinem uergit, duos quasi sinus utrinque uidelicet unum efformat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis ista occipitij ossis pars, pertinet à radice excarnis partis occipitij ossis ad posteriorem usque regionem foraminis dorsali medullæ parati.[b] Ab anteriori enim parte foraminis dorsalē transmittētis medullam, & quà occipitis os maximè in angustū cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiā crassum uideatur, quà cuneiformi ossi cōmittitur. Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullæ dorsalis gratia exculpti,[c] duo exigit capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ articulantur, quorumque beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Hæc capitula in puerulis, appendicibus constant: in senioribus autem, ut & reliquæ appendices, hæ etiā latent. Præterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quæ lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una à sagittalis suturæ termino ad foraminis dorsali medullæ parati posteriorē pertingit sedem. aliæ duæ à foraminis lateribus transuersim, in suturæ Λ referentis additamēta pertinent. Adeò, ut admodū pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis cuneiformi ossi cōmissum. Occipitis os intus læue minimeque asperum est, perinde ac exteriùs tota ipsius sede excarni, etiam læue cernitur. Sede aūt huic subiecta, & ubi occipitis os non minimam capitis basis portionem constituit, id egregiè asperum inæqualeque se offert, ut commodius ab ipso ligamenta & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius firmiusque illi insererentur.[d] Temporum ossa circumscribuntur squamosis conglutinationibus & suturæ quæ Λ refert additamentis, itemque suturæ cuneiforme os terminantis interuallo, quod utrinque à transuersa linea, quæ occipitis ossi & cuneiformi communis est, sursum per caua temporum ad squamosas conglutinationes obliquè contendit. Hæc ossa non perperam dicerentur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars promineret, quæ Λ referenti suturæ proxima est, capitisque[e] mamillarem educit processum, qui in utroque temporum osse unus habetur, non solum ad opportunam caput mouentium musculorum, qui à pectoris osse & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerùm ut auditus organo apta hîc constitueretur sedes, magna cauitate indigens. Ac proinde etiam temporum ossa non hîc modò mamillari processu extuberant,[f] sed etiam in internam capitis amplitudinem, ut ampla uacuaque sedes in temporis osse constitueretur, qua auditus organum tum suo neruo dilatando, tum etiam sinibus efficiendis, & peculiaribus ossiculs reponendis, opportunum locum adipisceretur. Cuiusmodi uerò hæc sint ossicula, secundo ab hoc Capite exequar, nunc temporis ossis historiam absoluturus: cuius iam unum recensui processum, qui à uaccini uberis papillæ forma Græcis quidem μαστοειδὴς, nobis autem mammillaris nuncupatur. maior enim est, quàm ut aptè teneris muliercularū papillis assimilari possit. Deinde temporis os[g] alio donatur processu, non procul à mamillaris processus interno latere initium ducente. Hic oblongus, tenuisque, & perquàm solidus est, unde etiam ab acus imagine illum Græci βελονοειδῆ uocant, à styli uerò scriptorij specie γραφοειδῆ & στυλοειδῆ, ac dein à galli calcaris imagine πλῆκτρον. Qui etsi solidus uideatur, quum tamen tenuis existat, & admodum promineat, leuique occasione abrumpatur, in caluis è terra effossis rarò occurrit. Ex hoc processu ad os υ referens, & ad linguam musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam, illi nimirum quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde υ referens os, aut oblongorum teretiumque ossiculorum, aut ualidi teretisque ligamenti interuentu huic processui cōmittitur. His[h] alius adhuc in temporis osse accedit processus neutiquam infimus, qui mediā ossis iugalis partē efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quàm duorū ossium processus obliqua[i] sutura inuicē nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium meatum[k] sinus ossi insculpitur, cui inferioris maxillæ capitulū inarticulatur. & hîc auditorij meatus initium, quod impensè crassum est, ueluti[l] sutura quapiam exigua obscuraque à reliquo temporis osse alicubi, & potissimū anteriori inferiorique sede discernitur. Cætera ossis amplitudo uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur, exteriùs læuis, intus uero inæqualiter extuberans, secundū cerebri reuolutionū quæ intestinorum gyris comparātur effigiem. Ad basim uerò capitis asperum & insigniter inæquale est, & potissimùm[m] ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis ossi & cuneiformi communem. Hac enim parte inæqualiter extuberat, pumicisque modo asperum occurrit, transuerso foramine peruium, quo soporalis arteriæ[n] præcipuam sobolem in caluariam ferri audies.

Margin notes (left):

a In 6 fi. à k ad foramē e notatum.

b In 6 fi. à b e ad n.

c 4, 5 fi. l, l.

d 3, 4, 5 fi. alterū os N notatur, & in 3, 4 circūscribitur à C per G, F ad H, deinde in 5 à C per m, m ad n, & illinc per a, a ad H figuræ 4, 3.

e 3, 4, 5 fi. k.

f Inter T et 16 fi. aut 8 fi. li. 7 Z.

g 3, 4, 5 fi. i.

h 3, 4, 5 fi. X.

i 3 fi. Z. & 5 fi. Y.

k 4, 5 fi. h.

l 4, 5 fi. r.

m 5 fi. s.

n fi. ca. 14 li. 3 L.

Margin notes (right):

Occipitis ossis capitula.

Temporum ossium circumscriptio.

Mamillaris processus.

Temporis ossis cauitas.

Processus scriptorio stylo similis.

Temporis ossis processus iugalis ossis portionē constituens.

Cuneiforme os. Cæterum quibus suturis[a] cuneiforme os circumscribatur, superius abunde diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id πολύμορφον nuncupauere. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquàm solidum est. in medio autem, capitisque basi omnium caluariæ ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerunque uacuum.[b] in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interstincta, in cuius inferiori etiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia osse sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine assumentia, quem simul cum molli quadam medulla complectũtur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitantia, effracto osse eo uelim expendi diligentius, quo mirabiliori artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur. dein etiam ideo accuratius ueniũt obseruanda, quòd Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituitã transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminulis peruium est, at continuum & solidum undique in superficie cõspicitur. & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calcis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua incrustatum obuolutumque est squama, & intus tantũ paruis cauernulis, tenuissimi pumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluariæ sedem respicit,[c] sinu quodam donatur, cui Natura[d] glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde utrinque leues meatus deducũtur, pituitã deferẽtes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremus, illis foraminibus pituitam ferri. At satius erit meatus aut sinus pituitæ gratia cælatos, unà cum capitis ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, disserere: potissimũ quum hîc nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiã processus cuneiformis ossis, quos in interna caluariæ sede ad dicti sinus latera ostẽdit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisque foramina pertractabimus. Verùm præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluariæ basim[e] alios quatuor exigit, utrinque binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam πτερυγοειδεῖς nuncupãtur. In duarum alarũ medio sinus cauitasque conspicitur, à qua[f] ualidus enascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cùm ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tutò custodiretur. [g]Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, sutura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. &[h] illa etiam quam in humiliori narium septi sede ductã hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præsens os præter narium septum ab ipso eductum,[i] olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminulis odorum gratia peruium est: at tenue interim substantiaque solidum se spectantibus offert. Dein in caluariæ amplitudinem oblongum educit[k] processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi duræ cerebri membranæ[l] pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrã cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia. quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro repositum arbitrabitur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinæ Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quàm in homine apparens. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit,[m] ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenum alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodũ in bobus suis, quorũ cerebra potissimùm aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctoriè, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomes tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter claiculam & summum humerum[n] in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquidò demonstrabitur.

Margin notes (left): *Libro 9 de Vsu partium.* — *Cuneiforme os spongiæ modo non esse peruium.* — *Processus alis similes.* — *Octauum capitis os.* — *Os quo canis caluariæ interna superficies abundat.*

Margin notes (right): a 3,4,5 fig. O,P. & priuatim 8 fi. — b 8 fi. C, D, E, F, G. — c 6 fi. M. — d fi. 16 lib. 7 A. — e 4,5 fi. P,P, & dein numeri 2,3, 4,5. — f 6 musculorum tabula. — g 8 fig. A, B, A in 6 fi. secundum A ✝. — h 1 fi. ca. 9. g. — i 12 fi. lib. 7 C, D, E. — k 6 figur. ✝. — l 12 fi. lib. 7. H. — m 7 fig. li. 7. O, O. — n In integris fi. Q ad ✝.

DE

DE OSSE IVGALI, ET OSSIBVS QVAE rupi præruptæ aßimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quòd iugale os in præcedẽtis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius sutura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ aßimilantur, seu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedentis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, m, k & huiusmodi in caluariæ basi illic repositi characteres occurrũt.

INTER reliqua corporis ossa, quædam proprijs circũscriptionibus terminisq; destituta, non secus quàm si peculiaria essent ossa, dissectionũ professoribus describũtur, in ossiumq; numerũ cum cæteris referũtur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò ζύγωμα ob hoc nuncupatum, quòd utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) boum equorum'ue iugis ab Anatomes peritis assimilentur. Cõstat autẽ os iugale, aut potius caluariæ sedes hoc nomine dicta, ex duorũ ossium processibus inuicem obliqua sutura coeũntibus.[a] ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est,[b] anterior autem pars, illius ossis processus censetur, quod uniuersum oculi sedis externum angulũ efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Adeò sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quàm duorũ processuũ mutuò[c] suturæ beneficio cõmissorum regio. Cæterùm os iugale medullæ expers est, solidũ, durum, & lapidis modo ad patiendũ pertinax.[d] Huiusmodi nanq; efformari decuit, quòd temporali musculo operimẽti ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cõtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens musculo recipiẽdo apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberibus promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quandoquidem temporũ musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde[e] quinos neruorum cerebri surculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diuũ Hippocratem pronunciauisse, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipuè formatum, ut ab ipso masseter siue mansorius musculus opportunè principium ducat.[f] Cæterùm ueteribus λιθοειδῆ ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerùm etiam imagine referũt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluaria delabitur, ac ubi mãmillares & stylum referẽtes temporũ ossiũ processus exoriũtur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; re uera cõmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm simillima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandã arbitror, nullumq; in corpore os propria finitũ circumscriptione petrosum lapideum'ue à ueteribus fuisse appellatũ reor. Quanquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauisse, nõ quidem adhuc uniuersa, uerùm illam ipsorum portionẽ, quæ dictos antè processus educit. Per me igitur, ita temporũ ossa nominare licebit: modò neminẽ lateat, dictã nobis caluariæ basis regionẽ Anatomicis creberrimè petrosum os nuncupari, & dein interdũ ossa quędã ab ipsis cõmemorari, ac si propria donarẽtur circũscriptione: quũ tamen nihil aliud uerè cẽsenda ueniat, quàm duorũ ossiũ mutuò coeũtiũ (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenisse audies in[g] ossibus quę sacri ossis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

Marginal notes:

Quibusdam ossium sedibus perinde ac si undiq; circumscriberentur nomina imponi.

Os iugale.

a 3, 5 fig. 6 cap. X.

b 3, 5 fig. 6 capitis V.

c 3 fi. 6 ca. Z.

Iugalis ossis usus.

d 4 musculorum tabula primũ D, dein r. post Δ.

Quũ Natura tẽporalib. musculis prospexerit.

e fig. ante 2 ca. li. 4 positæ Q, R, b, c, d.

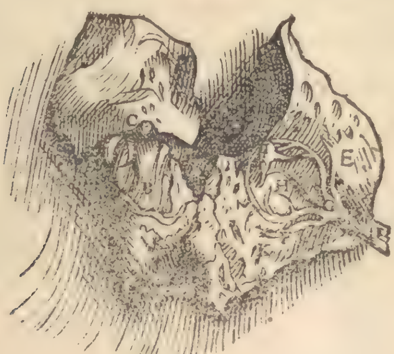
Mansorium musculum à iugali osse principiũ sumere.

f Hæc in 5 fi. 6 cap. basi sunt obuia.

Ossa præruptæ rupi similia.

Tres figuræ cap. 29.

DE OSSICVLIS AVDITVS ORGAni constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HVIVS FIGVRAE INDIcem sequens pagina proponet.

OCTA

OCTAVI CAPITIS FIGVRAE (QVAE MO dò præcessit) ac eiusdem characterum Index.

PRAECEDENS figura auditus organi oßicula exprimit. præcipua enim illius figuræ effigies, portionem ex dextri temporis osse excectam abruptámue commonstrat, quæ dein per mediũ disecta, duas quæ in eius oßis cauitate reponũtur, membranas, unà cum oßiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

A A *Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam B notandam pertinet.*

B *Membrana transuersim foramini obducta, quod ab aure in cauitatem fertur, in temporis oße auditus organi nomine exculptam.*

C *Vnum auditus organi oßiculum, malleolo aßimilatum.*

D *Quinti neruorum cerebri paris neruus.*

E *Quinti paris neruorum cerebri ramus, per cæcum foramen ad musculum temporalem potißimùm digestus.*

F *Quinti paris neruorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.*

G *Series quinti paris nerui ad planam læuemq́ concauitatis eius sedem, hîc auditus organi occasione cælatam.*

H *Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi oßiculum*

I. *committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & I hîc insignitur.*

K, K *Cauernulæ indicantur, quibus cauitas auditus organo parata, intus scatet.*

L *Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.*

M *Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.*

N *Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.*

O *Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.*

P *Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.*

Q *Incudis ac mallei unà iunctorum, posterior facies.*

ODO' quidem haud instituimus organi auditus constructionem omni paratam industria commemorare, quum hæc unà cum reliquorum sensuum instrumentis septimo libro enarranda relinquatur. nihilo minus tamen duo osicula, quæ in ossis temporis cauitate auditus organi nomine exculpta reponũtur, hîc opportunè describẽtur, ne fortè quicquam osseũ in humani corporis fabrica hoc libro oscitanter præterijsse uideamur. quanquam neq́ Galenum, neq́ ante illum quenquam alium hæc ossicula cognouisse, satis hinc colligatur, quòd nusquam horum mentio inciderit. Quando igitur auditus organi constructionẽ recensebo, amplam anfractuosamq́ cauitatem temporis ossi insculptam audies, quæ tortuoso foramine in capitis amplitudinẽ cerebri sedẽ pertinet: & alio longè ampliori minusq́ tortuoso, in externã capitis sedẽ uersus aurem exporrigitur. Deinde ab hac cauitate alia duo deducuntur foramina, quorum alterum cæcum nuncupabitur, alterum uerò hoc quoq́ nomine appellari posset: uerùm non similiter ipsi cæco anfractuosum angustumq́ est, & [a] uenæ ad auditus organi enutritionem accedenti uiam præbet. Atque hæc quidem [b] foramina suis characteribus notisq́ duodecimo Capite indicabũtur. nunc autem tantum ipsorum meminimus, quantũ ad ossiculorum historiã duximus sufficere. In foramen itaque capitis amplitudinem qua cerebrum cõtinetur spectans, quinti paris cerebri neruorum alter [c] neruus subintrat, ac præter [d] ramos per angustiora illa tenuiaq́ foramina ab ipso digestos, [e] insigniori sui portione cauitatem temporis ossi incisam membranæ modo oblinit: non quidem uniuersam, at quibusdam tantum sedibus, quasi ea nerui portio in plures diuideretur membranas, aliquot eius cauitatis regionibus obductas. Verum inter reliquas cauitatis sedes, quæ uariè sunt, & alicubi planæ, alicubi rarioris spongiæ pumicisq́ modo foratæ, [f] una est orbicularis & plana, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris neruo obducti exteriorem atq́ auri proximã sedem, [g] ossiculum obseruatur, quod duobus tenuibus acutisq́ processibus tanquam cruribus huic osseo circulo astabilitur, superiùs, ubi crura ipsius coeunt, spissius crassiusq́ incudis instar effectum. Hoc alterũ auditus organi ossiculum est, quod sanè leuiori negotio inter secandum cõmonstrare soleo, quàm in præsentia, ut ab aliquo qui id nunquam

Cauitas auditus organo parata, & foramina in ipsam pertinentia.

Quinti paris neruorum ad auditus organum series.

Oßiculum incudi comparatum.

a n fig. ca. 14 libri 3.

b a, a, b, c, figur. 12 ca.

c D.

d E, F.

e G. Aut 1, 2 fi. ca. 2 li. 3, a, b, c, ✝.

f H.

g I, N, O.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidiùs cognoscatur, sermoni adhuc adijcere possum, siquidē illius & forma & situs uix manifestius explicari queant. Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cauitate, effracto iam osse, cōspicui externū latus, hoc officulū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusq́, ac in acutū desinit apicem. Alterū crus quod interiùs consistit, & membranæ orbicularem illam cauitatis sedem succingenti magis, quàm exterius crus, innascitur, longius nōnihil & tenuius uisitur, ipsiusq́ extremum quasi in unculum cessat, quo membranæ cauitati tēporis ossis obnatæ implicatur, firmiusq́ innectitur. Ossiculi huius pars extra membranā prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū minores incudes effingi solent, quorū amplior pars plana est: altera, quæ ueluti in mucronem desinit, instar coni rotūda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi'ue & quadranguli fiunt. Cæterùm si hoc ossiculū, quia tantū binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profectò obstiterit[h] molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

h fi. ca. 11

K talē proponit dentem.

i C, L, M.

k B.

Oßiculū malleolo non admodum dißimile.

[i] Alterum ossiculum auditus organi fabricā ingrediens, à iam cōmemorato plurimū uariat, & alteri membranæ innascitur. Foramen enim concauitatis seu antri in temporis osse incisi, quod aurem spectat, ea parte qua cauitatis amplitudini uicinū est,[k] membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegitur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obturari'ue dicimus. Huic membranulæ transuersim aliud ossiculū innascitur, itaq́ illi intus transuersim insternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atq́ alteram crassiorem membranæ obtendi conspicimus. Vt uerò ossiculū ualidius firmaretur, oblongū tenuemq́ exigit processum, quo membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret[l] femoris ossis parti comparare, quæ ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usq́ femoris capita pertinet. imò si hæc inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum ossiculū tunc femori opportunè assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiā osiculū hoc eadē sede processulos aliquot sibi uendicat, quorū beneficio membranæ suæ firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix obliquè uersus corporis interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atq́ in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam præsens ossiculum, à membrana introrsum abscedit, in rotundū caput desinēs, quod læue minimeq́ asperum est, & superiori parti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi asimilauimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu[m] committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur. non secus, quàm si ossiculum postremò enarratū malleoli præstaret munus: alterum uerò incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. Num autem ossicula incudis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referūt, & leuissimo afflatu secundum ossiculum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo osiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quandoquidē auditus rationem non satis ex sententia percipiā. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem asylum & aëris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, uulgò nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius cōstructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniora rerum Opifex callidisimo artificio hîc machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem cōmonstro, usum autem & operandi rationem non magis quàm oculi ipsius assequor. Verùm quia de auditus organo postea prolixius pertractabitur, hîc sat fuit osicula recensuisse: quæ si hoc sermone non assecutus fueris, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduersurus. Quanquam multò satius est hæc in crudo capite, quàm in cocto examinare, & in homine potius, quàm alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundisimam osiculorum constructionem adinuenies, quàm omnium ferè musicorum instrumentorum fabricæ rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerum & nostræ ætatis philosophorum eximium decus MARCVS ANTONIVS GENVA, primarius, uariaq́ disciplinarū eruditione excultisimus apud Patauinos philosophiæ professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar VVOLPHANGVS HERVVORT, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumq́ cultores amorem, immortalitate dignisimus, ac mihi dum uiuam unicè colendus, quòd ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Figuræ ca. 30.

Secundi oßiculi ad femoris os cōparatio.

P. Q.

Auditus organi oßiculorum usus.

Marcus Anton. Genua & Vuolphangus Heruuort, huius operis et inchoandi & absoluendi autores præcipui.

DE

DE DVODECIM SVPERIORIS MAXILlae oßibus, in quorum classem nasi ossa etiam referuntur. Caput IX.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, maxillæ superioris ossa, quàm datum est accuratißimè, ostensura. Humanæ autem caluariæ caninam subiecimus, ut Galeni superioris maxillæ oßium descriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Præterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturæ ossaq́ꝫ, quoad fieri licet, spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori sede super caninam erigi oportuit. Præsentis autem figuræ characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Græcorum, maxillæ superioris oßibus (quæ sex utrinqꝫ erunt) primùm adhibeantur: reliquis autem oßibus & suturis, ut sors fert, omnes accommodentur. Cæterùm priores aliquot characteres ostendendis foraminib. capitis iuuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandũ opportunè reseruabuntur. Sunt autẽ illi A, B, usque ad I.

I I Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis oßis partem notans, quæ superiorem oculorum sedium regionem constituit.

K Verticis os sinistrum.

L Sinistri temporis os.

M Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.

N Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede N insignitur. In sinistri autem oculi sede G & H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad hæc, N quoqꝫ reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis oßis particulam, & dein suturam id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.

Γ Γ Hoc os, nobis primum maxillæ superioris numerabitur. ac Γ in oculi sede positũ, huius oßis partem notat, in oculi sede conspicuã. Circumscribitur uerò id os præsentis figuræ a, b, Q, R & P, quos characteres suis locis sensim explicabo.

Δ In sinistri oculi sede Δ tantũ apparet, superioris maxillæ secundũ os indicans, quod terminatur sutura Δ & C literas proximè ac uelut orbiculatim ambiente, & quodãmodo etiã X, V, c.

Θ In sinistri quoque oculi sede Θ tantum occurrit, tertium maxillæ superioris os indicans, quod V, T, c & d intercipitur.

Λ Λ *Quartum maxillæ superioris os. Λ in oculi sede positum huius oßis partem notat, quæ inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte cõstituit. Dein eodem etiam Λ indicatur principium foraminis, quod in genis B insignitur. Verùm id os circumscribitur h, g, e, Y, X, c, d, b, D, a, N, in prima hac figura positis, & insuper e, u, t, & y in sequenti figura ponendis.*

Ξ *Quintum maxillæ superioris os. Vnum Ξ dextri lateris os, alterum Ξ sinistri lateris os insinuat, quod & in alijs characteribus obseruatum uides.*

Π *In altera secũdáue huius capitis figura Π se offert, sextum superioris maxillæ os indicaturum. quo etiam charactere sexti oßis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.*

O *Narium septum, quod octaui capitis oßis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, oßa præsenti figura occurrentia insigniuimus.*

P *Sutura duos oßium processus committens, quibus iugale os efformatur.*

Q *A Q ad S sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillæ superioris oße dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextri'q; oculi sede ad characterem Q clarius ferè, quàm in sinistri, apparens. In tertia uerò figura, & quarta, quæ sexto Capiti præponuntur, hæc sutura in cauis temporum d insignitur.*

R, S, T, V, X, Y, & Z *Sutura frontis os à maxilla superiori & cuneiformi diuidens. Ab R enim ad S suturæ pars notatur, frontis oßi & primo maxillæ oßi communis, quæ in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi à b ad proximum ipsi b pertinens. Hic uerò ab S ad T suturæ huius interuallum notatur, frontis oßi & cuneiformi commune. A T ad V interuallum metitur, tertio maxillæ oßi & frontis oßi cõmune. Ab V ad X interuallum præsentis suturæ insignitur, cõmune frontis oßi & secundo maxillæ oßi. Inter X & Y huius suturæ interuallum consistit, quarto maxillæ oßi ac frontis oßi commune. Ab Y uerò ad Z suturæ illius significatur interuallum, cõmune frontis oßi, & quinto maxillæ oßi.*

a *Maxillæ sedes aspera inæqualis'q;, qua primum maxillæ os quarto committitur. Verùm ab a ad b sutura indicatur, duobus illis oßibus communis, ubi hæc in anteriori caluariæ sede est conspicua. Pars autem ipsius quæ in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti præposita, sub charactere f in temporis cauo posito peropportunè petes.*

b *A b ad Q suturæ primũ os à quarto diuidentis pars indicatur, quæ in oculi sede est cõspicua. Hæc in præsentis figuræ sinistra oculi sede characterib. paucioribus occupata, est manifestior.*

c *Ab V ad c sutura notatur, secundo oßi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta C & Δ ad X usq; ducitur, secundũ os à quarto dirimit.*

d *d seruit describendo tertio maxillæ oßi. T enim ad V superiorẽ eius oßis sedem describit, V ad c anteriorem, T ad d posteriorem, qua cuneiformi committitur oßi. c uerò ad d eius oßis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillæ oßi contiguam.*

e *e ad Y suturam notat, quarto maxillæ oßi & quinto communem.*

f *f ad Z suturam insinuat, quinto unius lateris oßi & quinto alterius lateris oßi communem.*

g *In narium amplitudine g ponitur, suturam indicans, qua septum narium à quartis maxillæ superioris oßibus disiungitur.*

h *Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillæ superioris oßibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.*

i *Ad superiorem foraminis B notati sedem, i ponitur, indicaturum quarti oßis suturam, quæ elatius quàm id foramen consistit, ipsi'q; quarto oßi duntaxat peculiaris est.*

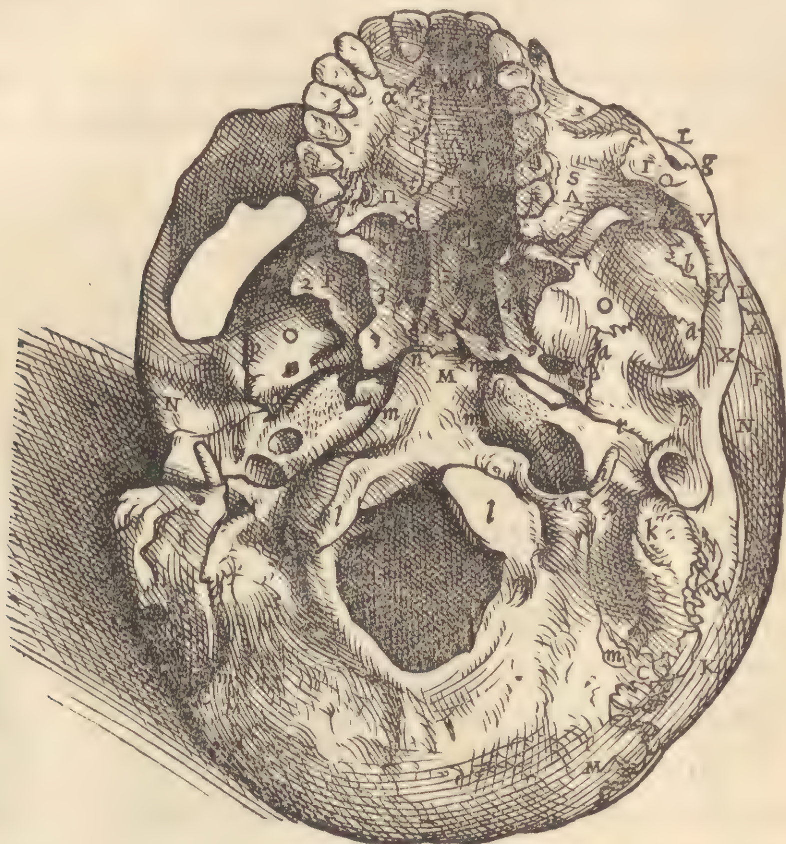
Hominis caluariæ, cuius modò indicem prosequor, figura, nullo præterea insignitur charactere, neq; aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaq; notæ canis caluariæ hunc in modum propriæ censebuntur.

k *Sutura à malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usq; ad l.*

l. m *l usq; ad m suturam notat, ad supercilia usque iuxta internũ oculi sedis angulum cõscendentem.*

n *Sutura ab illa quæ externum nasi oßium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriũ ipsi proximũ delata. Licuisset hanc caluariã pluribus characterib. occupare, nisi existimaßem hominis maxillam Lectori in præsentia satis negotij exhibituram.*

SECVNDA NONI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS figura, caluariæ baſim in hoc exprimit, ut palatum maxillæq́; ſuperioris oſſa in priori figura commonſtraret. Huic autem permulti adſunt characteres, qui capitis oſſibus ſuturisq́; enarrandis ſuperius adiuuerunt. ac proinde quid illis indicetur, ex ſexto Capite petas licet. Quamuis interim hîc eos annotare operæprecium ſit, quibus ad propoſitam enarrationem indigemus.

L *Hic modica oſſis frontis portio in conſpectum uenit.*

OOPP *Cuneiforme os.*

QΓ *Hoc os prior quoq; figura Γ notatum habet, eſtq́; primum maxillæ ſuperioris os.*

SΛ *Hoc os prior figura etiam Λ indicat, eſtq́; quartum maxillæ os.*

VX *Caluariæ ſedes, quam os iugale Anatomes peritis uocari, iam antea dictum eſt.*

Y *Sutura, quæ duos proceſſus os iugale efformantes committit.*

d *Hic latitat ſutura, primum maxillæ ſuperioris os à cuneiformi diſcernens: deinde et ſuturæ primum à quarto dirimentis pars, in temporis cauo conſpicua.*

e *Sutura quarto maxillæ oſſi & cuneiformi communis.*

f *Suturæ primum maxillæ os à quarto ſeparantis pars, in anteriori maxillæ regione apparēs, ac priori figura ab a ad b indicata.*

g *Sutura frontis oſſi & primo maxillæ oſſi communis, quam ſuperiori figura R inſigniuimus.*

Π *Sextum maxillæ ſuperioris os.*

q *Ab e uerſus q ſutura ſexto maxillæ oſſi & cuneiformi communis indicatur.*

ζ *Septum narium, & ſedes qua id à cuneiformi oſſe dirimitur.*

t.u *A t ad u tranſuerſa notatur ſutura, ſextum os maxillæ à quarto dirimens.*

x *Ab x ad t ſutura indicatur, duo ſexta maxillæ ſuperioris oſſa ab inuicem ſeiungens, & duobus illis oſſibus communis.*

y *Sutura notatur rectà per palatum ducta, & quartis maxillæ oſſibus communis.*

z *Priuatim indicatur foramen in anteriori palati ſede poſteriorisq́; dentium inciſoriorum regione apparens, ad cuius latus interdum obſcura occurrit ſutura, tranſuerſim aliquouſque in*

α. *quarto ſuperioris maxillæ oſſe prorepens, & α inſignita.*

SVPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossibus, atque id potissimum, ut ad patiendū fiat pertinacior, ne scilicet statim una eius particula laborante, uniuersa infestetur, sed quò malum unà cum osse (ut in capitis ossium structura dictum est) desinat. Deinde quum nō omnes eius partes æquè solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illā quoq; ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque hæc præcipuè duris, sed admodum leuibus componitur ossibus. nam narium foramina adeò ampla patentiaq; sunt, ut tantæ moli maxillæ insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac intus latitantes cauernæ, quas aër opplet, adeò amplæ cauæq; existūt, ut maxilla superior utrinque ad latera narium cauitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in uarias formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est, qui superiorem maxillam medullæ expertem, durisq; ossibus, nec leuitate indigentibus efformatam docet: quòd hæc nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sanè sit ualidior, & osse constet iniurijs ferendis longè pertinaciore, multoq; minus à Gallica scabie erodi apto. Compinguntur uerò maxillæ superioris ossa inuicem suturis, ita tamen ut ea quæ per harmoniam committuntur, suturas quoque modò appellare liceat. Nam uel Galeni suffragio eas omnes suturas nominare nemini uerendum est, quum exactissimæ (si modo quæ sint) harmoniæ intus quendam mutuum ingressum suturarum quasi ritu ostendāt. Cæterùm quænam suturarū superioris maxillæ sit series, quisq; illius ossium numerus, longè facilius demonstratu quàm scriptu arbitror. Quò minus tamen hîc rei difficultati cedam, primùm hominis superiorem maxillā aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs, non autē hominibus cōueniat, subiungā. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium in caluaria præter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur ossa octo, suis suturis circumscripta, iam antea enumerauimus: præter quatuor ossicula, auditus instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillæ autem superioris ossa (præter tenuia quædam fungosa & ueluti membranea ossicula, quæ in narium amplitudinis summo, in exiccatis, aut nuper coctis caluarijs impensè cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab utroque scilicet latere sena. Atque horum[a] sex, unum sedis oculi externum angulum constituere dicemus, secundum uerò & tertium ad oculi sedis internum angulum referentur. quartum omnes sui lateris dentes superioris maxillæ suscipere docebimus. quintū ex duobus (quæ ita uocamus) nasi ossibus alterum erit. sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur, quà narium foramina in oris amplitudinē spectāt. Accepta igitur in manus caluaria, illam cum figuris huic Capiti præpositis confer, sexq; horum ossium suis characteribus insignitorum circumscriptionem tuo marte aliquantisper inquirito: & quemadmodum in scholis facere consueui, rudiori penna omnes quæ tibi occurrent suturas, in altero caluariæ latere atramento oblitera, ut inde suturas quibus ossa distinguūtur, ex sententia promptius adinuenias. Ac primùm omnium oculi sedi animū accōmoda, cōsideraturus quotnam illa efformetur ossibus: quorū nonnulla maxillæ superiori, alia capiti ascribuntur.[b] Superior nanque huius sedis pars, frontis osse constat.[c] Vertex autem huius sedis, quæ instar coni pyramidisq; in arctum cogitur, osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedis portionem (sed profundam) efformante. adeò ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in oculi sede numerari nihil prohibeat.[d] tertium autem, ossium maxillæ primum numeratur, quod totum externū oculi sedis angulum, & inferioris ambitus mediam portionem constituit,[e] reliquam autem inferioris ambitus oculi sedis partem ad superciliorū usque medium, maximum seu quartum maxillæ os occupat, atque hoc etiam ipsius sedis inferiorem partem quodammodo totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum.[f] Quintum uerò oculi sedis os, in interno consistit angulo uersus anteriora, & iuxta sedis ambitum, estq; id ossium maxillæ secundum.[g] Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedis reponitur latere, & posteriùs nuper dicto locatum, nobis maxillæ ossium tertiū censetur. Duo itaque oculi sedis ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora. & quatuor ad superiorem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremò enumerata. Postquam hæc in oculi sede non oscitanter animaduerteris, & suturas inspexeris quibus sex oculi sedis ossa terminantur, licebit exactius unumquodque maxillæ os priuatim suis suturis ad hunc modum circumscribere.[a] Primum maxillæ superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, & nonnihil temporis supercilijq; ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non minimam malæ etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillæ os, temporis ossi, interuentu[b] suturæ, quæ duos processus os iugale efformātes iungit. Dein committitur

Cur maxilla pluribus constet ossibus, & ijs cauis ac leuibus.

Lib. 11. de Vsu partium.

Cōstructuræ ossium maxillæ ratio.

Libro de Ossibus.

Breuis maxillæ ossium enumeratio.

Primum Γ, Γ, 1, 2 figur. sec. Δ 1 fig. ter. Θ 1 fig. quart. Λ, Λ. 1, 2 fi. quintū Ξ 1 figur. sextū Π 2 fi.

Quot ossibus oculi sedes efformetur.

b 1 fig. I in sinist. oculi sede.

c 1 fi. G, H.

d 1 fig. Γ.

e 1 fig. Λ.

f 1 fig. Δ.

g 1 2 fig. Θ.

Primum maxillæ os.

a 1, 2 fi. Γ, Γ.

b 1 fi. P. 2 figura X.

mittitur ossi cuneiformi[c] eius suturæ beneficio, quæ per caua temporũ decliuis ducta[d] etiam in oculi sede conspicitur, huicq; primo maxillæ ossi & cuneiformi cõmunis est. In superiori parte [e] nectitur frõtis ossi, ea sede qua supercilij extremũ habetur. Fit uerò hæc cõmissura illius [f] suturæ beneficio, quæ à cauis temporũ per oculorũ sedes ad superciliorũ medium fertur, frontisq; os à maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autẽ parte insigni amplitudine primum os quarto ea sutura cõpingitur, quæ tribus locis in cõspicuo est: [g] in cauo scilicet temporũ sub osse iugali,[h] in anteriori maxillæ regione iuxta malam,[i] & in oculi sedis inferiori parte. Suturæ pars in cauis temporum conspicua, ab inferiori parte interualli suturæ os cuneiforme à primo maxillæ osse diuidẽtis incipit. à fine enim illo hæc sutura obliquè deorsum nonnihil in priora fertur, quousq; ad [k] infimam malæ sedem, ubi hæc aspera inæqualisq; est, pertingat. Pars autem huius suturæ in anteriori maxillæ sede apparens, à mala obliquè sursum ad oculi sedem contendit, ad mediã regionẽ inferioris ambitus oculi hîc sedem circumscribẽtis. Pars autem seu interuallum huius suturæ, primum os quarto cõmittentis in oculi sede cõspicuum, à medio inferioris ambitus sedis oculi per humiliora eius sedis retrorsum obliquè uersus exteriora tantisper conscendit, dum ad infimam suturæ partem, cuneiforme os à primo maxillæ dirimẽtis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circũscribitur, quatuor (uti diximus) ossibus commissum: temporis scilicet ossis processui alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillæ ossi.

c 3, 4 fi. 6 capitis d. — d 1 fig. Q. — e 1 fig. R. — f 1 fig. R, S, T, V, X, Y, Z. — g 4 fi. 6 ca. ff. — h 1 fig. ab a ad b. — i 1 fi. à b per D ad Q. — k 1 fig. a.

Secundũ maxillæ os.

[a] Secundum maxillæ os cæteris omnibus longè minus, & squamæ modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi [b] foramen habetur, cui [c] caruncula præest internum oculi angulum occupans: quæ in hoc creata dicitur, ne quid pituitæ ad oculorum sedes à cerebro expurgatum, in genas defluat, sed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Officulum hoc superiori parte [d] modico interuallo suturæ terminatur, frontis os à superiori maxilla distinguentis. Quare etiam suturæ illius interuentu officulum id frontis ossi committitur. Ab hac sutura,[e] alia secundùm posterius ossiculi latus descendit, quæ secundùm ipsius ossiculi inferiora repens, per anterius ipsius latus sursum in eandem suturã denuò ascẽdit, quam frõtis os à maxilla superiori dirimere diximus. Cæterùm sutura, quæ à iam dicta frontis os à maxilla discernente ad eum modum in orbem penè fertur, in posteriore officuli regione (quæ oculi sedis conum respicit) secũdo officulo cõmunis est, & illi quod tertium maxillę nobis enumeratur. Ad inferiorem uerò ossiculi partem, & secundùm anterius ipsius latus, sutura hæc communis est ipsi officulo, & quarto maxillæ superioris ossi. Contingit itaque præsens officulum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillæ os, inferiori uerò anteriorięq; quartum maxillæ os. Ossiculum istud quia laxè hæret, & anteriori parte quarto ossi harmonia uerius quàm sutura iungitur, ipsumq; admodum tenue est, in caluarijs è terra effossis rarò occurrit: quòd in humida hac sede positum, facilè putrescat: & ob laxum nimis cõnexum, promptè decidat. In coctis uerò caluarijs, & arte ad ossium disciplinam paratis, absque negotio seruatur.

a 1 fi. Δ: — b 1 fig. C. — c fi. 19. cap. 14. li. 7 a. — d 1 fi. ab V ad X. — e 1 fig. ab V secundũ Δ, & c deorsum, ac illinc rursus sursum ad X.

Tertium maxillæ os.

[a] Tertium maxillæ superioris os similiter ac secundum tenue, & squamæ modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus finibus aëre oppletis amplisq; scatere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulũ est, in interno latere sedis oculi repositum. [b] Superiùs terminatur sutura frontis ossi, & superiori maxillæ communi. [c] Anteriùs communem suturam cum secundo maxillæ osse adipiscitur. [d] Posteriùs cum cuneiformi osse suturam communem exigit. [e] Inferiori parte, cum quarto maxillæ osse, communi sutura donatur. Vnde etiam quatuor ossibus tertium hoc os cõnectitur, superiùs scilicet frontis ossi, anteriùs secundo maxillæ ossi, posteriùs cuneiformi, inferiùs quarto maxillæ ossi. Interiùs uerò quà narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit.

a 1 fi. Θ. — b 1 fi. à T ad V. — c 1 fig. ab V ad c. — d 1 fi. à T ad d. — e 1 fig. à c ad d.

Quartũ maxillæ os.

[a] Quartum maxillæ os reliquorum ipsius ossium longè maximum, omnes sui lateris dentes excipit, ac uarijs suturis circumscribitur: quemadmodum & ipsum quoque os uarium est, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primùm itaque sutura illa terminatur, quæ primum os à quarto discernit, eam dico quæ simul in [b] cauis temporum,[c] & in anteriori maxillæ regione, & [d] in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur suturis, secundum maxillæ os & tertium ab ipso dirimentibus.[e] quæ secundum totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxillæ ossis, ducuntur. Ad hæc, iuxta superciliorum medium, quartum maxillæ os [f] sutura finitur, superiorem maxillam ab osse frontis disiungente. Hoc suturæ interuallum ducitur ab anteriori sede secundi ossis, ad exterius latus ossis nasi, eius lateris, cuius maxillę superioris ossa nunc intueris, quod quintum maxillæ os cõstituetur. à quo quartum dirimitur,[g] sutura à nasi summo iuxta ipsius externum latus deorsum ad nasi ossis longitudinem porrecta. Secundum uerò longitudinem ductus foraminum nasi, quartum maxillæ os ab illorum foraminum septo[h] sutura interstinguitur, secun-

a 1, 2 figura Δ, Δ. — b 4 fi. cap. 6 ff. — c 1 fi. ab a ad b. — d 1 fi. à b ad D. — e 1 fi. ab X secundùm C ad c, dein ad d. — f 1 fig. ab X ad Y. — g 1 fig. ab Y ad e. — h 1 figura g.

dum

i 1 fi. à D ad H. dùm humilimam ſepti ſedem prorepente. In poſteriori uerò ſede quartum os à cuneiformi di-
ſtinguitur,[i] tum in oculorum ſede,[k] tum etiam iuxta intimum dentem, ubi ſutura cuneiforme
k 1 fi. N. 2. figura e. os à ſuperiori maxilla terminans cōſiſtit. In palati fine uerſus interiora quartum os[l] tranſuerſa
l 2 fi. ab u ad t. ſutura ab illo oſſe ſeiungitur, quod ſextum maxillæ appellamus, quodq; hîc ad narium forami-
na cum ſuo coniuge reponitur. Atque has omnes ſuturas quartum os cum alijs ſibi contermi-
m 2 fig. à t per x ad z. nis oſſibus habet communes, quibus[m] alia accedit quarto oſſi dextri lateris, & quarto ſiniſtri
lateris oſſi propria, ſecundum palati longitudinem prorepens: & non ſolum in palato, uerum
n 1 figur. b. & in narium amplitudine conſpicua.[n] Deinde & in anteriori maxillæ ſede eadem quoque ſu-
tura ſub naribus ea ſede cernitur, ubi ſuperioris labri ſulculus conſiſtit. Hîc enim ſutura appa
ret utrorumq; laterum, quartis oſſibus propria: quamuis linea potius quàm ſutura cenſeri de-
beat. Ex hac ſuturarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipſum
ſedecim oſſibus committi. primo enim, ſecundo, tertio, quinto & ſexto maxillæ ſuperioris con
nectitur oſſibus, deinde frontis oſſi, cuneiformi, & octauo capitis oſſi, ipſi uidelicet foraminum
narium ſepto, ac demum quartum maxillæ os ſuo coniugi, ſeu alterius lateris quarto oſſi iun-
gitur: quemadmodum & octo dentibus quarto oſſi infixis, quoties ſuperior maxilla ſedecim
dentibus decoratur. Præſens os magna ex parte latera & inferiorem ſedem narium conſtituit,
& ad hæc latera impenſe cauum eſt, & neutiquam ſolidum, ſed cereis imaginibus intus uacuis
o 1 fig. A in oculi ſede poſitū, dein B. admodum eleganter ſimile. Huic oſſi, præter alia ipſius foramina[o] unum accidit, quod ab infe
riori oculi ſedis regione incipiens, deorſum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Iſtud
ubi primùm in oculi ſede inchoatur, notabili interuallo ſuperiùs ueluti oſſea conſtat ſquama:
ubi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitius in oſſe exculptum uiſitur, atq;
etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & ſuperiorem foraminis ſedem.
p 1 figura i. Hoc interuallum creberrimè non continuum eſt, ſed[p] ſutura donatur, quæ huic quarti oſſis
particulæ (ubi foramen conſiſtit) propria peculiarisq; eſt. Quis uerò huius foraminis uſus cen
ſeatur, in communi omnium caluariæ foraminū ſermone exequar. in præſenti autem obiter
in illius mentionem incidi, quò aptius ſuturam quarto oſſi propriam hîc recenſerem: ne quis
fortè, quum ipſam obſeruaret, illam plura cōſtituere oſſa, ac altius quàm ab oculi ſedis ambitu
ad foramen uſq; ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati ſede ad poſteriorem inciſoriorū
q 2 fig. z. dentium regionem, aliud[q] foramen ſe offert, quartis maxillæ ſuperioris oſſibus commune, &
ex palato in narium amplitudinem ſpectans. Ad huius foraminis latera interdum[r] ſutura ap-
r 2 fig. α, α. paret, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quę quaſi ad caninorum dentium anterius
latus pertingit. Verum nuſquam adeò penetrat, ut huius ſuturæ beneficio quartum maxillæ
s 1 fig. canina caluaria n os in plura diuiſum cenſeri queat:[s] quod (ut paulò pòſt dicam) canibus & ſimijs porcisq; ac-
cidit, in quibus ſutura quartum os in duo diuidens, non ſolum in palato, uerùm exterius in an-
teriori maxillæ ſede, etiam conſpicuè cernitur, neque ullam appendicum cum ſuis oſſibus coa-
a 1 fi. Ξ. litus ſpeciem refert.[a] Quintum maxillæ ſuperioris os ex duobus naſi oſſibus alterum eſt, oſ- *Quintum maxillæ os.*
ſiculum uidelicet durum, ſolidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quàm trian
b 1 fig. ab Y ad Z. gulo ſimile.[b] Superiori enim parte non in acutum deſinit angulum: uerum adeò obtuſum eſt,
ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic ſutura, frontis os à ſuperiori maxilla
c 1 fig. ab Y ad e. dirimente.[c] Externum oſſis latus communem ſuturam nanciſcitur cum quarto maxillæ oſſe,
quæ ſecundū naſi latus tantùm decliuis pertingit, quanta quinti huius maxillæ oſſis eſt longi-
d 1 fig. à Z ad f. tudo, quæ in homine longè breuior quàm canibus & ſimijs uiſitur.[d] Internum uerò oſſis la-
tus quo coniugi ſuo committitur, ſuturam obtinet harmoniæ non admodum diſſimilem, ac
utriſque naſi oſſibus communem. Hæc à medio ſuperciliorum ex ſutura frontis oſſi ac maxil-
læ ſuperiori communi incipiens, decliuis ſecundum oſſium naſi longitudinem porrigitur.
e 1 fig. ab f ad e. [e] Inferiori autem parte, quintum os ſutura haud intercipitur, neque alteri oſſi iungitur, uerùm
hoc unà cum ſuo cōiuge aſperum inæqualeq; eſt, &[f] in cartilaginem finit deorſum proceden-
f 4 muſculorum tabulæ, K, L. tem, eoq; molliorem, quo longius ad naſi apicem defertur. hanc cartilaginem cum reliquis naſi
& totius corporis cartilaginibus priuatim poſt oſſium enarrationē proſequemur.[a] Sextum *Sextum maxillæ os.*
a 2 fig. n. maxillæ ſuperioris os, cum ſuo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem
b 2 fi. ab x uerſus e. conſtituit. Reponitur enim ad palati extremum, quà nares in fauces pertinent: eſtq; os tenue,
ſed ſolidum, latumq;. Id[b] poſteriori ſede partim cuneiformi committitur oſſi, partim liberum
c 1, 2 fi. e. eſt, ſemiparentheſis (formam referens. Vbi cuneiformi oſſi cōmittitur,[c] illa circumſcriptum
d 1, 2 fi. P. eſt ſutura, quæ iuxta poſteriorem intimi dentis ſedem fertur, maxillamq; ſuperiorem à cuneifor
e 2 fi. à t ad u. mi oſſe dirimit, ea potiſſimùm parte, ubi cuneiforme os ipſius educit[d] proceſſus ueſpertilionū
f 2 fi. à t ad x. alis ſimiles.[e] Anteriori parte & externo latere ſextum hoc os ſutura terminatur ipſi & quarto
maxillæ oſſi communi, ac tranſuerſim in palato ducta.[f] Interiori autem latere, quo ſe coniugi

Vniuerſa ſuperioris maxillæ oſſa eſſe duodecim.

Non omnia præſenti Capite hactenus tradita, Galeni placitis reſpondere. quorū quædam ad Capitis uſque finem recenſentur.

ſuo iungit, ſutura quadam dirimitur, quæ utriuſque lateris ſexto oſſi duntaxat communis eſt, portioq́[g] illius exiſtit, quæ per palati longitudinem prorepens, quarta maxillæ oſſa inuicem ſeparat. Contingit igitur ſextum os, cuneiforme os, quartum maxillæ, & ſuum coniugem, & poſtremò narium ſeptum: quod etiam à ſexto oſſe, quemadmodum à quarto, ea dirimitur[h] ſutura, quam ad ſepti humiliorem ſedem duci, antea commemoratum eſt. Hactenus itaque ſex alterius lateris maxillæ deſcripſi oſſa, quæ ſi ſenis oppoſiti lateris cōnumerentur oſſibus, omnia maxillæ oſſa conſurgent duodecim, quibus nullum octo capitis oſſium adieci. Cæterùm ſi ad amuſſim ſingula quæ hoc Capite perſecutus ſum excuſſeris, ac demum non perfunctoriè Galeni ſuperioris maxillæ deſcriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quæ etſi omnia in præſentia (tuæ fidens induſtriæ) non commemorauero, nonnulla tamen ſubijciam, è quibus meæ ſiue diligentiæ, ſeu oſcitantiæ (prout mea ueritati aut cōſona, aut diſſona intueberis) ſpecimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaq; in libro de Oſſibus ſuturas maxillæ peculiares deſcripturus, earum ſeriem à[a] malæ infima & extima ſede aggreditur, quam ego aſperam inæqualemq́ eſſe recenſui, quòd hinc maſſeter muſculus ſui principij ualidiſſimam nerueamq́ admodum portionem educat. Hîc igitur Galenus ſuturam deſcribit, primum maxillæ os à quarto dirimentem, primam appellans, eius ſuturæ partem[b] in cauo temporis cōſpicuam. [c] Secundam uerò numerat huius ſuturæ partem in anteriori maxillæ ſede occurrentem, quæ ab illa malæ aſperitate ſurſum ad medium inferioris ambitus ſedis oculi pertingit. Hanc poſtmodum tripartitò ait diſcindi, ac[d] primam huius ſecundæ ſuturæ partem prope magnum ſeu internum oculi ſedis angulum exteriori in parte ad medium ſuperciliorum, & communem frontis & maxillæ ſuturam inquit procedere. Hac ſuturæ parte homines deſtituuntur, uerùm in canibus caudatisq́ ſimijs eſt manifeſtiſſima. [e] quamuis interim non exactè ad ſuperciliorum feratur medium, ſed ad eam tantū ſedem, in qua quartum maxillæ os à ſecundo dirimi dictum eſt. Hanc itaque partem, ut Galenum aſſequaris, ex canis caluaria petes. Porrò ſecundam partem ſecundæ ſuturæ, inquit[f] per concauum ſedis oculi ſub magno angulo ad communem capiti & maxillæ ſuturam pertinere, hancq́ eundem angulum comprehendere. Hæc pars ea eſſet ſutura, quam ſecundum & tertium maxillæ oſſa in inferiori ipſorum ſede, à quarto dirimere docuimus. Verùm hæc in homine nequaquam ſecundæ Galeni ſuturæ cōmittitur, multoq́ minus primam partem ſecundæ ſuturæ contingit, quum hæc in canibus tantum & ſimijs, non autem hominibus cernatur. Porrò[g] foramen, quod huic ſecundæ parti Galenus ſubijci ſcribit, id eſſe opinor, quod in oculi ſede oblongū admodumq́ patulum eſt, inter quartum maxillæ os & cuneiforme conſpicuum.[h] Tertiam partem ſecundæ ſuturæ Galenus appellat portionem ſuturæ primum os à quarto diuidentis, quæ in oculi ſede ſpectatur, unà cum illa quæ cuneiforme os à primo maxillæ oſſe diſiungit, atque in oculi ſede etiam ſpectatur. Galeni enim eſt ſententia, ſub dictis duabus ſuturis (quæ duæ primæ partes ſunt ipſius ſecundæ ſuturæ) tertiam eiuſdem partem inferiorem in ſede oculi ambitū inſcendentem interiùs ad imum contendere, ibiq́ communi ſutura capiti & maxillæ ſuperiori iungi. His ſuturis Galenus tria maxillæ ſuperioris oſſa circumſcribi poſtea ſubiecit, quibus hęc capiti committitur.[i] Primum eſſet, quod ego primum maxillæ ſtatui.[k] ſecundum, ea quæ mihi ſecundum & tertium numerabātur: duo enim illa unius oſſis loco ex Galeni placito recenſerentur. [l] Tertium, pars eſſet noſtri quarti oſſis, quicquid ſcilicet ipſius in oculi ſede cōſiſtit, ea nimirum pars in qua[m] foramen incipit, quod ab oculi ſede in anteriorem maxillæ regionem pertinet. Hic modò conſideratè exquirito, num Gallenus maxillæ oſſa hucuſque uerius quàm ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in ſimijs & canibus omiſerit. dein, num Galenum ego ex rei potius cognitione, an interpretis uerſione intellexerim, & cuiuſmodi natatore Delio Galeni de maxillæ oſſibus tractatio indigeat: potiſſimùm quando communis utilitatis uel parum ſtudioſi quidam, uel etiam inuidi, Græcum exemplar ita ſupprimunt, ut nullis id rationibus quò aliquandiu mihi uſurpandū traderetur, ab ijs obtinere licuerit: qui tamen præter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id ſe etiam habere fatebātur, ſed ea conditione, mihi ne communicaretur. Verùm interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmodum neque alijs etiam quibuſdam Galeni libris ad Anatomen eguiſſe uidear, quos aut totos citra omnem uſum recondunt, aut ſaltem correctiores à tineis (quum ipſis uſui eſſe nequeant) erodi malunt. Quòd uerò Galenus peculiaria conſtituat oſſa, quibus inciſorij dentes infiguntur, hinc accidit, quòd ſuis nimium fauens ſimijs, eas homini plus ſatis ſimiles effingebat. In canibus enim & ſimijs porcisq́ ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exertiq́ obtigerunt,[n] duæ (uti prius dixi) uidentur ſuturæ, aut harmoniæ potius, admodum conſpicuæ, quibus homo deſtituitur. A' ſutura enim quintùm maxillæ os, quod naſi alterum exiſtit, à quarto diſtin

g 2 fig. t, y, z.

h 1 fig. g

a 1 fig. a in homine, in cane k.

b 4 fi. 6 capit. f in temporis cauo.

c 1 fi. ab a ad b. in homine. in cane à k ad l.

d 1 fi. in cane ab l ad m.

e 1 fi. ad X, non ad Z.

f finge in 1 fi. à b per c & d ad T continuam duci ſuturā, uti in cane eſt conſpicuum.

g 1 fig. D.

h 1 fi. à b ſecundum D per Q ad S.

i 1 figura r.

k 1 fi. Δ & Θ.

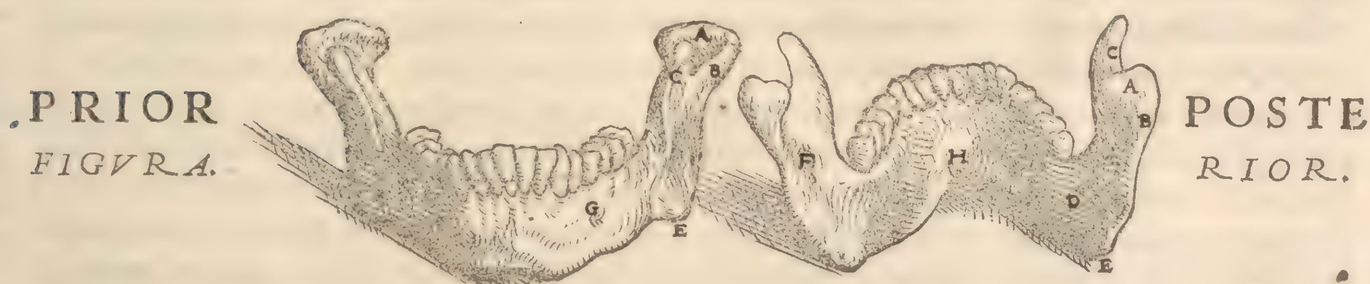
l 1 fi. Λ in oculi ſede poſitum. atq; id Galeni os quodammodo illic circumſcriberetur. b, C c. d, H, D.

m 1 fi. Λ in oculi ſede.

Canina caluaria n.

distinguente, alia educitur sutura, obliquè deorsum inter caninum & incisorium canino proximum delata, quæ cum illa communis efficitur, quæ in palati extremo iuxta incisorios dentes transuersim in illis animalibus fertur. Hæc sutura citra omnem cartilaginis interuentum adeò insignis est, ut quartum à me enumeratum maxillæ os, canes in duo diuisum commonstrent. Verùm non arbitrandum est suturam hanc, inter dentium præsipiola in canibus aut simijs ductam, à superciliorum medio deorsum continuo progressu (& si Galenus ita doceat) ferri, sed uti iam admonuimus, ex medio ferè ductu illius suturæ incipit, quæ externum nasi ossium latus terminat. Quod ubi in cane simia'ue inspexeris, accuratè expendito, quàm impossibile sit, hanc suturam porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillæ ossa esse obiter scripsit: uti & Introductorij seu Medici autor, duodecim tantum maxillæ ossa, è Veterũ indubiè placito, enumerat: aut quum Galenus hæc ossa prolixius cõmemorans, nouem tantũ recenset, nullumq; os priuatim incisorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens. *Libro undecimo.*

DE MAXILLA INFERIORI,
Caput X.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

PRIOR seu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam unà cum dentibus anteriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie posteriori sede delineatam exhibet. Tabula autem tertio præsentis libri Capiti præposita, ad characterem C, maxillam à latere delineatam ostendit.

A 1,2 *Maxillæ inferioris alterum caput, quo hæc superiori maxillæ dearticulatur.*
B 1,2 *Ceruix, seu collum capitis A insigniti.*
C 1,2 *Alterius lateris acutus processus, in quem temporalis musculus insertionem molitur.*
D 2 *D in umbra latitat, sinistræ figuræ amplum indicans sinum, cui in ore delitescens musculus inseritur, qui simul cum temporali & mansorio attollendæ seruit maxillæ.*
E 1,2 *Asperitas ad posteriorẽ inferioremq; maxillæ sedẽ conspicua, ad quam mansorius inseritur.*
F 2 *In sinistræ figuræ umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.*
G 1 *Foramen, quo surculus nerui nuper dicti in humilius labrum procidit.*
H 2 *In hæc tubercula maxillam detrahentes musculi implantãtur, & quidã linguæ ab ipsis oriũtur.*

NIMALIVM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuissimam adipiscitur: asinus autem & equus inter quadrupeda ferè longissimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quæ, quoniam manibus carent, cibum assumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & cæteris animantibus fieri decuit, quòd sola mobilis sit, & uarios atq; fortissimos motus in mordendo mandendoq; sustineat. Cæterũ ne sic dura solidaq; nimio pondere ipsam mouentibus musculis incõmodo foret, sinus & cauitates notatu dignas, medullaq; infarctas exigit, interim appendicis undiq; expers. Sinus hi non adeò in posteriori maxillæ parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, sed antrorsum magis uersus menti regionem, & ad maxillæ latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, ubi ma- *Homini breuissimam obtigisse inferiorẽ maxillam.* *6 musculorum tabula maxillã per medũ sectã proponit.*

Maxillã homini ferè unico osse extrui. xilla illis in acutum desinit, mutuò per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc discinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nõdum animaduerti. & quanquam cùm alibi, tum præcipuè Parisijs in Innocentũ cemiterio maximam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, boumq; & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq; ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtcunque sit, hactenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa osse (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse constare: quin Celso potius, aut illi Græco autori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipitij os, uertebras, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effingi ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuò per unionem commissis extrui, nemo negauerit. *Duo utrinq; maxillæ processus.* Inferior maxilla utrinque in duos desinit processus, quorum [a] alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissimè excipit, totus ab illo tendine complexus. [b] Alter, qui posterior est, in capitulum transuersim oblongum finit, quod sibi correspondenti [c] sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditus organi sedem in temporis osse incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur. Verùm præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamentiq; naturæ quod ad substantiam spectat, nõnihil compos. Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamentis articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affrictu in ualidis assiduisq; maxillę motibus ossa rumpãtur, scitè præstat, unà cum cartilagine sinui & capitulo obnata. Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque [d] alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus, cernitur: [e] alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, latusq;. Interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet [f] portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui [g] sobolem ex maxilla in humilius labrum sinit procidere, estq; longè minus interiori. Porrò si setam exiccatæ maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicies. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperias, nisi fortè & alueolos præsepiolaq; illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox tradermus. Quòd uerò horum sinuum alueorumq; gratia, inferior maxilla crassior sit, hinc potissimùm constat, quòd in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla ubi dentes ipsi non infiguntur, eaq; sede qua commemoratos nuper educit processus, latissima, &, si latera spectes, tenuissima, [h] intusq; ac [i] exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quò aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, insertionem molirentur, [k] isq; qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeò, ut intus magis quàm foris, maxilla meritò insinuetur. Quinetiã huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quòd aspera inæqualisq; cernitur, idq; potissimum iuxta huius sedis [l] inferiorem posterioremq; regionem. quod etiam musculorum insertionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adhærere, adnasciq;, quàm planis & glabris. Cæterùm hac etiã gratia interior maxillæ sedes ad mentum [m] aliquot tuberculis asperitatibus ue extuberat, ut [n] musculi (quorũ ope ipsa deorsum trahitur) suam insertionem ualidius conficerent, ac deniq; [o] nonnulli linguæ peculiares musculi hinc aptius enascerentur. Tale quid etiam usuuenit in externa inferioris maxillæ sede, ad summi menti regionem, [p] ut hac ratione labri humilioris musculi commodiùs illinc, pronascerentur.

Peculiaris in maxillarũ articulo cartilaginis effigies.

Maxillæ foramina.

Dentium alueoli.

Maxillæ in posteriori sede amplitudo, tenuitas, sinus, asperitates.

a 1,2 figura C. & 6 musculorũ tabulæ, A, B.
b 1,2 fig. A. B.
c 5 fi. 6 capitis h.
d 2 fig. F.
e 1 fig. G.
f 2 fi. carũ quæ 2 ca. 4 lib. præponuntur T.
g dictæ figuræ V &
h musculorum tab. G.
h 2 fig. D.
i 1,2 fi. E.
k 6 musculorum tabulæ D.
l 1,2 fi. E.
m 2 fig. H.
n 5 muscul. tab. H, I.
o 1,2 fi. 19 cap. li. 2 H.
p 4 musc. tab. N.

DE

DE DENTIBVS, QVI ETIAM ossium numero ascribuntur. Caput XI.

PRAESENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRAE, ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infiguntur. Quandoquidem ex caluaria, quam illa figura expreßimus, studiò superioris maxillæ dentes euulsimus.

A A. *Dextri lateris octo superiores dentes.*

B B *Dextri lateris dentes octo inferiores.*

1, 2 *Duo dextri lateris incisorij.* 3 *Dens caninus dexter.*

4, 5, 6, 7, 8 *Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium claßi accommodare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum oßium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniũt: quòd in eum locum nomina, quæcunque mihi hactenus occurrere, duxerim reijcienda.*

C *Basis notatur molaris dentis.* D *Acies dentis incisorij.*

E *Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensura.*

EX OSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nõ perfunctoriè attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleãt: sensisseq́ manifestò dentem nõ modò dolere, uerùm etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantãtur enim dentium radicibus molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis ferris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immẽsus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatẽ largitum arbitramur. Nouerat enim hos crebrò occursuros ijs quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi ui polleret, à dolore homo neutiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod infestat amoturus, priusquã molestati dentes uitiarentur. Porrò dentes non solum sensu, & quòd nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriri, & quouis tempore uitæ incrementum accipere, ideo præcipuè arbitramur, quod dentes illis quos eximimus oppositi, subinde in eruti dentis locũ extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. [b] Quatuor priores aduersiúe quia secant, incisorij uocantur: sunt enim lati & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscindant, diuidantq́.

Dentes sentire.

Libro quinto de Medicamentorũ compositione secundum locos.

a fi. 2 ca. li. 4. 3 et XX.

Dentiũ a cæteris oßibus differentia.

Dentium numerus.

1, 2. D.

Incisorij.

Deinceps

Canini. Deinceps[c] canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingiuis proxima: ipsorum autem fine à gingiuis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porrò ipsis id nomen inditum est, quòd exertis canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. *Charact. 3.*

Molares. Post hos,[d] maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri & magni, quò incisa ab incisorijs, effractaque à caninis in læuorem exactum terere possint. Si enim prorsus læues crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inæqualibus asperisque omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moliuntur, temporis processu diuque minuendo læuigatas, rursus incidi atque exasperari uidemus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quàm cibos in læuorem comminuerent. sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent unà & ampli, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ læuissimè atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cōminuitur, propter strictam & angustam ipsorū aciem. Quid si hæc omnia molares adipiscerētur, at interim parui essent, non'ne & hoc solo illorum usus corrumperetur? quum plurimo atterendis cōminuendisque cibis tempore indigeamus. *4, 5, 6, 7, 8.* *Dens molaris C insignitur.*

Quî dētes maxillis infingantur. Dentes ad unum omnes in maxillarū finibus clauorū ritu infigūtur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis φάτνιαι, Latinis præsepiola nuncupātur. Hi nanque singulis circundātur dentibus, hosque stringunt atque adeò exactè retinent, ut non promptè uel tantillum commoueantur.

Dentium radices. Neque paribus radicibus omnes suis inseruntur præsepibus, quandoquidem paruis una radix, duæ uerò maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisorij enim singulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui inciforiorum radicibus multo altius infiguntur, tantoque maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quanquam & inter incisorios duo medij insignioribus hæreāt radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi, nimirū quòd medij latiores grandioresque sint. Molares radicibus inter se uariant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differūt tamen & hi interdū. qui nanque suprà sunt, quaternis: qui infrà, ternis radicibus immitti aliquādo deprehendūtur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissimè duos molares superiores canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoque omniū intimos minoribus infigi radicibus, quàm illis attiguos. *In ca. initio eam quæ sæpius occurrit radicum seriem expreßimus.*

Dentium numerū aliquando uariare. Incisoriorum & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque uerò à dextris: uel contrà in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infrà quatuor, suprà autem quinque. quam differentiam potissimum pariūt postremi dentes, quos plerique genuinos uocant, etiam si Ci-

Genuini dentes. cero ita molares uocauerit. Sunt autem illi, qui primùm post pubertatem uenerisque usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorū uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atque id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit. id quod ipse etiam modò experior, cui hæc scribenti trigesimus secundus dens ætatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cemiterijs occurrētes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiā adhuc reponuntur ac latitant, quibusdā suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quàm studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAVLVS GVIDVCIVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterùm Aristoteles, alijque complures uiris copiosiores dentes quàm mulieribus asscribunt: quòd cuiuis non minus promptum est experiri, quàm mihi falsum id esse dicere, quum nulli nō dentes numerare liceat: ex quorū frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemque arguunt. Dentes non solum dictos nunc

Dentium cauitas. præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaque conformentur substantia,[e] exiguas, sed notatu dignas cauitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusque accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cauitatis causa, si quādo dentibus foramina ex humorū acrium erodentiumque influxu oboriātur, quæ ad eam cauitatem usque pertingāt ocyssime dentes ad radicis usque extrema eroduntur. *Dens E insignitus.*

Dentium appendices. Deinde puerorū dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis cōstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis socijsque uacillantes dentes,

dentes, & præcipuè incisorios, unguibus aut filo denti circundato, eximere cõsueuimus. Quin & in mulis quoque, ac multis canibus dentium reseruatis radicibus, ipsorum appendices proci dere indies obseruamus. Atque postremum illud profectò accuratissimè expendendũ est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse cõducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitiariq́ solent. In his nanque operæprecium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisoriorum procidere in ipsis solent) auferre, quò nouæ earum loco succedant, dentesq́ integri seruentur. Si enim appendicum unio ætatis progressu firmetur, appendix nunquam decidet. quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerunque ueniunt eruendi.

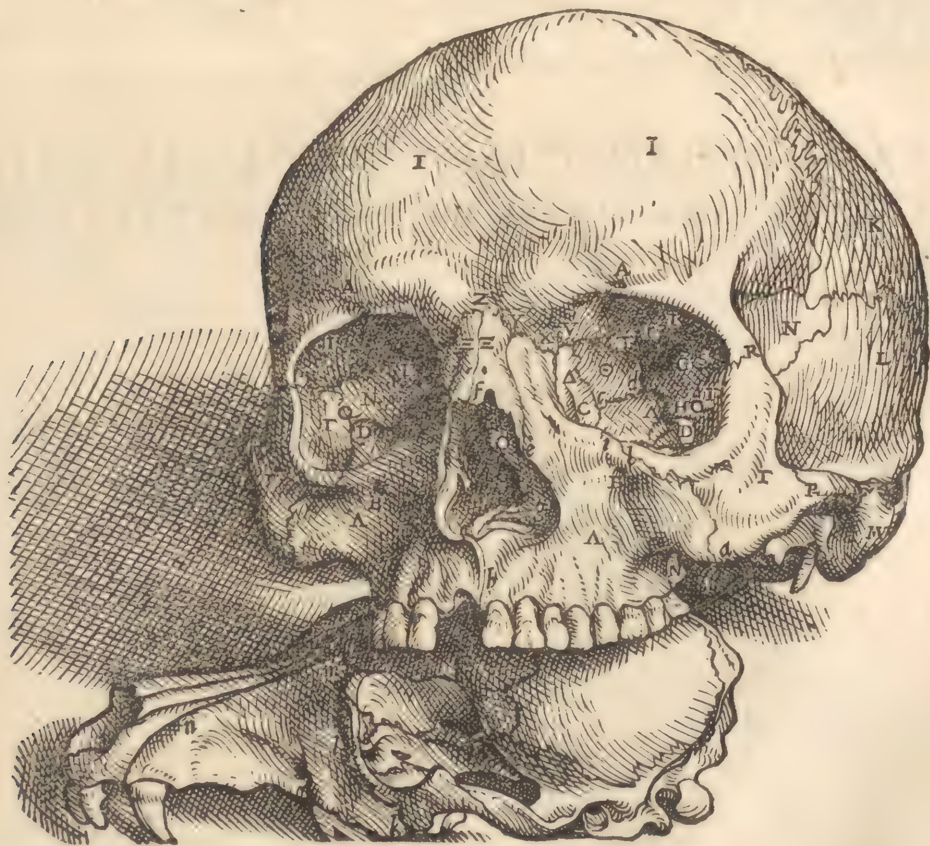
DE OSSIVM CAPITIS ET MAxillæ superioris foraminibus. Caput XII.

QVANDOQVIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, dein quia in illis enarrandis (quũ cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæprecium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quæ accurata diligentiq́ sectione manifestò deprehendi, modò recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamq́ membranarũ cerebri enarratione, huc studiosus discendiq́ cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in procinctu habeat. Vt uerò id fiat compendiosius, quatuor figuras præsenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodq́ foramen cum ipsi præfixo charactere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

Cur foraminũ descriptio instituatur.

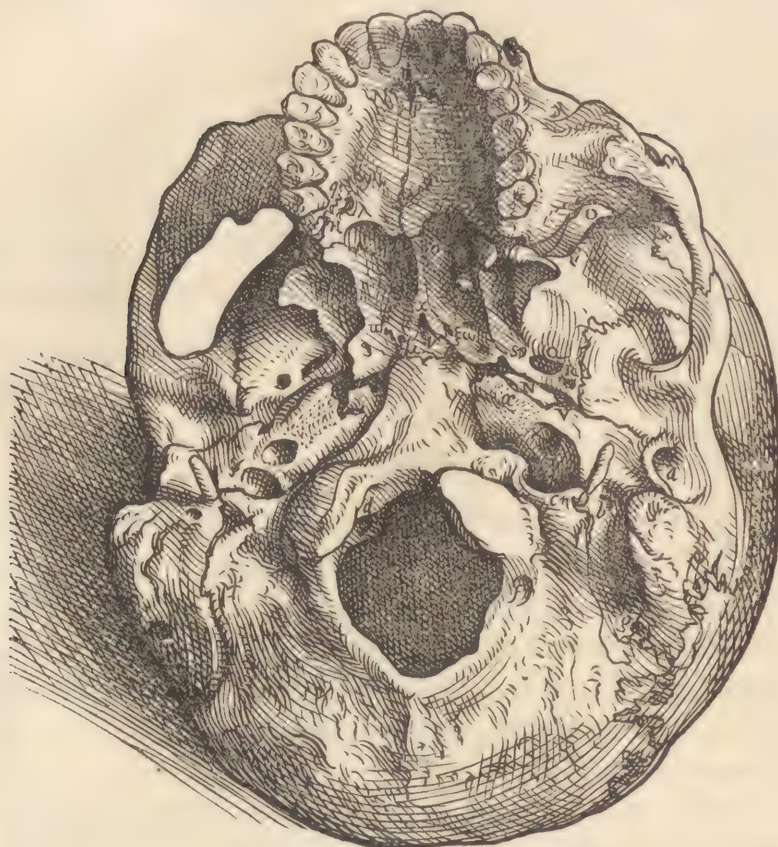
PRIMA XII CAPITIS FIGVRA.

PRAESENS figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillaq́ superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillæ superioris ossibus suturisq́ indicandis unicè, perinde ac tota hæc figura, iuuit.

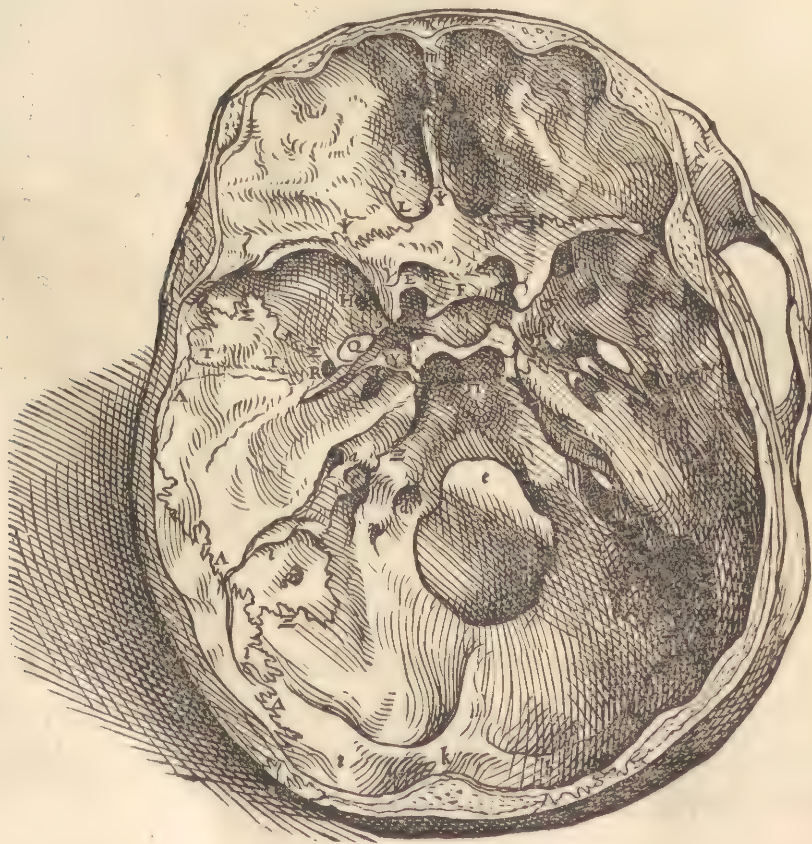
SECVN-

SECVNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

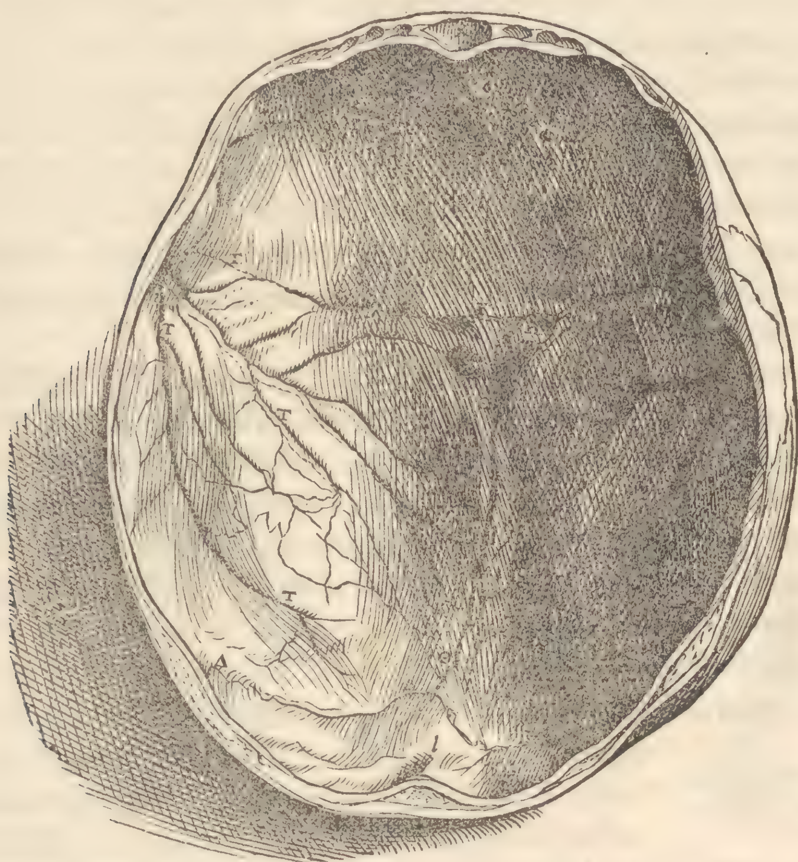

HÆC figura caluariæ basis exteriorem faciem, quà palatum respicit, delineauimus. Nos enim hîc caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quæ prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerùm octo illis ossibus maxillã superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modò dicemus, quod in cemiterijs passim reperitur, & caluariæ loco pingitur. Quòd autem suprà capitis ossa à maxillæ superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinæ studio factum fuisse, hactenus abundè licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA,
INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

QVARTA, internam caluariæ ſedem ſuperioris ipſius partis oſtendit, quam à tertiæ figuræ caluaria ſerra ita reſecuimus, ut caluariam cerebri harmoniam oſtenſuri diuidere ſolemus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & ſingulis characteribus eius figuræ cui peculiares ſunt, numerum ſubijciamus, prius adhuc admonentes, nõ parum foraminibus quibuſdam intelligendis eam figuram iuuare, quæ octaua ſexti Capitis habebatur, interiorem oſtendens oſsis cuneum referentis, & octaui capitis oſsis, quæ cerebrum ſpectat ſuperficiem. Eam enim figuram cum interna tertiæ huius Capitis figuræ ſede, ſecundum cuneiformis oſsis & octaui capitis oſsis deſcriptionem, conferre plurimùm conduxerit.

A 1 Foramen ad medium ſupercilij inciſum, quo[a] ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radicis ex oculi ſede ad frontis muſculoſam cutem diſpergitur. Hoc in utroque latere non ſemper perfectũ orbiculareq́ exiſtit foramen, ſed ſubinde ſinus duntaxat ſemicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem ſemicircularis tantũ ſinus, perinde atque hîc in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis oſſi proprium eſt, quod aliquot I prima huius Capitis figura inſignitum cernitur. Verùm non eſt, quòd aut hîc in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id inſculpitur, promptè doceat.

a 2 fi. ante 2 ca. libri 4 poſitæ N, & 4 muſculorum tabulæ H.

B 1 Foramen, quo dictæ minoris tertij paris neruorũ cerebri radicis[a] ſoboles, ex oculorũ ſede in genas ad ſuperioris labri & alarũ naſi muſculos procidit. Præſens foramen inſtar oblõgi meatus in quarto ſuperioris maxillæ oſſe ſculpitur, & in anteriori maxillæ ſede ubi in prima figura B ponit, foraminis huius ductus penitius in oſſe cælatur. Per oculi uerò ſedem, tantũ tenui ac ſquamæ ſimilimo oſſe tegitur: quam regionem Λ in oculi ſede conſpicuo, inſigniuimus.

a 2 fi. 2. ca. lib. 4. O, & 4 muſculorum tab. I.

C 1 Foramen nunc cõmemorato amplius, quod ex magno interno'ue oculi angulo in narium cauitatem rectà deorſum pertinet, ſecundo ſuperioris maxillæ oſſi, & quarto pariter cõmune. Iſtud[a] portiunculæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis uiam præbet, & nonnihil pituitæ ex cerebro ad oculi ſedem confluentis, ad nares tranſmittere creditur. Cæterùm præter id foramen, aliud quoque grandius pituitæ ex oculi ſede in narium amplitudinem, hincq́ magis ad fauces quàm naſum defluxui, præparatur. Quod quũ profundius latitet, neq́ ullo pacto præpoſitis iam figuris indicari poſſit, quartam adito figuram ſexto Capiti præpoſitam, à qua iugale os (quò cauum temporis exactius oculis ſubijceretur) execuimus, illi figuræ Φ aſcribentes, ut ſaltem foraminis huius in cuneiformi oſſe inciſi ſedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cõſpectum fugit, eo minus quoq́ mirandũ eſt, hoc quacunq́ etiam dignum ſit animaduerſione, diſſectionis proceres latuiſſe.

a 2 fi. 2 cap. lib. 5. P.

E D 1, 2

D 1, 2 Præsens foramen omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facile maximum occurrit, & dictæ iam sæpius minoris tertij paris neruorū cerebri radicis [a] ramulo uiam dat, in temporalem musculum & mansorium ex oculorum sede porrecto. Neque huius duntaxat neruuli nomine patens illud oblongumq; foramen exculptum est, at musculi temporalis exortui hinc quoq; robur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cauitatem pertinens foramen (quod ⊕ expressimus) defluenti, uiam præbet. Quinetiā præparatum uidetur [b] neruulo cuidam, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem educi, nos primùm obseruauimus. Quippe neruulus ille per proprium foramen paulo posterius H notandum porrigitur in temporalem musculum & mansorium, illumq; qui in ore delitescens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæterùm rima hæc, seu oblongum foramen D insignitum, ad cuneiforme os, & quartum os maxillæ superioris pertinet. a 2 fi. 2 ca. lib. 4 Q. b 2 fi. 2 cap. libri 4. d.

E 1, 3 E in tertia figura posito, & E in utrisq; oculorū sedibus primæ figuræ foramen indicatur, in sedis oculi radice seu uertice elatissimū, & in cuneiformi osse incisum, quod foris quà oculi sedē spectat, prorsus orbiculare cernitur, [a] neruo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine respondens. Verùm interiùs ubi cerebro propius accedit, iuxta externū ipsius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulū, qui uenulæ cum uisorio neruo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is nanq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit. a 13 fi. li. 7 N, O.

γ. F 3 Huic sinui cuneiformi ossi inciso, uisoriorum neruorum [a] coitus innititur. a 13. fi. lib. 7 M.

G 1, 3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quòd in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuiū sit, eò quòd huius figuræ caluaria in latus uel istius foraminis aliquo modo uidendi nomine, inflexerimus. Insculpitur autē cuneiformi ossi, ac humiliori sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatiori uerò in acutum longumq; & angustum desinit angulum. Foramen hoc, etiāsi Galeno secus uisum sit, nerui uisorij foramen amplitudine uincit. & si similiter atq; illud prorsus orbiculare esset, facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus tamen humilior ipsius pars, quam paulo minus toto orbicularem esse diximus) uisorij nerui foraminis amplitudinem adhuc longè superat. Præsens foramen cælatur gratia [a] secundi paris neruorum cerebri, in oculi sedem ad mouendos oculi musculos progredientis, dein gratia [b] minoris tertij paris neruorum cerebri radicis, quæ frontis cuti, superioris maxillæ in facie musculis, in nares & musculos inferiorem maxillam attollentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorem foraminis sedem procidunt, unà cum [c] insigni ramo soporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiscuntur. Verum per elatiorem foraminis sedem, quæ in angustum longumq; angulum cogitur, [d] uena ex oculorū sede, ab illis quæ temporalem adeunt musculum, duræ membranæ hîc distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus inibi exculptos gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ sede conspicuos, cui in tertia figura ζ. ζ inscribitur. Neque profectò neruis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi sedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum sectio luculentissimè iuxtà ac iucundissimè ostendit, adeò ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, neruis illis, & uenæ, & arteriæ par conspiciatur. a 14 fi. 7 libri G. b eadem figura H. c fig. ca. 14. lib. 3 X. d eadem fi. G. & 13 fig. lib. 7 H.

Lib. 9. de V. su partium.

*Quoniā præsens foramen obscurè in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextri lateris effigiem delineaui, atq; humiliorem ipsius partem A, superiorem uerò seu eiusdem foraminis angulum * insigniui. Quanquam utriusq; lateris foramen etiam pulchrè in octaua sexti Capitis figura in conspicuo sit.*

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in osse longius quàm duo proximè commemorata procedens, & arctius quoq;. Hoc in cuneiformi osse cum reliquis [a] neruuli gratia exculpitur, quem nō procul à præcipua quinti paris radice pronasci audies. Præsens foramen in tertiæ figuræ dextro latere sub G positū, paulo grandius uisitur foramine in sinistro latere conspicuo, quòd interdū præter neruulū illum etiam tertij paris [b] minorem radicem transmittat, quam per foramen G insignitum deduci, paulo superius commemoratum est. a 14 fi. libri 7 L. b 14 fi. 7 libri H.

I 3 Hac sede in octauo capitis osse [a] multa, sed exigua spectantur foramina, odorum & aëris in inspirationibus ad cerebrum ingressus nomine, incisa. Hæc non ut hactenus dicta, ipso ductu recta sunt, & utrinque peruia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiarumq; foraminibus similia. Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum & grande satis, quod primum quodāmodo est, & anticæ frontis ossis sedi proximum, [b] uenam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam transmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertusa uiderentur, si modò interiora narium ossicula in ipsorum summo nō pari semper numero reposita, & insigniter fungosa, & nonnihil membranea cartilagineaq; eximerentur. a 12 fi. lib. 7 E. b 13 fi. lib. 7 G. & fi. ca. 14 lib. 3 H.

Num

Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformetur, septimo libro pertractabimus. In præsentia tamen addendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam excolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliaq́ grauedinis symptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquè frequentia hîc apparere foramina, quemadmodum & [c] sedes quibus [d] olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in singulis conspiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitosum, sed exactissimo odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq́ patentia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

c 12 fig. 7 libri E.
d eadem figura D.

K 3, 4 Cauitas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus organum esse asserunt, propter aërem in illa conclusum, quem odoratui mirificè necessarium esse non ambigimus. Quàm uerò hæc cauitas capax sit, promptè obseruabis, si frontis os in superciliorum regione fregeris. est enim amplissima, & molliusculũ corpus membranula obductum complectitur, quod medullæ quodãmodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullũ simile in toto corpore reperias, præterquã in [a] cauernis antris'ue in cuneiformi osse crebro conspicuis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aërem ex cauitate illa propelli cernimus, ut etiam is candelæ lumen promptissimè exufflet. Præsens enim cauitas non solum ad superciliorum sedem & quibusdam recõditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam frontis ossis porrigitur partem, quam superiorẽ sedis oculi regionem cõstituere dictum est.

a 8 fi. 6 ca. C, D.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ [a] duræ cerebri membranæ hîc firmandæ extruitur. Necessum quippe erat, non hîc solum ubi ea membrana multis foraminibus est peruia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, & duram membranam fibras uinculaq́ per caluariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperrimè dictam frontis ossis cauitatem nariumq́ amplitudinem desinere expenderis, ac præterea in ossis cuneum imitantis antra pertinere animaduerteris.

Sub D 13 fi. 7 libri.

M 3 Sinus in cuneiforme osse incisus, ac glandulam cõtinens, cui ex cerebro defluens pituita instillat, quam deinde per os sinũ hunc efformãs in palatũ manare Galenus prodidit: per ipsum cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam colari asserens. Hanc sententiam, nisi mea quædam in Galenum pietas remoraretur, non minus à uero alienam ostenderem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc ossis sedes, quę ossis cuneiformis medium existit, neutiquã spongiæ, multoq́ adhuc minus cribri instar perforatur, quum inibi solida continuaq́ constet squama, intus amplas illas cauitates plerunque continente, quas octaua sexti Capitis figura expressimus, quæq́ non nisi effracto prius osse in conspectum ueniunt. Per huiusmodi itaque ossis cuneiformis foramina (quum nulla sint) pituita haudquaquã descẽdit. Verùm à sinu M notato utrinque duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti, quorum prior ad secundum foramen nobis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitũ tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per foramina, quæ prius C & Φ expresimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq́ foramen, seu rimam potius deorsum porrigitur, quà pituita ori palato'ue potissimũ influit, & aër quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & occipitij communem,
N. N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non adeò commodè (quum non admodũ caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerunt.
O. P. quanquam interim priorem sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus, ut his adiutus characteribus sinuũ sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, [a] dura cerebri membrana firmissimè adnascitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hîc à caluariæ basi abscedit, insignioresq́ soporaliũ arteriarum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Meatus purgandæ cerebri pituitæ parati. Lib. 9 de Vsu partium.

Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura quantumuis rudis præsenti loco accuratius intelligendo nõ inutilis est, hîc illã adieci, A glandulam indicans, cui pituita influit. B peluim ex tenui membrana cerebri extructã. C, D, E, F quatuor ueluti ductus à glande pituitam deducentes.

a 15 fi. 7 li.

Q 2, 3 Ad latus inæqualis asperæq́ rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud occurrit foramen in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amussim orbiculare, sed circulo respondet utrinque modice in longum compresso. Hac enim effigie foramen insinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, erat transmissurum. [a] Tertij nanque paris neruorum cerebri crassiori, & præcipuæ radici simul cum [b] quarto pari uiam præbet.

a b 14 fi. libri 7 I, K. & 2 fi. 2 ca. 4 li. M Z.

R 2,3 Ruſus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus hoc, & exactè orbiculatum, in cuneiformi oſſe cernitur, quo internæ iugularis uenæ[c] portio à ſoporali abſcedens arteria, caluariam ſubintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper cōmemorata neruorum paria tranſmittentis, obſeruatur, eiuſdem uenæ ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere raro uiſitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen ſiniſtro lateri (quod inter cæteras caluarias una hoc donata foramine obtigiſſet, quæ cæteris omnibus elegantior uiſa eſt) hîc quoque appinximus, ac S in ſecunda & tertia figuris inſigniuimus. Ab hoc foramine ſinus per interiora caluariæ aſcendunt, conuexo dimidiatæ uenæ congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os[d] ſinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat conſtringatq́. Hos caluariæ ſinus in tertia figura & quarta aliquot T, T notauimus.

c fi. ca. 14 libri 3 F.
d fi. 7 lib. D, D.

S. T T.

V 2 Foramen hoc in externa caluariæ baſis ſede obuium, cōmodè uideri nequit. hinc enim obliquè uerſus exteriora protenſum,[a] in auditorij organi cauitatem temporis oſſi inſculptam deſinit. Quare etiam id paulo pòſt cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rurſus ſubijciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri[b] ramulo, ab auditus organi cauitate hàc ad muſculos inferiorem maxillam attollentes excurrenti. Inſuper hoc etiam foramine iugularis internæ[c] ſoboles, auditus organum petit. ac aër etiam in temporis oſſis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facilè perceperis, ſi attracto in os aëre, illum quaſi per aures propellere conaberis, in auribus ſonum percepturus uentorum, aut aquæ turbinum ſonis parum abſimilem.

a Præcipua pars figuræ 8 capitis.
b 2 fi. 2 cap. libri 4 b.
c fi. ca. 14 libri 3 n.

X 2,3 Inſigne foramen maiori ſoporalis arteriæ[a] ramo caluariā ingredienti excauatum, quod non rectà caluariā perforat, ſed inſtar oblongi meatus, ex poſterioribus obliquè introrſum in priora temporis oſſi inſculpitur. Oſſis pars hoc foramine peruia, ubi deorſum ad fauces ſpectat, ac in ſecunda figura œ notatur, inſtar pumicis aſpera inæqualiſq́ uiſitur. Cæterùm huius foraminis progreſſum commonſtrāt X in ſecunda & tertia figuris poſitum, & deinde hæc quam modò adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, ſitu inuicem minimè reſpondent. Hunc uerò obliquum & in oſſe longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquioriſq́ arteriæ ſoporalis progreſſus gratia, nimirum ut uitalis ſpiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquiſitius præpararetur. Quare etiam Galenū in primis admiror, quem cum pleriſque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorū cerebri Q indicatum, ſoporales arterias caluariam ingredi in ſuo de Simiæ uenarum arteriarumq́ diſſectione libro, ſcriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque ſimias hîc intuitus, falſa poſteris tradidit: ita non mirum eſt, ipſum mirabilem illum reticularem plexum ſua imaginatione in hominibus quoq́ confixiſſe, ac uaſorum cerebri ſeriem non undiquaque ueram memoriæ prodidiſſe.

a fi. ca. 14 libri 3. L.

œ.

Præſens figura foraminib. X & Y notatis, promptius oſtendendis iuuat. complectitur enim utriuſq́ lateris foraminū ductus, ea ſerie poſitos, qua illi in caluaria immiſſis ſetis, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Vtrūq́ igitur X ſiniſtrum foramen notat, maximo ſiniſtræ ſoporalis arteriæ ramo paratum. utrumq́ uero Y foramen indicat, ſoporalis arteriæ ramulo in narium amplitudinem excurrenti inciſum.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X inſigniti finis, qui caluariæ amplitudinem reſpicit, aliud foramen inchoatur, rectà antrorſum in narium uſq́ amplitudinem, meatus oblongi modo protenſum, & arteriæ[a] ramo uiam exhibens, qui à ſoporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediēte, ad nares uſq́ exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ ſurculis pulſum edens ſenſibilem. Hoc foramen cuneiformi oſſi peculiare cenſebis.

a fi. ca. 14 libri 3 ſ, t.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri[a] paris meatus, auditorius'ue porus, cuius principium interiùs in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura poſitum. Exteriorem autē ipſius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo reſpondet, aſperaq́ uiſitur, a ſecundæ figuræ indicat. Meatus iſte etſi intus admodum amplus cauuſq́ ſit, adeò tamen tortuoſus & anfractuoſus ac impenſe uarius inuenit, ut nō niſi rariſsimè impulſam tranſmittat ſetam. licet quo minus ſeta tranſmittatur, non ipſius meatus gyri anfractus'ue in cauſa tantum ſint, uerùm etiam quòd is ad aurem, & dein quà cerebrum reſpicit, arctior euaſerit, quàm in[b] medio, ubi admodum amplus latuſq́ uiſitur. Verum interim haudquaq́ audiendus eſt Ariſtoteles, quum ab aure ad cere

a 2 fi. ca. 2 libri 4 a.
b fig. 8 cap. libri 1.

Hanc rudem figuram in hoc appoſui, ut foraminum ductus in conſpectu eſſet, quæ V et a et b notamus.

Significet igitur rudi Minerua, utrunq́ a auditorium meatum. V foramen, ſuperius V notatum. b autem, id quod mox ſub litera b explicabitur.

Præſens figura ad ſiniſtrum latus eſt referenda.

brum

» brum nullum asserit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam » de cerebro eódem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & [c] uenam quoque admittit: non quidem illam à cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingredienti ad auditus organū assumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq́ modicè in anteriora introrsumq́ obliquè protruseris, in foramen V notatū, illam multo facilius quàm in caluariæ amplitudinem ferri conspicies.

c fi. ca. 14 libri 3 n.

Libro primo Historiæ animalium Capite undecimo

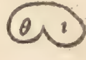
b 2 Foramen ex auditus organi amplitudinis medio exortū, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuū & labyrinthorum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immissam non transmittit setam. Præparatur autem [a] ramulo nerui quinti paris, quem quū Natura indurescere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi siccissimiq́ ossis anfractuosum foramen deduxit. Vocatur uerò omnibus dissectionum professoribus τυφλόν, cæcum & monoculum, non quòd uerus peruiusq́ meatus non sit, sed quòd uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra mamillaris processus radicis sedem habetur multo amplius grandiusq́ cōtigit, quàm hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac V insignitum, cæcum appellant. Vtcunq́ uerò sit, hoc foramen V, aut illud b notatum ignorarunt. quanquam sanè hactenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperi, quum interim foraminum speculatio sit iucundissima, illaq́ maximam Naturæ arguant industriam.

a 2 fi. ca. 2 libri 4 c.

Foramen cæcum.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac [a] sexto pari neruorum cerebri, & [b] maiori internæ iugularis uenæ ramo, minoriq́ soporalis arteriæ soboli exculptū. Istud, quia hàc transeuntia organa grádiora sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examussim circulare est, sed quodammodo geminum intortumq́, & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluaria antrorsum quodammodo elabenti paratur: altera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

a 9 fi. 7 lib. N.
b fi. ca. 14 libri 3. C. dein I.

Hic seorsim quodmodo describitur foramen expreßimus, interiori quidē ipsius parti θ, exteriori autem ι ascribentes.

d,2,3 Foramen in occipitij osse gratia [a] nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum obliquumq́. Ex posterioribus enim, internaq́ caluariæ sede decliue fertur, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq́ ambo simul hærentes, deorsum tutò descenderent.

a 9 fi. lib. 7 O. & 2 fig. ca. 2. li. 4 v.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq́ omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia [a] dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

9 fi. li. 7 H.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede [a] capitis occipitij ossis, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internā caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc [b] uenæ & [b] arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarū ceruicis processus sursum conscendentiū. Cæterùm in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquādo deesse reperies, interdū etiam in utroq́: uerùm tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amussim orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq́ transmittendo idoneum.

a 5 fi. 6 capitis l.
b fi. cap. 14 lib. 3. D. & K.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus mamillaris, iuxta suturæ Λ referentis [a] latus in temporis osse cælatur, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ [b] ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

a 3. 4. 5 fig. 6 cap. C.
b fi. ca. 14 libri 3 E.

[a] In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq́ transmittendis parata subeunt. A' sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq́ caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus. in dextro autem tribus i. Sinus isti obliquè instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam suturæ Λ exprimentis [b] regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, media consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumq́ esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorū sinuum congressu, alius rectà sursum fertur, sub eminentissima parte suturæ Λ similis, & sub tota sagittali sutura,

a Vide hîc præter figuræ ca. 14 li. 3 M, N, O, P. etiam 7 fi. lib. 7. P, Q, R, S. dein 9 fi. S, T. insuper 1 fi. C, & 2 fig. B.
b fi. 3. cap. 6 D.

Caluariæ sinus duræ membranæ uasis cedentes.

h, h, h.
i, i, i.
k.

& frontis osse usque ad olfactus organorum sedium septum, *n* quodammodo in tertia figura
l l insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit. tertia autem in frontis osse, li-
m tera m eundem indicat. Cæterùm sinus hi exculpuntur duræ cerebri membranæ gratia, cuius uasis ipsos ne illa caluariæ ossibus præmeretur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum non minus elegantem quàm arduam, parumq; ab alijs dissectionis professoribus animaduersam seriem, in tertio libro exequar.

n, o 2 Animum accommoda ~~quartæ~~ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium fora-
x mina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem è naribus tendentia, n ac o indicantur. Hæc etsi homini ad plurima conducant, præcipuè tamen naturali inspirationi uociq; idonea censentur.

p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium incisoriorum sedem ex palato in narium amplitudinem desinit, quartisq; maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adest, equis uerò & canibus geminum. Paratur autē gratia connexus, consensusq;[a] tunicæ palatum succingentis, cum illa[b] quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunicæ simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit. a 2 fig. 2 capitis libr. 4. præpositæ inferius Z. b Eiusdē figuræ [illegible] P.

q 2 Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum
λ quidem altero prius, & amplius. prius enim anteriusue ac λ insignitum, notatu dignæ est amplitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicemue properans. Inibi enim desinit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retuli-
κ mus, atque sub litera φ iam antea descripsimus. Posterius autem κ notatur, estq; exiguum omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ insignito terminatur. Interdum uerò peculiarem terminum, in sutura cuneiformi ossi & quarto superioris ma-
Foraminula per caluariæ amplitudinem sparsim obuia. xillæ communi adipiscitur. Præter foramina hactenus commemorata, si caluariam in manus sumpseris, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membranarum nexibus exculpta. Visuntur uerò huius generis aliqua è directo maioris interiorisue anguli sedis oculi, iuxta suturam secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frōtis ossi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indicatam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam suturam suo loco expressimus, quemadmodum & cōmemorata iam ossa r, Δ & ⊙ inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoq; osse iuxta superciliorum sedem huiusmodi quoque occurrunt foraminula. quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quintum superioris maxillæ recensuimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis angulum cōstituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis suturæ in uerticis ossibus, & potissimùm iuxta suturam
f f. Λ similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot f in umbra latitantibus indicātur. Verùm præter cōmemorata unum notatu dignæ magnitudinis habetur interiùs in frontis osse, quà octaui capitis ossis anterior pars ipsi cōmittitur, & anterior septi pars olfactus
m *n*. organorū sinuum cernitur, nimirū inter tertiæ figuræ m & *n* conspicuū. Pertingit autem hoc foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatā. In quarto quoq; superioris maxillæ osse, iuxta magnū interioremue oculi sedis angulū, dicti iam ordinis foramen etiam se offert. In basi uerò ossis cuneum imitātis extrinsecus, quà id septo narium cōmittitur, subinde quina nu-
μ, ν, ξ mero uisuntur, ac tria quidē μ, ν, ξ insignita posteriùs consistūt, utrinq; nimirū unum, & in horum medio tertium, quæ antrorsum instar arctissimorū meatuum producta, in nariū amplitudinem desinunt. quamuis interim medij foraminis ν indicati finis setam rarius admittit. Alia
ϖ, ω autē duo quæ ϖ & ω insigniuimus, anteriùs incipiūt, & recto tramite antrorsum quoq; cōscendentia, in oculi sedis uerticē radicemq; terminātur. Cæterùm horū foraminū termini hîc cōmodè delineari nequeunt. quare etiā eo uehementius hortor, ut ex hominū caluarijs potius, quàm ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusq; sedis coniecturā hinc à characteribus sumens, & cōsideratè, an me aliquod foramen notatu dignū præterierit, expendēs. Supersunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in suturis caluariæ indi-
Ω candis, iam pridē usi sumus: adeò ut nullus præter Ω enarrādus sit reliquus, quo sinus quidam in uertice notantur, quibus[a] durā cerebri membranā innasci audies. Atq; horum sinuum non eadem semper est series. quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atq; hi uarij, cernūtur: profectò (si quis me audit) illis animaduertēdi, qui nimis promptè hanc uerticis sedē urunt, aut in ossium fracturis nimiū intrepidè ac confidenter terebrant. Huc quoq; referre sinus duos cuneiformis ossis, in ipsius medio antrorum modo repositos, nisi iam antè in eius ossis historia a 1 fig. lib. 7 K.

ipsos

ipsos descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE υ GRÆCORVM LITERæ imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA DECIMITERTIJ Capitis figura.

SECVNDA FIGVRA.

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit oßis υ imaginem referentis, unà cum minoribus elatioribus ue ipsius lateribus, & oßiculis, quæ his usque ad temporum oßium processus in styli modum efformatos connectuntur.

ALTERA figura, posteriorem oßis υ referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerùm interim illis oßiculis nō delineatis, quæ ad processus styli speciem exprimentes pertingunt, prioriq; figura delineantur.

A B C 1 *Grandius mediumq; oßis hyoidis oßiculum, anteriori sede conspicuum. Verùm A & B gibbam huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum * notatum. C autem indicat sinum transuersim oblongum, & in superiori medij istius oßiculi sede obuium.*

D 2 *Posterior grandioris oßiculi sedes, sinuata & caua.*

E F 1, 2 *Humiliora oßis hyoidis latera, quæ cum medio oßiculo figuram υ similem repræsentant.*

G 1, 2 *Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandioriq; hyoidis oßis oßiculo.*

H 1, 2 *Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.*

I K 1, 2 *Superiora hyoidis oßis latera, humilioribus longè tenuiora, magisq; teretia.*

L M N 1 *Tria oßicula, superioribus lateribus utrinq; ut plurimùm commissa. Cæterùm ad hyoidis oßis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.*

LARYNGIS eminentissimæ parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusq; ossiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ υ figura ὑψιλοειδὲς, alij succinctius ὑοειδὲς appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suem referens uerterunt. Alijs rursum id os à Λ imagine λαμβδοειδὲς nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti,[a] suturam capitis Λ literæ similem uertere consueuerunt. cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper ex Galeno, quem & Italia & Germania latinū dedit, subduximus. Herophylus quoq; id os παραστάτην appellasse dicitur, fortè quòd linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, quēadmodū ipsi in organis generationi famulantibus quædam [b] παραστάτης κιρσοειδὴς, & [c] παραστάτης ἀδενοειδὴς uocantur. Non desunt etiā, qui quum in faucibus consistat, id φαρύγγεθρον nuncupauere. Nos uerò passim id os υ referēs, aut uoce contractiore hyoides nominare instituimus. Homo igitur hoc os longè aliter, quàm quadrupeda, quæ hactenus aggreßi sumus, extructum obtinet, ac maximum hyoidis[d] ossis ossiculū est latiusculū, & foris gibbum, priuatoq; tubere prominēs: intus autē, seu posteriori sede, cauum. in anteriori etiam sede superiùs quasi in oblongū sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorū ligamentorumq; illi cōmissorum ratione. Superiori enim sinui implantātur[e] tertius & quartus huius ossis peculiares musculi:

Oßis hyoidis situs & nomina.

Medium hyoidis oßis oßiculum.

a 3 4 fig. 6 ca. C, D. & 3 integrarū B.

b 22, 23 fig. li. 5 à δ ad ε. c eisdem figuris ξ. B.

*d 1 fig. A, B, *, C. 2 fi. D.*

e 4 musculorum tabula R.

ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, insertionem tentant [f] duo primi huic ossi peculiares musculi. Ex posterioris autem sedis cauo musculi [g] duo priores linguam mouentes præcipuè enascuntur. Præterquam quòd gibba extrorsum, caua uerò introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotiùs opportunè collocentur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulò cōsistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitius ferè latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinq; [h] alia duo uniuntur. Atq; horum alterū humilius est, alterum elatius. Humilius officulum nonnihil breuius, latiusq; superiori est, nulliq; alteri ossi committitur, [i] quàm lateri medij ac latiusculi hyoidis ossis officuli, ad quod cartilaginis ligamentiq; cartilaginei interuentu ualidè, & notatu digna amplitudine nectitur. Verùm [k] finis ipsius [l] superiori processui cartilaginis laryngis, quæ scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc officulum seu latus unà cum suo coniuge, qui in altero cōsistit latere, humilius hyoidis ossis latus meritò appellamus, aliquot musculis admittendis & producendis aptum. Atque hæc humiliora latera simul cum medio grandioriue ossiculo, υ imaginem pulchrè conficiunt. Porrò superiori officulo seu lateri quod magis teres uisitur, [m] alia rursus oblonga teretiaq; officula tantisper cōtinua serie uniuntur, quousque ipsorum fines propter radicem [n] processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere iam sæpius commemoratum est, temporis ossi inserantur, uti in quadrupedibus uidere est manifestißimè. Hæc officula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper obseruantur numero, ut plurimùm tamen terna quaterna'ue utrinque cernuntur. quanquam etiam interdum, idq; maximè in mulieribus, hæc officula uiderimus simul cum superioribus lateribus omnino deesse, & ipsorū uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, hyodiq; ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduertit mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud Patauinos professor, Anatomes studiosißimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus cōnexa. Deinde & inferiora quoq; latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio cōmissa, idem attestantur. Cartilagines enim laryngis, ut & costarum cartilagines, ossium præbēt usum, & quod ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verùm quoniam hyoides os non adeò firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis differentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum, neque prorsum aut retrorsum promptè ex sua sede dimoueri queat. & quamuis id minimum homini obtigerit, maximos tamen plurimosq; usus præstat: qui tunc enarrabuntur, quum [o] aliquot linguæ musculos ab ipso enasci, linguæq;, fundamenti tutißimæq; basis modo subijci, & [p] musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoidis oßis.
Humiliora.
Superiora latera & commissa ipsis oßicula.
Quî hyoides os firmatur.
Ipsius usus.

f 4 musc. tabulæ S, T. & alij eius oßis musculi Q, V.
g 1, 2 fi. ca. 19 lib. 2 D, D.
h Vnū 1, 2 fi. E, F. Alterum I, K.
i 1, 2 fi. G.
k 1, 2. fi. H.
l 3, 4 fi. ca. 38 A, B.
m 1 fi. L, M. N.
n 3, 4 fig. 6 ca. i.
o 1, 2 fig. 19 ca. lib. 2. D, D & E.
p 1, 2 fi. ca. 21. lib. 2 F, dein 2, 3. figuræ K.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius oßibus. Caput XIIII.

SVBSEQVENTIS FIGVRAE AC IPSIVS characterum Index.

FIGVRA proximam paginam occupāte dorsum, quod Græcis ῥάχις & νῶτον dicitur, à latere expreßimus, ut primùm totius dorsi oßium contextus cerneretur, ac postmodum singulæ ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Cæterùm quum tres figuræ, & earum præcipuè tertia, ad præsentis libri calcem positæ dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsali medulla originem ducentium seriem exprimentibus, atque ad undecimi eius libri Capitis initium repositis.

A, B *Collum septē constans uertebris, quæ numeris internæ ipsarū sedi appositis sigillatim notātur.*

C, D *Dorsi pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncuparunt. alij uerò, quòd ueluti post septum transuersum consistat, metaphrenum. alij, uti iam dicebamus, dorsi partem, qua thorax constituitur. Hæc ut plurimùm duodecim formatur uertebris, quibus thoracis costæ articulantur. unde etiam illæ costarum, ut & thoracis uertebræ nominantur.*

E, F *Dorsi pars quinque lumborum uertebras complectens.*

G, H *Os sacrum, quod tantisper sex oßibus seu uertebris in homine effingi dabis, quousque oßis sacri descriptionem priuatim persecutus fuero.*

I, K *Os coccyx, quod etiā quatuor oßiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.*

L, L &c.

L, L &c. *Aliquot uertebras L insigniuimus, nimirũ in tota dorsi compage secundam, nonam, decimam, octauam & uigesimã quartam: ita indicaturi uertebrarum partem, seu sedem, quam ipsarum corpus nuncupamus.*

M, M &c. *M in ijsdem uertebris uisitur, in quibus L occurrit, processus notans in latera exporrectos, atq; ideo transuersos, aut laterales nobis appellatos. Quòd uerò nõ solæ uertebræ L insignitæ corporibus, & M indicatæ transuersis processibus donentur, neminem latêre arbitror, etiam si singulas uertebras characteribus non obruamus. Atque id etiam de subsequentibus notis existimandum uenit: quippe si quid proprij cuipiã obtigerit uertebræ, hoc Capite id explicare haud instituimus.*

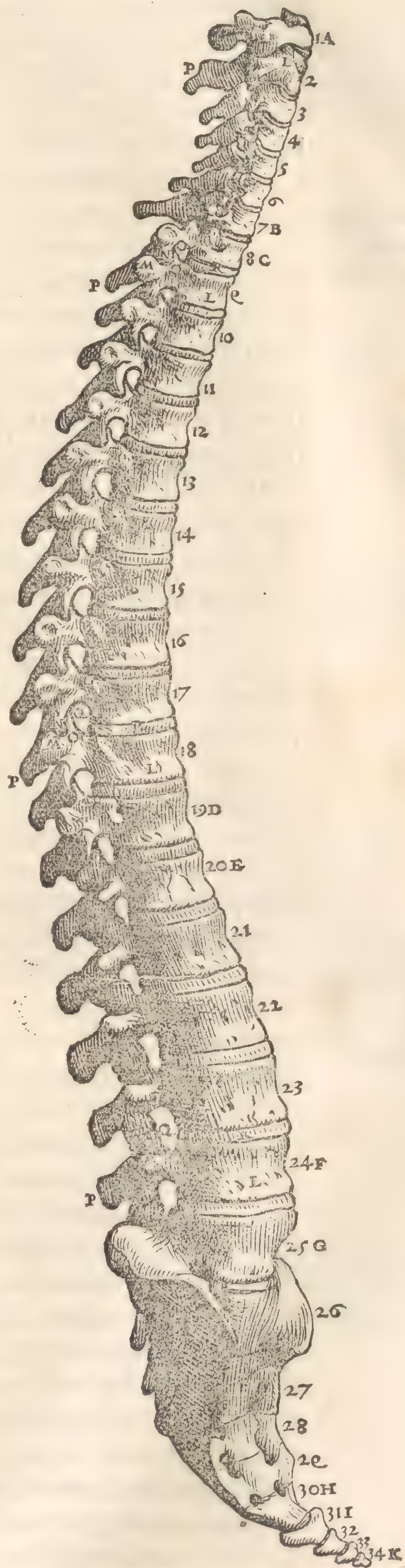
N, N &c. *N in octaua totius dorsi fabricæ obseruabis uertebra, dein in decima septima, & uigesima tertia. Notãtur autem N quidam uertebrarũ processus ad inferiora nutãtes, quibus superiores seu incumbentes uertebræ subditis articulãtur uertebris. Hos processus ob id quòd deorsum ferantur, in orationis serie descendentes nominabimus.*

O, O &c. *O uisitur in uertebris, quæ nuper cõmemoratis subijciuntur, indicatq; uertebrarum processus sursum spectantes, quibus superpositæ subiacentibus articulantur. Hos, rectè descendentes processus nuncupabimus.*

P, P &c. *P illis inscribitur uertebris, quas prius L, M & O insigniuimus. notantur autẽ uertebrarũ processus in corporis posteriora exerti, & aculeo ac spinæ non absimiles. Unde etiam Græcis* ἄκανθαι, *Latinis uerò spinæ nuncupantur. atq; hinc quoq; totam uertebrarum compagem,* ἄκανθαν *& spinam uocamus. In orationis autem contextu, hos processus ferè posteriores uertebrarum processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine rarius appellaturi.*

Q, Q &c. *Q prope easdẽ reperis uertebras, quibus postremò enarratos characteres inscripsimus. Ac Q nullã uertebræ notat partem, sed foramen in uertebrarum consistens lateribus, & neruos à dorsali medulla pullulatos transmittens. Quàm uerò hoc foramen in dorsi ossibus uarium sit, in peculiari ipsorum descriptione pertractabitur.*

R, R &c. *Cartilagineum notatur ligamentum, uertebrarum corpora interueniens. quod Galenus cartilaginem puram esse, contra ueterum placita contendit: uerùm quàm rectè, secundi libri uigesimo septimo Capite docebimus, inibi figuram propositurì huic narrationi non inutilem, qua aliquot uertebrarum delineabuntur corpora, cartilagineum hoc ligamentum, uertebrarumq; corporum appendices, & cartilaginem quæ corpus uertebræ ac appendicem intercedit (ut in pueris hæc se habent) exprimentia.*

ERVM parens Natura homini dorsum instar carinæ cuiusdam, fundamentiq; machinata est. Dorsi enim ope recti ambulare, & erecti consistere ualemus. Quanquam neq; illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit, sed perinde atq; aliàs in unius membri cõstructione, eo ad uarios simul usus abuti consueuit, ita nec hîc quoque minus industriam ipsius ostendit. Primùm enim omnibus uertebris ad suorum corporum posteriorem regionem, [a] foramen exculpsit, idoneam dorsali medullæ per ipsas deicensuræ uiam præparans. Secundò, non ex incomposito simpliciq; osse uniuersum constituit

Naturæ in dorsi creatione industria.

Ut id sustineat.

Ut dorsalis medullæ uia efficiatur, & interim mobile sit.

In triũ subsequentiũ ca. figuris id foramen ob uium est.

tuit dorsum, quamuis id ad stabilitatẽ & tutã dorsalis medullæ sedem satius fuisset: quũ neq; luxari, neq; excidere aut distorqueri posset, nisi ita uariè esset articulatũ. Verum si rerum Opifex tantũ patiendi pertinaciæ animũ adhibuisset, neq; in organorũ fabrica ullum priorem digniorem'ue spectasset scopũ, non aliter sanè quàm prorsus incompositũ simplexq; dorsum creasset. Quippe si quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorsum quàm unica continuaq; parte fabricat. Homini uerò dorsum inclinaturo, aut erecturo, non erat melius id uniuersum unico osse fabrefieri. quinimo cum dorsi beneficio hominem multis ac uarijs motibus agi oporteat, satius fuit hoc ex pluribus constitui ossibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs magis redditur obnoxium.

Dorsi ossium multitudinis causa.

Quamobrem uerò dorsum non ex duobus uel tribus ossibus, tam longis quàm in manu est humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiæ os cum fibula: sed ex quatuor & triginta efformetur ossibus, uariè mutuò articulatis, in præsenti subijciendum est, à præcipua totius dorsi particula sumpto orationis exordio. Est autem hæc [b] dorsalis medulla, quam instar cerebri partibus sub capite locatis esse tunc nitemur ostẽdere, quum quarto libro neruorum seriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc similiter ut cerebrum, duro & promptè iniurias repellente munimẽto custodiri oportebat, dorsum instar carinæ humano corpori subiectum, omnino insculpi, iterq; simul & tutissimum uallum ac (ut Græci dicunt) σύριγξ ἱερὰ, ipsi medullæ confici debuit. Huius enim natura cerebro respondet, & noxæ quæ hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quæ cerebro laborante indies oboriri cernimus. Motus siquidem & sensus omniũ partium quæ læsæ subsunt uertebræ, uitiantur.

b Tres figuræ 11 capiti li. 4 præpositæ.

Libro 12 de Vsu partium.

Sed hæc quidem neminem latère, Galenus attestatur. Quamobrem uerò diuinus Hippocrates libro de Articulis prodiderit, si plures uertebræ uno ordine inuicem subsequentes transmoueantur, graue esse: si autẽ una ex cæterarũ compage exiliat, perniciosum esse: haudquaquam perinde notum est omnibus. Hippocrates itaq; causam symptomatis nos edocet. nam si simul plures uertebrę dimoueantur, ita ut quæque paululum transmutetur, & sua sede declinet, tunc circularis, ac proinde nõ uehemens dorsalis medullæ obtinget euersio. Si uerò, inquit, una uertebrarum suo contextu dimoueatur, tunc dorsalis medulla paruo interuallo inflexa, afficietur, & quæ exilijt uertebra ipsam comprimet, nisi sanè & rumpat. Quum itaque dorsalis medulla angularem, eamq; subitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorsum nõ potuit magnis & laxis articulis insignem transpositionem habentibus, innoxiè moueri. Vnde etiam melius fuit, ex multis & paruis ossibus quæ singula ad motum conferunt, dorsum coaceruari.

Dorsi ossium nõ par magnitudo, neq; dorsalis uiæ æqua amplitudo.

Cæterum his ossibus non par adest magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorsalem transmittens æqua amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occasione melius fuit, minores semper fieri superiores: modò id quod portatur ab aliquo, minus esse conueniat portante. Hinc igitur [c] maximum dorsi ossium sacrum os à Natura creatum est, & ueluti basis quædam uiginti quatuor uertebris subijcitur, duobus cõmissum [c] maximis ossibus, quæ unà cum ipso corpus maximè stabiliunt. Secundum uerò dorsi os magnitudine, si à sacro sursum ascendas, [d] uertebra est sacro ossi coarticulata, à prima quidem iacẽs quarta & uigesima, ipsarumq; in lumbis uertebrarum ordine quinta. Porrò aliarum singulæ quantum positu ab infima discedunt, tantum & mole. Atq; hæc magnitudinis diminutio usque ad ipsum caput perficitur, præterquam si quando uertebra interueniat paulò maior subiecta. quod sanè non absq; magno usu fieri, [e] primæ ceruicis uertebræ descriptio ostendet, quæ illam reliquis ceruicis uertebris latiorem esse docebit, gratia commodæ [f] quinti & [g] sexti caput mouentium musculorũ insertionis, & [h] secundi scapulum attollentis musculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, secundam ceruicis uertebram ualidiorem grandioremq; tertia esse audies. Quia uerò Natura nullius occasione uertebras in posteriori suorum corporum sede exculpsit, quàm ut iter [i] dorsali medullæ pararet, oportuit sanè foramen magnitudine cum dorsali medulla congruere. Hæc autem quum in singulis uertebris sit impar, & in primis uertebris maxima (gignendis enim neruis sensim constringitur, attenuaturq;) optimo iure superiorum uertebrarum foramen inferiorum foramine amplius est. Dein quũ superiores uertebræ amplo foramine exculpi debuerint, & interim alijs innitantur uertebris, promptè colligitur, illas quoque simul tenues necessariò extructas esse.

c G, H. Aut in integris fig. M cũ O.
d F, aut character 24.
e A, aut 1.
f I, H. musc. tabulæ 14.
g Eadem tabula L, K.
h 13 musc. tabulæ Q.
i 1 fig. ante 11 ca. li. 4

Foramina neruis emmittẽdis parata.

Neque dorsali medullæ duntaxat uia in uertebris exculpitur, uerùm etiam [k] triginta neruorum paribus in homine à dorsali principiũ ducentibus [l] tutissimæ uiæ foraminaq; in uertebris cælantur, quæ in neruorum serie exequar. quamuis in priuatis uertebrarum descriptionibus quædam illorum foraminum mentio subinde incidet: præcipuè quòd in omnibus uertebris non eadem specie, neque pari etiam numero insinuentur.

k Tres fi. capiti 11 li. 4. præpositæ.
l Q, Q.

Vertebrarum spina.

Quum igitur dorsalis medulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quæ sub capite consistunt organis habeatur, & dorsum ipsi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mi

randaq;

P,P,P. randaq; circa uertebras molitus est, quippe ex medio posteriorum partium[m] spinam produxit, instar sepis & ualli totius dorsi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, modisq; omnibus passurā, priusquam noxa inferatur cuipiam uertebræ, & ipsa dorsalis medulla

2,3 fi. cap. 17 F,G. lædatur. Posterioribus his processibus in[n] plurimis uertebris appendice donatis cartilago obnascitur, idoneū subditorum propugnaculū, ut quæ nec frangi nec rumpi, modo fragilium friabiliumq; ac durorū, neq; incidi & quassari perinde ac mollia carnosaq; queat. Præterea singulorum processuū quos spinę modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebris inæqualis quodāmodo cernitur, mirificè & hoc pariter prouidente Natura. Nequaquā enim in ijs locis in quibus eandem sedem cum dorsali medulla pars quæpiā primaria sibi uendicat, æquum erat negligere eius partis dignitatem: neq; in locis sola occupatis medulla, prælongas educi spinas, erat iustum. Quemadmodum neque expediebat è paruis uertebris longam enasci spinam, neq; è grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur, & magna arteria dorso incumbit, in his dorsi partibus Natura longissimas produxit spinas, in alijs uerò sedibus breuiores. Vertebrarum quidem lumborum corpus grande est, illisq; intus magna arteria & cōcaua uena suffulcitur. sed ossis sacri moles est maior & insignior, nullum tamen interim præcipuū ei præiacet organum. Par igitur erat posticos processus secundùm uertebras thoracis, maximos in lumbis educi, in sacro autem osse breuissimos. Ceruicis uerò uertebræ quum tenuissimæ omnium sint, non potuere nancisci processus longos simul, & innoxiè iniurijs ferendis aptos: quum hi leui occasione propter tenuitatem rumperentur. Quemadmodū itaq; dicti nunc processus spinā efficientes, propugnaculi uicem gerunt: ita & alijs pro-

Cartilago spinarū apicibus obnata.

Quæ anteriori uertebrarū sede præponantur, figuræ ...bris 5 & 6 ostendunt.

Transuersi processus.

M,M. cessibus, nimirum[o] transuersis uertebræ donantur, quæ partim ueluti sedes quædam dorsum mouentibus musculis submittūtur, quemadmodum & spinæ ad musculorum productionem insertionemq; eo usu potissimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferè ossium processus montium colliculorumq; ritu extuberare ac educi, prius nō semel relatū est. Omnibus enim his uertebrarum processibus musculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipsos & per ipsos

p 1,2,3 fig. ca. 19. delatis.[p] Verùm alius quoque tertius usus transuersorum thoracis uertebrarum processuum prædictis accedit, quo aptam costis sedem porrigunt, cui illæ articulantur. Quia autem dorsum instar unius corporis ex uertebris efformari debuit, quod simul firmum, & forte, & ad motus promptum esset, magnoperè laudanda uenit Natura, quæ dorsum ambobus usibus (etsi contrarijs) idoneum construxerit. Omnes enim uertebræ ad sacrum usque os (si duas prio-

Vertebrarum coarticulatio.

q R,R. res exceperis)[q] in anterioribus quidem sedibus sibi mutuò amplis corporibus tutò colligan-

N,O. tur,[r] posteriori autem sede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter anteriorem compagem nanciscuntur. Moueri itaque uertebræ non prohibentur, quòd corporibus mutuò non connascantur, & postica sede non obscuris articulis sint distinctę: atque hac etiam ratione antrorsum ualde inclinari possumus, retrorsum uerò nequaquam. Rumpes enim, si

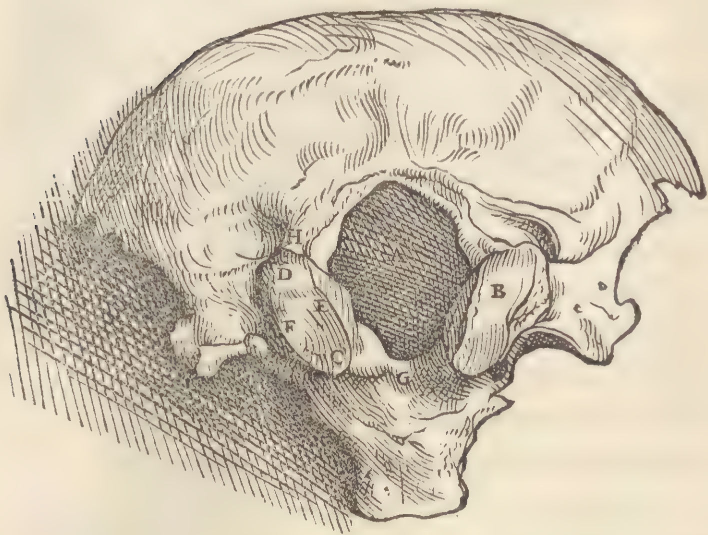
R, R. coëgeris membranea, quæ uertebrarū corpora colligant, ligamenta, cum[s] alio cartilagineo ligamento inter uertebrarum corpora reposito, itaq; corpora connectente, ut uertebræ non admodum à connatis differant. At horum ligaminum naturam substantiamq;, ut & cæterorum omnium, sequens liber accumulatè pertractabit. Quoniam uerò nō æquè tutum erat dorsum antrorsum retrorsumq; flecti (ita enim infirmum ac instabile & laxum penitus esset) Natura quod satius est, iure prælegit. Ad uniuersa etenim uitæ munia cōmodius est, dorsum in priora flecti. dein hæc quoq; flexio uasis dorso ibidem incumbentibus, magnæ scilicet arteriæ, & concauæ uenæ, minus molestiæ infert, quum aliàs plurimùm extenderentur. Quia igitur oportuit dorsum anteriori sede ad amussim stringi, meritò uertebræ in posteriore sede laxius articulantur. Cuius autem formæ ipsarum sint articuli, unà cum his quæ de singulis uertebris dicenda supersunt, iam addemus. Sunt enim in uertebris pleræque differentiæ, passim incredibilem Naturæ industriam ostendentes, ob idq; quatuor modò sequentibus Capitibus non perfunctoriè aut obiter enarrandæ, quorum primum colli ceruicis'ue uertebris, secundum thoracis, tertium ijs quæ in lumbis habentur, quartum autem sacro ossi coccygiq; ossi dedicabitur.

Cōmodius fuisse dorsum flecti antrorsum.

DE

DE COLLI CERVICIS'VE VERtebris. Caput XV.

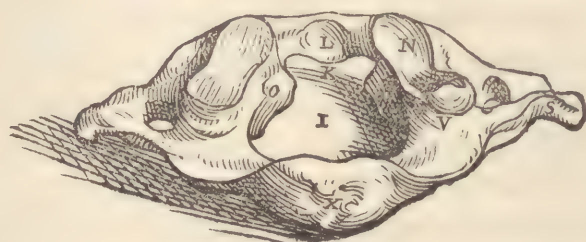
PRIMA XV CAPITIS FIGVRA.

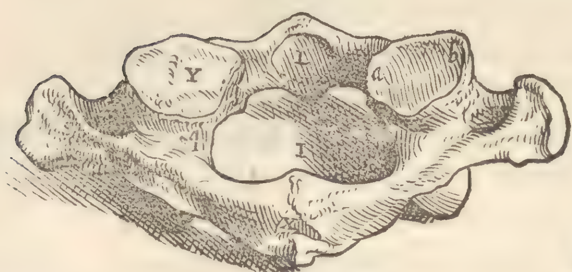
SECVNDA.

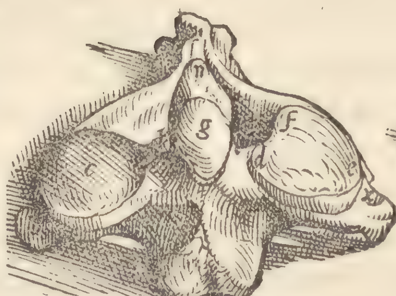
TERTIA.

QVARTA.

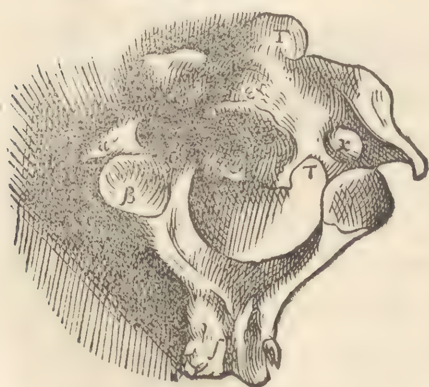

QVINTA.

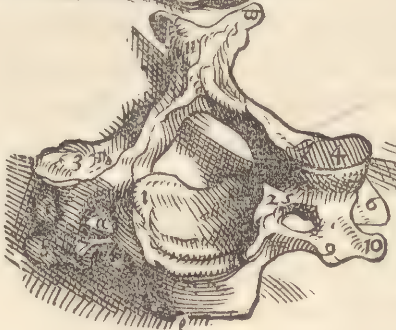

SEXTA.

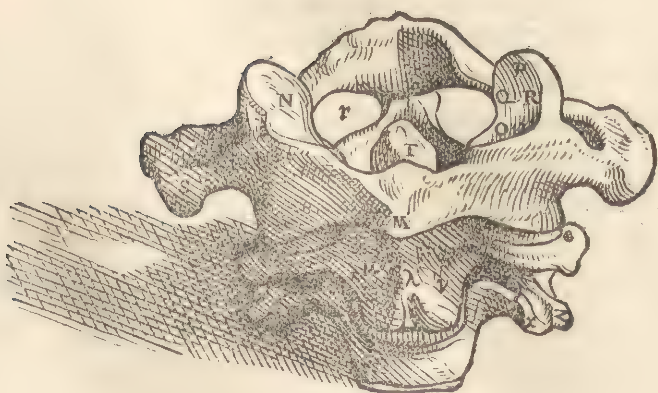
SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM CAPITIS DECIMIQVINTI
figurarum & earundem characterum Index.

PRIMA. præsentis Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa caluariæ basis sede hic conspicuam exprimit.
Secunda, primam ceruicis uertebram anteriori superiorique facie expressam proponit.
Tertia, primæ ceruicis uertebræ superiorem posterioremque imaginem oculis subijcit.
Quarta, primam ceruicis uertebram inferiori posteriorique facie delineatam exhibet.
Quinta, secundæ ceruicis uertebræ anteriorem commonstrat faciem.
Sexta, secundæ ceruicis uertebræ posteriorem faciem designat.
Septima, secundam ceruicis uertebram inferiori facie spectandam offert.
Octaua, tertiæ ceruicis uertebræ anteriorem superioremque faciem ostendit.
Nona, tertiæ ceruicis uertebræ posterior superiorque facies delineatur. Quoniam uerò huius ceruicis uertebræ inferior sedes secundæ uertebræ inferiori sedi respõdet, illam hic non apponimus, ne fortè præsenti Capiti nimius tabularum aceruus præponatur. Atque hac etiam ratione, cæteras ceruicis uertebras tertiæ subiectas singulatim non depinximus, præcipuè quum illarum descriptio ex triũ superiorum uertebrarum figuris, promptè desumi queat.
Decima, trium primarum ceruicis uertebrarum compago, anteriori parte depicta cernitur.
Vndecima, trium primarum ceruicis uertebrarum contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1 *Foramen in occipitis osse, dorsalis medullæ gratia excisum.*
B 1 *Dextrum occipitis ossis capitulum, quod primæ coarticulatur ceruicis uertebræ. Sinistrum ue*
C, D, *ro capitulũ, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu du*
E, F 1. *ctum, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein E insinuat internũ latus capituli, quod magis deorsum, quàm externum F insignitum, deprimitur, aut non æquè sursum prominet.*
G 1 *Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quæ ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inæqualis est.*
H 1 *Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis ossis incisus, ac uiam primo dorsalis medullæ neruorum pari porrigens.*
I 2, 3, 4 *Foramen transmittendæ dorsali medullæ in prima ceruicis uertebra exculptum.*
K 2, 3 *Hic primæ uertebræ corpus exculpitur, secũdæ uertebræ dentẽ, qui Γ notabitur, suscepturum.*
L 3, 4 *Sinus in posteriori sede corporis primæ uertebræ incisus, ac cartilagine incrustatus.*
M 2, 10 *Processus & tuberculum, in anteriori corporis primæ ceruicis uertebræ sede prominens.*
N 2, 3, 10, 11 *Dexter primæ uertebræ sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sini-*
O, P, *strum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notaui: O quidem & P eius sinus lon*
Q, R. *gitudinem indicaturus: Q uerò, internum latus, longè ipso exteriori R insignito decliuius.*
S 2, 3, 4, 10 & 11 *Transuersus primæ ceruicis uertebræ processus dexter. Sinistrum uerò chara-*
ctere non insigniuimus, quòd utriusque eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tan-
T. *tum latere secundæ & undecimæ figuræ T notauimus.*
V 3, 11 *In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medullæ neruorum par elabitur.*
X 3, 4, 11 *Hac sede prima ceruicis uertebra posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat uisitur acutum exiguumque instar lineæ prominens tuberculum, ad cuius latus hæc sedes aspera est.*
Y 4 *Dexter primæ ceruicis uertebræ sinus, dextrũ secundæ uertebræ tuber c signandum excipiens.*
a, b. *Sinistrum sinum a & b notauimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.*
c 5, 6 *Dextrum secundæ uertebræ tuber, seu insigniter depressum capitulũ, cõmemoratum iam priùs primæ uertebræ sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f, sinistrum ostendunt capitulum. Ve*
d, e, f. *rùm d priuatim latus ipsius notat internum elatiusque, e uerò externum, & depressius. f autem eam capituli partem, quæ ad posteriora ueluti extra circuli circumferentiam educitur.*
Γ 7, 10, 11 *Secundæ ceruicis uertebræ processus, quẽ à dentis imagine dentem uocabimus, quique in quinta figura & decima & undecima etiam conspicitur. Verùm hunc in septima, decima & undecima Γ insigniuimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim*

g. h. *aliquid significantibus. g enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. h in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quae crassior est, magisque quàm dentis radix in posteri-*
i. *ora extuberat. i sinum indicat, ad quem transuersum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri-*
k, l. *ma uertebra constringit ac continet. k & l utrinque sinus insignitur ad dentis principij radicis'ue latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullae paris propagines admodum exiguas transmittens. Caeterùm foramen, hoc sinu & primae uertebrae sinu, efformatū in un-*
m. n. *decima figura m signatur. Postremò n in quinta figura dentis notat mucronem.*

o 3, 11 *Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primae uertebrae superiorem sinū N indicatum, & inferiorem Y indicatum consistens. ubi foramen non peruium conspicitur.*

p 6 *Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundae uertebrae tuberis c insigniti sedem excul- ptus: & commune foramen uiam'ue constituens, qua secundum neruorum dorsalis medullae coniu-*
q. *gium in posteriora prosilit. In quartae figurae sinistro latere q positum cernis, sinum hunc primae*
r. *ceruicis uertebrae notans. In dextro autem latere decimae & undecimae r reposui, ipsam neruorum uiam in altero latere utcunque significans.*

ſ 5, 6, 7 *Posterior processus, seu spina secundae ceruicis uertebrae, quae etiam in decima & undecima figuris parte superiori, in septima uerò inferiori est obuia.*

t 9 *Tertiae ceruicis uertebrae spina, quam & undecima figura ostendit. Spinae autem huius apices in octaua ξ & ϖ notantur, ipsa uerò spina illic numero 11 indicatur.*

u 5, 6, 7 *Dextri lateris transuersus secundae ceruicis uertebrae processus. Sinister etiam citra characterum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris processus promptè cognoscitur.*

x 5, 6, 7 *Foramen transuersi secundae ceruicis uertebrae processus.*

y, z, 9, 10 *Transuersus sinistri lateris processus, tertiae ceruicis uertebrae. Verùm y internam partem, z autem externam notant. Porrò octaua figura transuersum dextri lateris processum his notis 7 & 8 indicat, sinistri autem lateris processum istis notis 9, 10.*

α 8, 9 *Foramen transuersi tertiae ceruicis uertebrae processus.*

β 6, 7, 11 *Dexter descendens secundae uertebrae processus, cuius sinus formam septima figura indicat.*

γ 9, 11 *Dexter descendens tertiae ceruicis uertebrae processus, uerum γ in nona & undecima posteriorē ipsius indicat sedem. Inferior autē ipsius sedes seu sinus, sinui respōdet in septima β insignito.*

δ 9, 11 *Dexter ascendens tertiae ceruicis uertebrae processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit, quēadmodum & octaua utriusque ascendentis processus tubera indicat notis 3 & 4 insignita.*

ε 5, 6, 7, 10 *Sedes, qua secundae uertebrae corpus deorsum porrigitur.*

ζ 9 *Sedes, qua tertiae corporis uertebrae corpus decliuius fertur.*

η 9 *Superior tertiae uertebrae ceruicis sedes sinuata. & η quidem sinum indicat, θ uerò & κ utrinque prominentē processum. atque hi etiam processus numeris 1, 2 in octaua figura insigniti cernuntur.*

λ μ ν 10 *Anterior secundae uertebrae corporis sedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ uerò & ν utrinque depressa tuberis latera.*

1, 2, 3, &c. *Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiae ceruicis uertebrae numerum indicant. Quandoquidē 1, 2 notantur duae eminentes partes superioris superficiei corporis uertebrae. 3, 4 duo ascēdentes processus. 5, 6 duo descēdentes processus. 7, 8, 9, 10 transuersi pro-*
ξ, ϖ. ρ. *cessus. 11 spina, cuius apices notātur ξ & ϖ. uti & huius uertebrae inferior pars ρ indicatur.*

ς 8, 9 *Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullae par exilit.*

τ. τ 7 *Sinus superiorem dicti iam foraminis partem efformans.*

Homo pulmonum occasione collo donatus.

PVLMONVM gratia homini collum dari, hinc potissimùm cōstat, quòd id perpetuò unà cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pisces (quibus & pulmones desunt) collo destituuntur. Animalibus uerò, quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est.[a] Asperam enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rursus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id inter os & pulmones spacium intercedere debebat, siquidem opportuna efflatione (quae uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperae arteriae beneficium uox minimè perficitur. unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.

a Hāc ostēdit fig. 1 ca. 38. Vasa autē per colli repentia et pulmones fi. calci 3 li. apposita, ut & illa quae 4 li. fini insuitur.

Quum

Quum itaq; pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os desinere omnino decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces intercedens, arteriæ illius gratia creatur. Quia uerò thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrunque interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis medulla & stomachus) quàm eorū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nanciscitur, asperam uerò arteriam uocis respirationisq; causa. Quare etiam colli longitudinem homo tantàm sortitus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conueniebat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea & septum transuersum, à dorsali medulla collum perreptante[b] neruos adipisci: quocirca & propter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uertebras reponi, quibus collum texeretur. Sunt autē humanæ ceruicis[c] uertebræ septem, quarum nunc naturam usumq; explicare contendā, à capitis colliq; motibus sumpto sermonis exordio. Non enim hîc auium quadrupedumq;, quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propositum est, quum nemo nō intelligat Naturā his, quòd manibus destituātur, colli maxillarumq; prolixitate ad cibum assumendū prospexisse, hacq; ratione pluribus uertebris collum illis confinxisse. Galenus itaq;, rarum Naturæ miraculum, ipsiusq; operum exquisitissimus interpres, in nullius partis constructione expendenda adeò eruditum solertemq; ac industrium requirit auditorem, atque in capitis motuū, eiusdemq; cum duabus summis uertebris articulorū descriptione. Quid multa? tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tradit, assequuturos cōtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutum, ea qua licuit diligentia & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sensa intelligerē, res ipsas orationi eius sedulò adhibuisse. An uerò frustra negociū attentauerim, tum demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepisse, uerùm Naturæ in articulis hisce artificium, capitisq; motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribēs, unum in annuēdo renuendoq;, alterum in latera fieri docet. ac priore quidē intelligit, quo caput antrorsum flectimus, inclinamus, annuimusq;, ac deinde quo caput retrorsum reflectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua Thraces & Cretensium plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in posteriora caput rectà remouent, subleuant'ue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, seu circumducunt. Cæterùm altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit, quo caput in latus inclinamus, ac ueluti humeris seu scapulis admouemus. Quòd autem hæc de laterali motu, atque adeò de renuendo annuendoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis ossis[d] capitula, quæ[e] primæ uertebræ dearticulantur, locari, assurgere, innitiq; asserit, quum in hoc illud'ue latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus'ue. Huiusmodi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo renuendoq; fit, secundæ ceruicis uertebræ beneficio, aut super secundam perfici affirmat: posteriorem uerò motum, quo caput in latera ducitur, super primam ceruicis uertebram fieri ait, quemadmodum cùm ex pluribus Galeni locis, tum præcipuè ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omniū postremos scripsit, ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quàm aliàs, explicuit. Num uerò hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atq; aliter quàm Galenus capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cōstituito. Primùm itaq;, caput aut primario motu, quiescēte collo mouemus: aut secundario, quum scilicet caput colli motum sequitur, etiamsi id in aliam partem, quàm collum mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo sunt. priori, id antrorsum flectimus, retrorsumq; inclinamus, extendimus'ue: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; necessariò collum insequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui negocio obseruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescēte collo obibis, si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput'ue circumuerteris. Præsens motus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocunq; modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum

*b 2, 3 fig. capiti 11 præpositæ ϖ, ρ, ς, τ, φ, *, ϒ, dein n:*

c fig. ca. 14 A, B. & in tribus integris ab I ad K.

Ceruicis uertebræ septem.

Galeni de Capitis motib. sententia.

Lib. 12 de Vsu partium. 4 de Administr. dis. lib. de Ossibus, capite 8.

d 1 fi. B.

e 2 fi. N.

Alia quàm Galeni de Capitis motib. sententia.

illo inclinato, id facile in gyrum ducis. sic etiam si collum fuerit extensum, aut in latus humero admotum, caput promptè circũagis. Cæterùm ut caput uno circumactus motu, quo collum caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus ducitur, sibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinetur, sed colli tantum beneficio motuq; secundario in latus fertur. Quippe nobis denegatum est, caput huc illi'ue scapulę uel minimùm admouere, nisi collo illuc ducto.

Articuli capitis motibus parati.

Duobus itaque proprijs motibus caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis uertebra articuli fit beneficio: super primam enim uertebram caput flectitur, & reflectitur. Posterior motus, quo caput in gyrum ducitur, super secundam ceruicis uertebram celebratur. Caput enim simul cum prima ceruicis uertebra, super secundam, ueluti ad axem, circumducitur. Atque hæc mea de capitis motibus & articulis est sententia: quæ quantum à Galeni declinet placitis, promptissimè quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex ossium constructione ligamentisq; hæc committentibus, & musculis illa mouentibus, discito. Cæterùm ligamenta & musculos in secundo libro exequar, in præsenti ossa tantum aggressurus, in quorum sermone forsitan quæpiam quoque ligamentorum mentio incidet.

Descriptio occipitij ossis, quà primæ uertebræ articulatur.

Occipitij os ad latera [f] foraminis dorsali medullæ uiam porrigentis, utrinque unum exigit [g] capitulum, magis ad anteriorem foraminis sedem, quàm posteriorem uergens. Hæc capitula, si [h] priorem [i] posterioremq; ipsorum sedem spectes, oblonga sunt & arcta, atq; ita prorsus extructa, quasi rotundum aliquod ossis caput, [k] ut femoris scilicet, quod coxendicis ossi articulatur, in duas partes dissectum esset, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis osse insculpti, una illius capitis pars, reposita. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta fingas, ex ambobus rotundum (quanquam interim in homine satis depressum) caput constitui cernes. Quæ quum ita sint, facile constat, utrunque capitulum, uti diximus, oblongum esse, atque [l] interno latere magis quàm [m] externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in osse rotundi alicuius capitis media ac in tota superficie magis prominens pars, procerius, quàm partes in orbiculo positæ, extuberat. Hæc erunt capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ inarticulari, paulo posterius scribam. Nunc autem adhuc in occipitij osse [n] asperitas crassitiesq; expendẽda uenit, inter duo nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur insertio [o] teretis ligamenti, [p] dentem secundæ uertebræ occipitis ossi colligantis. Hæc asperitas interdum adeò insignis uisitur, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & nõnihil etiam insertionis [q] musculorum collum flectentium nomine. Posterior autem sedes foraminis dorsalem transmittẽtis, aspera quoque, sed non adeò ut anterior crassa est. ac etiam ad posteriorem utriusque capituli regionem, [r] sinus leuiter impressus conspicitur, in hoc paratus, ut cum alio primæ uertebræ sinu utrinq; foramen efformaret, quo [s] primũ dorsalis medullæ neruorũ par procideret.

Primæ ceruicis uertebræ descriptio.

Prima ceruicis uertebra reliquis omnibus dorsi ossibus solidior, densior, sed secundũ longitudinẽ tenuior, & forma à cæteris omnibus plurimũ differẽs est. [t] Foramen nanq; ipsi dorsalis medullę gratia incisum, habet maximũ, quòd & hîc dorsalis sit crassissima. Deinde ipsius corpus [u] interiori sede exculpitur, & [x] sinum in posteriori sui corporis sede leuiter incisum ostendit, qui cartilagine incrustatus secundæ uertebræ [y] dentem excipit. Corpus enim primæ uertebræ hac ratione cauat, ut dens ille in primã uertebrã inibi reponi queat. Cæterùm ne prima uertebra hoc modo in suo corpore exculpta, & corpore propemodũ destituta, plus æquo imbecillis inualidaq; redderetur [z] processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cuius beneficio illa crassescit, robustiorq; euadit: præterquam quòd ipsum etiam tuberculum accommodum est suscipiendæ insertioni, primi dorsum mouentium musculorũ paris. Eiusmodi itaque huius tuberculi usus est, non autẽ in hoc producitur, ut nimium capitis flexum prohiberet, caputq; in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput alacrius denuò sursum & in posteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Administrãdis dissectionibus parum rectè asseruit. Nam (ut nihil hîc de capitis motu, super quam uertebram scilicet is fiat, dicam) caput nulla ratione eò usque inclinari potest, ut occipitis os id tuberculum contingat, tantum abest ut illo capitis moles suffulciretur. Cæterum prima uertebra ad latera [a] cauitatis, quà secundæ dentem admittit, est ualidissima, & crassissima, & utrobiq; [b] unum ostendit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque singuli, ut illis capitulis exquisitè responderent (si [c] priora [d] posterioraq; spectes) oblongi sunt, & [e] exterioribus lateribus sursum educti, [f] internis uerò profundi: non secus profectò, quàm si ambo sinus ex uno rotundo profundoq; sinu essent discissi. [g] Si enim coxendicis ossis, aut alterius ossis rotundo sinu donati, sinum diuideres, atque utrinq; ad primam ceruicis uertebram, ubi nunc sinus habentur, unam partem collocares, huius primæ uertebræ sinus tibi cõstituerentur. Vel si

f 1 fi. A.
g dextrũ 1 figuræ B ostenditur.
h 1 fig. C.
i 1 fig. D.
k 1, 2 fig. 30 cap. A.
l 1 fig. E.
m 1 fi. F.
n 1 fig. G.
o fig. margini paulo pòst adhibendæ I.
p eiusdem fi. H.
q 8 muscul. tab. A, B.
r 1 fi. H.
s fi. 3 ca. 11. lib. 4. F.
t 2, 3, 4 figur. I.
u 2, 3 fig. K.
x 3, 4 fi. L.
y 5 fig. g, n. deinde 6, 11 figur. r.
z 2, 10 fig. M.
a 3 fig. K.
b 2, 3, 10. fi. dextrũ notant N.
c 2, 3 fig O.
d 2, 3 fi. P.
e 2, 3 fi. R.
f 2, 3 fi. Q.
g 1, 2 fig. 29 ca. e, f, g.

ſi uertebræ ſinus ſimul iunctos fingeres, unicum ſinum rotundum profundumq; ex ambobus efformatum cerneres. Quod tanto manifeſtius adhuc in prima canum & ſimiarum ceruicis uertebra contueberis, quanto illis animalibus ſinus hi altiores profundioresúe, ac capita occipitij oſſis extuberantiora acutioraq; obtigerunt. His itaque primæ uertebræ ſinibus occipitis capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extendũtur, ſeu antrorſum retrorſumq; rectiſſimo ducuntur motu. Nulla autē ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur: quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primùm nanque immoto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere poſsimus. Et, ſi caput ſuper primam uertebram in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebram debere immotam ſeruari? ſi modò in motu alterum articuli os oportere ſemper quieſcere, Ariſtoteles in libro de communi animalium greſſu rectè demonſtrauerit. Vt interim taceam Galeni impietatem, qua rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum ſe abundè Opificem celebrare arbitratus, tam prolixa præfatione attentum lectorem, & in demonſtrãdi methodo exercitatum, deſiderat. Quid enim turpius (ſi modò uerum dicere licet) Naturæ, nobis longè quàm Galenus eſt chariori, præter meritum impingi potuit, quàm in digniſsimo totius corporis articulo, extrema oſcitantia? Nemo enim ignorat hunc articulum eſſe illum, qui ne minimo quidem temporis momento paruam inclinationem ſuſtinet, multoq; minus exarticulationem ac luxationem, qua homo mox reſpirationis expers, mutus & abſque motu & ſenſu, tanquam affecta neruorum radice, redditur. Quis obſecro articulus totius corporis eſt, in quo oſſis caput in alterius oſſis ſinu ita mouetur, ut caput non amplius ſinum contingat? nullus profectò, præterquam, ſi Galeno credimus, capitis cũ prima ceruicis uertebra articulus. Ipſe enim caput huius articuli beneficio in latus duci arbitratus, in quarto de Adminiſtrãdis ſectionibus aſſerere coactus eſt, quãdo caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij oſſis caput in dextrum uertebræ ſinum ſtringi, ſiniſtrum uerò caput ex ſiniſtro ſinu aſſurgere: & contrà, ſi quando caput in ſiniſtrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo in latus motum, ſed flexum reflexumq; tribuamus. neque adeò in Galeni uerba iuremus, ut tantam oſcitantiã immenſo rerum Autori in præcipuo corporis articulo imputemus: neque etiam in Galeni excuſationem ſtudeamus cominiſci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum ſuper primam uertebram fieri cum Iulio Polluce fateamur. Præter id enim quòd Galenus illum motũ minime intellexit, quis adeò ſtupidus eſſe poterit, ut duo oblonga occipitis oſſis capita mutuò diſtantia, & duos primæ uertebræ ſinus altos, ſeu profundos, & ſimiliter oblongos ſubeuntia, circumagi poſſe autumet? Quis enim unquam circinum utriſq; cruribus aſſeri infixum, circumagi animaduertit? Neque eſt quòd quis Galeno patrocinaturus, occipitis capita ſibi depreſſa fingat, atque ita caput ſuper primam uertebram circumagi poſſe contendat, quum Galenus inter reliqua oſſium capita κορώνης nomine nulla unquam dignatus ſit, his tantũ occipitij capitibus demptis, quæ paſsim κορώνας (ſed non rectè admodum) uocat, eo nomine rarum, quæ in canibus potius quàm hominibus occurrit, mucronem inſinuans. Huiuſmodi itaque capitis cum prima uertebra eſt articulatio, & aliqua etiã eius uertebræ deſcriptionis pars. Reliquam autem nunc proſequemur, ſenſim ad alium capitis motum acceſſuri. Ad exteriora igitur ſinuum occipitis oſſis capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque[h] unum exigit tranſuerſum proceſſum, procerius multo quàm cæteri uertebrarum ceruicis tranſuerſi proceſſus, eductum & latiuſculum, nõ tamen æquè in hominibus ac in canibus caudatisq; ſimijs inſtar alæ cuiuſdam latum. Educũtur autem tranſuerſi primæ uertebræ proceſſus inſigniùs, ut opportunam præter reliquos ceruicis tranſuerſos proceſſus, duorum muſculorum inſertionem ſinguli acciperent. Illis enim proceſsibus priuatim[i] quinta &[k] ſexta muſculorum caput mouentium paria inſeruntur. Hi proceſſus magno perforantur[l] foramine, per quod[m] arteria & uena hàc caluariam petentes feruntur. Ad poſteriorē ſinuum quibus caput inarticulatur ſedem,[n] ſinus utrinque in prima uertebra exculpitur, illi reſpondens,[o] quem in occipitij oſſe ad poſteriorem capitulorum ſedem cælatũ dixi. Ambo enim ſinus, occipitis oſſis nimirũ & primæ uertebræ, ſimul uiam præbent primo pari neruorum dorſalis medullæ. Canibus uerò in prima ceruicis uertebra non ſinus, ſed proprium foramen hàc elabẽti neruo inſcinditur, quòd illis prima uertebra admodum ampla altaq; ſit. Cæterum hic hominis uertebræ ſinus, etiam ad poſteriorem foraminis partem pertinet, quo tranſuerſus perforatur proceſſus: ut ita ſinus ille non neruo duntaxat, ſed uenæ arteriæq; etiam cedat. quas hàc caluariam adire paulo prius relatum eſt, per[p] foramen ſcilicet ad radicem capitulorum occipitij oſſis exculptum. Prima ceruicis uertebra poſteriori proceſſu, ſeu ſpina ob hoc inter reliquas uertebras ſola deſtituitur, quòd is aliquot muſculorum

Caput flecti & reflecti ſuper primã uertebram.

Lib. 12 de Vſu partium.

Articulus totius corporis digniſsimus.

Non ſemel in lib. de Oſsibus, & 4 de Adminiſt. ſect.

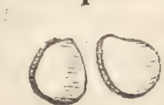
Reliqua primæ uertebræ deſcriptio.

h 2, 3, 4, 10 11 fi. S.

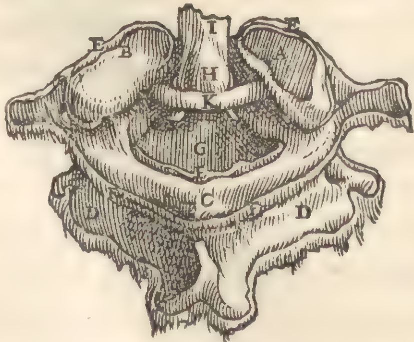
i 14. muſc. tabulæ, I, H.
k eadem tabul. L, K.
l 2 fig. T.
m ultima fi. lib. 3 ſ.
n 3, 10 fi. V.
o 1 fig. H.

p 2 fi. 12 capitis ſ.

sculorum paria aculei modo uulneraſſet, neq; illis & præcipue[q] tertio muſculorum caput mouentium pari aptum iter, aut ſedem tribuiſſet.[r] Ea tamen parte, qua aliæ uertebræ in ſpinam deſinũt, hæc aſpera eſt, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilius[s] quartũ caput mouentiũ muſculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ ceruicis uertebræ regione, ſub duobus, quibus caput excipitur, ſinibus,[t] alij totidem inſculpuntur leuiter ac in ſuperficie caui, ob idq; etiam γληνοειδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis eſt[u] in medio uix aliquid, quod dijudicari poſſit, caui obtinens, ſed[x] exteriora ſinuũ ſupercilia longè inferius, quàm[y] interiora deſcendunt, idq; ſi hanc uertebram in erecto corpore ſecundæ inniti fingas. His ſinibus cartilagine obcruſtatis,[z] duo ſecundæ ceruicis uertebræ excipiuntur tubercula, quæ ad latus corporis eius uertebræ habentur minimùm prominentia, uti & ſinus primæ uertebræ leuiter excauantur. Tuberculorum circumferẽtia etiam ſinuum modo orbicularis eſt, quamuis interim nonnihil[a] poſteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc,[b] internum latus tuberum, elatius[c] exteriori latere aſſurgit. Verùm ea laterum altitudo depreſſioq; non adeò inſignis eſt, atque ſuperciliorũ primæ ceruicis uertebræ ſinuum. Deinde tubera in medio ſeu centro non æquè prominent, ac primæ uertebræ ſinus inter ſupercilia cauati ſunt: non ſecus ſanè, quàm ſi tuberum latera procerius quàm ipſorum medium exurgeret. Vnde etiam fit, in nudis oſsibus inuicem adaptatis, ſinus non ad amuſsim tuberibus reſpõdere, & in illorum ſinuum medio ſpacium non prorſus oppletum apparere. atque id priuatim hominibus accidit: canibus autem & equis alijsq; animantibus plurimùm caput circumducẽtibus, unum continuum utriuſque lateris in ſecunda uertebra eſt tuberculum, & ſinus quoque in prima ceruicis uertebra cõtinuus apparet, tuberculo concinnè reſpondens. Hanc in hominibus inæqualitatem, Natura ſubinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagines oſsibus cruſtæ modo obnatas, ſinum & tuber intercedit, ac ligamentis in orbem articulum

cõtinentibus duntaxat adnaſcitur, & ſuperius inferiusq; admodũ uiſcoſo humore, tanq; ſmegmate, oblinitur. Huiuſmodi igitur primæ uertebræ ſinuũ cum ſecundæ uertebrę tuberibus duplex (utrinq; ſcilicet unus) eſt cõtextus, eius quem ſtatim dicã motus gratia efformatus. Nunc enim tertius ſecundæ uertebrę ad primã contextus adhuc ſermoni eſt adijciẽdus, qui ſecũdæ ceruicis uertebræ[d] dente cum prima uertebra efficit. In medio enim duorum tuberũ ſecundæ uertebræ, ex ſuperiori mediaq; ſui corporis regione, proceſſus quidã inſignis & altus, admodumq; durus & ſolidus enaſcit, quem quòd denti ac potiſsimũ hominis canino aſsimilet, ὀδοντοειδῆ & ὀδόντα Græci uocarũt, quo etiã nomine Hippocrates ſecundã uertebrã nuncupauit, non autẽ (ut Iulius Pollux, & Cælius, diſſectionũ imperiti male recenſent) primã. Verùm alij hunc proceſſum à turbinis, ſeu nucis pinei imagine κωνοειδῆ: alij, quòd cuſpidis pyramidis'ue modo extuberet, πυρῆνος & πυρηνοειδῆ appellarunt. Proceſſus hic primæ uertebræ[e] cauitatem ſubit, quam illic haberi ſcripſimus, ubi primæ uertebræ corpus deberet conſiſtere, & ubi eiuſdem ſinum inſculpi ſcripſimus, qui cartilagine oblitus, anteriorem dentis partem læui & lubrico[f] tubere prominulam excipit. Poſterior dentis pars, è regione eius tuberis[g] poſita, magis extuberat, craſſiorq; eſt quàm ubi primùm is à ſecunda uertebra producitur. Hîc enim utrinque ad latera[h] ſinus ſingulos, &[i] tertium in poſteriori ſede, exigit. Qui in lateribus conſpiciuntur, inter dentis radicem & ſecundæ uertebræ tubera conſiſtunt, unaq; cum primæ ceruicis uertebræ ſinibus, qui his reſpondent,[k] foramen utrinque parant,[l] neruulis tranſmittendis aptum, quos interdum hâc in muſculos collum flectentes procidere uidimus, ac ſecundi paris neruorum dorſalis medullæ ſurculos cenſemus. Porrò ſinus in poſteriori dentis ſede conſpicuus, in hoc exculpitur, ut ligamentum ipſi firmius obuoluatur, quod ab uno primæ uertebræ latere in aliud tranſuerſim procedit, & inſigniter ualidum poſteriori dentis ſedi (uti dicebã) tranſuerſim obuoluitur, dentem accuratè in cauitatem primæ uertebræ cõtinens, & cauens præterea ne dens ſua ſede aberrans, hîc dorſalem medullã comprimat. Cæterùm ut ligamentum id aptius enaſceretur, prima uertebra[m] ea ſede qua id originem ducit, ſiue inſeritur, aſpera inæqualisq; eſt, & foramen quoq; nõ altè penetrans exigit, quod firmius ligamentum explantari inſeri'ue ſinit. Nullibi enim in ligamentorũ enarratione intereſſe

Quamuis præſens figura priuatim ſecundo libro ſit propria, illam tamen huc repoſui, quòd ijs quæ hîc traduntur intelligendis non mediocriter iuuet. Significetur itaq; obiter A, B, C, prima ceruicis uertebra. D & D ſecunda. G ſecundæ corpus. H dens. I teres ligamentum à dente occipitis oſſi inſertum. K tranſuerſum ligamentum, dentem in prima uertebra ſtringens.

Sinus primæ uertebræ tubera ſecundæ excipientes.

Tubera ſecundæ.

Hîc peculiarem utriuſq; lateris cartilaginem nonnunq; à nobis obſeruatam depinximus.

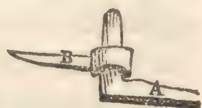
Secundæ uertebræ dens.

Libro de Articulis.

Dentis cũ prima uertebra contextus.

q 14 muſc. tab. A, B.
r 3, 4, 10 11 fi. X.
s 14 muſc. tab. G, F.
t 4 fig. dexter Y. ſiniſter a, b notatur.
u 4 fi. inter a & b.
x 4 fig. b.
y 4 fig. a.
z 5, 6 fig. e dextrum ſiniſtr. d, e, f.
a 5, 6 fi. f.
b 5, 6 fig d.
c 5, 6 fig. e.
d 5 fi. g, n. et 6 fi. h, i, k, l, n. & 10, 11. figuræ r.
e 5 fi. K de in L.
f 5 fi. g.
g 6 fig. h.
h 5, 6 fi. k, l.
i 6 figur. i.
k 11 fig. m.
l 2 fi. cap. 11 libri 4 N.
m 3, 11 fig. o, o.

n fi.5,6 n. interesse puto, siue ea inseri, siue enasci dixero, quum ligamentũ pariter ad utrunq; os pertineat.
o 10,11 fi.r. [n] Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucronẽ testudinis capitis modo exacuitur, ut [o] altiùs extra primam uertebrã prominens, ex se robustum teresq́ ligamentũ educeret, quod occipitis ossi ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullã transmit tentis, asperam, leuiterq; extuberantem cõspici scriptum est. Atq; eiusmodi profectò primæ uertebræ cum secunda cõtextus perficitur, duobus nimirũ latis secundæ uertebræ tuberibus, totidemq́ primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculũ committitur. Hunc contextum ex ipso potius rerum intuitu, quàm ex hac mea nõ tam cõcinna quàm uera descriptione, disci malim, quò pressius diiudicaretur, num Galenus nos caput supra secundã flectere & extendere, seu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerè prodiderit: an ego perperam his contextibus caput unà cum prima uertebra uelut ad axem in gyrum duci, nihilq́ minus quàm flecti ac extendi, contrà Galeni decretũ tot locis grauiter repetitum, asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisiueris, secunda ceruicis uertebra tibi trabem referet, cui terræ infosso axem infigimus. ipse autem dens, axis erit. prima uerò uertebra, cui caput in hoc circũactus motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trabi assimilatur ad axem reuoluto. Aut prima uertebra cardini confertur, ostio cõmisso: secunda autẽ, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentũ transuersim denti obductum, abunde commonstrat, primam uertebram nequaquam supra secundam flecti: si modò quiescente dente, prima uertebra antrorsum retrorsumq́ in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentũ id dentem in primæ uertebræ sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut primam uertebram adeò à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experiatur flexum? Porrò iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alterum primæ accommodat uertebræ, alterum secundæ. ac prima quidem ἐπιστροφεύς, secunda uerò ἄξων ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebrã, axis modo quiescentem, ac super quam alia circumuertitur: illo autem, uertebram, quæ tanquam ad axem circumuoluitur. Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundã in gyrum duci, iam sæpius asserui. Quòd uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poëtas Celsus mihi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi ceruicis explicat uertebras uiciatus sit, atq; ipse à se neutiquam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam, ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiã primùm assumpsisse uidetur, quæ meæ, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectò est quòd prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter edendum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super secundam celebrari uertebrã: ac deinceps non amplius mirari, quamobrem Galenus auditorem adeò solertem, in Mathematisq́ peregregiè institutum, in duodecimo de Vsu partium expetat: quum nemo ambigat, elegantem aliàs atque difficilem alicuius negocij descriptionem eo difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarrãte intelligitur, isq́ magis à Naturæ artificio, quod recensere proposuit, aberrat. Quòd uerò Natura præter flexum in anteriora, & in posteriora reflexum, etiam alios duos motus, quorũ alter in latera, alter in gyrum circũactuq́ fit, super primam uertebram non perfecerit, quemadmodum brachium femurq́ triplici motuum differentia moueri uoluit, hinc potissimùm factũ ducito, quòd primã uertebram magis ampliusq́
p 2,3 fig.I. quàm reliquas omnes dorsalis medullæ causa, [p] perforari operæprecium fuerit, quodq́ ob id unus duntaxat rotundus amplusq́ sinus in illa efformari nequiuerit, neque etiam occipitis os
q 1 fi.A. [q] foraminis sui occasione in unum tantùm grande caput extuberare potuerit, quod in illo primæ uertebræ sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie ageret. Quum itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendũ fuerit, omnisq́ propemodum duplex articulus simplici solum motui famuletur, meritò Natura caput supra primam uertebrã flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuit, nisi Natura hîc sui oblita, unum occipitis ossis caput in uno uertebræ sinu stringi, aliud uerò caput attolli, atque à prima uertebra prorsus disiungi cupiuisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens, ut articuli ossa mutuò essent cõtigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uacuam à Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primã uertebram moueri minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum continetur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia quamplurima nunc rectissimè formata, uitiare proposuisset. Super secundã itaque uertebram

Caput cũ prima uertebra super secundam.

A unus cardo, B alter.

Lib. 12 de Vsu partium.

ἐπιστροφεύς. ἄξων

Cur Natura caput super primam uertebrã simul quoque circumduci, & in latera inclinari noluerit.

Libro 4 de Administ. sectionibus.

Non potuisse caput super secundam flecti & reflecti, neq; etiam in latus inclinari.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flecteretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antrorsum duceretur, posteriori sede sursum eleuata, tunc dorsalis medulla in primæ uertebræ foramine prorsus coarctata compressaq́, abrumperetur. Deinde prima uertebra, supra secundã retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa in [r] anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primaq́ tunc uertebra à dente non præpedita, retrorsum liberè duceretur. Adde, caput neutiquam in latus supra secundam moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisse fieri. Aliàs enim necessum esset, primã uertebram in altero latere à secunda semper leuari, quod periculum nunc in circumactu non impendet.

r 3, 4 figuræ K, L.

Quibus uertebris motus lateralis committatur.

Porrò lateralem motum Natura insigni profectò industria omnibus ceruicis commisit uertebris, quæ singulæ seorsum in latus moueri nequeunt, uerùm simul omnes succedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput commodè secundario motu in latus citra omnem noxam feratur. At nunc rursus ad secundam ceruicis uertebram, ac sic deinceps ad quinque reliquas sermonem reflectamus, ueram duntaxat earundem constructionem enarrantes, ne casu quapiam noua disceptatione præsens Caput in immensum excrescat, atque ego nimium anxiè Galeni (cuius diligentiæ alioquin cum omnibus medicinæ studiosis plurimum debeo) sensa eruere, omnesq́ ipsius Anatomicos lapsus studiò commemorare, uidear.

Foramẽ secundũ par dorsalis medullæ neruorũ in posteriora transmittens.

Spina sex humiliorum ceruicis uertebrarum.

Secunda itaque ceruicis uertebra in posteriori tuberum, quibus illa primæ uertebræ cõmittitur, sede leuiter [s] exculpitur, ut cõmune cũ prima uertebra [t] foramẽ utrinq; cõstituat, quo [u] secundũ dorsalis medullæ neruorũ par, in posteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundæ articulatur uertebræ, [x] insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, cæteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt communia. [y] Hæc enim similiter atq; [z] illæ, posteriori donatur processu: qui hoc priuatim in ceruicis uertebris sibi uendicat, quòd suo mucrone [a] bipartitur, ac præcipuè secundæ uertebræ, triumq́ ipsi subiacentium. Sexta enim uertebra admodum obscurè sui processus diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima. quæ priuatim hoc cum sexta sortitur, quòd ipsius processus plerunque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoq́ ad superiorum thoracis uertebrarum [b] processuum imaginem suo mucrone accedat, nisi quòd ille his obtusior ampliorq́ relinquatur.

s 6 fig. p.
t fi. 11 r.
u 3 fig. ca. 11 lib. 4 I.
x 4 fig. q.
y 5, 6, 7 figuris f.
z 9 fi. t. & 8 fi. charactere 11.
a 8 fi. ξ, ϖ.
b 1 fi. ca. 16 N, O, P.

Cæterarum uerò ceruicis uertebrarum processus appendicibus carent, & lati, inæquales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferiorique sede caui, ac superiùs gibbi cernuntur, ac utrinq; modicè depressi. quod extuberans linea facit, quæ secundùm processus longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quæ caua est) quidam lineæ instar ductus, secundùm processus longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba sede, linea, ut ligamentum ab hac in cauæ sedis medium producatur: quod secundũ processus seu spinæ longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosq́ musculos à sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum hæ posteriorum processuum lineæ, in thoracis & lumborum uertebris conspectiores erunt, quòd & illarum uertebrarum processus insigniores sint, & ualidiori durioriq́ ligamento (quum minus moueri debeant) inuicem deligentur.

Hæc erunt obuia, si 7 fig. spinam cum spinis cæterarũ fi. contuleris. aut N, O, P obserues 1, 2 figuræ capitis 16.

Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censentur, in posteriori ceruicis sede repositi. ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebrarum spinas insertionem molirentur, hæ spinæ etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebris peculiariter machinata est, quia non adeò longas spinas à paruis illis uertebris, atque à thoracis lumborumq́ uertebris producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia in ceruicis posteriori sede, quàm in alijs dorsi partibus collocãtur, quemadmodum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, auditurus es fusissimè. Porrò musculorum etiam gratia secundæ uertebræ spina procerius, quàm aliquot ipsi succedentes spinæ, exeritur, cæterisq́ latior uisitur, quòd scilicet hæc priuatim [c] tertio musculorum caput mouentium pari, & [d] sexto quoque principium præbeat.

c 14 musc. tabula A, B.
d eadem tabula, K, L.

Secundã uertebram aliquot sibi subditis maiorem esse.

Ne tamen iniustè Natura ex gracili uertebra prolixiorem latioremq́ educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subditis grandiorem effecit: uerùm non tam spinæ producendæ gratia, quàm ut secunda articulationi abundè sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebram inferiori maiorem creauisse. Secũda enim crassior, & maior ualidiorq́ est tertia: dein primam transuersorum processuum occasione, omnibus ceruicis uertebris latissimam esse, suprà docuimus.

Transuersorũ ceruicis uertebrarum processuũ natura.

Cæterum transuersi processus in reliquis colli uertebris non admodum exporriguntur, [e] & imprimis secundæ uertebræ, cui breuis & simplex utrinque transuersus obtigit processus. Videtur autem is in secunda uertebra minus quàm in alijs prominere, breuiorq́ esse, propter huius uertebræ

e 5, 6, 7 figuris u.

tube-

tuberum,quæ primæ ſinus ſubeunt,amplitudinem,craſſitiemq́. Inſuper hæc tuberum amplitudo in cauſa etiam eſt, [f] foramen quo tranſuerſus ſecundæ proceſſus perforatur, non rectà,ſed obliquè exculptum uideri,ſecus atque in prima ceruicis uertebra, [g] & quinque ſecundæ ſubiectis,quarum tranſuerſus proceſſus recto amploq́ foramine peruius eſt. Neque profectò hactenus in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quæ tranſuerſum proceſſum non geſſerit perforatum. Verùm proceſſus ſeptimæ canum ſimiarumq́ uertebræ tranſuerſum proceſſum, abſque foramine frequenter adinueni. Huiuſmodi foraminibus ſolæ ceruicis uertebræ ornantur, in hoc perforatæ, ut [h] uenã arteriamq́ ſurſum ducant, quæ dorſali medullæ, ac tandem ipſi cerebro ſanguinem ſpiritumq́ deriuant. Præterea quatuor uertebræ, quæ ſtatim ſecundam ſequuntur, hoc etiam peculiariter ſibi uendicant, quòd illorum [i] tranſuerſi proceſſus ampli & bifidi ſunt: non tamen interim, ut earundem ſpinæ, aſperi & inæquales. Tranſuerſi enim proceſſus forma inuicem reſpondent, & interior ipſorum pars ſemper latior eſt, elatiusq́ ipſa poſteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quaſi uertebris eſt forma, & illæ perpetuò uarijs modis protuberãt atque exaſperantur. Hæc tranſuerſorum proceſſuum amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua ſpinas bifidas eſſe prius relatum eſt, nimirum muſculorum ortus inſertionisq́ gratia. Vt enim alios huius ſedis prætercam muſculos, utrinque tranſuerſis uertebrarum proceſſibus priuatim [k] duos committi in ſecundo libro ſcribemus, quorum beneficio collum, & poſtea conſecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi muſculi in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori tranſuerſorum proceſſuum ſedi, alter uerò poſteriori aſcribatur. Septima autem ceruicis uertebra tranſuerſos proceſſus latos quidem exigit, at admodũ obſcurè bipartitos. Quum enim ampli procerìq́ ſint, nulla incumbit neceſſitas, eoſdem quoque bifidos fieri, præcipuè quando muſculi collum in latus ducentes, non adeò ualidè ſeptimæ ac cæteris committantur, quòd hæc illis ueluti baſis in dicto colli motu ſubiaceat, ac obſcurè non ſecus quàm thoracis uertebræ in latus moueatur. [l] Aſcendentes [m] deſcendentesq́ proceſſus, quibus uertebræ mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebris ſecundæ ſubiectis ſimiles ſunt, & ſecunda quoque deſcendentes proceſſus obtinet, aliarum proceſſibus non diſsimiles. Qui itaque deorſum ſpectãt, & ſubditæ cõmittuntur uertebræ, orbiculari ſinu nihil minus quàm altè inciſo, & ab anteriori ſede inſigniter obliquè deorſum in poſteriora ducto, ornantur. Aſcendentes uerò proceſſus, qui incumbenti articulantur uertebræ, tuberculum orbiculare habent, quod adeò leuiter ſuperficietenusq́ extuberat, ut ignores ſinuum'ne id an capitum numero aſcribere debeas. Hoc tuberculum aſcendentium proceſſuum ſinui congruit: & cartilagine perinde ac ſinus incruſtatum, ab anteriori ſede deorſum in poſteriora admodum etiam obliquè fertur. id quod non obiter conſiderandum eſt. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebris, quæ thoraci propiores ſunt, minor ſemper, ac ſecundùm corporis longitudinem rectior euadit, quòd illæ uertebræ nõ adeò laxè ac ſuperiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari, debeant. Aſcendentes itaque proceſſus ſuo tuberculo, ſinum deſcendentium proceſſuum ſubingrediuntur, atque ita ſecunda ceruicis uertebra tertiæ duplici articulo alligatur, ut tertia quartæ, & ſic reliquæ omnes ad thoracem uſque conſequentes. Septima enim ceruicis, primæ thoracis aſcendentes proceſſus excipit. Verum Natura non ſolum ceruicis uertebris laxiores communicauit articulos, ſed ut commodius aptiusq́ quàm reliquæ dorſi partes, collum inſigni & quo maximè indigemus uſu, moueri poſsit, ipſa aliud quoque proprium colli uertebris adhuc elargitur. Quum enim uertebrarum thoracis & lumborũ corpora inuicem planis minimeq́ extuberantibus cõmittantur ſuperficiebus, ad eum modum quo duo læuigati ampliq́ aſſeres mutuò incumberent, Natura [n] inferiorẽ ceruicis uertebrarũ corporis partem oblongam, capitisq́ alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberare uoluit, ac [o] ſuperiorem corporis uertebrarum partem amplo ſinu ita excauauit, ut oblongum ſuperioris uertebræ corpus in hunc ſubditæ uertebræ ſinum ingrediatur, uertebrarumq́ compago ad mouendum promptior conſurgat. Atque hæc compactionis ſpecies in ſecundæ uertebræ cum tertia, & deinde in aliquot ſubiacentium uertebrarum nexu magis eſt cõſpicua. Colli autem ſeptima, primæ thoracis quaſi omnino plana innititur ſuperficie, ac etiam ipſius corpus elatiori ſede non adeò atque ſuperiorum uertebrarum excauatur: quod præcipue accidit, quia ſuperiores laxius inferioribus moueri, ex uſu fuit. Cæterùm quàm tutò uertebræ inuicem ligamentorum ope colligentur, quamq́ ſtudioſe Natura laxis his oſſium connexibus proſpexerit, muſculi & uertebrarum ligamenta in ſecundo libro affatim oſtendent. Nunc interim DEI opificium ſummopere admiremur, quòd is ſimul & ſecuritati, & multiplici motui tam incredibili induſtria prouiderit: & quãuis fortè crebriores ceruicis noxas luxationesq́, quàm reliquarum dorſi partium fieri conſpicimus, nihilominus tamen adhuc magis obuerſetur animo,

Marginal notes (left):
f 5,7,11 figur. x.
g 8 fi. x.
h ultima 3 lib. figura ſ.
i 8,10 fig. y, z. & 9 figuræ numeri 7,8,9,10.
k 8 muſc. tabul. alter C notatur. 14 autem tab. alter N.
l 9,11 fig. z, & numeri 8 fi. 3, 4.
m 6, 7, 9, 11 fig. y.
Hic confer ceruicis uertebras, thoracis et lumborum uertebris fi. capit. 14.
n 9 fi. ſ, & 8 fig. ſ.
o 9 fi. x, ſ, x. Nonæ autem figuræ numeri 1, 2.

Marginal notes (right):
Foramen trãſuerſorum proceſſuum.
Aſcendentium & deſcendentiũ proceſſuũ natura.
a b Metire obliquum ductum ab a ad b.
Corporũ ceruicis uertebrarũ contextus.

mo,tantam hominum frequentiam in collo eius laxæ articulationis uitio neutiquam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitæ munia incommodi rigida immobilisꝗ ceruix adferat. Quòd uerò ſecundæ uertebræ corpus in [p] anteriori ſede non planum reliquorum colli uertebrarum corporum modo uiſitur, at tubere ſecundum longitudinem ducto amplioris lineæ forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis latus deprimatur, [q] muſculi illi in cauſa cenſendi ſunt, qui collum flectentes, & hac ſede coëuntes, in iſtam uertebræ corporis formam ualidius inſeruntur. Verùm quum tertia ceruicis uertebra ſecundæ ſubiaceat, & utriuſque lateris collum flectens muſculus ſupra hanc etiam inſeratur, non mirum eſt, anteriorem corporis tertiæ ceruicis uertebræ faciem ſecundæ uertebræ nonnihil eſſe conſimilem: imò dictorum muſculorum occaſione omniū ceruicis uertebrarum ſedem ueluti compreſſam, non autem ut thoracis lumborumꝗ uertebræ ſemicirculi inſtar, protuberantē uideri. Quæ quum ita ſe habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebris non eundem proceſſuum numerum obtigiſſe. Ne autem aliquid hîc prætermiſiſſe uidear, neceſſum fuerit uel Galeni nomine alicuius uertebræ ceruicis proceſſus ita recenſere, ut undecim numero in illis proceſſus adinuenias: totidem nanque proceſſus colli uertebris à Galeno aſcribuntur. Aſſumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut ſextam colli uertebram, ac primùm duos numerato proceſſus in ſuperiori corporis ſede, utrinque uidelicet unum ad latus ſinus, cui incumbentis uertebræ oblongum corpus inſidet. tertium autem & quartum recenſe duos aſcendentes proceſſus, qui incumbentem ſubeunt uertebram. quintum uerò & ſextum, duos deſcendentes, quibus ſubditæ uertebræ aſcendentes proceſſus excipiuntur. Porrò ſeptimum, octauum, nonum & decimum numerabis, tranſuerſos proceſſus: qui quum utrinque ſint ſinguli, ac illi rurſus gemini bifidiꝗ cernantur, quatuor cōſtituūt proceſſus. undecimus erit ipſe poſterior proceſſus, ſeu ſpina. Verùm quum uertebræ, quibus geminis utrinque tranſuerſus accidit proceſſus, ſpinam quoque [r] bipartitam gerant, nihil obſtiterit, cur minus hîc duodecimum quoque fingas, Galeni numerū aucturus. Item quia [s] oblongum uertebræ corpus inferiori ſede proceſſus modo quoque educitur, quid prohibebit & id pariter decimi tertij proceſſus loco, cæteris adijcere? Quòd autem in prima ceruicis uertebra, & ſecunda, ſeptimaꝗ alius proceſſuū obſeruetur numerus, atque ille adhuc in iſtis uarius, uel me tacente citra negocium prompte colligitur. [t] Foramina in uertebrarum lateribus neruis à dorſali medulla tranſmittēdis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem ſerie ſub ſecunda ceruicis uertebra ad ſacrum uſque os cōſtituuntur. Inter latus enim poſterioris ſedis corporis uertebræ, & aſcendentes deſcendentesꝗ proceſſus, ſinus quidam [g] ſupra [h] infraꝗ in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximæ uertebræ ſinu commune foramen efformat, quo neruus proſilit. Iſti ſinus in omnibus uertebris nō pari ſe habent modo. in ceruicis enim uertebris ſemicirculus in ſuperiori uertebra, & ſemicirculus in inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis conſtitutionem præſtante. Aut ſi quis ad amuſsim ſingula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulò maiorē portionem foraminis conſtituit, ipſa ſuperiori. [i] Sinus enim in ſuperiori uertebræ parte exculptus, [k] inter proceſſum aſcendentem, & proceſſum quem elatior corporis uertebræ pars producit, profundior eſt [l] ſinu, qui [m] inter deſcendentem proceſſum, & corpus uertebræ cælatur. In lumborum uertebris prorſus contraria eſt ratio. ſuperior enim uertebra, ſuperiorem foraminis ſedem lateraꝗ efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, ſeu ueluti tertiam circuli partem duntaxat conſtituente. Sinus enim in illis uertebris inter corpus ac deſcendentem proceſſum exculptus, multis numeris eius cauitatē ſuperat, qui in ſuperiori uertebræ parte inter corpus ipſius & aſcendentem proceſſum cælatur. Thoracis autem uertebræ medio ſe habent modo. quæ enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebris hoc neruorum foramine reſpondent: quæ iuxta lumborum uertebras conſiſtunt, lumborum etiam uertebris in foraminis forma aſsimilantur. Quamobrem uerò Natura, in alia ſede neruorum foramina [n] inter occipitis os & primam uertebram, ac rurſus [o] inter hanc & ſecundam cælauerit, quàm in reliquis uertebris, cuiuis obuium eſſe arbitror, qui primæ uertebræ cum capite, & eiuſdem uertebræ cum ſecunda articulorum compagem ſedesꝗ ex præcedentibus intellexerit. Hæ nanꝗ liquidò commonſtrant, in lateribus articulo occupatis, uertebras illas inſculpi neutiquam potuiſſe, niſi prorſus infirmum inualidumꝗ Natura hîc feciſſet contextum, & mutuo oſsium in aſsiduis motibus affrictu, neruos rumpi uitiariꝗ cupiuiſſet. Qua uerò prouidentia hæc foramina [p] in ſacro oſſe exculpſit, in eius oſſis hiſtoria percurram. Cæterùm quòd ad præſens Caput adhuc ſpectat, colli uertebræ aliud nihil ſibi priuatim aſciſcunt. Nam etſi omnium uertebrarum ſecundam ſequentium corpora ſuperius inferiusꝗ, & ipſius etiam ſecundæ corpus infra appendices in minoribus natu oſtendant, id quoque omnibus uertebris ſecundæ ſubditis commu

Proceſſuū numerus.

Lib. 13 de Vſu partium.

Foraminum neruos in latera trāſmittentium natura.

In colli uertebris.

In lumborum uertebris.

In thoracis uertebris.

Vertebrarum appendices.

p 5, 10 fi. λ, μ, ν.

q 8 muſcul. tab. A, B.

Obſeruato hîc 8 figurā cuius numeri, proceſſus ſeriatim denotant.

r 8 fi. ſ, π.

s 8 fig. ρ, & 9 fig. ſ.

t fi. ca. 14. Q, Q.

g 8, 9 fig. ε.

h 7 fig. τ.

i 8, 9 fi. ε.

k 9 fi. inter δ & ϑ.

l 7 fig. τ.

m 7 fi. inter β & ε.

n 2 fi. ca. 11 lib. 4 H, & 3 fig. F.

o 2 fi. ca. 11 li 4 N, & 3 figura I.

p 2 fi. ca. 11. lib. 4 charact. 25. ad 30 uſq; & 3 fig. E. ad 56.

commune est. Quemadmodũ & uertebras non uno osse in puerulis efformari, nulli negatum est uertebræ. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicũ more cõmissis. Apparet autem hæc unio, ubi primæ[q] anterior pars consistit, &[r] quà aliæ in spinam exacuuntur.[s] Reliquæ autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebræ præter appendices, tribus extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, secundùm spinæ ducitur longitudinem, à foramine dorsali medullæ parato ad spinæ usque apicem pertinens. Aliæ autem duæ ab eodem foramine productæ, corpus uertebræ à duobus transuersis processibus reliquisque uertebræ posterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac hœdo est cernere. Quamuis id in puerulis obseruari malim, quòd ipsis ossium noxæ crebrius quàm ætate confirmatis oboriantur. Cæterùm in ætate paulò prouectioribus, hæc ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicum connexus obliteratur, uerùm uertebrarum corpora aliàs magno interuallo ob cartilaginei ligamenti interuentum dissita, adeò coalescunt, ut modò tres modò quatuor uertebras in illis ita concreuisse, ac simul in cemiterijs effodi uideas, ut inuicem diuelli nulla ratione queant. Coalitus iste quorundã processuum fit interuentu, quos corpus unius uertebræ ab externa ipsius superficie in aliud producit. Cæterum coalitum hunc in causa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quòd nequaquam dorsum extendant, ipsique magis incuruentur, neminem ambigere reor, præcipuè si quis aliquando gibbosi uertebras inspexerit, hasque incuruatas, & suis corporibus pertinacissimè unitas. Quanquam ad hæc, difficilem in senibus motum augent ossium superciliorũ mira asperitas, & ossium tubercula, quæ capita in suis sinibus moueri prohibent. Postremò & insignis ligamentorum duricies, promptè uertebras moueri uetat.

q 2 fig. M. 3,4 fi. L.
r 3,4 fi. X.
s prima linea, in 7 fi. à foramine illo per s duceretur. secunda autẽ & tertia à foramine per r & r.

Vertebram in pueris plurib. constare ossibus.

Vertebrarum in senibus nexus.

DE THORACIS VERTEBRIS.
Caput XVI.

PRIMA XVI CAPITIS FIGVRA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

DVODECIM thoracis uertebrarum eas hîc delineauimus, quas ostendendæ illarum descriptioni sufficere duximus. Integra enim dorsi uertebrarum series, figura decimo quarto Capiti præposita, ac dein tribus integram ossium compagem ad huius libri calcem exprimentibus proponitur. Thoracis autem uertebræ simul cum costis, quæ illis articulantur, etiam seorsum duabus prioribus figuris exprimuntur, quæ decimo nono Capiti præfigentur. Prima uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebris anteriori parte delineatam ostendit, cui ferè decem superiores thoracis uertebræ correspondent.

Secunda, eandem uertebram, quæ prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert.

Tertia, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur.

Quarta duodecimam thoracis uertebram posteriori etiam facie expreßimus.

A 1, 2, 3, 4 *A in omnibus obseruatur figuris, superiorē corporis partem notans, qua superpositæ cōmittitur uertebræ. Cæterum quia superiori parti inferior prorsus respondet, abs re fuisset uertebram thoracis ab inferiori facie delineare. Φ uerò in tertia figura positum, appendicem notat superiorē corporis uertebræ, quæ adhuc post ossiū coctionē & emundationem ferè relinquitur.*

B 1 *Medium eius sinus, quem duabus uertebrarum corporib. communem esse dicemus, cuiq; costæ radix inarticulatur.*

C 1 *Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebræ corporis sede sculpitur, quæ tanto minor est superiori parte B insignita, quanto communis sinus costæ articulandæ paratus, ad subiacentem uertebram magis, quàm ad superpositam pertinet.*

D 3 *Sinus undecimæ uertebræ, cui undecima dextri lateris costa inarticulatur.*

E 4 *Sinus duodecimæ uertebræ, cui duodecima dextri lateris costa coarctatur.*

F 4 *Sinus asper & profundus, ex quo ligamentū prodit, duodecimā costā suæ cōnectens uertebræ.*

G 2, 3, 4 *Foramen grandius posteriori uertebræ corporis sedi, quæ dorsalē medullam respicit, incisum.*

H & I 1, 2, 3, 4 *Transuersi processus uertebrarum thoracis.*

K 1 *Sinus in apice transuersi processus, cui costa articulatur, conspicuus.*

L 1 *Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.*

M 1 *Sedes transuersi processus caua. Quòd autem in reliquis tribus figuris posteriorem uertebrarum faciem exprimentibus, transuersi processus nonnihil decliues ferri apparent, ob hoc euenit, quòd in his delineationibus superioris uertebrarum partis magna conspicitur portio. Oculi enim acies ad posterioris sedis medium, studiò non fuit directa.*

N, O, P 1, 2 *Spina, seu posterior processus. ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallū inter N ac O una est superficies superior, & aliud interuallū inter N & P altera est superficies superior. Verùm prima figura tertiam ipsius processus superficiem notat, quæ inferior est, ac inter O & P consistit. Quod autem iuxta N in prima figura inumbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.*

Q 1 *Linea in tertia superficie extuberans, quæ aspera & inæqualis est.*

R 3 *Spina undecimæ thoracis uertebræ.*

S 4 *Spina duodecimæ thoracis uertebræ.*

T, V 1 *Vertebrarū thoracis, quæ supra duodecimā consistunt ascendentiū processuū anterior sedes.*

X, Y 2, 3 *Ascendentium thoracis uertebrarum processuum posterior sedes, qua illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.*

a b 2, 3 *Descendentium thoracis uertebrarum processuum exterior sedes.*

c 1 *Hic uidetur dextri descendentis processus anterior sedes, quæ sinuatur, cartilagineq; obducitur, & ascendentis subiectæ uertebræ processus tuberculum excipit.*

e, f 4 *Ascendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, undecimam subeuntes uertebram.*

g, h 4 *Descendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, qui ascendentium primæ lumborum uertebræ processuum finibus inarticulantur.*

Plurimū duodecim thoracis esse uertebras.

THORACIS uertebræ numerantur[a] duodecim, præterquam quòd aliquando, tametsi raròe, aliquibus uel deest una, uel superest. Sed deesse rarius, quàm superesse, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim singula thoracis donata uertebris mihi occurrerunt, quum interim hactenus undecim tantum uertebras nunquam uiderim. Neque etiam lumborum ceruicisq; uertebrarū numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Præterea, etsi thoracis uertebræ pari constent numero, non tamen in omnibus eandem articulationis commonstrāt speciem. Quum enim una thoracis uertebrarum sit, quæ uertebram ipsi superpositam ascendentibus processibus & subiectam descendentibus pariter subeat, duabus'ue excipiatur uertebris, hæc tamen nō eadem (licet duodecim tantum thoracis sint uertebræ) se offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uerò duodecima, aut alia quæpiam interdum hoc articuli genere proximis committitur uertebris. Quò igitur accuratius, quænam hæc sit, quaq; ratione alijs coarctetur, quiuis promptè intelligat, præsens negocium descriptu utcunque arduum, sed demonstratu mihi perfacile, quàm potero diligentissimè modò

Quandam uertebram supra infraq; ab alijs suscipi.

a. fi. cap. 14 C, D. Integræ K ad L. Dein totus uertebrarū contextus 1, 2 fig. cap. 19.

dò aggrediar, omnes thoracis uertebrarũ partes ordine enarraturus, ut in quibus illæ inuicem pugnent, ocyus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebris nõ mediocris occurrit differentia.[b] Primùm itaque thoracis uertebrarum corpora tantum magnitudine inter se discrepant, quantum una, alia collo uicinior consistit. Primæ nanque thoracis uertebræ corpus magnitudine admodum duodecimæ corpori cedit.[c] Deinde corpus primæ, superiori sua sede, qua septimæ ceruicis cõnectitur, non omnino planũ est, sed modicè utrinque ad latus extuberat, ceruicisq; uertebrarum[d] corpora obscurè imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana constat superficie,[e] quemadmodũ & inferior superiorq; omnium thoracis uertebrarũ corporum superficies. Nullum enim thoracis uertebrarũ corpus inferiori parte, uel leuissimè in longum decliue protenditur, & in subsequentis uertebræ corporis sinum ([f] ceruicis uertebrarum ritu) desinit. Vtcunque etiam aliter Galenus attestetur, parem quodammodo articulationem thoracis uertebris tribuens, quam in præcedenti Capite ceruicis uertebrarum corpora moliri docuimus. Ad hæc, primæ secundæq; thoracis uertebrę corpus, nõ adeò anteriori parte rotundũ seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrarũ corpora, quæ multo magis quàm supremarũ corpora ad circuli seu literæ C conuexi imaginem accedunt, proceriusq; in thoracis amplitudinẽ protuberant. Videntur enim duæ superiores thoracis uertebræ, ceruicis uertebrarum modo, in anteriori corporis sui sede depressæ, multoq; (ut sic dicam) ampliores, quàm profundiores, ac ad cõuexum semiparenthesis (potius quàm C formatæ. Quod ipsis priuatim cùm articulationis laxo motui aptæ gratia, tum[g] musculorum collum flectentium occasione oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq; ceruicis uertebrarum corporibus insternũtur, ut liquidò constet, ea corpora ab illis comprimi. Reliquarum autem uertebrarum corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt quoque. Præterea omnibus thoracis uertebrarum corporibus hoc commune accidit, quòd utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verùm ut costarum capitula in illo articulo uariant, ita etiam ijsdem omnino sinibus non omnes uertebræ decorantur. Vbi enim prima thoracis secundæ committitur, & secunda tertiæ, atq; ita deinceps ad nonæ usque cum decima cõplexum,[h] sinus quidam in ambobus lateribus iuxta[i] foramina neruorum nomine parata insculpitur. qui utrarumq; inuicem colligatarum uertebrarum corporibus communis existit, ac partim in superioris uertebræ corpus, partim in inferioris excinditur. quanquam interim huius sinus grãdior portio ad inferiorem uertebram potissimum pertineat. Sinus iste incrustatur cartilagine, & obtusi anguli penè forma cælatus est, quemadmodũ & costarum[k] capitulũ sinum subiens anguli obtusioris modo extuberare, in costarũ tractatione commonstrabimus. Cæterùm prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodecima adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebris non communem, in ipsiusq; corpore duntaxat incisum. Ad superiorem enim sedem corporis primæ thoracis uertebræ, sinus utrobique exculpitur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine oblitus, cui primæ thoracis costæ radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorẽ huius sinus sedem alius insigniter profundus cõspicitur, asper & inæqualis, & foraminibus quibusdam oppletus, neque cartilagine inunctus, à quo ualidissimum prodit ligamentum costam in suo sinu robustissimè stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimæ costæ gratia insculptus, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq; asperum, sed minus quàm postremò dictus primæ uertebræ sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam firmius uertebrę adnectenti nomine cælatur. Postremò thoracis uertebrarum corporibus etiam substãtiæ ratione quædam accedit differentia. quanto enim cuiusq; uertebræ corpus grandius maiusq; est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inæqualibus uarijsq; foraminibus incerta serie interstinctum, in quæ uenæ arteriæq; corpus uertebrarũ enutrituræ subintrant. Nisi enim uasorum surculi crassorum ossium substantiæ insinuarentur, impossibile esset mediam intimamq; & à superficie remotissimam ossis substãtiam, sibi nutrimentũ (quandoquidem ita distat) allicere. Inter cætera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerũt,[l] q; in posteriori corporis uertebrarũ sede dorsalẽ medullã respiciẽte. Vbi in plurimis uertebris unũ peculiare cernitur foramen, pro uertebrę mole magnum, & asperum, & in multa desinens foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborũ uertebris uideatur adscribere, si tamen quis singula studiosè rimabitur, conspiciet primam lumborũ & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebras ipsis superpositas, hæc foramina pro illarum magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq; uertebrarũ corpus fungosius, quàm cæterarum omniũ esse. Quòd scilicet magnæ sint uertebræ, & cauæ uenæ[m] caudicem sibi innitentem non sortiantur, ac duntaxat[n] uenæ pari carentis propaginibus implicentur. In[o] trans-

Marginal notes (left): *b c Hanc articulationis, ut & molis quoque differentiam, ostendit 1 fig. integrarum. ac fi. cap. 14.* — *d 9 fi. cap. 15 κ, κ, ∂.* — *e 1, 2, 3 fi. A.* — *f 8 fi. cap. 15 f & 9 fi. f.* — *g 8 musc. tab. A, B.* — *h 1 fi. B, C. Sed manifestius 3 fi. cap. 19 X, d.* — *i 1 fi. ca. 14 Q, Q.* — *k 4 fi. 19 cap. L. Hæc petes ex 4 fi. E, F.* — *l 2, 3. 4 fi. G.* — *m fi. 6 cap. lib. 3. præpositæ f. uersus e.* — *n Eiusd. fi. F, dein G.* — *o 1, 2, 3, 4 fi. H, I.*

Marginal notes (right): *Thoracis uertebrarũ in corporibus differentia.* — *Libro de Ossibus Cap. 9.* — *Ex sinibus quibus costæ articulantur differentia.* — *Differẽtia ex corporum substantia.* — *Libro de Ossibus Cap. 10.*

Differentia à transuersis processibus.

uersis processibus, uertebræ thoracis etiam inuicem uariant, uerùm non adeò ut Galenus in decimotertio de Partium usu prodidit, decimã & duas ipsi succumbentes transuersis priuans processibus. Omnibus enim thoracis uertebris utrinq; unus transuersus obtigit processus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebris uix quicquam differt. decimæ autem uertebræ transuersi processus minus, quàm superiorum uertebrarum, extuberant, ut etiam decima, quæ ipsi cõmittitur costa, admodum parua spuriaq; est. Vndecimæ uerò uertebræ transuersi processus minores adhuc decimæ sunt, & duodecimę processus adhuc minores ipsius undecimæ: nimirum quòd non tantus horum processuum usus, atque superiorum uertebrarum processuum, sit. Cæteris enim omnibus costæ articulantur, quarum gratia thoracis uertebræ ualidissimos crassissimosq; processus transuersos sibi uendicãt. Duodecimæ uerò & undecimæ transuersis processibus costæ non articulantur. duæ enim infimæ utriusque lateris costæ, unica tantum ad uertebrarum corpus articulatione committũtur, reliquis interim ad uertebrarũ corpora & processuum transuersorum apices dearticulatis. Ad[p] apices nanque transuersorum processuum nouem superiorum thoracis uertebrarũ sinus cartilagine incrustati uidentur, quibus costarum[q] capitulum articulatur. In transuersis autem decimæ uertebræ processibus eiusmodi sinus aut nulli, aut interdum obscuri conspiciuntur: in duarum uerò infimarum processibus prorsus nulli occurrunt. Præterea sinus in transuersorum processuum apicibus sculpti, omnes quidem anteriori processuum sede habentur: uerum alij superiorem, alij mediam magis occupant. Primæ enim uertebræ transuersorum processuum sinus deorsum spectant, nonæ uerò sursum, mediæ autem medio se habent modo.

p 1 fi. K. & 3 fig. cap. 19 c, b.
q 4 fig. ca. 19 M.

Libro de Ossibus, & octauo de Admi. dissec.

Quod Galenus quidem parum animaduertisse uidetur, quum costarum nexus explicãs, huiusmodi sinus omnes deorsum spectare, atque inferiori apicis transuersorum processuum sede insculpi arbitratur. Qui decimam thoracis uertebram, & duas huic subiectas nequaquã transuersis processibus ob id debebat priuare, quòd illi totius dorsi in latus motum essent præpedituri. Si enim motus illius ratione Natura transuersos processus illis uertebris abesse uoluisset, nõ magis uertebras decimæ (quam Galenus suprà infraq; suscipi tradidit) subditas, quàm superpositas, debuisset illis processibus priuare. Nam si inferiorum uertebrarũ transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profectò superiores non minus motui, quàm inferiores obstitissent. Quemadmodum enim dorsi pars, quæ uertebræ suprà infraq; exceptæ subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiã superiacentem partẽ deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculũ dorsum in latus duci debeat, cuius semicirculi circumferentiæ medium punctum uertebra illa meritò censetur, quæ suprà infraq; suscipitur, quæcunq; etiam hæc sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebram utrinque susceptam intellectu difficili, immorari? quum decima & duæ ipsi succumbentes thoracis uertebræ tam insignes transuersos processus habeant, quàm illorum usui in musculorum exortu insertioneq; expedit.

In Lib. de Ossibus.

Tum alibi sæpius, tum maximè 8 de Admi. dissec.

Quinetiã Galenus sui nescio quàm memor, passim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebræ corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (uti sanè non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duæ ipsi subditæ necessariò transuersis donarentur processibus? Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrarum spinas sermoni subnexuerimus.

A spina differentiæ.

Natura enim omnibus thoracis uertebris spinam toto ductu simplicem, minimeq; [r] bifidam largitur. Atque huius spinæ in omnibus uertebris non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores[s] longissimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex ampla basi in mucronem sensim desinentes, trianguliq; imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiori nanque sede[t] rectam acutamq; ostendunt lineam, secundùm ipsarum longitudinem exporrectam, & deinde utrinq; ad[u] latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, similẽ etiã obtinent lineã. adeò ut spinæ unius, tres longæ acutæq; lineæ, ternas superficies efforment: quarum[x] duæ superiorẽ spinæ sedem cõstituunt, quæ superiorẽ uertebrã respicit, atq; harum una utrinq; habetur. [y] tertia superficies inferiorem cõstituit sedem, subiacẽtis uertebræ spinæ incumbentẽ. Tres istæ superficies in eadem spina in nouẽ superioribus uertebris, ut plurimùm pares & æquè amplæ cernũtur, et duæ superficies exactè læues sunt. tertia autem & inferior aspera est, & ueluti[z] linea secundùm ipsius longitudinẽ ducta interdiuiditur. Ab hac tertiæ superficiei linea ligamentũ prodit, quod lineæ duabus superficiebus cõmuni inseritur, ac inuicẽ spinas colligãs, interuallumq; earundẽ opplens, dextros spinæ musculos à sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod[a] inter ulnam & radium, [b] ac inter tibiæ os & fibulam consistere dicã. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsæq; spinæ à lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depressæ. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebræ, spinam exigit: neq; hæc triangularem

r 8 fig. 15 cap. ξ, ϖ.
s 1, 2 fig. N, O, P.
t 2 fig. N.
u 1, 2 fig. O, P.
x 2 fig. una ab O ad N. altera ab N ad P.
y 1 fig. inter O et P.
z 1 fig. Q.
a 1 fig. cap. 1 lib. 2 a inter E & I.
b 7 mus. ta. S, T, V.

rem

rem illam imaginem adeò scitè commonstrat. Duæ enim superiores superficies, amplæ admodum sunt. tertia autem inferior'ue angusta cernitur, nec ualde depressa, sed insigniter aspera & inæqualis. Præterea spinæ huius mucro obtusus amplusq́ est, non ut superiorũ uertebrarum spinæ acutus & strictus. Vndecimæ uertebræ [c] spina, adhuc minus quàm decimæ exporrigit, & utrinq; magis adhuc deprimitur, ampliorq́ (si superiora inferioraq́ inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcta & aspera uisitur, huiusq́ spinæ mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimæ [d] spina, adhuc magis à superiorum uertebrarum spinis uariat, ad lumborum uertebrarum [e] spinæ imaginem magna ex parte accedens, quæ utrinque admodum depressa est: & si summum imumq́ spectes, admodum lata & ampla. Cæterùm ut omnibus uertebris non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinæ ductu inuicem discrepant. Nouem nanque superiorum thoracis uertebrarum spinæ, ut & ceruicis, insigniter decliues feruntur, seu à summo ad imum tendunt. Decimæ autem thoracis uertebræ spina minus quàm superiorum spinæ deorsum conniuet, magisq́ rectà retrorsum fertur. Vndecimæ spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimæ spina uincit. Verùm interim harũ nulla adeò rectà fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quàm sursum, uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrarum spinis accidit, deorsum magis quàm sursum spectantibus. Atque hæc in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs ferè quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchrè quadrans. His enim decimæ thoracis uertebræ spina neque deorsum neque sursum uergit, & duæ deinceps, quæ statim decimæ subijciuntur, spinam habent obscurè superiora suo mucrone spectantem. Reliquæ uerò has adhuc subsequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas. longè profectò secus, quàm homo, cui ne unius quidem uertebræ spinam sursum magis, quàm deorsum, inclinare, nemo uerè asserturus sit. Transuersi colli uertebrarum processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu à summo ad imum deberet porrigi: uerùm id adeò obscure leuiterq́ fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebrarum processus non perfunctoriè consideraueris, dices illos [f] externo seu posteriori eorum latere, deorsum respicere: [g] interno autẽ seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebrarum processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quàm deorsum, feruntur. Verùm [h] superior eorundem pars gibba uisitur, [i] inferior caua, & nonnihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimæ thoracis, non solùm sursum conniuẽt, uerum etiam egregiè retrorsum ducuntur, quemadmodũ & undecimæ & decimæ processus nonnihil sursum spectãt. [k] Transuersi lumborũ uertebrarũ processus admodũ obscurè sursum ducuntur: quanq̃ uertebra sacro osi cõmissa, paulò manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebrarum perquàm conspicuè & manifestò deorsum tendunt. Thoracis autem uertebrarum processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verùm lumborum uertebrarum processus insigniter in altum obliquè porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amussim conueniunt: si modò uertebrarum numerum exceperis. plures enim lumborum uertebræ canibus & caudatis simijs obtigerunt, quàm hominibus, qui etiam plerunque à canibus una thoracis uertebra superãtur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresq́ thoracis uertebrarũ processus constituũtur. illi uerò [l] quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quæ nunc subsequitur serie disponũtur. Vertebrarum omnium quę suprà sacrum os habentur, articulationis, quę nuper dictis efficitur procesibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis finibus excipit. adeò ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiat, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipit, [m] superiori quidem occipitis ossis capitula, [n] inferiori autem secundam ceruicis uertebram. [o] Duodecima uerò thoracis (nisi alia quæpiam interdum sit) utrinque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque hac uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, priori articulationis generi committuntur. superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quæ autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentẽ ingrediuntur. atque ita prima lumborum uertebra à secunda suscipitur. Thoracis uertebræ supra utrinque susceptam repositæ, eandem in ascendentibus descendentibusq́ procesibus speciem cum [p] colli uertebris obtinent. Sunt autem hæ thoracis uertebræ, secundũ Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsu partium decem. Is enim hîc undecimam, illic ue-

Marginalia (left): c 3 fig. R. — d 4 fi. S. — e 2 fi. cap. 17. C, D, E, F, G. — Obseruato fi. cap. 14. & 2 & 3 fi. integrarum. — f 8, 10 fi. cap. 15 x. — g earundẽ fig. z. — h 1, 2 fi. L. — i 1 fi. M. — k 1, 2, 3 fi. cap. 17. H. — l fi. cap. 14 N, O. — m 2 fi. 15 cap. N suscipit 1 figuræ B. — n 4 fi. 15 cap. Y suscipit 5 figuræ C. — o fi. cap. 14 E. & 3 integrarũ ad 12 costam. — p 7 fi. 15 cap. ß. dein 9 fig. A. & 11 fi. ß, A.

Marginalia (right): Spinarum ductus. — Libro de Ossibus, & libro 13. de Vsu partium. — Transuersorum processuũ ductus. — Tum alibi, tũ in lib. de Ossibus. — Differentia ab ascendentibus & descendentibus procesib. eorundemq́ articulationis ratio.

rò decimam thoracis suscipi tradidit, uti in simijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinque suscipi in homine uisa est, sed plurimùm duodecima. Aliquādo enim cum sacrum os quinque tantum ossibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque suscepta occurrit. Verùm Bononiæ Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque suscipitur, & illa suos processus perinde sibi articulatos gerit, ut duodecima thoracis uertebra duodecimas costas. Quum itaque duodecima thoracis frequentissimè utrinque suscipi appareat, ab hac orationem instituamus. Vndecim thoracis uertebrarum[q] processus ascendentes protuberāt, ac in[r] exteriori posteriori'ue sede, notatu digna orbiculariq; circumferentia cartilagine incrustantur, atque horum processuum tuber adeò leuiter ac in plana superficie extuberat, ut num sinus, num tuber censendū sit, uix internoscas. Descendentes autem processus[s] interna anteriori'ue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullæ gratia cælatum respiciunt, sinum quoque adipiscuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incrustatum, & nuper dicto tuberi ad amussim respondentem. Hi sinus & tubera, à colli uertebrarum sinibus tuberibusq; in ductu duntaxat uariant. Colli enim uertebrarum sinus, ac tubera obliquè ab anterioribus sursum porriguntur, aut contrà obliquè deorsum tendunt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsum porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uertebrarum sinuum tuberumq; ductu conferas. qui quandantenus recto perficitur tramite, quò firmior minusq; ad motum sequax thoracis uertebrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uertebrarum, ut & colli, ascendētes processus posteriori sua sede protuberent, descendentes uerò interna sede cælentur, meritò ascendentes inferioris uertebræ processus subintrant descendentes superioris uertebræ processus, inferiorq; uertebra à superiori excipitur.

q 1 fi. T, V. r 2,3 fig X, Y. *s 1 fi. c.*

a b c d

Ab a ad b colli uertebrarū processuū ductus metitur. a c uerò ad d thoracis.

Cæterùm lumborum uertebræ, alia ratione coordinantur.[t] Ascendentes enim illarum processus interno latere, quo se inuicem illi respiciunt, sinum habent oblongum, & ampliter satis cauum.[u] Descendentes autem processus latere suo externo (modicè interim uersus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uertebræ ascendentis processus sinu aptè excipitur. Adeò, ut in lumborum uertebris inferior uertebra suis sinibus superioris admittat capitula: secus quàm in ceruice & thorace, ubi superior suis sinibus inferioris uertebræ tubercula excipit. Duodecima autē thoracis uertebra,[x] ascendentes processus similes gerit cum ascendentibus ceruicis ac thoracis uertebrarū processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atq; ideo duodecima ascendētibus suis processibus undecimæ thoracis uertebræ descendentes subit, ipsaq; ab undecima excipitur.[y] Descendentes uerò duodecimæ processus extuberant quoq;, descendentium in lumbis uertebrarum processuum ritu. deinde hi subeunt sinus ascendentium processuum primæ lumborum uertebræ. quæ quum duodecimā excipiat, quid promptius colligi possit, quàm duodecimam suprà infraq; suscipi? Verùm interim non ita multum refert, an duodecima, an undecima, an alia quæpiam utrinque suscipiatur: modò nos indicibilis Naturæ industria hîc non lateat, quæ in dorsi medio uertebram effinxit, stabilem, & utrinque ita susceptam, ut in cameratis & arcualibus ædificijs architectos inter utriusque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque suscipitur, ipso interim nullum suscipiente: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem suscipiunt, & ab alio excipiuntur, sustinenturq;. Vt enim dorsum sibi dicatis ageretur motibus, hanc uertebram utrinque susceptam quiescere, firmariq; necessum est, reliquis interim omnibus ab hac & à se inuicem leuiter secedentibus: Illa enim quiescente quum dorsum flectimus, superiores deorsum ducimus, inferiores autem quodammodo sursum incuruamus. In tensione uerò rursus opposito motu uertebras agimus: si quidem dorsi motus circularij, non autē prorsus angulari figura celebrantur. Quàm parum uerò hæc cum Galeni in decimo tertio de Partium usu, placitis conueniant, si mutuò loca contuleris, promptè animaduertes. Cæterùm dorsi motus unà cum ipsius musculis parum rectè hactenus cognitis, in secundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uertebras reuersis, inter utriusque lateris ascendentem & descendentem processum, insignes nobis[z] obseruandæ sunt asperitates, inæqualiterq; protuberantes processuli, in hoc parati ut ualida hinc pronascerentur ligamenta, tanto robustius firmiusq; thoracis uertebras colligantia, quanto obscuriori motu thoracis uertebras, quàm ceruicis moueri, ex usu fuerit. Quę quum ita sint, omnes thoracis uertebræ septem donantur processibus:[a] duobus nimirum transuersis,[b] duobus ascendentibus[c] & totidem descendentibus,[d] unoq; posteriori, seu spina. Si uerò undecima, aut aliqua hac superior, utrinque susciperetur, tunc duodecima, aut omnes utrinque susceptæ humiliores, duobus abundarent processibus, quandoquidem ascendentes singuli duorum loco, propter sinum illis incisum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis,[e] hic sinus tam insignis habebatur, ut singulos ascendentes lumborum uertebrarum processus, geminos enumerasse uidean-

Quo modo lumborum uertebræ mutuò dearticulentur.

t 2 fi. cap. 17 K, L, M. *u 2,3 fi. ca. 17 O.* *x 4 fi. e, f.* *y 4 fi. g, h.*

Quamobrē unam uertebrā in dorsi medio utrinq; suscipi oportuerit.

Figura Operis fronti adhibita uarios arcus ostendit.

z 2,3 fi. circa G. *a 1,2,3,4 fi. H, I.* *b 1 fi. T, V. 2,3 fi. X, Y.* *c 2,3 fi. a, b.* *d 1,2 fi. N, O, P.* *e 2 fi. ca. 17 K quidē sinus notatur, tubera autē M, L.*

Thoracis uertebrarum processuum numerus.

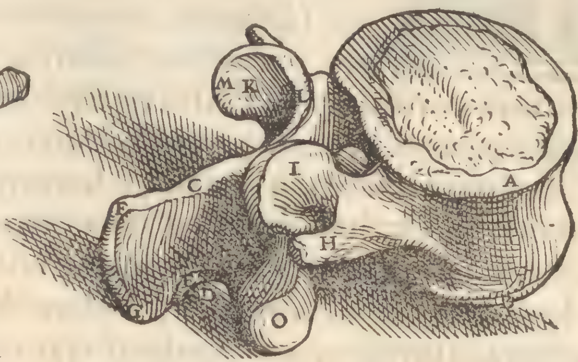
uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uertebris peculiare Caput consecrare, hæcq; inibi accumulatius persequi.

DE LVMBORVM VERTEBRIS.
Caput XVII.

PRIMA XVII CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA, CVIVS VT ET DVARVM PRIMARVM, ac earundem characterum Indicem iam subiungemus.

QVONIAM omnes lumborum uertebræ eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expreßimus: Prima quidem figura anteriorem uertebræ faciem, Secunda latus, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 *Appendix superior corporis uertebræ.*

B 1, 2 *Appendix inferior corporis uertebræ.*

C, D, E, F, G *His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.*

C 1, 2, 3 *Indicatur spinæ lumborum uertebræ superior pars, seu lata asperaq; ipsius linea.*

D 2 *D latitat in umbra sub spina secundæ figuræ, notans lineam inferiorem spinæ.*

E 2 *E non procul à D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.*

F & G 2, 3 *Appendix spinæ, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autē angulo F insignitus.*

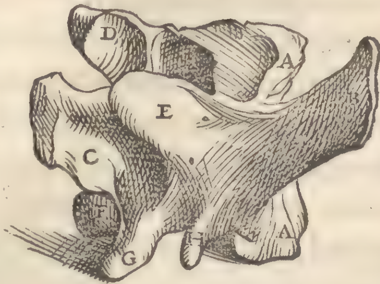
H 1, 2, 3 *Alterius lateris transuersus processus.*

I 1, 2, 3 *Ascendens alterius lateris processus. Verùm K, L & M in secunda figura et tertia expressus alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerò anterius eiusdem sinus labrum seu supercilium. M autem posterius supercilium.*

K. L, M.

O 2, 3 *Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.*

QVO leuiori opera proceßuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamq; assequaris, præsenti figura caudatæ simiæ lumborum uertebram dextra facie, expreßimus. in qua A & A uertebræ illius notant corpus. B transuersum proceßum hic manifestò sursum spectantem. C spinam, quæ etiā

sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uerò & G, duos descendentes processus insinuant. Postremò H indicatur processus, quo humanæ lumborum uertebræ (uti paulùm infrà audies) priuantur.

Cuiusmodi sint lumborũ uertebrarum corpora.

FERE omnia quæ ad lumborum uertebras spectant, antea recensuimus, ac proinde illarum descriptioni modò prolixius non immorantes, obiter prius commemorata resumemus: dein si hoc Caput priuatim aliquid sibi uendicat, subiecturi. Sunt itaque lumborũ[a] uertebræ numero quinque, omnium quas hactenus descripsimus maximæ & crassissimæ, ob quod etiam ipsarum corpora multis foraminibus opplentur, quæ non peruia sunt, ac duntaxat uasorum nutrimentum afferentium occasione parata. *a fi.cap.14 E,F.tres integræ L ad M.*

Foramina. Foramen uerò dorsali medullæ in his exculptum, tanto minus est incumbentium uertebrarum foraminibus, quantò iam toto progressu dorsalis medulla gignẽdis neruis[b] tenuior graciliorq́ euasit.[c] Foramen emittendo neruo & admittendæ uenæ arteriæq́ in ambobus uertebrarum lateribus cælatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uertebram, quæ eius foraminis superiorem sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferior'ue uertebra duntaxat humiliorem foraminis sedem efformet.[d] Transuersi harũ processus utrinque singuli, longè tenuiores sunt thoracis uertebrarum[e] transuersis processibus. At interim admodum procerè educuntur, quasi costarum usum in lumbis essent præstaturi.[f] Prima & quinta lumborum uertebræ, breuioribus transuersis donantur processibus quàm mediæ. Præterea nullius uertebræ transuersi processus sursum manifestò assurgunt, præter quintæ uertebræ processus, quibus quò minus transuersim aliorum modo porrigantur,[g] ilium ossa obstant, quæ illius uertebræ corpori uicinius accedunt, quàm mediarum in lumbis uertebrarum transuersorum processuũ est longitudo.[h] Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodùm procera, aut longa. Si dextrum sinistrumq́ in spina spectes, ipsa tenuis est:[i] si autem superiora inferioraq́ consideres, latissima.[k] superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam:[l] inferius uerò crassior, & quasi duobus donata sinibus. in quorum medio linea seu oblongum educitur tuberculum, à quo ligamentum superiorem in spinæ inferioris uertebræ lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris ita dirimit, ac[m] ligamentum inter ulnam & radium sedem sibi uendicans, internos cubitum occupantes musculos quodammodo ab externis interdiuidit. Spinę[n] mucro appendice, ut et thoracis uertebrarum spinę, cõstat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur. si modò utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiã (quæ alijs breuior est) in spinæ appendicis basi constituas.[o] Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem è regione spectant,[p] sinum adipiscuntur profundum, & si animum anteriori & posteriori sinus partibus accommodaueris, oblongum.[q] Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorũ latere in[r] oblongum tuberculum desinunt, quod magis uertebræ anteriora quàm posteriora respicit. Tubercula hæc in subiectę uertebræ ascendẽtes subeũt processus, quemadmodum etiam antea fusius exequutus sum: adeò ut huic Capiti hactenus, quod priùs non recensui, nihil adiectum sit. Neq́ etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborũ uertebris, ex abundanti unum utrinq́ tribueret[s] processum, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen situm scribit, quo neruus à dorsali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc processum in humanis uertebris nunquam obseruaui, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, qua ea indagare soleo, quæ à Galeno descripta in hominis cõpage mihi haudquaquã occurrerẽt, quæ'ue secus quàm ipse tradidit habere cernerem. Consueui enim hæc omnia mox in brutis animantibus, & potissimum (quorũ copia nunquã defuit) canibus examinare, qui per sæpe Galeni descriptionẽ mihi ostenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid sibi uoluerit, edocuerũt. Hic itaq́ processus me tantisper latuit, donec omniũ partium anatomen Bononiæ in simia illa aggrederer, cuius ossa præter humanum sceleton, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocraticæ medicinæ apud Bononienses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splendidissimus, suæq́ Academiæ studiosis summè addictus, omni humanitate admodumq́ liberaliter in ipsius ædibus me Bononiã hominis fabricæ docendæ gratia uocatũ, secundò, excepisset. In simiarum igitur lumborũ uertebris ad radicem[t] transuersi processus in inferiori ipsius sede,[u] acutus conspicitur processus rectà deorsum protensus, & sinus qui nerui nomine incisus est, externum latus constituens, ac ueluti interuallum quoddam cum descendente processu efformans, in quod ascendens inferioris uertebræ processus subintrat. Cæterùm etsi huius processus naturam in simia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uertebras

Transuersi processus.

Spina.

Ascendentes processus.

Descendentes processus.

Processus quem Galenus ex abundanti lumborum uertebris ascribit lib. 13 de Vsu partium, & libro de Ossibus cap. 10.

IO. ANDREAE ALBII *hospitalitas.*

b 1 fig. ca. 11 libr. 4 E, F.
c fig. capit. 14 Q.
d 1, 2, 3 fig. H.
e 1, 2 fi. ca. 16 H, I.
f Ostendit id 1. fig. integrarum.
*g 1 fi. integrarũ Θ, *.*
h 2 fi. C, D E, F, G.
i 2 fi. à C ad D.
k 1, 2, 3 fig. C.
l 2 fig. D lineam. E autem alterũ sinũ notat.
m 7 musc. tab. V.
n 2, 3 fig. F, G.
o 1, 2, 3 fig. I, K.
p 2, 3 fi. K.
q 2, 3 fig. N, O.
r 3 fi. O.
s 4 fi. H
t 4 fig. G.
u 4 fi. H.

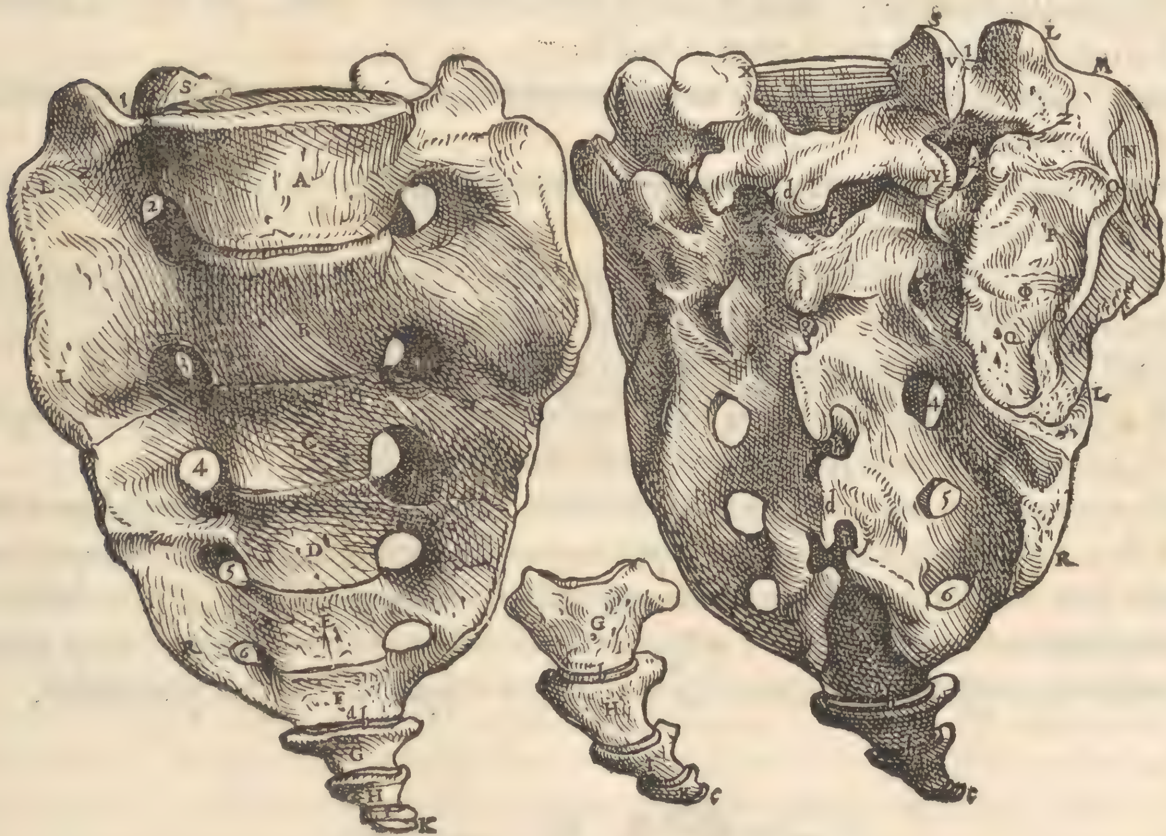
bras contemplator, etiã eiusmodi processu donatas: uti & in senioribus canibus perpetuò lumborum uertebræ eiusmodi processum obtinere uidimus. In homine autem ne signum quidem eius processus ulla in uertebra reperitur. Lumborum igitur uertebræ in homine septem donantur processibus, uno scilicet posteriori, seu spina, duobus transuersis, totidemq́ ascendentibus & descendentibus. Simiæ uerò adhuc duos habent, quos ad transuersorum radices consistere diximus, adeò ut his nouem adsint processus: quot etiam in homine quidam recensuere, quum singulos ascendentes processus, [x] in duos processus subdiuidunt, idq́ sinuum ipsorum gratia. Verùm hac ratione simijs undecim processus in lumborum uertebris consurgerent. Porrò Galenus interim (ne id prætereamus) parum sibi consentiens, in decimo tertio de Partium usu, foramina neruorum occasione cælata exprimens, non uidetur peculiarem in lumborum uertebris processum fingere, quum descendẽtibus harum uertebrarum processibus illum usum ascribat quem aliàs dicto nobis simiarum processui tribuit.

Lumborũ uertebrarum processuum numerus.

x Illi duo processus essent M. L fi. 2. 3. Sinus autem K.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCcyge. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOCTAVI CAP. FIGVRA. SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRAESENS tabula, uniuersum dorsi ossium, quæ lumborũ uertebris subijciuntur, contextum exprimit. ac prima quidem ipsius figura, quæ dextrum latus occupat, anteriorem horum ossium faciem spectandam proponit. Secunda uerò in sinistro cõsistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrandi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia antẽ figura in dictarum medio consistens, integrum coccyx os ea forma magnitudineq́; oculis subijcit, qua id in uegetæ ætatis hominibus plurimũ obseruatur.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K Hi characteres in prima figura nouem denotant ossa, quintam lumborum uertebram subsequentia, quorum sex superiora sacri ossis loco in homine habituris sunt: quatuor uerò inferiora (quæ etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur. *decem*

L, L, R In prima figura notãtur transuersi ossiũ sacrum os constituentiũ processus. uerùm hic L &

L, priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. R autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transuersi quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari

M. audies. In secunda itaque figura L, M, L & R transuersos processus ossis sacri ossium insinuant.

N N, deinde O O, postremò P Q Φ in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrũ ilium, aut (ut alijs fortè placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdiuiditur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. O uerò & O tuberculum indicant instar amplae cuiusdam lineae prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum à posteriori P, Φ & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat. Q autem inferiorem. Φ uerò tuberculum designat, superiorem sinum P notatum ab inferiori sinu Q insignito interdiuidens.

S In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.

T, V, X Hi characteres in secunda figura tantùm apparent. ac T quidem notat sinum ascendẽtis processus, S indicati, cui tuberculum descendentis dextri processus quintae lumborum uertebrae inarticulatur. V uerò & X, sinus huius anterius posteriusque notant supercilium. quanquam interius etiam supercilium in secundae figurae ascendente sinistri lateris processu, X insigniuimus.

Y In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascendentibus secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulari, iam multò antea didicisti.

Z In prima secundaque figuris connexus notatur transuersi processus primi ossis, cum transuerso secundi ossis processu.

a In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansque sexti ossis pars, quae primo coccygis ossis ossi coarticulatur.

bb In tribus figuris insinuatur cartilaginosum ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedẽs.

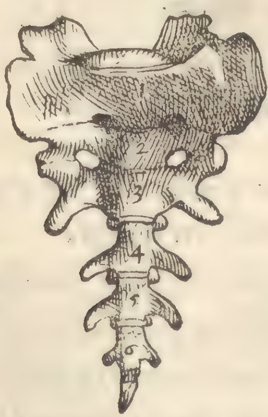
c In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.

dd In secunda sacri ossis ossium spinae, posterioresue processus ostenduntur.

e, f, g, h, i, k Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medullae in osse sacro iter, foraminaque hic inter spinarum interualla subinde conspicua.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina neruorum à dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quae sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum uertebram exilit, ipsiusque sedes 1 insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens 2 indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.

QVARTA FIGVRA.

QVINTA.

QVONIAM in praesentis Capitis contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoque ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & dein coccygis explicantes: quinta uerò eorundem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, &c. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neque est quod haec ossa prolixius characterib. depingam, quum illa ex humanis ossibus promptè intelligantur.

QVEM-

QVEMADMODVM permulta hactenus commemorata, aliaq́ue postmodum & in hoc & subsequentibus libris frequentissimè recensenda omniũ qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inscitiam attestantur: ita profectò non minus & ossis sacri, & coccygis quæ apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq́ue dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, nõ autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & sæpe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti? Apud quem quæso, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis fit mentio, quàm à Galeno uarijs locis sibi nõ constante, proditur? quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in præsenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obfuere potius, quàm profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorũ facile coryphæi placitum altius resumentes, quò minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel incidit mentio: idq́ue inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge osse asscripto. Et præterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abundè constat, hoc ipsi quũ illos libros scriberet, fuisse incognitũ. Quandoquidẽ quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem[a] cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commissi, perpetuò ferè degenerant. Præterea in duodecimo de Partium usu,[b] transuersos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quũ in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verùm Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os[c] tribus efformari ossibus percenset. illiusq́ue libri ossis descriptio utcunque breuis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scitè congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus[d] alia tria enumerat officula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succinctè ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Administrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundò exarauit, ut semper simiæ magis quàm hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modũ meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi à libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores[e] musculum recenset, quem à coccyge osse principium ducere inquit, promptissimè colligitur, illum tria officula in simijs tertium os sacri ossis subsequentia innuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum à sacro osse (uti etiã in homine fieri audies) enasci scripserit. Cæterùm quo minori negocio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quæ nunquam uiderũt ridiculè transcribunt, iam me non pigebit & sacrũ & coccyx os, ut in simijs canibusq́ue se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituere. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra,[f] os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuò compacta exhiberẽt, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euanuisset. quanquam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum cõnexu) repleri conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictæ sedis, hæc ossa in ætate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuaq́ue ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi fortè in admodum catulis) continua apparet. Tria hæc ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim hæc à lateribus ampla, continuaq́ue: & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq́ue transuersos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inæqualem asperumq́ue[g] sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidissimè coarctãtur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quàm Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuæ lineæ constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq́ue magna ex parte lumborum respondet uertebris. superior nanque pars, superiori earum uertebrarũ sedi: inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimæ lumborum uertebræ pars, quæ sacro ossi eadem prorsus ratione cõmittitur, qua lumborũ uertebræ inter se coarctantur. Præterea

Medicorum in Anatome oscitantia & ignorantia.

Galeni de sacro osse et coccyge sententia. Lib. 12, 13, 15, & alibi.

a 2,3 fig. c.

b 1,2 fig. L, L, R.

c 4 fi. characteres 1, 2, 3.

d 4 fi. charact. 4, 5, 6.

e 11 muscul. tab. 4.

Libro decimo quinto.

Simiæ canisq́ue sacri ossis descriptio.

f 4 fig. characteres 1, 2, 3. Verùm dein illi figuræ nullas notas adhibui, quod humanũ os abunde notatũ sit, & postea explicabitur.

a

g Hunc 5 fi. ostendit utrinq́ue.

terea sacri ossis superior pars duos exigit ascendentes processus, eodem modo insinuatos, quo ascendentes in lumbis uertebrarum processus cælari diximus. His excipiuntur infimæ lumborum uertebræ descendentiū processuum tubercula. Porrò inferior sacri ossis pars (quæ tertij & angustissimi trium ossium sacri ossis humilior sedes est) orbiculari quoque protuberat corpore, lumborum uertebrarū corporibus forma admodum simili. Nulla enim ratione illud ab his uariat, quàm quòd sacri ossis corpus lumborum uertebrarū corporibus tanto minus sit, quanto hoc corpus ab illis mole uincitur. Præsens sacri ossis corpus uni cōmittitur [h] ossiculo, quod ex tribus ossis coccygis ossibus iam primum enarrabitur. Sub sacro itaque osse tribus ad hunc quem diximus modum ossibus concinnato, [i] alia tria collocantur ossicula ordine inuicem succedentia, & lumborum uertebris in cōformatione non absimilia. In nullo nanq; ab illis imagine differunt, nisi quòd transuersos processus latiores, quàm lumborum uertebræ, obtinent, & eosdem magis deorsum quàm sursum conniuentes: dein spinam aut nullam, aut perquàm exiguam à se porrigunt. Corporum enim forma penitus illis respōdet uertebris, nisi forte pro ossiculorū mole hæc aliquis, minima quæq; expendens, ampliora esse astrueret. In ascendentibus autem & descendentibus processibus ne minimùm quidem differunt. Horum itaque trium ossiculorum supremum, suo corpore tertio sacri ossis ita coarctatur ossi, ut lumborū uertebræ inter se. Suis enim ascendentibus processibus descendentes ossis sacri processus excipit. Tria hæc inferiora ossicula Galeno coccyx proculdubio appellantur. Inter tria enim hæc ossicula, & inter horum supremum & sacri ossis inferiorem partem, non minus interuenit cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti, quàm inter lumborum uertebras, quum inter tria sacri ossis ossa nihil, uti iam diximus, cernatur cartilaginis, & præcipuè in ætate prouectioribus. Deinde in canibus simijsq; musculus femur mouentiū quartus, à tribus illis ossibus principium sumit. eum dico, quem in tertio de Administrandis sectionibus à coccyge osse enasci Galenus testatur. Quinetiam foramina neruis transmittendis incisa, Galeni in libro de Ossibus descriptioni accuratè conueniunt. Tria enim neruorum paria sacro ossi, & totidem coccygi à Galeno tribuuntur, quæ in hunc se habent modum. Veteribus Anatomes professoribus is in neruorum paribus recensendis mos fuit, ut neruorum par semper ad neruis subiectam referrent uertebram. ac proinde primum dorsalis medullæ neruorum par enumeraret, quod inter occipitis os & primam colli uertebram prosilit: secundum, cui inter primā & secundam colli uertebram uia exculpitur. Sic itaque primum neruorum ossis sacri par id censetur, quod inter primum ipsius os & infimam lumborum uertebram elabitur, cui foramina ad eum modum inciduntur, quo in lumborū uertebris ea haberi iam pridem proditum est. At secundum & tertium par, non à lateribus primi paris ritu exiliunt. Quum enim ossis sacri latera articulatione cum ilium ossibus præpedirentur, impossibile fuit & hic quoque per latera neruos excidere. Quocirca in anteriori & posteriori ossis sacri sede foramina in ossium compage cælātur, ut hac Naturæ industria ab illis neruorum paribus, quemadmodū & à cæteris ferè omnibus antrorsum retrorsumq; soboles opportunè dirigerentur. Ac secundo quidem pari foramina in primi ossis cum secundo compage excinduntur, tertio autem pari uia paratur, quà secundum ossis sacri os tertio coalescit. Cæterùm tribus à coccyge osse pullulantibus neruorum paribus foramina perinde ac in lumborum uertebris exculpūtur. quum enim horum ossium latera (ut ossis sacri ossium) articulatione non occupentur, satius fuit eandem hîc foraminum seriem obseruare, quam in alijs uertebris laterali articulatione non præpeditis fieri docuimus. potissimum quum horum ossiculorum articulatio illi par sit, qua lumborum uertebræ inuicem coarctantur. Primum itaque par in utroque latere uno inciso foramine inter tertium sacri ossis os & primum coccygis prodit: Secundum uerò inter primum coccygis os, & secundum: Tertium autem par, inter secundum os & tertium egreditur. Ab humiliori uerò sede tertij ossis, quod dorsalis medullæ reliquum est, coniugis expers, nulliq; associatum excidit. Singulis enim ossibus sacri ossis & coccygis ossis dorsali medullæ uia exculpitur, medullæ hîc crassitiei respondens. Extremo tertij ossis coccygis ossis in canibus & caudatis simijs solida & non perforata ossa, oblonga & superius inferiusq; crassiuscula, in medio autem tenuia quadam continua serie annectuntur, caudamq; constituunt. Interdum uerò, neque id infrequenter, in multis canum & simiarum speciebus etiam plura tribus uidentur coccygis ossis ossa, eiusdem prorsus cum tribus superioribus formæ. atque ita etiam illis tunc plura neruorum paria ab illorum ossium lateribus prosiliunt. Non caudatis simijs infimo coccygis ossis ossi cartilago tantum adnascitur: quanquam tamen ex illis non adeò concinnè, atque ex canibus, Galeni sententia intelligatur. Quum igitur hæc ita in illis animalibus se habeant, ex hisq; Galeni descriptionem optimè percipiam, & pariter in scholis adeò amicè ostendam, ac postmodum

Coccygis canini descriptio.

h 4 fi. charact. 4.

i 4 fi. charact. 4, 5, 6. quæ conferes cum integrarum figur. lumborum uertebris.

Hæc ferè seriatim petūtur ex 2, 3 fi. Cap. 11. lib. 4 præpositis.

in

in homine secus omnino inueniam, cur quæso scioli quidam, & in Galeni uerba iurati, ad aliudq́ nihil quàm ad detrahendum & inuidè de aliorum laboribus (quum ipsi nihil possint) iudicandum nati, nunc mihi obstrepent, quòd toties Galeni placitis inter dissecandum minimè acquiescam? Quasi uerò & ipsi oculis priuarentur, ac mihi quæ meo marte adinuenio, non liceret, ob nescio quam in Galenum religionem, apud eruditissimos sæpe nostræ ætatis uiros proferre, quum interim hisce rabulis, nullus nec bonus nec malus genius silentium possit imponere, si quid dignum de medicinæ subiecto, & ars'ne an scientia sit, & num prædicamentorum tractatio ad logicum an ad metaphysicum spectet, & de intellectu possibili, & num scientia de anima omniũ sit præstantissima, alijsq́ ineptijs reperissent. Verùm illos ridiculos (quamuis interim superciliosos) homines, modò (uti longè minus adhuc præsens consueui) neutiquam moror: quin potius gratiam à ueritatis studiosis expecto, quod Galeni sententijs subinde commemoratis, ueram hominis cõstructionem ipse pertractem, etiam si fortè longius alicubi expatietur oratio. Neq; arbitror Galeni (qui toties inter scribendũ ingemuisse uidetur, quòd simul cum ipso Anatomes studium prorsus, uti sanè accidit, collaberetur) manes mihi ob id infestos fore, quod ipsum potius simiæ quàm hominis fabricã edocere, ac propter aliorum Anatomicorum qui illum præcesserunt libros, à simiæ constructione ad hominis demigrare, simulq́; ambas confundere, ostendam. Quod non eò dico, quasi in sacri ossis & coccygis descriptione Galenus hominis ossa cum simiæ miscuerit (nisi uolens pauciora coccygis ossa, quàm subinde in caudatis simijs occurrunt, enumerauerit) sed quod quinque tantum uertebras lumborum recenseat, quum canes & caudatæ simiæ plures habeant, nihilominus tamen Galenus & uertebras & sacrum os & coccyx os simiæ describat. Quod uerò ueteres illi pueros in Anatome exercentes, hominis ossa sedulò uersauerint, nomina attestantur partibus ab ipsis indita. Vix enim ambigo, quin κόκκυγα appellauerint os quoddam à similitudine quapiam, quam cum aue à Plinio quoque coccyge (nobis uerò cucculo) nuncupata, obtinet: præcipuè quum carne ligamentisq́; adamussim nõ est purgatum. Quæ autem hæc esse possit similitudo, tunc promptius exponam, quum horum quoque ossium in homine descriptionem succinctè addidero. Sub lumborum itaque uertebris in homine plurimùm[a] decem reperiuntur ossa, quorum sex sacrum hominis os, quatuor uerò coccygem constituunt.[b] Sex enim superiora inuicem ita committuntur, quemadmodum[c] tria ossa canis sacrum os efformantia, uniri relatum est. In medio enim anterioris sedis connexum ostendunt,[d] qualem uertebrarum constituerent corpora, si adeò coaluissent, ut nihil cartilaginis in sex horum ossium unione uiseretur, nisi forsitan in admodum pueris, quibus ossa adhuc prorsus non coaluere. In lateribus quoque anterioris partis, ubi (ut ita dicam)[e] transuersi sex horum ossium processus inuicem uniuntur, admodum obscura cõnexus apparet species. In posteriori autem sede, unio prorsus aboletur, unumq́; os ex illis sex efformatum conspicitur. Nulla enim hîc unionis se offert linea, [f]nisi interdum in primi ossis cum secundo coalitu.[h] Quippe non rarò primum os secundo posteriori sede ea articulationis forma cõmitti spectatur, qua ascendentes descendentesq́; in lumbis uertebrarum processus articulari solent. Verùm etsi illi processus ita iungãtur, transuersi tamen eius ossis processus, omni ex parte secundi ossis processibus coalescunt: & omnes isti connexus adeò sunt ualidi, ut primum os ne tantillum quidem super secundum moueri queat. Aliquando tamen sacra ossa in cemiterijs obuia primum os abruptum ostendunt, idq́; ac si lumborum esset uertebra seorsum inuenitur. Nisi enim id primum os crassis & amplis donaretur transuersis processibus, à lumborũ uertebris forma uix discerni posset. Porrò in pueris sex horum ossium coalitus etiam in posteriori sede cõspicuus est, quemadmodum in anteriori parte est spectatissima. Deinde ut in nullis hominibus in anteriori sede coalitus omnino obliteratur, ita etiam perpetuo in posteriori sacri ossis sede ea coalitus species se offert, quæ ossium corporibus perficitur.[i] Si enim foramini dorsali medullæ in sacro osse inciso, animũ accõmodaueris, per foraminis progressum, ossium corpora ita liquidò coaluisse cernes, atque in anteriori sede. Præterea sex horum ossium series tribus ossibus quæ canis sacrum os efformant, respondet. quemadmodũ enim his supremum maius est medio, & medium maius infimo: ita quoq; hominis ossa tanto minora uidentur, quanto humiliorem in sacro osse sedem occupãt. Quanquam secundũ os, hoc sibi priuatim uendicat, quòd inter reliqua ossis sacri ossa[k] amplioribus crassioribusq́;, & antrorsum retrorsumq́; magis prominentibus transuersis constet processibus.[l] Primi seu supremi ossis superior pars, omnino superiori sedi cuiuis lumborũ uertebræ respõdet. Et corpus etiã quintæ lumborum uertebræ ita primo ossi adaptatur, ut lumborũ uertebræ superioris uertebræ processuum tubercula suscipiunt. Sexti uerò ossis[m] humilior pars insigniter, ab inferiori sede tertij canum ossis differt. Hominis enim os nullos descendentes adipiscitur processus,

Lib. 10. Naturalis historiæ Cap. 9.

Hominis sacri ossis descriptio.

a fi. cap. 14 G, H, & I, K. dein integrarum figu. M, N. et huius ca. tota 1 & 2 fig. b 1 fi. A, B, C, D, E, F. c 4 fig. charact. 1, 2, 3. d fig. cap. 14 R. e 1, 2 fig. L, L, R. f 1, 2 fig. Z. h 2 fig. Y.

i 2 fig. f, g, h, i, k. k 1 fig. à Z paulò sub inferiori L. l Confer superiorem partem 1 et 2 fig. cum figuris ca. 17. aut connexum spectata in integris fig. & fig. cap. 14 m 1 figur. a

proceſſus, quibus ſibi ſubdito oſſe coarticularetur. Verùm duntaxat in orbiculare, ſed paulò latius deſinit tuberculum: quod primo oſſi, coccygis in homine oſſis, eo modo committitur, [n] quo uertebrarum corpora inter ſe, aut potius quo caudarum oſſa mutuò coarctantur. Quin etiam tranſuerſis humani oſſis ſacri oſſium proceſſibus in externo latere, parumper uerſus poſteriora, [o] ſinus exculpitur, cui alterius lateris ilium[p] os ualidiſſimè coarctatur. Eſt autem hic ſinus admodum aſper & inæqualis, ac primùm quidem ſecundùm ipſius lõgitudinem in medio extuberantem habet [q] lineam, aut amplioris lineæ modo prominens tuberculum, quod ſinum rurſus, in anteriorem & poſteriorẽ ſinus, dirimit. [r] Anterior utcunq; ſimplex eſt, aſper tamen, & inæqualiter admodum inciſus. [s] poſterior altius cauatur, uerùm in medio proceſſum oſtendit tranſuerſim extuberantẽ, qui ſinum poſteriorem denuò in ſuperiorẽ & inferiorem interdiuidit. His ſinibus aptiſſimè reſpõdent ilium oſſa, mutuis tuberibus, ſinibusq; donata. Sinus hi & tubera cartilagine aliorũ ſinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & ſinus læui continuaq; & plana cartilagine incruſtentur, iſti ſacri oſſis ſinus nihil præter cartilaginea educunt ligamenta, ſacrum os robuſtiſſimè ilium oſſi cõnectentia. Hi ſinus præterea ad tria potiſſimum ſuperiora oſſa ſacri oſſis referunt. inferiora enim proceſſus tranſuerſos habẽt tenues, at amplos interim, & inter ſe continuos, ex quibus[t] muſculus ille pronaſcitur, qui femoris motorum quartus habebitur. Verùm tranſuerſus quinti oſſis proceſſus ea parte, qua tranſuerſo ſexti oſſis unitur proceſſui, [u] tuberculũ exigit, utcunq; prominens & craſſum, in hoc formatum ut opportunè duo [x] ligamenta hîc ſacro oſſi implantarentur. quorum alterũ ab [y] acuto coxendicis oſſis proceſſu enaſci docebitur, alterũ ab [z] elatiori ſede appendicis, qua coxendicis os donari audies.

Foramina neruos in ſacro oſſe tranſmittentia.

[a] Foramina neruis tranſmittendis in ſex iſtis oſſibus exculpta, imagine, quamuis non numero, illis omnino cõueniunt, quæ tribus canis oſſibus inciduntur. In anteriori enim ſede homini quina utrinq; iuxta corporum compagem foramina cælantur, & totidem in poſteriori ſede: adeò ut hæc oſſa ſex neruorũ paribus uiam præbeant. Primum nanq; inter primũ os & quintam lumborũ uertebram perinde egreditur, ac reliqui nerui ex lumborum & thoracis uertebrarum lateribus proſilientes. Secundũ par inter primum oſſis ſacri os, & ſecundum: & alia hac ſerie deinceps ita elabũtur, ut excidens par ad ſubditum os perpetuò referatur. Præter hæc foramina neruis exculpta, in poſteriori ſacri oſſis ſede[b] alia apparent, inter ſpinas oſſium, in uiam ſpectantia quæ dorſali medullæ eſt parata. Hæc foramina ligamentis opplentur, perinde ac interualla foraminaq; inter ſpinas reliquarum uertebrarum conſpicua.

Sacri oſſis ſpinæ.

Cæterùm hæc inter ſacri oſſis [c] ſpinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus perinde ac in canibus ferè peruia. Verùm interim oſſis ſacri oſſibus ſpinæ obtigerunt, tanto in ſingulis oſſibus proceriores, quanto os ipſum unde prodeunt grandius ſuperiusq; eſt. Nulla tamen ſpina (ſi modo quid iudico) ne minimum quidem ſurſum conniuet, ſed deorſum potius omnes ſpectant, & ut in alijs uertebris cum tranſuerſis proceſſibus interuallum quoddam & ſedem conſtituunt: in quam[d] nonnulli dorſum mouentes muſculi aptè reponuntur, & à qua illi iuſtiſſimè cum alijs hinc prodeuntibus muſculis originem ducunt.

Anterior et poſterior ſacri oſſis ſedes cuiuſmodi.

Tota autem oſſis ſacri ſedes poſterior gibba eſt, & curua, quò ita tutius propugnaculi modo eas quibus præeſt partes tueretur, ac ab occurſantibus muniret. Anteriori autem ſede, læue eſt, neque aſperum, ſed ſimum cauumq;, quo aptiorem illis organis quæ cum alijs oſſibus inſtar peluis cuiuſdam complectitur, ſedem efformet. Ad hunc modum hominis ſacrum os ſe habet. quod interdum quinque tantum conſtat oſſibus, & tunc in anteriori ſede duo deſunt foramina, in poſteriori tamen perpetuò ſex neruorum coniugijs iter paratum cernitur.

Coccygis oſſis hiſtoria.

[e] Coccyx os quatuor extruitur oſſiculis: quorum ſupremum, ſinum exigit, quo ſexti oſſis ſacri oſſis tuberculum[f] excipitur: quod ipſi corporum uertebrarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu committitur, nulla interim alia accedente articulationis ſpecie, niſi fortè quinque tantum oſſibus ſacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiuſdam in poſteriori ſede conſtitutionem, neruumq; ſexti in ſacro oſſe coniugij deducendum ac defendendum. primum hoc os in poſteriori ſede duos acutos educit proceſſulos, qui ſurſum ſpectantes, quinti oſſis ſacri oſſis proceſſibus ualidè coaleſcunt, ipſumq; primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti interuentu quinto committitur, ſed propemodum oſſis ſacri oſſium ritu coaleſcit. Porrò primum coccygis os, quando ſex ſunt oſſis ſacri oſſa (quod frequentiſſimè euenit) eiuſmodi nullos educit proceſſus. Verùm ad ſinus eius, quo ſexto oſſi ſacri oſſis coarctatur, latera, ſuperiori ipſius ſede latius ad tranſuerſa extuberat: inferiori autem parte ſenſim anguſtatur, ac rurſus ſecundo oſſi [g] ita omnino committitur, ut id ſexto oſſis ſacri oſſi diximus committi. Huic dein tertium & quartum ſuccedunt, eodem penitus modo inuicem commiſſa, tantoq; minora, quanto unumquodq; in ipſa ſerie humiliorem locum obtinet. Quatuor his oſſiculis nullum foramen

unquam

n fig. cap. 14 R aut in 1, 2, 3 figu. huius cab.
o 2 fig. N, N, &c.
p 3 fig. cap. 29 A, B, C, &c.
q 2 fig. O, O.
r 2 fi. N, N.
s 2 fig P, Q, Φ. Verũ P & Q duos ſinus, Φ autem tuber notant.
t 11 muſc. tab. Φ.
u 1, 2 fig. R.
x 10 muſc. tabula, unum γ, alterum δ.
y 2 fig. cap. 29 d.
z Eadem fig. l.
a 1, 2 fig. charact. 1, 2 ad 6. ſpecta tamen magis 2 & 3 fig. cap. 11 libro 4 præpoſitas.
b 2 fig. e, f, g, h, i, k.
c 2 fig. d, d, d.
d 10 muſc. tab. & dein ſubſequẽtes ad 16 uſque in hac dorſi parte.
e 1, 3 fig. G, H, I, K. fig. cap. 14 I, K. in integris N.
f 1 fig. 6.
g 2 fi. inferius b.

unquam inſcinditur, quo dorſalis medulla prorepat, aut ex quo ulli exiliāt nerui. In ſexto enim ossis ſacri osse dorſalis terminatur, neque ipſius[h] extremum in coccyx os deſcendit. Hæc officula fungoſa ſunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerſo contextu ex ampliori baſi in mucronem deſinūt, cuculiq; roſtri modo introrſum curuantur. Infimum officulum ſuo mucrone, quo[i] recti inteſtini poſticam infimamq; ſedem contingit, in[k] cartilaginem degenerat, eiuſdem uſus occaſione qua uertebrarum ſpinis cartilagines obnaſci relatum eſt. Hinc ſanè liquet, quàm in Galenum eſſemus impij, ſi hominis fabricam illum contenderemus enarraſſe, ac non potius ſemel ſimiarum conſtructionē illum perſecutum fateremur. & dein ſi non ipſi ſtatim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis crederemus, quum ait ſe de Oſsibus librum conſcripſiſſe, cùm ſigillatim quale unumquodq; os eſſet, præcipuè quidem in ipſis hominum aridis cadaueribus, ſin minus, in ſimijs certè diligenter inſpexiſſet: ita indicans ſe omni ſtudio ſaltem ſimias deſcripſiſſe, hasq; homini in oſsium conſtructione eſſe ſimilimas. Deinde ſi quis ipſius enarrationem ad hominum, non autem ſimiarum fabricam cogere uolet, is Galenum[l] quatuor oſſa latuiſſe annuet, quæ nos coccygis loco recenſuimus: & deinde Galeno falſò imponet, ipſi[m] ſex foramina fuiſſe incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori ſede ſacri oſſis ſex ſunt foramina, quum in canibus tria tantum occurrant. nam foramina in coccyge canum conſpicua, tantum in poſteriori ſede, ſeu potius lateribus conſiſtunt, uti & Galenus ueriſſimè recenſet, anteriorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad hæc, cogeremur Galenum oſcitantiæ turpiter inſimulare, quòd non eundem contextum in tribus inferioribus oſſis ſacri hominis oſſibus eſſe dixerit, qui eſt in tribus ſuperioribus. Non enim plus cartilaginis in inferiorum oſſium unione, quàm in ſuperiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio hominis coccygis officula cōmittit, quam cartilaginem, ut & in uertebrarum corporibus, Galenus eſſe exiſtimauit. Adeò ut ſi preſsius ſingula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex ueris aliorum Anatomicorum deſcriptionibus falſas feciſſe uelimus nolimus concederemus. Nulli enim dubium eſſe debet, à formæ obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor illa hominis oſsicula κόκκυγα ueteribus fuiſſe appellata, quod illi hæc omnia ad cuculi roſtrū pueris ſuis referrent. quum interim nulla ſit in canibus cum hominis oſsibus ſimilitudo. Ea enim quæ Galeni conueniunt deſcriptioni, uertebris lumborū, uti diximus, omni ſimilitudine accedunt. Porrò ſacrū os πλατὺ, ſeu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile reliquarum uertebrarum, quibus inſtar baſis tutiſsimiq; fundamenti ſubijcitur, amplitudinem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contuliſſe oſſibus, quum ilium oſſa ſacro oſſe ampliora eſſe cognoſcantur. Vnde uerò id ἱερὸν ſeu ſacrum uocarint, non ſatis conſtat: niſi id ita dixerint à rara quadam effigie formaq;, aut quod adeò diuini propugnaculi imaginem referat: aut quòd diuina ope, citra muſculorum auxiliū, in partu huius cum ilium oſſe connexu referari, ac denuò naturali inſtinctu committi plerique (ſed falſò) arbitrentur. aut fortè quòd grande magnumq; ſit: quemadmodum apud poetas Ilium, mare, famem, atque id genus, ſacra uocari putamus. Verùm tunc, uti de amplitudine dictum eſt, ſacrum os uertebris duntaxat eſſet conferendum, quum oſſa ipſi utrinque commiſſa, & femur ac tibiæ os ſacro oſſe grandiora ſint, & interim unico tantū (ut ſic dicam) hæc cōſtent oſſe, quum ſacrum ſenis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, neſcio quid de ueterum ſacrificijs in medium adferunt. Porrò quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remittere paſsim ſoleo, etiam huius nominis inueſtigationi non grauatim conceſſero.

h 1,3 fig. 11 cap. lib. 4 charac. 56.
i 8 fi. 5 li. 4.
k 2,3 fig. c.
l 1,3 fig. G, H, I, K.
m 1 fig. charac. 4, 5, 6.

Impios in Galenum eſſe, qui hominis hiſtoriam docuiſſe eū contendunt.

Coccygis & ſacri oſſis nominum ratio.

DE THORACIS OSSIBVS.
Caput XIX.

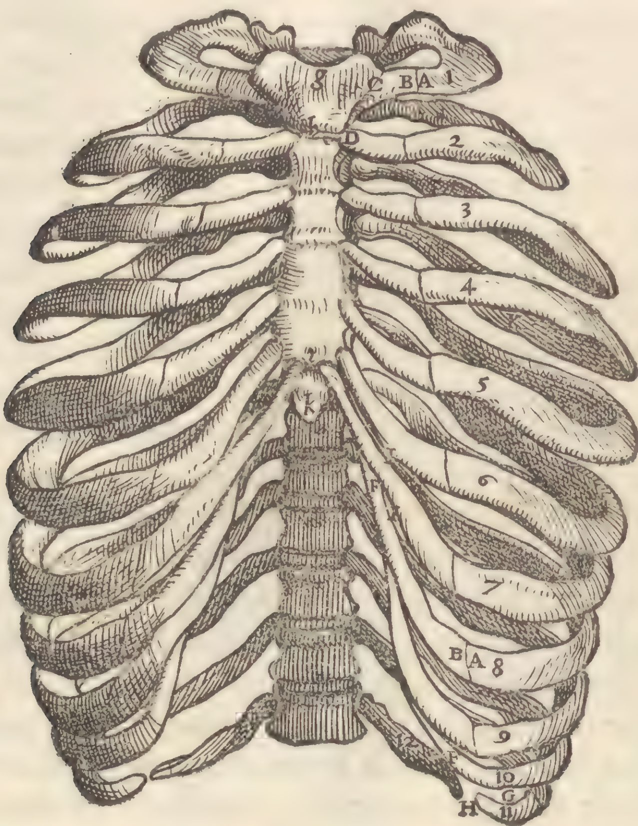
CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CApitis figurarum Index.

QVONIAM ſubſequens characterum Index ſeptem præpoſitis figuris habebitur communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoſcas, ſingulis, uti conſueuimus, numeri notam ſubiungemus.

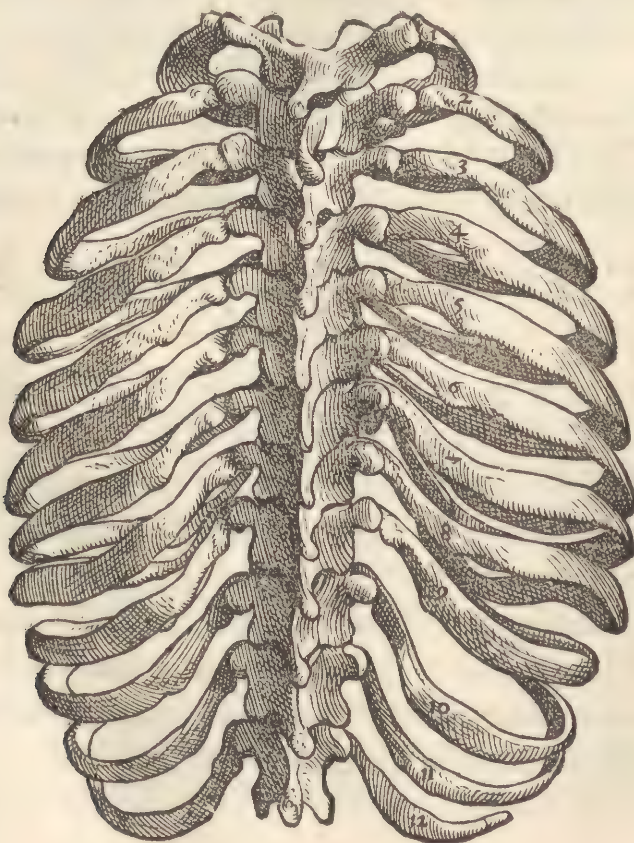
1, 2, 3, 4, 5, &c. *In prima & ſecunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis coſtæ: quarum ſeptem ſuperiores pectoris oſſi articulantur, quinque autem humiliores nō item. Thoracis uerò uertebrarum numerus, etiam citra notarum ſubſidium, modò è notatis coſtis obuius euadit: ſi ſingulis uertebris utrinque unam coſtam articulari ſpectes.*

A, A1,3 *Quicquid costarum hucusque à uertebris fertur, oßeum omnino est: hicq; primùm costæ in cartilaginem degenerant. Reliquarum notarum index figuris subijcietur.*

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA, *QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebræ, & duodecim utrinque costæ, unà cum pectoris osse pluribus efformato oßibus.*

SECVNDA PRAESENTIS CAPITIS FIGVRA, *POSTERIOREM INTEGRAE THORACIS OSsium compagis faciem proponens. Iuuerit modò obiter tres figuras contueri, quibus in huius libri calce totus oßium contextus triplici facie delineatur.*

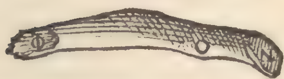

TERTIA FIGVRA EX MEDIIS VERTEBRArum thoracis, tres continet uertebras, dextro latere expressas, unà cum eiusdem lateris media costa. Atque huius figuræ beneficio, costarum ad uertebras articulatio, dein & costarum quoque ductus ostenditur.

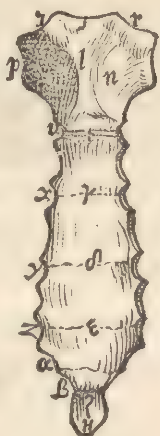

QVARTA, EXPRIMITVR COSTAE POSTERIOR ET VERTEBRIS PROxima portio, ut tubera exactè in conspectum uenirent, quibus nouem superiores costæ uertebris articulantur. Præterea huius costæ partem effregimus, ut ossea costarum ostenderetur substantia, Φ indicata.

QVINTA FIGVRA PORTIONEM EXHIBET DVODECIMAE COSTAE POsteriori facie, & qua duodecimæ thoracis uertebræ coarctatur depictam. Hanc quoque, ubi Φ positum cernis effregimus, osseam costæ substantiam ostensuri.

SEXTA FIGVRA, PECTORIS oßis à cartilaginibus costarum liberi anteriorem partem proponens.

SEPTIMA, PECTORIS OSSIS cartilaginibus costarum liberi posteriorem commonstrans faciem.

B B 1, 3 Nobis modò ad characterũ indicem reuersis, B, B indicetur cartilagineæ costarum substantiæ principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiæ cum ossea coalitum notat.

C 1 Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.

D 1 Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequentium quinque costarum articuli species colligitur.

E 3 Cartilaginis tuberculũ, quo secunda costa ac quinque subsequentes, pectoris oßi articulantur.

F F 1 Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.

G 1 Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter dehiscit.

H 1 Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuò dirimitur.

I I 1 His sedib. costarũ cartilagines inæqualiter protuberãt, ipsarũ interualla plerunque opplentes.

K K 1, 4 Hac regione internæ mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria, & neruus insident.

L 4 Tuberculum, seu capitulum, quo costæ uertebrarum corporibus articulantur.

M 4 Tuberculum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur. Atque hæc quodammodo nouem superioribus costis sunt communia.

N 5 Species tuberculi, quo undecima & duodecima costæ uertebris articulantur.

O 4, 5 Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi processus consistens, cui undecimus dorsum mouentium musculus insertur.

Q 4 *Interuallum, inter L & M apparens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.*

R 4 *Hæc quoque sedes, musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.*

S, T, V 3 *Tres simul contextæ uertebræ, aut harum uerebrarum corpora. Alias autem uertebrarum partes, processus'ue, suis locis indicauimus.*

X 3 *Sinus duobus uertebrarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.*

a 3 *Costæ ad uertebræ corpus articulus.*

b 3 *Sinus in transuerso uertebræ exculptus processu, cui costa etiam articulatur.*

c 3 *Costæ ad transuersum processum, articulus.*

d, e 3 *In suprema uertebra S insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uertebram X expressimus. ac e is notatur, cui in infima uertebra b inscriptum cernis.*

f 3 *Costæ regio in posteriora maximè exporrecta, adeò ut in hunc modum opportunè costarum ductum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f costa à uertebris deorsum obliquè in posteriora fertur. ab A uerò & B ad E, sursum in anteriora circulatim costa reflectitur.*

g, h, i, k 1 *His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uerò ad i usque, secundum. i ad k usque, tertium. k autem, mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verùm iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.*

l 6 *In anteriori primi ossis sede protuberans instar triāguli pars, quæ t, q, & r posset circūscribi.*

m, n 6 *Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.*

o 7 *Posterior primi ossis sedes, quæ utcunque caua cernitur.*

p 6, 7 *Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.*

q, r 6 *Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.*

ſ 6, 7 *Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excauata.*

t 6, 7 *Hac sede primum os secundo committitur.*

u 6, 7 *Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.*

x, y, z, α, β 6, 7 *Sinus secundi ossis, quibus cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.*

γ, δ, ε 6, 7 *His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.*

ζ 6, 7 *Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac*

η. *η notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, etsi notis non indicentur, sese facile demonstrant.*

Quid thorax. *Libro 1 Historiæ animalium Cap. 7.* *Pectus.* *Pectoris os.*

Omnium thoracis ossium structuram 1 & 2 fig. ostendunt. *a integræ figur. a, o d s.* *b 1 fi g, h, i.*

THORACEM uocabimus, quicquid costis interceptū circumscriptumque est: non autem cum Aristotele[a] uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usque metimur. Anteriorem uerò thoracis partem, pectus opportunè nominabimus. ob idque etiam[b] latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os ritè uocabitur. quò minus tres Græcorum & præcipuè Galeni uoces, θώρακα, στῆθος & στέρνον oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsi uertebræ, quas thoraci hactenus ascripsi, thoracis sunt ossa. Est autē admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerum os cum musculis uicissim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossea, abdomen uerò musculosum magna ex parte extruitur. Cæterùm decet hæc non per transennam aut obiter considerare, uerùm accuratè præcipuoque studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstinctum musculis primo principio circundatur, musculi uerò tertio: at secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtexitur. Cerebrum nanque in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etiā meritò caluaria ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porrò si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uesicæ, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uentriculus susciperet? quorsum utero gestantium tumor emineret? quà excernerentur excrementa, aut quomodo partus fœlici conatu propelleretur? nullo hîc opem ferente

Opificis rerū in thorace creando industria.

Hæc ostendunt 7 & 8 musc. ta.

Hæc commonstrant priores 5 li. figuræ.

rente musculo? Thoracis autem motus, quem maximè ad aëris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uerò is rursus ex solis musculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, musculi [c] alternatim sunt interpositi. Mox autem & hoc ad securitatem nõ parum cordi pulmonibusq́ conducit. magis enim nunc muniuntur, quàm si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetiã ossea thoracis moles firmandis sustinendisq́ scapulis, ac demum brachijs quoq́, mirificè confert. Scapulas enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse quàm scapulis & pectoris osse firmari, docebimus: ad quas rursus brachia, & postea cubiti & extremæ manus quadam serie coarctantur. Præterea si nullis ossibus thorax cõstaret, nullus esset locus unde scapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neque ullis fundamẽtis musculi hærerent, aut consisterẽt. Atq́ hanc sanè ossei thoracis necessitatem, si quid aliud, profectò testudines non absque summa Creatoris nostri admiratione, pulcherrimè edocent, quæ etsi tam tuto sepiãtur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum spectatu ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitantur: utq́ musculi testudinis brachia mouentes, commodè originem sumant. Sed fortassis in medium aliquis adferet, Cur esset peius, thoracis modo abdomen quoque osseum extrui? quum si talis ossea strues uicissim ex musculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior securitas ita abdomini conciliaretur? Qui sic quærit, docendus est, ea quæ uentre continentur, non potuisse adeò, atque interdum ex usu est, dilatari comprimiq́, si extrinsecus ossibus sepirentur. Si autem hoc uerum est, neque mulieres cõcipere possent: deinde neque ad saturitatem semel comedere homini liceret, uerùm assidua egeret comestiõe, quemadmodũ & respiratione. Sed hac quidem perpetuò hominem indigere, nihil est absurdi: quippe qui in aëre uersatur, ac uiuit. Si uerò esculentis poculentisq́ similiter egeremus, uitam duceremus admodum à philosophia & musis alienam: cibisq́ perpetuò deditì, operam optimis pulcherrimisq́ rebus nunquam nauaremus. Rursus, si ossea moles tanta esset, quantã mulieres ultimis mensibus utero gerentes requirunt, quid hac mole esset ineptius? si excluso fœtu, illa tam molestè extuberaret? & interim nulla re alia quæ ex usu humanæ fabricæ esset impleta non consideret, ut intestina & uentriculum debitè amplexaretur, & penicilli modo, uel calefaciendi causa, proximè illis applicaretur? Verùm hæc in quinto libro exequemur fusius, & ostendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuisse solertiam, ut uentris organa neq́ dilatatione neq́ compressione uicissim egentia, aut alijs subiecerit partibus, aut etiam non minus quàm pulmonem muniuerit. Iecur nanque & lien costis sepiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potissimum ad dorsum succumbunt, quòd horum nullum dilatari debeat. reliqua autem uentris organa insigni qua diximus prouidentia, osseo contextu suis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque respiratio, neque uox absque thorace fieri possit, ac dein thorace primùm quidem cor, insuperq́ cum ipso pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali constat figura, tam amplus est, [d] quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo interim thoracis sequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia, mediocri negocio ostendam, ipsum nulla peculiari eguisse forma, ut neque iecur, neque lienem, neque quodãmodo cerebrum. Porrò iam tempestiuũ erit, thoracis ossa seriatim describere, & cum uertebras eiusdẽ prius [e] enarrauerimus, à costis sermonẽ auspicari. Costæ igitur uiris & mulieribus ab utroq́ latere [f] duodeno constãt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur. quamuis interdum etiam tredecim obseruauimus: quemadmodũ tredecim quoque thoracis uertebras sæpius quàm undecim tantum occurrere, suprà retulimus. Singulis enim thoracis uertebris, singulæ in ambobus lateribus costæ articulantur. Quòd autem uiros costa quapiam in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgus opinatur, ridiculum planè est: etiam si Euam ex Adæ costa à Deo procreatã, Moyses in secundo Geneseos Capite prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in sceleton compegisset, ex altero latere una caruissent costa: non ob id tamen omnibus quoq́ uiris unam deficere necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit, concessurus etiam quosdã gentis Turdulorum septenis costis creari, si modò id alicuius idonei autoris testimonio ipsi constitisset. Verùm ut hîc Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quoque non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundem ascripsisse, hacq́

c 6 musc.ta. S,T.V,X. & 11 ta.T, T,V.

Hæc integræ figur. Q.R.S.T, V.Z.Γ.Δ.

Cur abdomen non etiam sit osseum.

Quò potissimũ Natura thoracem condiṫura attenderit.

d 12,13 fig. lib.6.

Costarum numerus.

e fig. ca.14 C, D & figuræ ca.17 f 1,2 fi. charact. 1,2 usque ad 12.

Viris ac mulieribus idem costarum numerus.

Lib.1. Hist. animalium Cap.15.

ratione rem non uiſam parùm rectè nobis tradidiſſe. Quod ſi toties in hominis fabrica ipſum feciſſe nobis occurrit, quid de reliqua animalium hiſtoria cenſendum putabimus? Quanquam interim dum memoratum iam Ariſtotelis locum aliquando Patauij in ſcholis enarrarem, à ſummæ (propter ſingularem literarum ac Iuris ciuilis cognitionem) ſpei adoleſcentibus

Corporum in Ligurib. ſymmetria.

IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuenſibus accepi, generoſiſsimos Ligures in ueterū monumentis ἑπταπλεύρους fuiſſe appellatos, quum tamen is populus ut eſt nauali terreſtriq; pugna ſtrenuus, optima quoq; membrorū ſymmetria ac numero ſit ſpectatiſsimus. Sunt itaq; plurimùm utrinq; duodecim coſtæ: ac ſeptem ſuperiores pectoris oſſi & uertebris, ut poſtea dicemus, articulãtur: quinque autē humiliores ſolis alligantur uertebris, neq; ad pectoris os pertingunt, ſed in thoracis lateribus deſinentes, ſuarum cartilaginum finibus [g] inuicem cōmittuntur, duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus [h] dehiſcit, neq; aliqua ex parte ipſam cõtingit. id quod & undecimæ non rarò uſu uenit, decimæ cartilaginem tunc non [i] attingenti. Quinq; iſtæ humiliores, quòd pectoris oſſi non articulãtur,

g 1 fig. F.
h 1 fig. H.
i 1 fig. G.

Coſtarū ſubſtantia & appendix.

νόθαι, quaſi dicas ſpuriæ & illegittimæ, Græcis appellãtur. Omnibus coſtis commune eſt, quòd [k] oſſea [l] cartilaginoſaq; cõſtent ſubſtantia, quodq; [m] appendice ea ſede qua uertebrarum corporibus cõnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donetur.

k 3 fig. ab a per f ad A.
l eadem fi. à B ad E. aut 1 figur. A, B.
m 4 figur. L, M.

Oſſea ſubſtantia.

Oſſea coſtarum ſubſtantia nõ omni ex parte ſibi ſimilis eſt. Vbi enim coſtæ uertebris coarticulãtur, ac ubi dorſum efformant, ſolidiores multò durioresq; ſunt, quàm in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionē, ubi magis fungoſa extruũtur ſubſtantia, quæ tenui ſquama, ſeu lamina obducitur, atq; hæc illic demum tenuiſsima eſt, ubi in cartilaginem degenerat.

Cartilaginea ſubſtantia.

4, 5 figur. fractam oſtendunt coſtam ad Φ.

Cartilago etiam non parem undique oſtendit ſpeciem. inferiorum enim coſtarum cartilago mollior eſt: unde etiam fortaſſis nonnulli illegitimas coſtas χόνδρον, quaſi cartilaginē dicas, uocari tradunt. Superiorū uerò coſtarum cartilago durior eſt, ſolidiorq;, ac in ſenibus intus oſſea efficitur, quemadmodū in ouibus & bobus, alijsq; ferè omnibus eius generis animantibus experimur, quorū cartilago intus friabili alboq; ac fragili conſtat oſſe, exteriùs cartilagine ueluti mẽbrana quapiã obuoluto. Atq; id etiã in ſimijs canibusq; adeò eſt manifeſtū, ut Galenus uerarum coſtarū cartilagines oſſeas, ſpuriarum uerò exquiſitas cartilagines eſſe dixerit. In hominibus autem niſi ætate admodum prouectis, cartilago in oſſeam naturam deſijſſe uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quæ iam proximè recenſuimus animãtibus oſſea admodū efficiatur.

Lib. 8 de Adminiſt. ſect. & partim in lib. de Oſſib. Ca. 13.

Coſtis omnibus non par lõgitudo.

Huius cartilaginis moles in omnibus coſtis nõ eadem eſt, ut etiam omniū coſtarum non par eſt longitudo. prima nanq; & duodecima breuiſſimæ ſunt, mox ſecunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, ſeptima & octaua, longiſsimæ ſunt, ac longiſſimas etiã obtinent cartilagines.

Non par amplitudo.

Primæ coſtæ cartilago ampliſsima eſt, quemadmodū & prima coſta cæteras quoq; amplitudine ſuperat, mox hanc ſecunda, & deinde tertia ſubſequũtur. duodecima uerò & undecima omniū ſunt tenuiſsimę, & in tenuiſſimas quoq; terminantur cartilagines. Mediæ autem medio ſe habẽt modo, quarum cartilagines ſubinde in progreſſu ab oſſea coſtæ ſubſtantia latiores efficiũtur. Quum enim cartilagines ſex ſuperiorū coſtarum interualla efforment, toto q; ductu ab inuicem æquè diſtent, ſextæ, ſeptimæ, octauæ & nonæ interdum coſtarum cartilagines uariè in progreſſu lateſcunt, inuicemq; continuatæ interualla ipſarum ſuamet ſubſtantia [n] implent. Ad hæc quinq; ſpuriarum coſtarum cartilagines in acutum [o] mucronem deſinunt, Verarum autem coſtarū cartilagines non item. Primæ enim coſtæ cartilago, [p] ſuo fine qui pectoris oſſi ualidè cõnaſcitur, amplior fit, quàm qua primùm ab oſſea coſtæ ſubſtãtia educitur. Secundæ ac tertiæ triumq; ſubſequentiū coſtarum cartilagines modicè in progreſſu arctãtur, & ſingulæ in [q] tuberculū finiunt, quo poſtea has pectoris oſſi coarticulari docebimus.

n 1 fig. I, I.
o 1 fig. F.
p 1 fig. C.
q 1 fig. D. dein 3 fi. E.

Coſtarum læuitas & aſperitas.

Coſtis non omni ex parte eadem adeſt læuitas. interna enim ſede, qua membranã ipſas ſuccingentem ſpectant, omnes læues minimeq; aſperæ apparent. tertia tamen, & quæ illam ad decimam uſq; ſubſequuntur, in interna ipſarū ſede uerſus humiliora [r] ſinum oſtendunt, ipſis ſecundū earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuerſam coſtæ longitudinem conſpicuū, ſed maximè ea ſede qua primum à uertebris abſcedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt.

Coſtarum ſinus.

r 1, 4 fig. K.

Sinus iſte paratur uenæ cauæ [s] ramo, quem uena cõiuge carens coſtis exporrigit, deinde etiam hàc uehitur arteriæ magnæ [t] ſoboles, & [u] neruus à dorſali medulla pronatus. Verum quia hæc uaſa in medijs coſtis grandia ſunt, ac pari ſemper feruntur ſerie, in tribus autē ſuperioribus minima & errabunda ducuntur, nõ mirum eſt medias coſtas his ſinibus ornari, ſuperiores uerò nõ item. Porrò tres coſtæ humiliores, etiãſi magna illis attendãtur uaſa, quum tamen tenues & interna ſede depreſſæ cernantur, etiã citra huiuſmodi ſinuū operam illis uaſis tutum iter præbent. Hic ſinus uaſis deducendis cælatus, inferiorē coſtæ partem acutiorem tenuioremq; efficit, quàm ſit ſuperior, quæ obtuſior magisq; (ut ſic dicam) teres cernitur. Externa coſtarū ſedes, quæ gibba eſt,

s fig. 6 cap. lib 3 G, G.
t fig. cap. 11 lib. 3 k, k.
u 2 fig. cap. 11 libri 4 præcipui rami coſtarum ductū ſeruantes.

x 4 figu. L, M, sed præcipuè Q. est, non omni ex parte læuis occurrit. ea enim[x] parte qua costę uertebris alligātur, prēterquam quòd tubercula & capitula efformant, quibus uertebrarū inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesq́ sese offerūt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrarū corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Præterea in hac externa costarum sede, ubi primùm à transuersis uertebrarum abscedunt processibus,[y] tuberculum quoddam asperum inæqualeq́ uisitur, tendinibus[z] undecimi dorsum mouentis musculi excipiēdis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuersorū processuum, & partim in hæc costarū tubercula inseruntur. Deinde, quà costæ adhuc magis à transuersis uertebrarū abscedūt processibus, in hac posteriori externaq́ ipsarum sede,[a] asperæ inæqualesq́ sunt, ac etiā ueluti tubere quodam modicè prominēti donātur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentiū quartum, in simijs uerò & canibus sextū numerabimus. Dein hæc asperitas nō duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam[b] externi intercostales musculi hinc enasci docebuntur, qui hac iuxta uertebras regione non solum ab inferiori sede superioris costæ in humilioris costæ clatiorē enascuntur partem, uerùm etiā ab externa unius costæ sede ad externam alterius hîc exporriguntur. Reliqua autem regione costæ læues æqualesq́ sunt, nisi fortè quispiam eas modicè asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorū pendet origo, in quamq́ eorundem etiam insertio perficitur. Prima costa superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inæqualisq́ cernitur, ut[c] musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunè sumat. Costis omnibus non par ad uertebras obtigit articulatio. nouem enim superiores[d] duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissimè duobus articulis suæ committitur uertebræ: utcunq́ etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebris coarctari docuit. Cæterū costæ duobus nodis articulatæ[e] duo exigunt tubercula. unum quidem, quo[f] sinui uertebrarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo[g] internæ sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque hæc tubercula finibus illis respondent, quos uertebris, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costa rotundo tuberculo primæ thoracis uertebræ corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdē uertebræ processum tantisper ascēdit, quousq́ ipsius apici alio capitulo tuberculóue articuletur. Secunda uerò costa & septem subsequentes communi semper duarum uertebrarum corporum sinui nō rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costa. quanquam & hîc quædā in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia cōsurgat. Superiorum enim uertebrarū transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internæ illarum sedis incisos gerunt, inferiorum autem (uti suprà etiam cōtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uerò uertebrarum sinus medio se habent modo. Cæterùm quòd costarū articulatio, quæ ad uertebræ corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costæ ad transuersos processus moliuntur, quantò apex transuersi processus demissior est, sinu uertebræ corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porrò trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad uertebrarū duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq́ non admodum altè cauatis, neq́ ualde protuberantibus[h] capitulis perficitur. Atq́ hac ratione costæ uertebris committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris osse moliantur, & quo ductu à uertebris antrorsum contendant, tunc primùm opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructionē sermoni addiderimus: quæ profectò enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uitulorum, eiusq́ generis animantium ossi responderet. In his nanque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cōstat ossibus, non admodum inter se forma differētibus. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cōueniunt: in simijs uerò, & sciuris, propter clauicularū articulationem, primum supremumq́ os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quàm profundiora crassiora'ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quàm in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarum[i] compage modicè differat: est tamen is cōnexus ad symphysim seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus. nisi quod hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque sutura, multoq́ adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cōplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilaginis in quam costæ degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

Left margin notes: y 4, 5 fi. O. — z 11 musc. tab. Δ. — a 4 fig. R. — b 11 musc. tab. V. — c 8 muscul. tab. C. — d 3 fig. 4, c. — e 4 fig. unū L, alterū M. — f 3 fig. X, d. — g 3 fig. b, c. — h 5 fig. N. — i fig. ca. 14 R, R.

Right margin notes: *Costarum asperum tuberculum.* — *Costarum ad uertebras articulatio.* — *Tum aliàs sæpius, tum maximè 8 de Admini. sect.* — *Quadrupedū pectoris ossis descriptio.*

ſecundæ utriuſqꝫ lateris coſtæ cartilago articulatur. Ad ſecundi oſſis cum tertio commiſſuram
tertiæ utriuſque lateris coſtæ cartilago ipſius ſerie ſuorum oſſium commiſſuris coarctatur. Ve
rùm primi oſſis lateribus primæ coſtæ cartilago adarticulatur, aut potius adnaſcitur. Hæc
enim commiſſura ad coalitum potius, quàm ad articulationem ſpectat. Septimum autem os,
quod reliquis gracilius, magisqꝫ teres eſt, in cartilaginem exacuitur, ipſo oſſe latiorem, enſisqꝫ
mucroni quàm ſimilimã. ac huiuſmodi ſanè pectoris oſſis in canibus & ſimijs eſt ratio. quam
Galenum ſpectaſſe annues, quum ipſius de pectoris oſſe hiſtoriam, his quæ modo prælibaui-
Humani pectoris oßis deſcriptio. mus, contuleris. [k] Verùm ſi humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet *k tota 6,7 figur.*
ſi cum aliorum animaliũ oſſibus cõferatur longè breuiſsimum eſt) intuitus fueris, multò aliter
id habere animaduertes. Nunquam enim quod certò affirmare poſſim, in humano pectoris
oſſe mihi ſeptena occurrerunt oſſa, neqꝫ etiam hæc in homine eodem ſemper numero cernun-
tur. In adultis tria ferè conſpiciuntur, prorſus inter ſe uaria. ac [l] primum quidem inſigniter am *l 1 fi. à g ad h. 6 autem & 7 ab ſ ad t.*
plum eſt, & nonnihil etiam craſſum: ita tamen, ut ipſius craſſities ab amplitudine plurimùm
uincatur. Os id [m] interna ſeu poſteriori ſede, qua thoracis reſpicit amplitudinẽ, modicè cauum *m fi. 7 o.*
eſt: in anteriori autem gibbum, & in medio ſecundùm ipſius longitudinem longè craſſius, *n 6 fi. m, n.*
quàm in lateribus. uidetur enim in anterioris ſedis [n] lateribus depreſſum, atque ut aptè primæ *o 6,7 fi. p.*
coſtæ cartilaginis craſsitiei [o] reſponderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia [p] trian- *p 6 fi. q, r, l.*
guli modo protuberans. [q] Superior etiam oſſis pars multo craſſior ampliorqꝫ eſt [r] inferiore, & *q 6,7 figu. q q, ſ, z.*
utrinque uno [s] ſinu longo ac uerſus poſteriora inciſo, & cartilagine incruſtato donatur, cui cla *r 6. 7 figu. t, u.*
uiculæ [t] caput inarticulatur. In horum ſinuum medio propter extuberantia illorum interiora
latera, primum hoc os in ſuperiori hac ſede [u] lunatum cernitur, & ueluti foueam oſtendit, quam *s 6,7 figu. q, r.*
σφαγὴν & iugulum propriè uocamus, uulgò autem furculam ſuperiorem. [x] Inferior oſſis pars *t 1 fig. cap. 22 A.*
utcunqꝫ aſpera eſt, & ſecundo, quod iam deſcribam, oſſi cartilaginei ligamenti interuentu adeò *u 6,7 fig. ſ.*
laxè committitur, ut nunquam horum oſſium lateat connexus, imò & ipſius quoque motus in *x 6,7 fig. t.*
magnis reſpirationibus interdum animaduertitur. [y] Secundum os multo amplius eſt, quàm *y 1 figur. ab h ad i.*
craſſum, [z] ſuperiori ſede qua primo connectitur oſſi, ſtrictius eſt [a] quàm prope inferiorem. At
nullibi interim æquè amplum cernitur, atque primi oſſis elatior ſedes. Quà ſecundum hoc os *z 6,7 fi. t.*
primo committitur, in utroque connexus latere [b] ſinus inſtar obtuſi anguli inſculpitur, ambo- *a 6 figur. iuxta 1.*
bus oſſibus communis, & cartilagine incruſtatus, cui ſecundæ coſtæ [c] cartilago inſtar obtuſio- *b 6,7 fig. u.*
ris trianguli uerticis protuberãs inarticulatur. Præter hunc ſinum, præſens os utrinque [d] alios *c 1 fig. D.*
multos exigit pari modo, inſtar obtuſioris anguli inſinuatos: uerùm hi paribus interuallis ab *d 6,7 fi. x, y, z, α, β.*
inuicem nequaquam diſtant. Primus enim in altero latere huic oſſi proprius ſinus, qui tertiæ
coſtæ cartilagini paratur, à ſinu ſecundæ coſtæ gratia inciſo longius diſtat, quàm ſecundus
huius oſſis peculiaris ſinus, quartæ coſtæ gratia cælatus. Rurſus, plus interualli conſiſtit inter
ſecundum ſinum & tertium, quàm inter tertium & quartum. adeò ut ſinus ſextæ & ſeptimæ co
ſtarum nomine in hoc oſſe ſculpti, ſe inuicem contingant, uixqꝫ mutuò remoueantur, & non
tam altè, atque ſuperiores, excauentur. Suſcipit enim hoc ſecundum os priuatim tertiæ, quar-
tæ, quintæ, ſextæ & ſeptimæ coſtarum cartilagines, ſecundæ coſtæ cartilaginis [e] modo protu- *e 3 figur. E.*
berantes. Secundum hoc os in pueris ex [f] plurimis efformatũ uidetur oſſibus inuicem ſymphy *f 6 fi. γ, δ, ε.*
ſi ſeu unione cartilaginis interuentu contextis. Verùm is cõtextus neutiquam canis aut ſimiæ
oſſiũ compagi uenit conferendus, quũ longè magis lateat, inferioraqꝫ oſſa multò breuiora ſupe
rioribus cernantur. Et in cemiterijs ſecundũ os integrum, & à primo diſiunctum ferè ſemper
effoditur, quemadmodum uertebræ mutuò diremptæ eximuntur. etſi fortuitò in ſecundo oſſe
aliquam compaginis ſpeciem, ac ſi ex pluribus id conſtaret, obſeruabis, ea potiſſimum appare-
bit, [g] ubi tertiæ coſtæ cartilago oſſi articulatur, & deinceps [h] ubi quartarum coſtarum cartilagi *g 6 fig. γ*
nes pectoris oſſi iniunguntur. [i] Tertium uerò os exiguum eſt, & inferioris ſecundi oſſis ſedi in- *h 6 fig. δ* *i 1 figu. ab i*
terna parte eadem ratione committitur, qua primum ſecundo iungi relatum eſt, illicqꝫ ſecundo *ad k. 6,7 fi.*
oſſi nectitur, qua ſeptimarum coſtarum cartilagines infimæ ſecundi oſſis ſedi articulãtur. Hoc *ζ.*
os modicè amplum eſt, ac tenue, humilioriqꝫ ſede in mucronatam cartilaginem degenerat. Ve-
Pectoris oßis ad enſem comparatio. rum id non infrequenter deeſſe reperies, & [k] mucronatam cartilaginem inde enaſci conſpicies, *k 1 fig. k. 6*
ubi ſeptimarum coſtarum cartilagines mutuò coëunt, ſecundoqꝫ pectoris oſſis oſſi articulan- *7 figur. κ.*
tur. Iam ſi tria pectoris oſſa ſimul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conſpicies. pri-
mi nanque oſſis ſuperior pars, quæ lata admodum eſt, illi manubrij parti reſpondebit, quæ ſub
paruo digito in apprehenſione conſiſtit. Secundũ autem os, illi parti congruet, quam manus
tota intus complectitur, in qua ſinus coſtarum cartilaginibus parati inſtar fouearum erunt,
quibus digiti firmari poſſent. atque huiuſmodi foueæ eum præſtarent uſum, quem in gladijs
ex manubrij aſperitate quærimus: quoties intortis nodoſisqꝫ funiculis, aut ſcabra piſcis cute,
ma-

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquæ gladij parti posset assimilari. adeò, ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem ξιφοειδῆ ab ensis imagine uocarint. alij, qui canes potius ac simias quàm homines spectarunt, mucronatam cartilaginem duntaxat illo nomine dignantur: quod hæc scilicet gladij mucronis formæ accedat, ipsumq́; canum pectoris os ensis imagini non ita aptè ac humanum os conferri queat. Hæc imaginum collatio attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum dissectioni fuisse adhibita. cui sententiæ Celsi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum esse scripsit, suffragatur. id enim de simijs & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat. quippe in homine primum pectoris os superius, & secundum inferius, multò latiora sunt, quàm ubi hæc inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mollisq́; est, & anteriori sede magis continua squama quàm posteriori obducitur. Posterior enim sedis squama multis inæqualibusq́; donatur foraminibus, quæ haud peruia sunt, sed[l] uasis solùm uiam præbent, quibus id os enutritur. Atque hæc foramina in primo osse tanto magis sunt conspicua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem superat. Quòd itaque pectoris os, illis costis quæ orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latêre arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem secundariò gerit, eosq́; usus homini præstet, quos generatim thoracis ossa præbere in huius Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subditorum quoq; est propugnaculum, & malum granatum uulgò appellatur, quòd (ut arbitror) unius balaustij apicis imagini illa accedat. A' qua etiam forma, uulgus ipsam epiglottalem appellat cartilaginem, ab imagine uidelicet laryngis[m] operculi, pectoris ossis cartilagini specie non admodum absimili. Verùm huiusmodi nominum copiam ad præsentis libri calcem unà cum cæterorum ossium nominibus subijciemus. Modò autem nihil addendum superest, nisi fortè costarum ductus in costarum ossibus longè quàm in cartilaginibus diuersus. Costarum enim ossa[n] quum primùm à uertebris abscedunt, in posteriora deorsum obliquantur, &[o] hinc ad thoracis latera deorsum semper obliquè uersus anteriora declinant,[p] quousque in cartilaginem desinunt obliquè ac circulatim sursum in anteriora porrectam. adeò ut costæ ubi cartilaginem primùm educunt, arcuatim, & in angulum quodammodo sursum flectantur.[q] Iste costarum ductus non in illis solum quæ pectoris ossi committuntur, euidens est: uerum & in reliquis omnibus, si fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscurè sursum spectat. quanquã interim hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur, in superioribus uerò ac inferioribus magis latet.

Pectoris os utrinq; lunatum.

Pectoris ossis substãtia.

Pectoris ossis usus.

Mucronatæ cartilaginis usus.

Costarum ductus.

l secundùm A, A fig. 2. lib. 6.

m 12, 13 fi. cap. 38.

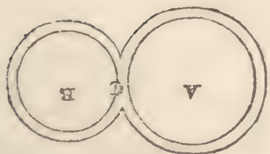
n 3 fig. ab a per c ad f.

o 3 fig. ab f ad A.

p eadem fi. à B ad E.

q Hæc integræ & potissimùm secunda.

DE CARTILAGINEA QVAE CORdis basi ascribitur substantia, seu cordis osse. Caput XX.

HAEC figura magnæ arteriæ & arterialis uenæ radices perfunctoriè exprimit, ab omnib. connatis corporibus partibusúe diuisas, & duobus circulis similimas. Ac A quidem arteriæ magnæ radicem notat, B uerò arterialis uenæ radicem. C autẽ connexum indicat, quo uasa inuicem in ipso exortu connascuntur. Iste connexus, qui potissimum cartilagineus est, non ex hac rudi figura petendus est, uerum cum ex alijs sexti libri figuris, tum maximè ex octaua & decima, quas non obfuerit obiter cum suorum characterum indicibus modò perlustrare. Parum autem opportunè facerem, si easdem tabulas uarijs in locis frequenter proponerem.

NE FORSITAN præsenti libro, os aliquod præter misisse uideamur, hoc loco etiam osseæ cordis substantię mentionem faciendam duximus. Galenus nanque ab elephãtis corde, à quopiam suorum familiarium os eximiæ magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animaliũ cordibus os, minorum uerò cartilaginem ascribit. Ego autem hactenus, uti in nullo corde, ita neque in humano exquisitum os repperi, eaq́; sede, qua Galenus cordis os cõstituit, substantiã obseruo cartilagineam, quæ mea quidem sententia nihil est aliud, quàm[a] magnæ arteriæ &[b] uenæ arterialis radices à corde principium ducentes. Quippe radices hæ, in quibus membranarum bases consistunt, quæ materierum

Li. de Administ. sect. 8.

Humanũ cor uero osse destitui.

Cartilaginea cordis substantia.

a 10 fi. lib. 6 sub B, C, D.

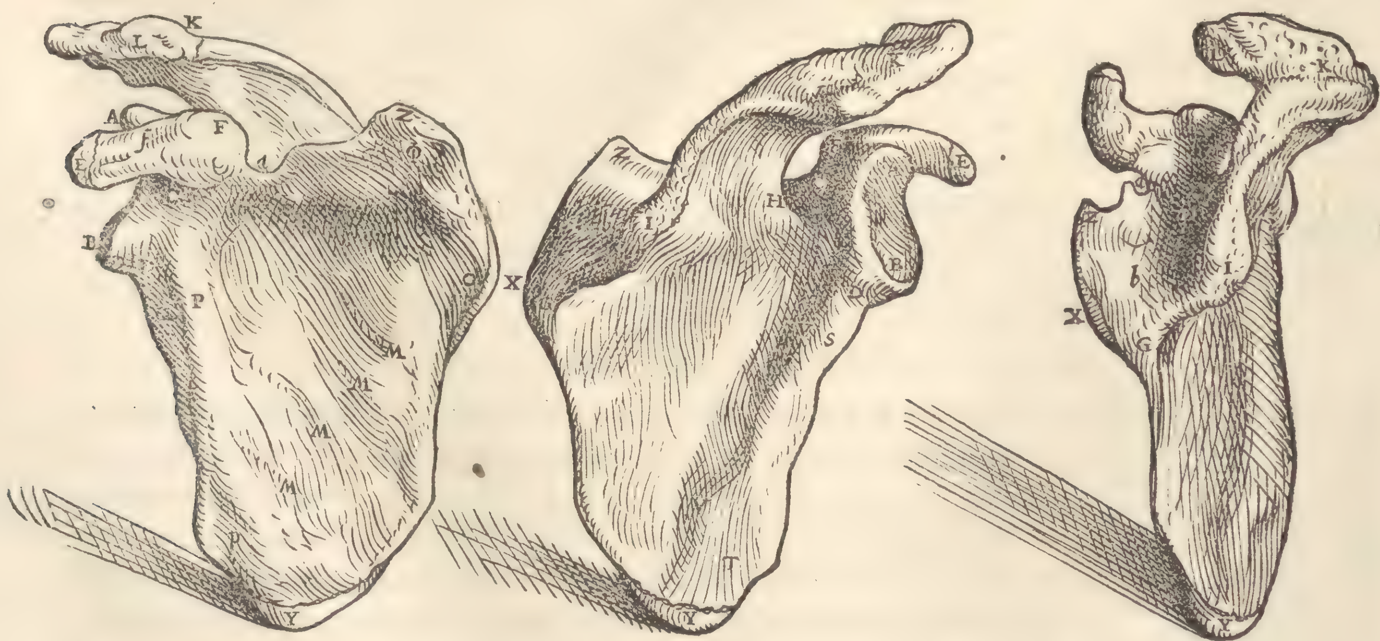
b 8 fig. lib. 6 sub E, F, G. quibus charact. mẽbranæ notantur.

terierum è duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multò duriores sunt, quàm reliqua illorum uasorum substãtia, adeò ut radices cartilaginis natura participare nonnihil uideantur, quæ in bobus ita interdũ indurescit, ut quadrupedũ costarum cartilagines in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæ itaque uasorum radices [c] perinde ad se mutuò sunt conterminæ, ac si [d] duos circulos in puncto inuicem committeres continuaresq́, ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uerò (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul connascuntur uniunturq́, ac ubi optima cartilaginis consisteret portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirũ sede qua illæ radices inuicem cõmittũtur, & reliquæ interim circulorũ portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modò accuratè ipsarũ naturã quis intueatur, neq; unà cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar Λ aut υ efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi [e] præposito, & ab υ imagine ὑοειδὴς nuncupato, assimilant. Neq; sat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermoni adiecêre, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nõ secus firmari quàm linguæ radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur nanq; cor eiusmodi osse firmatũ, moueri: non expendentes cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nõ minus suffulciri posse, quàm ferreus palus lectum in aëre sustineret: quãdo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto proijceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterùm huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quàm uitulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et officulum illud quod è ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hactenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quàm grandius agni hyoidis ossis ossiculum, quod continuum est, & λ simillimum: nisi quòd dextrum crus etiam transuersim in hunc modum χ sinistrum decussatim secet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porrò qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertractabitur, describemus.

Margin notes: c C. d A, B. — *Anatomicorum lapsus.* — e 1, 2 fig. 13 cap. — *Medicorum & pharmacopolarum impostura.* — (manuscript) Os cordis cervi

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VIGESIMIPRIMI CAP. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Indicem, proximè sequens pagina exhibet.

PRI

PRIMA uigesimi primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulæ dextræ sedem exprimit, quæ costis innititur.

Secunda, dextræ scapulæ externam posterioremúe sedem ostendit.

Tertia, scapulam dextri lateris in latus depictam continet, ut sinum gibbæ exteriorisque scapulæ sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulæ costam, et scapulæ spinam cōsistit. Verùm id iam ex characterum indicibus reddetur explicatius.

In prima figura Z, X & Y scapulæ ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. Z uerò, & a, & A, superiorem scapulæ notant costam. Y autem, & B, costam scapulæ inferiorem: adeò ut Z superior sit basis angulus, Y inferior angulus: A & B tertius scapulæ angulus, quem scapulæ superior et inferior costæ cōstituunt. Atque hæc obiter isti notant characteres: singulis autem seorsum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.

A, B 1, 2 Scapulæ sinus, cui humeri caput articulatur. In secūda figura B notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. A, superior sedes magis stricta, contractaque in prima figura A indicat protuberantem sinus seu ceruicis scapulæ partem, à qua duo huius articuli peculiaria ligamenta, und cum externo capite musculi cubitū flectentium anterioris pronascūtur.

C, D 1, 2 Ceruix seu collum scapulæ. Verùm C etiam insignitur radix interioris scapulæ processus, qui E, f & F insignitur. Deinde C in prima figura sinum quendam indicat, sub interiori scapulæ processu conspicuum.

E, f & F in prima figura, & E & F in secunda, interiorem insinuant processum scapulæ, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & penè innititur. E uerò, processus huius appendicem. f autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui K indicabitur) pertinens.

G, H 2 Radix spinæ scapulæ, seu ipsa scapulæ spina, quæ in homine summū producit humerū, quem

K. K in prima & secūda & tertia notat, et L etiā in prima ac tertia. Est itaque G & H spinæ exortus longitudo. Quòd uerò ab H ad K fertur, summus est humerus. Vbi enim H cernitur, illic spinā à scapulæ dorso abscedere dicemus. Verùm K priuatim notatur summi humeri appendix.

L 1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ clauiculæ paratus.

I 2, 3 Scapulæ spinæ pars crassior, interdum appendice decorata. Ad G enim, & I, & H spina scapulæ est crassior, quàm alibi. A G uerò per I ad K aspera pars notatur spinæ, & summi humeri. Quod autem in secunda inter I & H consistit, & in prima inter L & a, læue est, & minimè asperum.

M, M &c. 1 Instar obliquarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi à costarum conuexis scapulæ cauo essent impressi.

N, O, 1 Sedes in interna scapulæ regione magis cauæ, quæ secūdæ figuræ literis G & H respondēt.

P 1 Protuberans crassiorque inferioris costæ pars, quæ in internam scapulæ sedem prominet.

p 1 Hac sede inferior scapulæ costa latusúe efficitur acutius, ideoque magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulæ inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. R incuria elapsum est.

S 2 Ad scapulæ externam sedem protuberans inferioris costæ pars.

T 2 Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.

V, V 2 Hic externa scapulæ sedes propter crassitiem inferioris costæ insigniter caua cernitur. Quod enim inter V & V, & G & H consistit, tenuissimum maximeque subtile & solidum est.

X 1, 2, 3 Appendix basis scapulæ, ad principium ipsius spinæ coalita.

Y 1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulæ.

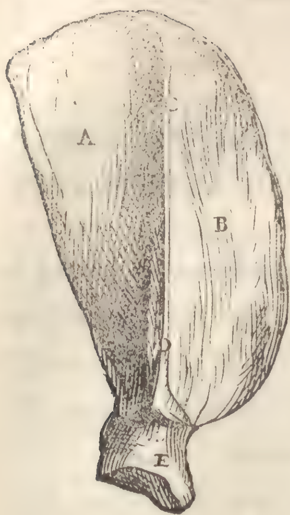
Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulæ regionem modicè protuberans.

Z, 1, 2, 3 Z superiorem basis angulum antea notauit.

a 1, 3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costa scapulæ conspicuus.

b, c, 3 Sedes in externa scapulæ regione inter spinam & elatiorem scapulæ costam consistens. Verùm b priuatim scapulæ sedē hic notat tenuissimā, maximeque subtilem: et quodāmodo pellucidā. c aūt foraminulū indicat hic frequēter apparēs, et uenulæ inibi scapulā nutrituræ uiā præbens.

QVAR-

QVARTA VIGESIMI PRIMI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENTI figura externam seu posteriorem canis scapulæ sedem in hoc delineauimus, ut promptè expenderetur hominis scapulæ ad canis, aut ouis differentia, quam in summo humero, aut superiori scapulæ processu notabimus. Significet igitur A & B scapulæ gibbum, seu dorsum. ac A quidem ipsius inferiorem sedem, B autem superiorem, & animantis collo capitiue propiorem. C & D spinam scapulæ notent, super scapulæ ceruicem non excedentem. E scapulæ ceruicem.

Scapularum situs et nexus. SCAPVLAE [a] utrinque singulæ posteriori thoracis regioni uersus supe *a trium integrarũ R.*
riora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisq́ uertebris, costis, &
ossi *v* literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulãtur. Oc
cipitis quidem ossi beneficio [b] secundi scapulam mouentium musculi, *b 9 musc. tab. γ. δ.*
qui etiam hanc multarum uertebrarum spinis committit: uti & [c] tertius *c 12 musc. tab. G.*
scapulæ motuum dux, qui ceruicis uertebris illam nectit. [d] Quartus uerò
scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & ceruicis uertebrarum spi *d 10 tab. r.*
nis firmat. Costis scapulam cõmittunt [e] primus illam mouentium musculus, & thoracem mo *e 5 tab. r.*
uentium [f] secundus. Ossi uerò *v* referenti [g] septimi eius ossis peculiarium musculorũ ope sca *f 7 tab. L.*
pula copulatur. In hominibus, simijs, ac sciuris, & si quæ alia clauiculis donãtur, ex abundãti li *g 5 tab. R, S.*
gamentorum auxilio, [h] scapula [h] clauiculis coarticulatur, clauiculæq́ contermina est. In om *h integrarum Q ad λ.*
Scapulæ usus. nibus uerò animalibus [i] brachij os seu humerus ipsi articulatur. ac proinde si hominem scapu
lis destitutum finxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius nanque ar
ticuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut mouea *i integræ fi. S ad R.*
tur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam firmari. Porrò huiusmodi sinus occasione, [k] collum *k 1, 2 figur. C, D.*
quoddam seu ceruix scapulæ protuberat, in cuius extremo [l] sinus tam altè lateq́ exculpitur,
quantum humeri articulo uarijs admodumq́ differentibus motibus mouendo ex usu est. At *l 1, 2 figur. A, B.*
que hîc sanè primus præcipuusq́ scapularum usus censetur. cui alius mox subsequitur, neque
ipse quidem pœnitendus, thoracis uidelicet partium costis intectarum communitio atque cu
stodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo antè prouidentes quæ occursura læsu
raq́ sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quòd ingruit declinemus, aut obijcere pectori mu
nimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimò plerunque
& solis manibus antè periclitamur, satius esse rati has uulnerari, rumpi, cõteri, abscindi, quàm
quod læsurum sit, ad pectus pertingere cõcedamus. Thorax enim respirationis est organum,
quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autẽ insiti caloris fomes, irascibilisq́ animæ
sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porrò quum posteriori thora
cis sedi, & anteriori æquale ab occursantibus periculum impendeat, eorum uerò quæ obesse
possunt præcognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non præsentibus
nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sanè & hîc quoque Naturam artificium quod
dam machinari, posterioremq́ thoracis sedem neutiquam negligere. Quocirca instar ualli &
mirabilis propugnaculi uertebras thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos
& scuta, firmissimosq́ muros obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurũ minimè igno
rans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & à qua origi
nem aptissimè ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profectò summæ opus est iustitiæ,
eodem osse ad tam uarios prorsusq́ necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas effor
Scapulæ forma triangularis. mare, ut priuatim ad singulos usus confictæ censeri queant. Scapula enim inæqualis est admo
dum, omniq́ ex parte sibi dissimilis. præter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appen
dices, eiusq́ generis reliqua, è quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli diffe
rentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. [m] Primum nanque ipsius la *m 1, 2, 3 fi. à Z per X ad Y.*
Basis scapulæ. tus, quod basim scapulæ perpetuò uocabimus, ea scapulæ sedes est, quæ secundùm dorsi lon
gitudinem thoracis uertebrarum spinis proximè exporrigitur. basis hæc obliqua constat linea,
quæ superiùs & inferiùs, uersus corporis latus obliquè ueluti in circuli conuexum inclinata, in
medio autem crebrò paululum lunata cauaq́ uisitur. Interdum enim continuo ductu tota sca

pulæ basis, hunc in modum (gibba est. deinde basis hæc tenuis admodum uisitur, quamuis inferiori tamen parte & superiori modicè quàm alibi crasior appareat, & inferioris partis crassities partis superioris crassitiem adhuc uincat. Huic basi plerunque [n] duæ adnascuntur appendices: una quidem, quæ grandior crassiorq́ & longior est, ac perpetuò apparet, ad basisq́ inferiorem consistit angulum insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulū sub superiori habetur angulo, illiq́ basis sedi coalescit, à qua scapulæ [o] spinam principium ducere audies. Præter has appendices etiam basi mollis quædam cartilago adnascitur, eius cartilaginū generis quo ossium extrema nulli commissa ossi, augeri solent. Verùm in hominibus hæc cartilago longe breuior minorq́ est, quàm in ouibus & bobus, alijsq́ animalibus, quorum scapulæ thoracis potius incumbūt lateribus, quàm, ut in homine, posteriori thoracis sedi uertebris proxima. Atq́ ita primum scapulæ latus basis'ue se habet, duo autē reliqua inter se uariant. [p] Inferius enim, ab humiliori basis sede admodum obliquè sursum in anteriora ducitur: [q] superius uerò (quod tanto breuius est inferiori, quanto inferius est ipsa basi breuius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo hæc latera in [r] angulum coëunt, & latiusculam scapulæ partem suis extremis finibus continent, in qua ceruix scapulæ sinusq́ conspicitur, humeri caput excipiens: adeò ut hæc sedes (si modò anguli loco censeri possit) tertius scapulæ angulus futura sit. quandoquidem [s] primum angulum superiorem basis angulum numeramus, [t] secundum uerò humiliorem. Cæterum duo hæc latera suis finibus tertium angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discrepant, uerum etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altiùs à basi sursum conscendit, eo crassius & insigniter [u] spissum efficitur. non aliter quàm si Natura huius lateris beneficio, scapulæ alioquin tenui & infirmæ magnū robur additum uoluisset, ac deinde secundariò quibusdam musculis commodi exortus locum præparauisset. Præter id enim quòd musculorū quorundam gratia (ut mox subijciam) huius lateris crassities internam scapulæ sedem [x] cauiorem reddit, & in externa sede seu gibbo, ueluti [y] sinum efformat, ipsum quoq́ in sua externa sede prope inferiorem basis scapulæ angulum [z] compressionem obtinet, ac deorsum quadantenus educitur, ut * musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore reflexum, retrorsum ducitur. Quinetiā interna huius lateris sede, iuxta ipsius elatiorem partem, qua id scapulæ ceruicem terminat, etiam † oblongus sinus aliquantulum asper inæqualisq́ conspicitur, [a] musculo principium porrigens, quem à scapula enatum cubiti extensionis autorem in secundo libro asseremus: inibi perpetuò inferius hoc scapulæ latus, inferiorem costam ueterum more appellaturi, qui superius inferiusq́ scapulæ latera πλευρὰς uocauerūt. Porrò superius scapulæ latus tenue, minimeq́ crassum est, ad eam usq́ sedem qua scapulæ ceruicis [b] superior regio consistit, [c] interiorq́ scapulæ processus exoritur. hac nanq́ sede superius scapulæ latus impensè crassescit. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris scapulæ processus radicem, [d] sinus quidam seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris neruorum dorsalis medullæ [e] surculo, hac una cum uenula arteriaq́ posteriorem scapulæ sedem adeunti. Cæterùm scapulæ [f] ceruix, quæ inter superioris & inferioris scapulæ costarum fines habetur, crassa est, ipsaq́ scapula ex ampla tenuiq́ sede inibi coarctata, & secundum latitudinē incrassata cernitur. Ceruicis tamen [g] longitudo seu interuallum, quod à superiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quæ ab anteriori parte in posteriorē pertinet. Ceruix insignius adhuc extrorsum ducta, dilatatur, & ut ipsa oblonga est, ita etiam oblongum efformat [h] sinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, superiori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter [i] impressionem accidit, hîc internæ ceruicis sedi factam, tendinis eius [k] musculi ducendi gratia, qui intrò antrorsumq́ brachium circumuertit. Præterea sinus ceruicisq́ scapulæ [l] superior pars, in hoc procerius extuberat, quò aptius hinc [m] duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & [n] externum quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium anterior censebitur. Hic scapulæ sinus cartilagine reliquorū articuli sinuum modo incrustatus, non admodum altè cælatur. neque etiam huius longitudo & amplitudo respondent, humeri [o] capitis quod ipsi inarticulatur, lōgitudini & amplitudini. Quod sanè in hoc articulo Natura peculiariter machinatur. aliorum enim articulorum capita sinibus exquisitè congruunt, nisi fortè [p] femoris cum [p] tibia articulum excipere uelis, in quo tibiæ sinus femoris capitibus non respōdere, ac priuatim in illo quoq́ articulo Naturā aliquid moliri intelliges. Qua igitur parte genu ab aliorū articulorū ratione differt, suo dicemus loco: nunc uerò humeri articulus uenit explicandus. Quum ergo Natura hunc scapulæ sinum satis leuiter, laxorum motuum gratia, exculpsisset, illumq́ non ualde amplum longumq́ creauisset (præter peculiaria huius articuli

Basis appendices.

Basis cartilago.

Superioris inferiorisq́ laterum differentia.

Tres scapulæ anguli, ac laterum plenior descriptio.

Ceruix scapulæ.

Sinus humero excipiendo paratus.

n 1,2,3 fi. una Y, altera X.
o 2 fig. G, H. 3 fig. G.
p 1,2 fig. à B ad Y.
q 1,2 fig. à Z per F ad A.
r 1,2 fi. inter A, B.
s 1,2,3 fig. Z.
t 1,2,3 fig. Y.
u ad primæ fig. P. ad 2 fig. S.
x inter 1 fi. N, O, P. p.
y inter 2 fi. G, H, S, T.
z 2 fig. T.
* 8 muscul. tab. K. & tab. 13 S.
† 1 fig Q.
a 12 musc. tab. T.
b 1,2 fi. C.
c 1,2 fi. F.
d 1 figu. A.
e 3 fig. cap. 11 lib. 4 i.
f 1,2 figur. C, D.
g 1,2 fig. à C ad D.
h 1,2 figu. A, B.
i 1 fig. C.
k 7 muscu. tab. r. & 8 tab. H.
l 1 figur. A.
m 5 muscu. ta. unum e, 13 tab. alterū V notat.
n 6 muscu. tab. m.
o 1,2 figur. 23 cap. A, B, C.
p iunge E, F, I fi. 1 ca. 30 ad G, F, I fig. 7 ca. 31. & dein expende 8 fig. eiusdem capitis.

Cartilago scapulæ sinum frequẽter augẽs.

ligamenta, quæ in secũdo libro unà cum musculis prosequemur, & quosdã scapulę processus,
quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in sermonis contextu pertractabimus) cartilaginem quandam ligamenti substantiæ compotem in hoc sinu
crebrò effingit, qua sinum auget, profundioremq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem
multum corrigit, parum interim laxissimos differentesq; brachij motus, quibus maximè indigemus, præpediens. In ambitu enim huius sinus ea cartilago ponitur, scapulæ interim, neque
etiam humero connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa.
Huius cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multò ante centrum desinit: quasi quis sinum in ambitu anulo augeret, cuius orbis instar trianguli
esset contusus: & istius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uerò latus sinui incumberet: superius autem humeri caput spectaret. adeò ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim sinus centrum spectaret. Cæterum hanc Naturæ
industriam spectatu iucundissimã, etiam si hominis corpus ad manũ non sit, in quadrupedum
& auium genibus promptè intueberis, quum pari quoque artificio hîc tibiæ ossis sinus perpetuò augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotiescunque reperitur, beneficio, sinus scapulæ profundior euadit, & interim cartilago impetui compressioniq; ossium facile cedit, laxum huius articuli motum minimè cohibẽs.

Scapulæ processus.

Processus uerò quibus præsenti articulo Natura prospexit,
duo censentur: quorum alter [q] superior est, summusq; humerus nobis uocabitur, atque mox *q 1, 2, 3 fig. K.*

Interior processus.

à scapulæ [r] spina pronasci docebitur. [s] alter uerò est interior ac minor, qui [t] ampla radice ex superiori sede ceruicis scapulæ principium ducit, & hinc utcunque latus antrorsum fertur, anteriori *r 2 fi. G, H.* *s 1, 2 fig. E, F.*
articuli parti uersus superiora magis oppositus. Inferior huius processus pars exacte læuis est,
ac instar antiquæ Græcorũ literæ C cauus, ob idq; etiam [u] σιγμοειδὴς appellatus. Alij uerò à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchoræ parte, quæ terræ infigitur, ἀγκυροειδῆ hunc *t 1, 2 fig. F.*
processum uocarunt. Nonnulli rursus, quòd corniculæ rostri modo inclinatur, κωρακοειδῆ appellauere. Atque hæc nomina Galeni interpretes subinde luserunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, sibi in nominibus hîc parum constanti. quum is enim alibi penè semper hunc processum
ἀγκυροειδῆ uocat, in decimo tertio tamen de Partium usu, eo nomine illum scapulæ processum
donauit, quem summum humerum uocamus. Verùm huius processus nominum mentio,
postmodum necessariò incidet. nunc autem quod de interiori processu adhuc enarrandum superest, percurremus. Inferna itaque sede is læuis est, in superiori autẽ parte asper & inæqualis.
in elatissima enim sui principij sede crassior uisitur, & [u] inæquali tubere prominet, cui clauicula *u 1, 2 fi. F.*
ferè incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. [x] In apice uerò, ubi appendicem exigit, etiam asper *x 1, 2 fi. E.*
est, ut aptius [y] internum anterioris cubitum flectentium musculi caput ab ipso exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principiũ obtineret. [z] Inter apicem uerò & tuberculum, quo clauicula penè suffulcitur, hæc superior processus sedes etiam aspera existit, quò fœlicius [a] ligamentum educeretur, hinc ad superiorem scapulæ processum pertinens. Quemadmodum uerò hæc superior processus sedes in hoc aspera est, ut opportunè ligamẽta illa & hoc musculi caput produceret: ita quoq; scapulæ ceruix orbiculatim foraminula quædam non peruia
commonstrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pendet origo. *y 6 muscu. tab. n.* *z 1 figu. f.* *a 5 muscu. tab. c.*

Nunc tempestiuum quoque erit, alterum scapulæ processum sermone persequi: cuius naturam optimè inueniemus, anteriorem posterioremq; scapulæ sedes non oscitanter spectantes.

Anterior seu costis proxima scapulæ sedes.

Scapula itaque [b] anteriori sede sima cauaq; est, ut commodè costarũ conuexis respondeat, ac super ipsas stabilita debitè moueatur. deinde etiam, ut opportuna hîc sedes aptaretur [c] musculo, *b 1 figura.*
qui totam anteriorem scapulæ sedem implens, intrò antrorsumq; brachium circumuertit. Caua hæc scapulæ sedes læuis quidem est, sed non omni ex parte æqualis. nam iuxta inferiorem *c 7 muscu. tab. r. 8 ta. H.*
ipsius sedem [d] tubercula quædã exigit, modicè instar obliquioris lineæ extuberantia, quæ quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costæ, quibus scapula hac sede incumbit, temporis *d 1 figu. M, M, M.*
successu in scapulã comprimerentur, ipsaq; scapula illarũ effigiem cedendo assumeret. Hi enim
sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quàm aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omnia minus conspicuè protuberant, excrescuntq;. Ad hæc, scapulæ anterior sedes [e] ad radicem elatioris *e 1 figur. ✚.*
anguli basis scapulæ nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui [f] alter scapulã attollentium musculorum ualidè insertatur. [g] Præterea scapulæ anterior sedes quà summi humeri radici scapulæ'ue spinæ respõdet, insignius quàm alibi excauatur, non secus quàm si Natura quum *f 9 muscu. tab. r, Δ.* *g Hîc cõfer N, O fi. primæ cum H & G fig. 2.*
scapulæ spinam fingeret, cauam scapulæ partẽ in posteriora extraxisset, ac ita ipsius cauitatem
auxisset: quemadmodũ in fictilibus uasis, & ijs quoq; quę ex massa uel cera parãtur, indies fieri
cernimus. Quando enim ollæ ansam externa ipsius sede locatam conspicimus, plerunque caua
ollæ pars ansæ respondẽs, sinuata magis, ac ueluti ab ansa extrorsum tracta cernitur. idq; in illis

sedibus

sedibus potissimum obseruatur, ubi crassiores ansæ partes cōsistunt. Vnde etiam illæ scapulæ cauitatis sedes insignius impressæ cauatæq; conspiciuntur, quæ extremis spinæ respondent. mox enim spinam in tota ipsius exortus sede ad extrema impensius crassam, quàm in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim scapulæ cauitatis sedes, ea maximè caua se exhibet, quæ iuxta scapulæ ceruicem existit. præter id enim quòd in posteriora à scapulæ spina, extracta colligitur, hîc etiam scapulæ [h] collum impensè crassum & introrsum protuberans, hanc cauitatem insigniter auget: quemadmodum & [i] inferior scapulæ costa, quæ quum crassa sit, huius quoque sedis cauitatem profundiorem reddit.[k] Posterior scapulæ sedes insigni [l] processu, ueluti spina, adornata, si obiter uideatur, gibba est, quòd hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem esse Natura haud ignorauerit. Verùm si pressius hoc scapulæ gibbum contemplemur, duæ in ipso sedes cauitatesq; nobis occurrent, musculis suscipiendis aptissimæ.[m] Vna enim sub scapulæ spina inter spinæ inferiorē sedem, & extuberantiorē crassioremq; inferioris scapulæ costæ partem consistit.[n] Altera uerò inter superiorem scapulæ spinæ sedem, & superiorē scapulæ costam habetur. Atq; hanc quidem [o] musculus occupat, quem brachium circumducentiū tertium statuemus. Inferior cauitas [p] musculo oppletur, qui brachiū circumuertentiū secundus numerabitur. Porrò etsi hæc externa posteriorue scapulæ sedes, cùm scapulæ spinæ, tum ipsius costarum gratia, duas has cauitates ostendat, nihilominus uniuersa (quoniam extuberare cernitur) scapulæ dorsum à ueteribus nuncupata est, similitudinem à uero hominis dorso sumentibus. Processum autem qui ab hoc scapulæ dorso enascitur, spinam uocarunt, ad uertebrarum posteriorum processuum siue spinarum imaginem. quæ quum ueteribus rectissimè sint instituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam scapulæ sedem Dorsum nuncupabo: summi uerò humeri radicē, Spinam scapulæ. Dicitur autem mihi summus humerus, quod ueteribus ἀκρώμιον nuncupabatur: quanquam non adeò promptum sit diuinare, quid quisq; hac uoce intellexerit. neque etiam uel diui Hippocratis causa nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipso obiter statuendū est, si modo à Syropis & Iulepis interdū animum auocantes, diuina Hippocratis de ossium fracturis & luxationibus, idq; genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, scapulæ spinam summumq; humerum, uti nobis uisum erit describere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni sententiam sermoni adijcere. Ex tota igitur propemodū amplitudine dorsi scapulæ [q] ualidus crassusq; enascitur processus, non quidem è dorsi [r] longitudinis medio, uerū non procul à superiori ipsius sede. Processus iste (qui scapulæ spina est) sensim magis magisq; augetur, ac [s] tandem à scapulæ dorso iuxta scapulæ ceruicem abscedēs, teresq; quodammodo apparēs, modicè antrorsum fertur, insigniter supra scapulæ cū humero articulū [t] latescēs, & ampla donatus appendice, quæ in pueris [u] pluribus officulis cōformatur, cartilaginis interuentu coalescētibus. Huius processus pars omnis anterior, & posterior, & humilior, leuis minimeq; aspera cernitur: superior autē ipsius sedes neutiquā læuis est, sed rudis, & foraminulis quibusdā non peruijs decorata. idq; potissimū in superiori sui appendicis sede, & [x] ubi non procul à scapulæ basi, processus iste crassior apparet, ac subinde appendicē quoq; nancíscitur. Neq; hæc sanè frustra machinatur Natura. musculorum enim gratia has molitur asperitates, quibus [y] maximus scapulā sursum ducens musculus implantatur. Dein processus iste ijs quibus dixi locis asperior ideo euasit, quòd musculus ille latiorem ualidioremq; insertionem inibi tentat. Quinetiam hæc asperitas, principium præbet [z] dignissimo brachium mouenti musculo: quem, quòd brachij cum scapula articulum eleganter integit, ἐπωμίδα dissectionum periti uocarunt. In anteriori processus sede [a] sinus adeò leuiter & superficietenus insculpitur, ut num capitulum, num sinus sit, ægrè dijudices. Huic sinui modicè prominēs claiculæ [b] tuberculū articulatur, ualidissimisq; ligamētis cōstringitur. Interueniēte hîc plerunq; peculiari cartilagine, illi prorsus simili quam in maxillæ inferioris cum superiori articulis obseruari retulimus. quæ scilicet utrinq; quà ossa spectat, læuis & lubrica fit, & tantū ligamentis articulum continentibus affirmata & continua. Dicti modò processus pars, [c] quæ à scapulæ dorso enascitur, ac (ut sic dicam) dorso proxima est, Spina opportunè nominatur, quæ etiā in [d] canibus, ouibus & equis cernitur.[e] Pars autē quæ à scapula antrorsum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inq; solis hominibus, simijs, sciuris, et si quod aliud animal clauicula donatur, obseruari potest, summum humerum appellabimus: id nomen à Græcis mutuantes, qui procul dubio brachij ossis cum scapulis articulum ὦμον nuncuparunt. ac proinde ἀκρώμιον hanc processus partem uocarunt, quòd articuli superiorem cōstituat sedem, ac ueluti illius tutissimū habeatur propugnaculum. Atque ita sanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cùm aliàs sæpius, tum præcipuè quando humerum (quem ipse βραχίονα uocat) nequaquam ad superiora (impediēte nimirum

Left margin notes: h 1 fi. C, D. — i 1 figur. P. — k 2 fig. — l 2 fi. G, H, I, K, L. — m 2 fig. inter G, H, D, S, T, Y. — n 3 fi. inter Z, 4, I, G. et præcipue b, c. — o 6 musc. tab. k. — u tab. G. — p 11 musc. tab. r. — q 2 fi. G, H. — r Nō in medio Z & Y fi. 2, sed magis ad Z. — s ab H uersus K fig. 2. — t 1, 2, 3 fi. K. — u fi. cap. 3 Q, R. — x 2, 3 fig. I. — y 9 muscul. tab. r, Δ. — z 10 musc. tab. Δ. — a 1, 2 fi. L. — b 3 fig. cap. 22, Q. — c 2 fi. G, H. — d 4 fi. C, D. — e ab H uersus K fi. 2.

Right margin notes: Posterior scapulæ sedes, seu dorsum. — Summus humerus seu ἀκρώμιον, cuius iam diligens instituenda est descriptio. — Peculiaris cartilago clauiculæ cū superiori scapulæ processu articuli.

summo humero) luxari docet, & quum de effracto summo humero pertractat. Quanquam & hîc Galenus etiã in libro de Ossibus audiendus est, qui cõpaginem [f] præsentis processus cum clauicula ἀκρώμιον nõnullis dissectionis professoribus uocari asserit. Vbi etiam subiungit, hîc quosdam tertium os præter processum hunc, & clauiculam in solis hominibus ponere, idq; acromion & κατακλεῖδα uocare. Tertium hoc os Galenus decimo tertio de Partium usu in hominibus recenset, & simias illo priuat: quemadmodum & in libris de Administrandis sectionibus, & in suis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc scapulæ superiorem processum, & clauiculam, tertium quoddam os esse cartilagineum, quod clauiculæ ad illum scapulæ processum cõtextui insternitur, & à quo membranæ ligamẽtaq; pronascuntur, quorum beneficio contextus iste ualidiùs cõmittitur. Galenus in quinto de Administrandis cõsectionibus libro huiusmodi os Hippocrati ἀκρώμιον uocari ait, ipseq; eo nomine ibidem id appellat, quemadmodũ in libro de Ossibus testabatur, quosdã hîc tertiũ quoddam os collocare, idq; ab illis ἀκρώμιον nuncupari. quum interim Galenus subinde in libris de Partium usu, & in libris de Administrandis sectionibus, ac ferè in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc scapulæ processum ἀκρώμιον uocitauerit, aut saltem huius scapulæ processus cum clauicula compagem. adeò ut non parum Galeni inconstantiam hîc admirer, multoq; magis tantisper admiraturus sim, dum in homine tertiũ id cartilaginosum os mihi occurrat. Neutiquam enim arbitror Galenũ, peculiarem superiùs cõmemoratam huius articuli cartilaginem ossis loco habere, quũ eius generis cartilagines ad ligamẽti naturam à uera cartilagine plurimũ recedãt, neq; osseæ ullo pacto sint: quinetiam quum hæc in simia perinde ac in homine reperiatur. Et si fortè ossis loco habenda esset, præterquàm quod Galenus aliter huius meminisset, & articulũ interuenire, non autẽ ipsi in sterni scripsisset, etiã reprehensione nõ careret, quod peculiare os in clauiculæ cum pectoris osse [g] articulo, & rursus in inferioris maxillæ ad superiorem [h] articulis & [i] in genu nõ statuisset, quũ interim illic huius generis cartilagines manifestius quàm hîc in summo humero appareant, etiãsi illæ Galeno incognitæ & prætermissæ uideãtur. Adeò ut adhuc multo satius sit, peculiarẽ hanc cartilaginem (et si ossea esset) ossis nomine nõ haberi, quàm simul tot ossa Galenũ latuisse, clam innuere. Hactenus itaq; mihi hîc nunquã, quantũuis diligẽter Hippocratis nomine secanti, tertiũ os animaduertere licuit. Satisq; perspectũ habeo, Galenũ id nunquam etiam uidisse: & si ausim eò usq; in ipsum impietatis progredi, affirmarem illum huiusmodi os cõfinxisse à quadã cum [k] ossiũ, quæ sesami semen referũt, similitudine, quæ aliorũ ossium articulis contextibusq; ita apponi audies, quemadmodũ cartilagineũ os Galenus hîc consistere prodidit. Lubens igitur cõcessero, tertiũ id os me in homine non magis quàm in simia reperisse, ut neq; qui mihi secanti adfuere ullus, utcunq; etiã ut à singulis id obseruaretur, sedulò semper monuerim. Ac proinde si quis id os, aut simile quodpiam præter [l] processum scapulæ & [m] clauiculã mihi ostẽderit, fidem do in humeri cum scapula articulo, me aliud eiusmodi quid longè dignius atq; in artis operibus egregiè perpendendũ, ocyus cõmonstraturum. quod uel sola hac occasione sciens nunc prætereo. Quamuis interim neminẽ ignorare uelim, nullum unquam animal, præter hominẽ, simiã, & sciurum, & si rectè memini, glirem mihi occurrisse, hoc superiori scapulę donatũ processu: adeò ut uix ambigẽ, eum qui primus hominẽ duntaxat ἀκρώμιον donari scripsit, intellexisse solũ hominẽ hunc processum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiã interiorẽ scapulæ processum separatim nanciscũtur) & alijs quę mensæ apponi solẽt quadrupedibus, nullũ superiorẽ scapulæ processum (at duntaxat spinã) spectaret, parũ de simijs cum Galeno solicitus. Liceat igitur superiorẽ hunc scapulæ processum nobis tantisper Summũ Humerũ, aut Superiorẽ processum, dum uerior occurrat sentẽtia, appellare. Porrò cuius usus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas obtinẽtibus detur, tum demũ melius explicabimus, ubi clauicularũ historiã aggrediemur. Præter hoc enim quòd ad superiora humeri luxationẽ is processus prohibeat, & tutissimũ humeri articulo propugnaculũ sit, & quòd musculorũ insertioni & exortui elegãter famuletur, in hoc potissimum iuuat, ut accedẽte clauicula humeri articulum à thoracis lateribus & costis quàm lõgissimè remoueat, illumq; in eo situ reseruet, quo maximè ad suos motus, quos uarios differentesq; admodum molitur, indiget. At hæc in clauicularũ descriptionibus resumẽtur diffusius. iam enim aliquando opportunũ erit, scapularũ sermoni modum imponere: præcipuè quum aliud enarrandum nihil supersit, nisi fortè perquàm exiguũ. cuiusmodi esse posset, basim scapulæ quà appendicibus decoratur, utcunq; fungosam fistulosamq; uideri, & nõnulla foramina in scapulæ spinã porrigi, quæ ipsi (quum crassa sit) uenas deducãt, nutrimentum illi suppeditaturas. Cernitur autem [n] unum subinde in illa amplitudine, quam superior scapulæ costa cum ipsius spina efformat: ac etiam in interna scapulæ sede, qua hæc impensius cauatur.

Tertium os à Galeno in summi humeri cum clauicula nexu recenseri.

Quibus tantũ animalibus superior scapulæ processus obtigerit.

Summi humeri usus.

f integrarũ Q ad λ.

g Grandior pars 4 figuræ cap. 22.

h fig. marginis ca. 10.

i 8 fi. ca. 31.

k 1 fig. ca. 25 V, V. & 2 fig. ca. 33 ψ, ω.

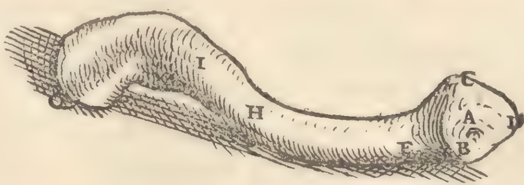
l, m integrarũ Q & λ.

n 3 fig. c.

DE

DE CLAVICVLIS. CAPVT XXII.

PRIMA VIGESIMI SECVNDI Capitis figura.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET ipsarum characterum Index.

PRIMA praesentis Capitis figura dextri lateris clauiculam anteriori externáue & superiori sede expressam habet.

Secunda, posteriorem interioremúe dextri lateris claiculae faciem, unà cum superiori quoque ipsius sede ostendit.

Tertia inferiorem eiusdem lateris clauiculae sedem commonstrat.

A 1,2,3 *Clauiculae capitulum, quo ipsa pectoris ossi articulatur.*

B 1 *Capituli huius primus angulus.*

C 1,2,3 *Secundus capituli angulus.*

D 1,2,3 *Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, uniuersa triangularis capituli circumscriptio est conspicua literis B, C & D. perinde ac in figura manifestioris doctrinae gratia, indici characteris D hic superposita.*

E 1,3 *In anteriori clauiculae sede protuberans linea è directo primi anguli B insigniti, notatur.*

F 2,3 *F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris sedis clauiculae indicatur, quam F & G in secunda figura utcunque etiam ostendunt.*

G 2,3 *G priuatim indicatur asperitas, ad lineae F insignitae posteriora apparens.*

H 1,2 *Clauiculae longitudinis medium, quod teres esset, nisi linea F inferiori ex parte protuberaret.*

I 1,2 *Hac sede clauicula ad superiorem scapulae tendens processum dilatescit, superiorique sede (quae etiam I ad K usque notatur) gibba est.*

K 1 *Asperitas in ea clauiculae sede conspicua, ubi haec anteriori sui parte maximè caua cernitur.*

L, M 3 *Latiusculae sedis clauiculae inferior pars leuiter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.*

N 3 *Hac sede clauicula etiam aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentum ad internum scapulae processum fertur.*

O 2,3 *Clauiculae sedes maximè retrorsum introrsumúe protuberans, & huius sedis peculiare tuber.*

P 3 *Locus insigniter asper, in inferiori clauiculae sede conspicuus, qua superiori scapulae processui coarticulatur.*

Q 1,2,3 *In tertia figura Q tuberculum insignitur, quo clauicula superiori scapulae processui committitur. In prima uerò figura & secunda Q sedes indicatur, qua id tuberculum consistit.*

HANC figuram integrùm erit praesentis Capitis quartam constituere, in qua dextri lateris pars R insignita cartilaginem exprimit, clauiculae cũ summo humero articuli peculiarem. Altera aũt pars S indicata, cartilago est peculiaris clauiculae cũ pectoris osse articuli.

Clauicularum numerus.

IN VTRISQVE lateribus claviculæ[a] (quæ Græcis κλεῖδες, Latinis uerò etiam furculæ & iugula nominantur) singulæ cõsistunt, pectoris ossi & summo humero seu superiori scapulæ processui coarctatæ. Pectoris ossi in illis articulantur[b] sinibus, quos in primi ossis summæ sedis lateribus exculptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusque partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quàm postica latiores, internoque latere altiores quàm externo cernuntur, ita quoque se habent clauicularum[c] capita pectoris ossi cõnexa. Hæc enim sinuum modo oblonga sunt, ac depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduerteret, illam quodammodo triangulam iudicaret.[d] Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcunque obtusus.[e] Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus.[f] Tertius acutior longiorque est, in posteriori sede repositus, deorsumque declinans. Porrò ut præsentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales, extrorsumque obliquatæ occurrunt.[g] Illa enim quæ à primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: à secundo autem angulo ad tertium[h] procedens, multò longior uisitur.[i] quæ uerò à primo ad tertium fertur, omnium longissima curuaque est. Atque ita se habet claviculæ capitis circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, læuéque est: cartilagine tamen unà cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verùm et si caput cartilagine non minus quàm & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hîc [k] cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillæ ad superiorem articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, claviculæque caput, cartilago quædam adeò ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Hæc tenuis undecunque est, ac æqua omni ex parte constat crassitie, & quà sinum respicit, admodum læuis est, & unctuoso humore perfusa, sinuique seu pectoris ossi nusquam connata. Item quà cartilago claviculæ contingit caput, pariter quoque læuis & lubrica est, capiti interim non cõnata, sed tantùm ligamentis articulum in orbem amplexantibus. adeò, ut & hæc cartilago non minus triangula sit, quàm claviculæ caput pectoris ossi articulatum. Clauicula ab hoc cum pectoris osse articulo, non recto tramite ad[l] alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui connectitur.[m] A pectoris enim osse procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uerò concaua efficitur.[n] Verùm ilico post medium ipsius longitudinis contrario ductu procedit. introrsum nanque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est: adeò ut bis gibba, bisque caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & σφαγὶς dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ autem superiori scapulæ articulatur processui, ac ἐπωμὶς nuncupatur, antrorsum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris osse articulo, cauaque est parte sua interna. non procul uerò à summo humero anteriori parte insigniter breuique flexu caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulò propter crebras clauicularum luxationes fracturasque expendenda breuiter dicatur, claviculæ ductus huic nostro ſ respõdet, præcipuè si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modũ ∫ obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra à rerum Opifice factum est. ubi enim clauicula iugulum spectat, meritò posteriori seu interiori parte caua est, quum hac asperam arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes neruorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco præfigitur. Quia uerò à iugulo, aut potius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia hæc in anteriori sede gibba esse debuit, necessariò rursus iuxta superiorem scapulæ processum antrorsum uergit, quousque processus illius[o] partem contingat, cui aptè coarticulari posset. Tantùm autem hîc antrorsum porrigitur, quantùm retrorsum abscesserat ipsius[p] gibba parte in illius posteriori sede, quæ non procul à summo humero distat. Si enim clauicula à suæ longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera prorepens, neque elatiori scapulæ processus apici articularetur, nihil profectò obstaret, totam scapulam claviculæ beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisque lateri proximè applicari,[q] articulumque humeri costis uicinissimum fieri, hacque occasione quamplurimos brachij motus præpediri. Brachium nanque ob id potissimùm in homine & simia atque alijs quæ claviculis donantur animalibus, tam uarijs differentibusque motibus duci potest, quòd ipsius cum scapula arti-

Earundem ad pectoris os articulatio.

Peculiaris cartilago articulationis claviculæ cũ pectoris osse.

Mira clauiculæ curuitas.

Curuitatis usus.

Humeri articulus cur à costis remoueatur, & claviculæ ac summi humeri usus.

a integrarum Q ad O & λ.
b 7 fig. ca. 19 r.
c 1,2,3 fi. A.
d 1 figu. B.
e 1,2,3 fi. C.
f 1,2,3 fig. D.
g 1 figu. à B ad C.
h 1,2,3 fig. à C. ad D.
i 1 fig. à B ad D.
k 4 figu. S.
l ad Q 1,2,3 figur.
m 1,2 figu. ab A uersus H.
n 1,2 fig. ab H uersus Q.
Hæc organa ferè simul ostendit ultima fi. lib. 3 de in ultima quarti.
o 1 fig. cap. 21 L.
p 2,3 fi. O.
q Hæc petes ab integris ubi articulus ex R cum S cõpactus à costis remouetur, propter nexũ Q ad λ.

παρασφαγὶς
ἐπωμὶς

articulus à thoracis latere plurimùm diſtet. Si enim articulus ille thoracis coſtas contingeret, uel quauis ratione ipſis proximè(quemadmodũ in quadrupedibus) locaretur, ipſas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorſum, collum, & ilia nequaquã moliremur: quemadmodum accidere nouimus, quũ luxatus humerus in coſtas procidit, uel ſcapula inſtar alæ ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeò neceſſarijs deſtitueremur munijs, Natura humeri articulum à thorace plurimùm diſtare uoluit. quod ſanè præſtitit ſuperiori ſcapulæ proceſſu, qui ita producitur, ut clauiculæ beneficio à pectore detruſus, ſuſtentetur ac ſtabiliatur, ipſeq́ articulus hac occaſione procul à thorace diſiungatur. Articulatur uerò clauicula huic proceſſui minimùm extuberanti [r] tuberculo latiori, quàm longiori, & nonnihil obliquo: taliſq́ hîc conſurgit articulatio, ut quod'nam os ſuſcipiat ſuſcipiatur'ue, dijudicare uix queas. fit enim hîc ea articuli ſpecies, quam Græcorum ueteribus ἀρθρωδίαν uocari diximus. Clauiculæ [s] pars quæ ſuperiori ſcapulæ proceſſui connectitur, latiuſcula eſt, quemadmodum & proceſſus quoque latus ampluſq́ cernitur. præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa, quæ pectoris oſſi committitur, intus fiſtuloſa magiſq́ rara eſt, quàm reliqua clauiculæ portio, quòd uidelicet hæ partes etiam craſsiores ſpiſsiores'que ſint: & oſſa intus tanto ſemper fungoſiora, quanto craſſiora & ampliora cernantur. Ipſa enim clauicula in ſuæ longitudinis [t] medio ſolidiſsima eſt, quòd etiam hîc ſit tenuiſſima, quodãmodoq́ teres, non enim prorſus teres eſt. In humiliori nanque ipſius parte ueluti in [u] lineam protuberat, quæ incipit non procul à clauiculæ capite, quod pectori articulatur, iuxta medium ſcilicet poſterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculæ longitudinis medium, in hoc parata, ut [x] muſculus thoracem mouentium primus ab ipſa principium duceret. Iuxta huius lineæ principium propter caput clauiculæ [y] aſperitas ſinuoſa conſpicitur, unde ualidum pronaſcitur ligamentum, clauiculam pectoris oſſi illic colligans, [z] qua ipſi primæ thoracis coſtæ cartilago connaſcitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occurrit [a] aſperitas, & ueluti aſper quidam ſinus, quo clauicula [b] tuberculo radiciq́ interioris ſcapulæ proceſſus penè incumbit, ac à quo ligamentum promitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porrò inferior hæc clauiculæ ſedes, ubi linea illa deſinit, clauiculaq́; [c] ampla uiſitur, ſinuoſa fit, & aſpera, idq́ potiſsimùm iuxta conuexum clauiculæ ad ſuperiorem ſcapulæ proceſſum, ubi ligamenta articulũ hunc continentia ualidiora quàm ſuperiori ſede enaſcuntur. Superior uerò totius clauiculæ regio læuis omnino eſt, præterquã iuxta ipſius articulos, ubi ligamentorum producendorum occaſione, quemadmodum & muſculorum gratia nonnihil aſpera eſt. A' clauiculæ enim parte ſuperiori iuxta pectoris os [d] muſculus ille enaſcitur, qui etiam à pectoris oſſe pronatus, in [e] mamillare capitis proceſſum implantatur, capitiſq́ motorum decimus tertius, ſeu ſeptimi paris alter numerabitur. Superiori uerò clauiculæ parti ſcapulæ ſuperiori commiſſæ proceſſui [f] muſculus ille inſeritur, qui ſcapulam ſurſum ducentium primus recenſebitur. In anteriori clauiculæ parte ad radicem primi ipſius capitis anguli, [g] linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ deſinens, à qua non minima pars [h] muſculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauiculæ ſede, ubi retrorſum inflectitur, & ubi non procul ab ipſius cum ſuperiori ſcapulæ proceſſu articulatione caua uiſitur, etiam [i] aſperitas notatu digna conſiſtit [k] muſculo brachium attollenti parata, cuius principij magna pars hinc pronaſcitur. In poſteriori clauiculæ ſede nihil, quod non dictum ſit, inæquale occurrit, præter quoddam [l] tuberculum hîc protuberans ubi clauicula inibi maximè gibba eſt, idq́ tuberculum ueluti illius gibbæ ſedis angulum conſtituit, ligamentumq́ ad interiorem ſcapulæ proceſſum educit. Præter hæc in clauicula uix quicquam notandum eſt, niſi fortaſſis adhuc ſermoni foraminula quædam nõ prorſus peruia adijci uelis, quæ interdũ duo, interdũ tria in maximè ſolida clauiculæ parte, & potiſsimũ in poſteriori ipſius ſede uidentur, in hoc parata, ut uenulas tranſmittant clauiculã enutrientes.

Clauiculæ ad ſummum humerum nexus.

Clauiculæ ſubſtãtia, tubera, aſperitates, læuitates, & foramina.

r 3 fig Q. — *s 1,2 fig. ab I ad Q.* — *t 1,2,3 figu. H.* — *u 2,3 figur, F,G.* — *x 4 muſc. tab. d.* — *y 2,3 fig. G.* — *z 1 fig. cap. 19 C.* — *a 3 figu. N.* — *b 1,2 fi. ca. 21 F.* — *c 3 fi. ab L. per M ad Q præcipue aũt P.* — *d 4 muſcu. tab. Θ.* — *e 3,4,5 fig. cap. 6 k.* — *f 9 muſc. tab. Γ, Δ de in 4. tab. b.* — *g 1,3 fi. E.* — *h 3 muſcu. tab. Δ dein à K ad L.* — *i ad 1 figu. K.* — *k 4 muſc. tab. ab e ad f iuxta Ξ.* — *l 2,3 fig. O.*

DE HVMERO SEV BRACHII oſſe. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRAESENTIS CAPITIS figurarum (quas ſequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H *Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in ſecũda obuij ſunt, indicantes humeri appendicem, uti modò ſubijciam, ualdè uariam.*

A, B, C *In ambabus figuris humeri caput circumſcribitur, quod ſcapulæ inarticulatur.*

D, E *Vtrique characteres in prima uiſuntur figura, externum caput appendicis humeri notantes,*

cui ligamenta articuli inseruntur. Verùm D externi huius capitis anterius caput indicat. E uerò posterius, quod in secunda figura magis quàm in prima est conspicuum.

F, G *Duo isti characteres in prima, & G in secunda, sinum indicant patulum, qui interius caput ab exteriori dirimit. Reliquum characterum Indicem ponendis modò figuris subijciemus.*

PRIMA VIGESIMI TERTIJ *Capitis figura, dextri humeri anteriorem faciem referens.*

SECVNDA *HVIVS CAPITIS figura, dextri humeri posteriorem faciem proponens.*

H, I 1 *Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubitũ flectentium paratus. Ac H quidẽ ipsius sedẽ in appendice notat, I uerò eã quæ in humeri ceruice cõsistit.*

K, L, M 1, 2 *Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulæ notat, L uerò & M sinus latera. & L rursus internum latus, M autem externum.*

N 1 *Sinus ad rotulæ superiorem partem in humeri anteriori sede incisus.*

O 2 *Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri posteriori sede admodum altè excauatus.*

P 1, 2 *Humeri caput seu tuberculum, cui radius articulatur. In prima figura huius Capitis pars apparet, quæ cartilagine incrustatur. In secunda uerò ea pars, cui radius non committitur, uerùm musculorum exortui eleganter subseruit.*

Q 1, 2 *Hac sede humerus ad magnum ipsius longitudinis interuallum instar acutæ lineæ protuberat.*

R 2 *Sinus in hoc externo humeri capite quartis manum petentium nerui gratia exculptus.*

S 1, 2 *Internum humeri tuberculum.*

T 1 *Sinus anterioris tuberculi, tertio neruo manum adeuntium paratus.*

V 2 *Sinus interioris tuberculi, in quo quintus brachium petens neruus uehitur.*

X, Y, Z 2 *Posterior humeri sedes. ac X quidem notat partem superiorem, quæ sinuata est: Z uerò inferiorem, quæ gibba cernitur. Y impreßionem indicat, ad quam quartus neruus brachium accedens reuoluitur.*

a, b, c, d 1 *Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem extuberantem'ue eius partem: a uerò & c locum, qui utrinq; ad hanc protuberantem partem deprimitur. Deinde tres isti characteres simul notant anterioris humeri sedis inferiorem partem sinuatam: d uerò superiorem, quæ gibba uisitur.*

e 1, 2 *Asperitas iuxta externum latus anterioris sedis humeri consistens.*

f 1 *Asperitas in anteriori humeri sede conspicua, ad radicem sinus externum caput musculi deducentis, qui cubitum flectentium anterior recensetur.*

HVME-

a integrarum S ad R, dein T, V.

Humerus. Brachium.

HVMERVS Celso, atque alijs compluribus[a] id os uocatur, quod scapulæ & cubito articulatum, Græcis (uti & Latinorum quamplurimis) βραχίων nuncupatur. Vt uerò totam ossis & musculorum molem cum neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs si quæ brachij constructionem ingrediuntur, ab ipso osse in sermonis contextu distinguamus, quum solius ossis mentio incidet, id Humerum, aut interdum Brachij os appellabimus: quum autem reliquas membri partes unà cum osse indicabimus, Brachij uoce non inopportunè clarioris doctrinæ studio, utemur. Humerus itaque, Galeni sententia, omnium totius corporis ossium, femore tantum excepto, maximum est: licet tamen fibula & tibiæ os, humerum longitudine insigniter uincant. dein tibiæ os crassitudine & grauitate perinde atque ossa sacri ossis lateribus coarticulata, pondere humerum longè superant, adeò ut pleraque nobis præter femur occurrant ossa, quibus humerus magnitudine cedit. Verùm id cum alijs permultis Galeni concedemus autoritati, quum aliorum uenia nobis non liceat ipsius placitis contraire.

Confer hîc integrarũ S cum Λ, dein cum Φ & Ψ. Insuper cum Θ.

Humerũ post femur non esse omnium ossiũ grandiorem, uti Gal. in li. de Ossibus censet.

Superioris humeri partis descriptio.

b 1 fi. A, B, F, H. c 1, 2 figur. A, B, C. d 2 fig. cap. 21 A, B. e 1 figu. D. 1, 2 fig. E.

Summa igitur humeri pars, qua is scapulæ articulatur, admodum magna[b] appendice constat, quæ in duo dirimitur capita. quippe hæc interna ipsius sede[c] amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quàm medij globi modo protuberans efformat caput, quod læue æqualeque est, & cartilagine incrustatum scapulæ[d] sinui articulatur. Hoc caput, appendicis internum latus constituit, superioris etiam appendicis sedis aliquantulo plus quàm medium occupans. Cæterùm appendicis externum latus, quodammodo in[e] aliud asperum & inæquale protuberat caput, non quidem articulationi cuipiam erectum, sed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaque ligamenta humerum scapulæ nectentia implantantur.

f 1 fig. G, F. 2 fig G.

Ad externum enim interioris capitis latus, quod in eminentiori & summa appendicis sede habetur, & deinde in anteriori posteriorique eiusdem capitis sede,[f] amplus quidam patulusque sinus orbiculatim ducitur, internum caput (quod articulationi subseruit) ab exteriori (quod ligamentis excipiendis adaptatur) dirimens, & idoneam ligamentorum insertioni sedem parans. In hunc enim sinum orbiculatim ductum, & in anteriori humeri sede magis quàm in posteriori patulum, seu amplum profundumque, tanquam in uallem ligamenta inseruntur. In caput uerò externum, quod hoc sinu ab interno distinguitur, ligamenta ueluti in collem & promontorium aliquod insertionem moliuntur. & quemadmodum omnium ossium sedes, in quibus aliquid inseritur, aut à quibus aliquid principium ducit, asperæ inæqualesque sunt, sic quoque & præsens sinus unà cum externo capite asper inæqualisque cernitur.

g 1 fig. H, I. h 1 figu. D. i 1, 2 fig. E. k 6 musc. ta. musculus Θ notatur. caput autem m.

Porrò præterquam quod hoc externum caput inæqualiter prominet, uariumque est, alio quodam[g] sinu ueluti in duo rursus capita diuiditur, in[h] anterius nimirum, &[i] posterius quod anteriori multo grandius est. Sinus enim iste paulùlum uersus exteriora in anteriori appendicis sede cælatus, insigniter profundus, longus, & secundùm cauitatem ad amussim teres perinde uisitur, ac corpus, cuius gratia insculpitur, quod[k] externum caput est musculi cubitum flectentium anterioris. Quòd autem sinum illum secundùm concauum, caput autem musculi secundùm conuexum, teres esse intelligo, neminem latêre arbitror, dummodo sinus quidem omnes cauos, ea autem quæ illis uehuntur insidentue, gibba esse, non ignoret.

l 1 fig. I.

Cæterùm oblongus hic sinus non tantum ad appendicem pertinet, uerum etiam ad eam humeri ossis[l] sedem cui appendix coalescit, & quæ humeri ceruicem perquam breuem & impensè crassam constituit. atque ita superior humeri pars scapulæ contermina se habet.

Inferioris humeri partis descriptio.

m Quatuor priores ca. sequẽtis figuræ. n 1, 2 fig. K, L, M.

Inferior autem, quæ[m] duobus in cubito existentibus ossibus, ulnæ nimirum & radio articulatur, longè magis adhuc uaria est, tum sinuum, tum capitum ac tuberum copia & imagine. Primùm igitur, in medio inferioris humeri sedis,[n] sinus cum suis tuberibus talis prorsus cõspicitur, qualem in trochleæ rotula est cernere, ad quam funes uoluuntur. Quemadmodum enim rotula trochleæ, rotunda orbicularisque in ambitu est, in lateribus autem plana & lata: sic etiam in hac humeri sede orbicularis rotundaque conspicitur pars, quam nullæ imagini propiùs quàm rotulæ assimilaueris. Deinde, ut rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, sinu quodam (ut sic dicam) tereti, & læui, ac lubrico exculpitur, & sinus huius latera utrobique protuberant, funemque in se quo minus aberret amplexantur: ita etiam hæc humeri pars in medio sinuata est, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquisitæ rotulæ tuberibus differt, quòd perpetuò ferè

o 1, 2 fig. L. p 1, 2 fi. M

sinus rotulæ latera æqualiter exporriguntur. Hæc autem humeri pars[o] interno latere admodum insigniter prominet, & ad amussim rotulæ respondet,[p] externo interim latere multo minus educto. Non sanè, quod hîc Natura magis quàm rotularum artifices dormitauerit, aut minus fuerit solers, sed quòd neutiquam necessum erat, humeri sinus, seu orbitæ latera, utrinque pariter exporrigi. Vt enim rotula murum altero latere spectans, ideo minus in latere mu-

ro proxima, quàm in alio, protuberare citra noxam poteſt (quod ſcilicet nullus metus ſit, fu
nem à latere quod murum proximè tangit, è rotula elapſurum) ita quoque externum hume-
ri orbitæ latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud [q] caput q 1,2 fig. P.
conſtitui mox ſubiungemus, cui radius articulatur, quodq; muri uice cenſeri poteſt, prohi-
bentis ulnam extrorſum à ſua orbita luxari. Verùm eſt & aliud humeri rotulæ cum ueris ro-
tulis diſcrimen, quod non ad omnem ipſius partem ulna ſimiliter ac funis ad rotulam circum-
moueri poteſt. Quamuis enim in [r] ſuperiori mediaq; orbitæ ſede, humeri os inſigniter ſinua- r 1 fig. N.
tum ſit, longeq; tenuiſsimum, & ſquamæ modo pellucidum, tamen nequaquam eſt peruium, 2 fig. O.
& hoc magni cuiuſdam uſus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc hu-
meri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita ſanè rotulam parauit, & ipſi etiam ulnæ [s] ſinus, tu- s 1,5 figur.
beraq; & proceſſus elargitus eſt, ut cubitum flectere & extendere poſsimus, & tamen in his 24 cap. C,
motibus robore non deſtituamur: quod ſanè periret, ſi in ſuperiori rotulæ ſede humerus eſſet D, E.
peruius, nihilq; eſſet in quo ulna in extrema extenſione firmaretur, ſed funiculi modo, citra
renixum baſimq; & obſtaculum obuolueretur. Exculpſit itaque Natura in ſuperiori rotulæ
huius ſede duos inſignes ſinus, [t] unum quidem anteriori in parte, [u] alterum uerò in poſterio- t 1 figu. N.
ri, qui multo amplior, profundior, & quouis modo inſignior eſt anteriori. Sinus hi quaſi ſqua u 2 fig. O.
ma duntaxat dirempti, ulnæ proceſſus (quos κορώνας priuatim uocant) excipiunt. Atque ho-
rum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior ſinus admittit: quum uerò cubitus exten
ditur, poſterior ſinus poſteriorem ulnæ proceſſum excipit. Sunt enim hi ſinus extremæ fle-
xionis ac extenſionis termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutiſsimũ angulum flecti
ſinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant. quòd ſcilicet nulla prorſus in an
gulum extenſione, ſicuti ſanè flexione, indigeamus. Quia uerò præſentes ſinus in cubiti moti-
bus ueluti baſes & obſtacula ſunt, quæ ulnam non ultro ferri ſinunt, Hippocrates eos βαθμί-
δας nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadã cardinum imagine γιγγλιμοειδὴς appellatur.
Cæterùm iſtorum ſinuum uſum tunc demum accuratè intelligemus, quum & ulnæ deſcri-
ptionem ſequenti Capite abſoluerimus. in præſentia autem inferior humeri pars adhuc eſt de-
ſcribenda. Ad externum itaq; humeri orbitæ latus, [x] rotundum & oblongum quodammodo x 1 figu. P.
habetur caput, quod ſimiliter atq; orbita, cartilagine incruſtatum & læue, radij cum humero
articulationi ſubſeruit, & in radij ſuperiorem [y] ſinum ſubintrat, radiusq; (ut aliàs fuſius exe- y 9 fig. ca.
quar) ad id caput in pronum ſupinumq; mouetur. Deinde capitis longitudo, quam à ſuperio 24 O.
ri ipſius parte ad inferiorem ſecundùm humeri longitudinem metior, in cauſa etiam eſt, quòd
in cubiti flexione ac extenſione, caput id à radij ſinu (qui rotundus, non autem oblongus eſt)
haud elabatur aberretúe. atque hac etiam occaſione tota capitis pars cartilagine obducta,
anteriorem humeri ſedem ſpectat, nihil prorſus in poſteriora erectum, quòd in nulla cubiti
extenſione radius poſteriorem humeri ſedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis
latus, humerus inſigniter protuberat, montis rupisúe imaginem oſtendens, in hoc paratam,
ut quamplurimi muſculi hinc opportunè principium ducant. [z] Ab hac enim humeri ſede, & z 2 figu. P,
acuta linea quæ ab hoc tubere ſurſum aliquouſque ſecundum externum humeri latus conſcen uerſus 1 & 2 figu. Q
dit, ſex enaſcuntur muſculi, quorum [a] primus is cenſeri poſſet, qui cæteris eſt latior, quiq; inter quo linea
radium mouentes facilè eſt longiſſimus, radiumq; in ſupinum ducit. [b] Secundus ſub illo exo- notatur.
ritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. [c] Tertius is eſt, cuius ope index, medius & anula- a 12 muſc. tab. Θ.
ris extenduntur. [d] Quartus, quem præcipuum parui digiti extenſionis autorem ponemus. b 11 tab. Λ.
[e] Quintus, qui ulnæ exporrectus, extenſionis quoque brachialis opifex eſt. [f] Sextus, alter ra- c 9 tab. Z.
dium in ſupinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuncula ab illo humeri tuberculo d 9 tab. Θ.
ſeriatim ac infima ex parte educitur. Porrò tuber iſtud quoties muſculorum, neruorum, ue- e 9 tab. Λ. f 11 tab. M.
narum, arteriarumq; hanc ſedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri
tuber ſeu tuberculum uocabimus. eſt enim, uti diximus, muſculorum producendorum gra-
tia paratum, ac in poſteriori ipſius ſede iuxta [g] externum latus orbitæ humeri [h] ſinum exigit, g 2 figu. M.
quo [i] quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus h 2 fig. R.
protuberat, ita quoque & internum latus muſculorum quoq; & neruorum ratione [k] inſignem i 2,3 fi. cap. 11 lib. 4 Φ.
acutumq; proceſſum ſeu tuberculum adipiſcitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum k 1,2 fig. S.
externum, cui radius articulatur, prominens. Ad [l] internum itaq; latus orbitæ humeri proceſ- l 1,2 fig. L.
ſus educitur, ex cuius apice, qui utcunque amplus eſt, [m] muſculus enaſcitur, qui lato tendine cu m 3 muſcu.
tem internam ſummæ manus adit. deinde [n] duo brachialis flexus autores, inſuper ex infima tab. Π. n 3 tab. Λ.
proceſſus huius (quem ſemper internum humeri tuberculum nuncupabimus) ſede portio o 7 tab. Q.
eius [o] muſculi oritur, qui inter radium in pronum mouentes, ſuperior habetur. poſtremò & p 5 tabul. Θ. dein 6 ta.
quorundam digitos flectentium [p] muſculorum obſcura hinc pendet principij portio. Neque Ξ.
etiam

etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisque propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam,[q] sinum leuiter exculptum ostendit, quo[r] tertius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autem ipsius sede,[s] alio sinu,[t] quintum brachij neruum deducit.[u] Porrò utcunque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehēdatur, obseruetur que, non tamen ob id Galeno credendū est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiori sit. nam quòd tactui non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerùm radius, cui id articulatur, quique quò minus tactu id dijudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt. quanquam externum humeri caput radio articulatum, tanto minus ab externo humeri orbitæ latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusque est, quàm hominibus quibus admodum manifestò radius in pronum supinumque agitur, & cum ulna laxè articulatur. Cæterùm non ambigo, hîc Aristotelis sectatores, eosque qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sæpius, tum maximè in libro de Communi animalium gressu repetito, freti prodiderunt, è quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum plerisque alijs noster Erasmus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exiguam inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interim, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrorsum, illa autem retrorsum hanc flexionem moliri docent. quod nō solum falsum est, uerumetiā Aristoteles uno osse quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur. quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moliuntur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, fortè quòd in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porrò hæc aliàs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundùm longitudinem teretes quodammodo sunt, uerùm posteriori sede magis quàm anteriori ampliores & depressæ. Anterioris enim sedis[x] medium, quodammodo secundùm longitudinem protuberat, &[y] utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quàm deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione. qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium,[z] quædam apparet compressio, ad quam[a] neruus manum adeuntium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus obliquè deorsum repit. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uerò atque interiores simæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exteriùs gibbum esse, interiùs autem simum prodiderit, nō satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur[b] anteriori superiorique parte, simus uerò[c] posteriori ac superiori: rursus[d] anteriori inferiorique simus,[e] posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interiùs, & potissimum ad inferiora, gibbus, exteriùs uero simus. Atque hanc formam musculi potissimū inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quæ in dissensionem uocari debeat.[f] Asperitas autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hîc succederet insertio, &[g] posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, imprimis ad[h] musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem,[i] alia occurrit iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est: cuius interioris capitis[k] carnosa pars, huic asperitati adnasci docebitur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & capitum supercilia, in hoc forata, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hîc implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quà maxima uasorum fertur series) cælata, atque in amplum [l] sinum medullæ asseruandæ gratia, & ossis læuitatis occasione paratum, pertinentia.

Tum alibi, tum etiam libro de Ossib. Ca. 16.

Aristotelis & quamplurium aliorum lapsus.

Mediarum humeri partium descriptio.

q 1 figur. T
r 2 fig. cap. 11 lib. 4 τ.
s 2 figu. V.
*t 2 fig. cap. 11 lib. 4 **
u Obseruato hîc integrarum fi. cubiti articulum.
x 1 fig. b.
y 1 fig. a, c.
z 2 fig. Y.
a 2, 3 fi. ca. 11 lib. 4 φ.
b 1 figur. d.
c 2 figu. X.
d 1 figur. b.
e 2 figu. Z.
f 1, 2 fig. c.
g 8 musc. ta. r, dein L.
h 10 musc. tab. Δ. dein 11 tabu. P.
i 1 figur. f.
k 6 muscu. tabu. o. ubi musculus ⊖ notatur.
l figura 1. capiti inserta.

DE CVBITI OSSIBVS, VLNA NIMIMIRUM, & radio. Caput. XXIIII.

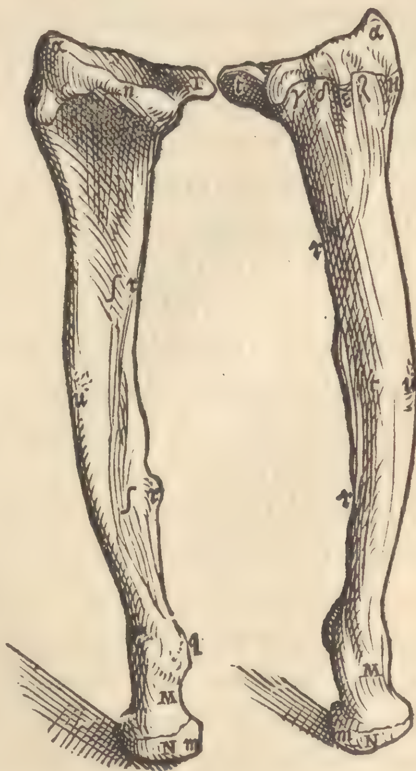
PRIMA VIGESIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

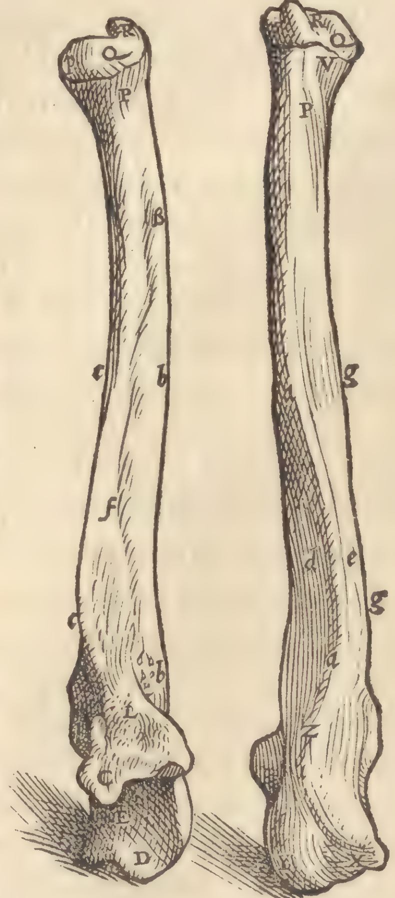

PRAESENS figura sinistri cubiti duo exprimit ossa, anteriori facie delineata. Quòd uerò in hac, uti & in subsequentibus ferè huius Capitis omnibus figuris, sinistri lateris ossa sint obuia, quum tamen alioquin quodammodo semper dextra potiùs, quàm sinistra explanentur, fortuitò & casu accidit, quòd in lignis seu formis hic pro sinistris dextra depinxerimus. Quamuis interim in ossibus, dextrum'ne an sinistrum proponatur, nihil intersit.

SECVNDA. TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.

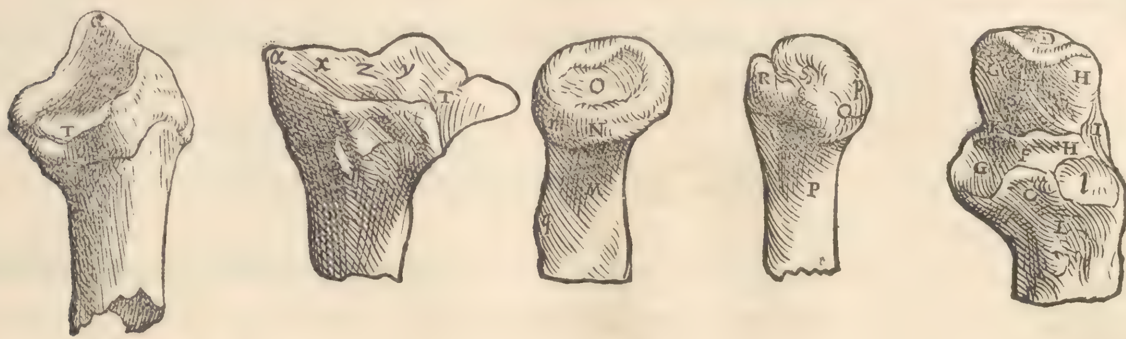

SEPTI

SEPTIMA. OCTAVA. NONA. DECIMA. VNDECIMA.

QVID DECEM FIGVRAE QVAS SERIATIM PRIMAE huius Capitis figuræ subiecimus, denotent, ac omnium characterum quæ undecim figuris inscribuntur, Index.

SECVNDA uigesimi quarti Capitis figura, utrumque cubiti os, radius nimirum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede. quarta autem radius externa sede delineatur. Quinta internam ulnæ sedem, sexta uerò externam exprimit. Septima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc partem ueluti ex inferiori, seu aliàs ulnam spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspicuo sit, quo ulnæ tuberculum caput'ue hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam subsequentes, & sex priores, ad sinistrum cubitum pertinens, inferiorem radij portionem exteriori facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona superiorem radij portiunculam indicat, in qua sinus obseruatur, quem externum humeri caput subintrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale spectat ostendens. Vndecima superiorem ulnæ partem expressam offert, in qua sinus tuberaq́ et processus occurrunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1,2 *Interuallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur. ac A superiorem ipsius notat partem, quæ humero coarctatur: B uerò inferiorem, quæ brachiale spectat. Si quæ interim huius sedis horumq́ ossium nomina desideras, ea ex præsentis libri calce non inopportunè petes.*

C 1, 5, 11 *Anterior processus ulnæ, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulæ sedis anteriori parte cælatum. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine incrustatam. in quinta uerò & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.*

D 1,2, 5,11 *Posterior ulnæ processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatiorem ipsius rotulæ regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.*

E 1,2,5 *Vlnæ sinus humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactiùs ita notat. F & F*
F, F. *tuber quod secundū sinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberis internum. H H latus*
G, G. *tuberis, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K sinus huius sedes, qua in suis lateribus infi-*
H, H. *ma ipsius parte à læui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq́ producendorum*
I, K. *gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.*

L 1,5,11 *Processuli magnaq́ asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, & quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.*

M 1,2, 3,4,9 *Ceruix seu collum radij.*

N 1,2, 3,4,9 *Radij capitulum, cui sinus insculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum*
O. *hunc O in nona figura indicat.*

P 1,2, 5,6,10 *Vlnæ ceruix.* Q *in ijsdem figuris, ulnæ appendix notatur.*

R 1,2, 5,6,10 *Vlnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.*

S 10 *Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, seu potius innascitur, T notāda, atq́ à radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.*

T 1,2, 3,4,7,8 *Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximā portionem à brachiali dirimit. ac T quidem in prima & octaua cartiliginis sedem indicat, qua primùm à radij appen*

dicis sinu x, y & z indicandum pronascitur. In secunda uerò partem notat, qua cartilago radij appendici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta cartilaginis sedes ulnæ incumbens.

V 2, 6, 10 *Sinus in ulnæ appendice & ossis ulnæ cui appendix adnascitur, sede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.*

X, Y, Z *Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda triangulum circumscribunt, qui in ulna excarnis gibbusq́; est. Verùm Z priuatim trianguli uerticem notat.*

a, a 1, 2, 6 *Prima protuberans ulnæ linea.*

b, b 1, 2, 5 *Secunda protuberans ulnæ linea. Verùm β priuatim in prima & quinta figuris huius lineæ se-*

β. *dem insinuat, obliquè secundùm ceruicem ulnæ ductam.*

c, c 1, 2, 5 *Tertia protuberans ulnæ linea.*

d 1, 6 *Vlnæ latus prima linea & secunda circumscriptum.*

e 2, 6 *Vlnæ latus prima & tertia linea circumscriptum.*

f 1, 5 *Latus ulnæ inter secundam lineam & tertiam consistens.*

g, g 2, 6 *Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaq́; continetur.*

h, i 1 *Duo hi characteres sedem utranq; notant, qua radius ulnæ coarctatur. ac h quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uerò inferior, & brachiali contermina.*

k, k 1 *Tota hac sede (eo quòd radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem dehiscunt.*

l 5, 11 *Sinus ulnæ incisus, in quo radij capitulum uoluitur.*

m 3, 4, 9 *Radij capituli sedes, quæ ulnæ sinui, l insignito insidet.*

n 1, 3 *Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua exterior sedes ostenditur, alijs characteribus ornata.*

o 7 *Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnæ appendix excipitur.*

p 5, 10 *Protuberans ulnæ appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.*

q 1, 2, 3, 4, 9 *Amplus abruptusq́; radij processus, cui tẽdo musculi cubitũ flectẽtiũ anterioris inseritur.*

r, r 1, 2, 3, 4 *Acuta radij linea ipsius inferna sede, qua secundũ cubiti lõgitudinẽ ulnã respicit, extuberãs.*

s, s 1, 3 *Internum lineæ r prius insignitæ latus.* t, t 2, 4 *Externum lineæ r indicatæ latus.*

u 2, 4 *Hac sede radius asper est, ut duo, ex quatuor ipsi peculiarib. musculis, hic ualidius insererẽtur.*

x, y, z 1, 8 *Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat tuberculum sinus nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminũ constituẽs, cuius partes x & y indicari possũt.*

α 1, 3, 4, 6, 7, 8 *Radij appendicis maximè prominẽs portio, quæ sinum cui brachiale articulatur superiori aut interiori sede adauget, & procerius quàm appendicis ulnæ processus stylum referens, ac R insignitus, protuberans.*

γ δ, ε, ζ, 8 *His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaq́; inferioris radij appendicis regio cum ipsa ossis sede cui appendix coalescit, notatur. & singuli characteres, huius sedis priuatim sinum indicant. γ quidem primum sinum, δ secundum, ε et ζ tertium, η quartum. In secunda*

θ. *autem figura θ sinum indicat radio ulnæq́; communem.*

Cubitus.

NIVERSA [a] pars inter brachium & brachiale cõsistens, Græcis πῆχυς, Latinis uerò Cubitus appellatur. hæc duobus constat ossibus inuicem incumbentibus & coarticulatis, quorum [b] inferius, quod & longius est, πῆχυς quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis conciliet, quoties integræ duobus illis ossibus extructæ partis cum ligamentis, uenis, arterijs, neruis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, [c] superius uerò Radium (uti hactenus fecimus) toto sermonis contextu nuncupaturi. Duo hæc ossa longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Primùm itaque inferiori humeri sedi diuersa prorsus articuli specie coarctãtur. Vlna enim ad humeri [d] orbitam rotulamúe aptis in hoc exculpta finibus, & idoneis donata processibus articulatur. In superiori nanque ipsius sede, qua admodum crassa solidaq́;, & appendice nõ minus quàm humeri inferior sedes, destituta est, [e] duos insignes adipiscitur processus, quorum alter altero prior anteriorúe habetur. ac anterior quidem is est, qui [f] sinum in anteriori humeri sede ad elatiorẽ rotulæ regionem exculptum spectat, suisq; tuberibus illi sinui ad amussim congruit. est enim processus hic amplus

Vlna. Radius.

Vlnæ ad humerum articulatio, & ipsius hic processuũ & sinus descriptio.

a 1, 2 fi. A, B. integrarũ fi. T, V. b tota fig. 5 & 6. aut 2 fi. integrarum Y. c tota 3, 4. fig. aut 2 fi. integrarum X. d 1, 2 fi. ca. 23 K, L, M. e 1, 2, 5, 11. fig. C anterior, D posterior. f 1 fig. cap. 23 N.

plus,& obtuso angulo similis, & perquam durus,ac solidus. Posterior autem processus ante-
g 2 fig.cap. 23 O. rioris formæ quodammodo respondet,[g] sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad ela
tiorem rotulæ regionem cælatus cernitur. cum tamen sinus iste anteriori sinu profundior am
plior'q; multo sit, processus etiam posterior anteriori crassior amplior'q; meritò euasit, adhuc
magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem ὠλέκρανον, Dores
autem κύβιτον, Hippocrates uerò ἀγκῶνα, Galenus porrò iam ὠλέκρανον, iam ἀγκῶνα uoca-
uerunt. Quæ uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus cõfundun
tur,non hæc solum unica cubiti uoce crebrò uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter
brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulũ, & internam eiusdem
articuli sedem,ipsius'q; flexum : quum interim plurimum intersit,quid singulis uocibus ab illo
quem uertunt autore,intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, ob-
scuriorem reddam,id lubens à lectore cõtenderim,ut perpetuò eadem uoce toto contextu me
uti patienter ferat,neque haud scio cuius copiæ gratia,aut obscuri nominis proprij occasione,
omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnæ processus, ille quidem anterior, hic uerò
posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellarunt:non expendentes inde ipsos hu-
h 1,2 fig.23 cap.P,S. meri[h] tubercula quæ ad rotulæ ipsius latera habentur,& deinde[i] inferiora femoris capita,ali-
i 1,2 fi.ca. 30 E,F. os'q; nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse.[k] In horum ulnæ pro-
k 1,2,5 fig. C,D.dein E. cessuum medio,quà se inuicem è regione spectant, grandis exculpitur sinus humeri rotulam
excipiens, illi'q; omnino respondens. Primùm enim instar semicirculi, aut paulo etiam profun
dius quàm semicirculus, cælatur : nostri'q; C, ac Græcorum C imagini accedit. unde etiam
ab eius characteris forma Græcorum ueteres hunc sinum σιγμοειδῆ appellarũt. Sinus iste non
obiter tantũ C modo exculpitũ,uerũ ut ad amussim humeri rotulæ respõderet,in ipsius medio
l 11 fig.F,F. [l] tubere obtuso amplo'q; protuberat, quod secundũ sinus illius longitudinem fertur, & utrinq;
m eadem fi. G,G. dein H,H. quæ conferes cũ K,L,M 1,2 fig.cap.23. ad [m] latera ita comprimitur sinuatur'q;, ut funi chordæ'ue quæ ad trochleæ rotulam uoluitur,
possit cõferri. Quemadmodũ enim teres chorda,rotulæ sinui(ut sic dicam)pariter secundùm
concauum tereti inuoluitur,ita quoq; hoc ulnæ sinus tuber sinui rotulæ conuenit. & depressa
sinuata'q; rursus tuberis latera,rotulæ sinus extuberãtibus æquãtur lateribus. Quod ut fiat exa
ctius,ulnæ sinus internum latus, altiùs ipso externo cauatur: quòd uidelicet internũ rotulæ la
tus,multo prooceriùs externo promineat,extuberet'q;. Vniuersus hic ulnę sinus læuis est,& car
tilagine incrustatus,& unà cum suis processibus rotulæ ita coaptatus, ut si uel minimũ quid,
aut magis extuberare,aut profundiùs insculpi, aut ampliari,aut stringi illum finxeris,ilico uni-
uersam læseris articulationem,in hoc duntaxat affabrè constructam,ut eius beneficio cubitus
flectatur,& extendatur, citra luxationis periculum. ad quod nõ solum spectatu iucundissimus
ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opitulatur,uerum etiam ligamentorum ar
n 11 fig.C, D. ticulum stringentiũ robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta,processuum[n] sedes
sinum non respiciens,aspera inæqualis'q; est. Quanquam denuò non ligamentorum tantum,
sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus
sedes admodum inæqualiter protuberat,quodammodo'q; sinuata conspicitur,ut cubitum ex-
o 13 musc. tab.b,c,d. tendentium musculorũ insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus
p 8 muscu. tab.r. pars, in hoc aspera est, ut ualidior[p] musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficere-
q 5 muscul. tab.Θ. tur,& musculi[q] secundos ac[r] tertios digitorũ articulos flectentes,hinc promptius originem
r 6 muscu. tab.Ξ. ducerent. Neque solum hæc anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius
processus radicem eorum musculorũ nomine asperis[s] quibusdam tuberculis Natura ulnam
decorauit. Ad hæc,ut ualidioribus ligamẽtis hic articulus amplexaretur, in infima ulnæ sinus
s 5,11 fi.L. C literam referentis sede,[t] utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur,
t 11 fi.I,K. & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi desinit, asper'q; redditur. non alia sanè occa-
sione,quàm ut ex hac ulnæ parte foraminulis non peruijs obsita,ligamentorum fortium pen-
u 3,4,9 figur.M. deret exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur,radius autem quà humero iun
gitur,utcunque tenuis est, & ex[u] oblonga tenui'q; ceruice in amplum orbiculatum'q; porrigi- *Radij ad humerum articulatio.*
x eisdem figur.N. tur[x] capitulum,quod ea parte,qua humerum spectat,[y] sinum exigit rotundum,& non ampli-
y 9 fig.O. ter cauum,quem humeri[z] caput subintrat. Ad hoc caput radius in pronum supinum'q; agitur,
z 1 figu.ca. 23 P. & interim quo minus cubitus flectatur, extẽdatur'q; radij cum humero articulus, nequaquam
obstat,quinimò radij sinus ad id humeri caput quoq; inflectitur & extenditur, ad quod præci
puè iuuat humeri capitis lõgitudo,ampla'q; ipsius sedes cartilagine incrustata, quæ nunquam
à radij sinu in cubiti motibus abscedit. adeò ut non oscitanter Naturæ prætereundum sit artifi
cium,quæ ita humeri cum radio articulum adaptauit,ut & radius unà cum ulna flecti reflecti'q;
possit, & is interim eleganter in pronum supinum'q; quiescente ad humerum ulna,ducatur.

Vlnæ ad brachiale ductus, & inferioris ipsius sedis historia.

Cæterum ulna à suo cum humero articulo deorsum[a] rectà quodammodo uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorq; tantisper facta dum ad brachiale usq; pertingat. illic enim ex[b] tenui longaq; ceruice rursus nonnihil aucta,[c] appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipsius parte[d] processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci dissectores à scriptorij styli imagine γραφοειδῆ & στυλοειδῆ appellāt: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utq; ab ipso[e] ligamen articulum cōtinens pronascatur. Verum huius processus usum paulo pòst, uel Galeni huic processui nimium tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internū latus acuti illius processus inæqualem quendam nanciscitur[f] sinum, in quem[g] cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repositam, ut neq; brachiali neq; ulnæ adnascatur, eiusq; generis cartilago sit,[h] quam priuatim in maxillæ inferioris ad superiorem articulis,[i] & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porrò si sinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota sedes brachiale spectans, ad eum modum cartilagine incrustatur, quo sinus capitaq; articulorum obduci læuigariq; solent. Præter hunc sinum appendix ulnæ, in externa ipsius sede[k] sinum sibi insculptum gerit, qui oblongus, & (ut sic dicam) teres est, tendini paratus, eius musculi qui postbrachiali ante paruum digitum insertus, brachialis extensionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ secundùm ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc expendēda ueniunt.

Qui ulna secū dum ipsius lō gitudinem habeat.

Primùm itaque humilior ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processus radicem, quà cubito innitimur, aliquousq;[m] gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui excarnis & musculis intectus, mox adempta cute conspicitur, duntaxat neruosam tenuitatem[n] musculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli[o] uertex deorsum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maximè protuberat, quòd huius lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa'ue ulna musculis illis cedat, quorum[p] alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens.[q] Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impensius cedit, brachiali ante paruum digitum inseritur, idq; flectit. Hæc ita protuberans linea, secundùm inferiorem ulnæ sedem ultra medium ipsius longitudinis fertur: & præter hanc aliæ adhuc duæ cernūtur, quæ cum nuper dicta sic ulnam efformāt, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens non teres, sed triangularis uideatur.[r] Secunda igitur protuberans linea ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ rectà deducitur, quæ commune[s] latus cum prima linea constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus.[t] Aliud autem latus cum [u]tertia linea efformat, quæ trium linearum acutissima asperrimaq; est, & ab externo latere radicis ulnæ processus anterioris longissimè procedit, atq; in hoc producitur prominet'ue, ut ab ipsa ualidum pronasceretur[x] ligamentū, quod radium ulnæ secundùm cubiti longitudinem robustioris membranæ ritu connectit. Porrò[y] latus inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupāt, quibusq; hîc ab ulna & radio apta sedes paratur. Horum præcipuus est,[z] quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi musculi in ipsorum quoq; per ulnam progressu etiam sui ortus portionem assumunt, hoc tertium latus inter secundam & tertiam consistens lineas magis asperum occurrit, quàm latus inter secundam lineam & primam conspicuum, à quo nullus pronascitur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi[a] is principium ducit, qui radium in pronum ducentium superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minùs est cōpressum, & priuatim[b] lineam obtusam, sed longam & modicè prominentem, ac uiciniùs tertiæ lineæ quàm primæ deductam adipiscitur. Hanc Natura[c] trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui inter radium in supinum ducentium breuior habebitur. secundū autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negocio intelliges, quo consideratius ea quæ modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uisu ac cognitu iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio. ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicā, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos reposuisse certissimò cognoscimus. Ad hunc itaq; modum ulna multum etiam ultra mediū ipsius longitudinis se habet. Vbi uerò brachiali propinquiùs accedit, teres omnino esset, nisi secūda linea insigniùs inibi[d] protuberaret, ac obliquè deorsum protensa sedem adaptaret[e] quadrangulari musculo, qui radij in pronum motus opifex hinc principium sumere docebitur. Porrò si quid de ulna adhuc dicendū superest, id iam unà

a 1,2 fig. ab A uersus B.
b 1,2,5,6, 10 fig. P.
c eisdem fi. Q.
d eisdem figur. R.
e 12 musc. tab.
f 9 figu. S.
g 1,2,3,4, 7,8 fig. T.
h In margine cap. 10.
i 4 fig ca. 22 R, S.
k 2,10 fig. V.
l 9 muscu. tab. Λ.
m 6 fig. X, Y, Z. & 9 musc. ta. V.
n eadem ta. S, T.
o 2,6 fig. à Z per a, a. uti & 1,2 fig. a, a.
p 9 muscu. tab. Λ.
q eadem tabul. Ξ.
r 1,2,5 fig. b, b.
s 1,6 fig. d.
t 2,6 fig. e.
u 1,2,5 fig. c, c.
x 7 muscu. tab. V.
y 1,5 fig. f.
z 6 musc. tab. Ξ.
a 7 muscu. tab. Q.
b 2,6 figu. g, g.
c 10 musc. ta. Λ, Ξ, Π.
d 1,5 fig. ß.
e 7 muscu. tab. X.

in

f 1 fig. h. g 1 figur. i. h 1 fig. inter k & k.

Radij obliquitas.

in radij enarratione perſequar, qui obliquus eſt, quatenus ulna recta. Radius nanque [f] ſuprà [g] infraq; ulnæ committitur, in [h] medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiſcat. quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo ſcilicet ductu radius ulna ſuffultus, in pronum ſupinumq; promptè ageretur: partim, quò apta ſedes & fundamentũ muſculis cõſtitueretur, quos neceſſariò internam externamq; cubiti ſedem occupare oportuit. Quanquam magis obliqui ſui motus occaſione, quàm muſculorum gratia radium obliquari, plurimumq; in medio ductu duo cubiti oſſa inuicem abſcedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neque radij beneficio manus extrema, in pronum ſupinumq; ducitur. Equus nanque, ouis, eiuſq; generis animalia ſolidis, aut biſulcis donata unguibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum aſtabilitumq; obtinent, ut ne tantillum quidẽ citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimũtur, radius mouetur quidem, ſed tanto obſcurius ac difficilius, quanto nos manuũ motus perfectiores obimus. Diſtat igitur in his quoq; animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quàm in homine. neq; etiam adeò laxam articulationis ſpeciem in illis, atq; in homine, eſt cernere.

Radij ad ulnam articulatio.

i 5,11 fig. l. k 3,4,9 fi. m. l 1,3 fig. n Verùm in alijs figuris radij illa appendix quoque eſt obuia. m 7 figu. o. n 5,10 fi. p.

Articulatur autem radius ulnæ ſuprà infraq;, differenti omnino articulo. ſuprà enim ulna radium excipit, infrà uerò à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus anterioris ulnæ iuxta humerum proceſſus, [i] ſinus quidam inſtar quartæ circuli partis tranſuerſim exculpitur, læuis, & cartilagine incruſtatus. Huic ſinui [k] internũ latus capitis radij, cui ſinus inſculpitur humeri externum caput excipiens, appoſitè congruit, ac læue & orbiculatum hîc factum, in illo ſinu uoluitur. Infrà autẽ iuxta brachiale, ubi radius craſſeſcit, dilataturq;, & inſigni [l] appendice donatur, huius appendicis humillimæ ſedi [m] ſinus inſculpitur, illi non abſimilis, quem paulo antè in ulnam inciſum retulimus. In hunc ſinum cartilagine incruſtatum ſuperior appendicis ulnæ [n] ſedes capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ratione radius utriuſq; articuli beneficio tantummodo in pronum ſupinumq; agitur.

Radij ſecundum ipſius longitudinem læuitas & aſperitas.

o 1,2,3,4, 9 fig. M. p eiſdem figur. q. q 1,2,3,4 fig. r, r. r 7 muſcu. ta. T, V, S. s 1,3 fi. ſ, ſ. t 3,4 fi. t, t. u 6 muſcu. tab. x. x 2,3,4 figur. u. y 7 muſcu. tab. Q. z 12 muſc. tabul. A & dein d, e.

Non procul à ſuperiori articulo, ubi radij [o] ceruix conſiſtit, radius [p] aſperum abruptumq; educit proceſſum, qui internam cubiti ſedem reſpicit, & inſertioni anterioris cubitum flectentium muſculi aptam ſedẽ parat. Rurſus reliquo ab humero uerſus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis eſt. Verum ſecundùm ipſius longitudinem humiliori ſua ſede [q] acutam & inſigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam reſpiciens, [r] ligamentũ admittit membranæ ualidiſsimæ ritu ambo cubiti oſſa, quà inuicem dehiſcunt, colligans. [s] Externum huius lineæ latus perinde ac [t] internum quoque, compreſſum ſinuatumq; eſt, ut hoc internam cubiti ſedem occupantibus muſculis, illud uerò ijs qui in externa conſiſtũt, cedat. Porrò internum latus externo aſperius eſt, quòd priuatim [u] muſculus tertium pollicis os flectens, nõ infimam ſui exortus portionem ab illo latere ſibi aſciſcat. Deinde ſuperior radij ſedes è directo dictæ nuper lineæ conſiſtens, penè teres eſt, & iuxta medium ſuæ longitudinis aliquouſq; [x] aſpera occurrit, ut in hanc duo muſculi ualidiorem molirentur inſertionem: quorum [y] alter radium in ſupinum agentium breuior eſt, [z] alter uerò radium in pronum ducentium ſuperior, cuius potiſsimum occaſione aſperitas illa cælatur, quòd ipſe nerueam potius quàm carneam inſertionẽ efficiat, longiuſq; in oſſe producatur.

Inferioris radij partis hiſtoria.

a tota 7 & 8 figur. b 5 primarum fig. ca. 25 charact. 1,2,3.

[a] In radij ſede brachiali contermina, quam craſſeſcere dilatariq; dictum eſt, pleraq; examuſſim inquirenda ueniunt. Primùm enim hanc partem ita augeri oportuit, ut tandẽ apta conſtitueretur ſedes, cui [b] brachiale articulari queat. neceſſum etenim erat, brachialis cum cubito articulũ, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: ſi modò quieſcente ad humerum ulna, ſumma manus radij beneficio, & ſecundariò in pronum ſupinumq; agi debuit. Si nanque in radio & ulna ſinus, cui brachiale articularetur, æqualis portio exculperetur, & ipſe interim ſinus ſuperiorẽ brachialis ſedem imitatus neceſſariò tranſuerſim oblongus eſſe deberet, impoſſibile profectò fuiſſet & radium & ſummam manum in pronum ſupinum'ue ferri, ulna interim ad humerũ quieſcente, ac ueluti huius motus baſi ac fulcimento. Pars enim brachialis quæ ulnæ ſinui inſereretur, inarticularetur'ue, claui modo obſtaret, quo minus uel tantillum radius immota ulna moueri poſſet. Operæprecium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò craſſeſcere, ut efficiendo ſinui, cui brachiale articularetur, apta eſſet.

c 1,2 fig. R. d 8 fig. x, y, z. e 1,2,3,4, 7,8 figurarum T.

Cartilago brachiale ab ulna dirimens.

Verum quia tenue os nimium craſſeſcere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna ſuſtineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret. contingit autem [c] acuto ipſius proceſſu, quem ſtylo diſſectionum periti aſsimilant. Ne enim ulna, reliqua ſui appendicis ſede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori ſede [d] ſinus in radij appendice brachialis gratia exculpti [e] cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem aſcendens, illam à brachiali dirimit, itaq; articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem ſuſtineat, uerum proximè non contingat, totuſq; ſinus (uti ſanè oportuit) ad radium

 ſpectet.

ſpectet. Atq; hæc ſanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnant. non enim lubet in hoc negocio alioqui ſatis prolixo, paſsim Galeni loca, à quibus prudens diſſentio, ſubnectere, rationemq; cur aliter ſentiam ſubijcere, quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abundè animaduerſurus ſit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum coryphæi placita, eaq; potiſsimùm quæ à ſtudioſis in publicis ſectionibus, ut expendantur requirere ſoleo, iam præterijſſe uidear, in radij ulnæq; Galeni hiſtoria portionem & particulam modò aſſumam, quæ prolixius ſæpiusq; ab ipſo inculcatur. eſt autem hæc, acutus ulnæ proceſſus, quem ſtylo comparamus. Vt itaq; prætercam, quòd magnam, & (quantũ ex ipſius ſcriptis aſſequor) dimidiam ſinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ aſcribit, acuto huic proceſſui priuatum ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijq; hiſtoriã in libro de Oſſibus pertractat. Vbi autem paulo pòſt brachialis oſſa recenſet, cõnexus ſpeciem exprimit, quando [f] tertium ſuperioris brachialis oſſium ordinis os quod paruũ digitum ſpectat, ſinuatum eſſe, atque in illud acutum ulnæ proceſſum ingredi recenſet, ac ueluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam ſimul refert, alterum uerò ad acutum ulnæ proceſſum. atq; ad hunc quidem nexum pertinere aſſerit, brachiale in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera ſummam manum extendimus inflectimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in utrunque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralem'ue motum aliàs ferè ſemper Galenus intelligit. Quod ſi eſt, quid dici poſſet abſurdius, quàm hunc motum acuti illius proceſſus munere celebrari? quum tantum abſit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum nõ ſecus impediret, quàm ſi palum bacillum'ue aliquem brachiali & cubito ſimul ad latus ſic obligares, ut ſedulas matres puellorũ ſiniſtræ manus pollici & cubito pariter baculum alligare uidemus, quando pueros nimium ſiniſtra manu uti cernunt, metuuntq; ne progreſſu temporis ſiniſtra pro dextra utantur. Porrò ſi Galeni locum in ſecundo de Partium uſu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem articulationis ſpeciem recenſere, atque eam quæ acuto fit proceſſu in hoc factam dicere, animaduerſurus es, ut manus eius articuli ope in pronum ſupinumq;, & deinde etiam in latus ducerentur. Hanc ſententiam re ad amuſsim perpenſa, non minus quàm priorem ueritati repugnare fateberis. idq; tunc potiſsimùm, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob hoc præcipuè referri diſces, ut radij motum, qui in ſupinum & pronum fit, extrema manus ſecundariò ſequeretur: & inſuper colliges, illos motus debere impediri, ſi acutus ille proceſſus ex Galeni ſentẽtia brachiali articularetur. Quod (ne longius in re clariſſima immorer) oues, boues, ſuesq; liquidò oſtendunt. nam ipſorum brachialis ad cubitum articulatio Galeni deſcriptionibus quodammodo reſpõdens, neque in latera, neque in pronum, neque ſupinum aptè moueri poteſt. Illis nanque animalibus acutus ulnæ appendicis proceſſus oblongus eſt, & ſinum priuatim in brachialis oſſibus ſibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit, præter eam quæ oſſibus cruſtæ modo obducitur. cuiuſmodi tamen cartilago in homine ſpectatur, in quo etiam proceſſus ille non tantũ cartilaginis illius altitudinẽ excedit, quantum [g] ſuperior illius qui in radij appendice ſculpitur ſinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminet autem illa radij pars eadem cum acuto illo proceſſu ratione, ut ſcilicet ſinum efformaret brachiali aptum, [h] hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij ſinui non unicum tantum brachialis articulatur os, uerum inter tria brachialis oſſa, quæ radio ulnæq; coarctari docebimus, [i] duo ad ſolum radij ſinum referuntur, & [k] tertium, cartilaginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis proceſſum, reſpicit, radij ſinus [l] geminus eſſe apparet, eo quòd ſinus modicè [m] inibi protuberat, ubi ſecundum brachialis os primo committi, illo quod ſubſequitur Capite dicturi ſumus. Ad hunc igitur modum brachiale radio committitur. in quo præterea conſiderandum uenit, radij partem, cui appendix ipſius coaleſcit, ipſamq; appendicem [n] interna parte ſinuatam & leuiter cauam uideri, cùm ut [o] muſculo cederent radium in pronum ducentium inferiori, tum ut exactum iter [p] tendinum ſeriei aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autẽ huius radij ſedis pars gibba eſt, quòd ita (quum extrà ponatur) iniurijs ferendis pertinacior reddatur. ne tamen muſculorum cubito exporrectorum tendines ſummam manum hàc petentes, & gibba illa ſede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturq;, ſinus multi huic ſedi inſculpuntur, quibus tendines [q] tranſuerſis obducti ligamentis, tanquam per anulos trajci, in ſecundo libro deſcribemus. Sunt autẽ huiuſmodi ſinus numero quatuor. ac [r] primus quidem amplus eſt, [s] tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. [t] Secundus [u] tendinem tranſmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. [x] Tertius quodammodo geminus

Libro de Oſſibus. Primo de Administ. diſſec. Secundo de Vſu part.

Sinus radij, deducendis locandisq; muſculis & ipſorum tẽdinibus apti.

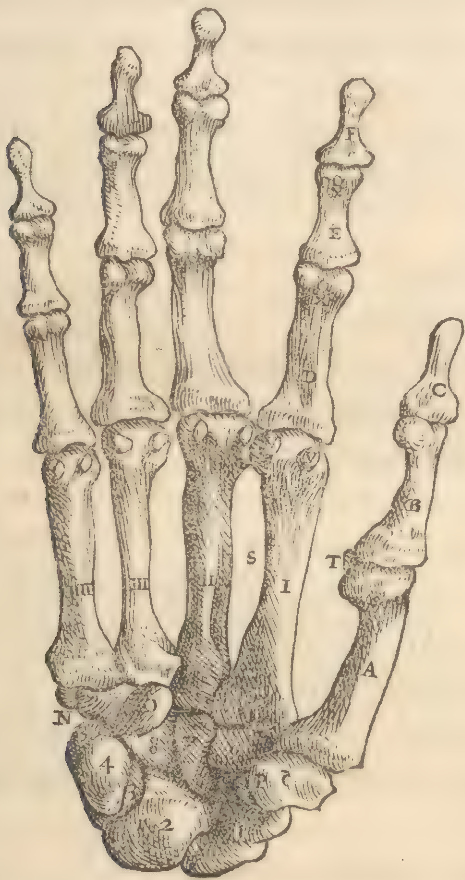
f 1,2,4,5 fi. charac. 3.
g 1,3,4,5 figur. α.
h 12 muſc. tab. k & i.
i 1,2,4,5 fig. cap. 25 chara. 1,2.
k earũdem fi. chara. 3.
l 8 fig. x, y.
m 8 fig. z.
n 1,3 fig. n.
o 7 muſc. tab. X.
p in manu 5 & 6 muſ. tab.
q 1,2 muſc. tabulæ numeri hac ſe de poſiti.
r 2,4 fig. γ.
s 9 muſcul. tab. Z.
t 2,4 fig. δ.
u 10 muſc. tab. p.
x 2,4 figu. 1,ſ.

nus est,[y] bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unà cum tendine[z] musculi pollicem uersus indicem euertentis, extendentis'ue.[a] Quartus sinus leuiter admodum exculptus est, uixq; sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum transuersim[b] tribus tendinibus obuolutum educit. quorum unus brachialis ossi pollicem sustinenti inseritur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti sinus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatq;, uerum etiam ut[c] tendo illi ualidius implantetur musculi longissimi radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus, etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articulatur sede,[d] sinus etiam consistit, quo[e] musculi tendo uehitur. cuius potissimum beneficio paruus digitus extenditur. atque is sinus & ulnæ & radio communis censetur. Iam de ulna & radio nihil dicendum superest, præterquam quòd solida undiq; constent substantia, illic tantum fungosa, ubi appendices ipsis adnascuntur. intus[f] sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulna radiusq; humerum, femur & tibiæ ossa imitantur.

y 11 musc. tab. Λ.
z 10 musc tab. o.
a 2,4 fi. ϑ.
b 10 musc. tab. k, m, n. et 2 ta. b, c.
c 12 musc. tab. Θ, b.
d 2 figu. ϑ.
e 9 muscu. tab. Θ.
f qualis apparet in fi. capiti 1 inserta.

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

PRIMA FIGVRA EARVM *QVAE VIGESIMOQVINTO* CAPITI PRAEPONVNTVR.

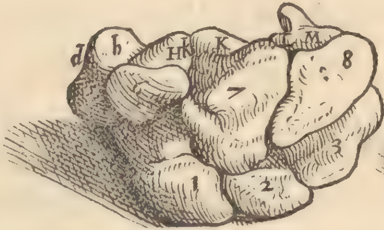
SECVNDA.

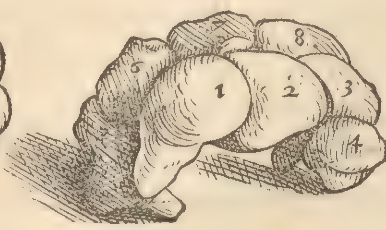
TERTIA.

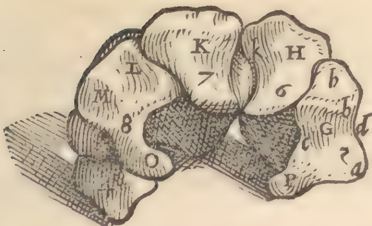

QVARTA

QVINTA.

SEXTA FIGVRA, CVIVS (VT ET QVINQVE PRAECEDENTIVM figurarum) Indicem sequenti pagina subijciemus, unà earundem characteres explicaturi.

DVAE

DVAE priores figuræ non præsenti tantũ subseruiũt Capiti, uerùm etiam tribus ordine subsequentibus, quibus summæ manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremam'ue manum, quæ Hippocrati ἀκρόχειρ dicitur: ea nimirum pars quæ à cubito ad extremam usque digitorum aciem habetur, quamque in brachiale & postbrachiale ac digitos partimur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid à scapulis ad extremũ usque digitorũ pertinet: quodque in brachium cubitum et extremam manũ subdiuiditur. Prima igitur huius capitis figura, internam ossium summæ manus sedem proponit. Secunda uerò, eorundem ossiũ externam faciem appositissimè delineatam continet. Quatuor autem figuræ has seriatim subsequentes, huic Capiti sunt propriæ, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie exprimunt. Illa namque quæ tertia inscribitur, octo brachialis ossium simul in sua sede commissorum internam faciem commonstrat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis ossium partem notat, qua cubito articulantur. Sexta brachialis ossium infernam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorque postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uerò index erit huiusmodi.

1,2,3,4,5, 6,7,8 Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex præsentibus figuris insigniuntur, si modò in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodque os suo semper charactere indicatur, suumque nomen ita exhibet. Id enim primum uocabimus, quod 1 inscribitur. Secundum uerò, quod 2. Sic itaque 1,2,3,4 notant superiorem octo brachialis ossium ordinem, ipsa nimirũ quatuor superiora, seu cubito proxima. Verùm 5, 6,7,8 inferiora indicant ossa, quæ postbrachiali sunt contermina.

I,II,III, IIII In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi fortè magis libeat illa à digito quem sustinent, aut cui præponuntur, nuncupare.

A,B,C 1,2 Tria pollicis ossa, quæ ferè & internodia appellamus.

D,E,F 1,2 Tria indicis ossa. atque eadem ratio in cæteris est digitis.

G 3,6 Quinti brachialis ossis sinus, sedesque, cui primum pollicis os articulatur. atque sinus huius longi-
a,b. tudinem transuersim in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uerò sedem c, externam au-
c,d. tem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.

H 3,4,6 Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uerò in
h. quinto osse sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.

K 3,4,6 Sedes in septimo brachialis osse, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur.
k. k uerò in eisdẽ figuris sedes indicatur, qua idẽ postbrachialis os, sextũ brachialis os cõtingit.

L 3,4,6 Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os anulari præpositum coarctatur.

M 3,4,6 Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarticulatur.

N 1,2 Ossiculum accumbens externo lateri articulationis octaui brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruus digitus sustinetur.

O 2,3,6 Processus octaui brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.

P 2,3,6 Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octaui ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summæ manus sedem adeuntibus.

Q 2 Appendix postbrachialis ossis indicem sustinentis superior, quæ brachiali coarctatur.

R 2 Appendix postbrachialis ossis indici præpositi inferior, quæ capitulum constituit primi indicis ossis sinum subiens.

S 1,2 Interuallum occurrens inter postbrachialis os indici præpositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumque est ratio.

T 1,2 In prima figura ex duobus sesaminis ossibus internæ secundi pollicis articuli sedi præpositis, internum os notatur: in secunda uerò figura, externum.

V,V 1 Duo sesamina ossicula, indicis articulo præposita.

X 1 Vnicum ossiculum sesaminũ, aut potius sinapis semini simile, secũdo indicis articulo appositum.

Y 1 Vnicum sesaminum ossiculum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi & tertij articuli sesaminum ossiculum non appinximus.

a Integrarum V ad Z. & omnes huius cap. figuræ charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Brachiale octo oſſibus conſtrui, inter ſe forma differẽtibus.

XTREMAE manus,[a] partem cubito articulatam Græci καρπὸν, nos Celſum imitati Brachiale appellamus. ea octo oſſibus duplici ordine diſtinctis conſtruit. Quę in natu grãdioribus dura ſunt & paruula, intusq; parum fungoſa, modicaq; medulla appendicum modo oppleta, non autem prorſus medullæ expertia, & potiſsimùm quæ horum maiora cernuntur. Haud parem enim omnia ſortiuntur magnitudinem, ut nec formam etiam, neq; ſitum: quum ex omnibus nullũ ſit, quod alteri omnino reſpondeat: & ſingula priuatim aliquid adipiſcentur, quo promptè ab inuicẽ diſcerni queant. Porrò utcunq; ſint uaria, nihilo minus mutuò tam concinnè adaptãtur, ad tantamq; compoſitionis harmoniam accedũt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis ſit.[b] Niſi enim ualidiſsima cartilagineaq; ligamenta, quibus obducuntur, ſimul cum membranis reſecueris, & accuratè ábraſeris, unum eſſe tibi omnia uidebũtur, aut cum Celſo ipſa incerto conſtare numero opinaberis.[c] Cæterùm cuncta nerueis his cartilaginoſisq; nexibus ſimul conſtricta (non autem ut nonnulli exiſtimãt connata) duas integras ſuperficies unà efformant, exteriori quidem regione quantum manui ex uſu eſt, gibbam, interiori autem ſinuatam, quantumq; & hoc manui expedit, concauam. Atque hæ tantũ ſuperficies ligamentis obuinciuntur.[d] ſuperiùs enim, quà oſſa cubito committuntur, læuia ſunt, & cartilagine incruſtata, quemadmodum &[e] inferiùs, quà poſtbrachialis oſſibus, & primo pollicis oſſi coarctãtur. Quin etiam ubi oſſa ſe inuicem contingunt, non undique aſpera & inæqualia, ac ligamentis oppleta uiſuntur, uerum omnibus apti læuesq; ſinus inciſi ſunt, qui cartilagine læui & lubrica illiti, aliorum oſſium tubercula capitáue ſimiliter læuia, cartilagineq; obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis oſſium ligamenta membranæ'ue interueniũt, niſi in inferioris ordinis oſſium connexu, ubi nonnihil, ſed uix animaduerſione dignum, ligamẽti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi oſſa inferiora non adeò conterminè inuicem atq; ſuperiora ſunt compacta.

b 8 muſcu. ta. Δ & 12. tab. l.

c confer 1 figuram 2. dein tertiã quartæ.

d 5 figura.

e 6 figur.

Brachialis oſſa quibus ſedibus, ligamẽtis, & quibus cartilagine obducantur.

f omnium ferè figur. charact. 1, 2, 3, 4.

g omnium fig. charac. 5, 6, 7, 8.

Cur duo brachialis oſſium ordines.

Quod etiam meritò Natura molitur, in hoc potiſſimum duos brachialis oſſium ordines confingens, quod[f] ſuperior cubito,[g] inferior autem alia prorſus ratione poſtbrachiali & primo pollicis oſſi debuerit cõmitti. His nanq; ut diſtinctis diremptisq; coarticulatur oſſibus, cubito autem unius oſſis modo: ſic ut iure ſuperioris ordinis oſſa, uiciniùs propinquiusq; ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quàm inferioris ordinis oſſa. Atque hanc brachialis oſſium copiæ rationem diſſectionum periti potiſſimam eſſe referunt: huic ſecundariò patiendi difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur oſſibus occurſantium uim articulorum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo haſtam ſagitam'ue difficilius laxa quàm tenſa penetrare conſpicimus. Quanquam rurſus & ad innumeras manus motuũ differentias, hanc oſſium uim & copiam à Natura non poſtremo loco extructã eſſe animaduertimus. Cæterùm quibus'nam finibus tuberibusq; brachialis oſſa donentur, iam enitar perſequi. In ſuperiori brachialis ſede, aut ordine qui cubitum ſpectat, quatuor reponuntur oſſa, quibus ex ipſorum qua ordinantur ſerie, nomina non ab re imponemus:[h] primum perpetuò uocantes, quod ſuperioris ordinis internum conſtituit latus:[i] ſecundum uerò, quod huic ſubſequitur, atq; magis ab interno abſcedit latere:[k] tertium, quod ſecundo ad externum latus proximum eſt:[l] quartum uerò, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis[m] oſſa, quintum, ſextum, ſeptimũ & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum ſingulorum hiſtoriam aggrediemur. Primum, ſecundum & tertium inuicẽ ualidiſſimè proximeq; cõmittuntur, & uno ordine iuncta, ac ſi unum eſſent os, ſuperiorẽ brachialis ſedem ita efformant, ut inſtar unius alicuius oſſis lati oblongiq; capitis, in radij ulnæq; ſinum, ea concinnè articulentur. Ac primũ quidem, & ſecundũ, in[n] ſinu radij appendici inſculpto reponuntur: tertiũ uerò[o] cartilagini innititur, quam à radio pronatã, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere ſcripſimus. Quanquã externũ tertij oſſis latus etiam[p] acutum appendicis ulnæ proceſſum tunc cõtingit, quum in externũ latus ſummam manũ inclinamus. Verùm interim tertium id os ſinum cartilagine oblitũ, qui uiſu dignoſci queat, in homine nequaquam adipiſcitur, quem proceſſus ille ſibi propriũ haberet, quum etiã proceſſus ipſe niſi ſecundùm ſinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorũ ſinuũ ſupercilia, ipſeq; radij appendicis in hac regione[q] apex. Atq; id uel tactu leuiter dijudicatur, ſi manu in latus internũ ducta inter brachiale & ulnã, alterius manus pollicis apicẽ inſerere quis fuerit adniſus. Tria igitur prima brachialis oſſa, ſuperiori ſede ita ſimul iungũtur, protuberãtq;, ut ueluti unum brachialis caput læue & cartilagine incruſtatũ conſtituãt, quo id cubito articulatur, multisq; & uehemẽtibus motibus, ac ſi uno grandi efformatũ eſſet oſſe, agitur. Quartũ brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at ſuperiori ſua ſede eam huius articuli ligamenti portionem

h quinque primarum figur. charact. 1.

i earundem fig. charac. 2.

k earũdem fig. charac. 3.

l earundem fi. charact. 4.

m ſeriatim in omnibus fig. charac. 5, 6, 7, 8.

n 1, 8 fi. ca. 24 x, y.

o 1, 2, 3, 8 fi. cap. 24 T.

p 1, 2, 5, 10 fi. ca. 24 R.

q 1, 2, 7 fig. cap. 24 α.

r Non eſt quòd poſthac oſſa in margine ad notem, quũ numeri characteres in omnibus ferè cap. figuris ſint obuij.

Brachialis oſſium nomina.

Brachialis ad cubitum articulus.

Quæ quartum os ſibi peculiaria uendicet.

nem admittit, quæ ab acuto ulnæ appendicis processu enascitur. Dein superiori quarti ossis sedi [s] tendo musculi inseritur, qui brachiale flectentium inferior censetur. Ex inferiori autem ipsius sede [t] musculus pronascitur, cuius beneficio paruus digitus à reliquis abducitur. Præterea & [u] musculus suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digitos flectentium exterior est. adeò ut quartum hoc os neque inferiori, neque superiori ipsius sede,

s 4 musc. tab. A. *t 3 muscu. tab. r.* *u 4 tab. ſ.*

Cui oßi committatur.

neque etiam externo ipsius latere alteri ossi committatur, sed tantum interno ipsius latere, depresso admodum capitulo, tertij ossis externo lateri (magis tamen ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per ἀρθρωδίαν cōstrui diximus. Hoc itaq; quartum brachialis os id peculiare sibi uendicat, quòd uni tantum brachialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimum sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphæricum, sed paulo longius quàm crassius: quia scilicet inferius musculos educit, superius autem ualidissimi tendinis insertionem, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deorsumq; magis quàm in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres dissectionum professores, id (uti

Cui ordini adscribendum ueniat.

conijcio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrent. nos autem superiori ordini ascripsimus, quòd tertio huius ordinis ossi coarticuletur, ac reuera in eo ordine consistat. Nuncuparunt etiam Anatomici præsens os, cartilaginosum: non secus quàm Marinus [x] os genu articulo præpositum eo nomine donauit, quod molam patellamq; uocamus. Non sanè (quantum reor) quòd id os molle cartilagineumq; esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facilè durissimum & solidissimum sit, at quòd coctum exterius cartilagine obductum uisatur, propter musculorū principia tendinumq; fines, qui post elixationem car-

x 1,2 fi. ca. 32. & integrarum z.

Lib. 2 de Vsu part.

tilaginis molliusculæ speciem referunt. Galenus hoc os octauum brachialis os uidetur recensuisse, id propriū ipsi tribuens, quod propugnaculum [y] nerui cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundùm id brachialis os reflectitur. Hic neruus me non latet, uerum ad hoc ossiculum in hominibus nō reuoluitur. est enim ille neruus, quem à quinto brachium petentium, paulo pòst medium cubiti longitudinis ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atq; duos surculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Præsens itaque neruus quartum brachialis os non contingit, ideoq; minus se-

y 2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 46.

Primum os quot oßibus conterminum sit.

cundùm illud ab interna manus sede in externam reflectitur. Porrò præter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexum contiguumq; ossibus. Primùm enim, præterquam quòd radio articulatur, etiā secundo brachialis coarticulatur ossi, amplo utcunq; tuberculo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio tubere multo ampliori, atque ab inferiori sua sede protuberante, communem sinum ingreditur, quem quintū brachialis os cum sexto efformat. Verùm Natura præcauens, ne id os undique aliorum ossium sinus ingrederetur, & ipsum interim tyranni more nullum susciperet, insignem in ipso cælauit sinum, quo unà cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoq; communis est) septimi ossis omnium facile maximi grande rotundumq; admitteret caput. atque ita primum os radio, & secundo brachialis ossi,

Si uisum fuerit, hîc figuras cōspicies quot ossibus quodque os committatur examinaturus.

Quot secundum.

& quinto, sexto, ac septimo committitur. Secundum os (quod tanto minus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septimo, uti iam diximus. tertio autem, amplo connexu per ἀρθρωδίαν constringitur: adeò ut ~~tertium~~ os radio, & tribus brachialis committatur ossibus, primo uidelicet, septimo & tertio, neq; etiam multum ab octauo remouetur.

secundum

Quot tertium.

Tertium os modicè protuberāte, sed amplo tuberculo in sinum subit octaui ossis: hincq; facile constat, id os & ulnæ, magisq; adhuc [z] peculiari huius articuli cartilagini, dein & secundo ossi brachialis, & quarto & octauo conterminum esse.

z 1,2 fi. ca. 24 T.

Quot quintū.

Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recensuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptū primi brachialis ossis capitulum excipit, & externo latere sinuatum quoq;, sexti ossis capitulum admittit. adeò ut quintum os duobus brachialis ossibus, primo nimirū ac sexto coarctetur. & preterea id priuatim

Primi pollicis oßis & postbrachialis oßium ad brachiale contextus.

quoque [a] primum pollicis os sustinet. In inferiori nanque ipsius sede [b] sinum adipiscitur patulum & [c] oblongum, ac in [d] interna [e] externaq; sede magis quàm in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis internodij capitulum ea articulationis specie cōmittitur, quæ motum edit omnibus manifestum. aliter multo quàm brachialis ossium inter se cōnexus, cuius motus ita latet, ut uix dijudicari queat. Atque hac etiam articuli specie quatuor [f] postbrachialis ossa quatuor inferioris ordinis ossibus adnectuntur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum, magna ex parte [g] sexto brachialis ossi coarticulatur, [h] portionem quoque quinti ossis attingens. Vbi enim quintum os sexto coarctatur, communis sinus utrique ossi exculpitur, cui capitis primi postbrachialis ossis pars articulatur. adeò ut quintum brachialis os, præter primum sextumq; brachialis ossa, etiam primum pollicis os unà cum primo postbrachialis osse contingat. Porrò secundum postbrachialis os medium suffulciens digitum, depresso, sed obliquo,

a 1,2 fig. A. *b 3,6 fi. G.* *c 6 fig. a, b.* *d 6 figu. c.* *e 6 figu. d.* *f 1,2 fig. I, II, III, IIII cū charact. 5,6,7,8.* *g 3,4,6 fi. H.* *h 3,4,6 figur. h.*

quo,

i 3,4,6 fi. K. *k earundem fi. k.* *l 3,4,6 fig. L. dein M.*

quo, capite[i] septimi ossis brachialis sinui leuissime ac oblique exculpto articulatur acutiori sui parte laterec*ꝫ* interno[k] sextum brachialis os modice contingens. Duo autem reliqua postbrachialis ossa, ea scilicet quæ anularem & paruum sustinent, duntaxat octauo brachialis ossi[l] læuibus, ac in superficie tantum excauatis sinibus coarctantur. Sextum itaque brachialis os duobus committitur postbrachialis ossibus, illi nimirum quod indici præponitur, & obscure illi quod medio subijcitur digito. Brachialis autem tribus committitur ossibus: primum enim os suo sinu excipit, & suo tubere in quinti ossis sinum subintrat. dein septimo ossi leuissime protuberante capitulo, aut potius plana superficie articulatur, estq*ꝫ* inferioris ordinis minimũ, quemadmodum septimum maximum. quintum autem & octauum medio se habent modo, quanquam octauum quinto paulo grandius cernatur.

Quot ossibus sextum os conterminum sit.

Septimũ os suo capite rotundo, ac impensius protuberante, in communem primi secundiq*ꝫ* ossis sinum subit, hacq*ꝫ* ratione duobus illis ossibus cõmittitur. ab interno autem latere sexto ossi articulatur, ab externo uero latere articulatur octauo ossi ampla admodum articulatione, quæ depresso fit capite, sinuq*ꝫ* in superficie tantum cælato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamenti interuenit portio, quæ etsi septimum os uehemẽtius octauo ossi cõmittat, attamen id omnium brachialis ossium creberrime uersus interiora luxatur: tum quòd grandius sit, neq*ꝫ* ita facile, ac cõtermina, occurrentium impetum sustineat: tum etiam, quòd ligamentũ interna sede hoc os uicinis colligans, nõ æque crassum sit, atq*ꝫ* in reliqua brachialis regione. Atq*ꝫ* id hinc potissimũ accidit, quòd Natura ligamenti mole crassitieq*ꝫ*,[m] tendinibus iter occupare uoluerit, qui frequenti multitudine, hàc ad digitos flectendos ab interna cubiti sede prorepunt. Vtcunque uerò sit, septimum os quatuor brachialis connectitur ossibus, primo nimirum, secundo, sexto, octauo, & postbrachialis ossi medium digitum sustinenti.

Quot septimum.

m 5 muscu. tab. Θ & 6 ta. Ξ.

Octauum os cunei quodammodo ritu septimum & tertium subintrat, illisq*ꝫ* duobus cõmittitur: septimo quidem, ut paulo ante retulimus. tertium autem, in sinum sibi exculptum admittit: dein præter hæc duo brachialis ossa, duobus etiam postbrachialis coarctatur ossibus, quæ anulari & paruo subijciuntur. adeò ut & id quoq*ꝫ* quatuor ossibus conterminum sit. quibus subinde paruulum accedit[n] ossiculum, ex illorum numero[o] quæ sesami seminis imagini assimilata, σησαμοειδῆ Græcis nuncupãtur. Ad externũ enim latus coarticulationis postbrachialis ossis paruũ sustinentis cum octauo brachialis osse, eius generis reponitur ossiculum, sedem quasi oppleturum. quæ ideo hîc quodammodo uacua relinquitur, quòd hoc postbrachialis os sua superiori parte totum octauo brachialis ossi inniti nequeat, atq*ꝫ* in externum latus paululum abscedat. Videtur itaque id ossiculum, quando adest, priuatim hanc articulationẽ firmare, ac postbrachialis os paruum sustinens digitum nonnihil suffulcire. atque hac etiam occasione octauum brachialis os ex abundãti huic quoque ossiculo, præter illa quæ nuper dixi, contiguum uisitur.

Quot octauũ.

n 1,2 fi. N. *o 1 fig. V, V, X.*

Ossiculum ad nexum quarti postbrachialis ossis cum brachiali repositũ.

Quinetiam & hoc adhuc octauum os sibi proprium uendicat, quòd ipsius interna sede, qua manus uolam quodammodo spectat, notatu dignum educit[p] processum, ab externo latere uersus internum latus inclinantem, & interno suo latere C modo exculptum: ut aptam constitueret sedem, qua tendines musculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedũt) opportune uehi continerique possent. Vt uerò tanti tendinum moli sedes hæc aptior redderetur, etiam quintũ brachialis os interna sua sede[q] processum educit, uersus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiusdem omnino usus quo octaui ossis processus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac postmodum ex processuum illorum apicibus ualidissimum[r] ligamentum enasceretur, quod transuersim tendinibus circundatum, ipsos, ne à sua sede[s] aberrent exurgant'ue, contineret, amplecteretur*ꝫ*. Hæc sedes tendinum nomine excauata, utcunque læuis est: quemadmodum & reliquos sinus esse dicimus, qui tanquam anuli tendines transmittũt. Cætera brachialis ossium pars extra hunc sinum, easq*ꝫ* sedes quibus ossa articulãtur, inæqualis, & propemodum aspera est, ut fortiora educeret ligamenta, eademq*ꝫ* ualidius exciperet, quibus ossa inuicem obuinciri ac colligari iam antea proditum est.

p 2,3,6 fig. O.

Octaui ossis processus.

q 2,3,6 fig. P.

Quinti ossis processus.

r 4 muscu. tab. 8. *s fig. capiti 1 lib. 2 inserta.*

DE POSTBRACHIALI.

Caput XXVI.

*HVIVS Capitis figuræ ex prima secundaq*ꝫ* præcedentis Capitis figuris extremam manum, ac proinde etiam postbrachiale (notis I, II, III, IIII) exprimentibus petendæ sunt. Quanquam & subsequentis Capitis prima figura, ad characterem A postbrachialis os indicem sustinens exprimet, omni osse liberum.*

PARTEM

Postbrachialis uoce utendum.

PARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usq; digitorum[a] deductam, Græci quidem μετακάρπιον nominarunt: Celsus autem, & Græcorũ interpretes permulti, palmam. alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocarunt. uerùm quia palmæ uocabulum latiùs patet, & brachiale quoq; in palma plerisque complectitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu στῆθος nomen etiam pariter accommodetur, ego hactenus μετακάρπιον postbrachiale appellaui. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atq; (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis[b] primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uerò digitorum ossibus adnumerant. Porrò nonnulli id postbrachiali ascribunt, quòd in eodem ferè cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatũ sit: & non, ut[c] prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoq; pollici tantũ duo ossa tribuãtur. quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis nõ æquè atq; illa, inter se conterminũ. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quòd secundum pollicis os, primo eodem ferè[d] modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simplici sinu illorum ossium rotunda simpliciaq; excipiunt capita. Postremò huc fortassis ducti fuere, quòd nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inseri putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inseritur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionũ professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uerò (quem etiã ut minimum[e] tres quatuor'ue eius internodij musculos præterijsse, in secundo libro auditurus es) primum pollicis internodiũ digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quòd id suprà infraq; per διάρθρωσιν, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: suprà quidem brachiali, infrà uerò secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infrà tantum quà digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Suprà enim, uel Galeni suffragio, postbrachiali per συνάρθρωσιν coarticulantur: hoc est differẽtia articuli, qui perquam obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo nono usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum adeò perfunctoriè postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut sutura, aut claui ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coarctari uoluerit. quamuis illa ipsius esset sententia, si illum sui dogmatis non oblitum hîc dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uerò sit, quò rectiùs nos Galeni sententiæ accommodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaq; postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum indici præponitur, atque ita sensim fiunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumq; paruo præponatur digito. Omnia[f] suprà[g] infraq; appendice donantur, & superior quidem (cuius cõnexus etiam in pueris aliquando latet) brachialis ossibus, uti antea diximus, coarctatur, ipsaq; ossa hîc externa sede nonnihil latiora quàm interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exteriùs gibbam, intus uerò cauam aptius hîc efformaret. Quin etiam appendices hæ lateribus se inuicem cõtingunt, & cartilaginei ligamenti internẽtu inuicem alligantur. Inferiores uerò appendices grandes quoq; sunt, & in rotundũ ac ab externa manus sede in internum oblongũ caput desinũt: quod cartilagine obductũ, primi digitorũ ossis sinum subintrat. Hæ appendices lateribus se etiã contingunt, sed non adeò pertinaciter atq; superiores, quę brachiali coarctãtur. nihilominus tamen quà inuicem respiciunt, sinuatæ sunt, ligamentaq; cartilaginea educunt, quorum opera ualidè connectuntur. In medio autem ductu, & secundùm postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatu[h] interuallo inuicem dehiscunt. atq; id magni cuiusdam usus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt,[i] duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primũ quatuor digitorũ os flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uerò latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interuallaq; hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorũ moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa meritò intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur, ut

Quibusdam postbrachialis ossa quatuor, quibusdã quinque enumerari.

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longitudine.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

Postbrachialis ossium interualla.

Qui postbrachialis ossa musculis cedant.

a 1,2 figur. cap. 25 I, II, III, IIII. & integrarum r.

b 1,2 fi. ca 25 A. ad charact. 5.

c 1,2 fig. ca. 25 D.

d 1 fig. cap. 27 C, D.

e 7 muscu. tab. chara. 1, 2, 3. dein 6 tab. λ.

f 2 fig. cap. 25 Q.

g eadem fi. R. atque ita reliqua deinceps illinc pete, primã figuram secundæ comparans.

h 1,2 fig. ca. 25 S.

i Intuere 8 musc. tabulam sub. Δ, & 12 ta. m.

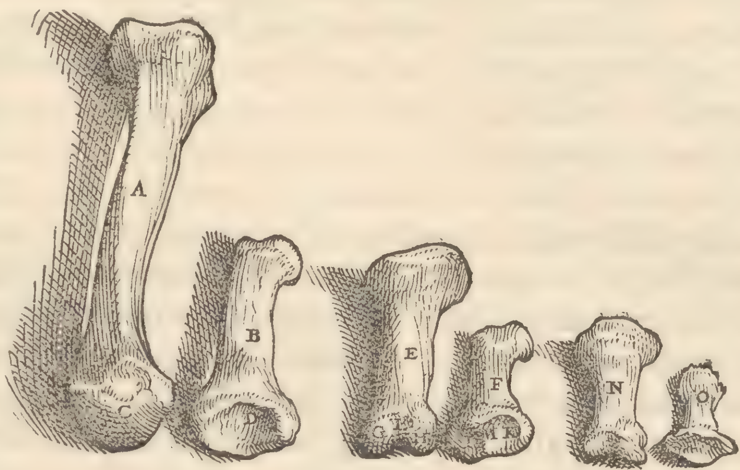
ut & hîc quoque musculorum portio tutam aptamq́; sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiumq́; attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundùm longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchrè extuberantia cernimus, pro musculorũ uidelicet, qui ipsis exporrigun-tur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportunam[k] trium brachiale flectentiũ musculorũ insertionem excipiant. Neq; id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaq́; exigunt cõmune, uerũ etiam intus oblongum[l] sinum medullæ reponẽdæ aptum sibi uendicant. Porrò postbrachiale iustissimè quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrãt. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

k 3 muscul. tab. Vnus Δ. alius 11 tab. Λ. alius 9 tab. Λ.

l talem proponit figu. 1 capiti inserta D.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigesimi quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes tabulæ, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuras (ut singulæ duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subijcit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniui, estq́; postbrachialis os indicem sustinens. alterum B indicatur, estq́; primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatũ. Præsenti itaq; figura primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotũdum notat postbrachialis oßis. D uerò sinum primi indicis oßis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FIGVRA. SECVNDA. TERTIA.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat, E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum oßium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subijceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis oßis. I uerò & K sinus secundi oßis, quos duo capita primi oßis subintrant. L autem sinum significat, in medio capitum primi oßis consistentem, ac in quem tuberculum secundi oßis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusq; digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secũdo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characteribus non obliterauimus. Verùm istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigesimi quinti Capitis figuris petere integrum est.

a 1, 2 fig. ca. 25. pollicis ossa A, B, C. indicis uerò D, E, F indicantur. qualis ratio etiam reliquorum est.

MNES manus digitos[a] ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam φάλαγγες & σκυταλίδες & κόνδυλοι uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atq; hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contrà Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quòd suprà infraq́; appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiã singulis sinus cõtigit grandior, medullæ asseruandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quòd uerò digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus fiunt motus, ac eorum quæ illis apprehendũtur differentiam indigeamus, neminem latêre arbitror. Deinde quòd neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptissimè colligitur, quoniã si illum excederet numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus meritò formari.

L quòd

quòd nulli auxiliarentur functioni (abundè enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamq́ digitorum extensionem uitiarent, hanc minus firmam, quàm nunc sit, efficientia. Ex pluribus nanque constructa partibus læuiori negotio fatigantur, lassantur, & à suo robore exoluuntur, quàm quæ paucioribus efformantur: tunc præcipuè, quum omnes particulæ simul coniunctæ commissæq́ (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarũ munijs, reseruari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantesq́ figuras digitos agere nequiremus. ut igitur uariè mouerentur, patiendiq́ promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem prælocatum os postposito, aut uehens uecto, maius esse operæprecium est, meritò Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacq́ ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorũ formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens. Quanquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cuteq́ obtectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quòd eiusmodi figurã reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quæ nulla extuberet eminentia, à foris occursantibus frangenda collidendaúe. Quòd enim digiti extrinsecus quidem accuratè gibbi sint, intus uerò ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna nanque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendũt: quæ omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existẽtibus. ut interim prætercam duriusculam neruisq́ oppletam adipem, internæ digitorum sedi, eorum quæ iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorũ occasione, subtensam, atq́ in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porrò quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patiendi pertinaciam examussim gibbos construi. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxij, quumq́ inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuam relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquã ex usu erat. Atque his quæ modò diximus pollex paruusq́ digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrunq́ latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uerò contrà internum: quòd his sedibus ab aliquo non tutantur. adeò, ut non minimam Naturæ solertiam in totius digiti figura uideamus: à qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorũ os se offert, quod non suprà infraq́ crassius & spissius sit, quàm secundùm ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus ferè longis ossibus commune cernitur, quæ ad articulationem perpetuò crassescunt, augenturq́. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleq́ admodum incommodarent, ipsiq́ articuli, nisi amplioribus basibus concinnè adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium à totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesis uidere est, inter digitorum latera uacua consisteret sedes, quæ liquorem digitis complecti non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uerò hæc ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodq́ digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neq́ etiam in articulorum regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent. si modò primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumq́ & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad hæc, tertia digitorũ ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt. tanto enim minus prominent, quantam sedem ungues occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quàm in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusq́ ossis sedes nihil minus quàm gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multò aliter quàm externa digitorũ sedes: dummodo & hinc quoq́ primum pollicis os secluseris, quod brachialis ossibus interna ipsius sede respondet. Nam et si suprà infraq́ ad articulorum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumq́ & planum est. at potius gibbum, magisq́ intus quàm foris acutum. Quod sanè Natura haudquaquam fortuitò casuq́ machinatur. secundi enim & tertij pollicis ossis internæ sedi, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus [b] teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profectò nisi ossium interna sedes ampla depressaq́ & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quàm teretia corpora inuicem nunquã inniti cernimus.

Iusta ossium magnitudo.

Decens ossiũ & integrorũ digitorum forma.

Hic centinuò figuras inuere quibus digitorum ossa exprimũtur.

b Manus extrema s musculorum tab. & deinde 6 & septima hic sunt consulendæ.

Neque etiam teretes illi tendines, ipſis duntaxat applicari debuere, imò operæprecium fuit, & ex hac oſſium ſede[c] ligamentum enaſci, ſecundùm longitudinem oſſium tendines illis oſſibus committens, ipſosq; ne ab oſſe exurgant declinentúe complectens. Cuiuſmodi uerò tendines oſſibus exporrigantur, quæq; ligamenta ipſis obducantur, in ſecundo libro affatim recenſebimus. in præſenti autem, tantum illorum meminiſſe ſat ſit, quantum ad oſſium conſtructionis rationem enarrandam expedit. Per ſecundi itaq; pollicis oſſis longitudinem interna ſede eius generis ligamentum enaſci, eo libro audies, tendinem[d] muſculi deducẽs, qui tertio pollicis oſſi ualidiſſimè inſeritur, ac eius articuli flexus autor eſt. Verum quia eiuſmodi ligamentũ Natura nullum in primo pollicis oſſe condidit, neque periculum eſt, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquò aberraturũ (ut qui undique[e] muſculis primo pollicis oſſi proprijs contineatur) haudquaquam neceſſum fuit, primum pollicis os aliorum oſſium modo planum depreſſumq;, interna ſede extrui, præcipuè quum & id muſculis ipſi attenſis inſertisq; inidoneum extitiſſet. Primis uerò quatuor digitorum oſſibus[f] duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus ſecundo inſeritur oſſi: alter uerò, qui ſuccumbit, tertio implantatur: adeò ut tribus horum digitorũ oſſibus eiuſmodi uehãtur tendines, eiusq; generis ligamentis qui tendines anulorum ritu tranſmittunt, digitorum oſſa donentur: præcipuè autem prima & ſecunda quatuor digitorum oſſa, & pollicis ſecundum. Tertijs enim non ſecundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur depreſſa & plana. Æquum igitur fuit, hæc oſſa non ſecus formari, quàm ſi una pars teretis corporis diuiſi eſſent, tendines uerò ipſis exporrecti altera eius corporis pars, ut ſcilicet oſſa ſimul cum tendinibus teretem digiti imaginem conſtituant.[g] Externæ enim digitorum ſedi eiuſmodi nulli deducuntur tendines, at membranæ modo toti oſsium longitudini tendines ibidem duntaxat adnaſcũtur. Latera etiam oſsium nequaquam digitorum ritu compreſſa lataq; ſunt, neque ulla pollicis paruiq; digiti ac indicis oſsium, hac ex parte cum reliquorum digitorum oſſibus, eſt differentia. Reſpondent enim oſsium latera, teretis corporis dimidiæ partis lateri. quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum diſcrepet, quanto minus reliquis digitorum oſsibus interna ſede compreſſum amplumq; cernitur. Atque huiuſmodi digitorum oſsium eſt forma, longè profectò alia quàm Galenus ipſis tribuit, eam ad digitorũ imaginem deſcribens. Verum iam tempeſtiuum erit, Naturæ prouidentiã in digitorum articulis contemplari: neque obiter Galeni orationi acquieſcere, qua ſuperioris oſſis caput in ſubſequentis ſinum ſubire, ac exteriora ſinuum ſupercilia inſignius quàm interiora exporrigi ſeu extuberare ſimpliciter pronũciat, eandemq; articulationis ſpeciem omnibus digitorum articulis aſcribit. Vt modò nihil dicam de tendinibus[h] muſculorum, qui digitos in latera ducunt, & à Galeno non minus ſecundis ac tertijs digitorum articulis, quàm primis, communes cenſentur. quum interim nunc facile ſimus oſtenſuri, neq; tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum ſecundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quinto brachialis oſſi[i] rara peculiariq; committitur articulationis ſpecie, quæ & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera poteſt: in eumq; modum parata eſt, ut priuatim magis motui qui in latera perficitur, quàm flexioni extenſioniq; ſubſeruiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit ſinum, qui tranſuerſim ampliori tubere prominens, interiori exterioriq; ſede inſigniùs, quàm in lateribus, cælatur. Primum autem pollicis os ſuperiùs tranſuerſim, ſeu ſecundum internum ac externum latus inſculpitur, & interius exteriusq; protuberãs quinti brachialis oſſis ſinui eleganter cõgruit, & quaſi mutuo ingreſſu ipſi articulatur. non tamen adeò inſigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulorum mutuo ingreſſu, nexorum ritu. Verùm quum interna primi pollicis oſſis ſedes magis quàm externa promineat, & quinti brachialis oſſis ſinum altiùs inibi inſculptum, profundius ſubeat, id primũ pollicis os magis flecti quàm extendi poteſt.[k] Secundum pollicis os primo ea articuli ſpecie articulatur, quam ἐνάρθρωσιν Græci uocant. Inferior enim primi pollicis oſſis pars in rotundum quaſi capitulum deſinit, rotundum ſecundi oſſis ſinum ſubiens. Sed quia caput id tranſuerſim, hoc eſt ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti tranſuerſim oblongũ eſt, in lateribusq; uix magis quàm in centro deprimitur, ac demum ſecundi oſſis ſinus huic capiti ad amuſsim aptatur, ſecundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quàm in latera inclinatur. quum interim æquè in latus duceretur, ſi capitulum primi oſſis ad amuſſim rotundum eſſet, & in lateribus æquè ac in anteriori ſede compreſſum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulũ in interna ſede ualde deprimatur) ſecundũ os maximè ac in acutiſsimum angulum flecti deberet. uerum quo minus id fiat, duo hîc obſiſtunt[l] oſſicula ſeſami ſeminis imagini à Græcis aſſimilata. Quòd uerò ſecundũ pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi oſſis in cauſa eſt,

c manus 4 muſcu. tab.

d 6 muſcu. tabul. ϰ dein θ.

e 4 muſcu. tabul. ι. dein 6 tabul. ϰ & λ. ac 7 ta. charact. 1, 2, 3.

f 6 muſcu. ta. γ dein δ.

g Manus 9 muſc. tab. et aliquot ſequentium tabul.

Primo de Vſu part.

Oſſium digitorum articulationis ratio.

h 1 muſcu. tab. p, r. 3 tabu. ſ, ſ. 7 tabu. fig. 10 tabul. Ξ, Π, &c.

Primo de Adminiſt. diſſect.

Primi pollicis oſsis ad brachiale nexus.

i 6 fig. cap. 25 G, a, b, c, d.

k Intuere hîc primæ fig. C. quod immittitur D.

Secundi pollicis oſſis cum primo articuli ſpecies, ipſiusq; motus.

l 1 fig. cap. 25 T.

sa est, inibi adeò leuiter depressum, hicque (ut & in lateribus) æqualiter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quàm uerò affabre, quibusque rationibus Natura hæc moliatur, nihil sanè promptius nos edocet, quàm pollicis officia, quæ post cognitam ossiũ constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quàm prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, persequi possit. [l] Secundũ pollicis os tertio ossi, secus quàm primũ ipsius os brachiali, & aliter quàm secundum primo, committitur. Inferior nanque secundi ossis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quàm ipsa capitula cartilagine incrustatur. Superior uerò tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo disiunctos. Sinus hi, duo secundi ossis excipiunt capitula. ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundi ossis capitulorum medio cauatum. atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimque tertium os excipit. ac mutuo ingressu ambo ossa tam scitè coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectique queat, nequaquam uerò, uel minimùm etiam, in latus ducatur. Quòd autem tertium os in angulum flectitur, & interim nõ ultra rectam lineam extenditur, sed potius à flexione duntaxat erigitur, capitula sinusque articuli in caussa sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amussim respondent, in interiora magis quàm exteriora feruntur, depriminturque: ac in externam sedem adeò obscure porriguntur atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaque tertium os in posteriora inclinari prohibeant. quemadmodum etiam ipsi articulo cõducere tunc discimus, quum ipsius in flexu usum perpendimus: & unà colligimus, quibus modis articulus ipse infirmaretur, si æquè extendi, ducique in latera posset, atque iam magna Naturæ prouidentia flectitur.

Tertij pollicis ossis cum secundo articulationis ratio.

l Immitte hic 2 figuræ G, & H in I, K. ac M in L.

Huiusmodi sanè articulationis specie reliquorum digitorum secundi tertijque coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, secundo pollicis articulo conuenit. Verum longè magis illo in latus ducitur, non tamen adeò insigniter atque flectitur. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porrigũtur, deprimũturque: in lateribus autem non admodum latescunt. sed modicè tamen etiam inibi deprimuntur: adeò ut promptior sit flexio, quàm aut extensio, aut in latus ductio. Quanquã rursus index & paruus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur. id quod potissimũ ex capitis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Quòd autem quatuor digitorum primi articuli, uix in æquè acutum angulum ac secundi & tertij articuli flectantur, nõ ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimerentur: sed [m] exigua quædam officula, quæ sesami seminis imagini comparãtur, hoc præstãt, quia & articulum firmant, ac ne plus æquo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorũ articuli reflectuntur extenduntur'ue magis, quàm cæteri, quòd brachialis capita etiam externa sede compressiora cernantur, quàm digitorum ossium capita: quæ in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimũtur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimùm tertia. Cuius rei specimen pulchrè reddit, summæ spei accuratissimique iudicij adolescens, generis prætereа nobilitate ac ingenuis moribus singularique bonarũ literarum ac uariarũ disciplinarũ eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRIO GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregiè teretes, longos, & ad omne artificiũ quàm maximè idoneos, ac perelegãtes) in posteriora adeò mirificè intorquet, ut illis aquam, perinde atque nos uola, continere queat. Quanquam is non digitorum modò articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potissimum costarum ad thoracis uertebras, miram laxitatem nõ mediocri robore iunctam, ostendat. Atque huiusmodi ferè digitorũ est articulatio: quæ etiam haud difficulter attestatur, digitorum ossa iuxta articulos meritò crassiora euasisse, quàm in reliqua ossium longitudine.

Primi, secũdi & tertij articulationũ quatuor digitorũ forma.

Hæc seriatim figuræ proponũt, huic Capiti præfixæ.

m 1 fi. cap. 25 V, V.

IOAN. CENTVRIONIS nobiles ac elegantes digiti.

Quòd autem tertium os inferiori sua sede, qua nulli alteri coarctatur ossi, etiam protuberet, asperumque capitulum duobus quasi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accidit, ut toti internæ huius ossis sedi [n] tendo qui ipsum flectit adnascatur, ac demum suo fine in ossis apicem ualidissime inseratur. est enim is tendo omnium digitorum reliqua ossa mouentium facile maximus, robustissimamque insertionem tentans.

Tertij ossis digitorum processuli.

Hæc refer ad 1 & 2 figuræ ca. 25 apices.

*n 6 muscu. tab. tendines musculi Ξ & *. dein 7 tab. c, b.*

Porrò quinque digitos oportuisse fingi, inuentu nequaquam arduum est, si expendamus, ad quæ officia digiti nobis ex usu sint. Si enim pauciores essent, permultæ actiones imperfectiùs obirentur, pluribus uerò in nullum usum indigemus. Quòd autem si pauciores formarentur, pleræque actiones intercidérent, promptè assequemur, si singulos priuatim sermone pertractemus. Pollice nanque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quique ob id Græcis ἀντίχειρ, quasi promanũ dicas, nuncupatur) deperdito, omnes cæteri potestate intercidérent, quum absque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipsi doceãt, qui furibus pollicem quo potissimum crumenæ aut loculi præscinduntur,

Quinque digitos iure factos.

Digitorum dignitas.

non

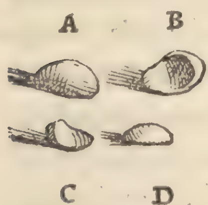
non minus quàm aurem amputare solent. Ac eadem ferè ratione etiam Athenienses Æginetis qui classe ualebant, pollicem præcindi decreuerũt. Reliquorum uerò digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq́ue artium opera ipsis præcipuè confici cernimus: & si quid uiolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs usum præbent. at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amussim constrictos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accõmodus, operculi modo alijs adiectus. porrò si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impensè dirempti disiunctiq́ue id complecti debeãt, præterquam quòd id pluribus digitis aptè comprehendi, pluribusq́ue suis partibus digitos accedere committiq́ue cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicẽ adduci abduciq́ue plurimum potuisse. Pollex enim intus eiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externæ sedi circumductis, totoq́ue corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si fit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit? Quamobrem uerò digiti inæquales extruantur, mediusq́ue longitudine cæteros uincat, hinc colligitur, quòd digitorum extrema ad æqualitatẽ pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiorem in ambitu cõprehendimus: quumq́ue in ipsis liquorem, aut exiguũ aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendendis, retinendisq́ue, uel fortiter emittendis abijciẽdisq́ue, æqualis undiq́ue apprehensio plurimũ confert. Cõspiciuntur enim in unam circuli circũferentiã quinq́ue digiti cõcurrere, si quando illis corpus exquisitè sphæricũ amplectimur. Præterea ad manus accuratè occludendas, quãdo uel exiguũ corpus uel humidum ad amussim cõtinere animus est, digitorũ inæqualitas usum præstat manifestũ: atq́ue huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicẽ nanq́ue quũ cæteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq́ue situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediam brachialis regionem sibi uendicans, à pluribus sanè functionibus manum impediret: ac imprimis eas interciperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisque uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disiungi adiungiq́ue. Quum uerò transuersa manus regio ad indicem æquè, atque ad paruum digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordini laxè articulari. Oportebat enim manus indicibus ad inuicem conuerti, auerti autem paruis digitis. quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullã sedem sinit uacuam, index uerò non paruam, quę pollicis beneficio occludi obturariq́ue modo operculi potest.

Digiti cur inæquales.

Pollicem pulchre esse situm

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMI semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti præcipuè famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti præposita, & internam summæ manus sedem unà cum ossiculis hoc Capite describẽdis cõmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & Y. quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item huc impensè facit secunda figura trigesimo tertio Capiti prælocanda, ad characteres μ (quod etiam inibi in prima uisitur figura) ɣ, ω & ✱. Quin etiam figuræ integram ossium compagem referentes, hæc ossicula k notata proponunt.

Cæterũ priuatim hac tabella duo delineantur ossicula, primo pollicis in pede internodio subiecta, ac in nuper dicta figura ω & ɣ insignita. ac A quidem hîc notat interioris ossis inferiorem sedem, terræ innitentem: B eiusdem ossis superiorẽ sedem, quæ caput spectat pedij ossis pollicem sustinentis. C exterioris minorisq́ue ossis humiliorẽ sedem indicat: D uerò superiorem.

DISSECTIONVM professores quorundam [a] ossiculorũ meminerunt, quæ quidem articulos implere, stringere, ac quò minus luxationi redderentur obnoxij, firmare docent. at interim in quibus'nam reponantur articulis, quibusq́ue sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportunè faciam, si modò quibus'nam in locis eius generis officula repererim, hîc subiecero: unumquemq́ue interim admonens, ut etiam in pluribus articulis, quàm ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Sensim nanque & temporis successu illa in pluribus obseruaui articulis, quàm prima

a Videntur hæc illis fiuris, quæ in cap. initio recensui.

Quibus sedibus sesamina officula reponantur.

 fronte

In manu. fronte mihi occurrêre. Primùm itaque in interna ſede ſecundi pollicis articuli, quo primum ipſius os ſecundo articulatur,[b] duo reponuntur oſſicula utcunque rotunda, & ſolida, & non multum ab orizæ ſeminis forma diſcedentia. ſunt enim paulo quàm ſemen ipſum breuiora. uerum, ut oryzæ ſemen una parte depreſſum uiſitur, ſic & horum oſſiculorum pars depreſſa, modiceꝙ cauata, & cartilagine ea parte incruſtata eſt, qua primo pollicis oſſi ambo cōmittuntur. Incumbunt enim primi oſſis capitis internæ ſedi ad ipſius capitis radicem, & ubi id primùm cartilagine obduci læuigariꝙ incipit, ac unum oſſiculum latus externum interioris ſedis capitis, alterum uerò internum latus eiuſdem ſedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum[c] tendinem ferri ſinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uerò hæc oſſicula illi pollicis oſſi ualidè colligentur, externa parte gibba ſunt, & oſſium ſedem referunt quæ ligamenta educit, tendinumꝙ inſertionem excipit. Ad hunc ſanè modum, in primis reliquorum digitorum internodijs[d] duo quoque oſſicula reperiuntur, eodem ſitu poſita, tantoꝙ pollicis oſſiculis minora, quanto ad paruum digitum propiùs acceſſeris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti poſtbrachialis oſſis paruum ſuſtinentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur oſſicula. Reliqui autem digiti medio ſe habent modo. Præterea in ſenibus & oſſeis (ut ſic dicam) hominibus[e] unicum oſſiculum aliquando in interna ſede tertij pollicis articuli poſitū animaduerti, quod[f] ſinui capita ſecundi oſſis dirimenti, in interna ſede præponebatur. Huiuſmodi etiam[g] oſſiculum nōnunquam in ſingulis digitorū ſecundis & tertijs internodijs mihi occurrit, ſed adeò exiguum ut uix milij ſeminis magnitudinē æquet. adeò ut niſi in repurgādis oſſibus accuratiſſimè caueris, id (quemadmodum etiam à primis articulis) unà cum ligamentis abijciatur, neque unquam ſe ſpectandum offerat. Huius etiam generis[h] oſſiculum notatu dignæ magnitudinis illic plerunque obſeruatur, ubi poſtbrachialis os paruum digitum ſuffulciens, octauo brachialis oſſi articulatur. atque ita manus extremæ oſſicula ſe habent.

b 1,2 figur. cap. 25 T.
c 6 muſcu. tab. ν, de-in θ.
d 1 fig cap. 25 V,V.
*e reſpondet illi quod * notatur fi. 2 cap. 33.*
f 2 fig cap. 27 L.
g 1 fig. cap. 25 X,X.
h 1,2 fi. ca. 25 N.

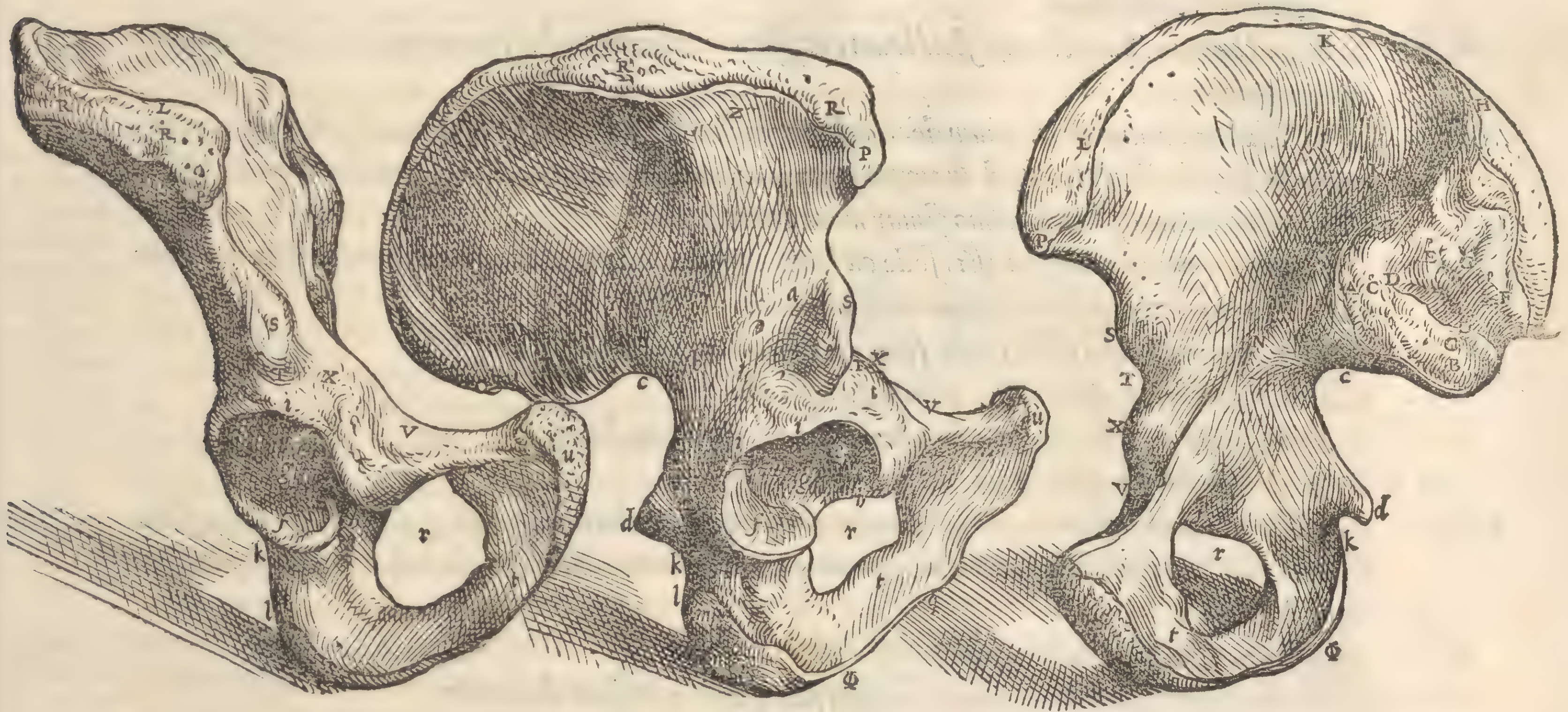
In pede quæ oſſicula habeantur. In pede autem[i] unum ſimiliter inuenimus, ubi pedij os paruum digitum ſuſtinens teſſeram imitanti oſſi coarctatur, illi prorſus reſpondens, quod poſtremo loco in manu recenſui. In primis uerò pedis digitorum articulis huiuſmodi[k] oſſicula difficulter, præterquam in pollice obſeruantur. in ſenibus tamen, quòd maiuſcula ſint, promptius ſe offerunt. In ſecundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, præterquam in ſecundo pollicis internodio, cui grande ſatis[l] oſſiculum ſubijcitur. Quanquam quæ primo pollicis internodio ſubijciuntur, multo inſigniora oſſicula ſint, & horum rurſus internū externo longe grandius. Hęc quà capiti pedij oſſis (quod pollicis primi oſſis ſinum ſubire dicemus) cōmittuntur, leuiter ſinuata ſunt, & cartilagine incruſtata, illius capitis gibbo pulchrè conueniūt. Inferiori autem ſede, qua terram ſpectant, orbiculata ſunt, & dimidiæ parti emundatæ piſæ non abſimilia. Hæc profectò longè ſunt ſolidiſſima, & præterquam quòd primo pollicis præficiuntur articulo,[m] tendinem muniunt, quo ſecundum pollicis os flectitur. Ipſa enim utrinque ad tendinis latus protuberantia, quo minus à pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter præcauent. Atꝙ alterum horum oſſiculorum illud eſt, cuius magi & occultæ philoſophiæ ſectatores adeò prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam eſſe tradunt ciceris imagini reſpondens, nullię corruptioni obnoxium, quod in terra poſt mortem reconditum inſtar ſeminis hominem in extremi iudicij die producturum affirmant. Eſt ſanè utrunque os, ſed potiſsimum exterius, mundato ciceri perquàm ſimile, ſi modò id ad mediam ciceris partem referas: aut ſi utrunque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum ſcilicet ad imaginem ſpectat. Dein in grandioribus hominibus internum id oſſiculum etiam tantum eſt, ut teſſera ex ipſo promptè paretur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis oſſicula hæc differūt, quòd aliorum oſſium modo frangantur, exuranturꝙ: quanquam ſanè corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum eſt, ſolida ſint. Dogma autem, quo ex eiuſmodi oſſiculo hominem, cuius nunc immenſam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis diſceptandum relinquemus, qui ſibi ſolis liberam de reſurrectione animarumꝙ immortalitate altercationem & ſententiam uendicant. Atque illorum etiam cauſa nunc de mirabilibus occultiſꝙ dextri pollicis interni oſſiculi uiribus nihil ſubijciemus, quantumuis etiam ſuſpēſi furis, ac interdum ſimul amatoris, uel ex publicis ſectionibus eius oſſis melior nobis ſuppetat copia, quàm illis tribus apud Venetos truculentiſsimis ſcortis, quæ nuper huius oſſiculi, cordiſꝙ pueruli uirginis maſculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuoꝙ cor exemerūt, ac (uti erant digniſſimæ) flagitij ſui grauiſsimas pœnas dederunt. Porrò oſſiculum id Arabibus ac uerè occultis tenebricoſiſꝙ illis philoſophis, Albadaran nuncupatum eſſe, ſuperſtitioſis quibuſdam uiris notius, quàm Anatomes ſtudioſis, eſt: qui & quartum brachialis os ciceri aſsimilare poſſent.

i 1,2 fi. cap. 33 μ.
k 2 fig. cap. 33 ψ,ω.
*l eiuſdem figur. *.*
m 15 muſc. tab. ſub M oſsicula uidentur. tendo autem δ 14 muſcu. tab.
Oſſiculū magis ac occultæ philoſophiæ ſectatoribus familiare.
Albadaran.

DE

DE OSSIBVS, QVAE OSSIS SACRI lateribus committuntur. *Caput XXIX.*

PRIMA VIGESIMI NONI CAP. FIGVRA. **SECVNDA.** **TERTIA.**

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHAracterum (qui pro Capitis contextus serie mutuò se consequentur) Index.

HIS tribus figuris os delineatur, dextro sacri oßis lateri cōmissum. ac prima quidem huius oßis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in sceleto ab anteriori regione inspecto se offerret. quemadmodum in prima figura trium illarũ est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius oßis sedem undecunq; exprimit, quæ externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram oßium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito situ internam huius oßis sedem appositißimè ostendit. Cæterùm etsi omnes harum figurarum notæ priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod hic delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; subdiuidere licebit. Vt scilicet in secunda figura à c, per b, ad S: ac rursus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis osse quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda

Φ. *figura inter V, per f, & h, ad Φ: & in tertia inter V, per O, & f, ad Φ intercluditur, coxendicis oßis loco nobis erit. Reliqua uerò totius oßis sedes, pubis os appellabitur: quæ scilicet in secunda figura ad sinistrum latus characterum V, f, h, & Φ consistit. In tertia autem ad dextrum V, O, f & Φ.*

A, B, *C, D, E, F, G in 3 Sedes ilium oßis notatur, quæ sacri oßis transuersis nectitur proceßibus. ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum oßis sacri oßium transuersorum proceßuum protuberans pars subit. Et B rursus oßis ilium partem indicat, instar cultri acutam tenuemq;. C & C oblongum tuber ilium oßis, sacri oßis processuũ oblongo sinui congruens. D & D longus ilium oßis sinus, qui sacri oßis tuber dorsi spinæ modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium oßis, non ad amußim sacri oßis sinibus tuberibusq; respondens, quanq̃ E & F duo ueluti tubera indicentur, sinus sacri oßis obscurè ingredietia. G autem sinus notatur, qui oßis sacri tuber admitteret, transuersim duos illos sacri oßis sinus*

intercedens. At huiusmodi non admodum accuratè exprimuntur, quum hæc ossis sedes asper. inæqualis & effractæ rupis modo uariam se spectandam offert.

H,I,2, 3 Quicquid ad dextrum H & I in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portionem ilium ossis indicat, posteriùs quàm transuersorum sacri ossis processuum amplitudo educta.

L,R, R,P in prima: Q uerò, H,R,R,P in secunda: & P,L,H,Q in tertia, Appendix ilium ossis indicatur. Cæterum L internum appendicis latus priuatim notatur. R uerò & R externum appendicis latus, interno minus compressum. P anteriùs appendicis extremū, Q posterius appendicis extremum.

K,K 3 Sedes ad horum characterum sinistrum consistens latus, nono dorsum mouentium musculo principium præbet.

M,N, O 3 Tuber, à quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam P,L,K,K,M,N,S in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circūscribitur, principium offert septimo femur mouenti musculo.

T 1,2,3 Sinus in elatiori coxendicis ossis sede cælatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis unà cum primo crus petente neruo uiam præbens.

S 1,2,3 Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens.

X 1,2, 3 Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.

Z,Y 2 Prima in ilium ossis dorso admodum obscurè apparens linea.

a,b 2 Secunda dorsi ilium ossis linea.

e,f,g 1,2 Sinus & acetabulum coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porrò g separatim huius sinus sedem notat læui lubricaq; cartilagine non incrustatam, altiusq; quàm reliqua sinus superficies, insculptam.

i,i 1,2 Supercilia acetabuli in coxendicis osse cælati.

h 1,2 Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.

c 2,3 Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.

d 2,3 Processus coxendicis ossis, à quo ligamentum ad sacrum os enascitur.

k 1,2,3 Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.

l,m,n,o,p, q In secunda figura, l autem duntaxat in prima coxendicis ossis appendix notatur. ac l quidem posterior appendicis terminus insignitur: q uerò anterior, m autem prima appēdicis impressio, o secunda, n tertia, p ad q usq; quarta.

u,u 1,2 Sedes notatur, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed u in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, à qua cartilago abscessit. in secunda uerò, externa eius ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.

r 1,2,3 Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminibus patentissimum.

V 1,2,3 Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris seminaria uasa deducuntur. *a 2 fi.ca. 18 à superiori L per M ad L. Sinus autem tuberaq; processuū, N, O, P, Q, Φ indicantur.*

ſ 1,2,3 Sinus in elatiori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uenæ & arteriæ, tertioq; crus petenti neruo, uiam porrigens.

t 1,2,3 Hac sede pubis os nonnihil crassescit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis musculum, & alterum ipsius corpus, educit.

Lib. de Ossibus cap. 20.

TRANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium[a] processibus, utrinque unum connectitur[b] os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, Ilium os uocatur: *(Ilium os.)* anterior uerò eiusdem ossis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris osse[c] committitur, ampliterq; perforatum est, Pubis os: *(Pubis.)* media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os appellatur. *(Coxendicis.)* adeò ut unius lateris os non secus denominetur, quàm si tribus propria circumscriptione terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæterū Celso uniuersum os, coxæ os: autori uerò Introductorij seu Medici, quemadmodū & Hippocrati nonnunquā ἰσχίον (quod est coxēdix) dicitur. *(In lib. de Articulis.)* quamuis interim & latiorem posterioremq; huius ossis partem ilium, anteriorem uerò pubis

b tota 1,2 3 fi. Integrarum uero figurar. Θ. Quo modo autem horum ossium sedes circū scribendæ sint, ex characterū indice petendum est.

c integra. fig. 2.

pubis os uterque, aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. Arbitror autem sola nomina sectantium uenia etiam quum alterius tantùm ossis latæ partis mentio mihi incidet, Ilium os posse dicere, quum ilis aut ile usurpatu minus frequens sit. His itaque ossibus maxima in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulandis humeris formantur, ita sanè hæc ossa in hoc præcipuè sunt accommoda, [d] ut femora ipsis articulentur, horumque ope homo erigatur, & sedeat. Dein, ut scapula cernitur ampla, uarijsque processibus donata (quo musculis pluribus admittendis, educendisque aptior esset) sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mouentes musculi pronascantur, præter alios qui ab his ossibus principium ducentes tibiarum, & thoracis, & dorsi motibus famulantur. Cæterum quinam musculi ab his ossibus enascantur, quique in ipsa implantentur, orationis series ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minimè prætereundus est horum ossium usus nequaquam infimus, quo communi ossium modo, reliquis corporis partibus instar fulcrorum subijciuntur, reliquasque partes continent & amplexantur. [e] Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam efformant, [f] quæ intestina concinnè sustinet, & uesicam, & in fœminis uterum elegantissimè continet, ac demum eas, quas amplectitur partes, tutò munit. Primùm itaque ilium ossis, [g] sedes sacro ossi commissa, egregiè uaria est: quemadmodum sacri ossis transuersos processus ea sede, qua ilium ossibus connectuntur, admodum uarios multiplicesque esse retulimus. Singulis nanque illorum processuum finibus, ilium ossis tubera, & eorundem processuum tuberibus, ilium ossis sinus ita correspondent, ut uarijs partibus mutuo ingressu ilium os sacro committatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut finibus tuberibusque læuibus & cartilagine lubrica incrustatis, uerùm cōnexu ualidissimo, & in symphysis seu unionis classem quasi referendo. quæ cartilaginosi ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæterùm ossis ilium sinuū, & tuberum quibus id sacro ossi cōmittitur forma, ex sacri ossis descriptione læui negocio petitur. Vt enim transuersos sacri ossis processus primùm oblongo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os, [h] oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia processuum sinus anterior pars, sinus'ue supercilia, satis insigniter protuberāt, porriguntúrque, ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem [i] sinus insculpuntur, quos protuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humilima eorum [k] sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis [l] transuerso processu superficiem constituat. Rursus oblongo sacri ossis tuberi, quod instar spinæ in processuum finibus eminere relatum est, [m] oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amussim suscipiens. Porrò duobus processuum finibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consistentibus, & tuberi transuersim in illorum sinuum medio prominenti, ilium os nō æquè concinnè [n] respondet, quum scilicet non adeò procerè extuberet, atque illi processuum sinus altè cælantur. Neque etiam ilium os, illorum sinuum tuberi, sedem, qua id susciperetur, parat. atque (ut semel dicam) sacrum os ilium ossi non admodum hac sede, ubi duo illi ossis sacri processuum sinus conspiciuntur, conterminum est, sed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc ossa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem ossa dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reliqua ossa illis sedibus quibus inuicem compinguntur, ampla crassáque ideo esse nouimus, ut ualidiorem ampliorémque connexum efficerent. Atque hæc crassa ilium ossis pars [o] in posteriora longè magis quàm transuersorum sacri ossis processuum amplitudo, porrigitur prominetque: tum quòd ilium os amplissimum latissimúmque scapulæ modo esse oportuit, ut femur mouentes & alios plerosque musculos paulo pòst enarrandos, à se pronasci sinat: tum, ut ad posteriorem sacri ossis sedem aptum cōstitueret locum, à quo [p] quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: unà cum dorsum mouentium [q] undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo ab interno latere ossis ilium (quà id in posteriora ferri diximus) & ab ossis sacri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac [r] musculus dorsum mouentium decimus tertius, ab hac etiam ossis sacri, & ilium ossis sede, initium sumēs. Porrò reliqua ilium ossis amplitudo planæ semicirculari figuræ non absimilis, superiori sua sede secundùm totā semicirculi circumferentiam, [s] appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium ossis dicebatur. Ipsi nanque dorsum ilium ossis uocarunt, externam suæ amplitudinis sedem, quia hæc ampla est, &, si cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendicis autem sedes extrorsum prominet, ac ueluti illius dorsi spina iure censetur. Verùm & si ueteres hæc nomina rectè instituerint, & Galenus quoque eorum nominum, ut & ossis sedium differentiā, apud illos fuisse animaduerterit, nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibiam & femur mouentiū musculorum descriptione

Margin notes (left):
d integrā rum figur. A in ⊖.
e 1,3 integ. fi. ⊖ cū M.
f Petuntur hæc ex 5 li. figuris. præcipuè autē 22, 24, 25.
g 3 fi. A, B, C, D, E, F, G.
h 3 fi. C, C. & dein seriatim confer cum 2 fig cap. 18.
i 3 fig. A, B.
k 3 fig. B.
l 2 fi. cap. 18 humilius L.
m 3 fig. D, D.
n 3 figu. E, F dein G.
o 2, 3 figu. H, I.
p 12 muscu. tab. Δ.
q 13 musc. tab. Γ.
r 14 musc. tab. T, V.
s 1 fi. L, R, R. 2 fig. H, R, R, P. 3 fi. P, L, H, Q.

Margin notes (right):
Ossium sacri ossis lateribus cōmissorum usus.
Ilium ossis sedes sacro ossi commissa quar lis.
Ilium ossis pars retrorsum magis quàm sacri ossis transuersi processus exporrecta.
Ilium ossis appendix.
Spina.
Dorsum.
Lib. 2 de Administ. dissect.

ptione confudit: quod nos, quoad licebit euitãtes, Dorſum oſſis ilium ſuæ amplitudinis externam regionem appellabimus: Spinam uerò, ſemicircularem ipſius appendicem, quæ aſpera inæqualisq́; &[t] interno[u] externoq́; latere compreſſa uiſitur. Comprimitur quidem interna ſede, ut hæc inibi amplior euadat, & carnoſam[x] tranſuerſi abdominis muſculi partem, illinc aptius educat. Externo autem latere appendix cõprimitur, ampliorq́; fit, ut potiſſima obliquè[y] aſcendentis abdominis muſculi carnea pars hinc principium ſumat, & obliquè[z] deſcendens abdominis muſculus ipſi inſeratur. His enim tribus muſculis uniuerſa ſuperior appendicis ſedes occupatur. atque ut illi ampliores carnoſioresq́; in iliũ lateribus quàm iuxta dorſum, aut in abdominis anteriori ſede ſunt, ita quoque appendicis[a] pars, quæ abdominis latera reſpicit, anteriorq́; eſt, unà cum ilium oſſis ſede, cui appendix committitur, craſſior eſt, quàm[b] pars uertebris & dorſo proxima.[c] Anterius uerò appendicis extremũ, anterior'ue ſpinæ ilium oſſis pars ideo eſt craſsiſſima, quòd præter abdominis muſculos ipſi commiſſos, duobus muſculis principium porrigat, quorum[d] alter tibiæ motorũ primus,[e] alter autẽ ſextus cenſebitur. Ab interna ilium oſſis amplitudinis ſede, primùm[f] muſculus enaſcitur, qui dorſi motorum nonus erit, qui ex[g] læui, ſed utcunque ampla ilium oſſis impreſsione (quæ ad regionem tranſuerſi quintæ lumborum uertebræ proceſſus conſpicua eſt) ortus ſui portionem adipiſcitur. Verùm præter hanc ilium oſſis compreſsionem,[h] alia magna ipſius eſt amplitudo caua, & minimum aſpera, quam[i] muſculus occupat femur mouentium ſeptimus, quem carneo amploq́; principio inſtar ſemicirculi ex interna hac iliũ oſsis amplitudine pronaſci, ac deinde ſenſim arctari, ſimulq́; cum[k] ſexti femur mouentiũ muſculi tendine,[l] primoq́; crus petẽti neruo, per[m] ſinũ ferri docebimus, ſibi priuatim in coxendicis oſſe exculptum. In elatiori enim coxendicis oſſis ſede, iuxta ſuperiorem[n] acetabuli, cui femoris[o] caput inarticulari audies, regionem, ſinus inciditur amplus, & muſculis hac deſcendentibus reſpondens, qui in mundato oſſe foraminulis quibuſdam in hoc oppletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi læue lubricumq́;, ac ueluti ſmegmate inunctum cernitur, ut rectè ad hunc ſinum ſeptimus ille femoris muſculus, unà cum ſexti muſculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius ſinus latera,[p] unum inſigne ſatis prominet tuberculum hunc ſinum augens, ac quo minus hàc deſcendentes muſculi ex ſinu declinent, autor. Verùm præter hunc uſum, tuberculum ad externum ſinus latus conſiſtens,[q] nonum tibiam mouentium producit muſculum, cuius etiam uſus gratia utcunque amplum inæqualeq́; uiſitur,[r] paruum ſinulum inſtar ſciſſuræ ſibi uendicans, à quo fortis ille muſculus enaſcitur. Alterũ uerò tuber, internũ ſinus nuper dicti latus conſtituens, plurimùm ad coxendicis oſſis robur confert, quod neceſſariò craſſum ualidumq́; eſſe oportuit, tum articulationis roborisq́; nomine, tum etiam quòd id totius corporis altiſsimo ſinu, cui femur articulatur, cælandum fuerat. Atque huius etiam uſus occaſione, ilium os interna ipſius ſede ad elatiorem ſui cum ſacro oſſe connexus regionem,[s] craſſum ualidumq́; redditur, & ueluti ad ſecundi tuberculi internam ſedem continuo tubere porrigitur, quod non ſolum coxendicis oſſis robur adauget, uerumetiã principium offert[t] muſculo femur mouentium decimo, qui internam pubis oſſis ſedem occupans, femur extrorſum circumuertit. Porrò ab ilium oſſis dorſo, ſeu externa ipſius amplitudine, quæ interiori ipſius oſſis ſede aſperior eſt,[u] tres potiſſimum enaſcuntur muſculi, ſuis principijs totũ ilium oſſis dorſum occupantes. Ac primus quidem muſculus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte poſteriorẽ ilium oſſis dorſi ſedem ſuo principio opplens. Quantam uerò huius ſedis portionem occupet,[x] duæ admodum obſcurè in ilium oſſis dorſo prominentes lineæ indicãt, quæ ſemicirculi inſtar ductæ, ilium oſſis dorſum ueluti in tres ſedes diſterminant. prima harum extra primam conſiſtens lineam, à primo femur mouentium muſculo occupatur. Secunda uerò inter primam lineam & ſecundam conſpicua, muſculum educit, qui femur mouentiũ ſecundus cenſebitur. Tertia ſedes, quæ à ſecunda breuioriq́; linea ad coxendicis uſq; articulum pertinet, tertio femur mouenti muſculo principium porrigit. Atque in hunc ſanè modum oſſis ſacro oſſi commiſsi ampla, & quæ ilium os dicitur, pars ſeſe habet: media uerò pars, quæ coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex parte explicata eſt. Diximus enim ea parte os craſſius ualidiusq́; fieri, ut uniuerſum corpus uni innitens cruri, fortiùs ſuſtineret, aptaq́; ſedes fieret, cui ſinus articulando femori idoneus incideretur. Huic enim coxendicis oſſis ſedi[y] amplus rotundusq́;, & omnium corporis ſinuum cui oſſa articulantur profundiſsimus ſinus inſculpitur, nõ omni ex parte læuis, lubricaq́; cartilagine incruſtatus. In anteriori enim ipſius ſede, non modica[z] portio altius quàm reliqua illius circumferentia inciditur, ac aſpera cæcisq́; foraminulis quibuſdam oppleta cernitur,[a] ligamenti producendi gratia, quod teres in medium, ſeu uerticem femoris capitis inſeritur. Deinde præſentis ſinus[b] ſupercilia in anteriori ipſius ſede leuiùs, quàm in poſteriori protuberant, quòd ſci

licet

Quibus muſculis appendix occupetur.

Quibus interna ilium oſſis amplitudo.

Sinus coxendicis oſſis ſuperiori ſedi inſculptus.

Sinus tubera.

Quomodo coxendicis oſſis robori ſit proſpectum.

Iliũ oſſis dorſi lineæ, & ipſum occupantes muſculi.

Acetabulum femori articulando paratũ.

t 1,3 fig. L. u 1,2 fi. R, R. x 6 muſcu. tab. Δ. y 4 muſcu. tab. Π. z 3 muſcul. tab. Θ. a 2 figu. ab R per R ad P. b 2 fi. ab R per H ad Q. c 1,2,3 fi. P. d 3 muſ. ta. Σ. dein ſ. e eiuſdẽ ta. Φ. dein x. f 8 muſcul. tab. Ξ. g ad ſiniſtrum latus K,K. figuræ 3. h inter P, L,K,K,M, N, S fig. 3. i 8 muſcul. tab. Λ. k eiuſdem tab. Θ. l 2 fig cap. 11 libr. 4 charac. 57. & 10 muſ. tab. ſ. m 1,2,3 figur. T. n 1,2 fig. e, f,g. o 1,2 fi. ca. 30 A. p 1,2,3 fig. externum tuber S inſignitur, internum uerò X. q 4 muſc. tab. Φ. r S in primæ figuræ ſinulo ponitur. s 3 fig. M, N,O. t 16 muſc. tab. F,G. et 13 tab. r. u primus 9 muſcu. tab. Π. ſecundus 10 tabu. Σ. tertium 11 tab. Σ. x 2 fig. Z, Y. una linea, altera a,b. eiuſdem figur. y 1,2 figur. e,f,g. z 1,2 fig. g.

licet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quàm stantibus aut aliud quid agentibus extendi, aut in posteriora duci. Præterea in [c] humiliori coxendicis acetabuli sinus'ue supercíliorum sede, id quoq; animaduertendũ est, supercilia nõ cõtinuo ductu orbiculatim ferri, sed incidi ac intermitti, ac ueluti iter parare [d] uenulæ hac in asperam & cartilagine nõ obductam acetabuli sedem exporrectæ, articuloq; alimentum suppeditanti, à quo uiscidus humor (quem in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adaptetur, cuius demum auxilio articulus promptè mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus luxationi obnoxius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim superciliis adnexuit, quod nullibi intermissum apparet, sinumq; adhuc magis quàm supercilia adauget, & uenulæ illi uiam præbet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem prorepentis, ut uena simul tutò feratur, & sinus ille luxandi promptitudinẽ non adiuuet, utcunque etiam hàc femur crebrius luxari cernamus. At de ligamentis uenisq;, suis agemus locis. Nunc autem perpendenda ueniunt cæca foraminula, passim in coxendicis ossis acetabuli superciliorum externa sede in hoc parata, ut ualidissimum educant * ligamentum, orbiculatim femur coxendicis ossi colligans. Quinetiam in hoc osse [e] sedes animaduertenda est, quæ inter ilium ossis anteriorem partem, quæ sacro cõmittitur ossi, & posteriorem coxendicis regionem conspicitur, & ut [f] neruo uiam præbeat exculpta, qui crus adeuntium quartus, omniumq; corporis neruorum ex pluribus compositus maximusq; existit. Est quoq; hîc obseruandus coxendicis ossis [g] acutus processus, qui [h] ligamentum educit, in [i] transuersum processum quinti sacri ossis pertinens, & qui [k] musculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouẽti musculo ascribemus, aut priuatim undecimum femur mouentium numerabimus. [l] Neq; etiam prætereundus uenit sinus coxendicis ossis posteriori internæq; regioni sub dicto nuper processu exculptus, ad quem mira Naturæ solertia ueluti ad trochleæ rotulam decimus femur mouentium musculus reflectitur. Insuper nõ perfunctoriè coxendicis ossis [m] appendix indagabitur, toti infimæ ipsius sedi, cui sedentes innitimur, adnata. Appendix hæc ossis, cui coalescit, amplitudinem seruat: quòd cùm roboris gratia, tum musculorum exortus causa insigniter crassum, & utcunque amplum uisitur. Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur musculi, quorum singula capita [n] priuatim in appendice impressionem sedemq; sibi uendicãt, in emundato osse satis conspicuam. [o] Ac primus quidem musculus tibiam mouentium tertius erit, qui ab elatiore eius appendicis sede principium ducit. [p] Secundus tibiam mouentium quartus habebitur, atq; huius principium minus quàm primi musculi latum est, ac magis uersus anteriora, iuxta extimum primi musculi latus pronascitur. [q] Tertius autem musculus, mihi tibiæ motorum quintus habebitur. [r] Quartus uerò, maxima portio est eius musculi, quem Galenus quintum tibiam mouentium recenset, mihi autem femur mouentium quintus constituetur: qui maximam præsentis appendicis sedem suo principio occupans, totius corporis musculorum facile maximus est. Sic itaque media eius, quod describimus, ossis pars se habet, quam coxendicis os nuncupamus. Anterior uerò, quæ Pubis os dicitur, tenuis utcunque cernitur, & dextrum os sinistro [s] cartilaginis interuentu quasi unionis modo cõmittitur. quo enim homo ætate fit prouectior, eo semper connexus iste minus cartilagine oppletur, minus'ue cartilaginis ostendit. Atque id uiris pariter ac mulieribus commune est. Neutiquam enim ob uulgi sententiam arbitrandum est, pubis ossa uiris esse cõtinua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut partus tempore remitti atque inuicem disiungi queant. Parturientibus nanq; mulieribus (uti neque quadrupedibus) hæc ossa inuicem haud disiungũtur: uerum id mulieres in hoc ossium coalitu peculiare sibi uendicant, quòd ipsis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur. Deinde coxendicis ossium infimæ partes, dextram dico & sinistram, in mulieribus mutuò longè magis distant, quàm uiris. Præterea infimæ pubis ossium partes inuicem sub ipsorum connexu diremptæ, multo etiam magis mulieribus quàm uiris seiunguntur ac distant. Adeò ut in mulierum ossibus uacua sedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxendicis ossium, multo amplior quàm in uiris occurrat. hæcq; differentia tam est insignis, ut uel ipsa abundè doceat, pubis ossa in partu non recludi, etiam si tactus inter pariendum, idem non leui opera attestaretur. Quantum uerò ad hanc amplam sedem magis adhuc partus tempore dilatandam [t] coccyx os iuuet, licet animalia, quæ caudã habent, id liquidò parientia ostendant: tamen id quoque in mulieribus obseruare integrum est, quibus id os extrorsum caudæ modo adeò porrigitur, ut etiam huius ossis gratia ipsis sedes in circulum incisæ apud omnes quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleræq; mulieres genibus innixæ, & aliquantisper antrorsum inflexæ fœlicius pariunt: quemadmodum contrà erectæ, aut retrorsum inclinatæ, difficilius. Atque ita excludendo fœtui Natura fœminis prospexit. Quò autem

Left margin notes: a 2 fig. ca. 49 lib. 2 P. b 1,2 fi. i. c 1,2 fig. h. d fig. cap. 6 lib. 3 præpositæ u. — * fig. ca. 1. lib. 2 P, P. e 2,3 fig. c. f 2,3 fi. ca. 11 li. 4 charact. 71. g 2.3 fig. d. h 13 musc. tab. o. i 1,2 fi. ca. 18 R. k 13 musc. tabu. x. aut 12 tabul. β. Vbi decimus musc. α insigni-tur. l hic specta 13 musc. ta. r, s, t, u, x, y, z. m 2 fi. l posteriorem, q autem anteriorẽ appendicis sedem notat. n 2 fig. prima impressiom, secũdao, ter. n, quar. à p ad q. o 10 musc. tab. φ. p eiusdem tab. γ & 11 tab. μ, dein π. q 11 tab. γ. r 11 ta. charact. & ac 12 tab. ξ. s integrarũ fi g. e — t 1,3 fi. ca. 18 G, H, I, K. & 2,3 integrarũ N.

Right margin notes: Sinus quo crassissimus corporis neruus fertur. — Coxendicis ossis acutus processus. — Sinus ad quẽ decimus femur mouentium musculus uolui-tur. — Appendix coxendicis ossis. — Lib. 2. de Administ. dissect. — Pubis ossis historia. — Ossium sacro ossi nexorum in uiris & mulieribus differentia.

tem minori negocio leuiusq́ uterum gererent, ilium oſſa mulieribus multo ampliora ſunt, ipſorumq́ [u] ſpina in latera longè magis quàm in uiris, educitur, & etiam illa oſſa extrorſum inſignius cauantur: & ut ſemel dicam, hæc commodam geſtando fœtui ſedem efformant. Quòd autem nuper natis puellis partus facilioris gratia, apud nullas gentes pubis oſſa aut comprimantur, aut diſiungantur, neminem diſſectionis ſtudioſum latêre arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uero pubis os maximo totius corporis oſsium [x] foramine (quod etiam propter magnitudinem ab oſtij imagine θυρο[ει]δὲς nuncupatur) peruium ſit, illi demum cognoſcunt, qui ad amuſsim inter ſecandum didicere, quí nam muſculi à coxendicis & pubis oſsibus pronaſcantur. illi enim arguunt pubis os amplam & aptam educendis muſculis ſedem neceſſariò oportuiſſe fieri. Ne uerò interim fruſtra animal grauaret, ſed ut leue eſſet, eo quo diximus foramine donatur. Neque eſt quod hàc aliquis [y] uaſa ſeminaria, aut maximas crurum [z] uenas & [a] arterias, aut etiam [b] neruos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam oſsium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciſcuntur uiam. quippe maxima crus petens uena, arteriaq́, ſimul cum [c] ſecundo crus adeunte neruo, proprium [d] ſinum exigunt, in ſuperiori pubis oſſis ſede inſinuatũ, è regione elatioris ſedis nuper dicti [e] foraminis. Porrò ſeminarijs uaſis etiam elatiùs quàm pubis os prominet in abdomine iter paratum eſſe audies. Deinde ingens illud pubis oſſis foramen ualida [f] membrana oppletur, quæ [g] muſculum internæ foraminis ſedi proximum ab illo dirimit, [h] qui externam foraminis ſedem occupat. Neque profectò aliquid, foramen hoc tranſit, præter [i] uenam, & [k] arteriam, [l] neruumq́ non ad genu uſque ramorum ſerie digeſtum. Præterea hæc uaſa non per foraminis medium feruntur: ſed in elatiori foraminis ſede [m] ſinus cælatur, illis uaſis deducẽdis paratus. Quòd uerò ſuperior pubis oſſium [n] pars, qua inuicem committuntur, aſpera eſt, ideo contigit, quòd [o] rectos abdominis muſculos hinc enaſci Naturæ uiſum fuerit. Deinde anterior quoq́ oſſium ſedes inibi aſpera eſt, ut neruoſum caput [p] ſecundi tibiam mouentium muſculi hinc rite pronaſceretur. Ad hæc, in anteriori pubis ſede [q] à coxendicis oſſis acetabuli interno latere, ad pubis oſſium commiſſuram uſque, tuber & quædam ueluti prominentia conſpicitur, à qua [r] octauus femur mouentium muſculus principium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis oſſis ſedes protuberat, ita quoque poſterior [s] acutam oſtendit lineam, à qua [t] muſculus femur mouentiũ decimus ſui exortus [t] portionem aſſumit. His omnibus accedit pubis oſſis [u] craſsities, iuxta infimam pubis oſsium connexus ſedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodãmodo teres craſſumq́ ob hoc uiſitur, ut ipſius oſſis robur adaugeatur: utq́ hinc præter quoſdam penis [x] muſculos alterum corpus [y] eorum quæ penem conſtituunt, originem duceret. Atque in hunc modum oſſa ſe habent, ſacri oſſis lateribus connexa. quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, ſingula (uti relatum eſt) duobus donata appendicibus. In nuper natis uerò pueris utrunque os tribus conſtat oſſibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis diſtinguuntur. Hæ lineæ à coxendicis acetabuli centro ſimul cõmiſſæ porriguntur, una quidem ad ſuperiorem acetabuli ſedem ducta, ſecunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum delata, etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres eſſe, & penis alterum corpus producere diximus. Verùm quum hæc non minus in agnis hœdiſq́ quàm hominibus ſint conſpicua, cuiuis uel inter edendum ea obſeruare eſt integrum.

Cur pubis os maximo foramine peruium, & dein ipſius ſinus & tubera.

Oſſa ſacri oſſis laterib. cõmiſſa in pueris tribus efformari oſſibus.

u 1,2 fig. L & 1,2 figur. R,R.
x 1,2,3 fi.r.
y 20 fi. lib. 5 e, & iuerſus u. aut 21 fig. γ ad ʒ.
z fig. cap. 6 lib. 3 c.
a fig. ca. 12 lib. 3 φ.
b 2 fig. ca. 11 li 4 charact. 71.
c eiuſdem fi. charact. 60.
d 1,2,3 fig. V.
e 1,2,3 fi. r.
f 2 fig. cap. 49 libr. 2 O, O.
g 16 muſc. tabul. F, G.
h 8 muſcu. tab. Υ.
i fig. cap. 6 lib. 3 α.
k fig. ca. 12 lib. 3 s.
l 2 fig. cap. 11 li. 4 charact. 66.
m 1,2,3 fi. ſ.
n ad dextrũ latus u ſecundæ fi.
o 5 muſ. ta. Λ.
p 16 muſc. tab. Δ.
q ab h 2 figuræ ad u.
r 7 muſcu. tab. α.
s 3 figu. O.
t 16 muſc. tab. G.
u 1,2,3 fig. t.
x 1,2 fi. ca. 49 li. 2, L, K.
y earũdem fig. A, B.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

CHARACTERVM QVI DVABVS PRAESENTIS Capitis figuris ſequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

- A 1,2 *Caput femoris acetabulum oſsis coxendicis ſubiens.*
- B 1 *Sinus femoris capiti inſculptus, & teretis ligamenti inſertionem à coxendicis oſſe excipiens.*
- C 1,2 *Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.*
- D 1,2 *Ceruix femoris.*
- E, F 1,2 *Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uerò externum notat.*
- G 1,2 *Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita conſtituentis.*
- H 2 *Sinus, qui utriſque capitibus E & F inſignitis eſt communis, ac quem patella ſubit.*
- I 1 *Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.*
- K 1 *Ab hac ſede interioris capitis primus pedem mouentium muſculus initium ducit.*

L 1 *Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.*

M 1 *Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subijciemus.*

PRIMA TRIGESIMI CAPITIS figura, dextri femoris os posteriori facie delineatum referens.

SECVNDA FIGVRA, femoris dextri anteriorem faciem ostendens.

N 1,2 *Sinus in externo inferiorum femoris capitum exculptus latere, ac quartum tibiam mouentium musculum uehens.*

O 1 *Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hàc tendines primi, secũdi, tertij & quinti tibiam mouentium musculorum porrigerentur.*

P 1 *Hac regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat.*

Q, R, S, V, X, Y *Exterior femoris processus. uerùm singuli characteres nõ in utraque figura simul obuij aliquid priuatim, ut modò subijciã, indicant. Q quidem in prima et secũda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinũ internæ præsentis processus sedi cælatũ.*

T, T. *S in prima figura exterioris processus prima indicatur impreßio. Cæterũ T, T in prima, insignitur aspera linea deorsum à prima impreßione ducta: V in secũda, exterioris processus secũda impreßio: X uerò, tertia impreßio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impreßio.*

a, b, 1, 2 *Interior femoris processus. Verùm b priuatim in secunda, hic appendicis coalitum indicat.*

c, c 1 *Linea aspera, à radice interioris processus deorsum obliquè gratia octaui femur mouentium musculi procedens.*

d, d 1 *Linea secundùm femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertionem admittens.*

e 2 *Hac sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.*

f, f 2 *Aspera sedes, à qua octauus tibiam mouentium musculus sui exortus initium ducit.*

EMORIS [a] os, magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus præstat, in auibus autē & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ ossi & fibulæ (quum hæc adest) longitudine cedit. Hoc suprà quidem coxendicis ossi, infrà autem diuersa articuli ratione, ossi tibiæ coarctatur. Superiori enim parte, qua similiter atque inferiori [b] appendice donatur, robustissimum [c] caput obtinet, prolixæ quidem [d] ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxendicisq́ ossis [e] acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput læue & cartilagine incrustatum uisitur: at in sui medio nonnihil inferius, quàm ipsius uerticis (ut sic dicam) centrum consistit, angustum profundumq́ & inæqualem cōmonstrat [f] sinum, cui teres [g] ligamentum à coxendicis ossis acetabulo enatum, ualidissimè implantatur. Inferiori autē sede femur insigniter crassum est, & in duo [h] capita omnium totius corporis ossium capitum maxima dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porriguntur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ osse articulo ex usu fuerat. [i] Hæc nanque ossi tibiæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq́ possit, nequaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcunq́ etiam id Galeno uisum fuerit, qui in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterum femoris capita retrorsum ideo producuntur, quod tibiam in angulum flecti, nec extra rectam lineam extendi, aut antrorsum erigi satius erat: adeò ut motus illius ratione femoris capita in anteriori femoris sede nequaquam promineāt. & quamuis hæc, in anteriori eorundem sede, [k] sinum ostendant utrisque capitibus communem, & impensè patulum, læuiq́ cartilagine incrustatum, is tamen aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratus est. at os orbiculare & breui scuto non absimile apto [l] tubere sinum illum subire audies, quum secundo ab hoc Capite eius ossis sermo instituetur. In posteriori femoris sede capita hæc magno [m] interuallo inuicem dirimuntur, atq́ in ipsorum medio amplum profundumq́ sinum utcunq́ asperum, & cartilagine nequaquam obductum exigunt. Is nanque asperum inæqualeq́ tibiæ ossis [n] tuber excipit, quod in tibiæ ossis sinuum medio protuberare, ac [o] ligamentū educere scribemus, quod ualidissimè illi sinui inseritur, unà cum alio admodum robusto à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam sinus iste, deducendo totius corporis maximo [p] neruo hac simul cum [q] uena & arteria in tibiam contendenti. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeò in posteriora ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimò deorsum repere sinant. atque etiam processuum modo aliquot musculorum pedem mouentium principia porrigant. Ab elatiori nanque interni capitis [r] sede primus pedem mouentium [s] musculus enascitur. Ab externi autem capitis elatiori [t] sede, [u] secundus, & [x] tertius quoque, pedis motibus præfecti exoriūtur. Dein si [y] musculus in poplite latitans ab osse aliquam sui exortus portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quanquam præcipua ipsius origo ex [z] ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimùm colligans. Deinde in elatiorem capitis interni [a] regionem modicè uersus eius capitis internum latus [b] tendo inseritur, quinti femur mouentis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc femoris caput inibi compressam ostendit sedem, tendini excipiēdo aptam. Canes in hac ossiculum paruum, & illis [c] quæ sesamo comparamus simile ostendunt. Atque ita anterior & inferior posteriorq́ horum capitum sedes se habent. latera uerò eorundem multis cęcis foraminulis opplentur, ut ualidissima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronascantur. Porrò externum exterioris capitis latus, priuatim [d] sinum exigit obliquè ipsi iuxta posteriorem eius lateris regionem insculptum, ac [e] quarti tibiam mouentium musculi tendini paratum. quo minus enim tendo ille hac obliquè reflexus, à suo ductu aberret, Natura ipsi hunc sinum præparauit. At internum latus interioris capitis, etiam si ad id plures reflectātur [f] tendines, tamen nullum eiusmodi sinum adipiscitur. Verum emundato iam osse iuxta posteriorem lateris sedem [g] cōpressio apparet, qua tutò tendines deferri queant, à sua sede tuberis beneficio non reclinantes, quod in medio dicti nunc lateris latè [h] protuberat, atque secundùm ipsius posteriorem sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autē hàc deducti, trium primorū & quinti tibiam mouentium musculorum censebuntur. Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femoris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus, quorum [i] alter externum femoris latus occupat, ac omnium corporis processuum nulli alteri ossi commissorum facilè maximus est, [k] insigni etiam donatus appendice. [l] Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat priori neutiquam comparandus, multoq́ inferiùs in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora conspicuus, & [m] appēdice similiter adauctus. Græci ambos τροχαντῆρας, quasi rotatores dicas, nuncupant: hunc interiorem, illum uerò exteriorem appellantes. quum tamen simpliciter

τρο-

Femoris superius caput.

Duo inferiora femoris capita, & eorundem sinus.

Lib. 3 de Vsu part. & 2 de Administ. dissect.

Duo femoris processus, seu rotatores.

a tota 1, 2 fi. & integrarum A, superiùs cū ϖ, inferiùs cum Φ articulatum.
b 1, 2 fi suprà C, infrà G.
c 1, 2 fig. A.
d 1, 2 fig. D.
e 1, 2 fi. ca. 29 e, f, g.
f 1 figur. B.
g 1 fig. cap. 49 lib. 2 P.
h 1, 2 figur. E, F.
i Iunge E, F, I 1, 2 fig. ad G, F, I 7 figuræ cap. 31.
k 2 figur. H.
l 2 fig. cap. 32 A, B, C, D.
m 1 figur. I.
n 7 fi. cap. 31 I.
o fi. ca. 1 li. 2 X.
p 10 musc. tab. ʃ. dein υ, θ.
q ultimæ fi. lib. 3 r, u.
r 1 figu. K.
s 12 muscu. tab. Φ.
t 1 fig. L.
u 12 muscu. tab. Υ.
x 13 tab. Φ.
y 14 tab. Υ.
z fig. cap. 1 lib. 2 T.
a 1 figu. M.
b 12 muscu. tab. Ξ, dein υ, ζ.
c 2 fig. cap. 33 ψ, ω.
d 1, 2 fig. N.
e 10 musc. tab. Υ.
f 16 muscu. tab. tendines musculorum L, Δ, R, V, V. aut 2 tabu. q, γ, β, δ, ∂.
g 1 figu. O.
h 1 figu. P.
i 1, 2 figur. Q, Y.
k femora figuræ cap. 3 hic autem Q.
l 1, 2 figu. a.
m 2 figu. b.

τροχαντῆρα dicunt, perpetuò externum ſubaudiunt, quem etiam propter amplitudinē & quandam cum nate imaginem γλουτὸν uocarunt. Horum proceſſuum idem uſus cum reliquis ferè oſſium proceſſibus eſt, in hoc enim parantur, ut collis ritu muſculorum inſertionem probè admittant, alijſq; muſculis eleganter principij ſui ſedem præbeant. Interior namque femoris proceſſus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis eſt, in hoc prominet, ut illi[n] ſexti & ſeptimi femur mouentium muſculorum tendines inſerantur. Ad huius proceſſus radicem in poſteriori femoris ſede aſpera quædā ducitur[o] linea, obliquè deorſum in poſteriora aliquò uſque ducta, & octaui femur mouentis[p] muſculi inſertioni aptata. Exterior femoris proceſſus, externa ſui ſede gibbus eſt: interna autem, qua femoris caput reſpicit, ſinuatus. Hîc enim aſperum inæqualemq; commonſtrat[q] ſinum, cui[r] nonus & decimus femur mouentes muſculi inſeruntur. Externa autem ſedes, quæ gibba eſt, in oſſeis hominibus & ætate prouectis, quatuor impreſſiones ſedeſq; commonſtrat,[s] quatuor muſculorum inſertionibus excipiendis paratas. Ac[t] prima quidem ampla eſt, & gibba in poſteriori proceſſus ſede apparens, cui primus femur mouentium muſculus ampla inſertione implantatur. Ab huius compreſſionis radice aſpera quædam[u] linea deorſum per femoris poſteriora nonnihil obliquè deducitur, cui primus ille femur mouens muſculus ualidiſsimè etiam inſeritur.[x] Secunda compreſsio exterioris proceſſus in anteriori ipſius conſiſtit latere, magis quàm prima inæqualis & aſpera, & utcunque ſinuata, ac demum ſecundi femoris motuum autoris muſculi ſeruiens inſertioni.[y] Tertia ad ſuperiorem proceſſus ſedem uiſitur, inter primæ & ſecundæ elatiores conſiſtens ſedes. Hæc gibba eſt, & inſertionē tertij femur mouentis muſculi excipit.[z] Quarta in apice proceſſus ſe offert, reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis muſculi tendinem admittens. Atque horum ſanè muſculorum inſertionem exterior proceſſus excipit, ab ipſius uero radice in anteriori externaq; ipſius ſede[a] muſculo principium præbet, qui tibiæ motorum ſeptimus recenſebitur.[b] Quòd uerò ad reliquam femoris formam ſpectat, uniuerſum femur anteriori ipſius ſede, & in lateribus teres & utcunque læue eſt, undique ab[c] octauo tibiam mouentium muſculo circundatum. cuius gratia anterior femoris ſedes iuxta ipſius ceruicis radicem nonnihil ampla eſt, &[d] aſpera, quo ualidius & ampliori principio muſculus ille enaſceretur. In poſteriori autem ſede femur in acutum quodammodo fertur, &[e] lineam inſigniter protuberantem & aſperam inæqualemq; oſtendit. quæ à femoris proceſſuum radice aliquò uſque ultra medium longitudinis femoris prorepit. Huic lineæ[f] quintus femur mouens muſculus pertinaciter inſeritur,[g] ipſaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiam mouenti muſculo, non circundatur. Porrò ad inferiorem huius lineæ[h] ſedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum radicem, femur amplum depreſſumq;, nō autem teres cernitur, quo tutius hàc maxima tibiam petens uena cum arteria & neruo feratur. neque ſi femur hîc gibbum eſſet, à femore errabunda declinet. Quamuis & femur hîc ad ſuorum inferiorum capitum productionem lateſcere craſſeſcereq; etiam debeat.[i] Cæterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis oſſis acetabulo deorſum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipſius ualde extrorſum obliquè, & quaſi tranſuerſim fertur, & hinc femur rurſus reliquo ipſius corpore obliquè uerſus interiora ad genu deſcendens procedit. Quam ſanè figuram non obiter Natura excogitauit. eſt enim laudatiſsima, quamq; Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore ſedulò ſeruandam præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm homini ex uſu eſt, contigit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad curſum, ſed ad ambulationē, firmamq; ſtationem noxiū ſit, quotidie uidentes diſcimus. Atqui ſi utriuſque femoris ceruix non ſtatim à coxendicis articulo, uti diximus, foràs porrigeretur, quænam ſedes internis femur amplexantibus muſculis reliqua eſſet? quæ rurſus neruis, uenis, ac arterijs in uniuerſum crus diſtributis? quæ item glandulis horum uaſorum propagationi præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc deſcendere decebat, quum ita omnibus foris occurſantibus leui quaque occaſione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis, arterijs, glandulis, muſculis pluris ijſdemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit, neceſſum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorſum'ue abſcedere. Porrò ſi quibuſdam capitis femoris ceruix minus foràs educitur, his ſtatim inguinum ſedes anguſtæ & inuicem compreſſæ reddūtur, præterea his femur ſimul cum genu turpiter extrorſum abducitur. Meritò itaque uniuerſa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione exiſtit, interiori uerò ſubcaua. Pariter quoq;, & magis adhuc femoris poſterior pars ſima cauaq; uiſitur, anterior autē gibba, quòd ad ſeſſiones is femoris ductus admodum ſit idoneus: uti etiam ad multa quæ ſedentes obimus munia, quando ſcilicet unum femur alteri injcimus. Vt modò taceam, quàm elegāter femur muſculis cedit, poſteriorem ipſius ſedem occupantibus.

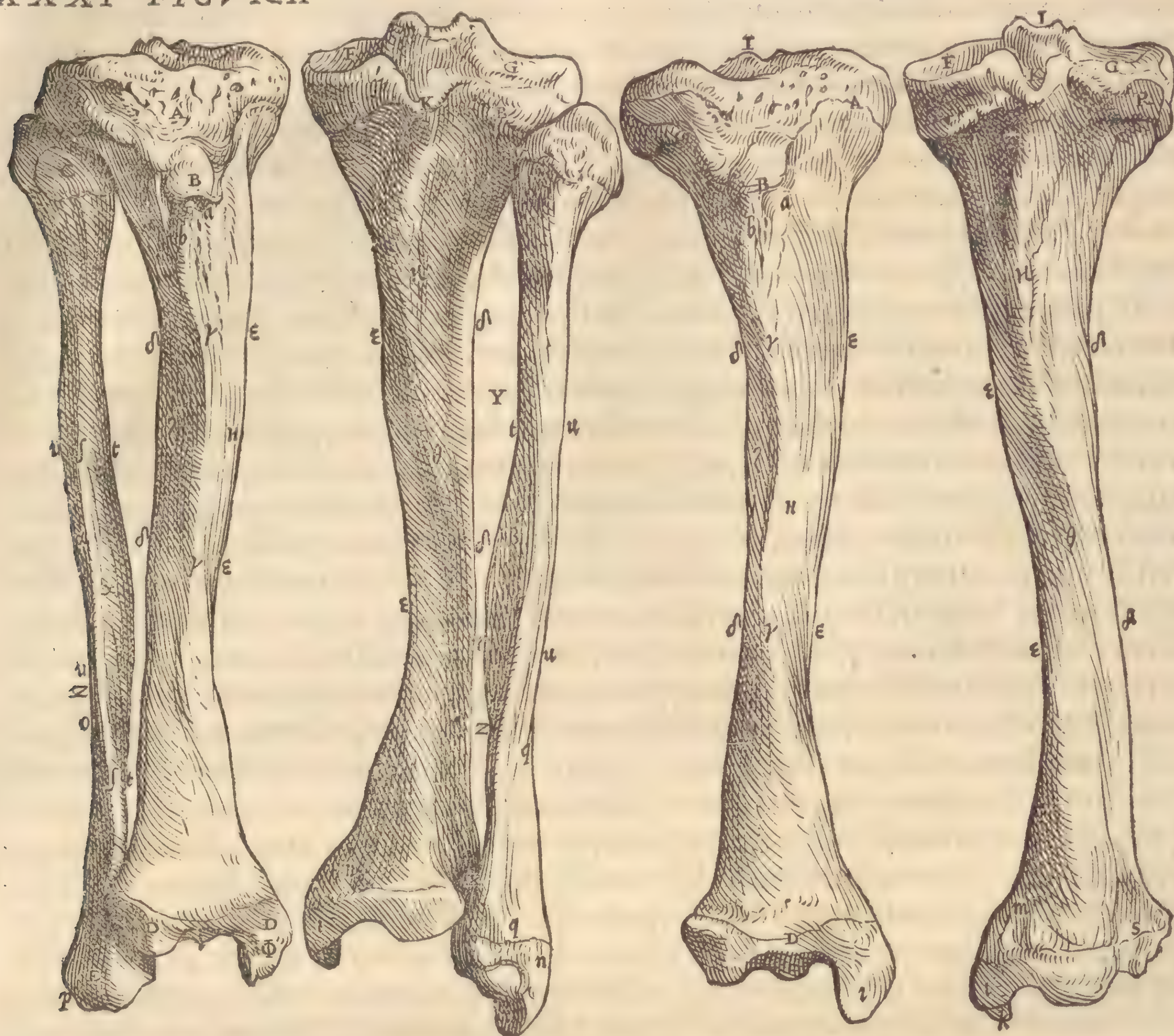
n 8 muſcu. tab. Vnus Θ, alter Λ. In 14 autē tab. c, d.
o 1 fig. c, c.
p 7 muſcu. tab. α.
q 1 figu. R.
r Specta 13 muſc. tabulæ x, x, y, z, α.
s primus 9 muſc. tabu. Π. ſecund. 10 tabu. Σ. tert. 11 tab. Σ. quart. 11 tab. Φ.
t 1 figur. S.
u 1 fi. T, T.
x 2 figu. V.
y 2 fig. X
z 1, 2 fig. Y.
a 5 muſcul. tabul. Λ. 10 tab. μ.
b ab f ad G figuræ 2, & à c ad G figur. 3.
c 7 muſc. tab. γ. & 13 tab. Δ, δ.
d 2 figu. f.
e 1 fig. d, d.
f 12 muſc. tab. Ξ, Ξ.
g 13 muſcu. tab. ι, ι.
h 1 figur. e.
i Progreſſus eſt ab A per D, c, c, d, d ad 1 figuræ I. aut per D, f, ad H fi. 2. Aut expende integrarum fig. Λ.

Femoris ſecundum ipſius longitudinem forma.

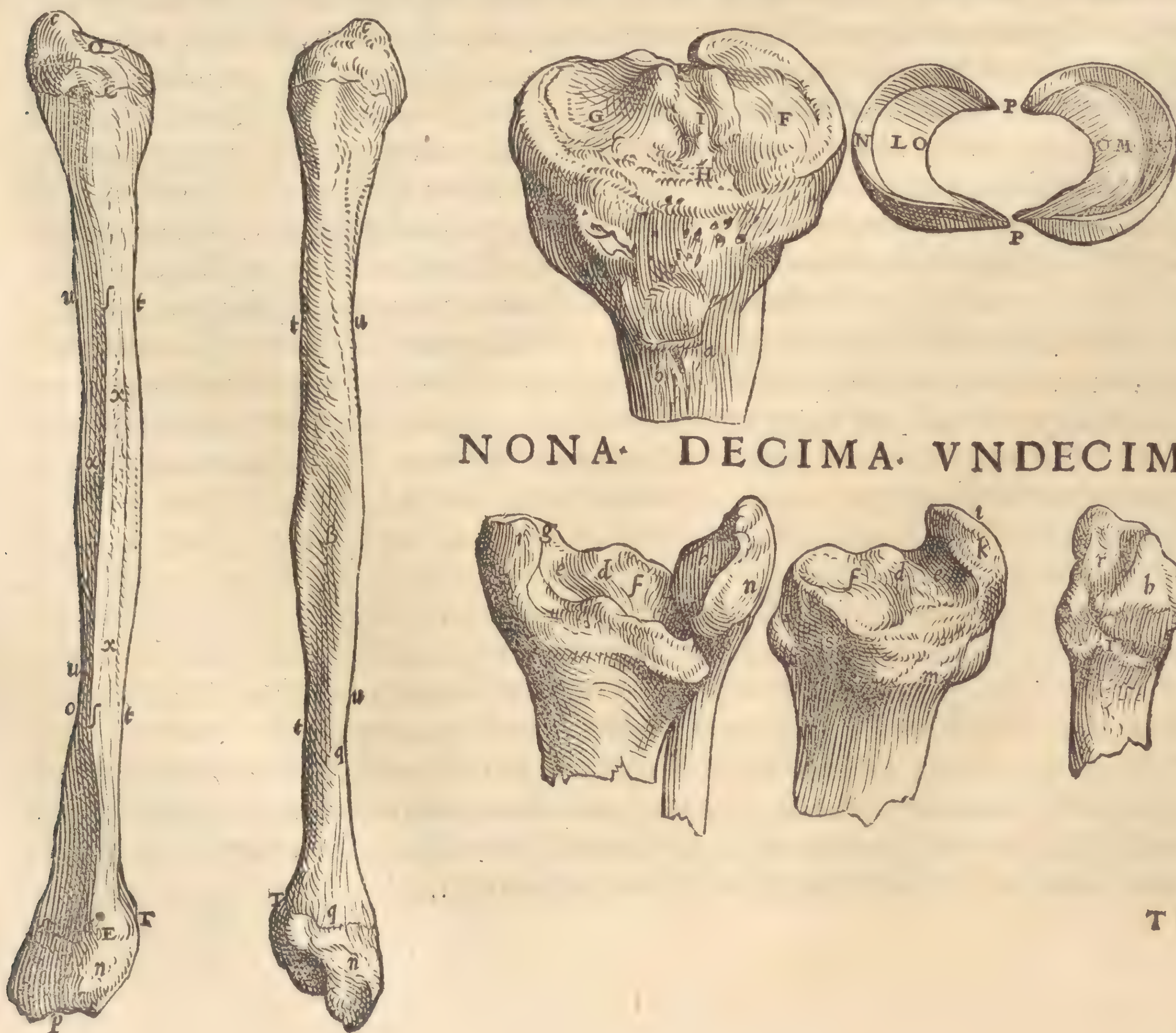
plurimis

DE TIBIAE OSSE ET FIBVLA. CA. XXXI.

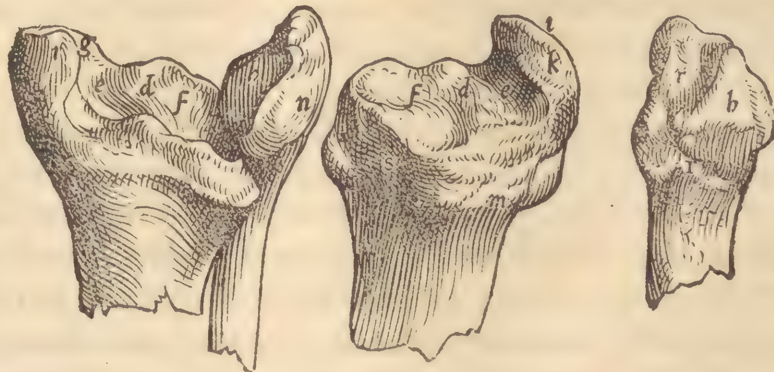
PRIMA. CAP. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

TRI-

TRIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRArum & earundem characterum Index.

VNDECIM praepositae modò figurae ad dextram spectant tibiam, ac prima utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusq́, quod tibiae os uocabimus: & gracilius, quod exteriùs positum fibula nobis potius quàm sura nuncupabitur. Secunda figura tibiae os simul cum fibula posteriori facie appositissimè delineatur. Tertia solius tibiae ossis anteriorem sedem commonstrat. Quarta tibiae ossis posterior facies oculis subijcitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiae ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octaua duas continet cartilagines, quae sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona imam tibiae ossis & fibulae sedem anteriori parte proponit, ut cauitas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima solam tibiae ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Vndecima internum latus inferioris fibulae appendicis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B His duobus characteribus in prima figura, superior tibiae ossis appendix notatur. In tertia uerò & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.

C Appendix superior fibulae in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.

D In prima appendix tibiae inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.

E In prima appendix fibulae inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eiusmodi appendices coalitusq́ non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.

F, G, 2, 4, 7 Sinus tibiae ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.

H, I, K 7 Tibiae ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uerò media & impensiùs prominens. K autem posterior. Atq́ hi characteres in eius tuberis sedibus, quae sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.

L 8 Cartilago dextrum tibiae ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.

M 8 Cartilago sinistrum, seu dextrae tibiae ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.

N 8 Hac sede cartilagines, tibiae ossis sinus augentes, uidentur crassissimae.

O 8 Hac sede nuper dictae cartilagines sunt tenuissimae, ac ante sinuum centrum deficiunt.

P, P 8 His sedibus illae cartilagines in apices terminantur.

Q 5 Fibulae sinus leuiter ac in superficie caelatus, cui tibiae ossis tuberculum iam R indicandum, coarticulatur.

R 4 Tuberculum, seu caput tibiae ossis, quod fibulae coarctatur.

S 4, 10 Sinus tibiae ossis, quo inferiorem fibulae sedem excipit.

T 5, 6, 11 Internum fibulae latus, quod tibiae ossi committitur. Caeterùm V in secunda figura superio
V, X. rem connexum fibulae ad tibiam indicat: X uerò inferiorem. Y autem interuallum notat, quo
Y. haec ossa inuicem dehiscunt.

Z 1, 2 Hac sede fibula nõ rectà ducitur, sed introrsum nõnihil obliquatur, exterioriq́ latere sima fit.

a, b 1, 3, 7 Anterior tibiae ossis sedes, in quam musculi tibiam extendentes inseruntur.

c 5, 6 Superioris fibulae appendicis processus, cui tendo quarti tibiam mouentis musculi inseritur.

d, e, f, g, h 9 Sedes, cui superior tali pars, lateraq́ articulantur. ac d quidem & e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris commonstrant. Deinde rursus d notat eius regionis tuber. e uerò & f partem huius regionis utrinq́ ad tuberis d notati latus altiùs quàm ipsum tuber insinuatam. Porrò g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiae ossis, quem Φ in prima figura indicat. Caeterùm h in nona & undecima externum huius sedis, quae talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulae in prima figura E notatae.

Φ, i Φ in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiae ossis, qui exterior est malleo-

lus. Cæterum i in secunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis processum notat.

k 4,10 *Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inseritur.*

l 1,3,9 *Sinus asper & inæqualis in anteriori sede inferioris appendicis tibiæ ossis conspicuus, à quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronascitur.*

m 2,4,10 *Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.*

n 2,5,6,9 *E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namq; aliud nihil est, quàm inferior fibulæ appendix. Verùm n in plerisq; figuris hunc malleolum exprimit.*

o, p 1,5 *Vmbrata hæc fibulæ sedes ab o ad p usq; pertinens, ea fibulæ pars est, quæ nuda nullisq; musculis tecta ante sectionem se offert.*

q, q 2,6 *Hàc septimi & octaui musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occasione fibula hîc sinuata est.*

r 2,6,11 *Sinus inferioris fibulæ appendicis, à quo ligamentum in talum fertur.*

ſ, ſ 1,5 *Prima fibulæ linea, seu primus eiusdem angulus.*

t, t 1,2,5,6 *Secunda fibulæ linea.* u, u 1,2,5,6 *Tertia fibulæ linea.*

x, x 1,5 *Primum fibulæ latus. Verùm x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modicè prominentem.*

α, α 1,5 *Secundum fibulæ latus.* β, β 2,6 *Tertium fibulæ latus.*

γ, γ 1,3 *Prima tibiæ ossis linea.* δ, δ 1,2,3,4 *Secunda tibiæ ossis linea.*

ε, ε 1,2,3,4 *Tertia tibiæ ossis linea.* ζ 1,3 *Primum tibiæ ossis latus.*

η 1,3 *Secundum tibiæ ossis latus.* θ 2,4 *Tertium tibiæ ossis latus.*

κ 2,4 *Aspera tertij tibiæ ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.*

Tibia. *Fibula.* *Tibiæ os.*

N TIBIA similiter atque in cubito, bina reponuntur[a] ossa, quæ Hippocrates perpetuò tibiæ ossa appellat. ac horũ[b] alterũ interius est & crassius, quod totius membri nomine κνήμη, & tibia nuncupatur:[c] alterum uerò exteriùs locatur, & interiori crassitie admodum cedit, Græcis quidem περόνη, Latinis autem sura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinæ studio crassius os, tibiæ os appellabo, id à tibia, hoc est toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, neruis, & cute hæc omnia ambienti formatur. Gracilius autem os fibula opportunè dicetur, ut id à sura, quam Græci, quia ueluti tibiæ uenter est, γαστροκνημίαν nuncupant, distinguatur. *Tibiæ ossis & fibulæ appendices.* Tibiæ itaq; ossi & fibulæ suprà infraq; appendix coalescit, ac superior quidẽ tibiæ ossis[d] appendix admodũ crassa lataq; est, anteriori tamen sede crassior, ac in anteriori tibiæ regione magis quàm in posteriori † deorsum duci cernitur. *Sedes cui femur ad tibiam articulatur.* Huic* duo oblongi insculpuntur sinus, inuicem[e] aspero inæqualiq; tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati. His sinibus inferiora femoris[f] capita excipiuntur. tuber autem sinus distinguens, grandem[g] sinum subit, femoris capita posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori[h] mediaq; ipsius sede, quæ aspera & sinuata, neque ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit[i] ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo sinuiue insertum. Adeò sanè, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataq; sit, quò fœlicius ligamenta in femur porrigat, hæc è maximè protuberante sua sede, ac deinde ex[k] posteriori ipsius regione educens. Ab[l] anteriori nanq; tuberis regione, quæ minimum prominet, etiam si illa similiter aspera sit, ac latè sinuata, nullum tamen ligamentum femori inseritur, sed ligamenta inibi producuntur, quæ[m] cartilagines anteriori huius tuberis sedi colligant, quas tibiæ ossis sinus iam augere dicam. *Cartilagines quibus tibiæ ossis sinus augẽtur.* Quum enim duo tibiæ ossis sinus femoris capita admittentes, quodammodo superficietenus duntaxat insculpãtur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiam si Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, *Lib. 3 de Vsu part. & in cõmentarijs in Hippo. librũ de Fracturis.* Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit. quippe præter lubricas cartilagines tibiæ ossis sinibus & femoris capitibus crustæ modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilaginem, neque femori, neque tibiæ ossi aliter quàm ligamentorum beneficio connexam. Hæc nanque orbiculatim ligamentis genu articulum amplexantibus solum connascitur, & præterea ligamenti interuentu anteriori posteriorique sedi tuberis connectitur, quod tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes dirimere dictum est. Istæ cartilagines exactè simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamenti naturæ participes. Dein quà ossibus applicãtur, impensè æquales, lubricæ, læues, ac deniq; unctuoso humore oblitæ spectantur. Ad hæc, in articuli ambitu[n] crassæ sunt, multo ante

a tota 1, & 2 figur. integrarum Φ et Ψ ad A & Ω.
b tota 3, 4 figuræ.
c tota 5, 6 figuræ.
d tibiæ ossis appendices primùm A, B 1,3 fig. dein D 1,3 fi. fibulæ autem C 1,5 figur. insuper E 1 & 5 figuræ.
† 1,3 fig. B.
** 2,4,7 fi. F, G.*
e 7 figu. H, I, K.
f 1,2 fig. 30 cap. E, F.
g 1 figu. 30 cap. I.
h 2,3,4,7 fig. I.
i fig. cap. 1. lib. 2 X.
k 2,4,7 figur. K.
l 7 fig. H.
m tota 8 figura, ubi dextra L, sinistra aũt M insignitur.
n 8 figu. N.

sinuum

sinuum centrum[o] extenuatæ, desinentesq́. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Præterea nullibi crassiores quàm ad lateris sui medium cernuntur.[p] quà enim anteriori posterioriq́ tuberis tibiæ ossis sinus distinguentis sedibus appropinquant, tenuissimæ sunt, & in acutos apices finiunt. quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraq́ cartilago sinistræ ibidem alligatur. Apices uerò posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuò distant, neque inuicem, ut anteriores cartilaginum apices, committuntur. Ligamentum enim crassissimum ex tubere in femur insertum, posteriores cartilaginum apices distinguit. Quæ quum ita sint, leui negotio colligitur, quàm concinnè harum cartilaginum auxilio ossis tibiæ sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerum in omnibus quæ hactenus uidi quadrupedibus & auibus. His nanque in genu articulo eiusmodi cartilagines reponuntur. unde etiam in mensa cuiuis harum naturam contueri promptissimum est, si modò exactè genu articulum quis inspexerit: neque passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiæ inferior pars talo coarctatur. *Lib. de Communi animalium gressu.* Atque hoc sanè modo tibiæ os femori articulatur. fibula autem non adeò altè conscendit, ut femur contingat, uerum superior ipsius appendix in interno illius latere[q] sinum gerit leuiter admodum insinuatū & amplum, cui minime protuberans tibiæ ossis appendicis[r] tuber coarticulatur, quod ad externum tibiæ ossis latus uersus posteriora cōsistens cartilagine, similiter atque sinus fibulæ, incrustatur. *Fibulæ ad tibiæ os nexus.* Porrò[s] ima sede fibula tibiæ ossi diuersa articuli ratione quàm[t] suprà coarctatur. Externum enim tibiæ ossis latus, oblongum exigit[u] sinum, cui protuberans internum fibulæ[x] latus immittitur, quod asperum nōnihil est, quemadmodum & tibiæ ossis sinus asper quoque, & cartilagine neutiquam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam læui contactu non excipit, uerùm quà hæc ossa inuicem cōmittuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa cōnectens, at etiam ubi mutuò se contingunt. Cæterùm per reliquam tibiæ longitudinem fibula à tibiæ osse[y] plurimùm dehiscit. *Ubi fibula à tibiæ osse dehiscat.* non quidem quòd hæc radij[z] modo obliquè ducatur, ac ueluti à tibiæ osse forâs obliquetur, sed quòd tibiæ os suprà infraq́ adeò crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiæ ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facile à tota tibiæ graciliori sede multùm distet. Quamuis tanto adhuc minus fibula à tibia dehiscat, quanto minus recta conspicitur. Fibula enim[a] paulo sub medio lōgitudinis tibiæ, introrsum ac uersus tibiæ os nōnihil curuatur, externoq́ ipsius latere sima, seu cōcaua redditur. Cæterùm tibiæ ossis fibulæq́ ductus, & secundū ipsarum longitudinem extuberantes lineas impressionesq́, tum demum opportuniùs describam, ubi supernas infernasq́ eorundem ossium partes, quibus alijs coarctantur expressero. Superior itaque tibiæ ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori ac fibulæ coarctatur. [b]anterior autem eiusdem appendicis sedes utcunque depressa asperaq́ cernitur, unà cum tibiæ ossis anteriori sede appendici proxima, & à plerisque Græcorum ἀντικνήμιον uocata, quæ in hoc aspera est, ut ualidissimos[c] musculorum tibiam mouentium tendines exciperet. quorum etiam tendinum gratia, superior fibulæ appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte[d] protuberat, robustissimum[e] quarti tibiam mouentis musculi tendinem excepturus. Dein hæc fibulæ sedes caput educit[f] septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiæ ossis & fibulæ appendices, simul[g] sinum sedemq́ efformant, cui[h] talus mutuo quasi ingressu articulatur. *Tibiæ ossis sinus et tubera, quibus talo articulatur.* Si enim tibiæ ossis ac fibulæ sinus tuberaq́ sedulo perpenderis, tali cum tibia connexum ad ginglymon opportunè referes. Verùm tali historiam suo loco explicabimus. nunc enim sinus tibiæ ossis examinandus uenit, qui in infimæ tibiæ ossis appendicis sede amplus admodum est, & quodammodo[i] geminus. In medio enim amplo, sed modicè prominente[k] tubere interstinguitur, liquidoq́ altiùs ad tuberis latera excauatur. Ad internū huius sinus latus inferior tibiæ ossis appendix, ualido magnoq́[l] processu deorsum fertur, qui externo ipsius[m] latere, quo sinum respicit, cauus, & similiter ac sinus ipse læuis & cartilagine incrustatus est: interno autem[n] latere alterum crus respiciente gibbus est. ac quum[o] excarnis sit, nullisq́ musculorum partibus obtectus, in nobis tactu facilè percipitur, estq́ interior malleolus. *Interior malleolus.* Processus hic in infima ipsius sede uersus posteriora[p] sinum obtinet, ex quo[q] ligamentum prodit, cartilagineum tibiæ os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiæ ossis[r] sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum exigit transuersim oblongum, & asperum, & inæqualem: à quo ligamentum prodit, tibiæ ossi[s] ceruicem tali nectens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primùm internū educit malleolum,[t] depressa est, sinusq́ ostendit, qui transuersis obducti ligamentis musculorum tendines hàc pedem adeuntes, tutò, ne suis finibus aberrent, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres,[u] quintus scilicet pe-

M 4 dem

o 8 figur. O.
p 8 fi. P, P.
q 5 fig. Q.
r 4 fig. R.
s 2 figu. X.
t 2 figur. V.
u 4,10 fi. S.
x 5,6,11 figur. T.
y secunda fi. Υ inter V & X consistens.
z 1 fig. 24.
a à h ad k.
a 1,2 fig. Z.
b 1 fig. A, B, dein 1,3,7 fig. a, b.
c 6 musc. ta. cha. 1,5,6, dein 8 tabulæ Ω, g, h, i, &c.
d 5,6 fig c.
e 10 muscu. ta. Υ. 2 ta. α.
f 2 musc. ta. χ et 6 ta. φ.
g 9 fig. d, e, f, g, h.
h tot. 3,4,5,6. fi. ca. 33
i 9,10 fi. e, f.
k 9,10. fi. d.
l 1 fig. φ et 2,3,9,10 figur. i.
m 9 fig. g.
n 2,3,9,10 figur. i.
o 2 muscul. tab. κ.
p 4,10 fi. k.
q fig. cap. 1. lib. 2 f.
r 1,3,9 fi. l.
s fig. 3 cap. 33. N.
t 2,4,10 fi. m et 15 musc. tab. chara. 1,2,3.
u eiusdē ta. D, E primus notatur, secund. O, tertius P.

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Cæterum externum inferioris appendicis tibiæ ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verùm [x] appendix fibulæ externo tibiæ ossis lateri adnexa, impense hîc crassescit, deorsumque magis quàm interior malleolus fertur. ac in causa est, ut rarius in externum pedis latus, quàm in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hîc decliuiùs ipso tibiæ osse descendit, quanto altius tibiæ os ad femur suprà porrigitur: adeò ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ osse uincatur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum [y] latus sinus cõstituit talum excipiẽtis. Verùm appendix interno ipsius latere adeò protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam à [z] talo uerius suscipi, quàm eundem excipere, meritò quis dixerit. etiam si externum tali latus apposite tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in integris hominibus talus contingi queat.[a] Tibiæ enim ossis appendix superiorem ipsius integit sedem, & internum quoque ipsius latus. fibula autem inferiori sua appendice externum tali latus occupat: anterior tali sedes, quæ in nuda ossium compage oculis subijcitur tendinibus occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis. ita etiam posterior ipsius sedes non minus in nudis sceletis conspicua, tendinibus obtegitur in calcem insertis, & quibusdam hàc pedis inferiora subeuntibus. Ima hæc fibulæ pars talo commissa, externoque suo latere gibba, & nulla prorsus musculi parte [b] obtecta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori malleolo à quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui is error ad nos usque manauit. Nam, ut cæteros taceam, Erasmus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dialogo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni interpretibus adeò arrisit, ut σφυρὰ, hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum itaque exterioris malleoli latus gibbum excarneque est, similiter atque interioris malleoli internum latus. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit [c] sinum, qui transuerso obducτus [d] ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quominus à sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uersus posteriora, profundum asperumque ostendit [e] sinum, ex quo [f] ligamentum prodit cartilagineum, hîc fibulam talo ualidissimè connectens. Cæterùm ex uniuersa fibulæ amplitudine, nulla ipsius pars nuda excarnis'ue est, præter infimæ ipsius partis externũ [g] latus, quod etiam aliquousque supra appendicem fibulæ inferiorem excarne cernitur. quum interim reliqua ipsius amplitudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut hæc passim ipsis cedere, ab illisque comprimi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in lõgitudine ductum triangulam esse conspicies, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris enim fibulæ sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet [h] linea, primum fibulæ angulum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est, & plana, ac utrinque ad posterioris sui sedis latera unam commonstrat [i] lineam, quæ insigniter satis protuberans, alium fibulæ angulum efformat. Adeò ut ea quæ internum latus posterioris fibulæ sedis occupat, secundus fibulæ angulus appellari possit: quæ uerò externum eius sedis latus habet, tertius. Atque his tribus lineis angulis'ue, tria fibulæ continentur [k] latera. ac unum quidem inter primum & secundum angulos consistit, quod unà cum tibiæ ossis externo [l] latere aptam sedem præbet illis musculis, qui à tibiæ anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mouentium [m] sextus, deinde quatuor pedis digitos [n] extendens, simul cum [o] nono pedem mouentium, & illo qui pollicem [p] extendit, ac priuatim in primo hoc fibulæ latere [q] lineam quandam exigit modicè protuberantem, à qua illi musculo principium offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur, & amplum est, egregieque sinuatum [r] septimo ac [s] octauo pedem mouentibus musculis locum præbet. Quinetiam octaui musculi gratia, latus hoc utcunque asperum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchrè educat. Ab illis itaque musculis qui primum fibulæ latus occupãt, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulæ linea primus'ue angulus educitur. Tertium latus secunda & tertia lineis circumscriptũ, à musculis comprimitur posteriorem tibiæ sedem occupantibus, & potissimum ab eo [t] qui pollicis secundum os flectit, ac ab hoc fibulæ latere carneus enascitur. Quæ quum ita sint, tertia linea à musculis secundum & tertium latus occupantibus foràs protruditur. Secunda autem linea ab illis producitur musculis, qui tertium & primum fibulæ latus comprimunt. Verùm secunda hæc linea priuatim [u] ligamentum educit, fibulam tibiæ ossi tota illa sede qua hæc ossa inuicem dehiscunt, colligãs, & in [x] secundam tibiæ ossis lineam insertum. Tibiæ enim os similiter ac fibula, in suæ longitudinis medio quadantenus triangulare est. ac prima ipsius [y] linea in anteriori ossis sede consistit, insigniterque prominet: unde etiam Spina Anatomes professoribus appellatur. atque hæc adeò acutè porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem petere

[Margin, left:]
[...]cũta [...]rticulatio.
Talum ante sectionem tacti non occurrere.
Exterior malleolus.
Lib. de Ossibus Cap. 22.
Excarnis fibulæ pars.
Fibula secundum ipsius longitudinem triangula.
Tibiæ ossis secundum ipsius longitudinem figura.

[Margin, right:]
x 1 fig. E, dein 2,5,6, 9 fig. n.
y 9,11 fi. h.
z 6 fig. ca. 33 H.
a Confer figuras integram ossium compagem exprimentes, muscu. tabulis in pede.
b 1 muscul. ta. 1. 2 tab. Ξ. & integrarum figur. φ.
c 2,6 fi, q.
d 2 muscul. tab. Σ ligamentum. musculi autem χ et ψ.
e 2,6,11 figur. r.
f fi. cap. 1 li. 2 g.
g 1,5 fi. o, p.
h 1,5 fi s, s.
i 1,2,5,6 fi. secunda linea t, t notatur. tertia autem u, u.
k primum latus 1,5 fi. x, secũdum 1,5 fi. α, ter. 2,6 figu. β.
l 1 figur. ς.
m 3 muscul. tab. Υ.
n 4 muscu. tab. Υ.
o 4 tab. Ω.
p 5 tab. Φ.
q 1,5 fi. x, x.
r 6 muscul. tab. Φ.
s 6 tab. Υ.
t 14 tab. Λ.
u fig. ca. 1 lib. 2 a.
x 1,2 fi. Δ, Δ.
y 13 fi. γ, γ.

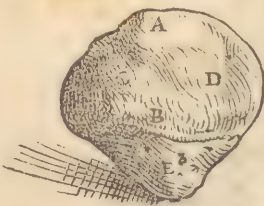
z 1, 2, 3, 4 figur. A, A. a carundē figur. 1, 1. b 2, 4 fig. 8. c 1, 3 fig. f. d 1, 5 fig. x. e 1, 3 fig. x. & 1 musc. tabu. x, y, 2 tabul. 8, x. f 2, 4 fig. 8. g 14 musc. tabul. z. h 15 muscu. tabu. D, E. i 2, 4 fig. x. k 14 musc. tab. r.

tere uideamus, quàm ad anteriorē tibiæ sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri modo scindit, quoties ipsa impetu ad tibiæ os colliditur.[z] Secunda &[a] tertia tibiæ ossis lineæ, posterioris sui[b] sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, parum acutè educta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autē linea paulo est acutior, ac externum posterioris tibiæ ossis sedis latus efformat: estq; illa, cui ligamentum fibulam tibiæ ossi cōnectens inseri non ita multo antè relatum est. His tribus lineis, tria tibiæ ossis conficiuntur latera. ac[c] primum quidem prima secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est ac planum, eorundemq; musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulæ[d] latus cedere dictum est.[e] secundū uerò tibiæ ossis latus prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloq; prorsus obtectum musculo, Græcis ἀκρία, & frequentius adhuc ἀντικνήμιον nuncupatur.[f] Tertium tibiæ ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac musculis occupatur posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantibus: præcipuè uerò[g] illo qui quatuor digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, &[h] illo quem pedis motorū quintum statuemus. Ad hæc, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit[i] lineam, obliquè exporrectam, cui[k] musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fibulæ tibiæq; ossis lineæ & latera læui negocio arguūt, quàm suffulciendis educendisq; musculis hæc ossa conueniant. Articuli uerò ostendunt, quàm affabrè motibus quos cruribus molimur obeundis Natura hæc extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulorum sedem adaugens: adeò ut citra summam Creatoris nostri admirationem, hæc nemo contemplari queat, & non promptè colligat, quàm uniuersam is uitiaret cōstructionem, si quicquam eorum quæ modò scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLA. CAPVT XXXII.

PRIMA TRIGESIMISECVNDI Capitis figura, anteriorem patellæ faciem ostendens.

SECVNDA, POSTERIOREM patellæ sedem spectandam proponens.

CHARACTERVM SECVNDAE FIGVRAE, INDEX.

A, B *Dextri cruris patellæ tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.*
C *Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.*
D *Sinus patellæ, gibbo externi femoris capitis congruens.*
E *Hac parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & ueluti in processum excedit, qui similiter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiam extendentibus innascitur, quemadmodum pulchrè ostendit octaua musculorum tabula, charactere k. qui innascitur characteribus g, h, i. Foraminula uerò hac parte, ut & in patellæ anteriori sede conspicua, etiam citra characterum operam promptè obseruantur.*

a tota 1, 2 fi. integrarum uerò figur. z. b 2 figur. cap. 30 H. c 2 fi. A, B. d 2 fi. C, D. e tota 1 figura. f 2 figur. E. g 8 muscul. tab. k.

Patellæ situs & forma. *Qui patella femoris ossi connectatur.*

ANTERIORI genu articuli sedi[a] os quoddam præponitur orbiculare, & breui scuto non absimile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat, læui, lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tubere sinibusq;[b] anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter congruens. Secundùm ipsius enim longitudinem[c] tubere amplo & mediocriter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculptum subit.[d] Vtrinq; ad tuberis huius latera unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verùm ut exterius femoris caput antrorsum magis, quàm interius caput porrigitur, & ampliori sede læui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellæ sinus ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris os contingit, læuis & lubrica cernitur.[e] Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & cæcis quibusdam foraminulis obsita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede,[f] ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiæq; ossis elatiorem sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibiam extendentibus innascatur.[g] Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeq;, ubi lubrica cartilagine nō obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neq; tibiæ aliter quàm tendinum

dinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quod alteri ossi ligamentorum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendentibus innata, ad femoris os ualidissimè cõstringatur. Patellæ substantia in natu grandioribus impensè dura & solida est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosam esse asserat: ac Marinus quoque cum alijs Anatomicorũ præcipuis, eam separatim cartilaginosum os uocauerit, & suum quod patellæ dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atq; isti fortassis animum adhibuere tendinũ cui patella innascitur substãtiæ, quæ elixa molliusculæ cartilaginis speciem obtinet, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamenta principium ducunt, aut in quæ eadem inseruntur. Verùm quando patella debitè à tendinibus emundatur, nequaquam cartilaginea, sed perquàm solida fortisq; cernitur, nõ quidem in solis hominibus, uerum etiam in bobus, ouibus, & cæteris quadrupedibus, quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam præposuit, multo quàm in hominibus longiorem & angustiorem, quemadmodum in plerisque auibus latiorem & breuiorem. Datur autẽ patella hominibus, & illis quæ modò dixi animantibus, ut genu articulus, antrorsum in angulum minus fallax extẽdatur, & duntaxat ad rectam lineã ab angulari flexu erigatur. Deinde patella præcipuè præstat, quo minus in tibiæ flexu femur ex tibiæ ossis finibus in anteriora luxetur. Atque hunc sanè usum illi demũ nos edocẽt, quibus patella sede sua dimouetur: aut quibus ex casu in duas partes fracta, sursum multo elatius ascendit, quàm[h] inferiora femoris capita cõsistunt. Hi nanq; infirmissimè tibiam flectunt, & periculosissimè per decliuia loca gradusq; descendunt, femore semper prorsum citra omne articuli genu robur elabente.

Patellæ substantia.

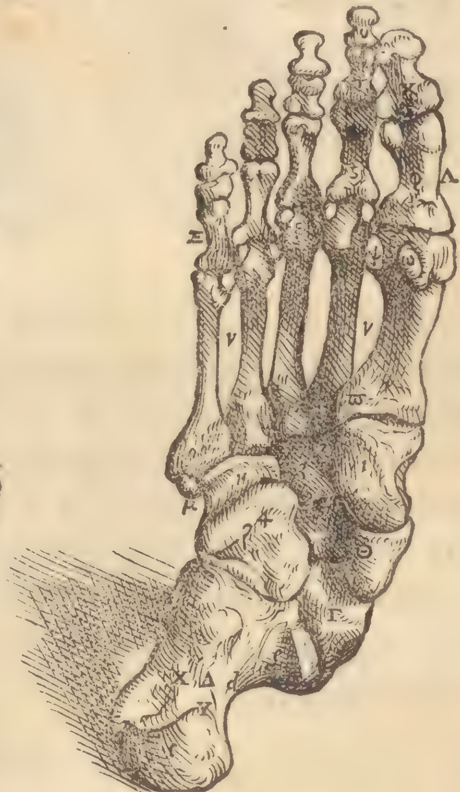
Patellæ usus.

h 2 fig. 30 cap. E, F.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

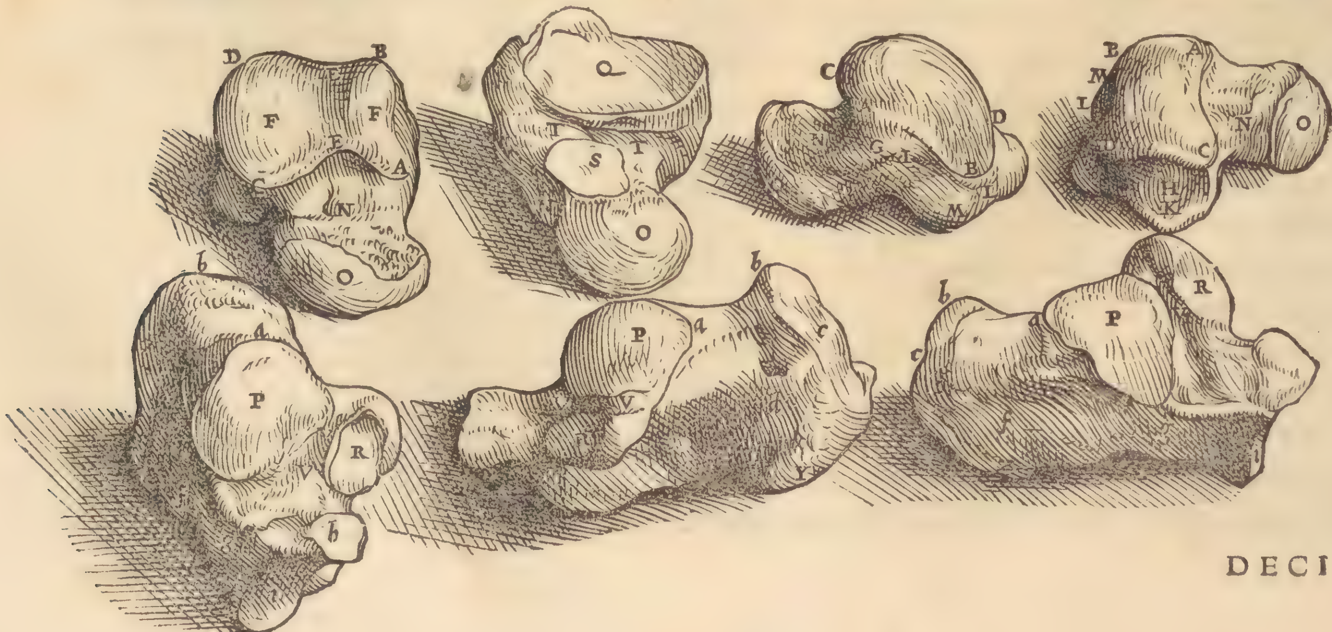
PRIMA TRIGESIMI TERTII CAPITIS FIGVRA.

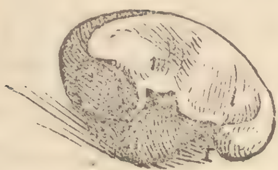
SECVNDA.

TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAVA, ET NONA.

DECI

DECIMA.

VNDECIMA.

DVODECIMA.

DECIMATERTIA.

TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGVRARVM earundemq́; characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis oßium struem superiori facie exprimit. Secunda dextri quoque pedis oßium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes innitimur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in conspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatũ. Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis quàm internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis oßis externum latus commonstrat, & perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsi oßibus committitur, delineatum cernitur. Vndecima eiusdem oßis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tarsi oßium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij oßa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarsi oßium posterior facies spectatur, quæ calci & oßi nauiformi est contermina.

Γ, 1, 2 *Talus.* Δ 1, 2 *Calx.* Θ 1, 2 *Cymbam referens os.*

1, 2, 3, 4 *His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia quatuor tarsi oßa indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus. hoc primum, illud secundum, atq; ita deinceps appellantes.*

I, II, III, IIII, V *Quinq; pedij oßa in prima figura notantur, quæ in secunda etiam citra characterum appositionem sunt conspicua.* Λ, Ξ 1, 2 *Digitorum pedis oßa.*

A, B, C, D 3, 5, 6 *His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibiæ oßis inferiori appendici articulatum. ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uerò ad D secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.*

E, E 3 *Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.*

F, F 3 *Duæ tali tuberis partes, elatius quàm sinus E indicatus prominentes.*

G 5 *Internum tali tuberis latus, quod compreßum & cartilagine incrustatum, interno malleolo committitur.*

H 6 *Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, externum malleolum excipit.*

I 5 *Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.*

K 6 *Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inseritur.*

L, M 5, 6 *Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internũ latus spectandos exhibet, qui deducẽdis reflectendisq́; musculorum tendinibus parantur, hàc pedis inferiora subeuntibus.*

N 3, 4, 5, 6 *Tali ceruix.*

O 3, 4, 5, 6 *Tali caput, oßis cymbam referentis sinum subiens, qui undecima figura k indicabitur.*

P 7, 8, 9 *Calcis oßis tuber, caput'ue cartilagine obuolutũ, & in tali sinum Q notandum ingrediens.*

Q 4 *Tali amplus sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.*

R 7, 8, 9 *Calcis oßis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.*

S 4 *Inferior tali capitis, quod oßi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.*

T, T 4 *Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inseruntur.*

V, V 7, 8, 9 *Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu immittuntur.*

X, Y, Z 2 *Calcis ossis sedes, quae pede in terram firmato, deorsum spectat. Verùm Y, & Z in secũda, & Y in octaua, & Z in nona priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis sede terrae innittentem.*

a, b 7, 8, 9 *Ab a ad b superioris calcis sedis interuallum notatur, à posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.*

c 2, 8, 9 *Postica calcis sedes.*

d, e 2, 8 *Internum calcis latus. Verùm e priuatim sedem notat, qua tendines hàc pedis inferiora petunt.*

f, g 1, 7, 9 *Externum calcis latus. Verùm g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octaui pedem mouentium musculorum tendines exporriguntur.*

h, i 7 *In septima figura anterior calcis sedes est conspicua. & h quidem eius sedem indicat, quae talo committitur. i uerò eam notat, quae ossi tesseram, seu cubum imitanti articulatur. Est itaque i depressum calcis caput, sinum ossis cubum imitãtis subiens. Atque id caput in nona etiã est conspicuũ.*

k 11 *Admodum profundè exculptus ossis cymbae imaginem ostendentis sinus, tali caput O signatum suscipiens.*

l, m, n 10 *Anterior ossis cymbae assimilati sedes, tres perquàm leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.*

o, p, 11, & o in 10 *Superior ossis cymbam referentis sedes, qua pedis superiora spectat.*

q, r 10 et q in 11 *Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verùm q priuatim huius sedis sinum indicat, quò sextus pedem mouentium musculus deducitur.*

s, t, u 13 *Tres planae quodammodo superficies trium interiorum tarsi ossium, quibus haec ossi cymbae simili coarticulantur.*

x 13 *Ossis cubum referentis sinus in superficie leuiterque caelatus, quo calci id articulatur. estque hic sinus huius ossis unum latus.*

α, β 12 *Ossis cubũ referentis sedes, cui pedij os anularem suffulciens digitum, & illud quod minimo praeponitur, planis superficiebus coarctantur. estque haec sedes secundum latus ossis cubo similis.*

γ 12, 13 *Tertium ossis cubo assimilati latus, quod & os cymbam exprimens respicit, tertioque tarsi ossium coarctatur.*

δ 12, 13 *Quartum ossis cubo à dissectionis professoribus comparati latus, externã pedis sedem spectãs.*

ε 12, 13 *Quintum eius ossis latus, in pedis superiori consistens superficie.*

ζ, n 2, & ζ in 13 *Sextum illius ossis latus, terrae innitens. Verum n peculiariter ipsius indicat sinũ, ad quem septimi pedem mouentis musculi tendo reflectitur.*

θ 13 *Processus tertij tarsi ossium, quod ossi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipsi quintus pedem mouentium musculus inseratur.*

12 *Sedes intimi tarsi ossium, cui pedij os pollici praepositum articulatur.*

κ 12 *Huic secundi tarsi ossis sedi, pedij os indicem sustinens coarctatur.*

λ 12 *Huic tertij ossium tarsi sedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.*

μ 1, 2 *Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os paruo praepositum digito, ossi cubum exprimenti committitur.*

ν, ν 1, 2 *Interualla, sedesque, quibus pedij ossa inuicem dehiscunt.*

ξ, ξ 1, 2 *Capitula pedij ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.*

ϖ 2 *Processus pedij ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouẽtis musculi tendo implãtatur.*

ρ 2 *Processus appendicis superioris pedij ossis minimo praepositi, in hoc potissimum prominens, ut octaui pedem mouentis musculi insertionem excipiat.*

ς, τ, υ 1, 2 *Tria indicis ossa. atque eadem ratio medij, anularis, minimique est.*

φ, χ 1, 2 *Duo pollicis ossa.*

ψ, ω 2 *Duo ossicula pedij ossi pollicem sustinenti supposita.*

* 2 *Ossiculum secundo pollicis internodio praepositum. Reliqua autem sesamina ossicula in primis digitorum articulis nullis notis insigniuimus.*

QVEM-

Quadrupedũ cum hominis, crurib. ac pedibus similitudo.

QVEMADMODVM canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, & magis adhuc simiæ, & ursi, omniaq́ue quadrupeda, quibus pedes in digitos findũtur, eandem cum hominibus, femoris ad coxēdicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinẽt: ita sanè par quoq́ue in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum paucioresúe digitos obtingere, nostrumq́ue pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouẽdi ratione in canibus & id genus animalibus non reperias. Cæterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspicimus, quoties canẽ aut ursum anterioribus cruribus à terra subleuatis, nulliq́ue baculo aut alio quopiam fulcro innixis erectum cernimus. non uerò illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insistunt pedibus, terram contingit. ea nanq́ue duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus prorepere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cõtingimus, brachiale & calcem à terra ursorum canumq́ue ritu subleuantes. Adeò mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes incipiat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq́ue (quod sciam) philosophorũ, & inter Anatomicos facile principis Galeni de communi animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaq́ue ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quò minus aliquis hîc mox initiò à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemq́ue esse describit. adeoq́ue diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam solicitè cur homo erigatur sedeatq́ue ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem etsi ursis & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini adsunt, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nõnulla autem ut animali ratione prædito, in pedum constructione elargiri. Arbitror itaq́ue posthac Aristotelis Galeniq́ue studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoq́ue ossa inuicem collaturos, ac quónam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quaq́ue ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniãt aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uirorum adeò diffuse lateq́ue pertractata, naturaliũ rerum studiosi rectiùs euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quamq́ue Aristotelis & Galeni, multoq́ue minus Platonis in Anatome dogmata, nõ ex tripode sint dicta. Prolixum nanque foret, hîc omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atq́ue quid de singulis sentiam adijcere. potissimum quum hactenus pedis ossa nondum descripserim, quæ opportunè à talo (quem Græci ἀστράγαλον & ἄστριον uocant) aggrediar.

Li. de Cõmuni animalium gressu.
Lib. 3 de V. su part.

TALI situs, ac ipsius cum tibiæ osse & fibula articulationis ratio.

a 1, 2 fig. Γ, & totæ 3, 4, 5, 6 figuræ, ac integrarũ Ω ad Φ & Υ. dein ad a et b.
b 3, 5, 6 fig. A, B, C, D.
c 3, 5, 6 fig. ab A ad B.
d 3, 5, 6 fig. à C ad D.
e earundem fi. ab A ad C.
f earundem figu. à B ad D.
g 3 fig. E, E.
h 3 fig. F, F.
i 9, 10 figu. ca. 31 d, e, f.

Hominis itaque[a] talus (qui forma canum, ursorum, similiumq́ue animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet) sub tibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Elatior nanque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innititur spectat, insigni admodumq́ue læui prominet[b] tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartę rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est nanq́ue hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatũ. ac[c] prima quidem &[d] secunda ad tuberis latera secundùm ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur:[e] tertia secundùm anteriorem tuberis terminum,[f] quarta autem secundùm posteriorem terminum feruntur. Adeò ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, atque ob id Græcis τετράγωνον, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uerò lateribus duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber[g] sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera[h] utrinque magis protuberat, illi[i] sedi exactissimè conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscurè in latera ducimus. quanquam nos tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quò minus mutuo ingressu tibiæ ossi articulatur.

ticulatur, quemadmodũ in canibus fit, quibus tali quatrio insignius secundum ipsius longitudinem cauatur, magisq́ ad rotulæ, cui funis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori mutuo ingressu canis talus tibiæ iungitur. Ad hæc, præsens tali quatrio non in his solum quæ modò diximus quartæ rotulæ parti respõdet, uerùm uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in furcula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & læuia unctaq́ uisuntur: ita quoque tali tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, læuiq́ cartilagine incrustatum cernitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere,[k] parua amplitudine & superficietenus tantum comprimitur, quòd scilicet inferioris tibiæ ossis appendicis processus interiorem malleolum constituens, & hoc tali latus comprehendens, non admodum amplo[l] spacio læui cartilagine incrustetur. Externum uerò tuberis tali latus[m] ampliter sinuatum, & maiori interuallo cartilagine incrustatũ apparet, ut aptam sedem constituat, cui[n] internum exterioris malleoli latus concinnè congruat,[o] qui magis deorsum, quàm interior malleolus, exporrigitur.

Sinus tali quibus à tibiæ osse & fibula ligamenta assumit.

Quemadmodum uerò internum interioris malleoli latus asperum[p] sinum exigere scripsimus, ex quo[q] ligamentum cartilagineum talum tibiæ ossi colligans pronascitur: ita quoque eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aspero[r] sinu insculpitur, perinde ac externum ipsius tali latus similiter[s] cælatur, ut ipsi[t] ligamentum inferatur ab interno exterioris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad tuberis ipsius, seu quatrionis[u] radicem cõsistens aspera est, ut inibi ligamenta admitteret à tibia principium ducẽtia, & rursus alia in calcem porrigat. At præter eiusmodi asperitatem posterior quoq́ tali sedes,[x] sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hàc pedis inferiora subeunt, uehendis parati.[y] Descendunt autem hàc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi secũdum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorũ ossa inflectit. Atq́ ad hunc modum talus tibiæ articulatur, & tali quoque superior ac posterior sedes, lateraq́ ita se habent.

Sinus quibus tendines deducit.

Tali cum osse cymbam referente articulus.

Tali ad calcem cõtextus.

Ab anteriori uerò ipsius sede, idq́ magis ab huius sedis interno latere oblonga producitur[z] ceruix, quæ aliquousque progressa, in[a] caput rotundum, lubricaq́ cartilagine incrustatum desinit, quod nauicularis ossis alto[b] sinui inarticulatur, contextũ efformãs, cuius beneficio modicè obscuroq́ motu pedem in latera agi circunduciq́ arbitramur. Inferior tali pars, duplici articulo calcis ossi articulatur, illiq́ totus insternitur. ac unus quidẽ articulus in posteriori consistit regione, ubi calcis os amplo latoq́ prominet[c] tubere, amplum profundumq́ tali[d] sinum ingrediente. Alter uerò articulus anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus atque posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo[e] sinu exculpitur, qui cartilagine incrustatus, humiliorem tali capitis[f] sedem excipit. Tali nanque[g] caput nauiculari ossi articulatum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examussim adaptatur.

Sinus inter tali cum calce commissuras apparens.

In horum articulorum medio[h] talus, &[i] calx pariter exasperantur, profundosq́ obtinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissimè connectentia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeò altè cælantur, ut in mundatis ossibus, & postmodum inuicem commissis, magnum inter talum calcemq́ inibi pateat interuallum, in uiuentibus cartilaginosis huiusmodi ligamentis oppletum, quæ adeò pertinaciter talum calci colligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut superiori, qua tibiæ articulatur, uersatilis uolubilisq́ obseruatur.

CALCIS ossis sedes terram spectans.

[k] Calcis os, quod omnium pedis ossium facile maximum est, pariq́ cum talo constat substantia[l] ea parte qua ingredimur leuiter teres, sed tutæ formationis gratia quoque latiusculum existit. uerum interim asperum & inæquale inibi cernitur, idq́ quorundam musculorum occasione. Primũ enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac asperum educit[m] processum, à cuius anteriori sede[n] musculus principium ducit, qui quatuor pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic[o] musculosa substantia enascitur, quatuor particulas deducens, quibus quatuor digitos pollici adducimus. Horum enim musculorum producendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc prominet, terræq́ propinquius quàm reliquum calcis corpus accedit, quo minus illorum musculorum capita inter calcandum comprimantur.

Superior calcis sedes extra tibiæ rectitudinem retrorsum ducta.

Superior calcis sedes,[p] quæ à posteriori tali parte ad posticam usque ipsius calcis sedem ducitur, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil præter exiguam asperitatem commonstrans, in quam tibiæ ossis & tali ligamenta inseruntur, quæq́ à musculorum exortu & insertione, & articulatione libera est. Posterior hæc calcis sedes, tibiæ ossis rectitudinem admodum excedens, in hoc in posteriora educitur, ut tibia opportunè instar perpendicularis lineæ in pedem tanquam in aliam lineam transuersim ductam fulciri possit, utq́ totius corporis robustissimus[q] tendo[r] posteriori calcis parti inseratur. huic etenim depressæ & utcunque asperæ calcis parti tendo implantatur ex primo, secundo & quarto pe

k 5 figur. G.
l 9 fig. cap. 31 g.
m 6 fig. H.
n 9, 11 figu. cap. 31 h.
o confer 1 figuræ cap. 31 E cum Φ.
p 4, 10 fig. cap. 31 k.
q fig. cap. 1 lib. 2 f.
r 5 fig. I.
s 6 fig. K.
t fig. cap. 1. lib. 2 g.
u post B, D figuræ 5.
x 5, 6 fi. L, M. aut 15 muscul. tab. charact. 1, 2, 3.
y eiusdem tabu. D, E. O, P. musculos notant.
z 3, 4, 5, 6 figura N.
a earũdem figur. O.
b 11 fig. k.
c 7, 8, 9 figur P.
d 4 fi. Q.
e 7, 8, 9 figur. R.
f 4 figu. S.
g 4 fig. O.
h 4 fi. T, T.
i 7, 8, 9 fig. V, V.
k 1, 2 figuræ Δ. & tota 7, 8, 9 fig. integrarum autem 2, 3 figura a.
l 2 figur. X, Y, Z.
m 2 figu. Y, Z. & 8 fig. Y. 9 autem figuræ Z.
n 14 musc. tabul. Θ.
o 14 musc. tab. λ, μ. & 15 tab. N.
p 7, 8, 9 fi. ab a ad b.
q 13 muscu. tabul. λ. aut 14 tab. tendo ex n, o, q cõflatus.
r 2, 8, 9 fi. c.

to pedem mouentibus muſculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, & equis, poſterior hæc calcis oſſis ſedes ex abundanti ſinum quendam oblongum ſibi uendicat, quo tendo is tutò uehitur, qui in illis animalibus ſecus ac in homine latum tendinem plantæ cuti ſubnatum procreat. Cæterum calcis lateru͂ quæ ampliter ſunt depreſſa lataq;,[s] internum latus læue & inſigniter ſinuatum conſpicitur, ut aptam conſtituat ſedem muſculorum tendinibus hàc pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latus tutiſsimò reflexis. Deducuntur autem hàc, præter præcipuam pedis inferiora petentem [t] uenam, & [t] arteriam, & [u] neruum [x] tendo quinti pedem mouentis muſculi: & [y] tendines duorum muſculorum, qui ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potiſsimum ad poſteriorem proceſſus calcis ſedem conuoluuntur, cui Natura [z] ſinum inſculpſit tali caput excipientem, & anteriorem tali cum calce conſtituentem articulum. Adeò ut is proceſſus in internum pedis latus protuberans, internum calcis latus impenſe ſinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans poſterioris calcis ſedis [a] internu͂ latus hunc quoq; ſinum ampliter auget. Id enim in hoc inſignius prominet, ut [b] muſculus ab illo enaſcatur, cuius beneficio pollex introrſum à cæteris digitis abducitur. Externum autem calcis [c] latus non ſinuatur, ſed aſperum & inæquale ac excarne eſt, ſi modo humiliorem ipſius [d] ſedem exceperis, quæ [e] muſculum educit paruum digitum à cæteris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior huius lateris [f] ſedes aliqua ex parte læuis, modiceq; admodum in ſuperficie ſinuata cernitur, & tendinibus cedit ſeptimi & octaui [g] muſculorum pedem mouentium, qui ad poſteriorem [h] externi malleoli ſedem reflexi, ſecundum hanc calcis regionem porriguntur. Cæterum calcis anteriorum partium,[i] ea quæ è regione magni digiti habetur, & proceſſus modo in internum calcis latus excedit, talo quemadmodum antea diximus articulatur, nulli interim alteri oſſi contigua. At calcis anterior [k] pars minimo digito ſitu reſpondens, in anteriori ſua facie læuis eſt, & lubrica cartilagine incruſtatur, depreſſo amploq; prominens capite, quod oſſis teſſeram imitantis [l] ſinui coarticulatur. qui ſimiliter lubrica obductus cartilagine, duntaxat ſuperficietenus inſculpitur, eaq; commiſſuræ ſpecie hic articulus perficitur, quam ἀρθρωδίαν Græcis uocari diximus.

[m] Nauiculare ſeu nauiforme os, poſteriori quidem ſede admodum profundo donatur [n] ſinu: unde etiam à cymbæ imagine σκαφοειδὲς Græcis nuncupatur. Sinus iſte (uti prius dictum eſt) tali [o] caput excipit. Anterior oſſis cymbæ comparati ſedes lubrica cartilagine incruſtatur, & tres admodum leuiter prominentes commonſtrat [p] ſuperficies, tribus tarſi [q] oſſibus, quæ ipſi articulantur, paratas, adeoq; modicè protuberantes, ut num ſinus, num capita ſint, penè dijudicare nequeas. Harum ſuperficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis duabus amplior eſt, & inſigniùs quàm illæ ideo prominet, quòd tarſi os ipſi coarticulatum maius & amplius ſit, & profundiùs quoque ſinuetur alijs duobus tarſi oſſibus, quæ reliquis duabus oſſis cymbam exprimentis ſuperficiebus committuntur. Læues has, adeoq; obſcurè protuberantes ſuperficies, diſſectionum periti cubos uoca͂t, quoties tria tarſi oſſa cubis eius oſſis quod cymbam refert coarctari docent. Superior huius oſſis [r] ſedes gibba, & quodammodo rotulæ modo orbicularis eſt, eam obtinens figuram, quæ pedi hac in ſede fuit optima, iniurijsq; ferendis pertinacior. Atque hæc ſedes uniuerſa utcunque aſpera eſt, quò fœlicius ligamenta educat, id os talo & tarſi oſſibus connectentia. Inferior oſſis cymbæ ſimilis [s] ſedes utcunque ſima uiſitur, ut hac parte cauitatem pedi magnopere neceſſariam adaugeat. Verum hæc oſſis pars, ſuperiori parte aſperior ac inæqualior cernitur: quòd hinc ualidiora ligamenta, quàm ex ſuperiori enaſci debuerint. Præterea inferior hæc ſedes iuxta internum ipſius latus [t] ſinum exigit, ad quem ſexti pedem mouentis [u] muſculi tendo appoſitiſsimè reflectitur. Nauiculari itaq; oſſi, ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os co͂ſiſtit. quæ autem adhuc in pede recenſenda ſuperſunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correſpondent: cuiuſmodi tarſi ſunt oſſa, brachialis oſſibus conferenda.

Vocatur autem Græcis ταρσὸς quatuor pedis [x] oſſium ſeries, quorum tria nauiculari coarctantur: quartum uerò, quod teſſeræ aſſimilatur, calci. Quamuis interim Græci ſubinde tarſi nomen non his ſolum oſſibus accommodent, uerum uniuerſam pedis ſuperiorem partem eo nomine plerunque intelligant: uti Galenus in libris de Adminiſtrandis ſectionibus perpetuò facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosq; ſecundum tarſum ferri ſcribens, quæ per pedis ſuperiora exporrigu͂tur, digitosq; accedunt. Latinorum quamplurimi hanc oſſium ſtruem plantam quoque nuncupant. uerum quando plantæ nomen latiùs patet, non ineptè tarſi nomine, dum aptius ſeſe offerat, mihi utendum duxi. Tarſi igitur ad [y] brachiale conſtructionis proportio non eſt obſcura. ex quatuor enim oſſibus tarſus, ex duplicatis autem brachiale co͂ſtituitur. Ex pluribus nanq; & minoribus particulis apprehendendi organu͂ componi debuit. ex grandioribus

Internum calcis latus quale.

Externum latus.

Anterior calcis pars.

OSSIS CYMBAM REFERENTIS ſinus.

Anterior oſſis ſedes, & tres ipſius planæ ſuperficies.

Superior ſedes.

Inferior.

Quibus pedis oſſibus in manu nullum reſpondet.

TARSVS.

s 2,8 fig. d, e. ac e ſinuatam indicat ſedem. t ultimæ li. 3 figuræ δ. u ultimæ li. 4 figur. ω. x 14 muſc. tab. κ. y 14 tab. ς, ν. z 7,8,9 figur. R. a 2,8 fig. Y. b 6 muſc. tab. χ. c 1,7,9 fig. f, g. d 2,9 fi. Z. e 2 muſcu. tab. π et 14 tab. ς. f 1,7,9 fig. g 6 muſcu. tab. φ, dein ψ. h 6 tab. ω. i 7 figu. h. k 7,9 fig. i. l 13 figu. x. m 1,2 figu. ⊕, et tota 10 & 11 fig. integrarum autem b cu͂ Ω, et d, e, f. n 11 fig. k. o 3,4 fi. O. p 10 figu. l. m, n. q 1,2,12,13 fig. charac. 1,2,3. r 11, fi. o, p & 10 fi. o. s 10 fig. q, r. et 11 fi. q. t 10,11 fi. q. u 3 muſ. ta. ψ. x 1,2,12,13: fig. charac. 1,2,3,4. integraru͂ fi. d, e, f, g ad b, c, et h, h. y figuraru͂ 25 cap. charact. 1,2,3,4,5,6,7,8.

Tria tarsi ossa interiora.

Quartum & extimum os.

dioribus uerò paucioribusque, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora planis quodammodo [z] superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia χαλκοειδῆ appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu tesseræ forma (quum quasi octo habeat latera) κυβοειδὲς uocatum est. Atque unum ipsius [a] latus posterius est, quo [b] calci committitur: [c] secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij [d] ossibus coarctari docebitur. [e] tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur. [f] quartũ pedis exterius respicit latus, uixque lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. [g] quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. [h] sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, cæterisque lateribus longè inæqualius, & priuatim oblongo quodam [i] sinu donatũ, ad quẽ maxima Naturæ solertia septimi pedem mouentis [k] musculi tendo reuoluitur. Quia uerò aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inæqualia sunt, & non ad amussim tesseræ imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellarũt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis [l] osse indiderunt, id πολύμορφον uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terræque innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumque constituant. [m] Tarsi ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quæ in medio habentur multò maiora sunt. atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referenti nectitur, quemadmodum & cubum referens intimo osse grandius quoque uisitur. Quin etiam os cubum referens posterius, ad calcem scilicet, uergit: intimum uerò os antrorsum uersus pollicem multo magis, quàm cætera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur nõ adeò antrorsum, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbicularemque efformant, inferiorem uerò cauam simam'ue, quemadmodum & pedi ex usu esse nemo nõ nouit. Duo media cunei accedunt imagini. quà enim pedis superiora spectant, lata orbiculataque nonnihil sunt: quà uerò plantam cõstituunt, non secus acuta uisuntur, quàm si cuneorum ritu inter intimum & extimum tarsi ossa hæc inijcerentur. Deinde tarsi os ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quàm secundũ tarsi os intimo commissum, quòd ipsius huc deducto [n] processui tendo quinti pedem mouentis [o] musculi ualidissimè inseratur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem cõmittuntur, tota connexus amplitudine leui lubricaque cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima. quippe in reliqua parte nonnihil mutuo distant, cartilaginosorum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

Tarsi ossium formã et quantitatem uariã esse.

z 13 fig. s, t, u. — a 13 fig. x. — b 7 figu. i. — c 12 fi. α, β. — d 1 fig. IIII, V. — e 12, 13 fi. γ. — f 12, 13 fi. δ. — g 12, 13 fi. ε. — h 2 fig. ζ, η. 13 fig. ζ. — i 2 figur. η. — k 15 muscu. tab. V, X. — l 8 fig. ca. 6. — m Confer inuicẽ tarsi ossa primæ fig. cũ 2. & rursus duodecimæ cum 13 figuræ. — n 13 figu. θ, — o 15 musc. tabu. D, E. dein c, d.

PEDII historia.

Tarsum subsequitur pedis [p] pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie στῆθος, alij uerò Græci πέδιον, Latini plantam, & nõnulli pecten, uestigiumque appellant. Cæterũ quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumque descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profectò, & hîc quoque à Græcis nomen mutuare. est enim & planum (quo nomine alij πέδιον uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditum. Pedion igitur manus [q] postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quàm quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollici perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quinque uerò pedij ossa pari articuli connexu tarsi ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maximè conuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa [r] tarsi ossibus læuibus & in superficie tantũ protuberantibus capitibus coarctatur, tam obscurè prominentibus, ut meritò planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulari dixeris. & pedij quidem os pollici præpositum intimo tarsi cõmittitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur. duo autem reliqua ossi cubum referenti coarctantur: [s] quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodũ articuli, quo postbrachialis os minimũ digitum sustinens brachiali nectitur, externo lateri [t] officulum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede [u] officulum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porrò quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur.

Pedium quinque ossibus cõstare.

Pedij ad tarsum coarticulatio.

p 1 figur. I, II, III, IIII, V. integrarum uerò fig. h, h. ad d, e, f, g, ac i, i. — q 1, 2 fi. ca. 25 I, II, III, IIII. — r sedes in tarso seriatim notantur ι, κ, λ, α, β. — s 2 fig. cap. 25. charac. III, IIII, ad 8. — t 1, 2 fig. ca. 25 N. — u 1, 2 fig μ.

x 1, 2 figur. 2, 3, v. y 15 musc. tab. L. z 1 fig. cap. 127 C. dein D. ac insuper illinc digitorũ reliquam pete articulationem. a 1, 2 fi. s, g. b 2 figu. π. c 15 musc. tab. V, X, dein Y. d 2 figu. φ. e 15 muscu. tabul. d, dein b. f 1, 2 fig. A, z. integrarum autem i, i ad b, b. g 1, 2 figur. s, t, v. h 1, 2 fi φ. x. i 2 fig. ψ, ω.

Pedij ossa illic ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaq; sunt, & aliqua ex parte planis læuibusq; superficiebus per arthrodian inuicem coarctantur. Quà autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora fiunt, atque in illorum medio [x] interualla efformant, quibus [y] musculosa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atq; ut pedij ossa illi substantiæ aptiorem sedem porrigant, non adeò acuta tenuiaq; superiori parte, atque ea qua terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulãtur, omni ex parte postbrachialis [z] ossibus respondent, & appendice donata in rotundum [a] caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollici præpositũ, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terræ contermina, [b] processum exigit, cui septimus pedem mouentium [c] musculus inseritur. Atque simili quidem occasione pedij os minimum suffulciens digitum, quà tarso articulatur insignem commonstrat [d] processum in externum pedis latus excedentem, in quem octaui pedem mouentis [e] musculi tendo insertionem molitur.

Pedij ossium interualla.

Ad digitos articulatio.

Pedij ossa [f] digiti subsequuntur, qui ex ternis [g] ossibus omnes ad eorum quæ in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum [h] osse extruitur, ut anterior pedis concauitatis sedes firmius terræ innitatur, ad quod etiã plurimum iuuant magna [i] ossicula, quæ quum ossa sesami semen referentia persequerer, ad primum pollicis internodium reponi dictum est. eo enim Capite non minus de manus quàm pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quòd uerò pes à summa manu uno osse uincatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclusis quæ sesamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, talo, nauiculari ossi, quatuor tarsi ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atq; id Galeni nomine hîc addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, pedem hominis multis ac paruis ossibus nõ secus ac summã manum efformari) scribit, pedi non aliter quàm extremæ manui uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut præter id os, alia quatuor tarsi recensere. quemadmodum sanè facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbæ assimilatur articulari tradit. Sed hæc de omnibus humanæ fabricæ ossibus sint satis: & nunc ungues ac cartilagines, quæ adhuc reliquę sunt, recẽseamus. si modò omnia, quæ corpus firmant, & suffulciunt, sustinentq;, hoc libro, uti institutũ fuit, absoluenda ueniunt.

PEDIS DIGITI.

Pedem à manu summa uno osse cõtra Galeni placitum superari.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIIII.

HIS duabus figuris unguem ita expreßimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad sceleti præparationem cocta, aut pede, diuelli consueuit. Ac dextra quidem figura characteribus insignita, internã unguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim unguis gibbum ostendente. Quin & A hîc unguis sedes indicatur, ante consectionem apparens. B uerò sedes insignitur, quæ mollis est, nullibiq; detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

MANVVM pedumq; digiti unguibus ideo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digiti enim suis partibus carneis, quibus in extremo donãtur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterq; à se cogẽtia, digiti sine unguium adminiculo nequeũt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebimus, tunc reflectitur subuertiturq;, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pleraque deinde commoda ex unguibus, si neque summitatibus digitorum superiores, neque ijsdem inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellicare, aut excoriare, aut euellere oporteat. Cæterum summus rerum Opifex iustissime unguium (qui & munimenta uulnerantium conquassantiumq; censentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quàm nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimũ reflecti reclinariq; possent, at rumperentur promptißimè, non secus quàm alia quæ dura fragiliq; constant temperie. Itaq; securitati simul & robori rerum Opifex prouidens, illos mediocriter duros extruxit, ut neq; usui cuius gratia creati sunt, quicquam incommodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus inciden-

Cur digiti unguibus donentur.

Vnguium naturam esse iustam.

Vnguiũ nexus. tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quacp occasione afficiantur. Ob eandem hanc causam gibba cõstant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cõparentur. Quò minus uerò suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum superiori termino colligantur. Quoniam autem carni cuticp illos connasci operæprecium fuit, hæc extrinsecus uniuersæ radici circũdatur, illa interius usquequacp subnascitur. In radicem ipsam, *Li. 2 de Admi nist. dissect.* non modò arteriam uenamcp, sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque ungues ex his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non solum duos [a] neruulos ad unguium usque radicem ferri, sed eosdem cum [b] uenis sub unguibus quocp ad digiti extremum repere. ungues autem interim sensus omnis expertes esse arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretione gigni censent, sententiæ accedo. Quòd uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmodum in hortis alueoli, in unguibus non dispensentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satius enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementũ admittere, quod potius in longum quàm latum & profundum assumunt.

a manus 2 figuræ cap. 11 lib. 4.
b manus figuræ cap. 6 lib. 3.

DE PALPEBRARVM CARTILAGInibus. Caput XXXV.

HAC figura superioris inferiorisqꝫ palpebræ cartilaginem à reliquis partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis characteribus insigniuimus.

VTRIQVE palpebræ, tam inferiori quàm superiori, una contigit cartilago, utcuncp mollis & longa, in palpebrarumcp extremo quà illæ inuicem conniuent, locata & inter cutem & membranulã palpebras intus succingentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illacp tanquam in durius quoddã solum inserti eriguntur. Ideo enim cartilagines hæ (quas ab illa pilorum serie, remorumcp in longis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine ταρσὸς uocamus) potissimum creantur, ut pilos illos erectos, necp cæterorum pilorũ modo flaccidos dependentescp contineant. dein etiam creantur, ut [a] musculorum palpebras mouentium implantationi subseruiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explicantes docebimus.

a fi. cap. 10 li. 2 A, b, C, D, e. ac 3 muscul. tabul. C, D.

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius formam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

QVIS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyriscp usus censeatur, quibuscp nominibus auris sedes donetur, in auditus organi constructionis sermone libro septimo exequendum est. hîc autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut cute uestita auris corpus instar uanni cõstituat, idemcp commodè sustineat, & erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenuis, tanto semper à capitis osse uersus auris extrema mollior euadẽs, quãtò auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentem, neque erigi neque suffulciri oporteat. Porrò ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hęreat, crassior. Enascitur enim ex orbiculo [a] foraminis auditus meatui in temporis osse cælati. cuius circunferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginẽ educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriorem aliquam osseamcp cartilaginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat quidem commodè: & interim adeò mollis sit, ut occursantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quàm si osseæ essent, reddat.

a 2 fig. cap 12 4.

DE NASI CARTILAGINIBVS.
Caput XXXVII.

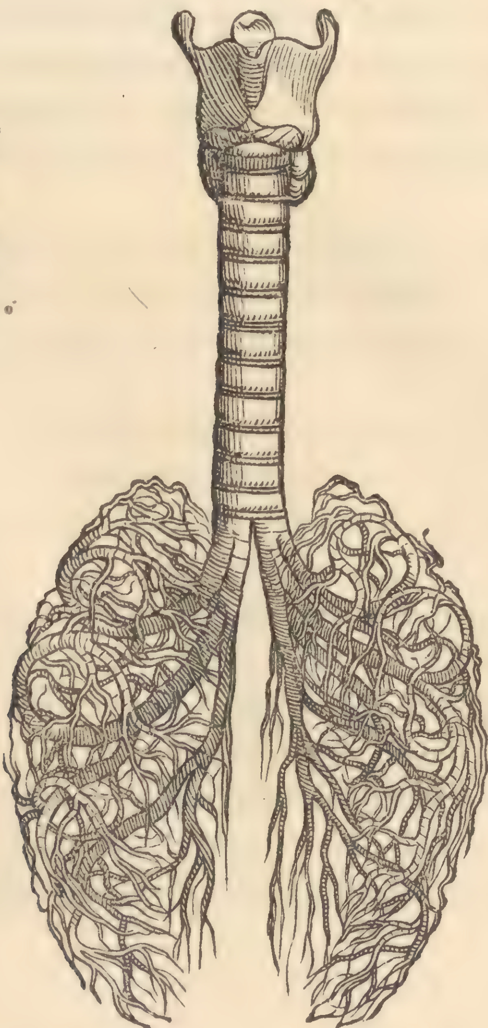
QVANQVAM nasi cartilagines tactu ante sectionem debitè dignoscantur, nihilo minus tamen, quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L utcunque proponit.

ERVM opificem terminum extremumque nasi cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatã diximus, quadrupedum nasi extremum ferè comprobat, quod minori amplitudine, quàm hominis nasi terminus cartilagineũ existit: qui etiam extra reliquam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominet.
a 1 fig. cap. 9. ab f ad e. Ab inferiori itaque nasi ossium [a] sede, qua hæc aspera & latiora, quàm superiori [b] sede sunt, duæ enascuntur cartilagines, quæ deorsum in anteriora
b eadem fi. à Z ad Y. exporrectæ, inuicemque cõiunctæ sensim molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi
c eiusdem figur. O. ossium inferiori sede ad nasi terminũ apicemque pertinet. Ab osseo autem [c] septo narium foramina dirimente, quod octaui Capitis [d] ossis partem esse suprà cõmemorauimus, alia enascitur car-
d 8 fi. ca. 6. A, B. A. tilago, mollis quoque, ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antrorsum procedens, internæ duarum primarũ cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi
e 2 fig. cap. 12 O, O. foramina interdiuidit, quemadmodũ ossium illud septum ipsa [e] foramina inibi disiungit, quà super palati regionem, à naso ad fauces usque ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus aliæ duæ, utrinque nimirum singulæ accedunt, quę magis adhuc aliis cartilaginibus ligamentorũ naturæ participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilagines hæ internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæque motu donãtur uoluntario, cuius ope sursum deorsúmque, & introrsum extrorsúmque uellunt, propriis
f 3 musc. ta. F. 4 tab. K. in hoc donatæ [f] musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresque partes in nasi lateribus consistunt, ac nasi alæ nuncupãtur, quòd quasi alarũ modo nares occludant, reserentque, ita homini inter respirandũ insignem usum præbentes. At quũ hę nasi cartilagines uel solo tactu cognosci possint, nõ est quòd prolixiùs earũ naturã exequar: utcunque etiã uel solius Gallici morbi nomine (qui has crebrò infestat) ipsarũ structuram medicis nõ oscitanter expendendã duxerim.

DE ASPERAE ARTERIAE CARTIlaginibus, ac quid Græcis in hac γλωττὶς & ἐπιγλωττὶς nuncupetur.
Caput XXXVIII.

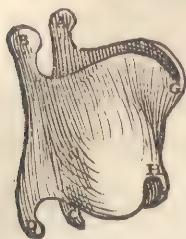
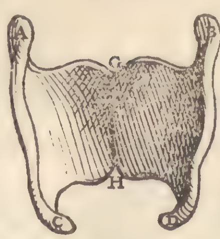
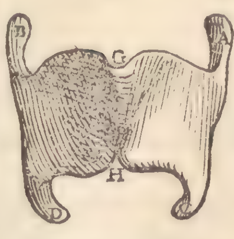
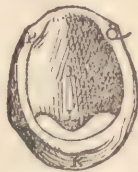
PRIMA TRIGESIMI OC-
taui Capitis figura totius asperæ arteriæ ab omnibus partibus liberæ anteriorem faciem exprimens.

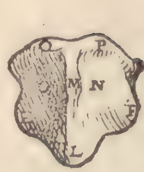

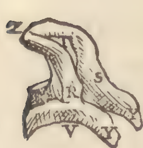
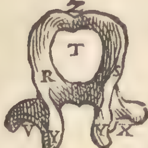
SECVNDA
FIGVRA, A-
speræ arteriæ caudicis posterior facies delineatur. ab re enim fuisset, & huic figuræ, quemadmodum primæ, ramorum in pulmonem substantiam pertinentium seriem appingere, quũ illam prima figura abundè oculis subiiciat.

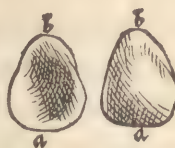
TERTIA. IIII. V. VI. VII. VIII.

IX. X. XI. XII. XIII. XIIII. XV.

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPONVNTVR figurarum, & earundem characterum Index.

HARVM figurarum prima, quæ tertia inſcribitur, primam laryngis cartilaginem, quã quia ſcutum refert, ſcutiformẽ quoq; uocabimus, ex dextro latere expreſſam oſtendit. Figura autem quæ Quarta ordine eſt, eiuſdem cartilaginis internam ſeu poſteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa ſeu anteriori facie delineatur. Sexta, ſecundæ laryngis cartilaginis anteriorem commonſtrat faciem. Septima ſecundam laryngis cartilaginẽ ex dextro latere expreßam continet. Octaua ſecundam laryngis cartilaginem poſteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiæ cartilaginis anterior ſedes occurrit. Vndecima, eandem cartilaginem poſteriori facie oculis ſubijcit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem ſedem oſtendit, qua id laryngis amplitudinem ſpectat. Decimatertia ſuperiorem laryngis operculi ſedem continet, quæ palatum reſpicit. Decimaquarta, unam aſperæ arteriæ trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externáue facie uidendam obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem poſteriori facie proponit, quæ internam aſperæ arteriæ amplitudinem ſpectat.

A, B 3, 4, 5 *Duo elatiores ſcutiformis cartilaginis proceſſus.*

C, D 3, 4, 5 *Duo humiliores eiuſdem cartilaginis proceſſus.*

E, F in 8, in 7 uerò duntaxat E. *Secundæ cartilaginis ſedes, quibus inferioris ſcutiformis cartilaginis proceßus coaleſcũt.*

G, H, 3, 4, 5 *Hac ſede ſcutiformis cartilago arctiſsima breuiſsimaq; uiſitur, ſubinde lineam oſtendẽs quæ dextram cartilaginis partem à ſiniſtra inſtar duarum cartilaginum dirimit.*

I 6, 7 *His ſedibus ſecundæ cartilaginis regio ſpectatur, laryngis internam amplitudinem reſpiciens. Reliquis autem ſedibus, quæ his tribus figuris conſpiciuntur, exteriorem laryngis regionem ſeu amplitudinem conſtituit.*

K, L 6, 7 *Inferior ſecundæ cartilaginis ſedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quæ tactu ſub ſcutiformi cartilagine percipi poteſt. L uerò poſteriorem inferioris huius ſedis regionem indicat, deorſum proceſſus inſtar eductam, ac in octaua etiam figura L inſignitam.*

M 7, 8 *Linea ſpinæ modo in poſteriori ſecundæ cartilaginis ſede protuberans.*

N, O 8 *Sinus in poſteriori ſecundæ cartilaginis ſede, ad lineæ illius M notatæ latera inciſi.*

P, Q 6, 7, 8 *Duo ſecundæ cartilaginis tubercula, ſeu capita, ſinus tertiæ cartilaginis ſubeuntia.*

R, S 9, 10, 11 *Duæ tertiæ cartilaginis partes.*

T 9, 10, 11 *Hæc tertiæ cartilaginis regio uacua eſt, ac duntaxat membraneis ligamentis tunicisq; laryngis occupatur.*

V, X 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis ſedes, quibus ſecundæ cartilagini articulatur.*

Y, Y 9, 10 *Tertiæ cartilaginis proceßus, qui lingulam laryngis efformant.*

Z 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis regio, illi ollarum uaſorumue parti aßimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.*

a 12, 13 *Laryngis operculi baſis, quæ ſcutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.*

b 12,

b 12,13 *Apex, seu in posteriora introrsumq́ uersus dorsum maximè procedēs laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modò explicatas, huc comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponendæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter cæteras autē, illas opportunè non minus quàm si hîc locarentur inspicies, quæ illarū figurarum tres postremæ habebuntur, quibus laryngis lingulæ seu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratissimè, delineatur.*

a tota 1 et 2 fi. dein fig. ca. 9 lib. 4 H, I, K, L, M, M· LICET sextus liber cordi respirationisq́ organis dedicandus,[a] asperæ arteriæ naturā diffusè pertractabit, in præsentia tamen ipsius cartilagines explicandæ ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absoluamus, ac ne quicquam osseum cartilagineumq́ hîc nō expressum, à musculorum enarratione in sequēti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursus educat. Neq́ solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerùm etiam principalissimum uocis esse organum attestabimur, exactè ipsius substantiæ naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membraneis uinculis, simplicibusq́ membranis seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriæ (quod laryngem potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primùm tribus constituitur cartilaginibus. quarum[b] prima maxima amplissimaq́ & anterior est, foris quidem gibba, intus autē sima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in prælijs usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atq́ hanc ob causam dissectionū periti eam θυρεοειδῆ, uulgus autem scutalem & peltalem appellarunt. ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut cartilaginem scuto similem in sermonis contextu perpetuò uocabimus: nisi etiam hanc primam cartilaginem appellare uisum fuerit. Ista in homine superiori sede amplior quàm inferiori conspicitur, secus multo quàm in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusq́ in acutum quàm hominis larynx, antrorsum exporrigitur. Quòd tamen ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi respondet.[c] Suprà enim[d] infraq́ ex suis lateribus binos educit processus, utrinq́ singulos. ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membraneis uinculis ossis υ referentis humilioribus[e] lateribus[f] alligantur. Inferiores autē scutiformis cartilaginis processus,[g] lateribus secundæ cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntq́. Scutiformis hæc cartilago uiris quàm mulieribus antrorsum magis prominet, tactuiq́ magis exponitur: & subinde gemina, idq́ potissimū in uiris obseruat. In ipsius enim[h] medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeq́ antrorsum extuberat, secundùm suam longitudinē crebrò linea ducitur, quæ ad amussim à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuò commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sanè hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirū nanque est, quàm boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamq́ affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud secus profectò, quàm si machina quæpiam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus tanquā duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi posit.[i] Secūda cartilago minor prima, maiorq́ tertia est, ac maxima sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponit, quà cibi[k] uia (quam stomachum cum Græcis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posteriorīq́ eius parte supplet. Ima enim ipsius[l] sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis[m] amplitudo exactè leuis est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat[n] linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Hæc duos huius cartilaginis[o] sinus dirimit, in quibus duo figuntur[p] musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiā inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo desinit[q] tubercula oblonga, & utrinque singula, quæ tertiæ cartilaginis[r] finibus inarticulari mox audies. Secunda autem hæc cartilago primæ ad eum modum committitur, quem suprà exposui, quando humiliores primæ cartilaginis processus ipsi connasci dicebam. Vt uerò firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modicè[s] extuberat, crassiorq́ est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

Marginal notes (left): b tota 3, 4, 5 fig & figurarū ca. 40 lib. 2, g & h. — c 3, 4, 5 fig. A, B. d earundem fi. C, D. — e 1, 2 fi. cap. 13. E, F. — f 2, 3 fig. ca. 21 lib. 2 C. — g 3 fig. E, F. & 7 fig. E. — h 1, 2, 3 figu. G, H. — i tota 6, 7, 8 fig. & figurarū ca. 21 li. 2 i deinde h. — k 2, 3, 5 fig. cap. 21 lib. 2 H. & 14, 15 lib. 5 figur. A, B, C, D. — l 6, 7 fig. K, L. — m 6 figu. I. — n 8 fi. L, M. 7 fig. M. — o 8 fi. N, O. — p 6, 7 fi. ca. 21 lib. 2 P. — q 6, 7, 8 fi. P, Q. — r 10 figur. V, X. — s 8 fig. E, F.

Marginal notes (right): *Vbi asperæ arteriæ natura pertractabitur.* — PRIMA LAryngis cartilago. — SECVNDA laryngis cartilago.

qui primæ cartilaginis processum ualidissimè excipit.[t] Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis uisitur, deorsum magis, quàm reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta. idq;, ut[u] musculi ex remotiori sede initiũ ducerent, qui rectà per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inseruntur. Huic cartilagini nullum nomen inditũ est, ac iccirco peculiari nomine nobis Innominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulò eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemq; hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarũ anulo, quem sagittantes dextro pollici imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustiùs trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secũdæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni utcunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere.

t 6,7,8 fi. L.
u 6 fi. cap. 21 lib. 2 P.

TERTIA *laryngis cartilago.*

[x] Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀρύταιναν & ἀρυταινοειδῆ uocarũt, quòd quum integra adhuc est, & membrana tunicáue asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti simillima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi nanq; ollarũ oris sedi aptius congruit, quàm ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conspicimus. siquidem & eiusmodi situlis seu uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vtcunque sit, tertiam laryngis cartilaginem unicam simplicemq; omnes dissectionum professores descripsere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur[y] cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membranæ, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis[z] lateri, altera uerò sinistro innititur,[a] sinum læuem & altè satis cælatum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaq; articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcq; cæteris laryngis cartilaginibus maximè mobilis existat. Vtriusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum[b] processum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uerò harum cartilaginum[c] partes sensim à basi inuicem[d] dehiscẽtes, ac dein tenuiores molliores'q;, & adiposæ redditæ, mutuò uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistræ cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis[e] sedem extruit, quæ illi uasorum parti congruit, qua aquam manibus affundi suprà commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeò mollis flexilisq; est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorsum reclinetur, asperamq; arteriam adeò exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertia hæc cartilago gemina sit, duabusq; cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiaq; nuncupabitur, quò minus illorum placita qui cartilagines numerarũt potius, quàm descripserunt, plus æquo turbare uidear.

x tota 9, 10, 11 fi. & figurarum ca. 21 li. 2 l.
y 9, 10, 11 fig. R, S.
z 6, 7, 8 fi. Q, P.
a 10, 11 fig. V, X.
b 9, 10 fig. Y.
c 9, 10, 11 figur. Z.
d 10, 11 fig. T.
e 3, 9, 10, 11 fig. cap. 21 lib. 2 l.

LARYNGIS *operculum.*

His tribus igitur laryngis cartilaginibus, [f] alia quædam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorsum curuata[g] basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem. hinc introrsum[h] procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine cõnexus efformat. Trianguli uerò uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producitur. Corpus hoc quà palatum respicit, gibbum est ac mollius: quà autẽ laryngi innititur, cauum simumq;, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguiq; obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert. quà uerò scutiformi cõmittitur cartilagini, etiam multa abundat adipe, neq; inibi adeò durum atq; in sui medio cernitur.

f tota 12, 13 fig. & 3, 4, 5, 6, 11 figu. cap. 21 lib. 2 L.
g 12, 13 fi. a.
h earundẽ fig. b.

Laryngis lingula, seu rima et præcipuum uocis organũ.

Pleriq; corpus hoc præcipuũ uocis organum esse putarunt, id temerè γλωττίδα & ἐπιγλωττίδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnãtes, diuersasq; prorsus partes, ueteribus illis Anatomes professoribus significauerint. γλωττὶς enim laryngis[i] rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis[k] processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi nanque eiusmodi rimam γλωττίδα seu lingulam uocarũt, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinũ laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus.[l] Cæterum ἐπιγλωττὶς nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulæ impositũ, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quòd uerò id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Celsus etiam hæc perperam (uti sanè quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

i 11 fig. cap. 21 lib. 2 c dein 12, 13 fig. d.
k 9, 10 fig. Y, Y.
l Confer L cum c fi. 11 cap. 21 li. 2.

lauit, non expendens id Graecis ἐπιγλωττίδα fuisse appellatum, quòd illi laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem'ue esse, quam lingulæ conferri possimus. nam operculum hoc etiam humanæ linguæ imagini satis accedit. Quinetiã Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττίδα lingulã uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculũ: non autẽ eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocarunt, & quæ principalissimũ uocis instrumentum meritò censetur. Vt modo prætereã, quoties apud Galenum, tum Interpretũ, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uitio, γλωττὶς pro ἐπιγλωττὶς, ac rursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hîc nanque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ[m] cartilagines, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unà cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuũ erit, rationem ac modum subijcere, quo ossa & cartilagines ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, qua semper post partium descriptionem, illarum secandi artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subijciam.

Lib. 3 de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipuè in 8. Lib. de Vsu part.

m tota 14, 15 figur.

Reliquæ cartilagines asperæ arteriæ C similes.

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPORIS ossa & cartilagines inspectioni præparentur. Caput XXXIX.

CONSVEVERVNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad solos syrupos scribendos, hominibusq; imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asseruantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel aliàs mortuũ cadauer, magna ex parte primùm carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, exsecare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcam calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum octiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuio, ut calx unà cum marcescentibus iam carnium reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaq; ossa colligantia (quorum interuentu hærerent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hacq; aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis æstu resiccata, ossiũ articulos in eo positu continerent. Verum hęc præparandi ratio præterquàm quòd molesta, sordida, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quòd scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeò sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accõmodet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hactenus medicinæ candidatis nostræ artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studiosorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorũ demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi nanq; asserebant, illa solum è corporibus in aquarũ gurgitibus (si dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis discenda esse. quasi uerò quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusq; hac ratione corruptis disci posit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quàm ipsi iecoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoq; satis ineptè proponebãt, interim à cæteris corporis partibus abstinẽtes. Cæterum quo'nam pacto aliæ corporis particulæ sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modò subijciã, leui negocio adaptabis, si discendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studioso Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, qualecunq; id sit (quamuis tamen morbo emaciatum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manũ esse curabis, unà cum magno grandiq; lebete, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuium mulieres igni adhibent. is nanque coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa inijcientur. Præterea & ampla papyrus in assere distendetur, ut huic asseri cartilagines nõ elixandæ applicari, seriatimq; imponi possint.

Ossium in calce macerandorum, ac dein in flumine emundandorum ratio.

Ossium per coctionem parandi modus. Tum alibi sæpius, tum maxime lib. 3 de Administ. dissect.

poſſint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, ſectionem tentabis, ad caluariam uſque penetrantem. Ad huius deinceps ſectionis orbiculum, ſerra caluariam diuides, parum ſolicitus, etiam ſi cerebrum uities, aut paulo humilius elatiuſue caluariam diuidas. quandoquidem nunc duntaxat oſſa ac cartilagines intueri ſeruareꝗ propoſitum eſt. [a] Diſſecta igitur caluaria, cerebrum ſolis manibus ex ipſa euulſum, uaſi inijciendum eſt, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranque aurem proximè à temporum oſſe abſectam, ſeorſum in aſſerem, cui cartilagines adhibentur, collocato, unà cum palpebris & naſi extremo, quod cartilaginibus conſtat, quæ uiciniſsimè ab illis quibus cõmittuntur oſſibus ſimul cum cute ſunt reſecandæ. Deinceps maxillam inferiorem à ſuis cum capitis oſſibus connexu liberabis, ac cartilagines, quas priuatim in ipſius cum capite articulis haberi diximus, cultellulo à ligamentis articulum continentibus diſſecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt ſeriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis ſi uoles muſculorũ applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, cauendũ eſt, ne os *υ* referens aut laryngem corrumpas, ſed integram laryngem cum eo oſſe, & lingua, & ſtomachi aſperæꝗ arteriæ portione ſimul è faucibus auferas, ac aſſeri illi non aliter emundatã cum auribus imponas. Iam à pectoris oſſis mucrone ad pubem uſꝗ ſectionẽ molieris, ad omentum uſꝗ penetrantẽ. cui deinceps aliam ſectionem, quæ tranſuerſim à dextro ilio ad ſiniſtrum pertingat, adiunges, & abſque delectu omnia quæ peritonæo cõtinentur, laniorũ more euelles, ea uaſi inijciens. Abdominis cutem unà cum muſculis obiter ab oſſibus diſſecabis, & ſanguinẽ ſpongijs excipiens, eum in uas exprimes. modò à iugulo ad pectoris oſſis uſque mucronem, adeò profundam duces ſectionem, ut illa ad pectoris uſque os penetrante, ſimul cum cute muſculos thoraci inſtratos, à coſtarum oſſibus, earundemꝗ cartilaginibus, adimere poſſis, & ſimul clauiculæ nudæ, carnibusꝗ liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris oſſe ueniũt liberandæ, & cartilagines his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagines aggreſſus es) accuratè ſunt adimendæ, & dein chartæ ſeriatim adhibendæ. Pectoris os unà cum coſtarum cartilaginibus ſtudioſè à coſtarum oſſibus liberabitur, ſectionibus acutiori & nõ admodum craſſo cultro per cartilagines inibi ductis, ubi coſtarum oſſa in has degenerant. Atque id promptè obitur, ſi modo memoria non exciderit, primæ coſtæ cartilaginem à pectoris oſſis medio magis in latus quàm ſecundæ coſtæ cartilaginem ferri. Neꝗ tantum cartilagines pectoris oſſi coarctatæ à coſtis ſunt dirimendæ, uerum etiam omnes ſpuriarum cartilagines, quæ uel intercoſtalium muſculorum interuentu ſuperioribus cartilaginibus hærebunt. Diſiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem interſepiunt. Poſtremò cartilagines à ſepto tranſuerſo reſecabis, & ipſas ſimul cum pectoris oſſe non aliter mundatas, in chartam repones, dein ſcapulas unà cum clauiculis à thorace diſſecaturus. Iam longa ſectione in altera manu à ſummo humero per brachium & cubitum ad pollicem uſque ducta, ſcapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam ſi aliqua tendinum carniſꝗ portio oſſibus adhuc appenſa relinquatur. Adeò ut etiam ſuffecerit, relicta ſummę manus cute, illam aliquot ſectionibus hîc atque illic ſcindere, quo poſtea leuiori negocio manus elixetur. Modò clauicula à ſummo humero ſecabitur, mente adhibita, num præter ſcapulæ proceſſum, quem ſummũ humerum appellamus, & clauiculã, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præſtiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum cõijcies, ſcapulamꝗ ab humero, & deinde humerum à cubiti oſſibus ſeparabis: & cubitum cum extrema manu cõnexum ſeruans, ſimul omnia in cacabum quoque locabis. Priuſquam tamen ſcapula cacabo indetur, opportunè feceris, ſi cartilaginem ſcapulæ ſinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à ſcapula diremeris, chartæꝗ cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id ſimiliter in alterius lateris manu eſt præſtandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primùm pulmones cum corde & ſepto tranſuerſo execabis: & priuſquam cor in uas conijcias, cordis baſim per tranſuerſum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde baſim rurſus à uaſis, quæ ab ipſa prodeunt, ſic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illæſa habeas, ac poſtmodum (ſi uiſum fuerit) in cartilaginum numero illa ſeruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniũtur, in uas reieceris, cadauer in pronum uertes, & utcunꝗ licebit, ceruicem reliquumꝗ dorſum, unà cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, ſtudioſè cauens ne coſtam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimiùm uicinè carnem diſſecãs, proceſſum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum eſt, quum iam ſingulas coſtas ſeorſum à uertebris thoracis liberaturus es. Etenim

Ita diuides, ut ſeptima fig. cap. 6 à ſexta ſi liberata cernitur. Verùm non eſt ut tibi modò in oßib. cartilaginibusꝗ probè inſtituto, hoc Capite aliquid admotem.

resupinato cadauere, cultello acutiore costæ capitulũ, à uertebræ corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamentis sensim diuisis, à transuersis quoq; uertebrarum processibus costæ sunt adimendæ, obiterq; emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, attrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quũ tamen genu nudas, ex tendinibus anteriorẽ genu sedem occupantibus, patellam execabis, & in cacabum nõ secus ac femur cõijcies ilico, atq; id à coxẽdicis osse tibiaq; liberaueris, & cartilagines resecueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportunè chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unà cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebrarum corpora intercedentia adamussim ueniunt execanda, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamentis igitur, quæ uertebrarũ corporibus in superficie obducũtur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborũ uertebram interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilaginem, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebræ corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilaginis regionem, eandem duces sectionem, hacq; ratione integram auferes cartilaginem. quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruicis uertebram deuentum erit. Quũ itaque uiginti tres cartilagines ligamentaúe cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuorúe partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebram à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebras cacabo imponere, ut & thoracis uertebras cum lumborum uertebris, modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unà cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxendicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separẽtur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integrã asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus adhunc modum cacabo immissis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur, multoq; magis, ne id ex cacabo prominens fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulò auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaq; ossa minus sordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponẽda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusq; producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquuntur præcipuè, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultrorum beneficio, uti inter edendum fit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedetentim nonnulla ossa inter elixandum forpice exímes, eaq; solus purgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unà manus operi adhibeat. Summoperè enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem læuem, & crustæ modo ossibus obductã imprudens auferat. hæc nanq;, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipuè seruanda uenit. Neq; uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus cõmitti uelim, uerùm ut, quum unumquodq; os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimũ ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumq; exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxiè expendito, quódnam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulò obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberes. Idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim caueri uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiã ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaq; ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaq; ipsorum superficie penitus ligamentis emundentur, ut ligamentorũ beneficio brachialis ossa inuicem hæreãt. Brachiali enim ita igni

adhibito ligamenta sensim resiccata, ipsius ossa firmiter continent, leuioriq; negocio in ossium connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus cōmittitur: nisi forte in iungēdis ossibus pe ritior, brachialis ossa mutuò dirimere, ac ligamētis emūdare, postmodumq; æneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disiuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non prætermissis sesaminis ossibus, exactè emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negocium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illius'ue manus, aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os nō mundatum supersit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unà aliquot ossa oscitāter simul auferenda porrigas. et si fortè unguem asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq; digitorū ossa expurgas, auelles. Nō minus enim humanos ungues, quàm auium & quadrupedum ungues, à pedibus calenti aquæ impositis, elixatione recedere conspicimus. Porrò quum ulnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quæ à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiali dirimit. Hæc nanq; ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit euellens, officula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrant. quippe illa stylo quopiam in foramen misso, sunt studiose euellenda, & pariter excutiēda. Hæc officula ad reliquā ossium colligationem, aliquò recondes, & uertebras omniū postremo è iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccyx os à sacro liberare lubeat, quòd scilicet huius officula, ob cartilaginea ligamenta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē seiungi soleant. Si tamen coccygis ossis prescindendi gratia, os sacrū exemeris, id denuò cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam conijciendum, in quam minuta locabis officula: cuiusmodi dentes sunt, si fortè ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verùm ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa à sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus seiungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, uniq; duntaxat commissa maneat, leui negocio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuò numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recensebis caluariæ partem, quam serra à reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quæ instar squamæ uerticis ossibus applicantur, atque serra à cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum ossium spolijs aut iure reijcienda cures. Solent enim facile à uerticis ossibus decidere, si casu serræ sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferiori'ue maxilla exciderit, perpendes, & uigintiquatuor uertebras totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, à quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibię ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxerit, ossa denuò mundæ & bullienti aquæ indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq; linteo abstergere, & si quæ ligamentorū, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus'ue sint reliquiæ, eas defricare abstergereq; cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbem igni apposita leuiter desiccātur, aurium cartilagines cute detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoq; in palpebrarum & narium cartilaginibus moliendum est, ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à musculis ipsi cōmissis, quàm licebit exactissimè crudum emūdabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagines similiter crudas accuratè carnibus membranisq; liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ trūci cartilagine, C imagini cōparatę. Iam pectoris os, ipsiq; cōnexas cartilagines sedulo emundabis, quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum neutiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendū. Quum uerò cartilagines carne spolias, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentem auferas, quæ quòd os ambit, περιόστεον Græcis uocatur. Quippe hac membrana à cartilaginibus discerpta, illæ infirmius pectoris ossi cōmittuntur, & cōtractæ breues intortæq; euadūt. Et quo minus cartilagines hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed alicubi tantisper, dum ossa nectere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagines plus æquo flaccescāt, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti struem uitiat, atque pectoris os cum cartilaginibus, si modo illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quàm antea, exiccari permittatur. Reliquas autẽ cartilagines chartæ adhibitas, licebit igni nonnihil admouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum satius sit, & has quoque post compactionem siccari. Iam integrũ tibi est ossa & cartilagines ad eum quem mox dicam modum contexere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam præstiterit, si modò aut cõnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa nanque disiuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectãt, edocere possunt. quæ autem erecta cõmissaque sunt, sinus, capitaque ossium non admodum accuratè cõmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quàm ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad disciplinam illa ossa accommodatissima sunt, quæ subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hîc ferè omnia) extructis, & sub impluuio aliquo, aut alioquin aëri ita expositis, ut hæc pluuialem aquã quandoque excipiãt. Præter id nanque quòd monumẽta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascũtur promptissimè marcescunt, adeò ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilque non modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponãtur. ad coniungendum enim prorsus sunt inutilia, cùm propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarũ totiusque corporis cartilagines. quæ si fortè reperiũtur, ob putredinem sunt friabiles, & undique ab ossibus liberæ. Rursus ad hunc usum sunt inutilia, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmiterijs asseruãtur. Præter hoc enim, quòd illa carie ob terræ siccitatem afficiũtur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Innocentũ cœmiteriõ. Vbi, si modò alibi, quamplurimos ossium quæ è terra fodiũtur, habes aceruos: qui mihi quando primum ossa cum MATTHAEO TERMINO, in omnibus medicinæ partibus insigni medico, & dum uiuã mihi colendo studiorũ sodali doctissimo discerem, adeò nobis uberem suppeditarũt copiam, ut longo indefessoque spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuerimus, unius mediæ horæ spacio nullum os ex tot aceruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicaremus. atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupidi, magis præceptorũ opera, in hac medicinæ parte destituebamur. Porrò quod ad coctorum ossium connexum erectionemque attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indurescant) committenda sunt. nam statim à coctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra negotiũ perforantur, æneisque filis mutuò alligantur: quod quisque prout manum nactus est industriã, & ea quæ hactenus toto libro descripsimus, minus obaudiuerit, suo marte perficiet. Ac primũ quidẽ aliquot paratis subulis, æneo filo partim crassiore, partim tenuiore, filum igni indetur, quo postmodũ magis sequax, & quantumuis uariè intortum, minus rumpatur. His addentur duæ tenaculæ, seu forcipes: unus quidem quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam abscecabitur. Auspicaberis autẽ ossium colligationem à pedibus, ac primum calci talum iunges, & deinde cubiforme os calci, & cymbã referẽs talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his cõmittes pedij ossa, hisque seriatim digitorũ ossa, cum ossiculis sesamo cõparatis. quæ ideo cautius & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraque sunt, & ex subulæ impetu prõptius diuisa dissiliunt. Vbi utrunque pedem iunxeris, tibiæ ossis tuber, quod sinus femoris capita excipiẽtes dirimit, cultro aliquo oblongo, sed arcto perforandũ est. quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus claui ritu ita tibiam femori committat, uti asseres absque glutine necti cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen moliendum, illi è directo consistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibiæ indatur, huiusque ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ ossi utrinque crassiori filo committendum est, non prætermissis cartilaginibus tibiæ ossis sinus augentibus. quæ quum hæc ossa iungentur simul cum illis constricta, in articulo genu seruabuntur. Mox fibula tibiæ ossi suprà infraque alligabitur, & patella simul femori ac tibiæ firmabitur. Hoc ubi in utroque crure præstitum erit, sacri ossis lateribus ilium ossa crassiori filo sunt nectenda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur. conuenit autem huius asseris orbem tantum esse, ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramen in hoc paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quæ foramini illi indita, orbem conuolui sinat. Præter hoc foramen, aliud iuxta orbis circunferentiam aptabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar teli, aut hastæ, aut falcis (utcunque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciat. Extructo

Quæ ossa ad disciplinam utilissima.

Emũdata ossa quomodo iungenda.

Huiusmodi instrumenta ferè seriatim proponit tabula cap. 7 lib. 2 ad chara. S, T, V, X, Y.

in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut rectè filo aut uirgula interuallū metiaris, quod ab orbe ad humiliorē sedem foraminis pertinet, in sacro osse dorsalis medullæ gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrū fabricandum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumq; uertebrarū foramini dorsalem medullam transmittenti inditum, uniuersa ossa pulchrè sustinebit. Ferrū nanq; ita aptandum est, ut ualidè orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usq; nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit. ab illa autem sede sursum latius quàm crassius esse conuenit, ut postmodum ad dorsi inflexum obliquari queat, uertebræq; ipsi ita adaptentur, ut immotæ ad id neutiquam circunuertantur. Atq; ideo ferrum inibi primùm tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum subsideat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturq;, unà cum ipso reliquæ uertebræ sensim descendent, temporisq; successu sceleti crura turpiter obliquabūtur. Accuratè igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimā sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua autem ferri longitudine non adeò curandum est, quum hæc si fortè longior sit, post ossium cōpactionem facilè præscindatur. Et etiā si ossa arcę imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis lōgius quàm uniuersum sit sceleton, fieri, ut ipsius portio extra uerticem eminens, superioris arcæ fundi foramini possit indi, in ipsoq; conuolui. Ferro itaq; orbi perpendiculatim affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullæ nomine incisum, sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commodè intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura arctius sit, & insigniter obliquū, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodū iam diximus, sic augeatur, ut à ferri mucrone os sacrum ad eam usq; ferri sedem protrudere ualeas, quam nō amplius teretem, quadratam'ue faciendam innuimus. & si casu hæc sedes os sacrum minus aptè suffulcitura uidebitur, operæprecium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac dein nodum illi ex æneo filo obuoluere, qui os sacrum cōmodè sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum hæc aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta committas, aut patellæ, interiora potius crurum, quàm anteriora respiciāt. quod sanè futurū est, nisi ad amussim capita suis finibus iunxeris. Vtcunq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendū non est, priusquam pedes orbi & tibijs eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc à baculi, quo manus stabilientur forma, potissimum petes: alium quippe situm messoria falx, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentū expetit. Modò uertebræ omnes seriatim accommodandæ sunt, quo cuiusq; situm ordinemq; inuentu non arduum obserues. hunc nanq; uertebrarū forma, & articulationis ratio promptè ostendunt. Quum primum itaq; ordinatim omnes in mēsam reposueris, quinq; lumborū uertebras inuicem duobus nexibus cōmittes, qui in corporum lateribus facti, unà cartilagineū ligamentum contineant, quod uertebrarum corpora interuenire dictum est. atq; huiusmodi ligamenta seriatim à charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uertebras, quas inuicē non alligas. quemadmodum in præsentia est ligamentū seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uertebrā, idq; quod supremam lumborum & infimam thoracis uertebras interuenit. Iunctis enim lumborū uertebris, sex inferiores thoracis inuicē, & postmodum sex superiores unà cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquæ enim ceruicis mutuo nō sunt colligandæ, sed eas interueniēs cartilago corpori inferioris uertebræ duntaxat est glutināda. quandoquidem ceruicis uertebrę etiam non nexæ, sed ferro tantū inditæ, suā seruant sedem: neq; thoracis uertebrarū modo immotæ, postmodum costas sustinere debēt. Ilico igitur atq; uertebras ad eam, quam præcepi rationem, priusq̃ ferrum illis traijciatur cōmiseris, lumborum uertebras ita cōnexas ferro impones, idq; sedulo ad eorum situm inflexum'ue obliquabis, ac infimā uertebrā unà cum sacro osse ita cōmittes, ut iam prius lumborū uertebræ mutuò uinxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuò quam licebit accuratissimè ferrū, uti necessum erit, complicans, & infimam thoracis uertebram supremæ lumborū adnectens. His pari modo superiores thoracis uertebræ addentur, & harum infima supremæ earum quæ iam ferro appositæ fuerāt, alligata, latiusculum & longum nigroq; colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quàm licebit demissè inter ferrum & uertebras intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebræ ad ferrū firmius contineantur, neq; ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud'ue latus turpiter conuolui queat. Vt autē caluaria ferro applicetur, necessum est uerticē foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassiciei correspondente, ne quando ipsi ferrum traieceris, caluaria quauis occasione quoquouersum circumuertatur. prout enim faciem anteriora exactè aut latera spectare

ctare

ctare uolueris, foramen id aut transuersim, aut obliquè insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodũ & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam serra in caluaria molitus es, cõmittatur, & quũ uisum fuerit, caluaria à ferro adempta, rursus dissolui queat. summopere nanq cõducit, internã caluariæ amplitudinẽ qua cerebrũ cõtinetur intueri. quod ut fiat, utraq caluariæ pars tribus foraminibus sibi mutuò correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidẽ foramen opportunè in occipitio perficitur, & utrinq in temporibus unum. At inferiorem maxillã æneo filo cum superiori cõmittes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillæ facto. Verum quũ hic cõnexus nõ adeò firmus sit, ut accuratè dentes mutuò applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegãs q sit, hanc superiori modò iungi, modò disiungi, præter dictũ nexum, maxillæ inferioris acuti processus etiã perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentes q ita collidi queant. Vtcunq uerò sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptè nunc in posteriora nunc in priora obliquatum, corpus indecorè erigat. quò minus autẽ id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porrò nunc tempestiuũ erit costas uertebris & suis cartilaginibus alligare, quod sanè ut ad amussim & sedulò facias, primùm omnes dextras costas à sinistris discernes, coniectura uel à sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costis exporrigitur. dein à superiori costarum sede, quę latior spisiorq inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modũ ((( ))) costas mensæ seriatim impones, ut dextræ sinistris respondeant curans. Promptũ enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modò memoriæ non exciderint, quæ ad internoscendas costas suprà cõmemorauimus. Ex hac costarũ serie primã utriusq lateris costam suę cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendũ porriges, ac deinceps primas costas primæ thoracis uertebræ trãsuersis processibus alligabis. Insuper secundas costas suæ cõmittes uertebræ, & postmodũ ipsarũ cartilaginibus, atq ita seriatim omnes: obseruãs interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quę ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptæ fuerãt. Nunc humeros spissiori filo scapulis nectes, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendũ est, quo'nam situ manus collocãdas duxeris. Hic enim multũ refert, quomodo scapulæ sinui caput humeri cõmittatur. in quo etiã connexu cartilago neutiquam prætereunda est, cuius auxilio scapulæ sinus interdũ adaugetur, atq ita etiã cartilagines maxillarũ & clauicularũ articulis peculiares nõ neglectæ suis articulis nectentur. Cæterũ cubiti ossa humero uinciẽda nõ sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaq suprà infraq ulnæ est colligãdus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suis q ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt cõmittenda, aliàs autẽ suorum ligamentorũ interuentu abundè continẽtur. Inferiori ipsorũ sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorũ ossa, unà cum sesaminis ossiculis adnectes. Postremò autẽ brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atq ubi id in utraq manu præstitũ erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualidè orbi infixũ instar falcis, aut aliter extruendũ dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse *υ* referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperæ arteriæ, auriumq & palpebrarũ cartilaginibus, & ungue cordisq cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulæ, aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quàm leui negocio humani corporis ossa, oppido quàm medico exoptãda, parari queant: quo in opere nihil ipso cõnexu, non aggredienti, difficilius uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchrè successit, exemplo ab illis sumpto, quos effractas scutellas & lapideos cacabos cõpingere interdũ uideram. Coctionis autem rationẽ, emolliẽdi in medicina uis docuerat. Lutetia nanq ob belli tumultus Louaniũ reuersus, atq unà cum GEMMA PHRYSIO, æquè celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorũ nomine ad eum locũ quo magna studiosorum cõmoditate omnes ultimo affecti supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulãs, in eiusmodi incidi afficcatũ cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vti enim hoc aues carne liberarãt, ita sanè illud quoq ipsas emundasse conijcio, quia homo ille ante annũ stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloq alligatus, ita suauẽ escam auibus exhibuerat, ut nuda undiq essent ossa, eaq solis ligamentis hærerẽt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat asseruatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum præter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilaniẽt. ac proinde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusq ad disciplinam sunt inutilia. Afficcatum itaq & nulla ex parte humidum sordidum'ue corpus intuens, haudquaq insperatam ac subinde expetitã mihi occasionẽ prætermisi. quinimò Gemmæ beneficio palum cõscendens, *Lib. 1. de Administ. dissect.*

 femur

femur à coxendicis osse diuulsi. trahentiq; mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulæ quoq; subsecutę sunt. deerāt tamen alterius manus digiti, & patella utraq;, unà cum pede altero. Quū itaq; crura & brachia (relicto cū totius corporis trunco, capite) clam repetitis uicibus domum detulissem, ut thoracē qui catena alte firmabatur nanciscerer, extra ciuitatē me uesperi excludi passus sum: tantoq; obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut media nocte in illa corporum multitudine quod expetebā diuellere nō horruerim, haud mediocri labore ac industria, sine arbitris, palum cōscendens. Verū detracta ossa procul illinc deferēs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliā ciuitatis portā domū detuli. Porrò quū ligamenta rescindere coepissem, nihil ob egregiā eorum duriciē promoui, ac illa feruēte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderer, omnia ossa tandē tacite ita coxi, illisq; emūdatis illud sceleton extruxi, quod Louanij apud longe amicissimum mihi GISBERTVM CARBONEM, insignē ac uario disciplinarū genere instructū medicū, meumq; à puero studiorū commilitonē asseruatur. Atq; id sceleton adeò præproperè paraui, & manū ac pedem, duasq; patellas nō minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persuaserim id me Lutetia aduexisse, quo omnē subreptorū ossium suspicionē delerem. quamuis eius urbis Prætor postmodū adeò medicinæ candidatorū studijs fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac ipse nō uulgariter Anatomes cognitione afficeretur, mihiq; illic Anatomen administranti sedulò astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeò promptè negociū successerit, quid nunc futurū existimandum, postquam cōponendi quoq; rationem alijs descripsimus? & præter subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academijs, uel nostra opera, sceleta uisuntur? Verùm non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simiæ & canum, ac Aristotelis etiam gratia auium pisciumq; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiuncta apud medicinæ & naturalis philosophiæ studiosum esse oporteret. Nisi fortè hanc philosophiæ partē ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuadeamus, si nostris syrupis, citra Anatomen imponere mortalibus, & loculos opplere possimus.

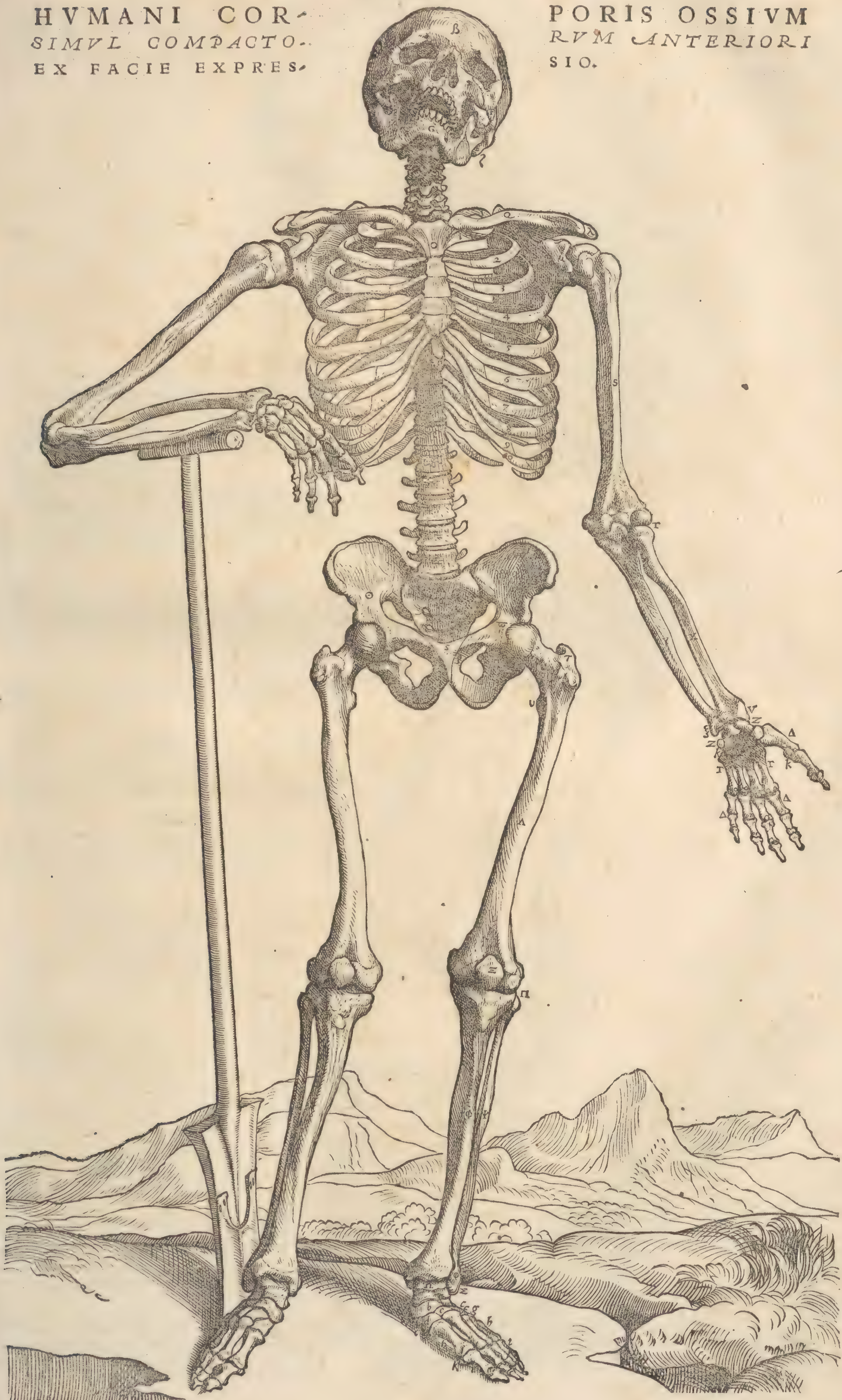
DE OSSIVM NVMERO. CAP. XXL.

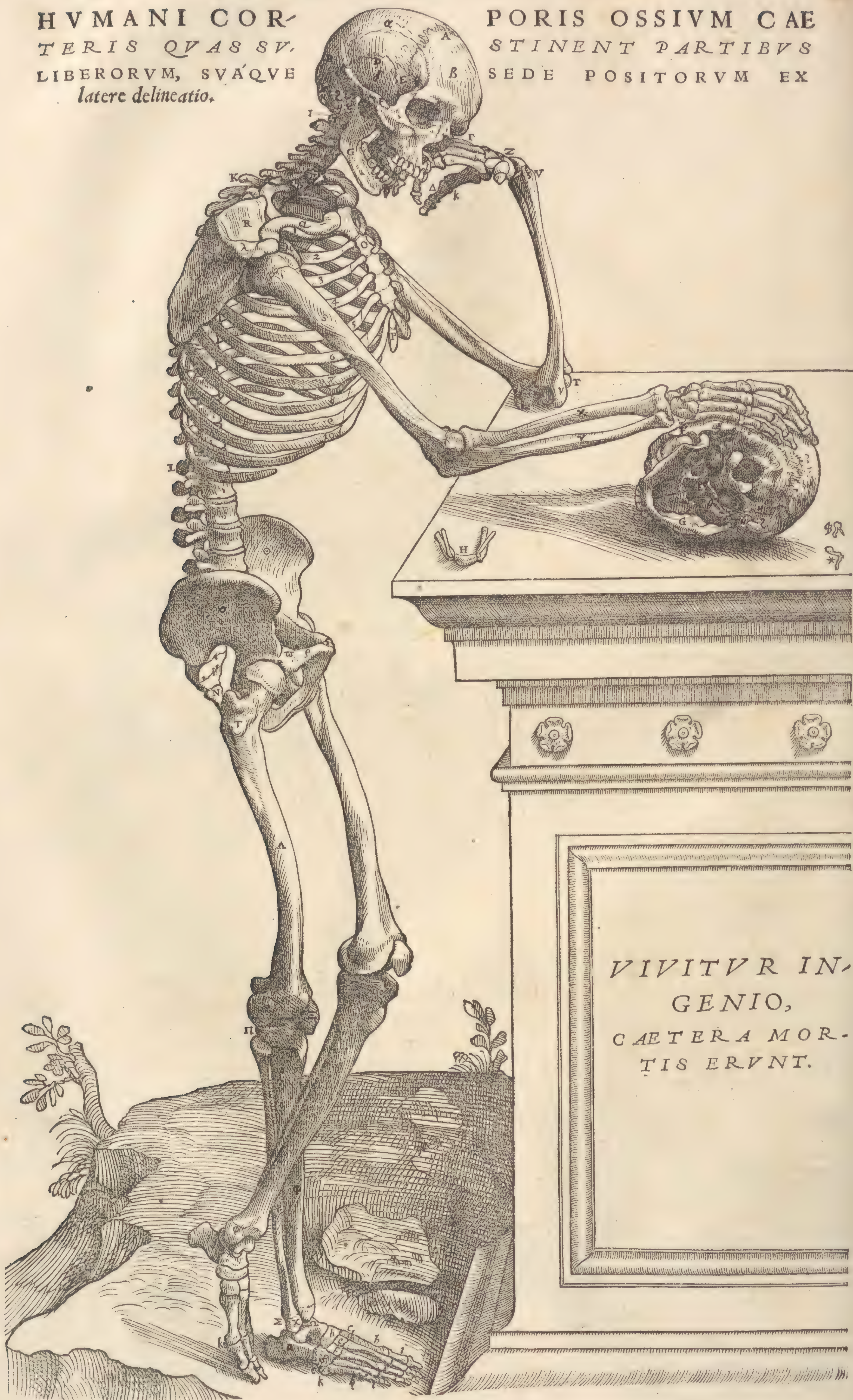
PARVM dubito plerosq; alicubi à me ossium quoq; numerū desideraturos: quibus nullum aliud consiliū dari uelim, quàm, ut ex singulis huius libri Capitibus illū petant. prolixius enim esset, hîc omnia recēsere. Quāuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris ætatis hominibus se habent, cōstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impediet. Caluariæ ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillæ superioris duodecim: ita tamen, ut iugalia priuatim nō enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantū sint, propriaq; circūscriptione destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures. dentes sunt triginta duo. maxillæ inferioris os unicum. ossis υ referentis officula sunt ferè undecim. Vertebræ uiginti quatuor. sacri ossis ossa sex. coccygis autem quatuor. costæ uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autē septena recensentur. sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliàs ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit. scapulæ duæ: totidem claiculæ. & humeri duo. ulnæ duæ. radij duo. brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo. octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor. digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirū quindecim. sesamina officula in singulis manibus ut minimū sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenseamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo. femora duo. duo tibiarū ossa. fibulæ duæ. duæ patellæ. duæ calces. tali duo. nauicularia ossa duo. tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor. decem pedij ossa, in utroq; pede quinque. uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirum pedis quatuordecim. pedis sesamina ossicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quāuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si hæc ossa in unum numerū rejicies, uniuersa erunt (si rectè addo) trecēta & quatuor. quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillæ inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quū ossa sint propria circūscriptione in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerū semel, ac rursus dimidio duplicares. quod uel hinc colliges, si uertebras, femora, tibiæ ossa, atque alia quæ multis appendicibus donantur, in memoriā reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantū ossium aceruum cumulabis? quum omnes uertebræ, aut tribus aut duobus constent ossibus: & ossa quæ sacro coarctantur, tribus. idq; generis reliqua: adeò ut cuiq; suo arbitratu ossium numerum confingere sit integrum.

HVMA

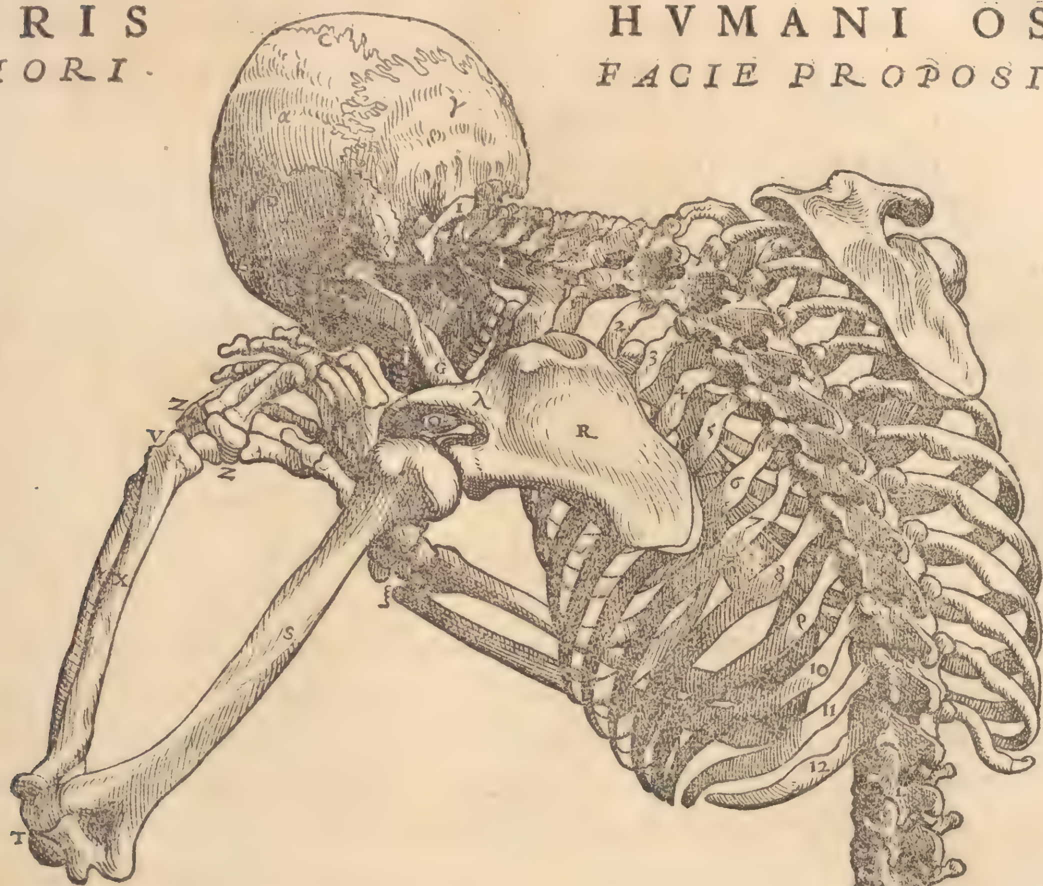
HVMANI CORPORIS OSSIVM *SIMVL COMPACTORVM ANTERIORI* EX FACIE EXPRESSIO.

HVMANI CORPORIS OSSIVM CAETERIS QVAS SVSTINENT PARTIBVS LIBERORVM, SVAQVE SEDE POSITORVM EX latere delineatio.

CORPORIS HVMANI OSSA
POSTERIORI FACIE PROPOSITA.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVERSVM SCELETON EXPRIMENTIBVS FIGVris adhibentur, Index.

TRIBVS praecedentibus figuris (quas integras nuncupare soleo) ijdem ferè inscribuntur characteres. quanquã si quis illarum alicui peculiaris tantum fuerit, ex numero promptè obseruabitur, quem singulis characteribus modò in Indice subijciã, quo potissimùm institui ossiũ nomina simpliciter ascribere: primùm ea collocaturus, quibus toto sermonis contextu praecipuè utor: dein Graeca, mox (si quae alia sint) Latina probatioribus recepta autoribus, idq; ita ut ordo hîc uim quandã habeat. His succedẽt Hebraea, sed & aliqua ex parte adhuc Arabica ex Hebraeo Auicẽnae interprete propemodum omnia, insignis medici mihiq; familiaris amici Lazari Hebraei de Frigeis (cum quo in Auicenna uersari soleo) opera desumpta. Atq; illis nominibus ideo Latinas literas subiungendas duxi, quòd horum pleraque in Arabum libris Latinitate donatis occurrant: ac proinde etiã merito post haec locũ habebunt alia in Latinis Arabum interpretibus passim obuia, simul cum ijs quae in scholasticis (ut dici gaudẽt) doctoribus, nostraeq; aetatis manualium medicorum libris leguntur, non minus sanè quàm nomina Latinis recepta autoribus sedulò expendenda. Os itaque Graecis nominatur ὀστέον, Latinis uerò os. Hebraeis autem עצם hezem. Cartilago autem χόνδρος, חשחוסים hascechusim. Caeterùm ossium nomina opportunè auspicabimur à capitis ossibus, seu caluaria, quae Graecis dicitur κρανίον, κόγχος, κύτος, κωδεία, σκαφίον. Calua, cerebri galea, atque ita nonnulli totam capitis ossium sedem uocant cerebrum amplexantem, octoq; ossibus efformatam. aliqui uerò eam duntaxat, quae crinibus ornatur. cuius circulus στεφάνη & περίδρομος nuncupatur. תיק המוח tkeck hamoah, קדרות המוח chederath hamoach. theca & olla capitis, testa capitis, & scutella capitis, asoan.

Suturae, quibus capitis ossa inuicem committuntur, generatim uocantur ῥαφαί, שלבים scelauim. senan, direzan, adoren, complosa.

A 2,3 *Sutura coronalis, στεφανιαία. הבלילי hachlilij, קשתיי chasctbij. arcualis, sutura puppis.*

B 2,3 *Graecorũ maiusculum Λ referẽs sutura, λαμβδοειδής, & υ ab similitudine ὑψιλοειδής. למדיי lamdij. laude, hypsili, sutura prorae.*

C 3 *Sagittalis sutura, ὀβελιαία, ῥαβδοειδής. Instar teli, ueru, aut uirgae secũdum capitis longitudinem prorepens sutura. חציי checij, שפודיי scefodij. nerualis, idq; potissimùm ubi haec coronali committitur: qui locus etiam zeudech, idq; imprimis Mesuae uocatur.*

D 2,3 *Haec compago uerae suturae imaginem non exprimens cum sua cõiuge uocatur, suturae squamarum modo inuicem cõmissae, λεπιδοειδεῖς κροταφίαι, temporales, squamaeformes. קלפיים chelaphijm. corticales, mendosae. Reliquae autem caluariae suturae proprijs destituuntur nominibus. cuiusmodi uerò illae sint, non est quòd hîc prolixius denuò repetam.*

α 2,3 *Hoc os unà cum suo coniuge, uerticis ossa uocatur, itemq; βρέγματος, κορυφῆς. sunt quibus syncipitis ossa nuncupantur. עצם הקדקד bezem bachodchod. nerualia, paria, arcualia: quanquã alij ita iugalia nuncupent ossa. parietalia, quo nomine nonnullis temporum ossa dicuntur. ossa rationis, seu cogitationis.*

β 1,2,3 *Frontis os, μετώπου, quibusdam sincipitis. עצם המצח hezem hamezzech, coronale, os puppis capitis, os inuerecundum, os sensus communis.*

γ 2,3 *Occipitis seu occipitij os, ἰνίον, עצם העורף hezem haboreph. laude os, pyxis os, os prorae, os memoriae. Sunt qui & basillare (quòd magnam capitis portionem cõstituat) nuncupent, etiamsi id nomen cuneiformi ossi priuatim inditum fuerit.*

δ 2,3 *Id os cum suo pari, temporum ossa, κροτάφων, κορσῶν, κορρῶν λεπιδοειδῆ. aliqui etiam λιθοειδῆ, lapidea, lapidosa. הצדעים hazedahim, עצמות האבניים hazzamoth haaunijm. auriũ: etiamsi id nomẽ duobus ossiculis accommodari possit auditus organi constructionem ingredientibus, & in scamno*

ꝗ. *. *cui secunda figura cubitis innititur, ꝗ & * expressis. Quandoquidem ꝗ ossiculum notat incudi aut molari denti assimilatum, * uerò id quod malleolo aut femoris ossi comparamus. Quum itaq; ea ossicula priscis Anatomes professoribus fuerint incognita, non mirum est illa etiã nominibus destitui. Caeterũ temporũ ossa quibusdam tymparũ, mendosa, parietalia, dura, armalia dicũtur.*

ε 2 *In temporis osse processus styli acus ue imaginem referens, στυλοειδής, γραφοειδής, βελονοειδής, πλῆκτρον. calcar capitis. מוהר חומץ chemo marbezz. os calaminum, sagittale, clauale, acuale.*

ζ 1,2,3

D 1,2,3 *Temporis oßis processus, uberis papillā referēs, μαστοειδὴς, mamillaris,* עצם פטמיי *hezē potmij.*
E 2,3 *Os cuneo comparatum, σφηνοειδὴς, Galeno* ἐπὶ τῷ ὑπερώαν ὀστῷ *(etiam si palatum uix contingat) circūscribitur, πολύμορφον. Cuneiforme palati os, basillare, quanuis sic etiam appellent occipitis os,* מושב תמוח *moscau hamoach. Baxillare, paxillum, os colatorij, os cribratum, cauilla: quanquam & ita talum quoque uocent.* ν 2 *Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.*
θ 2 *Cuneiformis oßis processus, uespertilionū alis aßimilati.* πτερυγοειδεῖς, עצם כנפיי *hezzē chenaphij.*
F 1,2,3 *Hæc sedes simul cum sua coniuge in altero latere, uocatur ossa iugalia.* ζυγώματα, ζυγοειδῆ, ζυγώδη. עצמות הזוג *hazamoth hazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporū asscribūt oßibus, ansæ oßium temporum, arcualia ossa.*

Superioris maxillæ duodecim oßibus nullum inscripsimus characterem, quod priuatis destituantur nominibus, quanquam interim septum narium, nonnullis cristæ os nuncupetur. Cæterum superior maxilla dicitur γένυς*, mandibula,* חלחי העליון *halechi habelioi. quæ nomina & inferiori maxillæ*
G. *G in trib. figuris notatæ accōmodātur, quā Halyabatis interpres priuatim Faucē uocat.*
Dentes, ὀδόντες, שניים *scinaijm, plurimum in utraque maxilla sedecim figuntur, quorum quatuor medij, anterioresq́; incisorij uocātur.* τομεῖς, διχαστῆρες, κτένες, γελασῖνοι. *risorij, quaterij.* המחתכים *hamechatechim quadrupli. Verū duo medij, priuatim duales illis appellātur. Qui utrinq; incisorijs proximus est, caninus uocatur, suntq́; ita utriusq; maxillæ duo canini.* κυνόδοντες. כלביים או מתלעות *chelauijm aut metaleboth. mordentes, hos quidā quoq; risorios uocauerunt. Quinq; autem utrinque insequētes, molares appellantur.* μυλῖται, γόμφοι. *molares, maxillares, paxillares, Cicero Genuinos, quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem ferè crescunt, ac Græcis* σωφρονιστῆρες, κραντῆρες, ὀψίγονοι *uocantur: nostris dentes sensus ac sapientiæ, dein cayseles.* נגואיר *naghuid. neguegidi, nanged, alhalm. Molares uerò, Hebræis dicuntur* טוחנות *tochanoh.*
H 2 *Os υ referens.* ὑοειδὴς, ὑψιλοειδὴς, λαμβδοειδὴς, παραστάτη, φαρύγετρον. *os υ aut Λ imaginem exprimens.* עצם לאמדי או למדי *hezem lhami aut lamdij. Linguæ os, gutturis os, os laude, os morsus Adam. Auicennæ Interpres Capite de Gutture habet: Alfaic os habēs quatuor latera, duo inferiùs, duo superiùs, quod non obiter Anatomes studioso obseruandum uenit.*
I, K, L, M, & N *His characteribus, in tribus figuris ferè conspicuis dorsum notatur, quod* ῥάχις, ἄκανθα, νῶτον, *spina, tergū, hominis carina,* שדרה *scidra nuncupatū, multis extruitur uertebris,* σπόνδυλοις, חוליות *chulioth. Verticulis, oßibus fusi, quæ in posteriori sede acutū educūt processum, qui* ἄκανθα, *Siminea, adsenascem senasem uocatur. Cæterùm ab I ad K indicatur ceruix.* τράχηλος, αὐχὴν, *collum.* צואר או גרון *zauor uel gharron. Tenon athlas, quod nomen alij septimæ ceruicis uertebræ duntaxat tribuunt. Porrò à K ad L uertebræ insigniuntur thoracis,* θώρακος, *aliquando &* νώτου, μεταφρένου. *pectoris, interdum dorsi simpliciter.* חזה *chaze. interscapilij. Ab L ad M uertebræ lumborum.* ὀσφύος, ἰξύος, ψοιῶν. *renum.* מתנים *mothnaim. alchatin. Ab M ad N os sacrū proponitur.* ἱερὸν, πλατὺ. *latum,* עצם פי הטבעת *hezen pi hatabahath. lumbare, ossa cluniū, clauiū, alagas, agit, abbans, abbaū, uetula, osamiū, osanū, quæ nomina coccygi oßi ab alijs asscribūtur. N inscribitur coccyx os.* κόκκυξ, σπονδύλιον, ὀῤῥοπύγιον. עצה *haaze. caudæ os, alhosos, dein reliqua, quæ oßi sacro ex quorundam interpretum sententia tribuimus nomina.*
O 1,2,3 *Pectoris os.* στέρνου. *quo nomine nonnulli superiorem oßis partem appellant, inferiorem tunc* στῆθος *nuncupantes.* עצם החזה *hezem hehace. thorax, asser, cassos, scutum cordis.*
P 1,2,3 *Mucronata pectoris cartilago, ensi cōparata.* ξιφοειδὴς, *ensiformis.* עצם כדלי רחב *hezē bedelij rachauch.* גרוני *gheroni,* אלחנגרי *alchangri, quibus nominibus uniuersum pectoris os donatur. Malū granatū ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutū, clypeus oris stomachi, medium furculæ inferioris.* 1,2,3, & *cæt. usque ad 12. In tribus figuris duodecim thoracis costæ tam ueræ ac legitimæ, quàm nothæ spuriæ ue indicantur.* πλευραί. צלעות *zelaboth.*
Q 1,2,3 *Clauiculæ.* κλεῖδες. *claues, iugula, sunt qui & has humeros appellarunt.* סכם *scechē. Furculæ, aut priuatim furculæ inferiores, quas ab humiliori pectoris oßis sede, ita distinguunt.*
R 1,2,3 *Scapula.* ὦμος, ὠμοπλάτη, ἐπινώτιον, πλάτη. *Scapula, Latinis plerunque etiam humerus nuncupatur, scoptulum opertum, scoptula.* כתף *chatheph. Spatula, clypeus & scutum pectoris. Cæte-*
λ. *rùm λ in tribus figuris, superior scapulæ insignitur processus, quem summum humerum ferè uocamus,* ἀκρώμιον, *aliquādo aūt Hippocrati* τὸ ἀκρωμίας ὀστέον, *Galeno etiā* κορακοειδὴς *dictus.* אגרסו חרטום *agrasso chartom,* פי העורב *pi haboreuh. Rostrum porcinum, caput ascapulæ, alacharam, man-*
μ. *char, algorab, destructū. Processus autem scapulæ interior inferior ue, in prima figura μ indica-*

tus

tus, dicitur ἀγκυροειδὴς, & Galeno interdum κορακοειδὴς, σιγμοειδὴς. Anchoræformis, C literã refe rẽs pceſſus. עין הכתף haijn hacateph. Oculus ſcapulæ, quo etiã nomine ſcapulæ ſpina nũcupatur.

S 1,2,3 Humerus, ſeu brachij os, βραχίων. Brachiũ, ſunt quibus ulna uocetur. קנה הזרוע chane hazeroha, עצר hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aſeth.

T, V 1, 2,3 Tota hæc ſedes, cubitus nũcupatur. πῆχυς, ὠλένη, ὠλήν. Cubitus, ulna, quæ nomina etiã infe riori huius ſedis oſſi tribuũtur. זנדין zandin, זרוע zeroha, שתי עמודים ſcete hamudim. Aſaid, aſetd, alſahad. X 1,2,3 Superius in cubito os, radius nobis appellatũ. κερκίς. עמוד העליון hamud haelion. Focile minus brachij, canna, arundo minor brachij.

Y 1,2,3 Cubiti inferioris os, ulna nobis dictum, eiſdemq; cum toto cubito uocibus donatum. παραπήχιον. עמוד התחתון hamud hatachthon. Focile maius brachij, cãna, ac arũdo maior et inferior brachij.

v. Huius proceſſũ v in ſecũda inſignitum Græci nuncupant ὠλέκρανον, κύβιτον, ἀγκῶνα, Latinorũ qui

ξ. dam Gibberũ. Additamentũ necatũ. Proceſſus autẽ ξ inſignitus, ac ſtylũ referens, στυλοειδὴς.

Z, Z 1, 2,3 Brachiale. καρπός. Palma quibuſdam. רסג raſegh. Raſcha, raſeta, aſcam, oſſa raſete.

Γ 1,2 Poſtbrachiale. μετακάρπιον, ὀπίσθεναρ, στῆθος, κτένιον. permultis palma, pectus manus, pecte. מסרק כף היד maſrech chaph haiad. alſelanuat. Δ, Δ 1,2,3 Digiti. δάκτυλοι. אצבעות hezbaboth.

Θ 1,2,3 Oſſa ſacri oſſis lateribus commiſſa, quorũ utrinq; unũ eſt, in tres ueluti ſedes (etſi continuũ ſit)

o. à diſſectionis profeſſoribus diſtinctũ, ac prima quidẽ o inſignitur, ilium os nuncupata. λαγόνων.

ϖ. עצם הכסל bezem hacheſel. Alharta, anchæ, interdũ lũbare. Secũda ſedes mediaq;, ac ϖ inſi gnita, coxendicis os nuncupatur. ἰσχίον. עצם הירך hezem haiarech, coxæ os, quibus nominibus pleriſq; totũ os etiã uocatur. Althauorat, pixis os, femoris os, ſed ualde perperam. Tertia ſe

ρ. des, anteriorq;, ac ρ inſignita, pubis os uocata eſt. ἧβης, pectinis. גבי הערוה gabe haberua, אלעאנא helhaua. Penis pudibundũ, feneſtratum os, quod etiã illi femoris os ſubinde appellitãt. Verũ uniuerſum os Hebræis dicitur עצמות גב הערוה bazamoth ghau haberua.

ς 1,2,3 Coalitus pubis oſſiũ, uerùm priuatim cartilago hic inſignitur, eorũ oſſiũ unionẽ interueniens.

Λ 1,2,3 Femur, ſeu femoris os, femen. μηρός. פחד הירך pachad, haiarech. Os coxæ, coxa, agis, anchæ os.

τ 1,2,3 Exterior femoris proceſſus, qui rotator, & natis ferè nũcupatur, τροχαντὴρ μέγας, γλουτός. Malũ

υ. granatũ teſticulorũ, tharuca, trachametra maior. Minor uerò interiorq; pceſſus, υ inſignitur.

Ξ 1,2,3 Patella. μύλη, ἐπιμυλὶς, μυλακρὶς, κόγχη, κόγχος, ἐπιγονατίς. Mola, ſcutiforme os, genu rotula. עין או מגן הארכובה hayn aut maghen habarcuba. Oculus genu, polus, adaicon, raſga, alraſafe, areſfatu.

Π, Σ, 1,2,3 Hæc pars uniuerſa Celſo Crus nũcupatur, quanq̃ Galeno σκέλος dicitur, quicquid à coxẽdicis oſſe, ipſiſ'ue inguinibus, ad extremũ uſq; digitorũ pedis pertinet: femur nimirũ, tibia, & pes ipſe. Nominatur itaq; ſecus pars hæc Π & Σ interſepta, tibia. κνήμη. שוק ſcoch. quibus nominib. hu

Φ 1,2,3 ius quoq; ſedis grandius exteriusq; os obuiũ eſt, quod tibiæ os ferè nũcupamus. προκνήμιον, & interdum ἀντικνήμιον appellatũ, קנה הגדול chane hagadol. Focile maius, & arundo, & canna ma

ψ 1,2,3 ior, ſeu domeſtica cruris. Cæterũ exterius graciliusq; os inſignitũ, ac fibula nobis dictũ, appel latur περόνη, παρακνήμιον. Sura. קנה הקטן chane hachatõ. Focile minus, cãna, et arũdo minor cruris.

φ, χ 1,2,3 Malleoli, σφυρὰ, πέζα, latinorũ aũt nõnullis malè tali appellãtur, שתי קצוות הבולטים משני הצדדים ſete chezzauoth haboletim miſcene hachanim. Clauiculæ, cauillæ, cahabin. Ac φ quidẽ interio rem indicat malleolũ, χ autẽ exteriorẽ. Ω, 1,2,3 Talus, ἀστράγαλος, ἀστρίς, Latinis Interpre tibus quibuſdã parũ rectè malleolus appellatur, fortaſſis huc quorundã nõ Anatomicorũ ſen tentia ductis, qui τῷ σφύρῳ malleũ, neutro aũt genere τὰ σφυρὰ talos potius ſignificare cõtendũt. Baliſtæ os, cauilla, chahab, alſochi. הקרסול hacharſul, עקרום haarcchom.

a 2,3 Calx. πτέρνα, καλκάνεος. Calcis os. עקב haacheu. Alrip, calcar pedis.

b 1,2 Os cymbã ſcaphamue referẽs, σκαφοειδὴς. Nauiculare, nauiforme. עצם השוה או ספינה קטנה hezẽ haſcaue, aut ſephinachotena. c, c 1,2,3 Hæc pedis pars quatuor efformata oſſibus, nobis tar ſus, ut & Græcis, ferè nũcupatur. רסג raſegh. Raſeta pedis, & oſſa raſetæ pedis. Tria autẽ

d, e, f. interiora d, e, f inſignita, priuatim χαλκοειδῆ quibuſdã appellãtur. extimũ uerò ac g notatũ, uoca

g. mus os cubũ teſſeramue referẽs. κυβοειδὲς, πολύμορφον. Cubiforme, quadratũ. ברדי chardij, עצם נפרר hezem nipirat. Grandinoſum, nerdi. h, h 1,2,3 πεδίον. planta, planum, ueſtigium & ſolum.

μετάτ. μετατάρσιον, στῆθος. Pectus, & pecten. מסרק הרגל maſrech hareghel. Alſelameet.

i, i 1,2,3 Pedis digiti. k 1,2,3 Charactere k oſſicula notãtur ſeſamina. σησαμοειδῆ. חלהסמויניאת hel theſaminiath. Alſemſeminiæ.

LIBRI PRIMI FINIS.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER SECVNDVS, LIGAMENTIS OMNIBVS, & Musculis, uoluntarij atque è nostro arbitratu pendentis motus instrumentis dedicatus, ac propemodum figuras omnes ipsi proprias, ante Capitum contextum, uti nunc subijcitur, spectandas offerens.

N PRAESENTIS Libri initio proponenda sedecim tabularum series, omnibus ferè Secundi libri Capitibus communis erit, neq; minus in Libri calce, quàm hîc modò in fronte collocari potest. Primæ enim quatuordecim, integros exprimunt homines, ac harum ordine prima, anteriorem uiri faciem delineatam continet, secunda latus ostendit. tertia, quarta, quinta, sexta, septima, octaua, anteriorem faciem quoq; proponunt, in hoc illud'ue latus, pro musculorum, qui indicantur, natura & situ magis repositam. Sex uerò octauam consequentes, posteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatæ, ut quod in priori conspicuum est, in subsequenti resectum, ab insertione pendeat. Deinde omnes tabulæ ita inuicem congruunt, ut uni quæ anteriorem faciem exprimit, alia succedere possit, posteriorem exhibens. Integrum namq; erat tertiæ subiungi nonam, mox quartam, dein decimam, insuper quintam, illi uerò undecimam, postmodum sextam, ab hac duodecimam, deinceps septimam, quã sequeretur decimatertia, cui rursus succederet octaua, & huic decimaquarta. Vnde etiam non inopportunè feceris, si utraq; serie has musculorum tabulas intuearis, atq; quid singulæ potissimùm exprimant, ex ipsarum earundemq; characterum indicibus illis, quam per typorũ rationem licuit, proximè appositis requiras, quo à Capitum contextu non ad quatuordecim primas solùm, uerum & ad decimamquintã & decimamsextam, si quando uisum erit, recurras, musculorumq;, quorum tum mentio incidit, delineationem ex sententia spectes. Perpaucis enim Secundi libri Capitibus peculiares figuras sum præpositurus, ijs nimirũ duntaxat, quorum musculi priuatis figuris cõgruè exprimi nequiuerunt. Dein primi Capitis fronti tabella adhibetur, ligamentorũ differentijs ostendendis præcipuè apta, & secundi Capitis initio eæ præponentur figuræ, quas musculorum cõpositioni intelligendæ idoneas duxi. Porrò non suffecerit in una tabula musculũ aliquem intueri, etiamsi illum charactere insigniuerim, sed ut uideas, ubinam quisq; emineat, alteri'ue succumbat, passim tibi is uenit inquirendus, & potissimùm spectandus, ubi totũ se uidendũ offert, quod ferè fit, ubi peculiariter uni musculo plures characteres adhibentur, præcipuè quum extra aliorũ ordinẽ maiusculo charactere, Græcis peculiari inscribitur. Quare etiã quum illũ in ea tabula inspexeris, non prætereas, quin unà præcedentem tabulam et sequentẽ intuearis, ut discernas, cui is quẽ spectas, musculus incumbat, cuiq; substernatur. At non est, quòd prolixiùs in tabulis exercendi rationem præscribam, quum quiuis pro suopte ingenio et Anatomes peritia, scopos, utendiq; modum sibi præfigere queat. Quòd uerò in integras tabulas musculorũ effigies ita digesserim, neq; singulis Capitibus singuli articuli cũ suis musculis appicti sint, ea potissimũ occasione factũ puta, quòd illi si priuatim articuli pingerentur, à nemine nisi Anatomes peritissimo possent distingui. Nunc autẽ quum omnia cohærent, cuiuis obuiũ est, qua sede quisq; musculus reperiatur, adeò sanè, ut prorsus operæprecium fuisset integras ad hunc modum tabulas delineari, quantumuis etiam seorsim articuli fuissent expressi. Insuper si singulis Capitibus suos musculos adhibere, uel aliqua ratione utile fore sperassem, non hoc usu studiosi caruissent, quando præter sumptum nullus labor mihi impendendus erat. Ex his namq; integris tabulis necessariò sculptis, particulas singulas articulos'ue seorsim transcindendos dare, non maioris mihi esset operæ, quàm ex iam proponendis tabulis, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut thoracẽ, ut ut uisum esset, abscindere, et sculptori offerre. Ad hæc, idem semper labor lectori in uertendis folijs impendisset, quum eadem pagina & musculorum effigiem, & characterum declarationem seu indicem, ac deinde musculorum descriptionem continere nequeat.

PRIMA *MVSCVLORVM TABVLA.*

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq́ membrana, & omnibus in superficie extantibus neruis, uenis & arterijs, si quæ sunt, resecui. Hanc tabulam unà cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia ferè prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq́ (uti nec consequens) aliquid oculis subijcit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq́ indies etiam præcipuè exprimere obseruamus. Quæ enim membranea in tertiæ tabulæ facie & ceruice uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potiùs pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq́ opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amussim tenere, imò præter ossium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq́ musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorem, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq́ (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorem, multoq́ prominentiorem fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsumq́ os aliò agitur, quàm ab eo musculo duceretur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimumq́ protuberare. Cæterùm quandoquidem hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expressurus sum, sed unicum duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, asscribam. In facie itaque nullus hìc in conspicuo est musculus, quòd illi tenues exactè & membranei sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quàm in præsentia modò occurrant.

A *Glandulæ quàm plurimæ notātur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cauitatem hic opplent, tutæq́ uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæ quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumis (quas χοιράς Græci appellant) subinde infestantur. Hac sede, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præscissæ hic auris foramen obseruatu est facillimum.*

B *Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os υ imaginem referens insertus.*

C *Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os υ literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.*

D *Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os υ referens insertus, ac in quarta musculorum figura, V & V, in quinta autem, R & S notatus. Sedes quæ utrinq́ ad literæ D latera uisitur, cauaq́ est, neruos continet sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.*

F *Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij ossis processum, carnea insertione implantatus.*

G *Portio est musculi, scapulam mouentium secundi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hìc est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerùm in nona figura totus apparet musculus, Γ & Δ insignitus.*

H *Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. Vena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem D insigniui, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processuum ceruicis uertebrarum sedem insertus, C in octaua musculorum tabula notatur.*

I *Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.*

K *Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina enascitur, atq́ hìc ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.*

L *Musculus brachium pectori adducens.*

M *Pectoris os excarne apparens, nam musculis pectori brachium adducens ad ossis latus, primùm*

carneus esse incipit, & quamuis dexter sinistrum neruoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N *N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.*

O, O *Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atque in octaua musculorum tabula F & F insignitur.*

P, P *Præsens uero digitorum effigies, exortus est musculi abdominis obliquè descendentis, quem pluribus characteribus hîc notare non libuit: quemadmodum neque recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum neruosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcunque etiam tubera quæ secundùm abdominis longitudinem porrecta conspicis, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorũ tendinum tenuitatibus non inhibentur: quemadmodum neque cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.*

Q *Anterior cubitum flectentium musculus.*

R *R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritu extuberantem.*

S, S *Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.*

T *Musculus ab inferiori scapulæ costa enatus, cubitique extensioni subseruiens.*

V *Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Cæterùm quum præsentis figuræ cubitorum & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportunè dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.*

X *Musculus ante indicem postbrachiali insertus, idque flectens.*

Y *Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utrinque ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloque charactere insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ Θ indicat.*

Z *In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.*

a *In utroque cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radij appendici implantatur.*

b *In utroque cubito musculus insinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.*

c *In utroque cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offert pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.*

d *In sinistra manu hîc occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.*

e *In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.*

3, 4, 5, 6 *In sinistra manu notatur transuersum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerùm numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anulique dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprij, illisque tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicis. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.*

h *In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilque illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum (citra incommodum tamen) usu uenit.*

i *In dextra manu musculus pollicem ab indice plurimùm abducens: atque ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.*

ꝗ *Musculus paruum digitum à cæteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primũ parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.*

k *Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hàc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.*

l *Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cauitatem hic in inguinibus replentes, qua insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.*

m Muscu-

m *Musculus à pubis osse in femur procedens, in octaua figura Σ notatus.*

n *Hàc prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atque in octaua tabula Θ notabitur: alter uerò septimus, in eadem tabula Λ indicandus.*

o *Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.*

p *A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiam mouentium secundus.*

q *Sextus inter tibiam mouentes musculus, cuius carnosa substantia hic conspicitur: tendo autem ipsius adeò tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circunscriptionem nō obliteret. Quapropter etiam priuatim hìc se non ostendit, quemadmodum neque in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadātenus oculis subijcitur, in hac quidē charactere ʒ, in illa uerò Φ notatus.*

r *Præsens musculus etsi cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obducatur, attamē sese ostendit, quemadmodum neque in musculis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiam mouentium musculum.*

ſ *Musculus supra coxendicis ossis articulum principiū ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verùm & hic membraneo obtegitur tendine musculi tibiam mouentium sexti.*

t *Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæque ducum octauus.*

u *Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estque quarti tibiam mouentis musculi pars.*

x, y *Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloque obtegitur musculo.*

z *Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & δ indicandum, descendens, pedijque ossi pollicem sustinenti insertus.*

α *Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.*

β *Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.*

γ *Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.*

δ *Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.*

ε *Exterior malleolus, seu fibulæ excarnis pars.*

ζ *Musculus fibulæ exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedij os pollicem sustinens insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.*

η *Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.*

θ *Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quòd illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verùm θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemque mouentium primus.*

ι *Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.*

κ *Maximus suræ musculus, à commissura fibulæ ad tibiam enatus, pedisque motorum facilè robustissimus, & quartus.*

λ *Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.*

μ *Portiuncula quoque hìc uisitur, pedem mouentium quinti. uerùm hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimùm crure commemorati, dilucidiùs multo in dextra sequentis tabulæ tibia conspiciuntur.*

ν *Transuersum ligamentum à tibia in calcem pertinens.*

ξ *Musculus pollicem in internum latus agens.*

ϖ *In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externū mouens. Apparent ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes.*

SECVNDA *MVSCVLO-* RVM TA- BVLA.

SECVNDAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

SECVNDA tabula primæ, quòd ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa commonstrat musculos, unà cum oßium sedibus in superficie prominentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quum itaq; hæc spectatu sit dignißima, pari cum præcedente modo singulos musculos uno charactere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, & caput quoq;, quum paulo minus toto oßeum sit, literis nisi paucißimis in hūc modum insignientur.

A Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exortus circunscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortaßis accuratè nimium singula animaduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerùm tenui musculosa compage obduci, additum uelis, quam simul cum frontis cute totaq; adeò carnosa membrana resecuimus.

B Os iugale. Foramen illud ad oßis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.

C Musculus à mandendo μασσήτης, & mansorius nuncupatus.

D Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.

E Musculus sinister ab inferiori maxilla in os υ imaginem referens productus.

F Musculus à pectoris oße in os υ referens insertus.

G Musculus sinister, à superiori pectoris oßis sede principium ducens, & in humiliorem cartilaginis scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito latitet, non prorsus in latere conspectum fugit.

H, H Musculus à superiori scapulæ costa ad os υ imagini simile properans, qui ablato adipe & iugulari externa hinc diligenter execta, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repositas.

I A pectoris oße & clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis oßis processum insertus.

K, L Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partē, quæ scapulam sursum trahit. L uerò inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerùm in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis Γ & Δ est spectatißimus.

M Musculus brachium attollens. præsens musculus lōgè accuratiùs in quarta figura Ξ, & in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impreßionibus, plures esse ex uera hac integraq; delineatione sibi persuadeat. Quamuis interim hæ impreßiones (si quis alius modò musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant. quos nō hic solum, sed & in toto externo brachij latere uelim esse attentißimos, quòd male musculum quem iam notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.

N Quanquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec & dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altiùs supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uisitur, quàm re uera principium ducit. licet hic non nimis inferiùs incipiat, sed quod pictoribus animaduertendum est, fortaßis etiam elatiùs quàm deceat.

O Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.

P Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulæ costa pendet.

Q Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coëunt, non amplius duplicis musculi imaginem repræsentantes. Quòd autem hic insignius quàm reliquo progressu extuberant, præter ipsorum partem summè carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij oße pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decimatertia autem d indicabitur.

R Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnæ processum, & articuli ligamenta implantantur, nerueam suæ insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quæ excarnis ulnæ est portio.

S Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appēdicē insertus, radium in supinū ducit.

T Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

V *Musculus indicem medium, & anularem præcipuè extendens.*

X *Musculus parui digiti extensionis primarius autor.*

Y *Musculus postbrachiale extendentiũ inferior.* a *Musculus flectentiũ brachiale inferior.*

b,c *Duo hîc indicantur musculi, quorum superior b insignitus brachiali inseritur: inferior autẽ cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserẽs, alterũ duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.*

1,2,3,4,5 & 6. *His numeris notatur transuersum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentũ radio ulnæq; commune. 2 ligamentum ulnæ propriũ. 3,4,5 & 6 uerò insinuant quatuor ligamẽta radio peculiaria.*

d *Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proximè adducens.*

e *Tendo musculi pollicem ad indicem euertentis. Verùm modò tempestiuũ est & dextro brachio animum accõmodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uerò nouas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hîc musculi a insigniti linea conspicitur. dein b,c & 4,5,6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuatæ dextræ manus notæ sunt huiusmodi.*

Z *Anterior cubitũ flectentiũ musculus.* f *Musculus superior radium in pronum mouentiũ.*

g *Musculus superior brachiale flectentium.* h *Latum producens tendinem musculus.*

i *Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertit.*

k *Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatiùs quàm iam signando musculo ducitur.*

Γ *Præsentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima Θ ostendent. At quũ externum secundum'ue ipsius latus nullibi atq; in hac tabula opportuniùs ostendetur, hîc aliquot characteres adijcere erit operæprecium. Est itaq; musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsenti musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uerò latus,*

l,m. *quod à sacro osse sursum obliquè in priora ad insertionem properat ab m ad n usq; pertinet. n*

n. *enim insinuat huius musculi partem suæ insertioni proximã, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerò V, & rursus longè accuratiùs dextrum septimæ tabulæ brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersim ductum humiliori basis scapulæ angulo insternitur. Atq; l etiã indicat huius musculi partẽ musculo cui L inscripsimus subiectã.*

Δ *Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.*

o,o,o *Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas manus modo insertatur.*

p,p,p *Exortus abdominis musculi obliquè descendentis, qui mutuò cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.*

q *Principium notatur primi tibiam mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hîc autem in dextro femore q etiam indicatur.*

r *Musculus latum producẽs tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circundantur, quiq; tibiam mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigat spissitudinem, aliorũ musculorum inspexionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hîc occurrit musculus, mox t notandus.*

ſ *Portio musculi tibiam mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.*

t *Musculus tibiam mouentiũ septimus, membraneo tendine sexti tibiam mouẽtis musculi obtectus.*

u *Musculus sinistrum femur mouentium primus. Qui uerò dextrum femur agit, etiam magna ex parte hîc se offert.*

x *Regio maioris exterioris'ue processus femoris.*

y *Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superiùs indicato, & illo quẽ latũ producere diximus tendinẽ, quemq; hic r notaui occultatur.*

α Quartus

α *Quartus tibiam mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.*

β *In utroque femore tertius notatur tibiam mouens musculus.*

γ *In dextro tantum femore indicatur secundus tibiam mouentium musculus.*

δ *In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro autem crure δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoque notans musculum.*

ε & ζ *In dextro femore indicatur quintus tibiam mouentium Galeni musculus, noster autem femur mouentium quintus. ac ε quidem huius musculi posteriorem partem indicat, ζ uerò posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraque uideri, attamen si Caput tibiam mouentibus musculis, & Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipuè quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos uisurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imò uereor morosiorem quempiam & rodendi studio natum, mihi detractaturũ, quòd ea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ in sermonis seu Capitum contextu diffusè ac explicatè persequar. Quanquam etiam hæc & cõtextus ipse studioso homini uix sufficient: ut eos modò mittam, qui omnia oscitanter aggredientes, cõpendia summo ipsorum dispendio quærunt, et Galeni anatomicos libros tanquàm ad ipsos non pertinentes relinquunt.*

η *Musculus hîc extuberans, tibiam mouentium octauus censebitur.*

κ, θ *Excarnis tibiæ pars, uerùm interior malleolus priuatim κ notatur.*

λ *In utroque crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.*

μ *Musculus in utroque notatur crure, pedem mouentium secundus.*

ν *Gracillimus totius corporis tendo, à musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.*

ξ *Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis ο & ι, & eiusmodi aliquando characteres nõ inuenis, ob hoc quicquam nõ notatum fuisse minime arbitrandum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non absimilia sint.*

ϖ *Musculus tertios quatuor digitorum flectens articulos.*

ρ *Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.*

ς *Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.*

τ *Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sanè hic est manifestissimus.*

υ *Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.*

φ *In utroque crure musculus notatur in anteriori tibiæ sede locatus ac pedem mouentium sextus.*

χ *Musculus fibulæ exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.*

ψ *Musculus nuper dicto substratus, pedemque mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicuus.*

ω *Musculus quatuor digitos extendẽs, ad latus autem sinistrum Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedij os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, quique aptiùs in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.*

Θ *Tendo musculi pedis pollicem extendentis.*

Λ, Δ *Transuersum ligamentum tibiæ ossi & fibulæ commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.*

Ξ *Exterior malleolus, seu fibulæ ossis excarnis sedes.*

Σ *Transuersum ligamentum à fibula in calcem pertinens.*

Π *Musculus abductionis parui digiti à reliquis autor.*

TERTIA

TERTIA *MVSCVLORVM* TABVLA.

TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quòd musculos ex carnosa membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq́ magis ad musculorum disciplinam, quàm priores duæ, sit comparata.

A *Rectæ secundùm frontem ductæ lineæ, frontis & narium cutis musculum notant.*

B *Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquam rarò, carnea membrana fibris etiam carneis enutritur.*

C *Musculus palpebram attollens.*

D *Musculus palpebram deorsum trahens.*

E *Mutuus palpebræ musculorum secundùm palpebræ longitudinem connexus.*

F *Musculus media sui parte nasi alam, altero uerò superius labrum petens. Quemadmodum sanè uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterũ copia faciem alioquin satis obscuram non sum occupaturus.*

G *Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quæ prorsus excarnia sunt.*

H *Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.*

I *Masseteris musculi principium, lato quem iam describam, musculo non obtectum.*

Γ *Musculus carnosa constans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hìc corpori in utroq; latere hæret, reliqua carnosæ membranæ parte, quæ carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarum progressum*
K, L. *attinet, K ad L usq;, musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediæ clauiculæ se-*
M. *dis ossi pectoris proximæ incipiens, cuius fibræ recto tramite sursum ad M exporriguntur. Ab*
N. *L uerò ad N, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis, clauiculæ & summi humeri sede incipiens, cuius fibræ obliquè sursum in anteriora porriguntur. Deinde etsi ea musculi pars non*
O. *sese spectandum offerat, quæ in posteriori ceruicis sede consistit, nihilominus O ad auris radicem positum, transuersas fibras illinc prorepentes utcunq; ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primũ latus tibi fingendum est ab N ad O, secundum ab O ad H. K uerò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M quartum habes latus. Intensiùs enim nigricans linea, à K ad M ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.*

P *Brachium attollens musculus, quem hìc in anteriore corporis facie L, N et Q propemodum*
Q. *circumscribunt, is enim inferiùs, quàm Q consistat, sua insertione prorepit.*

Δ *Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hìc uenit inspiciendus, ibidem namq; ab initijs liberatus, Δ perinde notatur, ijsdemq; ferè characteribus inibi atq; hìc ita circumscribitur. K ad L usq; principij ipsius pars, à clauicula principium ducens. K uerò ad R*
R. *principij pars est, ex media latitudine ossis pectoris pronata. Quinetiam R notat musculi membraneam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, obliquè descendentis musculi abdominis*
S. *neruosæ tenuitati exporrigitur. S autem significat carneam musculi partem, à sextæ & septimæ costarum cartilaginibus, propter obliquè descendentem abdominis musculum peculiariter pronatam. Q præsentis musculi insertionis index est, qua inter brachium attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium Z indicandum, in humerum inseritur. Porrò si latera ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, quæ præ-*
T. *sentis musculi insertionem, Q & T notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiusq; tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T, quod subsequens ostendit tabula, in præsenti interim lata musculi insertione occultata. Atq; hinc etiam quintũ quoq; latus, à Q ad T pertinens, in quarta tabula duntaxat est conspicuum.*

V *Musculus brachium deorsum trahens.*

5, 6, 7, 8 *His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quæ costis inseruntur, quarum regio cum his numeris exprimitur, elatissimam insertionem in quintam fieri costam promptè colligis.*

Θ *Abdomitis musculus obliquè descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem cooperit*

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus præsentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Cæterùm R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operæprecium, ut membranea pars à carnea promptissimè distingueretur, uerùm sumptus quibusdam esset non admodum mediocris.

X Penis sua cute, quę præputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentiũ corporũ coitũ indicans, quæ subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerũ horũ naturã omnium lucidissimè tabula docet quadragesimonono Capiti præsentis Libri prælocanda.

Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intecta.

Z Musculus anterior cubitum flectentium. a & a Posterior cubitum flectentium.

b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubitum extendentem, qui ab humiliori scapulæ costa principium sumit. c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus radium in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.

e Superior radium in pronum mouentium musculus.

Λ Musculus brachiale flectentiũ alter, post brachiali ante indicẽ insertus. Ac f ipsius notat prin-

f, g, h. cipiũ, g tẽdinis ex musculi uentre exortũ, h sedẽ, qua tẽdo negligẽtiùs secãti desinere putaretur.

Π Musculus latum summæ manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem

i, k, l. ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primùm dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium.

n Hic obscurè uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollici tendines offerre dicã, ac inter digitos mouentes, uigesimisecundi et uigesimitertij loco habiturus sum.

o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicẽ remotissimè abducẽs.

q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus minimum digitum maximè à reliquis amouens, ac in sequenti tabula n insignitus.

Σ. In dextro crure primus notatur tibiæ motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius

s, t, u. principium, u eiusdem insertio. Cæterùm character 2, insertionem secundi notat tibiam mouen-

2, 3. tis musculi, 3 uerò, insertionem tertij.

Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uerò sedem, ubi carnosus esse desinit, membranæque modo toti femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranam'ue exprimere, quàm hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut sectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionis'ue latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.

α Musculus tibiam mouentium nonus.

β Octauus tibiam mouentium, magis in sinistro crure, quàm in dextro, à sexto tibiæ motuum autore detectus musculo. Septimo uerò tibiam mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sexto adhuc obtegatur. Quanquam Φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.

γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensebimus. Cæterum γ glandulas quoque insinuat inguinũ unà cũ sinu, ex quo uasa crus petentia resecui.

δ Musculus femoris motorum octauus.

ε Musculus tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.

ζ, η Excarnis tibiæ ossis pars, uerùm η priuatim internum notat malleolum.

Ψ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, κ autẽ principiũ sui tendinis, cuius

θ, κ. ductus citra characterũ appositionẽ manifestus est, quanque ξ insertionis quasi ipsius sedẽ ostẽdat.

λ Musculus septimus pedem mouentium.

μ Musculi pollicem extendentis tendo. ν Musculus quatuor digitos extendens.

ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.

ο Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.

ϖ Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.

ρ Primus pedem mouentium. s Pedis motorum quartus.

τ Longissimus gracillimusque tendo, à tertio pedis motus autore productus musculo.

υ. Musculus tertium quatuor digitorum os flectens. φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

QVARTA

~~PRIMA~~ MVSCV-
LORVM TABVLA.

CHARACTERVM QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

PRAESENS tabula quamplurimos præcedentis tabulæ musculos sectionis serie ademptos commonstrat, & deinde plerosq;, qui prioribus figuris nondum in conspectum uenêre, uidendos offert. quod omnes ad octauam usq; musculorum tabulam subsequentes tantisper præstabunt, dum ossa anteriori facie nuda conspiciantur.

Γ Musculus temporalis, cuius principium semicirculo non absimile A, B & C circunscribitur.

D Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.

Δ Maßeter. E huius musculi principium à malo exortum. F principij ipsius portio auri proxi
E, F. ma. Cæterùm ab E ad F totus ipsius principij ductus secundũ iugalis oßis longitudinẽ metitur.

G. G infima musculi insertionis sedes notatur. Porrò si triangulo hunc aßimilare lubet, E, F & G tres angulos tibi proponere finges.

H Neruulus minoris radicis tertij paris neruorũ cerebri, hâc frontis musculosam compagẽ petẽs.

I Neruulus dictæ modò radicis ad superius labrum, & externam alæ nasi sedem propagatus.

K Cartilago in quam sinistrum nasi os desinit.

L Ala nasi sinistra dictæ modò cartilaginis extremo alligata incumbensq;. Inter K & L nariũ cute iam ablata cum quibusdam membraneis ligamentis, in conspectum uenit interior alæ nasi musculus nimisquam tenuis.

M Musculus à superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium unus.

N Musculus sinister inferiori labro peculiaris, cuius sanè corpus minori negocio, quàm multiplex ipsius fibrarũ interfectio delineari potest, quod etiã in musculo M notato usu uenit. Auris autem foramen citra O appositionem sese ostendit, uti etiam auris radici subditæ glandulæ hunc characterem quodammodo exprimentes.

O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.

P Hac sede os reponitur υ imaginem referens.

Q Musculus à temporum oßis processu styli formam imitante enatus, ac oßi υ simili insertus.

R Musculus sinister ab inferiori maxilla in os υ referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic se spectandum præbet.

S, T Dexter & sinister oßis υ imaginem exprimentis musculi, à pectoris oßis summo pronati.

V, V Musculus gracilis & longus, qui à superiori scapulæ costa oßi υ referenti implantatur.

Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium X notatum sumit, dein-
X, Y. de aliam partem Y indicatã, à clauiculæ sede pectoris oßi proxima. Cæterùm Z insertionem
Z. ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.

a Clauicula magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.

b Musculi scapulam mouentium secundi insertio.

c Musculorum hic magnã obscuritatẽ pariũt uasa caput adeũtia, & nerui in brachiũ excurrẽtes.

d Musculus à clauicula in primam thoracis costam insertus, ac thoracem mouentium primus.

Ξ Musculi brachium attollentis anterior pars, posteriorem decima ostendit tabula adhuc in sua sede repositam, ac Δ præcipuè insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc par
e, f. tem ab exortu liberam reflexamq;, ac γ notatam commonstrat. Porrò in præsenti figura e, f, et
g. g conspicuam hic musculi brachium attollentis partem, trianguli ritu describunt.

h Musculi brachium pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio Q & T notaui, &
Q, T, Δ. ipsi musculo Δ quoque imposui, quo hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad
KL, R. quam quoq; K, L & R spectant.

i Pectoris os liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.

2, 3, 4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur, atq; in harũ interuallis exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autẽ in costis ductæ, atq; ad characterum sinistrã consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant, sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.

k Musculus scapulam mouentiũ primus. l Musculus thoracem mouentium secundus.

m In dextra axilla m latitat, musculum notans, quo brachium deorsum trahitur.

n Dextri lateris rectus abdominis musculus, hîc altiùs quàm obliquè ascendentis musculi neruosa tenuitas conscendens.

o 'bdo-

o *Abdominis musculus obliquè descendens, quem hic in posteriora ab abdomine reflexū finximus.*

Π *Abdominis musculus obliquè ascendens, ac totam, uti conspicis, sui lateris abdominis sedem amplectens, quem quodammodo circunscribunt o, n, p, q, & linea secundùm inferiorem abdominis sedem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.*

p, q *Portio obliquorum abdominis musculorum descendentium, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. Cæterùm q priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quã primùm flaccidus, deorsum denuo propēdet, dissectus est. Duo itaq; uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora, circulus autem sub illis consistens, meatus est urinæ seminiq; communis.*

r *Vasa seminaria, quæ hic priuatim enarrare non proposui, quemadmodum etiam neq; testis mu-*

ſ. *sculum, cui ut à uasis distingueretur, ſ asscripsi. Verùm hūc 22 figura Libri quinti ♆ edocebit.*

t *Musculus cubitum flectentiū anterior, cuius interioris principij carnosæ parti nullum adhibui characterem, quum is hic, uti neq; in sequēti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autē inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.*

u *Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costa principium præbetur.*

x, x *Posterior cubitū flectentiū musculus.* y *Musculus superior radium in pronum ducentium.*

α *Radiū in supinū agentium longior.* β *Musculus quatuor digitorū secūdos flectēs articulos.*

Σ *Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.* γ *ipsius caput.* δ *ipsius insertio.*

ε *Musculus alter brachiale flectens, hicq; deorsum dependens.*

ζ *Musculus primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.*

η *Hic musculus propendet, paruum digitum à reliquis in externum latus abducens.*

θ *Transuersum ligamē in interna brachialis sede obuium, tendinibusq; hâc repentibus obductum.*

ι *Musculus maior, primum pollicis os flectentium.*

κ *Propendet hic musculus, cuius beneficio pollicem ab indice maximè remouemus.*

λ *Latus summæ manus tendo unà cum ipsius tendine, à summis quatuor digitorū aciebus in dextra manu dependens. Præterea hic in utriusq; manus uola tendines occurrunt mucosis membranis induti, atq; ad digitos protensi.*

μ *Secundus femur mouentium musculus.* ν *Primus femur mouentium musculus.*

ξ *Ossis sacri ossis dextro lateri cōmissi sedes, à qua primum & sextum tibiã mouētes resecuimus.*

& *Charactere & sedes insignitur maioris exteriorisq; femoris processus.*

Φ *Nonus tibiã mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens o notatur,*

o, ϖ, ρ. *ϖ uerò tendinis ipsius principium, ρ sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.*

ς *Musculus femur mouentium septimus.* τ *Musculus femur mouentium sextus.*

υ *In sinistro femore musculus υ insignitur, femur mouentium octauus.*

φ *Quinti femoris motui seruientium.* χ *Secundus tibiam mouentium.*

♆ *Octauus tibiam mouentium.* ω *Septimus tibiam mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quòd ibidem is sit conspectior.*

2 *Primus tibiam mouentium musculus.* 3 *Sextus tibiam mouentium.* 4 *Sextus pedem mouentium musculus, unà ut duo præcedentes, ab insertione pendens. Cæterùm in sinistro crure etiam obseruatur primi tibiam mouentium, & huius sexti pedem mouentium insertionis portio,*

5, 6. *huius quidem insertioni charactere 6, illius uerò 5 insignito.*

7 *Septimus pedem mouentium musculus.*

8, 9 *Excarnis tibiæ ossis pars, à cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verùm 9 priuatim interiorem notat malleolum.*

Ψ *Musculus quatuor pedis extendens digitos.* 10 *ipsius exortus insignitur.* 11 *uerò ipsius sedes,*

10, 11. *qua portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hic Ω no-*

Ω, 12. *tauimus.* 12 *Musculi Ψ insigniti sedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extendun-*

Ω. *tur, pullulans.* Ω *uti & iam paulò antè scripsi, musculus notatur inter pedis motores nonus,*

13. *qui bicorni tendine insertionem 13 notatam tentat.*

14 *Musculus pollicem extendens.* 15 *Musculus pedem mouentium octauus.*

16 *Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quòd eadem hic cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.*

QVINTA *MVSCVLORVM TABVLA.*

CHARACTERVM QVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

A FORAMEN quo neruulus tertij paris neruorum cerebri, frontis musculum petit.
B Temporalis musculus. C Hic magna ossis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D. masseter, quem D insigniuimus, coitus in conspectum ueniret.
E Foramen quo surculus tertij paris neruorum cerebri, ad superius labrũ, & alas nasi deducitur.
F Amplus musculus à superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruiens.
G Nerui utrinq; ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Cæterùm superior characteris sedes, fungosam labrorum substantiã insinuat ad utrunq; labrum conspicuã.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uentres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac à pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os υ imaginem referens. M Primus & secundus linguæ musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obtecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse υ referente, in cartilaginem scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui à pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad huius musculi exterius latus, cõgeries uisitur soporariæ arteriæ, interioris uenæ iugularis, & sexti cerebri neruorum paris. Q Asperæ arteriæ anterior sedes.
R, S Musculus ossi υ imaginem exprimenti proprius, & à scapulæ superiori costa enatus. singuli characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius musculi pars est, tendinis substantiæ non absimilis.
T Portio musculorũ secundi paris caput mouentiũ. V Tertius scapulã mouentiũ musculus.
X Quoniã hic locus nihil aliud peculiariter, quã septima tabula in homine ostendisset, & quia Galeni sententiæ, quũ hæc pingeremus, plus æquo fauimus, musculum hic ex cane delineatum cernis, quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti tabula integer Γ notandus.
Y Dextri lateris clauiculam hic à pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z. adhuc musculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; Z insignitur.
a Summus humerus, seu scapulæ elatior processus. b Interior demissior'ue scapulæ processus.
c Ligamẽtũ huius articuli peculiariũ quartũ ab interiori scapulæ processu summũ humerũ petẽs.
d Ligamentũ teres ab apice interioris scapulæ processus, in anteriorẽ sedẽ externi capitis humeri insertũ, ac huius articuli primum. e Aliud teres ligamentũ, ex eminentissimo scapulæ acetabuli sede, ad externum quoq; humeri caput procedẽs, atq; huius articuli ligamentorũ secundũ.
f Hac sede duo ligamenta d & e insignita, suis lateribus uniũtur, & uelut transuersum efformãt ligamentũ, transmittens caput externum musculi cubitum flectentiũ anterioris, ac mox ζ notãdi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagines utrinq; connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquæ dein etiã unà cũ interuallis citra characterũ opẽ sunt conspicuæ.
Γ Musculus scapulam mouentium primus. i & k huius musculi principiũ notant, quandã manus spe
i, k, l. ciem perinde, ac musculus ipsi succumbens, & m insignitus repræsentans. l tendinẽ præsentis musculi indicat. Porrò i, k & l simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui à scapulæ basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
Δ Dexter rectorũ abdominis musculorũ. n carneũ recti abdominis musculi principiũ triangulo nõ
n, o. absimile. o principium eiusdẽ musculi nerueum, penè uniuersum efformans musculum. Toto in-
p, q. teruallo à p ad q pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicẽ contigunt. Tota autem sede supra q, aut supra umbilicũ consistente, tanto magis musculi mutuò seiungũtur, quãto altius conscendũt. Cæterùm q notabit etiã obliquorũ abdominis musculorum neruosæ tenuitatis, ad
r. transuersum abdominis musculũ hac in parte cõnexũ. r Hæc linea carneã recti musculi partem finit, quæ ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in 4 tab. ad characterẽ n est cernere.
s. Intercapedine igitur ab r ad s, hic notatur recti simiæ abdominis musculi tendo seu membrana,
t. excarnis'ue musculi pars. t autẽ indicat carneã musculi sedẽ primæ costæ & secundæ thoracis
u, u, u. insertam. u, u, u Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa, quibus obliquè ascendentis musculi neruosa exilitas pertinacissimè connascitur.

x *Linea hæc portiunculam notat obliquè aſcendentis muſculi, qua is tranſuerſo abdominis muſculo inibi adeò ualidè committitur, ut inter diſſecandum, niſi relicto eiuſmodi ſigno, à tranſuerſo liberari nequeat.* y *Tranſuerſus abdominis muſculus.*

α *Obliquè aſcendens abdominis muſculus ab abdomine reflexus.*

β *Vaſorum ſeminalium portio. Cæterùm tres illi quodammodo circuli ad rectorum muſculorum radicem ſeu iuxta n, & o ac p conſpicui idem notāt, quod in mox præcedente tabula, abſecti nimirum penis conſtructionem ac naturam.*

γ *Reuerſa eſt muſculi brachium attollentis anterior pars.*

δ *In ſiniſtro brachio inſertionis pars adhuc reliqua eſt, muſculi brachium attollentis.*

ε *Excarnis humeri pars, inter duo capita apparens muſculi cubitum flectentium anterioris.*

ζ *Cubitum flectentium muſculus anterior.*

η *Muſculus cubiti extenſionis autor, cuius principium ab inferiori ſcapulæ coſta pronaſcitur.*

θ, θ *Poſterior muſculus cubitum flectentium.*

ι *Superior muſculus eorum, qui radium in pronum agunt.*

κ *Radium mouentium longiſſimus, cuius auxilio radius in ſupinum ducitur.*

Θ *Quatuor digitorum ſecundum os flectens muſculus.* λ *ipſius principiū ſub muſculo radio peculia*
λ, μ. *ri, & ι notato, reconditum.* μ *muſculi huius in quatuor carneas partes diſtributio, quæ poſtmodum in ſingulos tendines degenerant.*

ν, ξ *Tranſuerſum interioris brachialis ſedis ligamentum, longa ſectione diuiſum, & utrinq; in latus reflexum. Verùm præterea* ν *muſculum priorem primum pollicis os flectentium commonſtrat,* ξ *autem muſculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorſum flectitur. Porrò quod ad quatuor tendinum, ſecundum quatuor digitorum os flectentium ſeriem attinet, omnia ſunt con*
o. *ſpicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia* o *inſcripſerim.*

ϖ *Nonnihil hic ſeſe offert muſculus, quatuor digitorum tertium flectens os.*

ρ *Portio muſculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in ſiniſtro cubito eſt conſpectior.*

* *Muſculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur.* ς *Secundus femur mouentiū muſculus.*

τ *Apparet hic obſcurè femoris caput coxendicis oſſis ſinum ſubiens, & ligamento obductū, ſed* τ *in hoc præcipuè adhibetur, ut ceruix, ſeu collum femoris hic indicaretur.*

υ *Femoris magnus exterior'ue proceſſus.*

φ *Femur mouentium ſeptimus.* χ *Femur mouentium ſextus.*

ψ *Femur mouentium octauus.* ω *Quintus femur mouentium muſculus.*

Λ *Septimus tibiam mouentium muſculus.* 2 *ipſius amplum principium à radice magni femoris pro-*
2, 3. *ceſſus enatum.* 3 *hic in tendinem latum deſinit cum octaui & noni muſculorum tibiam mouentium*
4. *tendinibus commixtum unitumq;.* 4 *hæc linea illum in anteriori femoris ſede terminat, ubi octauus muſculus ipſi primùm ſubijci incipit.* Ξ *Octauus tibiam mouentium muſculus.*

Π Π *octauum quoq; tibiam mouentium muſculum indicat, ſed priuatim ſinum oſtendit, cui nonus ti-*
5. *biam mouentium muſculus inſidebat, qui hic propendens* 5 *inſignitur. Maximā itaq; ſinus ſedem octauus muſculus conſtituit, uerùm ſeptimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea* 4 *inſignita ad umbram ſeptimi muſculi uſque protenditur, ita ſanè, ut ab utriſque muſculis ſinus iſte conſurgat.*

b *Hic propendet muſculus tibiam mouentium ſecundus.*

Σ *In hac tibia, tibiæ os anteriori ſede prorſus excarne cernitur. Supereſt enim hic duntaxat ex*
Φ. *omnibus muſculis illi adnatis, muſculus pedis pollicem extēdens, & modò* Φ *inſignitus, cuius ten*
7. *dini* 7 *inſcriptum conſpicis.* 8 *Septimus pedē mouentiū muſculus.*

9 *Octauus pedem mouentium.*

Ψ *Carnea moles in ſuperiori pedis ſede repoſita, quæ in quatuor carneas partes digeſta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipſi proximos digitos in latus externum mouet.*

Ω *Hic proſternitur muſculus quatuor extendens digitos, unà cum ipſius portione, quam noni pe-*
&. *dem mouentium muſculi uice recenſuimus, ac cui iam & inſcriptum cernis. Muſculis poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus nullos adhibui characteres, quòd ipſorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc ſit ſeries & copia. Atque hac etiam occaſione excarnes tibiæ oſſis & fibulæ ſedes, innotatas conſpicis, quòd ſcilicet ex prioribus tabulis iam pridē has didiceris.*

SEXTA

SEXTA MVSCVLORVM TABVLA.

SEXTAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulæ caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorẽ in summo mento diuisam, & utrinq; in latera deductam refert.

A Hic iugalis oßis portionem exsecui. Verùm A præterea insinuat, temporalis musculi in acutum inferioris maxillæ processum insertionem.

B Acutus maxillæ inferioris processus. C Sinistra maxillæ inferioris pars.

D Musculus in ore delitescens, qui internæ inferioris maxillæ sedi, ubi latißima est, inseritur.

E Gurgulio à palati fine propendens.

F Glandula sinistra amygdalæ non absimilis, ac eminentißimè laryngis sedi apposita.

G Lingua, uerùm superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.

H Hac sede plures capitis & ceruicis motibus famulantes musculi confunduntur.

I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.

K Tertius hominis scapulam mouentium.

L Glandula sinistro laryngis radicis lateri adnata. M Aspera arteria.

N Hæc congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperæ arteriæ exporrectorum. quanquã & musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.

Γ Quoniam hanc pectoris colliq; sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui à transuersis uertebra-

O. rum ceruicis proceßibus originẽ O notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur,

P, Q. ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas ad huc pertinentem.

R Musculus à scapulæ basi principium ducens, thoracemq; mouentium secundus. Pectoris os citra characterũ impositionẽ conspicuũ est, quemadmodũ & costæ, & earundẽ interualla unà cũ exte

S. rioribus musculis intercostalibus. Quo tamẽ meliùs singula expendas, significet S tertiæ costæ

T. os. T tertiæ costæ cartilaginem. V musculum exteriorem intercostalium, in tertiæ & secundæ

X. costarum interuallo repositum, cuius fibræ deorsum in priora feruntur. X uerò denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundæ & tertiæ costarum cartilagines conspicuum, cuius fibræ sursum in anteriora prorepunt.

a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagatæ.

Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & oßis sacri oßis sinistro late

b. ri commißi regio, abundè hic circunscribunt. Cæterùm b sedem notat, qua obliquè ascendentis musculi tendo, abdominis transuerso pertinacißimè adnascitur, priusquam rectum conscendat.

c. c autem indicat asperitatem, quam musculorum obliquè ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò dehiscunt.

d Foramen uasis seminarijs uirorum uiam præbens.

e Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasq; sedes excurrentes.

f Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet.

g Spina oßis ilium, carnosis partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.

h Scapulis & sinistro brachio mentem accommoda, ibidem nanq; h superiorem notat scapulæ an-

i gulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoq; scapulæ costam h eadem opera tibi indicare poterit.

k Summus humerus, seu scapulæ elatior processus. k Musculus brachium mouentium quintus.

l Interior scapulæ processus, anchoræ imaginem referens.

⊝ Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulæ acetabuli superci

m, n. lio nascitur, m notat, n uerò indicat internum caput ab interiori scapulæ processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem à carnea exquisitiùs discernas, huius tabulæ dextrum bra-

o. chium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carneam. At non hæc duntaxat

p. tabula eas commonstrat partes, imò priores ad unum omnes. Cæterùm p duorum capitũ coitum

q. indicat, q uerò tendinis, quem musculus hic educit, principium.

r, r Musculus posterior cubitum flectentium.

ſ Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulæ costa enascitur.

Λ Musculus

Λ *Musculus radium mouentium longißimus, cuius altißimam partē, quæ hîc oculis subijci potest,*
t, u. *t indicat. u autem præsentis musculi insertionē notat, quā in inferiorē radij appendicē molitur.*
x *Musculus superior duorum, qui radium in pronum ducunt.*
Ξ *Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & α quidem huius musculi caput insinuat. β au*
α, β. *tem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum porrigunt tendines. Porrò qua ratione ad tertium usque digitorum internodiū tendines huius musculi porrigantur, & incumbentis musculi tendines transeant, hîc in utraque manu est conspicuum.*
γ, δ. *Sit tamen doctrinæ gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui secundum os flectit.*
ε *Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.*
ζ, ζ *Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollici, atque hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.*
η, θ *Musculus tertium pollicis os flectens η notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.*
κ *Musculus maior primum pollicis os flectentium, hîc ab insertione dependet.*
λ *Musculus minor primū pollicis os flectens, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uerò & κ, primum pollicis os nudum excarneque apparet.*
μ *Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uerò ante huius musculi initium apparens, ulnæ est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.*
ν *Tertius femur mouentium musculus.*
ξ *Magnus femoris oßis processus.*
o *Musculus femur mouentium septimus.*
ϖ *Musculus femur mouentium sextus.*
ϱ *Musculus femur mouentium octauus.*
ς *Quintus femur mouentium musculus.*
Π *Octauus tibiam mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. τ insinua*
τ. *tur amplum huius musculi principium, à radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum. Deinde Π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiam mouens musculus cōtinetur, atque hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodū & carnosæ musculi partis terminus,*
υ. *qui instar semiglobi extuberans hîc υ insignitur.*
φ *Dependet hîc musculus tibiam mouentium septimus, cuius cauitas argumento est, qui octauum tibiam mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines unà coëant. Quod ut commodiùs expenderes, in dextro genu septimus musculus adeò ab octaui musculi tendine dissectus est, ut &*
*. *molæ pars ibidem in conspectum ueniat * notata.*
χ, ψ *Hæc sedes ad undecimam musculorum tabulam potißimùm refertur, quæ ostendit portionem quarti tibiam mouentis musculi ex femoris osse pronatam. atque hic χ notat quarti musculi sedem ipsius insertioni proximam. ψ autem eam partem abscectam ostendit, cui coxendicis oßis appendix principium præbet.*
Σ *In sinistra tibia totum externum tibiæ oßis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externā sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Cæterùm Σ priuatim notat ligamentū tibiæ, os & fibulam, quà hæc inuicem dehiscunt, in-*
ω. *tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulæ excarnem.*
Φ *Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod ante*
2, 5. *riori & posteriori parte, ac dein interiùs, quà fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaque partē*
4, 3. *notat anteriorem carneam, 3 uerò posteriorem.*
Ψ *Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius muscu-*
6. *li tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.*
Ω *Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externū latus ducuntur.*
7 *Hic procumbit musculus pollicem extendens.*
8 *Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.*
9 *Secundus musculus pedem mouentium*

In dextræ tibiæ posteriori sede nullas adhibui notas, quòd musculos hac sede delineatos, omnes quæ hactenus præcesserunt, tabulæ ostenderint. Unde si & hîc pariter notas requires, opportunè has à prima, secunda & tertia tabulis petes. Verùm quia in sequenti tabula dependet, cuius
χ *pollex introrsum mouetur, huic in præsenti tabula χ inscripsi.*

SEPTI-

SEPTIMA *MVSCVLO-* RVM TABV- LA.

SEPTIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

SEPTIMA musculorum tabula laxato fune, à quo inter pingendum pendebat, in posteriora tantùm procidit, quantùm uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in præsenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore hærens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effractæ alæ ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A *Gurgulio indicatur à palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.*

B *Aliquot ceruicis uertebrarum corpora.* C, D *Primum par dorsum mouentium.*

E *Stomachi seu gulæ pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Cæterùm uasa, quæ*
F. *utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam soporales efficiũt arteriæ cum internis iugularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.*

G *Musculus alter secundi paris dorsum mouentium.* H *Scapulam mouentium tertius.*

I *Musculus brachium mouentium quintus.*

Γ *Musculus brachium mouentiũ sextus, cuius insertio K insignitur, reliquaq; ipsius forma ex sca-*
K. *pulæ imagine deprehenditur. quanquam si præsentis musculi triangularem figuram uolueris constituere, licebit K, L & L simul conferre.*

L, L *Musculus thoracem mouentium secundus.* M *Brachium agentium tertius.*

N, N *Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitum à scapula educitur.*

O *Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti.* P *Cubitum flectentium posterior.*

Q *Radium in pronum constituentium superior.* R, R *Anterior cubitum flectentium.*

S *Radius.* T *Vlna.* V *Ligamentũ inter radiũ & ulnã, quà inuicẽ dehiscunt intercedẽs.*

X *Radium in pronum mouentium inferior musculus.*

Y, Y *A dextro radio (qui cũ uniuersa extrema manu magis quàm sinistra attollitur) dependet, longior radium in supinum ducentium.* a *Minor primum pollicis os flectentium.*

1, 2, 3 *Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.*

b *Dependet musculus tertium pollicis internodium flectens.* c *Musculus tertij quatuor digitorum ossis flexus autor, quem sedulò intuebere, quòd illius tendinibus musculi attendantur,*
d. *quatuor digitos pollici adducentes, quorũ is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui tres ab insertione hærẽs. Quinetiã tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi*
e. *portiones adhuc seruantur. ac portioni quidem indici propriæ e inscripsi, tendini autẽ tertium*
f. *indicis os flectenti f. Cæterùm in dextra manu dictorum musculorũ conspiciuntur insertiones.*
g. h. *ac g in indice insertionem indicat musculi indicẽ pollici adducẽtis. h insertionẽ musculi secundum*
i. *os flectentis. i insertionẽ eius, qui tertij ossis flexioni præficitur. Præsentis tabulæ thorax, quòd ad intercostales spectat musculos, præcedentis tabulæ thoraci respondet, unde etiam alijs characteribus non uenit obliterandus.*

Δ *Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circunscribitur*
k, l, m, n. *k, l, m, n quod uerò exteriùs hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-*
o, p. *terstinguitur, carneam septi partem esse putato.* o, p *Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-*
q. *brarum in lumbis consistentium corporibus inserti.* q *Septi scissura, qua septum uertebrarum incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; cõiugis expertẽ transmittit, aut illis cedit, quarum orificia q in corpore huius tabulæ positum indicat, quemadmodum & arteriæ ramos in*
r. *septum excurrentes.* r *Foramen stomacho uiam præbens, qui etiam r in corpore insignitur.*
s. s *Foramen uenæ cauæ caudici paratum, qui in corpore s notatus conspicitur.*

t *Musculus femur mouentium sextus.* u *Musculus dorsum mouentium nonus.*

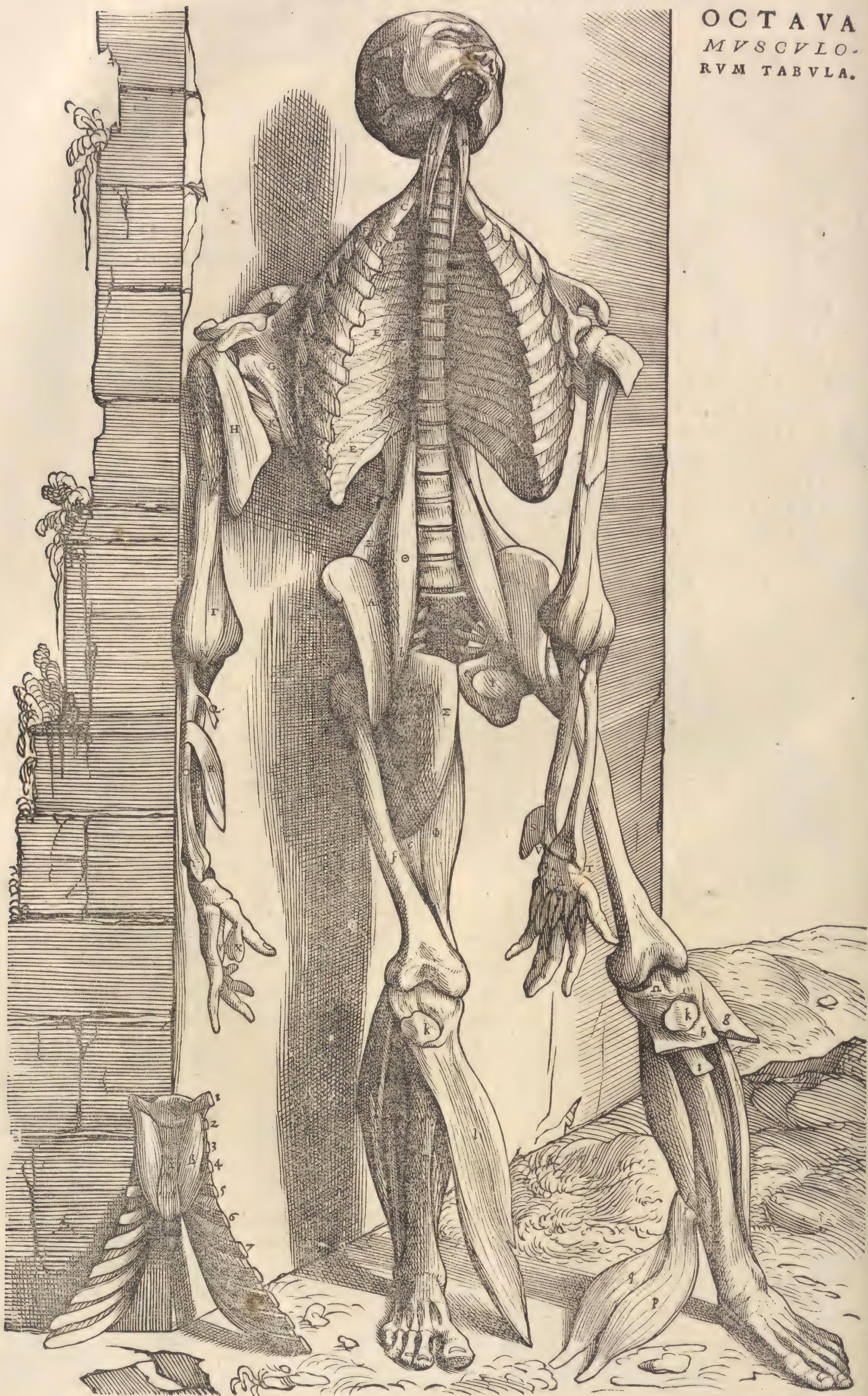
x *Femur mouentiũ septimus.* y *Sacrum os hîc insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla educti, obuij sunt.* α *Femur mouentium octauus.* β *Quintus femur mouentium.*

γ *Tibiam mouentium octauus.* ε *Musculus pollicem à cæteris digitis amouens.*

Ꭿ *Dependet & hîc quoq; ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducens. Quæ uerò in præsentis tabulæ tibijs occurrunt, illis respondent, quæ prioribus tabulis fuere obuia.*

OCTAVA

OCTAVA *MVSCVLO-*
RVM TABVLA.

CHARACTERVM OCTAVAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

HAEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, ex sectionisq́; serie reliquos proponens. Vt uerò interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris oßis attendũtur lateribus, os illud unà cum costarum cartilaginibus exectum, ad dextri cruris latus euersum, atq́; sub dextræ manus indice propositum cernis.

A, B *Musculi collum, superioremúe dorsi partem flectentes, dorsumq́; mouentium primũ coniugium.*

C *Musculus à prima enatus costa, ac secundi dorsum mouentium paris alter.*

D, D *Exteriores musculi intercostales, in oßium interuallis conspicui.*

E, E *Interiores musculi intercostales, in oßium interuallis obuij.*

F, F *Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq́; motorum secundus.*

G *Vtrinq́; scapula modò sectionis serie, nuda excarnisq́; est, ac sua sede dimota.*

H *Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulæq́; cauum occupans.*

I *Musculus superiori scapulæ basis angulo insertus, ipsamq́; agentium tertius.*

Γ *Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorq́; pars L insignitur, demißior*
L, M. *uerò interiorq́; pars M. Insertio autem præsentis musculi N indicatur.*

O *Radius.* P *Vlna.* Q *Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.*

R *Musculus ab insertione dependet, radium in pronum mouentium superior.*

S *Musculus ab ulna dependet, radium in pronum ducentium inferior.*

T, V *Sede T insignita ligamẽtũ, brachiale ad cubitũ nectẽs, craßius apparet, ut etiã sede V notata.*

X *Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.*

Δ *In postbrachiali dilucidiùs exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articu-*
Y. *los flectentes. Cæterùm dextra manus in latus picta est, ut musculum Y insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.*

Θ *Sextus femur mouentium musculus, cuius initium è uertebrarum procedens corporibus a insigni-*
a, b. *tur. b uerò ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.*

Λ *Septimus femur mouentium musculus.* Ξ *Musculus dorsum mouentium nonus.*

Π *Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui prosilire hic uidentur.*

Φ *Quintus femur mouentium musculus. Verùm Φ priuatim huius musculi partem notat posterio-*
c. *rem, c autem anteriorem.*

e *Pubis oßis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.*

Ψ *Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis oßis foraminis sedem occupans.*

Ω *In sinistro genu tendines, septimi tibiam mouentium musculi g insigniti, & octaui h indicati, &*
g, h, i. *noni i notati, à genu reflexi sunt, ac patellam ipsis innatam, ac k insignitam oculis subijciunt.*

k, l. *In dextro autem crure octauus tibiam mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, l notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui k inscripsimus.*

m *Tibiæ oßis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.*

n *Fibulæ etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.*

o *Ligamentum notatur inter tibiæ os & fibulam inibi repositum, ubi hæc ossa inuicem dehiscunt.*

* *Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expreßit literis Φ & Ψ. septimus nimirũ & octauus pedẽ mouentiũ. In superiori pedis sede modò nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaq́; duntaxat ligamẽtis obducta, in conspectũ ueniunt. Cæterùm musculi, qui ha-*
p, q. *ctenus in tibiæ posteriori sede fuêre obuij, sectionis serie auferri incipiunt. ac p, q notant primũ*
ſ, t. *ac secundum pedem mouentiũ, à quarto eiusdem motus autore musculo, t insignito, ad characterem ſ propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.*

u *Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.*

x *Hic obscurè se offert pedem mouentium quintus.*

α *Pectoris oßis posterior, seu cor spectans sedes.*

1, 2, 3, 4. 5, 6, 7 *His characteribus septem uerarũ costarũ indicantur cartilagines. Reliquæ autem quatuor cartilagines, octauæ, nonæ, decimæ & undecimæ costarum cartilagines sunt.*

β *Musculus humanum thoracem mouentium sextus.*

NONA *MVSCV-*
LORVM TA-
BVLA.

NONAE MVSCVLORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula omnium poſteriorem corporis faciem exprimentiū, prima habebitur, hic ordine nona. Si tamen anterioribus ſeriatim ac uiciſsim poſteriores ſubſequi uelles, poſſet hæc omnium eſſe aut tertia, aut quarta. nullum enim abſectum habet muſculum, præter eos, quos carnea membrana conſtituit, tertiaq́ue tabula obuij ſunt. Præterea tranſuerſa in cubiti externa ſede, iuxta brachiale repoſita ligamenta hic diſſecuimus, quod prima & ſecunda tabulis abundè conſpicua fuerint, hancq́ue tabulam ad diſciplinam prorſus parauerimus.

A Temporalis muſculus.

B Os iugale.

C Maſſeter. Auris uerò foramen cum ipſi ſubiectis glandulis, citra characterum ſubſidium eſt obuium.

D Muſculus caput mouentium, à pectoris oſſe, & clauicula enatus, in mamillarem capitis proceſſum inſeritur.

Γ, Δ Muſculus ſecundo loco inter ſcapulam mouentes recenſendus. Atq́ue huius principium ab occi-
E, F. pitij oſſe pronatum, E ac F inſignitur. E uerò uſq́ue ad G muſculi principium ab occipite, ad
G. octauæ uſq́ue thoracis uertebræ ſpinam, à mediarum uertebrarum apicibus quodammodo enatū.
H, I. H, I inſertio, quam muſculus in ſcapulæ ſpinam, & ſummum humerum, latiuſculamq́ue clauicu-
*. læ ſedem molitur. * hac ſede præſens muſculus, quaſi membraneum ſemicirculum obtinet, ſeu car
K. noſæ ipſius fibræ, in ſemicirculi ceſſant circunferentiam. K hac parte ceruix collum'ue, thoracis elatiſsimæ parti committitur. Lineæ autem latera'ue muſculum circunſcribentia in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput tranſuerſim ducta. Quòd autem huius extremum F notatum, non tantùm ab auris radice diſtare hîc uideatur, quantùm F remouetur ab E pictura, in cauſa eſt oculum fugiens, quod & ſiniſtrum brachium in anteriora porrectum liquidò commonſtrat, quod fortè ὀπτικῆς ignarus, plus æquo breuius eſſe arbitrabitur. Porrò ſecunda linea præſentis muſculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H. Quarta ab H ad G. Atq́ue his lineis muſculus terminatur. Inſertionis autem linea ab I ad K pertinens, nulla prorſus ſeparationis nota exiſtit.

L Muſculus brachium attollens, eiuſq́ue motorum ſecundus.

M Muſculus gibbam ſcapulæ ſedem occupans, brachiumq́ue mouentium quintus.

N Muſculus ab humiliori ſcapulæ coſta pronatus, & brachij motus opificum tertius.

O Muſculus brachium agentium quartus, ſequenti tabula Θ inſigniendus.

P In præſentis tabulæ dextro latere P, indicat portionem abdominis muſculi, quem obliquè deſcendentem uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium muſculus.

R Poſterior cubitum flectentium muſculus.

S Muſculus cubiti extenſionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Muſculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori ſcapulæ coſta pronaſcitur.

V Vlnæ ſedes triangula, nullis obtecta muſculis, excarnis'ue, ac præcipuè inſertionem excipiens neruoſæ cubitum extendentium muſculorum inſertionis.

X Muſculus radium in ſupinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inſeritur.

Y Muſculus bicorni tendine brachiale extendens.

Z Muſculum Z inſignitum, autorem extenſionis indicis, medij ac anularis recenſebimus, cuius
a, b. initium a indicatur. Sedes uerò, qua carneus eſſe deſinit, b inſignitur.

Muſculus qui nobis extenſionis autor parui digiti recenſebitur. Commixtionem tendinum mu-
Θ ſculi Z inſigniti, ac muſculi Θ indicati, quæ ad digitorum fit radicem, ita hîc delineauimus, quemadmodum crebriùs nobis occurrit.

Λ Muſculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero c inſignitum. Inſertio-
c, d. nem uerò d indicatam, in poſtbrachialis os, paruum ſuſtinens digitum molitur.

Ξ In utroq́ue cubito Ξ inſignitur muſculus, brachiale flectens, octauoq́ue brachialis oſsi inſertus, ac in nulla muſculorum tabula æquè atq́ue hîc conſpicuus. Quemadmodum & muſculi latum manus

ꝗ. tendinem producentis initium, hîc ad characterem ꝗ est obuium, unà cum exortu musculi brachiale flectentis, qui post brachiali insertus, Λ in tertia musculorum tabula ornatur.

e Musculi hàc obliquè prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcienti inserit, alter uerò unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo & tertio pollicis ossi inserens.

f Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, & pollicem uersus indicem euertens.

g Musculus pollicem indici proximè adducens.

h Musculus parui digiti à reliquis abductionis autor.

Π Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m & n circunscriptus. Quandoquidem i usque ad k,

i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quæ ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaque sacri ossis sede pendentem, ubi etiam sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimam notat partem, quæ quia inter musculos tibiam mouentes hîc penitiùs se insinuat, reconditque, omni ex parte non est conspicua.

o Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obtectus.

p Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit.

q Musculi, quem p notaui, carnosæ partis terminus.

r Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obtectus.

s Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedi.

t Tertius tibiam mouentium musculus, in utroque crure (quemadmodum & subsequentes aliquot) notatus.

u Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.

x Apparet & hîc quoque portio musculi, femur mouentium quinti.

y Musculus secundus tibiam mouentium.

α Musculus tibiam mouentium primus.

β Octauus tibiam mouentium musculus.

γ Nonus tibiam mouentium musculus.

δ In hoc sinu tibiam accedens arteria, unà cum maxima cruris uena, & neruo quoque totius corporis crassissimo uehuntur.

ε Musculus primus pedem mouentium.

ζ Secundus pedem mouentium musculus.

η Septimus pedem mouentium musculus.

θ Octauus pedem mouentium musculus.

ι Excarnis fibulæ pars, ipseque adeò exterior malleolus.

κ Aliqua ex parte portiuncula hîc occurrit, musculi pedem mouentium noni.

λ Musculus paruum digitum à cæteris abducens.

μ In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.

ν Interior malleolus.

DECI-

DECIMA *MVSCV*LORVM TABVLA.

DECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

HAEC omnium tabularum decima, posteriorem uerò faciem exprimentium secunda, sectionis serie quartam tabulam subsequi posset. In hac itaque iam præcedentis tabulæ musculi aliquot adempti dependent, multique in illa nō obuij, hic sese cōmonstrant. Atque inter reliquos prorsus ablatus est, quem nona tabula Γ & Δ insigniuimus, quòd uidelicet nusquam aptè formam ipsius, dependens ostendere potuisset.

A Dexter primi paris caput mouentium musculus.

B, B Secundi paris caput mouentium dexter.

C Scapulam mouentium tertius musculus.

D Clauicula.

E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula F notandus.

Γ Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circunscribuntur G, H. I, K. G, I. H, K.

L Musculus brachium mouentium quintus.

M Scapulæ spina, ac summus humerus.

Δ Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circunscri-

P. pseris, si P musculi insertionem esse cognoueris. P namque ac N & O, trianguli modo, dictam

N, O. musculi partem terminant, anteriori interim parte Ξ, in quarta tabula musculorum insignita.

Q Brachium mouentium sextus musculus.

R Musculus brachium mouentium tertius.

& Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, unà cum humanum thoracem mouentium quarto.

Θ Hunc musculum, secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachiū

S, T. deorsum, uersus dorsum uellitur, idque mouentium quartus. S & T, musculi huius principij indi-

V. cant longitudinem, V partem ipsius insertioni proximam, quæ hic ostendi nequit, uerùm in se-

X. ptima tabula O insignita, utcunque fuit obuia. X autem musculi latus ea sede indicat, ubi ab iliū osse non amplius enascitur. Circunscribes uerò præsentis musculi latera ab S ad T, dein à T

Y per X ad V, insuper ab S ad V. Cæterùm Y notabit inferiorem scapulæ basis angulum hic extuberantem, & tertio musculi latere intectum.

Z Obliquè descendentis abdominis musculi portio.

a Musculus ab humiliori scapulæ costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.

b Musculus à ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducēs, ac cubiti extensionis autor.

c Portio anterioris cubitum flectentium musculi.

d Portio posterioris cubitum flectentium musculi.

e Musculus radium in supinum agentium longissimus.

f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.

h, h Hac sede ulna, carne omni, musculis'ue libera cernitur.

i Musculus brachiale flectentium, qui octauo brachialis ossi inseritur.

Λ, Ξ, Π Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum Λ insignitum, illud est, quod radio ante mediū illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium in su-

k, l. pinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, k & l notatas dirimitur. k enim eam significat portionem, quæ tendinem brachialis ossi, pollicem proximè

m. sustinenti offert. l uerò inferiorem insinuat portionem, quæ dein bipartita, unam, quæ m in-

n. scribitur, primo pollicis ossi inserit: alteram n indicatam, in secundum & tertium pollicis internodium implantat. Porrò tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoque

o, p. partes, o & p indicatas discinditur, quarum superior, o notata, tribus pollicis ossibus inseritur. Inferior uerò p indicata, indicem, ac medium à pollice abducere creditur.

q Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein præcipuus exten-

r. sionis parui digiti autor, r insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anularem

potissi-

ſ. *potißimùm extendens, ac ſ indicatus.*

t *Muſculus pollicem indici proximè adducens.*

Σ *Secundus femur mouentium muſculus, cuius exortũ, ſemicirculi formæ quodammodo reſponden*
u, x. *tem, u et x notant, quanquã u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, ſi præſens tabula in*
y. *latus magis uerteretur. Cæterùm y huius muſculi indicat inſertionem, ut etiam u, & x, & y uniuerſum muſculum circunſcribunt.*

α *Magnus exteriorq́ femoris proceſſus.*

β *Quartus femur mouentium muſculus.*

γ *Ligamentum à tranſuerſo quinti oßis ſacri oßis proceſſu, in acutum coxendicis oßis proceſſum pertinens.*

δ *Ligamentum à dicta nuper ſacri oßis ſede, in poſteriorem elatioremq́ appendicis oßis coxendicis ſedem inſertum.*

ε *Muſculus femur mouentium decimus, qui hàc à poſteriori pubis oßis ſede reflexus, alium ueluti muſculum ſuprà infraq́ ipſi attenſum commonſtrat.*

ζ *Quoniam hæc ſedes ſequenti tabula perinde, atq́ hic erit conſpicua, neruum cæteris omnibus corporis neruis ſummè animaduertendum, ab hac tabula nõ reſecuimus. eſt aũt is, quem quartum femur petentiũ numerabimus, eũ ſecunda tertiaq́ figuris, Capiti undecimo Libri quarti præponendis, charactere 71 indicaturi. Præſens etenim neruus, cuius ductum ſeriemq́ tantopere expendendã putauerim, is profectò eſt, ſecundùm quem ex caluariæ amplitudine, in dorſi uertebrarum foramen, quod dorſali medullæ tranſmittendæ paratur, humor in pedes confluit, quem nõnulli haud infrequenter inſtar tepentis, alij inſtar frigidæ aquæ demanare, ac in crus profluere ſentiunt. Arbitror autem huius nerui diſtributionẽ eo animaduertendã accuratiùs, quo ſæpius hac mea ætate affectus innumeri, ſeſe mihi ex humorũ ad neruũ hunc defluxu obtulerint. Quine*
η. *tiam eundẽ in poplite η notatũ cernis, quanq́ η priuatim huius nerui grandiorẽ indicet portionẽ, quæ & ſi in alias quamplurimas ſoboles diſſeminetur, præcipua tamen ipſius parte pedis, inferio*
θ. *ra inter calcem, & interiorem malleolum petit. θ uerò præſentis nerui in poplite bipartiti, minorem inſinuat ramum, maxima ſui parte in muſculos digeſtum, tibiæ latus, & anteriorem eiuſdem ſedẽ occupantes, qui me Hercule nõ minus quoq́ accuratè, quàm quiuis corporis neruus eſt obſeruandus, ſi non ob aliud, ſaltem propter urentia medicamina, quæ ſubinde hic ægris adhibentur. Præter hoc enim, quòd appoſitionis ſedem adamußim Medici hinc cognoſcent, etiã expendere erit iucundiſſimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inuſtum, humorem ſecundùm hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato uicinum eſt, & quum paulò inferiùs fit, quàm ſuperior fibulæ conſiſtat appendix, neruus contingi nequit. Atq́ eiuſmodi ſanè pleraq́ crebro ſermoni adijcerem, niſi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinæ partes huic Anatomicæ miſceri, aut ego etiã eiuſmodi aliqua non eſſem priuatim ſuo tempore, uti iam cœpi, exaraturus. Quòd autẽ hic quædam interiecerim, nerui illius occaſione factũ eſt, idq́ potißimùm, quum locus uacuus ante undecimam tabulam ſeruandus eſſet.*

κ, κ *In utroque femore κ occurrit, muſculum notans femur mouentium primum, qui in ſiniſtro crure integer à ſua ſede reflexus eſt, inſertione duntaxat corpori commiſſus, quæ in dextro crure, ſolùm inibi reliqua eſt, ubi ualidißima ſpectatur, ubi autem leniter, membranæq́ tantùm ritu inſe*
λ *rebatur, λ aſſcriptum cernis.*

μ *Septimus tibiam mouentium muſculus, non amplius membraneo ſexti muſculi tendine obtectus.*

Φ *Tertius tibiam mouentium muſculus, cuius caput ν inſignitur, ſedes uerò tendinem primùm edu*
ν, ξ. *cens ξ. Inſertionem autem tertia muſculorum tabula proponebat, charactere 3 inſignitam.*

Ψ *Quartus tibiam mouentium muſculus.*

ϖ, ϖ *Quintus tibiam mouentium.*

ϱ *Quinti femur mouentis muſculi portio.*

ς *Secundus tibiam mouentium.*

τ *Portio octaui tibiam mouentis muſculi, reſecto iam interim primo tibiam mouenti, qui aliàs hic in orbe occurreret. Quod uerò ad muſculos in tibia pedeq́ repoſitos attinet, omnia præcedenti conueniunt tabulæ, ut & duodecimæ, quam inibi characteribus primùm occupabimus.*

VNDECIMA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

VNDECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

A,A SINISTER primi caput mouentium paris musculus.

B,B Secundum par musculorũ caput mouentium, in sinistro tantùm latere characteribus insignitum.

* Musculus hic obscurè occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.

C Musculus scapulam mouentium tertius.

D Clauicula.

E Pendet hic musculus, à scapula ossi υ referenti insertus.

F Humanum thoracem mouentium tertius.

G Brachium mouentium quintus.

Γ Musculus scapulæ gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initiũ

H, I. ab H ad I metitur, insertionis uerò sedes K indicatur, atque ita totus trianguli modo H, I,

K. K circunscribitur.

L Musculus ab humiliori scapulæ costa initium ducens, brachiumque mouentium tertius.

M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circunscribebant. Atque ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulæ fuit proxima, O autem illa, cuius initiũ à summi humeri cum clauicula articulo pẽdet. Dein si D eam musculi partẽ esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequeris musculi suo exortu liberi principiũ insigniter obtusum angulũ referre, uti figura modò inserta comprobat, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maximè contermina. Atque hic A, B, C musculi indicant principiũ, ab A quidem & B principij portionem à summo humero, & scapulæ spina pronatam, à B uerò ad C reliquã principij partẽ, quæ clauiculæ debetur. Postremò D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilius poni, quàm A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.

P Dictus nuper musculus ab omnibus, unde principiũ ducit, sedibus liberatus, ac ab insertione duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit hanc transuersim in humerum fieri.

Q Humanum thoracem mouentium quartus.

R Musculus dorsum mouentium undecimus.

S Dorsum mouentium decimusquintus, seu octaui dorsum mouentium paris alter.

T, T, V Characteribus T, T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uerò earundem costarũ interuallũ, ut intercostalium hîc musculorũ exterior obseruaretur.

X Musculus thoracem mouentium secundus.

Δ Humanum thoracem mouentium quintus.

a, b Obscurum impenseque membraneum musculi obliquè ascendentis abdominis initium, à spinarum apicibus inter a ac b pronatum.

c Musculus ab insertione hîc dependet, brachium mouentium quartus.

⊙ Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitũ, à ceruice capitis humeri educitur, quod

d, e. scapulæ articulatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab altero cubitum extendentium, mox f indicando, non amplius distingui nequit.

f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulæ costa pronatus, ac cum musculo ⊙ insignito coiens.

g Musculus cubitum flectentium posterior.

h, h Longior musculus radium iu supinum ducentium.

Λ Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uerò, qua ten-

i, k, l. dinem educit, k, tendinum autem ipsius insertio, l.

m Musculus radium in supinum ducentium breuior. n Radius.

o Vlna.

o *Vlna. Atq; in horum oßium medio ligamentum occurrit, tota sede illa oßa intercedens committensq;, qua inuicem dehiscunt.*

Ξ *Secundum principium trium principiorum, quæ ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p qui-*
p, q. *dem eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis oßi in-*
r. *sertus. r uerò is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur oßibus.*

ſ *Musculus pollicem indici proximè admouens.*

Π *Tertium principium eorũ, quæ ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t qui-*
t, u. *dem notat eius portionem, quæ indici ac medio tribuitur, u uerò eam, quæ pollici est peculiaris.*

Σ *Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circunscribitur. Quod uerò ad horũ*
x, y, z. *characterum latera, superiusq; spectatur, ilium oßis dorsum est, primo secundoq; femur mouen*
α. *tibus musculis liberum. Cæterùm α tertij illius musculi insertionem proponit.*

Φ *Quartus femur mouentium musculus, à tribus humilioribus sacri oßis oßibus initium ducens, &*
β. *illic primùm tendinem educens, ubi β conspicitur.*

γ *Magnus femoris processus.*

δ *Secundus femur mouens musculus.*

ε *Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uerò ζ indicetur, ad characterem Ω paulò post*
ζ. *commemoraturus sum.*

η *Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis oßis acutum pertinens processum.*

θ *Musculus decimus femur mouentium, hàc ab interiori pubis oßis sede reflexus, ac ueluti inter*
ι, κ. *duos musculos ι & κ insignitos prorepens.*

λ *Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ à coxendicis oßis appendice pronascuntur.*

μ *Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimùm capitum à coxendicis oßis appendice pronatorum secundum numeramus.*

Ψ *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium*
ν, ξ. *eorum capitum habetur, hinc à coxendicis osse eductorum. ξ uerò præsentis musculi ostendit si-*
o. *num, cui tertius tibiam mouentium alioquin insidet. o hic quintus musculus, in tendinem desinit, anteriori tibiæ oßis sedi implantandum.*

Ω *Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characte-*
&, &. *ribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In præsenti autem idem musculus, characteribus & ac &, tum ζ ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim &, posteriorem notat musculi partem, ζ uerò & Ω anteriorem. Cæterùm ζ priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.*

ϖ *Quartus tibiam mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac ρ insigni-*
ρ. *tur, pendet.*

ς *Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens.*

τ *Musculi tibiam mouentium octaui portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quòd sequenti tabula ij dem, qui hic modò proponantur musculi, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.*

DVO-

DVODECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

DVODECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

Γ *SINISTER primi caput mouentiũ musculorũ paris musculus, cuius principiũ A notat,*
A B, C. *B uerò & C insertionem, quam in occipitis os molitur. D autem sedem indicat, qua dexter mu-*
D, E. *sculus à sinistro primùm abscedit. Postremò E insinuat internũ insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculum in trianguli formã agere uisum fuerit, illum circunscribes lineis, A B, A C, B C. Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum & sinistrum consistens, quoq; trianguli modo spectare uolueris, circunscribes id, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.*

F, F *Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium.*

G *Scapulam mouentium tertius.* H, H *Brachium mouentium quintus.*

I *Summus humerus à connatis ipsi musculis liber. Cæterùm neq; costas, neq; earundem interualla characteribus insigniuimus, quòd hîc eadem, ut in præcedenti tabula, ad T, T, V sit ratio.*

Δ *Humani thoracis motorum quartus, cuius initium K insignitur, L uerò sedes, qua primùm à lon-*
K, L. *gißimo dorsum mouentiũ musculorũ N mox notãdo, nõ ampliùs pertinaciter (quemadmodũ infe-*
M, M. *riùs à K ad L usq;) adnascitur. Tendines autem præsentis musculi aliquot, M, M indicantur.*

N *Dorsum mouentium undecimus.* O *Dorsum mouentium decimusquintus.*

P *Scapulæ gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicq; ab*
Q. *insertione propendens Q insignitur.*

R *Musculus brachium mouentium tertius.* S *Secundus thoracem mouentium.*

T *Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit.*

V *In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendet, qua cum interiori T notato impensè cõmiscetur. In dextro aũt brachio propendẽs ea pars resecta cernitur.*

X *Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentiq; tabula d notabimus.*

Y *Musculus cubitum flectentium posterior.*

Θ *Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superiùs, quàm externum illius consi-*
a, b. *stit tuberculum, inibi exoritur, ubi a ascripsimus, ipsiusinsertionem b indicantes.*

Δ *Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atq; huius initium c indicatur, insertio au-*
c, d. *tem d insignitur.*

e *Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.*

f *Radius.* g *Vlna.* h *Ligamentum radium ulnamq;, quà inuicem dehiscunt committẽs.*

i, k *Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, & cartilaginis ulnam à brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassem characteribus, nisi illa superiori Libro pulchrè fuissent obuia.*

l *Hac sede musculis tẽdinibusq; libera, aliter ligamẽta, quibus ossa cõpingũtur, proponi nequeũt.*

m *Postbrachialis os anularem suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisq; illa occupantibus interstingueres.*

n *Hîc musculus reponitur, pollicem indici proximè adducens.*

o *Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertione propendet.*

p *Hîc bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.*

q *Ilium oßis dorsum nunc prorsus excarne spectatur.*

r *Femoris caput, coxẽdicis oßis acetabulũ subiens ipsumúe ligamentũ, præsentẽ ambiẽs articulũ.*

s *Ligamentum à sacro osse in acutum coxendicis oßis processum desinens.*

t, u *Dependet hîc tertius femur mouentium musculus, t notatus, unà cum quarto, qui u insignitur.*

x *Magnus exteriorúe femoris processus.*

α *Decimus femur mouentium musculus, cuius præcipuam partem F notandam, ex decimasexta tabula opportunè petes, ad characteres F, G, H. Præsens autem tabula eam musculi partem cõmonstrat, quæ ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cælatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.*

β *Musculus gracilis, ab acuto coxendicis oßis enatus processu, elatioriq; musculi α insigniti, sedi exporrectus.*

γ *Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem α notauimus.*

Ξ *Musculus*

Ξ *Musculus femur mouentium quintus. Verùm Ξ priuatim notat posteriorem huius musculi par-*
δ, ε. *tem, cuius caput partim nerueum, ac δ insignitum, & partim carneum, ε notatum, à coxendicis*
ζ. *oßis appendice enascitur, hincque prodeuntium capitum, numero quartum censetur. ζ Hac sede po*
sterior hæc quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam,
η. *effigiem præ se ferens. η Hîc posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori ca-*
pitum femoris insertum.

Σ, Π Π & Σ, *anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac* Π *quidem eius partis posteriorem portionem,* Σ *uerò anteriorem. Quo autem hæc non admodum sanè obuia promptiùs percipias, eosdem illos Græcorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.*

Musculus tibiam mouentium septimus.

κ, κ *Musculus tibiam mouentium octauus.*

λ *Ampla depressaque femoris oßis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in sede consistens.*

μ, ν *Quartus tibiam mouentium musculus, hîc ab insertione pendens, ac* μ *quidem partem illius indicat, à coxendicis osse enatam,* ν *uerò partem, cui femur principium præbet.*

ξ *Tibiam mouentium quintus musculus.*

Φ *Primus pedem mouentium musculus.*

Ψ *Secundus pedem mouentium musculus. Cæterùm huius musculi (ut & primi) principium par-*
ϖ, ρ, τ. *tim carneũ, ac* ϖ *insignitũ uisitur, partim nerueum, acque* ρ *indicatũ.* τ *autem sedes significatur, ubi*
s. *primùm duo isti primi pedem mouentium musculi contigui fiunt.* s *Hactenus musculi illi in sura*
extuberant, hicque carnei esse desinunt, uerùm hæc tubera nona tabula etiam accuratè expri-
υ. *muntur.* υ *Tendinis, qui è duobus præsentibus musculis educitur, principium.*

ω *Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character &, in sinistra po-*
&. *situs tibia.*

DECIMAE TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS pagina proponet, characterum Index.

A, B, C, D, E, F, G *Dextra portio secundi caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant.* A *enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transuersis quintæ & quartæ thoracis uertebrarum proceßibus enatus.* B *musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porrò* B *quoque musculum significare debet, qui à septimæ ceruicis uertebræ spina enascitur, & cum musculo* A *insignito commiscetur, congressus autem sedi,* C *inscriptum est, quod non modò congressum utriusque musculi notabit uerùm etiam ubi uterque exactè carneus efficitur.* D *utriusque musculi insertionem notat.* E *secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertione interim ipsius ad* F *conspicua. Postremò* G *ac* G, *secundi paris carnea moles insignitur.*

H *Musculus dorsum mouentium quintus.*

I *Portio musculi dorsum mouentium sexti.*

K *Decimusquintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octaui paris alter.*

Γ *Vndecimus dorsum agentium musculus, cuius principium à sacro osse pendens* L *insignitur,*
L, M, *ipsius uero ansulæ tendinesue* M, M. *Atque ita elatißimum* M, *præsentis musculi superio-*
M. *rem significat terminum.*

ɤ *Character* ɤ *loco* N *positus, musculum dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti paris alterum.*

O, O *Musculus hîc ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus, simiarum uerò caninumque septimus.*

DECIMA
TERTIA
TABVLA.

P, P *Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inserebatur. Quod autem ad costas, earundemq́ interualla attinet, eadem hic atq́ in aliquot præcedentibus tabulis est ratio.* Q *Scapulam mouentium tertius.*

R *Scapula posteriori parte prorsus excarnis.* S *Thoracem mouentium secundus.*

V *Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.*

X *Dependet musculus brachium mouentium quintus.*

Y *In utroq́ brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculis'que libera cernitur.*

a *Posterior cubitum flectentium musculus.*

b, c, d *Musculi cubitum extendentes. Ac b is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit, c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur. d autem carnosa pars, quæ ab humero, ad medium ferè longitudinis eius originem sumit.* e *Radius.*

f, g *Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insigniuit.*

h *Dependet hic musculus, radium in supinum mouentium breuior.*

i *Vlna, radium autem e superiùs notaui. k autem, ligamentum in utroq́ cubito indicat, radiū ulnæ*
k. *tota ea sede colligans, qua hæc ossa inuicem dehiscunt. Quod uerò ad brachialis postbrachialisq́ ac demum digitorum ossa spectat, omnia hic præcedentibus correspondent tabulis. Verùm musculum hic resecuimus, pollicem indici proximè adducentem. Ac in sinistra manu tres cōspici*
1, 2, 3. *untur musculi, secundùm pollicis internodium flectentes, characteribusq́ 1, 2, 3 insigniti. Insu-*
l. *per musculus primum indicis os introrsum flectens, hic priuatim l indicatur.*

m *Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.*

n *Coccyx quoq́ os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.*

o *Ligamentum à sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.* p *Femoris caput.*

q *Magnus exteriorq́ femoris processus.*

r *Hic ab insertione propēdet decimus femur mouentiū, internā ipsius sedē, quæ ossibus undiq́ attē*
s, t, u. *ditur, cōmonstrans. Atq́ ita s, t, u huius musculi tēdines notāt, qui ad coxēdicis os reflectūtur.*

x, y, z *Tribus his characteribus, carnosa indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentiū musculum inibi deducens, quà ad coxendicis os reflectitur. Atq́ ita x huius carnosæ partis supremam indicat sedem, y mediam, z autem infimam.* α *Portio femur mouentium noni.*

β, γ *In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in paruū femoris factæ processum. Ac β quidem insertionē indicat musculi femur mouentiū sexti, γ autē musculi femur agentiū septimi.*

δ, δ *Musculus tibiam mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.*

ε, ε *Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.*

Ξ, Π, Σ *Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendet, in quo Ξ posteriorem ipsius notat partem, Π uerò & Σ anteriorem. atq́ hic rursus priuatim Π posteriorem indicat portionem partis anterioris, Σ uerò anteriorem portionem.*

Φ *Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium Φ indicatum à femoris*
ζ. *externo ducens capite, tendinem autem illic educens, ubi ζ insignitur.*

η, η *Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.*

Ψ *Quartus pedem mouentiū musculus, cuius initium θ indicatur, ipsius autem sedem, qua tendo duo*
θ, κ. *rum primorum pedem mouētium musculorū, illi primùm pertinacissimè adnascitur, κ notauimus.*

λ. *λ uerò tendinis insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouētibus & tertio cōsurgit.*

μ *Hac sede tibiæ os excarne conspicitur, quemadmodum & magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.*

ν *Tendo musculi pedem mouentium octaui.* ξ *Tendo septimi pedem mouentium.*

Ω *Præsenti charactere indicatā uolui figuram, ad dextrū integri hominis hac decimatertia tabula expressi crus repositā, lapidiq́ innitētem, quo tandē inferior pedis sedes oculis subijciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significe-*
ϖ. *tur itaq́ primùm ϖ ligamentum, seu membranea substantia, primo digitos mouentiū musculo obnatam, latiq́ tendinis uicem in planta subeuntem.*

ϱ *Musculus pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.*

ς *Musculus abductionis parui digiti à cæteris opifex.*

τ, τ *Primus secundusq́ pedem mouentium musculi, in integro quidem homine à quarto pedem mouen-*

DECIMA
QVARTA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

tium propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, ſua ſede repoſiti.

υ *Tendo tertij pedem mouentium muſculi.*

φ *Portio quarti pedem mouentium muſculi, quem in integro homine Υ inſignitum cernis.*

χ *Tendo ex primo, ſecundo & quarto, pedem mouentium muſculis conflatus, calciq́; inſertus, quã φ χ hic priuatim cauitatem proponat, inter anteriorem præſentis tendinis partem, & poſteriorem ſedem aliorum muſculorum conſpicuam, qui hanc tibiæ ſedem occupant.*

ψ, ω *Excarnis nullisq́; muſculis, uel ante ſectionem obtecta tibiæ oſsis pars.*

* *Hic portiones occurrunt muſculorum, qui poſteriorem tibiæ ſedem ſibi uendicant, præter tres primos pedem mouentium muſculos.*

DECIMAE QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

HAEC tabularum poſteriorem corporis faciem exprimentium ultima eſt, ſcapulis & brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure ſpectandam proponeret. Ad genua uerò ne alia quæpiam integra delineanda eſſet tabula, caput unà cum duabus primis ceruicis uertebris reponitur, quartum muſculorum caput mouentium par oſtenſurum.

A, B *Tertium muſculorum caput mouentium coniugium, à ſecundæ ceruicis uertebræ ſpina occipiti inſertum.*

C *Mamillaris temporum oſsis proceſſus, tam in integra figura, quàm illa quæ ad genua ſpectatur, conſpicuus.*

D *Hic character cum aliquot ſubſequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius eſt, tranſuerſum primæ uertebræ ceruicis indicans proceſſum.*

E *Spina ſecundæ ceruicis uertebræ, atq́; ita etiam E ſecundam ceruicis denotat uertebram.*

F, G *Quartum caput mouentium muſculorum par, à prima ceruicis uertebra, occipiti inſertum.*

H, I *In ceruice integrioris figura inſinuatur, quintum par muſculorum caput mouentium, quod ab occipitio iu tranſuerſos primæ ceruicis uertebræ proceſſus implantatur.*

K, L *Sextum muſculorum caput mouentium par, à ſpina ſecundæ uertebræ, tranſuerſis primæ proceſsibus inſertum.*

M *Muſculi ſcapulam mouentium tertij pars, illic conſpicua, ubi à tranſuerſis aliquot ceruicis uertebrarum proceſsibus prodit.*

N *Dorſum mouentium muſculorum tertius.* O *Dorſum mouentium ſeptimus muſculus.*

P *Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorſum mouentium muſculum.*

Q *Vndecimus dorſum mouentium muſculus, hic ab ultima ipſius inſertione pendens, ac ſinum R in-*

R, S. *ſignitum oſtendens, quo decimotertio dorſum mouentium muſculo cedit, ipſius autem principium S indicatur.*

T *Decimustertius dorſum mouentium muſculus, cuius principium V notatur, finis uerò X, quod*

V, X. *etiam principum decimiquinti dorſum mouentium muſculi indicat.*

Y *Decimusquintus dorſum mouentium, cuius ſuperius extremum a inſignitum, ſub ſeptimo dorſum*

a. *agentium reconditur.*

Hanc decimamquartam muſculorum tabulam, propter thoracis formam, coſtarumq́; ductum ſedulò intueri operæprecium erit, quum coſtarum ductum, ut & reliquæ muſculorum tabulæ, appoſitiſsimè oſtendat. In oſsium autem compage hactenus nunquã coſtas adeò concinnè inuicem adnexui, ut illæ naturalem ſitum, quod ad obliquum ipſarum ductum ſpectat, nanciſcerentur. Nimis enim ingens interuallum, inter elatiſsimam oſsis iliũ ſedem, & duodecimæ thoracis coſtæ mucronem, in oſsium cõpactione mihi ſemper relinquitur. In muſculorum autem tabulis, coſtarum ductũ inter pingendum obſeruare fuit promptiſsimum, quum in ſuo naturali ſitu tota ſectionis ſerie ſemper conſiſtant. quinetiam exteriores intercoſtalium muſculos hic quoq́; ſe ſpectandos offerre, etiam me tacente, neminem latêre arbitror. Atq́; ita etiam ilium oſſa, & coxendicis & pubis & femoris oſſa adeò ſunt conſpicua, ut ſi hic notas deſideres, illæ à tribus integris Primi libri figu-

b. *ris petendæ ueniant. Quanquam in pubis oſſe b occurrit, membranam indicans in pubis oſsis foramine obuiam.*

c *Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.*

d *Musculus septimus femur mouentium.*

e *Hic musculus propendet femur mouentium nonus.*

f, g *Carnea pars, seu si uoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducentes, atq; hic ab insertione pendentes.*

Γ *Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus ferè totũ poplitis flectendi munus per*

h, i. *peram concredidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibiæ os insignitur.*

k, k *Septimus pedem mouentium musculus.*

l *Tendo octaui pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedij os paruum sustinens facta, m in-*

m. *signitur.*

n, o, p, q *A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendent musculi, pedis motorum opifices. n enim et*

r. *o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uerò quartum. Cæterùm r ad dextri calcis internum latus repositum, tendinis illius insertionem indicat.*

Δ *Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti mu sculorum tabula Ω indicabamus.*

ſ *Ligamentum pedis, à digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum ar ticulos flectenti, Θ hic notato obnatum fuerat, latiq; in extremæ manus uola tendinis uicem gerebat.*

t *Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.*

u *Musculus hic à sua insertione dependet, qui minimum digitum à reliquis in externum latus ab ducit.*

Θ *Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principum à calce enatum, α illius*

x, α. *in quatuor tendines partitio. Cæterùm qua ratione huius musculi tendines diuidãtur, subditosq; transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc of ferant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figura Δ notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insi gnitur.*

β *Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.*

Λ, Λ, Λ *Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.*

γ, δ. *δ hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinẽ educit, qui in carnea ipsius substan*

ε. *tia aliquousq; incœperat, iuxta characterem ε. Deinde utraq; figura plantam referens, tendi nem hunc quoq; δ notatũ habet, quà pollici iam est proximus.*

Ξ, Ξ, Ξ *Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altiùs ad*

ζ, η. *huc, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. η tendo illius, ab interno etiam latere car*

θ. *nosæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit, diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.*

κ, κ *Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.*

λ *Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium qua tuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad pollicem ducuntur. Vt uerò & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratiùs*

ν. *cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, ν notatum conspicis, musculum autem indicem*

μ. *pollici adducentem, μ.*

DECI-

DECIMAQVINTA MVSCVLORVM TABVLA.

DVARVM DECIMAEQVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE FIGVRARVM, EARVNdem'que characterum Index.

DVAE præsentis tabulæ figuræ in ea effigie ſeruantur, in qua dextra tibia ſimul cū pede decimæquartæ tabulæ, ſeſe exhibuerunt. Atq; prior figura in ſectionis ſerie figuram ſub ſequitur, quam præcedens tabula Δ notatam oſtenderat. Poſterior autem huius tabulæ figura, ſuccedit priori. Notæ autem harum figurarum ita ſe habent.

A 1 *Tibiæ os.*
B 1 *Fibula.*
C 1 *Muſculus dependet, qui in poplite latitat.*
D, E 1 *Muſculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipſius notat principium, E uero tendinem, ab interno muſculi latere pronatum.*
F 1 *Sinus cui tendo inſidet, ſecundi pollicis internodij flexionis opifex.*
G 1 *Sinus quo tendo uehitur muſculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.*
H 1 *Muſculus pedem mouentium ſeptimus.*
I 1 *Muſculus pedem mouentium octauus.*
K 1 *Inſertio ſexti pedem mouentis muſculi.*
L 1 *Muſculoſa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.*
M 1 *Oßicula ad primum pollicis internodium repoſita, quæ à ſeſami ſeminis imagine nomen inuenerunt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ aßimilantur.*
N 1 *Pendet hic muſculoſa ſubſtantia, quæ ſingulis quatuor digitorum internis lateribus portionem exporrigit, digitos pollici adducentem.*
O 1 *Muſculus pollicis ſecundum os flectens.*
P 1 *Muſculus tertium quatuor digitorum os flectens.*
Q 1 *Portio tendinis, ſecundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis tertium internodium flectit. Sequentes modò characteres, ſiniſtræ figuræ hac ratione peculiares ſunt.*
R 2 *Tibiæ os.*
S 2 *Fibula.*

T 2 *Ligamentum membraneum, fibulam tibiæ oßi illic committens, ubi hæc oßa inuicem dehiſcunt.*

V 2 *Muſculus pedem mouentium ſeptimus.* X *hàc ſeptimi muſculi tendo, ſub oſſe cubũ teſſeramúe*

X, Y. *imitante reflectitur, & lateſcit quoq;. Y tendinis huius in os pedij pollicem ſuſtinens inſertio.*

a 2 *Muſculus ſub ſeptimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius inſertionem b notat, quæ*

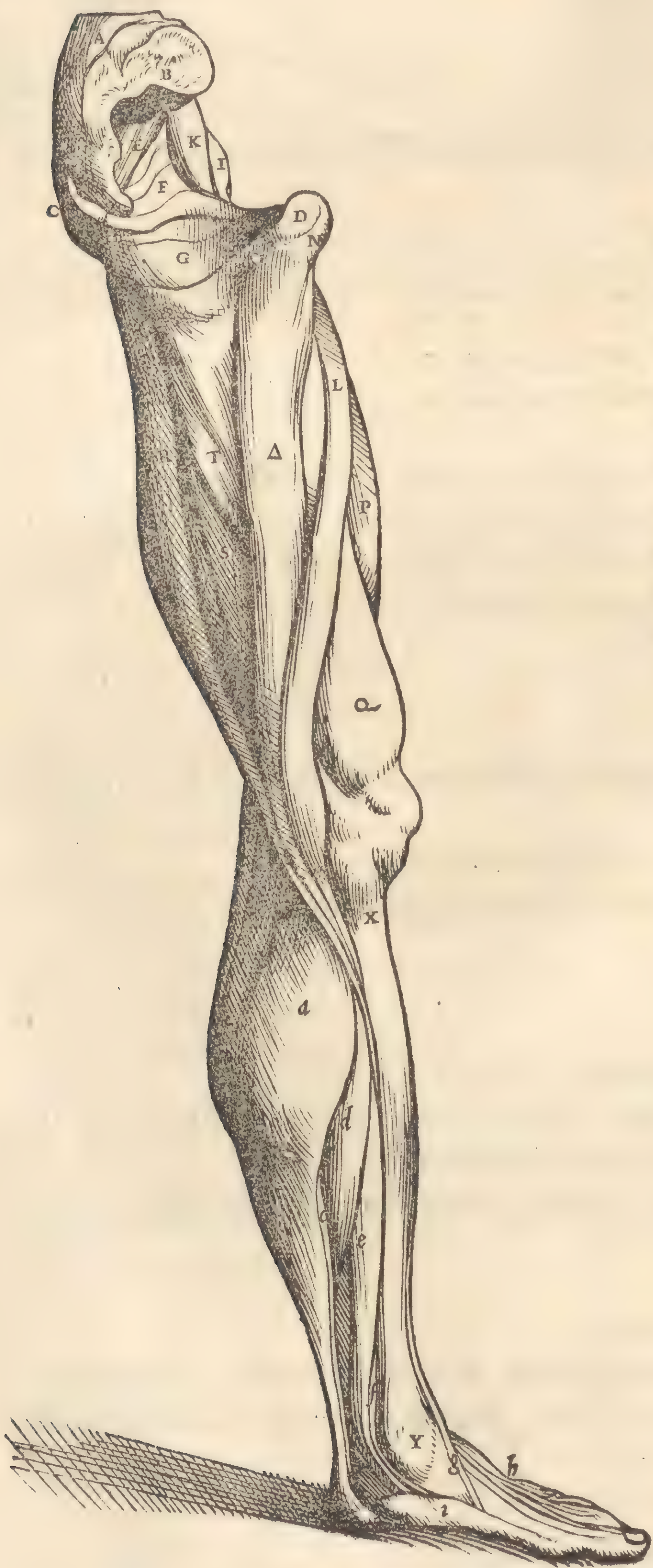
b. *in pedij os paruum ſuffulciens digitum perficitur.*

1,2,3 *Tribus his characteribus in poſteriori ſiniſtrá ue figura, tres ſinus indicantur, muſculis à poſteriori tibiæ ſede inferiora pedis ſubeuntibus exſculpti. Atq; 1 ſinũ notat, quo quinti pedem mouentis muſculi tendo uehitur, 2 ſinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti inſinuatũ. 3 uerò, ſinum indicat nomine tendinis cælatum, cuius beneficio ſecundus pollicis articulus flectitur.*

c 2 *Muſculus dependet humi quintus pedem mouentiũ, in priori figura D & E notatus, ac in ſecun*

d. *da figura ad inſertionem d inſignitus.*

e 2 *Muſculoſa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet à pedij oßibus, quæ iam nuda excarneaq; ſpectantur.*

DECIMASEXTA
MVSCVLORVM
TABVLA.

PRAESENTEM *tabulam licuißet ſtatim tertiæ muſculorum tabulæ ſubijcere, ſed quoniam corporis duntaxat pars exiſtit, huc eam reponere magis uiſum eſt, qua ſiniſtri femoris, tibiæ, pedisq; interna facies nullo liberata muſculo exprimitur, unà cum oſſe ſacro, & oſſe ſiniſtro ipſius lateri commiſſo, ut decimus femur mouentium muſculus alicubi in conſpectum ueniret, qui in integris tabulis ea parte conſpici nequiuit, quæ internam pubis oßis & coxendicis quoq; ſedem occupat. Huius autem tabulæ characteres, ut ſequens pagina proponit, ſe habent.*

A Os

A Os sacrum.
B Ossis sacri latus, cui sinistrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à sacro osse, in coxendicis ossis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis ossis pars, quæ dextro pubis ossi committebatur.
E Notatur quartus femur subiens neruus.
E, F, G, H. Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, E, F, G insignitæ, inscriptionibus quodammodo distinguuntur, quibus ab interna pubis ossis sede, & interna quoque coxendicis ossis regione, musculus iste carneus pronascitur. Ad sedem uerò H indicatam, musculus arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptũ reflexus, ad magnum femoris perfertur processum.
I Conspicua est portio, sexti femur mouentis musculi.
K Portio septimi femur mouentis musculi.
L M. Primus tibiam mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem cessat, M indicatur.
Δ N, O. Secundus tibiam mouentium musculus. N & O musculi huius principium ab ossis pubis commissura pronatum. M quoque & si in primo ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem notat, qua in tendinem desinit.
P Nonus musculus tibiam mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.
Q Octauus tibiam mouentium musculus.
R Tertius tibiam mouentiũ musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi, tibiam mouentium musculorum quoque M indicari potest, & promptissimum etiam est intueri, ubinam musculorum tendines, in anteriorem tibiæ ossis sedem inserantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerùm S posteriorem eius musculi partem notat. T autem quinti femoris musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiam mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiæ ossis pars, uerùm Y interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuissimus, idemque summè gracilis, qui à tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus suram constituentium maximus, pedemque mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo sexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.

Absolutis itaque sedecim musculorum tabularum (quas in præsentis Libri initio collocandas duxi) indicibus, proximum modò erit Capitum contextum aggredi, ac à ligamentorum natura initium sermoni statuere.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS ligamenti usus & differentia. Caput I.

FIGVRA sequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti differentiam semel commonstrans, uniuersum femoris os exprimit, unà cum tibiæ osse & fibula, quibus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capitis contextu intelligendo subseruiunt.

A, B, C, D Femoris os.
B Femoris ossis caput sinum coxendicis ossis subiens.
C, D Femoris ossis humiliora capita, quæ tibiæ articulantur.
E, F, G, H Tibiæ os.
F Eminens superioris appendicis tibiæ ossis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humiliora femoris ossis capita efficiunt, & qui ligamentum mox X insinuandum educit.

G Sinus

G *Sinus inferioris appendicis tibiæ ossis, quo complures uehuntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiæ sedem occupant.*

H *Interior malleolus.*

I, K *Fibula, uerùm K exterior malleolus priuatim insignitur.*

L, M, *Musculus notatur in sura maximus, pedemq; mouentium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensissimè liuens. Verùm M huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quæ quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.*

O *Teres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.*

P, P *Ligamentum orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.*

Q *Ligamentorũ portiones, ex magno externoq; femoris processu in musculorum substantiam absumptæ, ac potissimùm in tibiam mouentium septimi.*

R *Portiunculæ ligamentorum quoq;, à radice interioris minorisq; processus femoris pronatæ, & in octauum tibiam mouentem musculum præcipuè degenerantes.*

S, S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantùm parte excepta, cui mola præponitur.*

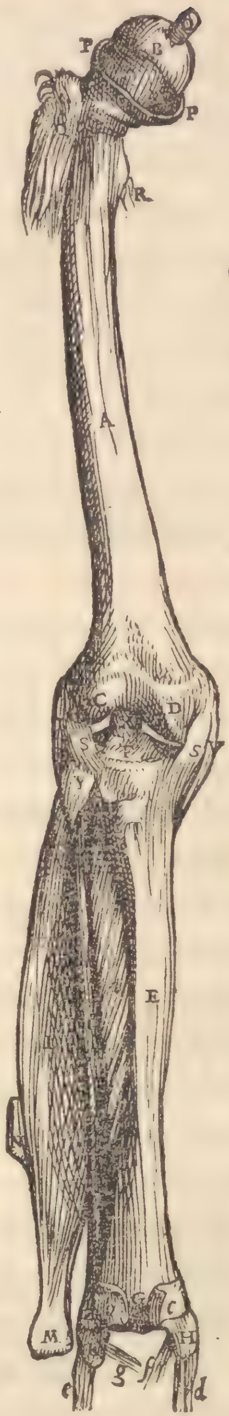
T *Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.*

V *Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atq; externo ipsius lateri attensum uisitur.*

X *Ligamentum ex tibiæ ossis processu F notato, in femoris os insertum.*

Y *Ligamentum superiorem fibulæ partem, tibiæ ossi connectens.*

Z *Ligamentum inferiorem fibulæ partem, tibiæ alligans.*

CAPITIS PRIMI figura.

a *Membraneum ligamentum, fibulam tibiæ ossi toto ductu, quo inuicem hæc ossa dehiscunt, committens.*

b, c *Hic ligamentũ notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibiæ anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Vt uerò ipsius natura exactiùs oculis subijceretur, id sectione secundùm longitudinem ducta, diuisum, atq; una parte in latus reflexum finximus.*

d *Ligamentum à tibiæ osse ad calcem insertum, & tendines hàc ad pedis inferiora descendentes continens.*

e *Ligamentum à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.*

f *Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.*

g *Ligamentum quoq; cartilagineum, fibulam talo colligans.*

Huc sanè & tabulam retulissem præsentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quæ primæ ceruicis uertebræ ad secundam, & primæ secundæq; ad caput connexum exprimit, nisi quam modò proposui, utcunq; omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.

PRIMVS

PRIMVS Liber omnia, quæ ad humani corporis ossium cartilaginumq́ enarrationem spectare duximus, enarrauit, præsens uerò ossium cartilaginumq́ ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primùm fuit perdiscenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumq́ concisionem properandum, quando quidem hæ corporis partes, cæteris omnibus ueluti fundamenta ac bases subijciuntur.[a] Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine compræhendimus, Græcisq́ συνδεσμος nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est similare ex osse aut cartilagine, aut quauis duriori membrana principiũ ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosq́ in colligando, continendo, obtegendo, & musculis constituendis homini usus præstans.[b] Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamentis tenerentur, nihil sanè prohiberet ossa, aut cartilagines in quolibet motu luxari, & à sua naturali sede alia aliò permutata egredi. Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossium cartilaginumq́ articulos ligamentis circundedit, ualidis quidem, at remissionis interim, tensionisq́ non paruæ capacibus. Mirãda profectò est Creatoris industria, qui ex coarticulatis inuicem ossibus, corporis substãtiã enasci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amussim tutoq́ colligentur, & articulata contineantur, neque promptè per uiolentos motus à se inuicem rumpantur, quodq́ demum hæc substantia ex continuis indefessisq́ motibus, noxæ suscipiendæ contumax, ob duritiem euaserit. Porrò ut ossa cartilaginesq́ à musculis tracta ocyus sequantur, mollẽ rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atq́ hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle. Quæ fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam fabrefecit, usus & naturæ utriusq́ abunde compos, & ab iniurijs remotum, ex humanæ fabricæ resectione discas, integrum est. Comperies enim omne ligamẽtum adeò durum, ut tutò simul colliget, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neq́ facilè abrumpatur. atq́ hic præcipuus primariusq́ ligamenti usus est, à quo etiam nomen mutuatur. Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulorum ligamenta) aut ex cartilagine in cartilaginem (ut laryngis cartilagines mutuò nectentia) aut ab osse in cartilaginem (ut quæ costarũ cartilagines pectoris ossi committunt) insertum, commissorum ossium ac cartilaginum commune uinculum efficitur, hoc solo nomine, ut illa inuicem colliget, siue hæc manifesto siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur.[c] Secundo usu ligamentum, tendines suis, quibus uehuntur, finibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. huius autem generis ligamenta in homine esse quàm plurima, in manus pedisq́ musculorum enarratione docebimus. In externa nanq́ cubiti sede, quâ brachiale illi articulatur, eius classis ligamenta[d] sex uisuntur, in interna autem brachialis regione[e] unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota ferè ipsorum longitudine consistit. In anteriori uerò tibiæ sede, quà pedi articulatur,[f] unum quoque est amplum & ualidum, &[g] alia deniq́ inter tibiam & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quæ omnia in hoc præcipuè creata sunt, ne tendo in musculi contractione è proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentũ anteriori tibiæ sedi iuxta pedem prępositũ, inter reliquos, quibus uiã prębet, tendines, illos qui digitorum extensionis authores sunt, transmitteret, & cõtineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrorsum à tibiæ & pedis articulo prominerẽt nihilo minus sanè, q̃ si funiculũ uni digito alligatũ ad genu usq́ protẽderes, illoq́ digitum eleuare, conareris, funiculus nanq́ ille uersus genu attractus, plurimũ à pedis cũ tibia articulo abscederet. At si aliũ funiculũ transuersim infimæ tibię sedi obligaueris, atq́ sub illo, eũ quo digitũ extendi uolebã, traduxeris, funiculus ille rectus, etiã si ꝑtrahatur, nõ amplius à tibia abscedet, & tibiæ pedisq́, trãsuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitũ eleuabit. Atq́ hãc Naturę solertiã aurigas imitari intuemur anulis illis, quos equorũ iugis cõnectunt, ut habena oblõgiori ꝑ anulũ traiecta, equos, quibus nõ insident, opportuniùs reflectãt. Quia uerò ligamẽta hæc perinde, ac ille anulus habenę, trãsuersim tẽdinibus obducũtur, aut potius orbiculatim amplexãtur, Gręcis ἐγκάρσια fuere nũcupata, nos autẽ illa nũc Transuersa, nũc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorũ superficies anulis, ꝑ quos funes traijciũtur,

a undiq; in figura Capitis huius initio præpositi ligamenta occurrunt.
b O.P.S.T. V.
c b, c.
d 1 tab. charact. 3, 4, 5, 6. tab. autẽ 2 cha. 1, 2, 3, 4, 5, 6.
e 4 ta. θ.
f 1 tab. Δ. 2 ta. λ.
g 2 ta. s de, in Σ. uerùm suffecerit semper unũ atq; alterũ in singulis exemplis adnotasse.

Quid ligamẽtum.
Ligamentorũ usus in colligando.
Ligamenti substantia.
Ligamenti in tendinibus continendis usus.

tur,

tur, penitus respondent, est enim ut plurimùm, ut et ipse tendo, secundùm cauum orbicularis,
læuis, & uelut uiscido humore ceu smegmate quopiam perfusa. Quippe hæc ligamenta nō so-
lùm tendinibus extrinsecus obducuntur, uerùm etiam uelut stratum ipsis fiunt. ipsa namque
ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiquaq; in orbem tendines, ci-
tra omnē prorsus connexū amplexantia, &, ut anulus habenam, transmittentia. Horum liga-
mentorū ordini ascribendę sunt mēbranæ, transuersim alicui integræ musculorū congeriē ob
ductę, ne illi inter se implicentur, suâ ue sede aberrent. huiusmodi enim mēbranas in tota cubi-
ti, femoris, & tibiæ longitudine musculis præesse recensebimus. Insuper & trāsuersum primæ
ceruicis uertebræ[h] ligamentū, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem me-
h fi. cap. 30 K.
dullam cōprimat, instar ualli prohibens, in horum quoq; numero recenseri potest. Rursus nisi
ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli[i] processuū, qui uermibus comparantur, motus,
i 12 fig. li. 7 B, D, c, d, H, I.
inter hæc ligamēta quoq; connumerarem, tenuis cerebri mēbranæ partes, quæ anteriorē cere
belli sedē cerebri[k] natibus, & posteriorē[l] dorsali medullę cōnectunt. Quandoquidem illas mē
k 10 fi. li. 7 E, F, G, H.
Lib. 8 de Vsu par.
branæ partes Tendinū nomine Galenus dignatus est, arbitratus illas in hoc formatas esse, ne
l 9 fi. lib. 7 H, aut E ad H.
processus uermiū modo conficti à sua sede reclinarent. Verùm quia his processibus nullū pe-
culiarem motū tribuo, neutiquam tenuis mēbranæ partes illorū motibus præesse concedam,
Ligamenta aut mēbranæ sinibus obductæ, ad quos musculi reflectuntur.
sed huc quoq; referā membranas, seu ligamenta potiùs ex ossibus pronata, & quosdam ossiū si
nus ideo succingentia, ut, & si musculū tendinémue sinui incūbentem, anuli modo orbicula-
tim nō amplexentur, nihilominùs tamen sinū ita subungāt, & uiscido quoq; humore sic oblinē
tur, & læuia sint, ut pinguis rotulæ modo, musculū & tendinē sibi superuehi sinant, & quomi
nus is atteratur, præstent.[m] Reperies autē non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentū, in
m specta 12 tabulæ α, β, γ. dein 13 ta. s, t, u, x, y, z.
posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatū, ad quem musculus reflectitur, qui internā pubis
ossis sedē occupans, femur extrorsum circūagit, deinde etiā in superiori coxendicis ossis[n] regio
Ligamenta, ossium acetabula augentia.
ne, quà[o] duo musculi descendūt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoq; spectant ligamen
ta, cartilagineā ligamentorum naturā seruantia, quæ acetabulorū & ossis sinuū cauitatē augēt,
n 1 fig. ca. 29 lib. 1 T.
cuiusmodi ad coxendicis sinus superciliū obnascitur. Et fortassis huc reponendę essent ligamē
o 8 ta. Θ, Λ.
tosæ[p] cartilagines, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primo li-
p 8 fi. cap. 31. lib. 1
Li. 2 de Admi. sectio.
bro retulimus. Videtur nāq; et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorū nomē indidisse, li-
Vsus ligamētorum, quæ instar propugnaculi sunt.
cet ad colligationē nimis quàm parū conducat. Porrò tertius ligamentorū usus cēsebitur, quo
illa instar indumēti & propugnaculi, corporib. quibusdā obducūtur, in quorū albo inprimis
omnia secūdi usus ligamēta cōpræhendimus, & priuatim mucosas quasdā mēbranulas, tendi
nibus tunicæ ritu circūdatas,[q] cuiusmodi in manu præcipuè obseruatur. Tēdines enim muscu
q 4 tabulæ manus uola.
lorū, qui ex cubito ad digitos procedūt, mēbranulis proprijs obtegūtur, & potissimùm ea ten
dinū portio, quę in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorū usq; radices habetur. Cæterùm
hę mēbranæ à tēdinibus, ipsisq; musculorū peculiaribus mēbranis potiùs, quàm ab osse prin-
cipiū ducunt, unde etiā membranarū ordini nō ineptè ascribūtur. Quandoquidē si huius ge-
Lib. 1 de Admi. dissect.
neris mēbranas inter Ligamenta cū Galeno enumerauerimus, reliquæ propemodū corporis
mēbranæ huc quoq; referentur, quoniā quibusdā obducūtur corporibus, & uelut uincula eo-
rū existunt. Essent autē ex harum numero, peritonæū præcipuè, mēbrana costas succingēs, in-
Has ostendunt priores figuræ 5, 6, 7 librorum.
tersepientes thoracis cauitatē mēbranę, dura cerebri mēbrana, unà cū omnibus, quos educūt,
processibus. Nō enim minùs hæ mēbranæ ab ossibus, quàm cætera ligamēta, enasci cōspiciun
tur, & interim in se aliquid colligāt, continent, et amplexantur, proximisq; ossibus astabiliunt.
Ligamentorum usus, quæ instar interstitij sunt.
Quartus etiā ligamentorū usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa muscu-
los intercedūt, & musculis durū ossis modo renixū præbēt, cuius notæ[r] ligamentū illud profe
r 7 tab. V. dein S, T.
ctò est, quod inter ulnā radiūq; secundùm cubiti longitudinē porrectum musculos internam
cubiti sedē occupātes ab exterioribus interdiuidit. Deinde quū musculi huic ligamento atten-
si, ut os ipsis concreditū moueāt, in se contrahuntur, tūc ligamentū id ipsis firmamentū offert,
absq; quo nō æquè ualida eorundē fieret functio. Huius etiā generis[s] illud est, quod tibiæ fibu
s huius ca. fi. a.
lam mēbranæ cuiusdā ualidioris ritu, ubi inuicē ossa hęc dehiscūt, connectit, postmodū pręter
t 14 ta. b, b.
Ligamentorum usus, quo musculi constructionem subeunt.
ligamentū spinarum interuallū occupās, & dextros musculos à sinistris dirimēs. his quoq; ad-
numerari possent mēbranæ, quæ pubis ossiū foramina occupāt, musculosq; anteriori forami-
nū sedi attensos ab illis, qui posteriori cōmittuntur, quasi ossis modo discernūt.[u] At quintus li
u Q, R. & fi. ca. 2. C.
gamentorū usus neutiquā infimus est, in huius enim ordinē ea ligamentorū portio reponen-
Quæ ligamenta unicum tantùm præstant usum, quæ plures.
da uenit, quæ musculi constitutionē ingreditur, musculoq; nō infimā substantiā suppetit. Qua
autē ratione serieq; id fiat, sequenti Capite, quod musculorū constructionē enarrabit, opportu
niùs prosequemur. Hîc uerò suffecerit addidisse, musculū etiā ad ossiū cartilaginūq; colligatio
nē plurimū auxiliari, quia capite suo ex uno osse, aut cartilagine principiū ducit, & ipsius fine
in aliud

in aliud os, uel cartilaginem implantatur. Atque hac ratione ligamentorum uſus commiſcere
promptũ erit. Sunt enim primi duntaxat uſus omnia, quæ femoris os coxendicis oſsi, & tibiã
femori colligant. nullum enim aliud homini quàm colligandi officium præſtant, niſi etiam for-
ſitan aliquis tertio ligamentorum uſu, ipſa oſsibus obduci aſſereret. Secundi duntaxat uſus
nullum reperies, quũ omnia tertio uſu inſtar propugnaculi, aut ab oſsis iniuria uindicis inſtar,
tendinibus ſint. Verùm ex his reperies nonnulla, quæ aliud nullum beneficium, quàm ſe-
cundi & tertij uſus conferunt, neque oſſa aut cartilagines inuicem nectunt, qualia omnia ſunt,
x 2 ta. cha. quæ uni ſolummodo oſsi propria continuáue cenſentur. ut [x] quatuor illa, quæ in externa cu-
3, 4, 5, 6. biti ſede, radij appendici aſſcribuntur, & [y] unum ulnæ proprium, deinde præter cætera huius
y 2 ta. charact. 2. generis quædam ad calcis os ſpectant, quemadmodum ſuo loco diffuſe explicabitur. Alia ex ſe
cundi uſus ligamentis, etiã primi ligamentorũ uſus uicem ſupplent, tendinẽ nanq;, quem tranſ-
mittunt, tuentur, & etiam oſſa inuicem ligant, ſuntq; illa, quæ duobus oſsibus communia con-
a 2 tabu. 1. ſpiciuntur, ex uno oſſe in aliud pronata, ut [a] illud ſex tranſuerſorum cubiti ligamentorũ, quod
b 2 tab. Δ. radio & ulnæ commune dicemus. deinde tranſuerſum quoq; [b] ligamentum, anteriorẽ tibiæ ſe-
dem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiamq; relatum, quod duo illa oſſa colligãs, pluri-
c 4 tab. θ. mos etiam tendines unà tranſmittit. Præterea & tranſuerſum internæ [c] brachialis ſedis ligamen
tum, pluribus quoq; oſsibus commune exiſtit. Tertij duntaxat uſus illa ſunt, quæ tendinibus
ſecundùm ipſorum longitudinem obuoluuntur, niſi etiam primi uſus ſint, quòd tendines uici-
nis ſedibus commiſſos ſeruent, aut ligent. Quanquam rurſus ex his quędam & quinti uſus uicẽ
d uide 6 tabulæ γ, δ. & gerant, [d] quandoquidem mucoſæ membranę tendinibus tertium quatuor digitorũ os flecten
7 tabu. d, f. tibus, in brachiali & uola obductę, etiam muſculis gracilibus quatuor digitos pollici adducen
e 14 tabulæ b, b. tib. principiũ prębent. In quinti ſolũmodo uſus numero propemodũ habẽdæ ſunt [e] mẽbranę,
in pubis oſsium foraminibus obuiæ. Id autem quod in [f] cubito & [g] tibia habetur, etiam primi
f 7 tab. V. uſus ligamentum exiſtit, quum & ad oſsium connexum egregiè auxilietur. Quamuis etiam
g a. hæc omnia & ad quinti uſus ligamentorum claſſem reijci poſſent, quòd non obſcurè etiam mu
ſculis principiũ porrigant. Qui enim internam & externam pubis oſsis foraminis ſedem obte
gunt muſculi, ab illius quoq; foraminis membrana partim enaſci dicentur, uti etiam ab eiuſmo
di ligamento in tibia nõnulli muſculi originis portionem aſſumunt. Porrò uti neq; ligamento- *Ligamentorum differentiæ.*
rum uſus idem eſt, & plures inter ligamenta eius gratia conſurgunt differentiæ, ita quoq; in or
tu illa uariant, quum alia è ſolis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia à *Ab uſu.*
ſolis oſsibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua ferè corporis ligamenta. Alia autem & cartilagi *Ab ortu.*
ni & oſsi communia ſunt, ut quæ pectoris os illi inſinuatis cartilaginibus adnectunt. Pari ra- *A partibus quas connectunt.*
tione quædam ligamenta ſolas nectunt cartilagines, ut laryngis, naſiq; cartilaginum ligamen-
ta, quædam oſſa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorũ ferè articulorum ligamen-
ta. Quædam cartilaginem oſsi committunt, in quorum numero ſunt ligamenta, coſtarum car
tilagines pectoris oſſi nectentia. Alia aliam partem quampiam oſsi aut cartilagini committunt,
ut corporis membranæ ad unam ferè omnes, atq; hæc ſemper duabus partibus ſunt commu-
nia. Alia uerò uni duntaxat oſsi priuata cenſentur, ut ſex cubiti exteriorum ligamentorum, quæ *A partibus, quib. committuntur.*
tranſuerſim ducuntur quinq;. nam primum quod ulnæ radioq; commune eſt, non ad unicum
tantum os referetur. Inſuper & quæ pubis oſsium foramina opplent membranæ, huc quoque
ſpectant, ſi modò illæ (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Subſtantia de- *A ſubſtãtia.*
mũ alia conſtant molliori, magiſq; membranea, ut omnia ferè quę in orbem articulos ambiunt,
quanquam in illis rurſus quædam ſit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit li
gamentum, quàm humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxẽdicis articuli ligamentum
longè ſuperat. Alia autem dura ſunt, mediamq; inter ligamenta, quæ articulos ambire dixi, &
cartilagines, naturam ſortiuntur, unde etiam Græci hæc νευροχονδρώδη σύνδεσμα, quaſi ligamenta
cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum ſunt, quæ extrinſecus articu
h O. lis non obtenduntur, ſed inter oſſa ipſa latitant, quale illud eſt [h] quod ex medio capitis femoris
i ſi. cap. 14 li. 1 R. in coxendicis acetabulum fertur, & [i] ea quæ uertebrarum corpora intercedunt, & [k] id quod ex
k X. media tibiæ ſede, quà hæc femur reſpicit, inter femoris capita ducitur, & [l] quædam malleolos
l f, g. talo nectentia, & quod ſacrum os iliumq; oſſa interuenit, & generatim omnia, quæ inter oſſa
ſedem habent. Vnde etiam & ſitu ligamenta inter ſe pugnant, quũ alia extrinſecus oſsibus ob-
ducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipſa oſſa, ubi ſe inuicem reſpiciũt, continguntq;, ſi- *A ſitu.*
tuentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuerſa. A forma quoq; ligamenta diffe *A forma.*
rentiam mutuantur, ſunt enim quædam prorſus lata, membranea & tenuia, uti illud, quod ſe-
cundùm cubiti longitudinem inter ulnam radiumque conſpicimus, & illud quod pari modo
inter fibulam & tibiam, ubi hæc mutuò dehiſcunt, obſeruatur, & etiam pleraq; in orbem articu

los circundantia, eaque tandem omnia, quæ tendinibus musculis´que obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quædã teretia, ut[m] ligamentũ ex dente secũdæ ceruicis uertebræ, in occipitis os procedens, &[n] id quoque quod transuersim denti obducitur, ac primæ uertebræ est peculiare, deinde &[o] ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataque sunt, ut tertium peculiariũ humeri articuli ligamentorum, præter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiæ & fibulæ colligantia. Rursus quædam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, [q] quædam uerò aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam præbens, ut & membraneum ligamentum inter tibiæ os & fibulam consistens. Quàm iustè uerò hæc singula rerum Conditor distribuerit, seorsum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuò, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusque generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quòd obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participent, ne propter crebrum frequentemque motum, & continuũ affrictum dolore uexentur. Qua etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccentur, ligamenta quæ articulis sunt peculiaria, mucoso quodam lentoque humore, ut & articulorum cartilagines, oblinuntur. Cuius sanè naturam accuratissimè, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum aliàs non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinuauit, quum macilentos non natura, neque debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicios, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Preter hoc, quòd rerũ Opifex unctuosum hunc humorem instar olei ossium, quà inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinit, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamentis communia.

Viscidus ligamentorum humor.

m figu. 30 cap. I.
n eiusdem fi H.
o 2 fi. cap. 49 P.
p 13 ta. V.

QVID MVSCVLVS. CAPVT II.

PRAESENTI figura musculi structuræ ratio, qua omnes ferè dissectionis proceres musculum formari tradunt, utcunque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio suprà infraque abtruncata: uerùm hæc characterum indice opportuniùs explicabuntur.

Φ, Ω.

PRIMA SECVNDI CAPITIS FIGVRA.

- A *Nerui in plures surculos distribuendi portio.*
- B *Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.*
- C *Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.*
- D *Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculique caput.*
- E *Sedes qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.*
- F *Diuisionis fibrarum concursus commixtioque, & tendinis musculi initium.*
- G *Tendinis pars, quæ mouendo ossi inseritur.*

SEQVENTEM paginã occupans figura musculorũ humeri os, & cubiti ossa, & extremã summæ manus sedẽ ambientiũ fibras à carne liberas cõmonstrat, unà cũ quarto brachiũ adeuntiũ neruo, ut hic quàm fieri posset, cõmodissimè musculi fabricæ natura oculis subijceretur.

- H *Humeri ossis caput, quod scapulæ articulatur.*
- I *Quartus brachium petens neruus.*
- K *Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.*
- L *Principium alterius cubitũ extendentis musculi, qui ab humiliori scapulæ costa pronascitur.*
- M *Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propagines offert.*
- N *Cubitum extendentiũ musculorum finis, seu eorundem in posteriorẽ ulnæ processum insertio.*

O Poste-

O *Posterioris ulnæ processus pars, quæ excarnis perpetuò cernitur.*

P *Quartus brachium petens neruus inibi cõspicuus, quà posteriore sedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac musculis hinc ab humero principium ducētibus ramos offert.*

Q *Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.*

R *Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in pronum ducit.*

S *Musculus bicorni tendine brachiale extendens.*

T *Musculus brachiale extēdentiũ alter, qui è regione minimi digiti post brachiali implantatur.*

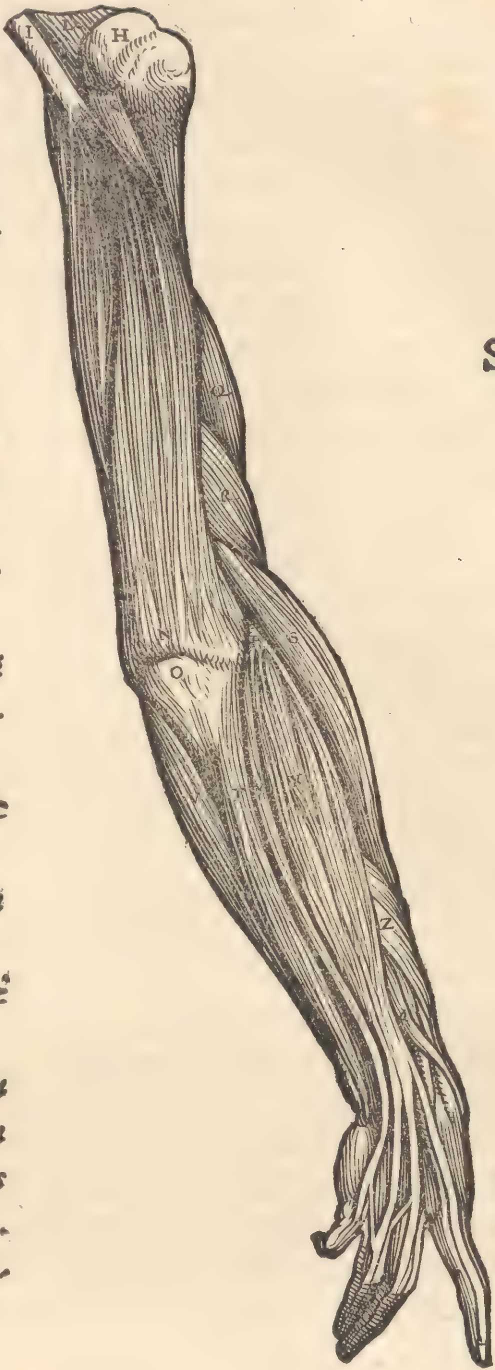
V *Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.*

X *Musculus indicem, medium & anularem extendens.*

Y *Musculus quo minimum digitum præcipuè extendi docebo.*

Z *Carnea pars eius musculi, qui in tres deductus tēdines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.*

a *Musculus cuius beneficio pollex indici adducitur.*

SECVNDA FIGVRA.

MVSCVLVM motus uoluntarij, ex nostroq́ arbitratu pēdentis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionis proceribus, atq; ab omnibus idem musculi cõstructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris nostri artificium commonstrat, attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illum obseruem, secus propemodum atq; illi, de musculorum constructione sentire cogor. Quæ autem omnium ferè sit sententia, nunc quàm potero breuissimè, & simul explicatissimè subijciam, eorum placita in continuam orationis seriem, quæ ueritati proximè sit consona, & quæ eorum sententiam clarius edoceat, congesturus. Diffiniunt itaque musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusq́ uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturæ opus recensent. Musculum sanè huiusmodi instrumentum efformari operæpretium erat, si demum ipsius ope membra, & grauiora ossa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora sint similaria, quibus in præsenti sermone (qui de musculi constitutione est) indigemus, ligamentum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus, ligamentum uerò sit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario præfectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando transponēs, neq; in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neque durum ad sensum (utpote quod non facilè afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neque per neruos solos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim sensitiuus quidem est, quatenus mollis: inualidior autem, quàm ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentũ uerò tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus nõ ob-

Quid musculus, ipsiusq́ cõpositionis ratio secundũ aliorum anatomes Procerũ sententiam.

Hæc ex prima figura seriatim petes.

Ligamenti et nerui in musculo necessitas.

ſtare poterat, ipſum tamen motus uoluntarij organum per ſe nequiuit produci, quum originē ex oſſe aut cartilagine, nō autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiuſmodi fontis ſeu principij corpus molle oportuiſſe fieri, quandoquidem neq; ex molli perfectè durum, neq; ex duro molle quicquam enaſci poſsibile eſt. Propter has igitur neceſsitates Natura neq; ſolis ligamentis uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque ſenſu, neq; motu prædita ſunt, ut quæ animæ principatus ſedi non continuentur. neq; neruis etiā ſolis utendum fuerat, cùm hi propter mollitiem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minimè ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organū, quod omnino neruo eſſet durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare ſenſu, minus quidē quàm neruus, magis autem quàm ligamentum. Inſuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamentis & neruis inſunt, exiſtere. Atq; hac occaſione motus inſtrumentum, utriſq; ipſum componentibus ſubſtantijs cōmunicat, non tamen exactè alteram, neq; ſolam, neq; eam impermixtā obtinet, ſed ex ambabus cōmiſcetur. Verùm quum nihil alicui per totum confundi poteſt, non confractum prius in minimas particulas, neceſſarium fuit utrunq;, neruum uidelicet & ligamentū, in fibras tenues diſcindi, deinde ſibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras diſtributio in hūc modum. Neruus accedit ligamentum, ac ſimul cōmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illæ rurſus ſingulæ in alias, & hæ iterum in plures tantiſper diuiduntur, donec in tenuiſsimas membranaſq; fibras procedant. poſtquam hę ad extremum diffuſionis peruenere, rurſus ut diuiſæ fuerunt, mutuo concurſu coaleſcentes, & commixtæ in unum colliguntur. Et quemadmodum[a] prima diuiſio muſculi caput conſtituebat, ita hæc[b] poſtrema collectio finem muſculi efformat, quem Græci ἀπονεύρωσιν, quaſi eneruationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē muſculorum, appellant.[c] Medium uerò, in quo diuiſionis ſeries cōſiſtit, muſculi uentrem nuncupamus, ſimilitudinem à mure, & lacerta, & piſcis muſculi, aut alioquin communi piſciū forma mutuantes. Muſculi nanq; ſeu lacerti caput, muris lacertæq; capiti conferimus, tendinem autem caudę, & uentrē uentri. Cęterùm ſi Natura ſolummodo ita neruum & ligamentū diuiſiſſet, nec medias regiones, fibrarumq; interſtitia molli infarſiſſet ſubſtantia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmę ſedis loco eſſet, haudquaquā muſculi uel tantillo temporis ſpacio fibras illas infractas incorruptaſq; ſeruarent. Eſt autem ſedes ea ac thorus, ſimplex caro fibris obducta, quę nō aliter fibris cōmittitur, quàm in calathis alijſq; fiſcellis, in quibus lac harum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffuſas, iuncis reſpondere, lacti uerò ipſi ſanguinem, et caſeo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita hæc ex ſanguine paratur. Quanquam tanto ueriorem tibi confinges imaginem, quo per caſeum plures crebrioreſq; iuncos funiculos'ue porrectos, & nō ſolum ad caſei latera attenſos imaginatus fueris. Ne autem caro hæc, reliquaq; muſculi ſubſtantia, ſanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & ſuus innatus calor non refocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quoſdam muſculis immiſceri fuit neceſſarium. Deinde quoq; membranam uniuerſum muſculi corpus integentem à ligamentis, quæ muſculi caput & finem oſsibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam muſculi conſtructio, ad amuſſim nulli prorſus conuenit muſculo, quū nullum in uniuerſo corpore adinuenias, qui parem ligamenti, ſeu ex oſſe aut cartilagine exortus ſui, & nerui portionem ſibi aſſumat. Quod ſanè innuebat Galenus, quū Muſculum inter ligamentū & neruum natura medium eſſe aſſereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portioni in quibuſdam muſculis miſceri. Nam ut cæteros taceam,[d] tendo poſteriorem in calcis ſedem inſertus, ſolus craſsior eſt[e] quatuor femur petentium neruorū radicibus, utcunq; eas ſimul collegeris. Deinde ſi nunc omnes tibiæ inſertos tendines ac reliquos pedis oſſa accedentes perpenderis, quę nunc cum tendine illo, in calcem inſerto erit proportio, ut illa ſcilicet mediam tendinū portionē neruo, & mediam ligamento formari oſtendat? Profectò ſi tendines neruis hîc comparabuntur, neutiquā nonageſimam tendinū portionem neruis conſtare fatebimur. Deinde ſi fortaſsis aliquis muſculus parē ligamenti & nerui portionē ſibi uendicare reperiretur, eſſet profectò[f] temporalis, &[g] ſeptum tranſuerſum, quippe in hoc[h] duo ſatis inſignes nerui implantantur, illum uerò etiā[i] quinq; neruorū propagines adire docebo, quamuis interim in neutro ne trigecupla nerui cum ligamēto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta tanquam oracula ſubuerentes, & ipſius libros de Muſculorū motu exoſculantes, de illis dicemus muſculis, qui latiſsimo oriuntur principio, ac ſenſim in anguſtū uerſus ipſorū inſertionē deſinunt? cuiuſmodi inter reliquos brachiū[k] attollens eſt, deinde is qui brachiū pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus neruū, qui ut Galenus cenſet, cum ligamento diffundi poſsit, confingere nequimus.

Muſculū natura inter ligamentum & neruū eſſe medium.

Ligamēti & nerui permixtio.

Muſculi caput.

Finis ſeu cauda & tendo.

Venter.

Carnis in muſculo uſus.

Venæ ac arteriæ in muſculo neceſsitas.

Muſculi membrana.

Muſculum non æquè nerui, ac ligamēti natura participare.

Li. 1 de Motu muſculorū.

a 1 fi. D.
b 1 fi. F.
c 1 fi. E.
d 14 ta. tendo muſculorum n, o, q.
e 2 fig. cap. 11 li. 4 cha. 57, 60, 66, 71, licet uera proportio ex neruorum tabulis, ut neq; uenarū, peti nequeat.
f 4 ta. Γ
g 7 ta. Δ.
h 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 n.
i 2 fi. ca. 2. li. 4 Q, R, b, c, d.
k 4 ta. Ξ. 10 ta. Δ.
l 3 ta. Δ.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorũ origine multò maior fibrarũ est copia, quàm in musculi reliqua parte, siquidem in illis musculis, & præcipuè qui femoris motibus præsunt, fibræ ab ipso ortu nõ amplius in plures diuiduntur, imò sensim ad insertionẽ properantes inuicẽ colliguntur, musculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiã conspicuũ euadit, si modò illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamẽti diuisio cõmixtioq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulũ debere misceri, quod neutiq; accidere ipsa neruorũ series cõmonstrat. Quandoquidẽ in plerisq; musculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quàm uenã diuisum, ad superficiem musculi nunc interiorẽ nunc exteriorẽ, uenę ac arteriæ modo exporrigi, membranæq; musculi adhærere conspicies, neutiq; autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerosq; corporis musculos in[m] illis liquidò condisces, qui ab ilium osse femoris os accedunt. ex quibus etiã quosdam reperias, quorũ ne superficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attendatur. Neq; id hîc solum obseruabis, imò etiã in quadrato[n] musculo radiũ in pronum mouente, cui nunq; neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectentib. ad extremã manum prorepunt, quæ etsi à musculo illo nõ multum distent, ipsum tamen nõ contingunt. Adde neq; neruulũ obseruari insertum in graciles[o] musculos, qui quatuor digitos obliquè pollici adducunt, ut neq; in[p] illos, qui primi quatuor digitorũ ossis flectionibus præsunt. Adiunge prẹter hos, abdominis etiã[q] musculos (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionẽ ostendere, quum nequaq; in singulis musculorũ, qui obliquè & transuersim fibras porrigũt, principiorũ sedib. neruus implantetur, et quoniã ipsorũ eneruatio seu tendo multò latior sit, q̃ musculorũ origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruũ natura medius, neq; etiã illa, quã imaginantur, ligamẽti & nerui sit cõmixtio. Nam etsi fortè neruũ in musculi alicuius caput inseri animaduersurus sis, nunq; sanè nerui soboles ligamẽti fibrarũ modo, ad tendinis usq; principiũ diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq; permisceri reperies. Neque id profectò in ullo musculo perpendes facilius, q̃ in illis[r] qui ab interno humeri tuberculo principiũ capiunt. illorum etenim capita sunt acuta, & neruorũ insertiones in ipsorum substantia, nõ solum autem in superficie adipiscuntur. Atq; id etiã in[s] illo animaduertes, qui à fibulę superiori appendice principiũ sumens, ad pedem prorepit, sic & in[t] illis, qui ab inferioribus femoris capitũ radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationẽ (etiã si quando in ipsorũ substantiã neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt. sed subinde multò inferiùs, q̃ caput habetur, & in medio sui quodãmodo ductus & longitudinis, quod[u] anterior flectentiũ cubitum musculorũ ostendit, nerui primùm[x] propaginẽ assumens, ubi duo ipsius capita in unũ coeunt. Idem in nõnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferè qui costis insternũtur. Verùm utcunque nerui, uel in musculi substantiã sese insinuent, siue ipsius tantũ superficiei attẽdantur, ferè semper sua serie & propaginibus, secundùm musculi ductũ porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantia à ligamento uariat, nisi fortassis illum molliorẽ, nõ quidem omnibus ligamentis, sed tantũ quibusdam esse quis contenderet. utut tamen sit, tendo musculi capitis mollitiei nequaq; cedit, quãuis id statim in ortu purũ esse ligamentũ, nemo inficias ire possit. Neque etiã mirandũ esset, tendinẽ ligamento ossa colligãti ut plurimùm molliorem, minusq; cartilagineũ esse, cùm ligamentorũ, quæ ossa mutuò colligant, in duritie eadẽ nõ sit ratio. Adde etiã, tendinẽ elixũ cum neruo nõ proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit nõ aliter, q̃ si chordam aliquã crassiorẽ diuisisses. tendo autẽ solidior, & ut ligamentũ similaris magis, cõtinuusq; uisetur, pręcipuè si crassum aliquẽ tendinẽ ex illis, qui pedẽ aut tibiã, aut extremã manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodãmodo membraneis tendinibus series fibrarũ est manifestior, quo etiã nomine à ueris membranis inter dissecandũ distinguũtur,[y] quemadmodũ in peritonæi cum obliquorũ & transuersorũ abdominis musculorũ neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animãte inter edendũ intueri integrũ sit, in bubula tamẽ carne id feceris aptissimè, cùm pars aliqua mensæ apponetur, quã insignis perreptat neruus, qui plerunq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inuẽto neruo nunq; tendo deesse poterit, qui modò proposita nõ edoceat. Deinde id, quo alij tendinẽ neruo misceri, atq; ex ligamẽto & neruo ęqualiter, aut plus minus confusis fieri, maximè probare contendũt, prius num ita, ut illi proponũt, res se haberet, perpẽdendũ erat, priusq; aliquid inferrẽt. Dicũt nanq; tendinẽ capite musculi ob id crassiorẽ esse, quòd is non capitis solũ musculi substantia, sed & neruo quoq; cõstet. [a] Quasi uerò quis rectè dicere possit, exortus musculorũ surę simul collectos, quod ad nerueam

T 3 attinet

Left margin notes:
m 9 tab. Π. 10 tab. Σ. 11 ta. Σ.
n 7 tab. X.
o 6 tab. ʃ. 7 ta. d.
p 8 ta Δ.
q seriatim abdominis regio 3, 4, 5, 6 tabularum.
r 3 ta. Π. Λ. m. & 9 ta. q;.
s 6 ta. Φ.
t 12 ta. Φ. Υ. ∗.
u 6 ta. Θ.
x 2 fig. cap. 11 li. 4, 5, 5.
y cõfer abdomen 6 tabulæ cum abdomine 1 figuræ li. 5.
a collige id ex 14 ta. n, o, q.

Right margin notes:
Neruum singulis musculis, ut alijs dissectionum professoribus uisum fuit non misceri.
Omnium musculorum capitib. neruos nõ inseri, aut alioquin attendi, etiamsi alias ipsorũ substantiæ neruus inseratur.
Tendinem ligamento, non autẽ neruo respondere.
Excarne musculi caput, tendine nõ semper esse tenuius.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorũ tendine, qui calci inseritur. aut quasi[b] brachium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quàm ipsarum collectio ad insertionem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quàm falsa conclusio inducenda. Quemadmodum & hæc quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, neruo igitur & ligamento constat. Quasi uerò musculorum capita, & præcipuè ligamentosa, & prorsus excarnea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & læsa conuulsionis periculum minus, quàm tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu neruus non inseratur, sed tantum attensus occurrat, isq; etiam subinde notabili interuallo à capite remotus. Hac occasione & huiusmodi pluribus, quas recensere prolixũ foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nerui in musculos, quàm uenæ & arteriæ distributionem esse, & pari etiam ratione neruum, qua uenam arteriamq; musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaq; cum neruo differentiam statuo, quàm quòd ad finem seu insertionem musculi neruus nunquam, ut aliquando illa uasa, implantetur, quanquã etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possimus. Sunt autem inter alios[c] recti abdominis, qui & à uenis & arterijs sub pectoris osse deorsum deductis, ramulos assumunt, &[d] temporalis etiam ab inferioribus suis sedibus[e] uasa admittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Præterea ut uena nutriendo musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoq; neruum animalem spiritum continuè ipsi deferre, neruumq; illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere arbitror, ut neq; uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debitæ peculiarisq; musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxariq; sentio, neq; aliter suo munere fungi, quàm oculum, reliquaq; sensuum organa. quæ singula propriam singularemq; fabricam obtinent, & animali spiritu (quẽ per neruos cerebrũ ipsis porrigit) imbuta, suis funguntur munijs. Nõ enim alius animalis spiritus oculo, aut linguæ aut auditus organo, quàm musculis diffunditur. Verùm suæ constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gustat, auditus organum sonos percipit, & sanè musculus ipse uoluntarijs motibus præest. Atq; hac etiam ratione omnia, quibus neruus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorũ substantia id prohibeat. Ceterùm ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam autem superficiei tantũ attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uerò etiam in musculorũ substantiã penitius ramos exporrigit, & interim omniũ calorẽ temperat, tam eorũ scilicet quos nõ proximè contingit, q̃ illorũ quorũ superficiei adnascitur, ac penitius in ipsorũ substantiam diffunditur, ita profectò & neruis usu uenit, qui suam facultatẽ tam illis musculis exporrigunt, quibus uix attenduntur, q̃ quorũ superficiei adnascuntur, & in quorũ substantiã aliqua ramorũ serie digerũtur. Quanquã neruos propinquius uenis q̃ arterijs assimilare queas. Pauciores enim musculi uenę, q̃ arteriarũ attactu insertioneq; destituũtur, licet etiã quosdã prius recensuerim, quos neq; neruo, neq; uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neq; alimẽto & uitali facultate, ita quoq; spiritu animali nõ priuatur. Est itaq; musculus, uoluntarij motus instrumentũ, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamẽti natura in fibras cõplures diuisa, & carne has cõtinente firmanteq; fabricatũ, uenarũ, arteriarũ & neruorũ surculos in se interdũ assumẽs, ac neruorũ beneficio animali spiritu nunq̃, dũ sanũ est animal, destitutũ. Atq; hanc carnẽ, pręcipuũ motus organũ esse existimo, & nequaq̃ duntaxat fibrarũ thorũ & fulcimentũ. perinde sanè, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonũ, lienis, renũ & uentriculi propriã substantiã, primariũ suarũ functionũ autorẽ esse suo loco dicemus. Quòd uerò musculorũ carni, aut carni simpliciter, nullum adipem intexi, omnes hactenus falsò prodiderint, obesi boues, quos Brabanti sale cõdiunt, attestãtur, in quorũ musculorũ fibris per carnẽ adeps attenditur. Adde etiã obesarũ mulierũ musculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeò oppletos uideri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni cõmisceatur. Neq; hîc de musculorum superficie solùm loquor, uerùm de intima ipsorũ substãtia, et maximè carnea, quã pręcipuã musculi partẽ esse asserui. Tendines aũt & eneruationes illæ, quas caro destituit, in illis tantũ musculis habẽtur, qui longo ductu feruntur. Breues enim tẽdine carent, & undiq; carnosi sunt, ut laryngis omnes, si[f] duos rectos exceperis, quatuor tertiam cartilaginem primæ iungentium, illi enim in insertione nerueam naturã obscurè exprimũt. Deinde inter eos, qui ossa mouẽt (etiã si Galenus sæpius aliter inculcet)[g] qui primũ pollicis flectũt articulũ, &[h] qui pollicẽ indici maximè admouet. Inter magnos aũt huius generis est quadratus[i] musculus, scapulã dorso ad mouens, &[k] musculus, qui à scapulæ basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verùm de musculis tendine carentib. tendinumq; generib. iã agemus, musculorũ differẽtias aggrediẽtes, quibus ne præsens Caput nimium excrescat, iam peculiare tribuemus, post differẽtias de musculorum functionib. ac numero aliquid subnexuri, priusq̃ priuatam singulorũ musculorum enarrationẽ auspicabimur.

DE

Musculorũ capita maximè carnis expertia, non minus, quàm tendinem sentire.

Quid nerui musculis uerè præstent.

Qualiter musculi suum munus obeant.

Quid uerè musculus sit.

Caro præcipua musculi substantia.

Adipem etiã carni passim attendi.

Tendines quando musculis dentur.

Musculi tendinib. destituti.

Li. 2. de Motu muscul. orũ

b confer A, B, C, cum D in figura indici 11 tabulæ inserta.

c obserua 6 ta. s. a.

d 3 ta. r.

e fi. ca. 6 li. 3 æ. & fig. ca. 12 g.

f 6, 7 fi. ca. 21 P. Obliqui autẽ 7, 8 fi. R.

g 6 ta. π, λ.

h 11 ta. s.

i 10 ta. r.

k 7 ta. L.

DE MVSCVLORVM DIFFERENTIIS. *Caput III.*

DIFFERENTIAS muſculorum nõ paucas recenſere promptiſsimum *Vnde muſculorum differẽtiæ petantur.*
eſt, ab illorũ uidelicet ſubſtantia, ortu, inſertione, quam mouent particu-
la, forma, foraminibus, colore, ſitu, fibrarum ſpecie, & muſculi capite, uen
tre, tendine, ac denique ex mutuo muſculorũ cõcurſu, aut unius muſculi
uelut in plures ſeparatione. Quæ à ſubſtantia petuntur differentiæ, ex ue *A ſubſtantia.*
nis, arterijs, neruiſq; imprimis pendent. Nullum enim corporis muſcu-
lum reperias, qui non aliqua ligamenti portione in fibras deſecta, & carne
illas continente firmanteq; conſtituatur. Verùm præter hæc alij neruum, arteriam & uenam
a 7 ta.Δ. in ſuum corpus quoque diffundi ſinunt, ut [a] ſeptum tranſuerſum, & maximus totius corpo-
b 12 tab. Σ, Ξ. ris [b] muſculus, qui femur mouentium quintus erit, præterea abdominis omnes ac præcipuè
c 6 ta.f. [c] recti. In alios neruus nullus, neque uena, neque arteria inſeritur, ex quorum claſſe [d] muſculus
d 3 ta.Π. eſt, qui latum in manu educit tendinem. deinde præter alios quàmplurimos, quadratus [e] mu-
e 7 ta.X. ſculus radium in pronum uertens, & [f] graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. So-
f 6 tab. f. 7 ta.d. lus neruus quibuſdam propaginibus in illorum [g] muſculorum capita diſtribuitur, qui à radi-
g 12 tab. Φ, Ψ, ω. cibus capitum femoris principium ſumunt, atque ad calcem ducuntur. horum nanq; ſubſtan
h 3 ta.Γ. tiæ neque uena, neque arteria penitius inſeritur. Latus in collo [h] muſculus, qui genas mouet,
uenis abundat & neruis, tamen arteria interim deſtituitur. Qui uerò ſolam nanciſcitur arte-
riam, nullus occurrit. Cæterùm adeps, quem interdum muſculorum fibris per carnem dige-
ſtis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obeſis autem illi muſculi adipe potiſsimum
i 9 ta.Π. 10 Σ. 11 Σ. abundant, [i] qui ilium oſſibus obducuntur, ac clunes, & ueluti ſedentibus puluinaria conſtitu-
unt. In ortu magis adhuc muſculi uariant, nam omnes, & ſi Galenus non ſemel aliter affirmet, *Ab ortu.*
k iſti in ſedibus, quas occupãt, in tabulis ſunt citra notarũ opem cõſpiciendi. ab oſſibus ſuum principium nequaquam mutuantur, uerùm alij ab oſſe ipſorum ligamenti
originem ſumunt, ut [k] qui à femoris oſſe & coxendicis oſſe ad tibiam procedunt, & plurima
muſculorum multitudo. Alij à cartilagine ipſorum ortum obtinent, ut omnes laryngis mu-
ſculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercoſtales muſculi, [l] qui inter coſtarũ
cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enaſcuntur, cuiuſmodi ſunt ocu
l 6 ta.X. li omnes [m] muſculi, à dura membrana uiſorium neruum inuoluente nati, deinde duo [n] muſculi
m 1, 2 figu. ca. 11. ſtomachum retro amplexantes, & in ſcutiformis cartilaginis latera inſerti, his nanque ab exter
n 2, 3, 5 fig. ca. 21 I. na ſtomachi tunica principium pendet. Idem & de [o] circulari ani, & ueſicæ ceruicis muſculo
cenſendũ uenit. Alij à membrana tendines obuoluente enaſcũtur, ut quatuor graciles [p] muſcu
o 1, 2 fi. ca. 49 M. dein 4 fi. N. li, quatuor manus digitos ad pollicem in latus ducentes. Alij ab alio quouis ligamento origi-
nem exigunt, cuiuſmodi ſunt [q] duo pollicis primum internodium flectentes, qui à tranſuerſo
p 6 tab. f. 7 ta.d. [r] ligamento tendines in brachialis interna ſede tranſmittente enaſcuntur. Tales etiam ſunt, [s] qui
in ſuperiori pedis regione locati, pedis digitos extrorſum ad latus mouent, qui à ligamentis ti-
q 6 ta. κ, λ. r 4 ta.ϑ. biam talo, & talum calci, & nauiformi oſſi, calcemq; cubiformi oſſi colligantibus enaſcuntur.
s 6 ta.Ω. Alij ueluti ex altero muſculo prodeunt, ut [t] qui à circulari ani muſculo, ueluti digiti duo, mea-
t 1, 2 fi. ca. 49 H, I. tum urinarium, quà ſub penis corporibus ferri incipit, amplexãtur. Alij rurſus ex nullo princi
pium ducũt, uerùm membraneæ partes aliqua ſui ſede carneæ, ac muſculoſæ ſeu muſculi fiunt.
u 3 tabu. A. dein Γ. Huius ordinis ſunt omnes [u] muſculi ex carnea membrana conſtituti, qui in collo & facie in ho
minibus habentur, deinde & teſtis [x] muſculus in rubicundo teſtium uaſorum ſeminalium in-
x 22 fi. lib. 5 Γ. uolucro, inſtar carnoſioris lineæ innatus. Quinetiam ſepti tranſuerſi ortum, ex peritonæi, &
tunicæ coſtas ſuccingentis partibus, ipſius centro adnatis pendere fateamur, neceſſe eſt, niſi il-
lius ortum cõtra aliorum muſculorum rationem, ubi coſtis inſeritur, eſſe dicamus. Cæterùm
non omnes muſculi ab una duntaxat parte originem ſumunt, permulti enim ex pluribus oſſi-
bus enaſcuntur, nam dorſum mouentibus muſculis plures ferè uertebræ principiũ præbent.
y 3 ta.Θ. Sic & abdominis [y] muſculus obliquè deſcendens, à pluribus coſtis exorditur. [a] Qui brachium
a 3 ta.Δ. pectori admouet, ex pectoris oſſe, & quarundam coſtarum cartilaginibus, & ipſa demum cla
b 4 tab. Ξ. 10 ta.Δ. uicula enaſcitur, quemadmodum & is [b] cuius auxilio brachium attollitur, ex ſcapula quoque
c 5 ta.Δ. & clauicula procedit. Pariter etiam [c] recti abdominis muſculi, à [d] cartilagine pubis oſſa interue
d integrarũ fi. li. 1, 5. niente, & ab ipſis oſſibus enaſcuntur. adeò, ut quidam muſculi ex pluribus oſſibus, alij ex oſſe
cartilagineq; non ineptè principium habere dicentur. Alij ex eiuſdem oſſis pluribus proceſſi-
e 6 ta.Θ. bus enaſcuntur, ut [e] prior flectentiũ cubitum, qui ab eminentiori ſede ceruicis ſcapulæ & pro-
ceſſu ipſius interno, quem anchoræ aſſimilauimus, educitur. Ab inſertione uerò integrum eſt *Ab inſertione*
dicere, alios in os, ut qui femur, & tibiam caputq; mouent, inſeri. alios uerò in cartilaginem, ut

ryngis omnes,& qui palpebrarum motuum autores sunt,& qui narium alas mouent. Alios in cutem,ut labrorum musculos,alios in aliud quiduis,ut oculorum musculos in duram oculi tunicam. & penis quatuor musculos,in penis corpora,& urinæ meatum, dein testis musculũ, in uas semen à testibus sursum deferẽs. Ad hæc musculos recto intestino proprios,in eius intestini exteriorem tunicam, & circularem uesicæ colli musculum, ad meatus urinæ corpus applantari inserię cernimus. Cæterùm & ab insertione musculi isto quoq; modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unicam inseruntur, ut musculus brachium pectori admouẽs, & is qui brachiũ attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humeri os inseruntur. Ita etiam [f] qui brachium deorsum trahit, ex plurium uertebrarũ spinis oritur, attamen in unicum humeri os tantummodo desinit. Pari etiã ratione & scapulæ motuũ autores musculi ad unum omnes, ex pluribus ossibus initium sumunt, & uni tantum scapulæ implantantur. Quidam uerò ex uno osse exorti in plura inserũtur.[g] Musculus enim qui à scapulæ basi prodit,respirationię submi-nistrat,in octo superiores thoracis costas inseritur. Eius quoq; generis sunt,[h] qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde [i] qui nasi alas simul superius labrum mouent, in cutem cartilaginemq; implantãtur,quemadmodum & septum transuersum,quod alicubi ossi, alicubi cartilagini innascitur. Quidã etiam à pluribus enati ossibus in plura quoq; inserũtur,ut [k] muscu lus à ceruicis uertebrarum spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implãtatur, thoracemq; mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes musculi ad unũ omnes, in hunc ordinẽ ferè referũtur. Item his differentijs illæ cõsentiunt, quæ ab ea quam musculus mouet,particula desumi possent, quum omnes musculi eius, cui inserũtur, partis uoluntario motui præsint. Porrò ab insertione & ortu simul alia sumitur differẽtia, quũ alij musculi ab illo osse oriantur, quod mouendo ab illis ossi,cui etiã inseruntur, alligatũ est, proximumq; uisitur. ut [l] tres musculi ex ilium osse in femoris os inserti,[m] septimus & [n] octauus tibiam mouentium, qui à femoris osse enati tibiæ implantãtur. Alij uerò à superiori aliquo osse, & nõ illi, cui inseruntur, proximo originem ducũt, ut musculi tibiæ motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro ossi connexis principiũ obtinent, ex quorum numero sunt uniuersi tibiã mouentes, septimo & octauo tantũ exceptis. Istis respondent, qui secundũ cubiti aut tibiæ longitudinem extensi digitos adeunt.

f 10 ta. Θ.
g 7 ta. L.
h 5 tab. Θ. 6 ta. Ξ. 14 ta. Θ, dein Ξ.
i 3 ta. F.
k 11 ta. F.
l 9 ta. Π. 10 tabulæ Σ. 11 tab. Σ.
m 5 tab. Λ.
n 5 ta. Π.

Ab ea quæ mouetur particula.

A forma

Forma etiã omnium musculorum haud eadem est. Quidã enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsis pedes tantũ absectos finxeris) ac pisci musculo, & alijs multis piscibus apposite cõferas, ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut piscis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uerò caudæ assimilare queas. Est autem huius ordinis musculus,[o] qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radici postbrachialis ossis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subseruit. Talis etiam est,[p] qui primus in tibiæ anteriori sede occurrit, & in pedij os, cui magnus digitus articulatur, insertus ad pedis eleuationẽ famulatur. Sunt & alij eius generis nõ pauci, uerùm nullus æquè ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui autor est maximæ pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruũ digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper dictã quoq; figurã eleganter accedũt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos,[q] qui ad pollicis primum articulũ habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdã nationibus mures nuncupari, alijs uerò ita appellari cubitũ flectentium [r] anteriorem. Italorũ autem uulgus in quibusdã corporis partibus, nescio quem, pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos piscis imagini non absimiles. Vtcunq; sit, ab eiusmodi murium, aut musculi piscis, aut lacertarum similitudine, omnes musculi à Græcis & Latinis suum nomen sortiũtur, etiã si quamplurimi musculi illorum animaliũ effigiem nulla ex parte referãt. Quandoquidem alij figura triangulari constẽt, ut brachium [s] attollens musculus, & is qui scapulam pectori adducit, & qui brachium decliuè ad dorsum uellit. Alij quatuor constent angulis, ut scapulam dorso admouens [t] musculus, & [u] qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est, qui ambo etiã quodammodo quadrati sunt, ut & latus sub colli & genarum cute occurrens [x] musculus, qui ex carnea membrana cõstituitur. Alij etiam quinq; angulos exprimunt, ut is [y] qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem esse asseruerint.[a] Qui ex scapulæ basi natus, octo superioribus costis inseritur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit, at si ipsius in costas insertiones quis perpenderit, tot angulos illius insertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atq; huius etiam figuræ est, abdominis [b] musculi obliquè descendentis exortus, & quorundam thoracem mouentiũ insertio. Sed plures anguli etiam tribuũtur musculo, latum tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verùm angulis his postpositis, mirabilis formæ est [c] musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem aloës radici, aut palmiti nõ ineptè assimilaueris,

Musculi nomen unde desumptum.

o 3 ta. Λ.
p 1 ta. Z.
q 1 ta. I.
r 1 ta. Q.
s fig. indici 11 tabulæ inserta.
t 10 ta. Γ.
u 7 ta. X.
x 3 ta. Γ.
z 3 & 4 tabulæ Δ.
a 7 ta. L.
b 3 ta Θ. & charact. 6, 7, 8.
c 12 ta. Δ.

ueris, ut radicis quidem truncus, musculi carnosa esset pars, tendines autẽ surculi, quos geniculatim ab humiliori tantũ parte radix pullulat. In palmite uerò lignosa pars, musculo conferetur, folia autẽ ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoq; ordinis est, longissimus dorsum mouentiũ [d] musculus, qui in apices transuersorũ processuum thoracis uertebrarum potissimùm inseritur.[e] Septi quoq; trãsuersi figura admodũ rara est, accedit autẽ raiæ (quem βάτου Græci appellãt) piscis effigiei, si modò illi prius caudam secundùm longitudinẽ diuisam finxeris. Anulis uerò respondent, qui fæcium excretionibus præficiuntur, tam is scilicet [f] qui ad anum spectat, quàm [g] qui orbiculatim uesicæ ceruicem ambit. Piramidem uerò & turbinem [h] musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculiq; radici insertus.[i] Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiæ etiam posteriori sede iuxta calcem,[k] musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum absimiles, ut musculus secundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum nanque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscurè respondet. Iam si utriusq; lateris[l] musculum, qui secundus inter scapulæ motores habebitur, cõsideraueris, non à satanæ qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipuè Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutuasse contendes, quantùm scilicet eius dorsum scapulasq; integit. Verùm ne in musculorum figuris recensendis, & potissimùm eorum, qui ad femur tibiamq; pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemq; impingam, duntaxat cõmemoratis à figura differentijs adijciam, quosdam musculos ampliorem multo habere insertionem, quàm ortum. qualis [m] ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costis inseritur, dein [n] transuersus abdominis musculus, quemadmodũ & [o] obliquè descendens. Alij latum obtinent principiũ, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut [p] musculus brachium sursum agens, & [q] alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur, ut [r] qui scapulæ basi insertus eam dorso attrahit, dein & [s] intercostales omnes, præterea quadratus [t] musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumq; in pronum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentijs liquidò constat, alios esse longos & graciles, ut eum [u] qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiusq; corporis longissimus est, & etiam gracilis.[x] Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportione similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium [y] musculi. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis [a] obliquè descendentes musculi, & septum transuersum. Alij breues & ampli, ut intercostalis, e quorum amplitudo secundùm duarum costarum interualli à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autẽ longiores uisuntur, distãtia à superiori costa ad inferiorẽ spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoq; referri possent insertionis principijq; formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum fit, ut [b] musculi latum tendinem in manu producentis principiũ, & principia eorum [c] musculorũ, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiæ ossa inserũtur. Quidã uerò instar simplicis lineæ principium obtinent, ut [d] is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & [e] is quoq; qui scapulæ basi insertus, eam dorso attrahit. deinde cum alijs cõpluribus,[f] qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorq; recensebitur. Alij rursus musculi nõ lineæ simplicis modo, uerùm latæ superficiei ritu enascuntur, ut [g] tres qui ab ilium osse femur adeunt, & [h] musculi cauam gibbamq; scapulæ sedem occupãtes, quorũ ope brachiũ circumagitur. Quinetiã hæ lineæ superficiesq;, in rectas circulares & angulares rursus subdiuidi possent. At ne hæc curiosiùs, quàm decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius addidero, insertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundùm ossis longitudinẽ fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admouẽtis [i] insertio. aliàs per transuersum & lata apprehensione, ut [k] musculi brachium attollentis insertio. Velut punctum autem inseritur,[l] tendo prioris musculi flectentiũ cubitum. Cæterùm & ad formã quoq; foramina fortassis spectãt, quæ quibusdã musculis insunt, ut [m] septo transuerso bina obtigerũt foramina, quibus uenam cauã stomachumq; transmittit, quà autẽ magnæ cedit arteriæ, & uertebris uiã præbet, uix foramine peruiũ est, sed sectione quadã inibi diuisum dici debet. Verùm hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus malè animaduertit, qui etiam alibi [n] orbicularem recti intestini musculum, & [o] illum qui uesicæ ceruicẽ ambit (quia anulum referũt) perforatos esse recensuit. Est & unus quoq; perforatorũ is [p] musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transuersorum ceruicis uertebrarum processuum sedi inseritur, ac uenam in brachium cum arteria tendentẽ transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

A foraminibus.

Li. 5 de Administrandis sectionibus.

d 13 ta. Γ.
e 7 ta. Δ.
f 1, 2 fi. ca. 49 M.
g 4 fi. cap. 49 N.
h 2 fi. cap. 11 O.
i fi. cap. 10 D, & ta. 3 D.
k 1 fi. ta. 15 D, E. O. P.
l 2 ta. K, L. 9 ta. Γ, Δ.
m 7 ta. L.
n 6. ta. Δ.
o 4 ta. Π.
p 4 tab. Ξ. 10 ta. Δ.
q 10 tab. Θ.
r 10 tab. Γ.
s 6 fi. X, V. 11 ta. V.
t 7 ta. X.
u 3 ta. Σ.
x 5 ta. R, S.
y 22 fig. lib. 5.
a 3 ta. Θ.
b 3 ta. Π.
c 10 ta. ν. 11 ta. λ, μ, ν.
d 10 ta. Θ.
e 10 ta. Γ.
f 9 ta. Λ, Δ.
g 9 ta. Π. 10 ta. Ξ. 11 tab. Σ.
h 7 ta. Γ. 11 ta. Γ. G.
i 4 tab. Q, T.
k 11 ta. P.
l 6 ta. Θ, q.
m 7 tab. Δ. dein r, s, ac q.
n 1, 2 fi. ca. 49 M.
o 4 fi. cap. 49 N.
p specta hunc in epitomes figuris, hic autem 8 ta. C.

esse dixerit, quòd uenas, neruos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Quanquam etiam perforati dici possint [q] musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quũ illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsis tendinem ad tertium digitorum os per ipsos cõscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quòd alij maxima constent mole, ut maximus corporis [r] musculus, qui toti propemodum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouẽtium [s] primus, insuper & tibiæ motorum nonnulli, præcipuè autẽ [t] septimus et [u] octauus, sic & pedis motus autorum [x] quartus, à fibula principium obtinens. Minimi uerò sunt, [y] qui in tertiæ cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundæ copulant, dein proprij laryngis ferè omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis ferè communis obtigit color, ubi enim carne uacant, neruosorum corporum modo albent, quod in principijs & eneruationibus præcipuè accidit, ubi autẽ carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibræ nerueæ permiscentur. Porrò ea parte qua rubent, interdum candorem unà obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquàm caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, [a] qui à fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atq; in os pedij pollici præpositum inseritur, pedisq; motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertione ostendunt. [b] Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut suræ [c] musculorum facilè maximus, qui pedem mouentium quartus recensebitur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & præcipuè [d] qui ex illis articulum proximè integit, femurq; mouentiũ tertius erit, [e] preterea & ex tibiæ motoribus aliquot, præcipuè autem septimus & octauus, ubi nonus illis incumbit. Liuor iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranæ gratia, quæ interdum adeò crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassa neruea q; sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facilè color ex nigro & albo permixtus cõsurgit. Quamuis nõ idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sanè neq; sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porrò albam hanc musculi substantiam, quę adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamẽtosam, appellabimus, hac uoce illam à carnea distinguẽtes, uerùm quæ in harũ partium media est, non inopportunè liuida nobis uocabitur. Par etiã situs omnibus musculis non contigit, quoniã alij ad corporis habẽtur superficiẽ, cutiq; accũbunt, ut omnes ex carnea mẽbrana cõstituti, et alij innumeri, quos ferè semper inter articulorum motores primos recensebo. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans [f] musculus, pubis ossium foraminibus proximè [g] attensi, sub stomacho [h] latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantùm excepto, qui in poplite occultatur, obliquum'que situm sibi peculiariter uendicat, ut & [i] illi qui radij medię propemodum longitudini inseruntur, proprijsq; radij motibus subseruiunt. Transuersim autem fertur, [k] qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt, quũ [l] alij obliquè deorsum in priora ferãtur, [m] alij sursum obliquè in priora, [n] alij rectà sursum, [o] alij prorsus orbiculatim transuersimq;. Fibrarum genus omnibus ferè musculis unum duntaxat simplexq; est. Nisi enim [p] musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui [q] secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum labrorumq; [r] musculis multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantũ fibrarum genus, musculorum ductui & formæ magna ex parte respondens asscribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachiũ pectori admouens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uerò ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium secundus est, quasdã à superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoq; obtinet, alias autẽ ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrorsum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quæ in illo cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua sui sede, idq; potissimum iuxta insertionem, instar x se intersecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secũdus censebitur, nulla obtigit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, inspexerimus, uariam profectò fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas exi-

Left margin notes: *A magnitudine.* — *A colore.* — *Nerueа musculorũ pars. Carnea. Liuida.* — *Differentia à situ.* — *A fibrarũ genere.*

Right margin notes: q 5 ta. Θ 14 ta. Θ. — r 13 tab. Ξ, Π, Σ. — s 9 tab. Π. — t 5 tabu. Λ. — u 6 tabu. Π. — x 13 tab. Υ. — y 6, 7, 8 fi. cap. 21 V. — a 6 tab. Φ. — b 4 ta. Ξ. — c 13 tab. Υ. — d 11 tab. Σ. — e seriatim specta 5 tabulæ Λ, Π, 4, 5. — f 14 tab. Γ. — g 16 ta. F, G. 8 ta. Υ. — h 6 ta. A, B. — i 7 tab. Q. 11 ta. m. — k 7 ta. X. — l 3 ta. Θ. — m 4 ta. Π. — n 5 ta. Δ. — o 6 ta. Δ. — p 3, 4 ta. Δ. — q 9 ta. Γ, Δ. — r 3 ta. Γ, H. F. 4 ta. M, N.

exigere conspicimus, & prout etiam diuersæ fibræ his musculis obtingunt, ita quoque diuersis famulantur motibus, pro harum illarúmue fibrarum tensionis remissionisque ratione. Ad hec, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta? aliud sanè nihil, quàm & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subseruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficiari possumus, & præcipuè in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibræ decussatim feruntur. Nollem enim adeò aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem,[s] ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in musculo brachium eleuante constituam, quod à claviculis pronatum, deorsum ad infimum musculi angulum, quo humero implantatur, obliquè retrorsum tēdit, et aliud quod à scapulæ spina, deorsum etiam obliquè antrorsum fertur, & aliud rursus quod à coniunctione summi humeri ad clauiculam recto tramite descendit. Atque idem ferè de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verùm licebit per me ipsis unum fibrarum genus assignare, si modò interim has differentias, à fibrarum ductu petitas, uti nunc ferè proposui, subintellexeris, ac etiam fibras nō æquè in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibræ tenuissimæ, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quàm in capitis & tendinis initio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures & magis dissitæ, laxioresque obtingūt fibræ, quàm in fine, ut omnibus ferè, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculis in ortu fibræ magis constringuntur, quàm in ipsa insertione, quod illi accidit[t] musculo, qui à scapulæ basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in[u] septo transuerso usu uenit, cuius fibræ plures, magisque inuicem remotæ sunt in ipsa insertione, quàm in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs propemodum æqualis undecunque fibrarum est ratio, ut[x] illi qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit,[y] intercostales & laryngis primam cartilaginem secundæ[a] nectentes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uesicæ ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore rectà ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorsum mouētium[b] sextum par, cuius musculi tēdines in apices transuersorū processuū præcipuè inserūtur. Verùm illis etiā musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt,[c] qui inferiorem maxillam deorsum trahunt, atque[d] illi qui à scapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac si duo, unus post aliū scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & teretem tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusque quamplures consurgunt differentię, quarum prima à forma crassitieque musculorum desumi posset, quam superiùs cōmemorauimus. Secunda uerò à substantia ad hunc modum accipi poterit, quòd alij penitus carnei in exortu appareāt, fibris duntaxat raris & incompactis interstīncti, ut[e] qui ab ilium osse femur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, et rursus quidam ex his illicò in ipsius ossis cōtactu carnei euadunt, ut[f] maximi in sura musculi origo, & in externa internaque cubiti sede pluriū musculorum principia. Quidam uerò longo ductu neruei permanent, priusquàm carnē adipiscātur, ut inter reliquos tibiā mouentes,[g] qui tertium caput à coxendicis ossis[h] appendice assumit, & tibiæ motorum quintus censebitur, dein[i] musculus brachium deorsum ad dorsum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atque id haud secus, quàm si duo obtinerent. Alia nanque principij pars aliquousque neruea apparet, alia prorsus carnea, quod[k] rectis abdominis euenit musculis, quà ex pubis ossibus enascuntur, dein[l] duobus ex radice capitum femoris principium ducentibus, & calci insertis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum prorsus est, longoque ductu tale permanet, alterum uerò, ut rectorum abdominis musculorum principia, carneum nerueumque simul uisitur. Atque id in[m] arteriori cubitum flectentium musculo cernere est, cuius caput à scapulę ceruice enatum, prorsus nerueū cernitur, quod uerò ab anchoram imitante processu enascitur, nerueum carneūque existit. Atque hic musculus illicò commonstrat, quosdam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neque continua, neque contigua, hoc nanque ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut uniuersis qui tibiam cubitūque amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capita sunt, septo tamen transuerso caput in medio cōsistit, non autē in altero extremorū. In uentribus musculorū differentiæ, pręcedentibus differentijs ferè omnes explicatæ sunt, quū musculorū formas, & fibras recenserem. Neque hîc aliud addendum est, quàm uentrem musculi illic propriè reponendū esse, ubi fibræ musculi inuicē minus compinguntur, ac copiosiore carne

continentur

Margin notes (left): s figu. indici tabulæ 11 insertæ ab A ad D. deinà C ad D. insuper à B ad D. — t 7 ta. L. — u 7 ta. Δ. — x 7 tab. X. — y 6 tabulæ V, X. — a 4, 5 fig. ca. 21. N, O. — b 13 ta. Γ. — c 5 ta. H, I. — d 5 ta. R, S. — e 9 tabu. Π. 10 ta. Σ. 11. Σ. 8 ta. Λ. — f 13 ta. Υ. — g 11 ta. Υ. — h 2 fi. cap. 29. li. 1. l, q. — i 10 ta. Θ — k 5 ta. Δ. & n, o. — l 12 ta. Φ, Υ, & Ψ, ρ. — m 6 tab. Θ. & m, n, o.

Margin notes (right): Galenus cùm alibi sæpius, tum maximè ubi cor, nō esse musculum probare nititur. — A fibrarum compactione. — A musculorum capitibus — A uentribus.

continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habetur, ut qui ab ilium osse in femoris os inseruntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quàm ad caput, ut septum quod carnosius in extremis, atque ipsis adeò insertionibus, quàm alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram[n] constituentibus. Alijs musculis uẽter longiùs ab ortu cõspicitur, ex quorum numero is est,[o] qui brachium deorsum ad dorsum trahit, &[p] unus inter tibiæ motores, qui à coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruosum nanciscitur, tibiamque mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in pronum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremò commemorati. Aliorum uentres longè admodum ab insertione distant, ut[q] musculi illius, qui à femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoque tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiáue procedentes, digitorum motibus famulantur, &[r] is qui membraneum tendinem, musculis secundùm femoris longitudinem protensis obductum educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos à scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde[s] recto abdominis musculo ex abundanti quędam transuersim ductæ impressiones insunt, quæ illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uerò impressiones seu lineamenta, & circũscriptiones, quas Græci πὸδιγραφὰς uocauere, sunt ueluti albæ quædam lineę, in musculi alicuius substantia impressę, quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, si has in rectis musculis atque ijs etiam,[t] qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis. Quæ à tendinibus sumi possent differentiæ, iam ferè ex commemoratis etiam pendẽt. Quidam enim in tendinem eneruationémue prorsus nõ desinunt, ut labrorum[u] musculi, &[x] rectum intestinum, &[y] uesicę ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis,[z] qui recto donantur situ, ac secundæ cartilagini tertiam committunt, hi siquidem in insertione nerueum quid cõmonstrant. At non solùm illi qui aliud præter os mouent, tendinibus destituuntur, uerùm (etiã si secus in Primo de Musculorũ motu Galenus sentiat) eorũ quibus ossa mouẽtur, quàm plurimi tendinibus carent, neque in insertione magis nerueum quid, quàm omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu,[a] qui pollicem indici proximè adducit, dein duo[b] qui primum pollicis os inflectunt, ac[c] qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut & ille grandis[d] musculus, qui à scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde[e] is qui à clauicula in primam fertur costam. Atque ita etiam insignis[f] musculus inter mouentes dorsum nõ infimus, qui ab ilium osse in uertebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisque dorsi autor est, nullibi nerueum quid ostendit. His accedit septum transuersum, in insertione nullibi nerueam substantiam exprimens,[g] præterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi,[h] ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut[i] neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendũt. At in illis quà pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac si inter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neque etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertione, quàm in ipsorum uentre ostendũt. Porrò alij musculi tendines habent, ut eorũ qui aliud, quàm os mouent,[k] sex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autẽ quidam, lati membraneique sunt, ut sex oculi musculorum tendines, &[l] obliquorum, &[m] trãsuersorum abdominis. Alij omnino teretes, ut[n] qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores nõnihil, quàm profundiores, ut[o] tendo in calcem insertus, &[p] tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut[q] circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouẽtium,[r] qui circa mediam radij longitudinem insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut[s] musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulũ prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subseruiũt, & præter nonnullos tibiæ insertos, is etiam,[t] qui ex ilium osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiæ ossi, fibulæque inseritur. Musculi qui tendines educũt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittere, Galeno in Libris de Vsu partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de Musculorum

Marginal notes (left): *Musculorũ impressiones* — *A tendinibus.*

Marginal notes (right): n 14 tab. n, o, p, q. — o 10 tab. ⊖. — p 11 tab. r. — q 13 ta. t, s. — r 3 ta. ϕ. — s 5 ta. Δ. & u, u, u. — t 8 ta. A, B. — u 3 ta. r, H, F. — x 1 fi. cap. 49 M. — y 4 fi cap. 49 N. — z 6, 7 fig. cap. 21 P. — a 11 ta. s. — b 6 ta. n, λ. — c 7 ta. X. — d 7 ta. L. — e 4 ta. d. — f 8 ta. Ξ. — g 7 ta. o, p. — h 4 ta. n. — i 5 tab. abr adt. — k fi. cã. 11. — l 3 ta. ⊖. 4. ta. π. — m 6 ta. Δ. — n 6 ta. y, A. — o 13 ta. λ. — p 3 ta. k, l. — q 7 ta. r. 11 ta. r. G. — r 7 tab. Q. dein 12 tab. Λ. — s 13 ta. ϕ, s. — t 3 ta. ϕ.

u 8 ta. k. sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam.[u] Priuatim etiam robustissimo tẽdini, ad tibiæ extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic &[x] tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedij os, quod pollicem sustinet, inseratur, protensus, quà sub illo osse reflectitur, instar ossis, durioris'ue cartilaginis indurescit, modicè ibidem dilatatus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosis propaginibus educens, ut[y] qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut[a] musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit. deinde[b] qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atque ad brachialis extensionem iuuat.[c] Qui autem indicem mediũ, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem,[d] tres enim suræ maximi, tendinem unum in calcem inserunt. Insuper & cubitum extendentes[e] musculi, in unum coëunt, unamque simul insertionem efformant.[f] Præterea & tres tibiam extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subijciendum uenit, & si quid ex musculorum differentijs omissum sit, quum seorsum singulos percurrã, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & hæc esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sicqui caput inclinant, contrarios exigunt, qui idem rursus in posteriore releuent. At quidam motus sui nullũ habent cõtrarium, testium nanque[g] musculis nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum[h] uellentes, qui eundẽ priuatim deorsum trahãt, oppositos adipiscuntur. Vt neque etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uesicæ ceruicem amplexantur, & postmodum musculi à nobis inuenti, laryngis operculũ, quod ἐπιγλωττὶς Græcis dicitur, sursum atque in anteriora mouentes, nullos quoque oppositi motus socios obtinẽt. Sic etiam à musculorũ munere differẽtia pendet, quũ alij rectis præsint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendũt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum præstant, si enim à pectoris osse, & clauicula enatus[k] musculus, ac in mamillarum occipitij ossis processum insertus, qui in dextro est latere, unà cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimã experitur, si uerò is solus, quiescẽte sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circũuertitur.

Left margin notes: x 2 fi. tab. 15 X. — y 5 tab. Θ. 6 ta. Ξ. — a 14 ta. Ξ. dein Θ. — b 11 ta. Δ. — c 9 ta. Z. — d 14 tab. n, o, q. — e 13 tab. c, d, e. — f 8 tab. g, h, i dein k. — g 22 fi. lib. 5 Ψ. — h fi. ca. 51 B, C. — i 2, 3, 4 fig. cap. 21 K. — k 4 ta. Θ.

Right margin notes: *A mutua musculorũ in officio oppositione.* — *A munere.*

DE MVSCVLORVM NVMERO, Caput IIII.

ARDVVM difficileque esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, præcedens de Musculorum differentijs Caput liquidè satis commonstrasse reor, non sanè quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quòd uaria eadémque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis nanque unum dicet esse musculum,[a] qui brachiũ pectori adducit eo, quòd nulla sui parte sibi non continuus contiguúsque sit. Alijs uerò duorum musculorum loco illum fortassis censendum contendet, quòd omnes fibræ ipsius non parem ductum obseruent, ipseque musculus utcunque contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculæ proxima, principium præbent, deorsum obliquè, uersus musculi in brachium insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamque trahit. Inferior autem pars, quę à reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum obliquè ad brachium fibras dirigit, brachium'que humiliori pectoris sedi adducit. Vtrisque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Præterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumque eiusdem munus non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest, uerùm & illum,[b] quem inter scapulam mouentium secundum recensebo, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uerò deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, rectà retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibræ supra scapulæ spinam conspicuæ, deorsum in exteriora feruntur. quæ

Left margin notes: a 3, 4 ta. Δ. — b 9 ta. r, Δ.

Right margin note: *Alijs aliũ numerũ propter fibras statui.*

autem sub scapulæ spina uidentur, sursum in exteriora contendunt, uerùm nullæ interim decussatim se mutuò intersecant. Item [c] qui humerum attollit, unus quidem continuitate est, uerùm apud Anatomicorum præcipuos non defuisse uidentur, qui duos hunc esse dicerent, unum à clauicula, alterum à scapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animũ adhibentes. Quinetiam præter alios plerosque his adnumerari possint, femoris motibus famulantes omnes, [d] qui triangulæ figuræ proximi sunt, & interim nullam disiunctionis aut incontinuitatis notam referunt, uerùm fibras ueluti ex basi ad conum tendentes, & ideo non pari prorsus ductu delatas sibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuersitas, alijs [e] quatuor intercostales musculos in uerarum costarũ interuallis constituit, propter diuersam illarũ inter costarum ossa & cartilagines seriem, nihilominus tamen continuitas seruatur, unde etiã alijs duo tantummodo in toto interuallo recensentur. Sed & musculorum dorsum mouentium [f] quamplurimi, uarium musculis asscribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque stomacho subiectum esse dicet. alius fibris & explantationibus implantationibusq; attẽdens, tot musculos recensebit, ex quot ossibus is enascitur, & in quot

Ab impressionibus.

inseritur. Alius non ossibus, sed quibusdam leuibus impressionibus, inscriptionibusq; attendens tot musculos enumerabit, quot inscriptiones uiderit. Idem maximè in [g] secundo caput mouentium pari usu uenit, quod ex pluribus enascitur ossibus, & multas ostendit fibras, & præterea in hominibus uarias priuatorum musculorum descriptiones adeò, ut id par quibusdam neutiquam duorum musculorum loco haberi possit, sed plurium, neque id quidem

A capitibus.

adhuc eodem numero omnibus. Cæterùm & musculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, [h] musculum à pectoris osse & clauicula enatum, ac postmodum in mamillarem capitis processum insertum, duorum musculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus cõpræhensum fuisse, quòd eã principij parte, quam à pectoris osse educit, ab illa quæ à clauiculis prodit, nonnihil diremptam putarint, quodq; una aliquantulum neruosior altera sit, etiam si reliquo ductu musculus non separetur, neque diuersam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certissimum est non defuisse, qui [i] primum & secundum pedem mouentes musculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, seorsum singulos posuerint esse duplices, quòd unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & [k] recti abdominis, exigant. Alij tamẽ eam originis diuersitatem non tanti, ut eius gratia musculorum numerus ipsis excresceret, fecerunt, et singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc usu uenit, in anteriori flectentium cubitum [l] musculo, qui nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, etiam si duo distincta capita habuerit, & magis quàm nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicum tantum educit tendinem, adeò ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unum dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quod iam dictis fit musculis, atq; plurium musculorũ uice eos haberent, qui etsi in unum coëunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactissimè in suræ [m] musculis obseruatum est, quum musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quot uentres, qui tres uisuntur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus est, & pedem mouentium quartus. Idem quoq; maximis tibiam extendentibus [n] musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etsi unum tendinem tibiæ insertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur.

A tendinibus.

Ceterùm tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiam si ille postmodum in plures diuidatur, quemadmodum [o] musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existunt, unius musculi loco compræhendebatur, quemadmodum [p] musculus quatuor manus digitorũ, secundos flectens articulos, & is etiam [q] qui tertios inflectit, à quo nos illum suo distinguemus loco, [r] qui pollicis tertium internodium flectit, quòd is ab illo prorsus sit distinctus, & si alibi fortè illi continuus cernatur, id obscurè admodum in primo tantum est exortu. In dictorũ modò classe etiam ferè, præter aliquot alios musculos habetur, [s] qui indicem & medium atq; anularem manifestè extendit. Verùm si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionum periti musculũ, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. Quẽadmodũ nonnulli [t] musculũ, qui pollici duos tendines, et unum brachialis ossi pollicẽ sustinenti exporrigit, duorũ loco enumerarunt, etiã si omnes isti tendines ad euersionẽ faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autẽ, ad brachialis. [u] Verùm tale quid in anteriori

c 4 ta. Δ. 10 ta. Δ, & priuatim figura indici 11 tabulæ inserta.
d 9 ta. Π 10 ta. Ξ. 11 tab. Σ. 8 ta. Λ.
e 6 tab. V, X. dein 8 tabulæ E, E, & interior pectoris sedes humi posita.
f 8 ta. A, B. 14 ta. O.
g 13 ta. A, B, C, D, E, F.
h 4 ta. Θ.
i 12 tab. Φ. dein Υ. insuper ϖ, ρ.
k 5 tab. Δ. dein n, o.
l 6 tabu. Θ. dein m, n ac o.
m 14 ta. n, o, q.
n 5 ta. Λ. Π. charact. 5.
o 14 tab. Ξ.
p 5 ta. Θ.
q 6 ta. Ξ.
r 6 ta. x.
s 9 ta. z.
t 10, 11 tab. Ξ.
u 4 ta. Υ, Ω

riori tibiæ ſede magis adhuc eſt conſpicuum, ad medium enim longitudinis tibiæ, à muſculo quatuor pedis digitos extendente, carnoſus educitur muſculus, qui in pedij os minimo digito præpoſitum inſeritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines, digitos extendant. Adeò ut alicui uidebitur, duos hîc enumerandos eſſe muſculos, alteri uerò unicum, prout hîc exortus continuitati, ille uerò diuerſis tendinibus, & in uaria oſſa inſertionibus differentibusq́ue functionibus animum adhibuerit. Neq́ue minorem in *A mutuo connexu.*
x 4 ta.S,T. numero obſcuritatem parit, mutuus muſculorum connexus.[x] Qui enim à pectoris oſſis ſummo enati, in os *v* referens inſeruntur, internis ſuis lateribus adeò inuicem adnectuntur, ut quis hos duos eſſe, alius autem unicum non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonſtrant,[y] qui à
y 1,2 fi. ca. 49 H,I. circulari ani muſculo enati, ueſicæ meatum, ubi primùm ſub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam muſculorum obſcuritatem auget eorundem concurſus, ex quorum albo ſi quis alius, ille profectò eſt, qui à coxendicis oſſis appendi- *A concurſu.*
α 10 ta.Ψ.12 ta.ϖ,ρ. ce enatus, ualidus deorſum fertur, & ad mediã femoris lõgitudinem nerueus factus, alteri carnoſæ parti connaſcitur, cui femoris os initium præbet. Atq́ue ambæ partes, ea ſcilicet quæ à coxendice ducitur, & ea quam femori aſſcribimus, unum tendinem ſimul efformant, elatiſſimæ fibulæ parti robuſtiſſimè inſertum adeo, ut & unum & duos muſculos ab aliquo hunc recenſeri nihil prohibeat, dummodo à uera deſcriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouẽtium quartus, in hominibus & ſimijs conformatione plurimum differens. Simiæ enim muſculo à femore nihil adnaſcitur, ſed is unicus, ualidus & latus eſt muſculus, qui ob hoc etiã Galeno ſemper Latus nũcupatur. Atq́ue hinc fit, ut toto ſermonis progreſſu accuratè mihi de muſculorũ numero cõſtituendum ſit, ad quos iam tempeſtiuum eſt accedere, ne prolixiùs in generali muſculorum explicatione hæſiſſe uidear. Cæterùm ne quid obſcuritatis ſequens pariat oratio, & præcipuè quum cutis motores pertractaturus ſim, aut quoties crebra Carnoſæ mẽbranæ mentio incidet, nunc cutis & membranæ eius naturam proſequar. *Secundo Li. de Adminiſtrandis diſſectionibus.*

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA *per uniuerſum corpus cuti ſubiecta, præterea & adipe inter cutem membranamq́ue carnoſam repoſito. Caput V.*

PARTES hoc Capite deſcribendæ aliter delineari nequeũt, quàm uigeſima Quinti libri figura utcunq́ue exprimuntur, iuxta r, ſ, t, dein & in uigeſimaquinta figura eiuſdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verùm iſtæ partes tales omnino ſunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, ſi modò aut ipſe ſectionem aliquando aggreſſus fuerit, aut ſecanti aſtiterit.

CVTIS, omnium corporis partium eſt indumentum, corpori inſtar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, ſed uniuerſæ ſubſtãtiæ, quam generationi & corruptioni ſubiectam ſcimus, duritie mollitieq́ue media. Eſt enim cutis, ueluti ſanguine prçditus neruus, ac inter neruum carnemq́ue quiddam planè mediũ perinde, ac ſi ex mixtis utriſq́ue conſtitueretur. Cæterùm neruus omnis, exanguis eſt & frigidus. caro, multo ſanguine prædita calidaq́ue. Media inter utrunq́ue eſt cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec ſanguine abundans, ut caro. Cutis hæc in homine, Herophilo ἀνθρωπὴ dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, reſpondet, & non pari ratione omnibus ſubiectis ipſi partibus adhæret, cõnectiturq́ue. Secus enim in manus uola & pedis plãta ſubditis partibus adnaſcitur, aliter rurſus in frõte ſibi ſubditæ muſculoſæ ſubſtantiæ, & aliter in labris, palpebris, auribus, naſo, ano ac pudẽdo, & aliter per uniuerſum corpus, ſubſtratis partibus cutis committitur, ac inter ſecandum, diuerſa ratione à ſubditis aufertur. Deinde in omnes cutis regiones non æqualis eſt neruorum diſtributio, nec cutis etiã undecunq́ue eadem craſſities. Internæ enim manuum cuti, plurimæ neruorum fibræ porrigũtur, uerticis uerò cuti pauciſſimæ. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plãtæ pedum durior uiſitur. Quæ internam ſummæ manus ſedem inueſtit (niſi labore calloſior euaſerit) exquiſitiſſimè in duritie mollitieq́ue inter reliquam cutem, & omnia prorſus corpora, media eſt, quàm proximè æquali ad pondus temperamento accedens. Vtcunq́ue uerò ſit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit, quãquam etiam homini profectò in uertice, dorſo, cruribus & pedis planta craſſa ſit admodũ, ſed non omnibus æqualiter. Quinetiam aliæ cutis partes prorſus immobiles ſunt, & circumactu pertinaces, ut uolæ & plantæ cutis, aliæ uerſatiles quidem ſunt, ſed nullo aguntur motu uolũ-

CVTIS quid

Cutis ſubſtantia.

Cutis differẽtiæ

A connexu.

A neruorum copia.

A mollitie.

A motu.

rio, ut tota corporis cutis, ea excepta quæ mouetur, est autem hæc frõtis & faciei uniuersa, & quæ anteriorem colli sedem, lateraq; complectitur. Atq; hæc motu participat, aut proprijs in hoc famulantibus musculis, ut frontis, colli, genarum & labrorum, aut uicinæ ipsius cutis gratia, ut malarum cutis, quæ musculis destituta, simul cum proxima ipsi cute mouetur. Quod quidem alia cutis sedes pilosa sit, ut uerticis, axillarum, pudẽdorum, in uiris menti, alia autem penitus pilis orbata, ut interna manus, & plantæ cutis, omnibus conspicuum esse arbitror.

A pilis.

A foraminibus.

Quemadmodum neminem latêre scio, cutẽ maximam totius corporis partem esse, perpetuo contextu efformatam, nisi quòd tenuibus foraminulis, ad fuliginosorum excrementorum propulsionem, & pilorum generationem paratis, peruia sit, atq; etiam in palpebris, naso, auribus, ore, ano, pudendo, & ubi unguibus uiam præbet, interpelletur, perforataq; cõspiciatur. Ad hæc, ex cetera cutis regione, interna summæ manus cutis (ut & pedis plantam inuestiens) maximè continua, minimeq; perforata uisitur, quod & nuper natorum cuti aliquibus asscribere libuit. Verùm hæc singula haudquaquam ociosè, neq; frustra facta esse, suis locis, quum de ijs partibus, quæ cute obtegũtur, priuatim agendum erit, demonstrabo.

CVTICVLA quid.

Cuti, quam δέρμα Græci uocãt, alia cuticula tenuis admodum, & prorsus exanguis obducitur, supernasciturq;, propemodum ceparum tenuioribus ac pellucidis respondens inuolucris, nisi quòd alicubi & præsertim in uola, & pedis planta, crassior duriorq; uisitur. Hanc quum cutis uelut quædã efflorescentia sit, ἐπιδερμίδα Græci appellant. Si uerò aliquando attritu in scabie, aut in uulneribus ex unguentorum applicatione, aut ignis admotione, aut feruentis aquæ infusione, aut ex lõgo itinere auferatur, & interdum uesiculę ac papulæ instar à cute abscedat, promptissimè aliterq; ac uera cutis renascitur, quæ sola sanguinis & uitalis spiritus compos est, ob quod uenarum arteriarumq; alicubi, & neruorum tenuissimæ partes, finesq; ad eam confluunt, ipsamq; simul concretæ quibusdam efformare creduntur. Neq; sanè audiendus est Aristoteles, cutem sensu destituens, non secus, quàm si carnis cuti subditæ duntaxat beneficio tactus sensus perficeretur, quum cuti proprios, certaq; serie neruos exporrigi ex Anatome condiscamus, illi precipuè, quæ in facie est ac brachio, cubito extremaq; manu, deinde & cruribus & pedibus. Per reliquum autem corpus, etiam si non ordinata serie nerui ad cutem deducantur, attamen complures in illam desinunt, sub ipsaq; & potissimùm ad thoracis latera exporriguntur, membrana cuti subdita (ut & uenæ ipsæ) suffulti, quemadmodũ etiam in Quarto libro, qui Neruis dedicabitur, enarraturus sum explicatius. Atq; ita musculorũ (quos Carnem Aristoteles appellabat) gratia cutis nequaquam sentit, uerùm uti diximus propriorum neruorum occasione. Et quanuis uerticis cutis obscuriori sensu sit prædita, attamen sentit, utcunq; etiam incommodissimum Naturæ fuerit, sursum ad uerticem neruos distribuere, ipsaq; etiam cutis hîc non admodum sensu indiguerit. Deinde quis non quotidiana experientia edoctus, cutem à subditis musculis aut ossibus quoq; auulsam, & postmodum scalpello ictam, unguibusq; compressam sentire nõ didicit? Neq; est, quod Aristotelis sectatorum quispiam hîc, nescio quam, Terresteritatem mihi astruat, quũ nerui à dorsali medulla enati ipsa cute duriores sint, & his adhuc ipsi tendines, quos potissimùm facilè affici, nemo inficiatur. Imò si non minus ratione, quàm experientiæ simul fides habenda erit, ausim asserere, musculorum uentres quamplurimos (ut quorundã femur amplexantiũ) obtusius quàm ipsam faciei manusq; cutem affici. Atq; etiam mihi ridendi uidẽtur, qui cutẽ ob hoc sentire posse auersantur, quòd nullum hîc sit medium, quasi uerò etiam neruũ proprijs membranis prorsus denudatum, aut etiam in medio diuisum grauissimè affici non uideremus, quoties ipsius denudatæ substantiæ acriores pulueres inspergũtur. Etsi medium etiam præter rationem in tactus sensu desideraremus, nonne in promptu est ipsa cuticula cuti obnata, & interim (ut putamus) sensu priuata?

Cuti uenas, & arterias ac neruos porrigi, ipsamq; sensus esse compotem.

CARNOSA membrana.

At nunc membranã quoque aggrediamur, cuti per uniuersum corpus subditam, quæ cuticula longè robustior crassiorq; est, & fibris quibusdã raris, his, qui substernuntur illi, musculis adhęret, connasciturq;, cuti uerò pertinacius committitur. Siquidem quamplurimæ uenæ, & paucissimæ tenuissimæq; arterię, cutem nutrientes, & neruorum propagines cuti sensum communicantes, hanc membranam transeũt, ipsaq; inter cutem, et illam prorepentia hac suffulciuntur, membranamq; cuti copulant, pręter continuã quandam, sibiq; proximam fibrarũ membranearum seriem, cuius etiã beneficio mẽbrana ualidissimè cuti connascitur. Hæc non eandem in uniuerso corpore crassitiem obtinet, uerùm quibusdã corporis sedibus, carnosis fibris adaugetur, & crassior reddita, adeò carnosa efficitur, ut musculi nomine donetur. Huiusmodi regio, in tota[a] colli amplitudine habetur, & in[b] fronte, et in reliqua propemodum facie, quibusdã autem animalibus undecunq; ferè carnosis oppletur fibris, et præsertim illis, quæ totius corporis cutẽ (ut nos frontis) mouent. Audio & homines fuisse, qui in thoracis regione, & alibi etiã in corpore cutẽ mouere

Præsens membrana cur carnosa dicatur.

a 3 ta. r. b 3 ta. A. ac in eius tabulæ facie.

Ex Auicenna Hebræo, קרום המכסה הגולגולת או הסרירה cherum hamechase hagulgholeth, aut hachedera.

Panniculus carnosus.

uere ualuerint, quibus procul dubio membrana hæc, similis equorum asinorumq́ carnosis membranis contigit. Porrò huic membranæ, quam aliarum membranarū nomine ὑμένα Græci appellant, non perperam Carnosæ adiectum arbitror, quum inter reliquas corporis membranas, hæc sola carnosa appareat, uereque talis censenda sit. Quod Arabes paulo exactiùs perpendentes, primi omnium, quod sciam, hanc membranam Carnosam appellauisse uidentur. Atque id sanè penitius huius nostræ ætatis Medicorum præcipuis indagandum fuerat, qui panniculum carnosum à Barbaris quibusdam non malè me Hercules eo nomine appellatum, octo abdominis musculos esse cōtendunt, & contra Galeni sententiam, ac rei ueritatem, cuti membranam in uniuerso corpore, & in ipso demum abdomine (de quo duntaxat sapere uidentur) subtendi inficiantur. Alij et si per uniuersum corpus à me hanc membranam demōstrari conspexerint, adeò ineptiunt, ut hanc non fateantur eam esse, cuius Galenus tum alibi sæpius, tum in Tertio de Administrandis sectionibus meminit, eo quòd ego adipem (de quó mox sermonem instituam) inter cutem & hanc membranam ostendo, sæpe trium etiam digitorum crassitudine, quodq́ hominis membrana tantùm à cute semper abscedat, quãta adipis est crassities. Debebant profectò eiusmodi homines, ad cathedræ ostentationem solùm nati, accuratè perpendere, Galenum de suis simijs, nō autem hominibus locutum esse, quibus nullus adeps inter membranam & cutem interuenit, ipsaq́ membrana non fibris duntaxat cuti continuatur, sed prorsus undique citra alterius corporis interuentū ipsi contigua est. Atq́ ob hoc non adeò arduum est, hominis cutem solam, illæsa membrana diuidere, quàm in simijs, canibus, & illis animalibus, ex quibus Galenus Anatomen descripsit. Huic membranæ ea parte, qua musculorum proprias respicit membranas, lentor ille mucosus, quem cuti Aristoteles tribuit, obducitur, ob hoc fortassis, ne ipsa subiectorum musculorum motum præpediat. Id enim membranis omnibus commune est, quæ corpus, quod situm locumq́ aliquando mutat, continent, ambiuntúe, ut mucoso quodam lentoq́ humore oblinantur. E quarum numero peritonæum, succingēs costas membrana, cordis inuolucrum, & ipsa demum ligamēta sunt, quæ anuli modo tendinibus obducūtur. Sunt itaq́ tria uniuersum hominis corpus perpetuò cingentia, nimirū cuticula illa, cutis, & mēbrana hæc carnosa. Quibus & quartum hominem ambiens accedit, ipsa uidelicet pinguedo, seu adeps πιμελὴ Græcis nuncupatus, qui nisi extremè homo emacietur, undique propemodum inter cutem, & quam nuper diximus, membranam copiosissimè continetur. Ex uenis enim compluribus & arterijs (si quæ reperiantur) mēbranam perreptantibus, atque inter illam cutemq́ propagatis, plurimus sanguis resudat, mēbranæ frigiditate, calorisq́ (ut credimus) inopia, in adipem seu pinguedinem, aut ut alij etiam in cornutis animalibus uocant, axungiam degenerans. Est namq́ hæc adipis ad uniuersi corporis membranas, ligamenta, & (ut semel dicam) ad omnia sanguine indiga, frigidaq́ corpora, generationis ratio, uidelicet quòd ex uenis emanans sanguis, frigoris ui congeletur, illisque adhæreat corporibus. Sed id interim à Natura cautum est accuratissimè, ne adeps nascatur, ubi noxia inutilisúe esse possit. Non enim Natura adipem cerebri membranis obduxit, non testium inuolucris, non internæ sedi cordis inuolucri, quamuis tamen cor hac non destituerit, non internæ ligamentorum sedi, quæ tendinibus transuersim obuoluuntur, neque etiam palpebrarum, aut frontis, aut penis cuti adipem subiecit, neque etiam adeò multum, summæ manus pedisq́ externæ sedi. Quemadmodum profectò copiosissimum clunibus obduxit, ut illi adipe, puluinaris uice uterentur. Atq́ adeps humidis frigidisq́ animalibus (ex quorū numero homo & porcus sunt) plurimus colligitur, siccis uerò & calidis, nullus aut perquàm exiguus, ut leonibus, & canibus uenaticis, ipsisq́ etiam simiæ. Quanquam pręter hominē, & porcum et ericium, nunquam aliud terrestre occurrerit quadrupes, quod inter cutem & carneam membranam, adipem nanciscatur, utcunque etiam oues, et glires illi subinde reperiantur prępingues. Albet autem adeps, quòd membranæ cutisq́, & alia, quibus adhæret, corpora alba, neq́ carnis modo rubra sint. Omnia enim, quæ in nostro corpore ab aliquo emutantur, mutantis alterantisq́ colorem etiam sortiuntur. Et ridiculum prorsus est, ob hoc adipem album arbitrari, quòd aëreæ substantiæ compos sit, quum osse, & cartilagine, & ligamento, & tendinibus uix aliquid cãdidius occurrat, quibus nihil æquè terreum, in corpore reperias. Adipi inter cutem membranamq́ collecto, eum usum asscribere possumus, quem uesti carniq́ simplici tribuimus, ut corpus scilicet calefaciat frigoris tempore, & si Soli homo exponatur, uestis quoque modo refrigeret, calorem quo minus penetret, inhibens.

Adeps seu pinguedo.

Vbi adeps copiosior sit.

Quibus copiosior adeps.

QVI CVTICVLAE, CVTIS, ADIPIS, ET *carnosæ membranæ natura per sectionem obseruari debeat.* *Caput. VI.*

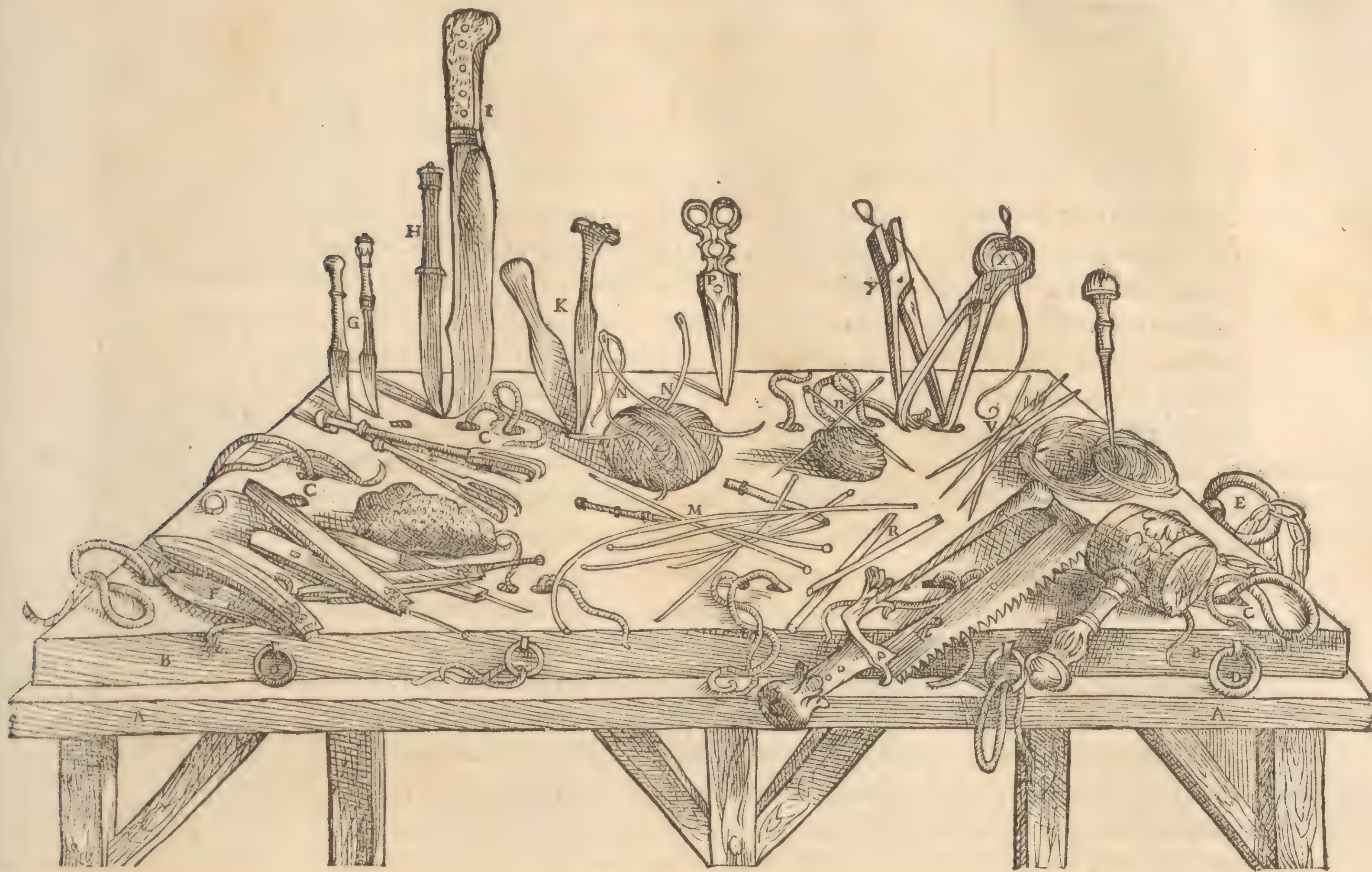

Vti præcedente Libro, postquàm ossium cartilaginumq́ historiam absolui, rationem modumq́ tradidi, quo quis hæc ad disciplinam opportunè sibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quæ seriatim tradentur, secandi artificium post cuiusque enarrationem subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum Anatomen rectè aggressurus, & ordine absoluturus sit. Partium uerò quæ in sequentibus Libris describentur Anatomen, prout illic commodius fore putauero, suis locis subijciam. Nunc autẽ cuticulæ, cutis, adipis, & membranæ naturã hunc in modum aggredi possis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, cutem ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incides, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut solam ipsam, illæsa interim carnea membrana, diuidas. Quod sine negocio in homine facies, & præcipuè pinguiori, quum subinde, & potissimũ in mulieribus adipis crassities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet, in coxis autem ac clunibus etiam palmæ latitudinem, in mulieribus non nimium obesis uincere, in publicis sectionibus uidimus. Ac proinde sectiones ducendæ sunt eo accuratius, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiã conandum est, ut hanc sectionem citra negocium obire assuescas, cùm propter musculos ex carnea membrana conformatos, tum ad discẽdam neruorum seriem, quam inter cutem membranamq́ hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quæ in hoc diligentiùs erunt discẽdæ, quòd nullas in morbis incidamus, nisi carnea membrana suffultas. Postquam igitur cutem ad adipem usque (nõ tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles, & diligenter transuersis acutiori nouacula, ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quo usque libuerit, separabis. Cuti deinde reflexæ ardentem candelam admouebis, ut cuticula ignis ui uesiculæ instar abscedat, seorsimq́ cutem, & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas (quod nisi laborum patiens, discendiq́ cupidus fueris, non diu indefessè facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quæ super mẽbranam in adipe prorepentes cutem adeunt, deinde ipsa quoque membrana fibris illis frequẽtibus cuti commissa, sedulò inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à mẽbrana liberare contendito, quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe seiungebas, præstandum est. Cauendum'que, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur, in quo nostræ ætatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficiantes, atque ita hac potissimùm occasione necessariò, ut reliquos corporis musculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes musculos, ex carnea mẽbrana constitutos, & per illã exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuẽ sectionẽ per carnosam membranã ad subiectos ipsi musculos usq́ induces, & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxeo cultello, aut, si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis, atque aliam membranæ à cute separationem esse disces, quàm membranæ ab illis, quibus incumbit corporibus, auulsionem, quam Herophilus δάρσιν nuncupauit. Hæc enim factu facilis est, ocyusq́ perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negocium auferri uidemus, imò auulsio hæc adeò prompta est, ut solo flatu hœdis, agnis, & etiã iunioribus uitulis, membranam hanc cum cute, à subditis corporibus separari indies cernamus. Verùm cutis ab adipe aut à membrana separatio, nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisq́ nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neq́ ista tantum uel apud lanios discuntur, uerùm etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidæ aquæ ipsos immergentes, pilos unà cum cuticula descalpunt.

DE

DE INSTRVMENTIS, QVAE SECTIONIbus administrandis parari possunt. Caput VII.

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRAE INDEX.

PRAESENTI figura mensæ cuidam incumbentem finximus asserem, quo in uiuorum sectionibus opportunè utimur, dein huic asseri omnia propemodum accõmodauimus, quibus in dissectionum administrationibus, adeoq; tota Anatome quis posset uti. Quo autem singula leuiori opera assequaris, huic etiam figuræ characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus sum. Indicetur itaq;

A, A Mensa, cui reliqua omnia modò seriatim indicanda supersternuntur.
B, B Asser uiuis sectionibus administrandis idoneus.
C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quũ femora et brachia uincimus.
D, D Eiusmodi anuli, summis manibus pedibusq; ligandis adaptantur.
E Huic anulo maxilla superior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum seruetur, ac interim neq; uox, neq; respiratio uinculorum occasione præpediantur.
F, F Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.
G Cultelli ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.
H Vulgaris qui mensæ adhibetur culter. I. Grandis ac ualidus culter.
K Cultri è buxo parati. L Hamuli. M Varij styli unà cum siphone.
N, N Obliquatæ acus cum filo craßiore, quibus literarum fasciculos colligamus.
n Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.
O Serra P Forficula. Q Malleus ligneus.
R Arundines inflandis pulmonibus, & alijs quibusdam partibus idoneæ.
S Filum æneum, oßibus nectendis aptum. T Subula forandis oßibus parata.
V Varia subularum ferra. X Forpex intorquendis filorum extremis comparatus.
Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis fili reliquias præscindimus.

QVANDOQVIDEM in nouaculæ hamuliq; mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similium, quæ ad sectionem pertinēt, instrumentorum non infrequens sermo occurret, non abs re erit, obiter hîc instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uerò hæc paucissima, paratuq; facillima, quanquam tamen adhuc operosiora, pluráque, quàm ipse nunc publicæ etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sim.[a] Primùm itaque plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgò nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerùm harum maior semper, quàm ipse uelis, futura tibi est copia. Eligendę sunt minores & leuiores, quamuis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autē coëmendę sunt, aut à tonsoribus petendæ, quòd leui quaq; occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisq; fundendis corrumpantur, atq; quum fragili admodum constent ferro, promptè exiliant, præcipuè si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimùm minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc inprimis tentandum est, quum nullæ reperiuntur nouaculæ obliquo constructæ manubrio, quales illi sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utūtur. Italis enim rudes, & magnis erectisq; capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommodo esse solent, unde etiam quo minus manū ex sententia inflectas, obstaculo sunt.[b] His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores simul retusioresq; addendi sunt, & ex his nonnullos orbiculato cuspide, nonnullos uerò oblongo acutoq; esse cōuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alijs enim quū trāsuersa ligamenta scindere conamur, capulus facilè frangitur, ipsumq; ferrum imbecillius, emollita ex calidæ aquæ lotione resina in capulis firmatur. Prorsus respuēdi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandū utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transuersis[c] ligamentis subijcitur.[d] Præterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensæ apponimus, quorum alter altero longè fit maior, sed retusior, & ferreus potius, quàm chalybeus, aut saltem non impensè fragilis.[e] Si uisum fuerit, poteris his quoq; adijcere duos è buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curādis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspide scindes, alterum uerò latum, & orbiculari cuspide esse sines, uerùm rarò admodum illis utor, quum retusiores nouaculę semper ad manum sint.[f] Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus, consueui autē illos parare ex furculis, quæ mensę in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculæ crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices obliquè nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acuere est integrum, atque ita unum hamulum retusiorem, alterum uerò acutiorem adaptare nihil impedit. Quanquam tamen hamulis relictis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utiliùs adhiberes, nisi sinistræ manus umbra sectionē obtenebraret.[g] Insuper stylos oblōgos, breues & crassiores, ex argento aut æneo filo tibi dissecari curabis, & quosdā ex mollissimo maximeq; sequaci plūbo ab Aurifabro quopiā educi trahiq; instar filorū fines, hi enim ad uarios usus, & præsertim ad obliquorum ductuū naturam inueniendam mirè conferunt. Conduxerit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uesicæ indere liberet, ut in eo manuali artificio reddereris expertior. Et quemadmodum nucleum siphoni affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profectò mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediæ canalis extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cauitatem sectio molitur, ex qua è uesica calculus euellitur, aut ad eam stylorum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membrana amplexorum lædatur.[h] Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quàm rectas, quod ilico præstabitur, si communes acus prius ignitæ, instar C literæ aut (obliquentur. Conduxerit autem & magnas & paruas adesse, quæ scilicet filū funiculosq; graciles transmittant, & præter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul suere ualeas, quum metuis te absente, aliquid à spectatoribus discendi cupidis uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera cōsuuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quæpiam consuta dissolui turbarique ab alijs, quum abes, uerereris. Cæterùm ad uasa religanda

Marginal notes:

Nouaculæ. — a F.

Parui cultri quibus calami aptantur. — b G.

c 1 tab. cha. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Δ, s. Z.

Vulgares cultri. — d H, I.

Buxei. — e K.

Hamuli. — f L.

Styli. — g M.

Sipho.

Acus. — h N deinn.

Filum.

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod præstantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius fit, & minus con-
i O. tortum & læue.[i] Serra uerò, quam interdum operi accõmodamus, ea conducet, qua gangræ *Serra.*
na, aut eius generis affectibus uitiata membra præscindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput serra instar falcis messoriæ incuruata serrandum esse. Etsi fortas-
k P. sis serra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pectines cõficiunt.[k] Forficula, *Forficula.*
nisi abscindendis post ligationem funiculis accommoda est, quod etiam quouis cultro obi-
l Q. tur.[l] Malleus, si ipsius usus aliquando ad[m] grandiorem cultrum impellendum, quum aliorũ *Malleus.*
m I. animalium effringis caluarias, erit, quiuis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundi-
n R. nibus oblõgi[n] calami aptabuntur, quibus minister aliquis, hoc illúdue corpus inflare possit. *Canulæ.*
o B, B. [o] Asseres, quibus uiuas sectiões cõficimus, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomen, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui
p S, T, V, X, Y. [p] instrumenta, quibus in compingendis ossibus rectè quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MVSCVLO FRONTIS CVTEM mouente. Caput VIII.

CARNEAM membranam, quæ uniuersæ cuti subijcitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemoraui. Nunc autem pertractabitur, quonam pacto id sub frontis cute accidit, quam προμετωπίδιον Græci uocant, quẽadmodum & ipsi insinuatas lineas, σολίδας & ἀμαρυγὰς appellant. Homini quidem ut plurimùm nullæ cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, præterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Vt enim supercilia attollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque corrugata muniant, frontis cutis uniuersa, quæ depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur, quod carnosæ membranæ, totius frontis & nasi cuti subtensæ fit beneficio, [a] hæc nanque carneis fibris augetur quàmplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum propagines mutuatur. Deinde frontis nasique cuti mẽbrana hæc tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quàm per reliquum corpus cuti adnecti consueuit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hîc, quàm alibi carniformi substantia donetur, sed duntaxat præsens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quàm in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quàm si membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quãdoquidem sic rectè idem motus amborum, membranæ scilicet, & cutis perficitur. Porrò huius musculosæ compaginis fibræ, mutuò ad latera accumbentes, à nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quæ inter primas capillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurrẽtes, si modò interim perquàm raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque hæc sanè recta fibrarum series, non perfunctoriè à Medicis uenit perpendenda, ne in fronte transuersas potius, quàm rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum transuersim quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

Quæ cutis sedes homini moueantur.

a Hanc non aliter quam in 3 Tabulæ fronte delineare licuit, ad A.

Frontis musculosa substãtia.

Fibrarum series.

In frõte trãsuersas sectiones nõ tentandas.

MVSCVLI FRONTIS CVTEM MOVENtis administratio. Caput IX.

a 3 ta. A.

DICTAE modò musculosæ[a] substantiæ administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosa membrana, à membrana caluariam cingente, obidque à Græcis περικράνιος nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem à musculosa substantia (quantumuis id difficulter fiat) separabis, carneam membranã capiti affixam relinquens. Vt uerò utranque in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crinibus à uertice, rectà per frontem & superciliorum medium ad nasi usque

Duplex administratio.

extremum

extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in sincipite, secundùm corona-
Prior. nalis suturę ductum, ad tempora, & aurium radices usq; moliere. Ductis sectionibus, in alte-
ro latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elatissima
frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad superci
lia usq; auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis sepa-
Posterior. rari superius relatum est. At in alio latere, uarias easdemq; transuersas sectiones experieris, do-
nec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adi-
mas, iam in palpebrarum[b] musculos incidens. Neque id tam factu arduum est, atque alij ui- *b 3 ta. C, D.*
dentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto
cuti connascatur, ut unum ex ambobus simul confusis corpus consurgat.

DE MVSCVLIS PALPEBRARVM. Caput X.

QVAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos utcunq; exprimit, hic tamen istam peculiarem locauimus figuram, in qua A primùm indicat palpebræ musculum, b uerò & C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutuus autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

Palpebrarũ constitutio.

PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quàm superiorem efformat mẽ
brana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & u-
num continuum cum adhærente albáue oculi[a] tunica corpus existit, de *a 18 fi. cap. 14 li. 7. a, a.*
inde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpe
brarum fines, & ubi[b] cartilago cilia erigens consistit, firmissimè uniun- *b 1 fi. ca. 35 lib. 1.*
tur adeò sanè, ut quatuor hęc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartila
go illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quod-
dam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituant. Cæterùm per reliquã pal-
pebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cęteris ferè omnibus corporis partibus,
quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus dũtaxat qui-
Duo palpebræ musculi. dam humor, inter cutem membranamq; iacet. In superiori quoque palpebra secundùm uni-
uersam ipsius amplitudinem ex abundãti, carnea mẽbrana musculosis adaugetur fibris, ac ue
lut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ'ue oculi tu
Superiorem palpebrã cur moueri oportuerit. nicæ continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superio
rem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras
Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & can
crorum oculis longè molliores, quòd percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitra-
tu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemo-
dum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sa-
Vnus musculus. nè in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori.[c] Qui portionem maioris anguli occu- *c A. dein C, b. & 3 tab. C.*
pat, ex media anguli sede inibi ad nasi latus incipit, suo principio etiam superciliorum partem
naso proximam contingens. Huius finis amplus, quemadmodum totus etiam musculus, car
tilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit an-
Alter. gulum, uniuersam occupans.[d] Alter uerò musculus totũ minorem angulum amplectitur, du-
ctum quodammodo circularem obtinens. A' medio nanq; inferioris palpebræ ortus, per mi- *d D. dein e. & 3 ta. D.*
norem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilagi-
nis dimidiam sedem sese inserit, prioriq; musculo, non ad cartilaginem tantùm, sed etiam per
reliquam superioris palpebræ longitudinem[e] committitur adeò sanè, ut nisi fibris ambos di-
stinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sur- *e F. & 3 ta. E.*
sum ducta est, respondent, ea autem conniuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris
uerò musculi fibræ minus obliquæ conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio,
nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum be-
neficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contra-
hit, posterior, qui minorem perreptat angulum, ipsam deorsum agit. Simul nanque semper
attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quàm reliqua.
Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranosus, uel carnosus, uel quo-
modocunque libet mollis, præterquam quòd cilia non reseruaret erecta, motam partem,
reliqua

reliqua haudquaquàm sequeretur. Id quod preuidens Creator, durum cartilagineumq́ tarsum ipsi palpebræ innexuit, in quem utriusq; musculi fines insererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte appræhensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrunque musculum alternatim uniuersus sequitur. Quod uerò iam dicti palpebræ motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uerò à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatóque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quàm clauderetur, eaq; uideretur palpebra, quam in Præsagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facilè attestatur, qui in Libris de Affectorum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeraui, innuit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte natum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neque adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in auibus, & testudinibus, alijsq; plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conniuet, toti oculo obduci conspicimus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ [f] carunculæ in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaq; ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porrò musculorum palpebram mouentium administratio eiusmodi ferè est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen cultellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negocium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea mēbrana ad tarsum usq;, in utraq; palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfunctoriè cutis cum carnea membrana connexum intueri, adipisq; hîc absentiam, ut pars leuior, musculoq́ sequacior redderetur, perpendere, id nanq; utiliter affectuum gratia, quos ὑδατώδεις Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequentes procumbunt, fluxus perdisces.

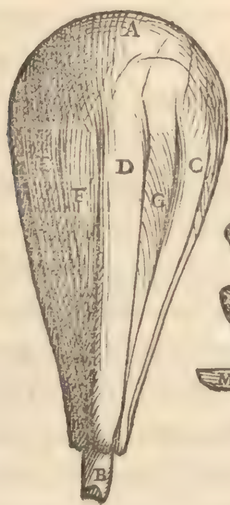
Difficilè esse palpebras mouentiū musculorum cognitionem.

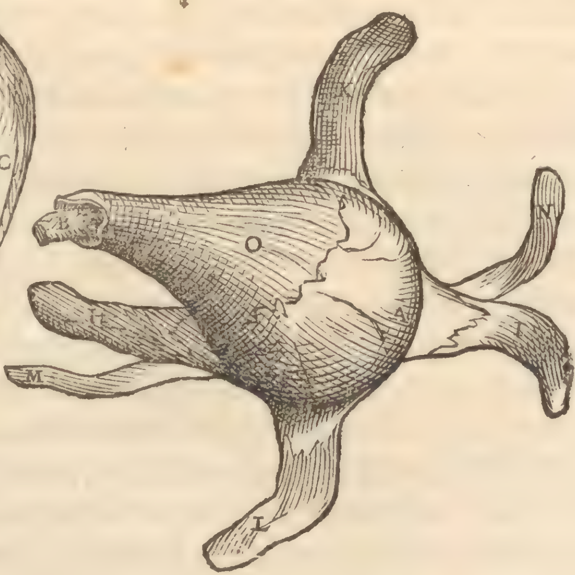
f 19 fi. cap. 14 .l. 7 x.

Administratio palpebram mouentium musculorum.

DE OCVLORVM MVSCVLIS. *Caput XI.*

PRIMA *OCVLI MVsculorum figura.*

SECVNDA *OCVLI MVsculorum figura.*

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

QVONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseq; oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hîc ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uerò, sex primos oculi musculos ab insertione humi prostratos commonstrat, septimo adhuc ad uisorium neruum asseruato. Cæterùm notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2. *Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.*

B 1,2 *Visorius neruus inibi resectus, quà primùm ex caluaria in oculorum sedem delabitur.*

C, D, E 1 *Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.*

F, G 1 *Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.*

H, I, K, L, M, N *Primi sex oculi musculi, uerùm H musculum notat, quo oculus sursum agitur, I quo deorsum, M & N quibus circumagitur, K quo ad maiorem oculi angulum ducitur, L quo ad minorem angulum fertur.*

O *Septimus oculi musculus, nulla ex parte à uisorio neruo liberatus, ac ab adipe ipsum alioquin integente omnino detectus.*

Oculos motu uolũtario mouendos.

VONIAM neq; ex lateribus, neq; ex posterioribus, neq; superioribus, uel inferioribus sedib. neque omnino aliter, quàm secundùm pupillæ rectitudinem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi immobiles penitus essent. Qua de causa ipsos ita corporis nostri Conditor creauit, ut plurimum circumduci possint, & præter hoc, collum ad motus promptum reddidit, ideóque potissimùm duo facti sunt oculi, etiam notabili spacio dissiti. Cęterùm si eos moueri motu uolũtario oportebat, ipsis quoq; musculos largiri necessum fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi intrò, uersus nasum adducuntur, & quo extrorsum ad paruũ angulũ aguntur. secundus, quando sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas. tertius, quo obscuro admodum motu circumuertuntur, meritò totidem numero duces motuum, musculos fabrefieri oportuit, atq; singulis motibus, qui in geminos diuidi possent, binos musculos aptari necessum fuit. At ex his [a] duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrunque angulum, [b] alios autem duos, unum quidem infrà, alterum uerò suprà, [c] quintum uerò ac [c] sextum, ut circumuersionis motui præessent, uariè locari oportuit. Cæterùm ex his sex numero musculis primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus præsunt, ita quoq; rectum situm obtinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex [d] dura cerebri membrana neruum uisorium obtegente, & è neruo * secũdi paris neruorum cerebri, statim in nerui uisorij à caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quàm profundior, attamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoq; uisorio, secundùm ipsius à caluaria in oculi usq; radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membraneamq; eneruationem finit. Quæ ultra mediam oculi sedem terminatur, & duræ oculi [f] tunicæ, tanquam in mouendo osse, recta (sed secundùm corporis latitudinem ducta) linea inseritur, iuxta [g] iridem, maioremue oculi circulum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) dirimentem. Porrò musculi, circunductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu insertioneq; ab illis uariant. Prior nanq; à dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inseritur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uerò à uisorij nerui membrana, è regione maioris anguli enascitur, & duræ oculi tunicæ, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superiorem oculi sedem inserit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tunicam insertione, idq; adhuc modicè, uariare. Primi enim quatuor, uti modò dicebam, prorsus recti sunt, rectaq; linea inseruntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea insertionem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, attamen & sursum deorsumq; oculum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & [h] adhærentem medius consistit. [i] Efformant itaque simul omnes musculi, dum proprium adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uerò, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisorio, quum in illorum, quam unà conformant capacitate, multus cõtineatur [k] adeps duriusculus, & albus admodũ, atque is rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim præter commemoratos sex oculi musculos, [l] alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circundatus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste principium quoq; à dura membrana, neruum uisoriũ inuoluente assumit, at paulò anterius, quàm sex priores. illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quàm eius, quem

Oculorũ motus

Musculi sex primi.

Adeps musculis oculorum interpositus.

Septimus oculi musculus.

a 2 fi. unus K. alter L.
b 2 fi. unus I, alter H.
c 2 fi. M & N.
d Specta α & γ fig. 17 ca. 14 li. 7.
e 1,2 fi. cap. 2 lib. 4 K.
** 1,2 fi. ca. 2 li. 4 K.*
f figuræ 16 & 17 cap. 14 lib. 7.
g earundem fi. x.
h 18 fi. cap. 14 li. 7 ϰ, ϰ, aut specta illic 1 figuræ G, M, Q
i tota 1 fi.
k 1 fi. F, G.
l 2 fi. O.

quem nunc enarramus, muſculi. cuius principium ſimiliter carnoſum eſt, ut etiam reliquum totius muſculi corpus, quod orbiculatim uiſorium neruum ambiens, ac à principio in priora porrectum, inſtar turbinis tantiſper dilateſcit, dum poſteriorem oculi ſedem contingat, illicq; circuli modo implantetur. Atque hanc inſertionem muſculus molitur, non quidem neruo uiſorio proximã, ſed ferè ubi oculus ampliſſimus fieri incipit. Quemadmodum uerò inter hunc muſculum, & ſex priores adipem repoſitum dixi, ita etiam inter neruum ipſum, & præſentem muſculum eo interuallo, quo is à neruo abſcedit, adeps colligitur. Muſculus hic nullam prorſus inſcriptionem obtinet, niſi fortaſſis unam in inferiori ipſius ſede, ſecundùm ipſius longitudinem protenſam. Vnde etiam miror, hunc non unius muſculi loco à cæteris Anatomicis enumeratum fuiſſe, ſed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim muſculum hunc uix obiter omnes deſcripſerint. Ac proinde etiam uereor, ipſos non admodum aptè muſculi huius uſum expreſſiſſe, dum hunc priuatim, retentionis oculi in ſua ſede autorem eſſe aſſerũt, nullum præterea illi uſum aſcribentes. Quum tamen aptiùs ſex priores muſculi id munus ſibi uendicare poſſint, ut quorum externa ſuperficies, membranæ oculi ſedem in caluaria exculptam ſuccingenti, fibris multis connaſcatur. Quinetiam ſex iſti priores propinquius ipſi capitis oſſi, ubi neruus ex caluaria elabitur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipſius dura membrana principium mutuantur, omni ex parte ſeptimum occultantes. Quanquam fortaſſis non defuturi ſint, qui originem horum muſculorum non à dura cerebri membrana, uerùm ab illa quæ os ſuccingit, pendêre cõtendent, quum interim ſeptimus muſculus, multis interuallis undiquaque ab os ſuccingente membrana diſtet, quod profectò factum nõ fuiſſet, ſi modò huius beneficio oculum in ſua ſede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et ſi fortaſſis ipſius naturam accuratè rimatus fueris, illum inſtar tegumenti uiſorio neruo obduci concedes, & poſtmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirũ has illaſ'ue ſui corporis fibras contraxerit, laxauerit'ue.

Septimi officium.

Oſtendit hæc prima figura.

OCVLI MVSCVLORVM ADMINIſtratio. Caput XII.

a 1 fi. ca. 9 li. 1 T, V, Θ & alij multi characteres.

Adminiſtratio in oculo à caluaria reſecto, & oculum eximendi modus.

RECTIVS muſculorum oculum mouentium adminiſtrationem, illo ex caluariæ[a] ſinu euulſo, perficies. Euellitur autem promptè uniuerſus, integra adhuc caluaria, ſi omni ex parte oblongo cultello, ad os ſemper ductis in circuitu ſectionibus, à ſuo ſinu ipſum liberaueris, & tandem neruum uiſorium, ubi primùm ex caluaria procedit, abſecueris. Si uerò caluaria fortè ad cerebri inſpectionẽ prius fuerit diſſecta, ipſumq; cerebrum auulſum, cõduxerit duabus lineis caluariam ſerra diuidere, una quidem linea à regione maioris anguli, uerſus uiſorij nerui foramen facta, altera autem à minori angulo ad prioris ſectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ſerram in oculorum uſq; ſedem penetrare coëgeris, totam ſuperiorem partem ſedis oculorũ, inſtar cuiuſdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo à pinguedine liberato, illum adimes, aut ſi uiſum erit, oculum ab oſſe undecunque liberatum ſolius uiſorij nerui interuentu, caluariæ appendere ſines. Euulſum miniſtro tenendum porriges ſic, ut ſummis dextræ manus digitis nerui uiſorij finem (quem & eleuabit) ſiniſtra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori moleſtia humectatus moueretur, circumpoſitum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuiſionem intercedentes adimito. Dein conſideratis muſculorum ductibus, &, quam ſimul omnes conſtituunt, forma, ſex capita primorum à neruo uiſorio acutiori cultello liberato, ac ſingulos deinde muſculos leuiter ſecando, ad mediam uſque oculi regionem deducito, unumquenq; ſupra læuam miniſtri manum, quaſi ſtellam effigiaturus extendens. hac nanque ratione cuiuſq; implantationem, formam, & uſum leui negocio cõdiſces. Porrò nihil æquè diligẽter præcauendũ uenit, ac ne[b] adhærentem albam'ue oculi tunicam à[c] cornea prorſus abradas, nimiumq; oculum emungas, priuſquam ſex muſculorum inſertionem intuitus fueris. aliàs enim (niſi fortè exercitatior ſis) eam uiciabis, neruoſam alicuius muſculi tenuitatem unà cum adhærente membrana incurioſe abſecans. Iam ubi adipem in media horum muſculorum amplitudine coaceruatum, unguibus, aut cultello à ſeptimo oculi muſculo ademperis, illum quoque aggredi integrum eſt. Primum itaq; quî neruum ambiat, circulatimq; in oculi radicem implantetur, examina, ipſum à neruo prorſus ad duram uſque oculi tunicam radendo. Cæterùm ſi caluariæ adhuc hærentem oculum adminiſtrare animus ſit, muſculorum capita primùm liberans, ad eum quem iam

Hæc quaſi oſtendunt duæ cap. 11 figuræ.

b 18 fi. cap. 14 li. 7 n, n. c 17 fi. cap. 14 lib. 7 x.

Adminiſtratio oculi muſculorũ, quum is adhuc caluariæ hæret.

X dixi

modum, musculos attrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nõ procul ab iride consistit) deducens. Commodius tamen, minoriq́ molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem [d] caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuò commonstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimùm cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello carneam membranam, priusquam oculum à caluaria resecabis, punctim in aliqua parte radere, hincq́ oculi regiones semper augurari.

d 19 ta. ca. 14 lib. 7.

DE BVCCARVM, LABRORVM, ET nasi alarum musculis. Caput XIII.

LIBRO superiori, [a] duo narium ossa in [b] duas desinere cartilagines, atq́ horum extremo secundùm latera alias [c] duas molles, & latas cartilagines (quas alas uocant) accumbere alligariq́ scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum'ue labrorumq́ motoribus exequemur. Cæterùm quum buccarum & labrorum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq́, motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in utroque latere [d] singuli habentur membranei, admodumq́ ampli. Hi enim ex omnium uertebrarum ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & claiuicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ meritò carnosa nobis dicitur) carnosis fibris adaucta, hæc enim in tota paulò antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquò usq́ uerè carnosa efficitur. Cæterùm carnosæ hæ fibræ à nullo prorsus osse originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitraretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo osse principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quàm carneæ fibræ nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum surculis concomitatæ, qui quòd à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmius substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primùm eiusmodi neruorũ soboles in membranam, secundùm totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarũ ceruicis uertebrarum consistit regio. Item secundùm scapularum spinarum ductum, summos humeros, claiuiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruuculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum surculi omnes, secundùm carnearum fibrarum ductum (qui perquam uarius est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim [e] à pectoris ossis sede, mediaq́ claiuicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundùm colli longitudinem recto tramite protenduntur. [f] Quæ autem ex reliqua claiuiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usq́ spinam incipiunt, obliquè sursum contendunt, tantoq́ obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrarum spinarum sedibus prorepentes, unà cum eius partis neruorum [g] surculis transuersim feruntur, atque ideò magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porrò eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaq́ fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert. [h] Verùm ubi iam labra cõtingunt, fibræ inter se adeò confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transuersas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileq́ sit, atque id præcipuè secundùm totã inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promitur, deinde secundùm occipitij ossis basim fertur, [i] mox sub aurem, ut ipsius radicem perreptando contingat. Imò interdum hic adeò ascendit, ut & auris huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hîc Patauij uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregiè erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symionio Foroiuliensi, dein in nõ minus audaci, quàm forti & strenuo, Petro Rauascherio Genuensi. Cæterùm præsens musculus ab aure in faciem ductus,

Alterius lateris primus musculus, uel simul omniũ primus ac secundus.

Li. 4. de Administrãdis sectionibus.

Nõnullis hõminibus aures moueri.

a 1 fi. 9. ca. li. 1 Ξ, Ξ.
b 4 ta. K.
c 4 ta. L.
d 3 tab. musculus r notatur circũscriptus H, I, O, N, L, K, M.
e 3 tab. à K ad L.
f 3 ta. ab L ad O.
g Hanc neruorum seriem, aliquo pacto ostendit collũ figuræ 3 cap. 11. lib. 4.
h iuxta H, M 3 ta.
i 3 ta. ab O ad H.

k 4 tab. Δ. ctus,[k] illum quem à mandendo masseterа uocabimus, musculum contingit, & paulò ualidius ossi in malis, quàm alibi in reliquo ipsius ductu connascitur, hinc ad nasi usque radicem pertingens. Atque hunc ductum musculus adeò seruat exquisitè, ut duo hæc latera musculi diffiniantur,[l] *l 3 ta. quasi ab O ad N.* unum quidem, secundùm spinæ longitudinem protensum,[m] *m 3 ta. ab O ad H, M.* aliud autem, ab occipitij medio ad superius labrum prorepens. Reliqua uerò duo ipsius latera (sortitur enim quatuor) haud æquè sunt distincta.[n] *n 3 ta. quasi ab N per L ad K.* Quod enim à spina ad summũ usque pectoris ossis, secundùm scapulam & clauiculas exporrigitur, inæquale est ac uarium. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hîc apparet principium, sed instar obliquæ, admodumq; inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spina & clauicula incipiens, nunc paulo superius, & nunc è regione.[o] *o 3 t.t. ab M ad K.* Quartum autẽ latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distingui potest, quòd hominibus utriusq; lateris musculi hîc adeò coëant, ut duo musculi unus esse uideantur, quodq; hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Cæterùm hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumagit, ad hoc opitulante[p] *p 4 ta. M. 5 ta. E.* lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem cõplectens, quam inflare possimus. *Secundus alterius lateris, seu omnium 3 & 4.* Neq; sanè aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediatè succumbit[q] *q 3 ta. r.* primus iam commemoratus musculus, deinde prout obesiores homines sunt, adipis maior minor'ue copia, & postmodùm quidam superioris labri[r] *r 3 ta. G, H.* musculus, &[s] *s 3 ta. F.* alius labri quoq; eiusdem, & alæ nasi communis, quos postea describemus. præterea orbicularis & amplus quoque musculus, cuius naturam explicare iam contendimus. Huius itaque musculi internam superficiem, oris amplitudinem succingens tunica oblinit, ipsiq; adeò connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognosces autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimùm primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaq;, plurimùm ad quamcunque partem sedem'ue, labra & buccas duxeris, atque etiam obseruaueris, quî etiam anteriorem colli cutem primi musculi beneficio, unà cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si immota colli cute, totam buccarum sedem, quam inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem & motus, quos illius, & aëris in ore ui obimus, plurimùm admiraberis. Et si demum in corpore illum inspexeris, non nisi cum summis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem neutiquam explicare posses, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurrentes neruulorum soboles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter secundum hunc musculum, & labrorum & nasi proprios, quos statim enarrabimus, musculos, membranam carnosam in musculi naturam degenerantem rerum Opifex subiecit. *Malarum cutem musculo destitui.* Si modò malarum cutem duntaxat dempseris,[t] *t sedem hĩc 3 tabulæ G indicat.* illi enim membrana, quam carnosam uocamus, subnascitur quidem, uerùm hîc nullis carneis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continuetur, superior uerò subiectæ frontis musculosæ compagini uniatur, simul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quàm uerò ad hoc latorum musculorum, qui carnea membrana constant, munus homini necessarium sit, condiscimus, quoties labrorum substantiam deflectere, ac à suo situ auertere cogimur, aut os distendere & contrahere, stringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium, uel aliam quandam functionem obeuntium usus uocauerit. Atque harum omnium functionum autores, Galenus in Quarto de Sectionibus administrandis libro, hos tantùm musculos esse, insinuare uidetur. Sed priuatim[u] *u 4 ta. I. 5 ta. G. & 2 fi. ca. 2. li. 4 o, V.* neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habita musculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiusmodi utrinque bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi suo loco docebimus, alterum ex oculorum sede per peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. his duobus, in alio latere totidem, ab eisdem sedibus sui lateris procidentes respondent. Verùm quum eiusmodi nerui musculis indigeant, & omnes labrorum motus, illis latis & tenuibus tantùm peragi nequeant, ipsiq; alios exigant auxiliares, meritò Natura alios[x] *x alterius lateris unus G, H 3 ta. alter 4 ta. N notatur.* quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidentia

quidem & manifesta ſunt, anteaquam labrorum extremis permiſcentur, concreta uerò illis,
Labrorum constitutio, dein quatuor musculi labris proprij, seu in altero latere tertius, et postea quartus, uel omnium 5, 6, 7, 8.
omnifariam redduntur obſcura, & inſeparabilia à reliqua labrorum ſubſtantia. Vniuerſa
enim labrorum cute, & oris amplitudinem ſuccingente tunica, toti muſculoſæ naturæ com-
mixtis, ac muſculis, ut quiſpiam dixerit, ibidem corruptis, unà cum [y] fungoſa, quam poſtea *y 5 ta. G.*
explicabimus, ſubſtantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaq; ſunt muſculi, quoniam
labris quatuor principia motuum eſſe oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, or
ganis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui ſuperiori labro
communes ſunt, utrinque [a] unus habetur, qui à maxillæ ſuperioris oſſe, ubi mala conſiſtit, car *a 3 ta. G, H.*
noſo principio enatus, deorſum obliquè in priora fertur, quouſq; in ſui labri latus ſeſe inſerat.
inferiorum quoque utrinq; [b] unus obſeruatur, ſuperiori muſculo latior, ſed breuior. Exoritur *b 4 ta. N.*
nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillæ humiliori parte ad menti quaſi latera,
hinc ſurſum obliquè in priora protenſus, latusq; permanens, in mediam ſui labri ſedem im-
plantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, dupli-
ci donati initio, ipſorumq; fibræ circa inſertionem, x literæ modo ſeſe interſecant pertinaci-
ter, uti admonuimus, labrorum cuti immixtæ. Quatuor his muſculis duodecim motus ut mi
nimùm obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in
utroque labro quatuor. Duo quidem ad amuſſim recti fiunt, quando labra plurimùm à ſe
inuicem diſtant, hoc quidem à duobus muſculis ſurſum agentibus ad nares tenſo, altero au-
tem deorſum ad mentum ducto, dum duo inferiores muſculi laborant. dein quando ad ſe-
ſe labra retrahuntur, & inuicem coëunt, uno ex ſuperiore loco deorſum, altero ex humi-
liore ſurſum protenſo. Cæterùm ab internis horum muſculorum fibris, labra introrſum
conuertuntur & ſubimplicantur, ab exterioribus uerò foras euelluntur, ut ita & duo alij in
ſingulis labris recti cõſurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quaſi referendi ſunt.
Quatuor uerò obliqui motus, unico duntaxat laborante muſculo, reliquo interim laxato, ce
lebrantur. Si enim dexter ſuperioris labri muſculus remiſſo ſiniſtro contrahitur, dextra la-
bri pars obliquo motu, ſiniſtra dependente, attollitur. atque hac ratione reliqui tres obliqui
Alarum nasi musculus, hic autem in altero latere 5. aut omnium 9 & 10.
motus labrorũ peraguntur. Vt uerò ualidiùs adhuc ſuperius labrum moueretur, atque ſecun-
dùm totam ipſius ſubſtantiam muſculis participaret, illi alia portio [c] muſculi elargitur, qui *c 3 ta. F.*
narium [d] alas extrorſum ſurſumq; agit. A malis enim iuxta proprium ſuperioris labri [e] muſcu *d 4 ta. L.* *e 3 ta. G.*
lum, carneus quidam, ſed tenuis membraneusq; enaſcitur muſculus, qui in ipſo modicè uer-
ſus priora deſcenſu, in duas portiones partitur, unam naſi alæ radici, alteram ſuperioris labri
parti, quam Latini Muſtacem, Græci uerò ὑπήνην uocant, inſerens. Portio naſi alæ expor-
recta eam extrorſum ſurſumq; mouet, quæ labro propria eſt, id quoq; ſurſum uellit, & tantus
huius portionis cum alæ portione eſt connexus, ut ſuperius labrum, immota ala, ſurſum uehe
In altero latere 6. aut omnium 11 & 12.
menter mouere nequeas. Verùm præter hunc alæ muſculum, [f] alius in interna narium ampli *f ad regionem K tab. 4.*
tudine habetur, ad ſuæ cauitatis externum latus, ſub tunica narium amplitudinè obducta,
reconditus. Eſt autem hic tenuis & membraneus, interiori alæ regioni inſertus, illumq; in-
trò trahens. Muſculus hic neruulum habet ab [g] illo, quem per [h] foramen in magno oculi an- *g 2 fig. ca. 2 li. 4 P.*
gulo inciſum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi com- *h 1 fi. 12 ca. lib. 1 C.*
memorabimus. Atq; huiuſmodi alarum muſculos efformari decebat, qui in repentinis aëris
Musculorũ epilogus.
inſpirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè præficerentur. Sunt itaque
hoc Capite nobis enumerati duodecim muſculi, ſi omnes utriuſque lateris iunxerimus, duo
quidem lati ex carnea conſtantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam
pronati, & quatuor labris proprij, & totidem alarum naſi. Niſi fortaſſis illum, qui labrum
ſuperius & alam ſimul adit, ſubdiuidere conſtitueris, atque ex utriuſque lateris muſculo
duos, propter diſſectionem in progreſſu, & in diuerſas partes inſertionem, fingere, atque
ita quatuordecim muſculos ſtatuere uiſum ſit. Sic etiam nihil obſtat, & duos qui carnea mem
brana efformantur, unum dicere, quum hi adeò in anteriori colli parte continuentur, ut [i] di- *i 3 ta. ab M ad K.*
uiſionem nullam notatu dignam oſtendant. Rurſus ſi fibris motibusq;, cùm in hoc, tum in
proprijs labrorum muſculis animum accommodare uelis, ob idq; in plures muſculos hos di-
uidas, maior ſanè tibi, quàm nobis hactenus, horum mu-
ſculorum numerus excreſcet.

MVSCVLORVM BVCCAS, LABRA, & nasi alas mouentium administratio.

Caput XIIII.

a 3 tab. r. HORVM musculorum administrationem à[a] latis ac ex carnea constantibus membrana musculis opportunissimè auspicaberis, & primùm acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem desinit) ad pectus usque, secundùm colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam'ue membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundùm ruboris finem sic, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebræ musculos aggressus fueris, nulla præter has (nisi sub aure ad medium usque occipitij) in facie sectio est ducenda. Aliàs enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Cæterùm à fine sectionis ad pectoris usque os ductæ, transuersa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. licebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adijcere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à subiecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestiùs, quàm ubi laqueus ceruicem compresserit, hîc enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissimè connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeò inibi mox indurescit, ut uix nouaculam admittat. Quanquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenæ prius sectæ, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint. quandoquidem tunc non toties uenæ sanguine inanitæ, dum musculos diuidis, uenient colligandæ, atque adeò frequenter spongijs abstergendæ. Ex altero autem cadaueris latere, unà cum cute (quod factu facillimum est) musculum latum tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliore inferioris maxillæ sede præteribis, quin prius eas strumarũ, uel ut uulgò dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expetet, fœlicius ac magis industriè tumentes glandulas exseces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obscœnè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi hæc igitur sedulò obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios labrorum musculos cõuertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his præcipuè in buccarũ regione incumbit, permiscetur que unà cum lato, qui ex carnea cõstituitur membrana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primùm[b] duorum, qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens.

Primi ac secũdi duodecim præcedentis Capitis musculorum administratio.

Corpus musculorum sectioni opportunum.

Administratio 5, 6, 7, 8.

b 4 tab. N.

c 5 ta. G. Atque hîc labra fungosæ cuiusdam[c] substantiæ interuentu, maxillæ ossi connata reperies, quæ labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassantur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uerò attollitur. Præter hanc substantiam occurrent &[d] nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radicis ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Cæterùm posteaquam inferiores liberati fuerint, à malis[e] duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, quatuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremò[f] musculo alæ nasi, & superiori labro communi à malis deraso, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplabere. Hîc uolens prætermitto[g] neruum minoris gracilioris'ue tertij paris neruorum cerebri radicis propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper dictis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quàm dabitur, accuratissimè in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque arteriarum mentionem facio, etiam si lato musculo[h] externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa ligamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilaginum connexum. Nam de narium[i] tunica in Neruorum distributione similiter pertractabitur. In præsentia autem suffecerit adhuc sermoni adiecisse, tunicam illam, quæ narium amplitudinem

Labrorũ fungosa substantia.

d ad latera G 5 ta. 6.

e 3 tab. à G ad H.

f 3 ta. F.

Administratio 9 & 10.

g 4 ta. I.

h fi. ca. 6. li. 3 T, V.

i 2 fi. cap. 2 li. 4 humilius P.

tudinem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè te-
Administratio 11 & 12. nuem membraneumq́[k] musculũ, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus resectis, secun *k 4 ta. K.*
dus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi[l] musculus, externa ipsius superficie lon *l 4 ta. M.*
Administratio 3 & 4. gè spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examussim obserues, undecunque un guibus, hamulisq́ est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis derasus, à tunica oris cauitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisq́ admiranda est cõstructio, fibrarumq́ mirabilis implexus, eo studiosius illum in multas particulas non mediocri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferioris, illum auxiliari speculaberis.

DE MVSCVLIS INFERIOREM MAxillam mouentibus. Caput XV.

Inferiorẽ maxillam superiori quiescente moueri. INFERIOR[a] maxilla homini, quiescente interim immotaq́ superiori, motu agitur uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum omnibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mobilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tantillum quidem moueri queat, ipsaq́ duos sinus nanciscatur, quibus superior singulis utrinque tuberculis latis, nec[b] nostris admodum dissimilibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq́ inferiori maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem *a figuræ ca. lib. 1.* *b 1, 2 fi. ca. 10 lib. 1 A.*
Maxillæ inferioris motus magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Cæterùm inferior hominis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera, & prorsum & retrorsum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius ue-
Maxillæ musculorum nomina. rò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus[c] qui uarijs motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorsum retrorsumq́ mouent, à mandendo *c 4 ta. Δ.*
μασσητῆρες Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum[d] muscu- *d 4 tab. Γ.*
los nominarunt, quòd illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordentibus, molientibusq́ quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quòd in-
Libro 11. uicem temporalis & masseter adeò connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Vsu partium, ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem arbitratus, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum rationem, educere protulit, & post modum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis numero aberrasse uideretur) masseterem etiam quendam enumerauerit secus multò, atque in Quarto de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica, falsaq́ & ficta productione comminiscitur. In eo itaq́ Libro Galenum secuti, atque cum ipso uocis fugientes æquiuocum,[e] musculos qui potissimùm claudunt temporales toto sermonis *e 4 tab. Γ.*
progressu,[f] illos autem, qui maxillam præcipuè antrorsum retrorsumq́ agunt, masseteres seu *f 4 tab. Δ.*
mandibularios uel mansorios appellemus.[g] Qui autem in ore occultari dicentur, & si eisdem *g 6 tab. D.*
ferè præsint munijs, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum &[h] qui ductus maxil- *h 5 ta. H, I.*
læ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus,
Masseter seu alterius lateris primus. rerum fœlicior parabitur memoria.[i] Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem *i 3 ta. Δ. 2, 9 ta. C. 5 ta. D.*
maxillæ inferioris sedem, sub[k] osse iugali possimus manu amplecti. Dum enim pollicem inter auris radicem, & inferiorem maxillã inseris, medium uerò digitum genæ admoues, illumq́
in oris amplitudinẽ protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam *k 3, 5 fi. ca. 6 li. 1 V, X.*
rursus tactu dignosces, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnisus fueris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contrahens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum[u] illo, *u 6 tab. D.*
quem in ore latitare docebimus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus, obseruaturi, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligẽtiùs, quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Vsu partium locis deceptus,[x] masseterem, quem modò describam, aliquando temporalis[y] musculi mediam *x 4 ta. Γ.*
partem esse arbitratus sum, ac latum in genis[a] musculum, quem ab una maxilla in aliam duci *y ta. Δ.*
prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinaui, quin *a 4 tab. M.*
tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiosis commonstrarem, unum superiorem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter *b 4 ta. E.*
enim nerueo,[b] & amplo ualidissimoq́ principio ab ea malarum[c] sede exoritur, qua infima pars *c 1 fi. cap. 9 lib. 1 A.*

futuræ

d eiuſdem ſuturæ illius conſiſtit, quæ maxillæ ſuperioris [d] os, totum minorem oculi ſedis angulum occu
fi. Γ. pans, mediamq́ oſſis iugalis ſedem efformans, maximo eiuſdem maxillæ [e] oſſi cōiungit, quod
e eiuſdem dentium præſepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte conſtituere, ſuperior
fi. Δ. Liber declarauit. [f] Deinde à malis hoc maſſeteris principium in poſteriora ducitur, è tota
f 4 ta. ab E ad F, à D. inferiori interioriq́ oſſis iugalis ſede ad aurem uſque pronatum. Ex tota enim longitudine oſ-
ſis iugalis, quæ à malis ad aurem uſque pertinet, maſſeteris muſculi principium enaſcitur,
quod impenſè neruеum in malis eſſe dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu
galis oſſis ſuperficiei inferiori parte prodit, neruеum liuidumq́ conſpicitur. ubi autem ab in-
teriori iugalis oſſis ſede originem ducit, carneum eſt, quemadmodum etiam totus muſculus,
non multo poſt initium, carneum craſſumq́ ſe ſpectandum offert. Maſſeter hoc enatus princi
g 1 fi. ca. 10 pio deorſum tendit, totamq́ inferioris maxillæ [g] amplitudinem, in externa poſterioriq́ ipſius
lib. 1 E. ſede conſpicuam amplectitur, illi ualidiſſimè partim carneus, partim nerueus latiſſima inſer-
tione implantatus. Ex tota autem inſertionis amplitudine nulla inſignior, nullaq́ ualidior eſt
ea, quam in maxillæ inferioris aſperitatem molitur, in infima ipſius ſede ueluti proceſſulis ali-
h 4. tab. G quot extuberantem. in hac etiam [h] ſede maſſeter eſt anguſtiſſimus, & ueluti trianguli alicuius
ubi muſculū obtuſiorem angulum exprimit. Totus enim maſſeter quodammodo triangularis eſt, una
circumſcri- enim ipſius linea, ſecundùm totam principij amplitudinem, ſeu iugale os porrigitur. ſecunda
bes E, F, G. à malis, ſeu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris ſedem retrorſum ducitur,
illam quam nuper diximus, aſperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, ſeu poſterio-
ri principij ſede, in anteriora deorſum fertur, ad demiſſiorem ſecundæ lineæ ſedem, angulum
cum illa linea adeò obtuſum conſtituens, ut ferè hìc aliud latus maſſeteri poſſit aſſcribi, atque
illum quadranguli formam referre, quis non ineptè aſtrueret. Vtcunque uerò ſit, obtuſus
hic angulus, ſeu ſi ita uelis, quartum maſſeteris latus, multò ſtrictius eſt amplo illius princi-
i 4 ta. ab E pio, unde etiam ilico fibrarum ipſius ductum uariare neceſſe eſt. [i] Fibræ nanque ab anteriori
ad G. principij parte originem ducentes, deorſum in poſteriora feruntur, [k] quæ autem à poſterio-
k 4 tab. ab F ad G. ri principij ſede prodeunt, obliquè deorſum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio
ad obtuſum, quem recenſui, angulum protenſæ, maxillæq́ inferioris amplitudini, citra ten-
dinis productionem inſertæ. Galenus in Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus atteſtatur,
nonnullos diſſectionum Profeſſores amplo huic principio (quod ipſe Geminum appellat)
& diuerſo fibrarum ductui attendentes, binos ab utroq́ latere maſſeteres collocaſſe, ut unum
anterior principij pars conſtitueret, alterum uerò poſterior. Rurſus non defuere, qui trian-
gularem præſentis muſculi circumſcriptionem expendentes, tres in uno latere maſſeteres enu
merarunt, unumquemq́ angulum ſingulos maſſeteres eſſe arbitrati, tale enim quid Galenus
nobis innuere uidetur. Quanquam arbitrer illos, qui tres maſſeteres utrinque collocarunt,
l 4 ta. Δ. non tribus illis angulis animum adhibuiſſe, uerùm [l] hunc, quem deſcribo, maſſeterem unum
m 4 ta. Γ. appellarunt, & [m] ſecundum temporalem, [n] tertium uerò, quem in ore deliteſcere dico, poſue
n 6 tab. D. runt. Deinde qui duos recenſuerunt, non mihi, ut Galenus aſſerit, principijs mentem adhi-
buiſſe uidentur, ſed maſſeterem hunc noſtrum unum poſuere, alterum uerò temporalem cum
illo, qui in ore deliteſcit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos muſculos Maſſeteres
nominat, colligere promptiſſimum eſt. Præterea niſi in ore deliteſcentis muſculi munus maſ-
ſeteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late-
ra motus nobis explicabūtur. Quare etiam ſatius erit, maſſeteris muſculi functionem tunc pri
o 4 ta. Γ. 3, mùm perſequi, quum temporalem, & in ore deliteſcentem plenè deſcripſero. [o] Tempora- *Temporalis*
5 tab. B. 2, 6 lis muſculus principium [p] à uerticis, & temporis, & frontis oſſibus, & oſſe cuneum imitante, *ſeu alterius la*
9 A. & eo oſſe, quod minorem ſedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ ſuperioris oſſium mihi *teris ſecundus.*
p 3, 4 fig. primum habetur. [q] Inſtar ſemicirculi enim primùm, & præcipuè à uerticis ac frontis oſſe mul
ca. 6 li. 1 R, R. unde hæc tò elatiùs enaſcitur, quàm commiſſura ſquamæformis conſiſtit, temporis os, uerticis oſſi com
oſſa petes. mittens. hinc ſenſim craſſeſcens, & carnoſior redditus arctatusq́, in cauitatem ibi in capitis
q 4 tab. A, B, C. oſſibus exculptam deſcendit, à temporis oſſe, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi-
norem oculi ſedis augulum conſtituit, enatus. Quum uerò ad iugale os uſq; pertingit, admo-
r 4 ta. Δ. dumq́ craſſus, ſed anguſtus interim euaſit, ſuperiori quoq; iugalis oſſis ſedi adnaſcitur, [r] maſſe-
teri adeò continuus, ut uix immeritò temporalē & maſſeterem, unum eſſe muſculū quis cōten
s 1, 2 fi. ca. deret. Cæterùm uniuerſum temporalis muſculi corpus, ad iugale uſq; os carneū eſt, exteriori
10 lib. 1 C. ſede, propter propriæ membranæ craſſitiem, perquam liuidū, idq́ potiſſimùm ad exortus ſui
alij 6 tab. B ſub A. initium, & ipſius ad os iugale connexum. Interna autem ſede, qua ex oſſibus ampla illa lataq́
explantatione enaſcitur, carneus eſt, & acutum maxillæ inferioris [s] proceſſum cōtingens in bre

uem, sed insigniter ualidum, nerueumq; finit tendinem, sua amplitudine acutum illum maxillæ processum amplectentem, illicq; processui ualidissimè insertum. Ad tendinem hunc omnes temporalis musculi fibræ, ex semicirculo uelut ad circuli centrum procurrunt, tendinemq; hunc efformant illorum musculorum ritu, [t] quos gibbum, & cauum scapulæ implere docebimus, & qui ex ilium osse pronati, femoris motibus famulantur, & is cuius beneficio brachium attollitur, adeò profectò, ut satis mirari nequeam, quidnam Peculiare illud sit, tantopere in temporali musculo à Galeno decantatum. Neque satis assequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quòd ab aliorum musculorum forma hîc declinauerit, tendinem educens non ex musculi extremo, ut aliàs semper, sed ex musculi medio. Ego ex tot Galeni in Naturam laudibus aliud nihil colligo, quàm illum arbitratum fuisse, musculum temporalem à nobis descriptum, unà cum massetere unum esse, atque tendinem, quem temporalis acuto maxillæ processui inserit, à temporali & massetere produci. Quod si fieret, ex media musculi sede tendo is enasceretur, temporalis scilicet musculi fibris deorsum ad tendinis generationem deductis, masseteris uerò musculi fibris sursum proreptantibus, & tendinem illum constituentibus. At quid attinet illis Galeni laudibus prolixius immorari, quas ad Naturæ dedecus potius, quàm honorem, (si quis examussim sua perpendat) contexuit? præcipuè quum Natura non solùm ab aliorum musculorum tendinis productione hîc non aberrauerit, & si aberrasset, necessariò colligeretur, eundem musculũ maxillam, & sursum & deorsum ducere. pars enim musculi sub tendine posita, necessariò deorsum traheret, quemadmodum superior sursum alliceret. Rerum igitur Opifici hymnos canamus, qui musculum ex tantillo spacio, tanto muneri præfectum produxit, ex quo insignem illum procreauit tendinem, acutum inferioris maxillæ processum amplexantem. Quo autem temporalis musculus robore polleat, & quo nam pacto pro ipsius mole ualidissimum omnium musculorum munus illi concreditum sit, condiscimus, quoties aliquid ui mordemus, & aliquid impetu dentibus confringere adnitimur, aut ingens aliquod onus histriones quosdam leuare conspicimus. Vt enim uarios hominum in mordendo conatus taceam, nuper Patauij histrionem uidimus, qui ferreum uiginti quinque librarum palum dentibus à terra subleuatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorsum à tergo punctim parieti iniecit, quem triginta nouem pedum interuallo ab histrione destitisse metitus ipse sum. Quanquam Turcum nuper Venetijs longè maius robur in mordendo ostendisse audio, qui trabem à quinque uiris illi allatam perinde, ac baculum aliquem, uarijs modis omnium admiratione contrectauit. Vtcunque tamen temporalis musculus sit ualidus, [u] multisq; neruorum propaginibus donatus, ac suæ nobilitatis gratia ossuosis uallis interceptus, aptisq; finibus inclusus, nihilo minus tamen illi alterum quoque [x] musculum, similiter robustum & neruosum, ac in ore delitescentem Natura associauit, eiusdem cum musculo temporali functionis autorem. Atque huius principium perquàm neruosum, ex tota cauitate sinu'ue exoritur, qui in ossis cuneum referentis [y] processibus, quos uespertilionum alarum imagini comparamus, insculpitur. hunc siquidem sinum unà cum ossis processibus, musculi huius principium ambientibus (ut tutò principiũ id custodiretur) Natura fabrefecit, simul etiam processus hos longiùs educens, ut commodè ab ipsis principium illud enasceretur. Cæterùm ilico atque cauitatem illam ossis cuneum imitantis excedit, carneum, amplum & crassum, ac forma masseteri perquàm simile efficitur, interior enim iste musculus [a] posteriori ac interiori parti maxillæ, ubi hæc latissima est, implantatur, ualidam amplamq; insertionem molitus. Vt uerò commodiùs præsens musculus à maxilla susciperetur, neque is nimium oris amplitudinem occuparet, leuem, sed amplam cauitatem maxillæ insculptam esse diximus, quando ipsius constructio in Primo libro enarrabatur. Porrò musculus hic, quum eodem cum temporali fungatur munere, ac simul is temporali commissus unitusq; aliqua ex parte sit, nonnullis Anatomicorum in ore delitescens, temporalis pars habita est. alij uerò, etiam si inuicem committantur, quum tamen diuersis prodeant principijs, & in uarias eiusdem ossis sedes implantentur, duos ipsos statuunt. Nos autem ita illos distinguimus, ut utrinque unum temporalem, & unum masseterem, & unum in ore delitescentem enumeremus. Atque his tribus primario usu hoc munus committitur, ut sursum maxillam inferiorem trahant, illamq; superiori iungant. Verùm masseteri id priuatim committitur, ut masseterum [b] anterioribus principij partibus contractis, inferior maxilla prorsum ducatur, mentumq; in anteriora promineat. Posterioribus uerò principij sedibus tensis, retrorsum ac uelut ad aures maxilla retrahatur adeò, ut duo hac ratione motus masseterum beneficio peragantur, quibus manducantes indigemus. Atque huic etiam motui suppetias fert temporalis musculus, prout has illas'ue sui principij fibras tendit

Li. 11 de Vsu partium.

Musculus in ore delitescẽs, seu alterius lateris tertius.

Masseteris, temporalis, et in ore delitescentis munus.

t 11 ta. Γ. 7 ta. Γ. 9 tab. Π. 10 ta. Σ. 11 ta. Σ. 8 tab. Λ.

u 2 fi. ca. 2. li. 4 Q, R, b, c, d.

x 6 tab. D.

y 5 fi. ca. 6 li. 1 P, dein cha. 2, 3, 4, 5.

a 2 fi. ca. 10 li. 1 D.

b 4 ta. E.

dit, aut remittit. deinde masseterum, & in ore delitescentium musculorum opera, in latus maxilla ducitur. Dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescente musculo contractis, maxilla in dextrum latus agitur. At sinistri lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescente musculo, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus fertur. Atque his functionibus in ipsa sectione nihil æquè promptum cognitu, iam admonitus reperies. Enarrationi adhuc supersunt alij duo, utrinque[c] singuli, & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominētibus ossium temporum[d] processibus, qui scriptorij styli imaginem referunt. Atque hinc membraneo latiusculoq́ capite exorti, statim carnosi teretesq́ fiunt, ac uersus priora maxillæ, ubi summum mentum habetur, procurrentes,[e] interiori eius parti adnascuntur, & dexter musculus sinistro hîc ad insertionem unitur, in ea sanè inferioris maxillæ sede, ubi uel horum musculorum gratia, maxilla exasperatur, & processulos inæqualiter extuberantes gerit. Præsentes musculi, dum in se colliguntur, os aperiunt, quemadmodum hactenus commemorati illud claudunt. Cæterùm utrique os aperienti musculo peculiare aliquid, & nulli uniuersi corporis musculo, præterquam[f] uni, quem contra Galeni placitum ossi υ referenti ascribam, commune obtinet.[g] His enim in medio itinere, quod ab exortu usque ad insertionem emetiuntur, pars carnosa aboletur, & exanguis & neruosa efficitur, ceu tendo, uel ligamentum quodpiam carniformibus fibris neutiquam enutritum, ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uentribus, in quorum medio tendinis species cerneretur, utrunque musculum conflari diceret, uerùm hîc non perperam, neque ociose à consueto musculorum artificio Natura declinauit, atque ideo encomio tibi celebranda uenit. Propria nanque exortus eorum musculorum regio, non erat post aures ad capitis basim, unde nunc à stylos imitantibus processibus explantantur, sed ad anteriores colli partes. sic enim maximè secundùm rectitudinem proprij principij, uterque maxillam deorsum traheret. At si ibidem ab ipsis ceruicis uertebris producerentur, angustiam non paruam tum ipsi etiam primi maximè tulissent, tum omnibus alijs partibus inibi repositis præbuissent. in nulla enim propemodum totius corporis regione adeò exigua, tantum organorum aceruum (quorum interim nullum transponi expedit) reperias, atque hîc in faucibus. Neque enim stomachum, neque laryngem, multo autem minus circumadiacentes eis musculos, neque uenas, neque arterias, neque neruos, neque glandes cum uasorum diuisionibus præfectas, tum ad humectandam laryngem homini opitulantes, neque aliud quiduis hîc in inferioris maxillæ amplitudine, citra noxam, uel sola imaginatione, sua sede mutare posses. Iure itaque musculi inferiorem maxillam deorsum tracturi, nequaquam à ceruicis uertebris explantantur, sed à longis illis processibus stylos & gallorum calcaria exprimentibus. Et ubi regio potissimum frequentibus organis erat oppleta, hi musculi meritò excarnes facti, ibidem in ipsorum medio, non absimilem tendini partem commonstrant. si enim iuxta has in faucibus angustias crassiores essent, præ loci angustia iter ipsis præcluderetur. Si uerò omni ex parte adeò, ut hîc, fuissent graciles, ad nimiam peruenissent imbecillitatem, quum nullus musculus absque fibris carne amplexis constare possit, quam si haberent, & illius tendinis crassitiem superarent, quid his tanto interuallo, & per tot præcipitia ductis cogitari possit infirmius? Quocirca quoniam eos in his angustijs oportuit fieri, ad patiendum pertinaces & graciles, Natura iure totam eorum, quæ inibi esset carnem, ademit, solos & nudos producens tendines. quando uerò primum extra angustiam constituuntur, tunc iam sensim carnem rursus assumunt, musculorumq́ uentrem, ut antea circa exortum sibi uendicant.

Marginalia (left): c 5 tab. H, I. 4 tab. O. 6 ta. I. 11. ta. * d 3, 4, 5 fig. ca. 6. lib. 1. e 2 fi. ca. 10 li. 1 H. — f 5 ta. R, S. g 5 ta. H & I musculi uentres indicãtur, in medio autē ipsius neruosa pars consistit.

Marginalia (right): Musculus maxillam deorsum trahēs, ac alterius lateris 4. aut omnium ii 7. & 8.

MVSCVLORVM INFERIOREM MAxillam mouentium administratio. Caput XVI.

EORVM qui maxillam inferiorem mouent, musculorum administrationem debitè absoluturus, illam à[a] temporali opportunè aggredieris. Capite itaque in latus reclinato, grandiori, quem administrandis sectionibus parasti, cultro, & admoto etiam malleo,[b] iugale os ad aures & malas excindes, & id acutiori cultello undequaque à musculo temporali, cui ualli ritu hoc proponitur, & massetere, cui principium exporrigit, liberabis, exactè tum temporalis musculi ad illud os connexum, & masseteris exortum considerans. Ablato iugali osse temporalis musculi principium, quod secundùm capitis longitudinem semicirculi instar exoriri dicebatur, undecunque nouacula, aut cultello proximè ab osse abrades, quousque totum musculum à caluariæ, & maxillæ superioris ossibus

Marginalia (left): a 4 ta. r. — b ut in 5 tabula ad C. inter B & D.

Marginalia (right): Temporalis administratio.

bus

bus ademeris. Iam temporali muſculo deorſum & extrorſum reflexo, intuebere neruoſiſſimum ipſius tendinem, acutum maxillæ inferioris proceſſum, quaſi in ſe occultatum, amplexantem. deinceps quî is muſculo in ore deliteſcenti, & maſſeteri committatur, ſpectabis. poſtremò, ſi aperto ore, muſculi temporalis initia ſurſum trahere non detrectaueris, ipſius munus promptè etiam condiſces. Nunc integrum eſt,[c] maſſeterem à iugali oſſe & malis liberatum, ab humiliori maxilla ſimiliter cultello deradere, atque illius inſertionem non oſcitanter perpendere, animum adhibens, à maſſetere nullam portionem conferri ad muſculi temporalis tendinem, maxillæ proceſſui inſertum. Integrum quoque erit, maſſeteris officium indagare, poſteaquam ſectionis ſerie, maxillam inferiorem carne denudaueris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare inſtituimus, commune eſt, ut uniuerſam carnem ab illis oſſibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat muſculi, quorum beneficio ipſa mouentur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quæ illi inferiùs adnaſcuntur, corporibus liberata, ſi maſſeteris muſculi principia huc atque illuc traxeris, facillimè his maxillam in latera, ac prorſum retrorſumq; agi, & demum ad ſuperiora etiam allici ſpectabis.[d] Muſculum in ore deliteſcentem ad amuſſim, niſi inferiori maxilla in menti regione per medium diſſecta, adminiſtrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipſam à ſummo mento auſpicatus, per medios dentes inciſorios diuides. diuiſam utrinque manibus apprehendes, ui utranque ipſius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex ſuperioris maxillæ[e] ſinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillæ extrema, cutis inſtar ſeparabis, quouſque muſculus in ore reconditus ſeſe ex omni parte offerat. quem ſi uiſum fuerit, aut oſſibus commiſſum relinques, aut ab ipſis deraſum abijcies, ipſius quoque functionem non oſcitanter expendens. Verùm ſectioni non obfueris, ſi muſculi eius adminiſtrationi tantiſper ſuperſederis, donec linguæ & oſſis υ imitantis muſculos unà cum illo aggredieris, ne modò hunc uidere ſtudens, illos imprudenter laceres.[f] Muſculum qui os aperit, ad maxillæ inferioris longitudinem protenſum reperies, atque, ut diximus, maxillæ in interna ſummi menti ſede inſertum. Hic nullam peculiarem adminiſtrationem exigit, ſi prius maſſeterem, &[g] glandulas cum uenis & arterijs, quæ auribus ſubijciuntur, reſecueris. Huius initium, ſi uerſus ſtylum imitantem proceſſum protrahetur, maxillam deorſum uellere uidebitur, atque id nonnihil obliquè in unum latus, ſi unius tantum muſculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficietur maxillæ ad inferiora ductus. At horum muſculorum perinde, ac in ore deliteſcentium ſectio, tunc demum opportuniùs perficitur, quum linguæ, & oſſis hyoidis, & laryngis muſculi unà aggrediuntur. Ligamenta maxillam inferiorem ſuperiori alligantia, ligamentis alios articulos membranæ inſtar ambientibus reſpondent, nihil ſibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen ſi ligamento orbiculatim diſſecto, articulum diſſolueris, in huius articuli peculiarem incides cartilaginem, quæ neutro oſſi connata, ſed ſolùm in illorum medio poſita, ligamento articulum ambiente adnaſcitur, & uim oſſium in magno, uehementiq; maxillæ inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uerò muſculorum, quæ in Quarto de Sectionibus adminiſtrandis libro Galenus poſt aures obſeruari docuit, neutiquam hactenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium muſculorum naturam, formam, ortum, functionemq; optimè aſſecutus fuerim. dein hos muſculos nonnihil, ſed ~~minus~~ quàm obſcurè, ſimiam oſtendere obſeruaui. Interdum etiam quibuſdā raris fibris carneis, membrana, quam carnoſam uocamus, ſupra aures augetur, & modicè auri proximam cutem, & ipſam quoque aurem motu agit arbitrario.

Maſſeter.

Muſculi in ore deliteſcentis.

Muſculi maxillā deorſum trahentis.

Muſculi eius obliquus motus.

LIGAMENTA *maxillæ articulorum.*

Peculiaris cartilago articulorū inferioris maxillæ cū ſuperiori.

Muſculoſa in temporibus lineamenta.

c 4 ta. A.

d 6 ta. D.

e 4,5. fi. ca. 6 lib. 1 h.

f 5 ta. H, I.

g ſub F 4 tabulæ.

minis

DE MVSCVLIS OSSIS υ IMAGINEM referentis. Caput XVII.

OS [a]HYOIDES in faucibus ſuperiori laryngis ſedi prælocari, & radici linguæ fundamenti uice, ſuper quod moueri eam oporteat, & plurium muſculorum uelut anchoram eſſe, iam antea diximus. Ex muſculis uerò qui oſſi committūtur, alij quidem ipſi ſunt proprij, & ſolius huius oſſis gratia conſtructi, qui omnes ex alijs oſſibus principium ſumentes huic oſſi υ ſimili inſeruntur. alij autem ex oſſe hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur oſſi ipſi peculiares proprijq; ſunt, hoc potiſſimùm præſtant, ne os non admodum ſtabili firmatum baſi, hinc inde ad latera, uel ſurſum aut

Muſculi huic oſſi commiſſi, aut communes aut proprij.

a tota 1, 2 fi. ca. 13 li. 1 & 1 fi. ca. 21 li. 2 A.

aut deorſum, uel prorſum aut retrorſum conuellatur. Sunt porrò hi ad minimum numerum redacti ſeptem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuerſi quatuor conſtituant paria.[b] Primus cæteris ualidior & craſſior, bifidusꝗ aut geminus eſt, ſcutiformi laryngis cartilagini, & aſperæ arteriæ in collo exporrectus. Lato nanque & carneo principio ex eminentiori pectoris oſſis ſede, ad partem magis internam exoritur, rectaque ſurſum tenſus, ac parem ſemper ipſi origini latitudinem ſeruans, in[c] anteriorem hyoidis oſſis partem inſeritur, carnoſo innexu totam amplitudinem medij oſſiculi, cui hyoidis oſſis latera firmantur, apprehendens. Huic muſculo ſecundùm ipſius longitudinem in medio linea inciſa eſt, cuius occaſione, ex duobus muſculis ille conſtare non ineptè dicitur, ac duorum muſculorum, ſeu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorſum, ſi quando uiolentiùs à ſuperioribus muſculis ſurſum uellitur, retrahunt, &[d] ſcutiformi cartilagini, & aſperæ arteriæ, propugnaculi loco haberi poſſunt.[e] Tertius igitur & quartus, utrinꝗ unus his duobus opponuntur, & ampli, breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, ſub ſummo mento interius enaſcuntur. Hinc procedentes, ac admodum modicè arctiores redditi, & deorſum protenſi, hyoidi oſſi duobus primis contermini inſeruntur,[f] eandem prorſus inſertionis latitudinem, in anteriori oſſis ſede cum illis exigētes. Ac proinde hi os ſurſum oppoſito duobus inferioribus, ſeu primis motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoꝗ, in exteriora os perquàm obſcurè promouent.[g] Quintus uerò ac ſextus, ab utroque latere ſinguli admodum graciles, teretesꝗ ſunt muſculi, qui ab oſſis temporis[h] proceſſuum radicibus, quos ſtylum & galli calcaria referre diximus, explantati hyoidis oſſi inſeruntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor muſculi occuparunt. eſt autem hæc regio, ubi oſſis latera cum medio oſſiculo coëunt. Muſculi hi toto ductu illis[i] muſculis exteriùs attenduntur, quos maxillam inferiorem deorſum trahere retuli, qui etiam ab eiſdem ſtylum imitantibus proceſſibus, ſed paulo humiliùs, quàm hi hyoidis oſſis muſculi exoriuntur. Porrò his duobus oſſis υ referentis muſculis, ne id aut in dextrum, aut in ſiniſtrum reuellatur, munus cōcreditum eſt, & præterea illud quoque ſurſum nonnihil introrſumꝗ contrahunt. At[k] ſeptimus & octauus, præſentis oſſis muſculi, utrinque etiam ſinguli graciles longiꝗ uiſuntur, nullus enim uniuerſi corporis his ſimul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam ſibi cum muſculis, maxillam deorſum trahentibus priuatim uendicat,[l] in medio nāque ipſius ductu carneus eſſe deſinit, tendinis aliquouſꝗ naturā oſtendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos muſculi uentres nanciſcitur. Principium etenim carneum, ex elatiori ſcapulæ coſta, iuxta ipſius ceruicem, & proceſſus anchoram imitantis[m] radicem obtinet, & ſub[n] muſculo ſcapulam ad occipitium trahenti occultatus, ſurſum obliquè protenditur, ſub[o] muſculo à pectoris oſſe & clauicula, in mamillarem capitis proceſſum inſerto, qui hunc hyoidis oſſis muſculum adeò comprimit, ut carnoſus ſub illo eſſe deſinat, tendinisꝗ ſpeciem oſtendat perinde, ac ſi digniori illi caput mouenti muſculo cederet, aut ipſe durior factus, in contractione impetum mouentis muſculi faciliùs exolueret. Nam ſimul atque illum ſuperauit, rurſus carneus apparet, quouſꝗ in eam hyoidis oſſis regionem implantetur, in[p] quam ſextum & ſeptimum, inſertionem moliri dictum eſt. Galenus Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro ipſos ſcapularum proprios eſſe arbitratur, horum ope illas ſurſum ad guttur agi aſſerens, quàm uerò id ueritati conſonum ſit, obſeruari peroptarim, mihi enim hyoidis oſſis, non ſcapularum proprij uidentur, nec quicquam his cum ſcapularum motu commune eſſe exiſtimo. Quippe minores ſunt, minusꝗ firmi (quum ipſi hyoidi committantur) baſi ſtabiliuntur, quàm qui ſcapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu poſſint. Deinde ſubſtantia formaꝗ, cæteris hyoidis oſſis muſculis, nequaquam autem ſcapularum motuum autoribus, reſpondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum ſententia Galenus in Libro undecimo de Partium uſu, hos muſculos hyoidi oſſi aſcribit, licet rurſus ſui oblitus, in Decimotertio de Partium uſu eoſdem inter ſcapulæ motores commemoret, facilè in illis, ut in alijs pleriſque ſcapulæ muſculis aberrans. Quin etiam hyoides os his muſculis omnino indiget, ſi demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & ſextus muſculi perficiunt. Videntur ſanè mihi poſtremo loco enumerati muſculi, deorſum ac utrinque ad latera hyoides os detrahere. & niſi his illa cōcrederetur actio, hyoidis oſſis ſitus prorſus fallax eſſet. Adde muſculis his, ubi ſcapulæ committuntur,[q] neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inſeruntur. Erunt itaque mea quidem ſententia octo muſculi, ſolius hyoidis oſſis occaſione efformati, in hoc ſcilicet, ne hinc inde ex ſua ſede id turbaretur, fundamentumꝗ plus ſatis infirmum linguæ, & ipſi quoque laryngi efficiatur. At muſculi quos hyoidi oſſi non proprios eſſe dixi, ex ipſo originem mutuantur, atque horum quatuor laryngi, & alij

Left margin notes:
b 4 tab. S, T. 1 tab. C. 2 ta. F.
c conſule 1 figuram ca. 13 lib. 1 ad * A, B, & C.
d 5 tabu. N dein Q.
e 4 tab. R. 1 ta. B. 2 tab. E.
f cōfer 1 tabulæ B cum C.
g 4 tab. Q. in 3, 4, 5 fig. ca. 6 lib. 1.
i 4 tab. O. 5 ta. H, I.
k 5 ta. R, S. 4 ta. V, V. 1 ta. D. 2 tab. H.
l inter R & S ta. 5.
m 1 fi ca. 12 li. 1 F.
n 4 tab. b. aut 9 ta. r.
o 4 ta. ⊙.
p 4 ta. P.
q à ramo i notato fig. 2 cap. 11 li. 4.

Right margin notes:
Propriorum primum par, ſeu alterius lateris 1.
Secundum par.
Tertiū par.
Quartū par.
Quartū par, ſcapularū motibus non ſubſeruire.
Muſculi hyoidi oſſi non proprij.

& alij linguæ porriguntur.[r] Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea anticæ scutiformis cartilaginis parti, secundùm ipsius longitudinem attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundùm latitudinem inseruntur. [s] Alij duo paulò minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosi, ex[t] mediaque ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis[u] operculi, quod ἐπιγλωττὶς Græcis dicitur. quod uerò horum sit munus, & quos ex his Galenus prætermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguæ autem[x] musculorũ sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

r 1 fig. cap. 21 F.
s 2, 3 fig. K.
t 2 fi. ca. 13 lib. 1 D.
u 2, 3 fi. cap. 21 L.
x 1, 2 fi. ca. 19 H.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS *musculorum administratio.* Caput XVIII.

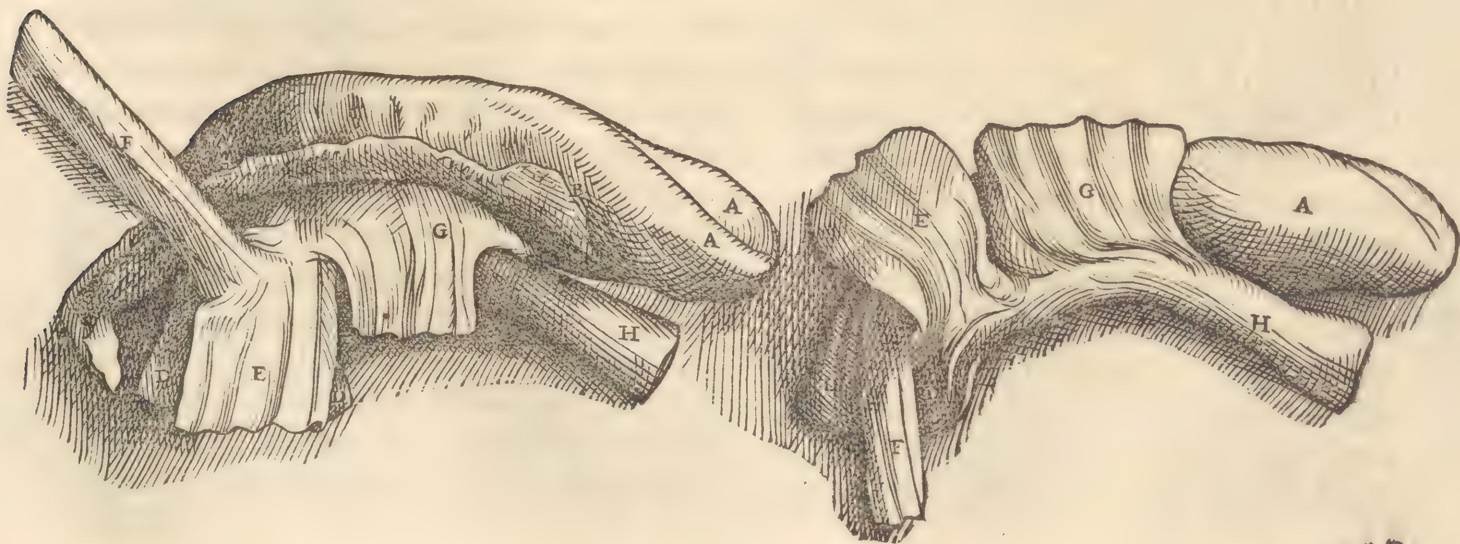
Commodè horum musculorũ sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncũ aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisque in harũ distributionibus locatis utcunque resectis, minoribus cultellis sectionẽ auspicabere præcauẽs, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupãtes musculos comprimendo uiciet. Ac primùm quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra est (nisi illam[a] musculi maxillam attollentis, & in ore[b] delitescentis occasione fregeris) obliquos & latos musculos, qui[c] tertij & quarti loco habebantur, deradens eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde[d] primi & secundi capite à pectoris osse liberato, utrunque uersus os hyoides deducito, illos à[e] musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, à pectoris osse in scutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorũ originem aggredieris, studendum est, ne initia[f] musculorum à pectoris osse & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendentia uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperque dictos scutiformis cartilaginis musculos unà auferas.[g] Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumque initia illinc liberabis.[h] Septimum & octauũ uix, nisi secundo scapulam mouentium[i] musculo, & illo qui à pectoris osse & clauicula mamillarem processum petit, abscectis, aggredi promptum est. nihil tamen prohibet ipsos à uicinis partibus exiguo longoque cultello buxeo, aut solis digitis liberare, ipsorumque capite apprehenso, id à scapula cultello diuidere. Quanquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos duco, ut quemadmodum non semel tentaui, tu quoque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne liberã sursum agere possint, contemplerisque, quàm bellè primo quoque tensionis impetu rumpentur. Cæterùm proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorũ principijs pendentibus, integrũ erit cuiusque musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter acto. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectio, in eum locum reseruabitur, qui earundem partium, quibus illi inseruntur, Anatomen pertractabit.

Secundi paris administratio.
Primi paris.
Tertij paris.
Quarti paris.

a 5 ta. H, I
b 6 ta. D.
c 4 ta. R.
d 4 ta. S, T.
e 5 ta. P.
f 4 ta. ⊖.
g 5 ta. Q.
h 5 ta. R, S.
i 9 ta. Γ, Δ.

DE LINGVAE MVSCVLIS. Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA. SECVNDA.

TER-

TERTIA FIGVRA, CVIVS SICVT ET DVARVM PRAECEdentium ac omnium characterum Index modò subijcitur.

PRIMA figura linguam unà cum ipsius musculis, à reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commonstrat, musculorũ dextri lateris naturam ac situm, quàm fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit, uerùm ut primi linguæ musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quàm in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguæ musculos sursum reflexímus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguæ musculos abiectos habet, ac lingua secundùm longitudinem diuisa cernitur, linguæ ligamento hic ab utrisq; linguæ corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hic apparente. Atq; eum in modum hominis (ut semel dicam) linguæ constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, A 1, 2, 3 Linguæ portio ante confectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obtecta ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.

B, B 1 Hæc linea dictæ nuper tunicæ partem notat, secundùm inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguæ enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegitur tunica, quæ autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.

C 1 Iam dictæ prius tunicæ portio, quam hic à palati intimo unà cum lingua præscidimus.

D, D 1, 2 Primus linguæ musculus. *E 1, 2 Tertius linguæ musculus.*

F 1, 2 Quintus linguæ musculus. *G 1, 2 Septimus linguæ musculus.*

H 1, 2 Nonus linguæ musculus. *I 3 Linguæ ligamentũ, cui linguæ corporũ fibræ continuantur.*

K, K 3 Dextri linguæ corporis fibrarũ species. *L, L 3 Sinistri linguæ corporis fibrarũ species.*

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnẽ enim eius sedem commodè pertingit, quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus præ oris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circunduci, postremò prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operæpretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uerò, ad terminum mucronem'ue, ut celeriter moueretur, meritò factam esse neminem latet. Verùm qui, qualesq;, & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quàm difficillimum. Adeò enim inuicem connectuntur, ipsorumq; fibræ mutuò tam uariè coëunt, ut iustum numerum, formamq; musculorum, & motuum linguæ differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguæ constructionem hactenus à nemine ad amussim perspectam fuisse, neq; etiam ocyus fore metuo adeò, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamq; processisse, ut tota hæc nõ inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idq; à Viris illustribus fuerit indagata. Quousq; tamen in linguæ constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumq; perspexerit, minimè constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguæ musculos proculdubio recensuit, nobis unà cum Libris de Musculorum resectione interijt, aut potius apud cõmunis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum præbens supprimitur, à tineisq; ac blattis corrodenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per transennam, leuiterq; duntaxat de linguæ motu, absq; peculiari alicuius musculi

Linguæ magnitudinem iustam esse, illamq; musculis egere.

Difficilẽ esse musculorũ linguæ cognitionem.

Quid lingua in musculis rarum habeat.

enarratione meminit. Ego quantum hactenus assecutus sum, linguã rarum quippiam, ac proprium præter cæteros musculos sortiri obseruo, ad radicem enim proprios quosdam, ac suis fibris utcunque distinctos exigit musculos. Atq; ex his quorundã fines illic terminare uidentur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituens. est autem is locus, ubi [a] corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij musculi hîc neutiquam cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membraneum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerunque adipiscuntur. Sic sanè, ut uniuersum linguæ corpus ante sectionẽ nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, atque hæc omnia integente duplici membrana, conformetur, una quidem musculis omnibus communi, quæ est interior. Altera autem eius tunicæ pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem continuaq; cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimq; tertij paris neruorum cerebri præcipuas [b] portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustatorium organum efficitur. Rarum uerò id atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum cæteri corporis musculi unicum ferè fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transuersum duntaxat obtineant, hæc interim corpora obliquas, transuersas, rectasq; fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeò coëunt, commiscenturq;, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi propemodum sit impossibile, imò musculosa hæc corpora quippiam nõ absimile cordis [c] substantiæ, in ea fibrarum cõtrariarum comixtione adipiscuntur, quanquam non adeò atq; cor, solida constent substantia. Sed carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multò quoque rariùs in lingua conseruntur, quàm in compactissima cordis substantia. Atq; hæc uel inter edendum cuiuis euadunt perspicua, quàm scilicet à musculorum carnis natura, formaq; & gustu, linguæ pars, quæ in delicijs haberi solet, uariet. Verùm ex quibusnam musculis hæc linguę pars formetur, ac unde musculi linguæ, quos inter dissecandum obseruaui, originem ducat, nunc opportunè subijcietur.

a 2 fi. ca. 11 L.

Hæc ferè tertia fi. seriatim proponit literis K, K, L, L, l, l.

Linguæ pars ante sectionem cõspicua, quibus cõstet particulis.

b 2 fi. cap. 2 li. 4 Y, Y.

c 11 fi. lib. 6 l, l.

Inter manifestos linguæ musculos duo primi.

[d] Duo quidem sunt recti, & impensè crassi, obscureq; ab inuicem, ac si plures duobus essent, aliquot locis discreti, qui ex media, superioriq; [e] ossis *υ* imaginẽ referentis sede, carnei, sed utcunq; fungosi principium ducũt, ac secundùm linguæ longitudinem protensi, ipsius medio rectà inseruntur, quam cõtracti rectà intrò, & uelut ad posteriora uellunt.

d 1, 2 fi. D, D.

e figuræ ca. 13 lib. 1, sed præcipue 2 figuræ D. et 1 fi. C.

Tertius & quartus.

[f] Tertius & quartus, ex [g] duobus superioribus ossis hyoidis ossiculis oriuntur, quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquam etiam interdum hi musculi ab [h] humilioribus ossis hyoidis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis processibus colligãtur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera non planè ossea, cum ligamentorum natura aliquid cõmune adipiscuntur, quod nõ infrequenter, & potissimùm in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & obliquè quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxatoq; tendatur, lingua, & potissimùm sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque agat, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur.

f 1, 2 fi. E.

g 1, 2 fi. ca. 13 lib. 1 I, K.

h earundem fi. E, F.

Quintus & sextus.

[i] Quintus ac sextus, similiter carnosi & utcunq; crassi, duobus nuper dictis opponuntur, ac à temporum ossium [k] processibus, qui styli acusq; imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper [l] dictorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conuelluntur, uersus interiora linguam sursum agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterũ latus inclinatur.

i 1, 2 fi. F.

k 3, 4, 5 fig. ca. 6 lib. 1 i.

l 1, 2 fi. E.

Septimus & octauus.

Sunt & [m] alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinq; lato, & utcunq; mucoso principio enati, linguæ secundùm ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, sese inserunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed [n] duorum, quos primos enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantùm suas fibras colligente, conspicua ante sectionem linguæ pars, in contracti musculi latus conniuet, at utroq; laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur.

m 1, 2 fi. G.

n 1, 2 fi. D, D.

Nonus.

Post hos [o] carnea quædam moles ab [p] interna quoque inferioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipuè processulis, ipsorumq; lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summum mentum sede extuberant. Præsens moles sursum retrorsumq; ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam insertionem molitur, quemadmodũ etiam lato principio originem sumit. Hæc moles linguam ad mentum contrahere uidetur, nunc exquisitè ad labrorũ medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illas'ue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipsius rectæ, secundùm totam illius amplitudinem,

o 1, 2 fi. H.

p 2 fi. ca. 10 li. 1 H.

ab

ab anteriori sede retrorsum ductæ conspiciuntur. deinde præter fibras, uelut quasdam inscriptiones quoque rectà progredientes exigit, quasi harum occasione, plurium musculorum numero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attensum habent adipem, inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fines inuicem confundi, ac [q] duo, quæ prius innuimus, musculosa corpora constituere. hæc triplex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quæ inuicem adeò permiscentur, ut eas internoscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transuersasque, in corporum medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ [r] ligamentum longè tenuissimum, & membranæ nō absimile, tanquam in ipsorum firmamentum desinere uidentur, rectæ uerò pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum superficie excurrentes. Transuersarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante sectionem apparens, in se contrahi incrassarique, & rursus egeri tenuarique arbitror. id enim in ligamentum fibrarum insertio, tibi dissecanti utcunque commonstrabit. Rectis uerò fibris, lingua in semicirculum, ad palatum faucesque conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tensæ fuerint. Porrò obliquis fibris, in latera linguam agi omnino coniector sic sanè, ut alij interim musculi linguæ moueant radicem, alij uerò linguæ corpus, ante sectionē in hiante ore conspicuum. Ligamentum uerò, cui fibræ firmantur linguæ, ossis uice datum est. Haud enim decuisset, linguæ secundùm ipsius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis etiam in minutissimas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisque motibus, inter mandendum loquendumque moueri linguam oportuerit, ipsaque interim nullum corpus suffulciat, ac quouis etiam serpente agilior fluctuosiorque esse debeat.

Musculosa substantia linguæ partis ante sectionē conspicuæ.

q 3 fi. K, K. L, L.

r 3 fi. I, I.

LINGVAE MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XX.

MVSCVLORVM linguæ sectio communis cum reliquis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraque maxilla, & [a] oris tunica, cutis modo à subditis organis, quàm licet, exquisitissimè cultello undecunque detracta, omnium primi secabuntur [b] obliqui, quorum principium à processibus stylum imitantibus pendet, quod iam ab oblongis illis ossiculis uenit liberandum. Iam hos ad linguæ radicem studiosè secutus, eam [c] carneam molem, quam nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quàm poteris, accuratissimè ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiā exortus, & implantationis latitudinem spectabis. atque hæc perfeceris promptissimè, si modò ad dentium incisoriorum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, [d] qui ab internæ maxillæ sedis lateribus enascuntur, & linguam ad latera mouent. post hos autem, aliorum [e] duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia liberabis. Postremò autem [f] illi ab hyoide osse auferentur, quos primos recensuimus, quique maximam linguæ radicis partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultellum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uerò separationem buxeum cultellum, quòd mucosi admodum sint musculi, adhibere nihil prohibet. Cæterùm linguæ reliquum corpus ad hunc modū aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior membrana, toti communis ori deradetur, firmius enim connascitur, quàm ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quæ musculis omnibus est cōmunis, quamque frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium super id, quod diximus, [g] ligamentum, & secundùm linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantùm, sed quæ ad medium usque linguæ penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam sedulò inquires, ac quî fibræ ligamento committantur, eæque inuicem uarient, & commisceantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili sese habeat. Ego nanque, ut mihi linguæ cōstructio apparuit, hæc trado, lubens, si quid notius uerius que occurreret, impertiturus. Porrò [h] neruos à septimo præcipuè pari neruorū cerebri, & à sexto, linguę musculis motus principiū præbētes de industria, ut & cæteros neruos, in Quartum librū rejcio, atque iccirco etiā hîc, nisi de ligamento linguā faucibus colligante, paucissima recensenda supersunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoque ore sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua nimium aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facilè exerta intrò retraheretur, præterea neque sedem obtineret stabilē & tutā, ut quæ undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentū fun

a 1 fi. ca. 19 C.
b 1, 2 fi. ca. 19 F.
c earundem fi. H.
d earundem fi. G.
e earundem fi. E.
f earundem fi. D, D.
g 3 fi. ca. 19 I, I.
h 2 fi. cap. 2 li. 4 π, dein δ.

Administratio quinti & sexti.
Noni.
Septimi & octaui.
Tertij & 4.
Primi & 2.
Reliqui linguæ corporis administratio.
Ligamentum linguam faucibus colligans.

gitur, nimirũ ut & basis linguæ sit firma, & linguæ finis prompte quoquouersum pertingat. At uerò si ligamentum in modicã linguæ partem procederet, minus quidem, quàm si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodũ similiter linguę incõmodaretur. si rursus idem ad plurimum linguæ spaciũ pertingeret, neutiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguæ functio. quod indies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum præscindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resiccamus.

DE LARYNGIS MVSCVLIS. CAP. XXI.

QVONIAM in integris musculorum tabulis in præsentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, nõ abs re fore putaui, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis υ imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, unà cum anteriori laryngis, & asperæ arteriæ caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sint conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura eadem, quæ prima ex dextro latere commonstrat, quanquã hic non tantam asperæ arteriæ caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis υ referentis latera resecuimus.

Tertia secundæ penitus respondet, nisi quòd hæc ex posteriori facie eadẽ, quæ illa ex latere cõmonstrat, uerùm & hic quoq; ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperæ arteriæ proponit, resecto iam hyoide osse, cum musculis ab illo, & à pectoris osse, laryngi oblatis. Seruantur itaq; adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprij.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quæ quarta, ex sinistro latere eleganter spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperæ arteriæ caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionē adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilaginum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, unà cum musculis primæ cartilagini secundam nectentibus. Dein primæ cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaq; prima antrorsum, atque à secunda sic reflexa occurrit, ut media primæ cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quòd hic rectos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundæ nectunt, rescidimus, ipsaq; secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quòd præter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundæ iungentium obliquos, & dein duos in tertiæ cartilaginis basi positos abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primæ alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectandā præbet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primæ committentibus.

Undecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerùm hanc, ut & duas sequentes, ostendendæ laryngis linguæ gratia delineauimus. Exprimitur itaq; hìc larynx, à reliquo asperæ arteriæ trunco, & suis communibus musculis libera, quæ asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suæ sedi incumbit, superioremq; faciem commonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quòd hæc inferiorē laryngis sedem delineatā contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet peculiare, quòd laryngis rimam seu lingulam, magis coarctatam occlusamúe repræsentet. Cæterùm characterum index erit eiusmodi.

A *In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.*

B *In prima, 2 & 3, humilius hyoidis ossis latus, superiori scutiformis cartilaginis alligatum pro-*
C. *cessui, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.*

D *In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis latus, à secunda figura inibi resectum, ubi E*
E. *asscriptum cernis.*

F *Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primæ cartilaginis sedi insertus. In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.*

G *Musculus ex posterioris ossis summo, ad humiliorem primæ cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoq; exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.*

H *Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.*

I *Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & læuum ferè uniuersum ostendit, & potissimum utriusq; initium, Secunda dextrū & minimam sinistri portionem. Quinta uerò, sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusq; insertionem proponit.*

K *Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab osse υ referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.*

L ἐπιγλωττὶς, *seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.*

M *Glandulæ laryngis radici, ad asperæ arteriæ latera adnexæ, in 2, 3, 4 & 5.*

N *Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exteriorúe primam cartilaginem secundæ iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterq; autem integer in quarta apparet.*

O *Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alteriusúe lateris interior, secundā cartilaginem primæ connectentium. in quinta solus sinister exprimitur.*

P *Musculus ab infima secundæ cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiæ cartilagini insertus. Sexta dextrū & sinistrū ostendit, septima dextrū, & quodāmodo sinistrū.*

Q *Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.*

R *Musculus à latere secundæ cartilaginis, in tertiā cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.*

S *Sinus ſecundæ cartilaginis, in octaua & nona notatur, cui inferior primæ cartilaginis proceſ-*
T. *us, T in octaua & nona inſignitus connaſcitur.*
V *Muſculus in baſi tertiæ cartilaginis ſitum obtinens. Sexta utriuſqꝫ lateris muſculum repræſentat, Septima dextrum, & ſiniſtri portiunculam, Octaua etiam dextrum.*
X *In nona figura ſinus indicatur, cui muſculus inſidet, tertiæ cartilaginis baſim in altero latere occupans, ac V charactere iam expreſſus.*
a *Muſculus ex tota primæ cartilaginis lõgitudine enatus, ac tertiæ inſertus, aut muſculus primæ*
b. *cartilagini tertiã copulans. Decima dextrũ a inſignitũ, & ſiniſtrũ b inſignitũ indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uerò octaua & nona, integrum dextri lateris muſculũ a notatum exprimunt, & elatiorem ſiniſtri ſedem, quam ob hoc quoqꝫ b litera in illis figuris notaui.*
c *Lingulæ ſeu rimæ, in medio laryngis obuiæ ſuperior ſedes, in decima figura conſpicitur.*
d *Inferior facies lingulæ, quam in decimatertia magis, quàm duodecima apertam expreſſimus.*
e, e *Duo ſinus, utrinqꝫ unus, qui clauſa lingula ſeu rima, in humiliori ipſius ſede ad latera euadũt conſpicui, in duodecima & decimatertia.*
f *Callus in medio rimæ apparens, ubi ipſa potiſſimùm conniuet in decimatertia.*
g *Ne fortaſſe aliquid obſcuritatis cartilagines literis nõ inſignitæ adferãt, illas quoqꝫ adnotabimus. g itaqꝫ prima eſt cartilago, in anteriori parte ſe offerẽs, in 1 figura, dein in 2,4,5,12,13.*
h *Prima cartilago, in tertia figura & 6,7,8,9, poſteriori facie ſe offerens.*
i *Secunda cartilago anteriori facie conſpicua, in prima, 2,4,5,7,8,9,10,12,13.*
k *Secunda cartilago poſteriori facie ſpectatur, in ſexta, 7,8,9,11,12,13.*
l *Tertia cartilago occurrit in ſecunda, 3,6,7,8,9,10,11.*

TRES laryngis [a] cartilagines Libro ſuperiori deſcripſi, tertiam cartilaginẽ, etiam ſi [b] duplex ſit, ne aliorum diſſectionis Profeſſorum placita prorſus interturbarentur, unius loco enumerans. Præterea his cartilaginibus [c] corpus ſimiliter cartilaginoſum, ſed adipoſæ membraneæqꝫ ſubſtantiæ etiam compos, incumbere retuli, quod ἐπιγλωττὶς nuncupatur. [d] γλωττίδα uerò, corpus quoddam, aut potius laryngis ſedem, in medio ipſius locatam eſſe recenſui, rimulæ ſeu fiſſuræ lingularum, quibus tibiæ inflantur, perquam ſimilem. Nunc autem harum cartilaginũ muſculos perſequar, in Quarto libro ipſorum [e] neruos priuatim enarraturus. Quando itaqꝫ ex pluribus cartilaginibus larynx, ut aptè claudere-tur, aperireturqꝫ, conſtructa eſt, & quia ſpiritus, retentionis uocisqꝫ occaſione, motu uoluntario, & ex noſtro pendente impetu moueri eam oportet, meritò muſculos cartilaginum motores Natura ipſi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprij ſunt, quidam alijs quoque partibus communes. [f] Proprios humana larynx duodecim nanciſcitur, atqꝫ horum quatuor primam cartilaginẽ, quam ſcutiformem uocamus, ſecundæ, quæ innominata eſt, iungunt, quatuor ſecundam tertiæ cõnectunt, duo tertiam primæ copulant, & duo in baſi tertiæ cartilaginis, quâ ſecundæ coarticulatur, ſedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen ſex tantũ explicauit, qui ſoli ſcutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego præter eos ſex, alios duos obſeruaui, non quidem ſcutiformi cartilagini nexos, ſed ipſi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi neutiquàm ueniunt. Cuiuſmodi uerò ipſi ſint, unà cum reliquis iam ordine proſequar, ſumpto ſermonis initio à proprijs, qui omnes, ut lingulã laryngis aperiãt, claudant'ue, à rerum Opifice ſunt procreati. Quatuor itaqꝫ primam ſecundę iungentiũ, ad inferiora laryngis utrinqꝫ [g] duo habẽtur, in priori parte ipſius uerſus latera locati. atqꝫ hi breues ſunt, ſed lati, tenues ac carnoſi, unus alteri incumbit, ac utriqꝫ ſe inuicẽ fibris ad x literæ ſimilitudinẽ interſecãt. Exterior nanqꝫ, ab inferiori primæ cartilaginis ſede fibrarũ originẽ ducit, quæ deorſum obliquè in priora procedentes, ſecundæ cartilaginis parti, priora laryngis ſpectanti inſerũtur. Interior huic ſubiectus, ac in ortu fibrarũqꝫ ductu exteriori omni ex parte ſimilis, à ſecundæ cartilaginis ſede, quæ primæ ſubijcitur, originẽ ducit, primæ cartilaginis humiliori ſedi implãtatus. huius fibræ ex poſtica parte, obliquè in anticam aſcendunt. Quatuor iſti muſculi, utrinqꝫ nimirum duo, [h] intercoſtalibus muſculis apprimè reſpondẽtes, primã ſecundamqꝫ cartilaginẽ inuicem adducũt, laryngis rimulam clauſuri. Ad hunc ſanè modum quatuor illos muſculos interdũ, neqꝫ id infrequenter locatos in ſcholis oſtendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum [i] anterioris nobis enarrati muſculi ſeruantem, ſed interim paulò craſſiorem.

Duodecim proprios eſſe laryngis muſculos.

Cõmunes ſex. Lib. de Vſu par.

Duo laryngis operculi.

Propriorum 1,2,3,4.

a Spectandæ ſunt fig. cap. 38 li. 1.
b 9, 10, 11 fi. ca. 38 li. 1 R, S.
c tota 12, 13 fi. ca. 38 li. 1.
d conſpicitur in 11, 12, 13 fi.
e 2 fi. cap. 2 li. 4 m n, π, g.
f Paulo poſt ſinguli ſeorſim adnotabuntur.
g 1, 4 fig. unus N. alter 5 fi. O.
h 6 tab. V, X. ſed potius confer 8 tabulæ D cum E.
i 3 fi. N.

Rurſus

Rurſus autem, quum alterum duntaxat
adeſſe obſeruaui, nō ſemel ac præcipuè
in uiris, duos graciles, ſed carneos ani-
maduerti muſculos, qui ex media longi
k 8 fi.ca.38 li.1 M. tudine[k] ſpinæ ſecundæ cartilaginis ena
l 3,4,5 fig. ca.38 li.1 C, D. ti, ac tandem deorſum obliquè ducti, in
[l] proceſſus inferiores primæ cartilaginis

Præſens figura, ſextæ huius Capitis frōti præpoſitæ omni ex parte reſpondet, niſi quòd hæc priuatim muſculos ſpectandos exhibet, quos à ſecundæ cartilaginis ſpina, ad inferiores primæ cartilaginis proceſſus aliquādo deductos uidi. A itaq; & A prima laryngis notatur cartilago, B uerò ſpina ſecundæ cartilaginis. C autem & D duo muſculi à ſecundæ cartilaginis ſpina principium ſumentes, ac in primam cartilaginem inſerti.

inſertionem moliebātur. atq; hi manifeſtò primam quoq; cartilaginem ſecundæ propinquiùs
accommodabant, rimulā illam, ſeu lingulā hac functione arctantes. Ex quatuor uerò muſculis *Propriorum 5,6,7,8.*
m 6,7 fi.P. ſecundæ tertiā committētibus, duo quoq; utrinq; habētur, ac[m] unus quidē exactè in tota poſte
riori ſecūdæ cartilaginis ſede, ſecundū ipſius longitudinē, qua ſtomachū ſpectat, locat̄, qui car
n 6,7 fi.ca. 38 li.1 L. neo principio ab infima ſecūdæ cartilaginis[n] parte enatus, ac deinde rectà ſurſum procedēs, tan
o P,Q 6,7 fi.ca.38 li.1 committuntur V & X figuræ 10 et 11 eiuſdem ca. tiſper lateſcit, donec tertiæ cartilaginis radici,[o] qua ſecūdæ coarticulat̄, neruoſa utcunq; implan
tatione inſeratur. Huic muſculo per ſecundæ cartilaginis longitudinē, quà fertur,[p] ſinus excul
pitur tantus quidē, ut muſculo utriuſq; lateris ablato, ſecunda cartilago in acutam[q] lineā, & ue
luti dorſi uertebrarū ſpinam, inibi deſinere uideatur.[r] Alter muſculus nunc dicto cōtiguus, &
omnino carneus, à ſecundæ cartilaginis ſede enaſcitur, quæ primę cartilaginis internā regionē
reſpicit, primæq; cartilaginis inferiorē proceſſum[s] admittit. Ex hac itaq; ſede præſens muſculus,
p 8,9 fi.Q. & 8 fi.cap. 38 li.1 N aut O. carnoſum latumq; principiū ducens, ac ſurſum obliquè protenſus, tertiæ cartilagini inſeritur,
totā ſui lateris tertiæ cartilaginis radicis ſedem occupās, à priori muſculo nō amplexā. Hi qua-
tuor tertiā cartilaginem utrinq; ad exteriora laryngis retrorſum euertunt, lingulā, aut ipſam, ſi
q 8 fi.ca.38 lib.1 M. uoles, laryngem aperientes. Atq; duo quidē primi poſteriorē cartilaginis ſecundæ ſedem occu
r 7,8 fi. R. pantes, recto motu id præſtāt, reliqui autē, ut obliquo ſitu præditi ſunt, ita quoq; tertiā cartilagi
ſ 8,9 fig. T ad Q. nem in poſteriora obliquè reuellunt. Nonus & decimus, qui tertiā primæ copulāt, etiā utrinq; *Propriorum 9 & 10.*
ſunt[t] ſinguli lati, &, ut cæteri laryngis, carnei. enaſcuntur autē inuicē continui ex[u] media primæ
t 8,9,10 fi. unus a. alter b. cartilaginis ſede, ſecundū totā ipſius internæ ſedis lōgitudinē. Dexter (idē de ſiniſtro ſubaudi)
uelut triplex ſui principiū oſtendit, propter quaſdā ipſius inſcriptiones, adeò illi impreſſas, ut
u 4 fi.ca.38 li.1 G,H. harū occaſione triplex muſculus eſſe uideat̄. hic à principio obliquè ſurſum aſcēdit, & dextræ
tertiæ cartilaginis partis anteriori ſedi implātatur. Duobus his tertia cartilago primæ adducit̄,
x 9 10 fig. ca.38 li.1 Y, Y. illorumq; beneficio duæ tertiæ cartilaginis[x] partes, contractis nimirū muſculis cōniuent, ipſaq;
lingula horum potiſſimùm auxilio cōprimitur. Hi ſanè muſculi omnium totius corporis cum
y 4 ta.r. [y] temporalibus, pro ipſorū mole, ualidiſſimo fungūtur munere, quū tot muſculis expirationem
molientibus, in ſpiritus retentione opponātur, quanq̄ & huc quoq; reliqui laryngem arctātes
a 6,7,8 fi. V. muſculi faciant.[a] Vndecimus ac duodecimus, in baſi tertiæ cartilaginis cōſiſtunt, ea nimirū re- *Propriorum 11 & 12.*
gione, quà[b] ſtomacho larynx cōmittitur, tertiaq; cartilago ſecundæ cartilagini coarticulatur.
b 2,3,5 fig. H. Sunt autē ab utroq; latere ſinguli, qui ex radice tertię cartilaginis, quà hæc primæ proxima eſt,
principiū ſumunt, & ſecundùm baſim tertiæ cartilaginis modicē ſurſum protenſi, ad tertiæ car
tilaginis medium (ubi duæ ipſius partes inuicē colligātur) finiunt, ſe mutuò inibi cōtingentes.
Sunt itaq; præſentes muſculi breues, & exteriùs quodāmodo pyri modo rotundi, intus uerò
omni ex parte cartilagini tertiæ cōnati, & ubi ſe inuicem contingūt, latiores craſſioresq; ſunt,
quàm ſtatim in ipſorū exortu. Ambo muſculi tertię cartilaginis baſim cōſtringentes, atq; duas
eius cartilaginis partes inuicē comprimētes lingulā claudūt, arctātq;. Et hi ſanè argumēto ſunt,
tertiam cartilaginē neceſſariò eſſe geminā, quū ſi ſimplex eſſet, ab illis muſculis cōſtringi haud
c 7,8,9,10 fi.4,b. poſſit, uti neq; à[c] duobus tertiā primæ iungentibus occludi, neq; à[d] quatuor ſecundæ tertiam
d 7 fi.P,R. nectentibus aperiri potuiſſet. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus muſculis, octo laryn- *Propriorum epilogus.*
gem arctant, quatuor ſcilicet primā ſecundæ nectentes, & duo tertiam primæ cōmittentes, ac
demum duo in baſi tertiæ cartilaginis repoſiti, quatuor uerò ipſam reſerant illi nimirū, qui ter-
tiam ſecundæ cōmittunt. Alij autem muſculi, quos cōmunes uocamus, utriuſq; etiam motus
duces ſunt, per quem ſpiritalis meatus lingulaúe amplificatur, & cōprimitur. Horū primi duo *Communium primus & 2.*
e 1,2 fi. F.5 ta.O. utrinq;[e] ſinguli, ex tota propemodū inferiori[f] hyoidis oſſis ſede principiū ducunt, ac lati & car
nei, & internis lateribus inuicē proximi, cōtiguiq; uiſuntur. Hinc deorſum protenſi, & mutuò
f 1,2 fi.A. internis lateribus abſcedētes, ſinguli in ſui lateris inferiorē primæ cartilaginis ſedem implantan
tur, tanta latitudine atq; ipſorū originū eſt latitudo. Toto autē deſcenſu, qua anteriori primæ
g Alter 1,2 fi.G.5 ta.P. cartilaginis ſedi exporrigunt̄, ipſi fibroſis tantùm nexibus in eum modū hærent, quo incūben
tes inuicē muſculi mutuò cōmittuntur. Porrò ad præſentiū muſculorū inſertiones, quæ non *Communium 3 & 4.*
h 7 fi cap. 19 li.1 J. aut o. minus, quam eorū origines carneæ exiſtunt,[g] alij duo muſculi æquè propemodū ampli primæ
cartilagini implantātur, ab interiori[h] regione oſſis pectoris in iugulo carneis, ſed nō latis prin-

 cipijs

cipijs ortum ducentes, qui sursum secundùm anteriorem asperæ arteriæ sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primæ cartilaginis sedi inseruntur.[i] Quintus ac sextus communium laryngis musculorũ, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli[k] stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uertebras ceruicis respiciente, secundùm stomachi longitudinem principium sumunt, adeò inuicem continui, ut utrorumq; musculorum idem unitumq; principium esse propemodum dixeris. Hinc ampli & carnosi, uersus priora transuersim protensi, lateribus primæ cartilaginis, secundùm ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impensè ipsi connati continuiq;. Hi quos postremò recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primæ cartilaginis latera, secundæ cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uerò ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem à posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verùm his contrariam functionem adipiscuntur musculi, à pectoris osse, primæ cartilagini inserti, illi nanque humiliores, primæ cartilaginis sedes contrahunt, easdemq; deorsum uellunt, nonnihil unà contrahentes stringentesq;[l] asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neq; plurimum dilatetur.

i 1, 2, 3, 4, 5 fi. I.
k 2, 3, 5 fig. H.
Communium functio.
l 5 ta. Q.

Duo musculi laryngis operculi.
m 2, 3, 4 fi. K.
n 2, 3, 4, 5 fi. L.

Præter hos sex, alios[m] duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radici eius[n] corporis, quod laryngis censetur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationẽ) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantùm descripserit, omnes tamen octo, primæ cartilagini committi postmodum sermoni subnexuit. Porrò his duobus id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibis potuq; depressum denuo eleuent, ipsorum nanque principijs uersus hyoides[o] os tractis, operculum illud erigi conspicitur. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruaui, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo põdere euersum eleuatumq; laryngis operculum facilè comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed &[p] illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicentur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis. Larynx rarũ aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membranea articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio[q] lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipuè cartilaginis tertiæ partibus, quæ primã cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem succingente tunica. cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subijciam, discas, optarim.

o 2, 3 fig. A.
p fi. cap. 52 B, C intestini musculi notantur, figura autem 22 li. 5 & testis.
Laryngis ligamenta.
q spectatur 11, 12, 13 figuris.

LARYNGIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

FABRICAM laryngis huncin modum in boue primùm, aut in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagines operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuò adesse oportet) uicem gerant, deinde dissectis hyoidi ossi proprijs[a] musculis, statim tibi occurrent[b] duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculos à cartilagine radendo, ad ipsorum usq; insertionem sequeris. Cæterùm pari ratione à pectoris osse ad primam cartilaginem[c] ductos, primùm ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usq; cartilaginem, cui inserũtur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligẽter intuitus fueris, sectionem per palati tunicam, faucíumq; intima duces, ac laryngem cum stomacho è faucibus eximes, ad eum prorsus modũ, quo lanij boum laryngas execare consueuerunt. Liberatã postmodũ laryngẽ cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abiecta lingua, uniuersam laryngẽ Sodali, ac tecũ Anatomes studioso tenendã porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulò fuit, præstãtis ingenij Iuuenis, ANTONIVS SVCCHA, nostræ communis Bruxellæ, adeoq; totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematum cognitionem, magna & rara spes. Hac itaq; ratione accommodata larynge, mox[d] musculos ex stomachi

Administratio primi & 2 communium.
a 4 ta. S, T. R, Q, V, V.
b 5 ta. O.
Communium tertij & 4.
c 5 ta. P.
Communium 5 & 6.
d 2, 3, 5 fig. ca. 21 I.

stomachi posteriori parte ad primæ cartilaginis latera productos inspicito. quod ut fiat promptius, ipsos longa sectione, ubi capita sese contingunt, diuidito, & hamulo, aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum à stomacho ad primæ usque cartilaginis latera accuratè separato. Licebit modò sex horum musculorum, laryngi cõmunium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico à prima cartilagine liberabis, atque ad [e] duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem conferes. Linguæ [f] tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & stomachi interiori ipsiusque demum operculi cõmunis est, ad operculi radicem orbiculari linea incides, ac hamo exceptam cutis modo excoriabis. Mox enim illorum musculorũ fines in promptu erunt, quos posteaquam ad hyoides os, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente separando deduxeris, ab osse ipsos dissecabis. Vt autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito deprimes, ipsorumque capitibus uersus hyoides os attractis, operculum euerti, atque antrorsum tendi eleuarique conspicies. Modò & hos quoque musculos & stomachum, ipsumque si libuerit, operculum à larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagines, cum duodecim ipsi proprijs musculis solæ relinquantur. Quum tamen reliquam asperæ arteriæ partem à secunda cartilagine abscecas, inspicito [g] glandulas hominis laryngi appositas, & ut in Sexto libro exequar, utcunque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorsus reperies substantiã, ad secundæ cartilaginis latera repositam, & musculo cuipiam similem, qui septimus & octauus cõmunium laryngis musculorum in boue censeri possit, quum interim homo eius substãtiæ, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesque obtineat glandulas. Cæterùm nunc tempus est, ut ad amussim [h] lingulæ seu rimæ formam intuearis. cernes enim laryngem superiori parte & inferiori amplam esse, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, substantia conformatã. Vt uerò hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasque, priusquàm musculorum sectionem auspiceris, dextræ manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendes, indice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inserto. sinistræ autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistræ manus digitis, secundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextræque manus indice, tertiam cartilaginem extrorsum euertes. Liquidissimè enim hac ratione inspicies, quî lingula aperiatur. Si uerò sinistra manu secundã primæ adduxeris, & dextræ manus pollice ac indice, tertiam cartilaginem uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes conniuere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum organum, qui hodie sese Galenicos profitentur, contendant, & idem corpus, γλωττίδα uel lingulam, & ἐπιγλωττίδα, seu laryngis nobis uocatum operculum esse opinentur, ignorãtes profectò lingulam in medio esse laryngis, ac tibiarum linguis, quibus illæ inflantur, quàm simillimam existere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utcunque uisum fuerit, & clauseris, & aperueris, proprios laryngis musculos dissecabis, à [i] quatuor primæ cartilagini secundam nectentibus auspicatus. Leui itaque ac transuersa sectione, exteriorem musculum à scutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorem simul conuulneres, hoc ablato, interiorẽ similiter à secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum intersectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duo'ue sint, rimaberis, sed etiam, dum stomachum à larynge liberas, diligenter expendes, num [k] eos, quos interdum obseruari dicebam, musculos reperturus sis, qui à secundæ cartilaginis spina, in primæ cartilaginis humiliores processus inserũtur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primæ iungentibus à larynge resectis, in altero laryngis latere [l] processum inferiorem primæ cartilaginis, à secunda liberabis, ac primam hac ratione à secunda antrorsum reflectes, [m] duos inspecturus musculos, tertiam primæ colligantes. Vbi hos utcunque examinaueris, integrum erit exiguo, sed acutiori cultello primam cartilaginem, à reliquis duabus adimere, aut si uoles, ad duos musculos illi tertiam nectentes appensam seruare, ac postmodum te ad [n] quatuor tertiam secundæ nectentes conferre. quos licebit à suis principijs, quæ ex secunda cartilagine sumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inseruntur, deducere. Postremò [o] qui in tertiæ cartilaginis sunt basi, auferes similiter quoque eorum principia primùm liberans, ac ad finem usque, quo se mutuò contingunt, deradens, huiusmodi enim administratione perpetuò integrum erit, musculorum functionem discere, dum scilicet ipsorum principia ad locum, unde originem sumunt, attrahuntur. Ablatis musculis cartilagines inuicem separabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingulæ substantiã perspectissimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

Marginalia (left): e 2,3,4 fi. ca.21.K. — f 1 fi.ca.19 C. — g 2,3,4,5 fi.ca.21 M. — h Quemadmodum cernere est in 11,12,13 fig. ca.21. — i 21 ca. fi.4 N, deinde 5 fi. O. — k fig. capiti 21 insertæ C,D. — l ut T ab S fi.8,9 cap. 21. — m 7,8,9,11 figu. cap. 21 a,b. — n 7 fi. cap. 21 P,R. — o 7,8 fi. ca. 21 V.

Marginalia (right): Duorũ laryngis operculi. — Laryngis rimula seu lingula quo modo spectanda. — Administratio propriorũ 1,2,3 & 4. — Propriorum 9 & 10. — Propriorum 5,6,7 & 8. — Propriorum 11 & 12.

DE MVSCVLIS BRACHIVM MOuentibus. Caput XXIII.

Alius uiciniæ quàm sectionis ordo.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capitis & dorsi, & scapulæ motuum duces oportuisse describi indicabit, si demum partes iam dissectis uiciniores prosequi institutũ esset. Verùm quum integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes administrari nequeant, multoq; minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dorsi administrare datũ sit, operæpretium me facturum duxi, si brachij & dein scapulæ motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggrediar. Quanquam si secus cuipiã uisum fuerit, Capita facilè ita transponetur, ceu ego, in horum Librorum epitome sectionem non moratus, sed uicinitatem potiùs secutus, præstiti adeò, ut cuiuis integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout sibi musculorũ tradendorum seriem proponet. Brachium itaq; antrorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sursum ad ceruicẽ caputq;, & deorsum ad thoracis latera mouetur: & præter hos motus quodammodo in gyrum quoque agitur, aut ita circunuertitur, ac si baculum aliquem, in utrasque manus non flexas, sed secundùm longitudinem tantùm mutuò appositas acciperes, ac deinde alternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodũ enim baculum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrorsum prominentẽ, illo modo mouere possis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propendens seruaueris, semper circumuerti poterit adeò, ut brachium triplici motuũ genere agatur.

Brachij motus quot.

Primus brachium mouentium.

Brachium itaque pectori[a] unicus adducit musculus, originem sumens[b] ex media pectoris ossis latitudine, & ipsi insertis cartilaginibus, deinde quoque priuatim[c] ex septimæ & octauæ costæ cartilaginibus, &[d] ex media clauiculæ sede, qua hæc pectoris os spectat. Principij pars à clauicula procedens, omnino carnosa apparet, quæ uerò ex pectoris ossis secundùm dextrum sinistrumq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, neruosior membranosiorq;, & minùs crassa uisitur. Attamen, quæ ex ossis pectoris latere, ipsiq; inarticulatis cartilaginibus pronascitur, penitus iam carnosa existit. quæ uerò priuatim ex septimæ octauæq; costarum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranea, & tenuis aliquousque conspicitur. Musculus ex his principijs prodiens, & paulatim crassior carnosiorq; redditus, sensim arctatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & nerueo, admodumq; robusto, sed breui[e] tendine, humero secundùm ipsius longitudinem implantetur. Fit uerò tendinis huius insertio,[f] subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, nonnihil interim in priora uergens.[g] Huius musculi fibræ inuicem uariant, & paulò ante tendinis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundùm totam tendinis amplitudinem, ad X literæ similitudinem sese decussatim intersecant. Quæ enim ex clauicula, & media pectoris ossis longitudine clauiculæ proxima enascuntur, ex superioribus deorsum obliquè in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundùm totam ipsius amplitudinem efficiunt, carnosæq; toto ductu, præterquam in musculi in humerum insertione, permanent. Sed quæ ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimæ & octauæ costarũ cartilaginibus priuatim originem mutuantur, obliquè sursum protensæ, inferiorem tendinis partem, secundùm ipsius latitudinem constituunt, & citiùs carnem ipsarũ, qua implentur, suffulciunturq;, quàm superiores amittunt. Superiùs enim ad insertionem usque, musculus carneam naturam reseruat, inferiùs autem multò ante insertionem, liuidus nerueusq; conspicitur, quod superiores fibræ procul dubio, propter breuiorem ductum adeptæ sunt. Id nanq; omnibus commune esse diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motus ipsorum ratione feruntur. Cæterum superiora inferioraq; in tendine uoco, non quæ humeri caput propinquiùs accedunt, aut remotiùs ab illo reclinãt, sed ad tendinis, quæ secundũ latitudinem perficitur, insertionem, has positionis differentias in præsenti refero non secus, ac si hanc chartam, subdita altiorem superiorem'ue dicerem. Est itaq; musculus hic quodammodo quinquilatris, sed inæqualibus costis cõstitutus.[h] Vna nanque, secundùm mediam clauiculæ longitudinem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinẽ procedit, tertia secundùm insertionis longitudinẽ fertur, quarta à media clauiculæ sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquiorem proficiscitur. quinta uerò à remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis mucronatam cartilaginẽ protenditur. Atq; hæc costa, illa demum est, quæ anteriorẽ cauitatis axillæ sedem efformat, posteriorem uerò ille constituit[i] musculus, quem brachiũ deorsum dorso admouere audies. Cæterùm ut brachiũ pectori adducens musculus, differentes fibras, ac latum

a 2, 3, 4 ta. Δ. 1 ta. L.
b 3 tab. à K ad R.
c 3 ta. ab R uersus S.
d 3 tab. à K ad L.
e 3 ta. Q. 4 tab. Q, T in brachio.
f iuxta f, e fig. 1 cap. 23 lib. 1.
g Hîc confe res 3 tabulæ musculum Δ cum musculo Δ 4 tabulæ.
h prima costa 3, 4 tab. K, L. secunda à K ad R tertia 4 ta. Q, T. quar. ab L ad Q. quin. ab R. ad T.
i 3 ta. V. 10 ta. Θ.

tum

tum & amplum, uariumque principium sortitur, sic quoque alijs atque alijs pectoris regionibus brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibræ, à clauicula, & superiori pectoris ossis sede eductæ contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium adducitur, sin inferiores fibræ tendantur, præsens musculus humilioris brachij ad pectus adductionis opifex fit, siquidem ad[k] mucronatam cartilaginem, & spurias costas, quæ ueris uicinio res sunt, brachium allicietur. At si utræque laborauerint fibræ, in neutram partem brachium inclinans pectori adigent. Quia igitur hic musculus amplum, atque ex uarijs natum ossibus principium obtinet, & fibras sese intersecantes, cõtrariaque serie ductas, & ad hæc motus etiam differentes adipiscitur, nihil obstiterit fortassis, ipsum geminum pronunciare, ac duorum musculorum loco cum aliquot etiam dissectionis Proceribus enumerare, quanquam unius duntaxat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verùm quum inferior musculi pars, quæ humiliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor, & secundùm profundum tenuior superiori euasit, quæ sursum magis membrum agit, & cui uehementior ualidiorque functio concredita est. Præter hunc musculum (pace interim Galeni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij musculos primùm enumerat, quemque iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spurias costas brachium adigere scribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere posset, quum hunc obliquè sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulum humeri prorepere Galenus recenseat, & illum in membraneam desinentem exilitatem, articulo inseri affirmet, propter humeri ossis[l] sinum,[m] exterius caput musculi flectentium cubitum anterioris amplexantem. Nec quispiam me illum oscitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et quomodo, quæso, musculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum superficiei incumbens, etiam si uel fibræ cuiusdam crassitiem duntaxat æquaret, à quopiam in homine ignorari posset? si demum[n] inter illum, quem modò recensui, musculum, & illum, quem brachium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi pars, cuti subiecta adimeretur, illa pars necessariò (utcunque quis uel ultro illum resecare proposuisset) semper sese offerret, quæ inter duos illos musculos sese insinuans, articulo proxima esset. At quorsum attinet, mihi hîc oscitantiæ excusationem prætexere, quum uerbulo Galenum simiarum, me autem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus, cum cæteris innumeris attestetur? homines enim hoc priuantur, uerùm in simijs & potissimùm caudatis (quorum mihi maior copia, quàm non caudatarũ accidit) ad hunc modum obseruatur. Cute detracta,[o] is quem nos in homine primùm occurrere diximus, pari modo in simijs cõspicitur, nullo prorsus alio tectus musculo. Verùm sub huius humillima[p] costa seu latere, super obliqui abdominis musculi (quem descendentẽ uulgò dicimus) principium, gracile membraneumque musculi initium reperitur, longè sub papillæ regione consistens. Initiũ hoc carnosum euadens, sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum obliquè ad articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans. Neque huius musculi insertio, ut neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato, in conspectum ueniunt, atque id non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, etiam si hominum duntaxat medicinam nonnulli sese profiteri iactitent, uenit obseruandum. Nisi enim hunc Galeni musculum, suo progressu ita occultatum, & tantùm membraneo principio modicè admodum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Administrandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum Galenus passim illum in aliorum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub cute exporrectum minùs rectè tradiderit. Quamuis interim sedulò studiosos horter, ut meæ sententiæ non ita promptè, propter Galeni obseruantiam, asscribentes intueantur, num & homo quoque cum simijs illum musculum communem sibi uendicet, & rursus num caudatis simijs in aliorum superficie (ut Galenus testatur) extet. Præter hunc, Galenus alium describit[q] musculum, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem esse existimat. Iste profectò in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori uersus elatiora admouet, imò scapulæ gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est, quod & ipsius origo, & ductus, illiusque tendinis insertio, luce clariùs, & præcipuè in homine demonstrant.[r] Principium enim sumit sub[s] musculo, quem ego brachium pectori accommodare retuli, & ille huic omnino substernitur.[t] Enascitur autem carnoso principio à secunda, tertia, quarta & quinta, nonnunquam (sed perquàm raro) & sexta, superioribus thoracis costis, non quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pectoris

k 1 fi. ca. 19 lib. 1 k.

Musculus brachium pectori adducẽs, quo simia abundat.

Li. 5 de Administrandis sectionibus, & 13 de Partium usu.

l 1 fi. ca. 23 li. 1 H, I.

m 6 tab. m musculi ⊙.

n 3 ta. inter Δ & P, in linea ab L ad Q.

o 3 ta. Δ.

p Inter R. & S tabulæ 5.

Musculũ qui scapulam antrorsum agit, à Galeno malè pro brachij motore haberi.

q 5 ta. r. 4 ta. k.

r 5 tab. ab i ad k.

s 3 ta. Δ.

t Hæc petes ex 4 tab. I, dein chara. 2, 3, 4 & l.

Li. 5 de Admi. sect.

ctoris osse, sed antea quàm costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam desinere incipiunt, nec prorsus recto tramite, recta'ue linea enascitur, sed quasi digitis quibusdam, ex costarum ossibus longiùs exortis procedit. Hinc ad exteriora porrectus angustior, sed crassior efficitur, quousque ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumq́ [u] tendinem, carne mixtum finiat, quo [x] processus anchoræ imaginem referentis interno lateri implantatur, illic neruosior euadens, ubi is processus ex suo appendice [y] neruosiorem interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recensebimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sanè, sed admodum adhuc obscurè, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modicè extuberat, deinde nullam scapulæ regionem uacare, præter hunc processum reperias, cui tendo ille commodè implantari possit. Ad hæc, si musculi huius naturam ad amussim perpenderis, procul dubio cùm alterius alicuius usus gratia, tum etiam præcipuè huius musculi insertionis occasione, illum scapulæ processum à Natura productum astrues, quandoquidem processus is, musculo illi non mediocriter aptam insertionis sedem exporrigat. Huius musculi fibræ sese non decussatim intersecant, quemadmodum [z] musculi, qui nobis brachium adducere dictus est. Quum itaq; hoc situ ac figura musculus iste à Natura creatus sit, quî obsecro, ad altiora, quàm primi musculi [a] superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principium, longè à prioris musculi superiori principio superatur, quum hoc à clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum obliquè feratur, illud uerò ex secunda costa & tertia, primùm, ut uel elatissimè procedat, longeq́; inferiùs habeatur, ac minus obliquum ductum (qui etiam ad [b] superiora ferè pertinet) moliatur. Quamobrem si hæc omnia haud segniter perpenderis, & Galeno concesseris musculi [c] insertionẽ, quæ è regione humeri capitis perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere necessariò fateberis eam, quam musculus iste molitur brachij adductionem, neque humiliorem, neque altiorem fieri ea, quam à primo musculo effici dudum dixi. Quum itaque solius scapulæ gratia, non autem brachij, musculum hunc procreatum in hominibus certissimè noui, ipsius denuò in scapulam mouentiũ musculorum enarratione sermo instituetur, ac proinde etiam in præsentia reliquos brachij motores aggrediar. Vnum igitur [d] musculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem esse censeo, & [e] qui brachium ad superiora attollit, pariter quoque unum statuo. Est porrò hic musculus carnosus, uaria quoque, sed continua principia sortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. [f] ex media enim clauiculæ parte, secundùm ipsius longitudinem, quæ scapulam spectat, principium ducit, musculo brachium pectori adducenti [g] contiguus. Deinde ex summo humero, [h] ubi is clauiculæ committitur, [i] & tota quoque scapulæ spina musculus hic [k] exoritur. Ex tota hac clauiculæ, summi humeri, & scapulæ spinæ regione, principium nerueum continua linea enascitur, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq́; admodum & extuberans efficitur. Mox à principio musculus carnosus permanens, [l] in angustum sensim, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne neruosaq́; substantia mixto, robustoq́;, ad humeri ossis latitudinem, non modicè sub ipsius ceruice [m] inseratur. Ipsius insertio, quæ intus, quàm extra neruosior est, non ad amussim secundùm transuersum perficitur, sed modicè obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihiloq́; minus quàm decliuis recta'ue (etsi Galenus secus attestetur) est, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum [n] musculo brachium pectori adducente, quam secundùm rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem præ se fert, ac proinde à Δ similitudine, illum Græci δελτοειδῆ appellarunt. Quemadmodum etiã ob id, quòd humeri ad scapulam articulo, quem ὦμον Græci uocarunt, insternitur, illumq́; quodãmodo cõtegit, ἐπωμίδα eundem musculum nominarũt, ego autem toto sermonis cõtextu, musculum appellabo brachium attollentẽ. Cæterùm costæ, musculum hunc describentes ita se se habent. [o] Prima à media clauiculæ longitudinis sede, ad summum humerum cõtendit, & hinc per scapulæ spinam, ad eiusdem usq; basim. Secunda, à clauicula obliquè, deorsum ad insertionis internũ latus ducitur, aut ea est, quæ hunc musculũ, & brachium pectori reducentem musculum intercedit ea regione, qua inuicem ambo committuntur. Tertia uerò costa, à scapulæ basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externũ latus insertionis obliquè, deorsum in priora contendit. Cæterùm ueteres Græci, qui suos pueros corporis fabricã sedulò edocebant, omniaq́;, ut uerisimile est, ad quasdam species puerorum gratia referebant, hac triangulari figura non contenti, uidentur & exortum præsentis musculi cuidã trianguli uertici assimilasse, quem musculus nõ antea ostendit, quàm suo principio undiq; liberatus, in planum ponatur.

Secũdus brachium mouentium. (left margin, beside "Vnum igitur musculum")

Li. 5 de Administ. sect. (left margin, beside "nus quàm decliuis")

Annotat trianguli, de quo hic agitur uerticem. (left margin, beside "pectori reducentem")

u 5 ta. l iuxta b.
x 5 tab. b. aut 1 fi. cap. 21 lib. 1 E, f, F.
y 6 ta. n musculi ⊖.
z 3, 4 ta. Δ.
a 3, 4 ta. K, L.
b 5 tab. ab i ad l. quem ductũ conferes cũ K, L ad Q 3 tabulæ.
c 5 ta. L.
d 3 ta. Δ.
e 4 ta. Ξ. 10 ta. Δ. dein 1 ta. K. 2 tab. M. 3 ta. P. 5 ta. γ. 9 ta. L. 11 ta. M, P. et præcipue figura eius ta. indici inserta.
f 4 ta. ab e ultra f.
g 3 ta. linea ab L ad Q.
h ultimariũ fi. li. 1 Q ad γ.
i 2 fi. ca. 21 li. 1 à K per I ad G.
k 10 tab. ab N per M ad O.
l figuræ indici 11 tab. insertæ A, B, C concurrunt ad D.
m 11 ta. dependet P.
n 4 tab. Δ ad Q, T.
o figuræ indici 11 tabulæ insertæ A per B ad C primam notat. 2 ab A ad D. 3 à C ad D. Aut consule 4, 10, 11 tabulas, ne hic in notando nimius sim.

ponitur. Quum enim ita extenditur, principij pars, quæ brachium pectori adducenti musculo proxima est, & deinde quæ ad basim scapulæ habetur, ambo magis prominent, & attolluntur ea parte principij, quæ à summo humero pendet, quasi ualdè obtusum trianguli uerticem hæc pars exprimeret. Hunc autem triangulum efformabis, dum alicui longæ costæ duas alias breuissimas adijcies, duæ enim hæ obtusum angulū efformabunt, cui præsentis musculi exortus effigies à Veteribus comparabatur. Huius fibræ inuicem non aliter uariant, quàm quòd anteriores, quę clauiculę debentur, deorsum obliquè in posteriora ferantur, posteriores uerò, quæ à scapulæ spina pendent, obliquè in priora descendant. Quæ autem à summo humero, & ipsius cum clauiculæ articulo pronascuntur, rectà deorsum procurrunt, nullo tamen interim pacto musculi brachium ad pectus ducentis fibrarū ritu, se inuicem decussatim intersecāt, nihilominus tamen ob inscriptiones nonnullas obliquè ductas, fibræ implicari parumper cōspiciuntur. Si itaque musculi pars, quę à clauicula principium ducit, tensa fuerit, brachium sursum ad anteriora colli, & faciem attolletur. Si uerò fibræ à summo humero, & clauiculæ sede ipsi commissa, originem mutuantes contrahantur, brachium rectà, & in neutram partem uergens assurget. At si posterior musculi pars, ex scapulæ spina prodiens in se colligatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq́ occiput, brachium agetur. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quæ diximus, ossium non exoriuntur, sed duntaxat instar crassioris lineæ, undecunque à prominentiori illarum sede adeò, ut parua omnino initij crassities occurrat. Neque id prorsus negligendum est, quum præter hunc musculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium hoc donatum musculo, alio egeat, qui codē cum illo fungatur munere. Quanquam non ignorem, Galenum hîc alios quosdam describere, at id tam uerè, ut sibi in Decimotertio de Partium usu, & Quinto de Administrandis sectionibus minimè constet, cuius loca si omnia prosequerer, in nimiam prolixitatem præsens Caput excresceret. Quapropter unumquenque dissectionis, & Galenicæ doctrinæ (quam omnes amplecti debemus) studiosum sedulò hortor, ut hæc nostra cum Galeni lectione, diligēti interim inspectione, & sectione, quam suo loco statim prosequar, adhibita, conferre haudquaquā dedignetur, hocq́ adhuc addi sinat, cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachiū attollentis, cum hominum musculo. nam & in illis animalibus hunc musculum, uel Galeni gratia, non ignauiter aggressus sum. Canes autem, equi, boues in hoc articulo, non solùm in ossibus, sed maximè in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. [p] Musculus brachium rectà ad dorsum agens, cōtrario munere illius [q] musculi fungitur, qui omnibus suis contractis fibris, brachium pectori admouet, seu in anteriora agit, hic quoque carnosus similiter & crassus est, & inter cæteros huius articuli musculos utcunque teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulæ basis [r] angulo, à basi quidem modicam principij partē assumens, sed insignem ab inferiori scapulæ costa, ex media enim costæ illius longitudine, basi scapulæ propinqua, & ab externa gibbâue humilioris basis eius anguli sede, continua carnosaq́ origine enascitur. Ad medium igitur longitudinis, inferioris costæ musculus hic, à scapulæ osse abscedit, & modicè sursum in priora tensus, humerum seu brachij os accedēs, in ualidum breuemq́, sed latum cessat tendinem, illi ferè forma respondētem, [s] quem musculus brachium pectori adducens, humero inserit. Neq́ solum forma (quam ad latitudinem & crassitiē ac insertionem, secundùm humeri longitudinem refero) præsentis musculi tendo, illius tendini respondet, qui ad pectus mouet, uerùm in eandem ferè regionem, illi duo musculi implantantur, in eorum medio interuallū demittentes, cui [t] tendo [u] musculi inseratur, quem deorsum uersus dorsum, ad ilia brachium mouere paulò post subijciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulæ costa pronati, paulò uiciniùs humeri capiti implantetur, quàm illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Neque hîc rursus me fugit, præsentē musculum inter brachium circumuertentes, à Galeno perperam recenseri, atq́ ab illo [x] musculum triangularem, & scapulæ gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium classem ponendum, ab ipso autorem ductus brachij ad dorsum poni. Verùm studio, quum mihi res secus habere uideatur, ab ipsius dogmate recedo, uti profectò & tu quoq́ es facturus, ubi affectu exuto, & iam admonitus sectionem aggredieris, aut debitè administrantibus astabis. Nollem enim mihi hîc fidem ex Libro dari, quum certa semper lege orem, ne qua fides Libris in ijs partibus habeatur, quæ nondum per sectionem uisæ sint. Brachium deorsum trahitur, à [y] magno quodam, latóque admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebræ spina, ad ossis sacri usque medium habentur, [a] principium sumit, non quidem id pluriū brachij motuum opificum modo crassum, sed omnino instar amplæ membranæ tenue continuumq́, ac recta linea à dictarum modò spinarum apicibus pronatum.

Tertius brachium mouentium.

Quartus brachium mouentium.

Li. 13 de Partium usu, Li. 5 de Administrandis dissectionibus.

p 13 tab. S. 7 ta. M. 8 K 9 N. 10 R. 11 L. 12 R.

q 3, 4 ta. Δ.

r 1, 2, 3 fig. ca 12 li. 1 Y. sedes autē, unde musculus prodit 1 fi. p, & 2 fi. T.

s 4 tab Q, T musculi Δ.

t 7 ta. O.

u 10 ta. Θ.

x 11 ta. Γ.

y 2 ta Γ. 10 tab. Θ. 1 N. 3 V. 4 m. 7, 9 O. 11 C.

a 10 tab. ab S ad T.

Verùm ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptauit, eamq; costarum regio-
nem contingit, quæ maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumq; effici
tur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in[b] angustum tantisper procedit, donec
tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundùm
ipsius longitudinem, in medio[c] tendinis brachium pectori admouentis, & tendinis[d] qui bra-
chium rectà ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inæquali-
bus conformatur[e] costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quæ secundùm dorsi lon-
gitudinem porrigitur, alteram, quæ ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sur-
sum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillæ cauitatis uallum constituit. Ter
tia uerò præsentis musculi costa, à sexta thoracis uetebræ spina,[f] super angulum scapulæ, quē
basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque hęc trāsuersim quodam-
modo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inæquali-
tate, etiam huius musculi fibræ differunt, quæ enim per ilia, et spuriarum costarū extrema sur-
sum porriguntur, prolixissimæ, ac minus obliquæ sunt. quæ uerò ab inferiorum uertebrarū
thoracis spinis enascuntur, breuiores sunt, & transuersim magis prorepūt. Musculus iste mo-
tus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarū ua-
rietate, præstans. quandoquidem prout superiores fibræ, aut inferiores in se colliguntur, con
trahunturue, ita quoq; deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dor-
sum deprimitur. Porrò musculus hic, dum scapulæ humiliorem[g] transcendit angulum,
fibris quibusdam scapulæ cōmitti, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Gale-
nus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab
hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum detractionis scapulæ ad inferiora autorem esse cō
memorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capi-
te, saltem unicū musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamē,
ut res sese habet, hîc subticere queo. Præsens enim musculus, dum humiliorem scapulæ basis
angulum integit, scapulæ ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, conti-
guus uisitur, neutiquam autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculo-
rum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturq;. Non enim aliter inibi sub
ditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui
huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque mu-
sculus hic, nullam in scapulam moliatur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio
eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo
scapulæ superuehitur, scapulæ innasci darē, id tantū me Hercules transuersis perficietur fibris,
illis inquam, quæ in elatissima suæ originis sede habentur, atque à sextæ, septimæ, octauæ, no-
næ & decimæ thoracis uertebrarum spinis dependent, quæ sanè non deorsum scapulam mo-
uerent, sed rectà ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altiùs à spinis, quàm Gale-
nus arbitratur, principium ducit, nam aliquousque illi[h] musculo substernitur, quem scapulam
mouentium secundum numeramus, quemq; Galenus inter posteriores scapulam mouentes,
Demissiorem uocat, amplum hūc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere
astruens, ubi ille demissior scapulæ musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulæ mo-
toribus sermonem instituemus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Ga
lenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum,
ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumq; esse recenset, sed te-
nuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri nar-
rat, quum primùm ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tātisper effici, donec
membrana ampli & tenuis[i] musculi naturę, quem buccas mouere diximus, respōdeat, hume-
roq; implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum præcesserunt confectio
num Proceres, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes la
tuisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & cani-
bus, plurimisq; quadrupedibus ipsum obseruaui, non tamen in omnibus æquè latum carno-
sumúe. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carno-
sa, secundùm spinæ totius longitudinem firmius subditis organis, quàm alibi connascitur
haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorū mo-
do educeret. Verùm in ea sede, qua membrana è regione quinq; lumborū uertebrarum consi
stit, iliúq; os contingit, carneis, sed tenuibus rarisq; fibris adaugetur, quæ sursum obliquè uer
sus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arctum collectæ, musculum amplum at tenuē
exprimunt, qui in mucronem desinens obscurè, uixq; admodum in humerum implantatur,
tendini

b 2 tab. l, m uersus n. 10 tab. S, T, X uersus V.
c 4 ta. Q, T musculi Δ.
d 7 tab. M.
e 10 ta. prima costa ab S ad T. 2 à T per X ad V. 3 ab S ad V.
f ad sedem Y ta. 10.
hūnc
g ad sedem Y tab. 10.
Li. 13 de Partium usu, & 5 de Administrandis dissectionibus.
non
h 9 ta. Γ, Δ, uerum hîc de parte ipsius Δ insignità tantùm agimus.
Musculus alius quo simiæ et canes abundant.
Li. 1 & 5 de Administ. dissect. & 13 Li. de Vsu partium.
i 3 ta. Γ.

k 3,4 ta.Δ. tendini eius[k] musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriæ eius musculi membranæ adnasci. In equis quoque, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodũ euadit conspicuus, unde etiam consulo illum in boue potissimùm perpendi, quod fiet promptissimè, si excoriati bouis axillam inspexeris. Apparebit nanque is amplus, & conterminis musculis rubicundior, & cæteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatã relinquunt eo, quòd carnosam membranam unà cum cute auferre, inter excoriandum consueuere, atque ideo etiam tantam præsentis musculi partem, quanta nondũ prorsus, & insigniter carnosa apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maiorique mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoque erit, excoriatã cutem iubere tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam contẽpleris, obserues que huic musculosæ carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm

l 10 ta.Θ. amplo illi[l] musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atque hæc in simia, & quæ proximè nominata sunt, animantibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantumuis rectè cutem ab adipe, & quum obesius accidit corpus, adipem à membrana carnosa, & membranam à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenque non diuulsam, laceram'ue semper dissecẽ. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem postmodum à membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbebat musculis, ac deinde manibus membranam tetendi, sed hactenus illam nullis carnosis fibris, secundùm thoracis latera nutritam auctamque obseruaui, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi secanti unquam astitere, membranam hanc musculosam fieri, asserere ualuit. Præterea si mẽbrana, quam musculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articuli saltem ligamento necteretur, quòd & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranæ carnosæ in humerũ fieri, audacissimè pronuncio. Nam præterquàm quòd membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas commonstrat, integrum est eam per totam axillæ regionem, ab huius loci musculis, & articulo nõ minùs liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij insereret. Porrò quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num hæc, quæ de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissecãtibus iam admoniti astare possint, his prolixiùs immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quòd non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores

m 10 tab.Θ. eius[m] musculi fibræ, quem nos brachium deprimere asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitratur, huius membranæ carnosæ musculi beneficio, brachium rectà deorsum, & in neutrum latus inclinans duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fibras nancisceretur. Cæterùm in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et

n 3,4 ta.Δ. inferior[n] musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibræ deprimentis[o] musculi simul

o 10 tab.Θ. agunt, accedente unà quoque brachij pondere. Atque duæ iam dictæ musculorũ partes, illæ sunt, quæ axillæ cauitatem efformant, quasque in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos occipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Græcis ἶνας quoque appellatos. Qui brachium circumagũt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originẽ, & latis tendinibus, articulum continentibus membranis implantati.[p] Primus itaque, qui ordine brachium mouentium quintus haberi potest, scapulæ[q] sinum occupat, qui inter superiorem scapulæ costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit enim à scapulæ basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulæ cauitatem implet, ossi semper ualidè, ac si ab ipso toto progressu enasceretur, cõnatus. Quum uerò ad superiorem ceruicis scapulæ sedem pertingit, sub[r] ligamento ualidissimo, summum humerum interiori scapulæ processui (quem anchoræ assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumque cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissimè, obliqua quodãmodo insertione implantatus. Est itaque musculus hic oblõgus, & exteriùs gibbus, intus autẽ illi respondet cauitati, quam implet, deinde fibras secundùm sui longitudinẽ exporrectas habet, quæ si brachiũ attollentis[s] musculi fibris cõferantur, transuersæ prorsus existũt. Huius musculi Galenũ nõ meminisse opinor, nisi fortè inter brachiũ attol-

Margin notes: Axillarum ualli. — Tales offert 9 ta. & sequentes aliquot. — p 12 tab. H, H. 13 X. 6 K. 7, 10 L. 11 G. — q 3 fi. ca. 21 li. 1 b, c. — r 5 ta. c inter 4, b. — Quintus brachium mouentium. — s 4 tab. Ξ, 10 ta. Δ.

lẽtes(quos uarios,neq; semper eosdẽ recenset)illũ reponat,quãuis ipsi ad superiora cõtractio, quam obscurè uersus anteriora molitur,præcipuè demãdata nõ sit. Deinde Galeni descriptio num nulla illi cõgruit, etiãsi scapulæ eminentiori costæ quendam exporrectum obiter narret, quem si quis hunc nostrũ esse dixerit,nõ tamen ipsi insignem cum brachium attollente muscu lo connexum (imò uix contactum) tribuere poterit.[t] Sextus brachiũ mouentium musculus admodũ est carnosus,ac concauã internamq; scapulæ sedem opplet,ex[u] basi totius scapulę car neã originẽ deducens,& in trianguli[x] uerticẽ,ad scapulę formã tantisper arctatus,dum in inte riorẽ articuli regionẽ pertingat,cui amplo tendine,quasi in semicirculũ implãtatur. Huius mu sculi superius latus[y] illi admodũ continuum existit,quem postremò recensui,adeò sanè,ut nisi diligenter animũ adhibueris,uterq; unus esse tibi appareat. illumq; musculum ad[z] elatiorẽ sca pulæ costã,inflexionẽ in anteriora fecisse,atq; ita etiam portionẽ gibbæ sedis scapulę occupare asseres.[a] Septimus uerò brachiũ mouentiũ musculus ille est,quẽ Galenus in Decimotertio de Partium usu(nam in Quinto de Administrandis sectionibus omnes à scapula in humerũ por recti musculi mirè cõfunduntur)brachium retrorsum,ad dorsum agi credidit,[b] illũ enim, qui uerè id munus præstat,quemq; inter huius Capitis musculos tertio loco recensui,Galenus cir cumuertentis ad exteriora uice descripsit. Cęterùm hic septimus musculus, cuius ope brachiũ ad exteriora circumagi scio,uniuersum scapulæ gibbum,[c] quod sub ipsius spina habetur, im plet.[d] Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi, deinde arctior ad scapulæ formam[e] redditus, tandem articuli ligamento,tendine amplo at breui,tanquam in semicirculum extrinsecus inse ritur ita,ut trium musculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quasi uniuer sum articuli ligamentum amplexentur,& qua ratione singuli suis fungantur munijs,facilè de monstrent. Ligamenta uerò scapularum ceruici, caput humeri colligantia,ubi brachium mo uentium musculorum sectionem absoluero,peculiari Capite pertractabo.

Sextus brachium mouentium.

Septimus.

t 7 tab. r. 8 tab. H.
u 7 ta. ab L ad L.
x 7. ta. ab L, L uersus K.
y 7 ta. I.
z 1 fi. ca. 21 li. 1 ab A per a ad z.
a 11 ta. r. 2 tab. i. 9 M. 10, 12 Q.
b 13 ta. S.
c 2 fi. ca. 11 li. 1 inter G, I, H, D, T, Y.
d 11 tab. ab H, I ad K.
e 11 tab. ab H, I ad K.

MVSCVLORVM BRACHIVM MOVENTIUM administratio. Caput XXIIII.

SI hactenus ad brachium mouentes usque musculos,cæteros,& pręcipuè latum illum,qui buccarũ motibus præest,dissecueris,cutis quoq; ex par te superiori scapulæ,& pectore ablata erit,ac proinde cutis ab abdomine & uniuerso thorace,usq; ad femora,& ossis sacri mucronẽ nunc dũtaxat adimetur. & hanc quidem aut lanij more integram excoriabis, unica tantùm linea à pectore ad pubis usque os ducta,aut per uaria frusta,pro ut commodior apparebit ratio,eam dissecabis. Ego autem interdũ,quan do hominis sectionem mihi administrare soleo, sub inferiori maxilla per utrunq;[b] os iugale, robustum funem traieci ad capitis uerticem,laquei modo uinctum,idq; aut ad frõtem, aut ad occipitium magis,prout aut erecto,aut depresso capite cadauer suspendere animus fuit. Lon giorem enim laquei finem,trochleæ cuidam cameræ trabi affixæ transposui,illoq; corpus tan quam suspensum, modò altiùs,modò demissiùs detrahi, atq; in omnem partem,prout nego tio competebat,circumuolui curabam,& quum rursus lubebat, in mẽsam inclinari sinebam, facilè enim sub trochleæ regione mensa accommodatur. Atq; hoc modo in omnibus muscu lorum tabulis delineandis,cadauer suspensum fuit, quemadmodum Septima tabula utcunq; ostendit,quamuis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter musculos, qui in collo illic sunt conspicui. Et si fortassis maxilla inferior,ex dissectionis serie ablata sit, aut etiam iugalia ossa fuerint effracta,[c] nihilominus sinus temporalibus musculis exculpti,laqueũ satis ualidè amplectetur. Cauendũ enim est,ne ceruici laqueus circũponatur, nisi iam aliquot occipitij ossi cõnexi musculi fuerint resecti. Atq; eiusmodi corporis suspensio ideo maximè cõ ducit,quòd molestè admodũ corpus humanũ in mensam procũbens,modò in pectus,modò in dorsum conuolui possit. Et licet fortassis opportunè cadauer uertatur, tamen musculi tunc adeò producuntur,aut ex innixu latescunt,cõprimunturq;, ut dissecti propriam formã & spe ciem uix retineant. Quocunq; modo igitur uisum fuerit,aut ea, qua dixi, ratione suspenso,aut in mensa reposito cadauere,cutem unà cum adipe absq; ulla membranæ carnosioris læsione, ab uniuerso thorace abdomineq; auferes. Quod profectò,nisi laboris sis studiosus,discendiq; cupidus,molestè ac difficulter perfeceris, cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberãda ue niat,quàm si carnosam membranã unà cum cute adimeres. Ablata cute unã rursus lineã,à me dia pectoris regione,ad pubis usq; os,in membrana carnosa duces,& deinde aliam à pubis os se transuersim,secundùm coxendicis articulum,ad sacri ossis usq; spinam,& tertiam à summo humero,adusq; mediam brachij regionem,secundùm ipsius longitudinẽ. His ductis sectioni bus,

Qui corpus in horum musculorum administratione erectum seruare possit.

Musculi,quę carnosa membrana in simiarum & caniũ axillis consistit, examen.

a 3 ta. r.
b 3, 5 fi. ca. 6 li. 1 V, X.
c Id uidere est ad 6 ta. A.

bus, membranam carnosam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine, ad spinam progrediens, eam auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habẽtur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq; ad axillæ usq; cauitatem membrana, hæc ad lucem extendenda est, ac diligenter aduertendum, num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis, & spurijs costis incipientem. Si fortè (quòd non futurum scio) hanc carnosis fibris auctã inspexeris, ea qua poteris diligentia, illã ab axillis separa animum adhibens, num humero tendine aliquo inseratur, aut his partibus (ut in reliquo thorace solet) fibrosis tantùm nexibus adhæreat. Atque sedulò cauebis, ne eò ruditatis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq; dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam, tam rudes, ac in similaribus partibus dignoscendis adeò negligenter uersatos, ut primo intuitu, adipem dorsi, carnem esse arbitrarentur, quòd multò magis illum hîc, quàm alibi propter incubitum rubere cernerent. Quando enim cadauer una atq; altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obsessa rubet, atq; ideo & eius sedis adeps. Hac itaque administratione, num membrana hæc musculus efficiatur, & an cutis mouẽdæ, an brachij gratia talis facta sit, promptè examinabis. Mihi autem hęc membrana in hominibus neque musculosa effici, neq; humero tendine inseri, imò ne ipsum quidem contingere uisa est. Cæterùm ubi uniuersam membranam, à corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori adducentem[d] musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quiq; à mamillarum regionibus, sursum obliquè fertur. Verùm quum iste in hominibus non sit, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq; insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usque à subiectis corporibus, aut digitis aut buxeo cultello separabis. Dum uerò musculi huius caput nouacula liberas, accuratè studendum est, ne quid aliud unà cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, uerarum costarum cartilaginibus[e] musculus obtenditur, quem ferè[f] recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno respirationis gratia creatus dicitur, ac uice proprij thoracis musculi, à recto distincti habetur, quemadmodum in musculorum thoracẽ mouentium enarratione dicturi sumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam si ego in homine minùs hũc reperiam, studiosi tamen illum obseruare conentur, atque commilitones inter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hîc latere, ac proinde non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut obiter liberatum abijci. Neque huic solùm animus accommodandus est, uerùm et illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum est, me quum hominis fabricam ostendo, etiam perpetuò aut simiam, aut canem publicæ sectioni adhibere. Cæterùm magnum hunc pectori brachium adigentem, in præsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodè administrare nequis, nisi priùs ablato[g] musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, &[h] toti scapulæ spinę, summoq; humero, unà & huic proximę clauiculæ[i] sedi inseritur, tum hinc per scapulæ gibba, & basim deorsum protensus, donec mucrone suo octauæ thoracis uertebræ spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebram, spinarũ apicibus quodammodo cõnexus, ab ipsisq; principium sumit. At de hoc musculo unà & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quòd posteriores brachium mouentes conspici aptè nequeant, nisi ille à spina & occipitio, ad ipsius usq; insertionẽ, sectione liberatus fuerit. Administratur uerò nouacula aut cultello, secundùm spinæ dorsi longitudinem facta sectione, quæ musculum illum duntaxat ad subiecta usque uulneret, deinde altera secundùm occipitium est ducenda, quæ ibidem etiam musculi principium, ab occipitij osse liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectionibus uitiare metuis, buxeum cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à summo humero seu clauicula, ad octauę thoracis uertebræ spinã descẽdit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq; acto, à subditis musculis illum scapulæ musculum abscedere coges, atq; ipsius neruei principij crassitiem facilè tunc cõiecturabis, musculumq; à substratis corporibus iam liberatum, paruo negocio ad ipsius insertionem perduces. Verùm rursus sub hoc, ut in peculiari huius musculi enarratione sumus dicturi, obseruandum est, ne unà cum illo musculus ab occipitio in scapulam procedẽs auferatur, quem Galenus unà cum illo, quem nunc dissecasti, scapulam quoque sursum trahere prodidit. Neq; hoc eo dico, quasi homines illum cum simijs communem

Marginal notes:

Primi brachium mouentium musculi administratio.

d 3 ta. Δ.

e 5 tab. ab r ad s & t.

f 5 ta. Δ.

Li. 6 de Administrandis consectionibus.

Admi. secundi scapulam mouentium, ut reliquos brachij scitè aggrediaris.

g 9 ta. r, Δ. ubi musculus iste plene circumscribitur.

h 2 fi. cap. 21 lib. 1 G, I, K.

i 1, 2 fi. cap. 22 lib. 1 ab I uersus Q.

haberent, uerùm ut nō perfunctoriè, an illo quoq; homines donentur, animaduertas, & simia administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modò diligens Naturæ sis admirator) conferas, neque etiam canibus hîc confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cætera, quę clauiculis carent, animalia, plurimùm in brachium & scapulam mouentibus musculis, à simijs uariant. Quæ adhuc alium habent musculum, ab externa sede transuersorum processuum quatuor primarum ceruicis uertebrarum enatum, & in scapulæ spinam insertum, quo homines quoque carent, esset tamen & iste quoq;, si reperiretur, iam dissecandus. In simijs igitur, tribus illis musculis absectis, in homine uerò, primo duntaxat liberato,[k] musculum cuius beneficio brachium attollitur, à suo principio separabis, eius caput ab uniuersa scapulæ spina, summo humero, & clauiculæ media sede, nouacula aut cultello proximè semper ossi adiecto, abscecans, donec illum transuersam in humerum insertionem moliri conspexeris. Brachium tamen attollens musculus, postquam eius triangularem figuram, et pręcipuè illius capitis, quod absectum, iam obtusum trianguli uerticem ostendet, perpenderis, non solùm in superficie undique est intuendus, sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum exteriùs integens, quamq; nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint mutuò sibi incumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Administrandis consectionibus uidetur innuere, immeritò uti aliàs sæpius, ueteribus dissectionis Professoribus (qui in hominum cadaueribus sese exercebant) nescio quam, oscitantiam imponens. Examinabis itaque uniuersum musculi principiū, atq; quomodo crassescat, carnosusq; sensim musculus efficiatur, considerabis, ac deinde tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum in omnibus musculi sedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quàm duplicatum esse, neq; illam referre speciem, quàm[l] tres primi ab ilium osse enati, & femoris motibus famulantes musculi pulchrè exprimunt, si simul mutuò incumbentes, uniusq; musculi loco enumerati perpendantur. Cæterùm duobus primis brachium mouentibus musculis, ab humero absectis,[m] musculum, qui deorsum brachium mouet, à subditis illi partibus ad insertionem usque liberabis, quod factu est facillimum, si secundùm spinæ longitudinem, à qua principium assumit, lineam duxeris, quæ membraneum ipsius principium duntaxat persecet. Quum itaq; principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuersum musculum buxeo cultello, aut etiam nouacula retusiori, à subditis musculis separans. In hac administratione,[n] qualiter musculus iste basis scapulæ humiliorem angulum transcendat, scapulæq; adhęreat, contueberis, & deinde si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifestè quo modo hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quàm scapulam moueat, addisces. Porrò quum lineam illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberas, cauendum sanè est, ne unà quoq; disseces[o] initium abdominis musculi obliquè ascēdentis, et deinde[p] illius, qui transuersim à spinis quoque uertebrarum enatus, in decimam & undecimam, thoracis costas inseri dicetur. Quapropter si tuis manibus parum fidis, idem in hoc musculo tentabis, quod in illo experiendum probauimus, qui[q] secundus scapulam mouentium nobis numeratur, ut scilicet protensam manum, aut buxeum cultellum externo musculi lateri subdas, atq; illum transuersim sursum deorsumq; actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usque apices musculum, à subditis organis diuisum esse conieceris, hac nanque ratione principij sui membranei crassitiem promptè cognosces, & quàm altè cultellus aut nouacula ad hoc separādum immitti debeat, exquisitè intelliges. Verùm omnino opportunè feceris, si stylū aliquem longiorem, rotundoq; ornatum tuberculo, sub musculi principio rectà protenderis, & sensim cultello sub musculo ad styli latus demisso, principium diuiseris, cultelli semper acie extrorsum ducta, & leuiter obliquata, sursumq; semper cum stylo protusa ad eum ferè modum, quo chartam diuidimus. Nisi etiam eo artificio uti uelis, quo in eruendis è uesica calculis utimur, quum siphonem instar dimidiæ canalis effictum, uesicæ ceruici indimus, ut dein in eius cauitatem sectio moliatur eo prorsus modo, quo pilosi serici textores, sericum in pilos diuidunt, his enim rationibus omnia pulchrè diuiduntur, quę secundùm styli longitudinem dissecanda subinde in posterum audies. Quando[r] igitur musculum, quo brachium decliue agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis, ac demum[s] musculo retrorsum brachium trahenti te accingens, ipsius initium similiter ab humiliori scapulæ costa abscindes, & accuratè indagabis, num Galenus ueriùs huic circumuertendi munus attribuerit, quàm[t] musculo gibbam scapulæ sedem occupanti, quem'que ego in circumuertentium albo recensui. Poteris itaque hunc tam diu humero appensum relinquere, donec illum, qui scapulæ gibbum opplet, à scapula ad articuli usque ligamentum abraseris, ut eo ueriùs singula expendere ualeas.[u] Musculum, qui scapulæ cauitati incumbit, quæ inter spinam & superio-

Admi. secundi brachium mouentium. — *Quarti administratio.* — *Tertij administratio.* — *Septimi.* — *Quinti.*

k 4 tab. Ξ. 10 ta. Δ. — l 9 ta. Π. 10. ta. Σ. 11. ta. Σ. — m 10 ta. Θ. — n 10 ta. Y. — o 11 ta. a, b. — p 11 ta. Δ. — q 9 ta. Γ, Δ. — r 10 ta. Θ. — s 11 tab. Γ. — t 13 tab. S. — u 12 ta. H, H.

ſuperiorem ipſius coſtam uiſitur, à ſcapula derades duabus lineis, una per ſpinæ ſcapulæ ſuperius latus, altera ſecundùm elatiorem eiuſdem coſtam, ductis, & deinde, quî humeri articuli ligamento muſculus committatur, examinato. Brachium circumagentium[x] muſculus, qui internam ſcapulæ ſedem ſibi uendicat, niſi priùs ſcapulam ſectionis ſerie à clauiculis ſolueris, non commodè ſe ſpectandum offert, et integris adhuc ſcapulam mouentibus muſculis, importunè ſcapulā à clauicula ſeparaueris, aut etiam unà cum clauicula à thorace eam abſtuleris. Quandocunque igitur ſcapulam à clauicula, ſectionis ſerie liberatam uideris, aut ſcapula in totum à thorace ablata fuerit, eius muſculi, quem ordine brachij motorum ſextum retuli, adminiſtratio facillima erit, quandoquidem ocyus tum uniuerſus ex ſcapulæ eraditur cauitate, quod ubi præſtiteris, huius ſimul & aliorum officium abſque negocio examinabis. Quanquam interdum etiam[y] quinti nobis enumerati muſculi ſectionem, donec ſcapulam à clauicula ſolueris, reſeruandam cenſeo, quum is in ſcapulæ cauo thoraci proximo prorſus recondatur.

x 7 tab. r. — *Sexti.*
y 7 ta. I.

DE LIGAMENTIS HVMERI AD *ſcapulam articuli. Caput* XXV.

a Hæc ſeriatim petes ex 1 & 2 fi. ca. 23 li. 1 A, B, C, D, E, F, G.
b 2 fi. ca. 21 li. 1 A, B.
c 1 fig. ultimarum li. 1 μ, λ.
d magna ex parte qui brachium mouent.

PRIMO Libro[a] rotundum magnumq́ humeri caput, & non admodū latum, neq́ inſigniter profundū ſcapulæ[b] acetabulū (propter uarios, quos brachio obimus, motus) meritò extructa eſſe retuli. Ne autē laxus adeò articulus male cuſtodiretur, & quouis ferè motu ſua ſede humerus excideret,[c] proceſſus quoſdam ſcapulæ, & uaria deinde ligamenta inuicem oſſa colligantia, Naturam produxiſſe ſubiunxi. Cæterùm quum iam articulum munientes proceſſus, ac pleroſq́ hunc ſtringentes[d] muſculos abſolui, tempus ſanè exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Libro ſcripſimus, quî ſuperior humeri pars, quodāmodo in duo inæqualia capita diſtingueretur, in interius ſcilicet, quod amplum, & ſemiglobi inſtar rotundum eſt, & propter illi obnatam cartilaginem læue, articulationiq́ idoneum, exterius autem aſperum inæqualeq́ uiſitur, leui quodam patuloq́ ſinu, ab interno orbiculatim diſtinctum. Et rurſus propter alium[e] ſinum, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac[f] exterius caput muſculi cubitum flectentium anterioris tranſmittentem, exterius hoc humeri caput ueluti geminum conſpicitur, utrinque ad ſinus illius latera magis, quàm in reliqua parte extuberans. Atque hęc omnia, præſentis articuli ligamentorum occaſione potiſſimùm ſunt fabricata, interius quidem caput, articulationis gratia, exterius uerò, ut ligamentorum inſertionem ſuſciperet, aut ex ſe eadem porrigeret. Sunt autem tria robuſta, quæ humerum in ſcapulæ acetabulum connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos inſtar membranæ, nunc tenuioris nunc craſſioris ambiens uinculum.[g] Quod itaque amplum & membranoſum eſt, omnibúſque articulis commune, orbiculatim ex ſupercilijs ceruicis ſcapulæ principium aſſumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interni capitis humeri primùm inſeritur, & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriuſque ceruici implantatur. Aliorum uerò trium[h] duo quidem ad amuſſim inſtar neruorum teretia uiſuntur,[i] tertium uerò nonnihil amplum. Enaſcitur autem[k] primum ex[l] apice interioris proceſſus ſcapulæ, & hinc procedens, internis anterioribusq́[m] partibus exterioris humeri capitis circuntenditur, ualidiſſimè huius capitis ſedis impreſſioni adnatum. [n] Alterum uerò, quod craſſius maiusq́ iſto eſt, ex ceruicis ſcapulæ ſuperiori[o] parte, ubi ſummo humero ſubmittitur, ortum ducit, & interius humeri caput ſuperans, inſeritur toti illi exterioris capitis[p] regioni, quæ ad externum latus eius ſinus extuberat, qui exterius[q] caput muſculi cubitum flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterius latus, poſteriori primi ligamenti connaſcitur lateri,[r] ac ſimul ambo uelut tranſuerſum ligamentum efformant, caput eius muſculi in ſuum ſinum ſeruans.[s] Reliquum uerò tertium, ex eadem cum ſecundo regione principium nanciſcitur, ac obliquè hinc porrectum, inſeritur in totam poſteriorem exterioris capitis humeri[t] ſedem adeò, ut præſens ligamentum poſteriorem articuli ambiat regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum inſertionem. Cæterùm præter hæc tria, quæ præcipuè humerum, ne deorſum extrorſúmque ab acetabulo ſcapulæ labatur, continent, aliud eſt adhuc[u] ligamentum, humerum ſurſum & in anteriora, ad mediam nimirum inter ſummū humerum & interiorem ſcapulę proceſſum ſedem luxari prohibens, hoc enim ſimiliter ualidum, ab interiori quoque proceſſu ſcapulę, ſurſum obliquè ad ſummum humerum porrigitur, articulum humeri cum ſcapula nuſquam contin-

e 1 fig. cap. 23 li. 1 H, I.
f 6 tab. caput m muſculi ⊖.
g Id quum nullam obtineat craſsitiem, ſecus delineari nequit, quàm illic occurrit, ubi in tabulis oſſa detecta ſpectantur, ut 8 tabula.
h 5 tab. d & e.
i 13 tab. V.
k 5 ta. d.
l 5 ta. b.
m 1 fi. cap. 23 li. 1 D.
n 5 ta. e.
o 1 fi. ca. 21 li. 1 A.
p 1, 2 fi. ca. 23 lib. 1 E, iuxta H figuræ 1.
q 6 tab. in muſculi ⊖.
r 5 ta. f.
s 13 ta. V.
t ab E ad F 2 fi. cap. 23 lib. 1.
u 5 ta. c, à b ad a.

Ligamēta humerum ſcapulæ connectentia.
Cæteris articulis commune.
Tria propria.
Primum.
Secundum.
Tertium.
Ligamen ab interiori ſcapulæ proceſſu in ſuperiorem pertinens.

contin-

contingens. Atque huic eidem muneri ſubſeruit, nerueum illud caput anterioris cubitum fle-
ctentium muſculi, quod ab eminentiſſima ſcapulæ acetabuli ſede enatum, inter articuli liga-
Ligamentorum adminiſtratio. menta humeri caput tranſſcendere, atque ſuo ſinui incumbens deorſum ferri audies. Ho-
rum ligamentorum adminiſtratio, non niſi ſcapulam quoque mouentibus muſculis, et cubi-
tum flectentibus diſſectis, aggredienda eſt, quæ tunc cultellis paruulis, ſed acutioribus cele-
brabitur, atque omnium primùm id ſecandum ueniet, quod ex interiori ſcapulæ proceſſu ex-
oritur. deinde alia duo peculiaria, ab ipſorum radice à ſcapula liberans, uſque ad humerum
ſingula deduces. Neque hîc interim oſcitanter animus adhibendus erit, ne quum ſecundum
ligamentum aggredieris, unà quoque caput exterius cubitum flectentium muſculorum an-
terioris præſcindatur, niſi fortaſſis antea ademptum unà cum toto muſculo eſſet. Porrò liga-
mentum ab interiori proceſſu ſcapulæ, in ſummum humerum pertinens,[x] muſculo brachi- *x 4 ta.z.5*
um attollente ablato, euadit citra ſectionem conſpicuum. Illud uerò, quod ſcapulæ acetabuli *ta.y.*
cauitatem aliquando auget, diuiſo prorſus articulo, in conſpectum uenit.

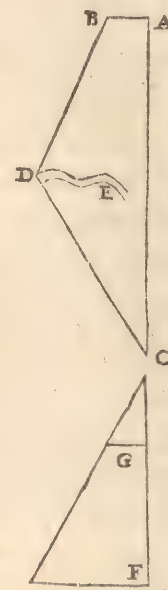
DE MVSCVLIS SCAPVLAM MOuentibus. Caput XXVI.

SCAPVLA iiſdem cum brachio agitur motibus, ſi illum duntaxat exce-
peris, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori ad-
mouet triangularis[a] muſculus, illi ſubſtratus[b] muſculo, cuius beneficio *a 5 ta.Γ.*
Primus ſcapulam mouentium. brachium pectori adducimus. Eſt nanque hic primus ſcapulæ muſcu- *b 3,4 ta.Δ.*
lus, quem in uigeſimotertio Capite ex ſecunda, tertia, quarta, quinta, &
interdum ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, paulò antequam in cartila-
gines illæ ceſſent,[c] principium aſſumere docui. Adeò ut hîc neque ipſius *c 5 tab.ab i*
ſubſtãtia, quæ tota, niſi iuxta tendinem, carnea eſt, neque[d] inſertio, quam in interius latus an- *ad k.*
choram imitantis proceſſus molitur, neq; fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtu- *d 5 tabulæ l*
ſum uerticem, nuſquam interſectæ feruntur, diffuſiùs recenſenda ueniant, quum abundè ſit, *in b.*
ipſius functionem hîc addidiſſe. Si itaque huius muſculi altiores fibræ contrahantur, elatiùs
ſcapulam pectori admouent, inferioribus uerò in ſe contractis, uerſus pectus demiſſius ſcapu
la adigitur. At totius muſculi fibris unà laborantibus, ſcapula in neutrã partem declinans, pe
ctori adducitur. Quanquã interim ſcapula pectoris oſſis ſummo, aut mucronatæ cartilagini
nõ ęquè, atque brachiũ adducitur, quod inſignibus in motu differentiis, nunc pectoris elatio
tiori ſedi, nunc demiſſiori admouetur,[e] quemadmodum ipſius quoque muſculus, elatiùs & *e confer K,*
demiſſiùs ipſo ſcapulæ muſculo initium ducit. Cæterùm etſi Galenus ſcapulę nullum tribuit *R 3 ta. cum*
muſculum, qui proprio motu ad pectus, antrorſumúe ſcapulam ageret, & nos tamen hunc, *i,k tabulæ 5.*
quem iam narrauimus, illi priuatim aſſcribimus, non prætereas, quæſo, quin ſedulò mentem
quoque accommodes[f] muſculo, quem cæterorum Anatomicorum more, à ſcapulę baſi ena- *f 7 ta.L,L.*
tum, octo ſuperioribus coſtis inſeri dicemus, quum thoracem mouentium muſculorum ſer-
mo inſtituetur. Si enim huius naturam diligenter ſpectaueris, & potiſſimùm in quadru-
pedibus, fortaſſis illum quoque ſcapulæ motorem recenſebis, quemadmodum audies,
quum ſexto poſt hoc Capite, illum thoracem mouentium ſecundum enumerabo. Porrò
ſurſum ad caput ualidi muſculi ſcapulam attollunt, ſi quidem & ipſa grandi mole con-
Secundus ſcapulam mouentium. ſtet, plurimámque ipſi carnem adnatam ſuſtineat.[g] Primus eſt, quem ante muſculos bra- *g 9 ta.Γ,Δ.*
chium mouentes diſſecandum eſſe, tunc dicebam, quum illorum muſculorum admini- *1 ta.G. 2 K,*
ſtrationem ſecundo ante hoc Capite exequerer. Muſculus iſte raram, præter cæteros cor- *L. 3 b.*
poris muſculos, figuram ſortitur, ut etiam fibras & mouendi rationem, ab aliis muſculis
quodammodo differentes adeptus eſt. oritur enim ab occipitii oſſe tranſuerſa[h] linea, quæ ab *h 9 ta. ab E*
eius oſſis medio, uerſus auris radicem porrigitur. Huius lineæ externum latus, ab auris pin- *ad F.*
nula tantum remouetur, quãta ipſius ab occipitio exortus eſt longitudo. Si enim occipitii ſe-
dem, quæ ab ipſius medio ad aurem ducitur, in duas ęquales regiones diuiſeris, earum unam,
quæ occipitii medio uicinior eſt, pręſentis muſculi principium occupare intueberis. In occipi
tii medio dexter muſculus ſiniſtrum contingit, ac ambo inuicem iuncti, unaq; ueluti ex ſpina-
rum uertebrarum apicibus[i] principium ducentes, per ceruicis thoracis'que ſpinam, uſ- *i 9 ta. ab E*
que ad octauam thoracis uertebram protenduntur. Dexter (idem de ſiniſtro intelliges) qua *per K ad G.*
ex ſpinarum apicibus enaſcitur, membranoſus tanta ferè amplitudine apparet, quanta uer- *k 6 fi. ca. 15*
tebrarum in ſuo latere eſt[k] latitudo, reliqua uerò regione carneus (ſi unicum duntaxat[l] lo- *l b. 1 ab ſ ad u. & 9 fi. à t ad z.*
cum exceperis) conſpicitur. Quis autem membraneus ille locus ſit, ſermonis progreſſus *l 9 ta.*.*
enarrabit.

enarrabit. Sunt itaque hæ duæ præsentis musculi lineæ. Vna transuersim secundum occipitium porrecta, quæ etsi tenuis sit, carnea tamen uisitur. altera recta per spinam deorsum ab occipitij medio, ad octauam usque thoracis uertebram descendit. Præter has autē, aliæ duæ obliquæ sunt, m una ex termino trāsuersæ lineæ, quo aurem spectat, obliquè deorsum uersus anteriora, seu in dextro musculo dextrorsum protēditur, quo usque latiorem clauiculæ n partem contingat, summo humero coarticulatam. o Alia linea quæ similiter obliqua est, à lineę postremò commemoratæ fine, quo ipsa clauiculam tangit, deorsum uersus posteriora obliquè tantisper descendit, dum unà cum termino rectæ p lineæ, secundùm spinam exporrectę, acutum angulum constituat, è regione octauæ thoracis uertebræ consistentem. Quatuor his lineis musculus circumscribitur, uerùm præter has, musculus q aliam transuersam, in ipsius medio quodammodo nanciscitur, eam nimirum, qua r toti scapulæ spinę, & summo humero, & clauiculæ latiori parti insertatur. Hac parte qua suam molitur insertionem (quæ uelut ipsius tendo est) neruosus simul et carnosus uisitur, s ea uero sede, qua scapulæ ceruicem spectat, & quarta ipsius linea à clauicula, deorsum ad octauam thoracis uertebram prorepit, semicirculum quodammodo membraneum commonstrat, quasi hîc (ne fortè scapulæ gibbum occupantes musculos arctius premat) crassior carneusque esse nequiret. Reliqua autem sede, uti iam admonuimus (nisi quà dorsi spinæ committitur) omnino carnosus existit, sed tamen undique tenuis est, ea sui u sede excepta, qua toti superiori summi humeri sedi, & latiori clauiculæ parti ualidissimè implantatur. x Porrò fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quæ ab occipitio, ceruicisque uertebrarum spinis deorsum protenduntur, obliquè ut & exterior eius musculi partis linea, ad anteriora deorsum tantisper prorepunt, donec scapulæ spinæ, & summo humero, & latiori clauiculę sedi inserantur. Præsentes fibræ eo semper obliquiores magisue transuersæ redduntur, quo à ceruicis uertebrarum spinis, thoraci propinquioribus principium ducunt adeò, ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulò minùs toto transuersæ sint. Quæ uerò à thoracis uertebrarum spinis uerè enascuntur, sursum uersus anteriora tensæ, tanto quoque rectiores, minúsque transuersæ uisuntur, quo octauæ thoracis uertebræ sunt uiciniores. Eiusmodi fibrarum series commonstrat, huius musculi beneficio non modò uniuersam scapulam sursum attrahi, sed etiam deorsum uelli, rectaque ad dorsum agi. Si nanque y superior musculi pars, inter secandum uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli conspicis. At si a humilior musculi pars, quæ inter scapulæ spinam, & octauam thoracis uertebram consistit, ad suum exortum tensa fuerit, scapula deorsum uellitur. Deinde uniuerso musculo inter dissecandum attracto, & præcipuè b quà ex inferioribus ceruicis, & superioribus thoracis uertebrarum spinis enascitur, scapulæ molem rectà retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, ut præsens musculus motibus omnino pugnantibus præficiatur, ac, uti prius relatum est, fibras contraria serie ductas quoque exigat, quanuis interim nulla prorsus sui sede hunc disiunctum inconiūctúmue esse, quis uere dixerit. Proinde unitatis ratione, præsens musculus unius loco mihi habebitur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice à quopiam recenseri queat, per me non obstiterit. At Galenum miror, qui hunc musculum disiungens, ad medium fere Libri quarti de Administrandis sectionibus, superioris musculi partis prolixius, quàm de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profectò inuidiosè disceptans meminit. Ad calcem uerò eius Libri, inferiorem musculi partem uix obiter nominauit, tunc scilicet, quum scapulam duobus proprijs musculis, ad dorsum agi insinuaret, quorum inferior est huius nostri musculi humilior pars, à thoracis uertebrarum spinis præcipuè originem assumens, quam etiam alibi Demissiorem scapulæ musculum appellauit. Vtcunque sit, parua hîc nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos à se enarratos musculos, unum continuum corpus esse annuerit. Nam etsi fortassis musculi huius c insertio, quæ instar latæ ac obliquè admodū procedentis lineæ perficitur (quantumuis etiam & in insertione muscu-

m 9. tab. ab F ad H.
n 1,2 fi. ca. 22 lib. 1 ab I ad Q. cum L fin ca. 21 lib. 1.
o ab H ad G 9 ta.
p 9 ta. ab Γ ad G.
q 9 tab. ab H ad I.
r 3 fi. ca. 21 li. 1 à G, per I, K ad L.
*s Inter H et G occurrit * 9 ta.*
t præcipuè M 9. ta.
u 4 tab. b.
x Has lineæ referunt in 9 tab. musculo ductæ.
y 9 tab. Γ.
a 9 ta. Δ.
b Ad K tabulæ 9.
c 9 ta. ab H ad I.

QVAM VIS musculi huius, de quo in præsentia agimus, effigies ex secunda musculorum tabula, ad literas K & L, tum longe adhuc manifestius ex nona tabula ad Γ & Δ, alijs' que his circunductis characteribus peti possit, nihilominus rudibus lineis in superiori figura hic illius circumscriptionem expressi. Inferiori uerò effigie trapezion, quam obscurè Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus libro proponit, delineaui. Pertinet itaque ab A ad B transuersa linea, secundùm occipitium protensa. Ab A uerò ad C linea recta ab occipitio, ad octauæ usque thoracis uertebræ spinam ducta. A B uerò ad D, linea oblique ab occipitio ad clauiculam pertinens. A D ad C linea quoque obliquè à clauicula, ad spinam octauæ thoracis uertebræ procedens. Postremò à D ad E, insertio musculi in spinam scapulæ, & summum humerum, & latiore clauiculæ partē facta notatur. In humiliori porrò figura F, notat trianguli rectangulum & basim etiam, G uerò lineam toto ductu æquè distantem à basi. Vniuersum autem spacium, quod ab F ad G habetur, τραπέζιον, seu mensalem figuram notat, à qua secluditur acutissimus præsentis trianguli angulus.

musculus continuus sit) illum in duos distinguere appareret, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarũ ductus)[d] inter spinam dorsi, & scapulæ basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamq́ confingere debes, si modò superiorem Galeni musculum trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem[e] linea, quæ à ceruicis radice, secundùm scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorem claiculæ sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea æque distans à basi ducta sit. Quẽadmodum ea musculi[f] linea, quæ secundùm spinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit.[g] Quæ autem ad occipitiũ transuersim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æquè cum basi distat. At [h] quæ ab occipitio ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterùm nũc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idq́ præcipuè propter simiarum ad homines differentiam. Primùm enim, si Galeno credideris, teipsum inscitiæ oscitantiæq́ inter secandum insimulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attollentes in homine sedulò indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorq́, sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitij osse sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, obliquè descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulæ interiùs insertum, è regione radicis spinæ scapulæ. Huic id munus concreditum esset, ut scapulæ basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerùm hunc frustra mecum in homine (quòd ipse illo destituatur) indagabis, quũ interim promptissimè is in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamq́ ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum, in hominibus inuestigari nollem, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuẽs, me illum prætérijsse arbitreris, aut si sectionẽ aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperturus, quanq́ præter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculũ, à Galeno quoq́ enumeratum, qui carnoso principio, ex primæ ceruicis uertebræ trãsuerso processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebræ transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primùm ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebris adnascũtur, emersit, teres, sed tamen latior, quàm profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basis superiorem angulum perfertur, ipsius internæ sedi carnosus latiorq́ redditus insertatur. Rursus simiæ alio quoq́ musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attollentes, si Quartũ de Administrandis sectionibus ad amussim discusseris, quarto loco enumerari reperies. Atq; hic mihi ab interna transuersi primæ ceruicis uertebræ processus sede, deinceps & tertiæ quoq́ & quartæ ceruicis uertebrarum transuersis processibus, carneo principio enasci uisus est, quod prædicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataq́ insertione, in scapulæ spinã inseratur, in ea spinæ sede, qua hæc summum humerum producit, quæ quodammodo è regione ceruicis scapulæ consistit. Cæterùm ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verùm[i] tertium musculum homo communem nancíscitur, sed nonnihil quàm simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à[k] transuerso primæ ceruicis uertebræ processu, deinde &[l] transuerso processu tertiæ uertebræ, quartæ & quintæ, quasi disiunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primæ ceruicis uertebræ debetur, altero autem, quod tribus secundæ uertebræ proximè subiectis ascribitur. Quanquam etiam interdum à[m] transuerso secundæ quoque uertebræ processu musculus hic, sed parua origine enasci uisus sit. Porrò principia hæc, simulatque ex reliquis ceruicis uertebras amplexantibus musculis emergunt, unà coëunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiorem, quàm profundiorem, qui lata, sed carnea insertione, in[n] internam superioris anguli scapulæ basis sedem inseritur, scapulamq́ sursum uersus anteriora, ceruicisq́ latera trahit. Non inopportunè itaq́ hic musculus nobis scapulã attollentiũ alter dicetur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attollentibus musculis, addidit oblongum gracilémque[o] musculum, quem ex ossis hyoidis lateribus procedentem scapulæ, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inseri scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolli opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulæ, hũc musculum efformatũ asserui, ac proinde cuiusnã motus autor is censeri debeat, diligenti sectione uenit indagandũ. In hoc enim simijs nulla cũ hominibus est differẽtia, nisi quòd simijs

Musculus scapulã attollens, quo simia abundat.

Tertius musculus simiæ scapulam attollentium.

Quartus, quẽ simiæ sibi priuatim secus quàm homines uendicant.

Tertius hominis scapulam mouentium.

Musculus inter scapulam attollentes à Galeno perperam descriptus.

d 9 ta. ab I ad K.
e 9 tab. à K per I ad H.
f 9 ta. ab E ad K.
g 9 ta. ab E ad F.
h 9 ta. ab F ad H.
i 7 ta. H. 6 ta. K. 8 I. 10. 11 C. 12 G. 13 Q.
k 10 fi. ca. 5 lib. 1 S.
l eiusdem fi. Z.
m 5, 6, 7 fi. ca. 15 li. 1 u.
n 1 fi. ca. 21 lib. 1 φ.
o 5 ta. R, S.

ſimijs toto progreſſu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracileſcit, tendinis ſpeciem cōmonſtrans, & duobus quaſi muſculorum uentribus donatus. Quod ſanè Ga-
p 5 ta. H, I. lenus, ſi hominem unquam ſecuiſſet, non minus animaduertiſſet, quàm [p] muſculos inferio-
q 10 ta. Γ. rem maxillam deorſum ducentes duobus donari uentribus. [q] Vnus adhuc muſculorum ſca- *Quartus hominis ſcapulā mouentium.*
pulam mouentium reliquus eſt, qui hanc retrorſum ad dorſi ſpinam, uerſus ſuperiora nonnihil agit. Hic autem amplus & tenuis, ſed omni ex parte carneus uiſitur, qui à quintæ, ſextæ, &
r 10 ta. à G ad H. ſeptimæ ceruicis uertebrarum, deinde trium primarum thoracis uertebrarum ſpinis [r] principium ducens, toti propemodum ſcapulæ baſi carneus, ac æquè ut in exortu latus [s] inſeritur,
s 10 tab. ab I ad K. fibras obtinens non prorſus tranſuerſas, at nonnihil obliquè à dorſo, deorſum ad ſcapulæ baſim ductas. Quibus uerò muſculis hic quadrilateris muſculus, & alij omnes tegantur, quibus
t 11 ta. Θ. ue illi obducantur, ſectionis ſemper ſeries, et muſculorum tabulæ leui negocio commonſtrāt. Quod profectò non oſcitanter in illo [t] muſculo obſeruandum præcepimus, qui brachij ad dorſum uerſus inferiora motus autor eſt, quem Galenus in Libro decimotertio de Vſu partium ſcapulam quoque deorſum ducere parùm rectè prodidit, ego autem huius quoque modò memini, ne quis in muſculorum ſcapulam mouentium numero, Galeni nomine alium, quàm hactenus narraui, requirat. *Muſculum quo brachium detrahitur, ſcapulam non mouere.*

MVSCVLORVM SCAPVLAM MOVENtium adminiſtratio. Caput XXVII.

P RAESENTIVM muſculorū adminiſtrationē pari, qua reliquos omnes, methodo aggredieris. [a] Primi enim, quo ſcapula pectori adducitur, principiū, nouacula à coſtis, unde prodit, liberandū eſt, & deinde toto muſculo à thorace ad internum uſq; ſcapulæ proceſſum ſeparato, ipſiusq; attractis principijs, cuius potiſſimùm motus opifex habendus ſit, inquires, num ſcilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm ſcapulam uti ego dicebam, moueat. [b] Secundum muſculum, quem & ſcapulam attollere & deorſum trahere dixi, in muſculorum brachium mouentium adminiſtratione iam antea es aggreſſus, unde etiam hîc ipſius ſectionem prolixius repetere penitus abs re foret. Verùm [c] tertium, qui à ceruicis uertebris ad ſcapulę baſis ſuperiorem angulum ducitur, ſuo principio prorſus liberandus non eſt, niſi aliquot ceruicis muſculis antea præſectis. Ac proinde operæpretium erit illum trāſuerſim, ubi primùm ex ceruicis muſculis emergit, abſcindere, atq; ipſius principio ad uertebras relicto, illum à ſcapula liberare, ipſius tamen functione prius perpenſa. [d] Quartum muſculum leui longaq; ſectione à ſpinarum apicibus ſecabis, atque ubi ipſius inſertionem adamuſſim obſeruaueris, eundem à ſcapula amouebis ſedulò cauens, ne tertium hominis thoracem mouentium muſculum ſimul reſeces, aut ſaltem imprudenter ſuo principio liberes. Deinde ſi adhuc [e] longus ille muſculus, quem contra Galeni ſententiam, hyoidi oſſi proprium eſſe retuli, aſſeruatus ſit, non oſcitāter ſpecta, num ſcapulæ, an illius oſſis gratia creatus ſit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à ſummo humero et clauiculis, quâ inuicem committuntur, reſecabis, ſummum humerum à clauiculis liberans, & [f] peculiarem huius articuli cartilaginem obſeruans, quæ illi ſimilis eſt, [g] quæ in maxillæ inferioris ad ſuperiorem articulo, & [h] clauiculæ rurſus cum pectoris oſſe nexu adinuenitur. Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hîc, prçter clauiculam, & ſummum humerum, cum ipſius appendice, dictaq; nunc cartilagine exiſtat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij luxationibus differentem meminiſſe Galenus docet. Sed quid de illo oſſe ſentiā, Primo libro ſum executus. ubi itaque clauiculam à ſcapula diremeris, hæc in ſua ſede diligenter ſeruanda uenit. Verùm uaſis ex thorace in brachium proreptantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio reſectis, ſcapulam à thorace euertes, ut iam circumuertentis brachium [i] muſculi naturam inſpicias, qui cauam ſcapulæ ſedem occupat. Hoc itaque ab oſſe undique eraſo, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpenſa, illum quoque abijcies, ut nunc ſcapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi [k] muſculi interuētu hærere uideatur, qui thoracem mouentium ſecundus, & à ſcapulæ baſi enatus, octo ſuperioribus thoracis coſtis manus ritu inſeritur, cuiuſq; naturam cum reliquis reſpirationi ſeruientibus muſculis, tertio ab hoc Capite exequar. In præſentia enim ad capitis muſculos eſt accedendum.

Marginal notes: *Primi adminiſtratio.* (a 5 ta. Γ.) — *Secundi.* (b 9. ta. Γ, Δ.) — *Tertij.* (c 7 ta. H. 13 tab. Q.) — *Quarti.* (d 10 ta. Γ.) — (e 5 ta. R, S.) — *Clauiculæ à ſcapula liberatio.* (f 4 fi. cap. 22 li. 1 R.; g in margine cap. 10 li. 1.; h 4 fi. cap. 22 li. 1 S.) — (i 7 ta. Γ.) — (k 8 ta. F.)

DE

DE MVSCVLIS CAPVT MOVENtibus. Caput XXVIII.

Capitis motus

SVPERIORI Libro, primæ secundæq; ceruicis uertebræ constructionem diffusè admodū persequentes, caput proprijs motibus, & secundarijs moueri retulimus. Vt enim eleuato brachio cubitus unà attollitur, ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam ceruicem caput necessariò subsequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, totidem etiam secundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, seu in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde utrinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur, utcunq; aut flexa aut extensa, erectáue sit. Caput autem uno proprio motu, uel quiescēte etiam ceruice flectitur, & extenditur, seu in posteriora anterioraq; fertur, ad latera autē nō, nisi ceruicis beneficio agi potest. quandoquidē immota rigidaq; ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vtcūque id parum rectè in Quarto de Administrandis sectionibus. Libro Galeno uisum fuerit. Cęterùm præter flexionē et extensionē, quas caput mea quidem sententia, repugnanteq; Galeni placito, super primam ceruicis obit uertebram, alium etiam capiti motum superiori Libro largitum esse prodidimus, qui alter proprius capitis motus est, cuius ope instar rotæ quodammodo, ad axem circunducitur, siue flexum siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atq; hunc ad secundam uertebram confici, contra Galeni dogmata dictum est. Quamobrem etiā nunc operæpretium fuerit musculos omnes recensere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein de eos, qui ceruicis ductibus præsunt. Quanquam rursus de ceruicis musculis, in dorsum mouentium musculorum enarratione pertractandum erit, quos quàm examussim Galenus descripserit, ex ipsius Libris discas, uelim. Ego enim suis uestigijs, si modò clare uereq; eos describere debeā, nequaquam perpetuò hæsurus sum, quāuis interim pro uiribus, ut & hinc is Anatomicorum coryphęus intelligatur, ad ipsius seriem me accingam. Primùm itaq; sex musculorum coniugationes, seu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in posteriori ceruicis sede locata, partim capitis, partim autem primæ ceruicis uertebrę motibus famulantur. Verùm anteaquā ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex dissectionis serie pręposuit, scapulæ motibus seruientia, quorum[a] unum homines cum simijs commune nanciscūtur id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulæ spinam, summum humerum, & latiusculam clauiculæ partem inseri dictus est. Altero autem pari homines destituuntur, cuius in altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiorem basis scapulæ angulum in simijs protendi cōmemoratus est. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus sum, Galeno tertia serie enumeretur.[b] Primum itaq; capitis musculorū par duobus, utrinq; scilicet singulis cōstat musculis,[c] originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebræ spinæ, dein etiam ex quartæ, tertiæ, & primæ uertebrarū thoracis spinarū apicibus. Principium hoc, quâ primùm ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita latescit, ut musculus ad tertiam secundâq; thoracis uertebram iam porrectus, adeò amplificetur, ut externum ipsius latus è regione transuersorum processuum earundem uertebrarum consistat. Musculi hanc seruantes latitudinē, sursum feruntur à quinq; inferiorum ceruicis uertebrarum spinis (sed nimis quàm leuiter) exortum assumentes.[d] quando autē ad tertiæ ceruicis uertebræ spinam conscenderūt, quū hactenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, utriq; ab inuicē sensim magis magisq; tantisper abscedunt, quousq; transuersa[e] linea occipitij, ossi carnea lataq; insertione implantentur. Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quantum internum alterius musculi latus, à media occipitij sede, & externum latus ab auris radice remouentur adeò, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quātum ab una aure ad alteram occipitij est interualli, quod musculorū insertione nō occupatur. Cæterùm illius musculorum ab inuicem recessus forma,[f] triangularis exactè uisitur, si modò unam lineam transuersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internū latus alterius duxeris, & deinde alias duas ab eius linęę terminis, secundùm utriusq; musculi internum latus, ad tertiæ ceruicis uertebrę spinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rursus singuli musculi[g] triangulari forma constant, si lineam secundùm spinæ longitudinem ad occipitium usq; ductam, unius lateris loco habueris, & secundi lateris uice, lineam secundùm externum musculi latus exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitiū describit. Fibræ horum musculorum, à spinis uertebrarum sursum obliquè, quasi ad transuersos superiorum uertebrarum processus, tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium finiant.

Qui musculi hoc Capite enarrandi.

Potissimum 4. de Administrandis sectionibus.

Primum par musculorū aut caput, aut primam uertebrā mouentium.

a 9 ta. r.

b 12 tab. r.

10, 11 ta. A.

c 12 ta. A.

d 12 ta. D.

e 12 tab. B, C.

f 12 tab. B, E, D.

g 12 tab. P, A. C, A. C, B.

finiant. Præsentes enim musculi, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebrarum processus insertionem moliuntur.[h] Secundum musculorum par admodum sanè uarium, & secus multò in homine, quàm canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ quartæue thoracis uertebræ processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, & quinque humiliorum ceruicis uertebrarum transuersis processibus, musculi istius paris enascuntur, & ad earundem uertebrarum spinas procedētes, ipsis nonnullis insertionibus applantantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulq; ambo in occipitij medium ampla insertione innascuntur, quæ sua latitudine longè superant uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisq; radicem metiri possis. Præterea præsentes musculi prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu dignum sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis inferiorum uertebrarum processibus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes, at illæ leuiores censendæ sunt, neque adeò penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dicere queat. Quanquam indubiè Galenus nonnullos dissectionū Professores, non duos huius paris musculos tantùm enumerasse, uerùm quosdā quatuor, quosdā uerò sex ibidem recensuisse uideatur testari, at hi fortassis ex illorū fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant. In simijs enim & canibus (de quibus hactenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat utrinque musculum recenserem, quandoquidem si illis attendendum foret impressionibus, totidem ferè musculorum loco uterq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebrarum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterùm in homine multò aliter hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potiùs, obseruaui. Apparent enim quàm plurimi utrinq; musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati, non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moliuntur. Ilico enim atq; primum musculorum par subductum est,[i] musculus occurrit, qui acutum principium ex medio transuersorū processuum quintæ & quartæ thoracis uertebræ educit, & ilico ab exortu carneus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad ceruicis initium[k] perreptat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat,[l] musculum imitatus, qui maxillam humiliorem deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. Quandoquidem[m] inibi, qua musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus denuo esse incipit, quousque in occipitij ossis medium[n] inseratur. Verùm priusquam inseritur, cum ipso alius coit musculus, ex septimæ ceruicis uertebræ spina, nerueo teretiq; principio enatus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoq; musculo[o] ante ipsius in occipitium insertionem commiscetur, unà cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertione dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cōtigui sunt, neq; ab inuicē (ut primum par) remouentur.[p] Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuersi secundæ thoracis uertebræ, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus enascitur, & sursum uersus exteriora obliquè exporrectus carnosusúe, ac latior redditus, occipitio ad radicem[q] mamillaris in capite processus, ualidè inseritur. Sub his,[r] magna moles carnea consistit, secundo in canibus pari quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebrarum processibus, obliquè sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi inseritur, fibras obtinens ab exterioribus sursum intrò obliquè repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugium, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi. nunc autem cuiuis integrū erit, utrinque in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis denuo illam carnē in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exortus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, & unum duntaxat utrinq; musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantùm conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia procreati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscurè admodum, ceruicis quoque perficit extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem inclinantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud etiam, quàm caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifices reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam uertebram perfici docuimus) famulabūtur. Cæterū hæc accuratiùs intelliges, ubi uniuersum de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione perpenderis.[s] Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiquam cum prædictis mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uertebræ[t] spinæ extremo, duo enascun-

a tur

Marginal notes (left): h 13 tab. A, B usque ad G. 5 tab. T. 10, 11 B. 12 F, F. — i 13 ta. A. — k 13 tab. B. — l 5 ta. H, I. — m 13 tab. C. — n 13 ta. D. — o 13 tab. à C ad D. — p 13 tab. E ad F. — q 3, 4, 5 fi. ca. 6. li. 1 k. — r 13 tab. G, G. — s 14 ta. A, B. — t 14 tab. E.

Marginal notes (right): Secundū par impensè uarium. — Primi ac secundi parium munus. — Tertium par

tur musculi non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipitij medium teretes inseruntur, in ipsa insertione minus, quàm in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil obliquè sursum ducuntur, sensim mutuò abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantùm in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo priora paria) opifex erit. [k] Quartum par capitis etiam extensioni præfectum, sub tertio occulitur, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primæ uertebræ sede, [l] ubi aliæ in spinã desinunt, ipsaque lineæ modo prominens tuberculũ processum'ue exigit, utrinque ad processus eius latera unus enascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quarti paris musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modicèque ab inuicem remoti, occipitio inseruntur. Porrò [m] quintum par, musculorum forma & substantia, duobus prædictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obtinet, atque illinc deorsum obliquè descendens, in apicem [n] transuersi primæ ceruicis uertebræ processus inseritur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uerò in sinistrum. [o] Sextum par [p] à spina secundæ ceruicis uertebræ enascitur, & obliquè sursum procedens, in transuersum quoque primæ ceruicis uertebræ processum implantatur, pari prorsus cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulò minus toto teretes. In cane uerò & simijs multò, quàm in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundæ ceruicis uertebræ spina perquàm ampla lataque uideatur. at in illis æquè ac in hominibus tertiũ par cum quinto & sexto, pares æqualesque triangulos utrinque formare cõspicitur. Si enim trium illorum parium dextros musculos unà contuleris, in dextro latere [q] triangulum statues, si uerò sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hîc triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus cõsistit in occipitij medio, secundus ad secundæ uertebræ spinã, tertius in sinistri lateris transuerso primæ uertebræ processu. Cæterùm quinti & sexti parium munus est, primam uertebram unà cum capite supra secundam circumuertere. Vtriusque enim paris dextris musculis ad suum principium contractis, prima uertebra in posteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuiseris) habent, [r] anteriores uerò hac ratione. [s] Vtrinque à media superiori ossis pectoris regione, secundùm ipsius amplitudinem, [t] & clauiculæ parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membraneumque musculi prodit caput, neruosius ex pectoris osse, quàm à clauicula pronatum. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attinet, uisitur, ac obliquè uersus superiora procedens, carnosum densumque, & paulo latiorem quàm profundiorem efficit musculum, qui carnoso crassoque admodum [u] fine, [x] mamillari in temporis osse processui innascitur, illum sua amplitudine uniuersum amplexus, sic sanè, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quòd ualidus, ac proximè [y] membraneo latoque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Cæterùm in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruaui, cuius una pars mamillari processui, altera ad auris radicem caluariæ inserebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoque minùs principium à pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres'ue partes manifestè dissectum. Quanuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomicis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse nõ ignorẽ, uerùm hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariat, licet plerique hos à capite natos, pectoris ossi & clauiculis inseri, thoracisque motibus præfici cõtenderunt. at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantũ abest, ut uerè ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus cõtrarijs prorsus munijs præficitur, quatuor primorũ parium, quæ in ceruicis posteriori sede locata recensuimus. ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uerò dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Neque quicquã æquè ex amussim posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissimè capis. Quandoquidem si funiculum transuersim occipitio circũduxeris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodũ utrunque finem unà traxeris, caput in anteriora flectetur, si autẽ alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subseruientiũ musculorum, decimustertius & decimusquartus. Verum præter hos, [a] alij conspiciuntur musculi, quos ferè sub [b] stomacho latitãtes Veteres appellasse uidentur. hi nanque quatuor

Quartum par.

Quintum par.

Sextum par.

Musculi à pectoris osse et clauiculis in caput inserti, atque in huius capitis numero 13, & 14.

Munus 13 et 14 musculorum.

Musculi sub stomacho latitantes, & ceruicis flexioni præfecti.

k 14 ta. F, G.

l 3, 4, 11 fi. cap. 15 li. 1 X.

m 14 ta. H, I.

n 14 ta. D.

o 14 ta. K, L.

p ab E ad D 14 ta.

q huius costæ in 14 tab. sunt A, H, K, alterius autem trianguli costæ B, I, L.

r alterius lateris muscu lus. 4 ta. Θ. 1 ta. F. 2 ta. I. 5 ta. K. 9 ta. D.

s 4 ta. X

t 4 ta. Y.

u 4 tab. Z.

x 3, 4, 5 fi. ca. 6, li. 1 k.

y 3 ta. Γ.

a 8 ta. A, E.

b 7 tab. E. aut 14 fi. li. 5 A, B.

quatuor primarum thoracis uertebrarũ & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac partim ab ijsdem principium ducunt, partimq́ ipsis inseruntur, non nimis liquidò postmodùm in
c 1 fi. ca. 15 G. occipitis os inserti, iuxta [c] anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactiùs inter dorsum mouentes musculos recensebimus, flectunt enim superiorem dorsi partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis
d 8 ta. C. 13 ta. H. musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque [d] alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duæ) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rursus [e] alia coniugatio ceruicẽ extendens hîc prætereunda est, ac
e 14 ta. O. ad reliquũ de dorsum mouẽtibus musculis sermonem asseruanda, quum illæ nisi secundariò caput moueãt, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum & extremam manum mouent.

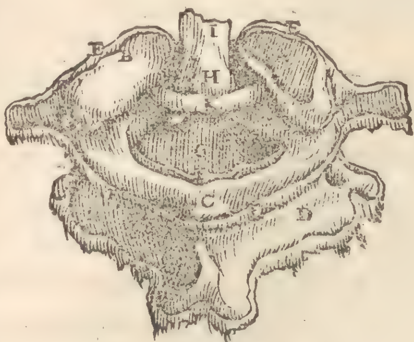
CAPVT MOVENTIVM MVSCVLORVM administratio. Caput XXIX.

EORVM qui capitis motibus præsunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspenso, à
a 11 tab. A 12 F. b 11 tab. F. [a] primo pari auspicaberis, primùm perpendens membraneum [b] cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrarum spinis enatum, primo capitis musculorũ pari, reliquisq́ hîc dorsum mouentibus musculis insternitur, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui nominis thoracem mouentium tertius erit) principium, à uertebrarum spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usq́ à subditis diuulso, illum ibidem à costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculos aggressurus sis. In præsentia enim cultellum retusiorẽ, aut buxeũ, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum à subditis liberare conaberis, deinde secundùm spinæ longitudinem ducta sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroq́ latere præstiteris, huius paris musculos ab occipitio nõ amputatos, ita ad latus aliquò reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios [c] secundi paris musculos considerabis, ea illos serie, qua enumeraui, à uertebris absecans, atque ad occipitium deduces, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionũ potissimùm autores sint, rectè perspicias, quod tunc demum optimè uisitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum est, ipsaq́ inferiorior maxilla absecta. [d] Tertium par à spina secundæ ceruicis uertebræ postmodum liberabis, sensim illud ad occipitium usque, à [e] quarto pari subleuans, præcauensq́, ne & id unà imprudens auferas. hoc enim nunc à prima uertebra separandum uenit, atq́ ut cætera, ad suam, quam molitur, insertionem ducendum. [f] Quintum in super par, ab occipitio liberatũ ad transuersos primæ uertebræ processus, quemadmodum [g] sextum à spina secundæ uertebræ ad eosdem processus ducetur. Mox reflexo cadauere à pectoris osse & clauiculis, [h] anteriorum musculorum principia sunt acuto cultello resecãda, mente interim adhibita, num plura musculorũ principia simul cõcurrant, aut utrinq́ plures musculi obseruari queant. Vbi uerò & hos ad mamillarem processum perduxeris, illorumq́ insertionẽ rimatus fueris, eosdem à capite absecato atq́ ceruicis proprijs musculis in præsentia relictis, ad ligamẽta capiti & duarum primarũ ceruicis uertebrarum peculiaria, sectionẽ confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

Marginal notes: c 13 ta. A, B usq; ad G. — d 14 ta. A, B. — e 14 ta. G, F. — f 14 ta. H, I. — g 14 ta. L, K. — h 4 ta. O. — *Primi paris administratio.* — *Secundi paris.* — *Tertij.* — *Quarti.* — *Quinti.* — *Sexti.* — *Decimitertij & 14 musculorum.*

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAEQ; ceruicis uertebrarum ligamentis. Caput XXX.

PRAESENS figura, primam secundamq́ ceruicis exprimit uertebras, posteriori sede delineatas, unà cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figuræ inscripti ita habent.

A, B, C *Prima ceruicis uertebra secũdæ cõnexa. Verùm A priuatim dexter primæ uertebræ sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. B autem sinister sinus, cui sinistrum occipitis ossis caput insidet. C uerò primæ uertebræ sedes, ubi in spinam aliæ terminantur.* D, D, G, H *Secunda ceruicis uertebra.*

E, E, E *Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram secundæ uertebræ nectens.*

G *Corpus secundæ uertebræ dentem producens.*
H *Dens, acutus'ue secundæ ceruicis uertebræ processus.*
I *Teres ligamentum, à dente in occipitij os insertum.*
K *Transuersum ligamentũ, dentem in sinu cõtinens, qui dentis gratia in prima uertebra cælatur.*

NVLLA non admiratione dignam capitis cum prima uertebra articulationem, & secundæ cum prima, secundæq; rursus cum capite coniunctionem esse, superioris Libri decimumquintũ Caput explicauit. Præsens autem sermo, ligamenta his articulis præfecta obiter perstringet, hæc nanq; spectatori Naturæ industriam, quamtumuis etiam perfunctoriè enarrentur, abundè commonstrant. Quando itaque primam ceruicis uertebram capiti copulari necessum fuit, meritò uniuersum articulum ambiens[a] ligamentum (quod & cæteris articulis cõmune censetur) forte robustumq; Natura procreauit, rarum tamen nihil, aut peculiare, præter robur crassitiemq;, id ligamentum adipiscitur. Cæterùm [b] quod secundam ceruicis uertebram capitis ossi cõmittit, teres & ualidissimum est, & cartilaginis naturæ participat, hoc ex uertice[c] dentis enatum, occipitis ossi inseritur,[d] quâ anteriorem foraminis regionem, quo dorsalis medulla delabitur, constituit. Id ligamentũ firmissimè secundam uertebram occipitis ossi colligans, unà cum dente ueluti axem efformat, secundùm quam caput, primæ uertebræ interuentu in gyrum agitur. Verùm ne dens ille[e] internam primæ uertebræ sedem occupans, & dorsali medullæ ibidem prælocatus, quandoq; ex suo sinu in uehementioribus capitis motibus deuiet, luxetur'ue, atq; tunc dorsalẽ medullã comprimat, aut frangat,[f] aliud ligamentũ rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primæ uertebræ prodiens, alteri lateri inseritur, posteriori dentis sedi transuersim obductum. Præsens ligamentum, quia egregiè robustum neruosumq; existit, cartilaginisq; naturæ compos, ac demum inter dentem dorsalemq; medullam locatum est, aptissimè dentem in sibi priuatim exsculpta concauitate, ne uacillet, luxeturuè, continet, dorsaliq; medullæ firmissimũ & tutum propugnaculum efficitur, & interim quo minùs prima uertebra simul cum capite super secundam circumuertatur, haud quaquam prohibet. Atq; id ligamentum est, quod superiori Libro manifestissimè demonstrare dicebam, caput super secundã uertebrã, ad anteriora posteriora'ue neutiquam moueri posse. Reliquũ est[g] aliud ligamentum, primam uertebram secundæ colligans, membraneum quidem, & eiusdem cum ambientibus cæteros articulos ligamentis naturæ & usus. Constat enim non solum primam uertebrã capitis ossi debuisse articulari, sed etiam primam secundæ. Si enim unà hæ uertebræ capitis ossi adnascerentur, prohiberent sanè motus mutuos. ea namq; quæ quiescit, uelleret, & detineret agentẽ, nunc autem uicissim utraq; potest suo motu agi, alia interim sua sede firmata. Vt autem hæc ligamenta examussim administres, conduxerit musculos ceruicem mouentes, suo loco describendos, prius esse dissectos, ac tunc demum acuto cultello membraneũ ligamentum, primam uertebram capiti colligans, opportunè diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoq; per transuersum abscecabis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fueris, transuerso quoq; ictu id diuides, atq; ligamentũ illud transuersim denti obuolutũ, dentemq; in sua cauitate cõtinens, diligẽter obseruabis, & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus supra secundã & primã complentur, disces. Postremò membraneũ ligamẽtum, primam uertebram secundæ copulãs, in circuitu quoq; acuto cultello aggredieris, & auulsa prima uertebra, denuò dentis sinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipsius uertice procedit, considerabis. Cætera autem ligamenta reliquas uertebras colligantia, in id Caput commodè reijcientur, quod dorsum mouentium musculorum administrationem subsequetur.

Ligamentum primam uertebram capiti cõmittens. — a E, E, E.

Secundũ uertebram capiti. — b I. c H. d 1 fi. ca. 15 li. 1 G.

Ligamentum transuersim denti obductũ. — e 3 fi. ca. 15 lib. 1 K. f K.

Primam uertebram secundæ colligans. — g F, F.

Ligamentorum administratio.

DE MVSCVLIS ABDOMINIS. CAP. XXXI.

VEREOR, ne & hîc pariter morosior quispiam disciplinæ ordinem fortè culpaturus sit, quòd ante abdominis musculos, aut manus, aut thoracis, aut dorsi motores non fuerim aggressus. Nihil enim prohibet, cubitum mouentes musculos modò pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione dorsum agentes musculi præcedãt, & ante dorsi musculos, quòd ad sectionis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis musculos, eos quos abdominis uocamus, dissecari operæpretium sit, proximum est, hos abdominis persequi. Quanquam (ut & antea admonui) integrũ cuiuis fuerit, paginas aliquot

inuertere,

inuertere, & Caput, quod ordine prius esse arbitrabitur, reliquis lectione præponere. Musculi itaque, quos abdominis, Anatomes professores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque nimirum quatuor) constituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem transuersi. Obliqui in utroque latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias seq; mutuò decussatim intersecantes fibras exigūt. [a] Superioris enim fibræ, deorsum uersus priora obliquè procedunt, quem huius fibrarum ductus gratia descendentem uulgò dicimus. [b] Inferioris uerò fibræ, sursum obliquè ad anteriora tendunt, qui ob id obliquè ascendens nuncupatur. Rectorum ab utroque latere [c] unicus est, qui quum fibras secundùm corporis longitudinem extensas obtineat, rectus nuncupatur. [d] Transuersus similiter utrinque unus habetur, cui id nomen, quòd eius fibræ secundùm corporis latitudinem, aut à dextris ad sinistra nullo obliquo ductu ferantur, inditum est. [d] Obliquè descendēs cæteris abdominis musculis supersternitur, [e] & ex sexta, septima, octaua & nona, costis, priusquàm in cartilaginem finiant, carnosum principium sumit propter musculum, quem ex scapulæ basi pronatū, octo elatioribus thoracis costis inseri, thoracemq; mouere dicemus, neque hoc amplum principium instar rectæ fit lineæ, uerùm instar manus. Ille enim thoracis musculus, costis quasi digitos singulis porrigendo inseritur, ex quorum interuallis prominentiores obliquè descendentis musculi partes, digitorum ritu enascuntur non secus, quàm si sinistræ manus interuallis, dextræ manus digitos insereres, & musculum thoracis motibus famulantem, sinistræ manui conferres, dextræ uerò obliquè descendentem assimilares. Deinde post nonam costam, à tribus etiam inferioribus costis iste musculus enascitur, illam semper originem imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adipiscitur, non quidem ampliùs cum illo thoracis musculo ingressu mutuo commissus, uerùm cum [f] alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uertebrarum, & unius alteriusq; lumborum spinis enatus, decimæ & undecimæ thoracis costæ potissimùm inseri, in thoracis musculorum enarratione dicetur. Is enim manus quoq; ritu costis, priusquam in cartilaginē cessare incipiūt, implantatur, atque obliquè descendentis musculi principium, manus quoq; modo ex eius musculi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit. atque hoc obliqui musculi principiū, undiq; carnosum quidem est, sed tenue. Verùm musculus sensim carnosior crassiorq; euadens, deorsum in priora fertur, ilia (quæ quasi inania inter ilium os & infimam costam, κενεῶνας, & λαγόνας Græci uocant) carnosa ipsius parte amplectens, quousque ad ilium os perrepserit, cuius [g] summitati secundùm totum ipsius appendicis ductum, carneus inseritur. Est autem appendix illa, toti ossis ilium parti obducta, quam ipsius spinam propriè uocari relatum est. Quum uerò carnosa ipsius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaq;, secundùm abdominis longitudinē properat, in neruosam exilitatem membranæ quàm simillimam degenerat, quæ sextæ & septimæ costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissimeq; superioris ossis coxendicis, & pubis regioni implātatur, tota illa nimirum sede, quæ ab ilium ossis appendice, seu spinæ antica parte, ad pubis usque ossium [h] cartilaginem protenditur, non quod illo ductu ab ilium osse, ad pubis ossium usque commissuram ossi inseratur, sed duntaxat, ubi os ex carne reperit. Quà enim [i] duo femur flectentes musculi, super coxendicis & pubis os deorsum prorepunt, obliquus hic musculus ossi non implantatur, sunt uerò illi musculi, femur mouentium sextus & septimus. [k] Secundùm autem corporis longitudinem, in abdominis medio dexter musculus, cum membranea tenuitate sinistri ita sanè coit, ut simul utrique descendentes ueluti tunicam quandam, uniuerso abdomini obductam efforment. [l] Obliquus huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spinam circumscribere diximus, enascitur, ac simul tenuem membraneamq; originem, à lumborum uertebrarum & ossis sacri spinis assumit, quæ in musculi progressu, carnosis fibris tandem adaugetur, enutritur'ue. Musculus iste sursum tendens, ilia carnosa sui parte integit, & quatuor inferiorum costarum, quas spurias uocant, finibus carnosus & hîc quoque inseritur. Vbi autem abdominis priora & medium conscendit, in neruosam definit exilitatem, quæ inter rectum musculum, qui ipsi subijcitur, & dictum obliqui descendentis membraneum tendinem, media intercedit, pubisq; ossi, & mucronatæ pectoris ossis cartilagini inseritur, per reliquam uerò abdominis longitudinem, cum alterius lateris obliquè ascendentis musculi tendine sic unitur, ut ex utriusq; lateris musculo, simul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranei horum musculorum tendines, eundem cum reliqua musculorum parte fibrarum ductum exigunt. Descendentium enim fibræ omnes, deorsum obliquè ad anteriora propagantur, ascendentium uerò, sursum in priora perreptant, atque duorum musculorum mutuò incumbentium fibræ decussatim, seu instar X literæ se inuicem intersecant. Cæterùm ea sede, qua ascendentis descendentisq; tendines, super abdominis mediū inuicem insternuntur, utriq; firmissimè simul tanta

Marginal notes (left): a 3 ta. Θ. — b 4 tab. Π. — c 5 ta. Δ. — d 6 ta. Δ. — d 3 ta. Θ. 4 ta. O. 9 P. — e 3 tab. charact. 6, 7, 8. & 1 tab. O, O. P, P. 2 ta. O, O, O. P, P, P. — f 11 tab. Δ. — g 2 fi. cap. 29 li. 1 H, R, R, P. — h ultimarū fig. li. 1 r. — i 8 ta. Θ & Λ. — k 3 ta. ab R ad X. — l 4 tab. Π. 5 tabu. α atq; nunc potissimū 11 tab. a, b. — Hîc sedulò cōfer inter se 3 & 4 et 5 & 6 tabulas.

Marginal notes (right): Octo abdominis musculorū breuis enumeratio. — Obliquè descendens. — Obliquè ascendens.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi exiſtit latitudo, atq; id adeò ualidè
ſecundùm abdominis longitudinē perficitur, ut hîc in abdominis medio, quatuor obliquorū
muſculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, niſi duos utrinq; haberi, accuratiſſi-
ma ſectio, fibrarumq; ductus cōmonſtrarent. Vbi dextri ſiniſtris cōnaſcuntur, uniunturq;, nul
lam prorſus ſeparationis neq; coitus lineā exprimūt, ſed paulò craſſiores redditi, in abdominis
medio, recta linea ſeſe inter rectos muſculos[m] ubi illi inuicē diſtant, imprimentes, robuſtiſſimè
tranſuerſorum muſculorū neruoſis tenuitatibus, ipſiq; adeò peritonæo[n] cōnaſcuntur.[o] Quod
etiam obliquorū aſcendentium neruoſis tenuitatibus uſu uenit, ſecundū externa rectorū mu-
ſculorum latera, priuſquàm illos cōſcendunt. per abdominis enim longitudinem, inſtar lineæ
inſertionem ualidam moliuntur, in neruoſas tranſuerſorū tenuitates, & etiam ad quaſdā recto-
rum muſculorū[p] impreſſiones, quas paulò poſteriùs exequar. Sub obliquorū itaq; neruoſis
tenuitatibus,[q] recti abdominis muſculi reconduntur, ſinguli ex media oſſis pubis regione,[r] du
plici quodāmodo principio ducentes originē, uno quidē ſuperiori interioreq;, altero inferiori
ac exteriori, non quòd hæc principia, ſingulis muſculis diſiuncta incōtinua'ue ſint, ſed ipſa mu
ſculi origo, diuerſam ſubſtantiā ad hunc modum exprimit. Superior principij pars introrſum
nonnihil uergēs, exactè carnea eſt, ac ex lato in anguſtū deſinens, priuſquam ad mediā ſuminis
regionem pertingat, quaſi in acutum angulum terminatur. Inferius uerò, quod & extrorſum
paulò magis prominet, neruoſum eſt, carnis omnino expers, uerùm ſurſum porrectum ſenſim
dilateſcit, totumq; rectum muſculū producere conſpicitur. Recti itaq; muſculi, duobus eiuſmo
di principijs ſinguli ex pubis oſſe nati,[s] inuicem contigui ſunt, rectà ſurſum porrecti, donec ad
umbilicum peruenerint,[t] ibidem enim nōnihil mutuò diſtātes, modiceq; ampliores facti, ad pe
ctus uſq; feruntur, cui ſupra mucronatam cartilaginem, ad oſſis pectoris latera, illiq; cōnexas car
tilagines, lati carnoſiq;[u] implantātur. Muſculi hi non uno fibrarū ductu, ſecundùm totam lon
gitudinem ferri uidētur, ſed ſinguli in abdominis regione diuerſa[x] delineamēta, ſeu inſcriptio-
nes (quas Græcis περιγραφὰς appellari diximus) tranſuerſim, & incurua albaq; linea, ipſis indu
ctas exprimunt, nō aliter ſanè, quàm ſi rectorum ſinguli plurium muſculorū numero eſſent ha
bendi. Non enim rectà ab oſſe pubis, ad pectus fibræ nuſquam inclinātes ferūtur, ſed ad nunc
dictas circumſcriptiones impreſſiones'ue nōnihil implicatæ obliquātur, atq; ex alijs aliæ pro-
duci quodammodo apparet. Deinde muſculis rectis, nō propter pubis os nerui duntaxat inſe
runtur, ſed interiori quoq; ex parte, ubi his impreſſionibus muſculi donātur. Iſtarū impreſſio-
num duæ plurimùm ſupra umbilicū conſiſtūt, & interdū una ſub umbilico in ſumine, aliquan
do etiam tres ſupra umbilicū. Neq; has Naturam muſculis fruſtra largitam arbitror, uerùm ut
commodiùs rectà ſurſum in priora nōnihil declinantes porrigerētur, & nō inſtar duorum pa-
lorum erecti, ſed ſecundùm orbicularem abdominis regionē obliquati, peritonæum appoſitè
premerēt, eoq;, quod narraturi ſumus, munere opportuniùs fungerētur. Porrò quū thoracem
mouentes exequemur muſculos,[y] unum in ſimijs & canibus enumerabimus, qui inter ipſos or
dine quintus futurus eſt. Hunc uerarū coſtarum cartilaginibus, ad pectoris oſſis latus exporre
ctum, docebimus totum membraneū, præterq̄ ad primę ſecundæq; coſtæ interuallum, ubi car
noſior redditus, in primam coſtam deſinit. Profectò muſculus hic in omnibus animalibus, in
quibus ſectione deprehenditur, mihi quantūuis accuratè ſecanti, pars recti abdominis muſculi
eſſe uidetur, & rectum muſculū ad primam uſq; thoracis coſtam in illis animalibus aſcendere,
prorſus aſſero. Quod in canibus caudatisq; ſimijs maximè euadit conſpicuum, nec quiſquam
inficias ire poteſt, illis unum muſculum à pubis oſſe, ad primā uſq; coſtam exporrigi. In homi-
nibus (ut uerum fatear) eundem muſculū nunquam obſeruaui, atq; illo homines quū breuiſſi-
mo donentur pectore, facilè carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricę deſcriptione,
neutiquam recti partem, aut ipſi cōiunctum eſſe affirmo. Omnibus modò commemoratis mu
ſculis ſubſunt[a] tranſuerſi, utrinq; unus, qui ex tranſuerſis lumborum uertebrarū proceſſibus,
tenui membraneoq; principio enaſcitur, deinde in progreſſu ex dorſum mouentibus emergēs
muſculis, & carnoſis adauctus fibris, ſuperiori ilium oſſis regioni, & ſpuriarum coſtarum fini-
bus exactè carneus connaſcitur, carnoſa ipſius parte uniuerſa inueſtiens ilia. Vbi uerò uerſus
abdominis medium,[b] ad exteriora rectorum muſculorum latera uſque prorepſit, in neruoſam
exilitatem finit, quæ pubis oſſi, & mucronatæ cartilagini implantatur. Per reliquam inter hæc
extrema longitudinem, iſte membranoſus tendo, neruoſæ exilitati alterius tranſuerſi muſculi
continuatur, ac ſimul ambo tunicæ inſtar uniuerſum abdomen circūcingunt, in hoc obliquos
muſculos imitati. Verùm horum muſculorū neruoſa tenuitas non æquè, atque obliquorum
lata eſt, tranſuerſi enim nonnihil ſub rectis muſculis, & potiſſimùm iuxta pectoris regionem,
carnei conſpiciuntur. Præſentibus muſculis[c] peritonæum ſubnaſcitur, membrana nutritioni
famu-

Recti.

Recti muſculi pars, quæ ſimiæ abundant.

Transuerſi.

m 5 tab. à q ſurſum.
n 6 ta. c.
o 5 tab. x. 6 ta. b
p 5 tab. u, u, u.
q 5 ta. Δ. 4 ta. n. 6 ta. f.
r 5 ta. n notatur ſuperius, o inferius.
s 5 ta. p ad q.
t 5 tab. à q ſurſum.
u 5 tab. r 4 tab. n.
x 5 ta. u, u, u.
y 5 tab. ab r per ſ ab t.
a 6 tab. Δ. 5 ta. y. 12 tab. p.
b 6 tab. b.
c prima. fi. 5 lib.

famulantibus organis circumposita, huic membranæ transuersi adeò connascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorũ partes, uix aliter peritonæo cõmittuntur, quàm mutuò incumbentes musculi, inuicem hærere solent. Transuersi enim musculi propria musculorũ membrana illic, quà peritonæo obducuntur, neutiquam (& si pleriq; secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quàm nunc enarrauimus, situs uisitur. Vti forsitan aliquis librorum duntaxat openautam agẽs, promptè colligeret, pugnãtibus nimirũ Galeni locis delusus. Quandoquidẽ hos aliter recenset in Libris de Affectorũ locorũ cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrãdis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuæ methodi ipsorũ situm rectè describit. Octo abdominis musculi, præter cõmunem omniũ musculorũ usum, quo corpori calefaciendo, refrigerãdoq; auxiliãtur, & propugnacula quædã censentur, primario usu thoracis motibus præsunt, ut in proprio de thoracẽ mouentiũ musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorũ recrementorũ expulsionem aptissimè subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborarunt,[d] septo transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul cõprimunt, ut ex angusto loco in ampliorem (qui inferior est) fæces protrudant, expellantq;, & rursus ad uentriculũ superiora'ue illas deferri, præcaueant nihilo secus, quàm si duabus ad brachiale tantùm iunctis manibus, & semper magis magisq; sensim ad extremã usq; digitorũ aciem distantibus, madentem spongiã imponeres, & manibus paulatim coëuntibus, aquam exprimere niteretis. Verùm hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situq;, apertè percipi nequit. Pari etiã ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut cõmodiùs fœtus propellatur) conferãt, nõ aptè cognoscit. Atq; hæc adhuc minus ab illis assequũtur, qui septũ transuersum, dum cõtrahitur, thoracemq; adaperit, deorsum pelli arbitrãtur, nõ animaduertẽtes, quũ aërem intrò ducimus, ac thoracem cõtinuò, citra spiritus retentionẽ, thoracisq; repleti compressionẽ distendimus, septum transuersum nullum impetũ in excretione moliri, quod scilicet perpetuò sursum tractum nõ deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ui interim compresso thorace, permanet. Cæterùm nostri seculi medicos, qui hos tantũ musculos recensere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandũ est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transuersis autẽ expelli, & obliquis retineri cõtendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumq; fibris asscribendũ fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quàm quæ in mediũ adduci debeãt, quũ aliæ fibræ uoluntario motui, aliæ uerò naturali, qui à nostro nõ pendet impetu, famulentur. Neutiquam sanè hæc ab ipsis confingenda uenerãt, at laudãdus erat rerũ Opifex, qui quũ abdomen osse destitutũ necessariò creari uoluit, tam affabras tunicas, inuolucraq; ipsi parauit, quæ præter quòd tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoq; motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

Abdominis musculorum usus. (margin)

d 7 tab. Δ. (margin)

ABDOMINIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXXII.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorũ capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verũ facilior est, musculorumq; naturam accuratiùs commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualitercunq; igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unà cum carnosa membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatã esse oportet, unà cum[a] musculo, quem brachiũ deorsum trahere ostendimus, quanquam is iampridẽ ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentiũ musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquàm tenui fibrosaq; membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuulsa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Cadauer ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebris, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris[b] musculi abdominis obliquè descendentis principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundùm reliquas costas uersus dorsum, & secundùm superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usq; medium. hanc sectionem adeò duces leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossiũ regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab[c] obliquè ascendente, descendentẽ eousq; liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unà tanquam obliquè descendentis musculi partem auferas, tenuem[d] musculum, qui ad decimam undecimãq; thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis cõmittitur. Si enim

Duplicẽ esse horum musculorum administrationem. (margin)

a 10 tab. ⊖. (margin)

Administratio à musculorum exortu. Obliquè descendentis. (margin)

b 3 tab. ⊖. (margin)

c 4 tab. Π. (margin)

d 11 tab. Δ. (margin)

hunc scopulum uitaueris, & in uiris quoque abstinueris à[e] tunica uasa seminaria inuoluente, musculum uersus medium abdominis promptissimè duces. Cæterùm ubi ad[f] mediam usque recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinaciùs cum ascendentis musculi tendine, obliqui descendentis tendo coire uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum'ue ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus meritò, quòd illi nulla subsit caro, candidior apparet) disseces, impossibile arbitror, utcunque acuta nouacula usus fueris, nam retusiori nihil prorsus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq́ à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo, [g] ascendētem, qui secundus est, similiter aggrediendis, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor inferiorum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit, & ab illo etiam respirationis[h] musculo abstineat, qui decimæ & undecimę costæ potissimùm inseritur. Post sectionem, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à[i] transuerso, cui insidet, in priora procedens liberabis. Quod[k] usq; ad exteriorem costam, latus'ue recti musculi eius lateris, cuius sectionem administras, mediocri negocio perfeceris, si modò in uiris uasorum seminalium tunicis (quæ ad testium[l] musculorum sectionem seruandæ sunt) animum adhibeas, ne unà etiam illæ præscindantur. Vbi uerò recti musculi latus externum membranosus obliquè ascendentis musculi tendo spectat, acutiori nouacula separandus est, neque id quidem oscitanter, ne totū obliqui musculi tendinē pertundas, ipsumq́ hîc finire arbitreris. Tantus enim huius tendinis cum transuersi musculi neruosa exilitate iuxta externū recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui ascendētis tendinē diuidi putauerim, & unam ipsius partem transuerso musculo cōnatam, sub rectis musculis procedere, alterā uerò super rectos expādi arbitratus fuerim, atque id potissimùm supra umbilici regionē est cōspectius. Verùm si ad amussim obliquè ascendentis tendinem à transuerso liberaueris, recto musculo illum supersterni cōperies, à quo ad albam usq; abdominis lineam accuratè separandus uenit, quod in carnosis recti musculi partibus factu est promptissimū, at in[m] nerueis illis recti musculi inscriptionibus arduum esse obseruabis. Obliquorum enim tendo pertinaciùs in his recto musculo, quàm in reliquis sedibus, ubi carnosus est, cōnascitur, neq; adeò promptè ab illis examussim discindit̄, aut potius eradit̄. Hîc modò doceberis, quî ascendentis descendētisq́ tendines, circa abdominis mediū inuicem connascantur, ubi recti musculi mediæ amplitudini (quæ interior est) incumbunt, & arduè, nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usq; abdominis lineam separari queunt. Cæterū posteaquàm unius lateris, cuius iam sectionē aggrederis, obliquos abdominis musculos ad albam usq; lineam perduxeris, expende,[n] qualiter obliquorum tendines, rursus transuersorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis seiungūtur. Vtroq; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mensę incūbit pendēte, sola manu[o] rectum musculum à transuersi neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriori musculi latere iniectis, & secundū abdominis longitudinē hinc inde sub musculo ductis. Quū primùm rectus musculus à transuerso abscessit, integrū est, recti musculi fibras unà cum [p] transuersis illis inscriptionibus contueri, ac tandem musculum à thorace nouacula liberatū, ab abdomine detrahere,[q] ita tamen, ut adhuc pubis ossi hæreat, ipsiusq́ hîc initiū accuratè examines. At quū hunc à pectore in cane, aut simia adimes, studendū est, ne[r] continuū illi membraneū tendinē simul auferas, aut uulneres, qui secundùm pectoris longitudinē, à recto musculo, ad primā thoracis costam porrigitur, ac re uera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspicitur. Est autē hic tendo musculus'ue, à quo in[s] musculi brachiū pectori adducētis administratione præcepi quoq; abstinendum, & num homines hunc cum simijs cōmunem habeant indagandū.[t] Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportunè administrabis, ducta similiter leui sectione à pubis osse, per ilium os, & transuersos uertebrarū lumborū processus, aut potius[u] musculorū dorsum hîc mouentiū exterius latus, atq; demū ad fines spuriarum costarum, quæ intacto peritonæo solū musculū penetret. Mox transuersi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quàm poteris, attētissimè à[x] peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deueneris exilitatē, quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita separāda est, ut neq; peritonæum, neq; tendo, neruosa'ue ea tenuitas laceretur. quod quidem nō adeò arduū est, atq; operosum, & præcipuè iuxta abdominis elatiora nō procul à pectore, nam in summine tendo ipse (ut etiā peritonæū) nimis quàm tenuis occurrit. Nunc uerò ubi & hunc musculū ad mediū abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimè liberaueris, rursus in suum locū quatuor huius lateris musculos repones. Mox cadauere in dorsum reflexo, secundā administrādi rationē aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auspicatur. Duces itaq; à pectoris osse ad pubem usq;, per totam abdominis longitudinē, super mediū recti musculi eius lateris, cuius

Candidior in abdomine linea.

Obliqui ascendentis.

Nexus neruosæ tenuitatis obliquè ascen. musc. cum transuerso.

Recti administratio.

Transuersi.

Altera abdominis musculorum administratio, uersus [illegible]orum initia.

Obliqui descendentis.

e 3 ta. Y.

f Hæc esset, in qua recta duceretur linea per u, u, u ta. 5.

g 4 ta. π.

h 11 ta. Δ.

i 5 ta. γ.

k 5 ta. X.

l 22 fi. lib. 5 ψ.

m 5 ta. u, u, u.

n 5 tab. supra q. 6 ta. C.

o 5 ta. Δ.

p 5 ta. u, u, u.

q 6 ta. f.

r 5 ta. r, s, t.

s 3 ta. Δ.

t 6 ta. Δ.

u 13 ta. x, r.

x 1 fi. 5 libri.

y 3 ta.θ. cuius administrationem moliris, adeò leuem sectionem, ut nihil præter [y] obliquè descendentis musculi tendinem penetret. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem tentandam scribo, quòd nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendentis tendinem non uulneratum, & illæso quoq; ascendētis tendine, seorsum liberare, quanquam & ab alba linea interdum sectionem inchoari nō improbauerim, utcunque etiam laceratos tendines inuicem separares. Quapropter hac illa'ue sectione ducta, adnitêris hamulo descendentis tendinem attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousq; uniuersum musculum, uersus dorsi spinam undi-
z 4 ta.π. que liberatum deduxeris. post hunc, [z] ascendētis tendinem à recto separabis, principium separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, quî tendo ille transuersis recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, obliquè ascendentem auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumbo- *Obliqui ascendentis.*
a 5 ta.Δ. rum usque uertebrarum spinas abscans. [a] Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à transuerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absecto, illum super thoracem reflectes. Mo- *Recti.*
b 6 ta.Δ. dò recta sectione secundùm albæ lineæ longitudinē ducta, quæ duntaxat neruosam [b] transuersi musculi tenuitatem illæso peritonæo diuidat, conaberis eam à peritonæo diligenter separare, *Transuersi.*
c 5 ta.β. quod quidem in homine, & potissimùm iuxta pubem, [c] uasorumq; seminalium transitum, facturus es difficillimè, in porcis autem minimo negocio. Cæterùm transuersi musculi, tendine usque ad carneam ipsius regionem à peritonæo, liberato, eum quoq; tantisper auferes quousq; uniuersus musculus à peritonæo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amussim eorum formam, situm, & fibrarum ductus examinare, ac demum resectis illis, ad testium musculos te accingere.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MVLIEbris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testiū uteriq; musculorū natura utcunq; peti posset, uerùm ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hîc tantùm adijciemus, in quibusnam figuris præsentes musculi conspici queant. Testis itaque musculus, nōnihil spectatur tertia tabula ad S, & uigesimasecunda figura Libri quinti ψ. Vteri autem musculosa substantia eiusdem Libri uigesimaquarta figura ad characterem O, uti fieri potuit, exprimitur.

IAM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionem, peritonæum administrare, atque cum eo quoque
a 22 fi.lib.5 ψ. atque ex illa figura & 20 seriatim hic subsequentia petes. testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquenq; testem, [a] singuli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminaliū & testis tunica efformati, quæ à peritonæo principium ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori ipsius sede ilico, in ipso à peritonæo exortu, longis, ac inuicē sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibræ illæ gracilis oblongiq; musculi naturam exprimant, qui illi testis tunicæ semper innatus deorsum *Virilis testis musculus.*
b 22 fi.li.5 κ,ι. 23 fi.li.5 κ,θ,ι. protenditur, ac tandem iuxta infimā testis sedem, unà cum illa tunica [b] uasi ei seminario applanatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idq; sursum in peritonæi amplitudinem deducens, in uesicæ ceruicem [c] se profundit. Neq; aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs ua-
c 23 fi.lib.5 ξ,ο. sis tunica illa pertinaciter adnascitur, quàm ubi simul cum musculosa ipsius substantia, insertionem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeò, ut musculus ipse nusquam testem contingat. Respondet itaq; testis musculus illis, qui ex carnosa membrana efformantur, quandoquidem is aliud nihil prorsus est, quàm carneæ fibræ uasorum semina-
d 3 ta.A.C. E.Γ. lium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ [d] musculi, carneis quoque fibris per membranam digestis constituuntur. Porrò testium musculorum beneficio, uiri arbitrario motu testis modicè (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt, ne
e 22 fi.lib.5 λ,κ. testes plus æquo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri [e] seminarijs uasis sint. Hunc usum musculi in coitu potissimùm præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta perpetuò arctarentur, non adeò commodè semen transmitterent, atque modò, quū testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patescunt. Constat itaq; musculos hos (qui κρεμαστῆρες Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui

qui nullum sortiuntur musculum, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferiora reuellat, extructus est, quandoquidem testes, quos nisi rectà deorsum, nec in ullam partem inclinantes prolabi decebat, abundè à naturali ipsis indita grauitate dimittuntur, idque subinde adeò, ut ne minimùm quidem sursum ægris, senibusque allici queant. Quid uerò Arabibus in mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusque testis musculos, in mulieribus autē unicum haberi scriptum reliquerunt. Vnicum enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in masculis obseruaui. Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recōdidit. Ea nanque peritonæi[f] pars, seu processus, qui utrinque à lateribus, ad uterum instar[g] mesenterij pertingit, uenasque & arterias utero deducit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri[h] tunicam procreat,[i] carnosis quoque adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorsum obliquè, ad uteri latera perreptantibus, adeò sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uiri testes donantur. Et quamuis plerunque graciles sint, neque admodum carnei, crassiúue, ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri descriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, at uaccinum & caprinum describit[k] uterum, cornua arietū cornibus longè simillima obtinentem secus multò, quàm muliebris uterus. Porrò his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facilè percipiunt, quum ilia trahere colligereque conātur, atque adeò (ut sic dicam) uteri ceruicis[l] os, totumque uterum, penitiùs in peritonæi amplitudinem allicere student.

Musculi muliebris uteri.

In Libro de Vteri sectione.

f 24 fi. li. 5 O, P, Q & 26 fi. E, E, & 27 I, I.
g 10 fi. li. 5 L, L, M, M.
h 27 fi. li. 5 H, H.
i 24 fi. 5 li. O.
k 29 figu. lib. 5.
l 25 fi. lib. 5.

MVSCVLORVM TESTIVM ADMINISTRATIO. Caput XXXIIII.

QVEMADMODVM in Quinto libro musculorum, quos testibus asscripsi, mentionem incidere necessum erit, ita quoque eorum administrationem cum reliquarū partiū illo Libro enarrandarū sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationē hoc Libro persequendam spectat,[a] à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transuersum utrinque, ab umbilici regionibus ducta. Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter recti intestini[b] finem, & uesicam, auferes. His itaque, ut in Quinto libro docebimus, ademptis,[c] & etiam scorto à testibus unà cum carnea membrana ipsi subdita liberato,[d] stylum exiguum ab interiori peritonæi parte meatui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquā uerò stylum ad testem usque protruseris, atque ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canalem, cultellum indideris, longa sectione à peritonæo ad testem usque secundùm styli longitudinē facta, membranā tunicamúe, uasa cum testibus inuestientē diuides. Atque ita uasa in conspectū cum testibus sese offerent, & extenso quoque uasorū inuolucro, gracilem testis[e] musculū, quo inuolucrum id uelut enutritur, conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferētis inflexione liberato, eius naturā promptissimè cōdisces, qualiterque testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò testibus cum suis uasis musculisque abscissis, penis & uesicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante hos integrū sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio.[f] Cæterū mulierū musculi aperto iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumque reductis & mulieris testibus quoque subleuatis, in conspectū citra aliam sectionē ueniūt, dummodo uteri lateribus membranisque, illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratiùs prosequemur.

Quū ea quæ peritonæo cōtinētur, modò resecanda ueniant.

Virilis musculi administratio.

Muliebris musculi administratio.

a uti factū est in 2 fig. lib. 5.
b 20 fi. li. 5 o, dein p.
c uti in 20 fi. li. 5 ad r, s, t, u, x.
d id facturus, quo 22 fi. lib. 5 à uigesima differt.
e 22 fig. lib. 5 V.
f uti ferè se offert 24 fi. lib. 5.

DE MVSCVLIS THORACEM MOVENTIBUS. Caput XXXV.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia,[a] non unico cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum est. Iam uerò proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendêre, nō autem naturalem esse, sermone persequi, dein si uoluntarium esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaque rerum Opifex respirationē homini animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est, quòd & ipsum quidem substantia aëris indigeat, & plurimùm feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor refrigerat,

Thoracis motum iure arbitrarium esse.

a 1, 2 fi. et 4. 19 li. 1.

gerat, suppeditata ei frigida qualitate. exspiratio autem feruentis in eo, & quasi combusti, & fuliginosi recrementi effusione expulsioneq́ʒ, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius potissimùm causa duobus contrarijs motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione & dilatatione, euacuat uerò in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpetuò fungitur. Quanquam respirationis cordisq́ʒ motus, genere plurimum uarient. Siquidem cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeò ex nostra pendet uoluntate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus. atque id magnoperè non ad benè uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus consonantiaq́ʒ respirationis cum cordis pulsu necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro impetu uoluntateq́ʒ penderet, multum diuq́ʒ loqui nequiremus, quod non exiguam commodæ uitæ noxam præstaret. Porrò si non possemus interdum citra respirationem per fumum, uel puluerem, uel quanpiam prauam & uenenosam aëris qualitatem, uel loca putrescentibus cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionibus inquinata incedere, ea uitam ipsam quàm celerrimè læderent, hominemq́ʒ prorsus corrumperent. Constat itaque, ex nostro impetu, aëris per asperam arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis exspirationem oportuisse celebrari. Cum uerò pulmo thoracis motum, quoties ille cõprimitur, dilatatur'ue, uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentq́ʒ. Erunt autem hi in uniuersum unà cum octo abdominis musculis in homine, [b] octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & quadraginta, ac postmodũ unus utrique lateri cõmunis. Verùm canes & simiæ duobus abundãt utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua enumerare haud grauabor, enumerationem ab altero tantùm latere uniuersam absoluturus, ut deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, amborum laterum musculos unà numeri gratia coniungam. [c] Primus itaque ex inferiori interioriq́ʒ claiculæ regione, secundùm ipsius longitudinem, quà primam respicit costam, exoritur, principiũ carnosum undique obtinens, & carnoso quoque termino primæ costæ, quâ pectoris ossi committitur, antica ex parte insertus. Musculus hic breuis, sed amplus est & tenuis, ac omnino carneus, fibras sortitur impensè obliquas, propemodumq́ʒ transuersas, quæ à clauicula antrorsum procedentes, supremæ thoracis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quà eius costæ cartilaginem excipit, implantatur. huius beneficio prima costa, sursum uersus exteriora retrahitur, hacq́ʒ ratione ibidem thorax dilatatur. [d] Secundus musculus grandis est, carnoso principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte enatus. hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latescit, tenuior tantisper redditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartę, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, aliquando & nonę, thoracis costis sese inserat, atque id media potissimùm costarum sede, si modò costæ longitudinem à uertebris, ad os pectoris usq́ʒ metiaris, qui locus est, multò anteaquam costæ in cartilaginem cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis duntaxat incumbit, exiguisq́ʒ tantùm fibris (ut mutuò instrati solent musculi) illis committitur. Cæterùm non recta simpliciq́ʒ linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hîc tanquam in digitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quàm musculi pars, quæ interuallis connascitur, in priora procedunt, [e] contrario nimirũ modo, quo obliquè descendens abdominis musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex interuallis costarum prolixius suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo serratam compagem efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex scapulæ basi pendêre credimus, tendantur, uniuersas costas (præter inferiores, quibus musculus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita ferè habet, in canibus uerò & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inseritur, sed etiam ualidissimè transuersis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrarum processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij portionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis & uertebris illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uerò à costis, illisq́ʒ uertebris initium ducens scapulæ implantetur, ipsiusq́ʒ secundùm thoracis latera, antrorsum motus occasio haberi queat. Duorum qui iam subsequuntur in numero musculorum, [f] unicus tantùm hominibus adest, is scilicet quẽ ordine quartũ statuemus, nam[g] tertio simiæ ac canes tantũ donãtur, numero autem ipsum quoque, sicuti paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium citra sectionem confisus, aliquos me prætermisisse musculos præter meritum nugetur. Tertius itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præstet) thoracem dilatantes. [h] Tertius qui

Marginal notes (left):

b sensim singulos seorsim adnotabimus.

c 4 tab. d 5 ta. Z.

d 1 tab. O, O, O. 2 tab. o, o, o. 3 ta. cha. 5, 6, 7. tab. 4 5 m. 6 R. 7 L. 8 F. 11 X, 12 S. 13 T.

e Obseruatur id 1 ta. O, O, O, P, P, P. & 2 ta. o, o, o, p, p, p.

f 11 ta. F.

g 6 tab. r.

h 6 tab. r. 5 ta. X.

Marginal notes (right):

Musculorũ thoracem mouentium numerus.

Primus thoracem mouentium.

Secundus.

Tertius & quartus in numero, uerùm tertio simiæ abundant.

5

qui ſecundùm anteriora ſecundi muſculi exporrigitur, carnoſus ex interiori parte tranſuerſi ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſus[i] enaſcitur, ac deorſum protenſus, ex ſequentibus quoꝗ i 6 ta.O. principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primæ thoracis coſtæ cõmittatur. hîc enim latior, ſed tenuior efficitur, & quatuor ſuperioribus thoracis coſtis, perpetuò carnoſus inijci-tur.[k] Vbi uerò quartam, interdum, idꝗ præcipuè in canibus, quintam prætergreditur coſtam, k 6 ta.P. in [l] membraneum neruoſumꝗ ligamentum deſinit, quod ſubſequentibus coſtis ad ſeptimam l 6 tab.Q. aliquãdo, & octauam uſque exporrigitur, ſingulis, quibus incumbit, coſtis firmiter adnatum. Procedit uerò huius muſculi carnoſa pars, quæ coſtis cõmittitur, unà cum ipſius membraneo tendine, iuxta muſculi[m] ſecundi regionem, quæ in digitos diffuſa, coſtis implantatur. Hunc in m 6 ta.R. caudatis ſimijs, & canibus liquidiſſimè ita in publicis ſectionibus ſeſe habere oſtendi, non tamen inſtar manus ſuas inſertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperiſſe, aut oſtendiſſe minùs affirmare poſſum, quàm audacter aſtruere, illo homines carere. quod non ita dictum eſſe uelim, ut poſtpoſita Galeni autoritate, ſtudioſi illum in hominibus indagare ceſſent.[n] Quartum in huius Capitis muſculorum ſerie, homines iuxta ac ſimiæ canesꝗ n 11 tab.F. adipiſcuntur, ſed nonnihil diuerſum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebra- 10 ta.E.

Quartus numero, humani autem thoracis tertius.

rum, ac primæ thoracis uertebræ ſpinis, membraneum latumꝗ exoritur principium, quod[o] primo caput mouentium muſculorum pari & hac ſede[p] repoſitis, dorſum thoracemꝗ mouentibus muſculis inſtratum, in priora, ſeu ſi dextrum ſpectas muſculum, dextrorſum decliuis exporrigitur, carneum euadens, latiꝗ muſculi naturam oſtendens, ſimulatque primi illius paris externum latus ſuperauit. o 11 tab. A, A. p 11 ta.Q, R, S. Deinde ubi primam thoracis coſtam contingit, in latera ſenſim obliquè ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, ſingulos tribus quatuor primarum coſtarum interuallis exporrigens, illisꝗ ſeſe coſtis inſerens. Canibus porrò ex eodem principio muſculus iſte prodit, niſi etiam altiùs nonnihil exoriatur, uerùm ubi membraneum eius principium magis obliquè, quàm tranſuerſim deſcendens, ad tertiam thoracis deuenit coſtam, carnoſus latusꝗ inibi conſpicitur, qui tertiæ coſtæ, & tribus ordine deorſum ipſi ſuccedentibus implantatur, in priora, ſeu in latus ſemper obliquè tantiſper deſcendens, donec aliquouſque ſub[q] ſecundi q 11 ta.X. thoracem mouentis muſculi principio reconditus, atque in digitos diſcretus finiat. Cæterùm duos hos muſculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere diſtendereꝗ in ſimijs eſt manifeſtiſſimũ, quemadmodum etiam in hominibus quartum muſculum eidem muneri præeſſe. tres itaque in hominibus, quatuor uerò in canibus & ſimijs hactenus deſcripſi.

Quintus canum, quo humanus thorax deſtituitur.

[r] Quintus igitur ordine, quo & homines diſtituũtur, anteriori coſtarum parti, qua pectoris r 5 ta.r, ſ, t. oſſi proximæ ſunt, exporrigitur, paulò enim ſupra latus mucronatæ cartilaginis, membranei ualidiꝗ ligamenti inſtar, ſuper coſtarum cartilaginum fines, ſurſum nõnihil in poſteriora inclinans procedit, quouſque ſecundæ coſtæ ſuperſternatur. Ibidem enim tendo illæ membraneo ligamento reſpondens, carnoſis adaugetur fibris, & hæc carnoſa muſculi pars, primæ coſtæ cartilaginis principio, & ipſius oſſis fini adnata, ad ſuperiorem eius coſtæ regionem terminatur. Verùm non hic magnam teretemꝗ carnem obtinet, ſed tenuem utcunque, & tendinis ſui modo latam, ſuperiori ipſius ſede orbicularem, & in externo latere, quàm in interno, quo pectoris os reſpicit, longiorem. Tendo iſte, ſeu ligamentũ (utcunꝗ appellare uiſum fuerit) coſtarum cartilaginibus, quas aſcendit, firmiſſimè adnaſcitur, caro autem, carneaúe ipſius portio, ſuperiori ſecundæ coſtæ parti, & toti primæ ſecundæꝗ coſtæ interuallo adnata uiſitur. Muſculum hunc (ut in abdominis muſculorum enarratione admonui) nullum peculiarem eſſe arbitror, nam recti abdominis muſculi portio, quantumuis accuratè diſſecanti apparet. Videtur enim carnoſa[s] recti muſculi pars, quæ paulò ſupra mucronatæ cartilaginis latus conſiſtit, in hunc s 5 ta.Δ. membraneũ ualidumꝗ tendinem deſinere, atꝗ ita ſurſum cõſcendens denuo carnoſo fine primæ coſtæ inſeri,[t] eiusꝗ muſculi naturã referre, qui maxillam inferiorem deorſum trahit, qui in t 5 ta.H, I. medio tendinis ſpeciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut ſi hæc coſtis exporrecta portio, recti muſculi pars non cenſenda ſit, nemo illius termino hanc firmiſſimè connatam, aut potiùs ex ipſa enatã ibit inficias. Vtcunꝗ uerò res habeat, ſiue peculiaris ſit muſculus, ſiue recti portio, eiuſdem ſemper functionis opifex erit, nimirum uerarum coſtarum terminos pectoris oſſi coarticulatos comprimendi cõſtringendiꝗ, ob idꝗ & thoracẽ arctandi. Cæterùm quum in hominibus mihi nunquam uiſus ſit (uti neque ijs, qui Galenum præceſſerunt, Anatomicis ſeſe in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres muſculos hactenus recenſui, in ſimijs uerò & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis,

Hominis quartus, ſimiarum 6.

quintum muſculum à recto abdominis diſtinctum recenſeamus.[u] Sextus igitur ſimiarum, u 12 ta.Δ 11 ta.Q. 13 ta. O, O. & quartus hominum, ad dorſum mouentium muſculorum latera, coſtarum radicibus, & tranſuerſorum uertebrarum proceſſuum apicibus exporrigitur.[x] Originem enim ducit cum x 12 ta.K.

[y] longiſſimo

y 13 ta. Γ. 12 tab. N. [y] longiſſimo dorſum mouentium muſculo, ex posteriori oſſis ſacri regione, & interiori ilium oſſis ſede, quam extra ſacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorſum mouente muſculo, tranſuerſis uertebrarũ lumborum proceſſibus innixus, ſurſum deducitur, tam pertinaciter [z] toto per lumbos ductu illi muſculo cõmixtus cõnatusq;, ut meritò ipſius pars cenſeri queat, neque facilè ab ipſo ſectione dirimi poſſit. Quũ primùm uerò uterq; duodecimã thoracis reſpicit uertebrã, ſextus hic muſculus à dorſum mouente undecimo, notatu digno interuallo abſcedit adeò, ut inibi incurioſè ſecantibus ex illo principiũ ſumere uideretur. Hinc modicè obliquus ſurſum in latus conſcendit, & decem ſuperioribus coſtis, ex carnoſa ſua ſubſtantia [a] tendines paulò minus toto teretes pullulat, non perpetuò carneis cõſtans partibus, quantunuis etiam Galenus hunc undique carnoſis partibus conſtare in Quarto de Administrandis ſectionibus libro prodiderit. Inſeruntur autem illi tendines coſtarum [b] tuberculis, quę ex ipſis paulò poſtea, quàm à tranſuerſis uertebrarum proceſſibus abſceſſerunt, extuberare relatum eſt. Ceſſat autem muſculus hic ad primam thoracis uertebram, interdum tamen adeò conſcendit, ut & tranſuerſo ſeptimæ ceruicis uertebræ proceſſui tendinem quoque non minus, quàm coſtis offerat. Vndecimæ & duodecimæ coſtæ carnoſus duntaxat inijcitur, quo enim altiùs muſculus aſcendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conſpicui, ipſeq; muſculus quaſi à tendinum generatione abſumptus, ſenſim gracilior redditur, eas infimas thoracis coſtas, & omnes reliquas deorſum trahens, easq; comprimens, ac denique thoracem arctans.

z 12 ta. à K ad L. — *a 12 ta. M, M.* — *b 4 fi. cap. 19 lib. 1 O uerſus R.*

Hominis 5. Simiarum 7.

c 11 ta. Δ. [c] Septimus muſculus, homini pariter & cani cõmunis in posteriori thoracis ſede, ſecundùm inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamq;, ex undecimæ & duodecimæ ac aliquando decimæ thoracis uertebrarum ſpinis, tum aliquot etiam primarum lumborũ uertebrarum ſpinis. Principium hoc [d] muſculis dorſum agẽtibus, & quarto humani thoracis ſuperſternitur, tranſuerſim rectà in priora porrectum. Vbi autem ſeptimus muſculus hos tranſcendit, coſtarumq; oſſibus committitur, ſtatim carneis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuiſus digitos, nonæ, decimę, undecimæ & duodecimæ coſtarum interuallis, ipſisq; coſtis ſeſe inſerit, implantatur uerò ipſis multò antè, quàm in cartilaginẽ ceſſant. Atq; hic muſculus hominibus longè latior eſt, quàm ſimijs & canibus, quanuis etiam in canibus inſignior, quàm in ſimijs uiſitur, & in omnibus ſerratam quoque compagem, cum abdominis [e] muſculo obliquè deſcendente efformat. Muſculus iſte retractionis earum, quibus inſeritur, coſtarum opifex eſt, unde etiam thoracem diſtendentiũ numero opportunè aſcribitur.

d ijs qui hac ſede in 13 tabula & 14 occurrunt. — *e 3 ta. Θ.*

Hominis 6. Simiarum 8.

f 8 ta. β. [f] Octauus hominibus ac ſimijs & canibus communis, in thoracis cauitate ſitum ſibi peculiariter uendicat, extenditur autem per uniuerſum pectoris oſſis latus, ſub tota uerarũ coſtarum cartilaginum regione, propemodum coſtarum os, exteriori ipſius latere contingens. Eſt autẽ muſculus iſte triangularis, ex duobus longiſſimis lateribus, & uno breui conſtructus, & tenuis, omniq; ex parte carnoſus. Fibras ſortitur obliquas, ex oſſis pectoris lateribus, ſurſum in posteriora protẽſas, niſi fortaſſis mauis aſſerere, ipſas à coſtis ad pectus, à posterioribus deorſum in priora ferri, huncq; muſculum huius ſedis intercoſtalibus annumerare. Adnaſcitur autem omnibus uerarum coſtarum cartilaginibus, [g] illas ad pectoris os, in ſinus nimirum, quibus illæ inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arctans, & coſtarum cartilagines inuicem colligans.

g 3 fi. ca. 19 lib. 1 E in u, aut x, aut y fig. 6 uel 7.

Intercoſtales muſculi utrinque triginta quatuor.

h Specta 6 ta. V, X. 8 ta. D, E. & figuram illi tabulæ appoſitã, dein V 11 ta. [h] Superſunt præter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In ſingulis enim coſtarum interuallis, quæ undecim in alterutro latere ſunt, bini producũtur muſculi, unde & intercoſtalium muſculorum nomen mutuantur. Siquidem ad illorum generationem, per totam coſtarum longitudinem, [i] ab inferiori regione ſuperioris coſtæ, in ſuperiorem humilioris, & in deſcenſu proximę ſedem, neruoſæ quædã fibræ deorſum producuntur. [k] Et rurſus à ſuperiori parte inferioris coſtæ, aliæ fibræ in inferiorẽ elatioris coſtæ ſedẽ obliquè ſurſum procedunt ſic ſanè, ut in ſingulis coſtarũ interuallis duo intercoſtales muſculi habeantur, qui mutuò incumbunt, ac fibras decuſſatim prorepentes ſortiuntur, & per uniuerſum interuallum ſemper carnoſi permanent, nec ob loci anguſtiam in tendinẽ ceſſant. Ac proinde intercoſtalium muſculorũ alios exteriores, alios uerò interiores non ineptè dicimus.

i 6, 11 ta. V. — *k 8 ta. E.*

Externi intercoſtales.

l 6 tab. V, X. 8 tab. D. 11 V. [l] Externi in ſingulis coſtarum interuallis, ſimulatque coſta [m] à tranſuerſo uertebrarũ proceſſu, in anteriora obliquè prorepit, principium habent, ac fibris conſtant ex ſuperiori coſta, in inferiorem obliquè in priora deorſum proreptantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuerſa ſpuriarum coſtarum interualla, tam quæ inter oſſa, quàm quæ inter cartilagines conſiſtunt, exteriores muſculi ſeruant, & uerarum coſtarum muſculi, uſque ad coſtarum partem, qua in cartilaginem finiunt, eam quoque retinent. [n] Vbi autẽ uerarum coſtarum oſſa in cartilaginem degenerant, mox fibrarum ductus uariat, ab inferioris nanq; coſtæ cartilagine, ſurſum in priora obliquè, uerſus ſuperioris coſtæ cartilaginem fibræ inibi procedunt, donec & in hac parte exterior muſculus

m 3 fi. cap. 19 lib. 1 à c per f, ad A. — *n eiuſdẽ fig. à B ad E, aut potius 6 ta. T dein X.*

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quòd longè magis neruosi excarnesq; uisuntur in ea costarum sede, quæ à uertebris primùm abscedit, quàm per reliquam interualli longitudinem. deinde non solùm ab inferiori sede superioris costæ, in superiorem humilioris costæ sedem ducuntur, uerùm etiam ab externa superioris costæ incipiunt sede, & in externam inferioris inserũtur. [o] Internorum intercostalium musculorum fibræ, prædictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad X literæ similitudinem intersecant. Interiores enim musculi, quà uertebrarum corporibus proximi sunt, ex inferioris costæ superioris sede, in elatioris costæ inferiorẽ sedem, fibras obliquè sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilaginem degenerant, ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarum ductum emutant, nam à superioris costæ cartilagine, in inferioris, fibræ in priora deorsum obliquè protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quæ inter cartilagines existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressiùs Arabes animaduerterent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterũ quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quanquam de sex tantũ uerarum costarũ (quæ septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. Nam in spurijs costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstiterit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quemadmodum & ego paulò antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobiq; etiam duodecim, præter [p] musculum utrique lateri communem, enarrationi deesse dicerem. Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisq; locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores exspirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemq; comprimere, interioribus autem inspirandi munus asscripsit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremq; thoracis cauitatem efficere. Interdũ uerò non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem exspirationi præesse uoluit, num uerò, uel altera, quæcunque magis tibi arridet, harum sententiarum ueritati sit consona, diligenter (at seposito interim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multò minus obiter illis assentiri, quandoquidem hactenus, qua ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduerterim, & primùm solus mihi has, & deinde publicè in scholis Patauij ac Bononię easdẽ aggressus fuerim, quæ profectò contrarium potiùs Galeni dogmatibus probant, quàm quod illis subscribant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibræ, aliaq; omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidiùs hos musculos inuicem costas adducere, quàm laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagines collocatos, superiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quàm simul omnes thoracẽ arctare, angustioremq; efficere? Neq; me Hercule à ratione absonum est, ad exspirationem thoracis'ue arctationẽ, Naturam omnes musculos intercostales produxisse, quum fortiori motu impetuq; ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, fæcium excretionem, ad partum faciliùs excludẽdum, breuiter ad thoracis compressionem, quàm ad inspirationem indigeamus. Quanuis interim musculi inspirationis autores, inualidi pauci'que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortiuntur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad [q] musculum utrique parti communẽ deflectere. Est autẽ is, quem Græci φρένας, & διάφραγμα, & ἄνω κοιλίαν, Latini uerò Septũ transuersum, nonnunquam & Præcordia uocarunt, hic neq; situ, neq; forma ulli totius corporis musculo respondet, siquidẽ amplus est, & orbicularis, & in ipsius medio [r] caput suum principium'ue gerit. Hic enim ad amplam latitudinem exactè membraneus existit, ex quo fibræ instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, ijs, quibus septum inseritur, partibus exporrectæ. Hæ carne simplici adauctæ, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quæ paulatim in progressu densior carnosiorq;, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Procedunt itaque fibræ ex membraneo circulo, [s] ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem, deinceps aliæ sese succedẽtes ordine, ad spuriarum costarum extrema inseruntur, non quidẽ exteriori cartilaginum sede, at in interiori, ut costarum cartilagines simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum effici-

Interni intercostales.

Intercostaliũ musculorũ munus.

In Fragmento de Respirationis causis.

Ad finem de Motu musculorum.

Septũ transuersum, seu musculus utriq; lateri communis.

o 8 ta. E, E ac dein figura illic internam pectoris sedem ostendens.

p 7 ta. Δ.

q 7 ta. Δ. 1 fi. li. 6 1, 1. 2 fi. R, R. 3 fi. H. 4 Q. 5 E. 6 n, o. 12 1.

r 7 ta. inter k, l, m, n.

s Insertionem uniuersam 7 ostendit ta.

lum efficiantur. Duodecimæ autem costæ cartilagini non solùm inseritur, sed toti ipsius longi
tudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarū extrema, obliquè ascendente abdominis
t 4 ta. Π. [t] musculo, & longè magis [u] transuerso admodum unitur. Cæterùm septi fibræ ad uertebras
u 6 ta. Δ. drosi prorepentes, non in undecimā thoracis uertebram, quam spectant, insertionē moliuntur,
x 7 tab. q. quòd magna [x] arteria sub septo transuerso repens, & [y] sextus femur mouens musculus, adeò
aut 25 fi. lib. 5 Q. undecimæ uertebræ obducatur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibræ, quas hîc
y 7 ta. t. undecimæ thoracis uertebræ connecti oportebat, in [z] duo membranea, sed perquàm ualida
z 7 tab. o, p. desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborum
musculis inibi cohærent, & sensim arctiores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subijcientes, tanti-
sper porriguntur, donec lumborum uertebras excarnes reperiāt, ipsisq; robustissimè & longo
ductu inserātur. Vniuersum itaq; septū paulò minus toto orbiculare est, situm uerò obliquum
exigit, nam à pectoris osse per spuriarū costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborū
uertebris regionem protenditur, situmq; ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem
a 7 ta. unus inter k, l, m, n, alter extra. obtinet. Quinetiam [a] duos sortitur circulos, unum membraneū, qui caput ipsius putatur, al-
terum hunc succingentem, qui carneus est, uerùm quemadmodum hic semper, quo costis pro
pinquiùs accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosior eua
dit, non tamē ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualē quis latū esse diceret, &
una parte in acutū angulū cessare. Membraneus enim sursum, atq; in anteriora acutū porrigit
angulū, carneus autē deorsum, atq; ad inferiora illis reticulis quàm simillimus, quibus in paruę
p læ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modiceq; patescens fuerit,
& ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attusum. Cæterùm
Hæc ex 5 et 6 li. figuris sunt petenda. uniuersum septi transuersi corpus, duabus obducitur mēbranis, totam enim inferiorem ipsius
amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit. superior uerò uniuersa
latitudo, cor pulmonemq; respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra *Septi foramina.*
b 8 tab. C. aliorum musculorum naturam, [b] paucis demptis, septum transuersum quibusdam foramini-
c 7 ta. q. bus peruium est, quæ Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, [c] unum, quod uerte-
d 7 ta. s. bris, arteriæ magnæ, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet, [d] alterum,
e 7 ta. q. quo uena caua in thoracem transscendit. Nobis uerò tria esse obseruantur, [e] primum, ubi ab
f 7 ta. o, p. inuicem deducuntur [f] ligamentorum aut tendinum illorum principia, quæ solam trāsmittunt
g fi. 6 ca. li. 3 G. arteriam, & finem [g] uenæ pari carentis, quæ costas enutrit, & [h] ramos deinde sexti paris neruo-
h 2 fi. cap. 2 li. 4 h. rum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac post
modum iecori, lieni, renibus, intestinis & omento numerosa serie inseruntur. Si quis modò
uertebras his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam impropriè admo-
dum uertebris septum uiam præbere uideatur, imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, fora
minis nomine donamus, quum hæc potius semicirculum in septi transuersi circumferentia ex-
culptum, quàm foramen referat, septumq; uertebrarum, corporum superiori seu anteriori par-
i 7 ta. s. ti, non autem lateribus committatur. [i] Secundum foramen, ad septi transuersi medium, uersus
k fi. ca. 6 li. 3 B. dextrum tamen consistit, & [k] uenæ cauæ in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori
septum firmissimè, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum &
l 7 ta. r hæ membranæ reliquis quoq;, quibus septum iter præbet, pertinaciter committuntur. [l] Ter-
tium foramen paulò inferius, quàm media septi sedes est, ad sinistrum latus modicè uergens ha
betur, quo [m] stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur lon
m 14, 15 fi. lib. 5 D cum T, V ad G. gè profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, cæteriq; Anatomicorum proceres arbitrati sunt.
Meę huic sententiæ non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoq; astipulatur, arduus enim fuisset
stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine in-
nixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum fora
n 15 fi. lib. 5 M, N. men paulò inferiùs, quàm [n] media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus
illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quàm posteriora stomachus cum
ipso continuum corpus efficitur. Cæterùm quum hæc de septi forma naturáque dixisse suffi- *Septi munus*
ciat, meritò nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat con-
cupiscibilis, seu naturalis animæ & animosæ septum esse transuersum, Aristoteles uerò, quum
has animas, unius tantùm in cor repositæ partes esse arbitraretur, in hoc septum à Natura pro-
creatum affirmauit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffensam à cibo-
rū exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerùm id non modò præstat, sed inter mu
sculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellenda uentris recrementa in primis
conducit. huius officium quo thoracem mouet, obscurum est, neque sat scio, an quispiam uerè
id scriptū posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno

b 2 (si ausim

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atq; quod maximè explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacitè prætereat. Profectò nisi quis exactissimè septi situm formamq; cognoscat, & in uiuorũ sectionibus ipsius munus examinauerit, id neutiquam se oscitanti offeret. Porrò quantũ hactenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiorẽ terminũ, & spuriarum costarũ extrema, ad suum caput tanquam ad centrũ intrò trahit, nonnihil quoq; sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrũ colligit, solam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagines constituunt, arctat. posteriorem uerò, quæ ab harum cartilagine ad uertebras usque habetur, dilatat, ac inuicem quinq; inferiores costas dirimit, unà cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorẽ thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Vt uerò quod dico, assequaris manifestius, primùm utranque manũ notharum costarũ cartilaginibus accõmodato, & ui attracto spiritu, quî intrò sursumq; cartilaginũ extrema uellantur, sentito. deinde hîc una manu relicta, alteram posteriori costarũ regioni extẽsam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costæ dirimantur, & cartilagines inuicem conniueant, examinato, nisi fortassis canis, aliud'ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrò spiritũ ducit, id exspirare arbitreris, quod sanè faceres promptissimè, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisq; sedibus animũ adhiberes, quibus septum implãtatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostræ ætatis præcipuos uiros, qui mihi interdum administranti astitere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere, quos præter [o] neruorum insertionem, quæ ex ceruicis dorsali medulla in superiorẽ septi sedem perficitur, & uiuam sectionem longè euidentissimã docere oportuit, quòd aluum exonerãtes spiritum, ualidè compresso interim thorace, retineamus, non autem continuò inspiremus, & thoracem dilatemus. quod sanè tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septũ deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atq; id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarũ cartilagines, sursum introrsumq; moueri non statueris, quandoquidẽ quum ui illas retines, una atq; altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verùm opinor & te quoque uarijs modis hæc experiri, quemadmodum & ego nunc adeò uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus è manibus ueniat reponẽdus, addã tamen, & suffocatos liquidò meæ sententiæ subscribere. His nanque quoniam distento dilatatoq; thorace, septum transuersum ad superiora attractum distentumq;, adeò inter secandũ apparet, ut septum in thoracis amplitudinẽ allatum, iecur & uentriculũ in thoracẽ trahat, difficilemq; illorũ sectionẽ nobis exhibeat, quæ tamen ilico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concidit, ac plus, quàm uoles, iecur, & uentriculũ propendere finit. quod, quonã pacto fiat, illi demũ non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est. Hactenus omnes musculos solis costarũ motibus subseruientes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinq;, hominibus autẽ octuaginta unus. Quũ uerò & his octo abdominis musculos, in thoracẽ cõprimẽtium classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta nouẽ, in simijs aũt tres & nonaginta. [p] Obliqui enim descendentes si tendãtur, admodũ humiliorem thoracis sedẽ comprimẽtes, thoracẽ arctant. [q] Recti uerò, cũ [r] obliquè ascendẽtibus costas deorsum trahunt, thoracemq; non parũ cõstringunt. [s] Transuersi autẽ intrò costas adducẽtes, ad arctandum thoracem faciunt. Porrò eos qui brachiũ & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracẽ fortiùs cõstringerent. uerùm ita longè adhuc magis respirationis musculorũ numerus excresceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operãtur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autẽ primùm respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & exspiratio, & hæc rursus singula duplices partes habent. Exspirationũ enim alia est naturalis, & nõ uiolẽta, quę nulla nisi naturali urgẽte necessitate fit, alia uehemẽs & uiolẽta, quam efflationẽ nuncupamus. Sic quoq; inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationẽ, aut ad aliud quippiã uiolẽta existit, atq; hæ rursus differẽtiæ plurimùm maioris minoris'ue ratione inter se uariãt. Naturalis inspirationis & exspirationis [t] septum duntaxat autor censetur, abundè enim ipso contracto tenso'ue, medici thoracem dilatari, inspirationẽq; perfici arbitrantur. deinde rursus laxato septo, thoracem sua

grauitate

Musculorũ thoracem mouentium enumeratio, & quando illi suo funguntur officio.

o 2,3 fi. ca. 11 li. 4 n,n, & 1 fi. lib. 6 P.

p 3 ta. ⊙.
q 5 ta. △.
r 4 tab. π.
s 6 tab. △.
t 7 tab. △.

grauitate prompte concidere, exspirationem moliriq; affirmant. Atq; id est, quod Galenus naturalem exspirationem citra musculorū opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis caloris qualitas increscat, aut ad uocē, aliud'ue munus maiori indigueris aëre, mox[u] primus,[x] secūdus, & hominis[y] tertius &[z] quintus, ac simiarū canumq;[a] tertius, utrinq; unà cum septo operabunt, & ex Galeni suffragio[b] interiores intercostales musculi quoq; agent. Quanquam nesciam, num[c] exterioribus, an uero interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris exspirationis efflationis'ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unà cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemq; arctare autumo. His statim in opere succedet,[d] qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, præterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latus utrinq; porrigitur, &[e] qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Li. de Motu musculorum.

u 4 ta. d. x 7 ta. L. y 11 tab. F. z 11 tab. Δ. a 6 ta. r. b 8 tab. E, E. c 8 tab. D, D. d 5 ta. r. s. t. e 12 tab. Δ.

MVSCVLORVM THORACEM MOVENtium administratio. Caput XXXVI.

OMNIBVS musculis, quos hucusque dissecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem à[a] primo auspicabere, haud quaquam omittēs, quin simiā, aut si eius nō detur copia, canem unà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneū, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossis nectitur, primū discindes, mollem nerueamq;[b] cartilaginem expendens, quæ præter cartilaginem ossibus obnatam, pectoris os & clauiculā interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sede enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primæ costæ cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarū ductu cōsiderabis, & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adhærere sines.[c] Secundus musculus, quoniam scapula modò à thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi dissecandus est, & usque ad insertiones, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulò animaduertes, num secundus musculus à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uero à costis initium ducens, in scapulam inseratur, ipsumq; moueat. atque ad hanc speculationem non mediocriter cōfert, quòd in canibus, tot transuersis uertebrarum ceruicis processibus illum aut inseri, aut ab eisdē enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Cæterùm iam[d] tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso,[e] ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amussim examinabis. Quum itaque huius naturam in cane didiceris, in homine tibi is quoque quærendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad[f] quartam canis, hominis uerò tertiam sectionē conferes, huiusq; membraneo principio à uertebrarum, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à[g] primo illorum musculorum pari auulseris.[h] Septimum canis, hominis autem quintum similiter à suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum à dorsum hîc mouentibus musculis, & canis[i] sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thoraci appendere sines. Postquam hos prædicta modò ratione administraueris, integrū est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumq; motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum à thorace illos reijcere. Vt uerò[k] quintum canis ad amussim examines, dummodo abdominis musculos aggredienti is sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum dissecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam[l] partem, quæ pectus conscendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspicies enim unà cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, à costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, à carnosa recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdominis musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

Primi administratio. Secundi. Tertij canis musculi administratio. Tertij hominis. 4 canis. Quinti hominis. 7 canis.

a 4 ta. d. b 4. fi. cap. 22 li. 1 S. c 7 ta. L. d 6 ta. r. e 6 tab. Q. f 11 ta. F. g 11 tab. A, A. h 11 ta. Δ. i 12 tab. Δ. k 5 ta. r. s. t. l Inter supremum u & r.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cõtigit) neutiquam, quamuis interim accuratè, num & is quoq; musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc intuitus,[m] *m 12 ta. A.* quarti hominis, canis uerò sexti musculi caput, ab[n] *n 12 ta. N. 13. tab. r.* undecimo dorsum mouente diuides, *Quarti hominis 6 canis.* ac illum à costis omnibus dissecans, quî ipsis inseratur, inuestigabis. huius itaque functione obseruata, & ipso musculo à thorace absecto, intercostales musculi exteriores uniuersi manifestissimè oculis sese obijciunt. Quò autem & interiores cõtuearis, *Pete hæc ex 8 tabula.* leui admodum sectione, in uno costarum interuallo, secundùm inferiorem costæ sedem, conaberis exteriorem musculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natura, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcunque eos indagaueris, ut diligentissimè inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uerò exspirationi (aut contrà) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muneri præficiantur, omnesq; thoracem arctent. *Septi transuersi.* Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, exempta sunt, iecur inquam, lien, uentriculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior[o] *o 7 ta. Δ.* septi transuersi pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membraneum unum, & carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamenta'ue lumborum uertebris adnata. Vt uerò fibras ad amussim, & tendines illos, reliquamq; sedem septi inferiorem exactiùs intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum, quod in porcis citra omne fiet negocium, in homine autem & cane non item. Cæterùm ut superior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagines hominum, quàm canum & simiarũ molliores sint)[p] *p uti factũ est in 8 tabula.* à primæ costæ cartilagine, quà ossi ipsius costæ committitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagines utrinque molieris. deinde mucronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci cartilaginibus septum transuersum abrades. Deinceps erectis cum pectoris osse cartilaginibus,[q] *q Hæc petes à 2 fig. lib. 6.* membranas interiori ossis sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas simul & arterias, è iugulo pectori exporrectas absecabis, donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris osse, à septo membranæ thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolucrum, rescindentur,[r] *r Specta seriatim 3 & 4 fig. lib. 6.* quod longè secus, quàm Galenus undique arbitratur, magna sui parte septo in hominibus adnascitur, multò sanè aliter, quàm in canibus, & Galeni simijs. Insuper à septo neruos ipsi insertos, uenam cauam, & stomachum absecabis, id à lumbis sensim cum suis ligamentis abradens, *Sexti hominis, canis octaui.* liberatum uerò, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinabis. Iam pectoris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundùm illius longitudinem singulos utrinq;[s] *s 8 ta. B.* musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicies. licebit hos à pectoris osse ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi & hos absecueris, interiores intercostalium contemplaberis, ac corde, pulmone, uenis, arterijs, stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis musculorum administrationi summam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS.
Caput XXXVII.

DIGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis uertebras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ueniunt. Costis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obducitur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hîc durissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potissimùm[a] *a 3 fi. ca. 19 ab a ad c. atque ita ex ossium sedibus ligamẽtorum pete naturã, quæ quum membranea sint, picturis nostris proponi nequeũt.* inter transuersi processus radicem, seu primæ costæ ad uertebram articulum, & transuersi processus apicem, uel secundum articulum accidit. Cartilagines ipsis costis non alligantur, uerùm uti dictum est, ipsa costarum ossa in illas degenerant. Pectoris ossi, qua cartilagines ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque propria adsunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Nihil enim pectoris os, in ligamentis sibi peculiare uendicat. Verùm ut & cæteris ossibus, membrana quædam, quam quòd os ambit, περιόστεον Græci uocant, pectoris ossi obducitur, atque hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagines, unà cum co-

ſtarum oſſibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis conſtructione illa eſt membrana, quæ Veteribus Altera coſtas ſuccingens tunica nuncupabatur, ut ſcilicet una ſit continua, totam ambiens thoracis cauitatem, peritonæi naturam ſeruans, altera autem ſingulis coſtis propria, ipſiſq; & pectoris oſſi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiuſmodi membranas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris oſſe & cartilaginibus obſeruare. quæ autem coſtas uertebris committunt ligamenta, non niſi ablatis dorſum mouentibus muſculis, opportunè aggrediuntur.

DE MVSCVLIS DORSVM MOVENtibus. Caput XXXVIII.

Figura cap. 14 li. 1 hæc ferè proponit.

MVSCVLORVM ſanè uicinitas, ilico muſculis caput mouentibus illos, qui dorſi motibus præſunt, ſubiungi oportuiſſe nobis inſinuat. Verùm quum ante thoracis & abdominis muſculos, dorſum agentes muſculi aptè adminiſtrari nequeant, nunc primùm eorum quoque ſermonem aggredi tempeſtiuū fuerit. In quo me Hercule (ſi modò in aliqua muſculorū enarratione oſſium cognitio neceſſaria ſit) memoriam in promptu habere oportet, eorum quæ ſuperiori Libro de dorſi fabrica narrauimus. Non altiùs itaque uniuerſum dorſum in ceruicem, thoracem, lumbos, ſacrum os, & coccyx os partientes, neque diuerſam uertebrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam duodecimæ thoracis uertebræ, aut quæcunque ea ſit, quæ ſuprà infraq; ſuſcipitur, & oſſis ſacri quietem enarrantes, quot motibus dorſum agatur, modò recenſeamus. Vniuerſum dorſum à capite ad ſacrum uſque os, inſtar ſemicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, poſtea in latus quoque, nec antrorſum, nec retrorſum exporrectum, inſtar ſemicirculi quoque inuoluitur, ut iam quatuor ſimplices ſint dorſi totius motus, flexio ſcilicet, & extenſio, & ad dextrum, ac ſiniſtrum latus inclinatio. atque hi motus (ſi qui alij corporis) in obliquum quoque ſeu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorſum non ſolùm rectà, ſed etiam dextrorſum aut ſiniſtrorſum magis inclinatum. ſic etiam, quum ueluti in ſemicirculum ad latus id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad poſteriora, non autem ſolùm rectà in latus, illud ducere ualemus. Rurſus hos motus, uti iam diximus, totum ſimul peragit dorſum, aut dorſi parte, quæ ſub ceruice eſt, quieſcente, ſola ceruix eiſdē prorſus, quos iam toti dorſo tribuimus, motibus pollet, quos non ſolùm quieſcente reliqua dorſi parte ceruix obit, ſed etiam reliquo dorſo, aut flexo, aut extenſo, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priuatim ceruicem mouere homini utiliſſimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppoſitosúe motus reliquis dorſi partibus ceruix agi queat. Vtcunque enim lumborum uertebras unà cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reſeruaueris, nihil obſtiterit, quo minùs ceruix in poſteriora ualidè reclinari extendiq; poſſit. Lumborū autem uertebrarum motus, à thoracis uertebrarum motu non admodum diſtinctus eſt, unà enim ferè mouentur, præterquam quòd lumborum uertebris, laxior motus in omni differentia cōcreditus ſit, quod tum coſtarum uertebris thoracis adnexarum occaſione perficitur, tum etiam muſculorum, qui ipſis motibus præficiuntur. Totus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen ſingulæ lumborū uertebræ priuatim id magis poſſint. Verùm ut hæc omnia oſſium articulatio commonſtrat, ita multò maximè hos motus ipſi ſpinales dorſales'ue muſculi docent, nimis quàm frigidè, & nequaquam omnes à Galeno deſcripti. Erunt autem omnes utriuſque lateris [a] muſculi ſimul in minimum numerū redacti, ſexdecim, octo nimirum paribus complexi, quorum ceruicis primùm recenſebimus, ab illis qui ſub [b] ſtomacho latitare dicuntur, exorſi.

Quot motibus dorſum agatur.

Sedecim dorſum mouentes muſculi.

a Seorſim ſingulos ad notabimus.

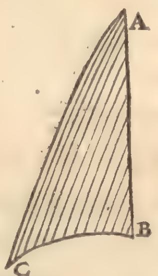
b 7 tabu. E aut 14, 15 A, E.

c 8 ta. A, B. 7 ta. C, C.

Primus ac ſecūdus, ſeu primum par.

Primus itaq;, qui [c] parem in altero latere ſecundum habet, à quintæ thoracis uertebræ corporis latere, ubi ipſi coſta coarticulatur, principium ſumit, quod carneum tenueq;, & acuti inſtar anguli uiſitur, & ſurſum obliquè conſcendens, uerſus medium magis quartæ thoracis uertebræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiſcitur. Illæ nanque ab exterioribus, ſurſum obliquè in interiora prorepunt adeò, ut iam ad tertiæ thoracis uertebræ corpus utriuſq; lateris muſculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tantùm ab inuicem diſtabant, quanta corporis uertebræ eſt latitudo. Atque hanc ſeriem (ut ſcilicet ex inferioris uertebræ corporis latere, principium ſeu explantationem ducant, atque magis uerſus medium ſuperioris uertebræ corporis inſertionem moliantur) perpetuò ſeruant, quouſq; ſenſim mutuò appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uertebræ ſedem uſq; con-

ſcenderint, cuius ibidem extuberanti [d] proceſſui, neruoſa inſertione ſimul ambo coëuntes, tanquam trianguli uertice inſeruntur, non admodum manifeſtè occipitis oſſi, ad anteriorem dorſalis medullæ foraminis [e] ſedem implantati. Ego hos muſculos duorum duntaxat loco, ut ſcilicet unus utrinque habeatur numero, quamuis ex Galeni ſententia ſingulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumeraſſe uideantur, quod quibuſdam (uti opinor) inſcriptionibus, ſecundùm ipſorum fibrarum ductum exporrectis, inſtarq; albæ lineæ apparentibus animum attenderint. quamuis interim hæ neque ſemper eædem, neq; tam paucæ appareāt, ut eorum beneficio utrinque ſolùm duo tres'ue recenſeri poſſent muſculi, deinde etiam longè minus penetrant, quàm ut in plures muſculos alterius lateris muſculum diſtinguere poſſent. At ſi muſculi principijs inſertionibusq; diſſectionum Proceres attenti fuere, multò pluribus, quàm tribus muſculis hic noſter conformaretur. nam tres muſculi ad tres ſuperiores thoracis uertebras ducerentur, & ſeptem ad ſeptem ceruicis, quare longè ſatius eſt, utrinq; unum enumerare muſculum, aut, uti iam dixi, decē. Duobus his muſculis ceruix proprio motu, & obſcurè caput ipſum flectitur, ſi enim utriuſq; muſculi partes ſimul omnes egerint, recta efficietur ceruicis flexio, uertebris ſcilicet mutuò ſeſe ſuccedentibus, at ſi alteruter tantùm in ſe colligatur, in contracti latus ceruix inclinabitur, uti etiam muſculi exortus, inſertio, & fibrarū ductus, ipſiusq; continuitas, luce clariùs commonſtrant. Cæterùm hi muſculi non ſolùm ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulò pòſt audies, thoracis uertebras ſuperiores. Quod uerò Galenus parum rectè in Decimotertio de Partiū uſu hos muſculos caput releuare, & ſurſum ducere docuerit, etiam ſi non prolixiùs id modò exequar, neminem latere ſat ſcio. [f] Tertius & quartus, quorum alter in dextro eſt latere, alter uerò in ſiniſtro, ad hunc modum habent. Dexter ex ſuperiori exterioriq; primæ thoracis coſtæ ſede, carnoſus amplusq; enaſcitur, ex totius nimirum dextri lateris primæ coſtæ ſede, quæ à uertebris ad eam uſque coſtæ oſſis [g] regionem pertingit, quæ iam in cartilaginem degeneratura eſt. Muſculus ex hac enatus baſi, ſenſim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus, interiori ipſorum ſedi implantatur, fibras ſurſum obliquè intrò producens. Fibræ enim à coſtæ regione uertebris proxima principium ducentes, in tranſuerſum ſeptimæ ceruicis uertebræ proceſſum inſeruntur. Deinde huic ſedi proximè in ortu ſubſequentes, tranſuerſo ſextæ uertebræ proceſſui adnaſcuntur, atque ita continua ſemper ſerie inſertionem moliuntur, ut illæ tandem, quæ coſtæ cartilagini proximæ ſunt, primis ceruicis uertebris implantentur, totusq; muſculus triangularem figurā referat, cuius primum latus primæ thoracis coſtæ exporrigitur, cui & id priuatim obtigit, quod [h] foramine quodam peruium ſit, quo axillari uenæ, & arteriæ, in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum autem latus ad ceruicis longitudinem, ipſiusq; in tranſuerſo proceſſus inſertionem fertur. tertium uerò, à coſtæ cartilagine, ad tranſuerſum primæ ceruicis uertebræ proceſſum. Huius muſculi & ſui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & ſextum expreſſero. [i] Quintus itaque, qui ſextum in ſiniſtro latere ſibi parem ſortitur, principiū in dorſo aſſumit, ex tranſuerſi ſextæ thoracis uertebræ proceſſus radice, ad primum eius uertebræ poſterioris proceſſus, ſeu ſpinæ exortum. Hinc aſcendens ex reliquarum quinque ſuperiorum thoracis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus enaſcitur, ſenſim craſſior ualidiorq; redditus, quouſq; admodum pertinaciter in externam ſedem tranſuerſi proceſſus ſeptimæ ceruicis uertebræ, inſertionem tentet. huic enim primùm muſculus inſeritur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus, ad [k] exteriorem eorundem ſedem, quanquam inualidam, & non admodum patentem, in [l] tranſuerſum primæ uertebræ proceſſum implantationem (ut neque etiam tertius muſculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio muſculo, qui dextris uertebrarum proceſſibus inſeruntur, ceruix duntaxat in dextrū latus inclinatur, recto quidem ductu, utriſque muſculis unà laborantibus, obliquo autē, alterutro duntaxat ſe colligente. Tertius enim, quieſcente quinto, in latus quidem, ſed magis antrorſum ceruicem inclinat, quintus autem in poſteriora magis. [m] Septimus muſculus, cui in ſiniſtro latere octauus reſpondet, à ſeptimæ thoracis uertebræ ſpinæ radice, deinceps & à reliquarū ſuccedentiū uertebrarum ſpinarum quoq; radicibus, ubi inuicem uertebræ articulantur, principium ſumit, non autem à ſpinarum lateribus, quæ [n] muſculo occupantur, quem decimumquintum enumerabo. Quando ſeptimus hic muſculus ſenſim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis uertebram contingit, uehementiùs amplioriq; ſede ab illa enaſcitur, & obſcuram admodum inſertionem illarum fibrarum, quæ à thoracis uerte-

Præſenti figura muſculi, quem hîc deſcribimus, fibrarū naturā & ſeriē, ac latera ruditer delineauimus. Significet igitur A ad B, ipſius latus uertebris exporrectū, C ad B, latus ſecundùm coſtā ductum. C autem ad A latus, quod ab anteriori coſtæ ſede, obliquè ſurſum ad muſculi apicem contendit.

Tertius & quartus.

Quintus & ſextus.

Muſculi 3, 4, 5, 6, munus.

Septimus & octauus.

d 2, 10 fig. cap. 15 lib. 1 M.
e 1 fi. ca. 15 li. 1 G.
f 7 ta. G. 8 C. 14 ta. N.
g 1 fig. 19 ca. li. 1 A, B elatiſsima.
h Id expreſſimus in tabulis epitomes horum librorum.
i 13 ta. H.
k 9, 10 fig. ca. 15, li. 1 Z. & 8 fi. cha. 5, 6.
l 2, 3, fi, ca. 5 lib. 1 S.
m 14 ta. O. 13 ta. I.
n 14 ta. Y.

uertebris originem duxere, in illius uertebræ spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarum spinis ualidè innascitur, atque ab earundem transuersorum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuò fibras spinæ superioris uertebræ tantisper inserens, donec ualidissimè in totam[o] inferiorem spinę secundæ ceruicis uertebræ sedem implantetur, dexterq́ue musculus sinistro coniungatur, uti et toto per ceruicē progressu mutuò accumbunt, hærentq́ue, duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibræ, non prorsus rectà sursum conscendunt, uerùm ab exterioribus sursum modicè intrò feruntur, quare etiam & hi quoq; musculi obliquis præsunt motibus. Si enim septimus unà cum octauo cōtrahatur, recta ceruicis peragetur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistrorsum extensio fiet. Quemadmodum solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potissimùm famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundariò duntaxat moueant.

o 7 fi. cap. 15 lib. 1 f.

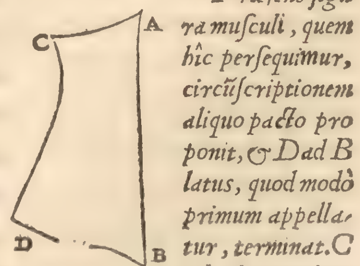
Nonus & decimus.

[p] Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum habentur numero, qui ψόαι, & νευρομήτραι, & ἀλώπεκες Græcis dicuntur, quanquam Clerachus exteriores quoque, quos[q] undecimum, & duodecimum, &[r] decimumtertium, & decimumquartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quàm uerò dilucidè uereq́ue Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) descripserit, & num etiam simiæ, aut cani (qui hîc musculis admodum ab homine uariat) ipsius enarratio conueniat, penes te esto iudicium. Ipsa enim simiæ non admodū quadrat, & longè minus homini, quod tum demum (si modò Galeni, uti sanè debemus omnes, studiosus fueris) abundè intelliges, quando hæc nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixiùs sermonem uera narrantem, & aliàs satis diffusum quibusdam disceptationibus hîc interturbare, id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare moneam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritonæo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum[r] duo apparēt musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uerò huius Capitis nonus, erit dorsi motuū opifex. Qui femoris motui præest, in Capite musculorum femur mouentium sextus habebitur, quanuis nunc obiter Galeni gratia, illum & hîc describere nihil prohibeat, ut pręsens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè conferri possit. Ab undecimæ itaque & duodecimæ thoracis uertebræ corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus[s] oritur musculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium, superiorū in lumbis uertebrarum corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus deorsum uersus exteriora obliquè descendentem, & semper quousque coxendicis[t] os contingat, carneū.[u] inibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretē finit tendinem, qui tandem in[x] minorem interiorem'ue femoris processum[y] insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorū est, non quòd lumbi uertebrarum motibus præsit, sed quòd hîc situm exigat.[z] Musculum autem, qui ex ilium ossis cauitate enatus, eandem cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, & hactenus, non repono. At[a] secundus lumborū musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Enascitur enim ex[b] posteriori superiorīq; ossis iliū cauitatis sede, quæ è regione superioris[c] sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur, & modicè angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamq́ue thoracis costam protenditur, cui carnea insertione inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste[d] transuersis omnium quinque lumborum uertebrarum processibus, secundùm ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primum emergūt, applantatus adeò, ut quadrangulum musculus hic cōstituat. Cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur. secundū duodecimæ thoracis costæ longitudinis pars, tertium ipse lumborū uertebræ. quartum uerò à duodecima costa, ubi iam à duodecima uertebra aliquousque abcessit, ad externam exortus partem producitur, quæ propemodum ad[e] medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autem ipsius, ab exterioribus introrsum obliquè ad superiora ascendunt, & quæ ab osse sacro principium ducunt, quintę & infimæ lumborum uertebræ inseruntur. quæ autem has ordine insequūtur, sensim in superiores uertebras desinunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi cōiunx est, infe-

p 7 ta. u. 8 tab. Ξ. 13 x, 14 P.
q 13 tab. Γ.
r 14 ta. T.
r unus 7 ta. t, u. alter 8 ta. Θ. Ξ.
s 8 ta. a.
t 1, 2, 3 fig. ca. 29 lib. 1 T.
u 8 ta. b.
x 1, 2 fi. ca. 30 lib. 1 a.
y 13 ta. β. 14 ta. c.
z 8 ta. Λ.
a 8 ta. Ξ. 14 ta. P.
b 3 fi. ca. 29 li. 1 sedes ad sinistrū K, K consistens.
c ad Z 1 fi. ca. 18 lib. 1.
d Si ex musculorum tabulis ossium seriē non assequer:s illam ex tribus ultimis libri 1 petes.
e ad elatius K 3 fi. cap. 29 lib. 1.

In Quinto, et secūdo de Admi. sectio.

Qui musculi in anteriori lumborum sede occurrant.

Præsens figura musculi, quem hîc persequimur, circūscriptionem aliquo pacto proponit, & D ad B latus, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, secundum. A ad B, tertiū. C ad D, quartum.

inferioris dorsi partis, lumborum scilicet uertebrarum, flectendi munus concreditum est, ipsique ambo duntaxat, illius motus autores sunt. Sed quum horum utrinque unus consistat, & is obliquis donetur fibris, præsentes musculi obliquam quoque flexionem molientur, prout hic ille ue solus in se colligitur. Sola itaque inferior dorsi pars, proprios musculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsæ uidelicet thoracis uertebæ, [f] quorum corpora sunt excarnea, nōnihil inclinātur superioribus scilicet, unà cū ceruice, inferioribus uerò, simul cum uertebris lumborū inflexis. Quanquam non ineptè fortassis quispiam dixerit thoracis flexioni (quæ non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam [g] rectos abdominis musculos, thoracē deorsum trahentes, suppetias ferre. Supersunt ad huc enarrationi sex musculi, in utroque latere terni, in exteriori dorsi sede repositi. [h] Vndecimus itaque & duodecimus dorsum mouentium utrobique sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis Galeno cogniti, quanuis etiam neque undecimi seu duodecimi (quum par utriusque sit ratio) descriptionem rectè nobis tradiderit. Vndecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis est [i] musculis, ab infima nanque ossis sacri sede, ad primam usque thoracis uertebram exporrigitur, illi thoracis [k] musculo natura similis, quem ipsi in exortu, & in lumbis progressu connatum, atque in omniū costarum radicibus, ubi primùm à transuersis uertebrarum processibus abscedunt, insertionem moliri diximus. Hic enim dorsi musculus, de quo in præsenti sermonem instituimus, ex totius ossis sacri spinæ summo, secundùm ipsius longitudinem, & deinde ex spinis quinque uertebrarum lumborū, neruoeo ualidoque admodum principio enascitur, quod [l] illi, quem in tota serie decimumtertium appellauimus, insternitur. At principium id tota quoque ossis ilium interna sede, [m] quæ extra transuersam ossis sacri regionem prominet, carnosum omnino educitur, & ut sedes, à qua musculus exoritur, acuta est, [n] ita quoque acuti instar anguli musculus uisitur. Hinc sursum ascendens, atque ueluti dicebam, admodum neruosus crassus'que, ab ossis sacri & uertebrarum lumborum spinis principium ducens, carnosior paulatim ad externū ipsius latus efficitur, transuersis lumborum uertebrarum processibus insertus, ac ueluti teretis musculi imaginem [o] carnosa sua sede exprimens. Si enim & [p] neruoso ipsius, quod ex spina pendet principio attenderes, latior multò quàm profundior dicendus esset, attamen externa ipsius sede læuis æqualis'ue est, interna autem parte, propter suę carnosæ partis crassitiem, & neruosæ tenuitatem, secundùm ipsius longitudinem [q] sinus quodammodo illi incisus uidetur, quo decimotertio nobis enarrando musculo cedit, & locum porrigit. Vbi uerò ad undecimā usque thoracis uertebrā conscendit, arctior longè redditus, neque reliquis superiorum uertebrarum spinis adeò connatus, sensim ad primam usque thoracis uertebram angustior redditur, transuersis omnibus thoracis uertebrarum processibus innixus, quibus singulis ex interna sua sede, [r] tendinē instar ansulæ cuiusdam exporrigit, ipsorum processuum apicibus, & ueluti costæ cum ipsis articuli termino insertum pari omnino modo, quo [s] quartus hominis thoracem mouens musculus, qui costis singulis tendinem quoque offerebat, uerùm is thoracis musculus ab externo ipsius latere eiusmodi tendines remotiùs à se dispargit. Dorsi autem musculus, non ex altero latere, sed potiùs ab interna anteriori'ue sede tendines emittit, non recto tramite, uerùm obliquè uersus exteriora sursum expansos. Quemadmodū etiam musculi fibræ, omnes obliquæ sunt. Vnde quoque euenit thoracē lumbosque horum musculorū, undecimi scilicet & duodecimi ope, rectà, & etiam in latera extendi. Ambobus enim æquè contractis, tota illa dorsi pars, cui præsentes musculi inseruntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenso, in ipsius latus spina inuoluitur extensionem experta, quod sanè nihil minori negocio, quàm ipsa sectio docet. [t] Decimustertius, cui in sinistro latere decimusquartus respondet, atque sub [u] undecimo occulitur, ab illa ossis sacri sede [x] principium obtinet, quæ ab ipsius spina ad connexum eius, cum ilium osse pertinet. Atque ut illa sedes sursum ascendens modicè latescit, ita musculi huius quoque initium, infima sede acutum est, & latius modicè redditum, tandem ad transuersum quintæ lumborum uertebrę processum ducitur, & illic reliqua ipsius sede latior redditus, à transuersis reliquarum uertebrarū processibus initium ducens, [y] ad undecimæ usque thoracis uertebræ spinam conscendit, & gracilior tenuiorque factus, inibi ad undecimæ thoracis uertebræ spinam in acutum angulū finitur. Exortus, quem decimustertius musculus ab osse sacro ducit, sui coniugis exortui contiguus est, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progressum præsentes musculi inuicem cōmittuntur. Vtrique enim sese inter spinarū interualla insinuantes inuicem internis lateribus cōmittuntur, tantū mutuò dehiscentes, quanta ligamenti est crassities, quod inter spinarū interualla reponi secundo ab hoc Capite auditurus es. Horum musculorum fibræ, ab inferioribus sursum uersus interiora obliquè assurgunt, & ex inferiorum uertebrarum transuersis processi-

superior quam

Vndecimus & duodecimus.

Ad finem 5 li. de Admi. sectionibus.

Decimustertius & 14.

f *Ostendit hoc 8 ta.*

g *5 ta.* Δ.

h *13 ta.* Γ. *12 ta.* N. *14 tabula* Q. R, S.

i *16 tab.* L *&* Δ *ac alij ferè tibiam mouentes.*

k *12 tab.* Δ.

l *14 tab.* T.

m *Quæ cōsistit ad sinistrum* H, I *3 figu. cap. 28 lib. 1.*

n *14 ta.* S.

o *14 ta.* Q.

p *14 ta.* R.

q *14 ta. inter* Q. *&* R.

r *13 ta.* M, M.

s *12 tab.* Λ. *dein* M, M.

t *14 ta.* T.

u *14 ta.* Q. R, S.

x *14 ta.* V.

y *14 ta.* X.

processibus, & spinarum radicibus enatæ, in totam superiorum uertebrarum in posteriori sede amplitudinem perpetuò sese inserunt. Quotiescunque igitur utriusque lateris musculus in se colligitur, suasque fibras contrahit, lumborum uertebrarum, & si quæ thoracis sub uertebra utrinque suscepta reperiantur, spinæ ad se inuicem conniuent, earundemque interualla constringuntur adeò, ut simul contracti musculi totam illam spinæ partem, cui committuntur, appositissimè extendant. at altero in se tantùm collecto, in obliquum hæc dorsi pars extenditur, lateralem que illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. [z] Decimusquintus & decimussextus, utrinque etiam unus, ab undecima thoracis uertebra ad primam usque ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quæ ab ipsarum radice ad apicem usque consistit, amplexantes, & uti postremo loco dicti, omnino carnei, sed ualidissimis neruosisque fibris admodum intertexti. Hi musculi [a] ad duodecimam thoracis uertebram, aut ad eam, quæ utrinque suscipitur, tenues sunt, quemadmodum decimitertij quoque ad eandem uertebram insertio tenuis prorsus uisitur, at sursum exporrecti paulatim crassescunt, [b] quousque ad quintæ thoracis uertebræ spinam ascendunt. hîc enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tensi, denuò [c] extenuantur, ut propter primæ thoracis uertebræ spinam, parē crassitiem, cum illa, quæ ad undecimam est, sortiantur. His quoque musculis interualla spinarū opplentur, & inuicem inibi contigui sunt, quum inter illos, ut & in lumborum uertebrarū spinis, nihil mediet, præter membraneum ligamentum à superiori spina, in inferiorē porrectum, & illo ligamento respondens, [d] quod inter radium ac ulnam, & tibiæ os ac fibulam, quà hæc ossa inuicem dehiscūt, haberi dicam. Functio uerò horum musculorum potissima est, spinas, quibus inseruntur, mutuò colligere, atque ita eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut presentes musculi inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoque ipsi admodum modicè obliquis motibus præsunt.

z 14 ta. Y.
a Iuxta X 14 ta.
b Ad Y 14 ta.
c propter a 14 ta.
d 7 ta. V inter S & T.

MVSCVLORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium musculorum administrandi ratio iam in promptu est, si huc usque sectionis nostræ seriē obseruaueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos [a] primum, & secundum nominauimus. si uerò horum ortum, & insertionem lubet exactiùs condiscere, illos à suis uertebris paruo & acutiori cultello abrades. Deinde [b] tertio à prima thoracis costa liberato, quì transuersis ceruicis uertebrarum inseratur processibus, examinabis. In lumbis quoniam peritonæum, & septum quoque transuersum auulsa iam sunt, si hominem diuidis, licebit musculum, quem nos [c] primum in lumbis recensuimus, ac femoris motibus famulare diximus, suo principio à uertebrarum corporibus liberare, & ad coxendicis usque os, à subdito illi [d] musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentium nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse erasum, à transuersis lumborum uertebrarū processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturam munusque non oscitanter intuitus. At si canis, aut caudata simia ad manum sit, primò illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo nerueoque principio, à coxendicis ossis elatiori sede enasci conspicies, quique obliquè uersus interiora sursum ascendens, ac carnosa auctus substantia, in superiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uertebrarum corporibus inseritur, dorsi quoque flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis, quàm homines moliuntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborū carnibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines destituūtur adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis cōmunes in cane quoque dissecabis, ut nōnullam in illis quoque musculis differentiā Galeni intelligendi gratia intuearis, & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quòd subinde aliorū Anatomicorū uera euertat dogmata, quòd secus corporis humani partes docuissent, quàm ipse suarum simiarum partes obseruauerat. Atque ita demum ipse expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipsius locis à ueritate absonis mihi temperem, eorumque uolens nullam mentionem faciam, simulque breuitati parcem. Resupinato igitur iam cadauere, [e] quintum musculum à thoracis uertebris, paruo cultello continuò derades, donec illum in omnibus insertionibus conspexeris. Huic [f] septimus succedet, similiter à uertebris deradendus. At in hac functione cauendū est, ne [g] decimiquinti musculi portionē septimi loco abscindas, inuicē enim pertinaciter hērent, & decimus

a 8. ta. A, B.
b 8 tab. C.
c 8 tab. Θ.
d 8. Ξ.
e 13 tab. H.
f 14 ta. O.
g 14 ta. Y.

Administratio primi & 2.
Tertij & 4. Noni & 10.
Ad finem 5 de Admi. dissectionibus.
Quinti & 6 administratio.
Septimi & 8.

Vndecimi & duodecimi. decimusquintus septimi musculi principium aliquousque [h] subit. Nunc nouacula, aut ualido acutioriq; cultello, secundùm spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ [i] undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uerò simul [k] decimumtertium (ut Galenus proculdubio in simijs alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimi partem esse arbitreris, sectio illa non altiùs inijcienda est, quàm ut undecimi duntaxat exortū diuidat, atq; huius crassitiem facilè cōiecturabis, si paruo cultello musculū à transuersis lumborū uertebrarū processibus eleues, atq; à decimotertio subleuatū, ad spinas quoq; uertebrarum illū inuertas. Hoc itaq; musculo à lumborū, & ossis sacri spinis liberato, cauendū est, ne illū thoracis uertebrarū spinis adeò connatū arbitreris, ut [l] decimūquintum musculum unà cum undecimo auferas, atq; cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latus, utcunque à subditis connatisq; sibi partibus diremptum conspexeris, ab ilium quoq; osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inseritur, partibus liberans, ut tandem intuearis [m] tendines illos, quos à scaloes radicis instar, in transuersorum thoracis uertebrarum processuum apices elegantissima serie digerit. *Decimitertij & 14, 15, 16.* Hoc adempto, citra aliam sectionem [n] decimustertius, & [o] decimusquintus, sunt in conspicuo, ut tamen illorum naturā ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque à uertebris sedulò deradere, quod sanè in spinæ musculis eo operosiùs præstiteris, quo ijdem pluribus ossibus & innascantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquanq; dorsi partem succedentibus motibus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impedituri, mouere cogamur. Cæterùm ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infimā lumborum uertebram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullā penetret, ut deinde inflexo unà cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebrarum ligamēta iam indagaturus.

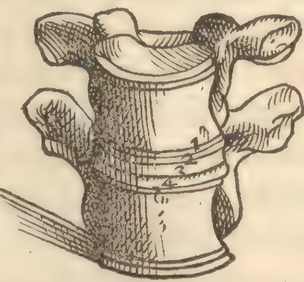
h 1 Ad 4 tabulæ. i 13 tab. r. k 14 tab. T. l 14 tab. Y. m 13 ta. M, M. n 14 ta. T. o 14 ta. Y.

DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput XL.

LIGAMENTA primam uertebrā capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capiti colligantia superiùs enarraui, [a] quæ autē reliquas uertebras inuicem cōuinciunt, nunc pertractabo, ab illis, quæ uertebrarum corpora colligant, sermonis facturus initium. *Ligamenta uertebrarum corpora committentia. Li. de Ossibus.* Inter secundæ itaq; & tertiæ uertebræ ceruicis, ac deinceps inter reliquarum omniū uertebrarum corpora, [b] substantia quædam reponitur, quam Galenus Cartilaginem uocat, & qua uertebras inuicē haud colligari, aliter, ac qui illum præcesserunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nō huius cartilaginis beneficio ipsas cōmitti uult, uerùm tertiæ dorsalis medullæ tunicæ inter uertebrarū corpora se insinuātis interuentu. Cuiusmodi uerò sit tertia hæc tunica, in dorsalis medullæ sermone persequar, tunc nimirū, quando præter duas cerebri membranas, dorsali medullæ proximè adnatas, uertebrarū amplitudinem (quæ dorsali uiam præbet) membrana quadā ossibus undiq; cōnata succingi audies. Eiusmodi in uertebrarum amplitudine occurrēs membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quæ quoniā ossi circūducitur, περιόστεον Græcis nuncupatur. Num uerò Galeni sentētiæ, an Veterū illorū, qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta liquidò ostendūt, admodū fuere seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam & si humanū cadauer ad manū non sit, nō tamē fieri poterit, quin tibi iam à lectione surgēti, alicuius animalis dorsum mensę adhibeatur, uel etiā si pisce uescendū erit, ac proinde uel ludi causa (dum modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Articulis oracula non fastidiueris) unā uertebram ab alia seiungito, & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa uertebrarū cartilago, exquisitæ cartilaginis naturam obtineat, num uerò ligamēti cartilaginosi. Hac enim ratione manibus pedibusq; in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es, neq; tibi persuaderi sines, membranam quandā, cuius beneficio uertebræ inuicem cōnecterētur, duci inter uertebræ os, & cartilaginem hanc ligamentosam, fibrosam, mollem, mucosam, neq; cartilaginis modo solidam cōtinuam'ue, ne fortè duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc ex pendes

a Neque hæc etiam ligamenta secus, quàm quis ad ossium circumscriptionem fingere posset, proponere nobis licuit, quare etiam ad ossa te conferes. b fi. ca. 14 li. 1 R, R.

Vt leuiori negocio, quæ hic pertracto, assequaris, duas è thorace uertebras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1 notat superioris uertebræ cartilaginem, sui corporis inferiorē appendicem, ipsumq; corpus interuenientem, 2 eiusdē uertebræ humiliorem appendicem, 3 cartilagineū ligamentum, superioris inferiorisq; uertebræ appēdices intercedēs, 4 superiorem inferioris uertebræ appēdicem. 5 cartilaginem, dictam modò appendicem suæ uertebræ copulantem.

pendes, sedulò cauendū est, ne in agni aut hœdi, aut recens nati uituli spinā incidenti cartilago, inter appendicē corporis uertebræ, & ipsum corpus reposita, tibi imponat, illamq; cartilaginē eam esse arbitreris, de qua hîc sermonē instituimus. Quin potiùs in illis uertebris perpendito tres cartilaginū, ut sic dicā, ordines duobus ossibus inter duas uertebras direptos, ac postmodū illis ordinibus animaduersis, cartilaginū naturas obserua, firmiusq; adhuc Veterū dogmati subscribito. Conspicies enim duas cartilagines inter utrarunq; uertebrarū corpora, et ipsarū appendices positas, ad amussim esse cartilagines, nihilq; ab illis differre, quæ reliquos appendices & ossa interueniunt. At cartilaginē inter appendices mediā, profectò (nisi Galeni nomine oculis parū fidas tuis) nihil prsus aliud quàm ligamentū esse dices, quod Asclepiadū familiæ, quæ pueros suos in cadauerū sectionibus tanta cura exercebāt, νευροχονδρώδη σύνδεσμα appellarunt, atque huius interuentu, non autem tertiæ dorsalis medullæ tunicæ, uertebrarum corpora colligari astrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter si Veteribus accedis, inter ligamenta cartilaginis natura pollentia, has uertebrarū cartilagines cōnumera. Ceterùm alijs adhuc ligamētis uertebrarum corpora colligantur, per totā enim dorsi longitudinē, ualidissima ligamēta toti uertebrarum corporū ambitui obuoluuntur, quę etsi undiq; crassa, spissa & robusta, sed mucoso interim humore oblita sint, attamē in anteriori corporis sede ad utrūq; latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaq; hæc ligamenta, aut si unius nomine omnia complecti uelis, ligamentum hoc durum forteq; euaserit, et omnibus uertebris ex ęquo obducatur, obstaculo sanè est, ne in extensione dorsum nimiū porrigatur, incuruetur'ue. Dorsum enim si plurimùm reflecteretur, stomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cauæ fuisset summè noxiū, plerunq; enim hæc extensa frangerentur, & si plus satis laxa, et ad extendendū prompta hæc Natura creasset, in dorsi flexu in se cōplicarentur. Est itaq; ligamentum id ita in duritie tēperatum, et suo mucore, ut Hippocrates dicebat, imbutum, ut tantum extendi dorsum permittat, quantum homini sit ex usu, & ut tutò simul uertebras colliget, & dorsum ex tot conformatum ossibus, unius corporis modo efformet. Rursus ex singulis transuersis processibus in singulos, membraneum ligamētum tota interualli amplitudine porrigitur. Sic etiam in spinarum interuallis, ab una spina ad alteram, membranea ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & ueluti musculorum interstitia. At in uertebrarum apicibus hæ membranę adeò crassescunt, ut ad apicem simul coëuntes quasi toti dorsi spinæ ligamentum constituant, cartilaginis etiam naturæ compos. Deinde ubi ascendentes uertebrarum processus descendentibus coarticulantur, membranea quoque ligamenta (sed perquàm ualida) articulum undique ambiunt. At priuatum quoddam idq; subflauum ligamentum, omnibus corporis ligamentis si non robustius, profectò saltem non inualidius, inter singulas uertebras habetur. Ex interna enim sede foraminis uertebrę, quod dorsali medullæ exsculptum est, ad radicem spinæ posteriorisúe uertebræ processus inter duos ascendentes, aut descendentes processus ligamentū exoritur, quod semper in subsequentis uertebrę eandē sedem inseritur. Quòd uerò nihil intersit, nū à superiori uertebra ad inferiorē, aut contrà, ab inferiori in superiorē ligamentū inseri dicā, cuiuis manifestum esse arbitror, nam etsi hinc ligamētum enasci, et illic inseri dixero, neminem ambigere putarim, utrunq; os, seu utrumque, qui enarratur, locum, parem operam ad ligamēti generationem conferre. In canibus, & illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accōmodant, & longè laxiores ceruicis uertebrarum articulos, & etiam longiores ceruicis uertebras, quàm homo obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hîc non grauabor subiungere. In canibus igitur simulatque secundum par musculorum capitis motibus famulantiū aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuerso corpore respondens, nisi fortassis illis uertebrarum ligamentis, quæ postremo loco recensuimus, id enim cæteris durius est, & colore flauum, & in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septimę ceruicis uertebræ spinæ lateribus, & sursum ascendens, nulli connascitur uertebræ, quousque ad secundam ceruicis pertigerit, cuius spinæ lateribus in summo apice inseritur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus, occipitij ossi inseritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutū est membrana, geminūq; apparet ob impressionē illius longitudini exporrectam. Porrò huius ligamenti naturā discere licebit, quoties uituli, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustioris etiam bouis ceruix mensæ apponitur. Est enim ligamentum hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum canibus offerre solemus, nam inter reliqua corporis ligamenta solum tanquā esui ineptum reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellensibus Vuas nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorem cōciliandam commendant, hinc opinor ipsas ridentes, quod uelut in comam inter reliquas corporis partes dissoluatur, et pręterea flaui pallidiq; coloris uisatur. hoc præcipuo usu accommodum est, ne uertebræ ceruicis suo

Ligamēta alijs sedibus, quàm ad corpora uertebrarum posita.

Propria canum ligamenta.

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebris admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundùm totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsum mouentes occultatum, secundùm spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partium usu tribuit.

Administratio ligamentorum.

Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinales dorsalesúe musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundùm omnem corporis uertebrarum circunferentiam, membranea illa duraq;, & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebrarum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hîc simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebris dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicies, quemadmodum & membranea illa trãsuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Vt uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrarum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebræ inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebras, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranámue, uertebrarum cauitatem sublinentem intueris, atq; uertebris ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebris, & aliquò quod adhuc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

DE MVSCVLO NERVOSA SVA EXILITATE MEDIÆ UOLÆ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

QVANDOQVIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institutũ est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratus sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum consectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Vt itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixiùs descripsit, me accommodem, à [a] musculo exordiar, qui propemodũ toti depili, nudæq; manus regioni, dilatescente neruosa ipsius exilitate subtenditur, ac neruoso teretiq; [b] principio, ex interioris humeri [c] tuberculi apice enascitur, medio [d] duorũ brachiale flectentiũ musculorũ (qui ex eodẽ tuberculo prodeunt) incũbens adnatusq;, nõ tamen in illorũ capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc ilico carnosum crassiusq; redditũ, musculi uentrem non impensè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè nonnihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorepserit, [e] rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorem, & neutiquàm prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede [f] latescere incipit, ac summę manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeò ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verùm interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur [g] musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subtenditur, inuestienti [h] musculosam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus musculis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt. quinimo per quam obscurè præsens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nullóque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatescit. non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Vt enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde ad accuratiùs sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem substerni (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat nanque, ut manus apprahendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modò ægrè

Lib. 1 de Admi. & 1 et 2 de Vsu par.

a 1 tab. Y. 2 ta. h. 3 ta. π. 4 ta. λ.
b 3 ta. i.
c 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 S.
d 4 ta. unus Λ, alter m, qui etiam 9 ta. Ξ indicatur. ubi etiam spectabis charact. q;.
e 3 ta. k adl.
f sub l 3 tabulæ.
g 3 ta. r.
h 3 ta. p, q.

Cuiusmodi internam summæ manus cutem parari decuit.

dò ægrè mobilem, cum ob alia quædam, tum maximè ob exactiorem tutioremq; corporum comprænhensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sedi meritò obduci decuit. Non enim aliud apprehendẽs, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uerò post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq;, quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturã unà cognoscere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerùm plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos[i] quatuor surculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum superant. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorem manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipuè obtinere Galenus affirmat. si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quòd pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uerò non semel Patauij et Bononiæ hunc, quem narramus, musculum certò defuisse, ac portionem[k] tendinum brachiale flectentium, priusquam illi brachiale ascendant, in latum tendinem desijsse. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerùm à[l] ligamento transuerso tendinibus in interna brachialis sede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus secus, atq; in simijs, sub pede nullus tendo dilatescit, nam à calcis osse in[m] membranam enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimẽtem. Cæterùm interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines nerueam'ue naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine semoueri. Inter tendinem nanq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus cõtinetur, cuius naturam iamiam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq; hanc solam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinẽt. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipuè figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, utcunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, simiæ ac canes prorsus destituantur.

i Manus 2 fi. ca. 11 lib. 4, et etiam manus illius libri ultimæ fig.

k 3 ta. h & m.

l 4 ta. ℓ.

m 13 ta. ⅏.

Musculũ suo tendine latescentem, non semel deesse.

Inter cutem & tendinem, adipem reponi.

Lib. 1, 2, 3 de Vsu par. et 1, 2 lib. de Admi. sectionibus.

DE CARNEA SVBSTANTIA, INteriori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ uolæ superstrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præsenti Capite describendam nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesimaquinta Quinti libri figura.

PER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum[a] tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tendini subijcitur. Cæterùm hæc substantia non quidem, quemadmodum in musculorum uentribus exacta simplexue caro existit, sed substantia quædam subalba, & (quo id aptiùs explicem) duriori neruosoq; adipi, seu pinguedini respondens. Opinor enim ab ossea, & neruea, quæ undecunque pinguedini huic accedit substantia, ipsam duriorem effici, illius ritu, quæ in ossium articulis subinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus[b] neruorum fibris,[b] uenarumq; terminis adaucta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiscitur, ac etiam in summè extenuatis, & marasmode mortuis ipsius portio semper inter secandum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verùm Arabes hallucinantur, hanc substantiam extra musculi corpus, carnem simplicem immixtamq; esse affirmãtes illorum modo,

a musculi π 3 tabula insigniti.

b Spectamanum ultimæ figuræ 3 et 4 libri.

qui nescio quam, simplicem carnem in gingiuis ac pene collocant. Haudquaquam enim expenderunt innumeras neruorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc substantiam intercurrentes, illamq́ nec colore, uel substantia, nec æqualitate continuitatéue etiam musculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiusmodi substantiã, quam nisi duriusculæ conglobatæq́ pinguedini ad amussim assimilaueris, tanquam stratum aliquod, aut terram præparauit, cui apte infiniti neruulorum surculi implantentur, quos ob exquisitum tactus sensum, à maioribus neruorum propaginibus, internam manus sedem adeuntibus diffundi undique oportuit. Cæterùm, etsi hæc pinguedo durior admodum'que neruea sit, nihilominus in rerum substantia mollis est, ac proinde occursantibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ appræhendimus, corpora reponitur, & aptissimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit, unde etiam meritò huius substantiæ quàm plurimum infernæ pedis cuti subijcitur, præterea ossium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam est comprehensura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo absolutissimo indigeat tactus sensu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties subulas scalpellàue, & id genus artium instrumenta propellat. Quinetiam in interna manus sede, ipsis quidem articulis minimum, in partibus uerò inter articulos medijs, plurimum huiusmodi substãtiæ industrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim ossium sedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiusmodi substantia indiguit, quũ flecti debeat, & substantia ea, præterquàm quòd nihil commodi præstaret, obstaculo motui fieret, tum grauans ut superflua, tum etiam articuli spacium excludens occupansq́, & etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti possent. Lateribus autem digitorum tantum eius substantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacuæ mansissent, replere potuit, quo et inde manus, nõ solùm ut diuisum in multas partes organum, sed etiam uelut uariè indiuisum suo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac substantia oppletur, ut si quid etiam liquidi manu supina continere libuerit, id non elabatur. Postremò huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uerò huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxilij præstet, nemini non perspectissimum est, quem minimè latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facilè debuisse rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus felicissimè. Atque eiusmodi sunt huius substantiæ proprij usus, communis uerò; quem cum carne adipeq́ parem exigit, is censetur, quo æstus tempore refrigerare, frigoris uerò calefacere apta putatur.

DE MVSCVLIS MANVS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum motus.

OSSIVM quinq́ digitorum constructionem superiori Libro prosequentes, longè [a] aliam articuli speciem in primis quinque digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsimus, quàm in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuò ea articuli specie ingrediuntur, quam γίγγλυμον Græci uocant. Superius enim os in sui sinum inferius excipit, ipsumq́ inferius in suis sinibus superioris ossis tubercula admittit. Vnde etiam simplicem tantùm motum hæc internodia, seu articuli exigunt, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia inarticulatione cum illis, quibus sustinentur ossibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris ossis sinus, unum caput superioris ossis excipit. quapropter etiam non simplici tantùm motu, sed duplici aguntur, flexione nimirum extensioneq́, & postea ad latera obliquo deductu inclinantur, seu ut semper loqui instituimus, ad hos illósue digitos adducuntur, uel abducuntur. Porrò cuiuis perspicuum esse arbitror, nihil referre num flexionem & extensionem simul pro simplici motu, aut pro duplici, ut unus scilicet flexione, alter uerò extensione perficiatur, enumerem. aut rursus motum, qui in latere fit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenseam, ut scilicet unus in hoc, alter uerò in oppositum latus perfici dicatur. Cæterùm hos omnes digito-

a Seriatim hanc ostendunt figuræ ca. 27 lib. 1

digitorum ossium motus uiginti & octo musculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus *Digitos mouentes musculi 28.*
b 10 ta. k. 11 ta p. sermonem inchoaturi, in quo [b] musculi cuiusdam brachiali inserti necessariò incidet mentio,
c 5 ta. Θ. 4 ta. β. 6 ta. ε. quem quia cum digitorum musculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti describentur. Primi musculi [d] principium teres, & statim ab exortu grande, ac ex carne nerueaque sub *Primus.*
d 5 ta. λ. stantia mixtum, ex interiori humeri [e] tuberculo enascitur. non quidem ex superiori magisque
e 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 S. prominente tuberculi sede, sed ab interiori sub [f] musculi ad summæ manus internam cutem
f 3 ta. Π. latum tendinem porrigentis, & [g] duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea
g 3 ta. Λ, m. & sub [h] illius ferè musculi origine, qui inter radium in pronum agentes, superior enumera-
h 5 tab. ι 7 tab. Q. bitur. quanquam potius ex anteriori sede & inferius illa origine, primus hic digitorum musculus initium ducat. Musculus iste à crasso alioquin suo exortu latior efficitur, atque uersus ulnæ radijque medium perreptans, perquàm obscurè ab ipsis principij sui portionem assumit. Hinc exactè carnosus et teres, in amplitudinem tamē modicè depressus, ad brachiale prorepit. Anteaquam uerò brachialis radicem contingat, notabili satis à brachiali interuallo,
i 5 ta. μ. & ita sensim 5 tabulam & 6 specta. ipsius uenter in angustum magis [i] coactus, in quatuor carnosas partes diuiditur, quæ singulæ neruosiores angustioresque factæ, ilico in exactos tendines cessant. Hi examussim teretes simul communi membrana utcunque tenui & mucosa inuoluti, brachialis cum cubito articulum
k 4 ta. ϑ. ipsumque brachiale transcendunt, communi omnes [k] ligamento in brachialis sinu obducti. Est autem ligamentum id ualidum, & transuersum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anulique formam (quòd ad eius cauitatem spectat) præcipuè referens, & totam brachialis sinus amplitudinem, quà ex ipsa originem ducit, succingens. Simulatque uerò tendines ligamentum id præteriere, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares constituunt angulos, & singuli unumquemque quatuor digitorum sibi præpositum adeunt, ac secundi digitorum ossis radici latiores membraneique facti inseruntur, toti ossis longitudini implan-
l Id secus ex primi nequit, quàm digiti 4 ta. id proponunt. tati. Dum uerò primum digitorum os perreptant, [l] transuerso quoque & robusto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno ossis latere natum, alteri inseritur: aut potius id ex tota internæ ossis sedis amplitudine enatum, canalem oblongum seu anulum effingit, quo primi musculi tendo unà cum [m] alio quem huic subijci dicemus, per digiti longitudi-
m 6 tab. γ. nem securissimè deducitur, ac ne sua sede à digito declinet, eleuetur ue, pulchrè amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quà primis digitorum ossibus porriguntur, neque transuersis ligamentis, neque ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent, sed ligamenta uelut per anulos sibi laxè exculptos, mi-
n Ad o 5 ta. aut specta δ & γ. 6 ta. nimè impediti perreptant. Cæterùm his primi musculi tendinibus [n] ubi primo digitorum ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum *Lib. 1 de Vsu par.*
fuit) peculiare rarùmque ex abundanti id accidit, quòd longa sectione diuisi, alium ipsis substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermoni addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quàm potest proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur, ut & il-
o 6 ta. Ξ. 7 ta. c. la musculi carnosa pars parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate superat. [o] Se- *Secundus.*
p 5 ta. Θ. cundus musculus [p] primo subiectus ab interiori humeri [q] tuberculo sub primi capite, sui ini-
q 1 fi. ca. 23 li. 1 S. tij uix aliquam portionem assumit. Ex ulnæ enim anteriori [r] processu, quo illa humero coarticulatur, secundus hic musculus potissimùm enascitur, idque præcipuè ab eius processus radi-
r 5, 11 fi. ca. 24 lib. 1 C dein L. ce, quandoquidem ipsius superior pars seu apex, illius [s] musculi excipitur insertione, qui inter cubitum flectentes est posterior. Secundus itaque musculus hinc [t] prodiens, exactè car-
s 8 ta. r. nosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depressus) euadit, & mediam cu-
t 6 tab. α. biti sedem comprehendēs ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea
u 7 ta. V inter S & T. sede asciscit, qua ulnæ [u] membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine consistenti. Quando uerò musculus parum ultra mediam cubiti lon-
x 6 tab. β. gitudinem descendit, aliquanto angustior redditus, [x] in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur. quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spissiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem superat. Hi tendines communi membrana perquam mucosa, ac cæteris omnibus membranis rubicundiori
y 7 tab. θ. inuoluuntur, simulque cohærentes, sub primi musculi tendinibus per [y] transuersum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & bra-

chiale secundus musculus primo substernitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendines subijciuntur, & eodem simul ambo secundùm primi ossis digitorum longitudinem, transuerso ligamento obducuntur, æquè atque in uola & brachialis sinu teretes. Minimè enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asserit, dilatari. [z] Porrò ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent, primi iam musculi tendinibus in secundum os necessariò insertionem molientibus, operæprecium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut quum ipsi rectà subijciuntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hacque ratione substratum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi musculi ad latus declinent, minimè admittit: & si fortè ad latus ducerentur, obliquum sanè situm, ac proinde obliquum etiam motum exigerent: reliquum profectò fuit, longa sectione superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabili industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertingeret. Verùm etsi tendines primi musculi perforentur, ob id tamen cum Galeno neutiquam credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maximè internæ illorum sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem moliantur. Cæterùm ut in brachiali & tota primi ossis longitudine, tendines transuerso ligamento cinguntur: sic quoque in secundi ossis tota longitudine aliud ligamentum tendinem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digitorum sedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo'ue alio uinculo, aut fibra etiam, tendinibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquàm membraneum inter duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum ligamenta subeunt, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam fibrosis nexibus adnascuntur. [a] Tertius musculus à [b] secundo mihi prorsus distinguitur, non anxiè interim solicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinque carnosas partes totidémque tendines discissum rectè proferas, dummodo uera tertij musculi descriptio subijciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi exporrigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde ac cæteri musculi mutuò accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat cohærens. Enascitur quidem carneo teretique principio ex ulnæ [c] sede, qua hæc radij capitulum in proprium sinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primùm dehiscit. Hinc enatus radio attenditur, uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continuè ducens, ex ea potissimùm sede, ubi [d] membraneum ligamen secundùm cubiti longitudinem porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem offert. Quum uerò musculus radio ad hunc modum expansus ad brachiale properat, in teretem cessat [e] tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum, non autem communi membrana, quæ in brachialis sinu [f] secundi musculi tendines inuestit. Quinetiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subijcitur, quamuis etiam per transuersum brachialis [g] ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attensus, quod ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem sustinens, [h] sinum huic tendini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque medius inter [i] musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine exceptus, tertium os accedit, cui latescens ualidè inseritur. In caudatis simijs, hunc musculum non reperies, uerùm à [k] tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi implantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri quatuor secundi musculi tendines, neutiquam adipiscitur, aut etiam illi, medij digiti tendini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uecta. Porrò si hunc sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu renitentia adduxisse animaduerteris, & potissimùm illi figmento, quo is pollicem non ad uolam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ medium, flecti comminiscitur, non me inscitiæ, aut in Galenum impietatis prius insimulato, quàm proprijs manibus sectionem obieris, aut alteri accuratè secanti, admonitus, astiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam commemoraui, sententiæ Galeni meritò reluctari, sed & id quoque maximè, quòd de secundi tertijque

Li. 1 de Par. usu.

Secundi musculi tendinum per primi tendines transitus.

Lib. 1 de Admi. sectio.

Tertius musculus.

Tertius quali ter in caudatis simijs habeat.

Pleraque hic Galeni placitis contraria proponi.

z Hic seriatim specta extremæ manus 5, 6, 7 tabularũ.

a 6 tab. κ. 5 ta. ς. 7 ta. b.
b 6 ta. ξ.

c 1 fi. cap. 24 li. 1 L. et dein b.

d 7 ta. V inter S, T.

e 6 ta. θ.

f 6 ta. ξ.

g 4 ta. θ.

h 1, 2, 4 fi. cap. 25 lib. 1 processus P notatur, ad cuius internum latus sinus iste spectatur.

i 6 tab. κ, λ, & 7 ta. charact. 1, 2, 3.

k quasi à tẽdine γ in 6 tab. notato ad θ portio duceretur.

tertij́q; muſculi functione ſubnexurus ſum: ut nunc taceam Galenum ſuis luſum ſimijs, non
l 6 ta. κ. uerè tendinem[l] tertij muſculi graciliorem illis dicere, qui à[m] ſecundo muſculo producuntur.
m 6 ta. Ξ. Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis reſectionis profeſſorum chorus, ſecundum muſculum quatuor digitorum primum tertium'que os flectere, & quem nos tertium recenſuimus, ſecundi pollicis oſſis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quinque digitorum oſſis, ut primus ſecundi, flexionis re uera opifices ſint. Nullum enim muſculum os mouere, niſi eidem inſeratur, Galeno cæteriſq; Anatomicis firmiſſimi axiomatis loco habetur. at ſecundi muſculi tendines neque primo quatuor digitorum oſſi, neque tertij tendo pollicis ſecundo oſſi, ne obſcuriſſimè quidem inſeritur applantatur'ue: ergo nec eorum quidpiam hi muſculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium uſu aſtruet, ſecundi muſculi tendinem primo internodio dilateſcentem implantari: quum Galenus in diſſectione temporis ſucceſſu exercitatior, tribus interiectis de tranſuerſo ligamento uocibus, integram paginam ibidem reſtituere conatus fuerit: parum tamen ſui memor, quum inſertiones tendinum in digitos, ſimul in numerum colligit. Ac proinde ſi beneficio tranſuerſi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum oſſibus, & ſecundo pollicis exiſtit, hæc oſſa à ſecundi & tertij muſculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illius'que poſteriora ueriorâque ſenſa capiens contenderit, reſpondeat is quæſo, cur minus &
n 5 ta. Θ. [n] primi muſculi tendines, prima quatuor digitorum oſſa flectant? quum & hi eodem ligamento contineantur. Non enim quicquam prorſus eſt, cuius beneficio potiùs ſecundi muſculi, quàm primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonſtrare poſſet. Quinctiam in medium adferat obſecro, quamobrem Galenus non ſenſerit ſecundi quatuor digitorum oſſis flexionis, tendines ſecundi muſculi autores eſſe? quum tamen & in ſecundi oſſis radice totâque ipſius longitudine hi tendines tranſuerſo obuelentur ligamento. Ad hæc illum me docere optarim, quamobrem & primus, & ſecundus, & tertius digitos mouen-
o 4 ta. I. tium muſculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis ſede[o] tranſuerſo ualidóque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem comminiſci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes muſculi, qui pedem ade-
p 2 ta. Ξ, Γ. untes, ac[p] tranſuerſis ligamentis inter tibiæ oſſis extremum & calcem, ac rurſus inter fibulæ apicem exteriorem'ue malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par ſit ratio: uti etiam in omnibus cæteris muſculis, qui tranſuerſo ligamento in alio oſſe, quàm unde principium duxere, in-
q 2 ta. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6. duuntur. Ac proinde pleroſque in[q] cubiti exteriori ſede, & in[r] tibiæ anteriori regione tendines ibidem ligamentis circundatos in medium, ad robur huic meo parodoxo concilian-
r 1 tab. Δ, 2 ta. Δ. dum, non adfero. Vt itaque tres hactenus ex digitorum muſculis enarratos brachiale non flectere certo certius conſtat, ita quoque niſi ſuorum quibus inſeruntur oſſium flexionis opifices cenſendi ſunt. Deinde ſi primi muſculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum oſſa, & ſecunda tendinibus ſecundi muſculi non inflectuntur, haudquaquam ſecundi tendinum ui, prima quatuor digitorum oſſa, & tertij muſculi beneficio ſecundum pollicis
s 7 ta. charact. 1, 2, 3. 8 tab. Δ. os flecti credendum eſt. [s] Proprios enim his quoque oſſibus ſagax rerum parens Natura muſculos largitur, quos ubi ſermonem trium primorum abſoluero, ſeriatim perſequar: id adhuc admonens, ut ſi quis fortè ſecundi muſculi ac primi auxilio, primum quatuor digitorum os, & tertio item muſculo ſecundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non oſcitanter cuiuſque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod ex ipſius ſententia, primi ac ſecundi muſculorum tendinibus, præter alios totidem paulo pòſt explicandos muſculos inflecteretur, uix tamen firmius flexionis robur, quàm ter-
t 6 ta. ι, Ξ, Γ. tium internodium commonſtrat, utcunque etiam unicus tantum tendo huius motus dux cenſeatur. [t] Tres itaque nunc dictos muſculos ex diſſitis regionibus, per totam nimirum cubiti longitudinem Natura produxit, ne ſi fortè in extrema manu principium aſſume- *Naturæ in muſculis digitos flectentibus induſtria.*
rent, eam carne obruentes, magnam ponderoſam'que redderent: quod quantum ad uaria quæ manu obeuntur munia incommodi intuliſſet, quiuis promptiſſimè colligit. Deinde robur in flexione maius requirebatur, quàm quod breuibus muſculis præſtari ualebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant oſſibus principium ducerent. Atque hanc pariter ob cauſam, ut digiti ſcilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muſculi beneficio tres digitorum articuli flectuntur, ſed ſinguli proprios exigunt. Illi quidem quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodémque ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem experiri debebant, pluribus tendinibus muſculis'que, & illis non admodum ualidis (ut

Transuersorum ligamentorum usus.

etiam illorum flexio infirma est) eguerunt. Porrò tendinibus transuersa ligamenta secundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensiq́ funiculi, & uirgulæ secundùm ossium flexionem non incuruatæ, à flexo iam osse ad cubitum tensæ exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim etsi tendines musculorum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inseruntur, adiacere cogunt.

Mucosarum membranarũ usus.

In uola uerò & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easq́ membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranæ alius quoque usus existit, siquidem [u] musculi oblongi & parui, quorum ope digitos quatuor pollici adducimus, ab illa enasci audies. Quum itaque secundum quatuor digitorum internodium à primo musculo flectatur, tertium autem à secundo, & tertium pollicis à tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundum'que pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni.

u 6 ta. ς ad γ. 7 tabu. d ad f.

Tredecim post tertium ordine in numero succedentes.

Illorum octo qui quatuor digitis seruiunt.

[x] Qui quatuor famulantur digitis, omnes rectà secundum postbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis [y] ossibus connati. inseruntur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruum digitum flectentium [z] unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo prælocatur, carnoso principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc rectà digitum accedens, ad primum usque digiti os carnosus permanet. ubi uerò os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inseritur. Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utrique musculi colliguntur, primum digiti os, in neutrum latus uergens flectitur. Si uerò exterior egerit, interiori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interiori laborante, ad interiora conniuens digitus flexionem experietur. Ad hunc sanè modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeò ut bini in singulis posthrachialis ossium interuallis (quæ tria sunt) reponantur, & [a] is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbrachialis ossis indicem sustinentis lateri adnascitur, in uolam magis quàm in externam manus regionem, ut & cæteri primos articulos flectentes musculi, protuberans.

x Sub Δ 8 tabula.
y 1, 2 fi. ca. 25 li. 1 I, II, III, IIII.
z 4 ta. ς.
a 8 ta. Y.

Illorum duo, qui pollicis primo ossi famulantur.

[b] Musculi autem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum [c] musculo, qui pollicem à cæteris digitis maximè abducere dicetur, carneam molem constituunt, quæ ad pollicis radicè reposita montem, quem chiromantici modò Veneri, modò Marti asscribunt, effingit. Galenus in Libris de Vsu partium hanc molem falsò unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, [d] molem illam carneam quam chiromantici lunæ monti tribuunt, unum quoque musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. [e] Primus itaque pollicis musculus ex superiori [f] transuersi brachialis ligamenti sede carneus enascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attensus, perpetuò carneus illi inseritur, perquàm obscurè secundum pollicis contingens internodium. [g] Secundus, qui nuper dicto prorsus occulitur, longéque minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & [h] osse brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi eius ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, si modò octo musculos quatuor digitorum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit.

b 6 ta. κ, λ.
c 3 tab. p. 4 tab. μ.
d 3 ta. r, ac dein 4 tab. κ, ς.
e 4 tab. ς 6 tab. κ.
f 4 ta. θ.
g 6 ta. λ. 7 tab. a.
h Figurarũ cap. 25 lib. 1 charact. 5.

Tres qui secundo pollicis ossi famulantur.

Porrò qui secundum pollicis os flectunt, [i] tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quàm duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, rectà secundum manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil obliquè ducuntur. sed præsentes musculi secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operæprecium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uerò illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Meritò igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tanquam è quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineæ circumscriptionem, quæ uitalis & cordis Chiromanticis appellari consueuit. quamuis nonnihil ulteriùs, quàm ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collo-

i 7, 13 tab. charact. 1, 2, 3, 8 ta. Y.

cant

cant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumq́ principium ducit, ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modicè subter ipsius capitulum, quod sinum primi ossis digiti subingreditur. Hinc carnosus prorepens nonnihil angustior redditur, & membraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se inserit. Secundus superiori suo latere iam dicto musculo cōtiguus, ex media sede postbrachialis ossis, quod medio præponitur, originem ducit, nōnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataq́ est, & statim carnea ad insertionem usque conspicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic inferiori ex parte contiguus, ex postbrachialis ossis, quo anularis sustinetur radice, quæ brachiali coarctatur, originem pariter latiusculam sumit, et obliquè pollicem accedens, lateri interiori secundi pollicis internodij, uersus priora implantatur. Isti tres musculi dum unà tenduntur, fortissimè secundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad superiora uersus indicem pollex dirigitur. dum uerò secundus solus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur, quemadmodum infimo ad suum principium contracto, pollicis ad inferiora, & magis uersus paruum digitum flexio perficitur. Hos tres, & si in caudatis simijs obseruētur, Galenus non modò ignorauit, uerumetiam falsas rationes in Primo de Partium usu astruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam uerisimile est, quum secundò administrationes anatomicas emitteret, hos musculos ipsi cognitos fuisse, quum illos nullibi descripserit, quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum augurор, cognoscentes, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni præsunt, negligentes. Vndecim nanq́ musculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicē referentes. Quanquā rursus ambigem, nū casu ipsi Vndecim, loco Decem ex Galeno scripserint, quū citra aliam descriptionē, musculos tantùm Oribasij more enumerent. Quinetiam in Primo de Administrandis sectionibus Galeni libro omnes, quos hactenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo nanq́ Duorum loco illic leguntur, ubi extremæ manus musculi, pollicis obliquis motibus seruientes enarrantur, & rursus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur, Tres scribuntur ubi Duo, insuper Duo ubi Tres scribendi fuerant, non secus sanè, quàm malè etiā Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum usus commemorat. Verùm hæc cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno sunt restituta, quem IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnasio Patauino medicinæ Professor eximius, non sine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in absolutissimum ordinem redegit, maximi ac penè diuini ingenij uir, ob singularem illā tum Medicinæ, tū cæterarum scientiarū cognitionem, nulli ætatis nostræ medicorum secundus, & præstantissimis laboribus suis, quos in publicum dedit, ac pertinaci indefessaq́ in docendo diligentia, de studiosis omnibus quàm optimè meritus. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem statim uellicet, eiq́ in animum inducat, ut & alias cogitationes suas longè pulcherrimas, & iamdudum præmaturas in lucem prodire patiatur, eas'que posteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices cæterorum esse solùm cupiunt, ipsiq́ nihil unquam præstare queunt, non ita reformidet. Hactenus itaque sexdecim musculos, quibus digiti mouentur, commemoraui, ac proinde nunc[d] decimusseptimus, qui digitos extendentium primus erit, describetur, in cuius enarratione hoc mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat asserere, & deinceps adijcere[e] musculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos à pollice abducere creduntur, bipartitò in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, insertionem in digitorum ossa moliri. Atque id mihi tantisper concedi optauerim, quousque omnes tres musculos sermone absoluero, tunc enim primùm uariam ipsorum tendinum commixtionem coitúmque, ac munus denique subiungere licebit. Quanquam interim in reliqua præsentium musculorum descriptione, in ortu nimirum, ductu, substantia, forma, & id genus reliquis nusquàm aberraturus sum, quemadmodum etiam in falsam tendinum seriem nequaquam impingerem, si mihi eadem perpetuò hæc occurrisset, & Galeni obseruanda autoritas neglectui à me haberetur. Sed age negocium, uti sese enarrandum offeret, aggrediamur. Decimusseptimus[f] principio ex carne nerueáque substantia mixto, & utcunque lato, ab elatiori sede exterioris humeri[g] tuberculi enascitur, & per mediam cubiti sedem, magnus & carnosus, & paulò minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque aliunde, quàm ab humero principium ducens. Quum uerò propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur,[h] pertigerit, arctior redditus, in quatuor breues carnosas portiones, in musculi substantia non procul diremptas finditur, quę simul communi membrana indutę,

Tres secundū pollicis os flectentes musculi Galeno ignorati.

Decimusseptimus digitos mouentium.

d 9 ta. Z. 2 tabu. V. 10 ta. ſ.

e unus 9 ta. Θ, alter 10 ta. p

f 9 ta. a.

g 2 fi. ca. 23 li. 1 P.

h 9 ta. b.

fibrisq́

fibrisq́ tenuibus inuicem cohærentes, atque in tendinem illico ab ipsarum à musculi uentre deductu degenerantes, per [i] sinum in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendũt. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excauatis, radij cum ulnæ [k] articulo proximus. Huic itaque sinui utcunque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amussim respondenti, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso [l] ligamento ipsis peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Cæterùm ut Galenus radij sinus non aptè expressit, ita quoque falsò hos tendines communi radio & ulnæ [m] ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & [n] sinu is [o] musculus utitur, quem ego decimumoctauum in tota serie paulò pòst recensebo. Quum itaque proprium ipsorum ligamentum tendines isti transcenderũt, brachialiq́ iam incumbunt, latescentes & ab inuicem deducti, tres æquales constituunt angulos, & singuli ad unumquenq́ quatuor digitorum prorepunt. Ilico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multò ampliores tenuioresq́ redditi, primi ossis radici inserũtur, ac sic per totam digiti lõgitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adnascuntur, non autem, ut Galenus malè arbitratur, ijs duntaxat ossium sedibus, ubi articulorum consistunt compages. Cęterùm qua ratione aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, à pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluero, auditurus es. Nunc enim & si decimus septimus musculus [p] tres tantùm tẽdines ut plurimùm nobis exhibeat, quatuor illi Galeni nomine largiti sumus. [q] Decimusoctauus musculus gracilis longusq́ est, inferiori lateri decimiseptimi secundùm cubiti longitudinem exporrectus. Ab exteriori enim humeri [r] tuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius [s] musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, [t] insertus, brachialis extensionis dux censetur. A' principio musculus hic secundùm latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attigerit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnæ [u] sinu, & [x] ligamẽto utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anularem contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantãtur, membranæ instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inserentes. Hic musculus duobus, quibus inseritur, digitis à pollice abducendis creatus à Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè [y] decimusnonus, duobus ultimo enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori nanque ulnæ processu, posteriori humeri sedi coarticulato, usque ad ulnæ sedem, quæ non multò ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea [z] musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ præditi. Atque hi tres exigunt radices principiáue, ac primum quidem, quod elatissimum & humero uicinius est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. [a] Tertium autem, quo in præsentia potissimum egemus, quodq́ secundo principio ordine succedit, ab ulnæ osse ultra medium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, neutiquam uerò (ut Galenus parum benè asserit) à tota ulna, aut ulnæ superiori parte brachio proxima. Hoc principium exactè carneum, & instar oblongæ lineæ originem ducens, paulò angustius ab exortu redditur, & obliquè deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in [b] duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimumnonum efformat musculũ, à superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinæ gratia uigesimumprimum, & pollicem uersus alios digitos euertentem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quãuis interim principij ratione nõ obstem, quo minùs ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, obliquè radij appendicem petit, ac priusquam hũc contingit, in duos inuicem cohærentes tendines finitur, qui proprio [c] sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari [d] ligamẽto transuersim obuincti, super brachiale expandũtur. atq; hîc direpti, illorũ superior indici, inferior autẽ medio exporrigitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implãtati. Sinus autem horum tendinũ nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter [e] sinũ decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius [f] musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extẽditur. Atq; hic etiã sinus [g] alteram portionẽ tertij illius ex ulna prodeũtis principij trãsmittit, quã pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandũ est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamẽto uti, et huic decimo nonomusculo ligamentũ peculiare nõ obduci. Quod uerò præsens musculus à pollice abductionis

Marginalia (left): Lib. 1 de Admi. sectio. — Lib. 1 de Admi. sectio. — Decimusoctauus. — Decimusnonus. — Tres musculorum radices ab ulnæ longitudine procedentes, quarũ tertia est 19 musculus. — Lib. 1 de Admi. sectio. — 19, 18 & 17 musculorum tẽdines & munus.

Marginalia (right): i 2,4 fi. ca. 24 li. 1 γ. — k 1 fi. ca. 24 li. 1 1, aut potius 2 figuræ θ. — l 1, 2 ta. charact. 3. — m 2 ta. charact. 1. — n 2 fi. cap. 24 lib. 1 θ. — o 9 tab. Θ. — p ut in 9 spectas ta. ad Z, dein b. — q 9 tab. Θ. — 2 ta. X. 10 ta. r. — r 2 fi. ca. 23 lib. 1 P. — s 9 ta. A. — t 9 ta d. — u 2 fi. cap. 24 li. 1 θ. — x 2 ta. charact. 1. — y 10 tab. p. — z 10 ta. A, Ξ, n. — a 10 tab. n. — b 10 ta. o superior, pue rò inferior notatur. — c 2,4 fi. ca. 24 li. 1 A. — d 2 ta. charact. 4. — e 2,4 fi. ca. 24 li. 1 unus γ, alter ι & ʃ notatur. — f 11 ta. A. — g 10 ta. o.

tionis eorum, quibus inseritur, digitorum autor sit, situs ipsius insertioq́ liquidissimè commōstrant. Cæterùm hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruaturus es, sed dūtaxat in indicem. Sic etiam [h] decimumoctauum musculum in minimum & anularem simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper cōspicies, sed frequentissimè unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extēsionis ducē. Pariter [i] decimusseptimus in tres tantùm tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantabuntur, in minimum autem digitum statim à brachiali tendinem, ut ad cæteros digitos, ferri rarissimè reperi, quū decimusnonus parui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi post brachiali membranulis et fibrosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latescentes uelut in plures diuidantur, ut iam latiores multò, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque semper eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiam cōspicua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspicari poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute liberata, id intueri magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum seriei minùs ilico accesserim, arbitrerq́ decimumseptimum, decimumoctauum, & decimumnonum quatuor digitorum, unà et extensionis & abductionis à pollice opifices esse, ob uariam illam, quæ per obliqua prorsus fit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam digiti longitudinem moliuntur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquā perfici obseruaui, cuius beneficio uel obscurissimè paruum digitum à pollice abduci ausim asserere, imò rectus ille musculi decimioctaui ductus insertioq́ arguunt, nulla prorsus ratione paruum digitum eius opera, extrorsum à pollice abduci. Atque eiusmodi etiam quid in pede obseruari, suo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententia decimumoctauum pro præcipuo parui digiti extensionis autore. Decimum autem nonum insigniter ad indicis & aliquando medij à pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit. Verùm quia *Vigesimus.* paruum adeò atque ex abundanti à cæteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiusmodi motus [k] decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex [l] musculum breuem, sed ualidum in extrema manu reposuit, illi motui præfectum. A [m] quarto enim brachialis osse, quod rectum appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per lunæ monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertæ formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utcunque tenuis, in medio teres crassusq́ est, in insertione autem, quam in externo primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisq́, & nerueus euadit. fit itaq́ hic ordine uigesimus. Cæterùm [n] uigesimusprimus, pollici peculiaris cēsetur, estq́ ille altera [o] tertij ex ulna pendētis principij portio, quam à [p] decimonono, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distinguimus. *Vigesimus primus.* Ab ulnæ itaque exteriori sede, iuxta [q] ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua inuicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium obliquè properans. Priusquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in paulò minus toto teretem cessat tēdinem, qui communi cum [r] tendine bicorni, quo brachiale extenditur, [s] sinu, et [t] ligamento plerumq́ deductus, ad brachiale contendit, & ilico latescens totius pollicis longitudini inseritur, non quidē in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius latere, quod indicem spectat. Cuius autem motus hic musculus opifex fit, ilico subijciam, atque duos sequētes nunc musculos descripsero, in quorum enarratione ambigo, num illos primùm unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. *Vigesimus secundus, qui simul cum 23 recensetur.* Sed agē, ac si unus esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex [u] tribus musculorum radicibus seu principijs, quæ ab ulna secundùm ipsius longitudinem exoriri relata sunt, [x] medium principium utcunque uisitur amplum, longáue satis linea enatum, & obliquè super radium conscendens, illi insternitur [y] musculo, quem bicorni tendine in brachiale inseri, idq́ue extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum musculum integit, in [z] duas impares portiones diuiditur, à sese nullo interuallo distantes, sed mutuò incumbentium musculorum ritu inuicem hærentes, superior portio aliquandiu carnea permanens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis [a] ossis sedi, quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora prorepsit, in [b] duas rursus carneas partes distinguitur, quæ singulę in tendinē finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio [c] sinu in radij appendice leuiter inciso insident, peculiariq́ [d] ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uerò inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in exter-

h 9 tab. e.
i 9 ta. Z.
k 9 ta. e.
l 1 tab. charact. q; 3 tabular. 4 ta. x. 9 ta. h.
m 1,3,5 fig. cap. 25 lib. 1 character 4.
n 10 tab. o. 11 ta. u. 1 d. 2 e. 9 f.
o 10, 11 ta. Π.
p 10 tab. p.
q 12 ta. h inter f & g.
r 11 ta. musculi Λ notai.
s 2,4 fi. ca. 24 lib. 1 ε, ζ.
t 1,2 ta. charact. 4.
u 10, 11 ta. Λ, Ξ, Π.
x 10, 11 ta. Ξ.
y 11 tab. Λ. 1 tabu. c, 9 ta. e.
z 10 ta. superior portio. k, inferior l, sic 2 ta. b, c.
a 2 fi. ca. 25 li. 1 cha. 5
b 10 tab. m, n. 11 ta. q, r.
c 2,4 fi. ca. 24 li. 1 x.
d 1, 2 tab. cha. 6.

externam ipſius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo membranoſo tantùm nexu primi pollicis oſſis lõgitudini adhęrens, in ſecundi oſſis radicẽ exteriori ſede, uerſus internũ latus inſeritur, neq; is inibi totus deſinit, uerùm ad ſummũ uſq; pollicis apicẽ, ſecundo et tertio oſſibus pertinaciter quoq; adnaſcitur. Duorũ inferioris portionis tendinũ alter tantùm, quẽ nunc enarrauimus, Anatomes profeſſoribus perſpectus fuit, unde etiam aliqui attendentes [e] principij continuitati, muſculum hunc unum eſſe tradiderunt, alij uerò quoniam in progreſſu dirimitur, & unus tendo brachiali, alter uerò, qui ipſis cognitus erat, pollici inſeritur, duos hîc muſculos conſtituerunt. Nobis autem integrum eſſet, [f] trium muſculorum loco hunc enumerare, ſingulos muſculos ſingulis tendinibus aſſcribentes, quanquam nos opportuniùs facturos exiſtimo, ſi duos tantùm enumerauerimus, inferiorem portionem, quæ pollicis oſſibus tendines duos offert, uigeſimumſecundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerò portionem, quæ brachialis etiam extenſioni, & obſcuro cuidam radij circumductui ſecundariò opem fert, uigeſimitertij nomine habituri ſumus, niſi quia digitorum motibus nõ famulatur, in horum muſculorum ſerie illi locum abnegaueris, quòd non incuſamus, modò tuum interim placitum, in ſubſequentium muſculorum numero recenſendo, memoria non exciderit. Nos enim ac ſi præſenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum muſculis ſermonẽ percurremus, ſilentio non prætereuntes, in caudatis ſimijs unicum duntaxat apparere tendinem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inſeritur, ſecus longè, quàm hominibus ut plurimùm accidere nouimus.[g] Vigeſimo itaque ſecundo, & quem priùs enumerauimus, [h] uigeſimoprimo pollex rectà euertitur, extenditur'ue, quoties utriq; muſculi unà contrahuntur, quippe uigeſimoſecundo duntaxat contracto, pollex obliquè à cæteris digitis abductus extẽſionem patitur, à uigeſimo autem primo ad indicem magis euerti ſolet. quare etiam integrum eſt, hos muſculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium claſſem, ut uiſum fuerit, reponere. In hunc uſque locũ ſeruaſſem [i] decimumoctauum, & [k] decimumnonum, ut iam muſculos obliquis motibus præfectos ſimul enarrarem, niſi uaria illa tendinum iuxta digitorum radices commixtio obſtitiſſet, & niſi decimuſoctauus extendẽtibus potiùs, quàm abducentibus fuiſſet adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimioctaui muſculi ductus gratia, neceſſariò et [l] illum priùs recenſui, cuius beneficio paruus digitus à reliquis ualidiſſimè abducitur, qui ordine uigeſimus erat. Ac proinde adhuc reliqui ſunt, [m] duo obliquis pollicis motibus famulantes, & [n] alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur. Pollex enim quum inſtar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, meritò muſculos ſibi uendicat, quorum beneficio à cæteris maximè abducitur, & rurſus uariarum actionum gratia cõmodiſſimè indici admouetur.[o] Qui igitur pollicẽ maximè abducit, atq; in tota ſerie uigeſimusquartus cenſeri poteſt, ab anteriori ſede oſſis brachialis, cui pollex innititur nerueo principio, quod ſtatim carneum euadit, enaſcitur, ac deorſum protenſus, ſecundo pollicis oſſi, mẽbraneo tendine inſeritur. Hic muſculus unà cum [p] duobus, primũ pollicis internodium flectẽtibus, quibus iſte inſternitur, carnoſam uolę partem efformat, quæ ad pollicis radicẽ conſiſtit. Galenus in Libris de Partium uſu præſentem muſculum, nõ admodum uerè in primum pollicis os inſeri ſcriptum reliquit, quũ notabili & uera inſertione ipſi nõ adnaſcatur, ſed duntaxat fibroſis nexibus inualidè hęreat. Verùm non mirum eſt, Galenum eiuſmodi inſertionem nos docuiſſe, quum id ſcribens, duos muſculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos uigeſimiquarti muſculi partes eſſe arbitratus fuerit. Muſculus iſte [q] interioris pollicem euertẽtium, qui ordine uigeſimusſecundus erat, actionem excipit, atque ita quàm maximè pollicem ab indice remouet, id priuatim adeptus, quòd inter extremæ manus & cubiti muſculos, ſolus quodammodo liueat, propriæ ipſius, quę craſſior eſt, membranæ gratia.[r] Alter muſculus obliquis pollicis motibus ſeruiẽs, ex interiori latere, uerſus poſteriora tamẽ, [s] oſſis poſtbrachialis, quod indici præponitur, initium ducit carneum, & ſecundùm totam eius oſſis longitudinem enatum. Muſculus iſte inſeritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis oſſis, membraneum tendinem radici quoq; ſecundi oſſis porrigens, huius fibræ tranſuerſæ quodãmodo ſunt, à brachiali ad pollicem ductæ. Vnde etiã huius muſculi auxilio pollex indici proximè accommodatur, illoq; muſculo pollicem ad exteriora [t] euertentis (qui in noſtra ſerie uigeſimusprimus eſt) actio excipitur. Porrò [u] muſculi quatuor digitos pollici adducentes, quia in firmiùs digitos uerſus pollicem obliquè adduci, quàm ab illo reduci oportebat, nequaquam ex cubito principium ſumunt, ſed graciles & teretes ſunt muſculi, ſingulis quatuor ſecũdi muſculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) exporrecti. oriuntur enim ex mẽbraneo inuolucro, tendines illos, cùm brachialis ſinum, & [x] tranſuerſum ipſius ligamentum perreptant, induente. Hinc ſimul ſinguli cum ſingulis tendinibus ad digitos procedentes, ac inte-

Vigeſimumtertium hoc Capite enumeratũ, digitorum nõ ſeruire motibus.

Vigeſimiſecundi & 21 officium.

Sex muſculi digitos mouentes adhuc reliqui.

e 10, 11 tab. n.
f 10 tab. k, m, n. 11 tab. p, q, r.
g 10 tab. l, dein m, n. 11 ta. q, r.
h 10 tab. o. 11 ta. u.
i 9 ta. o.
k 10 tab. p.
l 3 tab. r. 4 ta. x.
m 3 ta. p. 4 ta. μ unus. alter uerò 11 ta. ſ.
n 6 ta. ſ, ſ. 7 ta. d.
o 1 ta. i. 3 p. 4 μ.
p 6 ta. κ, λ.
q 10 ta. m, n, 11 ta. q, r.
r 1 ta. h. 2 d. 9 g. 10 t. 11 ſ. 12 n.
s 1, fi. cap. 24 li. 1.
t 10 tab. o.
u 6 tab. ſ, ſ. ad γ. 7 ta. d ad ſ.
x 4 ta. t.

ac interiori tendinis lateri attensi, in digitorum radicem inseruntur, ad internum eorundem latus, uersus interiora insertionem membraneam moliti, ista nanque sede illos inseri decuit, qui in latus ad pollicem, quatuor digitos erant reclinaturi. Præsentibus musculis hoc sanè rarum, *Ex uigintinouem descriptis musculis, 28 digitorum motibus famulari.*
y 1,2 fi. cap. 11. perinde ac oculi[y] musculis obuenit, quòd non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo tendinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum disciplinæ gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite descripti exurgent, quorum uigintiocto digitorum duces sunt, [z] uigesimotertio interim ad brachiale relato. Porrò mirabitur forsitan aliquis, cur minus[a] musculos quatuor digitos pollici adducentes, & [b] eum qui paruum à cæteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inseri, nulla interim mentione succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus, secundùm totam illorum longitudinem tendines, membranæ modo inseri cōnasciq; in Primo de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quàm in Libro de Partium usu, ac illo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, uti neq; aliquis, qui mihi resecāti astitit unquam, digitorum ossa secundùm longitudinem, è regione insertionis illorum musculorum membranis obduci, uerùm non talibus, quales commemorati modò musculi porrigere deberent. quandoquidem illæ nullum fibrarum genus, secundùm longitudinem excurrens ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorem digitorum sedem insertorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, & primi secundiq; in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum ossa persequerer, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaq; quispiam eiusmodi membranas, musculorū in obliqua agentiū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos, & ligamenti tantùm uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet. Quòd autem[c] illorum tendines, qui ex cubito procedentes, à Galeno abductionis autores simpliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquidò inseruntur, uehementiùs colligere cogor, eos musculos extensioni etiā præesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uersatus, illumq; contraria de insertione tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegero, Galenum in Primo de Partium usu imitaturus, qui eas parum rectè persequitur, quoniam[d] tredecim musculos, qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, falsò[e] secundi musculi tendines, primo quatuor digitorū ossi implantatos tradit. Cæterùm si obiter[f] decimumseptimum in quatuor tendines, digitos extendentes, &[g] decimumoctauum &[h] decimumnonum in binos tendines, qui quatuor digitos à pollice abducant, diuidi concesserimus, & deinde tum in omnes digitorum acies, ut extendentes inseri annuerimus, ut interim[i] illi, qui in extrema manu reponuntur, lateralibusq; motibus priuatim præsunt, ita habeant, uti nos descripsimus, sexaginta omnes ueræ insertiones (non accubitus leues'ue annexus dico) erunt. In primum scilicet pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum internodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in quatuor uerò digitorum secundum & tertium internodium tres. Quæ porrò eiusmodi sint insertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum cōtrahas, repetito, atque deinde rursus perpendito, quot uniuersæ essent, si etiam musculi obliquis motibus præfecti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quæ in obliquum (nisi secundariò) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam[k] uigesimisecundi musculi utrunque tendinem, primo pollicis ossi inseri uera insertione admiseris, ut nunc primum pollicis internodium sex admittat insertiones ([l] qui enim pollicem maximè abducit, in primum ipsius os non inseritur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiaq; internodia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium internodium, quinque insertiones obtineant, consurgent omnes, septuagintatres. Si etiam ligamentorum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnumeraueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pollicis internodio[m] tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & [n] lati tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis internodia, adhuc una augeantur commissione, numerusq; nonaginta octo constituat. Quem si ad utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octodecim Galeni ἐμφύσεις & παραφύσεις modò superasti?

De tendinum insertionibus nonnulla.

Musculorū insertionū collectio.

Lib. 1 de Vsu partium.

z 10 tab. k. 11 tab. a 6 ta. s.s. b 3 ta. r. c 9 ta. Θ. 10 ta. p. 11 t. d 6 ta. x, λ, 7 ta. cha. 1, 2, 3. ta. 8 sub Δ. e 6 ta. Ξ. f 9 ta. Z. g 9 ta. Θ. h 10 tab. p. 11 ta. t. i 3 ta. r, p, 6 ta. s, s. 11 ta. s. k 10 ta. l de inm, n. l 3 ta. p. m 6 tab. x. dein θ. n musculi π ta. 3 uti tendo l insignitur.

DE MVSCVLIS MOTVVM BRACHIAlis opificibus. Caput XLIIII.

Brachialis motus. *Primus musculus.*

CVM brachiali reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut uocamus) motu in utrunque latus agitur, idq; quatuor musculorum beneficio. Quorum[a] primus ex[b] interiori humeri tuberculo[c] principium ex carnea nerueaq; substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atq; hoc præcipuè in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum,[d] qui ex cubito enati digitorum flexionibus præsunt. unde etiam internam ulnæ sedem[e] magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoq; sedis ipsius inferioris, toto ferè ulnæ ductu occupat, quo scribētes innitimur.[f] Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est,[g] alius musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibrosis nexibus ualidè hærentes, uelut stratum quoddam & puluinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterùm primus hic musculus, quum ad ulnæ usq; finem prorepsit, paulò ante cubiti cum brachiali articulum, in[h] ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usq; auctum, qui dum articulum transcendit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione, inferiori[i] quarti brachialis ossis sedi implantatus, quod nō immeritò rectum cartilaginosumq; appellatū, ac[k] unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præsens tendo, quà ulnæ appēdice articuloq; brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum exigit, sed cōmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamq; inter manus ligamenta etiam recensebimus, circundatur, & perquàm ualidè brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur.

Secundus. [l] Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, illius, quem nuper commemorauimus, capiti proximus, & unà cum illius quoque capite instratum obtinens[m] caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatescentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubere[n] enatus, obliquo ingressu ad elatius[o] primi digitos flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte instratus, & radio exporrectus.[p] Ante brachialis autem radicem in exactè teretem degenerat tendinem, qui simulatq; brachiale ad pollicis radicem[q] cōtigerit, incuriosè illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseri putatur. Verùm ubi[r] musculus ab indice pollicem abducens, unà cum duobus primum pollicis internodium flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicietur internam brachialis sedem præterire, atq; latescens in postbrachialis[s] ossis, quod indici præponitur, radicē inseri, internæq; transuersi hîc[t] ligamenti sedi ualidè adnasci.

Tertius. Duobus internis alij duo externi respondent,[u] unus ab[x] exterioris tuberculi humeri radice principium capit, ad latus eius[f] musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pollice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurium ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ulnæ proximam sedem obtinet, unde etiam & ex[g] posteriori ulnæ processu, qui humero adarticulatur, hic musculus principiū ducit, illi instratus[h] musculo, qui hinc quoq; originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaq; tertius brachialis musculus[i] prodiens, humiliorem exterioremq; ulnæ regionem amplexatur,[k] inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uerò brachiali appropinquat, in teretem finit[l] tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processus stilum imitantis internum latus exculpto, innititur[m] transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nanciscitur, obductus. Quum primùm ligamēto superato, brachiali superuehitur, latior factus postbrachialis[n] ossi minimum sustinenti, non procul à brachiali inseritur.

Quartus. [o] Alter exteriorum, qui ordine quartus est, latiusculo[p] principio longè supra exterius humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam[q] acutiem prominet. Hinc carnosus, & longa utcunque linea prodiens, radio insternitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum degenerat[r] tendinem, qui bicornis bipartitusúe statim ab ortu uisitur, utramq; partem paulo minùs toto teretem gerens, est enim nonnihil latior, quàm profundior. Hæ partes aut tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo dissiti, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cōtendentes. quò quum peruenerint, inuicem iam magis magisq;, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculpto[s] sinui incumbunt & com-

a 4 tab. Σ.
b 1 tabula Z. 2 a. 3 m. 5 ✱. 9 Ξ.
c 1 fi. ca. 23 li. 1 S.
c 4 ta. γ.
d 4 ta. β et 5 ta. Θ.
e 1, 6 fi. ca. 24 li. 1 d.
f 2, 6 fi. ca. 24 lib. 1, e iuxta a, a.
g 9 ta. Λ.
h 4 ta. δ.
i 1, 3, 5 fig. cap. 25 lib. 1 cha. 4.
k earundem fig. cha. 3.
l 3 tab. Λ. 1 tab. X. 2 g. 4 e.
m 3 ta. i musculi π.
n 3 ta. f.
o 4 ta. β.
p 3 ta. g.
q 3 ta. h.
r 3 ta. p, dein 6 ta. α, λ.
s 1 fi. ca. 25 lib. 1 I.
t 4 ta. θ.
u 9 ta. Λ. 2 Y, 10 q.
x 2 fi. ca. 23 lib. 1 P.
f 9 ta. Θ.
g 1, 2, 5, 11 fi. ca. 24 li. 1 D.
h 10, 12 ta. Λ.
i 9 ta. c.
k 9 ta. inter Ξ & Z.
l 9 ta. d.
m 2 ta. cha. 2.
n 2 fi. ca. 25 li. 1 IIII.
o 11 tab. Λ. 1 b. 2 T. 3 c. 9 Y. 10 f. 12 o.
p 11 ta. i.
q 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 Q.
r 11 ta. k.
s 2, 4 fi. ca. 24 li. 1 1, s.

t 10 ta. o. u 1, 2 ta. cha ract. 5. x 11 ta. l. & communi ipsis & illi [t] musculo, qui pollicem uersus indicem euertit, [u] ligamento circundatur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quàm prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplis insertionibus [x] implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter uerò in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unà cum tertio, brachiale, si ambo tendantur, extrorsum reflectunt, extendunt'ue. Atque his auxiliatur [y] musculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inseri tunc docuimus, quum digitorum duces recensentes, hunc musculum in tota serie uigesimumtertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extēditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioque concreditur, brachiale ad latera quoque ducimus. [z] Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, [a] reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interius latus agetur. At si his laxatis, alij duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Constat itaque Naturam admodum industriè, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præfecisse. Quandoquidem si uni flexionem commisisset, neque is certæ articuli totius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circūuersatilis laxæque. ut uerò nunc habet, firma prorsus ac tuta perficitur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit motibus, ac proinde alios creari tendines operæpreciium esset, qui ad latera motuum opifices haberentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, ilico quidem & obliquos brachialis motus adepti sumus. Cæterū præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in pronum ac supinum uersionē adscripsit, peculiarem ab ea, quam secūdariò manus extrema, radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in pronum supinum'ue motum perfici, hactenus percipere licuit. [b] Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quà sinui imponitur, oblongum quoque, neque ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeò ut eiusmodi ossium articulus consurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi obseruauimus, neque perfunctoriè perpendendam [c] cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, instar interstitij cuiusdam mediat, ostenditque totam brachialis ad cubitum articulationem propemodum soli radio ferendam esse acceptam. quod ne in puncto quidem citra dictæ modò cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Libro de Ossibus, in quo [d] processui styli imaginem exprimenti nimium fauens (ne dicā Naturæ opera destruens) præter omnem rationē, illius processus beneficio, manum extremā in latera obliquaque agi protulit. parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cōstructionem obtinuisset, non solùm motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quanquam rursus alibi illum ad proprios manus in pronum & supinum motus cōducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundariò in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculos, quibus illi motus celebrentur, ementiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum ille'ue contrahatur, aut quiescat. cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, imaginatumque citiùs, quàm in resectione perspexisse (ut alia in Libris de Vsu partium pleraque) animaduertes.

Margin notes: *Musculorū munus.* — y 2 ta. b. 10 k. — z 3 ta. A unus, alter 11 tabula A. — a 9 tab. u nus A, alter z. — *Brachiale proprio motu in supinum & pronum non agi.* — b 1, 2, 4, 5 figurarum cap. 25 lib. 1 cha. 1, 2, 3 in x, y, z fi. 8 ca. 24 lib. 1. — *Li. 2 de Partium usu.* — c 1, 2, 3, 4 fi. ca. 24 li. 1 T. — d 1, 2, 5 fig. ca. 24 lib. 1 R. — *Libris de Vsu part.*

DE MVSCVLIS RADIVM PRONVM ET *supinum constituentibus.* Caput XLV.

DVMMODO in præsenti memineris eorum, quæ [a] de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, [b] & brachialis rursus cum radio, [c] radijque & ulnæ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri negocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescente interim ad humerum ulna, in pronum supinum'que circunducatur, & quo'nam pacto radij auxilio, extrema manus eosdem motus necessariò sequatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extremo articulatur, ac secundùm reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæpretium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subseruientes, reliqui autem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alij duo externam occuparunt. interiores radium in pronum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellunt. [d] Interior, qui

Margin notes: a 9 fig. cap. 24 lib. 1 O ad P 1 fi. ca. 23. — b 1, 2, 5 figurarum cap. 25 li. 1 cha. 1, 2, 3 in x, y, z fi. 8 ca. 24 li. 1. — c ca. 24 li. 1 fi. 1 i, k. aut m 2, 9 fi. in l 11 figu. & rursus p 5, 10 fi. in 07 figuræ. — d 7 tab. X. 8 S. — *Quatuor radium peculiariter agentes musculi.* — *Primus.*

radij partem brachiali proximam mouet, secundùm ulnæ longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est. hinc carneus, ad interiorem radij regionem transuersim procedit, ipsi carneus adhuc insertus. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundùm cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transuersas, ex ulna nimirum in radium rectà conscendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnamque intercedit, sed secundùm cubiti amplitudinem, totam interiorem radij ulnæque sedem complectitur, & ad amussim quadratus est. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit. deinde tam latus uisitur, quàm longus. ad hæc omni ex parte carneus, & in ipsius medio spissus extuberansque obseruatur, instar puluinaris ipsum transcendentibus ad digitos [e] tendinibus substratus. Huius musculi fibræ, radij partem quæ brachiale spectat introrsum trahentes, radium in pronum adigunt. [f] Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisset, cubiti pars brachiali præposita, minimè leuis, carnisque expers mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum exteriorem interiori parem effingere nequiuit, ualidiorique motu hunc, quàm interiorem, radium ducere oportuit, breuissimo per cubitum expansorum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perreptant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Aliàs nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protensi, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solùm tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatius, quàm [g] musculi bifido tendine brachiale extendentis caput consistit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundùm humeri longitudinem latum nascitur, carneumque est, longè supra exterius humeri [h] tuberculum [i] incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusque apparens, radio insternitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit [k] tendinem, qui membranæ modo latescens, radij appendicis superiori [l] regioni inseritur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste inferiorem radij partem, quæ brachiali cõmittitur, in exteriora trahens, radium supinũ efficit. Cæterùm musculi, superiorem radij finem humero proximum in pronum supinumque ducentes, in hunc modum habent. [m] Interior ex interioris humeri tuberculi radice, [n] & ex interiori ulnæ latere, quà humero articulatur, carnoso ualidoque principio enascitur. [o] hinc admodum obliquè internam radij sedem cõscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usque radij longitudinis exporrigitur, radijque superiori regioni hîc ualidissimè inseritur, peculiarem inibi in radio [p] asperitatem, cui inseratur, sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum cõstituit pronum. [q] exterior, qui peculiarium radij musculorum quartus est, ductu figuraque nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articulũ circumdante ligamento, ualidè etiam ex ulna in posterioris sui [r] processus, quem ὠλέκρανον Græci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora cõscendit, & radio propter interioris musculi insertionẽ [s] applantatur. huius tamen insertio non æquè atque interioris neruosa est, neque adeò in radij longitudinẽ producitur. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primùm, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaque, quem postremò recensui, superiorem radij partem extrorsum obliquè conuellens, radium ad supinum adigit. Cõstat igitur totũ radij os, internorũ musculorũ beneficio pronum, exteriorũ autem supinum effici: ac deinceps radij ope, summã manum eosdem motus ostendere.

Lib. 1 de Admi. sectio.

Secundus.

Primo de Administrandis sectio.

Tertius.

Quartus.

externo latere.

e 5 ta. musculi β. 6 ta. musculi Ξ & κ.

f 6 ta. Λ. 12 Θ. 1 a. 2 S. 3 d. 4 α. 5 κ. 7 Y. 9 X. 10 e. 11 h.

g 11 tab. A.

h 2 fi. ca. 23 li. 1 F.

i 12 tab. à 6 ta. t.

k 6 ta. u. 12 tab. b.

l 2 fi. ca. 24 li. 1 uersus κ.

m 7 ta. Q. 1 V. 2 f. 3 e. 4 y. 5 i. 6 x. 8 R. 13 f.

n Sub L fi. 1 ca. 24 li. 1.

o 12 tab. c, 13 g.

p 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 u.

q 10, 12 t t. Λ. 11 m. 13 h.

r 1, 2, 11 fi. ca. 24 lib. 1 D.

s 12 tabu. d iuxta e.

DE MVSCVLIS CVBITVM FLECTENtibus & extendentibus. Caput XLVI.

QVEMADMODVM radius sui cum humero articuli beneficio pronus supinusque constituitur, ita quoque [a] ulnæ cum humero articulus appositissimè cubiti totius flexioni extensionique famulatur, & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flecti extendique queat. Musculi uerò horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcunque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessariò tres semper

Cubitum mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

a 1, 2 fi. ca. 23 lib. 1. K, L, M cũ C, D, E 1, 5, 11 fi. ca. 24.

per extendentes recensentur: quorum etiam descriptionem ilico, atque hominis musculos enarrauero, subnectam, quo accuratius Primi de Administrandis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubitum mouentium musculorum figmenta Secundi de Vsu partium libri, non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abunde (si modò ueritatis cum Galeno studiosus fueris) ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris prodiderit, ac postea etiam sectione peritior factus, non recognouerit.[b] Primus flectentium, duobus ualidissimis & mutuò distantibus enascitur principijs:[c] unum quidem exactè nerueum, & ad amussim teres exoritur, ab eminentiori[d] parte ceruicis scapulæ, seu ex superiori ipsius acetabuli supercilij sede. Hoc sub[e] ligamentis humeri articulum continentibus, & huic principio transuersi instar ligamenti obductis, super humeri caput in anteriora procedit,[f] sinuque uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim cælato.[g] Alterum prioris musculi principium, à radice interioris[h] processus scapulæ, quem anchoræ comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem disiunctum, sed duplicem substantiæ speciem exprimens, & dicto nuper[i] principio (& si Galeno secus uisum fuerit) multò latius. Principij enim[k] pars, ab apice processus initium ducens, exactè, ut exterius musculi principiũ, neruea est & crassa, & propemodum teres:[l] pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodiens, carnea lataque uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verùm aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo[m] inuicem coitura unum efformare musculum incipiunt, carnosa pars interioris principij, ab interno scapulæ processu enata, humeri ossi lata & utcunque carnea insertione adnascitur, priuatam ossis[n] asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem hæc asperitas ad radicem eius[o] sinus, quem externo musculi præsentis capiti incisum diximus. Eiusmodi insertio adeò ualida interdum mihi apparuit, & carnosa illa interioris principij pars adeò procera uisa est, ut proprium musculum à scapulæ interiori processu in humerum nasci arbitratus fuerim, qui brachium etiam attolleret. Postquam uerò hic anterior cubitum flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc insertionem in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amussim teretis carnosique[p] musculi effigiem, ante resectionem in macilentioribus & musculosis conspicuam præseferens, alium conscendit[q] musculum, ipsi toto progressu subtensum. non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic musculus, humerum seu brachij os contingit. Cæterùm paulò supra cubiti articulum,[r] neruosior excarnisque redditus, in robustum & crassum, & ad amussim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo suffultus, in interiorem radij partem, modicè latescens[s] inseritur, nonnihil & articuli ligamento adnatus. Vt uerò commodior tendinis in radium efficeretur insertio, iam antea[t] latum, & modicè prominentem, inæqualemque admodum in radij superiori fine processum extrui diximus. Atque hæc primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicantis, quòd liuidus comperiatur.[u] Secundus musculus huic succumbit omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam, præterea longè primo musculo breuior, multoque iuxta humiliorem ipsius[x] sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium fit[y] insertio, quam attollens brachium musculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A' latere nanque exteriori insertionis brachium attollentis musculi, secundus hic musculus carneum[z] principium ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum obliquè in priora humeri tendens, secundùm attollentis musculi insertionis formam (quæ transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quũ autem principium id, ad intimum insertionis brachium attollentis musculi latus prorepsit,[a] sursum denuò ad internum insertionis latus modicè repit, non adeò altè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri secundus cubitum mouentium musculus enascitur carneo latoque principio, quod[b] bicorne est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum obliquè fertur, & hinc ab anteriori parte sursum obliquè, uersus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uerò in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porrò si præsens obliquæ huius lineæ ductus, illaque duo principij cornua tanti æstimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nõnullis Anatomicis enasci dicas, nunc me uerissimè, & multò aliter quàm ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atque mihi u-

Marginal notes (right): mouentibus musculis (handwritten) — Primus flectentium. — Li. 3 de Admini. sectio. — Secundus, seu flectentium posterior.

Marginal references (left): b 6 ta. ⊙. i, 9 Q. 2, 3 Z. 4 t. 5 ∫. 7 R. 10 c. 11 g. — c 6 tab. m. — d 1 fi. ca. 21 li. 1 A. — e 5 tab. d, e ad f. — f 1 fi. cap. 23 li. 1 H, I. — g 6 ta. n, o. — h 1, 2 fi. ca. 21 li. 1 E. — i 6 ta. m. — k 6 ta. n. — l 6 tab. o. 1 ta. R. — m 6 tab. P. — n 1 fi. ca. 23 lib. 1 d. — o eiusdem fi. I. — p 6 ta. ⊙. — q 6 ta. r, r. 8 ta. r. — r 6 ta. q. — s 8 tab. Q. — t 1, 3 fi. cap. 24. lib. 1 q. — u 8 tab. r. 1 S, S. 2 N. 3, 13 d, d. 4 X, X. 5. θ. 6 r, r. 7 P. 9 R. 10 d. 11 g. 12 Y. — x 8 ta. inter r & N. — y 4 ta. g, h. 11 ta. P. — z 8 ta. L. — a Ducito in 8 ta. angulum ab L ad M. — b 8 ta. L, M.

nius principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latis musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar asscribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principi ageminanda, aut si cum hoc secundi musculi principio cōferantur, pleraq; principia etiā decuplanda præter omnem rationē forent. Præsens itaq; musculus hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorq; efficitur, deorsum rectà protensus, & humero ualidissimè adnatus, ex ipsoq; exortus sui robur toto descensu tantisper assumēs, quousq; cubiti articulum cōtingat, quem [c] sua amplitudine carneaq; substātia in tota anteriori sede integens, ualidissimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissimè repræsentans. Cæterùm ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar X literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantūuis accuratè horum musculorū functionē intueor, haud aliud colligo, quàm utrumq; rectissimæ cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unà, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professorū principis gratia, quas nunquam conspicimus, cubiti flexiones nos decet cōfingere? Vt scilicet cubitum rectà, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primùm utrisque musculis simul rectam flexionem, ac insuper singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utri nam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longè in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis consectionibus, de horum musculorum dignitate usuq; sentit. In his nanque posteriorem musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uerò extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verùm non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendiq; cupidus sis) te cubiti flexionem sedulò moliri, atque quum digitos summo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uerò ad clauiculam pectorisq; ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unà mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimè has flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modò libris haudquaquam consentiat. Cæterum iam paulo pòst secus autumabis, quando humeri quoque in scapulæ acetabulo motum unà expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circunductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiam si tale quid nihil sit) comminisci. Porrò quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicies, summi rerū Opificis solertiā encomio celebrabis, quòd huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerè mutuò ingressu, quem γίγγλυμον appellamus, committuntur, obseruabis. Quomodocunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impensè obliquos motus assignauerit. At de tibiæ motu suo agemus loco. nunc enim ad ulnę cum humero cōmissuram reuertendū est, quæ mutuo ingressu (si modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil afferam, qui omnino ne introrsum cubitus flecti posset, uel solus prohiberet. nisi fortè quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulū instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nō amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactè protensum, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, [d] primus ualido latoq; & neruco prorsus principio, [e] ex humiliori scapulæ costa non procul ab eiusdem ceruice exoritur, peculiarem illic unde prodeat sinum obtinens. Cæterum principium id paulo pòst exortum carne adaugetur, musculumq; constituit, qui rectà deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius interuallo firmiter adnatus. Iuxta infimam nanq;

Marginalia: c 8 ta. N. — *Primi & 2 musculorum munus.* — *Lib. 3 de Vsu part. & 2 de Admi. sectio.* — *Extendentiū primus.* — d 11 ta. f. 1, 9, 12 T. 2 P. 10, 13 b. 4 u. 51. 6 f. 7 N. 104. — e 1 fi. ca. 21 li. 1 Q.

f 10 tab. Θ. 11 C. g 12 ta. X. 13 ta. d. h 1, 5, 11 fi. ca. 24 lib. 1 D. i 13 ta. b. k 13 ta. d. l 1 tab. Θ. 2 ta. O. 9 S. 10 b. 12 V. 13 C. m 11 ta. a. n 11 ta. e. 2 ta. Q. o 2 ta. R.

nanque sedem insertionis [f] musculi brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primùm humero connascitur, aut potius [g] alia ex humero inibi enata carnosi musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi manifestò arguunt. In his nanque musculus, qui ab inferiori scapulæ costa enascitur, ab illo qui hîc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus adauctus deorsum rectà fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissimè in internũ latus [h] posterioris ulnæ processus inseratur, in descẽsu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usq; ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaq; est, in homine hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut [i] unus quidem à scapula enascatur, [k] alter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. [l] Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censebitur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus [m] enascitur, & sensim rectà deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimè humero adnatus ab ipso principij sui uigorem mutuatur. [n] Priusquam uerò medium longitudinis brachij hîc musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeò coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilq; aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissimè in externum latus posterioris ulnæ [o] processus partim carneus, partim nerueus inseratur. Atque ita tribus his musculis mutuò coëuntibus, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innitimur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superiùs exigẽs. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propiùs accedit. Vtcunque uerò inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim intersecantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liquet igitur tres hos musculos unius loco recenseri posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit. nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus innituntur, atque in ingressu ualida extensione cubiti indigent, tres obtigerunt musculi egregiè conspicui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermissum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur. Cæterùm simijs exteriorum primus ex scapulæ humiliori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem coëuntia obtinet, & deorsum tensus, carnosusq; admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatus, nerueusq; factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur. Secundus huic subiacet, & ubi homini secundus enasci dictus est, exoritur, toti humeri longitudini tantisper adnatus, quousque ualida insertione mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorem sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligenter secuit: quamuis obscurè interim, ne ipsius errorem animaduerteremus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boëtho dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen suo exemplari, quod postea ad posteros demanauit, illum nonnullas lineas inseruisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infœliciter cœptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendatioribus aliquando cudendis.

Carnosa pars qua primus extendentium augetur, quem secundum constituere licet.

Li. 1 de Admini. sectio.

Tertius extendentium.

Quomodo in canibus cubitũ agẽtes musculi habent.

In Galeni Anatomica Annotationes.

DE MANVS LIGAMENTIS.

Caput XLVII.

Cuiuſmodi in manu ſint ligamenta.

MANVM Hippocrates appellauit, quicquid à ſcapula ad extremam uſque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem oſſa colligant, alia ſubditis corporibus munimenta exiſtũt, inſtar tunicarum muſculis obducta. Alia ad hæc, tendines in ſuis ſinibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, ſua ſede ne tantillum quidem uagari queant. Porrò tendinum [a] inuolucra, abunde priùs explicaui, quum ſingulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quæ uerò ſubditis corporibus munimẽta, & ne ex ipſorum cauitatibus declinent uincula cenſentur, tranſuerſa ſunt ligamenta, tendines in ſuis ſinibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quàm plurima. Siquidem uniuerſæ interiori [b] ſedi quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam ſecundo & quaſi tertio internodio unum eius generis expanditur. atque hæc omnia eundem præſtant uſum, quo [c] tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo cõtinent. In interna brachialis regione [d] unum conſpicitur, omnes digitorum tendines, qui hàc prorepunt conſtringens. atque hoc latum eſt, & cæteris omnibus huius generis robuſtius, ſed interim neque poſtbrachiale, neque cubitum contingens. Cæterùm in externis cubiti partibus quà brachiali articulatur, [e] ſex tranſuerſa ligamenta ſeſe offerunt, quorum beneficio tendines in oſſium ſinibus reſeruantur. At hæc, ſi in ſuperficie tantùm ſpectentur, unicum eſſe uidebuntur, totius cubiti latitudini expanſum, quod diſſectum ſex ſpectandos offert anulos, tranſeuntibus tendinibus obductos. Vnde etiam id in ſex ligamenta, perinde ac cæteri Anatomici, diſtinguimus, non ſanè quòd omnia ipſis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) ſed quòd ipſi hic tot ligamenta recenſuerint, quot reperiêre anulos. [f] Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnæ radijq́ue [g] ſinum refertur, quod non [h] tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non rectè arbitratur) obuolutum eſt: at illud ſibi peculiare uendicat is [i] muſculus, quem ipſe paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uerò paruũ digitum præcipuè ab illo extendi aſſeruimus. [k] Secundum ad externum primi ligamenti latus repoſitum, ſoli ulnæ illiq́ue [l] muſculo peculiare eſt, qui ante paruum digitum inſertionem tentans, brachialis extenſionis opifex cenſetur. [m] Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, ſoliq́ue radio proprium eſt, eos amplectens [n] tendines, qui Galeni ſuffragio quatuor extendunt digitos. [o] Quartum ad internum latus tertij poſitum, anguſtiſſimum efficit anulum, ut & tendo, quem tranſmittit, gracilis eſt. ille enim à [p] muſculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere. [q] Quintum bicorni [r] tendini, quo brachiale extenditur, & [s] illi qui pollicem uerſus indicem euertit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis muſculo priuatum quoque ligamentum obducatur, adeò ut ſeptem tunc ligamenta in externa cubiti ſede reponantur. Alioquin enim [t] ſextum [u] tres tendines tranſmittit, quorum unus brachialis oſſi ante pollicem, alter primo pollicis oſſi, tertius autem ſecundo & tertio inſeritur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamenta ad amuſſim perpendimus, ſingulos ſua ligamenta ſortiri, non ſemel obſeruauimus. [x] Præter hæc ligamenta, per uniuerſam cubiti longitudinem, omnibus muſculis ualida membrana obnaſcitur, muſculos inuicem committens, atque ne ſua ſede illi dimoueantur, atque inter ſeſe implicentur, tranſuerſi alicuius ligamenti ritu cõtinens, cuiuſmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repoſitis muſculis eleganter obductum. Quum itaq́ue & huius membranæ ligamenti'ue naturã inter diſſecandum ad amuſſim didiceris, id quoq́ue in tranſuerſorum ligamentorum claſſe reponito: quanquam non laxè, ſed pertinaciter muſculis adnaſcitur, propriæ muſculorum membranæ modo. Ligamenta quæ oſſa inuicem colligant, in omnibus ſunt articulis, nullam (niſi pauciſſima) peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis ſortita. [y] Membraneis enim & articulum ſolum circundantibus ligamentis digitorum nectuntur internodia. Poſtbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At poſtbrachialis oſſa, quà mutuò in ipſarum radice iuxta brachiale ſe ſpectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim oſſa tantùm ambiunt, uerum & in ipſorum medio habentur, quà, uti diximus, oſſa ſe inuicem reſpiciunt. Brachialis oſſa ualidiſſimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, ſimul unita hærent, atque hæc ligamenta ipſis undique obducuntur, & quibuſdam etiam ſedibus illa intercedunt: idq́ue potiſſimùm in illorum oſſium interuallis, quæ

Ligamenta anulorum modo tendines continentia.

Lib. 1 de Admini. ſectio.

Membrana muſculis obnata.

Ligamenta oſſa inuicem committentia.

a In 3 ta. uola.
b Extremæ manus 4 tabulæ.
c 5 tab. 1. 6 ta. δ, γ.
d 4 tab. θ. 5 ν, ξ.
e 2 ta. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6. & ta. 1 cha. 3, 4, 5, 6.
f 2 ta. charact. 1.
g 2 fig. cap. 24 li. 1 θ.
h 2 ta. muſculi V, aut 9 ta. z. dein b.
i 2 ta. X. 9 Θ.
k 2 ta. charact. 2.
l 2 tab. Y. 9 Λ.
m 1, 2 tab. cha. 3.
n 2 ta. muſculi V.
o 1, 2 tab. cha. 4.
p 10 tab. p.
q 1, 2 tab. cha. 5.
r 11 ta. muſculi Λ.
s 10 ta. o.
t 1, 2 tab. cha. 6.
u 10 tab. k, m, n.
x Hanc quũ tenuiſſima et pellucida ſit, picturis aliter proponere nequiuimus, quàm totæ 1, 2, 9 tabulæ ſe offerũt
y Et hæc ex oßibus duntaxat petẽda ſunt

quæ in ſecundo ordine reponuntur, quibusꝗ poſtbrachiale coarctatur. Quæ cubitum ſeu radium ulnamꝗ brachiali colligant, membraneis reliquorum articulorum ligamentis reſpondent, ſed ab apice proceſſus ſtylum imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quaſi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum eſt, & cæteris magis cartilaginoſum, uniꝗ tantum oſſi commiſſum. Huic ligamento Galenus digniorem, quàm ego aſſequor, uſum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatim magis, quàm uniuerſum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radiꝗ appendicis ſimile & inſignius quoque in brachiale fertur, quod liquidiſſimè eum uſum, quem Galenus alteri aſſcribit, uanum eſſe commonſtrat. Radius uerò & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu oſſa ambientibus alligatur. At accuratiſſimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea[a] cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali diſtinguere diximus, quæ ualidè etiã ulnæ ad radicem acuti illius proceſſus, quaſi ligamenti naturam nacta inſeritur. Per totam longitudinẽ, qua inuicem radius & ulna dehiſcunt, ualidum & membraneum[b] ligamentum habetur, ab acutiori ulnæ[c] linea in radiꝗ[d] lineam inſertum. Hoc non ſimplex conſpicitur membrana, uerùm (ut pleraꝗ ligamenta) ex fibris conflatum ſpectatur, à radio deorſum in ulnam obliquè proreptãtibus. Huius beneficio, præterquam quòd ipſo oſſa inuicem alligantur, interiores cubiti muſculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipſo[e] muſculi etiam nõnulli ſuorũ principiorũ robur aſciſcunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, ſed membraneis ligamẽtis perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutiſſimus ſit ulnæ cum humero articulus, tamen robuſtis quoque ligamentis humerum ulnæ Natura commiſit, quæ ſimiliter articulum in circuitu amplexetur. Præter hæc ligamina in manu nulla ſunt, niſi & horum albo[f] ligamenta, quæ in muſculorum conſtitutionem ingrediuntur, & proprias ipſorum membranas efformant, reponere ſtatueris. quæ interdum in tantam pertingunt craſſitiem, ut quum muſculi caro ipſis ſubſit, liuorem quendam muſculis inducant. Atque eiuſmodi craſſius ligamentum uentri obducitur[g] muſculi, pollicem à cæteris digitis maximè abducentis. Præter hunc,[h] muſculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liueſcentem, ob membranæ craſſitiem adipiſcitur, quemadmodum etiam illi; idꝗ admodum clarè, qui cubitum extendunt[i] multò ante ipſorum inſertionem, quam in ulnæ poſteriorem proceſſum moliuntur.

Poteris hìc ſpectare i, k 12 ta.

a 1, 2, 3 fig. ca. 24 lib. 1 T.
b 7 ta. V inter S & T. 13 tab. k inter e & i.
c 1 fig. cap. 24 lib. 1 cc.
d eiuſdem fi. r, r.
e 6 ta. Z. x. 10 ta. Ξ, Π.
f Talia omnium muſculorum ſunt principia.
g 3 ta. p.
h 6 ta. Θ.
i 2 tab. ſub Q ad R.

Ligamenta muſculorum cõſtitutionem ſubeuntia.

ADMINISTRATIO MVSCVLORVM ET *ligamentorum manus, ac dein quot quaꝗ ſede reponantur muſculi. Caput XLVIII.*

In præſentia brachium id cum ſcapula depromendum eſt, quod ad manus muſculorum adminiſtrationẽ, quum thoracis aggredereris muſculos, aliquò relocandum præcepi. Priuſquam uerò ſectionem auſpiceris, quot in ſingulis partibus muſculi reponantur, in memoriã reuoca. quod ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcunque illos numeres, uiginti enarrauimus.[a] decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad ſingulos referuntur digitos.[b] tres, quibus ſecundum pollicis flectitur internodium,[c] unus pollicem maximè à reliquis digitis abducens,[d] alius eundem proximè cæteris digitis admouẽs,[e] tertius qui minimum à cæteris ualidiſſimè in latus remouet; poſtremò[f] quatuor illi graciles muſculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicẽ obliquo ductu agũtur. Internã cubiti ſedem octo muſculi occupãt, quorum[g] primus latum educit tendinem.[h] ſecundus &[i] tertius, quibus brachiale flectitur,[k] quartus ſecundũ quatuor digitorum flectens os,[l] quintus qui tertiũ quatuor digitorum os flectit,[m] ſextus qui tertiꝗ pollicis oſſis flexus eſt autor.[n] ſeptimus &[o] octauus, radium in pronum ducunt. Si uerò muſculum, tertiũ quatuor digitorũ os flectentẽ, unum eſſe cum illo qui tertio pollicis oſſi famulatur, putaueris, interna cubiti ſedes ſeptem tantùm muſculos habitura eſt. In externa autẽ cubiti regione nos decem numerauimus:[p] tres ſcilicet, qui quatuor digitos extendũt, & à pollice abducũt,[q] unum qui pollicẽ ad indicẽ magis euertit,[r] alium qui pollicem euertens, eundem ab indice magis remouet,[s] alium illi proximũ, ac ad brachialis extenſionem aliquid accõmodantem,[t] duos inſignes brachiale extendentes, &[u] duos quorum ope radius in ſupinũ ducitur. Si uerò illud principiũ, quod ex ulna enaſci, & in duas carnoſas partes diffundi diximus, quorum altera indicem præcipuè, & medium digitũ, altera pollicem petebat, unius muſculi uice enumeratũ eſſe uelis, hìc reponẽtur nouem: dein ſi ſecundum principium

a 6 ta. x, λ, & 8 ta. ſub Δ.
b 7 ta. cha. 1, 2, 3.
c 3 tab. p.
d 11 tabu. ſ. 4 μ.
e 3 ta. r. 4 x.
f 6 ta. ſ, ſ. 7 ta. d.
g 3 ta. π.
h 3 tab. Λ.
i 3 ta. m.
k 4 tab. β.
l 5 ta. Θ.
m 5 tab. ν.
n 7 tab. V.
o 7 ta. X.
p 9 tab. Z primus, ſecũdus Θ, tertius 10 ta. p.
q 10 tab. o.
r 10 tabu. l, dein m, n.
s 1 ta. k.
t 11 ta. Λ. 9 ta. Z.
u 12 tab. Θ & Λ.

Quot muſculi in extrema manu.
In interna cubiti ſede.
In externa.

cipium iunxeris, uniusq́ musculi loco habueris, octo erunt. nam bis unum, ubi nos duos constituimus, recenseres. In anteriori brachij sede [x] duo flectentes cubitum sunt, in posteriori autem sede extendentes, aut [y] tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pauciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modò accuratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia secando didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectionibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut nō minùs quàm proprij ungues cognosci possint, perpauci studiosorum aliud recensere ualeant, quàm hac prælectione quadraginta ostensos esse musculos, id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, negocijq́ difficultatem, & me unica ostensione nimiùm multa aggredientem incusent. In hoc tamen, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulò student, ut in quibus à Galeno dissentiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsis indoctiores transscribant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quàm à plerisque accipienda erunt, describere neutiquam grauor: unumquemq́ amicè monens, ne quis huic libro, neque alteri cuiquam, utcunque uetustate autoritateq́ probato fidem præbeat, nisi accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idq́ non semel inspexerit. Porrò hanc, brachio eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es.

In brachio.

Sectionē spectantiū negligentia.

Manus excoriatio.

Primùm cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id perfeceris commodissimè, si ab externa brachij sede, secundùm radij ductum, & pollicis exteriora sectionem duxeris, quæ cutem membranamq́ carnosam diuidat. Dein ad cuiusq́ digiti latus alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad radicē brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione cutem nunc liberatā ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, resecabis. hæc nanq́ latescentis [a] tendinis nomine asseruāda uenit. Priusquā uerò tendinē illum aggrediaris, accuratè perpendito, totam cubiti sedem paulò minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solùm lineas, quæ ipsos dirimant, intuearis: quum tamen mutuò prorsus disiuncti apparebūt, si leues duntaxat sectiones secundùm dictas modò lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentiùs, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminerint. Cæterùm ut latescentem uideas tendinem, animum accōmoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaq́ à brachialis radice sectionem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, [b] uersus internum humeri tuberculum molieris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à sublatis organis liberabis, & cultello transuersim ipsi subiecto, & sinistræ manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius usque caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digitis abscecare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam hærere sinis. Quū uerò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum intercedens, qui tanto diligentiùs quoq́ animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute dirimit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissimè commissum ostendit. Examinata cute, musculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendēre sines latescentem tendinem, à subditis quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uerò aliquando uisum fuerit, tendinem unà cum cute adimere, id feceris facillimè, si tendinem priusquam cutem separas, unà cum cute abstuleris. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamuis non adeò, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse uidetur. Porrò si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque [c] duorū musculorum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum incumbere uideris, præsentem musculum deesse cōijcito: quod sanè non infrequenter tibi occursurum scio. Nō quòd negligentia illum præteriturus sis, uerū quòd prorsus deerit, eius uicem tunc supplente [d] inferiori, interdum etiā [e] superiori brachiale flectentiū musculo, aut [f] transuersi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinē indagabis. Iam itaq́ omnia cute libera sunt, unde etiam & quosdā extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi possis,

Musculi latescentem tendinem educentis administratio.

Lib. 1 de Admi. sectio.

x 6 ta. θ, 8 ta. Γ.
y 13 tab. b, c, d.
a 3 ta. musculi n.
b Versus 13 tabulæ.
c 3 ta. Λ, m.
d 3 tab. m.
e 3 ta. Λ.
f 4 tab. f.

possis,

g 3 ta. p. possis, eum uidelicet[g] qui pollicem à reliquis digitis remotissimè abducit, & deinde[h] duos pri-
h 6 ta. κ, λ. mum ipsius internodiũ flectentes, sic &[i] musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis
i 3 ta. r, aut 4 ta. κ. maximè abducitur, &[k] exteriorem primum eius digiti os flectentium dissecare liceret. At op- *Primi & secundi brachiale mouentium.*
k 4 ta. ς. portunius feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atque
l 3 ta. λ, m. ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt[l] duo bra
chiale flectentes, quos rectissimè primùm ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem ag-
gredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuer-
sis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum à subditis liberaueris, uniuersam
ipsorum ferè naturam mediocri negocio spectabis. Inferioris nanque capite abscecto, & muscu-
m ut 3 ta. *. lo ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione[m] dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes,
aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo, à brachiali nõ est abscecandus, uerùm aut
n ut in 3 ta. sinistra manu. musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut[n] tendo nonnihil ante brachiale ue-
nit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox[o] primus di- *Primi digitos mouentium.*
o 4 tab. Θ. atq; ita seriatim notatam in margine tabulam, & hãc præcedentẽ & sequentem unà, uti in cæteris administrationibus inspicito. gitus mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum
etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamen
ti munere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius an-
te brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum[p] ligamentum re-
ctà est injciendus, ut huius acie antrorsum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ra-
tione secundùm indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides,
mentem accommodans, ne hàc prorepentes tendines lædas, quod optimè caueris, dummo-
do cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseque cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tri
bus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorũ
naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quo-
p 3 ta. θ. uis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo appre-
henso, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius
tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertio-
nem obseruaueris, qui indici exporrigit. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem
reposito, eius caput trahendũ uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisque, qua ratione primo
indicis articulo in flexu secũdi, tendo ille adniti nolit, uti sanè reliqui transuersis adhuc ligamen
tis inuoluti innituntur, proximéue attenduntur. Nunc ligamentis trium reliquorũ digitorum,
ac cuiusque tendinis insertione & perforatione, qua subditum transmittunt tendinem, notatis,
musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges, aut si in sinu manum habueris,
q 6 ta. Ξ. propendêre à digitis sines, ac[q] eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo *Secundi.*
capite liberabis, quod nõnihil occulitur sub musculo, superiorem radij partem in pronum du
cente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cõducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines
attollere, & animum adhibere, quî citra omnem operam musculus hos tendines producens
r 6 ta. ν. ab[r] illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbẽs, tertij pollicis ossis flexionis autor habe
tur adeò, ut utrunque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secundi
s 7 ta. V inter S, T. musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnæ[s] ligamento assumit (quod inter ra-
dium & ulnam, ubi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuium est) uniuersum musculũ ex brachialis
sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum
t 6 ta. ς, ς. 7 ta. d. tamen est, ne quum eos attollere studes, gracilem[t] musculum singulis tendinibus exporre-
ctum uioles, hic enim quum tendini committitur, atque etiam primo digiti ossi inseritur, ad ter-
tium usque articulum secundi musculi tendines oscitãter eleuare prohibet. Quum itaque hos ten
u 6 tabu. & transmittit tendines Ξ. dines[u] primi musculi tendinibus trajci atque in tertium os inseri uideris, utrunque musculum in
suum locum reponito, examinaturus num secũdi musculi tendines primũ digitorũ os flectant
soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum muscu
lorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo à digitis resecto, secundum in
brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola reseruentur, gracilium
x 6 ta. ν. musculorum causa, quatuor digitos pollici adducentium. Modò[x] tertium musculum pollici *Tertij digitos mouentiũ administratio.*
subseruientem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces, ipsius tamen trans-
y 3 ta. λ. uerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris,[y] musculi brachiale
z 1 fi. ca. 25 li. 1. flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis[z] ossis in-
dicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc[a] duo tantùm muscu
a 7 ta. Q, X. li supersunt, radium in pronum mouentes, qui quum citra aliam operam conspicui sint, do- *Transuersorum ligamentorũ in externa cubiti sede.*
b 2 ta. cha. 1, 2, 3, 4, 5, 6. nec & horum oppositos uideas, opportunius seruabuntur. In præsenti itaque ad externam
cubiti sedem accedas, in ea potissimùm obseruaturus[b] transuersa ligamenta, quæ ac si unum
essent,

essent, sese offerent, uerùm dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommodabis, ac seorsum unumquodq; ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separes, diuidere possis, nisi prius in cubito cuiusq; musculi tendinem separare statueris. At commodiùs erit aut simul omnia ante musculos, aut priuatim unumquodq; saltem ante suum musculum aggredi. Primus autē esse potest,[c] qui postbrachiali ante paruum digitum insertus id extendit, cuius tendo ex suo[d] sinu eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accuratè interim ab illo,[e] qui superiori ipsius lateri cōmittitur, quiq; parui digiti extensioni potissimùm famulatur, diuisus. Vbi itaq; huius caput ab externo humeri tuberculo dissecueris, illū postmodum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandē brachiale extendentium & flectentium musculorum munus conspicari ualeas. Post hunc is ex sinu attolletur, qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum[f] subsequēti iam in enarratione musculo (qui digitos mouentium decimusseptimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem diligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri exporriguntur, diuulsum, ab humero quoque resecabis, nunc sedulò animaduertens, num in tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inserantur, quæq; ipsorum ad digitorum radices sit cōmixtio. Idem in illo, qui paruū digitū præcipuè extēdit, molieris, neutrum ab ipsis digitis abscecans, nisi & modò[g] subsequentem ad insertionem usque deduxeris. Occurrent enim nunc[h] tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propinquius obseruandū uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abducit. Huius itaq; principij portionem, quæ illum musculum cōstituit, ab ulna diuides, atque ex suo peculiari[i] sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret, liberatum, ad digitos usque deduces, ad amussim nunc trium illorum musculorum tendines, & insertionem perpendens, quam multò accuratiùs intueberis, quàm ego illam (quum uaria sit) describere possim. Cæterùm illis à digitorū internodijs ad unguium usq; radicem resectis, qui pollicem euertūt, aggredieris, ab ulna itaq;,[k] reliqua tertij principij parte resecta, musculus pollicem uersus indicem euertēs, ad ipsius insertionē ducetur, similiter[l] secundi principij musculi, qui bicornem transcendunt tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque unà cum reliquis à digitis reijcientur.[m] Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prorsus est conspicuus, nisi quòd nonnihil sub[n] musculo longiori radium mouentium occultatur. hic itaq; suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum cæteris abijci poterit. Supersunt adhuc in externa cubiti sede,[o] duo radium in supinum agētes, qui citra sectionem etiam, ut &[p] interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantùm[q] capite excepto, quod penitus nonnihil inter[r] posteriorem cubitum flectentium musculum, & extendentium[s] exteriorem latitat, non tamen adeò impensè, ut non liceat ipsius capite ab humero resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere. Si itaq; nunc[t] ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduerteris, extremæ manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus[u] quatuor statim graciles euadunt conspicui, quos Natura[x] tendinibus tertium digitorū os flectentibus exporrexit. Deinceps[y] ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox[z] duo primum pollicis internodium flectentes. Deinde[a] tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentiùs obseruare oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subsequetur,[b] qui pollicem indici proximè accommodat, dein[c] qui paruum ualidissimè abducit, ut tantū[d] octo adhuc sint reliqui, quorū ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digitorum articulos diuides, ligamēti & articuli speciem obseruās, & attentissimè perpendens,[e] ossiculorū usum, quæ à sesami seminis similitudine nomen mutuātur. Reperies enim in interiori secūdi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidē fabricata, ut quū inarticulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, is tamen firmius esset, & ad flexionem in acutissimum angulum pertinax, & obliquorū etiam motuum obscurissimè particeps. Deinde tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum magis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quàm secundum pollicis internodium, donare uisum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi ossibus destitutum, & laxum admodum. Idem quoq; in postbrachialis & brachialis ossibus experieris, at longè diligentissimè brachialis ad cubitum articulo animum accōmodabis, quòd hîc[f] cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro,[g] stylum imitantē processum nō prorcerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quàm radij

Tertij brachiale mouentiū.

Decimioctaui & 17 digitos mouentiū administratio.

Deciminoni administratio.

21, 22 digitos mouentium, et dein eius qui in illorum descriptione 23 numeratur.

Quarti brachiale mouentium.

Radium mouentium admi.

Quatuor musculorum quatuor digitos pollici adducētium, & aliorū extremam manū occupātium.

Ligamentorum reliquorū administratio.

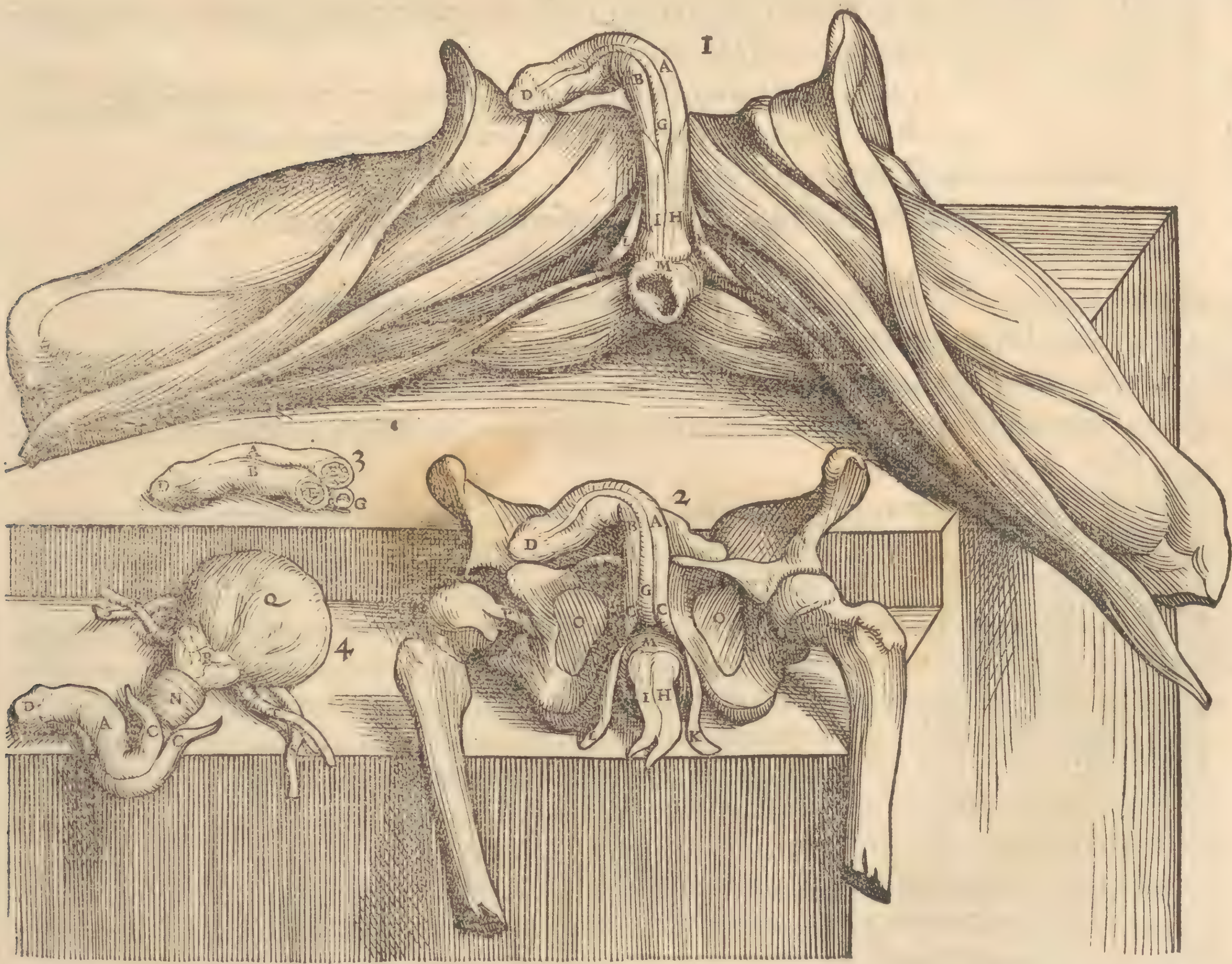
c 9 ta. Λ.
d 2 fi. cap. 24 lib. 1. V.
e 9 ta. Θ.
f 9 ta. Z.
g 10 tab. p.
h 10 ta. Λ, Ξ, Π.
i 2, 4 fi. ca. 24 li. 1 d.
k 10 tab. o.
l 10 tab. Ξ, dein k, l.
m 11 ta. Λ.
n 12 tab. Θ.
o 12 tab. Θ, Λ.
p 7 tab. Q, X.
q 12 tab. a.
r 12 ta. Y. 8 ta. r.
s 11 tab. Θ. aut illic inter Θ & g occulitur h.
t 7 ta. V, inter S, T. 12 ta. h.
u 6 tab. ʃ, ʃ. 7 ta. d.
x 6 tab. γ. 7. ʃ.
y 3 ta. p.
z 6 ta. α, λ.
a 7 ta. cha. 1, 2, 3.
b 11 ta. ʃ.
c 3 tab. r.
d sub Δ. 8. tabula.
e 1 fi. ca. 24 li. 1 N, T, V V, X, X.
f 1, 2 fig. ca. 24 lib. 1 T.
g earundem fi. R.

h 12 fi. α. i 12 tab. Ψ. radij appendicis[h] mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque latere[i] formam esse, ut unà mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Naturam celebrare instituis, illi inartificiosissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reiecta nunc summa manu,[k] priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato, quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, &[l] ligamento articuli humeri ipsum continente recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adimetur. interius ualido quoque cultello ab interiori scapulæ processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carnosa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdito musculo iste prior auelletur. Vbi uerò huius insertionem intuitus fueris, is appensus seruabitur, &[m] posterior ab humero derasus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Posteriores eadem ratione aggredieris, primùm[n] illum qui ab humeri ceruice pronascitur liberans, ac dein[o] illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto,[p] secundum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex sententia feceris opportunissimè, ubi hos in cane aut simia priùs spectaueris. Quando itaque hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduerteris, cubiti articulum subinde flectito & reflectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra rectum tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamentis hærenti, & iam propemodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uestito? Vt tamen hæc omnia exactiùs rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solum humeri cum ulna articuli gratia, uerùm & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc enim quòd nihil utilius sese inspiciendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita profectò eiusmodi articulorum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior speculatio occurrit.

Margin notes: k 6 ta. Θ. l 6 ta. f. m 8 ta. r. n 11 ta. Θ. o 12 tab. T. p 1 ta. X. — *Cubitum mouentium administratio.*

DE MVSCVLIS PENI PECVLIARIbus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABVLA.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABV lae, eiusdemq́; figurarum & characterum Index.

PRAECEDENTEM paginam occupans tabula, quatuor complectens figuras numero insignitas, nō huic tantum Capiti, uerùm etiam & alijs plerisq́; utilis erit. Ne uerò dein pluribus præfigēda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

1 *Prima itaq́; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinæum, seu interfemineum directo, ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq́; absectis.*

2 *Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quæ sacri ossis lateribus committuntur, ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appendent, unà cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere finximus, ut penis corporum origo urinæq́; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pubis ossibus flectitur.*

3 *Tertia, penem transuersim dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coalitus, & cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.*

4 *Quarta figura integrum commonstrat penem, unà cum uesica hic exporrectum, ut proprius uesicæ ceruicis musculus intueri possit.*

A, B 1,2,3,4 *Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.*
C, C 2,4 *Duorum penis corporum exortus.*
D 1,2,3,4 *Penis glans, quam alij præputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegitur, non dignantes.*
E, E 3 *Fungosa rubraq́; penis corporum substantia.*
F 3 *Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quæ orbiculatim fungosam substantiam complectitur.*
G 1,2,3,4 *Vesicæ meatus, urinæ seminiq́; genitali communis.*
H, I 1,2 *Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab eorundem principio dependentes.*
K, L 1,2 *Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secunda uerò ab insertione pendentes conspiciuntur.*
M 1,2 *Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, fæciumq́; excretioni præfectus.*
N, 4 *Vesicæ ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.*
O, O 2 *Membrana pubis ossium foramina occupans.*
P, 2 *Teres ligamentum, à coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.*
Q 4 *Vesicæ corpus.*
R 4 *Glandosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.*
S, S 4 *Portiunculæ sunt meatuum, quibus urina è renibus in uesicam ducitur.*
T, T 4 *Portiunculæ sunt meatuum, semen in uesicæ ceruicem eiaculantium. Musculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non insigniuimus, quòd illi in musculorum tabulis diligentissimè annotati fuerint.*

ETSI penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa persequētur, opportunè reseruanda ueniet, nihilominus tamen in præsenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad musculorum penis descriptionē ex usu est. Penem itaq́; præter [a] cutem qua inuoluitur, [b] duo grandia, & neruea, & [c] intus spongiæ modo caua effor māt corpora, quorum dextrum à pubis ossis dextri [d] sede enascitur, paulò inferiùs quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uersus sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principiū ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq́; hæc corpora ad inferiorem ipsorum sedem, qua coëunt uesicæ [e] meatum sibi toto ipsorum ductu ad [f] glandis usque radicem subnatum exigūt, ubi canalem hunc urinæ seminiq́; communem, corpora illa in unum prorsus corpus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixius. Nunc enim ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq́; sede anularis [g] musculi, quem recto intestino ut excrementorū pręsit egestioni obnatum esse docebimus,

Penis constitutio.

Primi duo penis musculi.

a 20 fi. lib. 5 r.
b Præsentis ca. figurarū A, B.
c 3 fi. E, E.
d 2 fi. ca. 29 lib. 1 q. uerū hic 2, 4 fig. C, C exortus notatur.
e 1,2,3 fi. G.
f 1,2,3, 4 fi. D.
g 1,2 fi. M.

h 1,2 fi. H, I. i 4 ta. S, T. k 1,2 fig. G. l 1,2 fig K, L.

cebimus,[h] duo carnei enascuntur musculi,[i] illis prorsus similes qui à pectoris osse ad os v referens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò cōmittuntur, rectaq; sursum in priora ad urinarij[k] meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum ascendentes, eius meatus lateribus inseruntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modò amplexantur.[l] Alij duo utrinq; habentur singuli, ab appendice ossis coxendicis paulo inferiùs quàm penis corpora, principium ducentes. quod carneum est, & gracile, et obliquè sursum procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanēs, sui lateris corpori non procul ab exortu inseritur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu trahitur, hinc & erectionis quandam uim, præter naturalem facultatem ipsi insitam, obtinens. Quanquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ seminiq; meatum ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu restrictus, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum seminis, cuius eiaculationē (etsi urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluit. Nisi enim hi musculi inferiorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tentigine totus meatus occluderetur, quòd ipsius superior pars à distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc alliceretur. Porrò, ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quæ adhuc reliqua est, resumetur, ac distentis quàmmaximè possis femoribus, orbicularem sectionem in ani ambitu duces, qua cutem ad adipem usque (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humidum) diuidas. Deinde longam sectionem per suturam in penis inferiori sede ac scorto conspicuam in cute per perinæum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quę ad anteriorē usq; orbicularis lineæ sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc inde à subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui sese absecta cute offerunt, paruo cultello à suis exortibus liberatos, ad insertionem usque perduces, non per transennam singulos seorsum expendens, cum calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; nomine hac sede non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exactiùs, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quādoquidem locus in quo illos in opere de Administrandis sectionibus prosecutus est, unà cum quinque & dimidio eius operis libris incuria temporum intercidit, unà cum ipsius de Musculis peculiari libro, in quibus proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrāt: unde etiam prorsus sperandum est, in Bochara Persiæ ciuitate cuiatem Auicennam fuisse sat nouimus, hos libros omnes aliquando non inuidentibus superis, inueniendos. Nisi fortassis Auicenna etiam illis libris destitutus, Orobasij duntaxat operibus usus fuerit, è quibus uerbotenus hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uidetur.

Tertius & quartus. *Musculorū officium.* *Administratio.* in ani *Bochara Persiæ ciuitas patria Auicennæ.*

DE CERVICIS VESICAE MVSCVLO, *urinam, ne præter arbitrium ex uesica profluat, inhibente.* Caput L.

HVIVS musculi effigiem in uiris quarta figura tabulæ præcedenti Capiti præpositæ commonstrat, N litera notatam, quemadmodum & uigesimasecunda & uigesimatertia figuræ ad characterem ϱ. Muliebris uerò uesicæ musculum proponit uigesimæquintæ libri quinti figuræ γ. Quòd autem illas figuras hîc non proponam, hinc potissimum fit, quòd eisdem figuris paginas occupandas minimè duxi.

a 4 fi. cap. 49 Q. b eiusdē fi. R. c eiusdē fi. N.

AD uirilis[a] uesicæ finem, ubi in collum ceruicem'ue terminatur,[b] glandosum quoddam corpus ipsi obnasci, quintus liber declarabit, qui etiā uniuersum meatus ductum explicaturus est.[c] Musculus autē iam nobis propositus inter glandosum id corpus & reflexum consistit, quę uesicæ ceruix sub pubis osse primùm molitur. Musculus totā ferè hāc meatus sedē orbiculatim ambit. Est nanq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris transuersim circularibus intertextus, & superiùs iuxta glandosum corpus crassior quàm inferiùs. Atq; ita in uiris habet. In mulieribus uerò, quarum[d] uesicæ[e] ceruici eiusmodi corpus glandosum non adnascitur,[f] musculus totum meatum ambit, qui à uesicæ corpore in superiorem sedem colli uteri nō procul à pudendo[g] subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris præstās. Primariò enim in hoc ipsum Natura condidit, ut meatui uesicæ præficeretur, obstaculo futurus ne transuersæ uesicæ fibræ motu suo naturali urinam præter nostram uoluntatem excernant. Operæprecium

Virilis uesicæ musculus. *Muliebris.* *Musculi usus.*

d 25 fi. lib. 5 β. e eiusdem fi. A. f eiusdem fi. γ. g 27 fi. li. 5 L.

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus præesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanarēt: atque id præterquàm quòd fœdissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicæ circulares fibræ, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominē grauat, etiam citra hominis impetum propelleret, Natura meatui uesicæ hunc musculum præfecit, quo laxato urina transuersarum uesicæ fibrarum ui pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus [h] abdominis musculis, & [i] septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uerò urina effluxit denuò musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhæret protrudens. Relinquuntur autem tres quatuor'ue guttulæ, quæ emissa iam urina promanare solēt. Atque hic alter præsentis musculi usus censendus est. Quòd uerò ad excretionis promptitudinē uelocitatemque quicquā (ut Galenus asserit) auxilietur, quodque is præcipuus ipsius sit usus, nequeo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamque comprimēdi uim laxat, eo liberiorē reddit meatum, qui apertus & amplus maiorem urinæ à circularibus uesicæ fibris pressæ copiam transmittit, quàm si laxatus musculus nōnihil suas fibras ad expulsionē dum urina profluit quoque intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustiorem meatum reddens, fœliciorem que urinæ excretionem uitians. Nec profectò aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne præter arbitrium urina emanaret, arctaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatus angustiam & longitudinē uarijs circumactibus iunctam, refellit muliercularū urinæ [k] meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad insertionem usque, quam in uteri ceruicem molitur, arctus sit, breuis tamen est, & rectà deorsum breui interuallo uteri collo exporrigitur. Cæterùm ceruicis uesicæ musculi administrationem in secundum post hoc Caput reijciam, ibidem illum unà cum sedis musculis aggressurus.

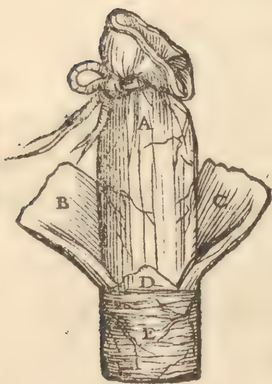
Lib. 5 de Vsu par.

h 3 ta. Θ. 4 tab. Π. 5 Δ. 6 Δ.

i 7 ta. Δ.

DE RECTI INTESTINI MVSCVLIS.

Caput LI.

RECTI intestini portio cū suis musculis à corpore resecta, quā dū reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.

A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, præsertim autem octaua figura & uigesimasecunda.

B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.

D Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porrò ad infimam pudendi partem commissa.

Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascūtur.

E Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deijciantur præcauens.

LAVDATA nunquā satis Natura [a] recti intestini extremo musculos largitur, qui in fœcium excretione protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuellunt: dein alium dat musculū, qui intempestiuam inuoluntariamque excrementorum egestionem prohibet. [b] Musculi itaque sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neque admodum carnosi aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamētis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaque demum peritonæi infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, [c] extimæ ipsius tunicæ inserti. Præsentes musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum [d] portio radici quoque penis, mulieribus uerò uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vtcunque uerò sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedē ilico ab excretione sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur ui abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus spiritumque continentibus musculis. Cæterùm illis qui anum sursum ducunt musculis nullus è regione opponitur contrariæ functionis opifex, quemadmodū in omnibus ferè alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit. sciebat enim interdū à musculis octo abdominis unà cum septo trāsuerso,

Musculi sedem attollentes.

a 8 fi. li. 5 ab Y ad a. & 20 fi. li. 5 o. & 22 ✱.

b B, C. & 8 fi. lib. 5. b, c.

c 9 fig. lib. 5 L.

d D.

uerso, sedem adeò propellendam, ut ne à relatis quidem musculis promptè queat reuelli. Ab horum fine [e] alius præterea musculus extremum recti intestini ad cutem usque amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuersas'ue adipiscitur. Elatiori parte qua dictis musculis connascitur crassior, quàm inferiori est: quà autem cuti (ut labrorum [f] musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Cohæret autem fibrosis nexibus [g] meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uerò [h] ceruicis uteri principio. Quanquam etiam [i] duorum musculorum, quibus in uiris principiū porrigit interuentu, peni committatur. Cæterùm posteriori sua regione, [k] quatuor ad ossis sacri finem locatis ossiculis (quæ Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus [l] ligamentis à sacro osse in coxendicis os pronatis. Præsens musculus non adeò, atque medentiū uulgus arbitratur, breuis est, sed longus, & secundùm magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur. Quod nō perfunctoriè ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrescentias, quas θυμώματα & κονδυλώματα Græci appellāt, subinde præscindere uerētur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus nō ita promptè in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circulatim intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne præter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuò egerant, sed ut tēpestiuè dum aut mole, aut uitiata quapiam qualitate hominē excrementa molestāt, musculus hic laxatus instar fidi ianitoris ea transmittat. Quemadmodum itaque huius musculi cum uesicæ meatum [m] amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par usus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli σφιγκτῆρας, quasi dicas constrictores, appellarunt.

e E. & 8 fi. li. 5 a & 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 M.
f 3 ta. F, G. H, r. 4 tab. M.
g 1, 2 fi. ca. 49 G.
h 25 fi. lib. 5 x, x.
i 1, 2 fi. cap. 49 H, I.
k 1, 2 fi. ca. 18 lib. 1. G, H, I, K.
l 10 ta. γ, δ.
m 4 fi. ca. 49 N.

Musculus orbiculatim intestino obductus.

COLLI VESICAE ET ANI MVSCVlorum administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim à peritonæo [a] quà internæ pubis ossis regioni obtēditur, cultello aut nouacula liberare adeò conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem hęc committuntur, mediocri negocio perficies, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisque corpora [b] initium ducunt, acutiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorū cartilaginem ducta. quam sanè leuiori opera quàm plerique autumant perfeceris, si modò ossium medium ad admussim tetigeris. Hæc sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscedant, occasio erit. [c] Quo uerò remotiùs ossa disiungas, uehementius quoque femora abducenda sunt. quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbēte, in mensæ latus acutum'ue, os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeò iacet, ut etiam [d] musculum uesicæ collo obductū promptè animaduersurus sis. Vt autem sedis [e] musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruice à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spōgia sedulò elues. Vix enim (nisi fortassis ad modum operose omnia uasa uinculis ita intercipere possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctim ictum, aut transuersim necessariò incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculum uesicæ perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summè conspicui, si modo diligenter ab ipsis sanguinem, qui hîc solet esse molestissimus, absterseris. Operæprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os ilium ossi connectens in sinistro latere diuidere, ut utrunque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroque cruri sacrum adhuc hæreat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit. Ad hanc effigiem crus illud conspicitur, quod decimamsextam musculorum tabulam constituit.

a 3 fi. lib. 5. O.
b 2 fi. cap. 49 C, C.
c Vti factū est in 22 & 25 fi. li. 5.
d 22 fi. lib. 5 ρ. & 25 fi. γ.
e. fi. ca. 51 B, C, D, E.

DE MVSCVLIS TIBIAM MOVENTIBUS. Caput LIII.

PROXIMVM quidem nunc erat femur mouentes musculos describere,
si demum explicatis antea musculis situ uiciniores aggredi institutũ fuis-
set: uerum quando sectionis potius, quàm uiciniæ seriem sequi propositũ
est, ante musculos femoris motuum opifices, tibiæ motores in præsentia
ueniũt pertractandi. nam quousq; hos asseruas integros, commodè illos
administrare nequis. Cæterùm quo tibiam mouentes musculi insignio-
res, & proceriores, magisq; conspicui sint, eo etiam minus Galeni senten-
tiæ, & potissimùm in illorũ functionibus explicandis assentire queo, quãuis interim etiam nõ
omni ex parte is sibi cõsentiat. Quandoquidem non procul à calce tertij de Partium usu libri
tibiæ motores recensens, atq; sua potius imaginatione aliorumq; dissectionis professorum li-
bris, quàm uera sectione ductus, nouem musculos enumerat, quos femoris os amplexantes,
tibiæ motores esse hac breui sententia scribit. Tres qui anteriorem femoris sedem occupant,
atq; omnium huius loci musculorum maximi sunt, rectà ad genu feruntur: horum quidem
» unus implantatur patellæ carnosa apprehensione, duo autem reliqui unum maximum pro-
» creant tendinem, qui latescens implantatur toti patellæ, stringens eam exquisitè, & continens
» cum subiectis. Deinde autem prætervectus articulum, anterioribus tibiæ partibus inseritur,
» eum si iubeatur extendens, unà cum toto ipsius genu articulo. Alij uerò duo musculi utraq;
» prædictorum parte, hic quidẽ externus, ille autẽ internus, in tibiæ lateribus inseruntur, ambo
» obliqui motus opifices. Qui nanq; internus est, crus intrò adducit, alter autem extrorsum ab-
» ducit. Enascitur autem ille quidem ex cõmissura ossium pubis, hic uerò ab extremis partibus
» ossis coxendicis: optimè enim sic utriq; crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio au-
» tem inter hos spacio, aliæ tres sunt musculorum explantationes, paruis motibus ipsum genu
» mouentes. Flectit enim genu, et ad interiora adducit tibiam is qui est continuus interioribus:
» abducit autem extrorsum simul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reli-
» quus, qui & medius omnium est, in femoris caput internum insertus, flectit quidem totũ quo
» que femur, cum eo autem simul & totam tibiam euellit, immittens se eis quæ articulum ambi-
» unt [ligamentis] usq; ad[a] alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponũtur, ut simul
» quoq; tibiam ipsam totã trahat. Reliquus uerò nouẽ musculorum articulum genu mouentiũ
» gracilis & lõgus, ex ilium osse enatus, tibiã sursum extẽdit: in ea potissimũ figura crus totũ sta
» tuens, in qua molientes, ac subigentes, pedẽ ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post
hæc uerba Galenus Naturã in horũ musculorum constructione laudaturus, proculdubio in
» primis exemplaribus subiunxerat, mirifice & hîc Naturã omnia prouidisse, et quæ reliquo cõ
textu subsequuntur. At eum[b] musculũ, quem in poplite latitare innuit tẽporis successu, et in re
sectione simiarũ peritior, cognoscẽs, hæc quoq; suo quod ad nos demanauit, exẽplari interie-
» cit. Præter autẽ hos omnes est paruus musculus in poplite, genu quoq; flectens. Vt simul om
nes ab ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Hæc sanè ipsius oratio clarissima est,
ex qua quiuis etiam citra inspectionẽ quos enarrat musculos imaginatione sibi pulchrè cõfin-
git. at quam sit ueritati cõsona, partim ab ipso in secundo de Administrandis sectionibus, par
tim uerò ex sectione discito. Verùm quando ipsius orationis series in secũdo de administran-
dis sectionibus lõgior est, quàm ut tota hîc describi debeat, ego femoris musculos eo ordine,
quo ibidẽ recensentur, enarraturus sum, Galeni sentẽtiam post musculi descriptionẽ cõtinuò
subijciens, ac pariter addens, in quo ordine in præscripta ex libris de Partiũ usu oratione hunc
illum'ue enumerauerit. Nihilominus priusquã musculos aggrediar, id summo studio abs te
cõtendo, ut quot motib. tibiã agis, accuratè examines. Galenus in libris de Vsu partiũ, ut præ-
cedẽs attestatur oratio, tibiã extendi simpliciter dixit, nõ adiungẽs eã magis aut introrsum aut
extrorsum, aut prorsus in mediũ rectà extẽdi. At flexionẽ uidet triplicẽ enumerare: unã qua ti
biã retrorsum, seu in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit. alterã, qua introrsum illã
sursum tractã agi dicit. tertiã, qua tibiã in neutrũ latus inclinantẽ, rectà flectimus. Quanquã ter
tiũ hunc ductũ duntaxat flexionis nomine, & præcipuè in secũdo de Administrãdis sectioni-
bus donare uideat. Deinde in præscripto ipsius sermone, secus atq; in libris de Administrãdis
sectionibus tibiã in latera moueri affirmat, quũ unũ musculũ hanc extrorsum abducere, alterũ
introrsum adducere scribit. Postea, ubiq; motũ tibiæ assignat, quo hæc sursum obliquè uelut
ad alterius cruris femur ducit. hoc motu tibiã agi ab illis cõspicimus, qui pedibus coria in lig-
neis stratis emolliũt, aut quũ pistores massam apud plerasq; natiões calcãt. Atq; hos motus ita
Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibiæ illos esse arbitret, ipsisq; peculiares musculos assi-
gnet,

Galeni in li. 3 de Vsu par. de tibiam mouentibus musculis sententia.

Quoniam in orationis serie tibiam mouẽtes musculos seorsim singulos pertractabimus, ante nostrã enarrationẽ nullas notas margini adijciemus.

*a Intelligit opinor primum pedem mouẽtium, * in 12 ta. insignitum.*

b 14 tab. r.

Galeni in 2 de Admi. sectio. sententia cum uera musculorum descriptione, enarratur.

Tibiæ motous.

gnet, quũ interim rectissima flexione et extẽsione tibia, quiescẽte femore, solũ agatur. Si enim tibia cũ pede in latus digna animaduersione ducit, id sanè femoris fit beneficio. Neq; est quòd huic paradoxo corroborãdo ꝓlixiùs insistã, quũ ipse iam admonitus luce clarius animaduertas, tuã tibiã immoto prorsus femore, dũtaxat rectissimo tramite flecti extẽdiq;. Quanquã quũ motus hos examinas, nõ perfunctoriè animus femoris motibus adhibẽdus sit. nisi enim gnauiter attẽderis, te inscio femoris caput in coxendicis osse sitũ mutabit. unde etiã mox alia tibiæ flexio extẽsioq;, quàm prius, apparebit. Sed quum in re maximopere notãda, nõ adeò secordẽ nũc fore quẽpiam arbitrer, quin adhibitis ossibus hęc sedulò rimetur, atq; in ipsa sectione expẽdat, musculos ipsos aggrediar ea lege, ut secũdo de Administrandis sectionibus Galeni libro adaperto hęc legas. nisi enim illius libri obstaret enarratio, diuersa lõgeq; faciliori, quàm Galenus serie, pręsentes musculos recensẽre.[c] Primus itaq; acuto exortu[d] principiũ, è neruea substãtia & modica carne cõmixtum ducit, ab[e] anteriori ossis iliũ spinæ sede, aut ab iliũ ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilatescens, gracilis permanet: eius tamẽ latitudo ipsius crassitiem spissitudinem'ue duplo (ut sic dicam) superat, & hanc formam musculus ad tendinis usq;[f] productionẽ retinet, qui ab iliũ ossis spina, deorsum oblique uersus interiora sensim adeò prorepit, ut internũ femoris latus tandem iuxta mediam femoris lõgitudinem exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, è regione[g] interni femoris capitis iuxta genu cõsistit, ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, antrorsum descendit, tendinem in anteriorem tibiæ sedẽ[h] inserens. Porrò musculus tendinẽ hunc tum primum producit, quando ad anteriora secundũ femoris caput reflexus, gracilior tresq; efficitur. Tendo enim ipsius non latus, sed adamussim (quicquid Galenus suis fidens simijs asserat) teres est, tibiæ ossi ad internũ latus acutæ illius[i] lineæ secundum ipsius longitudinẽ exporrectæ insertus. Hunc musculũ Galenus in secũdo de Administrãdis sectionibus primũ enumerat, in præscripta autẽ oratione nonũ. & utrobique huius musculi beneficio tibiã sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitratur. qui motus nõ huius solũ musculi opera, uerum femur mouentium & tibię musculorum auxilio unà perficitur. Tibia nanq; suis musculis flexa, & femore deinde suorũ musculorũ ope sursum in interiora ducto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia femoris motũ sequeretur, eiusmodi motu tibia nequaquã alterius cruris femori, aut tibiæ, obduceretur.[k] Secundus musculus amplo, et prorsus nerueo[l] principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa inuicẽ[m] cartilagine cõmittuntur, secundum cõmissuræ longitudinẽ duo sibi contigua oriuntur musculorũ principia, quorũ alterum ad dextrũ crus, alterũ uerò ad sinistrũ defertur, secundũ hunc musculũ cõstituens. Tanta itaq; huius musculi principij est amplitudo, quãta pubis ossium cõmissuræ est lõgitudo. Principiũ hoc nõ procul ab origine strictius crassiusq;, et carnosum prorsus efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat, qui deorsum per femoris interiora descendẽs, sensim gracilior tantisper efficitur, ut iam internũ femoris caput non procul à genu articulo cõtingens, in exactũ teretẽq;[n] tendinẽ finiat, eadẽ sede qua primi musculi tendo tibiæ innatũ, sed tanto interiùs, seu posteriùs, quanta primi musculi tẽdinis est crassities. Hic musculus in parũ obesis muleribus, rigidum quoddã & durũ ligamentum, seu neruus, seu tale quid esse apparet, eò quod excarnis in illis musculus nerueã substantiã dũtaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Præsentis musculi beneficio Galenus in præscripta oratione, tibiã ad internũ latus duci attestatur, illũ in serie quintum enumerans. In secundo autẽ de Administrandis sectionibus libro, tibiã elatiùs & interiùs musculi huius auxilio attolli prodidit. hoc est (si modò rectè ipsius sententiã assequor) præsentẽ musculũ tibiã uersus interiora maximè inclinantẽ flectere. quod enim attollere ipse dixit, mihi flexũ insinuat. Perficeres autẽ eiusmodi motũ, si tibię extremũ unà cum pede alteri tibię imponeres, qui motus & flectentiũ tibiam musculorũ ope, & femur quoq; introrsum ducentium flectentiũq; auxilio celebratur. Quippe si crus utrũq; rectũ, neq; prorsus inflexũ habueris, nõ integrũ tibi erit immoto femore alterius cruris tibiã, uel minimùm, alteri cruri implicare, aut uel obscurissimè rigidi etiã cruris tibiã in alterũ latus, immoto femore, deducere.[o] Tertius cũ alijs ut minimũ tribus musculis, ex infima coxẽdicis ossis sede enascitur. Ab eius nãq; ossis[p] appendice (quę nobis stãtibus in eius ossis infima sede, in simijs uerò & canibus quũ anterioribus innitunt pedibus, in extima habet) ordinata serie multorũ musculorũ capita principiũ ducũt, quorũ tertius hic musculus omniũ[q] postremũ exigit. Ab elatiori eñ & maximè posteriori eius appẽdicis[r] sede, nerueũ gracileq; principiũ educitur: quod deorsum descendẽs, aliquantulũ sub origine carneũ fit, teretẽ quodãmodo constituẽs musculũ, suo principio iam lõgè crassiorẽ. Hic deorsum per femoris posteriora prorepit, aliquantulũ obliquè tãtisper ductus, donec ad posteriorẽ se-

Marginal notes (left):
c 3 tab. Σ. 1 tab. O. 2 q. 4 tab. charact. 2. 9 ta. ε. 16 L.
d 3 ta f.
e 1, 2, 3 fig. ca. 29 lib. 1 P.
f 3 ta. t.
g 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 E.
h 3 ta. charact. 1.
i 1, 3 fi. cap. 31 li. 1 γ, γ.
k 16 ta. Δ. 1 p. 2 γ. 3 ι. 4 χ. 5 cha. 6. 9 γ. 10 ε.
l 16 tab. N.
m ultimarũ fi. li. 1 ε.
n 3 ta. charact. 2.
o 10 ta. Φ. 2 δ. 9 t. 11 ta. ch. 1. 5. 16 ta. R.
p 2 fi. ca. 29 lib. 1 ab l ad q.
q 10 ta. ν. 11 ta. λ.
r 2 fi. ca. 29 lib. 1 m.

Marginal notes (right):
Primus tibiã mouentium.
Lib. 2 de Ad. mi. sectio.
Secundus.
Tertius.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat.[s] Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoq; (non uerò ut Galenus docet, latum) degenerans[t] tendinem, in tibiæ anteriora reflectitur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo hoc sibi priuatim uendicat, quòd anteriori tibiæ sedi ad internum acutæ illius lineæ latus hærens, ad medium usq; longitudinis tibiæ properet, alijs tendinibus tibiæ insertis, haud æquè descendentibus. Galenus nulli musculo tibiam mouenti, adeò obliquum assignat ductum, atque huic tertio: non animaduertens, primum[u] musculum longè obliquius duci, quum is scilicet ab ilium osse antrorsum in interiora femoris ad posteriora usq; propemodum descendat, & hinc rursus obliquo ductu in priora tibiæ feratur. Deinde[x] musculus qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur. illum nanq; similiter atq; hunc à coxendicis osse pronatum, in anteriora tibiæ secundùm femoris externum caput. prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorem ipso tertio quartus iste situm exigit quanto coxendicis ossis sedes, unde uterq; principiũ sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in præscripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiam in internum latus inclinantem flectere. In libris uerò de Administrandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus illum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiã hac tractam ansa, retrorsum sursumq; ferri, & hac in orbem conuolui. Atq; hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore. necessum enim est hoc motu tibiam flecti, & femur extrorsum circumuerti.

Lib. 2 de Admi. sectio.

s 10 tab. ξ.
t 3 ta. chara. 3.
u 16 tab. L, M.
x 10 tab. ϒ.

Quartus.

[y] Quartus musculus non æquè latum principium, atq; tertius, ex coxendicis ossis[z] appendice ducit. Huius enim[a] principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi[b] principij externum latus nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod à Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asserit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extimum esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Cæterum principium quarti musculi paulò sub exortu primùm efficitur carneũ, exacti musculi formam multo quàm tertij crassiorem referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uerò musculus femoris mediã longitudinẽ superauit, tenuior redditur, & externa sui sede neruеus admodũ, quasi tẽdinem educturus, apparet. In interna autem sede,[c] alia pars carnosa hîc ex femore pronata ipsi ubi tendinẽ uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hîc oriretur musculus, qui quartum augeret: atq; simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuò crassescens carnei cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protẽsus exteriorique parte admodum neruosus, insigni tendine fibulæ implantatur, ualidam insertionẽ in[d] processum superioris appendicis fibulæ pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione fibula acutum huiusmodi processum, quà tibiæ coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput in externo ipsius latere oblongum[e] sinum gerit, tendinis huius occasione, ut aptè ac tutò ueheretur, priuatim exculptum. Cæterùm siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorũ enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportuniùs statues. Is enim quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat istum recenset, atq; ut in caudatis simijs illũ ego reperi describit. In simijs enim à femoris osse enascẽs portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Vnde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculum præscriptæ ex tertio de Partium usu orationis septimũ collocabimus, quo ibidem Galenus asserit tibiã extrorsum, simul cum flexione abduci & quodammodo inuolui. In secũdo autẽ de Administrãdis sectionibus, totam tibiam huius ope simplici motu in externã partẽ agi attestatur, eorũ quæ in libris de Vsu partiũ tradiderat oblitus, et proculdubio huius musculi naturã exactissimè propter cursorem illũ, cui hunc in certamine auulsum uiderat, cognoscẽs. Verisimile enim est, Galenũ illo cursoris symptomate allectũ, sedulò huius musculi naturã in simijs perpendisse, atq; tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod ad genu articulũ attinet, motui à natura fuisse præfectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcunque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiam prorepat.

Lib. 2 de Admi. sectio.

Lib. 2 de Admini. sectio.

y 10 tab. ϒ. 11 π, ς. 1 u. 2 α. 6 ta. χ, ψ. ς. 12 μ, ν.
z 2 fi. cap. 29 li. 1 o.
a 11 tab. μ.
b 11 ta. λ.
c 11 ta. ς.
d 5, 6 fi. ca. 31 li. 1.
e 2 fi. cap. 30 lib. 1 N.

Quem Galenus quintũ recenseat. dein quis uerè quintus sit.

Porrò quintum musculũ Galenus recenset, quem à coxendicis osse tertium caput sub tertij tibiam mouentis musculi & quarti[f] principijs assumere testatur, quæq; non in tibiæ anteriora tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerùm ad femoris caput &[g] musculi tibiæ principiũ, parte interna inseri, & simul ligamentum articulum circundans appræhendere. Præsens musculus, in præscripta Galeni ex libris de Vsu partium oratione est numero octauus, cuius auxilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiam euelli, ibidem docet. In secundo autem de Administrandis sectionibus primùm hũc tibiam sensim in exteriora circũuertere, ac motu tertij

f 12 ta. λ, μ. est tamẽ Galeni musculus 12 tabulæ Ξ.
g 12 tab. φ.

tertij nobis cõmemorati musculi fungi dixerat, quamuis non æquè ualido. Secundò autẽ de
huius musculi functione differens, inquit: Si hũc musculum ad caput suum tendas, cum femo
re etiam tibia retrorsum introrsumq́ ferri uidetur. Deinde rursus non ita multo pòst subiun-
xit: Poplitis, aut tibiæ flexum inter infirmas tibiæ actiones referendum, ac proinde Naturam
neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commisisse, uerum (inquit) propemodũ
h 12 ta. Φ. dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris suræ [h] musculi insinuatum, ut dixi,
tibiæ flexus autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quàm ad internam regio-
nem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscurè quodammodo genu articu-
lum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuipiam musculo ad femoris
motum prorsus spectante, flexionem tibię tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attra
hit tibiam, uel certè parum, quia & finis ipsius in os tibię, ne minima quidem parte ingreditur.
Verùm coacti sunt hunc poplitis flexuræ autorem dicere, quòd nimirum ignorarent alterum
i 14 ta. Γ. [i] musculum articulo latenter quidem insinuatum, qui uel solus ipsum flectere potest, uel ma-
xima potentia præditus est. porrò hunc priùs cernere non est, quàm à tibia musculos ademe-
ris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxæ articuli musculos aggrediens, quendam pri-
mum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huius
modi sanè Galeni sententijs colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimũ
excelluit, quaq́ passim gloriatur, fidendum sit, & quàm bellè ab ipso humani corporis fabricã
nobis discere datum sit, quamq́ dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradi
cendũ foret. Sed age cœptum negociũ absoluamus, summa Galeni autoritate ob oculos per-
k 12 ta. Δ re- petuò uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, [k] quartum caput à coxendicis os
conditũ sub sis appendice sumit, nõ autem (ut ipse innuit) tertiũ. Alius enim est [l] musculus, quem hîc Ga-
11 tabulæ λ, μ, ν. lenus præterijt, qui [m] tertium caput ab illo appendice nanciscitur, et, ut paulo pòst dicam, in an
l 11 tab. Υ. 2 teriora tibiæ sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille
ta. Δ, Δ. 9 u, [n] musculus quem is quintum recenset, exoritur ualido & admodum crasso [o] principio, quod
10 ϖ, ϖ. 12 posteriori sua sede planè neruœum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principiũ
ξ. 16. V, V. hoc carne auctũ, maximum mole constituit musculũ, qui priusquam mediam femoris superat
m 11 ta. ν. longitudinẽ, gracilior fieri incipit, adeò ut paulò supra inferiora femoris capita in teretẽ finiat
n 12 ta. Ξ. [p] tendinem, pro musculi portione nimis quàm gracilem. Hic tendo [q] radici interioris femoris
o 12 tab. Δ. capitis ad capitis illius interius latus inseritur, contiguus [r] exortui primi pedem mouentis mu
quo neruea sculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posterio
pars nota- ri ipsius sede, et utrinq; in lateribus nulli connatus est musculo, præterquàm communi conne
tur, carnea xu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquot hęrere scimus. Verùm anteriori ipsius
autem ι, ι. sedi, qua femoris os spectat, illi continua connataq́ est [s] tota ea musculosa substantia, quæ ante
p 12 ta. x. rius quàm huius musculi initium, [t] à coxendicis ossis appendice ad pubis usque ossium com-
q 1 fi. ca. 30 missuram enascitur. Quam uerò hæc musculosa substantia in femur insertionem moliatur,
lib. 1 K. quibusq́ fibris donetur, dum femoris motores pertractabuntur, exequar: ubi hunc quin-
r 12 tab. ϖ, tum Galeni musculum cum illa unius loco recensebo, illum quintum femoris motuum opifi-
ζ musculi Φ. cem enumeraturus. In præsenti autem id duntaxat addendum est, infimum [u] eius musculosæ
s 8 tab. Φ, c. substantiæ insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac
12 tab. Σ. 13 ta. Σ, π. proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atq; illos per-
t 2 fi. ca. 29 lib. 1 p ad q. peram eiusmodi musculũ tibiæ flexionis autorẽ posuisse affirmaret. Habeto itaq; in præsenti
u 13 tab. Σ, π. eam quã nobis modò musculosam substantiã nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter
coxendicis articuli motores Galenus primũ enumerat: quinti autẽ tibiæ motorũ Galeni mu-
x 12, 13 ta. Ξ. sculi uice, [x] illũ quem tendinẽ in interioris femoris capitis radicẽ inserere retuli. Nisi fortè nõ ni-
mis in Galeni uerba iuratus, semel & lõgè rectius dicere mauis, illũ, eundem musculũ et primũ
femoris motorẽ, & quintũ tibiæ perperã constituere. Vtcunq; uerò statueris, inter dissecandũ
Galeni loca & hæc nostra reuoluens, sedulò inspicies, nũ quintus hic Galeni musculus inter ti
biã mouentes recẽseri debeat. Mihi quidẽ pro quinto femoris motuũ duce habebitur, modò
uix annuẽti illũ uel obscurissimè proprio motu tibiam mouere, & nullã mentione dignam in
y 14 ta. Γ. sertionẽ ab huius musculi tendine in articuli genu ligamẽta moliri. De [y] musculo autẽ in popli
z 11 ta. Υ. 2 tab. Δ, Δ. te latitãte, ad reliquorũ tibiam mouentiũ enarrationis calcẽ, nonnulla priuato Capite subijciã,
9 u. 10 ϖ, in pręsentia ad Galeni seriẽ & numerũ sermonẽ, ut cœpi, accõmodans. Quũ itaq; quintũ Gale
ϖ. 12 ξ. ni musculũ non inter tibię motuũ duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, [z] quin
a 2 fi. cap. 29 li. 1 n. tũ sermoni ego illũ addã, quẽ paulo antè à Galeno prætermissum dixi. [a] A coxẽdicis ossis ap-
b 11 tabu. ν pẽdice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti à Galeno enumerati musculi, [b]
sub λ, μ. aliud neruosum principiũ enascitur, quod meritò inter capita ab illo appẽdice originẽ ducẽtia,
tertium

tertium enumerabitur. Hoc ſimiliter neruoſum eſt, & niſi aliquouſque ſub exortu carneum ef
ficitur, ſenſim craſſeſcens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem muſculus iſte de-
ſcendit, exactè carnoſus uiſitur, quanquam interim poſteriori ipſius ſede (uti paulo pòſt dicã)
liuidus appareat. Ad hunc igitur modum præſens muſculus deorſum per femoris poſteriora
delatus, & carnoſus permanens, ſecundùm poſteriorem interioris femoris capitis ſedem refle
ctitur, & [c] ſimulatque elatiſſimam tibiæ partem contigit, in teretem ceſſat tendinem, interiori *c 11 ta. o.*
lateri anterioris tibiæ partis inſertum, in ea nimirum regione, in quam primum, ſecundum &
tertium tibiam mouentes muſculos ipſorum [d] tendines porrigere relatum eſt. Verùm quin- *d 3 ta. cha. 1, 2, 3.*
ti huius muſculi tendo non æquè deorſum atq; tertij muſculi tendo in tibiam prorepit. Vix e-
nim tibiæ appendicem prætergreditur, ſed minimè interim (ne quis hoc in Galeni gratiã ex-
pectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inſeritur. Huic muſculo ex
abundanti [e] ſinus quidã oblongus accidit, in poſteriori ipſius ſede ſtatim ab exortu ad mediã *e Sinui ϒ in 11 tabula inſcribitur.*
uſq; femoris propemodum longitudinem ipſi inſculptus. Totus hic ſinus liuidus admodum
eſt, & [f] muſculi tertij gratia inciſus uiſitur. is nanq; ſinui incumbit, ipſeq; ſinus illius moli ac- *f 10 ta. Φ.*
curatè congruit. Cæterùm quum huic quinto muſculo idem ortus et par omnino ductus cũ
tertio ſit, etiam unà cum illo tibiæ flexioni non ſegniter opem fert. Si hic muſculus in internũ
femoris caput inſertionem uel obſcuriſſimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur
flecteret, & minus obliquo ductu quàm tertius donaretur, fortè nihil obſtaret hunc quintum
Galeni muſculum fuiſſe, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni eſſe dixi, illum
eſſe de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes &
nos ueritatẽ protuliſſe: qui etiam ſuis ſimijs nimium confiſus, alios diſſectionis profeſſores
Sextus. nõ ſemel immeritò inſimulauit. [g] Sextus muſculus eò accuratiùs uenit inſpiciendus, quò ra *g 3 tab. Φ 1. q. 2 r. 4 charact. 3. 9 ta. p.*
riorem inter reliquos muſculos Naturam adipiſcitur. A' latere enim externo primi [h] muſculi
ab ilium oſſis ſpina enaſcitur, intus acutum carneumq; [i] caput obtinẽs, quod muris lacertæ ue
modo lateſcens, deorſum ad regionem coxẽdicis articuli fertur, ubi rurſus caput id ſeu muſcu *h 3 ta. Σ.*
lus anguſtior redditur, & priuſquam magnũ exterioremq; femoris [k] proceſſum perreptet, nõ *i 3 tab. ab x ad y.*
[l] amplius carneus conſpicitur. adeò ut ſextus muſculus aliud nihil tandem erit, quàm longiſſi- *k 1, 2 fi. ca. 90, Υ, Q.*
ma & latiſſima membrana tendinis naturam referens, cui nunc deſcripta & carnei exactiq; mu *l ſub y 3 ta.*
ſculi formam repræſentans pars innaſcitur. Statim enim ab initio in exteriori parte inſtar latæ
membranæ in conſpectum uenit, aliquouſq; coxendicis articulum amplexantibus muſculis
obductæ. Quum uerò membrana magnum femoris proceſſum ſuperauit, totam anteriorem
femur amplexantium muſculorum ſedem, deinde & poſteriorem & exteriorẽ cutis quaſi mo
do tantiſper integit, quouſq; ad genu articulum deſcendat: quem ubi ſimiliter quoq; membra-
na obuoluit, ipſa in anteriorem tibiæ ſedem et externum illius latus inſeritur. Cæterùm ipſius
membranę, ſeu tendinis, utcunq; appellare lubeat, non eadem undiq; eſt craſſities. Tota nanq;
pars, quæ anteriori femoris ſedi, et poſteriori obducitur, tenuiſſima eſt: atq; hæc tanto tenuior
conſpicitur, quãto interiorem femoris regionem uiciniùs accedit. Ea uerò mẽbranæ pars, quę
externo femoris lateri exporrigitur, ualida craſſaq; eſt, & accuratè lati tendinis ſpeciem expri-
mit. Huius fibræ recto tramite, quouſque anteriori tibiæ parti ad latus magis externum & ad
fibulam inſerantur, decliues deſcendunt. Tendo autem hic ad inſertionis ſedem illis tendi-
nibus commiſcetur, qui cum ipſo quoque tibiam extendere dicentur. Præſens nanque mu-
ſculus extendentium numero uenit aſcribendus. quanquam inſignem uſum femur ambien-
tibus muſculis etiam præſtet, tranſuerſi cuiuſdam ligamẽti ritu omnes, quos amplectitur mu-
ſculos, in ſua ſede (ne aliquo ſcilicet permutentur) continens. Atq; eiuſmodi membranæ uices
gerit, cuiuſmodi cubitum occupantibus muſculis circulatim obnaſci, prius inſinuauimus.
Quàm uerò perfunctoriè Galenus hunc muſculum deſcribat, tria quibus illum dignatur uer-
ba, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus oſtendunt. Arbitror enim hũc in libris de Vſu
partium Galenum latuiſſe, quum in trium quos ibidem recenſet tibiam extendentium claſſem
illum non repoſuerit, & quia quarti præſcriptæ orationis muſculi ortum ſermoni addiderit.
Si enim ſimpliciter, ut de cæteris muſculis loquitur, quarti inſertionẽ et motum expreſſiſſet, ar
bitratus fuiſſem hunc [m] ſextum ab ipſo eius muſculi loco haberi, quem in externum latus tibiã *m 3 ta. Φ.*
abducere tradidit. Quod ſanè hic muſculus, ſi ſitũ ipſius ductũq; ſpectes, pręſtaret, modo tibia
uel minimùm in latus ageretur. Verùm quũ explicatius de quarto muſculo locutus, eius origi
nẽ ſermoni addidit, liquidò Galenus cõmonſtrat ſe ſextum hunc nõ proponere, quãdoquidẽ *n 2 fi. ca. 29 lib. 1 ab l ad q.*
hic nõ ab [n] appendice coxendicis oſſis cũ [o] tertio, quarto et quinto nobis enarratis principiũ du
cit: ut ipſe tamẽ innuebat, ab extima ſede oſſis coxẽdicis abducentẽ muſculũ exoriri affirmãs. *o 11 ta. λ, μ, ν. & charact. &.*
Adeò ſanè, ut fateri cogamur, hunc muſculũ Galeno in præſcripta oratione incognitũ fuiſſe,
& quem

& quemadmodum falsos tibiæ motus sibi effinxit, ita quoq; musculum aliquem sua imaginatione excogitatum, nobis tradidisse.[p] Tres qui adhuc enarrandi supersunt, dilucidius fortassis recenserentur, si quem Galenus postremum numerat, nunc septimi loco describeremus. uerũ quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiã qui adhuc reliqui sunt, sua serie aggrediamur: postea in horum omnium administratione, uti nobis cõsultius uidebitur, omnes dissecturi.[q] Septimus itaq; neruea lataq; & ampla[r] origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris[s] processus in orbem amplexus. Origo hæc statim ab initio crassa carnosaq; efficitur, & ilico à femoris osse abscedens, illi insternitur[t] musculo, quem octauum nominabimus. Is nanq; aliqua sui portione huic septimo subtensus in causa est, quo minùs septimus tota femoris longitudine ipsius ossi, quemadmodum octauus, adnascatur. Septimus itaq; musculus sua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, præterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & posterioris sedis femoris partem occupans. Hic toto descensu carnosus uisitur,[u] paulò supra molam aut patellam in amplum[x] tendinem desinens, quem octaui musculi & noni[y] tendinibus commixtũ, simul cum illis patellam appræhendere, atque tandem in anteriorem tibiæ sedem inseri audies. Quanquam etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualidè sexti[z] musculi permiscetur tendini, qui præ cæteris femur amplexantibus musculis huius septimi externam sedem integit. Posteriori autem septimi sedi[a] quartus huius Capitis musculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui[b] nonus omnium futurus est. Quotus uerò ordine iam septimus musculus in præscripta Galeni oratione habendus sit, ubi & duos alios adhuc absoluero, ipse augurabere. *Septimus.*

[c] Octauus musculus totam propemodum femoris ossis amplitudinem succingit. In posteriori enim duntaxat sede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit[d] lineã, cui maximus totius corporis[e] musculus, seu femur mouentium quintus, inseri docebitur. Dein ad radicem quoq; inferiorum femoris capitum, posteriorem quoq; femoris[f] amplitudinem octauus hic musculus non integit, cuius[g] principium à femoris ossis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adauctum, à femoris quoq; magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non ineptè diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uerò magno illius processui ferendum esset acceptum. Vtcũque sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus deorsum descendit, uti diximus, femoris os adeò ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint contigua. Quo uerò magis descendit, crassior semper carnosiorq; efficitur, quousq; ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in crassum & admodum carneum[h] semicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusq; enatus tendo[i] patellam, sicuti paulo pòst dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine è directo semper illius carnei semicirculi & ceruicis femoris carnosior crassiorque apparet, quàm quà * septimo musculo substernitur. sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaque secundùm femoris longitudinem in anterioris ipsius sedis interno latere octauus musculus prorerius extuberat, & septimi quoque anterior pars è directo lateris exterioris eius sedis femoris quæ anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus unà cum octauo[k] sinum efformant impensè liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem ordine nonum esse dicam, simulatque octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus molæ seu patellæ iniicitur. *Octauus.*

[l] Nonus (cui Galenus exortus sedem perperam assignat) nõ ex femoris osse enascitur, uerùm ex iliũ ossis[m] tuberculo, in anteriori ipsius regione super coxẽdicis ossis acetabulũ prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus[n] principium nerueum acutumq; assumit, quòd deorsum rectà in femoris anteriora descendens, lacertæ murisque formam adipiscitur carnea substantia auctus, et illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquam uerò nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit,[o] arctior graciliorq; sensim efficitur, ut multò supra genu articulum in[p] tendinem finiat, utcunque amplum, sed tenuem: qui rectà patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuo dilatatur,[q] tendinibus septimi & octaui musculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeò ualidè, atque septimi & octaui musculi tendines inuicem, connascitur. quandoquidem transuersis, quæ nouacula ducuntur, sectionibus, non admodum laceratus, à subditis tendinibus ad anteriorem usque tibiæ sedem auelli potest. Vtcunque sit, hîc ex tribus postremò enarratis musculis, unus tendo conflatur, cui patellæ corpus uniuersum innascitur. Nihil enim ipsius patellæ tendine non obducitur, præter interiorem ipsius superficiem, quæ læui cartilagine incrustata, sinũ inferiorum femoris capitum respicit, mutuoq; *Nonus.*

ingressu

p 4 ta. Φ. 5 ta. Λ. 6 tab. Π.
q 5 tab. Λ. 1 r. 2 t. 4 ω. 6 Φ. 9 r. 10 μ. 11 1. 12 θ.
r 5 ta. charact. 2.
s 5 ta. υ.
t 5, 6 ta. Π.
u 5 ta. charact. 3.
x 8 ta. g.
y 8 ta. h, i.
z 3 ta Φ. 4 ta. cha. 3.
a 10 tab. Υ. adtenditur μ.
b 4 ta. Φ adtenditur ω.
c 5, 6, 7 ta. Π. 1 t. 2 u. 3, 9 β. 4 ψ. 8 l. 10, 11 τ. 12 κ. 13 Δ, δ. 16 Q.
d 1 fi. ca. 30 lib. 1 d, d. 13 ta. ε, ε.
e 13 ta. Ξ, Σ, Π.
f 1 fi. ca. 30 lib. 1 e.
g 6 ta. τ.
h 6 ta. υ.
i 8 ta. k patella notatur, tendo autem h.
* 5 tab. Λ.
k 5 ta. Π, ex cuius characteris indice præsentia petes.
l 4 tab. Φ. 5 tab. cha. 5. 1 ta. ſ. 3 ta. α. 9 γ. 16 P.
m 1, 2, 3 fi. ca. 29 li. 1 S.
n 4 ta. o.
o 4 ta. ϖ.
p 4 ta. ρ.
q Specta hîc 8 ta. Ω, g, h, i, k.

ingressu cum illo respondet. Quum uerò tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & interna ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo adipe & mucoso uiscidoq; humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crassior efficitur, ualidissimè in anteriorem tibiæ [r] sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudatis uerò simijs non æquè arctatur, neque etiam pariter crassescit, sed membraneus quodammodo tibię inferiùs multo, quàm hominibus, inseritur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibiam implantati, membranosiores latioresq; quàm hominibus obtigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissimè, qui omnes propemodum teretes tibiam mouentiũ musculorum [s] tendines, ac si lati ampliq; essent, ut in simijs uiderat, describit. Si igitur septimum & nonum secundi & tertij loco in præscripta ex tertio de Vsu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, si modò neque numero duntaxat nimium attentus, neq; libris fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulò administranti astes. Quod non solùm in nouem enarratis tibiæ motoribus obseruabis, uerùm etiam in [t] musculo sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando, sum explicaturus.

Lib. 2 de Admi. sectio.

r 1 fi. ca. 31 lib. 1 A, B, a, b.

s 3 ta. cha. 1, 2, 3.

t 14 tab. r.

NOVEM TIBIAM MOVENTIVM MVsculorum administratio. Caput LIIII.

SECTIONEM tibiam mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis ossa in ani musculorum administratione seiungeres, sacrum os adnexum siuisti. Ab ilium igitur ossis summo ad medium usq; tibiæ longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carneam membranam diuidens. absq; omni enim arte cutis cum carnea membrana laniorum artificio ad mediam usq; tibiæ longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinẽ in interna ipsius parte obseruabitur [a] sexti musculi mẽbrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. eius igitur parte quæ anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoq; quæ posteriorem sedem integit, similiter uersus externum latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & [b] septimum musculum interiecta, & sursum deorsumq; mota, tendinis insertionem & musculi quoq; originem intuearis. Vbi originis locum inueneris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium ossis spina abscecabis, & illam digitis attollens, ad tibiam usq; totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendentem relinquẽs, quo postea ipsius functio rectius innotescat. Post hunc, [c] primi musculi caput ab anteriori summaq; ossis ilium parte cultello liberabis, & ipsius capite digitis appræhenso, absque negocio ad insertionem usque à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse, [d] quà id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committebatur, [e] secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis appræhenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perduces. Iam [f] nonum aggredi liceret, uerùm commodiùs feceris, si uerso crure illos [g] qui à coxendicis osse oriuntur, priùs administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est [h] insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre, qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ enatus, magno femoris processui potissimũ inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principium ab illis unde prodit ossium sedibus est abradendum, ut à subditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Aliàs enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quæ sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Cæterùm ut exactiùs uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoque si uoles retusiori nouacula, musculos inuicem seiunges, ut [i] capitum mutuò incumbentium crassitiem leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hîc adhibebis, num [k] tertij musculi caput ut ego dixi, [l] quarti insternatur, num uerò tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo'nam pacto è regione illa inuicem magna ex parte situentur connascantur'que. Quod ubi præstiteris, utrunque à coxendicis osse abscecabis, & tertij capite in manum sumpto, ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes. hoc solum perpendens, qualiter [m] quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uerò quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulò attendendum est [n] illi carnosæ parti, quæ à femore pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionẽ perduci possit. Iam [o] quintus Galeni musculus erat dissecãdus, uerùm [p] noster ipsi incumbens sese adeò manifestè offert, ut ad-

Sexti musculi administratio.

Primi.

Eorum qui à coxendicis ossis appendice enascuntur.

Tertij & quarti.

Lib. 2 de Admi. confectio.

Quinti.

a 3 ta. ✦.

b 4 ta. ω.

c 3 ta. Ξ.

d ultimarũ fig. lib. 1 r.

e 16 tab. Δ.

f 4 ta. ✦.

g 10 tab. ✦, ϒ, 11 tab. ϒ, &.

h 9 ta. Π.

i 11 ta. λ, μ, ν & 12 tab. Λ.

k 10 ta. ✦.

l 10 ta. ϒ.

m 11 tab. ϒ.

n 11 ta. ς.

o 12 tab. Ξ.

p 11 tab. ϒ incũbit &.

ut admodum Naturæ artificiũ admiraturus sis, quæ illum sinum tam affabrè exculpsit, ut tertius musculus, in illo repositus [q] unà cum hoc, ac si unus ambo essent, à Galeno auulsus fuerit. quapropter huius quoque capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoque insertionem detrahetur. In præsentia quintus Galeni musculus se ad amussim in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verùm quia femoris motibus subministrat, opportuniùs in femur agentium musculorum sectione administrabitur. Quanquam nihil etiam prohibeat ipsius [r] capite nerueo à coxendicis appendice liberato, illud deorsum trahere, transuersis'que sectionibus ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo diuidere. Vt simul & huius, & carnosæ illius partis insertionem ortumq́ intuearis, numq́ ego hactenus uera tibi enarrauerim, obserues. Verso nunc crure, [s] noni musculi principium altiùs nonnihil inter [t] quosdam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis [u] tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad patellam usque citra sectionem adimetur, & liuida ipsius substantia, quæ [x] sinui octaui & septimi musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Hoc ad patellam relicto, [y] septimi musculi exortum ab osse sedulò derades, & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usq́ liberabis. [z] Octauum uerò operosiùs à femore deradere conuenit, quum undiq́ ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usq́ abrasus, atque unà cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæprecium feceris, si singulorum musculorũ motum expenderis, quod pari ratione atq́ in alijs musculis præstiturus es, illorum scilicet capitibus ad sedes unde pronascuntur attractis. Verùm hìc tibiæ motus propter frequentia in genu & femore uulnera tibi tantus esse debet, ut pede à tibia absecto, & tibiæ carnibus quàm possis examussim citra horũ musculorũ læsionem ademptis, ipsos aggredi debeas, ut num ego de tibiæ motibus immeritò secus atq́ alij omnes senserim discas. Neq́ sanè pedem cum tibiæ carnibus ademptum esse, sat est: imò nihil æquè conducet, atq́ omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, semper unà intuebere, num femoris caput, uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemq́ tibiam immoto femore, aliam nullã moliri cõspicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia præstet, quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porrò extendentium [a] tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit: ac demum quî nullius ligamẽti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu patella femori innitatur.

q 10 tab. Φ cum π, π. — r 12 ta. A. — s 4 ta. Φ. — t 4 ta. ρ, T. — u 1, 2, 5 fig. ca. 29 S. — x 5 tab. Π. — y 5 ta. A. — z 6 ta. Π. — a 8 tab. Ω. dein g. h, i, ac insuper k.

Noni. — Septimi. — Octaui.

DE MVSCVLO IN POPLITE OCVLTATO, qui non rectè Galeno præcipuus tibiæ flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Admi. sectio.

INTER tibiæ motuum duces Galenum, quendam [a] musculum in poplite latitantem recensuisse, antè diximus: modò autem qua sede is contineatur, cuiusq́ formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamẽtis itaq́ femur tibiæ cõnectentibus (quorum naturam peculiari capite unà cum coxendicis articuli & pedis ossium ligamentis persequar) [b] unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidũ & crassum. Ab huius itaq́ posteriori parte nerueum musculi [c] principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorem genu articuli sedem contingit, atque ex tota hac ligamẽtorum regione prodit. Hinc uerò principium id carnosis adauctum fibris, admodum obliquè deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulò longiorem, quàm ampliorem. [d] Finis enim huius, seu insertio [e] iuxta radicem appendicis tibiæ ossis consistit, in ipsius posteriori parte adeò ampla, atque totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoque molitur insertionem, à posterioris enim tibiæ sedis interno latere, deorsum uersus internum latus obliquè ita descendit, ut minima huius musculi pars genu ligamentis, maxima uerò tibiæ committatur. Neque solum huius insignior portio in tibia consistit, at tibiæ quoq́ ossi, quemadmodum retulimus, prolixa & ampla insertione implantatur. femoris autem ossi nullibi connatus est, multoq́ minus ab hoc originem ducit. Præsenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertione subijcitur, sed articuli ligamentis & ossibus proximè attensus, sub illis [f] musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, surã cum [g] tertio quodam musculo efformant. adeò ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit. num uerò huic tibiæ flectendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eo usq́ enim

a 14 tab. Γ. 13 ta. π, π. 15 ta. C. — b fi. ca. 1. V. — c 14. ta. h. — d 14 ta. i. — e 2 fi. ca. 13 li. 1 A, B. — f 12 ta. Φ & Υ, ac 13 tab. Φ. — g 13 ta. Υ.

f Galenus

Galenus huic musculo (quòd fortè illum primus inuenisset, aut quòd alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia præditum esse scripserit. Mihi uerò non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui præfici nequit: deinde adeò est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad hæc, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisque ossi, & multò minus [h] illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non cōnascatur. At hæc inter secandum exactiùs multò obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico nanque ac suræ musculi à femoris capitibus enati, à femore liberantur, ac deorsum reflexi pendent, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uerò ex dissectionis ordine is detegetur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum [i] superiori radium in pronum mouente musculo.

h 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1.
i 7 ta. Q.

DE MVSCVLIS FEMVR MOVENTIbus. Caput LVI.

Femoris motus.

EMVR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, introrsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrorsumque ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducentibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maximè quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quàm licet remotissimè protendimus. Vnde etiam meritò Natura magnis & fortibus multisque musculis extensionem concredidit, quos iam enitar persequi, eum Galeni ordinē seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is nanque longè mihi potior, & ex aliorū dissectionis procerū suffragio magis descriptus apparet, quàm is quo coxæ articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus aggreditur. [a] Primus itaque ipsorū sub summa cute cōsistit, alterius lateris natem præcipuè efformans. [b] Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex [c] tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu appræhendit. Infimam autem sui exortus partem à coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro osse, & coccygis osse musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nōnihil obliquè deorsum proreptat, toti coxendicis articulo superuectus. [d] Vbi uerò articulo insternitur, [e] gracilior angustiorque tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo [f] exteriori magni femoris processus parti secundùm ipsius longitudinem obliquè inseritur. Principium enim insertionis paulò sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modicè descendens, & magnam eandemque ualidam sui tendinis [g] portionem, in processus eius radicem, longa linea secundùm femoris posteriora inserens. [h] Secundus magna ex parte [i] primo femoris musculo substratus, ab anteriori superiorique ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur, [k] totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium nō mutuauit. Verùm hac tantum sede secundus musculus non cōtentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primùm abscedit, sub illo quoque enascitur. adeò ut huius quoque [l] initium tanquā ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiā in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum obliquè nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculum totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: è cuius regione in membraneum, sed ualidum [m] tendinem cessat, qui elatiori magni femoris processus parti implantatur: [n] anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamque & transuersam insertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi musculi fibræ, quasi transuersim in latus minimùm scilicet deorsum inclinatæ prorepant, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modicè admodum in latus protensæ propagentur, utriusque musculi fibræ sibi mutuò X literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quàm ubi

Primus femur mouentium.
Secundus femur mouentium.

a 9 tab. π. 2 tab. u. 10 x.
b 9 tabu. i, k, l.
c Oßis circumscriptionem petes ex 2 fi. cap. 29 li. 1.
d 9 ta. m.
e 9 ta. ab m ad n.
f 1 fi. ca. 30 lib. 1 S, dein T.
g 10 ta. à λ uersus x.
h 10 ta. Σ. 2 ta. y. 4 tab. μ. 5 s. 9 o, 11 A.
i 9 ta. π.
k Hîc conferes 9, 10 et 11 tabulas inter se.
l 10 ta. u, x.
m 10 ta. y.
n 2 fi. ca. 30 lib. 1 V.

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primum abscedit, ac tertio in sterni musculo incipit. Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur autem penitus secundo musculo,[p] initium ducens ab[q] externis & demissioribus ossis ilium dorsi sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primum obtinet, atque id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumque. Praeterea hoc in priora modice deorsum procedens, coxendicis articuli[r] ligamento fibrosis nexibus haeret: & arctius quoque redditum, in latum robustumque cessat[s] tendinem, qui maiori femoris processui expansus, anteriori ipsius[t] parti, atque adeo apici innascitur. Hic musculus admodum liuidus, & praecipue in musculosis, & non admodum obesis apparet, in quibus & secundus qua tertio incumbit pariter liuet, ut etiam tota ipsius pars primo musculo non obtecta, quae praeterquam quod liuet, etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinaciter ea sede conatus, qua illum subit musculum. In obesis autem & praepinguibus nimis quam parum liuent, imo plerunque nerueae fibrae per hos musculos exporrectae in mulieribus per totam musculi carnosam partem, adipe enutritae conspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asseres, quam pingues fibras in carneam molem: quod tanta pinguedine hi musculi, & potissimum primus, scatere soleant, ita commodius stratum sedentibus futuri. [u]Quartus musculus magna etiam ex parte liuidus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modo amplus existit, neque caeterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at a lateribus[x] trium inferiorum ossis sacri uertebrarum, quibus ilium ossa non coarctantur, carneum crassumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi sese initijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro scilicet ad femoris magnum processum transuersim excurrens, carneus aliquousque permanet, & tandem arctior redditus, priusquam femur contingat, in teretem cessat[y] tendinem, posteriori maioris femoris processus sedi implantatum, iuxta ipsius[z] summum & apicem. Porro & si Galenus in decimoquinto de Partium usu libro, praesentem musculum a sacro osse enasci dixerit, & rursus in secundo de Administrandis sectionibus unum quoque a coccyge enasci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de Vsu partium nusquam praeter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coccygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit. In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in libro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantum uertebris Galenus id conformatum arbitraretur, & tria ossa his tribus uertebris proxime subiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum ossiculorum, quae nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, sed a quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium mutuetur. [a]Qui modo subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uisum erit, referri poterit. Est nanque musculus iste, cuius dum tibiae motores enarrarem, superius memini, ipsum quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub[b] tribus enim posterioribus capitibus, quae a coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum musculos tibiam mouentes constituebant,[c] quartum caput consistit, quod etiam obiter dum illos recenserem, descriptum est. A tota igitur appendicis[d] sede, tribus dictis iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium[e] commissurae finis habetur, principium ducit musculus amplus insignisque, &, ut semel dicam, totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundum eius appendicis amplitudinem prodiens, exacte carneum uisitur, ea tantum[f] parte excepta, quae tribus commemoratis tibiae musculorum capitibus proxime succedit. Haec enim neruea admodumque ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reliquus musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio,[g] statim parui femoris[h] processus radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamque femoris ossis[i] lineam continuo inseritur, quam in posteriori femoris sede secundum ipsius longitudinem deorsum a parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur insertio, si modo[k] posteriorem musculi partem excipias, quam[l] tendinem in interni femoris capitis radicem inserere modo dicam. Haec enim pars a coxendicis appendice nerueo exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorsum recta per femoris posteriora fertur, donec denuo gracilescens, teretem tendinem[m] in internum femoris caput inserat. Et nisi huius maximi corporis

Marginalia (right): *Tertius.* — *Quartus.* — *Quintus.*

Marginalia (left): ...x. — u 11 ta. Φ, 12 ta. u. — x 1 fi. ca. 18 li. 1 D, E, F. — y 11 tab. β. — z 1 fi. ca. 30 lib. 1 Y. — Haec petes ex figuris ca. 18 li. 1. — a 12, 13 tab. Ξ, Σ, n. 2 1.5 u. 6 s. 7 β. 8 4, c. 9 x. 10 p. 11 &c. — b 11 tab. λ, μ, ν. — c 12 ta. δ. — d 2 fi. cap. 29 lib. 1 à p ad q. — e ultimarum fig. li. 1 c. — f 12 ta. A. — g 12 ta. Ξ. — h 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 d. — i 1 fi. ca. 30 li. 1 d, d. — k 12 ta. Ξ. — l 12 ta. x. — m 1 fi. cap. 30 li. 1 K.

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars [n] adnasceretur, illa di- n ut c a l. in 8 ta.
stincti & peculiaris musculi uice ab omnibus meritò haberetur. Nunc autem quum poste-
rior hæc pars adnatam continuamq́ eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstabit di
uersis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuersum hunc musculũ appel
lare, aut primùm in [o] duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti o 13 tab. Ξ distinguitur à Ξ & Π.
tendinem porrigat, alter uerò qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est [p] in-
scriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verùm & [q] anterior rursus pars p Inter Φ et c 8 tab.
inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeò manifestam, ac modò narratam, uerùm ta-
lem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdi- q 13 tab. Σ, Π, quæ distinguitur in Π & Σ.
uidere, integrum sit. Huius nanque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab
anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura ad infimam us-
que coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione qua-
dam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius an-
teriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæ anterioris partis portiones, non inscri-
ptione impressioneúe solùm distinguuntur, sed etiam fibrarũ ductu, ac item insertione: quem-
admodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum insertionisq́ occasione
differt. [r] Portio nanque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admo r confer inter se 12 ta. Σ,Π,Ξ.
dum obliquas & ferè transuersas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui fe-
moris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua au-
tem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium du-
cit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq́
lineæ sedi continuò implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituito in uno femore
musculum, aut si uisum fuerit utrasque partes duorum musculorum uice enumerato: aut si
maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos muscu-
los subdiuidito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitiei, neruo-
sæ & carnosæ parti magis quàm numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non
autem simiarum musculis secus quàm Galenum loqui. ne si fortè aliquando illum legens me
posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur,
oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum inte-
Quinque priorum femoris musculorũ munus. rim carneam insertionem in caudatis simijs tentet. Hactenus commemoratis quinque mu
sculis, tensio femoris primariò concreditur, & ijdem quoque femori in motu, qui in latus &
in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur. [s] Primus enim ualidæ & in neutram uer s 9 ta. Π.
gentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens.
Si uerò elatiorem duntaxat sui principij partem tetenderit, aut humiliorem, non quidem in
neutrum latus inclinantem efficiet tensionem, uerùm in hoc illudúe latus uergentem. [t] Se- t 10 ta. Σ.
cundus autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intrò
in coxendicis ossis acetabulum adigit. [u] Tertius & [x] quartus femur quoque modicè sursum u 11 ta. Σ.
trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagit: tertius autem femur circum- x 11 ta. Φ.
uertit paulò magis in posteriora tendens, quàm sursum trahens. At utrique multò infirmiùs
motui qui in gyrum fit subministrant, quàm musculi, quibus hoc proprium munus dele-
gari paulo pòst audies. Cæterùm [y] quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius poste- y 12, 13 ta. Ξ,Σ,Π.
rior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Anterio
ris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen
femoris ad interiora adductione. Altiores uerò fibræ, quæ ossis pubis [z] cartilagini uicinæ sunt, z ultimam fi. li. 1 c.
aut potiùs anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibræ huius por
tionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisq́ quodammodo
autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flectentes opponuntur, qui illis paucio-
res sunt, nempe tres tantum proprij, quos sextum, septimum & octauum memoriæ confir-
Sextus. mandæ gratia numerabimus. [a] Sextus itaque is est musculus, quem dum dorsum mouentes a 8 ta. Θ. 4
musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi, c. 5 χ. 6 π.
quòd is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs dele- 7 t. 13 ß. 14 c. 16 K.
Lib. 2 de Adm. sect. ctatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ, &
secundæ, & tertiæ lumborum uertebrarum lateribus, carneo enascitur [b] principio, quod si- b 8 ta. Δ.
mulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum obliquè uersus exteriora descen-
dentem. Procurrit enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, [c] quousque ad c 8 ta. b.
eam ossis pubis [d] regionem deuenit, quà coxendicis ossis nomen assumit. Hîc nanque in ua- d 1 fi. ca. 29 lib. 1 T.
lidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum
produ-

e 1, 2 fi.ca. 30 li. 1 d. productus, tandem interiori seu minori femoris [e] processui [f] implantatur, elatiorem process-
f 13 ta. β. sus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis in-
sculpitur ligamento ex osse nato obductus, ut simul tutò nec errabundus hàc sexti musculi
g 8 ta. Λ. 3, 13 tab. γ. 4 ta. ε. 5 φ. 6 o. 7 x. 14 d. tendo descenderet, nec intensus laxatus'ue ossis duritie uitiaretur. [g] Septimus ex tota interio- *Septimus.*
ri ossis ilium [h] regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originē accipit, & lato hoc
eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis proce-
h 3 fi. cap. 29 li. 1 inter P, L, K, K, N, O. dens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiorem
ossis coxendicis [l] regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descen-
dit. Vbi uerò processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat [m] tendinem, qui hu-
l eiusdem fi. T. miliori eius processus parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porrò quà hic muscu
lus super coxēdicis ossis elatiora deorsum tendit, cauitatem quoque quodammodo & sinum,
m 13 tab. γ. iuxta β. ne uagabundus feratur, in osse obtinet. [n] Octauus musculus oscitanter secantibus femur mo *Octauus.*
n 8 tab. Σ. 1 m. 3 A. 4 υ. 5 ψ. 6 ρ. 7 α. uentium [o] quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo am
ploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis [p] linea, ab anteriori coxendicis ossis
o 8 tabu. Φ & c. acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium
ducit, quod ad posteriora admodum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asserua-
p 2 fi. ca. 29 lib. 1 secundùm X, V ad u. tur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi [q] inseratur. Fit uerò ipsius insertio è regione
parui femoris processus in interius femoris latus, obliquè deorsum uersus posteriora ten-
dens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert, at non æquè, atque in cau-
q 1 fi. ca. 30 lib. 1 c, c. datis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur.
r 8 ta. Θ, Λ, Σ. [r] Tribus his musculis Natura ut simul femur flecterent, & introrsum uersus alterum crus ad- *Sexti, 7, & 8 munus.*
mouerent, commisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensuimus, sursum ualidè fe-
mur attrahit flectitq;, ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo fle
ctit, & paulò insignius sexto, uersus interiora, admouet. Octauus modicè sursum femur con-
trahit, infirmæq; flexionis autor censetur, uerùm adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita
profectò ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exte-
s 4 ta. Φ. rioraq; motibus, Natura præfecerit. Porrò tribus flectentibus, [s] musculus quem inter tibiæ
motores nonum enumeraui, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeò absonum
est, & hunc secundariò quum tibiam extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum
t 1 fi. ca. 29 lib. 1 S. ex coxendicis ossis [t] tuberculo quopiam enatus, rectà deorsum in priorem tibiæ partem ex-
currit. Verùm quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitraremur, omnes etiam
reliquos tibiam mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiam procurrunt
secundariò femoris motuum opifices esse, meritò (quamuis non ita rectè) assereremus. Cæ-
terùm duo adhuc supersunt musculi femur contorquentes, quos in præsenti sermone nonum
u 8 ta. Υ. 13 ta. α. 14 e. ac decimum numerabimus. [u] Nonus itaque liuidus, &, ut cæteri huius articuli, carnosus ui- *Nonus.*
x 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r. situr, & transuersim in exteriora protēsus, totum pubis ossis [x] foramen exteriùs contegit. De-
inde per exteriorem [y] ceruicis femoris sedem productus, ualido satis & utcunque amplo ten
y 1 fi. ca. 30 li. 1 D. dine, insertionem molitur, in magni femoris processus [z] sinum, qui femoris ceruicem & ca-
z eiusdem fi. R. put ossis coxendicis acetabulum subintrans, è directo respicit. [a] Decimus internam dicti nu *Decimus.*
per foraminis sedem occupat, nono longè ualidior, & ob Naturæ artificium accuratè perpen
a 10 ta. ι. 11 θ. 12 α. 13 Γ. 16 F, G, H. dendus. Huius nanque principium exoritur à tota [b] linea, quæ ab interna ilium ossis sede,
qua primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxendicis ossis &
b 3 fi. ca. 29 lib. 1 M, N, O. pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum
hoc decimi musculi principium, quod ueluti tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, si-
militer ut reliquorum ferè præsentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam in-
c 16 ta. F et G coarctantur ad H. ternam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeò [c] ar-
ctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis [d] interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius
d 2 fi. ca. 29 li. 1 inter d, & l. processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod
amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus [e] reflectitur extrorsum, magnum fe-
moris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria muscu-
e 12 ta. α. lus molitur. quà enim musculus ad [f] sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est,
f 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1. k. ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & ueluti [g] tres teretes com-
g 13 tab. s, t, u. monstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia
incipiunt paulò anteaquam musculus sinum contingat, sed quà sinui obuoluuntur strictio-
res euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplus
enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ magnum sinum

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus cælatos. Tendines ubi sinum supe-
rarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem,[h] sinui magni femoris processus unà cum *h 1 fi. ca. 30 li. 1 R.*
nono musculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnem ob-
natam habent, intueberis, facilè colliges hîc Naturam decimo musculo robur additum uo-
luisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur.
Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaque membrana obnascitur, ne ossis contactus
musculum in reflexu uitiaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuo-
soque humore oblitum est, quo facilior musculi ad sinum efficeretur circumactus: quod Na-
turæ artificium in rotulis & cardinibus sedulò imitamur, non solùm motum accelerantes,
uerùm ut seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Præterea ut solo ro-
tulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex sinu funis la
Carneæ portiones decimo musculo attensæ. batur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinu non contenta, à superiori sinus parte[i] u- *i unus 11 ta. 1. 12 β. 13 x. 14 f. alter earundem ta. n. y. z. g.*
num, & ab inferiori alterum eduxit musculum, qui ambo unà cum decimo porrecti, illum
quo minus sua sede declinaret, asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis[k] processu, carneus
enascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. De-
inde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferio- *k 2 fi. ca. 29 li. 1 d.*
ri decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris
processus insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat.
Cæterùm subinde non solùm eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexus se-
dem pronasci conspicies,[l] imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus nō amplius obliqua- *l 13 ta. y.*
tus ad femur ducitur, carnosam substantiam à coxendicis osse enasci obseruaturus es, quasi
tres illi tendines in carneam à coxendicis osse pronatam substantiam, post flexum immitte-
Quot femur mouentes musculi possint constitui. rentur, itaque inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitra-
tu, aut hos musculos, aut carneam molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita
proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunque distingues, & duode
cim recensebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim.
In nostro itaque numero decimus unà cum duobus illis gracilibus femur in posteriora cir-
cumagit, nonus uerò in anteriora, nihilò secus quàm si baculum inter duas manus extensas
repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuerteres. Nonus enim
& decimus manibus respondent, baculo autem femur non ineptè assimilaueris.

MVSCVLORVM FEMVR MOVENTIVM administratio. Caput LVII.

EORVM qui femoris motibus præsunt musculorum administratio-
nem, ab extendentibus meritò in illo crure, in quo tibiæ motores ag-
Primi musculi administratio. gressus es, exordieris. Assumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula,
quæ ossis impetum aliquando sustinere possit,[a] primi musculi caput (si *a 9 ta. π.*
modò dum mouentes tibiam musculos dissecares, illud non abstuleris)
ab osse coccyge & ilium ossis dorso, transuersis sectionibus niteris abra
dere, quousque in secundum musculum incidas. Quando autem uni-
uersi musculi principium ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & solis manibus (nisi no
uacula quoque uti uoles) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare.
Quod ubi præstiteris, ipsius longam intueberis[b] insertionem, procul etiam sub magni femo *b 10 ta. n in sinistro crure.*
ris processus radice descendentem. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda, uti neque
huius musculi forma, substantia, fibrarū ductus, & munus, uel abscessuum duntaxat nomine,
Secundi. quos crebro in ipso & præcipuè iuxta magnū processum in illus tendine incidimus.[c] Secun- *c 10 ta. Σ.*
dus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque prin
cipium unà adimatur. exortus enim cōtinuitas, quæ linea duntaxat interstingitur, utrunque
musculum unà facilè auferri sinit. Vbi itaque sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis
semper secundùm ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principiū deueneris,
secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usque à tertio diuel-
Tertij. lendus.[d] Tertius quoque eadem ratione ab ossis ilium dorso, post secundum abradetur: atque hoc *d 11 ta. x.*
Quarti. ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auferetur, & mani
bus apprehensus, ad magnum usque femoris processum à ligamento cui innititur, & coxendicis
articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administraueris, est aggressio,
qua

e 12,13 tab. Ξ,Ξ,Π. qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. [e] Quintum post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum callidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumque ductus differentia. Animum etiam dum hunc præscindis accommoda, ne simul quoque [f] octauum musculum, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporum undecimæ & duodecimæ thoracis uertebrarum, & trium primarum lumborum, [g] sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, à subditis est dirimēdus. quod si uoles, solius manus ope, perfeceris. Nisi fortè & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iamdudum inspexeris. Postquam uerò ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur [h] sinum indagaueris, [i] septimus opportunè aggredietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis usque os quà descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non præterita interim sinus sui, quo deducitur, inspectione. Mox [k] octauum transuersa linea à pubis osse absectum usque ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne [l] nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniam pubis ossa dum uesicæ & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facilè secabuntur. Nonum itaque & [m] decimum à pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processus sinum, ac implantationē examinabis, nequaquam perfunctoriè prætériens decimi reflexum, & quæ ad huius latera undique nascitur, [n] musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Hæc enim citra corporis nostri Opificis solertiæ laudem hymnumque nunquam prætergredieris. Quum hos femur circumuertentes resecueris, [o] membrana se spectandam offert, totum pubis ossis foramen comprehendens, & hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis latus [p] durum ligamentum produci contueberis, cui [q] quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodque hæc ossa firmius committit. Deinde [r] aliud iamdudum sese obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque in posteriorem, illicque elatiorem coxendicis ossis appendicis [s] sedem insertum, quod [t] recti intestini, ut & mox in enarratione præcedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uerò coxendicis ligamenta, unà cum genu articuli, & pedis ligamentis in unū Caput reijciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

Left margin notes: f 8 ta.Ξ. — g 8 ta.Θ. — h 1,2,3 fig. ca. 29 lib. 1 T. — i 8 ta.Λ. — k 8 ta.Ξ. — l 8 ta.Υ. — m 16 ta.F, G,H. 12 α. — n 13 tab. x, y,z. — o 14 tab.b, b. — p 10 tab.γ. 11 x. — q 10 ta.β, 11 Φ. — r 10 ta.Δ. — s 2 fi.ca.29 lib.1 l. — t 8 fi.li.5 ab Υ. ad Δ. dein b,c.

Right margin notes: Quinti. — Sexti. — Septimi. — Octaui. — Noni & decimi. — Quorundam ligamentorum inspectio.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI plantæ subnato. Caput LVIII.

OMNES quos hactenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur pedis, ipsiusque digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptius pertractentur, primùm pedis motores recensebimus, & dein de qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, unà colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verùm quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior imperfectiorque est, & non undique suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profectò cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quòd scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quàm homines adipiscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior fiam, explicuero, prout orationis tamen ordo requiret, quæ mihi animo obuersabitur, lubens enarraturus sum: sedulò studiosos hîc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam æquè ac in Anatome arduus est) fœlicius intelligant, ne quum hunc (uti profectò debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimam, maximamque ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solùm illis quæ quiuis mediocriter in liberalibus studijs eruditus citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie ap

Right margin notes: Ordo in reliquorum adhuc musculorum tractatione obseruandus. — Magna simiæ ad hominem differentia.

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus incidit. incidit autem creberrimè, tum quòd dissectionibus mirificè oblectabatur, tum quòd medico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At age[a] tendinem plantæ cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter differt. Hæc nanque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculum, ab externi femoris capitis radice in posteriori sede carnoso principio enatum, & sub[b] duobus musculis occultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare, atque in calcis os inseri dicentur. His itaque musculis is simiæ musculus coopertus deorsum carnosus fertur,[c] illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam uerò ad mediam usque longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus illis musculis non amplius obtectus, ad horum tendinis, quem ipsi producunt, internum latus porrigitur, decliuis ad posteriorē calcis sedem descendens, quæ priuatim in caudatis simijs, ut & canibus, sinum sibi exsculptū gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, tutò uehitur: calcis ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus: atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quòd in duas non discindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uerò in latum tendinē explicatus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit,[d] musculo quem secundum quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestiùs in inferiorem quinq; pedis digitorum sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quandoquidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, id'que potissimùm in hominibus, quibus nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verùm ab infima calcis parte, qua terræ innitimur,[e] ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si unum utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is[f] musculus est, qui pollicem à cæteris abducere dicetur. in externo autem,[g] qui minimum digitum à cæteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, & robustius, toti inferiori sedi eius[h] musculi, quem secundos quatuor digitorum articulos flectere docebimus. atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc ligamentum diceret, nisi iuxta digitorum radices, quà eius musculi tendines transuersum digitorum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum, ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnasceretur. Cæterùm uti paulo antè monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcunque appellare tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequentibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exigunt: quod si fortè ab aliquo ducendum fuisset tendine, profectò illum ualidum crassumq; admodum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contuleris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassities, in tibia neutiquam suffecerit. Nihilo minus tamen in hominis tibiæ posteriori sede[i] musculum reponi audies, qui carnoso principio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latum tendinem educit, graciliorem. Verùm hic tendo pedis plantam hactenus mihi neutiquam subire uisus est, at interno calcis lateri ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille caudatarum simiarum musculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus sinum in hac calcis ossis sede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quòd uerò mihi commemoratum in hominis pede ligamentum, & simiæ latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine præstent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmius persuadet, lati in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, &[k] transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quæ tendinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quàm in simijs comperi. Vti etiam à[l] tendinibus brachiale flectentibus, eum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum brachialis internæ sedis ligamentum ductus, post brachialis ossi indicem suffulcienti multo antè inseri dicebatur.

Simiæ ab homine in tendine pedi subnato differentia.

a 13 tab. ψ. 14 ſ.
b 12 tab. φ, ϒ.
c 3 ta. π.
d 14 ta. Θ.
e 13 tab. ψ. 14 ſ.
f 13 ta. ρ.
g 13 ta. ſ.
h 14 ta. Θ.
i 13 ta. φ.
k 4 ta. ſ.
l 3 ta. Λ, m.

DE

DE MVSCVLIS PEDEM MOuentibus. Caput LIX.

VNIVERSVM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & extendimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissimè) ducimus, idque plurium & diligentissimè ob crebra quæ ipsis contingunt uulnera distortionesque obseruandorum musculorum beneficio. Qui uerò articuli his motibus subministrent, in pedis ossium enarratione, superiori libro non obiter percurrimus. hîc autem pedem mouentium musculorum numerus à posteriore tibiæ sedem occupātibus, opportunè inchoabitur.[m] Primus itaque à radice interni femoris[n] capitis unico enascitur principio, si modò ipsius continuitatem spectes. si autem substantiæ animū attenderis, id principium duplex apparebit,[o] unum quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: [p] alterum uerò inferius, & nonnihil exterius, pari omnino modo, quo rectum abdominis musculum[q] enasci retulimus. Superior nanque principij huius musculi pars carnea lataque est, & deorsum protensa, paulo sub genu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quæ exactè neruea liuidaque in exortu erat, & deorsum rectà per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumque efformat musculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert.[r] Priusquam uerò musculus iste ad medium tibiæ longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ inferioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosa musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiæ sedis ducitur: in externo autem latere[s] secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femoris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uerò utrique à femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese[t] contingunt, inuicem fibrosis nexibus herentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidiùs connascuntur, ut iam tendo, quem singuli producunt,[u] unus omnino sit, ab utrisque enatus musculis. Interior tamen, seu primus musculus nonnihil diutius carneus, quàm secundus, deorsum ducitur, quod in musculosis citra consectionem est euidentissimum. Duo enim in sura prominentes musculorū uentres, carneæ partes sunt præsentium musculorum, suræ magnam molem efformantium. Tendo autem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in posteriorem calcis sedem ualidissimè inseritur. In hominibus uerò non multo sub carnosa musculorum sede, subiecto cuidam[x] musculo[y] adnascitur, quem quartum inter pedis motores recensebimus. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem usque à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tendine & quarti musculi tendine,[z] unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno succensebis, dum alios sectionis professores falsò increpat, quòd duorum primorum musculorum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neque alteri non connexos in calcem inseri scripserint. Hoc nanque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum soliciti, num tendines secus in simijs calci implantarentur.[a] Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendinem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articulum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu tamen non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcunque crassiusculum referens: uerùm mox sub poplite uenter iste[b] gracilescens, summè gracilem tenuem'que educit tendinem, qui quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus, & super quartum expansus, sensim obliquè deorsum prorepit, quousque ad internum duorum primorum musculorum tendinis latus[c] elabatur, ubi is quarto musculo ualidissimè connecti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iuxta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius musculi modo, quem in simia latum plantæ tendinem educere priùs recensui.[d] Quartus non solum suram constituentium musculorum, uerùm etiam omnium tibiam amplexantium maximus, posteriorem tibiæ regionem sua amplitudine occupat.[e] Enascitur enim ex posteriori sede[f] coarticulationis fibulæ ad tibiam, nerueo & ualido initio, quod deorsum modice ductum adeò dilatescit, ut latitudinem tibiæ ossis & fibulæ uincat. non tamen æquè crassus est, ac latus amplus'ue. Ex hac uerò amplitudine priusquam medium tibiæ longitudinis superauit, sensim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem, non solum ab ipso[g] formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu. Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersæ posteriori calcis[h] sedi implantatur, quam

Marginalia (left): m 12 ta. φ. 1 θ. 2 μ. 3 ρ. 8 p. 9 ι. 13 τ. 14 π. 16 a. — n 1 fi. ca. 30 lib. 1 E. — o 12 tab. ϖ. — p 12 tab. ρ. — q 5 ta. π, ο. — r 12 ta. s. — s 12 ta. Υ. 1 κ. 2 μ. 4 charact. 16. 6 tab. cha. 9. 9 ta. ς. 13 τ. 14 ο. 16 b. — t 12 ta. τ. — u 12 ta. υ. — x 13 ta. Υ. — y 13 ta. ad κ. — z 13 tab. λ. aut 8 r ad ς. — a 13 ta. φ. 1 ta. ι. 2 ν. 3 τ. 8 ς. 9 μ. 12 ω. 14 π. 16 c. — b 13 ta. ς. — c 2 tabu. ν. 16 c. — d 13 ta. Υ. 1 ta. κ. 2 ξ. 3 ς. 8 ta. t 14 q. — e 13 ta. θ. — f 2 fi. ca. 31 li. 1 V. — g 13 tabulæ λ constituitur à τ, τ, et Υ. — h 8 fi. ca. 33 lib 1 c.

Marginalia (right): Pedis motus. — Primus pedē mouentium — Secundus. — Lib. 2 de Adm. sect. — Tertius. — Quartus.

quam Natura, quo facilior promptiorq́ue tendinis perficeretur insertio, depressam asperamq́ue effinxit. Cæterùm quia calcis os extra tibiæ ossis rectitudinē [i] prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiæ ossi & fibulæ incumbit, paulò ante insertionem [k] tendo à tibiæ osse procul abscedit triangulam efformans cauitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiæ ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cauitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uerò posteriori regione illorum [l] musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiæ regionem occupare dicentur. Atq́ue hæc ea demum est cauitas, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecisse, illumq́ue ad currum religatum, circum mœnia Troiæ traxisse cecinit. Quod etiā lanios, quum boues aut oues iugulatas attollunt, imitari conspicimus, baculum transuersim sub hoc tendine transmittentes. Porrò quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum & primus quoque & secundus, ea potissimùm parte qua quartum respiciunt musculum. Interna uerò sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede longiùs carniformi substātia enutritur, quàm in posteriori. Non enim à fine carniformis musculi huius substantiæ, ad calcem usque insigne interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uerò etiam quartus hic musculus quodammodo carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insimulat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulò secuisse, uel ex ijs cōstat quæ præter meritum illis à Galeno imponuntur, digno sanè qui interdum (nisi ipsius obstaret autoritas, & quam illi tribuimus fides) à nobis notaretur, cuiusq́ue etiam errata enumerarentur: idq́ue tunc potissimùm, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Quintus. [m] Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiæ sede locatus, sub [n] duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, [o] quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus nanque [p] ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiæ longitudine porrectum, tibiæ ossi fibulam colligat. [q] Principium siquidem quinti musculi à tibiæ osse, & fibula, quà hæc ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumq́ue uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiæ ossis appendicem progrediens. Hac latitudine præsens musculus posteriorem illius membranei ligamenti sedem & magnam quoq́ue tibiæ ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim, & interno fibulæ lateri adnatus, ab ipsisq́ue toto progressu, exortus sui robur asciscens. [r] Cæterùm ilico atque inferiorem tibiæ ossis contigit appendicem, & propemodum æquè latus adhuc atque in media tibiæ sede conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, [s] sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiæ processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpto. In hoc sinu transuersum ligamentum [t] tendini obducitur, hinc obliquè pedis inferiora subeunti. Sub omnibus enim [u] musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, præsens tendo tantisper prorepit, dum in inferiorem [x] tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseram'ue imitanti ossi proximum est, quodq́ue cum alio sibi commisso cunei formam appositissimè exprimere, præsentisq́ue musculi gratia priuato [y] processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex [a] illorum albo, qui sua carniformi substantia non arctati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximæ laniorum securis imaginem præ se ferunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoq́ue transuerso utuntur. Inter calcem enim interioremq́ue malleolum tria peculiaria huius generis ligamenta, & [b] sinus tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum ex tribus malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo ante diximus, proprium censetur. Reliqua autē duo illis creata sunt [c] musculis, qui quinto superstrati extrema digitorum internodia flectere cōmemorabuntur.

Sextus. [d] Sextus pedem mouentiū musculus in anteriori tibiæ sede locatur, omniū huius regionis anterior, & exacti musculi formam repræsentans. [e] Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulæ cum tibiæ osse, ab utrisq́ue ossibus, & communi illorum [f] ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui ilico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiorem quàm profundiorem. Priusquàm uerò medium longitudinis tibiæ superat, sensim arctatur, & multò supra pedem, in teretem finit [g] tendinem, qui deorsum per tibiæ ossis anteriora prorepens, in transuersum [h] ligamentum à tibiæ osse in fibulam pronatum subit, & simulatque transuersum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patenti sinu in

tarsi

i Obserua id in 2 & 3 ultimarum fi. lib. 1.
k 13 tab. χ.
l 14 ta. Λ, Ξ.
m 15 ta. D, E, dein c. 1 μ. 2 ρ. 3 φ. 8 χ. 14 κ. 16 f.
n 14 ta. Λ, Ξ.
o 14 ta. n, o, p, q.
p 15 ta. T inter S, R.
q 15 ta. D.
r 15 ta. E.
s 2, 4 fi. ca. 31 li. 1 m. & 15 chara. 1.
t 16 ta. d.
u 13 tab. ρ dein 14 Θ & λ, μ, ac tendines δ, θ, & 15 tab. L.
x 1, 2, 12, 13 fi. ca. 33 li. 1 charact. 3.
y 13 fi. cap. 33 lib. 1 θ.
a 14 ta. Λ, Ξ. 15 O, P.
b 15 ta. cha. 1, 2, 3.
c 14 ta. Λ, Ξ.
d 3 tab. Υ. 1 Ζ. 2 φ. 4 ta. charact. 4 t. 16 ta. g.
e 3 ta. ϑ.
f fi. 1 ca. Υ.
g 3 ta. κ.
h 1 tab. Α. 2 ta. Δ. aut Λ.

i 1 fi.ca. 33 tarsi ossium [i] cum osse cymbam referente ligamentis impresso, tantisper uehitur, quousque ad
lib. 1 cha. 1, internum latus pedij ossis pertingat, quod pollici præponitur. Illius enim ossis peculiari [k] pro-
2, 3 cum Θ. k 2 fi.ca. 33 cessui [l] inseritur, ualida sanè applantatione ossis pedij cum tarsi commissuram apprehendens.
lib. 1 ϖ. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit
l 15 ta. K. [m] musculis, qui sub eodem transuerso tibiæ [n] ligamento contineri dicentur, & qui præcipuè di-
m 4 ta. Υ, & cha. 14. gitorum extensionibus famulantur. Verùm sextus musculus suo interiori latere committitur
n 1 ta. Δ. lateri externo acutæ tibiæ ossis [o] lineæ, quæ excarnis tibiæ sedis externum latus constituit, quæ
o 2, 3 fi. ca. etiam secundùm sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut
31 li. 1 γ, γ. alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi cōmemorabuntur. Externum uerò sexti mu
sculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu cōmittitur musculo, quem iam descri-
p 6 tab. Φ. 1 pturus pedem mouentium [p] septimum appellabo, qui quemadmodum & [q] octauus sermoni *Septimus.*
ʃ. 2 χ. 3 λ. addendus à fibula principium ducit, totiusque fibulæ externo ferè lateri adtēditur, adeò ut neque
4 ta. cha. inter tibiæ musculos anteriores, neque posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo
17. 5 ta. cha. 8. 8 ta. * 9 tibiæ latere reponi, aptè diceretur. Quanquam non ita multum interfit, ad quam sedem is refe-
ta. x. 14 k. 15 V. ratur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quæ in musculis spectare
q 6 ta. Υ. consueuimus, non oscitanter prætereātur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque [r] prin
r 6 ta. cha- cipium ab [s] externo appendicis fibulæ latere, & ligamentis ossa hîc cōnectentibus assumit, inibi
ract. 2. quà [t] quartum tibiam mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non
s 1 fi. ca. 31 lib. 1 C. longo progressu fibulæ connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens [u] caput musculi,
t 6 ta. χ. pedem mouentium octaui. Quum igitur septimus musculus à fibula abscedit, externa ipsius
u 6 tab. Υ. sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè
carneus uisitur. Non enim ita multò ab origine carneus factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut
ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulò ultra medium longi-
tudinis fibulæ rectà decliuis fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoqui-
dem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quòd in externa ipsius sede etiam supra mediū
x 6 ta. cha- longitudinis tibiæ [x] utrinque ad latera carneus sit. uerùm inter duo illa latera ualidissimum
ract. 3, 4. [y] tendinem cōmonstrat interna sede, & à lateribus carne enutritum. Vbi uerò musculus digno
y 6 ta. cha- ract. 5. notatu interuallo medium longitudinis fibulæ superauit, totus excarnis efficitur, teretem pro
creans tendinem, qui sensim obliquè retrorsum uersus fibulæ posteriora cōtendit. Non enim
amplius totum externum fibulæ latus integit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus,
z 6 ta. ω. [z] externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibu-
a 6 fi. ca. 31 læ appendicis [a] sedem adit, hîc sinum proprium & transuersum quoque [b] ligamentū obtinens.
lib. 1 q, q. b 2 ta. Ξ. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod à fibula in calcem talumque procedit, deorsum in
priora uersus pedis plantam ducitur, adeò sanè inflexus, ut in radicem pedij ossis inseratur,
c 2 fi. ca. 33 quod pollici præiacet, quodque in externo ipsius latere [c] processum obtinet, cui septimi huius
li. 1 ϖ. musculi tendo aptè implantetur. Aliquando tamen non in hoc pedij os septimus musculus in-
d 1 fi. ca. 33 sertionem moliri uisus est, at in radicem pedij [d] ossis medium digitum suffulcientis. Cæterùm
lib. 1 III. Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendi-
nem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium
e Ostendit [e] deduxit, ne si fortè inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, mu-
hæc sinistra sculos in planta locatos cōprimeret, & quo minus suo possent fungi munere, obstaculo esset.
figura 15 ta Cæterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti
buiæ ad X, Υ. oportuerit, sed etiā ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum [f] os, Natura incredibili
f 1, 2, 12, 13 artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quæ plan-
fi. ca. 33 li. 1 cha. 4. tam & externum pedis latus spectat, [g] sinum latiusculum, neque admodum profundum excul
g 2 fi. ca. 33 psit, quem uiscido humore obliniuit, & perquàm læui ligamento circundedit. Dein ad hunc
lib. 1 ϰ. sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed
h 15 tab. X. [h] quà tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmiùs ad modicè patentem sinum re-
uolueretur: & ne si teres permansisset, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequa-
quam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut carti-
laginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem osseus
i 2 tab. Ψ. 4 conspicitur, quo is promptiùs ad acutum angulum flexuræ uim exoluat. [i] Octauus mu *Octauus.*
ta. cha. 15. 5 ta. cha. 9. 6 sculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur,
ta. Υ. 9 θ. 13 ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulæ superiori appendice ab exter-
v. 14 l, m. 15 no fibulæ latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amussim carneus fibulæque sem-
a sub V. per adtensus, sub septimo deorsum prorepit. Quum autem medium longitudinis fibulæ
aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo
deorsum

deorsum uersus fibulæ posteriora reflectitur. Verùm hic tendo septimi tendine omnino non
integitur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in po-
steriori fibulæ appendicis sede exculpto incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur.
Hinc rursus in priora descendens,[k] processui pedij ossis ualidissimè inseritur, quod tesseram re- *k 2 fi. ca. 33*
ferenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verùm hic tendo aliorum hactenus di- *lib. 1 e.*
ctorum ritu, non simplicem [l] insertionem perficit, uerùm nonnihil ante insertionem ipsius ten *l 6 tab. cha.*
do bicornis redditur, duplici insertione dicto ossi implantatus. Neque est, quòd quispiam Ga *6 iuxta 8.*
leno confisus, [m] sextum nobis cõmemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi ar- *m 3 ta. Υ.*
bitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sanè
quàm in caudatis simijs obseruatur. nõ enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerùm etiam
duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedij
os pollici præpositum implantati. Cæterùm quando his (& si ad Galenum intelligendum iu-
uent) non admodum concinnè sermonem uera enarrantem interpellimus, [n] nonum muscu- *n 4 ta. ...*
Nonus. lum iam prædictis addamus. quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius *β. 2 iuxta ω.*
uerò [o] alterius cuiusdam partem non ineptè dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic *5 cha. & . 9*
uerò connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiæ sede locatus, *x. o 4 ta. Υ.*
quatuor pedis digitos extendit,[p] carnosa quædam portio iuxta mediam tibiæ longitudinis ab *p 4 ta. Ω à*
externo ipsius latere enascitur. Quæ deorsum ducta in tendinem degenerat, qui [q] transuersum *Υ.*
anterioris tibiæ sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus, fibrosisq; ne- *q 1 ta. δ.*
xibus subditis [r] musculis commissus, in [s] duas portiunculas bipartitur, quas pedij ossi paruum *r 5 ta. Υ.*
digitum suffulcienti inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti tesseram ossi al *s 4 ta. cha.*
ligatur. Nihil itaq; prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut il- *13.*
lum numero ab extensionis opifice distinguere, illumq; nonum musculum enumerare, ut hacte
Nouem musculorum pedem mouentiũ munus. nus enumerati nouem censeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, &
quartus, [t] qui suram seu tibiæ uentrem præcipuè efformãt, atque in posteriori tibiæ sede locati *t 13 ta. τ, τ.*
ualidissimum ferè corporis tendinem simul cõstituunt, robustissimi pedis motus autores sunt. *Υ.*
Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemq; terræ firmant, seu in posteriora deorsum
reflectunt. atque his [u] quintus suppetias fert, pedem quoque terræ admouens, & interdum ut *u 15 tab. D,*
summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neq; est quòd magnopere illius *E.*
tendinis in calcem inserti officium prædicem, quum secundum mortem homini nihil pestilen
tius inferre pleræq; nationes studeant, tendinis illius præcisione. Quod uerò munus tertio pe
dem mouentium [x] musculo concredatur, non ita affirmare possum. nam latum tendinem in pe *x 13 ta. Φ.*
dem nõ producit, & sanè inualidior uisitur, quàm qui cum insignibus illis quatuor musculis,
in pedis extensione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit,
id addendum prorsus erit, eum obliquo & in internũ latus, pedis motui suppetias ferre, quem
admodum & prædicti quoq; faciunt: prout hi illi'ue soli, aut tendantur, aut laxentur, quemad-
modum de brachialis motoribus dictum est. Cæterùm [y] sextus unà cum [z] septimo, [a] octauo *y 3 ta. Υ.*
& [b] nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiæ *z 6 ta. Φ.*
anteriora flectũt, motu sanè nõ æquè atq; posteriores digno & ualido. Si uerò alternatim cum *a 6 ta. Υ. b 4 ta. Ω.*
posteriorẽ tibiæ sedem occupãtibus musculis cõtrahuntur, in hoc illud'ue latus pedem agent.
atq; ita, qui flexionis extensionisq; autores sunt, etiam motus in latera appositissimè obeunt.

DE MVSCVLIS PEDIS DIGITOS MOVENTIBVS. Caput LX.

Pedis digitorum motus.

DIGITI pedis ijsdem prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodiũ pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articulorum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundũ autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) prædita. quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede nõ minus quàm in manu nanciscantur. Cæterùm ut motus digitorũ manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam si-

milis

milis muſculorum in utriſq; eſt ſeries. Vnde etiam in illorū deſcriptione non inopportunè eundem ordinem, quem in manus muſculis obſeruauimus, aggrediemur.[a] Primus itaq; is futurus eſt, qui quatuor digitorum ſecunda flectit internodia, in hoc à manus[b] muſculo uarians, quòd breuior ſit, & pro ſua mole amplior & tenuior, quodq; nō ex tibia (quemadmodum muſculus digitorū manus è cubito) porrigitur. Totus nanq; infernā duntaxat pedis ſedem occupat, uniuerſæ ipſius carnoſæ ſubſtantiæ pertinaciter ſubnatum habens[c] ligamentū, quod lati in manu[d] tendinis uices gerere, iam antea proditum eſt.[e] Ab inferna itaque calcis oſſis ſede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terræ innititur, primus hic muſculus[f] principiū ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorſus carnoſum euadens, ſenſim dilatatur, multo latius, quàm craſſius redditum. Quum uerò mediam pedis longitudinem ad digitos repens[g] ſuperauit, in quatuor carnoſas portiunculas dirimitur, quæ inuicem diductæ, & æquales conſtituentes angulos, ſingulæ unum producunt tendinem, ad ſibi præpoſitum digitum excurrentem. Tendo iſte ſimiliter ac in manu, ad primi internodij radicem tranſuerſo ligamento excipitur, quouſque longa ſectione diuiſus, & ſubiecto ſibi tendini[h] uiam præbens, in ſecundi internodij radicem implantetur, & toti oſſis ſui longitudini lateſcens innaſcatur. Huius muſculi beneficio, ſecundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quàm poſſimus proximè ad calcem rectà linea protrahentes.[i] Secundus uerò &[k] tertius digitorum muſculi, tertij quatuor digitorum & ſecundi pollicis articuli flexus opifices ſunt. Atque hi non in pedis planta reponuntur, ſed in tibiæ poſteriori ſede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porrò hi, quos[l] quarto pedem mouentium muſculo, qui ſuram conſtituentium maximus eſt, proximè ſubſterni, &[m] quinto pedis muſculo incumbere diximus. Vt uerò eandem cum quinto pedis muſculo ſedem occupant, ita quoq; illi forma admodum ſimiles ſunt. latiores enim quàm ſpiſſiores uiſuntur, deinde toti carnei in tibiæ regione exiſtunt: & quum ad calcem uſque deſcendêre, ab interno tantum[n] latere non admodum prius arctati, teretem promunt tendinem, peculiari ſinu & tranſuerſo ligamento, inter tibiam & calcem, inferiora pedis ſubeuntem. Eorum itaque[n] prior, qui digitos mouentium ſecundus cenſebitur, à poſteriori ſede connexus fibulæ ad tibiam,[o] enaſcitur, ſtatim ab ortu carnoſus, & latus utcunque, uerſus tibiæ extremum prorepens. Toto hoc progreſſu, maximo ſuram efformante[p] muſculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiæ poſteriorem ſedem reſpicit, fibulæ poſteriori[q] parti attenditur, ipſi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine[r] tertius futurus eſt, externo ſuo latere ipſi ſecundo hîc quoque ſubijcitur. Ilico uerò atq; ſecundus ad infimam tibiæ ſedem deſcendit, ab interno ipſius[s] latere tendinem edit teretem, qui prius aliquandiu in carne pronaſci uiſus eſt. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit,[t] ſinus inſculpitur, qui tranſuerſo[u] ligamento obductus, præſentis muſculi tendinem tutiſſimè deducit. Poſtquam tendo ligamentum id ſuperauit, pedis inferiora obliquè ſubit, & inter[x] illos qui quatuor digitos pollici adducere dicentur, &[y] eos qui primum digitorum internodium flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A' præſenti enim tendine ad plantæ ferè mediū[z] portiuncula diffunditur, quæ aliquot[a] tendinibus eius quem tertium numerabo commiſcetur, atque unà cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quaſi ad medij quoq; digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis ſecundi digitos mouentium muſculi portio (quæ profectò ualidiſſima eſt) ad pollicem uti diximus obliquè perfertur, atque ſecundùm pollicis longitudinem tranſuerſo ligamento exceptus, in ſecundi pollicis internodij longitudinem lata inſertione implantatur, eius internodij flexionis autor.[b] Tertius muſculus, qui quinto pedē mouentiū inſternitur, pari prorſus ratione cum ſecundo digitorum muſculo in poſteriori tibiæ ſede exporrigitur ad internum magis latus, quàm ſecundus, reſpiciens. longè enim[c] magis tibiæ oſſi, quàm fibulæ innititur. Quum autem ad calcem ferè deſcendit, atque adhuc latus conſpicitur, ab interno ipſius[d] latere teretem promit tendinem, cui peculiarem[e] ſinum & tranſuerſum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hîc quoque habentur ſinuum. Tertij itaque muſculi tendo, hoc ductus ſinu, teres adhuc pedis inferiora ſubit, ſecundi muſculi[f] tendini uerſus plantæ cutem magis ſubiectus, & cum illo X literæ imaginem efformans. Secundi enim muſculi tendo ab exterioribus introrſum obliquè in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorſum contendit, ob id'que in plantæ medio cum ſecundi tendine decuſſatim conſtituitur. Tertij muſculi tendo pedis plantam hoc modo ſubintrans, modicè[g] dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, ſinguli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis'que manus[h] tendinibus reſpondentes, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim muſculi tendinibus occultati,

g digitorum

Primus pedē mouentium.

Secundus & tertius.

a 14 tab. ϶. — b 5 ta. Θ. — c 13 ta. ϖ. — d 3 ta. muſculi π. — e 2 fi. ca. 33 li. 1 Y, Z. — f 14 tab. x. — g 14 tab. α. — h ut in 5 tabulæ manu iuxta o. aut 6 tabulæ γ per Δ. — i 14 tab. Λ. 15 O. — k 14 ta. Ξ. 15 P. — l 13 ta. Υ. 14 ta. q. — m 15 ta. D, E. — n 14 ta. Λ. — o 14 ta. γ. — p 13 tab. Υ. — q 15 tab. B & S. — r 14 tab. Ξ. — s 14 ta. ι. — t 15 ta. charact. 3. — u 1 ta. ν. — x 14 tab. λ & μ. 15 ta. N. — y 15 tab. L. — z 15 ta. Q. — a 14 tab. θ. — b 14 ta. Ξ. 15 ta. P. 1 λ. 2 ϖ. 3 ν. 8 u. 16 c. — c 15 ta. magis A quàm B. — d 14 tab. κ. — e 15 ta. F. et cha. 2. — f 14 ta. Δ. — g 14 ta. θ. — h 6 ta. γ. muſculi ſcilicet Ξ inſigniti.

digitorum radices subeunt, unà cum [i] primi musculi tendinibus transuerso [i] ligamento, ut in manu quoque obducti. Vt uerò ad tertium usq; internodium prorepserent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Cæterùm tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantæ medio [k] portiunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur, quæ cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uerò quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicies. Atque ita sanè tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flectit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt.

i 14 ...
k 15 ta. Q.

Lib. 3 de Vsu par.
Lib. 2 de Admini. sectio.

Verùm hîc non ambigo studiosissimum quemque, qui accuratissimè Galeni loca iam pridem euoluit, atq; si rectè ipsius sensa tenet, illū sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hîc quoq; uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrem à Galeno dissentiam. Cui in præsentia aliud nihil additū esse uelim, quàm uerissima me hactenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauisse, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc præteream functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum [l] secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum [m] tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hîc atque in manu horum musculorum functionem esse. Imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, nō solum tertios primosq; articulos in flexionem duci, uerùm primum, secundum & tertium internodiū ipsorum ope flecti. quod sanè necessum esset, si modò transuersi ligamenti ui tendines illa quibus tantū incubunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis [n] tendinibus, quos nos tertiū internodiū flectere diximus, à Galeno insigne illud flectēdi munus asscribi, quinetiam [o] primum musculum, qui secūdis quatuor digitorum internodijs inseritur, prima quoq; internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digito rum osse ligamēto obuelentur.

l 14 tab. A.
m 14 ta. Ξ.
n 14 tab. δ.
o 14 ta. ⊖.

Primus & 2 & 3 musculi quo modo in simijs se habeāt.

Cęterùm functione postposita, qualiter in caudatis simijs pręsentes musculi habeant enarrare nō grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines nō eodem semper modo permisceri tradidit, ne fortè quis me ipsius dogmata nimis perfunctoriè arbitretur expendere. Simiæ igitur primū musculū, quo secunda digitorū flectuntur internodia, cū hominibus cōmunem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quāto interuallo simiæ pes hominū pedē unà cū digitis in longitudine pro proportione superat. Secundus quoq; & tertius in tibia eodē modo simijs atq; hominibus collocantur. quū tamē tendinē educūt, nō ex altero latere illū promūt, sed cæterorū musculorū modo coarctati illū emittunt. quod etiā in simiarū quinto pedē mouentiū musculo usu uenit. Deinde tendines quoq; pedis plantā ut in hominib. subeunt, & ubi X literæ instar insectionē moliuntur, secundi musculi tendo tendini tertij musculi prorsus permiscet, atq; ex ambobus unus quodāmodo consurgit tendo, à quo transuersim portiuncula ad pollicē fertur, illi prorsus similis quā in caudatarū simiarū manu à tendine indicē accedente, in uolæ medio ad pollicē ferri retulimus. Reliqua uerò huius permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quæ pollici exporrigit' mole uincētes. hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tandē latiores redditi tertio internodio inserūtur.

Hæc ex hominis fabrica sunt obuia.

Musculi primos articulos flectentes, tertium musculū in numero succedentes, ac decem nobis enumerat.

[p] Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè respondent, [q] qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur. uerùm in pede ita exactè ac in manu distingui nequeunt. Rudis enim indigestaq; moles in planta conspicitur, quæ ad amussim carnea est, & fibris rectis interstincta. deinde secundùm pedij longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinq; digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora insertionem tentans. Hanc sanè carneam molem ex sententia in musculos proprios, quemadmodum in manu subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtcunque sit, hæc non minus quàm in manu ualida est, & primorum articulorum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parē cum primis quatuor reliquorū digitorū flexione adipiscitur. Vnde etiā carneæ illius molis [s] pars ad pollicem porrecta illis respondet partibus, quæ cæteros digitos adeunt. Integrū itaq; erit propter obscuras impressiones, & quandā cum manus musculis imaginem,

p 15 tab. L, deinc.
q 8 tab. sub Δ
r 2 fi. ca. 33 li. 1 r, v.
s 14 ta. β.

&

& parem quoque functionem, hîc decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad singulos digitos referantur, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus asscribantur. [t] *Decimusquartus.* Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibię sede locatus, sub [u] sexto pedem mouentiū musculo reconditur. A [2] tibiæ enim osse, qua fibulæ sub genu articulo connectitur, hic musculus nerueum assumit [x] principium, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemodū [y] ductu carnosam sui [z] portionē ab externo latere diffundens: quæ deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uerò decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum [a] ligamentū à tibia in fibulā pronatū, anterioremq; tibiæ sedem occupans, contingat. Ibidem enim in [b] tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum prorepit, ac priusquam ligamentum prætergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora æquales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inseruntur, & simul tres illorum articulos extendunt. [c] *Decimusquintus.* Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiæ sede collocatus, partim nuper commemorato [d] musculo subijcitur, partim uerò illius interno lateri exporrigitur. A [2] tibię enim ossis [e] externo latere, ubi membraneum [f] ligamentū tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principiū sumit, quod carnosum in ea sede incipit, qua iā tibiæ os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiæ ossis sedem adit, ac in [g] tendinem finiens, per transuersum [h] ligamentū in anteriori tibiæ regione consistēs ducitur. dein per pedis superiora ad pollicē prorepēs, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio pollex in neutrū latus insigniter uergens extendit. Neq; alius ex tibia homini in superiorē pollicis sedē inseritur. *Musculus in superiori pedis sede locatus, & pollicē tresq; ... proximos digitos extrorsum abducens, & numero 16.* Verùm [i] alius toti pedis superiori regioni secundū longitudinē obductus, externo superioris pollicis sedis lateri tēdinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim tali, [k] ubi calcis ossi os tesserā referens coarticulat, ab huius sedis ligamētis ampla moles carnea enascitur, quæ antrorsum obliquè uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimit, quæ singulę teretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intimus pollicis externo lateri uersus superiora inseritur. Secundus ab hoc, indicis externo lateri implantatur, tertius uerò medij digiti, quartus autē anularis, adeò ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur. quanquā semel & admodū obscurè illi quoq; exiguū tendinē exporrigi animaduerterim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt. Num uerò huiusmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorū uice numerandū sit, nō uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur esse musculus, et postmodū uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdiuidat. Verùm ex Galeni sententia, duo hîc essent musculi, quorum unus indicē & mediū à pollice abduceret, alter uerò anularē & paruum extrorsum in latus amoueret, deinde ex tibia in pollicē alius insereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sede locato, in pollicē inseri cōmemorauimus. Verùm nō mirum est Galeni descriptionē hîc plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiæ ab hominum constructione differant. Illis nanq; in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodū in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sede repositi uisuntur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinę gratia, in homine nobis enarratū iam musculosum corpus unius loco habeatur, sitq; is pedis digitos mouentiū decimussextus. [l] *Decimusseptimus.* Decimusseptimus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utcunq; musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id [m] tuberculū quoddam gerit, nerueo principio enatus. Atq; hoc quidem illud est, quod ferè in medio longitudinis ossis calcis extuberat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exquisiti musculi formam exprimens. Priusquam uerò ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimosexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse affirmauimus. [n] *Decimusoctauus.* Decimusoctauus interno pedis lateri secundùm totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamentis enim calcem talo connectetibus nerueum assumit principium, quod crassius carnosiusq; effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introrsum à cæteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedij osse indici præposito in pollicem pronatus, ac illum indici quàm potest proximè admouēs, quo homi-

Marginal references: t 4 t. r. 1 α 2 ω. 3 r. 5 Ω. — u 3 ta. r. — x 4 ta. charact. 10. — y 4 ta charact. 11. — z 4 tab. Ω. — a 1 ta. δ. — b 4 ta. charact. 12. — c 5 tab. Φ. 1 tab. γ. 2 Θ. 3 μ. 4 cha. 14 5 ta. cha. 7. — d 4 ta. r. — e 1, 3 fi. ca. 31 li. 1 f. — f 15 ta. T inter R, S. — g 5 ta. charact. 5. — h 1 ta. δ. — i 5 tab. r. 6 ta. Ω. 2 ϖ. 5 tab. chara. 17. 7 δ. — k 1 fi. ca. 33 lib. 1 cha. 4 ad Δ. — l 2 tab. π. 9 λ. 13 s. — m 1, 7 fig. ca. 33 li. 1 f. — n 1, 3 tab. ξ. 2 ta. r. 6 χ. 7 ι. 13 ρ. 14 t.

Quatuor musculi, digitos quatuor pollici adducentes, seu 19, 20, 21, 22.

nes destituuntur. Quare etiam post decimumoctauum in homine[o] quatuor tantum adhuc supersunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis [p] tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamuis in hoc pedis musculi à manus uarient, quòd illi non à tendinum inuolucris horũ modo, sed à calcis osse exoriantur. A' ligamentis nanque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus musculorum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carneam hanc molem quatuor musculorum loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uerò unius loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id[q] corpus, quod pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissecueris, numerum quoque augebis.

o 14 ta. λ, μ. 15 tab. N.
p 14 tab. θ, dein ν.
q 6 tab. Ω.

DE LIGAMENTIS ILIVM OSSA SACRÒ *colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, deque reliquis omnibus quae in tibia & pede habentur ligamentis. Caput LXI.*

Ligamenta sacri ossis cum ipsis adnexis.

LIGAMENTVM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustũ est, & membraneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in medio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque efficitur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repraesentet, cuius beneficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissimè nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento orbiculatim commissuram ambiente, pubis ossa inuicem connectuntur, ita quoque iliũ os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta[a] aliud ex latere connexus quinti ossis sacri cum sexto quodammodo teres enascitur, atque in acutum processum coxendicis ossis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud[b] ligamentum enascitur, quod unà cum praedicto ossa haec firmiùs connectit, & praeterea recti intestini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremò in pubis ossis foramine[c] membrana uisitur, illi omnino similis,[d] quae secundùm cubiti longitudinem radium ulnae colligat. substantia enim huic ad amussim respondet, & fibris constat deorsum in latus obliquè procurrentibus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis praecipua censentur,[e] unum orbiculatim articulum amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est commune. Caeterùm ne aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli ligamento ex his quae articulos circundant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id ligamentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud ἰσχίον appellare non dubitauerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiente, non solum priuata crassities duritiesque accessit, uerùm hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis coxendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquã quàm ad magni femoris processus radicem orbiculatim circumnatũ, reliquae autẽ parti tantum citra omnem connexum incubit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulò supra supercilij radicem ossi coxendicis. Atque hîc prouidè Natura ab aliorum articulos ambientiũ ligamentorũ fabrica reclinauit. nam si aliorũ ligamentorũ ritu supercilijs connatũ fuisset, neutiquã oblongum femoris caput aptè moueri permisisset. Quod sanè ad amussim spectabis, quum inter secandum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictu est, quàm femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendiculi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cernimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocque signo ∫∫ indicant, erecti fingimus. Ad haec, praeter quàm quòd coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc ligamentum orbiculatim sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamentorum naturae participat, quae cartilaginea sunt. Verùm id cauitatem non solum auget, sed etiã in causa est, cur minus ossis supercilium in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit, abrumpatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exoluit. Porrò[f] aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeò durum, ut cartilagineus neruus meritò ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inseritur, at in humilimam ipsius sedem,[g] ubi adeps, non autem cartilago, sinui oblinitur. Haud secus quàm si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras metuisset,

Perpauca ligamenta delineauimus, et quũ membranea sint ab ossiũ potissimũ circumscriptionibus petẽda et confingenda ueniunt.
a 13 tab. o.
b 10 ta. δ.

Membrana pubis ossis foramen occupans.

c 14 tab. b.
d 7 ta. V inter S, T.

Femoris ad coxendicis os.

e fi. ca. 1 P, P.

tuisset, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum præcipuè innititur, quum baiulos tot sæpe centenis libris onustos incedere, atque ita uicissim uno pedi insistere animaduertimus. [h] In genu uerò articulo, præter commune ligamentum omnibus obductum articulis, alia quædam ualida robustaque rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quippiam Natura præposuit. Anteriori quidem, quæ membraneo ligamento prorsus destituitur, & tamen regio admodum fallax, & summopere laboratura est, [i] mola patella'ue simul cum illam continentibus tendinibus prætenditur: quæ quum abundè articulum stringat, nullo hîc opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Posteriori similiter laboraturæ, robustum neruosumque ligamentum præponitur, quod ex media posteriori tibiæ regione originem capiens, rectà sursum fertur, & bifidum [k] utrorumque femoris capitũ posteriori sedi, qua maximè illa dehiscunt, implantatur. Cæterùm mediæ regioni duabus nuper dictis digniori maiorique egenti firmamẽto, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur ligamentũ, quod ex tota prominẽtiori inter duos tibiæ sinus [l] parte enatum, femoris posteriori parti, qua ipsius capita maximè inuicem distant, cum paulò antè dicto inseritur. Verùm prȩter hoc ligamentum interdũ adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articulo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exteriori regioni iniurijs magis quàm interior patenti, teres quoque obductum est ligamen, femoris & fibulæ tibiæque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilius extremum, capiti [m] musculi substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulæ appendicis perreptãtem, ad pedij os pollici præpositum protendi relatum est. Porrò interior genu regio, quæ cæteris omnibus & minus erat motibus famulatura, & ijs quæ cruri lædendo occursant minus obuiatura, ligamen nanciscitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etsi ex interiori femoris latere enascatur, in tibiæ tamen latus non insertatur, sed uelut ad aliud exterius in tibiæ priora maiori sua portione contendit. Cæterùm præter hæc omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodũ superiori libro scripsi, [n] cartilago injicitur, quæ duritia exquisitȩ cartilagini nonnihil cedit, atque cum ligamento quippiam cõmune exigit. Quantum uerò ad articuli genu securitatem ea cartilago ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferẽtia, qua quodammodo ex articulo eminet membraneis ligamentis ex ipsa prodeũtibus, femori & tibiȩ colligari, additum esse uoluimus. [o] Ligamen fibulam tibiæ iuxta genu articulum colligans, forte quidem est, sed ut aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantum parte ossium connexum circũdat. Quà uero tibia fibulaque inuicem dehiscunt, per totam ossium longitudinem [p] ligamentum membraneum habetur, illi par [q] quod in cubito repositum esse cõmemorauimus. atque id à tibiæ osse in fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiæ osse deorsum obliquè in fibulam excurrentibus. Quemadmodum uerò conformatione hoc tibiæ ligamentum cubiti ligamento respondet, ita etiã parem cum illo usum præstat. fibulam enim tibiæ alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porrigit. Pedis ligamentorũ nonnulla prius exposita sunt, [r] transuersa nimirum, quæ tendinibus obducuntur: quorũ quædã ad ossium cõmissuram simul faciunt, alia uerò duntaxat munimenta quedã tendinũ, & ne illi è suis finibus exurgant, uincula existunt. Sunt uerò transuersa pedis ligamenta, si obiter consideretur, tria. [s] Primũ in anteriori tibiæ sede ad ipsius cum pede articulum consistit, atque ad tibiæ os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendines transmittit. Istud utcunque perpendas, unũ simpliciter est. [t] Secundum ab interno malleolo in calcis os inseritur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur. si uerò exactè diuidatur, tres anulos, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quæ priuatim ad suos quosque spectant [u] sinus, trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exsculptos. quorum calci proximus [x] musculi tendinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accubens, secundusque [y] tendini uiam præbet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uerò sinus unà cum ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini præparatus est, quem [z] musculus efformat, inter pedis motores quintus. [a] Tertium porrò transuersum pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationem iuuat: qua autem duobus sinibus obducitur (quum illi sinus duobus ossibus simul non sint communes) tantum tendinibus famulatur, [b] septimi & [c] octaui musculorum pedem mouentium. Ad hæc, in inferna pedis digitorum regione transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verum præter transuersa ligamenta, quæ etiam prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Primum ex tibiæ osse in fibulam procedens, inferius tibiæ ossi fibulam colligat, membraneum similiter ac aliorum articulorũ ligamenta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum

ligamentis

Marginal notes (right): *Ligamẽta genu articuli.* — *Liga. fibulã tibiæ ossi committentia.* — *Pedis ligamẽta transuersa.* — *Alia pedis ligamenta ossa tantum cõmittentia.*

Marginal notes (left): *h* [illegible] *ca. X, S, V, [illegible]* — *i* [illegible] — *k 1 fi. ca. 30 lib. 1 E, F.* — *l 7 fi. ca. 31 lib. 1 I inter F, G.* — *m 6 tab. Φ.* — *n 8 fi. cap. 31 lib. 1.* — *o fig. 1 cap. Y* — *p fi. 1 c.* — *q 7 tab. V inter S, T.* — *r 1 ta. Δ, v. 2 tab. Δ, Λ, Σ, ς.* — *s 1 ta. δ. 2 Δ & Λ.* — *t 1 tabu. v. 2 ta. ς.* — *u 15 ta. cha. 1, 2, 3.* — *x 14 ta. Λ.* — *y 14 tab. κ & θ.* — *z 15 ta. D, E.* — *a 2 ta. Σ.* — *b 2 ta. χ.* — *c 2 ta. ψ.*

ligamentis respondet, quod uniuersum articulum tibiæ cum talo amplectitur. Post hæc quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quæ simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiæ ossis partem, quæ talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interiorique respondet, fibulam talo nectens. Tertium cæteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum qua calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inseritur, uniuersum'que ambit articulum. Verùm præter cartilaginea hæc, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud à tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesseræ simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uerò in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisque ligamentis colligantur, ita quoque tarsi ossa tum inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitius singulis insertum, ossium quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quæ superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur. illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuli genu repositi [d] ligamenti naturam referunt.

Hæc nulli bi picturis proposuimus, sed ex ossium delineationibus petūtur, ex figuris scilicet ca. 31 & 33 lib. 1.

d fi. ca. 1 X.

MVSCVLORVM IN TIBIA ET PEDE SEdem obtinentium, & ligamentorum omnium quæ hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumque qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibiæ sede consistant.

Si modò omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memoriæ confirmandæ causa in suis sedibus ordine recensebis, in posteriori tibiæ sede, primùm [a] duo occurrent, à radice inferiorum femoris capitū ducentes originem, & suræ non mediocrem portionem effomātes. post hos sese exhibet [b] qui totius corporis longissimum promit tendinē. Sub hoc suræ [c] maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissimè cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit [d] qui pollicis secundum internodium flectit, deinde [e] qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis præcipuus autor est. omnium autem intimus habetur, [f] qui pedem in posteriora ducens, uni ex tarsi ossibus implantatur: adeò ut iam omnes posterioris tibiæ sedis musculi septenarium constituant numerum. præter [g] musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiam amplexātibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiæ sede constitues. In anteriori tibiæ sede unà cum illis, [h] qui propriè externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. [i] Primus quidem, qui pedij ossi pollicē sustinenti inseritur. [k] Secundus, qui quatuor digitos extendit. atque huius [l] portio, quæ in pedij os minimo prælocatum digito inseritur, tertius erit. Aut si hanc portionē à secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiæ sede habentur. At age, tres esse dona, ac [m] quartū enumera, cuius ope pollex extenditur. [n] Quintus uerò, qui fibulæ exporrectus, pedisque inferiora subiens, in os pedij pollicē sustentans inseritur. [o] Sextū autē, qui iam dicto succūbens, pedij ossi ante minimū collocato implantatur. In inferiori pedis sede [p] ligamentū primū sese offert, lati tendinis uicē gerens: postmodū [q] musculus secundum quatuor digitorū os flectens, deinde [r] utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicē introrsum ducens in latus, ille uerò minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt [s] tendines, tertia quatuor digitorū internodia flectentes: quibus exporriguntur [t] quatuor illi musculi, quatuor digitos pollici admouentes: omniū autē intimi illi consistunt, [u] qui primos digitorū articulos flectunt. In superiori autē pedis sede illud duntaxat [x] musculosum corpus reponitur, quod pollicē & tres illi proximos digitos in latus externū abducit. Cęterum hæc musculorū series, etiam sectionis rationē cōmonstrat, quam in eo crure conspicaberis, in quo iam antè tibiā mouentes musculos resecuisti. Per suræ itaque longitudinē sectio in cute & adipe & carnosa mēbrana ad calcem usque ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcē usque, & hinc per pedis exteriora ad paruū usque digitū tentabitur, adeò ut uniuer-

Quot in anteriori tibiæ sede.

Quot in pede.

Administrationis series.

a 12 tab. Φ, Υ.
b 13 tab. Φ.
c 13 tab. Υ.
d 14 ta. A.
e 14 tab. Ξ.
f 15 tab. D, E.
g 14 tab. Γ.
h 2 ta. χ, ψ.
i 3 tab. Υ.
k 4 tab. Υ.
l 4 tab. Ω.
m 5 ta. Φ.
n 6 ta. Φ.
o 6 tab. Υ.
p 13 tab. ϖ.
q 14 ta. Θ.
r 13 ta. ρ, ς.
s 14 ta. Δ, δ.
t 14 tab. λ, μ. 15 ta. N.
u 15 ta. L, C.
x 6 tab. Ω.

uniuerſam tibiæ & pedis cutem auferre poſſis, ea tantum relicta quæ plantam induit. Quum
primùm igitur laniorum more hoc præſtiteris, acutiori nouacula à calce cutem adimes, per *Ligamenti lateſcentis tendinis uicem ſubeuntis.*
adipem tranſuerſis ſemper ductis ſectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus
y 13 tab. π. ſpectandus uenit, qui ad liueſcentem perficitur [y] ſedem muſculi ſecundum quatuor digito-
rum os flectentis, num ſcilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximè adnaſca-
tur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiuſmodi ligamentum id cenſere debeas, quod ego
nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi hæc (adhibita ſectioni quoque ſimia,
aut ſi eius copia non detur, cane) hæc in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura re-
cenſuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo à muſculo qui ſecun-
dos quatuor digitorum articulos flectit, nondum deraſo. Atq; hic omniū primum ſpectabis,
z 1 ta. x, y. quî ex tota excarni tibiæ oſſis [z] ſede membraneū ualidumq; ligamentū prodit, quod pertinaci
ter omnibus in tibia repoſitis muſculis obnaſcitur, & eorū ſummas ſuperficies unà connectit,
& ueluti uinculi uſum præſtat, cuius beneficio muſculi in ſua ſede non errantes, continentur.
a 12 tab. Φ, Y. Mox nouacula, aut cultello à femoris inferioribus capitibus, [a] duorum muſculorum princi- *Primi & ſecundi mouentium.*
pia liberabis, quos primos in poſteriori tibiæ ſede dicebam occurrere. In horum capitum diſ-
b 13 tab. Φ. ſectione aliud nihil cauendum eſt, quàm ne cum externo muſculo, tertij [b] muſculi caput ab ex-
terno femoris capite unà imprudens adimas. Illud enim capitulum opportuniſſimè ſeruatur, *Tertij.*
donec primos duos à quarto eo uſque diuulſeris, ut iam amplius communem illorum tendi-
c 8 tabu. r abſ. nem à quarto [c] diſſecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis:
d 13 tab. Y. quod in manu ſiniſtra aſſumens, à quarto [d] muſculo deorſum uelles: atque id citra negotium
tantiſper feceris, dum ad quarti muſculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori
à ſubditis ad calcem uſque eſt diſſecandus. Dein ipſius inſertio tanto accuratiùs eſt animaduer
tenda, quanto hæc in hominibus à ſimijs magis uariat. Hoc itaq; à calcis oſſe liberato, pedem *Quarti.*
mouentium quartum, & totius ſuræ maximum muſculum ſuo exortu libera, & utrinque ad
ipſius latus, quà ſubditis incumbit corporibus, longam ſectionem ducito, quæ membraneum
id ligamentum inuolucrum'ue diuidat, cuius auxilio muſculos inuicem externa ſuperficie con
necti diximus. Siquidem ilico atque muſculum ſuis lateribus & capite liberaueris, promptiſ-
ſimum erit illum à ſubditis ad calcem uſque detrahere. Vt uerò accuratiùs inſertionem ſpectes,
profuerit illum proximè ab oſſe acutiori nouacula ſeparare, & dein ſtudioſe expendere, num
fortaſſis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam & id quoque *Lib. 2 de Admini. ſectio.*
e 14 ta. Θ. ſemel Galenus uidetur innuere. Tempeſtiuum itaque erit, à [e] muſculo quatuor digitorum ſe-
f 13 ta. π. cundum internodium flectente, [f] ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem ge *Primi digitos mouentium.*
g 13 ta. ς. rere protuli. Deinde ſedulò à calcis oſſe, [g] muſculus ille liberabitur, qui paruum digitum in *Decimi ſeptimi.*
h 13 ta. ρ. externum latus abducit, & ſtatim ille [h] qui pollicem in internum latus à cæteris digitis amo-
i 14 ta. Θ. uet, ut [i] muſculus quatuor digitorum ſecundum articulum flectens ſeſe offerat, isq; à calcis oſſe *Decimi octaui.*
liberari queat, ac poſtmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uerò ipſius adminiſtra
tione, pari modo ut in manu fieri præcepimus, cultello exiguo tranſuerſum digitorum liga-
mentum ſecundùm ipſius longitudinem diuides, ac deinde qualiter ſubditos tendines tranſ-
mittant, atque in ſecundos articulos inſerantur, ſpectabis, ſectionem rurſus ad tibiæ poſteriora
k 14 ta. r. conferens. Iam enim in poplite latitans [k] muſculus adeò pulchrè occurrit, ut ipſius naturam *Muſculi in poplite latitātis.*
non minus atque ego illam deſcribere poſſim, intueri ualeas, & non oſcitanter animaduertere
integrum ſit, num uel minimum tibiæ flexioni opitulari queat. Hæc intuitus, illum à genu ar-
ticulo liberabis: & niſi articulum ad ligamentorū inſpectionem ſeruare propoſitū ſit, nihil pro-
hibet à tibia femur liberare, quo cōmodiùs tibiam & pedem poſtmodum pertractes. Abſecto
l 14 ta. Λ. igitur, aut relicto ut lubet femore, [l] muſculū ſecundum pollicis flectens internodiū, ſuo princi *Secūdi & tertij digitos mouentium.*
m 14 ta. Ξ. pio liberatum à ſubditis ad calcem uſq; detrahes. Deinde & illum quoq; ſimiliter auelles, [m] qui
tertium quatuor digitorū os flectit. Vt iam utroq; ad ſuos ſinus deducto, tranſuerſa ipſorum
ligamenta, longa ſectione diuidere, ac poſtmodum ipſorum x literæ inſtar in cubitum exami-
nare liceat. Ille enim è ueſtigio obuius eſt, quū ex ſuis ſinibus detractos tendines à pedis plāta
n 15 ta. Q. deorſum reflectis: neq; ita duntaxat incubitus ille cōſpicitur, imò etiam [n] portiuncula ſe offert à
muſculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiū flexu- *Muſculorū tres digitos pollici adducētium, & prima quinq; digitorum oſſa flectentium.*
o 14 ta. λ, μ. & 15 ta. N. rus eſt. Quinetiā hac adminiſtratione occurrunt [o] muſculi quatuor digitos pollici adducentes,
quos à calcis oſſe liberatos atq; ad inſertionē perductos, unà cum tendinibus quibus illi porri-
p 15 tab. L, dein e. guntur, adimere conuenit, ut [p] carnea moles primos digitorum articulos flectens inſpiciatur.
quam ex tuo arbitratu, aut prorſus à pedij oſſibus abrades, aut illis connexā ſines. Iam [q] muſcu
q 15 tab. D, E. lus, qui adhuc in poſteriori tibiæ ſede reliquus eſt, quiq; pedis motibus famulatur, à fibula & ti- *Quinti pedem mouentium.*
biæ oſſe, & horum membraneo ligamento ad poſteriorem uſq; interni malleoli ſedem liberabi

tur, ac peculiari ipsius transuerso ligamẽto longa sectione diuiso, ad insertionem usq; musculus ille ducetur. Cæterùm iam opportunum est, & anteriores tibiæ musculos aggredi, atque hîc omnium primum transuersum [r] ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primùm tendinem attolles, pedem mouentium [s] sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est. quod mediocri fit negocio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuiseris. Post hunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens [t] musculus, unà cum portione illa, [u] quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur [x] qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Supersunt in tibia [y] duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulæ exporriguntur. Horum sectio à [z] ligamenti transuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum [a] musculos, qui superiorem pedis sedem occupãt, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersæ musculorum fabricæ unà nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum quæ adhuc reliqua sunt naturam spectes. Atq; horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam [b] ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, unà cum [c] membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abrumpere, & commissuram ambiens ligamen simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens [d] ligamentum acutiori cultello transuersim diuidito, atque eius crassitiem, sed præcipuè ortum & insertionẽ, inspicito. Si modò femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabetur, & teres [e] ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc transuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu [f] ligamenta administrentur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi præter [g] patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus nullum ligamentum præponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiæ dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perduces. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amussim expendito, & [h] cartilagines tibiæ ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. [i] Ligamenti, quod tibiæ fibulam alligat, natura, si ad cõmissuram id diuidatur, citra negocium conspicitur. [k] Membrana quoque isthæc ossa, quà inuicem distãt, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt, atque iccirco superest duntaxat fibulam à tibia disrumpere, & ligamen ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiæ osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraseris: quod difficulter, idq; nisi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundùm ossium commissuras circumsectis. Quàm uerò concinnè hæc omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuiuis notum esse arbitror. Quapropter neque hîc, neque alias sæpius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem hæc excrescerent. Præcipuè quum nihil facilius sit, quàm prolixè in usus enarrationem excurrere, si modò actio à me semper descripta non lateat.

LIBRI SECVNDI FINIS.

Sexti pedem mouentium.

Decimiquarti digitos mouentium.

Decimiquinti.

Septimi & 8 pedem mouentium.

Decimisexti digitos mouentium.

Ligamentorum adhuc reliquorum administratio.

r 1 ta. A.
s 1 tab. Z. 3 ta. Y.
t 4 tab. Y.
u 4 tab. Ω.
x 5 tab. Φ.
y 6 ta. Φ & Y.
z 2 tab. Z.
a 6 tab. Ω.
b 10 tab. Ɔ, A.
c 14 ta. b, b.
d fi. 1 ca. P, P.
e 2 fig. cap. 49 P.
f fi. ca. 1 S, T, V, X.
g 8 ta. k.
h 8 fi. cap. 31 lib. 1.
i fig. 1 cap. Y.
k fi. 1 ca. d.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIARVMQ; per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figuræ, quibus cōueniunt Capitibus præponuntur.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVBstantia & usus. Caput I.

OSSIVM musculorumq; historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumq; per uniuersum corpus distributionē aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinē obseruandum rectè præceperit. Nam alius fortasse earum [a] partium, quę peritonæo & costas succingente membrana & caluaria cōtinentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerùm & neruorū quoque descriptionem oportere necessariò præcedere, haud inepte arbitrabitur, quòd absq; earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquā improbauerim hunc librum, & quartū qui neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subijci, eosq; præsentem anteire. atq; id maximè, cùm quis sectionum prorsus rudis in istos libros primùm inciderit, & nō in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longiùs in præsentia à Galeni & cæterorum qui ipsum præcessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsq; consecrabo, à uenis, quòd plures sint, atque arterijs magna ex parte insternantur, sumpto sermonis exordio, liberaq; sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. [b] Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulæq; instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes enutriturum unà cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Hæc unica peculiari propria'ue cōstat tunica, quæ colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimùm discrepat. Membrana nanque simplex ac similare corpus censetur, & omni ex parte quomodocunque discerpatur, perpetuò membranæ nomen retinet. Venæ autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similaribus partibus, fibris uidelicet, cōformatum. Quemadmodum enim membranei musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intexuntur, atque hac occasione non in similarium, sed instrumentariarum partium classem reponuntur, ita uenæ tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibræ Græcis ἶνες nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respōdent, actione autem plurimùm ab illis uariant. Hæ enim carnea musculorum substantia obsitæ, arbitrario: illæ uerò nulla carne implicitæ, naturali motui præficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quæ organis toti corpori famulantibus intertextæ sunt. Quanquam naturales motus non omnes, sed materiæ duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibris adimpleatur. Voco autem in præsentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quæ singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenita, sed qua quædam corporis partes commune uniuerso corpori munus præstant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachū in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aëris ex arteria uenali in sinistrū cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quàm attractio, cuius beneficio partes illæ nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciūt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se cōfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenæ pars in subsequentem cōtinuò deriuat, & qua uterus fœtum & uesica urinam excernunt: quàm ea sit, qua nunc dictæ partes proprij nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad hæc, prorsus alia putatur cibi potusq; in uentriculo, & fœtus in utero, & urinæ in uesica, & sanguinis in uenis, & spiritus in cor-

a Ostendūt has 5, 6, 7 librorum figuræ.

b figura 5 ca. figura 6 ca.

Quid tertio libro docendū.

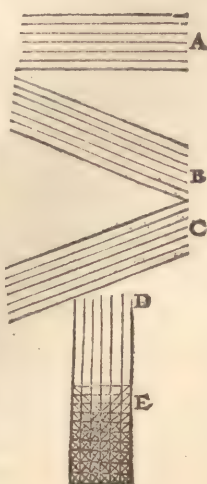
Quid uena.

Venæ corpus in quo à membrana differat.

Fibrarū quæ naturali motui præsunt, ab ijs quæ arbitrario famulantur differentia.

de retentio, quàm ea ſit cuius beneficio cor, uentriculus, ueſica, uterusq́ familiare nutrimẽtum ſibi ſeruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprij, atque alijs nõ ſubminiſtrantes inſita partibus duntaxat ui, citra fibrarum opem omnino fiunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulſionem partibus alijs, uel toti etiam corpori adminiſtrantem & commodam ſubire neceſſum eſt, ad eam functionem fibras quaſdam ſibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres ſpecie ſunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura conſtructum eſt, rectum uidelicet, obliquum & tranſuerſum. Ac rectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, tranſuerſæ expulſioni.

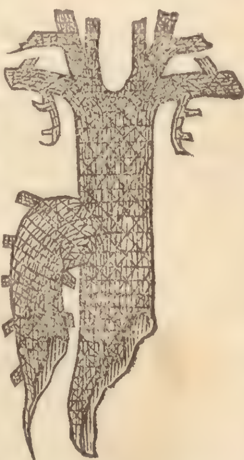
Fibrarum ſpecies & functio.

Rudis fibrarũ delineatio, in qua A trãſuerſas indicat, B autem & C utriuſque obliquarũ generis differẽtias, D uerò rectas. At E triplicis fibrarũ generis implexũ quodãmodo exprimit, quem mox ſubijciẽda uenæ effigies accuratiùs proponet.

Rectæ enim ſunt, quæ ſecundùm organi longitudinem expanduntur. Obliquæ autem, quæ ſecundùm obliquum organo obducuntur. Atq́ hæ circulares ſunt: ſed quum in duplici ſint differentia, inuicem contrariantur, ac ſe mutuò X literæ, aut potius duorum inuicem implexorum circulorum modo decuſſatim interſecãt, ita commodè quicquid organi cauitate compræhenditur, retinẽtes. Tranſuerſæ ſecundùm corporis latitudinem exactè tranſuerſim locantur, corpusq́ orbiculatim, quemadmodum obliquæ, ambiunt, quanquam interim tranſuerſæ, circulares orbicularesq́ priuatim nuncupentur. Diſcet porrò quiuis fibrarum naturam (ſi modò moleſtius duxerit hominẽ hoc ſolo nomine aggredi) quoties uentriculus, aut inteſtina alicuius animalis menſæ apponentur, ſi unguibus uentriculi & inteſtinorum fibras inuicem diuellere, eaq́ corpora nihil præter certas quaſdã fibras inter ſe ordine, & prout parti ex uſu erat, intertextas eſſe, expendere haud grauabitur. Idem ſpectabit, dum bouis ueſicam, aut anſerum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in diſtenta ueſica manifeſtò ſeſe ſpectandum offeret. Contrà ſi membranam aliquam, ut quæ coſtas ſuccingit, aut peritonæum, in manus quis aſſumpſerit, leui negotio diſcet hanc ſimplex ſimilareq́ corpus eſſe omni ex parte ſibi par, nulliſq́ eiuſmodi fibris conformatũ. Quum itaq́ uena (ut oratio unde diſceſſerat reflectatur) organum ſit, uniuerſo corpori in ſanguinis adminiſtratione utiliter ſubſeruiens, Natura corpus ipſius membraneũ ac fiſtulæ inſtar cauum conſtituit, ac certis quibuſdam fibris, non autem ut ſors ferebat intertexuit, ijs nempe quas ſanguinis adminiſtrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum ſciret uenã neceſſariò ſanguinem

Venæ compoſitionis uſus.

Venæ cauæ portio à dextro cordis ſinu ad iugulũ uſq; conſcendens, qua fibrarum in uenarũ corpore naturã doctrinæ gratia ſtudioſe finximus. Si fortè interim ramorum hîc paßim abtruncatorum rationẽ expetis, hanc uenæ portionẽ integræ cauæ uenæ delineationi quinti Capitis fini ſubijciendæ confer, in illa quid D, F, G, H, I, K, N, S, T, & a indicent perpendens.

ad ſe admiſſuram, rectas illi cõmunicauit fibras, quibus uena ſanguinem in ipſius alliceret cauitatẽ. Deinde quia ſanguinis ad ſubſequentem uenæ partem tanquam per riuum propulſione opus erat, trãſuerſis quoq́ fibris eam donauit. Ne uerò ſtatim uniuerſus ſanguis in proximam uenæ partem citra moram ex alia aſſumeretur propelleretur'ue, obliquas etiam fibras uenæ corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus uenæ corpus inſtar albæ membraneæq́ ſeu nerueæ tunicæ conflatum eſt, diſtendi & rurſus (ut contentæ materiei appoſitè congruat) in ſe collabi aptum. Præter hanc peculiarem tunicam, uena aliam ſubinde aſſciſcit, pleriſq́ etiam corporis partibus communem. Quandocunq́ enim uenæ longo tramite aliquò ducuntur, aut oſſi, aut duriori cuipiam corpori incumbũt, aut alicubi ſuſpenduntur, tum membrana illis ueluti alia peculiaris tunica obtenditur. Huiuſmodi tunica uenæ per uniuerſum corpus induuntur, quoties extra uiſcus aliquod, aut muſculi corpus eminent, nec uiſceri aut muſculo intexuntur. Tunc enim ſemper ex cõterminis membranis alia quædam tenuis tunica ipſis obuoluitur, cùm tutioris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Cæterùm uenæ corporibus quibuſdam inſertæ, ac in illis propagatæ, huiuſmodi tunica nequaquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur, quodq́ ea tunica impedimento eſſet, quo minus promptè ſanguis ex uenis ſudaret, aut ut ſanguis in uenis collectus, ſubſtantiæ alicuius uiſceris uim tardius experiretur. Et hac potiſſimùm ratione in nulla corporis parte, uenæ neq́ tenuiorem adipiſcuntur ſuam peculiarem tunicam, neque in plures diffunduntur ſoboles, quàm in iecoris ſubſtantia, quæ ſuccum in uenis contentum in ſanguinem mutatura, ſuiſq́ recrementis liberatura erat. Omnes uenas ratione primaria ut ſanguinem ſingulis corporis partibus deferant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibuſdam earum ramis, ut[c] portæ uenæ propaginibus

Aſſcititia & non peculiaris uenæ tunica.

Venarum uſus.

c figura ca. 5.

nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionẽ, ceu alijs ad excrementorum (ut[d] quæ in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo loco commemorabimus. Num uerò ipse (ne sanguis frustra nullam à uenæ corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, etiamsi id omnibus confessum sit dissectionis proceribus. & si fortassis hæc uirtus uenis tribuitur, ea nõ rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis modo album, siquidem in omni naturali corporis nostri partium cõcoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem ascîscit. Verùm iam tempestiuum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, persequi.

d fi.6 c1. 8. & fi.22 li.1 m, n.

Li. 4 de Vsu par.

QVID SIT ARTERIA, QVAEQVE ipsius substantia & usus. Caput II.

Quid arteria.

a figura c1. 12.

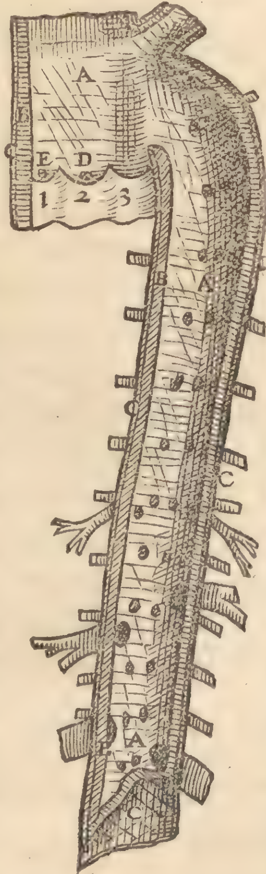
b 1 fi.38 c1. lib.1.

ARTERIA uas est similiter ut uena membraneum, teres ac fistulæ modo cauum,[a] quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusque sanguis per uniuersum corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriæ ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor uitalisque spiritus refocillantur. Porrò Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur,[b] qua inspirantes è naribus aut ore aërem in pulmones attrahimus, quaque rursus expirantes è pulmonibus eundem educimus. Nobis uerò uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea ætate distinguebant, quum has quidem non pulsantes, illas autem pulsantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenæ nomine donatur, cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto feruidoque calore præditam in corde irascibilem uim esse testatur. Cæterùm alijs arteriæ nominabantur, uenæ flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisque substantiæ sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit, quando in Timæo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia membra uehemteer circumfunditur. Nam quum uasa pulsantia (inquit Galenus) nondum, ut nunc, arteriæ dicerentur, sed tantũ illam sic ueteres appellarent, quæ ex ore in pulmones diuaricatur, iure Plato ut distingueret, quarum uenarum cor esse sanguinem uellet, sanguinis qui per omnia membra impetu defertur, meminit. Aristoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua prætercam loca, is magnam arteriam cauæ uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus illam minorem uenam crebrò appellat. Sed successu temporis eam quæ ex ore in pulmones pertingit, asperam uocare ueteres cœperunt: uasa autem pulsantia, naturalemque calorẽ recreantia, læues nuncupauere. Verùm nunc sola quæ ab ore in pulmones diffunditur, suum nomen seruauit, asperaque arteria uocatur. Arteriæ itaque similiter ac uenę membraneo cõstant corpore, cõprimi ac in se collabi, & rursus distendi idoneo: at longè solidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis cõformato. Arteria enim duas peculiares sibi uendicat tunicas, quarum exterior profectò robore ac crassitie uenarum peculiari tunicæ respondet, interior autem plurium dissectionis procerũ suffragio, crassitie huius ferè quintupla: ac postmodum totum arteriæ corpus ad uenam collatum sextuplum censetur. Hæc tunica quibusdam, quia durior & quauis membrana longè crassior sit, χονδρώδης seu cartilaginea appellatur. Vnde etiã Arabes forsitan arteriã neruum pulsatilem uocauerunt. Tunicæ arteriæ similiter ut uenæ, fibris cõformantur: ac interior quidem transuersis duntaxat intertexitur, exterior uerò rectis, & quibusdam mediocriter obliquis, transuersis autem nullis constat. Interior arteriæ tunica, ceu cutem quandam internæ intestinorum & uentriculi superficiei modo continet, latæ continuæque araneorum telæ manifesto

Li. 2 Morborum uulga.

In libris de Placitis.

Arteriæ corpus quale, & duæ ipsius peculiares tunicæ.

Arteriæ magnæ quæ ex corde pronascitur portio, quam dissectã apertamque finximus, ut arteriæ hîc cõspicerentur tunicæ: ac A quidem locum indicat, in quo potissimùm ea occurrit tunica, quam araneæ telæ assimilamus. B autem & B interiorem notant arteriæ tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3 insinuat tres membranas magnæ arteriæ orificio præfectas, ac in decima sexti libri figura B, C, D notandas. Hîc uero E & D duarum coronalium arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriæ trunco ad uertebras deorsum deflexo conspicua, earum propaginum sunt ora, quæ costis, dein septo, & alijs ad renes usque organis digeruntur. Verùm hæc suo loco erunt dilucidiora. in præsenti enim figura arteriæ tunicas obiter adnotare uisum fuit.

nifestò persimilem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunicæ loco descriptam. Quarta uerò alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhærescit & circumtenditur contegens, aut stabiliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque hæc omnia iustissimè à summo rerum Opifice sunt extructa, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex [c] sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritũ toti corpori dispenset, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quàm cor ipsum efficiat. Ad hoc nanque munus magnopere transuersæ conducunt, quas expulsioni à Natura præfectas esse dudum asseruimus. Obsunt autem expulsioni insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac reseruent. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremque & ucelociori impetu ruentem substantiã, quàm uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuò dilatandæ cõstringendæque, meritò etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

Assciticiæ arteriarum tunicæ.

Arteriæ constructionis ratio.

c patet in 9 & 10 figu. lib. 6.

QVIS VENARVM ET ARTERIARVM *numerus.* Caput III.

QVOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduũ prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionẽ, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in procinctu est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque [a] una ex caua iecoris sede prodiens in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. [b] Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis [c] sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. [d] Tertia, è dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verùm hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quòd arteriarum constet [e] corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. [f] Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producitur, ac ad fœtus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hîc in uenarum numero rectè haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuantur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, [g] una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. [h] Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porrò [i] duæ arteriæ ab umbilico secundùm uesicæ latera descendentes, ac fœtui quodãmodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniuntur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendæ ueniunt. Cæterùm si fœtus uænæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi fœtus uasorum tradetur historia, fiet obuium, iam enim operæprecium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuaricationisque rationem subiungere. Verùm quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originẽ sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

Quatuor uenæ.

Duæ arteriæ

Naturæ artificium in uenarum arteriarumque serie.

a 5 ca figura & 12 fi. li. 5.
b figura 6 capiti præposita. & 5 fi. li. 6 C, D, E.
e patet in 7 & 8 fi. li. 6.
d 1 fi. ca. 15. & 6 fi. li. 6 I, & 5 fi. C, D.
e 1 fi. ca. 15 B, C.
f fi. cap. 11, & 2 fi. lib. 5 F.
g fig. capiti 11 præposita. & 10 fi. lib. 6 A.
h 2 fi. ca. 15. & 9 fi. li. 6 C, C.
i 2 fi. li. 5 K, L. & ca. 11 fi. 1.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI*bus roboris gratia immissis adnexisque.* Caput IIII.

PRAESENTI *Capiti figuram non duxi præponendam, quòd quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam mu-*

sculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportunè remitteris.

Cur, & quando uasorum distributionibus glandulæ immittuntur.

SICVT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarũ tunicas, aliam subinde membranam circundedit, cuius beneficio opportunè contermi nis partibus alligetur, tutoq; prorepat: sic quoque quum minimè ignoraret unumquodq; uas inibi noxijs opportuniùs expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceq; cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorũ diuaricationes, sic passim repleuit, hancq; ramorum scissionibus substrauit ac circundedit, ut nulla ipsarum facilè findi, uel inualida fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuaricationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportuniùs uasa quiescũt, & demum huius auxilio quamuis moueatur uehementiùs, impercussa integraq; custodiũtur, Natura haudquaquam ut sors ferebat, singulis uasorũ distributionibus huiusmodi substantiã interiecit. Quandoquidem hæc paucissimã, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neq; suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur'ue incumbunt, cõmunicauit, quòd illas uasorũ partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectũ esset. Verùm ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eæq; plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit,[a] uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranis duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in [b] membranis amplitudinẽ thoracis intersepientibus, & in [c] cerebro super cerebri testes (quòd inibi suspensæ ferãtur uenæ) hanc substantiã procreatã ex cõsectione doceberis. Sub superiori uerò pectoris ossis fine, sub [d] auribus, ad [e] asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, [f] in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam.

Glandosæ substantiæ nomen ac imbecillitas.

Substantia hæc communi nomine Græcis ἀδὴν & ὄγκος dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estq; omniũ corporis partiũ summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstãtes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari.

Glandularum differentia à nomine, colore & imagine.

Cæterùm non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respõdet. quædã enim mollior, rubicũdior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur[g] quæ principio gracilium intestinorũ non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea[h] quæ in elatiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cõsistit. Hæc quia rubicũdior, idq; potissimùm in canibus, & mollior & undiq; sibi similis uisitur, à carne Græcis πάγκρεας & καλλίκρεον nuncupatur.[i] Quæ uerò in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dictæ propemodũ specie respõdet, & à Græcis θύμος, à Latinis autem cõmuni uoce glandiũ appellatur. Cæterùm quæ in reliquo corpore passim occurrit, & nuper dicta durior est, glandis quercinæ imagini quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro[k] glans pineæ nucis imaginẽ referẽs, & forsitan in mesenterio[l] lactes seu per id distributæ glandes censeri possunt.

Ab usu.

Verùm hominis fabrica etiã alijs donat͂ glandulis ad alios usus, quàm ad uasorũ firmam distributionẽ procreatis: in quarũ numero[m] glans habetur, cerebri pituitã ad palatum defluentẽ excipiens,[n] tonsillæ[o] glandes laryngis radici adnatæ,[p] glandosum uirilis uesicæ ceruicis corpus, cui semen deferẽtia uasa inseri docebimus, quodq; uasorũ diuaricationi uix quicquã auxiliatur. Cuius uerò potissimũ usus gratia nuper cõmemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abundè persequar. hîc enim suffecerit glandes cõmemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solùm uasis præsunt, uerum etiã aliquæ meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuãt, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur.

Ad finem secundi de Semine Galenus.

Aliæ rursus replendis sinibus & cauitatibus etiã sunt accommodæ, ut[q] quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum &[r] inguinum cauitates infarciũt.[s] Quæ autem in mamillis habẽtur, præterquam quòd lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcunque firmant ac roborant. At de his omnibus, uti paulo antè innuebam, suis locis affatim disseremus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

a Specta id in 3 figura li.5. & in 4 ad x, x. & cæt. dein in 10 fi. L, L, M, M.
b 1 fi. lib. 6 circa K, O, N, M. & 2 fi. ad F, G, G, I, I.
c 6 fi. lib. 7 H. 7 fig. V, L. &c.
d 1 mus. ta. A.
e 2, 3 fi. ca. 21 li. 2 M.
f 1 mus. ta. l.
g 12 fig lib. 5 i.
h 3, 4 fi. li. 5 x, x.
i 2 fi. lib. 6 F.
k 7 fi. lib. 7 L.
l 10 fig. li. 5 L, M.
m 16, 17 fi. lib. 7 A.
n 6 mus. ta. F.
o eiusdem ta. L.
p 22, 23 fi. lib. 5 ξ.
q 1 mus. ta. A.
r 1 mus. ta. l.
s 25 fi. lib. 5 C, D, D.

VENAE PORTAE ORTVS, IPSIVSQVE propaginum series. Caput V.

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVIBVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundùm præsentem figuram aliquis iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, omentum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudine, ac insuper in suo situ depingeret.

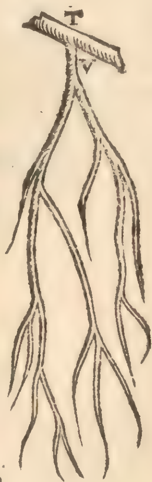
NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS characterum Index.

A, A etc. QVINQVE *his characteribus portæ uenæ propagines indicantur, per iecoris corpus diffusæ, & hic ueluti iecoris formam secundùm cauam ipsius sedem exprimentes.*

1, 2, 3, 4, 5 *Numerus iste quinq; portæ uenæ ramos (nisi subinde etiã pauciores sint) notat, ex quibus ipsius caudex quodãmodo proximè cõstituitur, aut in quos is primùm in iecoris substantiam digeritur.*

Venæ

B *Vena portæ, quà primùm à iecoris substantia libera & amplissima cernitur.*
C, C *Duo ramusculi bilis uesiculam in caua iecoris sede positam adeuntes.*
D *Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrens.*
E *Hac sede uena portæ in duos maximos bipartitur truncos.*
F *Truncus sinister & elatior.* G *Truncus dexter & humilior.*
H *Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris membranæ omenti dextræ parti ramulos præbens.*
I *Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.*
K *Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quà id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.*
L *Vena in dextrã sedem inferioris omenti mẽbranæ & colum intestinũ quà hàc fertur excurrẽs.*
M *Soboles quædã à sinistro trunco in glandosum corpus inferiori mẽbranæ omẽti innatũ, sparsæ.*
N *Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificiũ obliquè conscen*
O, O *dens: quò priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentricu*
P. *lum hac sede qua dorso incumbit, digestam. P uerò præsentis uenæ reflexum per dextrum orifi-*
Q. *cij uentriculi latus in anteriorẽ uentriculi sedem: Q autem reliquã præsentis uenæ seriẽ notat, quæ instar coronæ id orificium amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornauimus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumq́ delineationibus uenæ partem in posteriora & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quæ in priori seu anteriori sede oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.*
R *Ramus uenæ superius uentriculi orificium ambientis, qui secundùm elatiora uentriculi procedens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad anteriora posterioraq́ uentriculi dispergens.*
S *Grandis utcunque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quà uentriculo exporrigitur, numerosa sobole procurrens.*
T, T *Sinistri trunci diuaricatiò, ubi is iam lienem est accessurus.*
V *Venula in sinistram sedem inferioris membranæ omenti distributa, cuius radicem in integra figura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius seriẽ hac peculiari figura quam margini adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quæ lieni exporrigitur, cõmonstrat utrinq́ abtruncatam. præsens uerò uenula V insignitur.*

X, X *Vena ab illis quæ elatiora lienis petunt, in sinistrum uentriculi latus dispensata.*
Y *Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrunque X indicabat, insignitur.*
Z *Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq́ soboles uentriculo superioriq́ omenti membranæ offerens.*
a, a, a, a *His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeò frequens, ut lienis imaginem facile ostendat.*
b, b, b *Prima dextri portæ uenæ trunci in mesenterium series. Hæ in mesenterium digestæ uenæ quibusdam meseraicæ ac mediæ & lacteæ nuncupantur.*
c *Vena colo intestino quà recto continuatur, exporrecta.*
d, d *Vena sub recto prorepens intestino indicatur, unà cum ramulis intestino in uenæ progressu digestis.*
e, e *Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes. Præter hanc figurã cuius modò characterum indicem absolui, aliæ complures quinto libro dedicatæ, huc reponi possent, quibus illa exprimuntur organa, in quæ portæ soboles diffunduntur. Præcipuè autem huc spectarent secunda, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam huc maximè facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad præsentis libri calcem in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obuersaretur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur, illum ad nudam quam huic Capiti præposuimus figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad quas illos spectare adijciemus, ac proinde manifestioris doctrinæ gratia ultimam præsentis libri figuram totius libri contextu notabimus, ulti. fi.*

Portæ ramorum in iecoris substantia series.

IN IECORIS substantia ab omnibus[a] demissioribus & quæ orbiculatim consistunt extremis ipsius partibus[b] exiguæ admodum numerosæque uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medium porrectæ, sensim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, donec omnes (quæ profectò sunt quàm frequentissimæ) in[c] quinque, interdum etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti, [d]unam grandem & impensè amplam constituunt uenã, quæ nobis portæ uena nuncupabitur. Hæc ad eum modũ ex iecoris cauo enata, aut (si nõ minus uerè quàm clarè loqui uoles) omnes nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiã[e] dispargẽs, obliquè deorsum uersus sinistrum procedit in multos uenarũ surculos, ad bilis uesiculã, uentriculũ, intestina, lienem, omentum, mesenterium, hac serie digesta.

Portæ caudicis extra iecur distributio.

Ad bilis uesiculam.

Primum[f] duos ualde exiguos ramulos ex superiori, seu anteriori sui corporis parte (non autẽ latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, qui eam ceruicem amplexãtes, ac in surculos capillorũ modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ corpus eo pacto excurrũt, quo in[g] alba adhærente ue oculi tunica, uenulas porrigi cernimus.

Ad uentriculi humilius orificium.

Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoque & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum tamen latus magis[h] alius ponitur ramus, nuper[h] commemoratis insignior, qui humilius uentriculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit, nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptãs.

Portæ caudicis in duos præcipuos truncos sectio.

At portæ uenæ caudex deorsum magis protensus, postquam hos diffudit ramos,[i] in duos maximos bipartitur truncos, quorum elatior (quem & sinistrum doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum uniuersus in uentriculum, & omentum, & quandam coli intestini[k] regionem, quæ secundum humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. Alter, qui & humilior & grandior est, ac dexter meritò appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.

Ad dextram uentriculi fundi sedẽ, & ipsi proximam omenti partem.

Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem, utcunque[l] insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, & sub dextra uentriculi fundi sede transuersim producta,[m] exiguas frequentesque uenulas certo ordine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuaricat, qui & anteriorem & posteriorẽ fundi uentriculi regionem multa sobole aliquousque intertexunt. Hæc uena ubi[n] ad mediam fundi uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur[o] illi uenæ cõtiguos, quam non multo pòst reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porrò quemadmodum hæc uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sede seriatim uentriculo offert, ita quoque innumeras uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis ferè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verùm præsens uena[q] interdum, neque id sanè infrequẽter, à portæ uena supra quam illa in duos grandes truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoque à[r] sinistro portæ trunco non semel hanc ipsam pronasci obseruauimus.

Ad duodenũ intestinum.

Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariat, ita etiam[s] uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquã is in duos eiusmodi truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ[t] primum intestinorum quod duodenum uulgò uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediũ ferè ipsius longitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni [u]principium exporrigitur, & superiori membrana omenti & [x]glandoso corpore huic intestino adnato suffulta, geniculatim intestinorum sedi, quam perreptat, ramulos dispergit, non negligens interim glandosum quo sustinetur corpus. nam & illi, & omenti regioni quà prorepit, surculos quosdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente executus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falsò id[y] inferius uentriculi os cõprimere ac occludere opinatur, agendum erit.

Li. 4 de Vsu par.

Sinistri trunci series.

Hic enim sermo reliquæ, quam portæ uena molitur, distributioni dedicandus est.[z] Sinister itaque portæ truncus transuersim ad inferiorem omenti membranã, quà hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, properat, hacque omenti sede dein &[a] glandoso corpori huic membranæ innato sustinetur, apteque suffulcitus in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, quà à portæ caudice truncus iste diffcinditur, inferiorique omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione [b]uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quà dextram dorsi sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede,[c] alia diducitur uena, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti membranæ regionem surculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum, quà

a 12 fi. lib. 5 I, K, L, M, N, O.
b A, A, A.
c cha. 1, 2, 3, 4, 5.
d B, & 12 fi. lib. 5 h & 20 fi. I.
e à B spargentur A, A, A.
f C, C. & 13 fi. lib. 5
g ad V. aut ab I ad H fi. 20.
g 18 fi. cap. 14 li. 7. x, x.
h D. 15 fi. li. 5 a.
i E partitur in F, & G.
k 6, 8 fi. lib. 5, à P ad Q.
l H. 14, 15 fi. li. 5 c. & 2 fig. R. & 4, 5 fi. o, o.
m 2 fi. lib. 5 V. 4 fi. p, p.
n 2 fi. lib. 5 ad T.
o Z.
p 2 fi. lib. 5 X. 4 fig. q, q.
q ut o ab l in 4 fi. lib. 5.
r ab F.
s I. & aliter 4 fi. lib. 5 r. 12 fi. h.
t 7 fi. li. 5. I, K.
u 7 fi. lib. 5 L.
x 12 fi. lib. 5 i, i.
y 14, 15 fi. li. 5 H.
z E.
a 4 fi. lib. 5 x, x.
b K. 4 fi. li. 5 u. 15 fi. b.
c L. 4 fig. lib. 5 x.

qua hac omenti membrana id continetur, præsens uena pertinet. Porrò ulteriùs in ſiniſtri trun
d inter K et N ſuprà, infrà M. ci uerſus lienem progreſſu, præter [d] exiguas ſoboles quas priuatim glanduloſo ipſum ſuffulci-
enti corpori elargitur, ab elatiori ſua ſede [e] uenam promit omnium uentriculum adeuntium fa
e N. 4. fi. li. 5. y. 14, 15. fi. d. cile capaciſſimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & obliquè ſurſum uer
ſus ſiniſtrum ſub uentriculo quà dorſo id innititur prorepens, mox in aſcenſu huic uentriculi
ſedi [f] duos communicat ramos, utrinque ſingulos, in hanc uentriculi ſedem multis etiam ſurcu
f O, O. lis diſperſos. Reliquū uenæ ſurſum ad [g] elatius uentriculi orificium, per uentriculi poſterio-
g 14, 15. fi. lib. 5. G. ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipſius orificij [h] emergit, & totam anterio
h P. rem ſedem ambiens, ſecundum ſiniſtrum eius latus denuò in poſteriora retorquetur, ac ut ſe-
i Q. mel dicā coronæ prorſus modo uentriculi ſuperius orificium concinnè [i] perreptat, in progreſ-
ſu rectà deorſum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi ſe-
dem occupant. A ſuperiori autem ſede, uena hæc ramulos etiam diffundit, ſed exiguos pror-
ſus, & in ſtomachi terminum, quà is uentriculo continuatur, excurrentes. Porrò inter cæteras
k R à P. 14. fi. lib. 5. e propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium ſuccingente exortas [k] utcun-
que inſignis uena ab ipſa pronaſcitur, quà à poſteriori uentriculi regione ſecundùm dextrum
orificij latus antrorſum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, ſecun-
dùm ſuperiorem uentriculi ſedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utcunque
uenis amplexans, & in progreſſu geniculatim ramos in priorem poſterioremq; uentriculi ſe-
l S. 4 fig. lib. 5. Y. dem ſpargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, [l] alia re-
ſpondet, ab humiliori ſede ſiniſtri uenæ portę trunci prodiens, ac inferiori omenti membranæ
implicita, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicē diſcedentes biparti-
tur, ex quibus denuo quamplures ſurculi deorſum prorepunt, & in coli inteſtini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à meſenterio ad dorſum committitur) excur
rentes, & nonnullis propaginibus inſerti in partē inferioris membranæ omenti, quæ inteſtinis
incumbit, ac ueluti à colo inteſtino pronaſcitur. Atque hæc quidem de hominibus me hacte-
nus dixiſſe arbitrator. nam à ſiniſtro portæ trunco ne minima quidem ſoboles canibus ad co-
lum inteſtinum digeritur, uti etiam in ipſis colum inteſtinum nulla ex parte omento alligatur,
adeò ut neque mirandum ſit, ſi hac orationis ſerie interdum à Galeni placitis recedam, qui ſimi *In lib. de Venarum & arteriarum ſectione.*
arum uenas, uti ipſe etiam ad Antiſthenem ſcribit, ex profeſſo docens, hominum uenas non
perſequitur. Cæterùm poſtquam ſiniſter portæ truncus commemoratas eduxit propagines,
m T, T. ad lienem tranſuerſim accedens, in [m] duos ramos ſecatur, qui rurſus in alios partiuntur, atque
n Spectata tabulas fi. 19. lib. 5. hi denuò in alios tantiſper dirimuntur, quouſque numeroſa ramorū ſerie in [n] cauam ſimam'ue
lienis ſedem rectà linea ſecundùm totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti per-
o a, a, a. petuò ſuffulti implātentur, atque [o] infinita ſobole uenulas oppidò quàm graciles inuicemq; im
plexas, per uniuerſum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, priuſ-
p V. 4 fi lib. 5. δ. quam ſiniſter portæ truncus in frequentiſſimas ſoboles illas diſpargatur, interdum [p] tenuis ue-
na prodit, quæ in ſiniſtram inferioris membranæ omenti ſedem uno atque altero ſurculo di-
q S. ſpenſatur: idq; tunc potiſſimum, quando primus [q] maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus anguſtior eſt, quàm ut commodè uniuerſæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad ſuperiorem lienis regionem re-
r X, X. 14, 15 fi. li. 5. g. punt, quum is iuxta lienem conſiſtit, [r] uena exoritur, quæ dextrorſum lata, atque omenti mem-
brana ſuperiori intertexta, in eam uentriculi ſedem pertingit, quæ elatiori lienis ſedi propin-
quior uiſitur. Hæc quandoq;, ſed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum
procul à ſiniſtra ſede ſuperioris orificij uentriculi diſtet. quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præſens uena ab elatiſſimo lienem adeuntiū ramo promitur, ſed
ab illo qui ferè huic proximus eſt. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorē lienis partem
s Z. 2. fig. lib. 5. S. 4 fi. ſ. principium ducit, ſic à maiuſculo ramo imam lienis ſedem accedente, [s] alia exurgit uena utcun
que inſigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper [t] dicta dextrorſum retorquetur, &
t X. ſiniſtram uentriculi fundi regionem perreptans, [u] illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
u H. [x] medium uſq; dextram eius ſedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
x 2 fi. lib. 5. T. deſinunt ramulos, mutuoq; implicātur. Dein ſiniſtra perinde ac dextra in ſiniſtram fundi uen-
triculi ſedem ſurculos geniculatim antrorſum retrorſumq; diſpergit, ac ſuperiori membranæ
omenti in ſiniſtram ipſius partem oblongas frequenteſq; ſoboles communicat. Cæterùm ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram ſedem adire commemoraui, deſtituuntur: & illius uicem
ea ſupplet, quæ ſiniſtram fundi ſedem ramis conſerit. Atque ad hunc modum frequentiſſimè ſi
niſtrum portæ uenæ truncum abſumi ſpectabis. nō rarò autem ad huc in hominibus ex ſingu-
y Y. 14 fi. lib. 5. g g. lis uenis concauæ lienis regioni iam inſerendis, [y] ſingulas uenas in uētriculum ad eum modum

 digeri,

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo[z] duas nuper commemora- *z* X,Z.
tas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hîc sedulò obseruandum uenit,
huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis
forma, neque colore, necp implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurren-
Dextri caudicis portæ trunci series. bus uenis differre.[a] Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffundi narrabam) *a* G. 4 *fi. li.*
quà primùm mesenterio à dorso nascenti committitur, in[b] tres præcipuos discinditur ramos: *5 t. 12 fig. k.*
qui in alias denuò innumeras uenarum soboles diuaricati, inter duas mesenterij membranas *b, b, b, b. de-*
producuntur, atque inferiorem posteriorem'ue intestinorum partem quæ mesenterio alliga- *in spectâ 10,*
tur, & quam dissectionum professoribus cauam uocare libuit, amplectentes, in ieiunum, ileum, *11, 13, 14 fi.*
cæcum & dextram coli sedem, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uerò ab his *lib. 5.*
discindantur soboles, quum prorsus sint innumeræ, dictu est arduum: dein nõ omnibus ean-
dem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excur
rant. A' tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medij mesenterij potissimum
discinditur,[c] insignis uena in[d] sinistrum mesenterium, quod colon à liene ad rectum usque in *c, c, c. 12 li.*
testinum dorso alligat, porrigitur, atcp nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures *5 n.*
deriuata surculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum uscp intestinum *d 11 fi. lib. 5*
pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij uenæ ramos,[e] unus insigni magnitudine inter *R, S, T.*
duas sui mesenterij membranas (queadmodũ cæteri omnes rami) intertextus, secundùm coli *e d, d 9 fi. li.*
finẽ deorsum sub recto intestino prorepit, multas uenulas ex superiori anteriori'ue ipsius sede *5 k, k.*
ad eam intestini partem, qua porrigitur, depromens. Præsens ramus quum ad recti intestini
extremum usque contendit, non amplius rectà sub intestino deducitur, sed in[f] plures utcuncp *f e, e.*
exiles diffusus ramulos, finem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porrò & si frequentissi-
mæ sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci ramorum soboles, tamen plures numero-
siorescp in gracilia, quàm crassiora intestina distribui, cuius ex dissectione obuium est. Quo
enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicantur surcu
lis, quoniã ex illis plus succi quàm ex sedi uicinioribus sit exugendum. Quemadmodum uerò
nõnullis priùs enarratis uenæ portæ ramis[g] corpora quædã glandulosa atcp ad amussim quo- *g 4, 5 fi. li.*
dammodo carnea attendi circunducicp dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad inte- *5 x, u. 12 fi. i.*
stina diffusorum sectionibus,[h] glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine *h 10 fi. lib. 5*
cum distributis propaginibus seruãtes. In grandioribus enim propaginũ diductibus (quem- *L, M & 14*
admodum ubi dexter portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponũtur *fi. G, F.*
glandulæ, in subsequentibus uerò horum ramorũ diuaricationibus graciliores minorescp. Hu
iusmodi quocp glandulæ, capillorũ modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuan
tur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excre-
Venæ portæ distributionis ratio. menti alicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem,
propagatæ censentur. quippe[i] quas bilis uesiculæ oblatas dixi, alimentũ illi subministraturæ *i* C, C.
ad eam excurrunt. Pari modo[k] propagines numerosa sobole in omentum diffusæ duntaxat *k 4 fi. lib. 5*
ut illud enutriant, multocp adipe imbuant, à portæ uena deriuãtur.[l] Propagines lienem peten *q, r, x. 7, d.*
tes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lieni alimentum deferant, atcp ex iecore fœculen *l* T, T.
tum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgẽt. Quum enim crassius sanguifi-
cationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæ illud lieni porrigant,
simul quocp necessariò lieni nutrimentũ offerũt. siquidem, ut in quinto libro, nõ sine religione
tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementum in sui nutritio-
nem conficit, & lien per[m] uenas ab illis quæ lieni inseruntur in uentriculum profusas, quod ipsi *m* X, Y, Z.
ex fœculentiori sanguine reliquum est, necp sibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculum
eructat. uerùm id nõ (ut dissectionum professores malè arbitrãtur) in superius uentriculi orifi-
cium diffundens, sed ad fundũ præcipuè, quò[n] maior uena à uenis lienem adeuntibus exorta,
in uentriculũ pertinet.[o] Surculi capillorũ modò tenues ad glandia in hoc à rerũ Opifice dedu *n* Z.
cuntur, ut illa à portæ ramis alimentũ colligãt. Cæterùm[p] reliquæ omnes portæ propagines *o* M.
in uentriculũ & intestina digestæ, duplici nomine extruũtur, partim ut illis nutrimentũ submi- *p* D, I, K,
nistrent, partim ut suis finibus & osculis in uentriculum & intestina hiantibus cõfectum à uen- N, G.
triculo cibũ ex ipso ac intestinis exugant, atcp ad iecur tanquam cõcoctionis officinã toti huma
Portæ nomina. no corpori cõmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionẽ, ex multis, quæ
nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipsæ nimirũ portæ uenæ[q] caudex, quem
ueterum quispiã Naturæ operũ peritus ante Hippocratem πύλας nuncupauit, à quo in hunc *q* B.
Li. 6 de Placitis. uscp diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsacp (ut & Galenus testatur) à nõnullis porta
iecoris, ab alijs ianitrix appellatur, uerùm nonnulli totã uenam hoc nomine donari nolunt, sed
partem

partem ipsius duntaxat, quæ primùm à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis
r fig. cap. 6 B,S. nomine στελεχιαῖα, quod etiã nomen Galenus interdũ cauæ uenæ r quà iecori est proxima, & præterea magnæ arteriæ, quà è corde pronascit, tribuisse uidet. Dein portæ uena ab alijs etiã iecoris manus nuncupat, quòd iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionẽ tanq̃ manu utatur. Sunt qui lacteã appellẽt, quòd succus quẽ hęc ab intestinis iecori defert, lacteus fit. Porrò uenã portæ, succũ eũ quẽ è uentriculo, præcipuè autẽ ex intestinis ad se allicit, atq; in iecur defert, iecoris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare haud facile concessero: quantumuis grauiter id in quarto de Vsu partiũ libro Galenus asserat. Nullam enim sanguificationis uim mẽbraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: & si quæ esset, illa profectò album pararet sanguinẽ, non secus quàm à uentriculo emutata, lacteũ colorem referunt, uti & uentriculi substantiã albam. non autem iecoris modò concreti sanguinis instar rubram esse liquidò cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repetitum altiùs refellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mu
s d,d. tasset sententiam, sui ipsius, quo acriùs Aristotelem oppugnaret, oblitus. s Ramum portę, quẽ sub recto intestino decliuem ac mesenterio suffultum porrigi scripsimus, nonnunquam ad fæculenti sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcunq; ipsius uitium, fæculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planè in lienem absumitur, uel lien eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex uniuerso corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lutosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ distributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quî is sanguis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentẽ deorsum procumbat, ibi'que tantisper reseruetur colligatur'que, donec nimium turgentes uenæ osculis reseratis per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc sanguinis defluxu per interualla laborantem resecuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, & uena sub recto intestino excurrens, pollicis quasi crassitiem superauit, eoq; modo sanguine turgebat, quo iam parturientium animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas distentasq; cernimus. Verùm hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextrã axillarem in laterali morbo (si modò dextram aut sinistram seces, quicquam intersit) aperiendam docui. ac proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad finem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis'que organorum administrationem unà persequar.

Portæ uenã sanguinem nõ conficere.

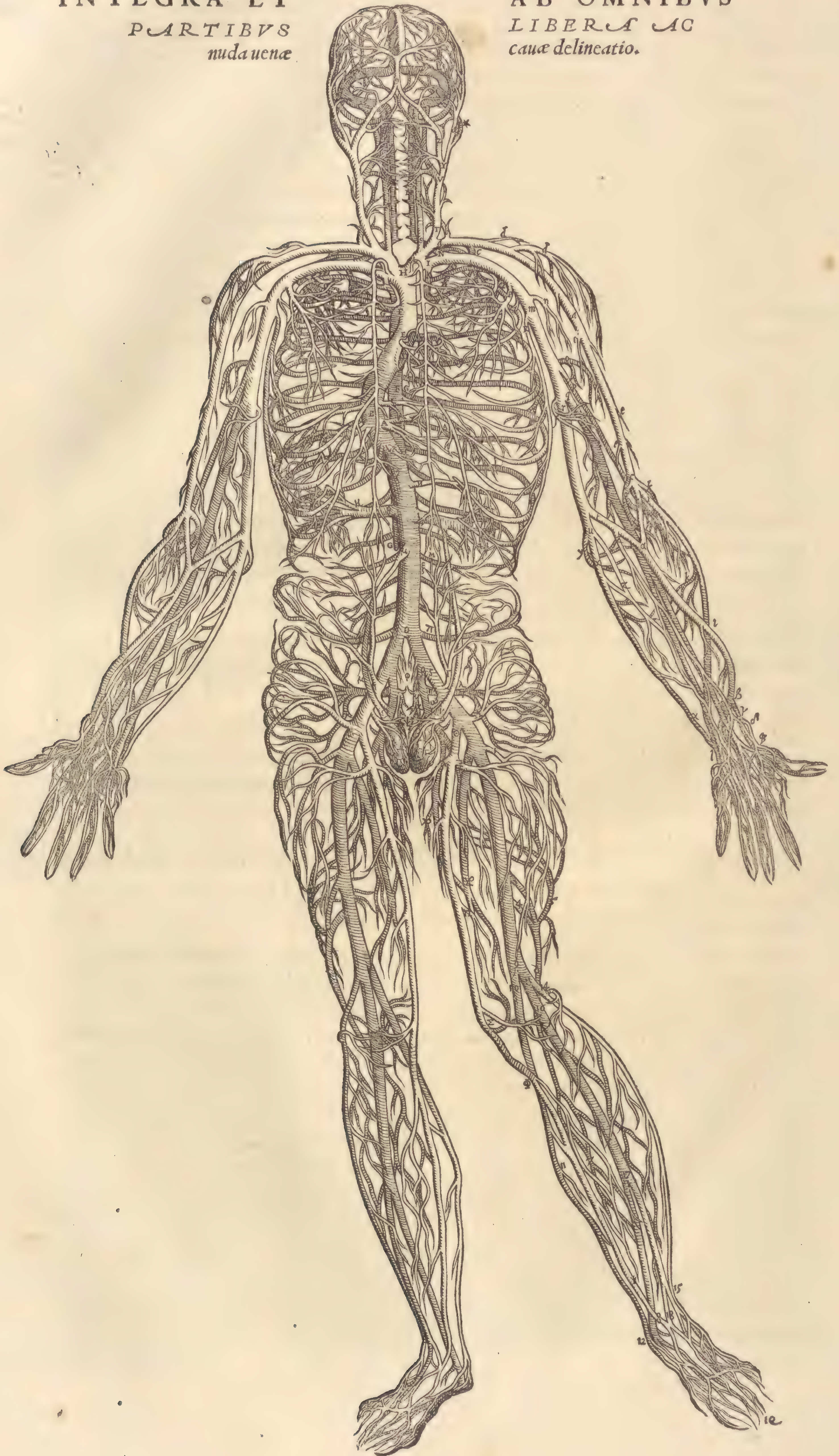
Melancholicum succũ per portæ ramos purgari.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS pagina proponit, Index.

FIGVRÆ, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim subsequentibus communis est, proportioneq; illi correspondet, qua integram arteriæ magnæ seriem ante duodecimum huius libri Caput, ac dein dorsalis medullæ neruorum distributionem ante undecimum quarti libri Caput exhibebo. quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum & hæc uenæ cauæ figura, & musculorum & ossium simul compactorum tabulæ) depinguntur, quam huic papyro (quæ regalis uulgò dicitur) accommodam fore putaui. Verùm si cuipiam postea uisum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportione, ut clariores reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angustiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiam imminuere, id unum moneo & rogo pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginẽ illis adijciat: quemadmodum plagiarij quidã profectò, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignißimi, in meis Anatomicis tabulis Argentinæ impreßis tentarunt. Hæc enim circumscriptio, etsi multis rationibus negociũ uitiet, ob id tamen etiã respuenda est, ne omnes uenæ hac expressæ figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantũ parti peculiares esse uideantur: potißimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in

INTEGRA ET AB OMNIBVS

PARTIBVS LIBERA AC nuda uenæ cauæ delineatio.

hac proportione non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulæ uenæ perreptent. Quinetiam ex quinti, sexti & septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illæ debeant esse effigies, quæ cum uenis etiam partes quæ illis implicantur oculis subijciunt.

A, A, A *Tres isti characteres propaginem notant à uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum paßim perquàm numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenæ cauæ soboles, quæ pariter utrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortaßis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quàm sinistrum characteribus liberum conspicitur.*

a *Huiusmodi etiam gracilior soboles à caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.*

B *Venæ cauæ sedes inter iecoris gibbum & septum transuersum consistens.*

C *Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, & à quibus etiam surculi in cordis inuolucrũ pertingunt.*

D *Cauæ uenæ orificium in dextrum cordis sinum pertinens. Optarim hîc sedulò expenderes, uniuersamq́ue cauæ delineationem accuratè contemplareris, consideraturus an'ne uerius hoc orificiũ cauæ uenæ principiũ ueniat statuendum, an ea cauæ pars ubi A & a in ipso caudice scriptum cernis, & ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepit, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauæ caudex committitur, ad dextrum latus à uertebrarum medio declinat.*

E *Vena coronæ modo cordis basim amplectens, ac deorsum per cordis substantiæ exteriora ad ipsius usque mucronem surculos à se deriuãs, & στεφανιαῖα seu coronalis nuncupata. Hæc & si ab anteriori sede orificij uenæ cauæ hîc oriri uideatur, perpetuò tamen quum simplex sit, à posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.*

F, F *Vena coniugis expers, quæ à cauæ dextro latere prodiens, decliuis secundum dextrum uertebrarum latus ad secundam ferè lumborum uertebram descendit.*

G, G *Characteres isti hîc atque illic ad uenæ pari carentis latera repositi, uenæ illius propagines insinuant: eas nimirum quæ costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebris ipsisq́ue costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepientes, surculos promunt.*

H *Cauæ sub pectoris oßis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio, quam lanij boues & porcos iugulaturi petunt.*

I *Vena primæ thoracis costæ innixa, atque ad alam transuersim perducta, brachijq́ue axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.*

K *Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentẽ membranã soboles deriuãs.*

L *Vena sub pectoris oßis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosq́ue uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranæ, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Præcipuum autem ramũ sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius*

M. *uenæ ab imo sursum ascendentis, ac Γ notandæ terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M asscripsimus.*

N, N *Vena per foramina transuersis proceßibus uertebrarum ceruicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medullæ geniculatim ramos offerens, ut & in musculos quoque inibi ceruicis uertebris adnatos, soboles dispensat. Qua uerò ratione hæc uena in duram cerebri membranam exhauriatur, etiam si hanc hîc quoque delineare conatus sim, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti præponenda non minus disces, quàm reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.*

O *Vena musculis humiliorem ceruicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebras occupantibus, multiplici utcunq́ue sobole exporrecta.*

P *Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & ipsam demum mamillam excurrens.*

Q Vena

Q Vena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulæ sedem uicinosq; musculos deriuata. Huic proximæ sunt uenulæ in glandium axillæ excurrentes, quarum hic una inter P & R expressa est.

R Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillæ cauitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.

S Interior iugularis, quæ graciles surculos asperæ arteriæ lateri & hâc deductis neruis spargit. quod uerò ipsius præter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepit, & uariè ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.

T Exterior seu superficiaria iugularis. Verùm iugularias uenas (quæ Græcis σφαγιτίδες uocantur) nõnulli appellant, quæ statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demũ quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextũ cernitur. In Arabũ interpretibus iugularias ita ferè appellatas legimus: Guidez, Guades, & corrupta Græcorum uoce grandes, sphragitidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apopleticas, uenas somni. Atque ita tam interiores quàm exteriores appellitant. & has quidem patentes, illas uerò immersas & occultas nuncupãt. Porrò exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hîc delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus prorepat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.

V Exterioris uenæ iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.

X Exterioris iugularis ramus oris interiora subiẽs, ac uariè in laryngẽ & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.

Y Exterior ramus diuisionis externæ iugularis iuxta fauces factæ, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.

Z. Ac Z quidem portionẽ huius rami Y notati insinuat, quæ in faciem exporrigitur. 9 uerò,
9.æ.*. frontis uenam indicat. æ, portionem secundum tempora sursum repentem. & * eam notat, quæ post aures & ad occipitis cutem fertur. Cæterùm reliqua uenarum hîc in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus nõ insigniui, quòd hæc peculiaris figura decimoquarto Capiti præponenda explicabitur. Quanquam interim si quis hanc cauæ uenæ effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quæ huius libri adhibebitur calci, uenas simul cùm arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum duræ cerebri membranæ sinum hîc quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uerò character sinistro, seu secundo eius membranæ sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio duræ membranæ sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congrediuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quæ frontem adit lucida. Quartus autem duræ membranæ sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasci, atque rectà antrorsum duci suo loco audies, hîc non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, y insignitur. Præterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi duræ membranæ sinus radice positus, ingressum indicaret uenæ N notatæ: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinuaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto charactere internæ iugularis ramus per proprium foramen in latera duræ cerebri membranæ excurrens insigniretur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremque sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad hæc præter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quæ sub frontis uena 9 insignita hîc umbratæ feruntur, ut scilicet uenæ etiã indicarentur, quæ per caluariæ sedẽ cui olfactus organa incũbunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia cælatũ, in caluariam repunt. Atq; hæc omnia sanè adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimiquarti Capitis fuissẽ propositurus. quanquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minimè liceret aggredi, quandoquidem

dem in illos duræ mēbranæ sinus nō uenæ modò, sed & arteriæ exhauriantur, ipsiq; sinus non minus arteriæ quàm uenæ fungantur munere. Verùm interim non improbauerim & hanc uenæ cauæ delineationē, uti iam monui, characteribus quibusdam à studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditis: aut, ut antè dixi, exemplum sumentibus, ab ea figura quæ ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis t, t, u, u, x, x, ſ, ε, λ, μ, exprimit.

a, a *Vtrunque a uenam humerariam indicat, uerùm superiori a ipsius exortus ab externa iugulari T notata, radix significatur. inferius autem a humerariæ sedem notat, qua iam humeraria ex alto in brachij superficiē cutemq; emerget. Huius uenæ nomina paulo pòst absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subijciam.*

b *Humerariæ propago ab ipsius elatiori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.*

c *Humerariæ etiam propago, in gibbam scapulæ sedem frequenti utcunq; sobole excurrens.*

d, d *Venæ ab humeraria, priusquam ipsa penitius sub summo humero contorquetur, pronatæ, ac in summi humeri sedis cutem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digestæ.*

e, e, e *Tenues uenulæ ab humeraria in externæ brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubitum flectentium prioris propagatæ.*

f *Humerariæ iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine æquales, nunc inæquales uisuntur.*

g *Primus humerariæ tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquousq; excurrens.*

h *Secundus dictæ nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum obliquè ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenæ ramo t notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui α asscriptum est.*

i *Tertius humerariæ tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem obliquè contendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens. inter quas ferè præcipua k insi-*
k. *gnitur, quam ad exteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando præsens ramus in eum modum obliquè repens, ad brachialis usque radicem è regione ap-*
l. *pendicis ulnæ pertingit (nimirum ubi hic l spectatur) axillaris uenæ propaginis x notandæ soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariæ ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsumq; adeò paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie accedens.*

m *Axillaris uena, cuius nomina paulò pòst recensebuntur.*

n *Axillaris uenæ ramus, in capita deriuatus musculorum cubitum extendentium.*

o *Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.*

p *Insignis propago obliquè deorsum sub humero uersus exterius humeri tuberculum ducta, quæ musculis hinc principium ducentibus ramos exhibēs, aliquousq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.*

q, r *Axillaris uenæ in duos truncos distributio, quorum alter binis q insignitus in alto semper totoq; ipsius ductu occulitur, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnæ arteriæ figura duodecimo Capiti præponenda licebit intueri. Alter uerò axillaris trūcus (cui r inscribitur, & quæ tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Cæterùm hāc axillaris uenæ distributionē interdum etiam altiùs fieri quàm hîc delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptionibus eam conuenire animaduertes.*

ſ *Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.*

t *Anterior axillaris uenæ ramus, eius diuisionis quæ hîc iuxta interioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Præsens ramus t insignitus, obliquè ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humerariæ ramo h notato coiens, communem efformat uenam α indicatam.*

u Axillaris

u Axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.

x, x Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & paßim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.

y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrens.

z, z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrens. Verùm superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.

Ꝗ Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo δ notando coitus. est nanque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.

α Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum obliquè radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in exteriorem cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.

β Communis uenæ iuxta radij humiliorem partem, qua brachiale respicit, diuisio, y aut Y aut

γ. Λ non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollici ac indici subiectam, ipsumq; pollicem & indicem accedit, & ramulum δ indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus ε insignitum, uersus medium & anularem potißimùm absumitur. Ramis externam summæ manus sedem adeuntibus uaria à nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & paßim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hûc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quàm orationis qua has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniores medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam nanque per brachij interiora alamq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quòd scilicet per cubiti interiora potißimùm exporrigatur. Verùm priuatim dextræ manus axillarem iecorariam uocarunt, quòd in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsis dicitur, quòd in lienis morbis hanc plerunque aperiant. Sic rursus ὠμιαῖα seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quòd per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uerò capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uerò h & t notatos & uenam communem, quam α notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quòd scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quòd inter cubiti exteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocarunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis consurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui paßim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studiosorum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hîc recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potiùs ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primùm subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quà autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uerò α notata, Nigra: ubi autem hæc obliquè ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Al-

terius

terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y aßimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Syelen Auicenæ appellatur. Verùm aliàs subinde apud Arabes & barbaros illam Syelem uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur. cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quanquam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potißimùm Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earũ partium inflammationibus medeatur. Nisi fortè horum nominum impositores adeò stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me rectè antea pictas turpiter in lucem suo nomine emiserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primùm esse. Cæterùm communis uena Media, Mediana & Corporalis uulgò dicitur.

ζ *VENAE cauæ portio, qua inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.*

η *Vena in pinguem membraneamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrens.*

θ *Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.*

ι *Grandis uena sinistrum renẽ petens. hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes defert, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgò nuncupatur.*

κ *Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrens.*

λ, λ *Seminalis uena sinistra.* μ, μ *Seminalis uena dextra. Hæ uenæ in progressu peritonæo cui ad dorsum firmantur, hærentq;, surculos communicant, & ramulos membranis testem uasaq; senaria ambientibus diffundunt.*

ν *Seminalium uenarum sedes, qua hæ primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.*

ξ *Venæ geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebris continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebras, ipsisq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.*

ο *Venæ cauæ supra oßis sacri initiũ in duos trũcos distributio, Λ aut inuerso ν aut V nõ absimilis.*

ϖ *Ramus utcunq; amplus, transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distributus.*

φ *Ramuli aliquot in superiora oßis sacri foramina misßi.*

ρ, ς *Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior ρ notatur, exterior ς.*

τ, τ *Interioris rami, quem ρ notauimus, exterior propago, in musculos exteriorẽ ilium oßis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorũ serie transuersim digesta.*

υ *Interioris rami ρ insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri oßis*

χ, ψ. *foraminibus distributi. χ uero & ψ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri sedem, ipsumq; adeò uteri collum.*

ω *Vena ab exteriori ramo, quem ς indicatum conspicis, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami ρ notati coiens, quà id pubis oßis foramen perreptat.*

ϡ *Hac sede uena pubis oßis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.*

ϰ *Vnus ex ramis uenæ pubis oßis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.*

ϗ *Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ ~~perficitur~~, quem 2 notabimus.*

Γ *Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quà is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutiq; ramos offert. inter cæteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uidelicet sede cui M ascriptum cernis.*

Δ *Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exhauritur.*

Θ *Prima magnæ crus petentis uenæ propago per interiorem femoris tibiæq; sedem sub cute deorsum ad summum usq; pedem perreptans.*

Λ *Propaginis Θ insignitæ ramus, femoris interiora ad inguina accedens.*

Ξ *Dictæ propaginis ramus ad anterioris femoris regionis cutem uersus exteriora digestus.*

Π *Dictæ propaginis ramus, primo tibiam mouentium musculo oblatus.*

Σ *Dictæ propaginis soboles, quas in anteriorem genu sedem & posteriorem quoq; dispensat.*

Φ *Hac sede propago Θ indicata per sedem tibiæ interiorem, sub cute in uarios multiplicesq; ramos diſſcinditur, hicq; opportunè dum sanguinem mittimus aperitur.*

Ψ *Hac ad anteriorem interioris malleoli sedem nuper dicta propago ducitur, atq; uti cernere est in pedis superiora exhauritur.*

Ω *Ramus à grandi uena crus petenti in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, eiusq; sedis musculis & cuti soboles utcunq; frequentes deriuans.*

1 *Ramus septimo nonoq; tibiam mouentibus musculis & cuti femoris iuxta externam ipsius sedem ramos deducens.*

2 *Grandis uena in quintum femur mouentium musculum digesta.*

3,4 *His duabus propaginibus inuicē coëuntibus uena cōstituitur, quæ inter musculos posteriorem fe*
5. *moris sedē occupantes excidens, sursum in femoris cutē ramos porrigit, quos 5 insigniui. Verū*
6. *maiori ipsius parte 6 notata, sub cute per poplitem genú ue flexū fertur, & in suræ cutē numero*
7. *sa serie inibi digeritur, ubi 7 aſſcriptum spectas. Porrò in delineatione, obscurus ille ramulus,*
8. *qui 8 respicit, deorsum magis deberet ferri: neq; sat scio qua uel mea uel sculptoris negligentia, is illic desinit. Verùm mediocris est negotij illum uersus 8 notam, calamo deorsum protrahere, quum in dextro crure illum non neglexerim.*

9 *Magnæ crus petentis uenæ in duos ramos distributio, quà hæc inter duo inferiora femoris oſsis capita continetur.*

10 *Interior dictæ diuiſionis ramus, ad posteriores suram tibiæ ue uentrem constituentes musculos et*
11. *ad cutem internæ sedis tibiæ suræq; digestus, inibiq; 11 insignitus.*

12 *Dicti iam rami quem 10 notauimus portio, secundùm interioris malleoli posteriorem sedem ad internum pedis latus exporrecta.*

13 *Exterior ampliorq; ramus diuiſionis 9 insignitæ, qui mox in alias duas impares propagines digeritur.*

14 *Dictæ modò diuiſionis exterior propago.*

15 *Exterioris dictæ modò propaginis portio externum perreptans malleolum.*

16 *Interior illius diuiſionis propago, quæ inter tibiæ & fibulæ medium quà hæc oſſa inuicem dehiscunt deorsum fertur, inter musculos uidelicet posteriori tibiæ oſsis & fibulæ sedis adnatos, & ligamentum quod hæc oſſa secundùm tibiæ longitudinem mutuò colligat.*

17 *Diuiſio interioris propaginis 16 insigniti, quæ ad medium longitudinis tibiæ perficitur. Atq; hæc alterum ramum inter calcem & tibiæ os ad pedis inferiora mittit, alterum uerò inter fibulam & calcem.*

18 *Soboles iam ultimo commemorati rami, quæ inter tibiæ os & fibulam per membraneum eorum oſsium ligamentum in pedis superiora digeritur, alijsq; uenis hàc proreptantibus commiscetur. Atq; ita quatuor ferè uenarum radices ad pedis superiora surculos porrigunt, nimirum 12, 8, 18, 15 insignitæ.*

19 *Venarum ad digitos series indicatur. Præter hanc cauæ uenæ delineationē, & plerasq; quinti sexti et septimi librorū figuras, huc imprimis spectat quā ad horū librorū Epitomē parauimus, & huius libri calci uarias ob causas uti commodiſsime fieri potuit insuendam duximus. Quotiescunq; igitur in quatuor subsequentium capitum interiori margine simplex character occurret, illum ad nudam cauæ delineationem refer, quam siue sexti Capitis libri tertij figuram, siue figuram sexto tertij libri Capiti præpositam alibi in margine uocemus, nihil intereſſe arbitror.*

QVONAM

QVONAM PACTO VENAE CAVAE SOBOLES *in iecoris substantia, portæ uenæ propaginibus committantur, quaq́ue ratione uena caua à iecore prodeat, aut in ipsum ramos diffundat.* Caput VI.

Quoties alicubi in interioribus marginibus figuram sexti Capitis libri tertij scribimus, nudam uenæ cauæ delineationem indicamus, ne semper addendum sit, figura sexto Capiti præposita.

a tota figura huic capiti præposita.

Prolixam autoribus de uenæ cauæ ortu esse disceptationem.

PROLIXE[a] admodum de uenæ cauæ exortu agendum esse, si quis autorum cõtrouersiam in medium adferendam arbitraretur, cum pleraq́ue Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maximè sextus de Hippocratis et Platonis dogmatibus liber attestantur, quẽ uniuersum huic quęstioni, ex quo'nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neutiquam Galeni argumenta oscitanter præterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ uera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeò Galeni uerbis acquiescendum est, ut omnia quæ illic in Aristotelem congerit, uera indubitataq́ue esse ducamus. Vti iam in sermonis progressu, qui ueram uenæ cauæ seriem enarraturus est, cuiuis reddetur obuium. Quippe relicta de uenæ cauæ ortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem aggrediar, quam quidem[b] à corde auspicarer, si modò à maxima amplissimaq́ue uenę cauæ sede hanc auspicandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, uelimus nolimus, nobis quantumuis etiam ringentibus, fatendum erit, uenę cauæ[c] orificium quod ad dextrum cordis sinũ pertinet[d] amplius esse, quàm uenę cauæ corporis amplitudinẽ, quacunq́ue etiam ex parte hãc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quà iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit, quodq́ue illam statim ab exortu in duos truncos[e] arteriæ magnæ modo findi, ac unum superiora petere, alterum uerò deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundùm lumborum uertebras fertur, grandiorẽ esse tradit. Vnde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumq́ue ductibus & arborum radicibus tanta industria et callidè texuit, repellẽda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendũ, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur,[f] quòd illic non similiter, ut magna arteria, enascatur, hoc est, quòd mox ab ortu in duos truncos nõ diuidatur, sed rectà secundùm cordis latus ducatur. Primùm enim, ut falsum & dissectionis professori indignissimum est, Galeni axioma, quo uenam è iecoris gibbo pronatam in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam à corde non oriri, quòd rectà secundùm cordis latus porrigatur. Nam si quis arterię ortum attentè examinauerit, animaduertet profectò (quod & Galenus nõ ignorabat) illam è cordis basis medio tanquam ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, ab ortu statim arteriã necessariò diuidi oportuisse. Venam autẽ quæ ex cordis basis latere (utpote uas mollius quàm arteria) secundũ Aristotelis sententiã enasceretur, nõ oportuit in duos trũcos statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionem peropportunè sursum deorsumq́ue repere possit, illaq́ue diuisio incassum fieret, præterquàm quòd prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodiens uena, arteriæ modo bifurcaretur, primum ipsius origo & caudex aliquousq́ue in dextram thoracis sedem omnino proreperet, ac inde primùm diuideretur, cuius diuisionis trunci denuò sinistrorsum deberẽt duci. si modò uersus corporis mediũ (ut nũc fit) cauæ caudex porrigi debuisset. Acce dit huc Galeni argumentũ, nunq́ue nõ grauissimè ab ipso resumptũ: Si cor uenarum esset principiũ, omnes uenas necessariò oportuisse ad cor ptingere, uti sanè ad iecur pertingunt. quasi uerò[g] arterialis uena ad iecur non minus, quàm[h] portæ uena ad cor, accederet. Aut si fortè Galeni sententiæ suffragaturi contenderimus, arterialẽ uenam ob id ad iecur nõ pertinere, quòd arteriæ constet corpore, concedamus rursus oportet[i] uenalem arteriam uenæ corpore efformari,[k] atq́ue ab illa sinistri cordis sinus sede principium petere, à qua caua è dextro cordis sinu nascitur. Adde & hãc nõ secus ab origine in dextrã pulmonis sedem et in sinistram duci, quàm caua sursum ac deorsum à corde ducitur: ac dein uenam arterialem aliquãdiu unum caudicẽ ab ortu ser-

b à D.
c 7 fi. lib. 6 C, C.
d D amplius est, quàm B, f.
e fi. ca. 12 C diuid tur in i ac V cum D.
f Hîc confer 5 fi. li. 6 C, D, F, cum O, P, R figuræ 6. Dein specta hanc sedem in ultima 3 li. fi.

Galeni argumenta de uenæ cauæ ortu in Aristotelem scripta, non omnia ex tripode dicta.

HAC figura finxi cauæ seriem, quam necessariò moliretur, si in duos truncos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quò autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, et optimæ demonstrationis loco habitum, accuratius obserues, cõfer præsentem figuram cum aliquot sexti libri et potissimum cum quinta, & etiam cum totius cauæ figura, ut animaduertas quî illã citra diuisionẽ obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium pertingeret.

g 1 fi. 15 ca.
h fi. ca. 5.
i 2 fi. ca. 15.
k confer C 5 figu. lib. 6 cũ G 6 figuræ, ubi aliã seriẽ etiam uidebis I quàm G.

uare, ac postea in duos truncos diuidi, perindè sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa arterialis è cordis basis medio pnasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidē illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, instituturum fuisse? Ad hęc, quis perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quod à [l] membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ [m] membranas dilui posse? Neque sat scio quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituatur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde non oriri asserit, eoquòd arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem iecoris uirtuti similimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore incœperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus confectum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hîc Galeni dissectionis, atque adeò totius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quę adhuc reliqua sunt argumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unà cum alijs medicis, qui manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem affingendo defendere, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspicabor, quòd ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine assertum uolo, quicquid etiam casu mihi inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniādi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugas morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem & uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reijciunt: & si forte hic quicquam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad innumera loca conniuentes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hactenus ostendi: & fortè in posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & uitilitigatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter inscitiam auersantur exercendi argumentum præbeam. Verùm ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutiùs subijciam, quòd iecur mihi potius è uenis quæ ipsi intexuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus conformatione, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur, quum interim uenæ cauæ [n] os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ arterialisque uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare audemus. Cæterùm quemadmodum (ne fortè rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam, rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concaua sede [o] exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contendentes inuicem coire, maioresque uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenę portæ caudicem finiant: [p] pari etiam ratione ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbicularibusque iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumeræ uenularum propagines exoriuntur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coëunt: atque hæ rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris parte, qua dextram uertebrarum sedem respicit, in unam congrediantur [q] uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis κοίλη, μεγάλη interdum, & στελεχιαία (quemadmodum & portæ uena) deinde & ἡπατική: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: Latinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existimem hos [r] illa delusos uena, quam eo nomine in cubito peritiores medici uocant. Vti etiam

dextri

Venæ cauæ distributionis descriptionem à iecore incipiendam.

Cauæ in iecore series.

Cauæ uenæ nomina.

l 7 fi. lib. 6 K, L, M.
m 9 fi. li. 6. E, F.
n 7 fi. lib. 6 C, C, C. atque ita inuicem confer 6, 8, 9, 10 figuras lib. 6
o fi. ca. 5. A, A, A utriusque cha. 1, 2, 3, 4, 5 & tandem ad B.
p A, A, A ad B.
q B, f.
r a.

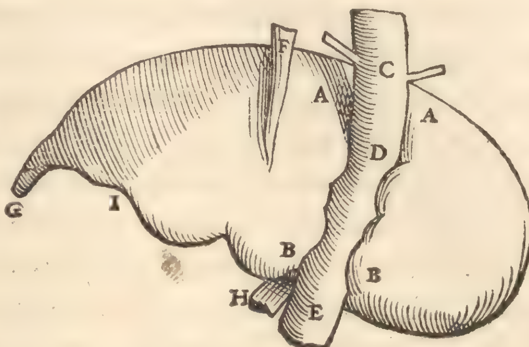
s sinistra axillaris r, u notatur. *t 13 fi. lib. 5* *Z incumbit Y.*

dextri cubiti [s] axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipsam cauam quà cordi proxima est, appellauit. Porrò uenę cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis [t] incumbunt, & utriusque uenæ ramulorum extrema osculis inter se conniuent, ut cauæ propagines optimè citissimeque sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua fæculentoque sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum uniuerso corpori ad partium enutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore eductarum coitus, nō in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: sed, ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spinæ dextro lateri proxima est. adeò sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori uenę cauę parti, quà dorsum spectat, obduci cernatur. Neque rursus, quemadmodum Galeno & omnibus dissectionum professoribus hactenus uisum est, uenæ cauæ rami ex iecore procedentes, cauam in eum modum constituunt, [u] quo portæ uenam efformari colligique dictū est: aut ut radices ad arboris caudicem pertinere conspicimus. Nam cauę rami, ac si uenam per posteriorem iecoris sedē rectā quodāmodo deorsum porrectam, et duntaxat iecoris cuidam sinui innatam ingrederentur, eam constituunt. Sunt autem hi [x] duo insigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ sedem, non autem latera, aut posteriorem sedem, subingredientes, qui neutiquā cum uenæ cauæ amplitudine sunt comparandi. imò si non nimis anxiè in Galeni uerba mecum iuraueris, neque tuis oculis fidem derogaueris, proculdubio asseres uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori sede duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, iecori offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est) [y] paruulos etiam spectabis ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrentes, et in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia sedulò hominem secanti, adeò sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis probauerit hanc, quod ad seriem, nō autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primùm describi, ac demum ipsius ad superiora inferioraque ductum esse enarrandum. Sed quum concedam, sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distributionem à iecore quodammodo auspicatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primùm describam, quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: longè omnibus de cauæ ortu postpositis altercationibus. Quanquam interim sedulò studiosos adhortor, ut nullis autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerùm & simiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliaque ramorum à caua in iecur series, accuratè secent, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili quoque Anatomes parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

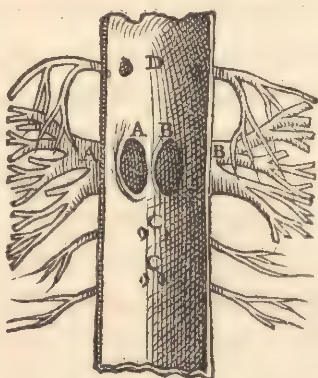
u fi. ca. 5. B. constituitur ex A, A, & dein cha. 1, 2, 3, 4, 5.

x Alter A insignitur.

y 4.

PRAESENS figura iecoris gibbū posterioremque ipsius sedem commonstrat. ac A quidem & A indicant elatiorem gibbi regionem septo transuerso uersus anteriora contermi nam. B uero & B regionem humiliorem. C cauæ uenæ pars notatur, qua hæc septum permeat, ipsique ramos exporrigit. D ad E usque sedē indicat, qua caua iecoris substātiæ adnascitur. H portæ uenæ portiunculā insinuat. cæteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

HAEC figura uenæ cauæ portionem oculis subijcit, posteriori iecoris sedi exporrectam. Hanc longa sectione secundùm posteriorem uenæ sedem ducta dissecui, ac dein distendi, ut propaginum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam constituunt, in conspectum uenirent. Ac utrumque A propaginis quæ à caua in sinistrā iecoris sedem disseminatur, orificium, & ipsam denique propaginem notat. B uerò & B propaginem indicant, quæ per dextram iecoris sedē spargitur. C autē & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiā à caua præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propagines has & soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in iecoris substantiam diffusas. Cæterùm D cauæ uenæ sedes notatur, qua hæc septum permeat, ipsique ramos depromit.

VENAE CAVAE, EIVS PARTIS quæ supra iecur consistit, distributionis series. Caput VII.

HAVDQVAQVAM Galeno & reliquæ Anatomicorũ turbæ illius placita sectanti satis fuit, falsum uenę cauæ ortum à iecore comminisci, ac ut ab Aristotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam mox à suo è iecoris gibbo progressu in duos truncos arteriæ magnæ modo bipartiri, unumq́ ad superiora corporis, alterum uerò ad inferiora duci: quinimo ut etiam probaret sanguinem in corde non generari, adijcere nõ ueritus est, truncum qui superiora petit multò strictiorẽ esse, minusq́ amplum illo qui deorsum porrigitur. Sed iam asseruimus, cauam in eiusmodi truncos non diuidi:[a] & etiã ueritati neutiquã cõsonum est, cauæ uenæ partem quæ inter iecur[b] dextramq́ cordis aurem conspicitur, angustiore illa uideri, quæ sub iecore lumborum uertebris explicatur. quod nõ perfunctoriè inter dissecandum obseruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi secanti nõ astiterit, aut ipse sectionem studiosè non fuerit aggressus, hæc me confingere arbitretur. Nam si quis obiter sectioni studium impendat, & iecur aut cor, aut aliud mẽbrum inter secandum mouens, plus sanguinis in uenæ partem uertebris lumborum exporrectam, quàm in illã quæ supra iecur habetur propulerit, is sanè Galeni sententiæ subscribet. at si uicissim ex hac uenæ parte in illã sanguinẽ compressum sursum duxerit, leui opera Galeno non amplius assentietur. Præterea, ubi hæc sectione indagauerit, necessum est Galeni rationem pressius expendere, qua conficit ascendentẽ uenæ partẽ multò oportere minorẽ esse descendente, quòd hæc plures quàm illa partes enutriat. Nam si hæc Galeni ratio uera est, etiã citra sectionẽ ipsius commentũ nulli nõ innotescet, quandoquidẽ ascendens pars plus sanguinis contra Galeni dogma, quàm inferior quę lumborum uertebris exporrigitur, requirit. Primùm enim neq́ bilis uesicula, neq́ uentriculus, neq́ intestina, neq́ omentum, neq́ mesenterium, neq́ lien ramulum aliquem à caua assumunt, hæcq́ sub iecore collocantur. Verùm soli renes, altera uesica, testes et crura, & inferior abdominis pars ab ea quæ descendit cauæ parte sanguinem adipiscuntur. Ab ascendente uero septum transuersum et uniuersus thorax alitur. nam & thoracis pars iecori proxima, ad secundam usq́ lumborum uertebram pertinens, à[c] uena coniugis experti nutrimentum obtinere audies. deinde manus, collum & caput uniuersum, ut taceam nũc sanguinis copiam in cerebrum tot uenis scaturientem, et eam quæ in cor defertur, non solùm cordis & pulmonis omnium maximi uisceris nomine, uerùm & omnium arteriarum quas sanguine ad cor delato impleri credimus, & arteriæ demum, si cum descendente cauę portione comparentur, quanto minus quàm illa sanguinis continent? Sed quorsum spectat eiusmodi rationes, ut Galeni placitũ subuertatur, colligere, quum sectio iam admonitis studiosis abundè non hoc solum infirmet, sed & alia quæ in Galeni libris de Hippocratis & Platonis decretis passim leguntur, quamplurima, à medicis propter secandi imperitiam, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquã Apollinis oracula, libenter concessa. Cæterùm ego in præsentia relictis Galeni placitis,[d] partẽ cauæ ascendentem lubens persequerer, quò oratio uera duntaxat enarrans minus excresceret, & Galeni nomine non interrupta, longè redderetur facilior. Verùm ea ipsius est autoritas, & nostra in illum obseruantia, ut nisi ipse interdum quando illius sententię non acquiesco, admonerem, nullus non me falsissima proponere sibi persuaderet: quum interim collatis inuicem ad hominis sectionem locis, in promptu sit, an perperam ab illo declinem. quod si alibi accidit, profectò nunc in uenæ cauæ serie mihi quantumuis inuito continget: quam prius aliquousq́ uerè persequar, ac postmodũ ubi à Galeni dogmatibus sermo dissenserit adijciam. Vena itaq́ caua neruosam septi trãsuersi partem in dextro ipsius latere peculiari foramine[e] permeat, unà etiam cordis[f] inuolucrum perforans, quod insigni amplitudine tum alibi septo continuatur, & connascitur, tum potissimum ubi caua septum transit, ac septo[g] duas non uulgares offert propagines, per uniuersam septi sedem multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoq́ cordis inuolucro, quà id septo committitur, diffundentes. Quum primùm uerò caua septum[h] superauit, modicè uersus sinistrum cordisq́[i] basis dextrum latus procedens, sinistro ipsius latere[k] adaperitur, atq́ in dextrum cordis sinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum fæx scribit, aliqua propagine aut ramo quopiam, uerùm duntaxat foramine quodam seu scissione adeò ampla, ut cauæ uenæ amplitudo ipsi neutiquam conferenda sit. Anteriori cauæ uenæ parti hîc[l] dextra cordis auricula connascitur. A' posteriori uerò cauæ ad cor connexus sede,[m] insignis uena promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum sectione docet, exigua) quæ secundum

cordis

Cauæ partem septum transeuntẽ, illa quæ sub iecore cõsistit, non arctiorem esse.

Cauæ per septum transitus, ac ipsius in septum rami.

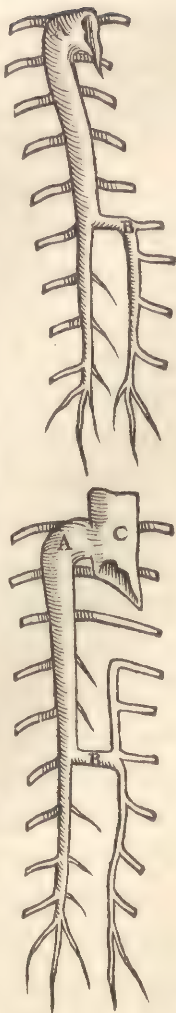
Cauæ in cordis dextrum sinum adapertio.

Cordis basim cingens uena.

a respondet B, f.
b 5 fi. lib. 6 B.
c F, F.
d B.
e 7 muscu. ta. f. prope Δ.
f 3 fi. lib. 6 C, D, E, F, G. 4 fig. B, B.
g C altera notatur.
h 5 fi. lib. 6 D.
i 4 fi. lib. 6 C, D.
k D, & 7 fi. li. 6 C, C, C.
l 5 fi. li. 6 B.
m E, & 7 fi. li. 6 G. & 6 fi. D.

n 6 fi. lib. 6 E, E. cordis posteriora & sinistrum latus ita porrigitur, ut cordis basim coronæ modo succingat, ac ab inferiori ipsius sede[n] ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat. quorum præci-
o Specta 11 fi. li. 6. pui sunt, qui cordis substātiam illic petūt, ubi hæc est[o] crassissima. Vnde etiam frequentiores uenas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, nobis occurrunt. Hæc uena interdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauæ initium ducente, minori uerò ab anteriori sede. Verùm longè sæpius unica tantum obseruatur, etiam si Galenus alibi hanc perpetuò geminam esse scripserit. Vena caua à cordis basi sursum ascensura gracilior *Li. 7 de. Administ. dissectio.*
p F super H 4 & 5 fi. li. 6. aut specta hic ultimam 3 li. fi. fit, & cordis inuolucrum perforat, & uersus corporis medium sensim ducta magnæ arteriæ[p] innititur, non autem retrorsum ducta uertebrarum corporibus insidet, quæ à stomacho occupantur, cui rursus aspera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago cui ultimo caua insternitur: adeò sanè ut quum caua tantum à uertebris distet, mirabili artificio illis *Qui uenam cōiugis expertē à caua educi oportuerit.*
q fi. 8. uena fuerit offerenda, quæ ipsis costis'que sanguinem subministraret. Quum enim septum transuersum impedimento sit, quo minus caua[q] ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus soboles dispensat, uertebris costisq; propagines tribuere queat, & deinde quum cordis basis adeò à
r F, F. ulti. fi. o. 5 fi. li. 6 G. uertebris eleuetur, & uasa in pulmones diffusa cauam à uertebris ita subleuent, ut etiam hinc ad ipsas caua nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à caua[r] magnam eduxit propagi-
s Specta 12 fi. lib. 6. nem, postquam hæc cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextræ partis cum sinistra[s] connexum (qui uasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaq; dorso propinquius quàm antea accedit. Hæc propago seu uena à dextro cauæ latere pronata, deorsum ad
t infimū G. quartæ propemodum thoracis uertebræ corpus contorquetur, & decliuis secundùm de-
u 7 muscu. ta. q. xtrum uertebrarum latus porrecta suo[t] fine unà cum magna arteria,[u] sub septo transuerso ad
x 20 fi. li. 5 Q, & 22 fi. 8. aliquot lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauæ uicem toto progressu gerit, quo ipsius caudex uertebras ita[x] atque in lumborum regione nequiuit contingere, ac geniculatim ramos ad uertebras ipsas'que adeò dorsi partes offerre. Porrò caua hanc sine coniuge & pa-
y fi. cap. 12 i diffundit h, h. ri uenam à se tam grandem deprompsit, ut arteriæ magnæ ritu utrinque ad costarum interualla,[y] ut nunc dicam,[z] ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed
z G, G. ex media regione posterioris ipsius sedis, quæ uertebris innititur. Quia uerò coniuge priuatur, neque in altero latere parem asciscit à caua propaginem, ἄζυγον Græci, nos uenam absque coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauæ latere, quàm à sinistro, quòd secundùm dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & media quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam cauæ sede non enascitur, ne frustra tunc longiori ductu quàm nunc uersus dextrum reflecti, itaque spinam accedere deberet. A' posteriori quoque principium sumere nequiuit, quòd hæc sedes alijs incumbat organis, quódque hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis deduci, quàm nunc, oportuisset. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, sin-
a 1, 3 fi. ca. 19 lib. 1 A, B. gulæ ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, quæ in uerarum quidem costarum interuallis ad eam usque[a] sedem contendunt, ubi hæ in cartilaginem degenerant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm in-
b 1 fig. lib. 5 E. terualla pertinent, propagines hæ pertingunt, abdominis musculis etiam[b] implicitæ. In ipso autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis sedi quam ipsæ perreptant incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari uena ad singulas secundùm quas deducitur uertebras soboles quædam pertinent, quæ in uertebrarum
c 1 fi. lib. 6 H, H. aut 2 fi. G, G. I, I. corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Præterea[c] membranis thoracem intersepientibus, qua illæ dorso continuantur, ab hac uena surculi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab huius uenæ lateribus, quam primum ab ortu uertebras contingit, subinde ramum quoque educi, eum'que in tenues propagines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranam costas succingentem numerosis, sed gracilibus surculis distribui. atque hi non seriatim ac rectà secundùm costæ ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, uerum errabundo ductu excurrunt. Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his scilicet multò breuior thorax, quàm quadrupedibus, à natura datus sit) usu uenit, ut eodē anno in publica sectione in uiro & item muliere omnes thoracis costas enutriri, interdū Patauij uiderimus. Et Bononiæ etiam (ut priuatas sileam sectiones) quū primùm illic dissectioni præessem, atq; de uenæ sectione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademq; demonstratione tria nobis obtigerūt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenæ propaginibus enutriri, nemo ex tanto eruditorū uirorū coetu inficiari potuit. Atq; ut id subinde obseruatur, ita sanè interdum hanc sine pari uenam, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebram, in duos *Varia uenæ pari carentis series.*

DVAbus his figuris geminas uenæ pari carentis series expressimus, quæ ab illa uariant, quã integra uenæ cauæ delineatio indicauit. Notat autẽ hîc A uenæ sine pari truncum. B ipsius ramum, qui in sinistrã ductus, in plures digeritur propagines. C uerò in inferiori figura, insinuat cauæ uenæ caudicis portionem.

truncos diuidi cernes, quorum unus quidem dextri lateris costarũm radicibus, alter autẽ sinistri exporrigitur, suiq́ lateris costis, quà prorepit, ramos offert. Interdum uerò à sinistro uenę pari carentis latere in eadẽm propemodum regione, grandem uenam pronasci obseruabis,[d] illi prorsus similem quæ à portæ uena inferiorem omenti membranam adeuntium facilè maxima est. Hæc enim ubi primum transuersim uertebræ illius cui exporrigitur corpus transcendit, in duos ramos diffunditur, quorum alter sursum, alter deorsum secũdùm costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis ramos deriuat. Non secus sanè quàm si Natura aliquando maluisset, unum grãdem ramum à dextro latere hîc ad sinistrum porrigi, quàm super singulas uertebras unum tenuẽ gracilemq́ ramulum ferri. Adeò ut mihi etiã persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro cauæ caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quæ secũdùm sinistrũ uertebrarũ latus decliuis ducta, sinistris costis ramos offerat, illa quam sine pari uenã nuncupamus dextras costas dũtaxat alente. Atq́ huiusmodi uenæ ortum nõ tantũ à iugulo primùm posse fieri, sed paulò inferiùs, etiã agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruaui. Verum eiusmodi non nisi rarissimè occurrentes uenarum series, Anatomes studioso non aliter expendendas putauerim, quàm si interdum sextum in manu digitum, aliud'ue monstruosum se spectandum offerret. Adeò ut si quãdo in publicis sectionibus hęc obseruo, ea tanquã non essent, tacite prætereã, ne artis candidati in omnibus corporibus hæc obseruari arbitrentur. Idq́ tanto, nõ in sectionibus solùm, sed modò in absoluti hominis historia persequenda, faciendum duxi studiosiùs, quanto pertinaciùs ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quũ interim ipsis dolendũ magis esset, tale ad integrã sectionem corpus obtigisse, quod ab hominũ canone plurimũ uariat, nisi fortè etiã crebro absolutorũ & non mõstruosorũ hominũ sectionibus astitissent, Galeni pręcepta ad finẽ libri primi de Administrandis sectionibus nobis datũ nunquã negligẽtes. Porrò iam sermoni adijciendũ est, mihi hactenus in homine nihil esse prætermissum: uti sanè arbitrabitur, qui Galeni placita sedulò euoluens, primùm à me quintam pulmonis fibram seu lobũ requiret, quo caua in interuallo inter septum & cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immeritò oscitantiæ alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorassent: uti sanè & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quàm simiarũ secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullũ sit interuallum ductus uenę cauę à septo in cordis inuolucrum, sed uti superiùs docui, hęc duo simul connata unà semelq́ perforentur, nullus sanè pulmonis lobus hic cõsistere potest, qui in illo interuallo uenã sustineret, nisi fortè hunc (quod summè est absonum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitraretur. In caudatis uerò simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallũ, inter septum trãsuersum & inuolucri cordis mucronẽ, ac hîc inter mẽbranas thoracẽ intersepientes inane uacuum'ue est spacium, per quod caua prorepit, sibi substratum habẽs pulmonis lobũ, quo mirabili Naturæ opificio is cauæ caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse fatebere. Verùm Galeni sententia nusquam non à caua priusquam cor pertingat, uenas in mẽbranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parcit, quum hæ membranæ uenas assumant, partim ab[e] illis ramis quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena sine pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne cõtingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues ut in illas digeri debeant, offerat. Præterea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè assecutus mirabitur, quî priusquam cauæ supra cor progressum attingerem, à caua statim atque in cor pertingit[f] uenam arterialem in pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quàm ueritati consentiat, ipsa uasorum continuitas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium ducere neutiquã quis asseret. præterquàm enim quòd arterialis uena sextuplo crassiori constat[g] corpore quàm caua, illa hanc non contingit, sed non mediocris cordis substantiæ portio inter cauæ orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis uenæ orificium

d 5 ca. fi. S. & 4 fi. lib. 5. 7.

Quæ hactenus scripta Galeni placitis parum conueniant.

Li. 7 de Admi. sectio.

Licebit hic 6 libri 3, 4, 5, 6 fi. & ultimam huius libri spectare.

Lib. 6 de Placitis. lib. de Secti. uena. lib. 7 de Admi. & 2 Commentariorum in Hippo. de Victus rati. in morbis acutis.

e L. 1 fi. li. 6 M, N, Q. f 1 fi. ca. 15.

f 6 fi li. 6. 1. 8. fi. C, D.

g 1 fi. ca. 15 B, C.

orificium non minus in cordis dextrum finum quàm orificium cauæ orbiculatim liberumq; pertingit, nihilq; minus apparet quàm foboles aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde etiam hæc, quia propriam obtinet circumfcriptionem, non minus priuatim quàm caua uenit pertractanda. Huc accedit Galeni de uenæ pari carentis principio, fibi non conftans fententia. Primum enim in commentario decimo fecundi libri in Hippocratem de Victus ratione morborum acutorum, fibi ipfi ter pugnat. nam in initio fermonis de uenæ cauæ per thoracem diftributione uniuerfim inquit, uenam octo inferiores coftas enutrientem à caua pronafci antea quàm ad cor pertingat. mox fubijcit, in quibufdam animalibus fupra cor hanc à caua depromi: in homine autem ex ea cauæ fede eandem emergere docet, qua hæc dextram cordis aurem contingit. Rurfus fui oblitus aliquanto inferius fubnectit, hominis infernas coftas à uena enutriri, quæ fub corde à caua exorditur. Huic fententiæ propemodum conformis eft, quæ in fexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum fcribit, cordis inuolucrum fimul cum omnibus membranis, quæ tum thoracis cauitatem interfepiunt, tum quæ pulmonem ambiūt, alimentum ex caua priufquā ad cor deferatur fumere. Quando enim inquit, καὶ ὅσαι περιαλείφουσι τὸν πνεύμονα, aliud nihil ipfum intelligere arbitror, quàm membranam coftas fuccingentem, quæ maxima ex parte uena fine pari enutritur. Non enim intelligit opinor mēbranam pulmonum fubftantiæ proximè obnatam, quum hæc ne furculum quidē à caua mutuetur. In libro autem de Venarum fectione, uenā fine pari à dextra auris fede ad finiftras thoracis partes proficifci, atq; ad quintam thoracis uertebram perferri in quibufdam animalibus atteftatur. In fimijs autem, paulo fupra aurem in dextris partibus hanc poni docet, pluráque hic quàm in libro de Victus ratione, coftarum interualla præfenti uena enutriri fatetur. Eandem fententiam in feptimo de Adminiftrandis fectionibus complectitur, nifi quod hîc ipfam à uena quæ iuxta dextrum cordis finum confiftit, pronafci fimpliciter tradit: quum illic ad finiftras thoracis partes illam proficifci, malè adiecerit. Quinetiam alio feptimi eius libri loco hāc
g F fine pari uenam ex dextro cordis finu non fecus ac [g] coronalem pronafci docet: quamuis id in fimijs haud euenit. At non eft quòd prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fœtus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modò propofitis, Galeni de uenæ pari carentis ortu progreffu'que fententia utcunque conftet. quæ quàm ueritati confentiat, ex noftra enarratione ueram eius uenæ feriem profequente, petere licet. In homine enim non minus quàm in fimijs, & canibus, & fuibus, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus à caua procedit, poftquam hæc cordis inuolucrum fuperauit, ac eò ufque pertingit, ubi nullus amplius pulmonum apparet connexus, qui uaforum interuentu perficitur. Et fi quis fectioni fidem derogans, rationem huius uenæ exortus petierit, illam fanè adinueniet ex noftro fermone, qui Naturæ artificium in illius uenæ propagatione fuperius enarrauit. Haudquaquam enim hęc pari carens uena à cauæ caudice fub corde enafci potuit, tum quòd nimium periculofè fufpenfa fuiffet, propter ingens interuallum ab ea uenæ cauæ fede ad uertebras ufque confpicuum: tum etiam, quòd fi illinc uena pari carens exoriretur, tota dorfi pars fub corde & ea fede quā eius uenæ principium nunc exporrigitur confiftens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enafcitur, producere debuiffet, illis uertebris alimen
h 5 fi. li 6. B. tum fubminiftraturam. E regione autem [h] dextræ auriculę pronafci nullo prorfus modo quiuit, quod uafa pulmonem adeuntia, uenalis fcilicet arteria, & arterialis uena, & afpera quoque arteria, illam ad dorfum ferri prohibuiffent, nifi ipfa aliquoúfque prius aut deorfum aut furfum prorepens, aptam defcenfus fui fedem callidè inueniffet. Præterea fi è regione dextræ cordis auriculæ uena paris expers diffunderetur, ipfa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine fecus atque nunc permearet. unde etiam uel hinc affatim docet, quàm procul à corde principium ducat. Neque eft quòd ad huius fententiæ robur, hominis dorfi quà id cor fpectat obliquitatē adferam: quæ quū multo maior in homine, quàm quadrupedibus aut auibus fit, facilè liceret conficere, fine pari uenā homini etiam altius, quàm illis animalibus à caua oportere enafci, quod his & fuccinctior ductus è regione dextræ auris ad dorfum quàm illi uifitur: uti profectò inter fecandū non folum iucundū eft expendere, fed etiam promptum. Quamobrem uerò Galenus ita uariè & de hominis uena pari carente, ipfiq; nunquā uifa, magis perperā adhuc quàm de fimiarū uena fenferit, in ea Epiftola utcūq; perftrinxi, qua dextri cubiti axillarē in laterali morbo (fi modò quid interfit cuius lateris uenā diuidas) fecādam docui. Galenus enim aliquam rationē alicundè cōminifci ftuduit, qua Hippocratis fententiā probabiliorē redderet, qua is fanguinē non mittendum docet, quum dolor inferiora ac fub feptum petit. Quafi
i F. uerò Hippocrates arbitratus fuiffet, à [i] uena fine cōiuge per phlebotomiā nihil educi poffe, aut
k,m,r,u. eā remotius ab [k] axillari diftare, quàm ut hæc aut alia quęuis, illius gratia aperiri poffet. quum interim

Galeni de uenæ fine pari ortu fentētiæ.

Vnde uenam pari carentem enafci oportuerit.

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito nō Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus secet. Cæterùm quoniam Epistola nuper commemorata, hæc prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauæ uenæ distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi præter ueræ hominis historiç narrationem in hoc negocium augeam, ut ubi à Galeno dissentiendum est asscribam, ipsiusq́ sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixè mihi uenia petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitaturos noui tragœdias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum soliciti, quòd tot innumeris locis ipsius placita à ueritate dissona certò (quantumuis interim inuitus) ostendam. Hactenus enim non semel expertus sum, quàm eius modi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam excogitassent, qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum ostensa à me parte concordari possit. Quàm turpiter uerò se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probè norunt. Vena igitur caua, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum rectà sub pectoris osse [l] conscendit, membranis thoracem intersepientibus eleganter suffulta, [m] molleq́ & glandosum corpus hîc in iugulo passim adstratum obtinēs, quod Græci θυμὸν, Latini uerò communi glandularum nomine glandium uocant. Est autem glandium id in elatissima thoracis sede exstructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum distributiones hîc suspensas, immunes seruaret. Vena enim caua [n] inibi primùm in duos insignes truncos discinditur, à quibus omnes uenæ cauæ partis ad elatiora corporis porrectæ soboles pendent. A' sinistro namq́ trunco, quemadmodum & à dextro, [o] grandis uena promitur, quæ primæ thoracis costæ innixa postquam aliquot à se disparsit ramos, sub clauicula in axillam [p] properat. Ab huius etenim radice [q] exilis uena enascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Præsens uena non semper ab eius quæ axillam petit radice pronascitur, uerùm nōnunquam à caua priusquam in duos illos grandes truncos bipartiatur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneæ filorum modo prætenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incubente uena quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq́ potissimum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius [r] magnæ in iugulo bipartitionis, [s] duæ prodeunt uenæ, quæ introrsum ductæ, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris osse deorsum perreptantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra (quod & de dextra subauditum uelim) secundùm læuum pectoris ossis latus, ubi costarum cartilagines ipsi coarctantur, decliuis ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quæ ad terminum ossis costarum ubi uenæ coniuge carentis [t] ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodum uerò à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis instratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla disseminatis, ramuli notatu digni in musculos pectori incumbentes, ipsasq́ adeò mamillas propagātur, si modò ad has à uenis pectoris ossi exporrectis, surculi deriuentur. Porrò quod ex uenis sub pectoris osse deductis [u] reliquum adhuc est, ad latus mucronatæ cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venæ enim è thoracis amplitudine prolapsæ, sub rectis musculis ad mediam usq; abdominis sedē feruntur, ramulos quosdam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum præcipuus ad abdominis cutem subit, atque obliquè secundùm costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Cçterùm insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures surculos [x] supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdominis musculorum substantiæ implexi, [y] illarum uenarum terminos finesq́ spectant, quas in sermonis progressu, ab imo propter genitalia sursum sub rectis musculis cōscendere audies, quū earum usus quem in menstrui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamillarum sedibus ad uterum fœtus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas præbere credimus, explicabitur. Harum uenarum sub pectoris osse reptantium originem ex anteriori mediaq́ in iugulo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes. interdum uerò eas ab [z] axillarium uenarū radicibus, postquam illæ nōnihil à iuguli medio in latera recesserāt, enatas obseruaui: quēadmodum aliquando alteram ipsarum, & præsertim sinistram ab axillari, alteram uerò ab ipsa bifurcatione pronatā uidi: quemadmodum etiam nō infrequenter occurrit ab anteriori uenæ cauæ sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasci, quæ sursum ad pectoris os ducta,

Quam ob rem non semper sermoni addendū, ubi is à Galeni placitis declinet.

Cauæ ad iugulum incessus.

Cauæ caudicis in iugulo bipartitio.

Venæ axillarem constituentis ortus.

Vena superiora costarum interualla petens.

Venæ sub pectoris osse deorsum repentes.

l ab F ad H.

m 2 fi. lib. 6 F.

n H.

o I.

p ut F sub E in 1 figura lib. 6.

q K.

r H.

s Altera L insignitur. dein utraq; 2 fi. li. 6 B, C.

t G, G.

u 1 fi. lib. 5 K. 6 musc. 14. a. ubi etiam rectum musculum f insignitū spectabis.

x M.

y r.

z ab I.

ducta, in duas diſſcinditur uenas, ac unam dextro pectoris oſſis lateri, alteram ſiniſtro exporrigit. Ab his quoque uenis ſecundùm pectoris os deducendis, membranæ thoracis cauitatem interdiuidentes primos mutuantur ſurculos, ac ſubinde etiam à caua ubi nunc dictas promit uenas,[a] graciles quaſdam propagines ſibi uendicant, ſecundùm totam membranarum longitudinem cum[b] neruis ſepti tranſuerſi exporrectas. Quinetiam, ut et antea monui, à[c] uena pari carente in membranas thoracis cauitatem interſepientes ſurculi accedunt, uenis quæ[d] adhærentem oculi tunicam implicant, quàm ſimilimi. Ab his uenis etiam ſoboles in cordis inuolucrum, ubi membranę thoracem interſepientes[e] hoc continent, pertingunt. Cæterùm[f] uena axillam accedens priuſquam è thorace procidit, non ita procul ab ipſius initio ex elatiori ſede[g] uenam utcunque amplam promit, quæ ſurſum obliquè in poſteriora tendens, ad tranſuerſos uertebrarum ceruicis proceſſus deducitur, & per[h] foramina illis priuatim exculpta ſurſum conſcendens in muſculos uertebris proximè adnatos, ſoboles ſpargit. At præter illas, certo ordine & ueluti geniculatim ſingulas ſoboles unicuique foramini neruorum exortibus in ceruicis uertebris inciſo deriuat, dorſalíque medullæ ipſiſque adeò uertebris alimentum ſuppeditat. Quod uerò eius uenæ reliquum eſt, in caluariam contendit,[i] peculiare ſibi cum[k] ſua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad poſteriorem occipitis oſſis capituli ſedem excauatum antea dixi. Vbi uerò uena in caluariæ amplitudinem pertingit, in[l] ſecundum ſeu ſiniſtrum duræ cerebri membranæ ſinum, uti poſtea auditurus es diffuſiùs, exhauritur. Præter hanc uenam,[m] alia adhuc ab illa quæ in axillam contendit, priuſquam è thoracis cauitate labitur, ex ipſius poſteriori regione principium ducit, quæ in muſculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capitis dorſiq; & thoracis motibus famulantes, diſpenſatur. Simulatq; uerò axillam petens uena inter primam thoracis coſtam & clauiculam ex thoracis cauitate progreditur,[n] muſculumq; perforat qui ſecundi paris dorſum mouentium alter eſt, non ſemel[o] eam[p] promit uenam quã humeralem poſtea uocabimus, & ilico atq; decliuis ducta glandulas in axilla ad firmam uaſorum diſtributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à ſe emittit propagines.

Aliquot rami à uena axillã petente ſparſi priuſquam brachium ſubeat.

Primùm utrinque ſingulas promit uenas, ad thoracis quidem anteriora[q] unam, ad poſteriora autem[r] alteram. Quæ antrorſum exporrigitur, in[s] muſculos à pectoris oſſe & coſtis ad brachij os & ſcapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem ſimul & mamillas frequenti admodum ramorum ſerie in mulieribus adit. Vena autem retrorſum proficiſcẽs in muſculos cauam ſcapulæ ſedem occupantes, uicinaſq; ſedes multiplici etiam ſobole digeritur. Cęterùm nonnunquam à[t] priori & quæ pectus accedit uena, interdum uerò ab ipſo qui in axilla conſiſtit[u] trunco[x] alia grandis utcunq; uena exoritur, quæ deorſum ſecundùm thoracis latus exporrecta, potiſſimum abſumitur in[y] muſculum, cuius beneficio brachiũ decliue dorſo admouemus. Præter hos ramos maior uena quę in axilla habetur,[z] exiguos ablegat ſurculos glãdulis & mẽbranis, quæ inibi uaſorum diſtributionibus eorundẽq; colligationibus præſunt. Qua autem ſerie axillaris uenæ reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox atque cæteras aſcendentis uenæ cauæ propaginis ſoboles abſoluero, expediam. Proinde ad iugulum rurſus ſermone conuerſo, cæteros truncorum[a] magnæ illius in iugulo diuiſionis ramos aggrediamur. Vena itaq; caua ad eum quem dixi modum priuſquam pectoris oſſis ſummum tranſcendat, in duos truncos diducitur, ac ſtatim à diuiſione nuper[b] commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuiſionis illius trunci adhuc ſupereſt, à media primæ thoracis uertebræ corporis ſede, cui priùs innitebatur, modicè recedens, ſurſum extra thoracem protenditur, & ſimulatq; clauiculam pectoriſq; oſſis ſummum ſuperauit, in[c] duos impares ramos ſcinditur.

Cauæ per collum caputq; ſeries.

Interior namque exteriori magis quàm pleriq; arbitrantur gracilior eſt, & ſecundùm aſperæ arteriæ latus[d] aſcendens, nonnullas uenulas in ſpeciem capillorum exiles aſperæ arteriæ conterminiſq; membranis communicat. Hæc interior cenſetur iugularis, quæ cum ſui lateris[e] ſoporali arteria uerſus cerebrum fertur, ac in aſcenſu graciles ramulos membranulis[f] ſexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam ſeptimi paris neruos colligantibus digerit, uniuerſo ductu ſoporariæ arteriæ ad caluariç uſque baſim commiſſa. quò cum[g] peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos diſſcinditur, ac[h] amplior obliquè retrorſum, ſecundùm caluariæ baſim ductus, caluariam ſimul cum quodam ſoporalis arteriæ ramo ingreditur,[i] foramine utens ſexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Qua uerò ſerie in caluariæ cauitate præſens ramus digeratur, in cerebri uaſorum deſcriptione affatim perſequar: modò autem ſat erit, ad caluariæ uſque amplitudinem uenas, quæ eò pertingunt, ſermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internæ ramo, quum uti diximus in poſteriora ſecundùm caluariæ baſim is contendit,[k] propago diducitur, in

Interior iugularis.

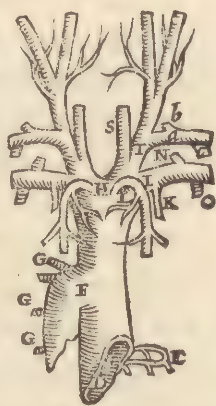
a 1 fi. lib. 6 Q. b 1 fi. li. 6 P, P. c F. d 18 fi. ca. 14. li. 7 v, v. e Id licet colligere ex 1, 2, fi. lib. 6. f I. g N, N. ultimæ fi. ſ. h 2 fi. ca. 15 li. 1 T. 7 fi. x 8 fi. α. i 2 fi. ca. 12 li. 1 f. k fi. ca. 12 F. l ulti. fi. t, t. & 7 fi. li. 7 Q, Q. m O. n 8 muſ. ta. C. aut potius quære eũ muſculũ in Epitomes tabulis. o a, a. p ut in ulti. fi. ſiniſtro latere à z α oritur. q P. r Q. s 3 muſ. ta. Δ. 4. ta. r. t P. u m. x R. y 10 muſc. ta Θ. z inter P. & R. a H. b I. c S & T. d ulti. fi. A ad E. e fi. ca. 12. Z, aut X. aut potius ſeriatim hic ſpecta ulti. fig. f 2 fi. ca. 2 li. 4 c, c. de in v. g fi. 14 ca. A. h eiuſdẽ fi. C, cum I. i 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 c. k fig. ca. 14 ◊.

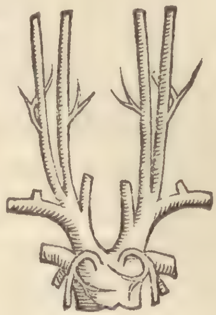
in elatiorem ſedem [l] muſculorum pertinens, qui anteriorem ceruicis uertebrarum regionem occupant, ſtomachoq́ſubiacent.[m] Gracilior uerò internæ iugularis ramus ſoporali arteria penitus relicta,[n] priuato foramine caluariam ſubit, quod iuxta foramen tertio [o] & quarto pari neruorum cerebri commune cælatum retulimus. Priuſquam uerò ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, totuſ'que in caluariam mergatur,[p] ſobolem non admodum inſignem ad auditus organum depromit, eam per [q] foramen quoddam tranſuerſum mittens, quod huic ſoboli & [r] neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune cenſetur. Porrò [s] exterior idemq́ grandior ſupra clauiculam factæ diuiſionis ramus, ab exteriori ipſius latere poſtquam muſculorum dorſum mouentium ſecundi paris [t] alterum perforauit,[u] inſignem à ſe diducit uenam, quæ deorſum uerſus clauiculam reuoluta ad ſummum humerum ipſumq́ adeò brachium contendit. Anteaquam tamen huc pertingat, non procul ab ipſius ortu [x] ramum edit, qui in cutem poſteriori ceruicis ſedi obductam, & externos eius ſedis muſculos, numeroſa uenularum ſerie digeritur. Præter hunc uena ſub clauicula brachium petens,[y] alium quoq́ grandiorem depromit ramum, in gibbam ſcapulæ ſedem frequenti etiam ſobole diſperſum. Deinde quando ad [z] ſummum pertendit humerum, atq́ ſub illo in brachium prorepit, priuſquam penitus demergitur, in ſummi humeri cutem [a] propagines deriuat, quarum præcipuæ in cutẽ digeruntur, quæ [b] muſculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiuſmodi propagines interdum, idq́ potiſſimum in mulieribus, ad mamillarum uſq́ cutem [c] excurrunt, deorſum in priora ſecundùm clauiculam errabundo progreſſu deductæ, & ante ſectionem in pleriſq́ mulieribus uireſcente quodammodo aut cæruleo colore apparentes. Qua autem ſerie eius uenæ brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam conſtituit) in manum digeratur, poſterius dicã, quando peculiari Capite ipſius axillariſq́ uenæ diſtributionem perſequar. Cæterùm [d] maior ramus, quẽ ſupra clauiculã haberi, atq́ ab externo ſuo latere humerariã germinare diximus, ſub cute ac [e] lato buccas mouẽte muſculo ſecũdùm colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quę non pari ſemper modo (uti in uociferantibus, aut aliàs ui ſpiritum retinentibus, & uetulis indies obſeruamus) per colli cutem fertur, ſed ferè quadruplicem diſtributionis ſpeciem proponit. Prima (quam frequentiùs eſt cernere) ea eſt, qua unus tantum ramus hîc ſub cute ad fauces uſque procedit, in ipſo progreſſu nullibi inſigniter diſciſſus, ſed duntaxat graciles ramos in muſculos conterminam'que cutem partim rectà, partim obliquè, & interdum tranſuerſim conſcendentes, uariè ſpargens. Secunda autem ea uiſitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medium iugularis in duos inſignes ramos dirimitur, & unus quidem in priora, alter in poſteriora quodammodo ſurſum properat. Tertiam rariùs accidere conſpicimus, nimirum qua propter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quæ ſurſum ſub cute inuicem diſtantes feruntur. Quarta ex tertia paratur. aliquoties enim illæ propagines inuicem perpetuò diſtant, ac nuſquam ſe mutuò contingunt. interdum uerò ad humiliorem faucium ſedem mutuò rurſus coëunt, ac ex ambabus una conſtituitur uena, quæ mox bipartita, uti modò ſubiungam, in ramos ceſſat. Verùm ſubinde & ex tertia ſerie alia adhuc conſurgit differentia. Nam aliquando altera, neque illa ſanè minor propago, cuti non ſubtenditur,[f] muſculo recondita qui à pectoris oſſis ſummo & clauicula pronatus, mamillari temporis oſſis proceſſui inſeritur. atque ea propago in eum modum ſubmerſa, frequenter adeò inſignis occurrit, ut etiam nonnulli diſſectionum profeſſores hanc internam iugularem uideantur appellaſſe: illam [g] uenam interim negligentes, quam prius internam iugularem nominauimus. Vtcunque igitur exterior iugularis aut unica utrinque, aut in medio per collum ductu, aut ſtatim à clauiculis gemina aſcendat, ſemper cuti quà prorepit inſignes notatúque dignos offert ſurculos, ac quum ad fauces uſque iuxta inferioris maxillæ humiliorem ſedem ſub aurium regione [h] contendit, ſui [i] portionẽ ad oris interiora & duram cerebri membranã tranſmittit,[k] reliquum uerò ipſius in faciei cutem & illius muſculos, & ad tempora, & poſt aures, & uniuerſam breuiter capitis cutem tranſ-

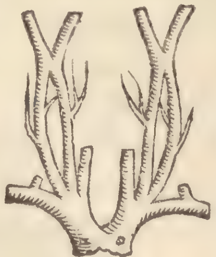
Exterior iugularis humerariæq́ ortus, & priuſquam brachium ſubit ſeries.

Exterioris iugularis ſeries.

l 8 muſ. ta. A,B. m fi. ca. 14 F. faciẽs ramos o,o,o. n 2, 3 fi ca. 12 lib. 1 R iuxta Q. o 14 fi. lib. 7 l & K. p fi. 14 ca. n. q 2 fi ca. 12. lib. 1 V r 2 fi. ca. 2 li. 4 b ab a enatum. s T. t 8 muſ. ta. C. u a. x b. y c. z ultimæ fi. lib. 1 λ a d,d. b 4 muſ. ta. Ξ. 10. ta. Δ. c 25 fi. lib. 5 A,A. d T. e 3 muſ. ta. Γ. f 4 muſ. ta. Θ. g S. h V. i X. k Y.

PRImam diſtributiõis externæ iugularis uenæ ſeriem, nuda cauæ delineatio docet, reliquas uerò tres priuatis & nunc ſeriatim hîc repoſitis formulis expreſſi, ac earum primæ eoſdem characteres, quos integræ delineationi accommodaui, ratus ex illa hãc ita facilius poſſe perpendi.

l X. m 1 muſ. ta. A. n 6 muſ. ta. L. o Hi ſubleuata lingua conſpiciuntur. p fi. ca. 14 E. & ultimæ fi. λ. q 2,3 fi. ca. 12 li. 1 g. r ſub 9. & ulti. fi. æ. & fi. ca. 14 G, H. s 1,3 fi. ca. 12 li. 1 G. t 3 fi. ca. 12 li. 1 I. u Y. x Z. y 9. z æ. a *. b 4 fi. ca. 12 li. 1 ſ, ſ. c 1 fi. li. 7 F, F.

transfunditur.[l] Portio interiora oris ſubiẽs, in primis ſuis ſciſſionibus[m] glandulas exigit, quæ in faucibus ſunt inferiores, quasq; tertium glandularum genus in ſexto libro recenſebimus. His glandulis quæ uaſorũ hîc præſunt diſtributionibus, ab interiori externę iugularis portione ramuli diſpenſant, mox notatu digni in larynge &[n] glandulas ipſi proximè adnatas, et muſculos oſſis υ referentis, & linguę, & uniuerſim ad omnes fauciũ ſedes, ſurculi deriuantur, quorũ inſignis ſub lingua ſecundũ ipſius longitudinẽ prorepit, in multiplices & errabũda ſerie prorepentes[o] ramulos ſciſſus. Quinetiã ab hac iugularis portione præter[p] grandẽ ramũ qui in caluariam per[q] foramẽ ſubit, ad poſteriorẽ mamillaris proceſſus ſedẽ cælatũ, rami etiã in palatũ & tunicã nariũ amplitudini obductã digeruntur, à quibus poſtmodũ nõ negligendę[r] ſoboles caluariam petunt. Vna enim per[s] foramẽ, quod ſecundo cerebri neruorũ pari inſculpit, caluariã accedẽs, in durã membranã aliquot ſurculis excurrit, quemadmodũ & altera ſoboles duræ membranæ offertur, caluariã ingrediens per grandius foramen[t] illorũ quæ in octauo capitis oſſe odorum gratia exſculpunt. Hæ ſoboles quũ caluariã ingrediuntur, ſurculos quoſdã oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum diſſeminatos.[u] Exterior externæ iugularis portio per capitis exteriora paſſim repens, perinde atq; interior, cuius ſeriẽ iam abſoluimus, mox glandulas ſuis diſtributionibus præfectas obtinet, quæ inibi reponunt, ubi inferior maxilla ſuperiori articulatur. Præſens portio inter has glandulas bipartitur, et[x] uno ramo in buccas, nariũ alas, & ad[y] frontẽ uariè exporrigit: altero autẽ[z] tẽpora &[a] auriũ ſedem adit. Hic enim ramus rurſus in duos pręcipuos ſurculos diuiſus, unũ in ſui lateris tempus admodũ errabundo & inuoluto ductu digerendum offert: alterũ uerò poſt aures & ad occipitis cutẽ diffundit. Verùm exterioris iugularis ſoboles in faciẽ ac capitis cutẽ digeſtæ, hoc ſibi priuatim uendicant, quòd dextri lateris uenæ, ſiniſtri lateris uenis permiſceant, ac inuicẽ coëant, idq; potiſſimũ in facie & uertice, & imprimis adhuc in fronte: adeò ut frontis uena plerunq; ab utrarumq; iugulariũ propaginibus per internos oculorũ angulos ſurſum deductis confletur. Ad hęc, per[b] exigua uerticis oſſiũ foramina et ſuturas[c] gracillimæ uenulæ in caluariã procidunt, nõ aliter atq; rurſus ex caluaria in cutẽ alias emergere tum dicã, quando cerebri uaſorũ ſeriẽ priuatim perſequemur. Quippe hæc opportunè tantiſper dũ in caluariã arterias quoq; ſermone perduxerimus, aſſeruabitur, quòd uaria cerebri uenarum arteriarumq; ſit cõmixtio: quã incognita adhuc arteriarũ ad caluariã diuaricatione, arduũ foret percipere. Quanquam interim cuiuis integrum ſit, Caput à præſenti ſeptimum, cerebri uaſis dedicandum, aut hîc, aut ipſius quo id reponam loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HVMERARIAE PER MANVM SERIES. Caput VIII.

a 1 ad m. b a, a. c T. d Sub λ & Q ult. figu. lib. 1.

VENAS duas à caua in manum propagari, prius relatum eſt:[a] unam quidem, anteaquam caua thoracis amplitudinẽ ſuperet:[b] alteram uerò ab[c] externa iugulari, ubi ea clauiculam pectorisq; ſummum aliquantiſper ſuperauit. Hęc quòd[d] ſub ſummo humero ipſaq; adeò clauicula in externã brachij ſedem procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autẽ quòd per axillã internamq; brachij ſedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupatur. Et quãuis utraq; uena in plurimos pullulet ramos, cùm in ſuperficie ſub cute, tum altiùs inter muſculos propter oſſa deductos, attamen axillaris quanto humeraria grandior amplіorq; uiſitur, tanto etiam in frequentiores numeroſioresq; ſoboles diſpergitur. Humeraria nanq; ab externo latere exterioris iugularis longè minori, quàm uulgus arbitratur,[e] interuallo, & interdum à communi cum axillari trunco, quà is primam thoracis coſtam ſuperat, principium ducens, atq;[f] illos quos præcedente Capite recenſuimus ramos diſpergens,[g] ad poſteriorem clauiculæ ſedem contorquetur, ac ſub ſummo humero prorepens,[h] inter internũ latus muſculi brachium attollentis, et ualidum tendinem muſculi brachium ad pectus ducentis in brachium procedit. Dein carnea membrana ſub cute ſuffulcitur, deorſumq; porrecta etiam ante ſectionẽ in omnibus euadit cõſpicua, niſi fortè graciliores omnino uenas homo obtineat, obeſior'ue ſit. Porrigitur itaq; recto tramite deorſum per anteriorem (uerſus exteriora tamẽ magis) brachij regionem, ſecundùm exterius latus[i] muſculi cubitum flectentium anterioris. In deſcenſu uerò ad cubiti uſq; articulum[k] graciles duntaxat ramos utrinq; in cutem ſibi proximam, anterioremq; muſculi cubitum flectentium prioris ſedem diſpenſat, qui partim rectà, partim obliquè & tranſuerſim in cute ita prorepunt, ut interdum uerſus internam brachij ſedem ad axillaris uenæ[l] ſoboles in cutem digeſtas pertinere, cum illisq; coire uideantur.[m] Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta[n] exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas

e inter I & a iuxta T. f ut in ſiniſtro latere ultimæ fig. g b, c, d, d. h 3 muſ. ta. inter P & Δ per lineã ab L ad Q. i 6 muſ. ta. Θ. k e, e, e. l ſ. m f. n 1,2 fi. ca. 27 li. 1 P.

Hume. ſeries iuxta cubiti articulum.

amplitudine interdum æquales, nonnunquam uerò una cæteris ampliori. [o] Prima (quam frequentissimè, ac potissimùm in hominibus deesse reperies) penitiùs obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli defertur, atque sub [p] musculorum secundos tertiosq́ue digitorum articulos flectentium, hincq́; ab humero & ulna originem sumentium capitibus in aliquot ramos digesta cessat. non autem uti Galenus scribit, alicui [r] axillaris uenæ ramo (quemadmodum [s] ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portionem sub musculis reconditam minus rectè descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ propaginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vti sanè admodum concinnè uereq́; eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimùm & frequenter illi occurrerunt. [t] Secundus itaq́; humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo suprà cubiti articulum deriuat, cæteris plerunque crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ [u] ramo, quem postmodum commemorabo, coit, [x] unaq́; ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. [y] Tertius humerariæ ramus, [a] musculũ qui radio iuxta brachiale insertus, radij in supinũ motus autor est, conscendit: & paulatim deorsum prorepēs, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perfertur, quam ubi attigit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, [b] surculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non [c] infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quà humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffinditur. Cæterùm tertius hic ramus sensim obliquè uersus ulnæ appendicem, brachialisq́ue radicem prorepens, tandem [d] alteri cuipiam inibi [e] commiscetur uenæ, hacq́ue adauctus externam brachialis sedem conscendit, & in aliquot surculos errabundo ductu sparsos diffectus, regionē intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdã sibi uendicante. Cuius uerò uenæ propago illa demũ fit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primùm aliquot axillaris uenæ propagines absoluero. quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrecto, illius propaginis initium pendet.

Axillaris in brachio consistentis series. Axillaris itaque, [f] quum primùm axillam superat, brachiumq́ue subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipuè uerò inter anteriorem sedem [g] primi seu interioris cubitum extendentis, & posteriorem sedem tendinis [h] musculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta cubitum flectentium musculorum [l] posteriorem. Hæc primùm capitibus [m] musculorum, quorum ope cubitus extenditur [n] propaginem offert, illis [o] uenulis è regione eductam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc, sed demissiùs, ex posteriori ipsius sede [p] uenam ijsdem musculis dispensat, à qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo latere axillaris uenæ, [q] alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, obliquè deorsum sub humero ad [r] externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub [s] musculis cubitum extendentibus occultata, [t] musculorumq́; capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquousq́; in externam cubiti sedem prorepens, simul cum [u] neruo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq́; in [x] duos truncos diffinditur, quos sanè accuratissimè examinatos uelim. non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, sed eorum quoq́; qui se operæprecium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitanter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unà cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum [y] alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes.

Præcipua axillaris in duos truncos distributio. Axillaris itaq́; hominis uena non procul ab ipsius è thoracis cauitate in axillam egressu, in duos quodammodo pares diffinditur truncos, quorum alter interiùs atq́; in profundo toto ductu submergitur, ac [z] arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attensus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiã [a] neruo brachium adeuntium tertio concomitatus. Inter [b] duos enim cubitum flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nerui induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq́; inter musculos digitorum flexus autores in alto reconditus ferri incipit, in [c] duos dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant surculis implicantes, unà cum tendinibus internã summæ manus sedē petunt, qui per [d] ligamentũ in interna brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub [e] tendine feruntur, qui latescens uolæ cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

Li. de Venarum sectione. & li. 3 de Admi. sectio.

o g. — p 5 muſ. ta. Θ. 6 ta. Ξ, π. — r aut q, aut r. — s h. — t h. — u t. — x α. — y i. — a 6 muſ. ta. Λ. 12 ta. Θ. — b k, k. — c superius k. — d x, x. — e l. — f m. — g 1, 12 muſ. ta. T, — h 3 ta. Δ. — l 8 ta. Γ. — m 11 ta. Θ, f. — n n. — o inter P et R. — p o. — q P. — r 2 fi. ca. 23 li. 1 P. — s 9 muſ. ta. T, S. — t eiusdē ta. Y, Z, Θ, Λ. — u 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 Φ. — x in q & r. — y q, q. & ulti. fi. f, f. — z fi. cap. 12 N. — a 2 fi. ca. 11 lib. 4 π. — b 6 muſ. ta. inter Θ & r, r. — c Pete id ex arteriæ serie. — d 4 muſcu. ta. θ. — e 4 ta. tendo musculi Π.

rum ſedem digeruntur, ut binæ ſoboles pollici, & totidem indici, & una medio offerantur, à
ramo qui ſecundùm radiũ per cubitũ porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ
f 4 muſ. ta. x, ſ. ſoboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoq́ ramo ſurculus [f] muſculos adit,
g 6 muſ. ta. qui externam uolæ ſedem occupant, atq; ita ab altero ramo ſurculus in [g] muſculos penitiùs per
x, λ. 7 tab. tinent, qui primo pollicis oſſi connaſcuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus ſub cute
cha. 1, 2, 3. nuſquam prodit, totusq́ in altis & deliteſcentibus ſedibus abſorbetur. [h] Alter truncus ſenſim
11 ta. ſ. h r. ex alto ad internę brachij ſedis cutem emergit, uerſus humeri [i] interius tuberculum properans, *Axillaris ue-*
i 1, 2 fi. ca. ac ante ſectionem ſub media cubiti longitudinis ſede non minus quàm humeralis ſupra cubi- *næ portionis*
23 li. 1 S. tum conſpicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tubercu- *cutem ſubeun-*
k t, u. acu li ſedem paulo elatiùs quàm cubiti cum humero articulus conſiſtit, in [k] duas magnitudine pro- *tis ſeries.*
anteriorem notat. pemodum æquales partitur uenas, quarum anterior cuti ſubſtrata (quemadmodum & om-
nes præſentis trunci ſoboles) obliquè deorſum ad mediam cubiti articuli flexus ſedem repit, ac
l h. cum [l] ſecundo humerariæ ramo ad humiliorem mediamq́ flexus illius ſedem coit, [m] unaq́ ini-
m α. bi ex ambabus conſurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria conſtituitur, *Communis ue-*
n t, h. meritò appellamus. uulgus tamen medianam uocat, etiamſi Græci & Latinorum præcipui [n] ra *næ conſtitu-*
o u. mos qui hanc communem efformant, medias & obliquas nuncupauerint. [o] Poſterior autem *tio.*
uena huius axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis, frequentes ramos deriuat
p x, x. inferioris cubiti ſedis cuti & interioris itidem exteriorisq́ ſedis humiliorum, ac ſecundùm ul-
nã ſitarũ regionũ cuti inter pręcipuos ramos huc excurrẽtes, [p] unus ſecundũ ulnæ inferiorẽ ſe-
q i. dem, ad exteriora tamẽ magis declinans, uerſus brachiale porrigitur. Huius rami ſoboles cũ hu
r l. merariæ [q] ramo huc contendenti [r] coĩẽs, ſimul cũ illo, uti prius diximus, digeritur. Interdũ autẽ
illo humerarię ramo deficiẽte, ea axillaris uenæ propago abundè eius rami uices in extrema ma
s y. nu gerit. Præter hunc ramum poſterioris illius axillaris trunci uenæ primariũ, [s] alius ex illa cutẽ
t inferius z. adit, qua poſterior cubiti articuli ſedes induitur, atq; is ramus in externã cubiti ſedem nõ admo
u u. dũ procul perreptat. Verùm alij etiã [t] rami ab [u] hac poſteriori uena in internæ cubiti ſedis cutẽ
x x, x. digeruntur, qui uario & admodũ incerto implexu permiſcentur et coẽũt, ſurculos ab inſigniori
illo [x] ramo quẽ ulnæ exporrigi dicebã aſſumentes, aliosq́ rurſus ipſi ſurculos impartientes. His
y ſuperius z. ſurculis & propaginibus in eum modũ per cubiti interiora reptantibus, [y] alia frequentiſſimè ac-
z t. cedit non contemnenda, quã axillaris uenæ [z] ramus communẽ uenã cum humerarię ramo effor
mans, ab humiliori ſede & ex medio ductu emittit. Hæc interdũ rectà ad brachiale contẽdit, in-
terdũ uerò errabundo ductu perfertur, alijsq́ huius ſedis propaginibus cõmiſcetur, quæ adeò
graciles ſunt uarieq́ inuicẽ implicantur, ut interna cubiti regio nõ minus frequẽter quàm tibię
uenter ſeu ſura uaricibus moleſtetur. Propagines hæ neutiquam ad brachiale terminantur,
ſed partim obliquè, partim rectà, partim uerò tranſuerſim, & modò inuicem commixtæ, mo
dò rurſus diremptæ, totam ſummæ manus internam cutem perreptant; ipſi cuti paſſim con-
natæ, ac inter cutem carneam'que membranam conſiſtentes. Porrò harum propaginum
quæ pollicis radicem, ſeu Veneris, aut ut alijs uiſum eſt, Martis collem accedunt, priua-
a δ. tim id ſibi uendicant, quod ipſis [a] ramus ab illis uenis [b] permiſcetur, quas à communi uena
b q;. in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus ſum. [c] Communis enim uena ilico *Communis ue-*
c α. d t, h. atque [d] duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, obliquè deorſum du- *næ ſeries.*
citur, ad elatiorem cubiti ſedem paulatim contendens, quouſque radium paulo ultra ipſius
longitudinis medium hinc inde tranſcendat: neque id eodem ſemper modo, ramos diſ-
fundens, & interdum aliunde ab interna cubiti ſede alios aſſumens, ac tandem in externam
cubiti ſedem peruenit, perpetuò cuti ſubſtrata. Vbi itaque hanc ſedem euicit, priuſquam
e β. mediam radij appendicis ſedem accedit, [e] ſupra radium aliquanto ante illius cum brachia-
f γ, ι. li articulum, in [f] duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc ſectionem alij Græ-
h γ. corum γ (non autem Γ) alij uerò Y & Λ etiam referre ſcripſerunt. [g] Alter iſtius ſectionis
i δ. ramus, qui elatior eſt, [i] portiunculam ad internam brachialis ſedem uerſus pollicis radicem
k q;. diſpenſat, quæ dictis nuper hanc ſedem perreptantibus ſurculis [k] commiſcetur. Quod ue-
rò elatioris rami reliquum eſt, exteriùs inter pollicem & indicem ſurſum aſcendit: atq; hîc in
l ι. uarias ſoboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rurſus ſeiunctas diſpergitur. [l] Al-
ter ramus qui inferius γ aut Y caput conſtituit, indicis, & medij, & aliquouſque anularis
ſedem petens, in uarias quoque ſoboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in ſummæ ma *Variã extre-*
nus cutem ſeries adeò uaria eſt, pugnans'que, ut hanc explicare prorſus arduum ſit, præ- *mæ manus cu-*
ſertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correſpondenti'que uenarum *tem implican-*
in ramos propagine inuenias, adde eiuſdem hominis dextram ſiniſtræ rarò admodum con- *tium uenarum*
gruere. Operæprecium itaq; fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, ſed ex ſectio- *eſſe ſeriem.*

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atque ad amussim expendere, quam in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Æsculapij hallucinentur, qui grauiter num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridicule contendentes, humerariam sese aperire existimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperiũt: & axillarem, si uenam inter anularẽ & minimum, aut ut alijs arridet, inter medium & anularem incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunque uenam arbitrentur reserandam, propemodum nullam præter axillaris uenæ[m] ramum ad communem uenam exporrectum incidere? Cæterùm ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine uenarum distributio uariat, pari quoque ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuersas uidere est. Interdum enim[n] duarum mediarum ad communis uenæ generationem concursus non in cubiti fit flexu, sed multo humiliùs, nõ procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humerariæ ramus communem accedens occulitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam nõ semel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerariæ ramo longè aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut illum geminum uideri. Quandoque (& id non infrequenter)[o] tertius humerariæ ramus externam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc supplentibus ramulis, qui à[p] communi uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini exporrigitur.

Venarum seriem crebro uariare.

m t. *n b, t ad 4.* *o l.* *p 4.*

VENAE CAVAE PORTIONIS AD PARtes infra septum transuersum locatas distributæ series. Cap. IX.

FREQVENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ[q] portione sub iecore lumborum uertebris exporrectæ pullulant, quæ in hunc se habent modum. Simulatque caua secundum posteriorẽ iecoris sedem deorsum prorepens, nõ amplius iecori cõnascitur, nõnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediũ uidelicet dorsi fertur, ilico[r] ramum nõ admodum grandẽ ex sinistro latere promẽs, qui potissimũ numerosa uenularũ serie in pinguẽ mẽbraneamque sinistri renis tunicã digeritur, quæ à peritonæo pronata, renẽ inuestit, eundemque dorso alligatũ continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenã coniugẽ adipiscitur. Quandoquidem[s] uena dextri renis pinguẽ tunicã conterminasque peritonæi sedes accedẽs, nõ à cauæ caudice principiũ ducit, sed ab elatiori regione[t] eius uenæ qua dextro reni serosus sanguis deportatur. Aliquando interim uena frequenti sobole in sinistri renis tunicam disseminata, ab ea quæ in sinistrum renem proficiscitur, originẽ sumit, ea quæ dextri renis tunicæ offertur, à cauæ dextro latere pronata. Cæterùm caua ab utroque latere[u] amplissimã propaginem, ubi iam mediæ uertebrarum sedi innititur, in renes distribuit, dextrã quidem propaginẽ dextro reni, sinistram autem sinistro deriuans. Atque ut situs renũ uarius est, ita quoque harum propaginũ exortus è directo sibi neutiquã correspondet. quum enim dexter ren (uti plerunque accidit) sinistro elatiùs locetur, dextri lateris propago altius quàm sinistri renis principiũ ducit. Si uerò sinister ren dextro superior sit (quod etiam crebrius quàm dissectionum professores tradunt, euenit) propago quoque in ipsum à caua transuersim quodammodo repens, elatius quàm dextra propago principium ducit. Quamobrẽ uerò harum propaginum ortus nunque è directo inuicẽ opponãtur, in quinto libro, qui renũ functiones pertractabit, cõmemorabitur. Præsens enim sermo cauæ ramorũ distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaque ad utrunque renẽ protensæ, grandes admodũ sunt, ac quamprimũ con cauã renũ sedẽ contingunt, hominibus in[x] duos ramos partiunt, ac dein in renũ substantiã mirabili quodã artificio hactenus nemini Anatomicorũ cognito digerunt. quod'nam uerò id fit, in quinto libro perstringã. Cæterum priuatim ab humiliori sede[y] uenæ eius quæ sinistrũ renẽ petit, iuxta ductus ipsius ferè mediũ,[z] uena pronascit in uiris ad sinistrũ testem tota excurrẽs, præterque quod graciles[a] exiguosque surculos in peritonæũ, quà porrigitur, ac in mẽbranas tunicas'ue sinistrũ testẽ & seminaria ipsius uasa ambientes producat. Hæc enim uena peritonæo, quà id lumborũ[b] carnibus insternit adnata, deorsum super pubis os fertur: quod quũ superauit, atque ex magni peritonæi amplitudine elabitur, in[c] uarios anfractus gyrosque conuoluitur, quorũ basis superiori testis sedi cõnata, ramulos in tunicã testis substantiã proximè continentẽ digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiã passim disseminatur. quemadmodũ quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius docebit. Vena hæc sinistrũ testem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice sub uenæ ad sinistrum

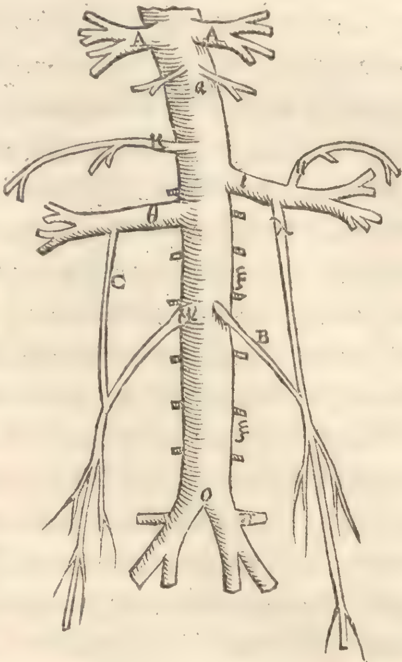
Ad sinistri renis inuolucrum uena.

Ad dextri renis inuolucrũ.

Ad renes uenæ.

Sinistræ seminalis uenæ series.

q s et 20 fi. li. 5 Q. 22 fi. & 25 P. *r r. et 20 fi. lib. 5 X ad V.* *s x, et 20 fi. li. 5 Y.* *t l.* *u l, t, & 20 fi. lib. 5 a, b. 22, 23 figu. m, n.* *x Spectaid in 20, 22, 23, 25 fi. li. 5 in renum cauo.* *y r.* *z λ, λ.* *a 20 fi. li. 5 g ab c. unde etiam, uti et ex 22, 23 figuris huius uenæ seriem petes.* *b 8 mus. ta. e, z.* *c r. aut spectã 22, 23 fi. lib. 5 d ad e. aut 23 fig. N, O.*

Quoniam in nuda integraq; cauæ uenæ figura seminaliũ uenarum originem ita atq; frequentiùs secãtibus occurrit, expreßimus: præsẽti figura quãdã differentiã, quæ hîc describitur pingere uisũ est. Notet itaq; A, A, a, υ, θ, ι, κ, λ, μ, ξ, ο et π, idem quod in nuda cauæ figura. B uerò ramũ à cauæ caudice ad sinistri lateris seminalem uenã porrectũ, ac cum ipsa coëuntem. C ramulũ significet à uena pronatum, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextræ seminali uenæ commiscetur.

nistrum renem exporrectæ principio enatum ascíscit: quę nõ procul ab exortu sinistrorsum decliuis prorepẽs, cum illa coit, unaq; seminalis uena ex ambabus consurgit.[d] Vena autem dextrum accedẽs testem, non à[e] uena in dextrum renem protensa originem sumit, at à uenæ caudice aliquanto inferiùs, quàm uenæ renibus exporrectæ principium ducunt. Huius seminalis uenæ exortus, non ut reliquarũ ferè propaginum in cauæ consistit latere, uerum ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus dextrum latus nonnihil hæc seminalis uena ex tuberanti ac ueluti rotunda origine enascitur. Prę senti uenæ ramulum quoque ex ea quæ in dextrum renem procurrit accessisse, ac simul cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatũ testatur. Ego quoque totam dextri testis uenã à uena quę reni offertur pronatam semel uidi. Quòd uerò hæc uena dextrum testem ea serie adeat, qua sinistram sinistro testi porrigi dicebam, uel me tacente, cuiuis obuium esse sat scio.

d μ, μ. & 20 fi. li. 5. f. & 22, 23 fi. u, t.
e θ.
Lib. de Venarum sectione.

In mulieribus alia[f] harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uirorum uenis sit exortus, ipsæ tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis ossa pertingunt. Verùm ad mulierum[g] testes[h] pinguibus membranis suffultæ porriguntur, non uniuersæ in seminaria uasa degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam priusquam ad testes deueniunt, utriusque lateris[i] uena bipartitur, ac[k] una portio uenæ uirorum testi implicitæ modo, seminarium uas efficitur.[l] Altera uerò in membranas quoque pingues intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorem ipsius fundi sedem potissimùm implicans. Præter seminales uenas caua ubi lumborum uertebris[m] ipsi'que magnæ arteriæ colligatur, ab ipsius inferiori sede quæ uertebras spectat,[n] uenas geniculatim diffundit, per[o] foramina neruis in uertebrarum lateribus exsculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargentes in musculos uertebris adnatos, à quibus rursus alię soboles in abdominis musculos orbiculatim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perreptant sedibus alimentũ suppeditantes.[p] Quum primùm uerò caua ad sacri ossis usque[q] summum descendit,[r] atque iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistrum subijciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se substernit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas modò dicam deprompsere soboles) offeruntur.[s] Sinister enim truncus (quod & de dextro etiã si non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere[t] uenam promit maiorem ijs quas ad lumborum uertebras & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos disseminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionẽ principium ducens, transuersim lumborum[u] carnibus insternitur, ipsis & peritonæo abdominisq; musculis ramulos dispergens, & in canibus multo quàm in hominibus manifestior. Postea quam sinister truncus hanc deriuauit uenam, obliquè deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris trunco Λ literæ aut Y in hunc modum ⅄ inuersi non absimilem constituẽs, & aliquot[x] surculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progressu in[y] duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exteriore: ac mox duas edit propagines, quarum alteram[z] interiorem, alteram[a] exteriorem manifestioris doctrinæ gratia, dum Anatomen ostendo, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammodo[b] inter sacrum & coxendicis os, quà[c] maximus neruorum crus petentium ducitur, in exteriora transuersim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt. atq; ita articuli coxendicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuantur.[d] Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoq; foraminibus dispẽsat,[e] & alias his maiores in recti intestini[f] musculos, cutemq; orbiculari sedis musculo obnatam digerit, quæ fæculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per ue-

f λ, μ. & 25 fi. li. 5 c, d.
g 25 fi. lib. 5 r.
h In 26 fi. li. 5 hæc cum uasis spectantur.
i 5 lib. fi. 26 G.
k eiusdẽ fi. I, & 25 fig. ab o ad p.
l earundem fi. H, n.
m 22 fi. li. 5. n, ξ.
o fi. cap. 14 li. 1 Q.
p ο.
q fi. cap. 14 li. 1 cha. 25, aut G.
r Ostendũt id 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5.
s ρ, s.
t π.
u 8 mus. ta. Ξ, Θ.
x φ.
y interior ρ, exterior s notatur.
z υ.
a τ.
b Inter M & ϖ 3 ultimarum fig. lib. 1.
c 10 muscu. ta. ? 2 fi. ca. 11 li. 4 cha. 71.
d υ.
e ψ.
f fi. ca. 51 li. 2. B, C, E.
Mulieris seminalium uenarum series.
Cauæ rami lumborum uertebris carnibusq; oblati.
Quà caua arteriæ magnæ supra sacri oßis initium subijcatur, ipsiusq; hîc series.

nam cauam huc decumbat, eódemq́ colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu dignũ
[g] diffundit ramũ, qui in uiris dextrum uesicæ latus amplectitur, & in plures scissus surculos, ue- *g χ.*
sicæ ceruicem seu penem adit, in eumq́ numerose digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores
ampliores'q́ surculi, quàm uesicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uerò [h] præsens ramus *h 25 fig. lib.*
ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam surculis uesicam *1 γ.*
quidem adit, uerùm frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq́
spectabiles in uteri ceruicem dispergens. per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, quę pri
mis mensibus utero gerũt, menstruæ purgationes colari dissectionum professoribus uisum est:

Venæ è quibus uirginibus menstruæ purgationes manare creduntur.

quanquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis
profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudi
nis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris conniue-
re committiq́, ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copiã
(ut in Arabum interpretũ libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uerò [i] interioris rami *i ρ.*
sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquũ est, ad pubis os contendit, & *k à ε oritur*
[k] ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo con *ω.*

Vena per pubis ossis foramen femur petens.

gressa, unam cum ipso [l] uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein [m] decimum femur *l α.* *m 16 muf.*
mouentium perforat musculum, & ossis pubis [n] foramen permeãs in crus emergitur, [o] propriũ *ta. F, G, H.*
sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge [p] arteria ac item *n 1, 2, 3 fig.*
[q] neruo fertur, ac foraminis eius [r] membranam, & [s] nonum femoris motus autorem musculum *ca. 29 li. 1 γ,*
transiens, illis quos perreptat musculis ramos porrigit. Quando autẽ in crus pertendit, in mu- *o earundem*
sculos à pubis osse principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet [t] secundi tibiam mo- *fi. s.*
uentis musculi sedem, qui à pubis ossium commissura enascitur. Humilior enim eius musculi *p figu. cap.*
pars à maiori crus petenti uena [u] ramos sibi asciscit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeun- *12 s.*
te uena, rami in [x] quinti femur mouentis musculi partem à pubis osse pronatam, ac postmodũ *q 2 fi. ca. 11*
in [y] octauum femur mouentem musculum & penis etiam [z] musculos digeruntur, à quibus [a] sur *li. 4 chara. 66.*
culi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter *r 14 muf. ta. b.*
ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, [b] unus etiam articulum coxendicis accedit, pro- *s 8 muf. ta. Υ.*
prio [c] sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcunque multifariam hæc crus *t 16 tab. Δ.*
petens uena digeritur, rariùs medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus *u à χ.*
ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini [d] commiscetur, [e] quæ huc *x 8 ta. Φ, C.*
pertinet à maiori uena in crus deducta. [f] Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum obliquè crus *y 6 ta. Π.*
accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatiori ipsius sede [g] uenam mediocri magnitudi- *z 12 fi. ca. 49 lib. 2 H, K.*
ne expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quos- *a ϖ.*
dam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdo *b ad regionem α.*
minis musculum [h] conscendit, peritonæum perforans in internam posterioremúe recti abdo- *c 1, 2 fi. ca.*
minis musculi sedem inseritur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis muscu- *29 li. 1 h.*
lum, & ipsi incumbentes obliquos reliquasq́ proximas sedes distribuit, recto tramite sursum *d ad χ.*
sub recto musculo protensus. [i] Vbi uerò ad abdominis medium paulo supra umbilici re- *e cha. 2.* *f s.*
gionem prorepsit, ipsius extremum in plures surculos disseminatur, qui ramulos spectant, *g Γ.*
quos à uena sub pectoris osse [k] ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. *h 6 muf. ta. e ad f.*
Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe be- *i M.*
neficio ex mamillarum uenis in uterum quum fœtus enutritur, sanguinis retractionem: quum *k L.*
autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfi-
ci, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrẽtem, ramos
mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id nõ adeò obiter concessum esse ue
limus. Vena uerò ab imo sursum conscendens, [l] non ita procul ab uteri uenis originem ducit. *l Γ non pro*
Deinde [m] alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. [n] Exte- *cul à χ, aut*
rior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, pe *25 fi. li. 5 e*
ritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quę ad pubis ossium [o] mediũ *non procul ab y.*
quà inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis [p] inuolucrũ & scor- *m Δ.*
tum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in [q] coriaceas carunculas (quas νυμφὰς uocãt) *n s.* *o ulti. fi. lib.*
uicinasq́ sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porrò uena sub recto abdominis musculo *1 s.*
sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (uti medicorum uulgus arbitra- *p 20 fi. li. 5.*
tur) descendat: sed uti prius monebam, illa ab ijs quæ in uterum digeruntur non ita multum di *r, s.*
stat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, il- *q 25 fi. lib. 5 ω.*
lis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atq́ in uteri ceruicem
ipsiusq́ fundi humiliorem sedem diffusis.

VENAE CAVAE SOBOLES IN CRVS DIgestæ. Caput X.

Quot uenarum radices femur petant.

a r. b m. PRAETER cauæ[a] propaginem, secundùm posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquousque propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ, [b] una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiorem femoris sedem amplexãtes musculos perrepentem, supra femoris c ad X. d truncus in tero & Ω. e r. medium [c] cessare, superiori Capite narrauimus. [d] Altera uerò maior, cæterarumque uenarum in crus sinistrum (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab [e] externo ramo sinistri trunci uenæ cauæ supra os sa- f 1,2,3 fig. cap. 29 lib. 1 V. g earundem fi. T. crum partitionis pendet. Præsens uena simulatque è peritonæo elabitur, [f] elatiorem coxendicis ossis sedem ad internũ latus [g] sedis, qua sextus & septimus femur mouentium [h] musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo [i] sinui insidet, qui in inguine efficitur à [k] longo gracilique musculo h 8 musc. ta. Θ, Λ. tibiam mouentium primo, unà cum [l] octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui i 1 musc. ta. l. k 1 ta. o. l 1 ta. m. m 1 ta l. n fi. cap. 12 φ. o 2 fi. ca. 11 lib. 4 cha. 60. p Θ. seu cauitati incumbẽs, in plures ramos discinditur, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura [m] frequentes glandulas (uti in axillis fit) hîc circumposuit, quæ firmam stabilemque uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uena simul, & [n] arteria [o] neruoque hac descendentibus opplerent, propugnaculumque quoddã his uasis efficerentur. [p] Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium ducens, ad interiorem femoris cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiæ regionem uersus [q] malleolum interiorem sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, q ultimarũ fi. li. 1 φ. uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum surculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea suffultam membrana deorsum prorepere obseruaui, uerùm quà interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiæ sede secundùm anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora r Y. [r] excurrit, aliquando uerò (sed rariùs) sub malleolo contorquetur, illàc pedis superiora conscen s Iuuerit hic continuo figuram 6 capiti præpositam & ultimam inspicere. dens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat. [s] Aliquando enim alijs quibusdam ramis hîc commixta, ad minimum digitum ipsique proximum præcipuè deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissimè inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, siquidem inordinatè ad cutem permeant. ut plurimùm autem in superiorem internæ femoris t A. regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac [t] interior quidem femoris interiora & inguina, ipsumque quasi perinæum seu interfœmineum accedit, quod sedes u Ω. est inter anum & testes, aut muliebre pudendum consistens. [u] Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perreptans, similiter ac interior in surculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, no- x π. y 3 musc. ta. Ξ. z Σ. tatu dignos ramos hîc etiam in cutem dispergit, & inter cæteros [x] unum [y] gracili longoque musculo porrigit, quem tibiam mouentium primum recensuimus. Cæterùm quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur, [z] duas quoque emittit soboles mutuò quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellã dispergitur: altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impensè gracilis reperitur: a cha. 6. b Φ, ad Y usque. tunc scilicet cum [a] propria genu flexus cutẽ accedens uena, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiæ cutem à [b] magna hac propagine, & antrorsum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coëunt, inuicemque rursus dirimuntur. Super elatiorem uerò pedis regionem, uena hæc quemadmodum cõmemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deductæ est distributio. c Ω. d cha. 1. e 1 muscul. ta. r. f 1 ta. s. g cha. 2. h 8 musc. ta. Φ, c. 12 tab. Ξ, Ξ, Π. i 8 ta. Ξ. Præter hanc maxima in crus subiens uena è regione nuper dictæ propaginis, [c] uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriorẽ articuli coxẽdicis cutem, & eius sedis musculos quoque distribuitur. Postquã uerò maxima uena has edidit propagines, penitius inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & [d] insignem ramum [e] septimo & [f] nono tibiã mouentibus musculis communicat, à quo etiã tenues surculi in cutem deriuantur. Deinceps [g] aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper cõmemorata ampliorem, quæ per [h] quintum femur mouentem musculum digeritur, ramosque in [i] octauum tibiæ motuum autorem musculum dispensat. Ab

Maioris femoris uenæ series.

hac etiam plures uenarum ſoboles in uniuerſos propemodum femoris os ambientes muſculos
propagantur: inter cæteras autē præcipua finem eius [k] uenæ, quam per pubis oſſis foramen in — *k α.*
femur delabi dictum eſt, ad ſe [l] aſſumit, coq; adaucta, deorſum magis ad genu uſque quodam- — *l χ.*
modo inter muſculos occultata deſcendit. Cæterùm maxima uena ſenſim ad femoris os uerſus
poſteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles [m] grandioribus femur petentibus neruis of- — *m 1 muſ. ta. ſ.*
fert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein [n] aliam emittit propaginem, quæ in
poſteriorem femoris cutem excurrens, ſurculos etiam ſurſum cutem ſubeuntes deriuat. Huic — *n cha.3.*
propagini frequenter à [o] ramo quem in maximum corporis muſculum diſpenſari diximus, ſo — *o cha.2.*
boles quædam accedit, quæ unà cum ipſa commiſcetur, & uena ex duabus confluens, ſicuti re-
latum eſt, cutem adit. Crebriùs tamen [p] duæ à grandi uena enaſcuntur propagines, una humi- — *p cha.3,4.*
lior altera. Hæ in progreſſu inuicem unitæ eam conſtituunt uenam, quæ hîc in cutem promi-
tur, ac ubi [q] ramulos ſurſum in poſteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorſum — *q cha.5.*
per mediam flexus genu ſedem ſeu poplitem ad ſuræ cutem [r] deſcendit, ipſi [s] numeroſam ramu — *r cha.6.*
lorum ſeriem porrigens, quæ ſibi in omnibus minimè correſpondet. Verùm ramulorum alij — *s cha.7.*
rectà, alij obliquè, alij tranſuerſim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicē coëuntes per-
miſcentur ac uniuntur, & denique cum [t] uenæ ramulis ſubinde coëunt, quam per cruris inte- — *t Φ,Υ.*
riora decliuem ſub cute ferri diximus. Atque, ut ſemel dicam, huiuſmodi hîc uenarum imple-
xus digeſtioq; conſpicitur, ut cutem ſuræ uaricum affectu crebriùs (perinde ac temporum &
internæ cubiti ſedis cutem) implicari non mirum ſit. Præſens uena per genu flexus cutem in ſu
ram deſcendens, aliquando ad calcem uſque prorepens inibi [u] ceſſat, aliquando alijs ramulis — *u ad cha.8.*
per tibiæ exteriora huc pertinentibus cōmiſcetur, & ſecundùm [x] exteriorē malleolū porrecta, — *x ult. fi. lib. 1 χ.*
pedis ſuperiora adit, nonnunquā uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demerſa. Cæ
terùm grandis uena femoris oſſi quemadmodum ſcripſimus accumbēs, adeò ipſi aduoluitur,
[y] ut iuxta genu articulum [h] mediam inter duo humiliora femoris capita ſedem occupet. Hîc in — *y cha.9.*
duos impares ramos deducta [i] interiorem (qui [k] exteriori multo gracilior eſt) ad ſuræ muſcu — *h 1 fi. ca. 30 li. 1 I.*
los, præcipuè uerò ad pedem mouentiū [l] primum & ſecundum, deorſum mittit, ſurculis qui- — *i cha.10.*
buſdam horum ſuperficiem implicans, & ſubinde etiā ſurculos in progreſſu ad internæ tibiæ — *k cha.13.*
ſedis cutem [m] diſpergens. Quum uerò interior hic ramus ad tibiæ humiliorem uſque appen- — *l 12 muſ. ta. Φ,Υ.*
dicem [n] perrepſit, atque in dictam nuper cutem ſurculos diffudit, ſub interiori malleolo refle- — *m cha.11.*
xus, internum pedis latus ad pollicem uſque accedit, inibi in cutem ut plurimum abſumptus. — *n cha.12.*
Rarius nanque inter calcem & tibiæ os unà cum tendinibus hac pedis inferiora ſubeuntibus, — *o cha.13.*
ramus ille ad pedis digitos proficiſcitur. [o] Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis par
titionis non procul ab exortu in binas rurſus diducitur propagines, quarum [p] maior eademq; — *p cha.16.*
interior penitius inter [q] muſculos poſteriorem tibiæ ſedem occupantes immergitur. Primum — *q Seriatim*
nanque inter capita primi ſecundiq; pedem mouentium muſculorum rectà deſcendit, ac dein — *intuere tibi*
inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter muſculos digitorum flexus opifices — *am 12, 13,*
hinc à tibia pronatos fertur, interdum etiam [r] ligamentum cōtingens, quod fibulam tibiæ oſſi — *14, 15 tabu- larum muſ.*
ſecundùm tibiæ longitudinem colligat. In hoc deſcenſu interior hæc propago illis quos perre- — *r 15 ta. T.*
ptat muſculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profectò longè pauciſſimi in cutem ſubeunt.
Iuxta medium ferè longitudinis tibiæ præſens interiorq; propago in duos [s] partitur ramos, — *s cha.17.*
quorum interior tali cum tibia articulo [t] ramulum offert, ac totus quodammodo unà cum ten — *t iuxta cha*
dinibus à poſteriori tibiæ ſede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibiæ os pedis inferio — *ract.8.*
ra ſubit, & ſub [u] muſculo ſecundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos — *u 14 tab. Θ.*
ſurculos pollici & item indici, medio autē digito unicum præbet, itaq; abſumitur. Quanquam
frequentiſſimè hic [x] interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis infe- — *x cha.16.*
riora ſubiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem [y] ac- — *y Ad hanc*
cedente. Verùm alter ramus qui eius diuiſionis exterior eſt, quam paulo antè ad medium lon- — *ſeriem picta*
gitudinis tibiæ fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibiæ ſedem pertingit, — *eſt ult. fig.*
atque ligamento membraneo, quod tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ oſſi committit, pro-
ximus eſt, [z] ſobolem à ſe diſpergit, quæ ligamentum perforans, unà cum tendinibus per tibiæ — *z cha.18.*
anteriora pedis ſuperiora adeuntibus in pedem fertur, ac [a] muſculis pedis digitos in exteriora — *a 6 tab. Ω.*
abducentibus ſurculos offert, quibuſdam etiam ramulis in cutem ſparſos. Quod autem alte-
rius rami illius reliquum eſt, cum ſeptimi & octaui pedem mouentium [b] muſculorum tendini- — *b 6 ta. Φ,Υ.*
bus in pedis humiliora proficiſcitur, atque in minimos digitos diſpēſatur: niſi forte interior ra-
mus inter tibiæ os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis ſurculos exhibeat. Varia
enim hîc (ſi alicubi profectò) uenarum ſeries occurrit. nam crebrò (quod etiam diligenter in
ſanguinis è uulneribus fluxu obſeruandū eſt) conſpicies [c] interiorem illam propaginem, quam — *c cha.16.*

in po

in posteriori tibiæ sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atque posteriorem tibiæ sedem contingit,[d] sobolem inter tibiæ os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundùm tibiæ longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attensa, ad pedis superiora fertur. Verùm tunc propago illa quæ in posteriori tibiæ sede deorsum properat, ad medium tibiæ non amplius[e] insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesque digitos adeunte. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibiæ sedem occupantes[f] alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens.[g] Reliqua enim adhuc est exterior propago,[h] exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à[i] propagine quam tibiæ posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibiæ musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos prorepit, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibiæ ossis sedem occupantes. Aliàs uerò hæc exterior propago in exterioris tibiæ sedis cutem potissimum frequentibus surculis dispergitur: &[k] præcipuo ipsius surculo nunc antrorsum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perreptat, alijsque huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaque differens uariaque adeò uenarum tibiæ & pedis cutem implicantium sit series, suaserim eam non secus quàm in manu faciendum præcepi, in uariorum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immersis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secandarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficiarias pedis uenas morari soleo, quum iuxta genu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodque omnes pedis uenæ ab[l] eodem trunco, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant. & arbitror Græcos uix alias secuisse, quàm[m] quæ internum genu regionem perreptat, & in obesis mulierculis uel ob continuã cruris ligationem latet, & dein[n] quæ malleolos ambiunt. Adeò ut etiam nostræ ætatis medicos mirer, qui cùm alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego[o] uel sub cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione distinguũt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quàm eam quæ sub genu, atque ad malleolos cõsistit. ut modò elegantem promptumque sanguinis fluxum silentio prætereã. Venarum autem quas illi statuunt, primã Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atque illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollici exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hancque tertiam numerant. Quartam renalem constituũt, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quòd uerò ad totius uenæ cauæ administrationem spectat, sedulò in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorũ accuratissimè. Nam & in septimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus ac crura pertinentiũ sectionis rationem instituemus.

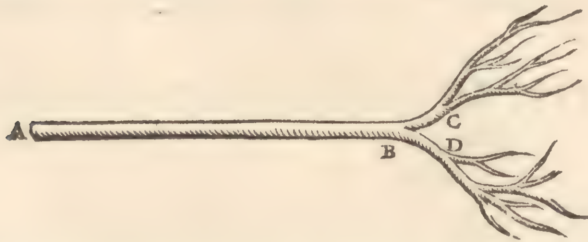
Margin notes: d ulti fig. 7. — e cha. 17. — f ulti. fig. 7. — g cha. 14. — h cha. 13. — i cha. 16. — k cha. 15. — l inter e & Ω. — m φ. — n τ, cha. 12, & 15. — o τ, cha. 18, 12, 15.

Venarum cutem implicantiũ series quomodo discenda.

Ad finem tractationis uenarũ, in libro de Sectione uenarum & arteriarum.

Venarum pedis cutem subeuntium nomina.

DE VMBILICI VENA.
Caput XI.

NVDA umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est. atque hic A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uerò sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uerò ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figuræ huc maximè spectantes ueniunt examinandæ, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis fœtus inuolucra cum ipso fœtu proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarij meatus, qui fœtus urinã peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subijciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

IN

N QVINTO libro organa fœtui peculiaria persequuturus, illum[a] tribus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineriq; audies, quorum extimum Græci χωρίον, Latini uerò secundinam & secundas, interdum & loculos, uti & ipsum uterum, appellãt. In hoc quum infans utero geritur, [b] uenarum arteriarumq; in uteri fundum pertinentium fines terminantur, ac uelut in nouas uenas arteriasq; cessant, quæ numerosissima ramorum serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venæ hæ ac arteriæ ex infinita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuò coëunt, uenæ quidem uenis, arteriæ autẽ arterijs semper unitæ. Ex his ramis rursus inuicẽ coëuntibus grandiores paucioresq; tantisper cõstituuntur, donec tandem omnes uenæ in duas finiãt uenas, & arteriæ item in totidem arterias.[c] Venæ ac arteriæ ad hunc modum ex secundina collectæ, reliquas duas fœtum inuoluentes tunicas penetrant, quæ etiam à uenis ramulos per illarum membraneum corpus excurrentes mutuantur. Quum uerò uenæ ad umbilicum usque prorepsere, mox in [d] unam coëunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque à secundina abscedit. Hæc umbilicum ingressa peritonæo adnectitur, & sursum conscendens patulæ iecoris scissuræ[e] inseritur, quæ ad dextrum mucronatæ cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam, eamq; per iecoris substantiam[f] uersus cauam iecoris sedem deducit, non procul à portæ uenæ [g] caudicis exortu. Atque id sedulò inter secandum uenit expendendum, ne si obiter primum uenæ in iecur ingressum spectes, illam inter gibbum cauumq; iecoris medium inseri existimes, & non accuratè id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtigit) expendas. Nonnullis animalibus, ut catulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterij[h] centrum, ab hac[i] uena priusquam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quædam Galeni loca in libro de Fœtus formatione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenæ ductu formari astruit, non segniter animaduerti uelim.[k] Arteriæ autem umbilico insertæ deorsum ad[l] uesicæ fundi latera porrectæ,[m] ramis magnæ arteriæ post præcipuam supra os sacrum arteriæ diuisionem continuantur. Arteriæ enim umbilicum ingredientes, illis magnæ arteriæ propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium foramina in crus descendere docebimus. Vmbilici uenæ beneficio fœtus enutritur, & arteriarum munere ipsius insitus calor reficitur. Cæterùm quando infans nascitur, hæc uasa simul cum[n] meatu quo ex uesica[o] inter intimum & secundum fœtus inuolucrũ, illius urina effertur, ab obstetricibus iuxta uentrem[p] præscinduntur, bruta autem animalia dentibus abrumpunt inuolucra fœtus plerunque deglutiẽtia. Quod horum uasorũ in corpore adhuc reliquum est, temporis successu exarescit, membraneumq; prorsus redditum, instar funis suam cauitatem deperdit. Qua autem sectionis ratione hæc non modò in fœtuum, sed & senum anatome obserues, in quinto libro ubi nutritionis generationisq; organorum sectionem persequar, prolixè audies. Ne uerò uenã in absolutis hominibus à nobis prætermissam quis arbitraretur, hic umbilici uenæ quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur uena exporrigitur, quæ iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque hæc omnia in aliquandiu natis arida ac ueluti neruea, multoq; adipe obducta uisuntur, in fœtibus uerò ab alijs uenis nihil uariant. Nunc itaq; tempestiuũ erit[q] magnæ arteriæ distributionẽ aggredi.[r] Venæ enim arterialis sermonẽ tantisper intermittam, donec simul[s] arteriã uenalem pertractare, integrum erit. quippe operæprecium est, sermonem utrisq; cõmunem instituere.

Qui umbilici uenæ & arteriæ consurgant.

Vmbilici uenæ ductus.

Arteriarũ ductus.

Vmbilici uenæ arteriarumq; usus.

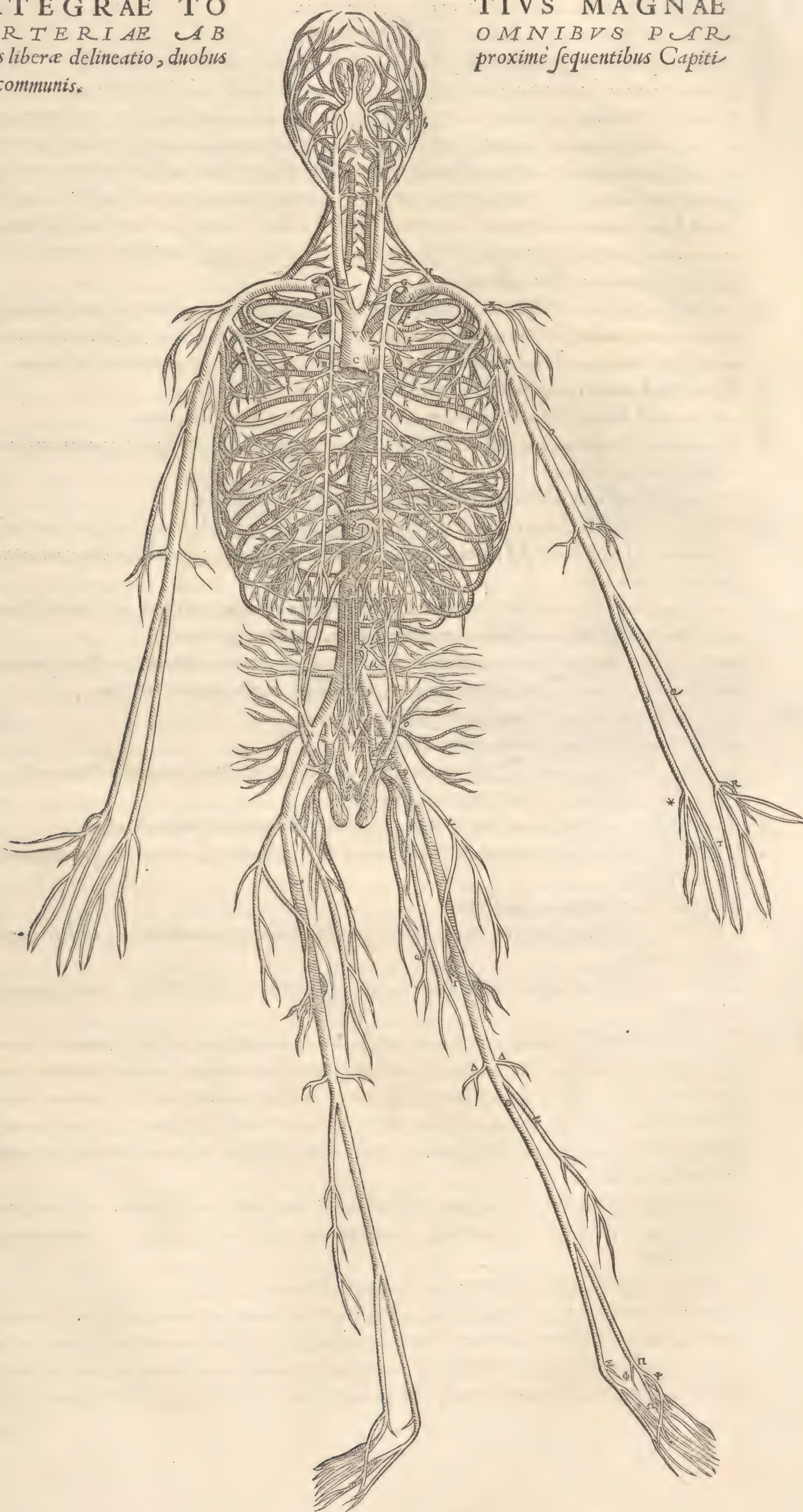
a Seriatim specta tabellas figuræ 30 lib.5.
b 25 fi.lib.5 n,y.
c fi.30 lib.5 N.
d 2 fi.lib.5 F.
e 2 fi.li.5 G. 12 fi.M. 20 D.
f 20 fi.lib.5 D uersus G.
g eiusdem fi.1.
h 10 fi.lib.5 L,L.
i 2 fi.li.5 F.
k fi.ca.12 & 2 fi.lib.5 K, L.
l 2 fig.lib.5 N.
m fig.ca.12 inter 5 et 1.
n 2 fig.lib.5 M.
o 3 ta.fi.30 li.5 inter O, O & M, M.
p 4 ta.fig. 30 li.5 S.
q figura 12 cap.
r 1 fi.ca.15.
s 2 fi.ca.15.

TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIONIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT, characterum Index.

A ARTERIAE magnæ ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles ἀορτὴν uocauit, eo quòd neruosam ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginæ fortaßis quam Macedones ἀορτὴν uocant. Verùm Aristoteles hanc cum caua comparans, ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Græcorum uocant eam μεγίστην. alij simpliciter παχεῖαν, alij ὀρθὴν, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocarunt, quo sanguis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij neruum pulsatilem uocant. Verùm eorum uoces temporum iniuria omnes corruptæ leguntur, quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet, eam Aristoteli aurithiam uocari. Quamuis interim in hæbraicis Arabum interpretibus, omnia ferè partium nomina ex Græcis ita corrupta legantur, ut nostræ ætatis medici ea sonant.

B,B Duæ

INTEGRAE TOTIVS MAGNAE
ARTERIAE AB OMNIBVS PARtibus liberæ delineatio, duobus proximè ſequentibus Capitibus communis.

B,B *Duæ arteriæ cordis basim coronæ modo succingentes.*

C *Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitio.*

D *Arteria obliquè ad primam sinistri lateris costam contendens.*

E *Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.*

F *Ramus per transuersos ceruicis uertebrarum processus ad caluariam usque prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uerò is in sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur, illum abscidimus. Præsenti enim tabula nullum eius membranæ sinum expreßimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boum cerebris delusus formare arbitratur, seriem mox explicandam. Verùm si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capitis & plerasq; septimi libri, non mediocriter huc facit figura huius libri calci insuta.*

G *Sub sinistro pectoris oßis latere ad umbilici usque sedem excurrens ramus, à quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos. insuper in sinistram, qua thoracis amplitudo intercipitur membranã, & abdominis musculos.*

H *Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.*

I *Arteria ad cauam scapulæ regionem ac in eius sedis musculos prorepens.*

K *Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.*

L *Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.*

M *Propago secundùm thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cauitatem opplentes disseminantur.*

N *Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrens, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.*

O *Arteria secundum posteriorem humeri sedem unà cum quarto in brachium pertinente neruo, aliquousque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.*

P,P *Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.*

Q *Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.*

R *Surculus ab arteriæ ramo Q insignito uersus manus exteriora inter primum pollicis os & postbrachialis os, quo index suffulcitur, deductus.*

S *Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.*

* *Ramulus musculis elargitus, qui externum latus postbrachialis oßis occupant, quo minimus digitus sustinetur.*

T *Arteriarum in extrema manu series.*

V *Amplior ascendentis arteriæ trunci portio, quæ rectà ad iugulum cõtendens, in duos impares ramos dirimitur.*

X *Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.*

Y,Z *Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longè amplior est, insignitur. Verùm Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in easdem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicis. Cæterùm Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apopleticã, & somni, & letargicam, & subeteni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerosque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.*

a *Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio. ac b quidem ex-*

b. *ternum, c uerò & d internum indicãt: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim aliquid indicent.*

c *Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.*

d *Soporalis arteriæ pars caluariã petens, atque iuxta basim caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistrum duræ membranæ sinum subit, hic quà in caluariam mergitur, abtruncatus est. quod præsenti figura eius membranæ sinus non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capitis, peculiari figura exhibiturus.*

turus. ex qua etiam alterius rami soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes, & si uisum fuerit huic delineationi ex illa characteres adijcies. qui ferè essent L, q, r, s, u, u, x, α, β, γ, δ: quos hîc explicarem, nisi satius omnino foret studiosum à cerebri uasorum serie tantisper abstinere, donec ego illam decimo quarto Capite persequar.

b Soporalis arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.

e Dicti modò & b insigniti rami propago, penitiùs inter faciei musculos excurrens.

f Rami b insigniti sub auris radice distributio, cuius anterior ramus g notatus, secundùm tempo

g, h. ra fertur: posterior uerò, cui h inscripsi, secundùm auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.

i TRVNCVS magnæ arteriæ, deorsum ad dorsi uertebras explicatus.

k, k, k Propagines utrinque ad octo inferiorum costarum interualla protensæ, & dorsali quoque medullæ ac musculis dorso & thoraci adnatis ramulos offerentes.

l Septi transuersi arteriæ.

Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem alioquin hîc satis obscuram penitus corrumperet, priuata hac effigie modò utendum duxi, quæ superiùs ubi septo transuerso arteriæ l indicatæ offeruntur, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta est: inferiùs uerò ad seminalium arteriarum, quas ι & κ indicabimus, exortum. In præsenti itaque figura iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In-

m. dicet igitur m utriusque, aut unius duntaxat radicis exor-

n, o. tum. n dextrum ramum. o surculum in humiliorem omenti

p. membranam hîc exporrectum. p propaginem in dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat,

q. atque inferius orificium educit, excurrentem. q ramum duodeno intestino & ieiuni initio expor

r. rectum. r propaginem ad dextram fundi uentriculi sedem deductam, uentriculoque & superiori

s, t. membranæ omenti ramulos exhibentem. s bilis uesiculæ arteriolas. t arteriam iecori distribu

u, x. tam. Cæterùm u insignitur sinister ramus, qui potissimum lienem adit. x propago secundùm po-

y. steriorem uentriculi sedem, ad ipsius usque elatius orificium progrediens. y eius propaginis ra-

z. muli in uentriculum quà dorso innititur deriuati. z ramus orificium uentriculi superius, coronæ

α. modo cingens. α ramus secundùm elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens.

β. β grandis in demissiorem omenti membranam excurrens propago, quæ etiam colo intestino mul

γ. tis surculis implicatur. γ surculus in humiliorem omenti membranam hîc ad sinistrum latus ex-

δ, ε. currens. δ & δ arteriæ lienis cauum subeuntes. ε arteria sinistram fundi uentriculi sedem pe-

ζ. tens, ac uentriculo ipsique superiori membranæ omenti soboles deriuans. ζ ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in læuum uentriculi latus deprompti.

ζ. In integra delineatione, & ea quā hîc indici adhibuimus, aliud ζ occurrit, quo insignitur arteria in superiorē ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum & ilium & coli partem à iecore ad dextrum renem conspicuam sparsa.

η Dextrum renem accedens arteria. θ Arteria quæ in sinistrum renem exporrigitur.

ι, ι Dextri lateris seminalis arteria. κ, κ Sinistri testis seminalis arteria.

λ Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimum in colon intestinum, quà id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum intestinum discinditur.

μ, μ Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebras accedunt, & in peritonæum & musculos uertebris adnatos distribuuntur. Propago autem ad humilius μ consistens cæteris grandior est, atque ad abdominis usque latera frequenti sobole excurrit.

ν, ν, ν Magnæ arteriæ ad os sacrum in duos truncos distributio. Verum isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.

ξ Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.

ο Interioris rami exterior propago in musculos excurrens, qui externam ilium ossis sedem & coxendicis articulum integunt.

π *Interioris rami ξ notati interior propago in ossis sacri humiliorem sedem, uesicam & uesicæ ceruicem, ipsumq; penem: in mulieribus uerò, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in illius ceruicem surculos diffundens.*

ρ, ρ *Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter ξ & ρ ad interiorem prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si uersus umbilicum ab ipso deriuaretur.*

ς *Interioris rami ξ insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quæ supra os sacrum fit, portionem asciscens, per pubis ossis foramen in crus delabitur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, quæ in quintum femur mouentem musculum præcipuè digeritur, ac ψ mox signabitur, coit, ea sede qua ω ascriptum cernis.*

τ *Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionē petens, reliquos autem surculos transuersim in humiliorem abdominis sedem dispensans.*

υ *Surculus transuersim secundum pubis os ad pudenda prorepens.*

φ *Sedes exterioris rami, quà is modò in crus delabitur, ac in uniuersum crus disseminari incipit.*

χ *Ramus maioris crus petentis arteriæ in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem sibi uendicant.*

ψ *Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoq; ipsius surculo cum illius arteriæ coiens fine, quam per pubis ossis foramen procidere diximus, ac ω insigniuimus.*

ω.

Γ *Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.*

Δ, Δ *Ramuli genu articuli peculiares. Hicq; grandis arteria in poplite reconditur.*

Θ *Grandis cruris arteria posteriorem tibiæ sedem petens.*

Ξ *Ramus fibulā amplexātibus musculis, præcipuè autem septimo et octauo pedē mouētiū oblatus.*

Σ *Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora subiens.*

Π *Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquā reflexa.*

Φ *Ramuli tibiæ cum calcis articulo proprij.*

Ψ *Propago pedis elatiora accedens.*

Ω *Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modò duobus Capitibus non solum hæc cuius indicem absoluimus, figura conuenit, sed etiam huc attinet præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam. cuius characteribus perinde atque hactenus fecimus, in interiori margine utemur.*

VNDE ARTERIA MAGNA PRINcipium ducat, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur.
Caput XII.

QVANDO in interiori margine alicubi, præterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ imaginem, ante præsens Caput proposuimus.

Non prolixā de arteriæ magnæ ortu esse disceptationem.

LONGE minor inter medicorum ac philosophorū proceres de [a] grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumq; principijs est dissensio. Hippocrates nanq;, Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis è cerebro nasci: non minus sanè quàm à ueritate simul abhorret eius autoris placitum, qui spurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut cætera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quàm [b] ubi è corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorū dogma improbant, qui arterias ab extremis summisq; corporis partibus nō secus passim oriri arbitrantur, quàm si quis ab extremis arborū uirgulis illarum initiū recenseret. Verùm etiamsi non philosophiæ modò, sed & medicinæ principes cor arteriarū fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiunt, quum hi quidem

a Tota figura huic cap. præposita.

Arterias neq; à cerebro neq; extremis corporis partibus nasci.

b A, et fi. 10 li. 6 A.

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Cæterùm hæc dissensio de cordis uentriculis sinibus'ue potius, quàm de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede [c] sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnã arteriã [d] originem ducere attestabimur, ubi tertiũ uentriculũ ([e] post dextrã uidelicet membranã arteriæ uenalis orificio præfectã) Aristoteles enumerauit, etsi alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi fortè perperã Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu [f] orbicularis est, ac hîc ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosior cõsistit.

Arteriæ ortus sedes.

Ipsa autem arteria simulatque enascitur, [g] duos graciles promit surculos, qui coronæ prorsus modo cordis basim unà cum coronali uena amplectentes, cordi secundùm ipsius longitudinem [h] ramulos transfundunt, quorum plures ampliores'que inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autẽ id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum continet, & quà septum utrisque sinibus cõmune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus post membranulas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinis'que ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verùm & si coronalium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longior'que cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit. una nanque hinc à tergo dextræ mẽbranæ pronascitur, altera autẽ à posteriori eius orificij sede principiũ sibi uendicat, à tergo posterioris mẽbranę à sinistrę interim mẽbranę tergo nulla pronascẽte.

Coronales arteriæ.

Postque uerò magna arteria coronales deprõpsit, à cordis basis centro sursum quodãmodo [i] sub uenæ arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrũ [k] perforãs bipartitò scinditur, ac [l] unam ipsius partẽ, quæ grandior est, deorsum ad quintã thoracis uertebrã, & deinde per reliquã dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi subsunt regiones ramos exhibituram.

Caudicis arteriæ bipartitio.

At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat, ac statim in progressu asperæ arteriæ [m] innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracem intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere [o] ramum distribuit obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum, qui quidem quà pulmoni accumbit atque sinistræ thoracem intersepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerùm simulatque primam thoracis attigit costam, ab humiliori ipsius sede [p] propaginem deorsum diffundit, quę costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursus surculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebris'que hîc instratos excurrunt.

Ascendentis partis series, ac primum arteriæ ad sinistri lateris primam costã obliquè tendentis.

Cæterùm ab elatiori sede [q] eius obliquæ ad primam costam conscendentis rami, [r] alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quæ ad septimæ ceruicis uertebræ latus obliquè repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrarum processuũ [s] foramina conscendens, perinde atque hàc [t] excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ surculos deriuat ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpsit. Deinde & musculis ceruicem hîc occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per [u] foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in [x] sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebris exporrectam, [y] arteria quam obliquè ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, [z] alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anteriora'que petens. Hæc etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracem intersepientis membranę adhærens, decliuis perfertur secundùm pectoris ossis sinistrum latus, quà ipsi costarũ coarctantur cartilagines. Hæc propago in eosdem omnino ramos digeritur, in quos [a] uenam hàc repentem dispensari retulimus, præterquam quod nullæ soboles à præsenti propagine cutẽ accedant, nisi forsitan obscurissimæ in mamillę [b] corpus pertingant. Quà enim hæc arteriæ propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam quæ thoracis amplitudinem intersepit, & in [c] glandium in iugulo repositum, surculi mittũtur. Quod autem ipsius [d] reliquum est, secundùm sinistrum mucronatæ cartilaginis latus thoracis cauitatem ingreditur, & recto hîc abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodãmodo regionem procedit, in progressu utrinque ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles [e] alterius arteriæ terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi [f] arteria obliquè ad primam protensa costam, hactenus cõmemoratas edidit propagines, sinistram aditura axillam, & [g] musculum perforatura dorsi motorum secundi paris sinistrũ, ab ipsius elatiori parte priusquam è thorace penitus labitur, notatu etiã dignæ ma-

c Patet in 11 fi. li. 6. quã conferes cũ 9 figura.
d 4 fi. lib. 6 H. 6 fi. O.
e 9 fig. li. 6 L ponitur post E, & arteria A quoque insignitur.
f A. aut 10 fi. li. 6 S, S.
g B, B. 10 fi. lib. 6 E, E post B, C.
h 6 fi. lib. 6 E, E, à D.
i 6 fi. lib. 6 O sub I.
k 4 fi. lib. 6 H per A.
l i.
m 6 fi. lib. 6 R super Y. aut specta sedulò ulti. fi. præsentis libri.
o D.
p E.
q D.
r F.
s 2 fi. ca. 15 lib. 1 T. 7 fi. x. 8 fig. α.
t fi. 6 ca. N.
u 2 fi. ca. 12 li. 1 f.
x 7 fi. li. 7 Q, Q. 9 fi. T, T.
y D.
z G. & 2 fi. li. 6 D.
a fi. ca. 6 L.
b 25 fig. lib. 5. C, D, D.
c 2 fi. lib. 6 F.
d 6 musc. ta. a, & dein in musculo f notato.
e r.
f D.
g 8 musc. ta. C.

gnitudinis[h] ramum deriuat, qui in posteriores ceruicem occupantes musculos ad occipitium usque discinditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primùm illa arteria thoracis cauitatem, & primam costam euicit, iamque uicinor axillæ redditur, ex posteriori ipsius sede[i] ramum utcunque insignem spargit in cauam scapulæ regionem, & eius sedis musculos absumendum. Post hunc ex superiori ipsius regione[k] aliam, sed non adeò crassam, depromit sobolem, quæ ad humeri cum scapula articulum iuxta summum humerum & scapulæ gibbum in ramulos digeritur, quorũ unus cum[l] humerali uena ubi adhuc in alto reconditur aliquousque prorepit. Huic soboli[m] alius succedit ramus, nonnihil demissiùs ab axillam petente arteria enatus, ac in musculos anteriori thoracis sedi instratos numerosa propaginum sobole digestus. Dehinc[n] ramuli in glandes axillæ cauitatem opplentes ab hac arteria admodum rari sparguntur. Quinetiam priusquam tota arteria in manũ absumenda feratur,[o] propago quædam thoracis lateri exporrigitur, potissimum in[p] musculum excurrẽs, cuius beneficio brachium quodammodo decliue dorso adigitur.[q] Quod præsentis arteriæ iam superest,[r] axillari uena concomitatum, ac in brachium procedens penitiùs occulitur, & primùm[s] graciles ramos internæ musculorum humerum amplexantium sedi, & membranis neruos continentibus distribuit. Insuper deorsum sensim adhuc prorepens, & continuò[t] interiori axillaris trunco attensa,[u] aliam emittit propaginẽ, quæ secundùm[x] posteriorem humeri sedem, quà ipsi cubitum extendentes musculi adnascuntur, obliquè prorepit ad externum humeri tuberculum contendens. Hæc enim propago unà cum[y] uena quam hàc duci retulimus, & dein cum[z] quarto brachium petente neruo ad externam cubiti sedem pertingit, & sub musculorum capitibus aliquousque deductus cessat, qui hîc ab humeri externo tuberculo principiũ ducunt, & partim radij, partim autem brachialis, partim uerò digitorum motibus famulãtur. Vbi autem sinistræ manus[a] arteria has soboles digessit, inter[b] duos cubitum flectentes musculos recondita, ipsisque ramulos præbens, ad medium cubiti articuli flexus prorepit, hîc utrinque[c] ramulum ipsi articulo exhibens, & musculi cubitum flectentis posterioris[d] insertioni innitens, hicque subinde pulsum euidentem edens. Hinc arteria inter[e] musculum secundos quatuor digitorũ articulos flectentem, &[f] illum qui tertio eorundem digitorum articulos flectit, mergitur, ac ubi nõnihil per cubiti internã sedem prorepsit, bipartitò scissus[g] unum ramum radio,[h] alterum ulnæ exporrigit. Qui secundùm radium fertur, cuiusque pulsum indies in ægris exploramus, nõ procul à brachialis radice[i] sobolem deriuat, quæ sub[k] tendinibus pollicem extendentibus ad summæ manus externam sedem procurrit in[l] musculos digesta, qui inter primum pollicis os & postbrachialis os indicem sustinens collocantur. Quando ramus radio exporrectus illam emisit sobolem, unà cum tendinibus digitos flectentibus[m] transuersum brachialis ligamentum transgreditur, & sub[n] dilatescente in summa manu tendine, similiter ac[o] uena huc pertinens, &[p] neruus quoque illi attensus in tres ramos discinditur, quorum unus in duas diremptus propagines internam pollicis regionem accedit. Secundus uerò duplici ramo internã indicis sedem implicat. Tertius autem indiuisus internum latus interioris medij digiti sedis conscendit.[q] Ramus arteriæ qui ulnæ exporrigitur, similiter per transuersum brachialis ligamentum manus uolam subit,[r] & duos ramulos minimo digito & totidem anulari, unum autem medio offert, sed interim nullam sobolem in externam summæ manus sedem dispẽsat. quamuis interim[s] unam[t] illis musculis porrigit, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnæ exporrecti motum haud manifestò percipimus, nisi homo admodũ gracilis ac macilentus, aut magno pulsu præditus fuerit. Quippe Natura ut omnes propemodum arterias, hunc quoque ramum retinet, tendinibus magis quàm is qui radio exporrigitur, occultatum, atque ita nusquam earum portionem Natura in cutem conspicuè emittit, quemadmodum soboles à uenis passim & frequenter perferri prius commemoratum est. Meritò igitur nullam in extremis manibus à foris aliam à nuper dicta, quam pollici ac indici ascripsimus reperies arteriam, quia ne musculus quidem unus inibi cõsistit. At interna regio quoniam pluribus est septa musculis, ideo multas quoque arterias sibi uendicat. Ad hunc sanè modum[u] primus arteriæ magnæ partis superiora petentis ramus diuaricatur, qui ad primã sinistri lateris costam contendit.[x] Maior autẽ ampliorque ascendentis arteriæ partis portio asperæ arteriæ[y] innitens, rectà sursum ad[z] glandium in iugulo repositũ properat. id enim arteriæ huic similiter ac uenæ lectuli modo substernitur, ac ipsius beneficio ramorum scissio iniurijs innoxiè ferendis promptior efficitur. Quum uerò in hunc modum arteria sursum tendit, priusquã elatiorẽ pectoris ossis sedem superat, adhuc in thoracis amplitudine in[a] duos impares ramos finditur.[b] Sinister, qui gracilior est (amplus tamen & ipse) nonnihil obliquè in læuũ deflexus, sursum cum[c] interiori iugulari secundùm asperæ arteriæ sinistrũ latus per ceruicem exporrigitur, ipsaque soporalis eius lateris arteria censetur.

At

Sinistrã axillam petentis portionis series.

Arteriæ ramus, cuius pulsum ante brachiale exploramus.

Naturam arterias recondere.

Series maioris portionis magnæ arteriæ partis, quæ superiora corporis petit.

Sinistra soporalis.

h H. — i I. — k K. — l fig. cap. 6 a, a. — m L. — n inter L et M. — o M. — p 10 muscu. ta. Θ. — q N. — r fi. ca. 6 m. — s paulo sub N. — t fi. 6 ca. q, q. — u O. — x 2 fi. cap. 23 li. 1 per Y uersus P. — y fi. ca. 6 p. — z 2, 3 fi. ca. 11 lib. 4 φ. — a N. — b 6 musc. ta. Θ, r, r. — c P, P. — d 8 musc. ta. N musculi r. — e 6 ta. z. — f 5 ta. Θ. — g Q. — h S. — i R. — k 11 musc. ta. u, q, r. — l 11 ta. s. & 8 ta. Y. — m 4 musc. ta. ϑ. — n 3 musc. ta. l musculi π. — o à q fi. ca. 6. — p fi. cap. 11 lib. 4 cha. 44. — q S. — r Spectantur hæc iuxta T. — s *. — t 4 musc. ta. ϰ, ſ. — u D. — x V. — y 6 fi. lib. 6 R super Y. — z 2 fi. li. 6 F. — a 6 fi. lib. 6 in X & S. — b X. — c fi. ca. 6 S. aut specta potius ultimam fi. huius li. hac in sede.

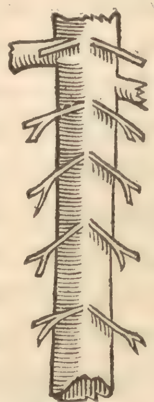
At dexter ramus sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatque primam thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere[d] arteriã promit in easdem prorsus soboles discissam, quas à[e] ramo, qui sinistræ manui offertur, pullulare scripsimus: ad superiorũ uidelicet costarũ interualla, ad transuersos ceruicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos musculos: & ut rem in pauca contraham, in eosdem omnino ramos digeritur, in quos sinistræ manus arteriam desinere commemorauimus. *Dextrũ brachium petens arteria.* [f] Quod uerò maioris dextriq; rami adhuc superest, crassitie illi congruit[g] ramo, quem secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus prorepere paulo antè diximus. atque is hàc porrigitur, ita ut ille dexter, secundùm asperæ arteriæ dextrum latus sursum conscendit, ac huius lateris soporalem cõstituit arteriam, quæ uti & sinistra καρωτὶς nuncupatur. *Dextra soporalis.* Quum autem sinistri lateris soporalis arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces usque[h] pertingit, in duos discinditur ramos, quorũ grandior idemq; interior fauces subit, ac mox laryngi & linguæ[i] propagines deriuans, ad caluariæ basim[k] properat: priusquam uerò in caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos.[l] Maior per[m] peculiare foramen nulla concomitatus uena, caluariam inibi ingreditur, ubi[n] glandula cerebri pituitã excipiens in quodam ossis cuneum referentis[o] sinu ponitur. *Soporalis ad caluariam series.* Hic ramus mox in ipso ingressu utrinque singulas emittit propagines, ac[p] unam per[q] proprium foramen ad narium amplitudinẽ dispensat, quæ suo extremo inter nasi cartilagines, adeoq; ad nasi usque extremũ ita cum aliquot faciei arteriolis deperditur, ut tactu etiam ipsius motum inibi percipiamus.[r] Altera propago in latus sinistrum duræ cerebri membranæ[s] multipliciter discinditur,[t] ipsum autem arteriæ corpus duas illas diffundens propagines bipartitur, & caluariæ basi suffultum, itaq; diuisum in anteriora nonnihil tantisper repit, donec denuò ipsum colligatur. Subinde uerò huc usque nõ diuisa, neque collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vtcunq; autẽ sit, siue simplex huc pertingat, siue prius in duas partes diuisa hîc se rursus colligat, inibi[u] insignem utcunq; ramum per[x] secundi neruorum cerebri paris[y] foramen ad oculum & interiorem[z] temporalis musculi sedem distribuit. Quod uerò ipsius[a] reliquũ est, durã cerebri membranam[b] perforat, ac[c] partim in tenuem cerebri membranã,[d] partim ad sinistrũ cerebri uentriculũ conscendit, plexũ inibi faciens quem secundinis seu extimo fœtus inuolucro tum comparabimus, quando cerebri uasorum seriem secũdo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam paulo diffusius quæ iam postremo loco cõmemoraui repetam.[e] Alter ramus arteriæ partis, uti dicebam, ad caluariam ductæ, cum[f] coniuge uena in posteriora secundùm caluariæ basim fertur, &[g] ramulum[h] musculis ceruicis uertebrarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primæ secundæq; uertebrarum interuallum offert. ac dein caluariam ingreditur: &[i] commune foramen cum[k] sexto cerebri neruorum pari nactus, simul cum uena in[l] sinistrum seu secundùm duræ cerebri membranæ sinum exhaurit. Porrò sinistræ soporalis ad fauces[m] diuisionis[n] exterior graciliorq; ramus, genis seu buccis[o] ramulum offert, penitius latitantem.[p] Insuper in duas propagines sectus,[q] unam sinistro tempori,[r] alteram secundùm sinistræ auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensibilem. Atq; in hunc sanè modum ascendens arteriæ pars in ramos finitur.

d Y. e D, cùm cuius characteribus cõferes arteriam Y insignitam. f Z. g X. h a. i c. k d. et fi. ca. 14 B. l fig. ca. 14 L. m 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1. X. n 16. fi. lib. 7 A. o 3 fi. ca. 12 li. 1 M. p fig. ca. 14 f. q 3 fi. ca. 12 li. 1. Y. r fig. cap. 14 r. s 1 fig. lib. 7 D, D. t fig. ca. 14 q diuiditur in u, u. quæ coeũt in α. aut specta 16 fi. li. 7. u fig. ca. 14 x. x 14 fi. li. 7 G. y 1, 3 fi. ca. 12 li. 1 G. z 4 musc. tab. r. a fig. ca. 14 α. b fi. 15 lib. 7 C. c fig. ca. 14 β. d fig. ca. 14 γ. aut 6 fig. li. 7 G, N. e fig. ca. 14 I à B. f eius. fi. C. g eius. fi. φ. h 8 muscul. tab. A, B. i 2, 3 fig. ca. 12 lib. 1 c. k 14 fi. lib. 7. N. l 9 fi. lib. 7 T, T.

AMPLIORIS DESCENDENTISQVE MAgnæ arteriæ trunci in suos ramos series. Caput XIII.

TRVNCVS magnæ arteriæ deorsum ad thoracis uertebras[a] explicatus, ab infima ipsius sede qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrinque[b] propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat, quæ similiter ac[c] uenæ cõiuge carentis rami secundùm interualli ductum ad costarum usque cartilagines in ueris costis prorepunt, spuriarum uerò costarum interualla excedũt, in abdominis latera magis quàm ipsæ costæ pert nentes. *Ad inferiora costarũ interualla arteriæ.* Ab his propaginibus ramuli in dorsalem medullam per[d] foramina neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad musculos uertebris thoraciq; adnatos sparguntur, pari omnino serie qua uenam cõiugis expertem disseminari superius proditum est.[e] Ipse autem arteriæ truncus uertebrarum corporũ sinistræ sedi quodammodo innitens, deorsum[f] sub septo transuerso quà id undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, extra thoracis amplitudinẽ labitur, ac mox utrobique septo transuerso[g] unam offert propaginem, quæ in plures secta surculos, in humiliorem septi iuxta uertebras sedem præcipuè deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoq; *Ad septum transuersum arteriæ.*

HAC figura portionẽ arteriæ à tergo finximus, ut aliquo pacto series proponeretur, qua hæc ramos costarũ interuallis ex posteriori ipsius sede digerit.

m a. n b. o e. p f. q g. r h. a i. b h, k. c fi. ca. 6 F, F educit G, G. d fig. cap. 14 li. 1 Q. e i. f 7 musc. t4. g in Δ. g l.

Arteriae magnae ramio mentum, iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, duodenum et coli partem accedentes.

ipsum cordis [h] inuolucrum quà id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagines magna arteria, ex elatiori sui corporis sede,[i] unum promit truncum, ramos in uentriculum, iecur, bilis uesiculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uentriculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Præsens truncus simulatq; [k] prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hūc [l] qui gracilior paulò est dextrorsum,[m] illum uerò qui modicè amplior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in [n] glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede [o] surculum inferiori omenti membranæ, ipsiq; adeò colo intestino hîc deriuans. Post hunc ab elatiori parte [p] sobolem uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem qua is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas denuò profert soboles.[q] Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundùm cuius mediam longitudinem & aliquousque ad ieiuni intestini initium ea soboles porrigitur. [r] Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias in omenti superiorem membranam ducit. [s] Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hàc exporrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextræ arteriæ rami adhuc superest, postquam ab eminentiori [t] duos insigniter exiles surculos bilis uesiculæ transmisit, in [u] ramulos aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam disseminatum. [x] Sinister ramus ab arteriæ caudice prodiens, quem [y] dextro modicè crassiorem esse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq; glandoso corpori committitur, coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præsens arteriæ ramus ab eminentiori sede [z] propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ primùm [a] sobolem unam utrinque in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis exporrigit. deinde sursum ascendens, uenæ portæ [b] modo superius uentriculi orificium coronæ instar appositissimè [c] cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles surculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos [d] unus secundùm uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius adit orificium, surculos quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens. [e] Sinister arteriæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede [f] propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualdè diductos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinum propagantes. Hac edita propagine, [g] sinister ille arteriæ ramus sinistrorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attensæ ritu in duas diffunditur arterias: & hæ rursus in alias tantisper dirimuntur, donec [h] frequenti ramorum serie lienis cauo secundùm rectam lineam implātentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ demissiorem lienis sedem adit, plerunque [i] ramulus inferiori membranæ omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem deperditur, [k] propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentriculi fundum contorquetur, sinistramq; uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs [l] ramuli enascuntur, qui sinistrum uentriculi latus illo prorsus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eódem pertinere, superiùs commemoratum est.

Præcipua mesenterium accedens arteria.

Cæterum à magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quàm [m] truncus cuius iam seriem absoluimus, principium ducit, ab elatiori quoq; corporis parte [n] alia promitur arteria, quæ in superiorē mesenterij sedē in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit in ieiunum, & ilium & coli intestini partē, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq; pertinet.

Renum arteriæ.

Post hanc inferiùs paululum ab utroque magnæ arteriæ latere, [o] ampla educitur arteria in sui lateris renem,[p] queadmodum & uena, transuersim prorepens. Hæ arteriæ in renes integræ absumuntur, uixq; uenarum modo ramulos notatu dignos in [q] pinguem renum tunicam disseminant.

Seminales arteriæ.

Insuper ab arteria sinistrū renem accedente, ac demissiùs plerunq;, quàm ea quæ sinistro reni offertur, principium sumente,[r] seminalis arteria nō enascitur, sed frequentissimè (ut & dextri testis [s] arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humiliùs quàm dextræ seminalis uenæ [t] initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede seminalium arteriarum [u] exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem

cauæ

h 3 fi. lib. 6. C,D,E,F,G.
i Specta simul cum integra delineatione figuram illius indici insertam m.
k 3 & 4 fi. lib. 5. β. unde etiam huius arteriæ seriem petes uenæ portæ ramis exporrectam.
l n.
m u.
n 3,4 fi. lib. 5 ×,ι.
o o.
p p.
q q.
r r.
s 2 fig. lib. 5. R ad T. aut 14,15 fi. lib. 5 c. uerùm si hæc in quinto libro spectare uisum est, recurrito ad marginem portæ descriptionis. ne hic nimius in notando sim.
t s.
u t.
x u.
y n.
z ε.
a y.
b 14,15 fi. li. 5. d.
c z.
d α.
e u.
f β.
g u.
h δ,ε.
i γ.
k ι.
l ſ.
m m.
n ſ in integra arteriæ delineatiōe. dein cōsules 3,4,6,7,8, aliquotq; sequentes lib. 5 figuras.
o ×,θ.
p 22,23 fi. li. 5 m,n.
q 20 fi. lib. 5 T,V.
r ×,κ.
s ι,λ.
t 22,23 fi. li. 5 u.
u earundem fig. α.

x eisdē spectatur figuris, uti & subsequentia pleraq;. cauæ uenæ corpus[x] transcendens, dextræ seminali uenæ attenditur, quousq; pubis os superās, ac ex magna peritonæi cauitate excidēs, ipsi uenæ permisceatur, atq; cum illa anfractus gyrosq; efformet, quorum basis humilior'ue sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substantiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq; modum sinistra seminalis arteria sinistræ congreditur uenæ, & in mulieribus quoq;[y] arteriarum series[z] earundem uenarum distributioni penitus congruit. Vt scilicet[a] media arteriarum pars in testes adeat, seminaliaq; uasa constituat,[b] altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hactenus propaginibus, [c] alia succedit, inferius quàm seminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ sede principiū ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in colum intestinum, quà à liene ad rectum usq; intestinum prorepit, ac dein in ipsum quoq; rectum imprimis digeritur. A[d] posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, qua hæc uertebris committitur, geniculatim[d] ramuli utrinq; ad singulas lumborum uertebras promuntur, qui in dorsalem medullam & musculos uertebris hîc adnatos excurrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem fere amplitudinis ductusq; specie conueniunt, si modò[e] unicam utrobiq; propaginē exceperis, quæ quum cæteris insignior multoq; crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum præcipuè prodeat, nō solùm musculos uertebris attensos accedit, uerùm transuersim per peritonæum abdominisq; musculos ad latera usq; abdominis exporrigitur.[f] Hactenus magna arteria in lumborum regione uenæ cauæ sinistro lateri succubuit. quum uerò sacri ossis principium attingit, uenamq; conscendens, in[g] duos grandes truncos instar Y ad hunc modum ⅄ inuersi bipartitur. Fit uerò situs huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorq; censeatur, non immeritò ipsam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac demum iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerū Opifex uoluit. Ne uerò hîc ab excarni ossis sacri initio in dorsi motibus arteria promptè lædatur, superpositā prius arteriam inibi uena superiorē esse, illamq; hanc conscendere uoluit, ut uena instar substerniculi cuiusdam arteriæ sub deretur.[h] Cæterùm priusquam uenæ cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa superarūt, uenæ arterijs superiores uehuntur: arteriæq; quoniā digniores sunt, sub uenis reconduntur. Rami uerò qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initiū diuisione prodeunt, uenarum ramis exactissimè correspondent. Si[i] exiguos fortè surculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ sede, quà hæc primùm bipartitò scinditur deorsum ducti, ac osse sacro suffulti, ipsius[k] foramina subeunt, hac dorsalem medullā posterioremq; sacri ossis sedem petentes. Atq; hæ interdū adeò insignes occurrerūt, ut sectionū rudes has uenas esse arbitrarent, quæ in recti intestini fine, seu anum desinentes, fæculentū sanguinem nonnunquā expurgarent.[l] Sinister itaq;, quemadmodum & dexter huius supra os sacrū factæ diuisionis trūcus, nō procul à diuisione in duos grandes partitur ramos, quorū[m] interior[n] exteriori gracilior est: ac ilico duas à se diffundit propagines, quarū[o] unam rursus interiorē,[p] alterā uerò exteriorem doctrinæ studio nō ineptè appellabis. Exterior simul cum[q] uena inter sacrū os & ilium os, quà hæc inuicem dehiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenti utcunq; sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumq; adeò coxendicis articulū implicat. Anterior autē in uiris uesicæ fundo, & ceruici ipsius seu peni, & paucas admodū etiam podici soboles dispensat. In mulieribus uerò, quibus hæc[r] propago grandior uisitur, in humiliorem fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neq; is uteri duntaxat insitū calorē refocillat, sed & fœtus quoq;, quando is utero geritur. Dein hæc propago præter uterū, etiā muliebrē uesicā, & uteri ceruicē ramulis quibusdā intertexit. Quod interioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines[s] reliquū est, deorsum repit, sui lateris[t] arteriam, quæ in umbilicū fertur, admittēs.[u] Arteriæ etenim ab umbilico secundum fundi uesicæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesq; redditæ, in sui lateris ramum inseruntur,[x] ipsi'ue continuātur, quem modò ab interiori illo ramo reliquū esse deorsumq; ferri dicebā. Is nanq; nō minus quàm uena ipsi attensa pubis ossis[y] foramen petit. Priusquā uerò id transit,[z] propaginē assumit ab externo trunci ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Præsens itaq; ramus ea propagine adauctus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id occupantes, & illos qui à pubis osse principiū sumunt dispergitur, perinde ac[a] uena pubis ossis foramen transiens. Ac quemadmodū hæc iuxta mediū longitudinis femoris extremo quodam ipsius surculo alteri uenæ in[b] quintū femur mouentiū musculum dispensatæ[c] cōmiscetur, ita sanè & præsens arteriæ ramus suo fine cum alia[d] coit[e] arteria, quam illi musculo à maxima crus petente arteria distribui non ita multo pòst subijciam. Exterior nanq; ramus sinistri trunci eius[f] diuisionis, quam supra os sacrum fieri dicebā, per inguina in læuum crus[g] descendit: anteaquàm uerò peritonæum permeat,[h] propaginem sursum peritonæo exporrigit,[i] quæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, surculos in conterminas sedes transuersim utrinq; digerit.

Left margin notes: y 25 fi. lib. 5 g, h. — z eiusdē fi. d, e. — a eius. fig. o. — b eius. fig. n. — c λ. et 20 fi. lib. 5 k. — d μ, μ. — e inferius μ — f Ostendūt hæc 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5. — g ρ, ρ. — h Hæc ut et totam quoque arteriæ seriem ab ultima petes fig. — i sub ν, ν, ν. — k 1 fi. ca. 18. lib. 1. cha. 2, 3, &c. — l sinistrū ν. — m ξ. — n à ν ad φ. — o π. — p φ. — q fi. cap. 6 τ. — r 25 fi. libri 5 γ. — s ε — t ς, ς. — u 2 fi. lib. 5. K, L. — x inter ξ & ς. — y 1, 2, 3, fig. cap. 29 lib. 1 r. — z accedit ad ς. — a fi. ca. 6. υ — b 8 muscul. tab. φ, c. — c fi. ca. 6. χ — d ω. — e √ ortum à φ. — f ν, ν. — g φ. — h τ. — i 6 musc. tabul. c ad f.

Right margin notes: *Ad humiliorē mesenterij sedem arteria.* — *Ad lumborū uertebras & carnes.* — *Arteriæ magnæ supra sacrumos diuisio, arteriæq; super cauam ascensus.* — *Truncorum diuisionis supra os sacrum factæ, series.* — *Arteria pubis ossis foramen transiēs.*

ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos discinditur,[k] qui arteriæ eódem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero cõmunionem (si modò arteriarum beneficio aliqua fit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus descendens peritonæum superauit,[l] ramulum ad pubis ossiũ commissuram mittit, qui exiguus est, neq; ut eò tendẽs[m] uena in multas soboles dispergitur, quarũ ne una quidẽ cutẽ subit, nisi forté exilis quæpiam in penis[n] inuolucrũ diffundatur. In crure autẽ,[o] arteria modò uenæ subiecta, ipsaq; uena ueluti propugnaculo munita,[p] ramũ in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiamsi in frequẽtes scinditur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria[q] alius educitur ramus, in quintum femur mouentẽ musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsam, & quadam ipsius sobole illius[n] arteriæ extremo[s] commixtam unitamq;, quam per pubis ossis foramen in crus pertingere scripsimus. Cæterùm ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens, secundùm femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum sede[t] inter duo inferiora femoris capita in poplite consistat, nusquã non[u] uena grandiori quæ crus accedit concomitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria[x] propaginem educit, quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquousq; cum illis uenarum[y] propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexũ seu posteriorẽ ipsius sedem in suræ cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutẽ emergẽte. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recõdita,[z] utrinq; propaginẽ emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articuli latus penitiùs digestam. Vbi uerò arteria tibiam subire incipit, ab externo ipsius latere[a] ramum diffundit, qui fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum[b] musculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, soboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit. ipse autem arteriæ[c] truncus inter capita[d] duorum primorũ pedem mouentiũ musculorũ repens, inter[e] quartũ pedis motuũ opificem musculum, et[f] duos quorum beneficio ultimi digitorũ flectuntur articuli, ac[g] quintũ pedẽ mouentium occultatur, neq; multum à[h] ligamento membraneo fibulam tibiæ ossi secundùm totam fibulæ longitudinẽ colliganti distat, & sub medio longitudinis tibiæ in duos[i] ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, unà cum musculorum tendinibus humiliora pedis hàc petentibus. In descensu interior ille ramus[k] surculum tali cum tibia articulo offert. In pedis uerò planta inter[l] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, &[m] tendines qui tertios articulos flectunt[n] repositus, in duas primùm partitur soboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem: altera uerò in progressu in duos surculos digesta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò surculum interno lateri inferioris medij digiti sedis, indiuisum offert.[o] Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ fit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unà cum tendinibus septimi & octaui pedem mouentium musculorum. atque hic in duos minimos digitos & externum latus medij digiti disseminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cum tibia articulo[p] propaginem præbet, &[q] aliam hac longè grandiorem digerit,[r] sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum qui pollicem & tres digitos ipsi proximos in externum latus abducũt. Hæc propago in superiori pedis sede motum etiam edit tactu sensibilem. Verùm ut uenarum pedem subeuntium seriem uariari suo loco relatum est, ita sanè & arteriæ distributio inibi discrepat: quippe interdum, neq; id infrequenter[s] obseruabis omnibus digitis surculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiam petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. at tunc ab arteria in posteriori tibiæ sede recondita, grandis ramus per[t] membraneum ligamentum tibiæ ossi fibulam, quà hæc ossa inuicem dehiscunt colligans, in anteriorem tibiæ sedem pertinet: atque inter eius sedis musculos occultatus, unà cum eorundem tendinibus per[u] transuersum ligamentum in anteriore tibiæ sede conspicuum, in superiorem pedis regionem deriuatur, musculis illis qui digitos in externum latus abducũt, quodammodo reconditus. Atq; hic ramus interdum ligamentũ id membraneum transit, mox sub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primùm dehiscere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiæ sedem, prout nimirum[x] ramus quem arteria tibiam subiens, uersus octauum & septimum pedem mouentes musculos digerit, aut demissiùs fertur, aut elatiùs in ramos dissectus cessat, aut etiam prorsus deest. utrumq; enim accidere reperi, quum summo studio non arteriarum solùm, sed & uenarum neruorumq; seriem primùm discere, ac subinde tum priuatim, tum publicè ostendere, ac demum hîc uerius quàm elegantius describere sum conatus.

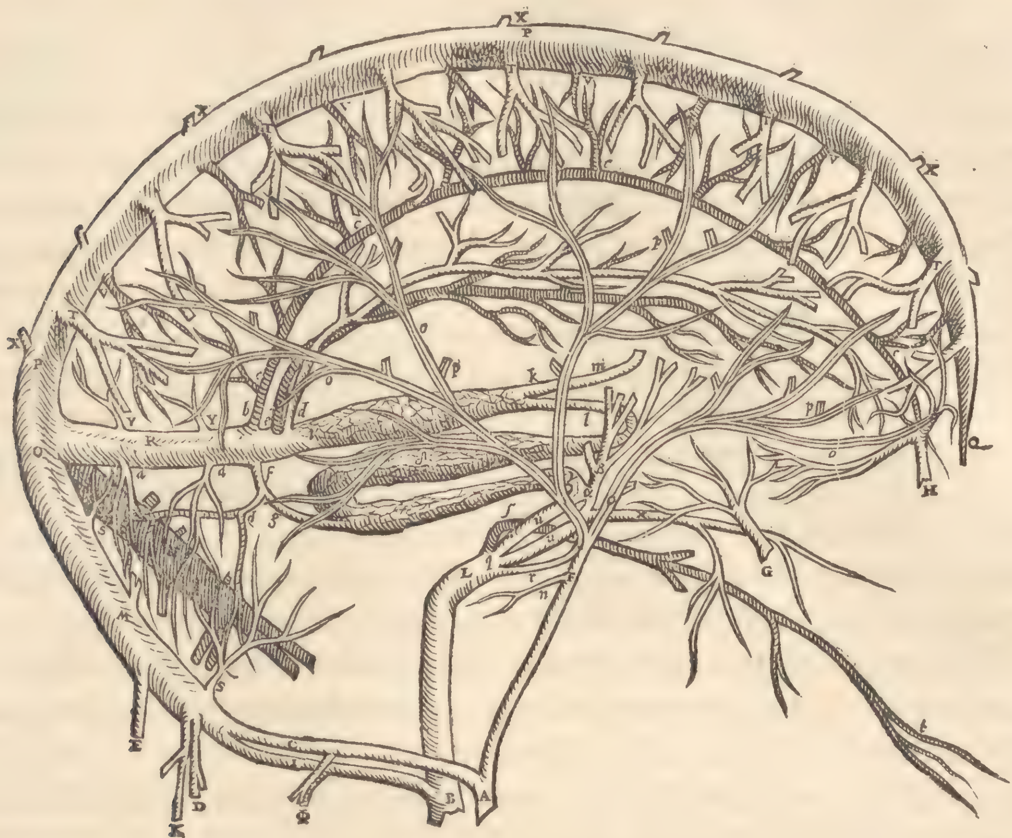
Arteriæ in crure series.

l v. m fig. ca. 6. Δ. n 20 fi. lib. 5 r. o φ. uerum specta interim sedulo uniuersum crus ultimæ fig. p x. q ψ. r r. s ω. t 1 fi. ca. 30 li. 1. l. u fi. ca. 6. inter Ω & Θ. x r. y fig. ca 6. charact. 3, 4, dein charact. 6. z Δ, Δ. a Ξ. b 6. musc. ta. Φ, Υ. c Θ. d 12 musc. tabul. Φ, Υ. e 13 ta. Υ. f 14 ta. Λ, Ζ. g 15 tab. D, E. h 15 tab. T. i Ξ, & Π. k Φ. l 14. musc. tab. Θ. m 14 tab. Δ, Σ & Θ. n Ω. o Π. p Φ. q Υ. r 6 muscul. tabul. sub ω ad Ω. s Vti hîc scribitur, ultimam delineaui figuram. t 15 musc. ta. T. u 1 tab. Δ. x Ξ.

VENARVM

VENARVM ARTERIARVMQVE cerebri series. Caput XIIII.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRAE eiusdemq; characterum Index.

PRAESENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq; incœpta, priusquã illæ penitus in caluariã merguntur. Cæterùm si fortè hæc tabula singula cerebri uasa nõ ad amussim ostendat, eã nihilominus quò res alioquin difficilima minori negocio oculis subijciatur, ac à studiosis in dissectionibus prõptiùs obseruetur, nõ mediocriter accõmodatũ mihi persuadeo. Ne autem ramorũ frequentia pleraq; obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicis, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoq; spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci insuendam.

A Interior iugularis, quà iam caluariæ proxima est.
B Soporalis arteria.
D Prima caluariam petens uena.
C Secunda uena.
F Tertia uena.
E Quarta uena.
G Quinta uena.
H Sexta uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria.
I Secunda arteria.
L Tertia arteria.
M Dexter, seu primus duræ cerebri membranæ sinus.
N Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.
O Primi & secundi sinuum congressus.
P,P Tertius duræ membranæ sinus.
Q Tertij sinus finis osseo commissus septo, quo olfactus organorum sedes interdiuiduntur.
R Quartus duræ membranæ sinus.
S,S Ductus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq; membranarum sedes, quæ illis proximæ sunt, excurrentes.
T,T Ductus ex tertij sinus latere in tenuẽ diffusi membranã, quos solùm abtrũcatos depingere licuit.
V,V Ramuli ab infimo tertij sinus angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra seiungit.
X,X Tertij sinus surculi cum illis commißi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.

Y,Y Exiguæ

Y,Y *Exiguæ propagines ab elatissimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquousq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hîc supra cerebellum interdiuidit.*

a,a *Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranã, quà cerebello hîc incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranam diffunduntur.*

b *Ductus à quarto pendens sinu, ac secundùm totam longitudinem, humilioremq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.*

c,c,c *Surculi sursum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.*

d,e *A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membrana suffulti, secundùm cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uerò e notatus, sinistræ parti exporrigitur.*

f *Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranam propagatus.*

g *Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentriculi sedem pertingens, ac cum hâc ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.*

h *Ductus f notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranam dissectus.*

i *Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore fornicis cameræ'ue modo extructo, ad interiorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.*

k *Propaginis i notatæ in duas partes dissectio. in qua l partem indicat dextro exporrectam ce-*
l,m *rebri uentriculo, m uerò eam quæ sinistrum adit, hicq; abtruncata cernitur.*

n *Tertiæ caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.*

o,o,o *Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuò sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus absumitur.*

p,p *Propagines eorũ quos iam ultimo cõmemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranã sparsæ.*

q *Diuisio tertiæ & maximæ caluariam ingredientis arteriæ, simulatque in caluariæ amplitudinem mergitur.*

r *Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absumitur, atq; secundùm cerebri latera excurrit, o,o,o notata.*

s *Ramulus per proprium foramen in narium amplitudinem digestus, & quod am surculo t insigni-*
t. *to nasi extremum accedens.*

u,u *Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.*

x *Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu per secundi paris neruorum cerebri foramen ad oculos potissimùm excidens.*

α *Propago crassior dicti modò congressus, quæ duram cerebri membranam perforat, ac mox in duos ramos bipartitur β & γ insignitos.*

β *Ramus propaginis α notatæ, in tenuem cerebri membranam frequenti sobole hîc dispersus.*

γ *Ramus propaginis α insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans,*
δ *qui extimo fœtus inuolucro confertur, quiq; hîc δ notatus conspicitur.*

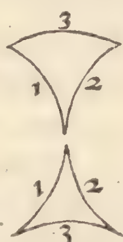

Sex uenæ caluariam ex altero latere ingredientes.

DVM superiùs uenæ ramos caluariæ basim ingredientes recenserem, utrinque sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uerò seriem persequens, utrobiq; etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumeraui. Ac [a] prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum processus conscendens, caluariam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ [b] rami erant, [c] unus qui cæteris caluariæ immissis uenarum propaginibus crassior amplior'q; uisitur; ac per [d] grande foramen, quod etiam [e] sexto cerebri neruorũ pari paratum est, caluariam ingreditur, prius [f] propaginem in anteriorem uertebrarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uertebrã diffundens. [g] Alter [h] peculiari foramine iuxta tertij quartiq; [i] parium cerebri neruorum inciso utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. [k] Quartam uerò uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ [l] priuato foramine caluariam petit, [m] ubi Λ imitans sutura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. [n] Quinta demum illa est, quam per [o] foramen [p] secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. [q] Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis osse exsculptum, quod eorum

a D. fi. cap. 16 N. ulti. fi. s.
b ulti. fi. 1. à δ educti.
c C.
d 2,3 fi. ca. 12 li. 1 C.
e 14 fi. li. 7 N.
f ✠.
g F.
h 2,3 fi. ca. 12 lib. 1 R iuxta Q.
i 14 fi. li. 7 I,K.
k E. ulti. fi. λ.
l 2,3 fi. ca. 12 li. 1 g
m 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 C.
n G. ult. fi. alter ramus μ.
o 1,2 fi. ca. 12 li. 1 G.
p 14 fi. li. 7 G.
q H. ulti. fi. alter ramus μ.

rum [r] foraminum quæ odoris gratia cælari putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur. [s] Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequerer, illa occurrit, quæ unà cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uertebrarum processus sursum attollitur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterùm secunda & tertia, [t] rami soporalis arteriæ censebantur. [u] Vnus, quem uenæ coniunctum per foramen nerui sexti paris cerebri caluariam ingredi, atque [x] propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est. [y] Alter uerò, qui commemorato nuper ramo amplior apparens, absque uena comite per [z] proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huiusmodi ferè arteriarum uenarumq́ue in altero tantum latere caluariam subeūtium est numerus. qua autem ratione & serie inuicem committantur & coëant, rursusq́ue dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hîc enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus uenam aut arteriam in cerebri [a] substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lieni, iecori, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasa implicari nouimus. Nam uasa cerebri membranis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uixq́ue ullibi ipsius substantiæ adnascuntur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusius. [b] Dura igitur cerebri membrana ubi quadam ipsius [c] portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac deinde [d] ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitiusq́ue uelut septum quoddam subintrat, [e] sinus quosdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed interim uenarum modo neutiquam teretes existunt. Verùm horum sinuum cauitas secundum ipsorū ductus longitudinē insinuata, trianguli speciem exprimit: non quidem cuiusuis, sed qui tribus costis longitudine paribus, & instar quartæ partis circuli incuruatis constat. Neque rursus trianguli costarum obliquitas seu incuruatio, in omnibus sinibus eadem existit. nam hæc (uti postea auditurus es latiùs) alicubi trianguli imaginem refert, cuius una costa extrorsum obliquatur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi uerò trianguli formæ cauitas hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præsentes sinus non solùm uenarum usum, sed & arteriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæterisq́ue dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neq́ sinus eos arteriarum ritu pulsare è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obseruauerint. Quinetiam ipsis nō uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pariter exhauriri, suamq́ue quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiorem, arterias uerò uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc [g] alios quamplurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) [h] frequentes ductus in tenuem cerebri membranam, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui omnes exactè teretes uenis similiter, cauitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq́ munere fungantur, alij uenarum duntaxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes peculiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirū cauitatē ductumúe arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq́ uenam, neq́ arteriam propriè censeri posse, uerùm proprias quasdam implicationes, ac tales omnino fistulas sinusúe, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuipiam corio secundùm ipsius crassitiem in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum sinuum, aut fistularum, aut cauitatum, aut uenarum, aut arteriarum si mauis seriem enarraturo, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negocio accommodum uidebitur, uti, quid prohibebit? In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus uenas, & tres arterias. ac [i] prima uena simul cum [k] prima arteria, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum ducuntur processus, deinde [l] secunda uena, & [m] secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ [n] sinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retulimus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum [o] incipit: ad latus nimirum maximi in occipitis osse foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem foraminis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis ossi semper attensus, secundum [p] cerebelli descriptionem ex [q] prioribus uersus exteriora obliquè retrorsum sursumq́ue conscendit, & ilico in progressu [r] quartam assumit uenam, quam ab externa

VTERQVE triangulus tam superior quàm inferior tribus costis quartæ circuli partis modo curuatis constat 1, 2, 3 insignitis. Verùm superior duo latera 1, 2 introrsum obliquata gerit, tertium autem 3 insignitum extrorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum curuata exhibet.

r 3 fi. c. 1. 12 li. 1 I.
s K. fi. ca. 12 F. ulti. fi. ʃ.
t fig. cap. 12 X.
u I. ulti. fi. ξ.
x Φ.
y L. ulti. fi. o.
z 2. 3 fi. ca. 12 li. 1 X.
a Hæc obuia est in 3, 4, 5, 6, 7, 8 fi. lib. 7.
b 4, 5 fi lib. 7 P. 6 fi. O.
c potißimū spectatur in 1, 2, & 3 fi. lib. 7.
d 3 fi. lib. 7 D, D. inter A, A et B, B.
e 7 fi. lib. 7 O, O.
f. 1 fi. lib. 7 B, B. 7 fi. P, Q, R, S, T.
g 1 fi. lib. 7 D, D, D. 3 fig. G, G. 7 figu. circum O, O.
h 2 fi. lib. 7 D, D, G, G. & 6 fig. H.
i D.
k K.
l C.
m I.
n M.
o infimum S, aut T 9 fi. li. 7. uel 3 fi. ca. 12 li. 1. i proximum c, ad latus e. aut semel specta sedulo ultimā fi. præsentis libri.
p 7 fi lib. 7 X, X. 8 fi. R, R. 9 fig. B, C, D.
q 9 fi. li. 7 secundum S, S, S, aut T, T, T.
r E.

Tres arteriæ ex altero latere caluariam subeuntes.

Cerebri substantiæ uenas nō innasci, sed ipsius membranis implicari, ipsasq́ uenarum modo cauari.

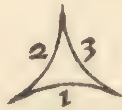
Duræ cerebri membranæ sinuum usus. Lib. 9 de Admi. sectio.

Cuiusmodi cerebri membranarum sint sinus.

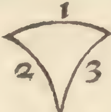
Venæ et arteriæ in primum duræ membranæ sinum exhaustæ, ipsiusq́ sinus series.

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensuimus. Præsens sinus hinc rursus retrorsum modicéque sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elatissimam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attigerit. [s] Ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atque ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iste amborum sinuum congressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amussim sub [t] elatissima parte eius suturæ quam Λ assimilamus, uerùm multo [u] humilius, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur sedem, & dictæ modò suturæ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum [x] congressu, alij duo exoriuntur sinus longitudine & cauitatis forma inuicem uariantes, quippe [y] unus longior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundùm capitis longitudinem antrorsum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducens, [z] sub elatissima suturæ Λ imitantis parte, & sub ea quæ secundum capitis longitudinē fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad [a] ossiū septum ab octauo capitis osse in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uerò dexter & sinister sinus (nisi mauis illum primum, hunc uerò secundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum quà hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuò congressu enatum recensui, in [b] ea duræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundùm totius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper contermina. [c] Alter uerò sinus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quartus constituetur, dissectionum professores, quantum coniector, latuit. Porrigitur autem ab anteriori sede communis primi secundíque sinuum congressus recto tramite uersus priora cerebri, nusquam deorsum neque sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana, [d] ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes [e] intercedit, quæ testium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli longitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextræ & sinistræ cerebri partibus & cerebello æquè attiguus: ac proinde id sibi priuatim uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cauitas correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introrsum curuantur. Infimam enim costam imprimit [f] extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine prominens portio: duas uerò superiores costas incuruant [g] dextra sinistráque cerebri partes, hîc nō in acutum, sed in obtusum angulum cessantes. Cæterùm tres priores sinus duas costas introrsum, tertiam extrorsum obliquatas gerunt. Horum enim sinuum costa ossi attensa extrorsum curuatur, quandoquidem his duræ membranæ sinibus, & reliquis ipsius uasis seu ductibus, qui passim per alias membranæ sedes excurrunt, Natura caluariam insculpsit, [h] sinus quosdam efformans secundùm semicirculi cauum incisos, qui duræ membranæ sinus ea parte qua caluariam spectant, [i] conuexos gibbosque excipiunt, ac admittunt, atque demum in causa sunt, quo minus membranæ sinus à caluaria comprimantur, ipsorúmue motus qui arteriarum modo fit impediatur. Verùm reliquæ duæ trium primorum sinuum costæ introrsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæ enim perinde ac cerebellum quà ipsis sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extuberantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinus enumerati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæque arteriæ. Quas uerò propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem, ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A' primo & secundo duræ membranæ sinibus, in [k] uniuersam eius membranæ partem, qua cerebellum operitur, [l] uarij surculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde surculis, & ipsis dextro inquam sinistroque sinibus, extra duram cerebri membranam [m] ductus plurimi uenarum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam quæ cerebrum quà id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porrò à tertio sinu [n] permulti ijdemque ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cerebri membranam, uerùm in tenuem, quà hæc dextram sinistramque cerebri partes secundùm elatiorem cerebri sedem amplexatur & continet. Præsentes ductus, quemadmodum & alij paulo ante

TRIANGVLI species, cauitati quarti sinus correspondens.

TRIANGVLVS cauitati respondens primi, secundi, & tertij duræ membranæ sinuum.

Left margin: *Primi & secundi sinus cō gressus.* — *Tertius sinus.* — *Quartus sinus.* — *quas* — *Cuiusmodi quatuor sinuū sint cauitates.* — *Propagines à 1 & 2 sinib. enatæ.* — *Propagines à tertio.*

Right margin: s M, N coeunt ad O, aut 7 fi. lib. 7 ad R coit sinus P, P cum Q, Q. — t 3 fi. cap. 6 lib. 1 D. — u 3 fi. ca. 12 li. 1 k. — x O. 7 fi. li. 7. R. — y P, P. 3 fi. lib. 7 C, C — a 2 fi. B, B. 7 fi. S. — z secundum l, l, l fi. 4 ca. 12. li. 1 — a 3 fi. ca. 12 lib. 1 n. — b 3 fi. lib. 7. D, D. — c R. 7. fi. li. 7 T ab R. — d 7 fig. li. 7 O, O, O. — e eiusdem fi. M, N. — f 8 fig. li. 7 medium R. 9 fi. C. — g 3 fig. li. 7. A, A. & B, B. — h 3 fi. ca. 12 li. 1 i, i, k. et 4 fi. l, l, l. — i 1 fig. lib. 7 C, C, C. — k 7 fig. li. 7 O, O. & 8 fig. V, V. 9 fi. P, Q, R. l S, S. — m 8 fi. lib. 7 X, X. — n T, T. et fi. 2 li. 7. C, C. D, D. fig. 3 E, E. unde etiā tenuis membranæ & cerebri anfractuū naturam pete tes.

antè commemorati, ſimulatq; tenuem membranam contingunt, numeroſa admodum ſerie uarijs anfractibus per eam excurrunt diſperguntúrq;. Qua uerò id fiat ratione, quisq; ductuum ſit numerus (quia multiplex is uiſitur, raróq; eandem retinet ſeriem) hîc non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuum inſtar tenuium inteſtinorum inuolutorum forma numeróq; pendeat. Præter hos ductus à tertio ſinu numeroſa profectò ſerie, in tenuem membranam diſperſos, [o] graciles aliquot ſurculi ex demiſſiori cauitatis tertij ſinus ſede, in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra interdiuidit. Deinde ex elatiſſima tertij ſinus ſede, [p] tenues admodum portiunculæ illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per [q] exigua ipſis inſculpta foramina procidunt. Verùm quartus duræ membranæ ſinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo ſerie perpetuò pullulantes. Quum primùm enim hic ſinus ad eas cerebri [r] particulas, quas clunibus & teſtibus comparamus, pertingit, atq; iam [s] ramulos quoſdam exiles ex elatiſſima ipſius ſede in eam quoq; duræ membranæ partem, quæ dextram ſedem cerebri à ſiniſtra diſterminat, ac dein ex lateribus in eam duræ membranæ ſedem quæ cerebellū integit, in progreſſu obtulit, ex ſuperiori ipſius regione [t] propaginem educit cauitate uenis ſimilimam, & quæ in humillimā dictæ iam duræ membranæ partis ſedem ſecundùm capitis longitudinem uſque ad [u] ſeptum ſinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere [x] ſurculos ex elatiori ſua ſede ſurſum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus ſinus ex eadem ſede qua illam deprompſit, utrinque ſecundùm dextram & ſiniſtram cerebri partem, [y] unum edit ductum uenarum corpori ſimilimum, qui [z] calloſo cerebri nobis uocando corpori proximè ſecundùm capitis longitudinem propagatus, tenuíq; membrana ſuffultus, in progreſſu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, ſiniſter uerò ſiniſtræ exporrigitur. Quemadmodum uerò quartus ſinus [a] ad utramq; cerebri partem nuper dictas deprompſit ſoboles, ſic quoq; ab infima ipſius ſede propter ipſius iuxta cerebri teſtes terminum, [b] propagines diſtribuit in tenuem membranam quæ cerebellum amplectitur. Atq; earum propaginum nonnullæ retrorſum tenſæ, ſuperiorem cerebelli ſedem perambulant. [c] Nonnullæ uerò per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri teſtes conſiſtunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus cōmiſcendæ. Cæterùm præter has quarti ſinus propagines ductus'ue, is [d] aliā inſignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipſius ad cerebri teſtes extremo recto tramite antrorſum uerſus cerebri uentriculos excurrit, [e] plexum efformatura quem à ſecundarum ſeu extimi fœtus inuolucri forma, Greci χοροειδῆ nuncupant. Hæc namq; propago ſimulatq; è quarto ſinu prodit, aut ubi ipſe ſinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipſius corpus à tenui membrana proceſſus quoſdam ſeu membranulas exigit, quæ ipſi obuolutæ totò illius ramos atq; implexus colligant, ac ſuſpenſos aptè ſuffulciunt. Simplex namq; & abſque coniuge ex quarto ſinu enaſcitur, [f] teſtium medio ſupertenſa: quod ubi attigit, uelut in [g] multos diſcinditur ſurculos, qui unius retis inſtar inuicem dirimuntur & coëunt. Hæc propago [h] glandulam cerebri teſtibus innixam, quæ à nucis pineæ ſeu turbinis forma κωνοειδὴς & κωνάριον Græcis uocatur, tranſcendit, ac ſub [i] ea cerebri particula prorepit, quæ à cameræ aut teſtudinis ſpecie ψαλοειδὴς Græcis nuncupatur. Quum uerò propago, ſub illa cerebri prorepens particula, ad anteriorem uſq; communis dextri & ſiniſtri uentriculorum cerebri cauitatis, anterioremúe tertij cerebri uentriculi ſedem [k] pertingit, bipartitò ſcinditur, [l] unam partem dextro offerens uentriculo, [m] alteram ſiniſtro. Cæterùm quo'nam modo partes hæ retis ſemper forma quaſi contextæ, & membranulis ipſis adnatis contentæ, [n] arterijs eódem pertinentibus commiſceantur, opportunè ſubiungā, ubi arterias ſermone in illos quoq; uentriculos deduxero. At arbitrabitur fortaſſis quiſpiam, in hac duræ membranæ ſinuum enarratione aliquid à me prætermiſſum, quod mentio nulla adhuc illius regionis inciderit, quam procul dubio à torculari ληνόν Græci uocauere. Hanc ſanè non præterijſſem, ſi modo certò quæ'nam pars ita appellata fuerit, mihi conſtitiſſet. quippe aliquam ſinuum ſedem ita nuncupatam fuiſſe non ambigo: ſed apud Galenum non conſtat, an [o] communem primi ſecundíq; duræ membranæ ſinuum congreſſum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primùm Græci appellauerint: num uerò quarti duræ membranæ ſinus [p] terminum cerebri teſtes reſpicientem, atque in uentriculos exporrectum. uidetur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti ſanè utramque torcular dici nihil obſtat. Concurſus enim ille in quartum & tertium ſinum, ſanguinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quarti ſinus in omnes quas emittit propagines ſanguinem diſpenſat: adeò per me licebit, quamuis ſinuum ſedem torcular appellare, ac in illis regionem conſtituere in qua Arabes ſanguinem extra uenas conſiſtere

m puta-

Left margin:
o V,V. 3 fi. lib. 7 H,H.
p X,X. 1 fi. lib. 7 F,F.
q 4 fi. cap. 12 lib. 1 f,f.
r 7 fi. lib. 7 M,N.
s Y,Y. dein a,a.
t b, 3 fig. lib. 7 F.
u 12 fig. lib. 7 G.
x c,c,c. 3 fi. lib. 7 G,G.
y d,e. 3 fig. lib. 7 I,I.
z 3 fig. lib. 7 L,L.
a f.
b h. 8 fi. li. 7 S,S.
c g commiſcendū cum 7.8 fig. li. 7. T cōmiſcendum cū G.
d 1,3 fi. li. 7 K. 6 fi. G. 7 fig. V.
e A.
f 7 fig. lib. 7 M,M. 10 fi. E,G.
g i uerſus k 6 fi. lib. 7 H uerſus I.
h 7 fig. lib. 7 L.
i 6 fi. li. 7 A, A, A. atq; eius figuræ & 5 fi. characterū in dicē expendito.
k k. 6 fi. lib. 7 I.
l l. 6 fig. lib. 7 K.
m m. 6 fig. lib. 7 L.
n y obliquè uerſus A fertur. 6, 7, 8 fi. li. 7 F,G.
o O. 7 figu. lib. 7 R.
p ante i. 7 fig. lib. 7 ante V.

Right margin:
Propagines à quarto.
Proceſſus à quarto ſinu cerebri petēs uētriculos.
Quid cerebri torcular.

putarunt, modò ſinuum ac cerebri uaſorum ſeriem non perturbes: quorum quia iam primæ, ſecundæ & quartæ uenarum, & item duarum primarum arteriarum diſtributionem exequutus ſum, modò proximum eſt, tertiæ uenæ & arteriæ diuaricationem ſubnectere.[q]

Tertiæ caluariã petentis uenæ ſeries.

Tertia igitur uena, quæ minor eſt internę iugularis portio, ſimulatq́ue[r] ramulum per[s] foramen ipſi &[t] neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organũ tranſmiſit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranam, in[u] ſinum uenæ prorſus modo cauatum & prorepentem ceſſat, qui nullam arteriæ ſobolem in ſuijpſius cauitatem admittit, ſed paſſim alium ſinum ſibi comitem aſciſcit, in quem arteriæ[x] ramum exhauriri mox dicam.[y] Præſens ſinus in quem tertia abſumitur uena, uarias ſoboles in totã duræ membranæ ſedem cerebri baſi ſubſtratam diffundit, à quibus denuo[z] ductus aliquot in tenuem cerebri membranam (ut à quatuor illis grãdioribus duræ membranæ ſinibus) deducũtur. Inter cæteras autem huius ſinus propagines per duram membranam excurrentes, una ſecundùm cerebri latus ſurſum ad uerticem uſq́ue cõtendit, uenæ modo in multam ſobolem deriuata.

Quintæ ac ſextæ uenarũ ſeries.

Ad hanc quoq́ue ſpeciem[a] quinta uena per foramen ſecundi neruorum cerebri paris ingreſſa, dein &[b] ſexta per maius octaui oſſis capitis foramẽ, quà illi olfactus[c] organa incumbunt, caluariam petens, in proximam ſibi duræ membranæ ſedem exhauriuntur. Harum utrarumq́ue & tertiæ uenarum ſinibus (quia illi caluariæ perpetuò attendũtur) caluaria aptis[d] cauitatibus cedit, quas ipſi elegantiſſimè inſculptos primo libro recenſuimus.

Tertiæ arteriæ ſeries.

[e] Tertia arteria peculiari tranſuerſoq́ue foramine in caluariã ingreſſa, in duos graciles & totidem craſſos dirimitur ramos.[f] Vnus gracilium, qui exterior eſt, tertiæ uenæ mox attenditur, & in duræ membranæ ſinum exhauritur, illi undiq́ue attenſum & commiſſum, in quem tertiam uenã abſumi diximus.[g] Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq́ue uiſitur, per[h] proprium & ſibi duntaxat exſculptum foramen rectà ductus, in narium amplitudinem procurrit, atq́ue in plures diſſectus ramulos,[i] unũ naſi extremo offert. Verùm[k] duo grandes rami in dextro latere (quod niſi aliud ſubiunxero, de ſiniſtro quoq́ue intelligendum eſt) nõnihil inuicẽ deducti, & adhuc caluariæ inſtrati antrorſum prorepunt, & mox in[l] unum denuò coëunt, & ſtatim à congreſſu in duos impares ramos diuiduntur.[m] Minor[n] commune cum[o] ſecundo neruorum pari foramẽ ſibi uendicans, tandem cum[p] uiſorio neruo ad oculos prorepit, atq́ue internæ temporaliũ muſculorum ſedi ſurculos cõmunicat.[q] Grandior autem ramus ſurſum conſcendens, duram perforat membranã ad latus[r] glandulæ cerebri pituitã excipiẽtis. Quum primùm uerò in duræ cerebri membranæ amplitudinẽ contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum[s] unus multiplici ſobole in tenuem membranã hîc cerebro obductam ſpargitur:[t] alter uerò tenuis mẽbranæ portiuncula concomitatus, in uarios ſurculos inuicẽ complicatos diſſcinditur, ac in cerebri anfractus tantiſper aſcendit, dum in humilimam dextri uentriculi ſedem pertingat. Hinc in poſteriora primùm ſurſum ad poſtremam uſq́ue eius uentriculi ſedem fertur, in aſcenſu[u] portiunculã propaginis cuiuſdam aſſumens, quæ à quarto duræ membranę ſinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hic arteriæ ramus retis quaſi modo implexus, poſteriorem dextri uentriculi cerebri ſedem[x] ſuperauit, ſecundùm eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipſi[y] altera pars eius propaginis miſceatur, quam ſub cerebri corpore fornicis aut camerę modo extructo, à quarto duræ membranæ ſinu huc pertingere dictum eſt.

Plexus in prioribus cerebri uentriculis cõſtitutio.

Ab hac itaq́ue arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo conſtituitur, quem ab[z] extimi fœtus inuolucri forma χοροειδῆ nuncupari ſcimus, id nomen etiam ſubinde tenui membranæ cerebri accommodantes. In ſiniſtro cerebri uentriculo plexus ille conſtituitur, à ſiniſtræ ſoporariæ ramo, & eódem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto ſinu pertinere, ſuperiùs ſcriptum reliquimus.

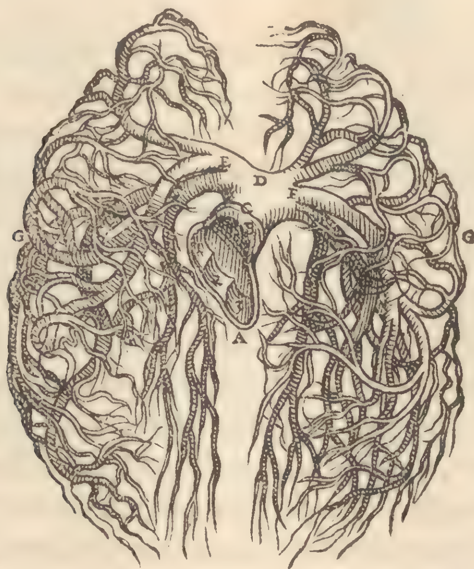
Quis Galeni reticularis ſit plexus.

De reticulari uerò Galeni plexu nihil hîc mentiendum duxi, quod iam cerebri uaſorum ſeriem mihi perſpectam eſſe haud dubitem. atq́ue ideo minus modò aliquid confingendum eſt, quòd nouimus Galenum boum cerebri diſſectione deluſum, non hominis cerebrum, uti neq́ue ipſius uaſa, ſed boum recenſuiſſe.[a] Si enim tertiæ caluariã petentis arteriæ ſeriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicũ obſeruabis eſſe ramum, duos illos, quos aliquouſq́ue protenſos inuicem coire dixi. Cæterùm ſi bouis arteriam indagaueris, duramq́ue cerebri membranam iuxta glandis pituitam cerebri excipientis latera diuiſeris, aliquid Galeni reticulari plexui ſimile comperies, neque amplius hæc mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni deſcriptio aliqua ex parte boui, cõueniat. Verùm hæc ad ſeptimum ſpectant librum, qui principis animæ ſedi conſecrandus, horum uaſorum diſſecandi rationem lucidiſſimè perſequetur.

q F. ult. fig. alter ramus diuiſionis ι insignitæ.
r n.
s 2 fig. ca. 12 lib. 1 V.
t 1 fig. cap. 2 lib. 4 b.
u 13 fig. lib. 7 K.
x r.
y utriq; ſinus ſimul cõmiſſi notantur o, o, o. 1 fi. lib. 7 D, D.
z p, p. 2 fig. libri 7. G, G, G.
a G. 13 fig. lib. 7 H.
b H. 13. fig. libri 7. à G quodãmodo ad F.
c 13 fig. lib. 7 L, L.
d 3 fig. cap. 12. li. 1 T, ſ. & 4 figura T, T.
e L. ult. fig. ο. Specta hîc pariter 16. fi. li. 7.
f α procedens cum ſ per o, o, o.
g ſ.
h 3 fi. ca. 12 lib. 1 Y.
i t.
k u, u. ulti. figura s, r.
l ſub α.
m x.
n 1, 3 fi. ca. 12. li. 1 G.
o 14 fig. lib. 7 G.
p 13 fig. lib. 7 N.
q α 13 fi. lib. 7 P. 14 E. 15 D.
r 16 fig. lib. 7 A.
s β. 13 fi. lib. 7 Q.
t γ. 13 fi. lib. 7. R. dein 6, 7, 8 fig. F aut G.
u g. 8 fi. lib. 7 T.
x δ. 6 fi. li. 7 M.
y l. 6 fig. li. 7 K. eductum ab H & I repentibus ſub A, A.
z 30 fi. lib. 5 F, K, Q.
a Examinabis hîc 16 figuram libri 7.

DE VENA ARTERIALI, ET arteria uenali. Caput XV.

PRIMA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRAE eiusdemq́ characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nudæ & ab omnibus partibus liberæ uenæ arteriosæ delineatio: cuius orificium apertum finxi, ut tres membranæ sanguinem è pulmonibus dilatato corde
1, 2, 3. *in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illæ notis 1, 2, 3.*

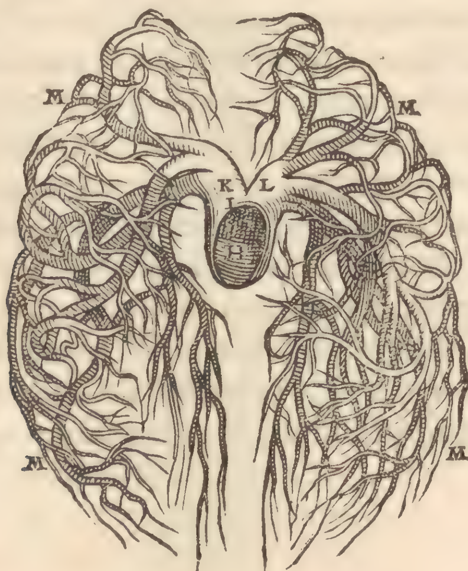
A *Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.*

B *Interior arterialis uenæ tunica, quintuplo propria uenæ tunica crassior.*

C *Exterior uenæ arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunicæ.*

D *Arterialis uenæ caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, mul-*
E, F. *tiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uerò dextrum indicat truncum. G &*
G, G. *G autem insignitur arterialis uenæ per pulmonum substantiam series.*

SECVNDA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq́ characterum Index.

HAEC figura nudæ omnibusq́ partibus liberæ uenalis arteriæ delineationem proponit, ipsiusq́ characteres ita se habent.

H *Venalis arteriæ à corde pronascens initium. Huius uasis orificij membranæ quia in corde consistunt, hic simul cum uase, ut in arteriali uena, exprimi nequierunt.*
I *Indicatur crassities simplicis arteriæ uenalis tunicæ.*
K, L *Prima uenalis arteriæ diuisio, simul cum ipsius ortu facta.*
M, M *&c. Series uenalis arteriæ per pulmonum substantiam innumeris propaginibus facta.*

Vasa in arteriarum uenarumq; sermone adhuc reliqua.

ELIQVA adhuc in uenarum arteriarumq; sermone sunt duo uasa, quæ singula duabus uocibus à dissectionum proceribus explicantur:[a] ac unũ quidem uenam arterialem,[b] alterum uerò arteriã uenalem appellant, nomen nimirum ab usu, & appendicem à corporea substantia indentes. Vena itaq; arteriosa[c] uas dicitur, ex elatiori sede dextri cordis uentriculi in pulmones numerosissima ramorum serie digestum, sanguinem'que in eo cordis uentriculo elaboratum pulmonibus subministrans. Atq; hoc uas non[d] uenæ, sed arteriæ constat corpore: unde etiam quia sanguinem uenarum modo defert, uenæ nomen obtinuit. quòd uerò arteriarum tunicis conformetur appendix iste, arteriosa illi adijcitur. Porrò alterum[f] uas à sinistro latere basis sinistri cordis uentriculi egressum, sparsa etiã sobole in pulmones discinditur, ac aërem ex pulmonibus in sinistrum cordis uentriculum deferendo potissimùm famulatur, & interim uenarum[g] corpore constituitur. Vnde quia aëris deductui subministrat, spiritaleq; organum est, arteria appellatur, à substantia autem & conformatione uenalis dicitur. Atq; ita secundum corpoream substantiam, uas quod ex dextro cordis sinu pronascitur, arteria est: quod autem ex sinistro, uena. Contrà usus ratione, uas ex sinistro sinu prodiens, arteria censetur: ex dextro autem, uena. Cæterùm quæ uenarũ arteriarumq; corporea sit substantia, duobus primis huius libri Capitibus perstrinxi. Quamobrẽ uerò hæc uasa & ortu & usu ac substantiæ conformatione à uena arteriaq; discrepent, deinde cuiusmodi membranæ ipsorum orificijs præficiantur, in sexto libro qui uitalis animæ partibus dedicabitur, exequar. Nobis uerò præsenti libro finem imponentibus, nemini mirum uideri debet, prolixum Caput hîc nõ subnecti, quod uenas citra arteriæ consortium in corpus diffusas, item arterias citra uenæ consortium recenseret. Quandoquidem si quis earum desideret (uti sanè debent omnes) enumerationem, ilico hanc ex uenarum & arteriarum tabulis, cùm has mutuò conferet, spectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi, nuda uenæ cauæ effigies proportione respondet, ambasq; in eandem circumferentiã digessimus. Cæterùm quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad præsentis Capitis adeo'que totius libri finem, meæ Epitomes tabulam impono, qua uenas & item arterias meo marte sum conatus exprimere. Hæc enim quum & arterias simul cum uenis complectatur, etiam lucidissimè commonstrat, quæ'nã uena citra arteriæ consortium, & quæ rursus arteria absq; uena coniuge per corpus digerantur. Verùm quum uenæ cauæ ramorum seriem in præsentis libri contextu prosequerer, non semel sanè ad uenæ sectionis tractationem sermo lubens prorupisset, modò uenam huic illi'ue parti uiciniorem, modò remotiorem, eamq; aut grandem aut exilem, & secundùm rectitudinẽ undecunq; hęc petatur, fibrarumq; consensum huic aut illi parti correspondentẽ, enarraturus: & non uulgariter admoniturus, sanguinem è secta uena fluentem, in totius uenæ corpore complecti: ideoq; non partium uenis accumbentium situm, sed uenarum ductum atq; distributionem in illa quæ omnibus in ore est, rectitudine animaduertendam: itaq; de uenæ sectione agendum, atq; de utero quopiam, qui hinc inde uarios processus educeret, & interim unicus continuusq; esset. At semper quantũuis inuitus sermonẽ cohibui, quum ex uenę distributionis enarratione, adeoq; ex uenarum effigie cuiuis (qui modò tres euacuationis species, & præsentis, aut eminentis affectus naturam minimè ignoret) futurum sit longè facillimum, dignoscere quæ'nã uena huic illi'ue membro propinquior sit, quæq; amplior aut gracilior: deinde quæ leui aut difficili opera diuidi possit: postremo, quæ fibras & rectitudinem cum laborantis membri uenis participet.

[a] 1 fi. [b] 2 fig. [c] 6 fi. li. 6 I et 8 fi. C, D. [d] 2 fig. I. [e] 1 fi. B, C. [f] 6 fig. lib. 6 G. 9 fi. C, C. [g] 2 fig. I.

VENARVM

VENARVM ET ITEM ARTERIARVM OMNIVM INTEGRA ABSOLVTAQVE DELINEATIO, IN HOC POTISSIMVM PARATA, VT IN CONSPICVO ESSET, QVAENAM VENAE CVM *arterijs porrigantur, & quæ absq; arteriarum consortio per corpus repant, ac rursus cuiusmodi arterias Natura coniugibus uenis destituerit.*

CHARACTERVM OMINVM IN HAC FIGVra cum suis partibus occurrentium Index.

IN præsenti figura primùm maiusculi Latinorum occurrunt characteres, organa præter uenas arteriasq; obuia notantes. Significatur itaque,

A,A,A *Septum transuersum.*
B *Cordis inuolucri portio, inibi asseruata, ubi id septo continuatur.*
C *Cor sua sede repositum.*
D,D,D,D *Quatuor pulmonis fibræ, lobi'ue.*
E *Aspera arteria.*
F,F *Gibbi iecoris magna portio.*
G,G *Cauum iecoris.*
H *Vesicula excipiendæ bili flauæ parata. Si interim ex characterum serie aliqui omittantur, non ideo aliquid præsenti figura expressum, nos innotatũ præterijsse arbitraberis, quum ex Epitomes nostræ tabulis huc duntaxat tantum assumpserimus, quantum uenarum arteriarumq; digestioni ostendendæ sufficere duximus.*
O *Lienis caua sedes.*
P *Dextri renis anterior sedes.*
Q *Sinister ren.*
S *Virilis uesica simul cum umbilico et uasis umbilico asscriptis, reliquisq; partibus, quas sparsim in characterum explicatione indicabimus.*
T *... sedes, inter septum transuersum & cor consistens.*
V,X *Vasorum coronarum ritu cordis basim ambientium sedes, a que adeò cordis basis.*
Y *Cordis mucro.*
Z *Rami ab arterijs uenisq; coronalibus deorsum per cordis superficiem diffusi.*
a *Hac parte cauæ caudex in dextrum cordis sinum dehiscit.*
b *Dextra cordis auricula.*
c *Sinistræ auriculæ cordis mucro.*
d *Venæ arterialis caudex. Venalis autem arteriæ initium quia in sinistro cordis latere (ut hic cauæ orificium in dextro) con*
e,e. *sistit, conspici hac figura nequit. Notant tamen e & e uenalis arteriæ & uenæ arterialis in dextram pulmonis partem progressus, nondum pulmonis substantia undiq; circundatos.*
f *Magnæ arteriæ caudex.*
g *Magnæ arteriæ truncus, partes cordi subditas petens.*
h *Superiora petẽtis magnæ arteriæ trunci portio, sinistro brachio potissimùm oblata.*
i *Dicti modò trunci insignior portio, atque adeò ipsius in duos impares ramos distributio, quorum alter sinistra est soporalis*
k. *k notata, grandior uerò dextram format soporalem l*
l. *insignitam, & arteriam potissimùm in dextrum brachium ex-*
m. *currentem, & m notatam.*
n,n *Hac excurrunt septi transuersi nerui, quorum initium in figura cui illa cuius indicem prosequimur, firmatur, P insignitur.*
• *Venæ pari destitutæ initium, ipsius uerò series in præsentis figuræ tergo est conspicua.*
p *Cauæ in iugulo bipartitio, ac utrinque ad p latera exortus apparent uenarum pectoris ossi propriarum, ac ad umbilici us-*
*. *que regionem excurrentium. Harum altera simul cum coniu-*
q. *ge sibi arteria * insignita, in uno latere q notatur.*
r *Venæ superior aliquot costarum interualla adeuntis initium.*
ſ,ſ *Vena per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petens, atque in secundum du*
t,t,u,u. *ræ membranæ sinum simul cum coniuge arteria absumpta. Notatur enim primus sinus t,*
x,x,y. *t. secundus u, u. tertius x, x. quarti initium y.*
z *Axillam petens uena, quæ in sinistro latere humerariam α indicatam promit. In dextro au-*
α. *tem latere illius initiũ hic ab externa pendet iugulari.*
β,γ *Hic abtrũcatæ propagines illæ sunt, quæ ab axillam petente uena in thoracis anteriora, posteriora & latera digeruntur.*
δ *Interior iugularis.*
ε *Interioris iugularis in duas uenas distributio, quarum altera secundum duræ membranæ petit sinum, altera in latus sinistrum duræ membranæ excurrit.*
ζ *Exterior iugularis.*
η *Exterioris iugularis ad fauces distributio. θ ipsius pars post aures ad occipitium excurrens*
θ,ι. *notatur, ι ad tempus & uerticem, κ ad faciem & frontem, λ ad secundum duræ membra-*
κ,λ. *næ sinum. μ uerò duo ipsius rami indicantur, quorum alter per octauum capitis os caluariam pe*
μ. *tit, alter per secundi paris neruorum cerebri foramen.*
ν *Aliquot subsequẽtes characteres in dextro ponuntur latere, soporalis arteriæ seriem indicantes. Atque hic ν arteriæ portionem indicat caluariam petentem, postquam ramum à se diffudit, cum externa iugulari ad faciem, & ad tempus, & post aurem digestum.*
ξ *Soporalis ramus primum duræ membranæ petens sinum.*
ο *Præcipua soporalis portio per priuatum foramen caluariam petens.*
π *Versus narium amplitudinem exporrectus ramus.*
ρ *Ramus in dextrum latus duræ membranæ excurrens.*
σ,τ *Rami soporalis præcipui, qui plexum reticularem efformare perperam creduntur.*
υ *Ramus oculos petens.*
φ *Ramus tenuem adiens membranam cerebri basi obuolutam.*
χ *Plexus, quem extimo fœtus inuolucro comparamus.*
ψ *Sexti paris neruorum cerebri dexter neruus, illic abscissus quà secundum laryngis latus deorsum fertur.*
ω,ω *Dexter recurrens neruus.*
1 *Sexti paris neruorum cerebri truncus sinister.*
2,2 *Recurrens neruus sinister.*
3 *Neruulus cordis basim accedens.*
4 *Posteriora ceruicis & occipitium adiens uena.*
5 *Scapulæ posteriora petens uena. Verùm & si posthac arteriam priuatim non insigniamus, promptè ex delineatione liquet, cui nam uenæ arteria exporrigatur.*
6 *Ad cutem quã summus humerus integitur.*
7 *Humeraria quà cutem subit, cubitumq; adit.*
8 *Humerariæ ramus altiora cubiti articuli interdum petens.*
9 *Ramus ab humeraria ad communis uenæ constitutionem repens. Verùm modò conduxerit potius minores latinos characteres assumere, ne quum arithmetici characteres geminandi essent, plura ipsis obliterentur.*
a,a *Humerariæ ramus per radium cubitiq; exteriora ad ulnæ appendicem & brachiale properans,*
π. *axillarisq; ramo p notando, illic ubi π uisitur, auctà, & paruum digitum, deinde & anularem præcipuè accedens.*

b *Axillaris ramus, cuti anteriorem interioremq; brachij sedem inuestienti dispensatus.*
c *Ad musculos cubitum extendentes.*
d *Ramus quartum brachij neruum ad cub'ti usque exteriora concomitans.*
e *Axillaris in duos truncos partitio.*
f,f *Truncus in alto latitans, & arteria undiq; cõcomitatus, & per cubiti flexũ in cubitũ tendẽs.*
g *Dicti trunci ramus radio exporrectus, & surculos pollici, indici & medio exhibens.*
h *Arteriæ dictum ramum concomitantis soboles, externam manus sedem inter indicem ac pollicem accedens.*
i *Reconditi illius trunci ramus ulnæ exporrectus, & paruo digito, anulari & medio soboles depromens.*
k *Sub cute excurrentis axillaris trunci iuxta cubiti articulum diuisio.*
l *Axillaris ramus communem constituens.*
m *Communis uena.*
n *Communis uenæ instar Y diuisio, atque dein ipsius per externam manus sedem series.*
o *Surculus communis internam manus adiens sedem, & hic alijs commixtus ramulis.*
p *Axillaris ramus ulnæ exporrectus, uarieq; in cutem dissectus, & suo extremo cum quodam humerariæ ramo coiens, ubi π posuimus.*
q,q *Series uenarum internam cubiti cutem & uolam implicantium.*
r *Vmbilici portio.*
ſ,ſ,ſ *Vena ab umbilico in iecur exporrecta.*
t *Meatus urinã fœtus inter secundũ ipsius inuolucrũ et intimũ deferẽs.*
u,u,u,u *Arteriæ fœtui peculiares.*
... *Portio ... nerui iecoris cauo à uentriculi neruis deprompta.*
ς,ς *Meatus bilis uesiculæ duodeno insertus.*
τ *Venæ portæ caudex.*
υ *Iecori inserta arteria, & neruus quoq; illi exporrectus arteriæ.*
φ *Bilis uesiculam adiens arteria & neruus.*
χ *Venæ bilis uesiculam adeuntes.*
ψ *Vena & item arteria posteriorem uentriculi sedem iuxta ipsius inferius orificium accedentes.*
ω *Vena uentriculum petens, quà gibbum ipsius dextram dorsi sedem spectat.*
a *Vena, arteria, neruus, dextram fundi uentriculi sedem implicantes.*
b *Minor portæ maximæ distributionis truncus.*
c *Grandior truncus maximæ partitionis uenæ portæ.*
d *Vena & arteria duodeno intestino potissimùm exporrectæ, & ipsis attenso corpore glanduloso suffultæ.*
e *Vena cum coniuge arteria dextram sedem adiens inferioris membranæ omenti.*
f,f *Radix arteriæ in iecur, uentriculum, lienem & omentum, & bilis uesiculam digestæ.*
g *Vena cum coniuge arteria superius uentriculi orificium coronæ modo tandem cingens, atque in uentriculi figura inter α & α occurrens.*
h *Vena & arteria præcipuam inferioris membranæ omenti sedem petens, & colon quà uentriculo exporrigitur implicans.*
i,i *Glandulosum corpus uasorum distributioni hic præfectum.*
k *Inferioris omenti membranæ sinistram sedem accedens uena.*
l,l *Vasorum series ad lienem.*
m,m,n *Vasa ab illis quæ lieni inserun tur sinistram uentriculi sedem adeũtia. Verùm præcipua n indicantur, quæ sinistram sedem fundi uentriculi implicant.*
o,o,o *Series est uenarum & item arteriarum intestinis propriarum.*
p,p *Radix præcipuæ arteriæ intestina petentis.*
q,q *Minor arteria intestinis propria.*
r,r *Glandulæ in mesenterio positæ, & nuper narratos uasorum diductus corroborantes.*
ſ *Foramen septi transuersi stomachum transmittens, atq; adeò sinus iecoris stomacho cedens.*
t *Iecoris ligamentum, quo sinistra ipsius pars septo nectitur.*
u *Magna arteria septum permeans, atq; adeò ipsius ramus in dextrã septi partẽ excurrẽs.*
x *Cauæ uenæ caudex.*
y *Vena sinistri renis pinguem accedens tunicam.*
α *Vena & arteria reni dextro oblatæ.*
β *Vena dextri renis pinguem tunicam intexens.*
γ *Sinistrum renem accedens uena & arteria.*
δ *Sinistra seminalis uena.*
ε *Dextra seminalis uena.*
ζ *Arteriarum seminalium ortus.*
η,η *Sinistræ seminalis uenæ & arteriæ congressus.*
Sinistrum testem unà cum tunica adhuc ipsi propria, atque à peritonæo pronata, & ι, ι
ι,ι. *notata delineauimus, ita tamen hic est dissecta apertaq;, ut nihil quo minus aptè cernatur impediat. imò etiam musculum illi innatum commonstrat, κ indicatum.*
κ.
λ *Hac uena & arteria peritonæi amplitudinem egrediuntur.*
μ *Varicosum corpus ipsaq; adeò uenæ arteriæ uaria & admirabilis implicatio.*
ν *Sinister testis tunica ipsi proxima obtectus.*
ξ,ξ *Vasis semen deferentis ad testem reuolutio.*
ο,ο *Vasis semen deferentis ascensus ad pubis os.*
π *Sinistri uasis semen deferentis ad pubis ossis posteriora inflexus.*
σ *Dextri uasis semen deferentis reflexus.*
τ *Dextri sinistriq; uasorum semen deferentium coitus.*
φ *Vasorum semen deferentium insertio.*
χ,χ *Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens.*
ψ,ψ *Meatus urinæ seminiq; communis.*
ω,ω *Musculus orbiculatim dicto iam meatui obductus.*
æ,æ *Penis, atque adeò ipsius corpora.*
a,a *Venæ & arteriæ lumborum uertebris, ipsisq; adnatis musculis, & abdominis lateribus exporrectæ.*
b *Venæ cauæ & arteriæ super os sacrum partitio.*
c,c *Arteriolæ sunt sacri ossis foramina petentes.*
d *Sinistri partitionis dictæ trunci diuisio.*
e *Interioris rami dictæ diuisionis propago, nates & coxendicis ossi adnexa petens.*
f *Dicti rami propago tandem uesicæ & utero digesta.*
g *Pars est arteriæ fœtui peculiaris, quam antea ad uesicæ latera u, uti & hic quoque in maiori*

iori figuræ portione, notauimus.

h Portiuncula exterioris rami dictæ antea diuiſionis ad reliquum accedens interioris rami.

i Reliquum interioris rami per pubis oſsis foramē in muſculos interiorem femoris ſedem occupantes diſtributum.

k Sedes qua ſoboles dicti reliqui alteri uenæ commiſcetur. Verùm hic ex tabula promptè animaduertis, quando & arteriæ ſubaudiendum eſt, quum ſcilicet uenæ arteriam attendi cernis.

l Exterioris rami propago, abdominis inferiorem ſedem ad umbilicum uſq; perrepens.

m,m Vena per femoris & tibiæ interiora ſub cute ad digitos uſque pedis diſtributa, & in progreſſu uarios edens ſurculos.

n Coxendicis anteriora petens, ſub cute tamen.

o Muſculos et cutem femoris exteriorem ſedem occupantes intertexens.

p Muſculis anteriorem ſedem femoris occupantibus digeſta.

q Dictæ modò uenæ congreſſus cum ea quæ per pubis oſsis foramen femur adit.

r Hàc præcipua femur petens uena ſecundùm femoris os reflectitur.

ſ,t Propagines muſculos poſteriorem femoris ſedem occupantes, & cutem huius ſedis ad ſuram uſque accedentes.

u Diuiſio in poplite, atque adeò rami in muſculos à femoris capitibus hic pronaſcentes diſtributi.

x Maioris dictæ diuiſionis trunci uena, externam tibæ cutem ad ſummum uſq; pedem implicans.

y Vena & arteria (quanquam id non additum oportuit) fibulæ exporrecta, ac inter muſculos latitās.

α Maioris dictæ diuiſionis trunci ramus, cutem internam tibiæ ſedem integentem, ad digitos uſque uariè ſubiens.

β Ramus dicti trunci ſuram ad calcem uſq; petens.

γ Propago grandioris trunci inter muſculos tibiæ anteriorem ſedem occupantes, ad pedis uſq; ſuperiora & digitos digeſta.

δ Trunci grandioris reliquum inter muſculos poſteriorem tibiæ ſedem ſibi uendicantes deorſum repens, & inter tibiam & calcem pedem ſubiens, ramulos digitorum inferiori ſedi communicans.

QVONIAM magna figura cum ipſi annexis partibus uiri uenas ac arterias omnes proponit, lectori me non incommodaturum duxi, ſi muliebrium uaſorum tantam ſeriem proponerem, quāta à uirilibus uaſis illa differt. Quod duntaxat in ſeminalium uaſorum ad teſtes ductu perficitur, & uenis arterijsq; uterum implicantibus. quæ omnia præſenti figura ſimul cum muliebri ueſica proponuntur: ipſeq; characterum index eſt eiuſmodi.

θ Ramuli à uena & arteria in membranam excurrentes, quà peritonæo committuntur.

ι Portio uenæ & arteriæ teſtem adeuntium, ſuperiorem fundi uteri ſedem petens.

κ Commixtio uenæ & arteriæ ſeminalium, quæ inſtar pyramidis eſt, & uaricibus aſsimulatur.

λ Teſtis ſiniſter.

μ,μ Vas ſemen à teſte in uterum deferens.

ν Obtuſus uteri fundi angulus, in quem uas ſemen deferens inſertionem molitur.

ξ Hac ſede fundus uteri in ceruicem terminatur, hacq; regione ipſius conſiſtit orificium.

ο,ϖ Vteri ceruix.

ρ Hic ueſicæ ceruix in uteri ceruicem producitur ac deſinit.

ς Vaſa ſunt inferiorem uteri fundi ſedem & ceruicem implicantia.

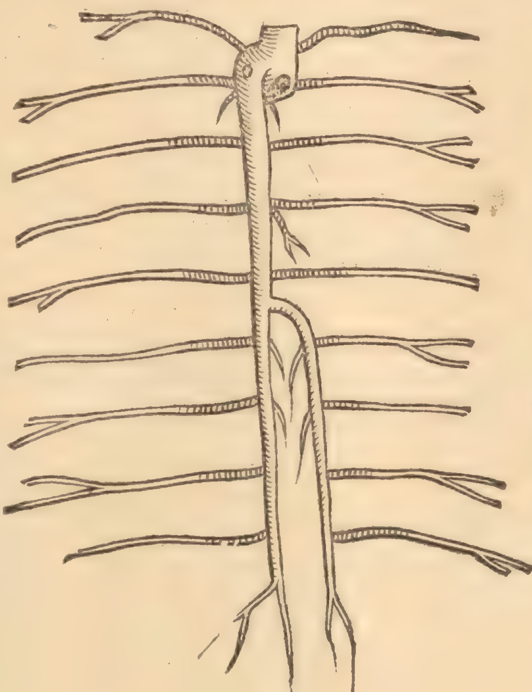
τ,τ Ceruicis uteri oris colliculi.

υ,υ Meatus urinam è renibus in ueſicam deducentes.

TERTII LIBRI FINIS.

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COMPLECTENS, QVAE FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VEnarum arteriarumq́ simul commissarum seriem paratæ, ac in pagina m 3, aut numero 313 insignita obuiæ, ueniunt agglutinandæ.

PRIMA.

TERTIA.

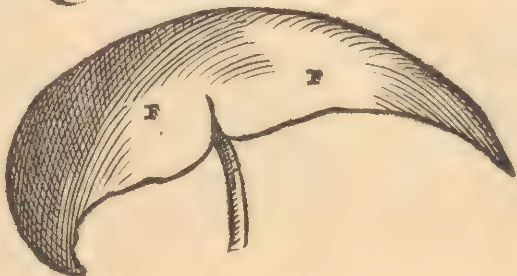
SEXTA.

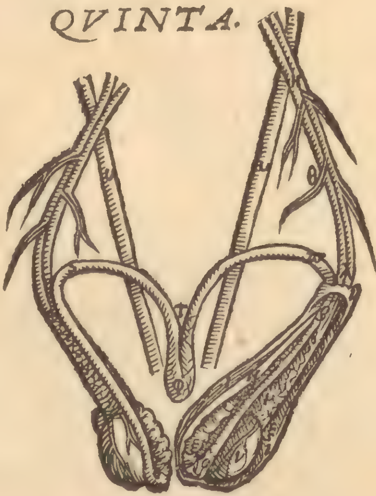
SECVNDA.

QVARTA.

QVINTA.

OCTAVA

SEPTIMA.

VT figuras hac charta impressas commodè suis sedibus glutines, illæq́ ualidiores reddantur, primùm præsenti chartæ membranam subglutinabis, singulasq́ figuras à superflua papyro resecabis. PRIMA, *quæ uenæ pari carentis distributionem proponit, magnæ figuræ tergo illic uenit cõmittenda, ubi cauæ caudex eam uenam promit. ac o in utrisque figuris scriptũ spectatur.* SECVNDA, *ubi à redundanti papyro circuncisa erit, duas partes constituet, quarum superior uenam arteriam que dextri lateris exprimit, sub pectoris osse superiorem abdominis sedem petentes. Huius itaq́ partis q ad magnæ figuræ q figetur, & * ad ramum qui ad dextrum latus ζ & m in magna figura occurrit. Cæterùm humilior pars uenã arteriamq́ exprimens, quæ inferiorem abdominis sedem implicant, illic est iungenda, ubi earum radices iuxta l in dextro latere spectantur.*

TERTIA *cæteris dignior, uenæ portæ distributionem simul cũ arterijs illam con comitantibus, magnáque inferioris membranæ omenti portione & liene pariter exprimens, ad cauam iecoris sedem maiori figuræ nectetur, ubi v φ, s, & contermini aliquot characteres in utrisque figuris spectantur.*

QVARTA *portionem gibbæ sedis iecoris proponens, nõ inutiliter ueluti ex puncto illic glutinabitur, ubi A inter ʃ & F maioris figuræ consistit.*

QVINTA *præter testes ipsorumq́ inuolucra, & urinarios meatus, uenas arteriasq́ seminales ostendens, illic est committenda, ubi n in ambabus figuris obuium est, aut ubi uena seminalis arteriæ primùm iungitur, meatusq́ urinarij illis subijciuntur.*

SEXTA *primùm sub* SEPTIMA *uenit glutinanda. Septima enim uesicæ & penis anteriorem sedem proponit, unà cum uasis quæ umbilico asscribimus. Sexta autem humiliorem penis superficiem in hoc expreßimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgẽs, charactere φ super quintæ figuræ φ necti queat, ac postmodum penis instar S implicari.*

OCTAVA *figura mulieris uesicam & umbilici uasa, urinariorumq́ meatuum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi figuræ quæ in chartæ tergo ubi maior impressa est, uterum ipsius, uenas & arterias seminariaq́ uasa commonstrat. Iungetur itaq́ octaua ad paruam illam figuram ubi n occurrit, uenaq́ seminalis arteriæ committitur: nexus uerò fiet urinarijs tantum meatibus, proportione à uesicæ situ sumpta.*

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS, ac peculiares ipsi figuras in Capitum quibus conueniunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NERui nomen tribuatur, ac quis propriè neruus uocetur, & demum quid is sit, unà cum ipsius differentia & usu. Caput I.

ERTIO libro uenarum, sanguinem à iecore in uniuersum corpus deferentium, & arteriarum quæ uitalem spiritum simul cum sanguine impetu diffuso à corde corporis partibus subministrant, distributionis seriem complexus sum. nunc uerò proximum est, neruorum à cerebro animalem spiritum membris, qui illo ad ipsorum munia indigent, deducentium propagationem persequi, à generali neruorum differentia sumpto sermonis exordio. Dissectionis enim proceres triplicem neruorum differentiam (uti & antea alicubi monuimus) statuunt, quandoquidem [a] ligamentis ossa mutuò colligãtibus, et non minimam musculorũ portionem constituentibus, nerui nomen, perinde ac uulgus, accommodant. Dein [b] tendines, & uniuersas musculorum eneruationes, sub neruorum nomine, uulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium autem neruorum genus enumerant, quod nos in præsenti aggrediendum duximus. [c] organa uidelicet longa, teretia, nullamq́ intus cauitatem, quæ sensu dignosci queat, in sui medio sortita, & caluariam uel dorsi uertebras elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro animalis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque hæc organa dissectionum professores nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. Quod à Græcis ad nos demanauit, qui à functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparũt, νεῦρον id à νεύειν, & τόνον à τείνειν appellantes, quòd uidelicet musculi neruorum potissimùm ope & nutare & tendere ualeant. quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrarium, & qui è nostra pendet uoluntate, neque sensum sine neruo nanciscatur, ac quòd neruo præciso, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto compresso'ue immobilis confestim insensibilisq́ pars euadat, omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quòd autem cerebrum neruorum, sicut & dorsalis medullæ, origo ac principium sit, quod'que nerui partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriantur, minimè omnibus notum exploratumq́ fuit. Alij enim cor neruorum posuerũt principium, nonnulli duram quæ cerebrum inuestit membranam, nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiscus. Verùm Hippocrates, & quũ iam senio conficeretur Erasistratus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile primarius, cæteriq́ Anatomicorum præcipui, ex his quæ in corporum resectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum neruorum esse initium: & præterea neruos ab illo spiritum animalem assumere, atque ad eas partes quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrarium indigent, deriuare, est quoque fatendum. A' corde enim neruos (ut Aristoteli potissimùm, & alijs nõ paucis uisum est) neutiquam principiũ ducere, uel hinc liquidò colligitur, quòd in corporis dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Quando quidem nullus omnino neruulus cordi committitur, præter [d] unum impensè gracilem, ac uix tandem post multas sectiones à me inuentum, quem sinister sexti paris neruorum cerebri neruus distribuere suo loco docebitur. Quà enim neruus ille secundum sinistrum cordis latus decliuis fertur, atque sinistræ pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos prætenues offert, [e] neruumq́ recurrentem sinistrum cõstituit, à se neruulum deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi [f] sinistræ arterialis uenæ sedi adnascitur. Neruulus hic arteriali uenæ adnatus, in cordis basim fertur, ibi absumptus, ubi sinistra posteriorq́ arterialis uenæ sedes consistit. Quum itaq́ huiusmodi ner-

a fi. ca. 1. li. 2.

b 1. fi. cap. 2 lib. 2 F. & paßim in musculorũ tabulis.

c paßim in 1, 2 fi. ca. 2. & 2, 3 fi. capitis 11.

Ligamenta, tẽdines et processus cerebri dorsalisq́ medullæ, neruos generatim uocari.

Organũ nerui nomine priuatim nuncupatum.

Neruorũ ortus à cerebro.

Nõ à corde.

d 6 fi. lib. 6. h à d dissectum.

e eiusd. fig. f, g.

f eius. fig. I.

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare. tantum abest, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibræ quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, [g] fibræ in cordis sinibus uentriculis'ue conspicuæ excarnes'que, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiam minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ cauæ orificio præfectarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiares uendicat. Præterea eiusmodi fibræ nō magis nerui existunt, quàm omnium generatim membranarū partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituimus, deducitur. Verùm quum eiusmodi cordis fibræ neutiquam in eorum neruorum classem referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimùm quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterùm qui ex [h] dura crassa'ue cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorem nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Viniuscuiusque enim nerui natura [i] triplici constat substantia, nimirum media quadam & intimæ arborum medullæ quàm simillima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, constipatæ & coagulatæ induratæ'que cerebri substantiæ omnino respondens. exterioribus duabus, una eadem'que intimæ substantiæ propinquiori, quàm à [k] tenui membrana cerebri: altera, quam à dura oriri compertum habemus. Dura enim crassa'ue cerebri mebrana operiendi potissimùm occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tutò colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorepunt. Adeò sanè ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, influat. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chrysippus) etiam si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusq; arbitrarij principium statuebant. Quos profectò uiua sectio plus satis redarguit, in qua [l] omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc nanque si debitè administretur, uti in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sanè quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quàm cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendet cor neruis nō magis animalē spiritum porrigere, quàm uitalem spiritū cordi à iecore deduci cognoscimus. Verùm quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebriq; historiā potiùs quàm ad neruorum naturam spectat, hac modò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoq; nerui ab his originem sumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritie ac mollitie plurimùm uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia [m] uisorij nerui, perinde ac [n] linguæ insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, [o] ubi hæc in sacro osse consistit, originem sortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel succinctiorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uisus nanque, gustus, & auditus [p] nerui molles sunt, quòd breuissimo prorepant interuallo. Gratia itineris uerò, uiæ'que anfractuum occasione tertij neruorum cerebri paris [q] ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius'ue corporis contactus, illum molliorem uel duriorem efficit. Visorius etenim neruus breuissimo ductu per [r] foramen in osse cælatum fertur, quemadmodum & [s] præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimùm induratur. At quinti neruorum paris [t] surculus, qui [u] cæcum illud tortuosum'que foramen perreptat, & [x] unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab ocu-

Neruos non è dura cerebri membrana oriri.

Quibus partibus neruus constet.

Vnde neruis spiritus animalis præbeatur.

Neruorum differentia, à mollicie & duritie, quarum gratia multæ oriuntur neruorū differentiæ.

g 7 fi. lib. 6 sub K, K, M. & 9 fig. G, G sub E, F.

h 1 fig. lib. 7 A, A, B, B. 2 fi. H, H.

i 17 fi. cap. 14 lib. 7 α, β, γ.

k 2 fig. lib. 7 E, E, 3 fi. O, O.

l Illa simul omnia pulchrè ostenditur ult. fig. 3 lib. in collo.

m 1, 2 fi. ca. 2 G.

n eiusdem fi. M.

o 1 fi. ca. 11 ab F ad G.

p 1, 2 fi. ca. 2 G, M, 4.

q 2 fig. cap. 2 R.

r 1, 3 fi. cap. 12. lib. 1. E.

s 1, 2 fi. cap. 2 M.

t 1, 2 fi. cap. 2 c.

u 2 fi. ca. 12 lib. 1 b.

x 2 fig. cap. 2 O.

y eiuſ.fig. V à T pronatum.

ab oculorum ſede ad genas, ac [y] alius item ad humilius labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, oſſis contactus beneficio magis quàm ipſorum principia indureſcunt. Pari quoque cauſa ob itineris lõgitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes propemodum nerui muſculis exporrecti duriores fieri conſpiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiuſmodi omnia mirabili induſtria à rerum Opifice ſunt excogitata. Senſus namq; organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia ſenſus eſt inſtrumentum, quodq; ad ſuum munus obeundum multo animali ſpiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & diſponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinſecus occurrente ſenſibili. Eſt enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur ſenſus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri neceſſum eſt durioribus neruis donantur. Vnde etiam ſenſus inſtrumenta, quæ motu aguntur arbitrario, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus ſibi uendicant, [z] unum quidem ſenſui, [a] alterum uerò motui præfectum. Meritò itaque neruorum ex cerebro & dorſali medulla proceſſus, non eandem exortus ſedem nanciſcuntur, neq; ijdem ductus meatusq; mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri baſis ſedibus, hi uerò ex poſterioribus ipſaq; dorſali medulla principium ducunt. Rurſus illi quidem rectà, hi autem tortuoſè longoq; itinere prorepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruoſi generis diſtributione ſcopus. Primus gratia ſenſus in ſenſorijs organis: Secundus occaſione motus ad partes, quas moueri operæprecium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuerſis ad triſtantium dignotionem, niſi forte cuipiam magis uiſum ſit, & tertium hunc ſcopum, quia ad ſenſum pertinet, eundem cum primo conſtituere. Senſus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam [b] internæ extremæ manus ſedi, & [c] elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaq; tactus, ſicut oculi uiſus, & lingua guſtus, organa non inepte cenſerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures ſentiant, eſt tactus ipſius dignotio. In ore autem uentriculi ſenſus eſt penuriæ eorum quibus animal nutriendum eſt, quem famem nuncupamus. In omnibus enim ijs tanquam ſenſus inſtrumentis, maximi inſeruntur nerui. Motus uerò cauſa nerui ad muſculos arbitrarij motus inſtrumenta diſpenſantur. Qui propterea quòd corporis partib. mouendis extructi ſunt, grandes neruos admittũt, aut ſaltem circumtenſos habent. At quoniam ex neceſſitate tactus ſenſus omni adeſt neruo, propter hoc muſculos & ſenſus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, ſubſecuta eſt. Reliquis aũt partibus tactus ſenſu tãtum indigentibus ex proportione nerui offeruntur. Viſceribus enim, ut [d] pulmoni, [e] iecori, [f] lieni, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum ſurculi offerũtur. in cutem uerò, quòd prima extrinſecus occurſantib. obuiam eat, complures ſoboles paſſim digeruntur. Porrò neruorum originis ſpecies, non eadem undique uiſitur. [g] aliqui enim, & præcipuè molliores, continuò neque quaſi in plures ſurculos deducto corpore exoriuntur, proceduntq;. in quorum numero uiſorij nerui, & ſecundum quoque cerebri neruorum par, habentur. [h] Alij tanquam plures funiculi inuicem connexi ex cerebro prodeunt, quales ſunt tertij & quarti et quinti paris nerui. [i] Alij etiam in ipſo ortu ſurculos hos ueluti funiculos inuicem diſtantes, ac ſingulos propria tenuis mẽbranæ portione circundatos habent: qui quũ caluariam egrediuntur, omnes ſurculi inuicem commiſſi unica membrana induuntur. atq; id potiſsimum in [k] pluribus dorſalis medullæ neruis obſeruatur, ut & in ſexto pari, & ſeptimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum diſtributionis in ramos enarratione, nihil intereſſe uidetur, ſiue prædictorum funiculorum frequentiam ſolui dicas, an totum neruum in ramos ad diuerſas partes exporrectos diſcindi. At neſcio qua fronte quidam Anatomicorum principes aſſerere auſi fuerint, ex huiuſmodi ſurculis ſeu funiculis, alios quidem motui, alios autem ſenſui ſeruire: haud ſecus ſanè, quàm ſi quoſdam neruorum ſurculos tactus ſenſu Natura deſtituiſſet. Atque huiuſmodi ſurculorum finiumq; imaginem formam'ue diſces, ſi inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine diſſecta caro menſæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plærunque concomitatam ſpectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ craſſiori reſpondere, quæ ex pluribus torta funiculis, tranſuerſim obtuſiori cultro diuiſa ſit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam auſim petere differentiam, quum ne [l] uiſorium quidem neruum unquam cauum perforatumq; uiderim. etiamſi neruos non minus quàm uenas & arterias, uaſa uocari, haud dubitem, ſoliq; uiſorij nerui à diſſectionum profeſſoribus forati dicantur. Ab ipſa autem ſerie hunc in modum differentiam ſumere licet, quod alij integri in aliquam partem abſumantur, ut uiſorij nerui in oculos: alij in plures directi ſurculos, quoſdã muſculis offerunt, quoſdam cuti,

Marginal notes (left):

z 2 fi. cap. 2 G. dein ab M, Y.

a 2 fi. cap. 2 K. dein à r, π.

b Specta manus 2 fi. cap. 11.

c 14, 15 fi. li. 5 V, T.

d 2 fig. cap. 2 q.

e 2 fig. cap. 2 x.

f 2 fi. ca. 2 n.

g 1, 2 fi. ca. 2 G, K.

h 1, 2 fi. ca. 2. M, Z, a.

i 2 fi. ca. 2 e, v. atq; ita etiam hic ſpectabis 9 & 14 fi. lib. 7

k Vide 1 fi. cap. 11.

l 1, 2 fi. ca. 2 G. fi. 14. li. 7 B, B. 13 figu. cap. 14. lib. 7 k.

Marginal notes (right):

Cur alij nerui alijs molliores, aut duriores reddãtur.

Naturæ in neruis digerẽdis ſcopus.

Differentia ab originis forma.

Neruum omnem tactus ſenſu præditũ.

Differentia à neruorum cauitate.

A ſerie.

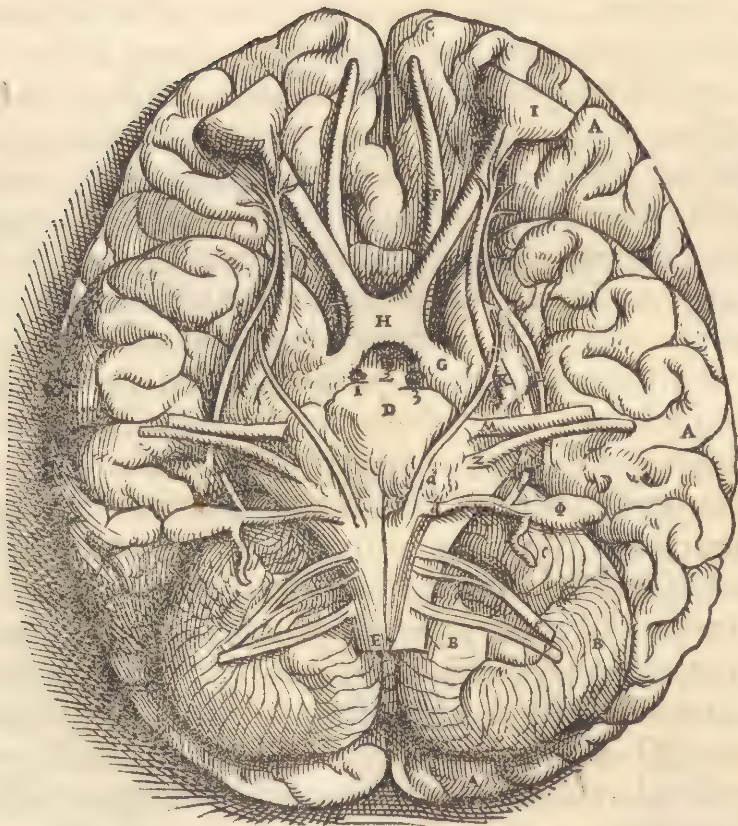
ti, quoſdam oſsibus, quoſdam ſenſus organo.[m] Vt tertium neruorum par,[n] quod quum linguæ quodammodo ſit proprium,[o] etiam muſculis quibuſdam ut inter cæteros[p] temporali motus gratia,[q] & cuti ſenſus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rurſus incommixti, neque cum alijs neruis coeũtes uniti ue feruntur:[r] ut ſecundum cerebri par nulli neruo commiſcetur, & uerè congreditur, licet ipſi[s] minor tertij paris radix in progreſſu attendatur. Alij uerò inter ſe commiſcentur, ut primi paris neruus dexter ſiniſtro[t] permiſcetur. Alij alijs commiſcentur, ut[u] qui brachium adeũt nerui, ſimulatq; è uertebris proſilierunt, non ſecus uniũtur, quàm pictores galerorum funiculos delineare ſolent. Verum quum hęc in priuatis neruorũ deſcriptionibus abundè ſim perſequuturus, iam tempeſtiuũ fuerit ſingulorum neruorum ſeriem oratione complecti. ac primũ paria quæ à cerebro exoriuntur, deinceps quæ dorſalis medulla educit recenſere. ſiquidem nullus neruus neq; à cerebro, neque à dorſali medulla inconiugatus prodit, ſed perpetuò alter ad dextram, alter ad ſiniſtram eadem prorſus diſtributionis ſerie, ſitum obtinet.

Neruos coniugatim enaſci.

m 2 fig. ca. 2.M.
n eiuſ. fi. Y.
o eiuſ. fi. R.
p 4 muſcu. ta. r.
q 2 fi. ca. 2. T, V, X.
r 1. 2 fi. ca. 2 K.
s 1, 2 fi. ca. 2 L.
t 1 fig. cap. 2 H.
u Vide hos in 2, 3 fi. ca. 11. et ult. fi. huius libri.

PRIOR DVARVM FIGVRA NOVEM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-

tius cerebri & cerebelli à membranis ipſa inuoluentibus liberorum baſis exprimitur, ut neruorum cerebri exortus opportunè oculis ſubijceretur. Hic enim ſimul cum primis neruorum exortibus tota ea dorſalis medullæ pars delineata eſt, quæ ab eius medullæ principio ad eam uſque ſedem pertinet, quà hæc in primam ceruicis uertebram labitur, ac ubi dorſalis medulla primum uerè nuncupatur.

DVARVM

DVARVM FIGVRARVM QVAE NOVEM modò subsequentibus Capitibus communes censentur, altera, quæ dextrum latus proponit integri cerebri ac cerebelli, et dictæ in priori figura dorsalis medullæ partis, dura interim tenuiq; hæc omnia inuestientibus membranis, nusquam apparentibus. Adhæc præsens figura nudam septem cerebri neruorum pariũ seriem in dextro tantum latere commonstrat. quanquam & ubi necessum fuit, neruorum quorundam seriem etiam in sinistro latere hic delineauerimus. Figuræ huius proportio in ea depicta est magnitudine, in qua corpus circumscriberes, cuius uesica in infima præsentis figuræ sede consisteret, & cuius thorax & abdomen ex anteriori parte conspicerentur, facies uerò uersus sinistrum humerum conuersa prorsus ex dextro latere spectaretur.

CHARA-

CHARACTERVM DVARVM NOVEM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGVrarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uerò nunc huic, nunc illi peculiares. quemadmodũ his notis 1, 2, quas characteribus subijciemus, significabitur.

A, A 1,2 *Cerebrum notatur.* *B, B* 1,2 *Cerebellum.*

C 1,2 *Processus ac ueluti substantiæ cerebri tubera, quæ mamillares processus uulgò nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figuræ characterem adhibui, quòd parem utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.*

D 1 *Dorsalis medullæ principium ex cerebri pendens basi.*

E 1,2 *Dorsalis medullæ pars iam caluariæ amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi hæc elatissimam subit uertebram.*

F 1,2 *Olfactus organo subseruientes processus neruis similes, at caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.*

G 1,2 *Visorij nerui, seu primum cerebri neruorum par. Cæterùm in prima figura sinistri nerui principium G insignitur, in altera autem dextri nerui in oculorum sede ductus.*

H 1 *Visoriorum neruorum coitus.*

I 1,2 *Oculi tunica, in quam uisorius neruus expanditur & degenerat.*

K 1,2 *Secundum neruorum cerebri par.*

L 1,2 *Tertij neruorum paris minor & gracilior durior'que radix.*

M 1,2 *Tertij paris maior crassior'ue radix.*

N 2 *Minoris radicis propago ad superiorem maxillam procidens.*

P 2 *Propago minoris tertij paris radicis in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P priuatim indicatur.*

Q 2 *Minoris radicis propago in temporalem musculum digesta.*

R 2 *Maioris tertij paris radicis ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inseritur musculum, ac duos à quinto neruorum pari a signando, ramos b & c notandos admittens, in masseterem seu mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.*

S 2 *Maioris tertij paris radicis ramus superiorum molarium dentium gingiuis, ipsis'que adeò dentibus soboles seriatim distribuens.*

T 2 *Maioris radicis tertij paris propago in maxillæ inferioris os prorepens.*

V 2 *Propaginis T insignitæ ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.*

X, X 2 *Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.*

Y, Y 2 *Maxima maioris tertij paris radicis portio in tunicam linguæ soluta.*

Z 1,2 *Quartum neruorum cerebri par. Verùm humilius Z in secunda figura palati tunicã exprimit.*

a 1,2 Φ. *Quintum neruorum par auditui dicatum. Φ autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concauitatem temporis ossis delatam.*

b 1,2 *Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.*

c 1,2 *Quinti paris ramulus per cæcum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.*

d 1,2 *Neruus non procul à quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus præte ritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.*

e 1,2 *Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumque neruorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister neruus, qui umbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nerui eadem sit ratio) adhibitos cernis.*

f 2 *Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.*

g 2 *Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersim propagati.*

h 2 *Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.*

i, i 2 *Portiunculæ intercostalium neruorum, sexti paris ramum hàc descendentem adaugentes.*

k, k 2 *Rami neruorum sexti paris in musculorum deprompti capita, quæ à superiori pectoris ossis sede, & clauiculis principium ducentia sursum feruntur.*

l 2 *Dextri nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.*

m 2 *Dexter neruus recurrens, seu reuersiuus.*

n 2 *Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensatæ musculis.*

o 2 *Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.*

p 2 *Sinister neruus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis neruus uulgò nuncupatur.*

q 2 *Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.*

r 2 *Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. Ab illis uerò sinistri nerui surculis, qui ijs quos r indicauimus correspondent, cordis neruulus principium ducit.*

ſ 2 *Sexti paris neruorum portio, quæ stomacho committitur, & series quoque qua uterque neruus bipartitò scinditur. ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uerò eius orificij dextræ parti implicatur.*

t 2 *Series sexti paris neruorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes disseminata.*

u 2 *Ramus sexti paris neruorū dextram orificij uentriculi sedem adeuntium: qui secundùm elatiorem uentriculi regionē ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum cōspicies.*

y 2 *Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarū radicibus exporrigitur.*

z 2 *Ramulus primæ illius propaginis y notatæ, qui in dextram sedem inferioris omenti membranæ, & colon intestinum hîc digeritur.*

α 2 *Soboles primæ illius propaginis duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.*

β 2 *Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo & superiori omenti membranæ dispergens. Vbi uerò * ponitur, præsentis propaginis in iecur & bilis uesiculam series in conspectum uenit.*

γ 2 *Propago dextrum accedens renem.*

δ 2 *Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.*

ε 2 *Neruorum series dextram uesicæ regionem implicans.*

ζ 2 *Prima propago nerui sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.*

θ, ι 2 *Duæ notantur soboles propaginis ζ insignitæ, quæ inferiori mēbranæ omenti, & colo intestino quà sub uentriculo repit, offeruntur.*

η 2 *Series neruorum, qui lieni inseruntur.*

† 2 *Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo & superiori membranæ omenti surculos deriuans.*

κ 2 *Propago in sinistrum mesenterij & eius sedis intestina excurrens.*

λ 2 *Sinistrum renem accedens propago.*

μ 2 *Series ramulorum sinistrum uesicæ latus admodum obscurè implicantium.*

ν 1, 2 *Septimum cerebri neruorum par: atq; in secunda figura utriusq; lateris neruus quoq; delineatus est, ac ν insignitus.*

ξ 2 *Septimi paris propago musculis dispensata, à stylum imitante temporum ossis processu principium ducentibus.*

ο 2 *Septimi paris cum sexto coitus.*

ϖ 2 *Septimi paris series, compluribus linguæ ac ossis υ imaginem referentis, & laryngis musculis intertexta.*

1, 2, 3 *Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullæ principium conspicui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demū sunt, per quæ arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistrum cerebri accedunt uētriculos. Medium uerò foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quæ pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quæ huic cerebri regioni subijcitur. Verùm hæc ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Capitum margine remitteris: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti librorum figuras.*

QVOT

QVOT NERVORVM PARIA A CERE*bro & dorsalis medullæ parte adhuc in caluaria consistente, originem sumant. Cap. II.*

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indicauimus, quas præsenti capiti ad primi capitis finem præpositas cernis.

Quî cerebri sedes & partes in 7 lib. distinguentur.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id esse docebimus,[a] unum anterius superiusque quod cerebrum dicitur, uniuersam propemodum implens caluariam:[b] alterum posterius ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. Deinde anterius tota superiori ipsius sede[c] geminum esse, dextrum uidelicet & sinistrum asseremus.[d] inferiori autem parte, qua caluariæ innititur basi, unicum indiuisumque esse, &[e] dorsalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum præcipui scribunt) à cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medullæ inniti & tenuis membranæ, parum uerò ipsius substantiæ interuentu, medullæ uniri, quàm dorsalis principium esse ostendemus. Adhæc, addetur præter alios quosdã cerebri sinus meatusque, duos cerebri existere uentriculos,[f] unum quidem dextrum,[g] alterum uerò sinistrum, qui ambo in[h] unam communem coeunt cauitatem sinum'ue, qui tertius in cerebro uentriculus recensebitur. qui[i] meatu quodã ad sinũ inter[k] cerebellum &[l] dorsalem medullã ubi inuicem cõmittuntur conspicuum, & tam cerebello quàm dorsali medullæ communem, pertingit. Cæterùm nerueæ propagines ex caluaria procidentes, aut ab ipso anterioris cerebri[m] enascuntur basi, aut à dorsali medulla priusquam uertebrarũ sinus ingrediatur, nõ autem à cerebello. Vt uerò eam dorsalis medullæ partem, quæ à cerebri basi sub cerebello ad foramen usque, quo è caluaria labitur, procidit, dorsalis medullæ[n] principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusiùs id sim enarraturus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quoduis nomen indere: modò non ignoret, quî illa à cerebello distinguẽda ueniat. Porrò nerui omnes à cerebro, illoque dorsalis medullæ initio pronati, quia geniculatim in caluariæ amplitudine, qua cerebrũ continetur, originẽ ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Græcis aũt συζυγίαι nũcupantur. quæ Marini, ac demũ Galeni etiam suffragijs septenæ enumerantur. quãuis si accuratè singula expenderimus, plura etiam censeri possint. Neque enim hic olfactus[o] organa nerui appellantur, quòd dictam nuper caluariæ amplitudinem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum sententia tertium cõstituetur, uerius[p] duplex quàm unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti paris radicem[q] aliud omnibus incognitum dissectionũ studiosis par enasci, diligens sectio me docuit. Verùm à ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine septem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quædam de olfactus organis subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniugium ascribant, illa'ue ita nuncupent.

Quî uentriculi seu sinus cerebri.

Vnde neruorũ cerebri initium.

Dorsalis initium.

Quot cerebri neruorum paria.

a 1, 2 fig. A, A. aut quicquid cerebri in 7 lib. figuris occurrit, præter cerebellum 7 figu. insignitum XX. 8 fig. R, R, R. 9 fig. B, C, D. & tota 11 fig.
b 1 2 fig. B.
c 3 fig. lib. 7 A, A, & B, B.
d ut in 1 fi. spectatur.
c 1, 2 fi. D, E.
f 4, 5 fi. lib. 7. L, L.
g 4, 5 fi. lib. 7 M, M.
h 6 fi. lib. 7 ubi cõsistit H, I sub A, A. 7 fi. H.
i 7, 8 fi. lib. 7. K.
k 11 fi. lib. 7 E.
l 9 fi. lib. 7. I. 10 fig. M, N, N, O.
m Spectasedulo 1 fig. cap. 2.
n 1 fi. à D ad E.
o 1, 2 fig. F.
p 1, 2 fig. L, M.
q 1, 2 figu. d iuxta a.

DE OLFACTVS ORGANO *nonnulla. Cap. III.*

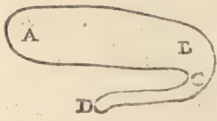

VARIA profectò de odoratus organo nostræ tẽpestatis, medicis pariter ac philosophis est sententia, magnaque inter ipsos, ex Anatomes imperitia, dissensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa[a] cauitate constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter duas eius ossis squamas cõspici, in primo libro recensuimus. qui si[b] duos etiã insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoque studio hic expẽdendam, obseruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collocassent. Alij uerò quosdam cerebri anfractuum reuolutionumque[c] apices, ac ad frontis ossis sedem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuũt, & tubercula illa quòd promineant, carnisque quasi modo rubeãt, mamillares cerebri processus uocant, utrinque unum (uti etiam est) enumerãtes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, præcipuè aũt octauo de Partium usu, simpliciter[d] anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astruunt, perinde ac si anteriores uentriculi præsentis duntaxat sensus essent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerùm deinde alios duos confingunt, quos

Multiplices de olfactus organo sententiæ.

a 3, 4 fi. ca. 12 lib. 1 K.
b 8 fi. cap. 6 lib. 1 C, D.
c 1, 2 fig. C. 12 fi. li. 7 I, I. 13 fi. C, C.
d 4, 5 fi. lib. 7 L, L. M, M.

quos olfactus organa esse asserunt. Cæterùm quàm probè hi sentiant, ex dissectione discas licebit, dextri sinistriq́ cerebri uentriculorum constructionem formámue prius inspiciens, quam mehercule multò aliam esse in septimo libro intelliges, quàm hactenus dissectionum periti tradiderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede neutiquam lati conspiciuntur, & in priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibiq́ olfactus organa educunt. neque etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoq́ minus ipsa olfactus organa instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sententia) huc deducunt.[c] Præsentes namq́ cerebri uentriculi secundùm cerebri longitudinem superiùs ampli existunt, anteriori sede nequaquam angustiores redditi, imò potius magis quàm in ipso medio latescentes. In posteriori autem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum descendentes, atque antrorsum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri pertingant [f] sedem, quæ [g] glandulæ pituitam cerebri excipiētis regioni incumbit, ac sub qua grandiores soporalis arteriæ rami duram cerebri membranam perforant, in cerebriq́ uētriculos conscendere incipiunt. Illi namq́ arteriarum rami in hos uentriculorū angustos conscendunt terminos, quos modò ad cerebri basim desinere dicebam. Atq; eiusmodi dextri & sinistri uentriculorum cerebri ductus uisuntur. A' sede uerò ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam,[h] olfactus organa, aut saltem cerebri processus animalem spiritum præcipuo olfactus instrumento deferentes, ac [i] ipsi etiam uisorij nerui enascuntur. Hinc enim utrinq́ à cerebro alba mollisq́ prodit substantia, quæ in progressu etiam cerebro tenuis membranæ interuentu colligatur, quousq́ ad [k] sinus [l] octaui capitis ossis pertingat, qui olfactus organis priuatim parantur. Ad posteriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, à cerebro abscedunt, neque amplius tenui membranæ connati, in suum singuli porriguntur sinum: & adhuc antrorsum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sinibus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuum regione non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuò attenduntur, illiq́ sunt contermini. Hi processus cerebri ductu, colore, formaq́ neruis correspondent. quamuis interim longè neruis ipsis molliores sint, pauloq́ (quod ad teretem spectat formam) latiores, quàm profundiores. Verùm quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariẽ, ut neque etiam extra magnam duræ membranæ amplitudinem, non procidunt, nerui nomine eos Herophilus haud dignatus est: ut neque etiam Marinus, neque Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos in neruorum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recēsentes. Porrò in horum processuū natura non negligenter considerandum est, quo'nam pacto illi duræ membranæ suis finibus adnascātur, & quę foramina hinc à dura mēbrana, & ossium finibus quibus præsentes innitūtur processus, ad nuper cōmemoratas frontis ossis & cuneiformis cauitates pertingāt. Ac demum expendendum quoque uenit, quod'nam uerum sit olfactus organum, similitudine quadam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum ac philosophiæ professoribus nimis perfunctoriè cognito. Verum de auditus instrumento, & olfactus quoq;, & aliorum sensuum, in septimo libro abunde pertractabimus. Modò autē sat fuisse uidetur, processus illos cerebri cōmemorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui sectionem paulo diligentiùs aggressi, illa cerebri [m] tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Cæterùm quando huiusmodi processuum naturam examinabis, atque illos longè grandiores in cane item & oue quàm in homine adinuenies, etiam sedulò perquirendum est, quàm anatomicè Galenus per illos cerebri processus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud animaduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in [n] peluim desinere, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hîc in cerebri basi repositam. quamuis de pituitæ ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat series opportunè pertractabitur.

HVIVSMODI ferè dextri sinistriq́ uentriculorum ductus uisitur. ac A & B superiorem uentriculi indicant sedem, A quidem anteriorem, B uerò posteriorem. C regionem notat, quæ decliuis antrorsum ducitur ad D, quod uentriculi extremum terminumq́ indicat. At hæc in cerebrum exprimentibus septimi libri tabulis sunt longè euidentiora, potissimum autem in quarta, & quatuor illam seriatim subsequentibus. Quod uero in hac figura uentriculū ex latere è directo conspicimus, neminem latere arbitror.

Marginal notes (left): c Hic sectionis seriem spectabis 5, 6, 7, 8 fi. li. 7. — f 1 fi. cha. 1, 2, 3. aut 13 fi. li. 7. iuxta M, P, Q. — g 16 fi. li. 7 A. dein E, F. — h 1, 2 fig. F. 12 fig. lib. 7 C, D. 13 fi. L, L. — i 1, 2 fig. G. 13 fig. lib. 7 M. — k 13 fig. li. 7 D, D. — l 5 fig. ca. 6 li. 1 A, B, A. — m 13 fi. li. 7 L, L. — n 14 fi. lib. 7 C, C, D. 15 fig. F. & 16 B ad A.

Marginal notes (right): Anteriorū cerebri uētriculorū ductus. — Lib. 8. de Vsu part. — Processuum qui aut olfactus organum sunt, aut ipsi præcipuè subministrant, ortus. — Lib. 8. de Vsu part.

DE PRIMO NERVORVM A CEREbro originem ducentium pari. Caput IIII.

Primi paris ortus.

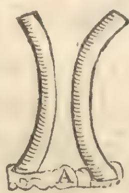

NIBI unde[a] processus albos, et neruorum modo progredientes, à cerebri basi initium sumere scripsimus, utrinque[b] unus exoritur neruus, omnium corporis neruorum facile mollissimus, & circumferentia cæteris (dummodo illi ex uarijs non permisceantur neruis) crassior. In crure nanque, & item in brachio[c] neruos quidem hoc primo pari crassiores reperias, sed qui ex pluribus conflentur neruis inuicem coëuntibus. Vterque primi paris neruus sub cerebri basi quà[d] sinui innititur, cui glandula insidet cerebri pituitam excipiens, antrorsum nonnihil obliquè fertur, dextro quidem neruo sinistrorsum, sinistro autem dextrorsum protenso. In progressu, moxque ab ipso ortu ambo inuicē[e] coëunt, atque in eum permiscentur modum, ut dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas discernere. adeò sanè, ut uana penitus sit quæstio, num dexter neruus in hoc congressu dextrā obtineat sedem, an uerò sinistrorsum continuò ductu feratur. Quandoquidem ille neruorum coalitus non aliud est, quàm commune corpus à quo utrique nerui dicerentur pronasci, modò istius corporis ex cerebri substātia origo non indagaretur, atque illic initia neruorum dissita appareret.[f] Nerui à congressu è caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & per[g] foramina ipsorum nomine insculpta, in oculorū sedes extra caluariæ cauitatem procidunt. Quippe &[h] integri in oculos absumuntur, non quidem accuratè in posterioris oculi sedis centrum implantati, sed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis implantatur: qui uerò sinistro oculo proprius est, ad latus sinistrum centri posterioris sedis oculi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quādo oculum subijt, in latam degenerat expanditurue[i] tunicam uitreo humori proximam, & mediam oculi sedem duntaxat ambientem, & dilatatæ cerebri substantiæ admodum similem: ac proinde mollem, nihilque minus quàm membraneam: unde etiam Anatomicorum nōnulli hanc tunicam, quæ à retis quadam imagine ἀμφιβληστροειδὴς dicitur, Tunicam appellare haudquaquā dignati sunt. Quòd uerò hæc tunica (aut quomodocunque ipsam appellare uisum sit) præcipuum uisus organum à multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In præsentia enim neruos hos aut oculos prolixiùs aggredi omnino præter institutum foret. quum suffecerit dixisse, uisorios neruos illum quem recensuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare. hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum sinistro mox ab exortu coitum) peculiare ramumque uisorij nerui sibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat meatu qui sensu dijudicari possit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipuè autem Herophilo & Eudemo, πόροι ὀπτικοὶ nuncupabantur. Cæterùm ego eiusmodi meatum mihi aliquādo occurrisse neutiquam queo asserere, quantumuis etiam canum adhuc uiuentium & aliorum grandium animalium uisorios neruos, uel hac solùm occasione aggressus sim, et hominis cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixque quarta horæ parte quum neruos intuerer abtruncatum fuerat, ipsos non oscitanter spectauerim, ac calente aqua sedulò fouerim. Atque ut eiusmodi meatus toto neruorum progressu me penitus latuit, ita sanè in mutuo neruorum coitu is neutiquam se obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat esse insignem, si modò nerui ob hoc ex Galeni sententia congrederentur, quo minus simplicia nobis gemina perperam uiderentur. Porrò ijs qui de congressu hoc meatúque acriter citra partium inspectionem indies altercantur, non grauabor duo quæ in congressu animaduerti, hîc adijcere, quò & hinc suarum nugarum argumenta petant. Patauij itaque adolescens suspendio necatus publicæ sectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcuerat, sinistro interim integerrimo. Mulieri dexter uisorius neruus toto progressu longè tenuior sinistro uisebatur, non solum in ea sede qua iam oculo inserebatur, uerùm in exortu quoque & in dextra sede congressus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, durior quoque & rubicundior cernebatur, uti sanè & in adolescente: sed dexter non admodum neque crassitie, neque mollitie adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius neruos uisorios in illo congressu inuicem non connasci, neque sese contingere uidimus. sed dexter nonnihil ea sede qua caluariam egressurus fuerat, sinistrorsum reflectebatur: quasi non coalitus occasione nerui congrederentur, uerùm ut commodè per suum foramen è caluaria procideret, potissimū quum etiam hoc ductu ingredientes in oculi posterioris sedis medium nō inserantur.

Marginal notes (left): *Primi paris neruorum ingressus.* — *In oculum ingressus, & in tunicam quam reti comparamus dilatatio.* — *Num uisorij sint perforati.*

Marginal notes (right): a 1,2 fi.F. — b 1,2 fig.G. — c 2 fi. ca.11 8, et cha. 71 — d 3 fig.ca.11 lib.1.M. — e 1 fig.H. 13 fig.li.7.M. — f 13 fi.lib.7 N,O. — g 1,3 fig.ca. 12 lib.1.E. — h 13 fig. ca. 14. lib. 7 K. aut simul cum membranis in 18 1.in 17 a,b, — i 1,2 figu.I. aut 1 fi.cap. 14. lib. 7 E ad C.

rantur. Hunc ductum sinister neruus etiam referebat, non tamen ita quin notatu digno interuallo dexter à sinistro dehisceret. Quàm sedulò autem ac solicitè eius uiri familiares interrogauerimus, num illi omnia gemina perpetuò oculis obuersarentur, nemine Naturæ operum cognitione flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud rescíscere licuit, quàm ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisuq́ præstanti semper ualuisse, familiaresq́ de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimatur, quamobrem dextra cerebri sede uulnerata, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars neruorum resolutione infestetur, integra parte dextra, neruos omnes in ortu decussatim ferri: seu neruos à dextra cerebri & dorsalis medullę sede pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & è contra asserant, apud me elegantissimum, & inter somniandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmētum habetur. quum [k] secundi paris neruorum ac dein [l] tertij & [m] quarti parium, dextri exortus à sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs neruis nihil dicam: idq́ pariter sileam quî uisorios porcorum neruos subinde nō continuos, sed perinde ac crurū neruos, quasi è multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixiorem disceptationem sermo deflectat, præcipuè cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cerebrum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

PRAEsenti figura neruorū quos hic describimus ductus exprimitur. ac A cerebri portiunculam indicat.

k 1 fi. k. l 1 fi. M, L. m 1 fi. Z.

DE SECVNDO PARI NERVORVM cerebri. Caput V.

a 1,2 fi. K. 14,15 fi. li. 7 G. b 1 fi. G.

CONIVGII [a] secundi exortus, nequaquam ex infima mediaq́ [b] quodam modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut [b] uisoriorum pendet. Dein præsentis coniugij nerui plurimùm uisorijs crassitie cedunt, quamuis interim duritia eos superent, usuq́ ab illis multum uarient. Paulò posteriùs enim quàm uisorij, ex cerebri basis lateribus principium ducunt, quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisoriorum origo sumitur. Atq́ id meritò accidit, siquidem secundi paris neruos musculis inserēdos, duriores ipsis uisorijs esse oportuit. Prorepit enim neruus dexter (quòd et de sinistro, nisi peculiariter sermoni quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub cerebri basis latere ad [c] foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune. Quamprimum autem è caluariæ excidit amplitudine, in ramos dissectus septem [e] musculis oculo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

c 1,3 fi. ca. 12 lib. 1 G. e figuræ ca. 11. li. 2

DE TERTIO PARI NERVORVM cerebri. Caput VI.

a 1,2 fi. M. 14 fi. li. 7 I. b 1,2 fi. L. 14 fig. li. 7 H. c 1 fi. D. d 1,2 fi. K. e 1,3 fi. ca. 12 li. 1 G. f 2 fi. N. 4 musc. tab. H. g 1 fi. ca. 12 li. 1 A. h 3 musc. ta. A. i 2 fi. O. 4 musc. ta. I. k 1 fig. ca. 12 li. 1 B. l 3 musc. ta. H, F. m 2 fi. P. n 1 fi. ca. 12 li. 1 C. o 19 fi. ca. 14 li. 7 λ. p 3 musc. ta. K

TERTIVM par duplici radice utrinq́ principium sumit, [a] una quidē crassiori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, [b] altera autem lōge tenuiori & duriori, et neq́ in ipso exortu, neq́ etiam in progressu, crassiori radice commissa. Huius enim initium nō modico in posteriora interuallo, ab illius exortu distat: adeò sanè, ut uerius graciliorem hanc radicem peculiare par, quàm tertij paris portionem, quis esse assereret. At quū omnes Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanè obstiterit manifestioris doctrinæ studio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam posterioremq́ radicē aggredi: priùs tamen studiosos admonentem, in libro de Neruorum sectione (quem Galeni libri uix fragmentum censuerim) parum rectè tertium par secūdo mollius esse, tradi. Exoritur itaq́ gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa [c] initiū ducere auspicatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrorsum progrediens, duram cerebri mēbranam perforat, & [d] secundo neruorum pari attensa cum ipso per [e] commune foramen in oculi sedem procidit, ilico in quatuor dissecta propagines. quarum [f] prima sursum in adipe oculorum musculis obducto excurrens, per [g] peculiare foramen ad frontis cutem & [h] musculosam huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. [i] Secunda propago deorsum ducta, mox in [k] foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousq́ in anteriorem superioris maxillæ sedem prolabatur, ac multiplici serie dispensetur in [l] musculos superius labrum et nasi alam extrorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum & incisoriorum dentium gingiuas. [m] Tertia propago [n] foramine etiam priuato utens, post [o] carūculam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege-

Duplex utrinque tertij paris radix.

Tenuioris radicis ortus & series.

nerans tunicã, & ramulum exporrigens [p] tenui & membraneo musculo introrsum nasi alam contrahenti.[q] Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per [r] foramen seu scissuram potius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi conspicitur, ad internam sedem [s] temporalis musculi contendit, tota in eum musculum absumenda. [t] Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, anteriùs tamen, et penitiùs seu iuxta dextri & sinistri medium magis quàm enarrata modò radix, principiũ sumens, rectà deorsum tendit, [u] foramẽ, quod ipsi & [x] quarto neruorum pari huic radici proximo cælatur, perlabens. Hæc statim ab egressu [y] propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuoluitur, duriorq́ paulatim efficitur, ac [z] binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorum seriem postea recensebo) in consortium admittẽs, ipsisq́ unitus in temporalem musculum inseritur, ac in [a] illum quoq; qui à iugali osse enatus priuatim μασσητὴς seu mansorius nobis dicitur, ramulos porrigit, deinde et [b] musculis buccas mouentibus, ipsiq́ demum faciei cuti in buccis etiam surculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc capreoli modò intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens, [c] surculum deriuat, qui antrorsum ductus gingiuæ molarium dentium, ipsisq́ adeò dentibus seriatim soboles distribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix decliuis ducta linguam contingat, [d] ramum posteriori ex parte germinat utcunq; insignem, qui [e] musculo in ore delitescenti & maxillam inferiorem attollenti insertus, inferioris maxillæ [f] foramen adit, hîc ubi is musculus ipsi inseritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antrorsum fertur, quousque sui lateris dentium inferioris maxillæ radicibus [g] singulas soboles offerat, quorum beneficio dentes inter cætera hominis ossa, euidentiùs tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius [h] portio per [i] foramen in anteriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cõplures surculos deriuãs. At [k] maior portio crassioris tertij paris neruorum radicis, quando linguę basi committitur, cũ alterius lateris neruo linguę tunicam efformat, aptum saporibus dignoscẽdis instrumentum. Deinde & exiguos quoq; surculos penitiùs in linguæ substantiam dispensat. Horum enim & tunicæ linguæ producendorum gratia, tertium par potissimùm à rerum Opifice creatum arbitramur, atq; ut [l] primum par uisus, [m] quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriusq́ neruus meritò nuncupatur.

Crassioris radicis origo & distributionis series.

q 2 fi. Q. — r 1,2 fi. ca. 12 li. 1 D. — s 4 musc. ta. Γ. — t 1,2 fi. M. — u 2,3 fi. ca. 12 li. 1 Q. — x 1,2 fi. Z. — y 1,2 fi. R. — z 1,2 figu. b, c. — a 4 muscu. tab. Δ. — b 3 musc. ta. Γ. 4. ta. M. — c 2 fi. S. — d 2 fi. T. — e 6 musc. ta. D. — f 2 fi. ca. 10 lib. 1. F. — g 2 figu. X, X. — h 2 fig. V. — i 1 fig. ca. 10 libri 1. & 5 musc. ta. G. — k 2 fi. Y, Y. — l 1,2 fi. G. — m 1,2 fig. a.

DE QVARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

HOC [a] par tertio pari nonnihil gracilius duriusq́ est. exoritur enim à dorsalis medullę [b] principio posteriùs paulò quàm tertium par, sed antrorsum modicè tensum posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unà cum illo per [c] commune ipsis foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad palatum elabitur: quò simulatq; peruenit, in surculos quosdam partitũ, in palati [d] tunicam degenerat: quæ quum linguæ tunica aliquantulo sit durior, iure etiam quartum par posteriùs tertio pari originem ducit, ac proinde etiam palati tunica sensu hebetiori quàm linguæ [e] tunica donatur.

a 1,2 fig. Z. 14 fi. lib. 7 K. — b 1 fi. inter D, E. — c 2,3 fi. ca. 12 li. 1 Q. — d 2 fig. inferius Z. — e 2 fi. Y.

QVINTI NERVORVM CEREBRI PAris series. Caput VIII.

QVINTVM [a] par nõnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatũ surculis inuicem mox ab ortu connexis principiũ ducit, ex media propemodũ dorsalis medullæ sede, [b] eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionẽ pertinet, quà hæc è caluaria in uertebras labitur. Hoc quintum par uniuersum per [c] foramẽ fertur impensè tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quo usq; in cauitatem pertingat, auditus organo prępararatam: ubi quintum par uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo [d] dilatatas huius cauitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò propagines duos educit neruulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur. [e] unus quidem per [f] transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit [g] uenulam in auditus organum excurrentem. Hic neruulus non procul ab egressu tertij paris [h] ramo commiscetur, instar uitis capreoli inuoluto.[i] Alter uerò neruulus per [k] foramen repit impensè arctum, & insigniter quoque tortuosum, & immissam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq́ etiam

a 1,2 figura a crassius quàm Z. 9, 14 fi. lib. 7 M ac fi. ca. 8. li. 1. D. — b 1 fi. D, E. — c 3 fi. ca. 12 li. 1 a. — d 1,2 fig. φ. sed potius specta figu. ca. 8. lib. 1. — e 1,2 fi b. — f 2 fi. ca. 12 lib. 1 V. — g fig. ca. 14 lib 3. n. — h 2 fig. R. — i 1,2 fi. c. — k 2 fig. cap. 12 lib. 1 b.

Anato-

l 4 muscul. tab. Δ. m 2 figu R. n 1 fi. iuxta M, L.

Anatomicis cæcum appellatum. Neruulus iste transuersim supra [l] musculum ducitur, qui à iugali osse pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad anterius usque eius musculi latus antrorsum prorepsit, [m] dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buccæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo capreoli ritu inflexo commisceri superius dicebam. Porrò quemadmodum [n] iuxta tertij paris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iuxta quintum neruorum par interius paululum [o] alia exoritur radix, quinti paris radici multò gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat, ac per [p] proprium foramen sub secundi paris foramine exculptum, è caluaria procidens in [q] temporalem musculum, illumque digeritur qui in ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censetur. Hanc radicem cum sua coniuge liceret peculiaris coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui has radices prorsus ignorarunt) numerum perturbem, hos neruulos quinto pari ascribam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuioremúe tertij paris radicem tertio pari superius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum [r] quinque neruorum pertingunt propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educūtur neruo. quinta autem is demum neruus est, quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut sors fert, tot neruorum soboles temporali musculo Natura exporrexit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quam molles illi essent nerui quos à cerebro eduxit, summa mehercule prouidentia illos quantum licuit ex ossium contactu, itinerisque longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non obuium est, quàm callidè surculum instar capreoli inuolutum duriorem effecit. quòd is solus ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo interuallo ossibus attendantur, ipsorumque nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

Neruus iuxtà quinti paris radicē principium ducēs.

o 1, 2 fi. iuxta a oritur d. 14 fig li. 7 L. p 3 figu. ca. 12 libri 1 H sub G. q 6 musc. ta. unus A, alter D. r 2 figu. Q. R. b. c. d.

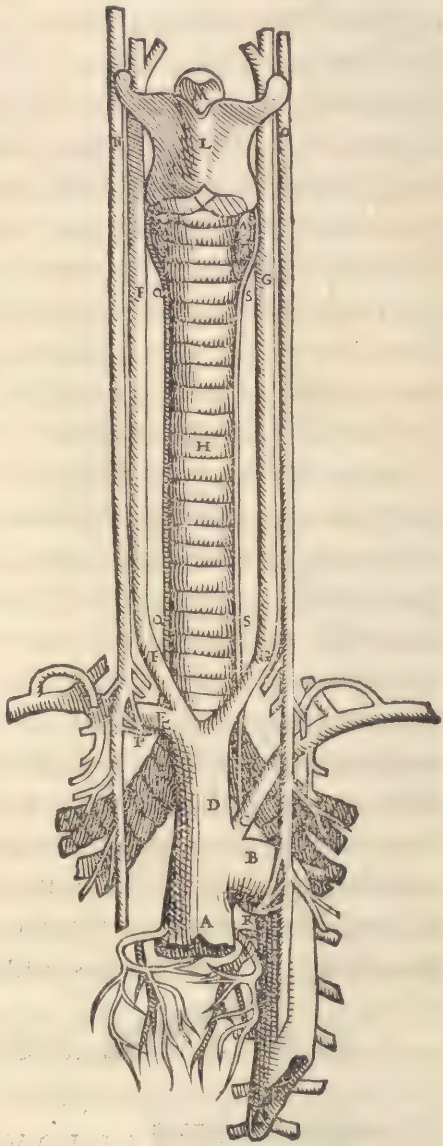
Quot neruorum propagines temporali musculo offerantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CErebri. Caput IX.

a 1, 2 fi. e. 9 fi. lib. 7 N. 14 figu. N. b 2. 3 fi. ca. 12 li. 1. c. c fig. ca. 14 li. 3 I et C. d 2 fig. f. f 9 muscul. tab. r. g ult. fi. lib. 3 l & r. h 2 fi. v. i 2 fig. o. k 2 fig g. l 2, 3 fig. ca. 21. lib. 2 I. m 7, 8 fi. ca. 21 li 2 V. n 4 fi. eiusdem ca. N. o ut in ulti. fi. li. 3, ψ, ψ. p 2 fi. h. q Spectantur 2 figur. cap. 11. ubi surculi x, x notantur. r 2 fi. i, i. s ad q sub Δ 7 muscu. tab. t 2 fi. k, k. u 4 muscu. tab. Θ. x 4 ta. S. y 5 ta. P.

RELIQVORVM parium, quę in caluariæ amplitudine principium ducunt, nullum æquè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam multas easdemque uarias inseritur partes, atque [a] sextum cerebri neruorum cōiugium, quod paulò inferius quinto pari aliquot distinctis ac à seinuicē diremptis surculis initium sumit, qui mutuò mox ab initio cōmissi, unum efformant neruum, qui per [b] foramen caluariam egreditur, quod arteriæ soporalis [c] minorem ramum, & grandiorem internæ iugularis uenæ ramum, simul admittit. Neruus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes [d] ramum diffundit, numerosa utcunque serie in soboles digestum: quarum præcipuæ [f] musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem sexti paris truncus, [g] soporariæ arteriæ ac [h] septimo pari cohæret, & simul cum ipsis membranæ interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pari [i] assumens, illaque se augens. Deinde sextum par quum hanc asciuit portionem, laryngis musculis [k] ramulos transuersim exhibet. Sunt autem illi musculi [l] duo scutum imitanti laryngis cartilagini duntaxat proprij, qui ex stomacho gulæúe posteriori sede pronati, eius cartilaginis lateribus inseruntur. deinde [m] duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & [n] duo ex illis qui primam cartilaginem secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporali arteria & interna iugulari [o] cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox [p] insignem utcunque propaginem ad primæ thoracis uertebræ latus, seu potius ad anteriorem primæ thoracis costæ radicis sedē deriuat, quę sub membrana costas succingente, secundùm costarum radices prorepens, à [q] neruis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, [r] surculos quosdam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adaucta surculis, septum transuersum prætergressa [s] est, in cibi potusque organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propaginem sexti paris neruus iuxta superiorem thoracis sedem [t] ramulos [u] musculo offert, à pectoris osse & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruienti. Deinde & [x] musculo qui os υ referens hinc à pectore accedit. Prætereà & [y] illi qui hinc ad infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè utrorumque sexti paris neruorum priusquam thoracis cauitatem subeant, series uisitur. quæ autem adhuc enarranda superest, mox atque hîc figuram contextui interiecero, describetur.

QVAMVIS nuda ſeptem neruorum cerebri pariũ delineatio ad finem primi Capitis poſita, omnem ſexti paris ſeriem oſtendat, atque ita pariter neruos recurrentes (qui Græcis ἀλινδρομοῦντες uocantur) exprimit, non abs re me factu rum arbitror, ſi peculiarem eorum tabulam unà cum arteriæ magnæ & aſperæ partibus, quãtum ſcilicet ad ipſorum ſeriei attinet oſtenſionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum neruorum adeò frequens medicis ſit mentio, & intuitus pariter ob ſummum Naturæ miraculum nulli non ſit longè iucundiſſimus.

A *Arteriæ magnæ ex ſiniſtro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.*

B *Arteriæ magnæ truncus deorſum ad ſpinam reflexus.*

C *Arteriæ magnæ ramus obliquè ſurſum ad primam ſiniſtri lateris coſtam tendens, ac in ſiniſtram poſtea manum excurrens.*

D *Arteriæ magnæ portio iugulum petens.*

E *Arteria tranſuerſim in dextram manum procedens. Quas uerò hæc & illa quam D inſigniuimus ſoboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri ſubiuncta, petas licebit.*

F, F *Soporalis dextri lateris arteria.*

G, G *Siniſtra ſoporalis arteria.* H *Aſperæ arteriæ caudex.*

I, K *Duo aſperæ arteriæ trunci, in quos hæc primùm ad pulmones finditur.*

L *Larynx, cuius muſculorum, ut & linguæ & oſſis υ referentis figuras, ex tabulis ſecundi libri dudum didiciſti.*

M *Glandula laryngis radici utrinq; ad latus connata.*

N *Dexter ſexti neruorum cerebri paris caudex.*

O *Siniſter ſexti paris caudex.*

P *Dextri nerui ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axillæ, reuoluti, & in unum coëuntes neruum, qui interdum unico conſtat ramulo.*

Q, Q *Dexter neruus recurrens.*

R *Siniſtri ſexti paris caudicis ſurculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uerſus ſpinam detortum reflectuntur.*

S, S *Siniſter neruus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit ſurculo. Reliquæ ſexti paris neruorum propagines in nuda cerebri neruorum tabula ſpectandæ ſunt.*

Dexter neruus recurrẽs. Quum itaq; dexter ſexti paris neruus thoracis cauitatem ingreſſus eſt, atq; inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipſius latere[a] modò tres,[b] modò duos inuicem mox ſuccedentes diffundit ramulos[c] reuerſiuũ dextri lateris neruum cõſtituentes. Ramuli enim iſti ad[d] arteriam quæ in dextrã alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, ſimul coëunt, neruumq; unum efformant, ad dextrum aſperæ arteriæ latus ſurſum excurrentem. Quum primùm enim ex illis ramulis (quorum loco interdum ſimplex uiſitur) unus cõflatur neruus, qui dextrum aſperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipſi adnexus ad dextrum uſque laryngis latus properat[e] glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque ſubſtantia reſpondens laryngis radici hîc in dextro latere (uti in ſiniſtro altera) adnaſcitur. Ilico autem atque neruus laryngem contingit, in plures partitur ſoboles, in ſui lateris muſculos digerendas. Qui uerò illi ſint, poſteaquam ſiniſtrum recurrentem neruum ſermone ad ſiniſtrum *Siniſter recurrens.* laryngis latus deduxero, ſubiungam. Siniſter itaque ſexti paris neruus iam in thoracis cauitatem ingreſſus,[f] arteriæ in ſiniſtram manum propagatæ ramulos, qui ſurſum reflecterentur, exporrigere nequit, quòd ea obliquè ſurſum, non autem dextræ arteriæ modo, tranſuerſim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atq; tranſuerſum, chordæ alicuius reflexus perficitur. imò hæc ſi ad obliquum baculum reuoluitur, ſenſim ſurſum conſcendit,

a P. et 2 figu. l.
b 6 fig. lib. 6 b.
c Q, Q. 2 fig. m.
d E. fi. cap. 12 lib. 3 Y.
e M.
f C. fi. ca. 11 lib. 3 D.

dit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister neruus tantisper uersus cordis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat[g] truncum, qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hîc mox[h] tres, aut etiam[i] pauciores à neruo educuntur surculi, qui ad arteriæ truncum, quà is ad spinam deflectitur reuoluti, inuicem uniuntur, [k] sinistrumque recurrentem neruum constituunt. qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri attenditur: ac cùm primùm laryngem contingit, non minus quàm dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capita habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris,[l] quatuor, secundæ cartilagini tertiam nectentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atque in latera ducitur, & laryngis[m] lingula adaperitur. Præterea[n] duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes ui spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ[o] musculi, ab ossis υ referentis medio ut linguam moueant pronati. Quum enim præsentes musculi inferiùs sua sortiuntur capita, atque deorsum necessariò mouendũ corpus attracturi erãt, necessum quoque esse credimus, ut animalis spiritus ab inferioribus partibus sursum quodãmodo ipsis duceretur. Quod quanta industria immẽsus corporis nostri Opifex in horum neruorũ conuolutione molitus fuerit, & si ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorum distributionis narratione, & illa quã antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galenum, qui hos neruorum inflexus omnium primùm ab ipso inuentos meritò gloriatur, adeundum hortor. Qui in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisque attentam requirit mentem, quàm si Eleusinia & Samothracia, uel aliam quancunque celebrationẽ diuinã, æquis auribus astans, intentusque ijs quæ fiunt dicunturque à sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationẽ inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neque minus ostendere incredibilem sapientiam & prouidentiam uirtutémque omnium conditoris Dei.

g B. fi. cap. 12 lib. 3 i. — h R. 2 fi. o. — i 6 figu. lib. 6 c. — k S, S. 2 fig. p. 6 fi. lib. 6 g, g. — l fi. 7 ca. 21 lib. 2. P, R. — m In fig. 11, 12, 13. ca. 21 lib. 2. — n 8, 9 fig. e, eius. ca. a, b. — o 1, 2 fi. ca. 19 lib. 1 D, D.

Reuersiui nerui cursus.

QVONIAM Galenus in horum neruorum descriptione, quemadmodum & nonnunquam alibi, mentionem facit instrumenti glossicomi, nos lectori non incommodaturos duximus, si hunc characterem F, in quo id instrumentũ obiter exprimitur, hîc interijceremus: unà cũ E, quo instrumentum delineatur brachij, sed potissimum femoris luxationibus restituendis idoneum. Licet hæc alio libro ac argumento tractanda putemus.

Porrò sexti paris nerui postquam reuersiuos exprompsere, ac iam cordis basim spectant, ramulos notatu dignæ crassitudinis[p] in pulmonũ tunicam[q] & membraneum cordis inuolucrum dispergunt. Item à ramulis sinistram cordis inuolucri sedem implicantibus, atque à sinistro sexti paris neruo depromptis,[r] surculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id sinistro lateri[s] arterialis uenæ unitur. Atque hîc surculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrantibus obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur, et ad sinistrum ipsius latus uersus posteriora tamen magis exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorum modo gracillimas consumptus, ac cordis basis superficiei uix proprius. Qua autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad sexti libri calcem sedulò exequar, ibidem cordis ipsique subministrantium organorum sectionem pertractaturus. Cæterùm quod ex neruis sexti paris[t] reliquum est, deorsum ad stomachum defertur: ac dexter quidem dextro ipsius attenditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uerò atque hi nerui stomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, singuli in binos partiuntur ramos, adeò obliquè secundùm stomachum conuolutos, ut dextri nerui rami sinistram ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atque ita quatuor præsentes rami septum transuersum unà cum[u] stomacho permeant, nullos prorsus in transgressu septo surculos offerentes. Verùm sparsa admodum serie superius uentriculi os[x] ambiunt, contexuntque ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant,[y] propago utcunque insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundùm ipsius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progressu anteriori posteriorique uentriculi sedibus soboles quasdam diffundens. Quum uerò illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ instrata in iecoris cauum properat,[z] ibidem in iecoris membranam tunicamue absumenda. Dextri nerui sexti paris[a] ramus, quem ante recurrentium neruorum principia costarum radicibus sub tunica costas succingente exporrigi, aliorumque neruorum per costarum interualla excurrentium[b] cõgressu

p 2 fig. q. — q 2 fig. r. — r 6 figu. lib. 6 h. — s eius. fig. I. — t 2 fig. f. & 14, 15 fig. li. 5 T, V. — u 7 muscul. tab. 2. — x 2 fig. t. — y 2 fi. u. & 15 fi. li. 5 X. — z 2 fi. x. & 12 fi. li. 5 T, & 15 fi. Y. — a 2 fi. h. — b 2 fi. i, i.

Reliqua sexti paris in thoracis amplitudine series.

Sexti paris series in nutritionis organa.

augeri docuimus, ſimulatq; ſeptum tranſuerſum unà cum grãdi arteria prætergreſſus eſt, propagines diffundere incipit, ac [c] primam quidem inferiori membranæ omenti offert tranſuerſim iecoris cauum adeuntem. Propago hæc in ipſo ductu inferiori membranæ omenti [d] ramum exhibet, qui deorſum tenſus, atque in ſurculos diſſectus, tum ipſi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo inteſtino, ubi id huic membranæ tanquam ad meſenterium committitur. Deinde [e] alius ramus ab illa propagine duodeno inteſtino, & ieiuni initio deducitur adeò gracilis, ut interdum conſpici nequeat. Poſt hunc longè [f] craſſior ſuperiori membranæ omenti depromitur, qui dextram ſedem fundi uentriculi perreptans, multas ſoboles uentriculo & ipſi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc [g] ſupereſt, iecoris cauo & bilis ueſiculæ ſurculos præbet. Secundam uerò [h] propaginem ſexti paris ramus dextri lateris coſtarum radicibus attenſus, in dextrum renem & [i] pinguem membranam ipſi obductam digerit.[k] Tertiam porrò dictis iam grandiorem diffundit ad dextram meſenterij ſedem, & in inteſtina meſenterio hîc connata ſpargendam. Quod autem eius rami [l] reliquum eſt, ſubinde in ueſicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte ceſſat. Veſica enim & uterus quoque ſuos neruos à dorſali medulla in ſacro oſſe deducta mutuantur. Ad eundem ferè modum ſiniſtri ſexti paris nerui ramus coſtarum exporrectus radicibus digeritur.[m] Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur tranſuerſim in lienis cauum porrectã, quæ in progreſſu anteaquam lienem contingit,[n] duos diffundit ſurculos in humiliorem omenti membranam, & colum inteſtinum quà uentriculo hîc adtenditur, diſperſos. Deinde [o] aliam ſobolem emittit illis ſurculis craſſiorem, quæ ſiniſtram fundi uentriculi ſedem perreptans, uentriculo ipſiq; ſuperiori membranæ omenti (qua etiam ſoboles ipſa ſuffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque à [p] propaginibus lienis cauo ſe inſerentibus,[q] exiles ramuli ſiniſtrum uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem petentibus uaſis huc reflecti, antea diximus.[r] Secundam propaginem ramus ille ſiniſtris exporrectus coſtis, meſenterio & ſui lateris inteſtinis offert, & poſt hanc [s] tertiam ſiniſtro reni exhibet, ac demum ipſius [t] reliquo ſiniſtram ueſicæ ac fundi uteri ſedem interdum amplectitur. A [u] propaginibus in meſenterium ſparſis, interdum cum [u] ſeminalibus uenis & arterijs ſurculos ad teſtes uſq; deductos animaduerti. atq; hæc ſexti paris neruorum cerebri eſt ſeries.

c 2 fi. y. De inſpecta ſeriatim 3 & 4 fi. li. 5. ubi cũ uena & arteria horũ neruorum occurrit ſeries.
d 2 fi. z.
e 2 fig. α.
f 2 fig β.
*g 2 fi. *. & f fig. 13 lib. 5.*
h 2 fig. γ.
i 20 fig. lib. 5 T.
k 2 figu. δ.
l 2 fig. ε.
m 2 fi. ζ. & huius propaginis ſeriem petes ex 3, 4 & 14, 15 figu. lib. 5.
n 2 fig. θ, ι.
o 2 fig. †.
p 2 fi. κ.
q 15 fi. lib. 5 g. g.
r 2 fig. κ.
s λ.
t μ.
u 22, 23 fig. lib. 5 x, t, α, γ.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM cerebri. Caput X.

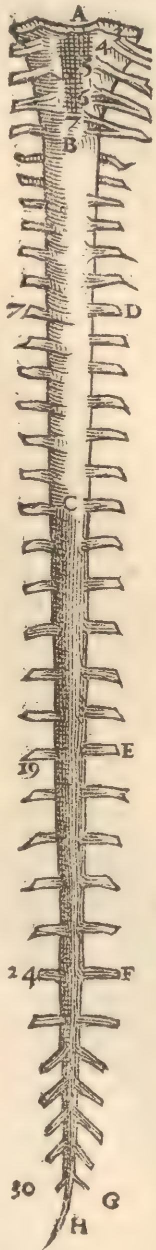

NERVORVM cerebri [a] ſeptimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius eſt, ſic quoq; ex duriori enaſcitur principio. incipit enim aliquot inuicem diſtantibus ſurculis,[b] à dorſali medulla, ubi modò caluariam eſt egreſſura. Hinc in anteriora modicè tenſum, & ipſius ſurculis in unum coëuntibus, per [c] foramen procidit, ſibi priuatim exculptum. Simulatque uerò ſeptimum id par caluariam ſuperauit,[d] ſexto cohæret pari, & [e] propagines aliquot diſpenſat [f] muſculis qui à proceſſibus ſtylum imitantibus principium ducunt. ex quorum numero eſt alter tertij paris muſculorum oſſi *v* referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorſum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ uſque radicem deſcendens, in plures diducitur [g] ſoboles, quæ in linguæ muſculos, & oſſis *v* referentis, & in omnes laryngis muſculos ſuperiùs non connumeratos implicantur, eorum'que muſculorum motibus præſunt. Verùm præter illas ſoboles, ſeptimum par non minimam ipſius portionem ſexto pari neruorum cerebri ad linguæ radicem inibi [h] offert, ſextum par illa portione adaugens.

a 1, 2 fi. ν, et 9, 14 fi. li. 7 O.
b 1, 2 fig. E.
c 3 fi. ca. 12 lib. 1 d.
d 1, 2 fig. e.
e 2 fi. ξ.
f 4 muſ. ta. Q, & 5 ta. H, I. & 1 2 fi. ca. 19 li. 2 F.
g 2 fig. π.
h 2 fig. o.

PRIMA

PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS communes habentur.

PRAESENS figura duabus modò conſequentibus tabulis, quæ neruorum à dorſali medulla prodeuntium nudam ſeriem oſtendunt, potiſsimum ſubſeruit. Hac namque ſola dorſalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea ſede qua è cerebri baſi principium ſumit, ad extremum ipſius uſque finem, ex humiliori ſacri oſsis ſede procidentem delineatur.

A *Dorſalis medullæ initium è cerebri baſi pronatum.*

B *Hac ſede dorſalis medulla non amplius ſimplex deorſum ducitur, uerùm imaginem refert multorum funiculorum, qui ſimul commiſsi rectà tenduntur.*

3, 4, 5, 6, 7 *His characteribus neruorum radices notantur, à dorſali medulla priuſquam è caluaria labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæ eorum cerebri parium, quæ ſingulis characteribus indicantur.*

D, 7 *A B ad D in ſiniſtro latere, & ad 7 in dextro latere dorſalis medullæ pars ceruicis uertebris contenta, et ſeptem quoque eius partis parium radices inſigniuntur.*

E, 19 *A D ad E in ſiniſtro latere, & à 7 ad 19 in dextro, dorſalis medullæ pars oſtenditur, thoracis uertebris complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.*

F, 24 *Ab E ad F in ſiniſtro latere, & à 19 ad 23 in dextro uſque dorſalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebras, à qua quinq; parium radices principium ducunt.*

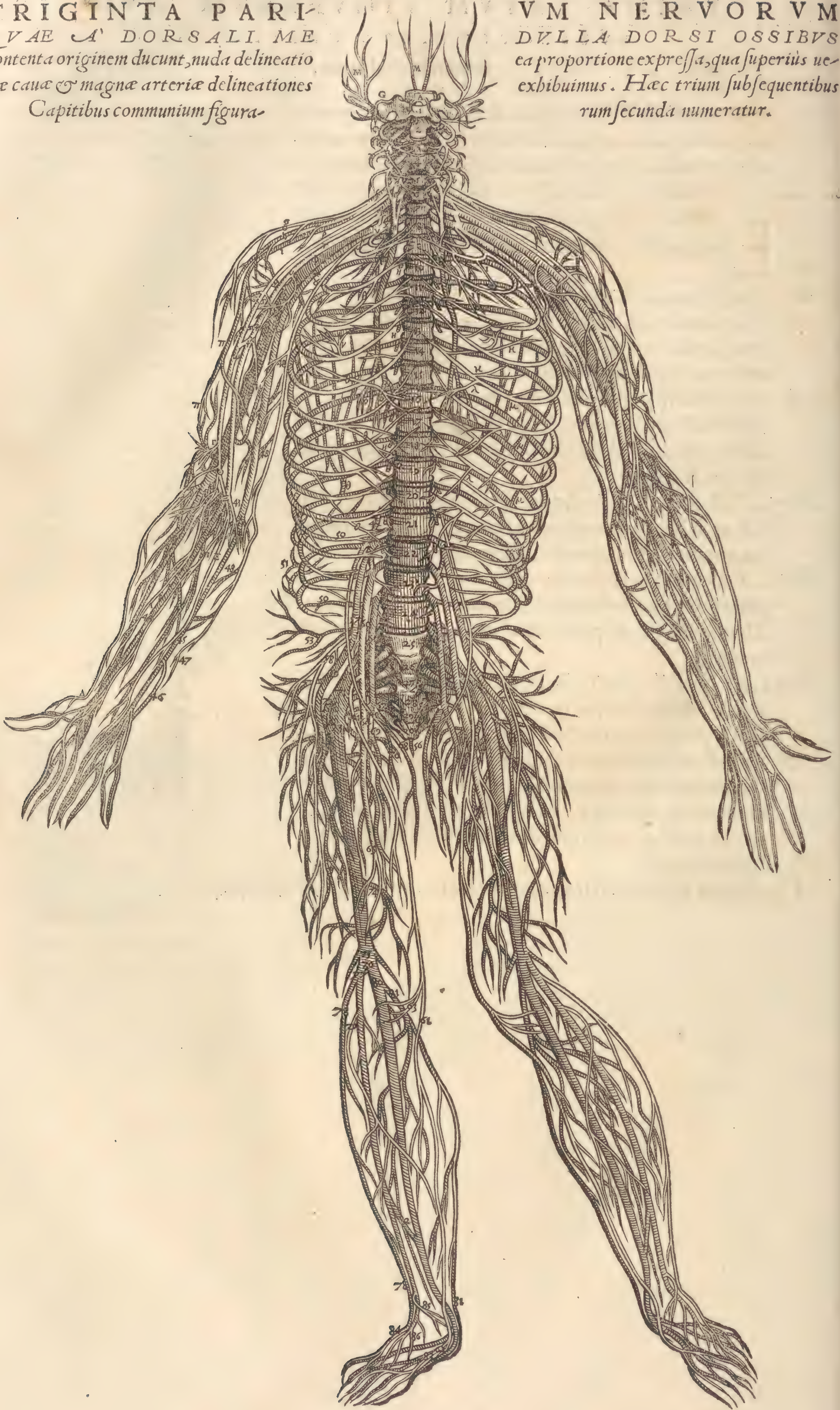
G, 30 *Ab F ad G in ſiniſtro latere, & à 24 ad 30, in dextro dorſalis medullæ pars indicatur, ſenis ſacri oſsis oſsibus contenta, & ſex parium eius partis radices, adeò ut 7, & 19, & 24, & 30 ſua ſerie dorſalis medullæ neruorum triginta paria proponantur.*

H *Dorſalis medullæ extremum inconiugatum ab oſsis ſacri fine procidens.*

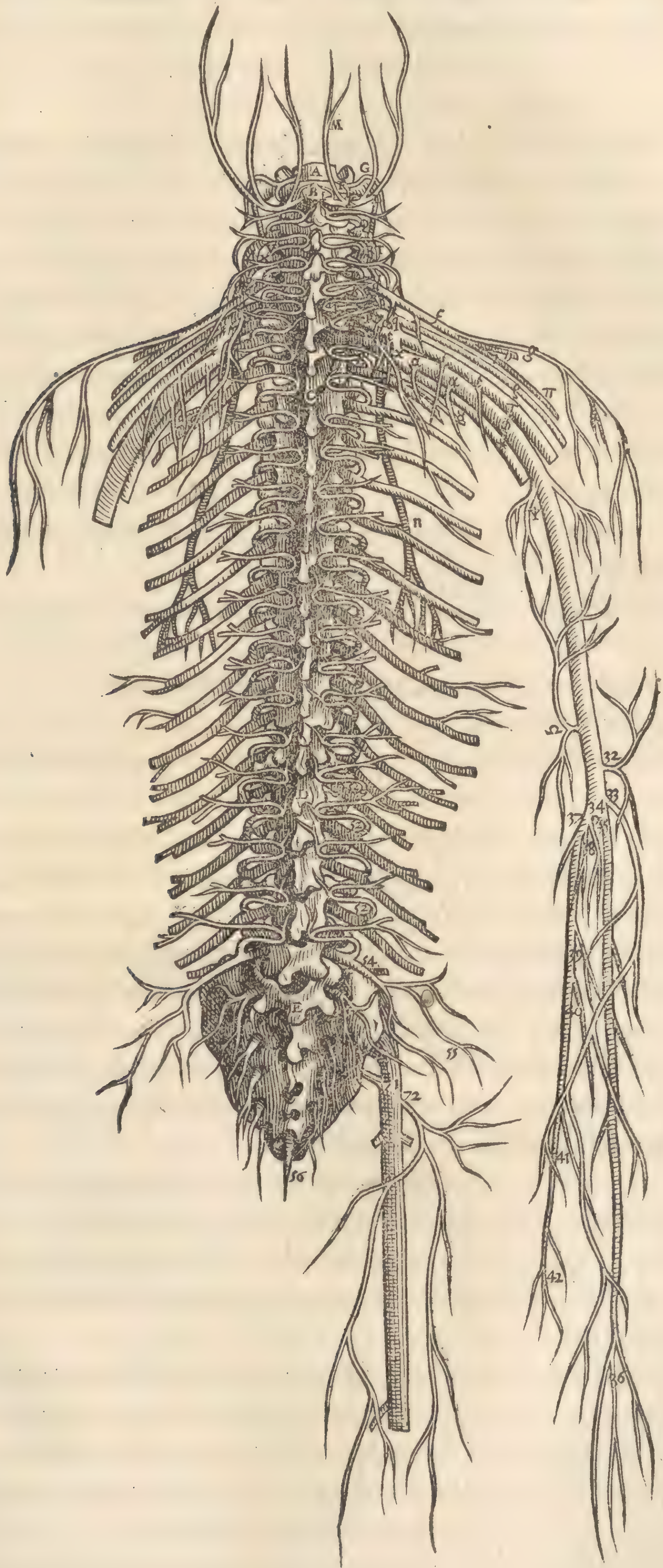
TRIGINTA

TRIGINTA PARIVM NERVORVM

QVAE A' DORSALI MEDVLLA DORSI OSSIBVS contenta originem ducunt, nuda delineatio ea proportione expreſſa, qua ſuperiùs uenæ cauæ & magnæ arteriæ delineationes exhibuimus. Hæc trium ſubſequentibus Capitibus communium figurarum ſecunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQVENTI
BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI
cõtextum posteriori facie ita commonstrat, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullæ neruorum series hac figura depingitur, quæ superiori figura minus oculis subiacet, et cui characteres nõ satis cõmode illic ascribi potuere. Cæterùm in utrisq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorsi ossibus repositã finximus, ut neruorum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam dorsalis medullæ ossibus liberæ effigiem proposuimus.

CHARAC-

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRIMITUR FIGURARUM INDEX.

QVONIAM præsens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utrisque communes, alij peculiares sunt, non inopportune has notas 1,2 pro characterum ratione illis subscribam. et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessurum arbitror.

A 1,2 *Dorsalis medullæ sedes, qua primum uertebras ingreditur.*

1,2,3, 4,5,6,7.1 *Septem ceruicis uertebræ. His quoque characteribus dorsalis medullæ neruorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.*

8,9,10, 11,12,13,14,15,16,17,18,19.1 *Duodecim thoracis uertebræ.*

20,21,22, 23,24.1 *Quinque lumborum uertebræ.*

25,26, 27,28,29,30.1 *Sex sacri ossis ossa. os autem quod coccyx dicitur, hic non appinximus, quia spinalem medullam nõ continet, nullusque neruus ab ipso elabitur.* B 2 *Prima ceruicis uertebra.*

C 2 *Prima thoracis uertebra. atque ita à B ad C septem ceruicis notantur uertebræ.*

D 2 *Prima lumborum uertebra. à C uero ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.*

E 2 *Principium ossis sacri. unde etiam à D ad F quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.*

F 2 *Primi paris neruorum dorsalis medullæ iam in uertebris positæ posterior propago.*

G 1,2 *Posterioris primi paris propaginis series. notatur autem præcipuè ramus ipsius trãsuersum primæ uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Capitum contextus serie explicabimus, ne fortè neruorum dorsalis medullæ characterum explicatio alioquin prolixa, in immensum excrescat.* H 1 *Anterior primi paris propago.*

I 2 *Secũdi paris posterior propago, atque hoc etiã charactere eius propaginis minor ramus insignĩt.*

K 2 *Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.*

L 2 *Commixtio coitusúe tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.*

M, M 1,2 *Crassioris secundi paris series ad uerticis & occipitij cutem.*

N 1 *Anterior secundi paris propago.*

3.1 *Tertiũ par.* O 1,2 *Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinã secũdæ ceruicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitãs. Quando uerò spinã cõtingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dextri lateris musculorum ceruicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris. atque hinc rursus obliquè in latera ducitur. Hunc sanè ductum omnium parium à tertio hoc, ad uigesimum quartum usque, posteriores rami imitantur.*

P 1 *Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in priori figura primam indicat musculis ceruicem flectentibus insertam. R in utraque secundam propaginem, quæ*
R. *cum quarti paris propagine Y notãda cõgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi*
S. *paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsi-*
T. *mus. T in utrisque quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculis insertã, qui transuersis uertebrarum committuntur processibus.*

4.1 *Quartum par. Veritus ne characterum copia præsentes neruorum tabulas neutiquam profectò casu partas, nec alijs plagio suffuratas obliteraret, quarti paris characteres in sinistrum latus reieci, ut dextrum latus alioquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsique quinti paris & subsequentium parium indices opportuniùs accõmodarentur.*

V 1,2 *Posterior quarti paris ramus.*

X 1,2 *Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, pri-*
Y. *ma propago, tertij paris propaginẽ R insignitam admittens. a in eadẽ secunda propago in mu-*
a. *sculos dispẽsata, transuersos uertebrarum processus occupantes. b similiter in priori tertia pro-*
b. *pago, quinti paris portionem e notandam, ad septi transuersi nerui constitutionem accedens.*

5.1 *Quintũ par.* c 1,2 *Quinti paris posterior ramus.*

d 1,2 *Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculis ceruicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 est conspicuus.*

e 1 *Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens portionem septi transuersi nerui.*

f 1,2 Anterioris

f 1,2 *Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occultata ad summum perreptat humerum. Characteres illi in secunda hoc modo* Γ, Γ *conspicui, huius propaginis soboles notant, musculis scapulam attollentibus oblatas.*

g 1,2 *Propaginis f notatæ ramus in cutem exporrectus, quæ summum integit humerum, & musculum quo brachium attollitur.*

h 1,2 *Propaginis f notatæ ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ à clauicula & summo humero, quà is clauiculæ articulatur, principium ducit.*

i 1,2 *Propaginis quam f insigniuimus ramus, brachiũ attollentis musculi parti insertus, quæ à scapulæ spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij neruorum notis* π *&* π *in utraque figura indicabitur.*

6.1 *Sextum par.* k 2 *Posterior sexti paris ramus.*

l,m *Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim. num scilicet in apponendis characteribus eos præterierim, quum in sinistro latere fortaßis illos adhibitos arbitrarer: an uerò appositos sculptor non expenderit. Vtcunque sit, ad sinistrum latus e, tuo marte adscribes l, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uerò accommodabitur illi surculo, quem à sexto pari uersus n, hoc est septi neruum, deduci conspicis. Atque id figura hic inserta monitus, multò præstiteris facilius, quàm ego, delineationem fortè uitiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac prælo subijcienda tabula l & m cæteris characteribus adijcere possem.*

n, n 1,2 *Septi transuersi neruus ex tribus surculis b, e & m conflatus. Quod uerò utriusque lateris neruus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quòd intersepientes thoracem membranæ propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.*

o, o 1 *Septi transuersi nerui in septum series.*

p 2 *Sexti paris ramus cauam scapulæ sedem petens, & uarijs oblatus musculis.*

q 1,2 *Anterioris sexti paris rami cum proximorũ pariũ ramis implexus, portioq́ brachiũ accedens.*

7.1 *Septimum par.*

r 2 *Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.*

s 1 *Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui neruos in brachium deducit.*

t, t, t 2 *Propagines sunt septimi paris, seu potius nerui brachium petentis tertij, ac* τ *notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium mouentes accedunt.*

8.1 *Octauum par, seu parium dorsalis medullæ in thoracis uertebris repositæ primum.*

u 2 *Posterior octaui paris ramus.*

x 1,2 *Octaui paris congressus cum septimo pari, à quo in brachium aliqui exporriguntur nerui.*

y 1 *Octaui paris propago secundùm superiorem primæ thoracis costæ sedem ad pectoris usque summum prorepens.*

α, α 2 *Surculi octaui paris, seu potius quarti brachium adeuntis nerui, qui in huius sedis musculos diffunduntur.* 9.1 *Nonum par.* β 2 *Posterior noni paris ramus.*

δ 1 *Ne* γ *uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum* δ *insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primæ costæ exporrectam.*

ζ 1 *Propaginis* δ *insignitæ surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verùm huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.*

10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.1 *Paria neruorum à nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potißimum ad costarum interualla est series.*

η, η 1 *Surculi intercostalium neruorum sexti paris neruorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrigitur.*

θ, θ, θ 1 *In dextro prioris figuræ latere rami notatur, ab intercostalibus neruis in musculos uaria serie*
ι, ι. *excurrentes, qui thoraci insternuntur. Verùm in sinistro latere paulo expreßius eiusmodi ramos insigniui. Nam* ι *&* ι *ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium*
κ, κ. *pectori adducentis, cuius fibræ deorsum obliquè, ut & præsentes rami, porriguntur.* κ *uerò &*
λ, λ. κ *rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrẽtes, ac obliquè sursum reflexi. Por*
μ, μ. *rò* λ *&* λ *rami ostenduntur, obliquè descendenti abdominis musculo exporrecti.* μ *&* μ *rami insinuantur in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora ducitur. At*

eiuſmodi uarij ſpectatuq; iucundiſsimi ramulorum ductus & inflexus ex ipſa potius ſectione, quàm hinc ubi omnes delineari nequeunt, obſeruandi ueniunt.

υ 1 In dextro latere υ ponitur, indicaturum nerui ſobolem papillæ elargitam.

o,o 1 Ramuli à decimooctauo pari & decimonono, principiũ accedẽtes muſculi femur mouẽtiũ ſexti.

π,π 1 Primus neruus brachium accedẽs, qui in externæ brachij ſedis cutẽ digeritur. Verùm in utraq; figura ρ ſecundus brachium ſubingrediens neruus erit, τ tertius, Φ quartus, * quintus, ȣ ſextus.

ρ 1,2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus ſatis tribuens, graciliorem quàm oportuit expreſsi, ſecus quàm in figura huius libri calci inſuta.

ς,ς 1 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium muſculi digeruntur.

τ 1,2 Tertius brachium accedens neruus. Quòd uerò ſecundus & tertius neruus paulò magis quàm natura ſe habent in brachij exteriora delineati ſint, in hoc factum putato, ut nerui inuicẽ in pictura magis quàm natura diſtantes, omnia ad amuſsim oculis ſubijciant.

υ 1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter muſculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium ſurſum ducit.

φ 1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, muſculi cubitum flectentium poſterioris.

χ 1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij ſedis diffuſa.

ψ 1 Hic congreſſus tertij nerui portionis cum ſecundo notatur. uerùm iam ſæpius obſeruauimus tertium neruum à ſecundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quæ huius libri calci adhibetur.

ω 1 Secundus neruus poſt congreſſum ipſius portionis cum tertio neruo deorſum prorepens.

Γ 1 Secundi nerui ſurculus capiti exporrectus oblongi, & radium in pronum ducentis muſculi.

Δ 1 Nerui ſecundi ramus ſecundùm radium ad brachiale uſq; properans, ac externam primi pollicis internodij ſedem ſub cute inibi aſcendens, ubi humilius Δ reponitur.

Θ 1 Nerui ſecundi ramus, iam dicto ac Δ inſignito craſsior: qui mox in duas propagines, Λ nimirũ & Ξ diuiditur.

Λ 1 Rami quem Θ inſigniui elatior propago, ſub cute ſecundùm internum latus repens muſculi oblongi, & radium in pronum ducentis.

Ξ 1 Rami Θ inſigniti inferior propago.

Π,Σ 1 Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, ſecundùm internam cubiti ſedem ad uolam uſq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum eſt manu.

Φ 1,2 Quartus brachium ſubiens neruus. Huius nerui propagines etiamſi accuratè in utraque delineatæ ſint figura, poſteriori tamen duntaxat characteres adhibiturus ſum, ne prior figura plus ſatis hîc obfuſcetur.

Ψ 2 Quarti nerui propagines muſculis interdum extendentibus diffuſæ.

Ω 2 Quarti nerui ramus in cutem poſterioris brachij & cubiti articuli ſedis exporrectus.

32.2 Quarti nerui propago cutem accedens humiliori ſedi externi lateris brachij obductam.

33.2 Quarti nerui ſoboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale uſq; protenſa.

34.2 Diuiſio quarti nerui, quà iam externo humeri tuberculo inſidet.

35.2 Elatior dictæ modò diuiſionis ramus.

36.2 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij ſedem propaginum ſeries.

37.2 Demiſsior ramus diuiſionis 34 indicatæ, qui ulnæ exporrigitur.

38.2 Propagines commonſtrantur demiſsioris rami 27 inſigniti, quæ muſculis inſeruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.

39, 40, 41. 2 His notis propagines notãtur demiſsioris illius rami qui ulnæ exporrigitur, quas offert triũ muſculorum initijs, ab externa ulnæ regione ſecundùm ipſius longitudinem pronatis.

42.2 Rami illius ulnæ exporrecti, ac 37 inſigniti finis, ac ſurculi, quos articulo brachialis cum cubito præbet.

* 1,2 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.1 Tertij & quinti brachiũ accedentiũ neruorũ ſeries, in muſculos internã cubiti ſedẽ occupantes.

44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac poſtmodum in internam ſedem pollicis, indicis & medij digeſtus.

45.1 Quinti nerui ramus ulnæ attenſus, & propagines deriuans internæ ſedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.1 Rami

Rami illius qui ulnæ attenditur, ac 45 insignitur, propago externæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.

46.1 *laris, & medij oblata.*

81,2 *Sextus in brachium pertinens neruus.*

47.1 *Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.*

48,48.1 *Surculi passim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.*

20,21, 22,23,24.1 *Quinque paria neruorum è lumborum uertebris egredientium.*

49,49.1 *A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.*

50,50.1 *Series neruorum per abdominis musculos.*

51.1 *Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsi humiliora ducitur.*

52,52.2 *Posteriores rami neruorum è lumborum uertebris procedentium. Porrò ramuli qui in priori figura hos characteres 20, 21, 22, spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsi partem flectentibus offeruntur.*

25,26, 27,28,29,30.1 *Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesicæ & uteri quoque ceruicibus implicantur, anique musculos pariter accedunt.*

53.1 *Primi paris ossis sacri, seu uigesimiquinti paris propago, internæ ilium ossis sedi, ipsisque adeò abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.*

54.2 *Vigesimiquinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis inibi cluniumque cuti ramos offerens. Huc & à subsequentibus paribus ramuli pertinent.*

55.2 *Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis offertur.*

56.1,2 *Dorsalis medullæ terminus absque coniuge, indiuisusque procidens.*

57.1 *Primus femur subiens neruus.*

58.1 *Primi femoris crurisue nerui ramus cutem accedens.*

59.1 *Primi cruris nerui portio musculis implicita.*

60.1 *Secundus in crus prorepens neruus.*

61.1 *Secundi cruris nerui ramus, secundùm internam femoris & tibiæ sedem ad summum usque pedem sub cute prorepens.*

62.1 *Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.*

63.1 *Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles cuti anteriorem genu sedem ambienti digestæ.*

64.1 *Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.*

65.1 *Portionis illius quam 64 notauimus ramus facilè primarius, ac quinto femur moueti insertus musculo.*

66.1 *Tertius in femur pertinens neruus.*

67.1 *Tertij crus petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.*

68.1 *Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.*

69.1 *Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.*

70.1 *Præcipua modò dictæ portionis soboles musculo distributa tibiam mouentium secundo.*

71.1,2 *Quartus, idemque crassissimus in femur procedentium neruus.*

72.1,2 *Quarti nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.*

73.1 *Quarti nerui soboles in musculorum capita depromptæ, quorum origo à coxendicis ossis appendice pendet.*

74.1 *Quarti nerui ramus, primum quarti tibiam mouentis musculi portioni à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrens, quæ inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.*

75.1 *Rami quarti crus petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorũ, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.*

76.1 *Quarti nerui in duos crassitie impares ramos diuisio, quam inter humiliora femoris molitur capita.*

77.1 *Gracilior ac exterior dictæ modò diuisionis truncus.*

78,78.1 *Exterioris trunci propago, cutem subiens externæ tibiæ sedi obductam.*
79.1 *Exterioris trunci propago cuti subtensa, anteriorem tibiæ sedem ambienti.*
80.1 *Interior crassiorq; truncus magnæ quarti nerui diuisionis.*
81,81.1 *Interioris trunci propago cuti tibiam posteriùs integenti substrata.*
82.1 *Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.*
83.1 *Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.*
84.1 *Portio rami 78 notati, pedis superiora accedens.*
85.1 *Portio interioris trunci, quæ cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obductæ, quo talus tibiæ articulatur.*
86.1 *Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq; truncorum series subinde uariet, in ipso decimiseptimi Capitis contextu sum explicaturus. Præter figuras, quarum modò indices expressi, subsequentibus Capitibus mirè ea confert, qua præsenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & fortè etiam ueriorem ipsam delineaui, non ab re me facturum duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.*

DE DORSALI MEDVLLA, ET NERVOrum ab ipsa prodeuntium numero. Caput XI.

Dorsalis medullæ ab ossiũ medulla differentia.

DORSALIS [a] medulla neruorum modo substantiæ cerebri à qua originẽ sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq;, tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impensè humida, propemodumq; fluxili, siquidem hanc, & præcipuè ipsius substantiam molliorem pinguedini, uel adipi assimiles licet in ossium finibus nutriendi humectandiq; gratia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neq; durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam præsens medulla nec cerebri, aut dorsalis medullæ inuolucris obtegitur, nec præterea ipsi adeò dignæ notatu arteriæ ac uenæ obtendũtur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullæ similis est, neq; ulla illi cum sensus organis aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicet. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum alterum subsequeretur. aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à [b] neruis sexti paris neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrario, tristantium'que sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verùm si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideæ luteæ'ue correspondere statuæ. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihili pendentis. Nam non solùm gracilem neruum, ut qui rumpi confringi'que possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerùm ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. [c] Hæ enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplæq; enascentes instar caudicis in progressu uariè disscinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, surculos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsis à principio oblatam communicent. Vnde etiam satius fuit dorsalem medullam uelut fluuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrarij uectores [c] germinare, uti modò rerum Opifex probè est molitus. Cæterùm quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positis censetur, hanc quoq; oportebat similiter ac cerebrum [d] duro & ferendis iniurijs pertinaci munimẽto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uerò id fit, in primo libro, dum dorsi uertebrarum structurã prosequerer, abunde dictum est. Præterea duræ etiam membranæ dorsalem medullam amplexantur, [e] ijs omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant. Crassam enim seu duram cerebri membranã à tenui in caluaria distare, gratia distentionis contractionisq; uasorum tenuis membranæ, & ipsius adeò cerebri, in septimo libro declarabitur. In uertebrarũ autem finibus, ubi membranæ dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranæ pugnant; ac eo præterea, quod tertium quoddam inuo-

Dorsalem medullam procreandi necessitas.

Dorsalis qui munienda.

Ossibus.

Membraneis inuolucris.

a 1 figura.

b 1, 2 fi. ca. 2 e.

c fig. cap. 2 lib. 3 B. fig. ca. 6. B, D, f. fig. ca. 12 A.

d figu. cap. 14 lib. 1.

e In prioribus fi. li. 7.

inuolucrum egregie ualidum nerueum'que duabus illis quæ dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circunducatur. Neque profectò incassum hæc molitur Natura: quippe quum dor- *Quæ dorsalis cum cerebro habeat comunia, & quæ sibi peculiaria.*
salis medulla quædam cum cerebro obtineat communia, quædam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porrò communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uerò, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum interim immobili osse comprehendi, non moueri uerò dorsalem medullam uertebris quæ mouentur inclusam. Meritò itaque ipsis pari ratione, duæ membranæ, dura nimirum & tenuis, circumuoluuntur: una quidem præcipuè, ut colliget simul uasa quæ in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcunque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circundatis ossibus muniat, ipsa'que etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambiant, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quę aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Cæterùm quoniam cerebrũ tenuisq; membranæ uasa pulsant crassam membranã, tanto interuallo à tenui mẽbrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsis dum dilatantur, suscipiendis sat sit. Quoniam uerò dorsalis medulla non pulsat, neque distenditur, utræ'que membranæ simul coëunt coalescuntq;, ne minimum quidem mutuò dissitæ. Porrò quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus adsit, in uertebris uerò motus sit uarius, dorsali medullæ tertium id inuolucrum, cuius paulo antè meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id'que etiam dorsali medulla necessariò flexa tensa'que, hæc promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dor- *Dorsalis cur unica.*
f 1 fi. cap. 2 D uersus E. salem medullam unicam (uti & cerebri sedes, à qua [f] principium ducit, unica simplex'que est) iustè à Natura factam esse, nèminem latère arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod'que dorsalis medulla ualidior per
g 11 fi. li. 7. uertebras simplex, quàm gemina prorepat. Quàm uerò sit Galeni ratio uana, qua [g] cerebellum simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quanquã sa- *Li. 8. de Vsu partium.*
h 1 fig. à B ad C. nè & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per [h] totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferiùs nonnihil, simplex ac indiuisa mollis'que adhuc deorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. [i] Quum uerò thoracis me- *Vbi dorsalis ueluti è multis funiculis compingitur.*
i 1 figu. sub C ad H. diũ perrepsit, ut duris ac motui potissimùm seruientibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profectò quàm si frequentes multas'que tenuissimas chordulas simul rectà tensas membranæ cuipiam illigares, ac
k fi. cap. 14 lib. 1 Q. deinde per singula [k] foramina per quæ nerui prosiliunt, unam atq; alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantisper distribueres, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullæ fini respondens. Ad eum nanque modum dorsalis medulla in neruos absumitur, qui per foramina in uertebris exsculpta elabuntur. Quanto autem artificio hæc concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uerò in sequentibus Capitibus recensere conabor. Cæterùm nerui, quos dorsalis medulla per uertebras ducta, ac paulatim in progressu gra- *Quot neruorum paria à dorsali discindantur.*
cilescens distribuit, resectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enu-
l 1 fi. à B ad D. aut cha. 7. merantur, modò triginta, modò uiginti nouè complexi paribus. A' dorsalis enim medullæ [l] sede septem ceruicis contenta uertebris, septena exiliunt paria. A' medullæ autem [m] sede per thora-
m 1 fig. à D ad E. aut à char. 7 ad 19. cis uecta uertebras, duodena dependent paria: [n] à quinis autem lumborum uertebris, quina: [k] ab osse sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo [o] gemina dici possint, quum nerui utrinque antror-
n 1 fig. ab E ad F, aut à char. 19 ad 24. sum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uerò medullæ [p] terminus ex osse sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat.: quanquam aliquando illum iam ex sacro osse decidentem in tres impensè breues surcu-
o 1 fig. ab F ad G. aut char. 24 ad 30. los diffundi uiderim, tunc sacro osse quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullę parium frequentia quoque differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum qua-
p Pete id ex 2 & 3 figu. tuor tantum ossibus formari arbitratus est, nullum'que aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quàm aliorum Anatomicorum placitis,
q 1 fi. H. 2, 3 fi. cha. 56. dum illos libros nobis tradidit, anxiè institerit, quam'que inuicem consona nobis scripta reliquerit.

SEPTEM NERVORVM PARIVM E CERvicis uertebris prosilientium series. Caput XII.

ODO hactenus[a] memoriæ non exciderit primæ ceruicis uertebræ cum occipitis osse, & secundæ item uertebræ cum prima superiùs traditæ articulationis species, meritò in præsentia Naturæ prouidentiam sedulò admiraberis, quæ primo ceruicis pari, & secundo, non cæterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrarum articulationibus impedita, uiã insculpserit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uerò posteriori exporrigens. Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinnè uia præpararetur, Natura in primæ uertebræ eminẽtiori sede ad radicẽ posterioremq́ regionẽ ipsius cum capite articulationis [b] sinum cælauit, atq; hîc etiã occipitis ossi [c] sinum insculpens foramen effecit primæ ceruicis uertebræ, ipsiq; occipitis ossi cõmune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebræ (uti in canibus, quibus grãdior est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id arctius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumq́ in musculos duntaxat distribuit, [d] qui à prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, & [e] eos qui ab occipitij osse in transuersos eius uertebræ processus implantantur: aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorũ caput mouentiũ parium musculos, præsens propago spargitur. ac dextra quidem propago in dextri lateris deperditur musculos, sinistra antè in sinistri: quod etiã tota neruorũ serie semper, nisi aliud addidero, subaudiri uelim. Cæterùm ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine [f] surculus etiã deducitur in principium [g] musculi à transuerso primæ ceruicis uertebræ, & aliquot subsequentium uertebrarum principium sumentis ac scapulam sursum attrahentis. [h] Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quàm gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullæ regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebram & occipitis os, iuxta latus [i] teretis ligamenti secundæ uertebræ processum (quem denti assimilamus) occipitio colligantis. Hæc propago uti gracillima est, ita etiam mox in [k] musculos absumitur, qui anteriori uertebrarum sedi obnati, dorsum mouentium primum par recẽsentur. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequentium parium modo pronasci nequiuit, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrarum offendendum, aut quòd si foramen inibi uertebris esset insinuatũ, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrarũ noxam fugiens, secundũ par ut frequentiùs, binis exortibus seu propaginibus exoriri operæprecium putauit. ac [l] posteriorem propaginem, quæ [m] anteriori longè est crassior (quanquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundæ uertebræ processus, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimũ tutissimumq; [n] iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Præsens propago quum utrisq; primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoq; diuiditur ramos. Simulatq; enim prodijt, in duos crassitie impares [o] discinditur, ac [p] crassior à prioribus quodãmodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinæ nimirũ secũdæ uertebræ lateribus, uersus spinæ medium, ubi mutuus est utriusq; lateris musculorũ posteriorem ceruicis regionẽ occupantiũ congressus. Ramus iste tertij paris [q] sobole huc exporrecta [r] coauctatus, ac ex dictorũ iam musculorũ medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quæ circa aures, quàm quæ post aures ad uerticis usque summum habetur, [s] surculos spargit. Huius rami progressus accuratè propter subsequentium parium seriem uenit perpendendus. [t] Ab illis enim paribus rami à uertebrarum lateribus ad ipsarum spinas pertingũt, & hinc rectà extrorsum per mutuum musculorum utriusq; lateris cõgressum, & rursus hinc à spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsiq; medio antrorsum seu uersus corporis latera ascendunt, & in musculos digeruntur à spinarum apicibus principiũ ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Cæterùm posterioris secundi paris propaginis minor [u] ramus in proximorum musculorum principia diuaricatur. sunt autem illi tertij & sexti paris [x] musculi, eorum quos capitis motibus præesse diximus. [y] Anterior secundi paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullæ sede originem mutuatur, atque [z] inter secundam & primam elabitur uertebram ad latus radicis, eius secundæ uertebræ processus, quem denti comparamus. Digeritur autem hæc propago mox in [a] musculos anteriori ceruicis uertebrarum sedi adnatos, qui primum par musculorũ dorsi motus autorum constituunt. [b] Tertium

neruorum

Left margin notes:

Quam uiam Natura primo parauerit pari.

Secundi paris egressus et series.

Right margin notes:

a Hanc si opus erit, ex figuris ca. 15 li. 1 repararabis.

* 3 fig. F.

b 3, 11 fi. ca. 15 li. 1 V.

c 1 fi. eiusd. cap. H.

d 14 musc. ta. G, F.

e 14 tabula H, I.

f 2, 3 fig. G.

g 13 muscu. ta. Q.

h 2 fi. H.

i fi. ca. 30 li. 2 I.

k 8 musc. ta. A, B.

l 3 fi. I.

m 2 fi. N.

n 10, 11 fig. ca. 15 li. 1 r. sinus autẽ 4 fig. q. & 6 fig. p.

o ad I 3 fig.

p 3 figu. K.

q 2 fig. S.

r 3 fig. L.

s 2, 3 fi. M, M.

t Petes hæc ex 3 figuræ medio.

u 3 fi. super & ad sinistram I.

x 14. musc. tabu. A, B. K, L.

y N.

z 11 fi. cap. 15 li. 1 m ad latus r.

a 8 ta. A, B.

b 2 fi. cha. 3.

neruorum à dorsali medulla prodeuntium par ex [c] communi foramine secundæ ceruicis uertebræ & tertiæ procidit, mox ab egressu in duos discisum ramos.[d] Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicẽ[e] extẽdentes, qui dorsum mouentiũ septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentium[f] secundum par occultatus, ad secundæ uertebræ spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera,[g] musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur.[h] Anterior aũt tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac[i] prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat.[k] Secunda propago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuidam ipsius surculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto.[l] Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congreditur, unà cum illo (uti prius dictum est) dispergenda.[m] Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in[n] musculos digeritur, qui transuersis uertebrarum processibus connati, ceruicem in latera mouent: &[o] eum pariter qui à transuersis uertebrarum ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit.[p] Quartum ceruicis neruorum par è communi tertiæ & quartæ uertebrarum foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos.[q] Posterior aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiæ ceruicis uertebræ spinam contendit, in progressu illis quibus intertexitur musculis, surculos diffundens. Quãdo aũt spinam contingit, per mutuum elabitur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atq; hinc in latũ membraneũq; digeritur musculum buccarũ motus autorẽ præcipuũ.[r] Anterior aũt quarti paris ramus, ternas educit propagines. ac[s] unã promit, cui tertij paris[t] propago commiscetur, quæq; in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes.[u] Secundam uerò propaginem in musculos distribuit uertebrarum lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui à transuersis colli uertebrarum processibus principium ducẽs, scapulam sursum allicit.[x] Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuis fertur, cum quinti paris[y] sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris[z] propagine septi transuersi[a] neruũ constitutura.[b] Quinto pari, quod prædictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam præbet: ipsum uerò similiter atq; quartum in duos discinditur ramos, ac[c] posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At[d] prior anteriorúe quinti paris ramus, primùm[e] sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus. dein[f] grandiorẽ depromit, qui deorsum repens ramulos utriusq; uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit, & illis adauctus,[g] neruum[h] septi transuersi efformat, qui præcipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uerò & septimi paris surculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atq; hæc sanè regio admodum industriè septo trãsuerso neruos elargitur. Variat enim id à cæteris musculis non figura solùm, uerùm & functione. Orbicularis enim formæ (uti in secundo recensuimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius à quo fibræ dependent, non ut quispiã arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarũ cartilaginibus, aut uertebrarum corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quæ neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eò prorepere ab alto operæprecium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex æquo diffunderent. Si uerò Natura neruos septi partibus, quæ pectoris ossi, costis & uertebris connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quũ neruos in musculorum initia potius quàm fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos à ceruicis uertebris mutuatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac igitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perreptantes. Ne uerò in progressu periclitarentur, eos intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exteriùs firmans. Neq; profectò minorem cõditoris industriam arguit,[i] id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atq; in[k] musculũ præcipuè inseritur, cuius auxilio brachiũ attollimus. Hic enim quia ingens grauéq; membrũ impensè sursum attollere debebat, forti ualidoq; indigebat neruo, quem Natura ipsi securissimè à commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione[l] ramulos quosdam porrigẽs[m] musculis scapulam attollentibus, primùm ab externo huius portionis latere[n] neruũ deriuat, qui foràs emergens, atq; in multas scissus soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulæ ceruici appropinquat, in duos ma-

Tertij paris series. *Quarti paris series.* *Quinti paris series.* *Septi transuersi neruorũ constitutio.* *Reliquum anterioris rami quinti paris.*

c 7 fi. cã. 13 li. 1 r cum e 8 figuræ. d 2,3 fi. O. e 14 ta. O. f 13 tab. A, B, C, etc. g 3 ta. r. h 2 fig. P. i 2 fig. Q. k 2,3 fig. R commiscetur cum Y. l 2 fi. S. cum K ad L. 3 fi. m 2,3 fi. T. n 8 ta. C. 13 ta. H. o 13 ta. Q. p 2 fig. cha. 4. q 2,3 fi. V. r 2,3 fi. X. s 2 fig. Y. t 2 fig. R. u 2 fi. a. x 2 fig. b. y 2 fi. c. z 2 fig. m. a 2,3 fig. n. b 2 fi. cha. 5 c 3 fig. c. d 2,3 fig. d. e 2 figu. à d ad cha. 6. f 2 fig. e g 2 fig. n ex b, c, m. dein 1 fig. lib. 6 P. 3 fig. I. h 7 muscu. tab. Δ. i 2,3 fig. f. k 2 musc. tabul. M. l 3 fig. r, r. m 9 tab. r, Δ. 13 ta. Q. n 2,3 fig. g.

gnitudine impares partitur ramos.[o] Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum claui cula[p] connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit surculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquousque[q] humeraria uena concomitatum.[r] Posterior uerò eius quinti paris portionis, quam in profundo reconditã decliuem ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquã gracilem exprompsit ramulum[s] musculo hinc à scapula sursum ad os *v* referens proficiscenti, insidet[t] foramini instar semicirculi in scapulæ elatiori costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoque & tenui anteria concomitatus, mox propaginem diffundit[u] musculo sinum occupanti, quem inter scapulæ spinam & elatiorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulæ spina & summo humero pronatam. Verùm hic ramus in præsentem musculum non totus exhauritur, sed[x] surculo quopiam cutem brachij externæ sedi obductam adit, quem secundùm exterius latus[y] insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria & à succedentibus neruorum paribus seu neruis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes,[z] nerui transmittuntur, qui omnes intimis musculorũ sedibus potissimùm inseruntur. Cæterùm nunc tempestiuũ est, sexti & septimi pariũ seriẽ sermoni subijcere.[a] Sextũ par sub quinta uertebra excidens, eadẽ cũ cæteris paribus serie ad ceruicis musculos[b] posteriorẽ ramũ dispensat, tũ eos qui ceruicis & capitis præsunt motibus, tũ illorũ capita[c] qui respirationis opifices ex ceruice thoracẽ accedũt. quanquam & hi potissimũ ipsorum neruos à septimo pari & octauo quoque seu primo thoracis pari mutuentur.[d] Anterior autem sexti paris portio, postquam[e] neruum exprompsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transuersi constituendum permiscetur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo[f] coit, & uariè rursus diffcinditur, neruos unà cum proximis partibus efformatura, qui in manum contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, sextum par[g] portionem notatu dignam deorsum ad scapulæ cauum transmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus musculis uarias quoque ac frequẽtes neruorum propagines inseri, quàm maximè rationi est consonum.[h] Septimi etiam paris ex communi sextæ et septimæ ceruicis uertebrarum foramine prolabentis, magnus cum duabus proximis coniugationibus sexta uidelicet & septima[i] congressus perficitur, atque huius potissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis uertebrarum omnes manus nerui propagantur. Qua autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar, modò interim adhuc addens, septimum par interdum ramulum septi transuersi neruo offerre, & perpetuò[k] ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cęteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi instratos digestas, aliquot etiam offert[l] lato membranecoque musculo, qui buccas mouet, atque ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris neruorum cerebri[m] propagine per[n] cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uertebrarum ceruicis (si primum excipias) soboles pertingũt, uniuersę secundùm musculi fibrarum ductum exporrectę, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexę, ac cuti etiam communicatæ.

Sexti paris series. — *Septimi paris series.*

Marginal notes: o 2, 3 fig. h. — p ult. fi. lib. 1 Q ad λ. — q fi. ca. 6 li. 3 4, 4. — r 2, 3 fi. i. — s 5 musc. ta. R, S. — t 1, 3 fi. cap. 21 lib. 1 4. — u 12 tab. H, H. — x 2, 3 fi. π. — y 10 musc. tab. inter P & d. — z 3 fig. t, t, α, α. — a 2 fig. cha. 6. — b 3 fig. k. — c 11 tabu. F. — d 2 fig. l. — e 2 fi. m ad e ad constitutionẽ n. — f 2, 3 fi. q. — g 3 fig. p. — h 2 fig. cha. 7. — i 2 fi. s. aut potius spectafi. ca. 14 aut ult. fig. — k 3 fig. r. — l 3 musc. tab. r. — m 1, 2 fi. ca. 2 c. — n 2 fig. ca. 12 lib. 1 b.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVOrum dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebris. Cap. XIII.

Primi paris thoracis, seu dorsalis medullæ neruorum octaui series.

RIMVM thoracis neruorum[a] par, inter septimam ceruicis uertebrarum et thoracis primam, quinque humiliorum ceruicis parium modo exiliens, superioribus dorsalis medullæ neruorum paribus comparatum, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaque simulatque excidit, in duos impares diductum ramos,[b] posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uertebris hîc adnatos reconditũ detorquet, à quo in progressu surculos accipit radix[c] musculi à prima thoracis costa in trãsuersos ceruicis uertebrarum processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitisque in posteriora motibus præficiuntur musculi, ab hoc ramo octaui paris surculos adipiscuntur. Quod autem eius rami septimæ ceruicis uertebræ spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius[d] musculi qui scapulam mouentium secundus ac maior enumeratur. Insuper &[e] musculo scapulæ basi inserto, scapulamque ad dorsum trahenti, ac demum illi

Marginal notes: a 2 fig. cha. 8. — b 3 fi. u. — c 8 musc. ta. C. 14 ta. N. — d 9 musc. ta. r, Δ. — e 10 ta. r.

f 11 ta. P. g 2. 3 fi. x. h 2 fi. y. [f] illi quem hominis thoracē mouentiū tertium recēsuimus. At anterior octaui paris ramus, posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdū noni paris nō minimā portionē cum ipso congredientem [g] suscipit, totusq; uariè uicinis paribus commixtus, si [h] unicam ipsius dempseris propaginem, in manus fertur. Ex demissiori nanq; ipsius sede ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antrorsum emittit, quæ secundùm primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usq; summum perlata, in progressu surculos dispensat thoracis [i] musculo à clauicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculos, qui à pectoris ossis summo principiū ducentes, sursum exporriguntur, [k] tum ad mamillarem capitis processum, [l] tum ad os υ imagini comparatū, & [m] ad laryngis cartilaginem scuto non absimilem. quanquam interim & his musculis à sexto pari neruorum cerebri [n] soboles offerantur, ut & à primo intercostali neruo, quem mox noni paris [o] propaginē esse dicam. Quæ autem octaui paris in manum sit series, cum reliqua manus neruorum explicatione persequar, id & hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto manum petente neruo, quum is alam accedit ex posteriori ipsius regione etiam [p] ramos pullulare, in cauam scapulæ regionem digestos. [q] Nonum par inter primam & secundam thoracis uertebras originem ducens, octaui quoque paris ritu [r] ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque posterior octaui paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigens, uti suo dicam loco, in manum fertur. [s] reliquam uerò ipsius portionem primo costarum interuallo offert, quæ secundùm primæ costæ ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & reliqui costarum interuallis exporrecti nerui, soboles diffundens in musculos thoraci incumbentes. Porrò [t] decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum usque lumborum, seu uigesimum par, subsequentia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atque è uertebrarum lateribus exiliere, bipartitò scinduntur, ac minor graciliorq; ramus retrorsum ad uertebrarum spinas detorquetur, inter musculos uertebris adnatos latitans. Sunt uerò illi, quos dorsi & thoracis motibus hîc præesse retulimus. Videlicet humani thoracis motorū [u] quartus, in canibus uerò & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris [x] alter, mox et [y] alter octaui paris, & circa superiores thoracis uertebras alter [z] primi, & [a] secūdi paris caput mouentium, & [b] alter tertij paris, & [c] alter quoq; quarti paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis neruorum posteriores rami sparguntur: ueruntamē in illos tantum non absumuntur. ac quum iam spinarum attigere apices, extrorsum properāt, inter mutuum dextri sinistriq; lateris musculorum congressum procidentes, atque in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principium mutuantur: è quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi paris musculorū caput mouentium) sunt, [d] musculus scapulam ad dorsum trahens, totiq; scapulæ basi insertus: & [e] humilior pars eius musculi, quem secundum scapulā mouentiū enumeramus, ac monachorū cucullis cōferimus, qui hac parte scapulā deorsum uellit, mox humani thoracis motus opificum [f] quintus, & [g] is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquam quòd à posterioribus horum parium ramis surculi in musculos digerātur, etiam aliquot in cutem dorso instratam contendunt, at minus frequentes quàm nerui in manus, aut pectoris, aut colli cutem pertingentes. Cæterùm anteriores præsentium parium rami [h] surculos offerunt sexti paris neruorum cerebri [i] ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecto, illisq; surculis adaucto. Dein præsentes rami costarū exporriguntur interuallis, [k] uena itemque [l] arteria concomitati, & proprio [m] sinu costarum interiori inferiorīq; sedi insculpto uecti, secundùm costarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporrecti costis, ad pectoris usque os pertingunt: rami autem secundùm spurias delati costas, haud unà cum illis cessant, uerùm in abdominis usq; anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu [n] sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, è quorum numero [o] secundus est thoracem mouentium, & [p] qui brachium pectori admouet, & [q] qui scapulam pectori adducit, & [r] qui brachium deorsum uellit, & [s] obliquè descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus neruis offeruntur, singulæ tanta industria ad costas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amussim musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessus retineant. Atque ut his musculis thoraci instratis ab intercostalibus neruis propagines exhibentur, sic à neruis spurias costas superantibus, soboles quoq; abdominis musculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur musculorum obseruantes. Porrò à propaginibus musculos implicantibus, neruuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa neq; nunquam aberrante serie, sed sparsim, eoq; prorsus modo quo errantes uasorum rami, σποράδες Græcis nuncupati, digeruntur. Vtcunq; uerò uaria, neq; sibi constans

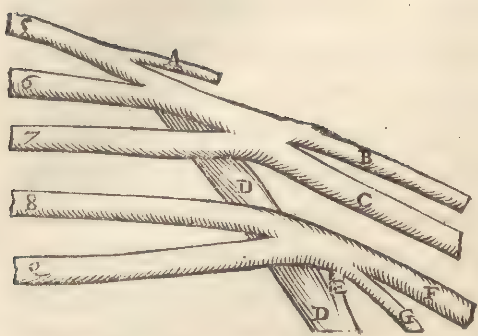
Marginal notes (left): i 4 musc. tabu. d. — k 4 tab. Θ. — l 4 ta. S, aut T. — m 5 tab. P. — n 2 fig. cap. 2 k, k. — o 2 fi. δ. — p 3 fi. α, α. — q 2 fig. cha. 9. — r 3 fi. β. — s 2 fi. δ. — t 2 fig. cha. 10, etc. usq; ad cha. 20. — u 12 mus. ta. Δ. — x 13 ta. Γ. — y 14 ta. Y. — z 12 ta. Γ. — a 13. tab. A, B etc. ad F. — b 13 ta. H. — c 14 tab. O. — d 10 tabu. Γ. — e 9 tabu. Δ. — f 11 tabu. Δ. — g 10 tab. Θ. — h 2 fig. κ, κ. — i 2 fi. ca. 2 h. — k fi. ca 6 li. 3 G, G. — l fi. ca. 12 li. 3 k, k. — m 1, 4 fi. ca. 19 li. 1 K. — n 2 fi. θ, θ, θ. dein characteres lateris sinistri figuræ 2. — o 7 tabu. L. — p 3 tab. Δ. — q 5 tab. Γ. — r 10 tab. Θ. — s 3 tab. Θ.

Marginal notes (right): *Noni paris series.* — *Reliquorum parium è thoracis uertebris prosilientium series.*

Nerui papillam petentes. sit eiusmodi neruorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, à matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exactum papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorũ infantuli labrorum mollisq́ linguæ contactus, papillam uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius sugendam contrectandamq́ offerant. Ac proinde à neruis ferè qui quartum costarum perreptant interuallum,[t] propagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus surculi in papillam pertingũt, simili[u] qua penis efformatur substantia constantem. Cæterùm ut præsentes surculi duodecimo neruorum pari quodammodo peculiares censendi sunt, ita sanè decimo octauo & decimonono paribus id priuatim asscribendum uenit, quòd[x] surculos offerant principio[y] sexti femur mouentium musculi, quod hinc è uertebrarum lateribus pronasci iam multo antè commemorauimus.

t 2 fig. r.
u 3 fig. tabulæ cap. 49 lib. 2 E, E.
x ad latus characterũ 18, 19.
y 8 muscul. tab. ⊙.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIIII.

PRAESENTI figura plexum, de quo in Capitis contextu mox in initio agetur, & qui supra primam thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Anatome is mihi Patauij occurrit. Vt uerò delineatio esset conspectior, omnes ramos à quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliò quàm in brachium deductos, resectos finxi, quemadmodum etiam à cadauere ex quo hanc tabellam desumpsi, eos absecueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus plexum se obseruaturum arbitretur, quum is mihi admodum uarius inter secandum occurrerit. Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

5, 6, 7, 8, 9. *Radices sunt parium neruos constituentium, qui brachium subeũt, illic resectæ, quà à uertebris iam procidere. Nerui uerò brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabuntur.*

A *Portio est quinti paris, à qua tandẽ neruus deducitur, qui brachiũ subeuntiũ primus numeratur.*

B *Secundus neruus.* C *Tertius neruus.*

D *Quartus neruus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq́; assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octaui paris noniq́; congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expressimus assumit. A quibus uerò commixtionibus congressibus'ue reliqui nerui prodeant, etiam absque characterum opera notum est, modò illis quà brachium petunt, unum adhibeam characterem.*

F *Quintus brachium petens neruus.*

G *Sextus brachium petens neruus. Verùm ut hunc plexum adhuc accuratiùs obserues, non pigeat figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.*

A quibus partibus nerui in brachium ducantur.

AD brachium à quinto, sexto, septimo ceruicis neruorum[a] paribus, ac deinde à primo secundoq́ thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris contentæ octauo & nono[b] paribus[c] sex nerui digeruntur, quorum seriem prosequar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accuratè neruorum in brachium porrigendorum originem contemplentur: ita enim nerui brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscentur coeuntq́, & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congrediuntur: ac postremo separantur, ut neutiquam dicere queas, quis'nam brachij neruus ab hoc illo'ue pendeat pari. At ueriùs quodammodo sex præcipuos neruos ab illa commixtione neruorumq́ congerie ac cõtextu reticulari principium ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primùm miscere committereq́ didicerint. Quòd autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatuq́ iucundissimo utatur, quo neruos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimùm si[d] implexum neruorum crus petentium prius spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectorum locorum libro acquieuerit. Cæte-

a 2 fig. cha. 5, 6, 7.
b 2 fig. cha. 8, 9.
*c 2, 3 fig. π, ρ, τ, φ, *, ×.*
Implexus neruorum brachium adeũtium.
d circa ossis sacri regionem in 2 fi. & huius li. ulti.

Primus nervus.

Cæterùm [e] primus brachium ſubiens neruus, eius quinti paris neruorum ceruicis [f] rami ſoboles eſt, qui in [g] muſculi brachium attollentis ſedem à ſcapulæ ſpina pronatam digeritur. Atque hæc ſoboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo ſub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq́ue ceſſat. Quippe inferiorem huius regionis cutem [h] alia exilis propago implicat, quæ prædictæ nuper ſobolis modo ex alto emergens ab eo editur neruo, qui neruorum brachij [i] quartus erit. Atque hæc propago non ſolum dictæ iam cuti ſurculos offert, ſed & illi cuti ſoboles deriuat, quæ ſedem externam poſterioremq́ue cubiti ad humerum articuli amplexatur. Præſentes nerui, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana ſufſulciuntur, quam cum multis alijs diſſectionum profeſſoribus carnoſam uocare libuit, atque inter hanc & cutem prorepunt in homine multo adipe etiam immerſi, membranamq́ue illam cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem perpetuò in ſitu, numero & craſſitie retinent ſeriem, ſicut in maioribus uaſis: neque parem numerum, neque ſitum, neque magnitudinem accuratè obſeruari, iam antea relatum eſt. Porrò cæteri quinque nerui per axillam brachium ſubeūt, atque in plures ramos quàm primus ſparguntur, ſinguli maiores craſſiores'ue ſpectantur.

Nervos cutem subeuntes non eandē ſem per propone re ſeriem.

Secundi nervi ingreſſus.

[k] Secundus itaque brachium petens neruus, ab im plexu quem neruos brachium ſubituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium ducit, atq́ue ita nemo hunc neruum alicui pari uerè aſcribet, quod non uno, ſed pluribus neruorum paribus textus ille conſtituatur. Cæterùm præſens neruus brachium ſub [l] muſculo cubitum flectentium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius muſculi capita inuicē ſunt coitura, neruus ille primùm in brachium fertur, quo etiam loco [m] muſculus brachium pectori adducens inſertionem ſecundùm humeri longitudinē molitur, uti etiam [n] muſculus brachium attollens tranſuerſim inibi humero implantatur, præter inſertionem quam hac propemodum regione [o] muſculus tentat, qui ab humiliori ſcapulæ coſta pronatus brachiū in poſteriora allicit, ac demum eius quoque [p] muſculi, cuius beneficio deorſum uerſus dorſi humiliora brachium agitur, inſertio ſecantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens neruus, priori cubitum flectentium ſubditur muſculo, & ſub [q] interiori eius capite quod à ſcapulæ proceſſu anchoræ ſpeciem referente originem ducit, occultatus, utriſque eius muſculi capitibus [r] ſurculum offert, ac decliuis prorepens ſub poſteriori nuper commemorati muſculi ſede reconditur. Quas uerò propagines dein diffundat, ubi & tertium neruum huc ſermone deduxero, ſubijciam.

Tertij ingreſſus.

[s] Tertius neruus ſecundo humilior, ex illo quoque prodit complexu reti'ue, quod iam prius à neruorum radicibus brachium adeuntibus confici diximus. Neruus iſte quum alam perreptat, [t] ramum promit [u] inter muſculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorum muſculorum obducitur lateribus, quà illi ſe mutuò contingunt. Simulatq́ue uerò tertius neruus humero appropinquat, mox etiam cubitum flectentium anteriori muſculo cooperitur, atque ſimul cum ſecundo neruo deorſum properans [x] ramulum capiti præbet [y] muſculi cubitum flectentium poſterioris, quod etiam interdum & à ſecundo neruo propagine quadam donatur. Cæterùm Galenus aſſerit, à tertio præpoſiti nobis numeri neruo, poſtquam is ramulum hunc in caput muſculi cubitum flectentium poſterioris diduxit, [z] tantam propaginem diffundi, illamq́ue ſecundo neruo cōmiſceri, quanta ſecundi nerui portio eſt, hàc ſub anteriori cubitum flectentium muſculo prorepens. Deinde ſubdit, ſe ſemel obſeruaſſe, à tertio neruo ad ſecundum nullam communicari propaginem. Nos ſanè aliquoties utrunque animaduertimus, ſed multo ſæpius & perpetuò quaſi in homine, à ſecundo neruo [a] propaginem notatu dignæ craſſitudinis ad tertium neruum depromptam ſpectauimus, qua tertius neruus craſſior ualidiorq́ue reddebatur. Vtcunque uerò ſit, ſiue tertius ſecundo propaginem impartiatur, ſiue à ſecundo (quod uerius duco) ad tertium propago pertineat, ſiue etiam nullus ſecundi cum tertio congreſſus fiat,

Secundi cum tertio cōgreſſus.

Li. 3. de Admi. diſſect.

Reliqua ſecūdi ſeries.

[b] ſecundus neruus perpetuò deorſum ad anteriorem articuli cubiti ſedem contendit, muſculo cubitum flectentium anteriori tectus, & in progreſſu ab externo ipſius latere [c] ramulum ſpargens in caput [d] muſculi ab humeri oſſe principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inſerti, radiumq́ue in pronum mouentis. Quum primùm uerò ſecundus neruus ad anteriorem uſque cubiti articuli ſedem cubitiue flexum pertingit, ſecundum externum latus [e] tendinis muſculi cubitum flectentium anterioris ad carneam [f] ducitur membranam, in cutem diſſipandus. mox enim atque ab alto emerſit, in duos craſſitie impares ſecatur ramos, quorum [g] unus qui gracilior ac ſuperior eſt, aliquouſque cum humeralis uenæ [h] ramo ſecundum radium ad mediam uſque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein uerſus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuerſam cutem radio incumbentem prætenuibus ſurculis intertexens, quorum [i] præcipuus inferiorem radij appendicem ſuperans, ad ſecundum uſque pollicis pertingit internodium hîc, uti & toto progreſſu,

inter

e 2,3 fi. π, φ. ult. fi. R.
f 2,3 fig. i.
g 10 muſcu. tab. Δ.
h 3 fig. cha. 32. ult. fi. g.
i 2, 3 fig. Φ. ult. fig. e.
k 2,3 figura ρ. ulti. fi. S.
l 6 muſcul. tab. Θ.
m 3 tab. Δ.
n 4 ta. Ξ.
o 13 ta. S.
p 10 tab. Θ.
q 6 tab. n, o muſ. Θ ab l.
r 2 fig. ſ, ſ.
s 2, 3 fig. τ. ult. fi. T.
t 2 fig υ.
u 3 muſ. ta. per lineam ab L ad Q.
x 2 fig. φ.
y 7 muſ. ta. r.
z 2 fig. Υ.
a ult. fig. X.
b 2 fig. ω.
c 2 fi. r. ult. fig. Y.
d 12 tab. Θ.
e 6 tabulaq muſc. Θ.
f ult. fig. Z.
g 2 figu. Δ. ulti. a.
h fig. cap. 6 lib. 3 i.
i 2 fig. inferius Δ.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesq́ue tenuissimas diffundens. Huic surculo pollici exporrecto interdum ramuli accedunt, permiscenturq́ue, ab ijs secundi nerui propaginibus, quas modò internæ summæ manus cutem adire scribam.[k] Humilior enim crassiorq́ue ramus eius secundi nerui diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque dirimitur propagines, sub[l] media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutionem proficiscente.[m] Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, ad[n] uenæ communis usque originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenditur, & in descensu elatiùs ad radij sedem nonnihil obliquè conscendens, secundùm internum latus[o] musculi oblongi & radio proprij ad brachialis usque radicem perfertur.[p] Altera propago, quam memoriæ doctrinæq́ue gratia in scholis humiliorem nuncupo, magis obliquè quàm medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti potissimum oblatæ attensa, ad brachiale usque[q] prorepit, in multos exiles surculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum[r] unus quodammodo radij regioni exporrigitur,[s] alter uerò ulnæ, ac uterque crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum conscendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, neruulis[t] commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicantibus. atque in hunc modum secundus absumitur neruus.

Tertij nerui ad cubiti usque flexum progressus.

Tertius autem neruus simulatque secundi nerui[u] propagine adaugetur, frequenter[x] ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hîc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodũ interuallo in progressu à secundo distans, ac interiorem sedem sibi uendicans. Tertius enim neruus nõ adamussim per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerum anteriori sedi insidet[y] tuberculi interioris humeri, ac super internum latus quodammodo uehitur insertionis[z] musculi cubitum flectentium posterioris. Quum uerò hanc transcendit insertionem, in multas[a] dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi[b] quintum neruum ad cubitum usque sermonis serie deduxero, qui unà cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti interiorem occupantes.

Quarti nerui in brachium ingressus, ipsiusq́ue series.

[c] Quartus neruus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrarum latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachiũ porriguntur longè crassissimus est, & similiter atq́ue tertius occultatus cum ipso in brachium properat,[d] axillari uenæ & magnæ manus arteriæ attensus, moxq́ue[e] insignes utcunque soboles[f] musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uerò præsens neruus ad medium usque longitudinis brachij pertingat, obliquè retrorsum[g] ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaq́ue penitius reflectatur, ab interno ipsius latere[h] propaginem emittit, quæ[i] inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, surculosq́ue partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porrò ipse quarti nerui truncus, ad eum modum secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externã brachij sedem properat, ac ab externo latere[k] propaginem edit, quæ[l] inter exteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primum autem quartus neruus in alto semper latitans,[m] exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nerui nomine[n] sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occultatus, atque hîc in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque neruus ille in cubitum ducitur,[o] ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepit, frequentes surculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens intertexitur. Deinde quartus neruus in duos[p] discinditur truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum[q] alter altero elatior est, ac radio exporrigitur:[r] alter autem qui humiliùs consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitiùs[s] inter superius latus musculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferius'ue latus musculi longi radium in pronum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq́ue quibus attenditur occultaturq́ue musculis cõmunicans. Vbi uerò elatior hic ramus brachiale accedit, per[t] transuersum properat ligamentum, in externa radij sede bifido tendine brachiale extendenti obductum. Cæterum mox atque præsens quarti nerui ramus externam brachialis sedem[u] cõtingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici surculo externæ pollicis regioni offertur, altera uerò in duas secta soboles, unam indici porrigit in ipsius externam sedem duplici quoque surculo absumendam. alteram autem medio largitur digito, eam simpli

k 2 fi. Θ. ult. b.
l fig. ca. 6. li. 3 b.
m 2 fig. Λ.
n fi. ca. 6 li. 3 α.
o 1 musf. tab. α.
p 2 fig. Ξ.
q Quasi secundũ m et q ult. fi. li. 3.
r 2 fi. Π.
s 2 fig. Σ.
t Quẽadmodũ uenæ ad cha. 5. fig. ca. 6 li. 3.
u ult. fi. X.
x 2 fig. χ.
y 1 fi. ca. 23 lib. 1. S.
z 8 musf. tabul. r.
a 2 fig. cha. 43. ult. fi. c.
b ulti. fig. m ad n.
c 2, 3 fig. Φ. ult. fi. e.
d ult. fi. lib. 3 Z uersus b.
e 3 fig. Υ.
f 11. musf. ta. Θ, a & f.
g Ad Υ fi. 2 ca. 23 lib. 1.
h 3 fi. Ω. ulti. fig. f.
i Inter P & N 7 muscu. tab.
k 3 fig. cha. 32. ulti. fi. g.
l Inter S & Υ 9 musf. ta.
m 2 fi. ca. 23 li. 1 P.
n eius. fi. V.
o 3 fig. cha. 33. ult. fi. h.
p 3 fig. cha. 34. ult. fi. i.
q 3 fig. cha. 35. ulti. fi. k, k.
r 3 fig. cha. 37. ulti. fig. l, l.
s Inter Υ et X 9 ta. musculor.
t 1, 2 musc. ta. cha. 3.
u 3 fig. cha. 36.

ſimplicem indiuiſamq́ꝫ interno lateri exterioris ſedis eius digiti applicans.[x] Demiſſior ramus quarti nerui iam cubitum ingredientis in duos ramos [y] ſectionis, qui ulnæ exporrigitur ilico [z] frequentes educit ſoboles, ac primam donat capiti [a] muſculi indicem, medium & anularem extendentis, ſecundam capiti [b] muſculi cuius auxilio minimus extēditur digitus, tertiam autem offert [c] muſculo brachiale ſimplici tendine extendēti. In ipſo autem ſecundum ulnam proceſſu præſens ramus [d] tribus muſculorum principijs ab ulna originē ducentibus [e] propagines exhibet. ac eorum quidem principiorum primus muſculus eſt, qui radium in pronum ducentium breuior uiſitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis oſſi primum pollicis os ſuſtinenti innectit, ſecundum primo pollicis oſſi, tertium ſecundo pollicis oſſi & tertio. Dein muſculus, qui tribus pollicis oſſibus inſertus, pollicem extendendo uerſus indicem ducit. Mox muſculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorſum obliquè aguntur. Horum nanque muſculorum principijs ſeriatim ab ulna pronaſcentibus, à præſenti quarti nerui ramo ſoboles offerūtur, accuratè fibrarum eorum muſculorum ductum obſeruantes, qui obliquè ab ulna uerſus radium pertinet. Quod uerò huius rami [f] reliquū eſt, brachiale non conſcendit, multoq́ꝫ minus in minores abſumitur digitos, ſed uniuerſum hîc ad brachialis radicem ceſſat, aliquot ſurculis brachialis cum cubito articulū implicans. ad hunc ſanè modum quartus neruus in ramos ſpargitur. Porrò [g] quintus neruus à cōmemorato iam ſæpius nobis plexu inferius quàm quatuor hactenus deſcripti, principiū nanciſcitur, ac quarto attenſus per axillam in brachium fertur, nullas omnino ſoboles cuiquam brachij parti diſtribuens. Nam indiuiſus [h] inter muſculos cubitum extendentiū interiorem, & cubitum flectentiū poſteriorem ſecundùm internā brachij ſedem occultatus tantiſper porrigitur, dum [i] internum humeri contingat tuberculum, ad cuius poſteriorem reflectitur ſedem, hîc priuatim exigens [k] ſinum, quo aptè in cubitū uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus anteriorem humeri tuberculi ſedē occupare dictus eſt, ita ſanè & quintus hîc neruus in poſteriori ſede eius tuberculi conſiſtit, pariq́ꝫ quodammodo ſerie cum tertio digeritur. A duobus nanq́ꝫ præſentibus neruis [l] propagines omnibus offeruntur muſculis internam cubiti ſedem occupantibus, qui & ab interiori tuberculo humeri, & ab ipſa ulna radioq́ꝫ principium mutuantur. Ac à tertio quidem neruo potiſſimum ſoboles ſparguntur in [m] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, & [n] illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox [o] illum qui tertij pollicis oſſis flexus eſt autor. deinde propago quoque à tertio neruo [p] illi porrigitur muſculo, qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac poſt brachialis oſſi indicē ſuſtinenti inſertus, brachialis flexus opifex habetur. Verum is muſculus etiam à quinto neruo ſurculum ſubinde aſciſcit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati. ex quorum claſſe præter nuper commemoratum [q] is cenſetur, qui tēdine lato ſummæ manus internæ cuti ſubnaſcitur, dein [r] qui quarto brachialis oſſi inſertus brachiale flectit, mox [s] qui radium in ſupinum ducentium ſuperior deſcribitur. Porrò quintus & tertius nerui etiamſi ſparſam hanc propaginum deriuent ſeriem, penitus hic non abſumuntur, uerùm utrorumque ſinguli adhuc ſuperſunt rami, inſignes ſanè, & in plures ſurculos diffundendi. Ac tertij quidem nerui [t] ramus inter muſculum quatuor digitorum ſecundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigitur, unà cum [u] uena ac arteria hàc deductis ad brachiale properans, & [x] tranſuerſum permeans ligamentum in brachialis interna ſede tendinibus obductum. Iſte tertij nerui ramus ſurculos, ſed nimis quàm obſcuros, quibuſdā muſculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repoſiti, digitorum motibus quoque præſunt. cuiuſmodi [y] is eſt quo pollex ab indice maximè abducitur, dein [z] quo pollex indici proximè adigitur, & [a] duo pollicis primū flectentes internodiū, & [b] tres ſecundi ipſius internodij flexus opifices, mox [c] qui indicem ac medium pollici adducunt, ac [d] duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os flectentium. Verùm his muſculis, ut & [e] illi qui radium in ſupinum ducentium inferior eſt, nerui potius attenduntur, quàm inſerantur, aut etiam ſuperficietenus adnaſcantur. Ipſe tamen tertij nerui ramus in uola tres notatu dignas & inſignes quoque emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit ſedem, in duos prius diſſecta ſurculos: ſecunda etiam binis ſurculis internæ indicis ſedi implicatur, tertia uerò ſimplex interno tantum lateri interioris medij digiti ſedis exporrigitur. Porrò quinti nerui [f] ramus ulnæ attenſus inter muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur, [g] uena etiam & arteria cōcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq́ꝫ ad uolam per tranſuerſum brachialis ligamentū tendunt. Hic ramus ſimulatque ligamentum id ſuperauit, unam propaginē in duos diuiſam ſurculos minimi digiti internæ ſedi cōmunicat, ac unam ſimiliter in duos ſurculos diremptam internæ ſedi anularis digiti offert, mox unam

Quinti nerui in brachium ingreſſus, ipſiúſque ſeries cum tertio.

x 3 fig. cha. 37.
y 3 fig. cha. 34.
z 3 fig. cha. 38.
a 9 muſcul. tab. Z.
b 9 tabu. Θ.
c 9 tab. Λ.
d 10 tabulæ Λ, Ξ, Π.
e 3 fig. cha. 39, 40, 41.
f 3 fig. cha. 42.
g 2, 3 fig. *. ult fig. m.
h 7 muſcul. tab. P, N.
i 2 fig. ca. 23 lib. 1 S.
k eiuſ. fi. V.
l 2 fi. iuxta cha. 43. ultima fig c, n.
m 5 muſcul. tab. Θ.
n 6 tabu. Ξ.
o 6 tab. π.
p 1 tab. X.
q 1 tabu. Y.
r 1 tab. Z.
s 1 ta. V, aut 7 ta. Q.
t 3 fig. cha. 44. ult. figu. d.
u ult. fig. li. 3 g.
x 4 muſcu. tab. θ.
y 3 muſcul. tab. p.
z 11 tabu. ſ.
a 6 ta. π, λ.
b 7 ta. cha. 1, 2, 3.
c 6 ta. ſ, ſ.
d Ad alterū latus Δ 8 tabulæ.
e 7 ta. X.
f 2 fig. cha. 45. ultima fig. o, o.
g ult. fi. lib. 3 i.

quoque medio digito communicat, quæ indiuisa externo applãtatur lateri, internæ medij digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio neruo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nerui propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduerto, in [h] illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medij digiti os flectentium, & [i] illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attendũtur, quàm adnascuntur. Porrò quinti nerui præsens ramus ad hunc modum nõ totus absumitur, uerum nõ perfunctoriè expendendam promit [k] propaginem, paulo inferiùs quàm mediũ ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius latere propaginem illam deducit [l] inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundùm ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorũ ramulos spargit, in quam [m] quartus neruus nullas soboles prompsit. Diuiditur itaq; ea quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici surculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque surculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem indiuisus externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. Quoniam uerò quintus neruus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum neruum tot atque dixi surculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruaui, à tertio neruo etiam externũ latus interioris sedis medij digiti, & internum latus anularis surculos assumere, quinto tunc duas tantũ propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè neruorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amussim neruos pollice alterius manus, aut cubiti innixu, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitũ compressione cohibeas, ac pars cui nerui inseruntur stupescat. Fit uerò id iuxta cubiti articulum nõ multis intectum uestibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum cõmodissimè. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internum quoque latus exterioris sedis medij stupescere. Quod autem quartum neruum compressurus ui pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminẽ latet, qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Si uerò pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum neruum compressurus, ui admoueris, mox interna externaq; sedes minimi digiti & anularis & inferior medij stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars medij stupore laborabunt. Quum uerò hæc exploras, perpende pariter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoq; motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum neruum, quà is secundùm humeri posteriora reflectitur, aut etiam quà à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu eiusq; generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (uti factu est facillimum) ac integer sit, non'ne minimi digiti & anularis extensio perdetur? illorum sensu integro? Nam quintus neruus sensum suppeditans illæsus est, at propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, cõtusus, aut alioqui oblæsus fuerit: non'ne paruus digitus & anularis stupescent, ipsorum interim motu haud corrupto? Atque ut hæc de quarto neruo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem neruorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereq; promptissimum est, quî sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò deflecti, quod maior uis animalis ad motũ, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomicorum principis ratio, qua is confingit quosdam neruorum surculos motui tantum, alios autem sensui præesse. quasi uerò quis neruorum surculus sensu tactus destitueretur. Cæterùm quum hæc aliò spectent, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. [n] Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & inconiugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus [o] frequentem depromens sobolem. Ad interius uerò humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris [p] propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem & car-

Quî citra sectionem neruorum in manus series experiri possit.

Sensum seruato motu perire, & cõtrà.

Lib. 1. de Affectorum locorũ cognitione.

Sexti nerui in brachiũ ingressus ac series.

h Ex nuper scriptis petuntur tabulis.

i 3 tab. r.

k 2 fig. ch. 46. ult. fig. p.

l 9 musc. ta. inter Ξ & Λ.

m 3 fig. Φ educebat cha. 36.

n 2, 3 fi. x. ulti. fi. q.

o fig. 2 cha. 48, 48.

p fi. ca. 6 li. 3 u, x.

q Conferin ter se neruos in 2, 3 figuris, sed magis in ultima.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingāt cessantes, perpetuoq; secundùm inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti.[q] Præsens neruus crassitie secundo respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem neruus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassus uisitur. Atque hi sexto ferè quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeraui: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

Neruorum crassities.

QVINQVE PARIVM NERVORVM *è lumborum uertebris prodeuntium series.* *Caput XV.*

a 2 fi. et ult. fig. cha. 20, 21, 22, 23, 24. b 3 fig. cha. 52, 52. c 12 tabula musc. Δ. * 13 ta. Γ. d 14 ta. T. e 10 tab. Θ. f 2 fig. cha. 50, 50. dein 51. g 8 musc. ta. Ξ. h 2 fig. cha. 49, 49. i 2 fig. cap. 2 h. k Ad latus cha. 20, 21, 22 fig. 2.

ORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ[a] nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quòd à singulis[b] rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris[c] musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium * undecimus, ac demum[d] qui huic substernitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti &[e] musculo præcipuè intexti, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora agimus.[f] Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsi humiliora detrahit, ipsamq; adeò cutem disseminantur, ut & in[g] musculum dorsi motus autorum nonum, & eum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris arteria perquàm[h] exiguus surculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorum cerebri[i] ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum surculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris prosilientium,[k] surculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosq; adaugent. A' tribus uerò humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

NERVORVM E SACRO OSSE PRO- *silientium series.* *Caput XVI.*

a Spectatur hæc fig. ca. 18 lib. 1. b 2 fi. et ult. cha. 25. c 3 fig. cha. 54. d 9 muscul. tab. Π. e 2 fig. cha. 53. f 8 tabu. Λ. g Confer secundā figuram tertiæ.

VAM concinnè Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum[a] hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeò sanè ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac[b] primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua neruorū paria è lumborū uertebris egredientia procidit, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atq; posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uerò à posteriori regione primi paris sacri ossis[c] propago utcunq; insignis in musculos spargitur, ab ilium osse principium ducentes, potissimum autem in[d] primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non pœnitendæ in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uerò præsentis paris portio, neruis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absumitur, quū ab illa[e] ramus secundùm internam ilium ossis sedem exporrigatur, surculos offerens abdominis musculis & illi pariter[f] musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui.[g] Cæterùm quinq; humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso osse elabantur, gemina ab utroque latere sunt, & unus neruus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobiq; retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uerò & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis neruorum sunt paria, sic etiam duo solùm inferiora anterius posteriusq; excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateri-

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborũ uertebris nerui egrediũtur, quum interim ab hominis osse coccyge, ne unus quidem exiliat neruus. Adeò sanè ut minimè mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum neruorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quàm hominum neruos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cõscripsisse nulli non constat, qui sedulò ipsius loca, ac demum simiæ sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria neruos in posteriora excidentes ad musculos potissimum digerunt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriorẽ occupant sedem, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium [h] undecimus, ac dein [i] decimus tertius, præter membraneum initium [k] musculi brachium ad dorsi humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item [l] quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis neruis donatur. Anteriores uerò nerui uariè magis digeruntur. siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nerui, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequenti sobole, uti etiam in uirorum uesicæ ceruicem penem'ue, pertinent. Nam uesicæ ac uteri item fundus plerunque [m] neruulos ab illis mutuãtur ramis, qui à sexto pari neruorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. [n] Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nerui ritu mihi haudquaq; digeri uisus est, etiamsi à quibusdam hunc neruum coniuge carentem uocari nõ ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantũ efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utrinq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

h 13 muscu. ta. Γ. — i 14 tab. Υ. — k 9 ta. Θ. — l 9. ta. Π. 10 Σ. 11 Ξ et Φ. — m 2 fi. ca. 2 ι, μ. — n 2, 3 figu. cha. 56.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET pedem adeuntium distributionis ratio. Caput XVII.

CRVRI iuxta femoris initium à dorsi medullæ lumborum uertebris & osse sacro complexæ neruorum paribus, [a] quatuor nerui offeruntur, à reticulari quodãmodo plexu perinde procidentes, atq; præcipuos brachium petentes neruos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uarius in ceruice, quàm hîc ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His neruis non eadem obtigit crassities, multoq; minus par series & ductus. qui enim primus ac tertius recensebuntur, graciles sunt. Secũdus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoque sit. quartus uerò illorum trium unà complexorum crassitiem uincit. [b] Primus à suprema parte implexus neruorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborũ paris (quod ordine uigesimũ secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Neruus hic lumborum incumbens [c] carnibus, ac peritonæo substratus, in femur procidet secũdùm exterius latus tendinis [d] sexti femur mouentium musculi, qui unà cum septimo femoris motuum autore musculo hàc supra coxendicis os ad [e] minorẽ femoris processum contendit. Simulatq; uerò neruus ille femur contingit, [f] ramum depromit cuti paulo minus quàm ad genu usque exporrectũ, quæ anteriori femoris sedi uersus externũ ipsius latus obducitur. Porrò [g] maior præsentis nerui portio in alto latitãs, aliquot propagines deriuat [h] primo tibiã mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principiũ ducit, dein & [i] septimo tibiã mouenti musculo, qui à maioris femoris processus radice enascitur, mox quoq; in [k] manũ tibiæ motuũ autorẽ, atq; cum illis duobus musculis primi huius nerui grãdior portio decliuis ducta, elatiùs quàm genu cõsistat articulus terminatur. [l] Secundus neruus suum principiũ inferiùs quàm primus adipiscitur, è regione uidelicet uigesimi secundi paris neruorũ dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertiæ lumborũ uertebræ cum quarta. Hic neruus peritonæi etiã posteriori regioni subtensus, simul cum [m] uena & arteria per inguina femur petẽtibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere [n] ramum deriuat, * uenæ ad pedes usq; pollicem [o] attensum, quam ab inguine per internã femoris sedem, ac per genu articulũ internamq; tibiæ regionem sub cute ad summũ usq; pedem protendi commemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cõterminã diffundit, ita sanè & hîc secundi crus petentis nerui ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cõtiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas [p] illa est præcipua, quam anteriori genu regioni offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta interiorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in posteriora

Quatuor neruos crus petere. — Primi nerui series. — Secundi nerui series.

*a 2 fig. cha. 57, 60, 66, 71. ulti. fig. Ϭ, γ, ζ, ι. — b 2 fig. cha. 57. ult. fig. Ϭ. — c 8 mus. ta. Θ, Ξ. — d 8 ta. Θ cũ Λ. — e 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 α. — f 2 fig. cha. 58. ult. fi. α. — g 2 fig. cha. 59. ult. fi. β. — h 3 muscul. tab. Σ. — i 5 tabul. Λ, ab ν. — k 4 ta. Φ. — l 2 fig. cha. 60. ult. fi. γ. — m ulti. fi. li. 3 d. — n 2 fig. cha. 61. ult. fig. δ, δ. — * ulti. fi. li. 3 m. — o 2 fig. cha. 62. — p 2 fig. cha. 63.*

ra impingamus, ne is casu antrorsum actus neruum præsecet. Cæterùm[q] grandior secundi neruí portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur, præcipuè autem in[r] quintum femur mouentium, & in[s] octauū tibiam mouentium, cum quo etiam secundùm internum latus[t] noni tibiam mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulū, non minus quàm primus neruus cessans, & in progressu membranulis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles.[u] Tertius neruus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintę articulatur, hîc peritonæo quoq; succumbens, &[x] musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis[y] foramē contendit, hàc in femur prorepens. Verùm priusquam foramen id superat,[z] nono &[a] decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò &[b] illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiares censentur. At ubi paulo demissius prorepsit, duorum neruorū, quos iam descripsimus, ritu,[c] ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguina occupat. Dein eius nerui[d] reliquum ramum offert[e] secundo tibiam mouenti musculo, ac dein[f] quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatæ ramum deriuat, supraq; medium longitudinis femoris terminatur.[g] Quartus cruris neruus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atq; ex uigesimiquinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimùm constituitur: non solùm omnium neruorum crassissimus, uerùm etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic neruus peritonæo quoq; subditus inter sacri ossis latus & ilium os, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquā per[h] sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox[i] ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquousq; sub[k] primo femoris motorum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles distributurus cuti inferiori clunium sedi obtensæ, & illi pariter cuti quę posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab[l] alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquā uerò quartus neruus hunc ad cutem deprompsit ramum,[m] alias utcunq; grandes distribuit soboles in musculorum[n] capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiam mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumq; femur mouentem efformat musculum. Quartus neruus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris[o] ramum educit in quarti tibiam mouentis musculi[p] partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem spectat,[q] utrinque unam edit propaginem, in[r] capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus neruus in[s] sinu[t] consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in[u] duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibiam neruus procidit à quarto nō diductus, præter[x] ramū secundi crus petentis nerui interiori femoris & tibiæ & pedis quoq; sedi exporrectū. Neq; sanè quenquam mirari uelim, quòd quartum neruum non secus quàm si unicus esset, nō autem (ut Galenus docet) geminus, secundùm totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quū uniuersus in homine unicā obtineat circunscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur mēbrana unguibus dirempta hunc uelut in duos neruos dirimere proposuerit (quod leui etiā fit negocio, si manū ab ea[y] sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitò scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quamplurimos neruos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quàm plures nerui instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circundati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum neruum geminum esse contendet, ego illum decem & octo neruis cōflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiunculę seu funiculi mihi illos studiose numerāti occurrerint. Quotcunq; uerò quartus neruus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. [z] Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulum prorepit, inibi musculis offerēdus. Priusquā autem penitius inter musculos truncus ille reconditur,[a] propaginem diffundit externę cuti tibiæ propriam, ac per exteriorē malleolum pedis externum latus adeuntem, atq; in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquā nuper commemoratam[b] edidit propaginem, inter[c] septimum & octauum pedem mouentes musculos primùm occultatur, etiam[d] sexto pedem mouentium musculo attensus. Atq; inibi rursus mox in progressu[e] ramum educit, qui errabūdo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

Tertij nerui series.

Quarti nerui se... s.

Qui quartus neruus ueluti pluribus funiculis constare uideatur.

Lib. de Admi. dissect.

q 2 fig. cha. 64. ult. fi. ι. r 8 musc. ta. Φ, c. s 6 tabul. Π. t 4 tabu. Φ. u 2 fig. cha. 66. ult. fi. ς. x 8 tab. Λ. y 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r. z 16 ta. F, G, H. a 8 ta. Υ. b 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 K, L. c 2 fig. cha. 68. ult. fi. κ. d 2 fig. cha. 63. ult. fi θ. e 16 muscu. tab. Δ. f 8 tab. Φ, c. g 2, 3 fi. cha. 71 ult. fig. 1. ac etiam 10 musc. ta. ς. h 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 c. i 2, 3 fi. cha. 72. ult. fi. ν. k 9 tab. Π. l 2 fig. cha. 74. m 2 fig. cha. 73. ult. fi. μ. n 10 muscu. ta. ν, ς. et 11 tab. λ, μ, ν, &c. o 2 fig. cha. 74. ult. fi. ξ. p 11 tabu. ς. q 2 fig. cha. 75. ult. figuræ ο, ο. r 12 tab. π, ρ, ω. s 1 fi. ca. 30 lib. 1 I. t 2 fig. cha. 76. u 10 muscu. tab. θ. κ. x 2 fig. cha. 61. y 2 fig. cha. 76.

z 2 fig. cha. 77. ulti. figu. π. a 2 fig. cha. 78, 78 ult. fig. ς. b ult. fi. τ. c 6 ta. inter Φ & Υ. d 1 ta. Z. e 2 fig cha. 79. ult. fi. ν.

gioni obtensam. Quod uerò exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiæ sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens,[f] ligamento incumbit, fibulam tibiæ ossi secundùm totam tibiæ longitudinem colliganti, ac unà tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub[g] transuerso huius regionis ligamēto in pedis superiora ducitur, & penitiùs sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos exporrigit. Anteaquam tamen transuersum id ligamentum subit,[h] ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integitur. At præter eum ramulum[i] magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiæ per membraneū transmittit ligamentum, fibulam tibiæ ossi colligās, atq; hæc portio[k] interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibiam subiens, mox[l] ramum diffundit multiplici sobole in cutem digestum, quæ posteriori tibiæ sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerùm ipsius etiam portio[m] inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hîc quoq; portio illa cutem adit. Ipse uerò interior truncus in posteriorem tibiæ sedem penitius prorepens, fertur inter quartum pedem mouentiū musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui à tibia procedentes digitorum flexui præsunt. Hàc itaq; deorsum tendens, exterioris trunci[n] propaginem assumit, huc per membraneum ligamentum transmissam. Quum uerò hoc interioris trunci reliquum ad tibiæ usq; humiliora contendit, unà cum huius sedis tendinibus per[o] transuersum ligamentum inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendū, ac singulorum digitorū inferiori sedi duos surculos oblaturum. Quot autem hîc reponantur[p] musculi, in secūdo libro dilucidè commemorauimus. Quando hîc collocari dicebatur, qui quatuor digitorū secundos flectit articulos, & qui quatuor digitos pollici adducunt, & qui primos quinq; digitorum flectunt articulos, & qui pollicem maximè ab indice abducit, & musculus minimum digitum à ceteris remouens. Verùm uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quàm innascantur, aut inserantur. Porrò præter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde[q] inuenies[r] exteriorem truncum priusquā pedem contingat cessare, multoq; minus per membraneum ligamentum fibulam tibiæ ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imò ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur,[s] ramum educi animaduertes, qui ligamentum id perforās deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibię sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiæ anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorū sedi ramulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo: ubi non hanc modò persequar, uerùm omnem uenarum, arteriarum, ac neruorum sectionem, quæ ad manus cruraq; potissimùm spectant. nam eorum uasorum quæ uisceribus sunt propria, sectionem in trium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committūtur, administrandi rationem pertractabo: præsenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hîc insuta, addens.

f 15 muscul. tab.T.
g 1 muscul. tab.5.
h 2 fig. cha. 85.
i 2 fig. cha. 82.
k 2 fig. cha. 80. ult. fi. φ.
l 2 fig. cha. 81, 81. ult. fi. φ. quasi cū x.
m Seriatim specta posteriorē tibiæ sedem 11, 12, 13, 14, 15 musc. tabularum.
n 2 fig. cha. 82.
o 2 musc. tabu. 5.
p Specta pedes 14, 15 tabularum.
q Hac serie spectatur ulti. fig.
r ulti. figu. τ à ψ.
s ult. figu. à φ educitur τ.

NER-

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI A CEREBRO ET DORSALIS MEDVLLAE INITIO PRONASCVNTVR, ORTVS PROPONIT, ET DISTRIbutionem seriemq; omnium quæ à dorsali medulla in dorso complexa originem ducunt, pulcherrimè refert, uti huius figuræ characterum Index docebit.

PRAESENTI figura cerebrum unà cum cerebello cerebriq; exortibus eum in modum delineauimus, quasi à caluaria enudatum in ipsius basi ita conspiceretur, ut appareret si quis erectus caput in posteriora quàm maximè flecteret, sursum retrorsumq; oculos acturus. Vt uerò characterum Index huic chartæ pulchrè adhiberi posset, figuram ac si altero careret brachio ac crure delineauimus, præcipuè quum eadem utrinq; sit ratio.

A, B, C Cerebri ex altero latere basis notatur, ac A indicat partem ipsius ad narium summum prominulam, nonnullisq; mamillarem processum nuncupatam. B uerò cerebri partem insinuat, amplum caluariæ sinum subeuntem, qui ad latus sinus consistit, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. C autem maximè posticam cerebri sedem ntat.

D, D Cerebellum.

E Sinister cerebri processus, organo olfactus subministrans.

F Nerui uisorij sinistri ortus.

G Neruorum uisoriorum coitus.

H Tunica, in quam uisorius neruus exoluitur, degeneratúe.

I Secundum neruorum cerebri par.

K, K Minor radix tertij paris.

L Crassior radix tertij paris.

M Quartum par.

N Quinti paris gracilior radix.

O Quinti paris insignior radix.

P Membrana, in quam quintum par in auditus organo præcipuè exoluitur.

Q, R Maioris quinti paris radicis propagines, quorum hæc per cæcum elabitur foramen, illa uerò per aliud sibi proprium.

S Sextum neruorum par.

T Septimum neruorum cerebri par. atq; horum neruorũ progressus hic non delineari potuere, uti elegantissimè proponuntur secunda figura huius libri secundo Capiti præposita.

V Dorsalis medullæ ex cerebri basis medio initium.

O Dorsalis medullæ sedes qua caluariam egreditur.

1, 2, &c Numeri characteres septem ceruicis, duodecim thoracis, quinq; lumborum, & sex sacri ossis indicãt uertebras, atq; adeò triginta neruorum à dorsali medulla prosilientium paria, quorum seriem quàm potui accuratissimè & simplicissimè in hac tabella meo marte delineata expressi. Verùm quia hic locus exiguam characterum declarationem admittit, non omnes neruorum soboles literis insigniturus sum.

P Septi transuersi sinister neruus, quem citra aliam characterum operam ex quarti, quinti & sexti parium propaginibus efformari conspicis. promptum enim est delineationem intelligere, si prius descripta neruorum series hic picturæ accommodetur.

Q Neruus à quinto pari cuti summum humerum inuestienti, & dein musculo brachium mouenti præcipuè distributus.

R Primus brachij neruus, ipsiusq; propagines hic in cutẽ excurrẽtes.

S Secundus brachij neruus, ipsiusq; in anteriorem cubitum flectentium musculum soboles.

T Tertius brachij neruus, ipsiusq; propago cuti anteriorem brachij sedem induenti oblata.

V Tertij nerui propago ad posteriorẽ musculum cubitũ flectentiũ

X Secundi nerui portio tertium accedens.

Y Ramus secundi caput adiens longioris radium in pronum mouentis musculi.

Z Secundi distributio in duos impares ramos.

a Minor ramus secundùm radium cuti ad pollicẽ usq; exporrectus.

b Crassior ramus mox in duas propagines diuisus, quarum series in conspicuo est.

c Tertij nerui soboles in musculos internam cubiti sedem occupantes digestæ.

d Tertij ramus radio exporrectus, ac dein pollici & indici & medio surculos offerens.

e, e Quartus brachij neruus. atq; inferius e ramos notat musculis cubitum extendentibus depromptos.

f Quarti ramus internam brachij cutem adiens.

g Quarti ramus externam & posteriorem brachij accedens cutem.

h, h Quarti ramus cuti externæ cubiti digestus.

i Quarti præcipua distributio ad ingressum cubiti.

k, k Quarti ramus radio exporrectus, & externæ sedi pollicis, indicis, & medij soboles offerens.

l, l Quarti ramus ulnæ exporrectus, & musculis ab externa ipsius sede initium ducentibus ramulos exhibens, ac ante brachiale cessans.

m Quintus brachij neruus.

n Quinti nerui series in musculos ab interno brachij ossis tubere pronatos.

o, o Quinti nerui ramus ulnæ exporrectus, & internæ sedi parui digiti & anularis, aliquando & medij ramusculos dispergens.

p Dicti modò rami soboles in externam manus sedem reflexæ, ac externæ parui digiti sedi & anularis & medij surculos dispensans.

q, q Sextus brachij neruus, ipsiusq; sub cute tantũ ducta series. Quis uerò brachij neruorum sit exortus, principiorumque plexus, absq; notis promptè dignoscitur.

r, r, r Nerui sunt intercostales, illic præcisi, quà cum costis antrorsum reflectuntur.

s, s Rami in posteriora deducti, hic etiam undiq; obuij.

t, t Huiusmodi serie nerui musculos adeunt thoracis ossibus instratos.

u, u Propagines indicantur, sexti paris neruorum cerebri ramum costarum radicibus exporrectum augentes.

x, x Propagines neruorum ex lumborum uertebris exilientium, quæ abdominis & huius sedis musculis & cuti dispensantur.

y Neruulus testem frequenter petens, hícq; resectus.

z Propagines sextum femur mouentium adeuntes musculum.

& Primus femur petens neruus.

α Primi nerui propago cuti oblata.

β Primi nerui propago altius inter musculos absumpta.

γ Secundus femur petens neruus.

δ, δ Secundi nerui soboles per internam femoris et tibiæ sedem ad pedis usq; superiora sub cute excurrens.

ε Secundi nerui propago musculis anteriorem femoris sedem occupantibus deprompta.

ζ Tertius femoris neruus.

η Tertij propago, internam femoris cutem implicans.

θ Tertij propago musculos adiens.

ι, ι Quartus femoris neruus, cuius exortus æquè atq; trium superiorum est conspicuus.

κ, κ Series anteriorum propaginum inferiorum parium è sacro osse prodeuntium.

λ Dorsalis medullæ extremum.

μ Quarti femur petentis nerui propagines ad capita musculorum à coxendicis ossis appendice prodeuntium sparsæ.

ν Quarti nerui soboles in posteriorẽ femoris cutẽ ad medium usq; longitudinis femoris excurrẽs.

ξ Propago præcipuè in quartum tibiam mouentium musculum, ac dein in reliquam posteriorem femoris cutem iuxta genu digesta.

ο Soboles in musculos ab inferioribus femoris capitibus pronatos.

ϖ, ρ Quarti nerui in duos truncos distributio. ac ϖ quidem minorem, ρ uerò insigniorem notat.

ς Minoris trunci propago, externæ tibiæ cuti ad parui digiti usq; extremum diffusa.

τ Propago fibulæ inter musculos exporrecta.

υ Ramulus anteriorem tibiæ cutem implicans.

φ, φ Grandioris trunci ramus internæ cuti tibiæ ad pollicem usque digestus.

χ Grandioris trunci ramus, posteriori tibiæ seu suræ cuti exporrectus.

ψ Grandioris trunci ramus, ligamentum penetrãs fibulam tibiæ quà hæc ossa inuicem dehiscunt committens, ac dein ad digitorum usq; superiora excurrens.

ω Præcipua grandioris trunci portio, inter tibiæ os & calcem pedis inferiora petens, singulisq; digitis surculos offerens.

LIBRI QVARTI FINIS.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER QVINTVS, ORGANIS NVTRItioni quæ cibo potu'que fit, & dein propter partium connexum, ac uiciniam instrumentis generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in initio ostendens, quo minus eædem figuræ plerisq; Capitibus passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEM'QVE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENTI figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad peritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectionis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.

A, A, B, C, D *His characteribus peritonæũ insignitur, quodãmodoq; hac figura terminatur.*

E, E *Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui obliquè descendentium & ascendentium, & transuersim procedentium abdominis musculorum neruosæ tenuitates pertinacissimè connascuntur.*

F *Vmbilicus, quem inter dissecandum etiã ademptis abdominis musculis, gratia opportunæ umbilici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.*

G *Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutuantur, adhuc obuoluta.*

H *Seminaria dextri lateris uasa.*

I *Vena ac arteria, quæ potissimùm inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporriguntur, quorum & hic quoq; propendet portio.*

K *Vena & arteria, quæ sub osse pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabuntur, præcipuè rectis abdominis oblatæ musculis, ac superiorẽ abdominis sedem uniuersam quoq; implicãt: quemadmodũ illæ quas I insigniuimus, humiliorẽ & pubis ossibus uicinioręe implicãt.*

L Venarum

L *Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarũ, quæ aut à coniuge carente uena, aut geniculatim à caua pronascuntur, quà ipsius caudex lumborum uertebris colligatur.*

M *Transuersi abdominis musculi portio à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.*

N *Ilium oßis sedes hîc nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur musculi. Verùm quum præsenti figura, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figura est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorũ initia cute duntaxat denudata.*

SECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

HAEC figura primam sectionis serie subsequitur. hic nanque peritonæum recta linea à pectoris oßis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nullum uitiauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cũ ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsens figura iecoris portionẽ, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitũ indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerunq; accidit, ac sequenti figura occurret) retractũ adinuenitur.

A, B, C, D *Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeò ut interna anterio*

ris

ris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Vmbilicus à peritonæo liberatus. F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Venæ umbilici in iecoris rimã ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apparens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso cõnectentium, quod uersus dextrum latus mucrõnatæ cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum I latus conspicuum, mucronata est pectoris oßis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secũdum dextrum uesicæ fundi latus ad magnã prorepens arteriã.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secundũ uesicæ sinistrã sedẽ, ad magnã exporrecta arteriã.

M Meatus, quo à uesicæ fundo fœtus urina in secundam fœtum inuoluentem tunicam expurgatur.

N Vesicæ fundus. O Peritonæi ad uesicæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegitur. Hæc sedes ob hoc amplior apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impensè inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaueris uesica paulo quoq; elatiùs solito, supra pubis ossa elatiori sua parte efferebatur.

Q, Q, Q, Q Omentum.

R Vena & arteria simul cum neruo dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hac sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam R, T & S suturam indicãt, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarũ arteriarũq; propagines superiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinctæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHARACTERUM Index.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam à superiori diuulsam laceratamque gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora & uentriculum quoque extensa est. Dein uentriculus etiam ui sursum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranæ natura in conspectum peropportunè ueniret: quam eousque intestinis adhuc obductã cernis, quousque omentum subinde sursum sinistrorsumque collectum dissecantibus occurrit. Præterea in præsenti figura intestinorum situs inturbatus iacet, uti & lien quoque, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K.L. *M.N & O eadem hic atque in secunda figura notantur. nam K indicat umbilici arteriam dextram, L uerò sinistram. M meatum, quo fœtus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quique hic, ut & arteriæ, abtruncatus conspicitur. Cæterùm N uesicam notat: O autem peritonæi cum anteriori uesicæ sede connexum. Atque in hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura A, B, C & D insigniti erant, resecuimus.*

a, a *Superioris membranæ omenti, quam & alam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.*

b, b *Extuberans hæc sedes uentriculus est, superiori membrana omenti tectus.*

c, c *Omenti humilior mẽbrana, quæ nonnullis humilior ala nuncupatur. Cæterùm extuberans pars, cui duo superiora c & c inscribuntur, colum est intestinum, quà uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.*

d *Hîc lien etsi omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti iuuat substantia.*

Inferior omenti membrana hîc modò quà uentriculo subijcitur, quàmpluribus notanda erat characteribus: uerùm quò minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. præcipuè quum leui opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambæ idem exprimunt.

QVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVAR-

QVARTAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHA-
racterum Index.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius à quibus initium ducit, membris liberum, & nulla interim parte diuulsum delineatur, integraque ipsius constructio & præcipuè uenarum, arteriarum & neruorum per ipsum series, & glandulosa corpora ipsi innata commonstrantur. Quàm concinnè uerò omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimiletur, hac quoque figura discitur.

e, e Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f, f, f Omenti superioris membranæ anterior facies.

g, g Inferioris omenti mẽbranæ anterior facies. at hæc nõ integra ut superioris membranæ anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranæ sedes tantum in conspectu sit, quæ uentriculo substernitur, atque ad colon usque intestinum, quà id uentriculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranæ pars superiori membrana occulitur.

h, i, k Tribus his characteribus ad sinistrum latus inferioris membranæ omenti positis, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membraneam, uenis arterijsque & adipe quoque carentem. i uerò uasa indicat, k autem adeps uasis attensus adnatusue exprimitur. Atque ut hos characteres hac omẽti parte reposui, ita etiã quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit. superioris

l Venæ portæ caudex quà ex iecore prodiens inferiori mẽbrana omenti continetur ac suffulcitur.

m Arteria iecoris cauum & bilis uesiculam petens, neruoque concomitata qui à dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum bilisque uesiculam adit.

n Principium uenæ inferioris uentriculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, & arteriam habentis coniugem.

o, o Arteria & uena & neruus, secundum superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.

p, p Illorũ uasorũ quæ dextræ fundi uẽtriculi sedi exporrigũtur surculi, corpus uẽtriculi implicãtes.

q, q Dictorum iam uasorum quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.

r Vena arteriaque duodeno intestino & ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulumque socium frequenter admittentes.

s Portæ uenæ in duos truncos bipartitio. quòd uero uenas r & o indicatas hic elatius quàm in nuda portæ uenæ figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quòd earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.

t Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrens.

u Vena in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium excurrens.

x Vena cum arteria et neruo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quoque intestinum hac parte accedens.

y Vena simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, & tandem coronæ ritu superius uentriculi orificium amplectẽs. uerum huius uenæ arteriæque tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.

α Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiamsi minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.

β Trũcus est arteriæ, q inferiori omẽti mẽbranæ intertextus, uẽtriculo, iecori, bilis uesiculæ, colo quà id uẽtriculo exporrigiĩ, ac dein lieni ramos depromit, neruosque has partes adeũtes comitaĩ.

γ Vena simul cũ arteria et neruo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranæ omẽti, & ramos quoque offerens colo intestino quà ad uentriculi prorepit fundum.

δ Vena coniugis arteriæ expers, quæ sinistræ sedi inferioris omenti membranæ pauculas soboles, ut & ipsa gracilis est, diffundit.

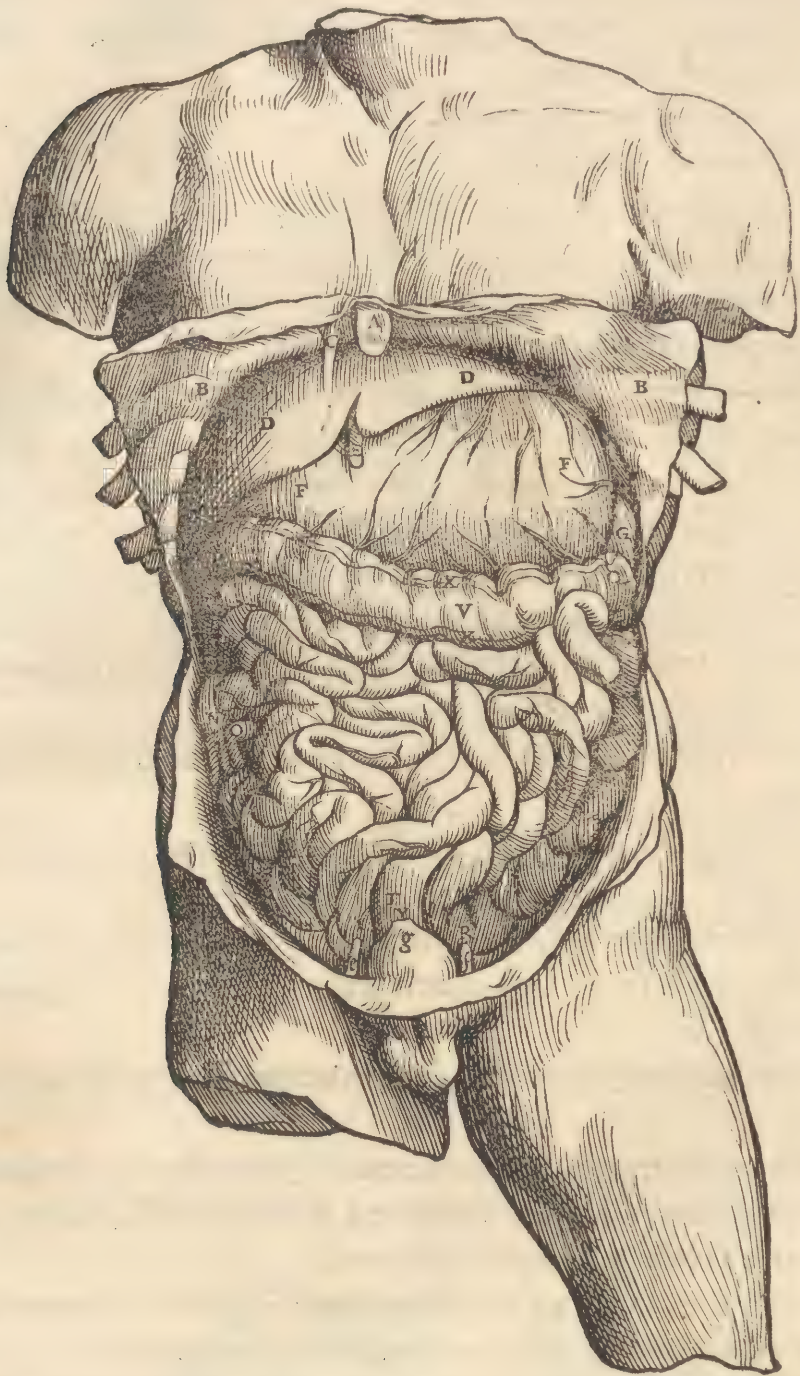
ε Venarum, arteriarum & neruorum in lienem series.

ζ Vena pariter cum arteria neruoque uentriculi fundi sinistræ sedi exporrecta.

η, η Glandulosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, quod uulgo uocant Brisauolo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.

θ Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

SEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

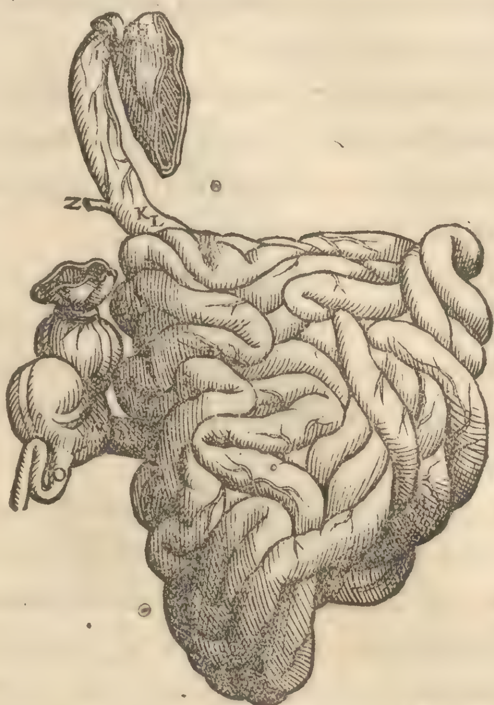
SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN ſexta quinti libri figura ſectionis ſerie tertiam ſubſequente, iecur uentriculus & inteſtina proprias ſeruant ſedes, omento interim quà à uentriculo enaſcebatur, coloq; inteſtino continuum erat, prorſus reſecto, ne forte id relictum alicuius organi ſedem obliteraret. Præterea, ut ſingula opportunius oculis ſubijcerentur, coſtarum aliquot fines (uti inter pingendum factum eſt) effregimus, ipſas unà cum peritonæo ſeptoq; tranſuerſo illis connato in poſteriora reflectentes. Veſica autem hic reſpondet tertiæ ac ſecundæ figurarum ueſicæ. Cæterùm quia præſentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc ſuccedentibus communes ſunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his deſignetur, ſermoni adijcere.

SEPTI

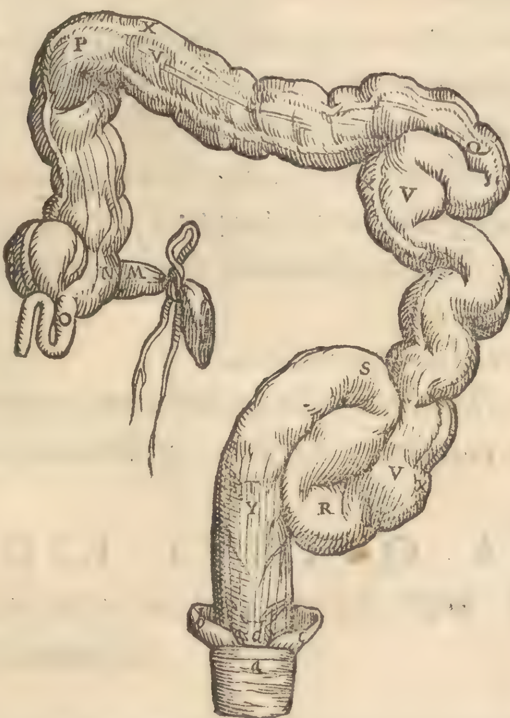
SEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HAC figura tenuium intestinorum ductum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uentriculi et coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quòd autem coli intestini initium paulo magis quàm par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent. potissimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumque sexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENTI figura cæci intestini & coli & recti imago ductusque commonstratur, unà cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE figurarum Index.

SVBSEQVENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris cōmunis est. si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censebis.

- A 6 *Mucronata pectoris ossis cartilago.*
- B, B 6 *Peritonæum unà cum disruptis costis, illisque adnato septo retrorsum atque in latera flexum.*
- C 6 *Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.*
- D, D 6 *Iecoris gibbi magna sedes.*
- E 6 *Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.*
- F, F 6 *Ventriculi anterior sedes.*
- G 6 *Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.*
- H 7 *Ventriculi portio, quæ inferius uentri[c]uli cōstitui[t] orificium, seu intestinorum principium quod hic chordula ligatum finximus.*

I,K 7 *Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgato nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenûm digitorum longitudine, mihi uocatur.*

L 7 *Ieiuni intestini initium, graciliumq; intestinorum sedes, ubi primùm in anfractus conuolui atq; antrorsum assurgere incipiunt.*

M 7,8 *Ilei intestini terminus, & gracilium intestinorum finis. uerùm quánam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem & octaua ad M usq; pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunũ ab ileo liceret interstinguere.*

N *Extuberans crassorum intestinorum initium.*

O *Hoc intestinum mihi cæcum nuncupatur, non admodum contendenti an quis eo nomine aliã crassorum intestinorum partem donari uelit: modò is non adeò nominum sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinorum fabrica spectare negligat, quæ in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.*

N,P,Q, R,S,T, 6,8 *Colum intestinum his characteribus insignitur, uerùm singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usq; coli intestini ductum notat, à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinentem. A P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum à iecoris cauo ad lienis usq; regionem protensus. A Q autem ad R ductus coli insinuatur, à lienis regione ad pubis os, secundum sinistrum ile procedens. Cæterùm ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusq;, quem sursum ad umbilici usq; regionẽ molitur. At S ad T usq; progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.*

V, V 6,8 *Depressa coli intestini sedes.*

X, X 6,8 *Coli intestini utrinq; extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgus uocat.*

Y 6,8 *Recti intestini initium. Quicquid uerò sub Y consistit, rectum est intestinum.*

Z 7 *Portio meatus bilem in intestina perferentis.*

a 8 *Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, fæciumq; excretioni præfectus.*

b,c 8 *Duo musculi rectum intestinum post fæcium excretionem sursum alacriter contrahentes.*

d,8 *Hac sede rectum intestinum uirorum peni & mulierum uteri ceruici interuentu musculosæ substantiæ connascitur.*

e,f 6 *Duæ arteriæ fœtui peculiares.*

g 6 *Hoc charactere uesicæ fundus indicatur, uti & meatus quo fœtus urina expellitur, quemq; hic ut & nuper commemoratas arterias abtruncatum finximus.*

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CVIVS *VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM* hîc lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini & coli quoque quà id recto continuatur, partem expressimus, intestinorum tunicas commonstraturam.

h *Prima intestinorum tunica, quæ & intima est, ac solis transuersis circularibusúe confirmatur fibris.*

i,i *Secunda intestinorum tunica, quæ transuersis quoq; efformatur fibris. attamen rectis quoq; eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.*

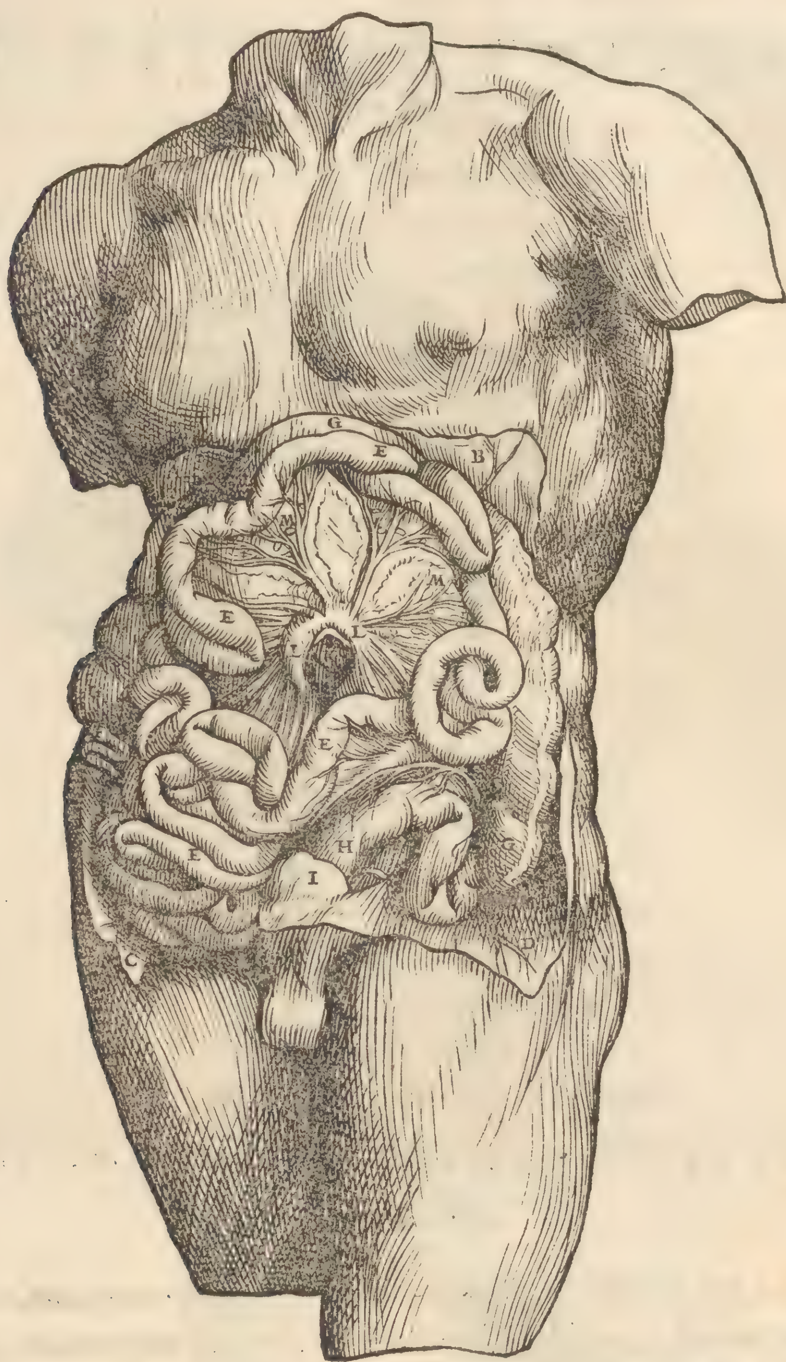
k,k *Mesenterij est portio, quæ rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.*

L,L *Tertia intestinorum tunica, à mesenterij pronata membranis.*

DECI-

DECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

VT præsens figura mesenterij situm quàm appositissimè oculis subijceret, gracilia intestina undecunq; ad latera sursum deorsumq; inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij cõmonstrat centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaq; dorso connectit. Ad hæc, eius quoque mesenterij partem ostendit, quæ coli finem & rectum quoq; intestinũ dorso alligat. Succedit uerò hæc figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D *Portiones peritonæi, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexæ.*

E, E, E *Tenuia intestina.*

F *Cæcum intestinum.*

G, G, G *Colon intestinum.*

H *Recti intestini initium.*

I *Vesica, cui peritonæum ea potißimum sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.*

K *Mesenterij centrum, eaq; dorsi pars qua id à peritonæi membranis initium ducit. quæ magnam arteriam & cauam uenam hic uertebrarum corporibus adnectunt.*

L, L *Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quæ mesenterij centro inseruntur.*

M,M *Glandulæ uaſorum diſtributionibus interiectæ, quæ uaſa in ipſo per meſenterium ad inteſtina moliuntur progreſſu.*

VNDECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HIC duntaxat ipſum delineatur meſenterium è corpore exemptum, omnibusq; partibus ipſi connatis liberum, præterquam ab inferioris membranæ omenti portione, qua colon dorſo inibi colligatur, ubi ſecundum inferiorem uentriculi ſedem id procedit.

K *Character K, ut & in decima figura, meſenterij indicat centrum.*

L,L *Hi quoque characteres ſimiliter atque in decima, glanduloſum corpus notant, totius meſenterij maximum.*

M,M *Glandulæ notantur illis interpoſitæ uaſorum diſſectionibus, quæ iam inteſtinis appropinquant.*

N,O *His characteribus meſenterij circumſcribitur pars tenuia inteſtina dorſo alligans.*

P *P ad Q uſq; meſenterij indicat portionem, colon inteſtinum dorſo affirmantem, qua id à dextri renis ſede ad cauum uſq; iecoris protenditur.*

Q *Q ad R uſq; inferioris omenti membranæ partem notat, quæ colon tota illa ſede dorſo committit, qua id ſecundum uentriculi exporrigitur fundum.*

R *R ad S uſq; meſenterij inſinuat portionem colo inteſtino tota ea ſede propriam, qua id à lienis regione ad rectum uſq; inteſtinum pertinet.*

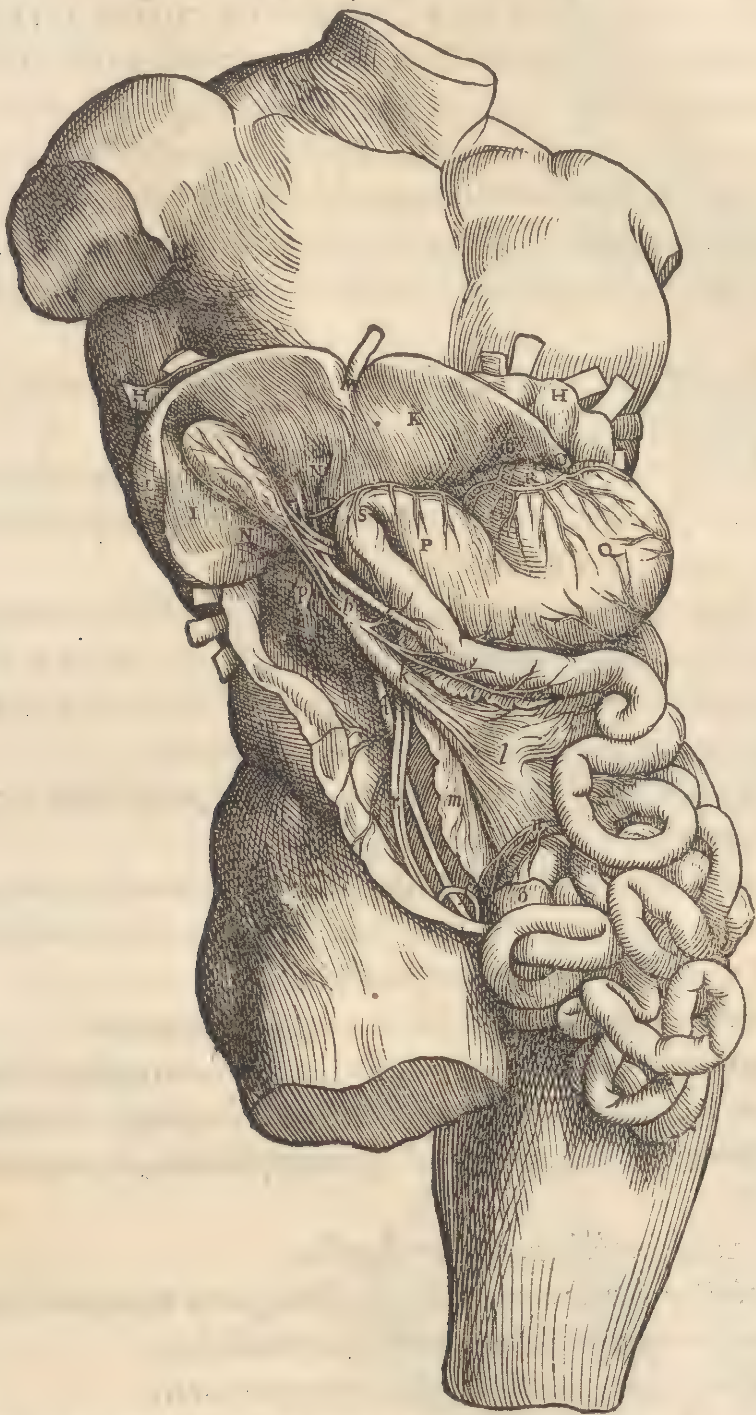
S,T *Quod S & T intercluditur, meſenterij pars eſt rectum inteſtinum dorſo nectens.*

V *Hac ſede meſenterij naturam exprimere conati ſumus, quandoquidem unam meſenterij mem-*

X,Y. *branam ab altera unguibus diuulſam pinximus: ut X nimirum una ſit, altera uerò Y inſcribatur. Atq; in harum membranarum medio meſenterij uaſa excurrunt, & ipſius adeps, ut & glãdulæ etiam continentur, quemadmodum quoq; in uigeſima quarta huius libri figura eſt cernere.*

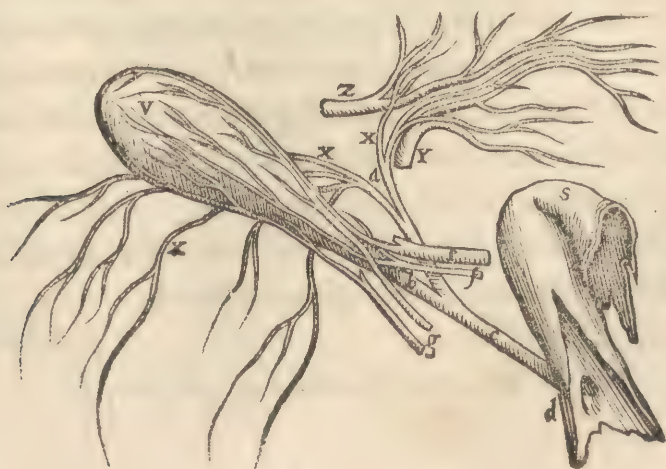
DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO-

nis ſerie ſuccedit. Habet enim diſſectũ peritonæum, & omentum quoq; in hac ablatũ eſt, & hic coſtas aliquot etiã effregimus, quò iecoris cauũ opportunius delineari poſſet. Hic namq; conſpicitur uniuerſum iecoris cauũ, ipſiusq; iecoris forma. Dein uẽtriculi quoq; apparẽt orificia. Inteſtina autẽ perinde ac uentriculũ in ſiniſtrũ latus depreſsimus, ut in cõſpectu eſſet meſenterij pars, ac uenæ portæ in ipſum ſeries: dein bilis meatus in inteſtinũ inſertio, et ſi quæ ſint reliqua quæ characteribus ſeriatim adnotabimus, mox atq; quid decima tertia oſtendat figura, expreſſerimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA, NVDAM BILIS VESICVLAE EIVSDEMQVE

meatuum delineationem exprimens.

CHA-

CHARACTERVM DVODECIMAE ET DECIMAE tertiæ figurarum Index.

PRAESENS characterum Index duodecimæ & decimætertiæ figuri; ideo habetur communis, quod cauam iecoris sedem plerisq; characteribus quibus decimatertia occupatur insigniri licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitiatura. Quum itaq; character occurret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 subiungemus, illis qui decimætertiæ priuatim inscribuntur 2 adiecturi. Si uerò quis utrisq; figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H 1 *Peritonæi unà cum costis euersi portio.* I, K 1 *Cauum iecoris.*

L 1 *Portiuncula gibbi sedis iecoris.* M 1 *Iecoris sectio, cui fœtū alēs uena primùm inseritur.*

N 1 *Rimæ ac impreßiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum cōspicua. N uerò superius, seu sinistrum, seu ipso T uicinius, sedem indicat, qua ab umbilico procedēs uena iecoris cauo ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad N usq; foramen notatur, quod liberè quodammodo umbilici transmittit uenam ad sedem N insignitam.* (colligās.

O 1 *Ligamentū sinistram iecoris partē (quæ in angulū quodāmodo acutū desinit) septo trāsuerso hic*

Φ 1 *Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.*

P, Q 1 *Ventriculus.*

R 1 *Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, unà cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.*

S 1,2 *Humilius uētriculi orificium, ipsiusq; duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atq; secundùm naturam se habet, ad interiora reflexim9, ut in conspectum ueniret bilis uesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.*

T 1 *Neruus à neruis elatius uentriculi orificium implicantibus eductus, iecorisq; cauo insertus.*

V 2 *Bilis uesicula. Hæc in utrisq; præsentibus figuris est cōspicua. uerùm priuatim illam duntaxat in decimatertia charactere notaui. ac proinde primùm decimætertiæ, ac dein duodecimæ mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda.*

X, X 2 *Meatus bilis uesiculæ per iecoris corpus exporrecti, inter portæ uenæ et cauæ itē uenæ ramos.*

Y 2 *Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.*

Z 2 *Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hic exprimere uasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, et quónam pacto in horum medio bilis uesiculæ meatus excurrant.*

a 2 *Concursus meatuum bilis uesiculæ, qui in iecoris corpus digeruntur.*

b 2 *Vesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisq; efficitur.*

c 1,2 *Bilis uesiculæ meatus in duodenū intestinum insertus. ac S ad d usq; in decimatertia figura duo-*

d. *denum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum finximus, ne meatus illius c notati insertio lateret.*

e 2 *Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.*

f 2 *Neruulus iecori & bilis uesiculæ communis, & à sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.*

g 2 *Tenues portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.*

h 1 *Portæ uenæ caudex.* (stinet.

i, i 1 *Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasaq; ipsi exporrecta opportunè su-*

k, l, m, 1 *Mesenteriū. Verùm singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uerò, glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, qua à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinet. Hic namq; colum intestinum à mesenterio diuulsum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.*

n 1 *Vena quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsiq; recto intestino uenas*

o 1 *Vesicæ fundi superior pars etiam hic est conspicua.* (porrigit.

p 1 *Quod hic extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obtectus.*

q 1 *Meatus urinarius, à dextro rene urinam in uesicam deducens.*

r 1 *Vena ac arteria seminales dextri lateris.*

s 1 *Vas semen à dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.*

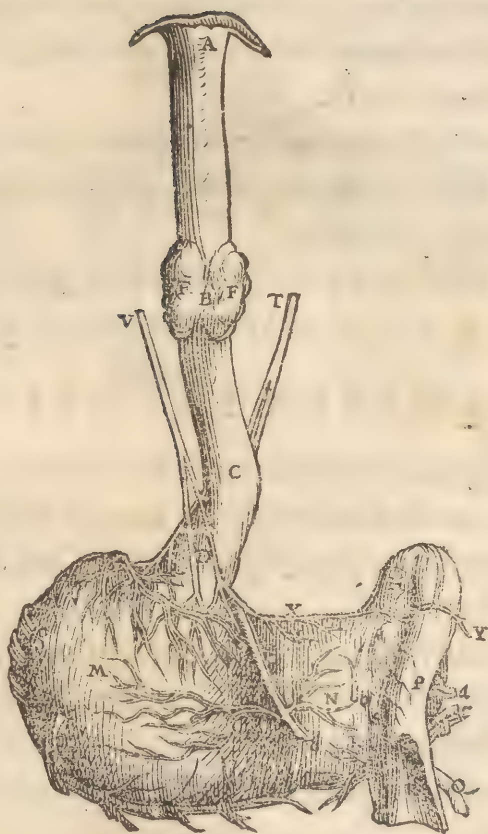
DECIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRAE,

anteriorem integri uentriculi & stomachi faciem exprimens, unà cum uenis, arterijs & neruis uentriculo insertis.

DECIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRAE,

integri uentriculi & stomachi posteriorem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAE quintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriq; figuræ communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus. peculiaribus uero decimæ quintæ figuræ characteribus, hæc 1 subijcietur, decimæ sextæ autem hæc 2.

A 1,2 *Stomachi pars in fauces orisq; adeò amplitudinem pertinens, hic à faucibus præsecta cernitur.*

A,B 1,2 *Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, rectà per mediam uertebrarum ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.*

B,C 1,2 A B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modicè declinans.
C,D 1,2 A C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram, supra magnam cõscendens arteriã, & per septum transuersum in uentriculi superius orificiũ G notandũ pertinẽs.
E,E 1 Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cauitatem pertingente distant.
F,F 1,2 Glandulosum corpus stomacho frequẽter adnatũ, qua quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.
G 1,2 Superius uentriculi orificium. H 1,2 Inferius uentriculi orificium.
I 1,2 Superior uentriculi pars. K,K 1,2 Ventriculi demißior pars, seu fundus.
L,L 1 Anterior uentriculi sedes.
M,N, O 2 Posterior sedes uentriculi. Verùm singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impreßionem notat quam uentriculus ea sede exigit, qua uertebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.
P 1,2 Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum finximus.
Q 2 Bilis uesiculæ meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.
R 2 Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniui.
S 2 Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasaq; illi intestino exporrecta suffulciens.
T 1,2 Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachũ exporrecta, multiplicíq; serie in ipsius orificium elatius distributa. V 1,2 Sinister neruus.
X 2 Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrens, hicq; quà
Y. iecori proxima est, Y insignita.
a 2 Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.
b 2 Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.
c 1,2 Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoq;, secundum dextram uentriculi fundi regionem exporrecta.
d 1,2 Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronæ ri(tu amplectens.
e 1 Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundùm uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.
f 1,2 Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.
g,g 1,2 Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis quæ lieni inseruntur.

DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

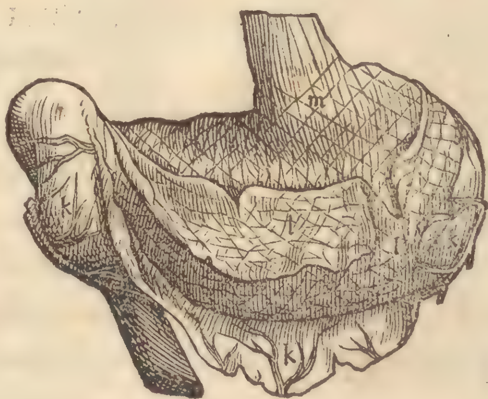

HAC figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.

b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.

i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apparens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

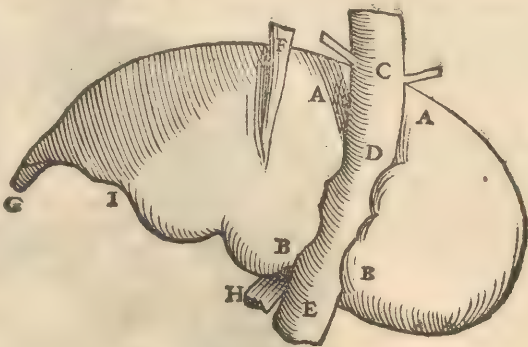
PRAESENS figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantùm pictura assequi potuimus, docet.

k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.

l Secunda uentriculi tunica, minus quàm tertia à uentriculo diuulsa.

m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura iecoris gibbam posterioremq́ sedem unà cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.

A, A Iecoris gibbi superior pars.

B, B Iecoris gibbi posteriorisq́ sedis infima regio.

C Cauæ uenæ sedes, qua septum permeat, ipsiq́ soboles exporrigit.

D, E Hoc interuallo sedes notatur, quà cauæ caudex posteriori iecoris sedi innascitur.

F Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.

G Ligamentum iecoris partem in sinistra maximè exporrectam septo connectens.

H Venæ portæ portio.

I Sinus quo iecur stomacho cedit, qua sinistro uentriculi orificio continuatur.

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CVius situm & ex proportione magnitudinem, uigesima quæ mox subijcietur figura literis O, O, P explicabit: præsens uerò quatuor quodammodo peculiaribus constans effigiebus, seu tabulis, in hunc habet modum.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMAE NONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq́ characterum Index.

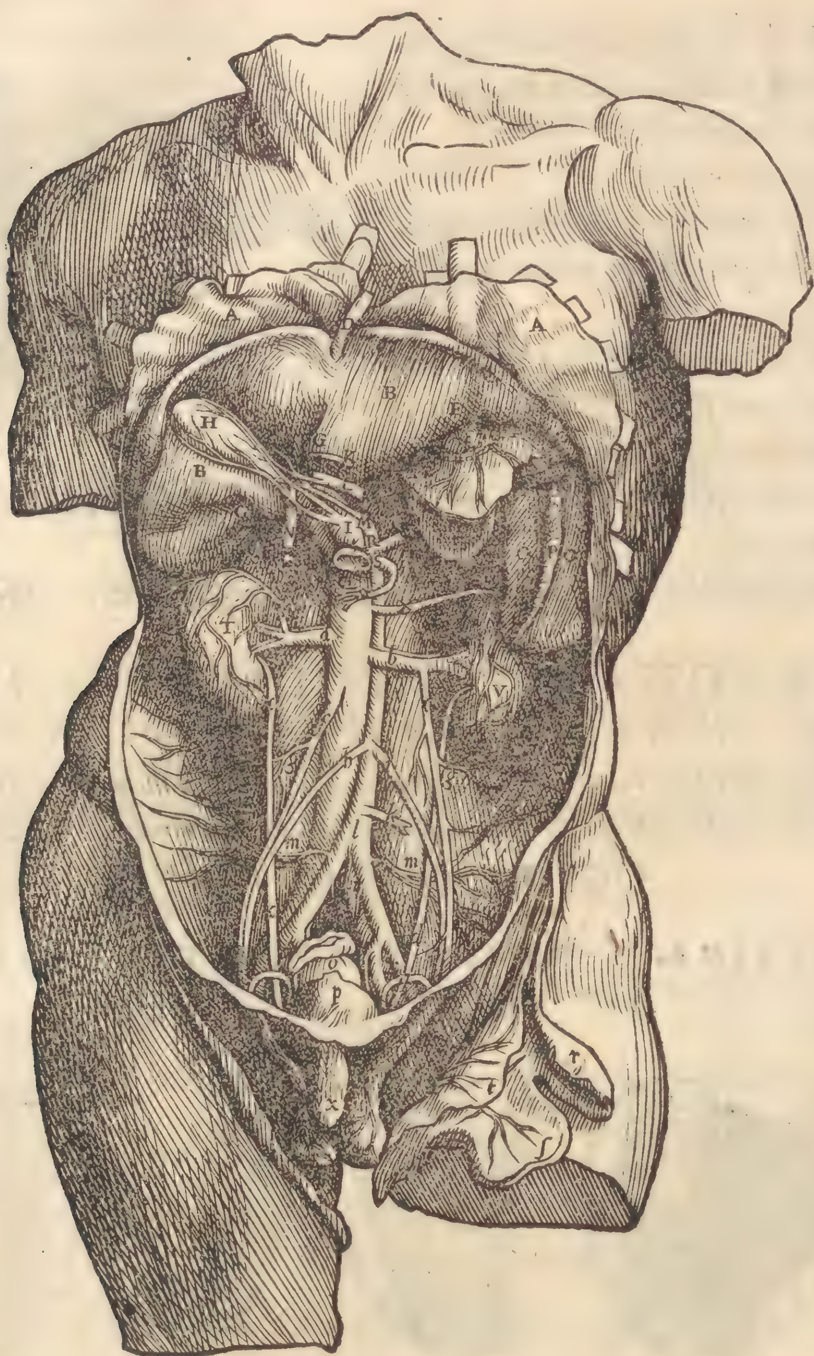
PRIMA lienem anteriori facie exprimit, unà cum omenti portione, seu inferioris superiorisq́ omenti membranarum partibus. A namq́ lienis sinistrum indicat latus, dextrum autem ac media ipsius sedes omento integuntur. B, B & B enim inferioris omenti membranæ portionem indicant, lienis uasa deducentem. C uerò & C superioris omenti membranæ portionē significant, qua ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronata quæ in lienem iamiam inserenda ueniunt.
(margin: A. B, B. C, C.)

Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uerò & H lineam indicant in caua lienis regione conspicuam, cui lienis uasa inseruntur.
(margin: D, E. F, G. H.)

Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.

Quarta lienis quoque cauam sedem delineatã continet. At huic duas indidi sectiones, ut lienis substantia conformatióque oculis subijcerentur. Atque hic I & K sectiones modo dictas indicant.
(margin: I, K.)

VIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEM'QVE CHAracterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie duodecimæ succedit. ab hac enim omnia intestina execuimus, relicta duntaxat uentriculi portione superioris orificij uentriculi sedem commonstrante. atq; ita hæc figura pleraq; indicat, quæ nunc opportunius cum characterum indicibus seriatim insinuabuntur.

A,A *Septi transuersi portio peritonæo succincta, atq; unà cum costis aliquot sursum reflexa.*

B,B *Caua iecoris sedes.*

C *Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.*

D *Venæ per umbilicum iecori exporrectæ portio, ubi & sinus ille indicatur primum hanc admittens uenam, quæ per priuatum ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem perreptat, ubi hic G non procul à K adhibitum conspicis, ubiq; uena hæc in iecoris substantiam primùm uerè digeritur.*

E *Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transuersum ad elatius uentriculi orificium contendenti.*

F *Superius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.*

G,G *Lineæ impreßiones ùe tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conspicua.*

H *Bilis uesicula.*

I Portæ uenæ caudex hic abscissus. Verũ I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculæ exporrectas.
K Iecoris neruus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicantur orificio.
L Arteria iecori & bilis uesiculæ communis.
M Neruus à sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atq; hic neruus iecori pariter & bilis uesiculæ communis censetur.
N Bilis uesiculæ meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.
O,O Lienis anterior cauaq; regio. P Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
Q Vena caua. R Magna arteria.
S Radices arteriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intestina excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.
Y Vena dextri renis pinguem tunicam accedens.
a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducentes.
b Vena arteriaq; in sinistrum protensæ renem, emulgentesq; uulgò non secus appellatæ, quàm illæ quæ dextro reni sunt propriæ.
c,c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.
d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
e Seminalis uena sinistrum accedens testem. f Seminalis uena, dextri testis.
g,g Surculi à seminalibus uenis qua peritonæo committuntur, in ipsoq; adeò uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.
h Seminalis arteria dextrum testem petens.
i Arteria seminalis quæ sinistro testi est propria.
k Arteriæ in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
l Arteriæ magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ & cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos diuisio.
m,m Præcipuæ uenæ ac arteriæ earum quæ geniculatim à magnis uasis lumborum carnibus ipsiq; peritonæo offeruntur.
n Arteriæ magnæ soboles sacri ossis foramina accedentes.
o Recti intestini pars à colo libera, atq;, ut inter dissecandum fit, uinculo intercepta.
p Vesica urinæ receptaculum.
q Semen à teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uesicæ ceruicis initium retorquetur.
r Cutis quæ penem inuestiebat. ſ Scortum.
t Carnosæ membranæ pars, quæ haud secus atq; scortum, utrunq; ambiebat testem.
u Tunica à peritonæo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter præbet, estq; hæc exterior testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq; numeramus.
x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE TRES PROPRIAS CONTINET TABELLAS SECTIONIS SERIE INUICEM SUBSEQUENTES, AC APPOSITISSIMÈ RENŨ SINUS MEATUUMQ; URINARIORUM PRINCIPIA OSTENDENTES.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM VIGESIMAE PRIMAE FIGVRAE TABELLArum, earundemque characterum Index.

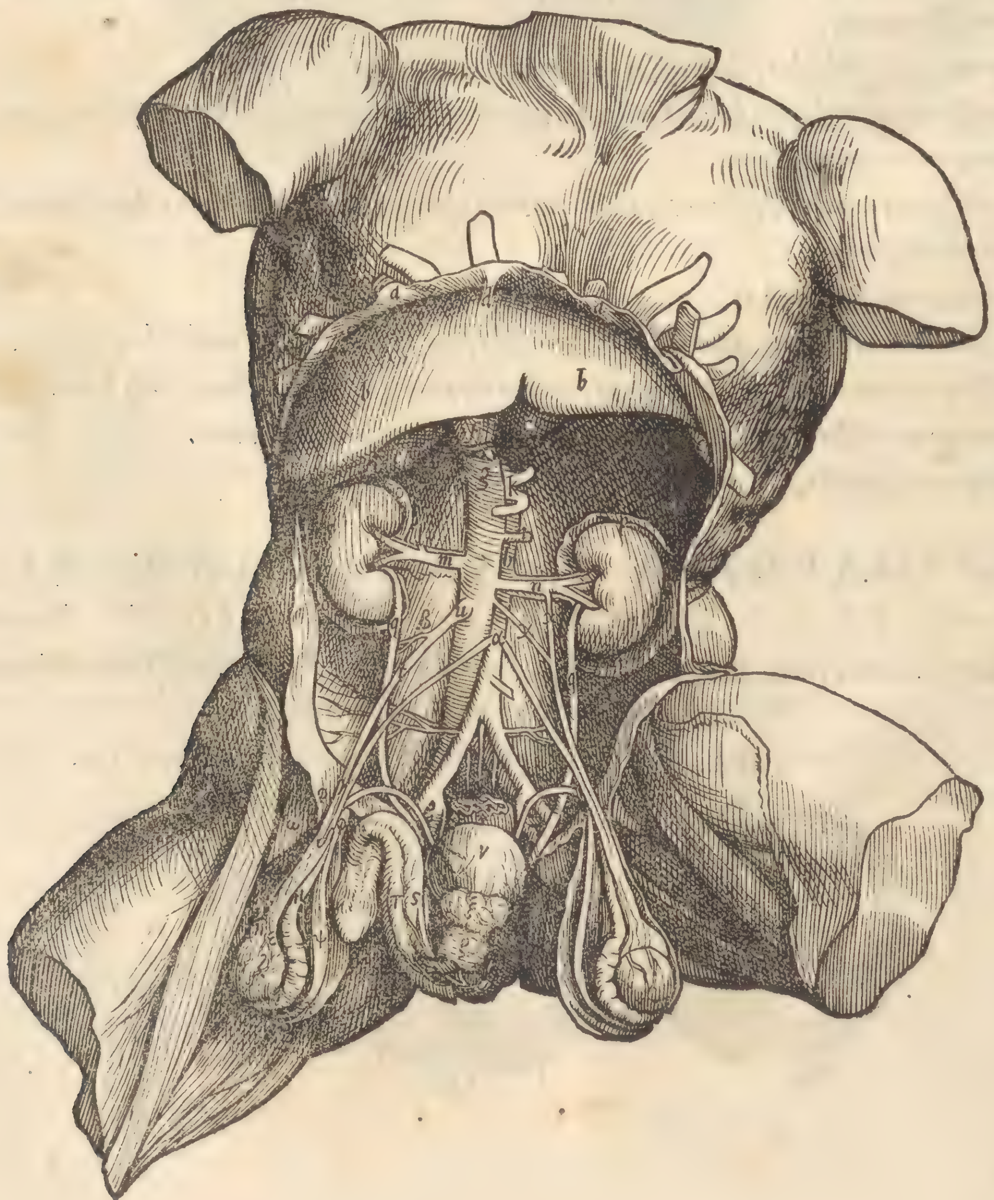
PRIMA tabella sectionem secundùm renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeò profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiæ abla-
α, β. *ta portione. Significet igitur α dextri renis anteriorem partem, β uerò posteriorem. γ & γ ori-*
γ, γ. *ficia sunt ramorũ primi sinus renis, seu ipsius mẽbranei corporis, qua inuicẽ illi rami coëunt. Hic*
δ, δ. *enim rami necessariò per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. δ, δ primi sinus corpus, seu membraneum corpus in quod uena & arteria renis terminantur.*

ε *Foraminulum hoc urinarij meatus est initium.*

λ *Vrinarij meatus pars. Super membraneum hoc corpus δ & δ insignitum, secundus renis consistit sinus, cuius interius & corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum apparet. Eius enim partes quæ in exteriora ad utrunque septi ex renis substantia conformati latus pro-*
ζ, η. *ducuntur, ipsumque sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub ζ hîc & η deducto intueri nequis. Septum namque illud præsenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & posteriorem diuisum cernitur, ac η quidem partem ipsius notat anteriorem, ζ uerò posteriorem.*

Secundæ effigiei omnia cum nuper commemorata sunt cõmunia, nisi quòd uniuersa propemodũ renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sanè septi illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hîc itaque secundus renis sinus uniuersus, at non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius latere dirimentem. α igitur & β & γ & λ eadem hîc quæ in prima tabella notant. Circulus autem
θ. *inter α & β ductus, secundum renis indicat sinum. θ uerò anteriorem partem primi sinus, seu mem-*
ι. *branei corporis, qua hæc in ramos discinditur. ι corporis membranei posteriorem partem indi-*
κ. *cat. adeò ut θ & ι simul membraneum notent corpus, seu primũ renis sinum: κ autem urinarij meatus insignitur origo.* *Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ramos omnes insinuat. renis enim substantia, quæ summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa est. Atque hæc citra characterum operam sunt obuia.*

VIGESIMASECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMque characterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie uigesimæ succedit. in hac namque costarum aliquot fines effracti, & extrorsum sursumq; retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectaretur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspicuo erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumq; seminalium exortus ductusq; etiam ostendēte, priuatim à cauæ uenæ caudice ramulum pronasci effinximus, qui sinistræ seminali cō miscetur uenæ. Præterea peritonæum quà uasis seminarijs iter præbet, unà cum tunica à peritoneo pronata, testemq; & sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, & cum seminarijs uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicē ita dirempta atq; adeò reflexa uidētur, ut inuicē insigniter dehiscant, & uesica, & glandosum corpus uesicæ ceruici propriū, unà cū ipsius musculo & penis corporib. eorundēq; progressu oculis subijciātur. Quòd autē à dextro femore cutē prorsus & à sinistro aliqua ex parte ademimus, neminē ambigere reor.

a,a *Peritonæi pars cum septi transuersi portione, & effractis costis sursum extrorsumq; reflexa.*
b,b *Iecoris gibbum.* c,c *Caua iecoris sedes.*
d *Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistens, & hic à iecoris anteriori sede magna ex parte diuulsum.*
e *Ligamentum iecoris partem in sinistrum protensam septo committens.*
f *Venæ portæ portio, unà cum arteria & neruis iecur petentibus, et bilis uesiculæ meatu intestina petente, hic uinculo est intercepta, & dein præsecta.*
g *Venæ cauæ caudex.* h *Arteriæ magnæ truncus deorsum spinæ exporrectus.*
i *Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam adeuntis.*
k *Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, lieni, et ipsi demum omento ramos offerentium.*
l *Initium uenæ dextri renis pingue inuolucrum petentis.*
m *Vena ac arteria dextrum accedentes renem.*
n *Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.*
o,o *Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.*
p,p *Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsum, et peritonæo unde principium ducit, adhuc connexum.*
q,q *Et dexter & sinister meatus, quo urina è renibus in uesicam fertur, q insignitus est.*
t *Seminalis uena dextrum accedens testem.*
u *Principium seminalis uenæ dextrum testem adeuntis, quod instar rotundi tuberis prominet.*
x *Seminalis uena sinistro testi exporrecta.*
y *Venula à uenæ cauæ caudice pronata, ac uenæ seminali sinistræ commixta unitáue. Quamuis enim hæc uenula rariùs occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delineatur, illaq; hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.*
α *Seminalium arteriarum origo.*
β *Surculi, quos uenæ seminariæ peritonæo inibi depromunt, quà ipsi connexæ deorsum ad pubis ossa contendunt.*
γ *Dextræ seminalis uenæ, & item arteriæ, per peritonæum supra pubis ossis coxendicisq; regionem descensus, ac ascensus pariter semen à teste deferentis uasis, quod η, ι & κ mox notabitur.*
δ *Venæ seminalis & arteriæ commixtio, & corporis quod uaricum imagini conferam, initium.*
ε *Varicosi corporis in testem insertio.* ζ *Testis intimo ipsius inuolucro obtectus.*
η *Principium semen à teste deferentis uasis.*
ι *Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, & à teste ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.*
κ *Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui teres porrigitur.*
ν *Vesica urinæ receptaculum.*
ξ *Glandulosum corpus uesicæ ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertionem excipiens.*

ς *Circularis uesicæ ceruicem ambiens musculus.*

ς, τ *Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis osse ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro ossi firmatur. Præterea hic S nostri figura in cõspicuo est, quã penis flaccidus lãguidusq; cũ uesica effingit.*

υ *Venarum & arteriarum neruorumq; penem adeuntium series, tam aptè ac in huiusmodi figuris id moliri datur expressa.*

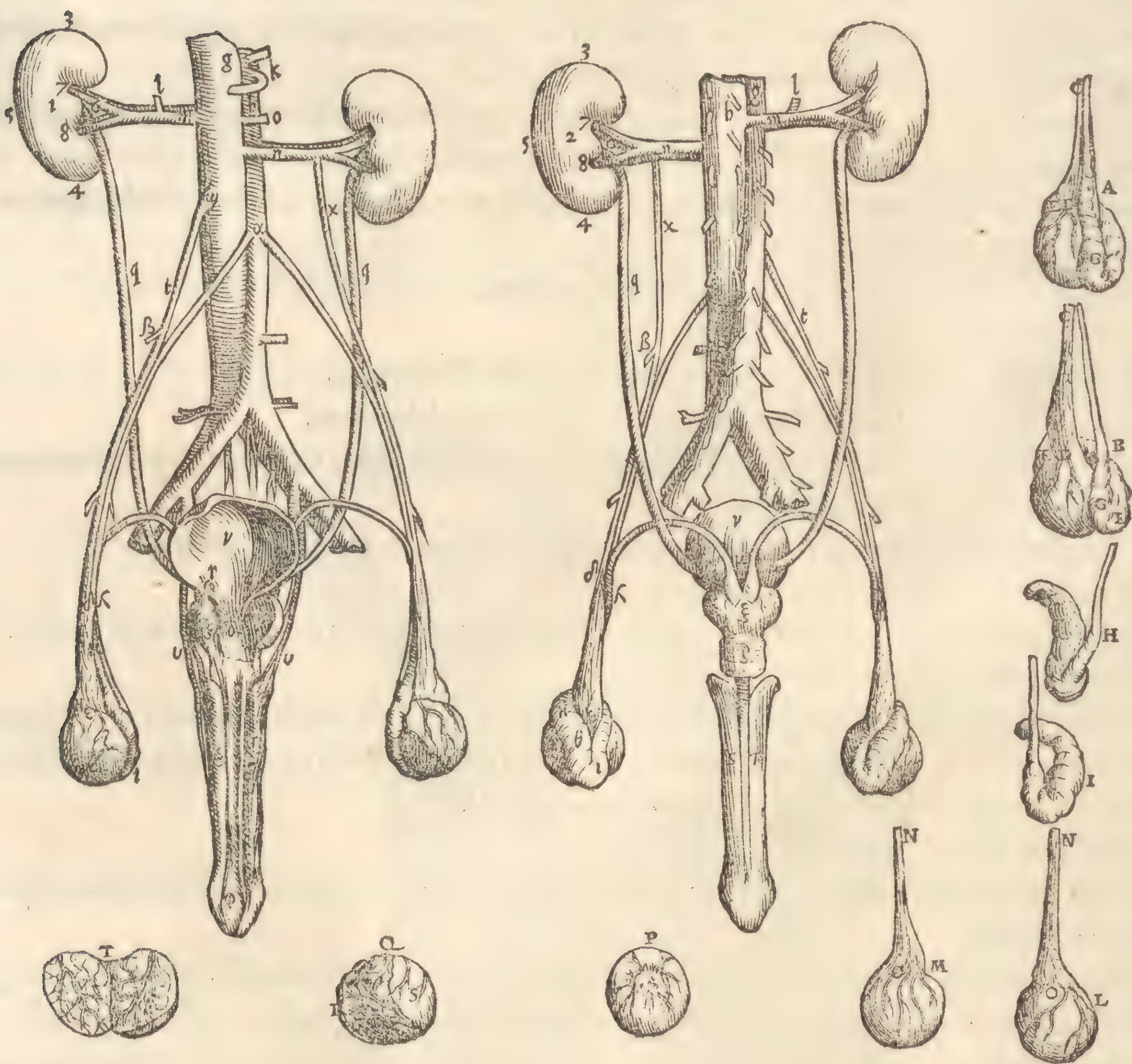
φ, χ *Primum exteriusúe testis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatũ, ubi φ ascripsimus. ubi uerò χ locatur, ea eius inuolucri sedes notatur, qua hæc infimæ testis parti connascitur.*

ψ *Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.*

ω *Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quà super coxendicis os deorsum ducitur.*

* *Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consueuit. Supra hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio circa ossis sacri regionem uisitur.*

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

VIGESIMAETERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE PARTIVM & characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiares obtinens effigies, tabellasúe, simul cum illa quæ mox præcessit, ac ordine uigesimasecunda fuit, potissimum ad uirilium organorum generationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq; eadem prorsus est characterum ratio. Verum quòd iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col

loca

locari, priuatum indicem huic uigesimætertiæ figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uigesimæsecundæ communes sunt, denuò non grauate explicaturus. Porrò in hac uigesimatertia figura duæ sunt præcipuæ effigies, quarũ unam non inopportunè dextram, alterã uerò sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uesicã & seminaria organa cũ uenæ cauæ et arteriæ portionibus execta è corpore finximus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie, in sinistra autẽ posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesicam, & ipsius ceruicem seu meatum semini urinæq; communem aperuimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quemadmodum in characterũ explicatione dicturus sum diffusiùs, simulatq; effigies expressero, quæ sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimætertiæ figuræ sedem occupant, ac maiusculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

A, B, *Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostēdentibus, idē exprimitur. uerùm superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quòd ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferentis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testi adnascitur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam'ue, ut insertio applicatioq; uenæ & arteriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.*

C *Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine excidentes inuicem implicantur, commiscenturq;, ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efformare incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi assimilabitur conus.*

D *Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminalis testi inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.*

E *Vasis semen à teste deferentis initium.*

F *Reflexus uasis semen deferentis secundùm testis humiliorem sedem.*

G *Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testi connasci desinit.*

H *Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem conspiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.*

I *Hac effigie eadē uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur. uerùm hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.*

L *Testis à quo semen deferens uas abscectum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et uaricoso corpore remansit.*

M *Hæc eadem cum effigie L notata indicat. uerùm ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq; sunt communes.*

N *Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.*

O *Varicosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.*

P *Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic foramina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testi implantantur.*

Q *In hac effigie intimam testis tunicam inuolucrum'ue nouacula dissecui, & ex altero latere à te-*
R *stis substantia eius inuolucri partem R notatam diremi, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cō spectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertexentibus in testis substantiam pertinent. Al-*
S. *teram uero huius inuolucri partem S insignitam, testi adhuc connatam reliqui.*

T *Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uerò modò subsequuntur characteres, duabus grandioribus & magis præcipuis uigesimætertiæ figuræ effigiebus proprij habentur.*

1 *Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.*

2 *Posterior renis regio.*

3 *Superior renis regio.*

4 *Inferior renis regio.*

5 *Externum renis latus.*

6 *Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant. uerùm 6 priuatim notat eius si-*
7, 8. *nus tuber. 7 autem & 8 sinus eius angulos impressionesq;.*

g *Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, quà deorsum tendens iecur superauit.*

h *Arteriæ magnæ truncus inibi resectus, ubi primùm sub septo transuerso in peritonei amplitudinem fertur.*
k *Radices arteriarum quæ mesenterio & inferiori membranæ omenti digeruntur.*
l *Venæ pinguem dextri renis tunicam petentis principium.*
m *Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.*
n *Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.*
o *Venæ in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.*
q, q *Meatus urinam è renibus in uesicæ amplitudinem deportantes.*
r *Meatuum urinam uesicæ deducentium in uesicam insertio. ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quà hi meatus in uesicam pertinent, & membranei processus quoq; his orificijs præfecti. in sinistra autem effigie sedes indicatur, qua illi meatus primùm uesicæ applantantur.*
t *Seminalis uena dextra.*
u *Tuberculum, seu protuberans seminalis uenæ dextri lateris principium.*
x *Vena seminalis sinistrum petens testem.*
α *Seminalium arteriarum ex magnæ arteriæ caudice initia.*
β *Surculorum radices quos uenæ seminales peritonæo offerunt, quà illi secundùm lumborum regionem committuntur.*
δ *Venæ arteriæq; seminalium coitus commixtio'ue, & uaricosi corporis initium.*
ε *Venæ & arteriæ seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.*
ζ *Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.*
η *Principium uasis semen à teste deferentis.*
θ *Descensus uasis semen deferentis secundùm posteriorem testis regionem.*
ι *Locus quo deferens semen uas rursus secundum testis humiliora sursum fertur, neq; amplius testi connascitur, uti faciebat ab η per θ ad ι.*
κ *Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spiram'ue sursum properat.*
λ *Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenæ ac arteriæ seminalium reflexum, in peritonæi amplitudinem contendit.*
μ *Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicæ ceruicis initium.*
ν *Vesica, quæ in dextra effigie priuatim adaperta est, ipsius commonstrans cauitatem.*
ξ *Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie lõga sectione ad meatus usq; urinarij amplitudinem dissectum.*
ο *Amplitudo cauitasq; ceruicis uesicæ, in quam uasa semen deferentia insertionem moliuntur.*
ρ *Musculus uesicæ ceruicem ambiens, ac urinæ excretioni præfectus.*
σ & τ *Duo penem potissimùm constituentia organa.*
υ *Venæ ac item arteriæ penem ceruicemq; uesicæ accedentes.*
φ *Sedes notatur meatus urinæ seminiq; communis, quæ reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.*

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

FIGVRA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritonæum unà cum abdominis musculis adapertum est, ac in latera (uti intersecandum fit) reflexum. Deinde intestina omnia à mesenterio præsecuimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum præsens figura in hoc potissimùm delineata est, ut uteri & uesicæ positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuulsa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeò pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatæ & macilentißimæ, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuò diremptis) ostendant.

VIGE

VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

A,B, C,D Peritonæi anterioris ſedis interior ſuperficies.

E,E Meſenterij pars tenuia inteſtina dorſo connectens.

F,F Altera meſenterij membrana notatur, ab altera quam G & G inſigniui diuulſa. Vtraq; au-
G,G. tem membrana uaſorum per meſenterium ſeriem, et glandularum uaſorum diſtributionibus interpoſitarum naturam indicat.

H,H Hac meſenterij parte colon inteſtinum, quà recto erat proximum, committebatur.

I Hac meſenterij parte, coli inteſtini initium, ſeu ipſius cum tenuibus inteſtinis continuitas, dein cæcum quoq; inteſtinum conſiſtebant.

K Rectum inteſtinum inibi præſectum ubi colon deſinit, quæ ſedes eſt è regione connexus ſacri oſſis cum infima lumborum uertebra.

L Anterior uteri fundi ſedes, à qua nihil prorſus auulſum cernitur.

M Dexter mulieris teſtis.

N Mulieris ſiniſter teſtis, atq; huius anterior pars hic tota oculis ſubijcitur, quum interim dextri teſtis modica uideatur portio: idq; ideo accidit, quod dextrum teſtem ita delineauerimus, quemadmodum uterque teſtis membrana tegitur ſeminaria mulieris uaſa deducente, atque à peritonæo nata: ſiniſtrum uerò teſtem illa membrana deteximus, quòd ſolius manus, nullo adhibito cultro, fit beneficio. Hæc namque membrana anteriori teſtis ſedi nulla ex parte adnaſcitur, ſed incumbit ſolum.

O,O Membrana à peritonæi dextra ſede pronata, & teſtem dextrum unà cum huius lateris ſeminalibus uaſis, ac illis quæ uteri elatiorem ſedem implicant uaſis, dorſo committens, uterumq; pariter continens, & deniq; cum alterius lateris membrana ſecundam uteri tunicam conſtituens.

P Hic in nuper dicta membrana carneæ excurrunt fibræ, dextrum uteri conſtituentes muſculũ.

His

Q,Q *His characteribus sinistræ lateris membrana notatur, quæ illi correspondet, quam nuper O, O indicarunt.*

R,S *Vteri ceruicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonæi partes illi offerũt, quæ ipsi uasa exporrigunt, deducuntq́ʒ, ac illum peritonæo adnectunt. Cæterùm interuallum inter R & S consistens, uteri ceruicis amplitudinem quodammodo significat. Rugæ uerò hic conspicuæ, illæ sunt quas uteri ceruix in se collapsa, neqʒ aliàs distenta, inter secandum commonstrat.*

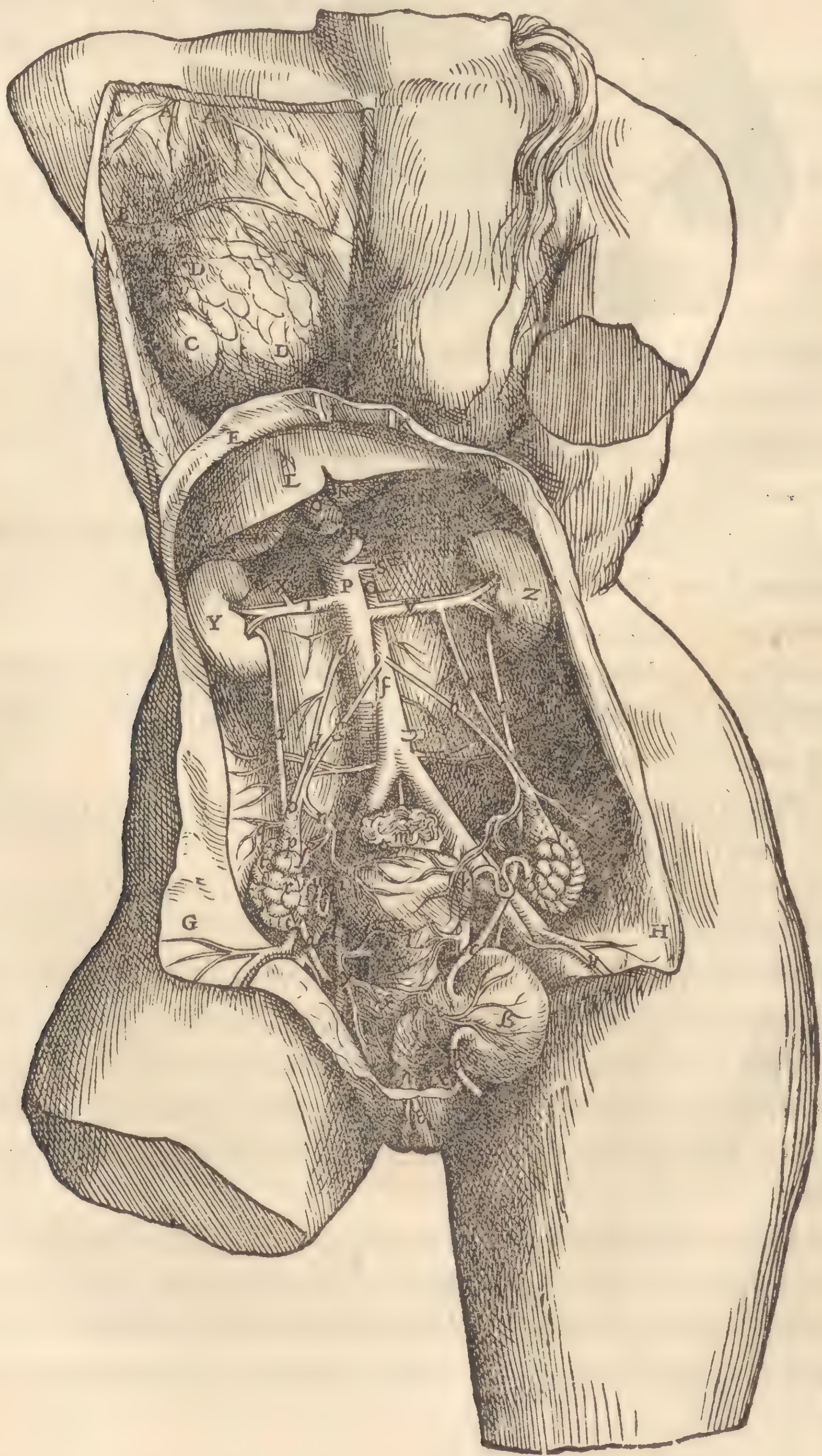
T *Vesica, cuius posterior facies hic potißimum spectatur. ita enim in figuræ huius delineatione oculum direximus, ac si in corpore prostrato, posteriorem uesicæ sedem quæ uterum spectat, potißimum cernere uoluissemus. Si enim præsens muliebre corpus ita uti id quod modò subsequetur, erectum arbitrareris, etiam secus atqʒ res se habet, uteri fundum multo elatius ipsa uesica delineatum esse tibi persuaderes.*

V *Vmbilici est portio, à peritonæo inter secãdum liberata, & unà cum uasis fœtui peculiaribus hic deorsum reflexa.* X *Portio uenæ ab umbilico iecur petentis.*

Y *Meatus à uesicæ fundi elatißima sede ad umbilicum pertinens, ac fœtus urinam inter secundum & intimum ipsius inuolucrum deducens.*

Z, et & *Duæ arteriæ ab umbilico huc secundùm uesicæ latera prorepentes, atqʒ hac sede magnæ arteriæ ramis pubis oßium foramina potißimum adeuntibus insertæ, seu continuæ.*

VIGESIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

A[*]*praesentis figurae dextra mamilla cutem abstulimus, ut quàm fieri posset proximè mamillarũ natura hic oculis subijceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium et lienẽ resecuimus, recto interim intestino non secus quàm in mox praecedente figura relicto. Ad haec, uterum suo extimo quod peritoneum ipsi porrigit inuolucro quodammodo spoliauimus, omnes membranas quàm licuit accuratißimè paßim, ideo amputantes, ut seminis materiam testibus deferentia & rursus semen ab his utero deducentia uasa in conspectum uenirent. Vesicam uerò deorsum in sinistrum latus refleximus, unà meatum à dextro rene ipsi urinam deferentem abrumpentes, ut urinam uesicae deferentium meatuum insertio appareret, ipsaq́; uesica uteri inspectionem non occuparet. Postremò pubis oßium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri ceruix ac uesicae etiam collum appositè uiderentur.*

A, A, *Venae ad mamillas subinde excurrentes ab illis quae cuti summo humero obductae offeruntur.*
B *Venae ab illis pronatae quae per axillam in manum porriguntur.*
C *Praecipuum mamillae corpus.*
D, D *Glandulae ac adeps undecunq; corpori illi glandoso ac C insignito adstratae.*
E, F G, H *Peritonaei anterioris sedis interior superficies. est enim hic anterior peritonaei regio, ad latus, & sursum deorsumq́; flexa.*
I, K *Venarum ac item arteriarum sub pectoris osse deorsum à iugulo prorepentium portiones.*
L *Iecoris gibba sedes.*
M *Iecoris cauum hic quoq; aliqua ex parte conspicuum.*
N *Venae ab umbilico iecur petentis portiuncula.*
O *Venae portae caudex hic simul cum uasis ipsi attensis praesectus.*
P *Vena caua.*
Q *Arteria magna.*
R *Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum ac intestina petentium radices.*
S *Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam implicantis.*
T *Vena ac arteria dextro reni serosum humorem deducentes.*
V *Vena ac arteria sinistro reni serosum humorem deferentes.*
X *Principium uenae pinguem dextri renis tunicam adeuntis.*
Y *Dextri renis anterior sedes.*
Z *Sinistri renis anterior facies.*
a, a *Meatus à dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad humilius a effractus. portio autem huius meatus reliqua, ac uesicae adhuc continua, b insignitur.*
b.
c, c *Meatus urinam à sinistro rene in uesicam deferens.*
d, d *Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.*
e *Seminalis uena sinistrum petens testem.*
f *Seminalium arteriarum ortus.*
g *Seminalis arteria dextra.*
h *Seminalis arteria sinistra.*
i, k, l *Anterior uteri fundi pars. ac i dextrum fundi obtusum indicat angulum, k autem sinistrum, l uerò regionem uteri ubi ipsius fundi consistit orificium, ipsiusq́; ceruix inchoatur.*
m *Rectum intestinum. quo minus utrunq; figurae latus inibi ubi par utrinque est ratio onerem, unì duntaxat lateri iam characteres opportunè adhibebo.*
n *Venae ac arteriae seminalis portio, uteri fundi superiorem accedens sedem.*
o *Venae ac item arteriae seminalis portiones testem adeuntes, et inuicem coeuntes, corpusq́; instar*
p. *pyramidis constituentes. ac p huius corporis basim notat, testi commissam.*
q *A nuper dicto corpore eiusmodi uascula in mẽbranas excurrunt, testem peritonaeo cõmittentes.*
r *Testis anterior facies.*
s *Vasis semen à teste in uterum deferentis initium.*
t, t *Vasis semen deferentis reflexus, quos id circum testis latera conficit.*

u *Vasis semen deferentis ad uterum progressus.*
x,x *Vteri ceruix.*
y *Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.*
κ *Vena uesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt. atque hic etiam character urinariorum meatuum insertionem notat.*
α,β *Vesicæ fundi posterior sedes.*
γ *Vesicæ ceruicis musculus.*
δ *Hac sede uesicæ ceruix uteri ceruici implantatur.*
ε *Cuticulares ceruicis uteri orificij carunculæ. atq; hic uteri colles & ceruicis ipsius orificium, citra characterum operam neminem latent.*
ζ *Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.*
η *Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascendentia.*

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

VIGESIMAE SEXTAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

PRAESENS figura uterum unà cum illum peritonæo alligantibus membranis à corpore exsectum commonstrat. atque ipsius ceruix adeò hic sursum est conuoluta euersaq;, ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vesicæ uerò fundum & ceruicem quoq; aperuimus, ut uesicæ cauitas meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.
A *Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.*
B,B *Vteri ceruix.*
C *Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.*
D *Orificium fundi uteri.*
E,E *Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.*
F *Sinister uteri testis.*
G *Vena & arteria seminalis.*
H *Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.*
I *Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.*
K *Vas semen à teste in uterum deducens.*
L *Vesicæ cauitas.*
M *Vrinariorum meatuum insertio.*
N *Vrinariorum meatuum frustula hic propendent.*

VIGE-

VIGESIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura uterum à corpore exectum ea magnitudine refert, qua postremò Patauij dissectæ mulieris uterus nobis occurrit: atque ut uteri circunscriptionem hic expressimus, ita etiam ipsius fundum per mediū dissecuimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unà cum ambarum uteri tunicarū in non prægnantibus substantiæ crassitie.

A, A. B, B Vteri fundi sinus.

C, D Linea quodāmodo instar suturæ, qua scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.

E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tunicæ crassities.

F, F Interioris fundi uteri portio, ex elatiori uteri sede deorsum in fundi sinū protuberans.

G, G Fundi uteri orificium.

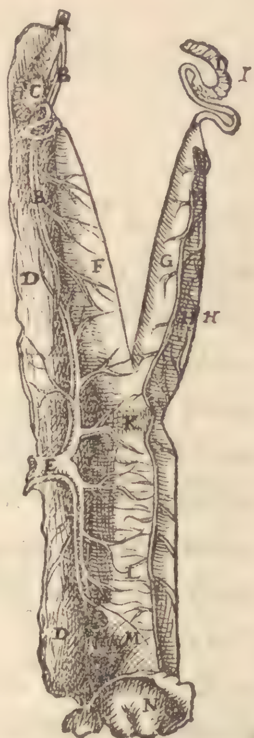
H, H Secundum exteriusque fundi uteri inuolucrum, à peritonæo pronatum.

I, I et c. Membranarum à peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem utrinque hic asseruauimus.

K Vteri ceruicis substantia hic quoque conspicitur, quod sectio qua uteri fundum diuisimus, inibi incipiebatur.

L Vesicæ ceruicis pars, uteri ceruici inserta, ac urinam in illam proijciens. Vteri colles, & si quid hîc spectādum sit reliqui, etiam nullis appositis characteribus, nulli non patent.

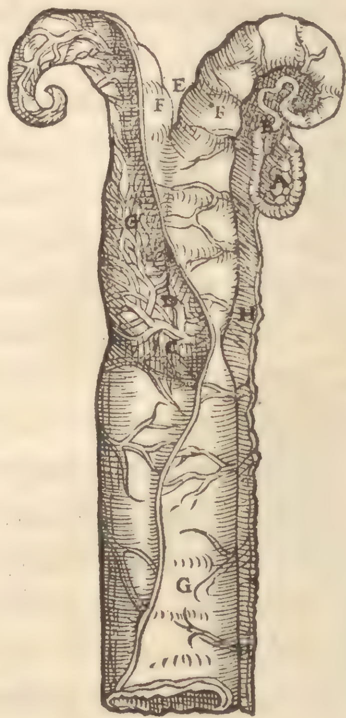
VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HAEC figura canum non prægnantē exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

A *Vena & arteria seminalis.*
B,B *Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uasa porrigētes.*
C *Testis, ac uas semen à teste deferens.*
D,D *Membranæ uterum peritonæo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.*
E *Vena ac arteria uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.*
F *Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.*
G *Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberaui-*
H. *mus inuolucro. G enim exterius, H uerò interius notant.*
I *Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.*
K *Regio, qua fundi uteri orificium consistit.*
L *Vteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.*
M *Portio ceruicis uesicæ.*
N *Cutis ad pudendum adhuc reliqua.*

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineaui, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriori inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

A *Testis sinister.*
B *Vas semen deferens à teste in uterum.*
C *Sedes orificij fundi uteri.*
D *Sedes ubi uterus geminus fit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriori uteri inuolucro obtecta.*
E *Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.*
F,F *Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.*
G *Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.*
H *Membranæ hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.*

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVATVOR PECVLIARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemq́ characterum Index.

PRIMA tabula uterum masculino fœtu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transuersa sectione diuisimus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeò ab extimo fœtus inuolucro diducentes.

A, B, C, D *Interna superficies uteri, quæ ante sectionem fœtus inuolucris obducebatur.*

E, E *Exterior uteri superficies. atque elatius E uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumq́ magis quàm sinister, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.*

F *Primum extimum'ue fœtus inuolucrum.*

G, G *Secundum fœtus inuolucrum hîc quoq́ magna ex parte uisitur.*

H *Vteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimùm dispensatur.*

I *Dexter uteri testis hîc quoq́, ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.*

SECVNDA tabula fœtus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

K *Extimum fœtus inuolucrum.*

L, L *Secundum fœtus inuolucrum: quod quum pellucidum membranæ modò sit, in ipso complexũ cum tertio inuolucro fœtum nonnihil conspici sinit.*

TERTIA tabula extimum fœtus inuolucrũ, & secundum longa sectione diuisimus, ac utraque à tertio inuolucro seducta, hîc unà cum tertio inuolucro adhuc integro expressimus.

M, M *Tertium intimum'ue fœtus inuolucrum: quod quia egregiè pellucidum est, fœtum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.*

N, *Venarum arteriarumq́ series ex primo fœtus inuolucro umbilicum petens.*

O, P, O, P *Secundum fœtus inuolucrum: atque O & O internam ipsius indicãt superficiem, P uerò & P externam.*

Q, R *Primum fœtus inuolucrum: atque Q externam notat superficiem, R autem internam. Vasorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem promptè dignoscitur.*

QVARTA tabula fœtum omnibus suis tunicis liberum, itaq́ iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ prouidentia secus quàm Anatomicorum uulgus arbitratur, in omni media figura locatur. Falsissimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphæricus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq́ in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies medium minus'ue laboriosum, atq́ is est quem modò singuli obtinẽt articuli. Cæterùm in hac figura M, M, N, O, P, O, P, & Q, ac R idẽ notãt quod tertia tabula: nisi quod M & M

S. *internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucri, S autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quiq́ longo ducitur interuallo, nodis aliquot interdum, aut, ut ueriùs dicam, uaricosis tuberibus donatus, è quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliũ copiam præsagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspendio necandam. Eiusmodi nanq́ permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potissimùm apud Italas bene peritas, effutiunt.*

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

HOMINEM NECESSARIO CORRVPTIONI *obnoxium mortalem'ue esse: quo autem diutius uiueret augereturq́, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potusq́ uersanti priuatim sint extructa.* Caput I.

VANDOQVIDEM corporis humani generationis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerũt, rerum autor Deus, ut ille quàm diutissimè uiuat, neq; aliquãdo species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, solicitè machinatus est. Sanguis enim mẽstruus semenq́ genitale generationis nostræ sunt principia: *Generationis nostræ principia.* ille ceu materia quædam apta concinnaq́, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumq; ex ijsdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim mutuò temperamenti mensura uarient. siquidem in semine plus est igneæ substantiæ atq; aëreæ, in sanguine aqueæ terreæq́. quanquam præpolleat in hoc quoq; & calidum frigido, & humidum sicco. Eoq; fit, ut non siccus instar pili, aut ossis, sed humidus meritò dicatur. At semen sanguine quidem siccius est, cęterùm ipsum etiam humidum fluxileq́ sentitur. Atq; ita nobis utrinque ex humida substantia genituræ origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modò ex ea uenæ, arteriæ, nerui, membranæ, ligamenta, cartilagines, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uerò id natura quidem maximè ignis, sed tamen & terra. Verùm huius plus misceri principijs nõ oportebat, si modò hęc humida erant futura. Ignis igitur in utroq; principio tantum admixtum est, quantum non torrens abundè siccet. Ab hoc itaq; primùm cogitur, paulumq́ concrescit quod in utero conceptum est: mox siccius redditum, ueluti lineamenta quædam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vlteriùs uerò etiam siccescens, non lineamenta rudimenta'ue solùm, sed & cuiusq; membri exactam speciem exprimit. Iam uerò in lucem editum, magnitudine proficit, & siccius ualentiusq́ tantisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uerò & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultrà sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solùm robusta euadunt, sed etiam uires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum siccescentibus, non solum cuiusque officium minus probè administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusq́ quàm erat antea, redditur: ac proinde ultra siccatũ, non macilentius modò, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaq; excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelæ interitusq́ connata est necessitas. Cui altera accedit, quæ etiam in animalibus pręcipuè obseruatur, totius nimirum substantiæ fluor, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumq́ nisi altera similis substantia in defluxæ locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat cæterisq́ animalibus, uerùm etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiẽs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim sugere, uesci, bibere, aut respirare à quoquã discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quæ hæc omnia citra docentem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiæ effluxit restituimus, potione quicquid humidius, atq; ita ad pristinam commensurationẽ ambo reducimus. Sic uerò & aëreæ igneæq́ substantiæ modum, respiratu arteriarumq́ pulsu tuemur. Cæterùm quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quæ bibuntur edun tur'ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primùm assumere, dein emutare & concoquere, ac quàm maximè licet, corpori alendo restituendoq́ similia efficere, ac demum recrementa quæ necessariò has emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quædam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumq́, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quæ excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempestiuè profluant cohibendis, suoq́ tempore

Corruptelæ homini connatæ necessitates.

Nutritionis necessitas.

Instrumentorũ tripliciũ nutritioni subseruientium necessitas.

pore expellendis subseruiant. Porrò partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsius'que recrementis ex cōcoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusq; respirationis organis dedicandus. Præsens uerò cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum'que consecrabitur. Ex ore itaq; per stomachum cibus & potus in [a] uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quæ amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in [b] intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguiniq; efficiendo conueniēs, unà cum humidiori huius concoctionis recremento [c] uenæ portæ rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uerò siccius ac suctioni ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se [d] orbiculari podicis musculo, ac [e] abdominis musculis, simul accedente etiam [f] septi transuersi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremū adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessariū, duplici (quod in omni fit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro biliosa succo ceu lutoso, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculæ [g] meatus transmissum, in ipsam uesiculam refluit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus fæcibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portæ uenæ [h] ramos ad [i] lienis nutritionem transmittitur: quicquid uerò is conficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem præparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiæ insiti caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex [k] arctissimis maximéq; frequentibus uenæ portæ ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in cauæ uenæ [l] propagines similiter innumeras angustissimasq; conscendit, tenui adhuc aquosoq; recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concomitatus, atq; eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio arctissimas uias minori opera perreptans. Quum uerò sanguis eos superauit angiportus, [m] renes recrementum hoc ad se sedulò alliciunt, illocq; sanguinem purgant, id per [n] urinarios meatus in uesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicæ ceruicis [o] musculo, excrementum illud seu urina è corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauam copiosissima ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illæ sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexq; quod in illa concoctione consurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusq; instrumentis dicta sufficiant. Quanta uerò sapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A' peritonæo autem opportunè sermonis statuetur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

Quid præsenti libro docendum, ac partiū nutritioni ex cibo potuq; factæ functionū breuis enumeratio.

a 14 fi. per A, B, C in L, L. aut 12 fi. in P, Q. b 12 fig. à P, Q in° S, ac ita deinceps, aut in 7 & 8 figuras. c fi. ca. 5 li. 3. aut 12 fi. l, k, h in I, K. d 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 M. e 3 muſ. ta. Θ, 4 Π, 5 Δ, 6 Δ. f 7 tab. Δ. g In X, X. & inde in V, & rursus per c in S ad d 13 fi. h fi. ca. 5 li. 3 T, T ad a, a. i 3 fig. d. 20 fi O, O. k fi. ca. 5 li. 3 A, A. l fi. ca. 6 li. 3 A, A, a. m 25 fi. Y, Z. n 22 fig. q, q in v. 25 fi. a, c in β. o 22 figu. ρ. 25 fig. γ.

DE PERITONAEO. Capvt II.

PERITONAEO ostendendo pleræq; conducunt figuræ, & potissimùm prima, id integrū anteriore externaq; facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriorem uerò illæ figuræ imprimis intus referunt, quæ ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

LATINI peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) uocem à Græcis mutuantur. illis nanq; quòd circuntendatur περιτόναιον, περιτόναιος, περιτόνιον appellatur. Neque ita absolutè tantùm, uerùm à nonnullis hæc tota appellatio inditur, περιτόναιος ὑμὴν, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto. à nonnullis hæc περιτόναιος χιτών. sunt etiam qui περιτόναιον σκέπασμα ipsum pari ratione appellent, ab usu scilicet quo inuolucri modo omnibus propemodum quæ hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verùm in illorum interpretum libris, & apud nostræ ætatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydrope laborant educenda, & ramicum curationibus pertractāt, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, alberiteren, alberitiron. Deinde absque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundùm loci exigentiam non mutato nominis significato præponunt, Beriteron, Berbetinen, eius'que generis permulta.

Peritonæi nomina.

Peritonæum in similarium partium numero.

permulta. Peritonæum itaq; ex simplicium & primorum corporum, quæ similaria etiam nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantiæ est, nullis omnino fibris: secus ac uenarum arteriarumq;[a] tunicæ, aut tenues ac membraneæ[b] musculorum eneruationes intertexta. estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa

Peritonæi magnitudo & situs.

nanq; nobis uocatur mẽbrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen accuratè simplex non est, quũ quibusdã carneis donetur fibris, & musculosa in ipso[c] collo &[d] fronte efficiatur. Porrò peritonæũ uniuersam[e] cauitatẽ, quæ sub septo transuerso, ad os usq; coccygis, totius corporis facilè capacissima habetur, succingit, ac omnibus quę illa continent organis obtenditur, eaq; conceptaculi ritu amplectitur: uentriculũ scilicet, intestina, omentũ, mesenteriũ, iecur, lienẽ, renes, utramq; uesicã, uterum, & uasa demũ quæcunq; inter se-

Connexus ortus.

ptum transuersum & crura situ habent. Atq; hæc quidẽ peritonæũ interna ipsius sede cõtinet, externa uerò undecunq; musculis cõnascitur. Ex ligamẽtis enim, quę lumborũ uertebras cõnectunt, & quæ sacrũ os iliũ ossibus cõmittunt, peritonæũ utrinq; principiũ ducit, mẽbranæ latæ modo ab illis enascens. Mox ab utroq; latere ascendens, lumborũ[f] musculis, & ijs qui internã ossis iliũ sedem occupãtes, femorũ præsunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicẽ musculos cõmitti uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinq; cõplectuntur, peritonæũ superauit, internæ[g] transuersorũ abdominis musculorũ, & uniuersæ[h] inferiori septi transuersi sedi subtendit, pertinacissimè ipsis, potissimùm uerò neruosis illorũ tenuitatibus

Forma.

connatũ, & quodãmodo propriæ musculorũ membranæ uicẽ gerens. Refert itaq; peritonæũ oblongum oui instar utrẽ, seu sphærã aliquã, cuius longitudo pertinet à septo transuerso ad hu-

Ipsius superficies cuiusmodi.

millimã amplitudinis sedem, quã[i] sacrũ os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. & quemadmodũ utres ex tergoribus parati, exteriùs hirti asperiq;, intus plani ac læues admodum esse solẽt: ita quoq; peritonæũ externa parte, ut aptiùs musculis undiquaq; hæreat, asperũ fibrosumq; ad eum prorsus modũ uisit, quo membranas mutuò cõnatas, inæquales esse dicimus. Interna autẽ peritonæi sedes, uiscera quę cõplectitur spectãs, impensè lęuis & tersa, ac ueluti aqueo humore oblita, secãtibus occurrit, adipis interdũ copiã sibi (ut in suibus quasi perpetuò) adnatam obtinens. Verum hunc nõ omni ex parte æquè copiosum reperies. Anterior nanq; superior'ue internæ huius peritonæi sedis[k] regio qua uentriculũ contingit, ac dein posterior quoq;[l] regio ad lumbos & sacrum os pertinẽs, copiosiori abundãt adipe, q̃ sedis eius internę[m] latera,

Processus à peritonæo enati.

[n]parsq; umbilico contermina. Præterea interna hæc peritonæi sedes portiones quasdã seu processus ijs quę cõtinet organis porrigit, illisq; processibus ea organa inuicẽ colligat, et sibi quoq; adnectit, ac singulis præter peculiares ipsorũ tunicas (si modò quas habeant) aliud etiã inuolucrum obducit. Atq; hinc etiã fit, ut ijs organis quæ duas peculiares sortiuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina,[o] ternæ attribuantur: quæ autem unicã duntaxat peculiarẽ tunicam exigunt, è quorum numero sunt uterus & utraq; uesica,[p] binas obtineant. Verum organa nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien,[q] eã quæ ipsis obducitur à peritonæo adipiscuntur. Quo'nam pacto autem, quibusq; ex locis hosce processus in eiusmodi tunicis degenerãtes,

Peritonæũ nõ undiq; pariter crassum.

peritonæũ educat, & quo modo illi inuicem crassitie differãt, in cuiusq; organi enarratione opportuniùs quàm hîc recensebitur. Quemadmodũ uerò interna peritonæi sedes ab externa uariat, sic neq; omni ex parte peritonæũ sibi crassitie & robore correspondet. Quà enim ex uertebrarũ ligamentis pronascitur, crassissimũ est: deinde quà lumborũ incumbit musculis, crassum quoq; cernit. Anteriori uerò parte, quę à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubẽ usq; pertinet, peritonęũ tenuius graciliusq; & inualidius reperitur, q̃ in lateribus & lumborũ regione. Ad hæc uiris peritonæũ crassius ualidiusq; est iuxta mucronatã cartilaginẽ, quàm iuxta pubis sedem: in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq;: neq; his, uti uiris, peritonæũ hîc ad in-

Quibus partibus peritonæũ peruium sit.

guina utrobiq; seminarijs uasis[r] uiã præbent. Est enim peritonæũ peculiariter in uiris inibi foraminibus, ut ita dicam, peruium, & tunicam utriq; testi priuatim offert, quo is & ipsius seminaria uasa tutò obuoluuntur, ac dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæũ quà septo subducitur,[s] tria cum septo quoque communia exigit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi cohærentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uena coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concomitatam deducit. Præterea[t] umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri[u] ceruicis, in uiro autem[x] ceruicis uesicæ, in utrisque uerò[y] podicis nomine, peritonæum perforatur, ac demum[z] multis uenis, arterijs & neruis crus petentibus, deinde[a] illis quæ maxima portione in rectos abdo-

Vasa & nerui quibus peritonæum implicatur.

minis musculos sursum tendunt, &[b] alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cuti à uasis lumborum uertebris incumbentibus, peritonæum iter præbet, ab ijsdem uasis surculos sibi assumens. Quà enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem utitur, in lateribus

a fi. ca. 1 li. 3 inserta, et fi. ca. 2.
b In abdomine 3, 4, 5, 6, musculorum tab.
c 3 muscul. tab. r.
d 3 tab. A.
e 7 tab. à Δ multo sub y, aut passim in inferioribus 9 li. fig.
f 7 ta. t, u. dein x.
g 6 tabu. Δ.
h quæ 7 ta. spectatur, ac Δ insignitur.
i 1 fi. ultima rum 1 M cum Θ.
k 2 fi. A, B, quibus arte sectione committebatur F, G, supra P.
l ad latera g, h. 22 fi. et P, Q fi. 25.
m 24 fi. C, D.
n 2 fi. C, D.
o Vide 9 fi. & 17.
p Specta E, E, H, H 27 fig.
q Educitur ab F, G 18 fig. dein B, B, C, C. 1 ta. figu. 19.
r 1 fi. G, H. & 22 figu.
s 9, 4, transmittit y, & educit x. et 20 fig. u.
s 7 muſ. ta. s, r, q.
t 2 figu. M. 30 fi. S.
u 25 figu. x.
x 1, 2, 3 fig. ca. 49 libri 2 G.
y 1, 2 fig. eius. ca. M.
z In ulti. fi. lib. 3, et ult. fig. lib. 4.
a 1 fig. I, 25 fig. x. aut 6 muſ. tab. e.
b fi. ca. 6 li. 3, ξ, π, fi. ca. 12 μ, μ.

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria porriguntur,[c] plurimas soboles quoque peritonæum mutuatur. In anteriori uerò regione, elatius quidem qua mucronatam spectat cartilaginem, à[d] uasis sub pectoris osse ad rectos abdominis musculos excurrentibus peritonæum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa consistente propagines asciscit ab[e] illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis. Cæterùm quod peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quàm refellendum est, quum unà cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoque neruis uiam offerat, à quibus surculos etiam adipiscitur, idque ab ijs potissimum[f] qui abdominis exporriguntur musculis. Porrò peritonæi usus complures enumerari solent. primus quidem, ut ea omnia quæ diximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remittique debeant, peritonæum quo aptiùs fieri id possit, nerueum & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunè contineret: sed tenue, quo minùs pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplectitur ab extrinsecus ambientibus musculis interstinguit, ne quando tenuium intestinorum aliqua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, arctant aut arctantur, dolore afficiunt aut afficiūtur, intestina motum eorum impediant, ac recrementa intestinis complexa difficillimè deorsum transmittantur: id quod nunc neutiquam accidit. Verùm hæc intestina inter media musculorū abdominis spacia, dum integri adhuc essent[g] transuersi, minimè interciderent, & si Galenus id præcipuè innuit, quandoquidem hi uelut alterum peritonæum ijs quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omnique ex parte ab alijs abdominis musculis hæc organa interstinguūt, neque ex situ etiam inter lumborum musculos & transuersos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum[h] musculi dorsum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonæi usum Galenus cum cæteris Anatomes professoribus recenset, quo id sicci alimenti superflua septi transuersi accedente opera propellit: quasi uerò idem officium quod abdominis musculos unà cum septo ad fæcium excretionem subire suo loco cōmemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario motu quo se contrahat distendatque præditum sit, ac non transuersorum abdominis musculorum, & septi quibus connascitur motum necessariò sequatur. Dein ac si peritonæum magis quàm cutis, aut abdominis adeps, ipsumque adeò omentum illi usui subseruiat. Miror membranam costas succingentem, quæ peritonæo substantia usu & conformatione penitus correspondet, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa nō minus thoraci comprimēdo, quàm hoc fæcibus eijciendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimum abdominis musculis cōmunis, quo is ceu inuolucrum exactè circundatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus infestentur. At postremus præcipuusque peritonæi usus est, quo omnia quibus circundatū est, ab eo cōtinentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta, tutò colligantur, suisque sedibus fixa hærent.

c 1 fig. L.
d 1 fi. K.
e 1 fig. I.
f In 1 fi. ca. 11. lib. 4 ad abdominis regionem.
Peritonæi usus.
g 6 muscul. ta. Δ.
Lib. 4 de V. su part.
h 8 ta. Ξ, Θ.

DE STOMACHO ET VENTRICVLO. Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipuè ostendunt decima quarta & decima quinta figuræ, quibus in uentriculo commonstrando succedit decima sexta, quæ hunc inuersum refert, & decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede repositum proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodecima. Postremò ipsius elatius orificium non ineleganter in uigesima figura spectatur, quod Græcorum nonnulli καρδίαν, ut & Latini scriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam (ut Galenus) stomachum appellant. Arabum interpretes Alfid, Alphaed, Fued, Alfaud, Fuhed. Inferiùs uerò Polux, Hasoher.

ENTRICVLVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaque suscipere, eaque primo labore (sine quo hæc inutilia & homini ad nihil cōmoda essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior. Thoracem nanque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo prælocauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaque (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quæ prouenientia necessariò tetri essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite sedem

Ventriculus sub thorace locatus.

dem exigunt, deducerentur. Thoracem uerò aërem per os & narium foramina attracturum, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisque autor efficeretur, elatiùs collocari decuit. Porrò ne nimiũ uentriculus ab ore remoueretur, quumque longus ab ipso ad recrementorum expulsionis locum ductus sit, Natura illum quàm potuit proximè ori subiunxit. Sub thorace enim & [a] septo transuerso inter iecur & lienem medius statim [b] ponitur, uiamque ab ore cibos ad se deferentẽ obtinet, quæ ab usu οἰσοφάγος nuncupatur, & etiam illis communi nomine quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri præpositũ uocitant, στόμαχος dicitur: qua uoce nos Celsum & Ciceronem imitati potius utemur, quàm gula alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius hærens excipit, ac utraque parte [c] tonsillas attingens, à palati extremo principium sortitur, ac agitatione motibusque linguæ depulsum, & quasi detrusum cibum suscipiens, illum deorsum, pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uerò supra contractis.

a 7 muscul. tab. Δ.
b 6 fig. F, F inter D, D & G.
Viæ cibum potumque uetriculo deferẽtis nomine.
Initium.
c 6 musc. ta. F. 14 fi. E, E.

Substantia et forma ac tunicæ.

Neruosa enim membranea'ue, ut facile dilatetur, prompteque rursus cõcidat, effecta est: & fibris suo muneri famulantibus intertexitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres & intus accuratè læuis lubricaque cernitur. [d] Duabus etenim proprijs cõstat tunicis, substantia, duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem neruosior, durior, & paulo tenuior, ac totius oris palatique tunicæ continua est, & rectis fibris manuũ instar ciborum attractioni subseruientibus donatur. Exterior uerò crassior, mollior, propemodumque musculorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi ascribunt: dein transuersis duntaxat circularibus'ue abundat fibris, quæ ciborum interiores tunicæ fibræ beneficio attractorũ fœliciorem, magisque subitam in uentriculum propulsionẽ efficiant: & si quando uomentibus uentriculus quippiã protrudit, ad eius eductionẽ summopere etiam auxiliantur. Duabus his solùm fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem atraherent, transuersæ autem arctantes pelleret. Nam si obliquæ accessissent, cibus in stomacho longiori mora hæreret: quod nõ solùm homini inutile, sed & importunum ac molestum esset, quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distẽderetur, asperæque arteriæ ac pulmonibus & magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset.

d Harũ delineationẽ pete ex similitudine 9 aut 17 figurarum.

Incessus.

Natura enim stomachũ tutò, & illa quæ modò comprehendi organa minùs molestaturũ, per ceruicem thoracemque ad uentriculum porrigens, [e] exactè supra mediam ceruicis uertebrarum & quatuor primarum thoracis sedem, in neutram partem inclinantem asperæque arteriæ subtensum [f] deducit. Ad principiũ uerò quintæ thoracis uertebræ [g] stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundùm dorsi uertebras inferiora corporis petenti cedat, nõnihil in dextrum latus à media uertebrarum regione abscedit, arteriæ illi proximus ad nonã usque thoracis uertebram repens: [h] quò simulatque pertingit, ab eius uertebræ eleuatus corpore arteriam elatiùs (ne illa fortè à deuorato cibo comprimatur) ascendit, neruosam septi transuersi partem uersus sinistrum latus [i] penetrans. Non equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hìc ad inferiora corporis prolabentis [k] foramine utens, uerùm peculiari, quod ipsi neruisque cum illo descendentibus (dum septum describeretur) præparatum esse diximus. Neque uerò administratio tantum, sed & ratio quoque id commonstrabit, dummodo [l] superius uentriculi orificium ad amussim perpendere non graueris. Hoc nanque uentriculi mediæ sedi quod ad [m] priora [n] posterioraque spectat, neque inferiùs quàm ipsius elatior [o] pars habetur, inseri debuit: quod certè accideret, si communi arteriæ foramini stomachus in septo uteretur, atque (ut Galenus reliquusque Anatomicorũ chorus asserit) ad duodecimam usque thoracis uertebram stomachus arteriæ iunctus uertebris necteretur, ac iuxta primam demum lumborũ uertebram, aut paulò infrà, arteriam conscendere, & à dextris in sinistrum prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra undecimam thoracis uertebram, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in [p] medio ipsius elatioris partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio. Deinde si ad duodecimã usque thoracis uertebram, secundum arteriæ latus stomachus descenderet ex thorace, & sub septo primùm arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumque denuò ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresque quàm nunc habeat, anfractus, eosque acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonæ itaque thoracis uertebræ initium stomachus uertebrarum corporibus interuentu membranularũ ex ligamentis uertebrarum originem ducentium cõmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uerò iuxta quintam thoracis uertebram ad dextra potius arteriæ quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multò sit dignior) dorsi mediam sedem occupans, sed quum à [q] sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistrum ca-

e 7 musc. ta. E super B ac sub F.
f 15, 14 fig. ab A ad B.
g eius. fi. B uersus C, ut cederet 1 fi. ca. 12 lib. 3.
h 15, 14 fig. C uersus D, G.
Lib. 5. de Admi. sectio.
Stomachum non eodẽ cum arteria magna uti foramine septi.
i 7 muscul. tab. r.
k 7 muscul. tab. q.
l 12 figu. R 20 F.
m 14 fig. L, L.
Lib. 4. de Vsu part.
n 15 fig. M, O, N.
o 14, 15 fi. I.
p ad regionem O 15 fi. non ad G aut I.
q Spectato tam 10 fig. lib. 6. ac O, P, 6 fig.

uæ

r 22 fi. h ad g. uæ uenæ [r] subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquantulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebrarum admittit, adeò ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quàm in sinistro latere reperire posset, obtineat. Porrò stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uentriculum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed arteriæ superuectus [s] obtusoq; obliquatus angulo sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferioris regiónis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor iecoris pars ipsi facilem aditum præbitura consistit. [t] Talis sanè est tenuior totius iecoris portio sinistræ septi sedi hîc subtensa, cui in posteriori regione quà stomachus septum permeat, [u] sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur) proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui septum, idq; potissimùm quod diximus foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat obstaculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius prohiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua angustiorem stomachum hîc quà uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt, atra bile in uentriculi superius os à liene eructata eum colligi constringiq; falsò existimantes. Cæterùm obliquus ille ductus quo stomachus arteriam conscendens in sinistrum fertur, [x] neruis etiam commodus est, quos paulo pòst uentriculo inseri audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum obliquato ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras, uerum ut ipsius concauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit, [y] alias quidem ad fauces, stomacho & laryngi communes, quæ saliuam humoremq; illis organis ne exiccentur, præparantes, Latinis tonsillæ appellantur. [z] In medio itidem propemodum stomachi ductu, quà is asperæ arteriæ in * duos truncos ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho non apponit modo, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit, [a] illis planè respõdentes, quas uesicæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinæ seminisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glandulæ stomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatem difficiliùs in uentriculum cibus prolabatur, saliuali quodam humore imbuunt. Cæterùm si quid de stomacho adhuc dicendum superest, in uentriculi descriptione id persequemur. Ventriculum qui inter reliquos corporis uentres sinus'ue non minimam cauitatem obtinet, unde etiam γαστὴρ & κοιλία Græcis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum dicitur, mox sub thorace collocatum, iam obiter diximus. Nunc uerò exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiã, tunicas, uenas, arterias, neruos, ac demum ipsius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præstant organa recensebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asserit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuati non simpliciter enunciant, uerum hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediam sedem instar communis omnium partiũ officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè admodum in hominis proportione metienda uersati. Sedes enim [b] mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium regio. At si crura simul cum ceruice illi negligerent, solo uidelicet corporis trunco (quem thoracem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronatæ cartilagini subiecta in corporis medio cõsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum & pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis uentriculi portio dextrum & sinistrum occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè [c] elatius ipsius orificium id sibi non immeritò uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosæ ipsius partis sede penetrat, continuũ cum uentriculo corpus [d] efficitur, quod in sinistro latere amplã septi sedem contingens, totam regionẽ inter iecur & lienem uacuam complectitur. In dextro autem latere uentriculus nusquam septum attingit, sed iecoris duntaxat concauo subtensus, tota ipsius parte superiori, & dextro item latere à iecore occultatur, tantumq; à dextra septi sede passim abscedit, quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (uti modò dicebam) sinistro suo latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro lateri attenditur, adeoq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitratur, pertingit, sed potius in posteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non solùm in sinistrum ad septum usque scilicet, quàm in dextrum, utpote sub iecoris tantum cauo uentriculus magis pertinet: uerùm ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Galeno, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque portio

Marginalia (left): s 14, 15 fig. D uers. G. — t Pete id ex 12 fig. ad *, R. 20 fi. ad E, F. — u 18 fig. I. — x 14, 15 fig. T, V. — y 14 figura E, E. — z 14, 15 fig. F, F. — * fi. cap. 6 lib. 4 insertæ K, I. — a 22, 23 figura f. — b 6 fig. A. — c 12 figu. R. 20 fig. F. — d ad G 14 et 15 fi. atque ita eas figuras, & insuper 6, 12, et 20 ex pendito.

Marginalia (right): Glandulæ stomacho crebrò adnatæ. — Ventriculi historia. — Lib. 4 de Vsu part. — Vẽtriculi situs.

portio in sinistro collocetur, haud secus quàm si inibi maiorem qua aptè cōtineri possit sedem adinuenisset, idq́ illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquam uarius est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in sinistrum oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo teres primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposita: oblongus uerò, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius[e] orificia, alterum quo cibos admittit, alterū quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideātur. Cæterùm si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multò amplior rotundiorq́, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustū cogitur, & superiori quidem sui parte descendere, inferiori autē ascendere conspicitur, adeò ut in dextro latere multò quàm in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quæ ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorq́ est, inferiori latior ampliorq́.[f] Anteriori parte æqualiter undiq́ gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodāmodo gibbos commonstrat,[g] unum sinistrum, eundemq́ magnum, proceriusq́ extuberantem:[h] alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos[i] sinus quidam impressio'ue parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quà enim uentriculi dorsi uertebras, ipsisq́ exporrectos uenæ cauæ & arteriæ magnæ descendentes[k] truncos respicit, ac sedi quam sortitur sese utcunque adaptat, posterior ipsius regio introrsum quasi ad eius amplitudinem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus è corpore auulsus inflatusq́, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porrò ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, è quibus[l] unum quo cibus & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistræ uentriculi partis sede ob hoc consistit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primùm uentriculo connasci, commune'ue cum ipso corpus fieri potuit. Et quanquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediæ ipsius sedi quàm sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emutatos ad intestina transmittēs (unde etiam πύλωρος Græcis, nobis autē ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius sede consistit, nō quidem, ut totus Anatomicorū chorus arbitratur, in dextræ sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroq́ uentriculi lateri proxima. Non enim sat erat mutuo è directoq́ hæc orificia inuicem (ne ocyus cibus adhuc immutatus è uentriculo laberetur) nō opponi: uerum inferius à superiori remotiùs abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi sede explantari, quo minus sua grauitate cibus uentriculum præterfugeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quàm suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explantatq́: quare etiam[n] primum intestinorum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum hæc medio cauæ iecoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsoq́ adeò uentriculo quicquid succulentū ab illo cōfectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur præstat facilius, quo partes confectum à uentriculo cremorem primum excipientes illi uicinius allocantur. Præterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori arctius est, quòd rudes, non tritas, duras, magnasq́ moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infrà è contrario, rariùs magnū, durum, non conuersum in succum crudumq́ transit: quanq̄ sanè nō adeò angustū sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat. quandoquidē non pauci quamplurima fructuum ossa impensè etiam magna, crebrò deuorata innoxiè excernunt, & Galenus à quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemq́ promptè excretum narrat. Neq́ orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Clinianæ cuipiam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hîc nobiles matronæ collo gestāt, unà cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua hæc continebantur, suffuratus est. Illa nanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa à patricio Veneto patrico suo, ut comptior ornatiorq́, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suæ monile (quod hîc non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne fortè subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculæ uices reponeret, inhians, eamq́ quàm potuit salacissimè, ut suauiùs tandem obdormiret, exercuit, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodū fidem (ne quid suo furto obstaret) deuorauit. Constat igitur inferius

Marginal notes: *Ventriculi forma.* — *Duo uentriculi orificia.* — *Orificiorum non par amplitudo.* — *Lib. de Naturalibus facultatibus.*

e 14, 15 figu. G, H. — f 14 figura L, L. — g 15 figura M. — h 15 fig. N. — i 15 figu. O. — k 22 fi. g, h. 25 fi. P, Q. — l 14, 15 figura G. — m 14, 15 fi. H. 12 fi. S. — n 14, 15 fig. P. 7 figu. ab I ad K.

n 12 fig. i, i. 15 fig. S.

Glãdulosa caro non procul ab inferiori orificio distãs.

rius quoque uentriculi orificium etiamsi superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Cæterùm Galenus & omnes eius asseclæ[n] glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primùm, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine examines uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quæ duodeno intestino adnascitur, qua portæ uenæ[o] ramus illi subtenditur. Verum hæc nõ in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificiũ claudat arctet'ue, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio[p] iuguli &,[q] mesenterij, &[r] humilioris membranæ omenti usum præstet. Deinde si quæ constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariò orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicæ ceruicis modo, aut obliquarum uesicæ & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circunducatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quanquam nõ desint, qui solis libris edocti, suoq; arbitratu Naturæ opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribãt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmãtes, atque hinc etiam corpus id πυλωρον ianitoremq; appellantes.

o 12 figu. h. — *p 2 fig. F.* — *q 10, 11 fig. L, L, M, M.* — *r 3, 4 fi. x, x.*

s Intuere 16 fig. ad h, k.

Protuberans uentriculi in orificijs substantia.

Porrò (quod nullos animaduertisse plurimũ admiror)[s] non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorq; est, ac orificia uelut in interiora extuberantiorem instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiæ penitus respõdentem: quæ quidem inter dissecandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem inuersoq; in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi'ue finem & duodeni intestini originem commõstrat. Videtur enim tunc stomachus, idq; intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliæq; omnino quàm uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exteriùs nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque hæc crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraq;, quàm reliquum eius corpus euadant, ne fortè à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturq;, & dein fortassis, ut quũ ora cõstringuntur huius extuberantioris particulæ introrsum cõniuentis occasione citius arctentur occludanturq;.

t 14 fig. — *u 16 fig.*

Ventriculi superficies.

x 23 fi. r in dextra fig.

Et sanè quemadmodum[t] exterior uentriculi superficies læuis & plana undique est, sic & magis adhuc[u] interior ipsius concauitas: si modò duo, quæ iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil præter rugas quasdam si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorũ &[x] uesicæ cauitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intense rubentibus interstinctũ colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Cæterùm ut in obesorum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoq; inuenies. Quod uerò plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitatibusq; abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantiũ animalium omasis desusos, idq; quum boum pinguia deuorarẽt exta effinxisse arbitrator.

Ventriculi quantitas.

Quantitas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicæ modo infletur, haudquaquàm miraberis tantam ciborum uim uiniq; copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine æquè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, cõstrictoriaq; ui utitur, quamlibet exiguum multum'ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuam sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo) assumere amplectiq; possit: & rursus si modica offerantur, ea undiq; amplexetur ac concoquat.

Vẽtriculi substantia quibus formetur tunicis.

y Quoad fieri licuit, uẽtriculi tunicas 17 figura expreßimus.

z Laryngẽ simul cum stomacho ostendunt 2, 3, 5 fi. ca. 11 lib. 2. ubi stomachus H notatur.

Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranea, quæ commodè usu exigente ampliari dilatariq; queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi.[y] Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusq; tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atq; interna stomachi, neruosa membraneaq; est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestinorum interiori tunicæ continua, duritie tamen ab oris stomachiq; tunica modicè differt. quòd duriores asperioresq; cibos, priusquam in uentriculũ decidant, ore conficiamus: à quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaq; eiusmodi tunica euasisset. atque idcirco tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris hæc duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunicæ pars uentriculi cauitatem respiciens, rectis ijsdemq; plurimis donatur fibris. Attrahat nanque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quæ quum contrahuntur, stomachum uentriculumq; breuiant, adeò ut inter deglutiendum[z] larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quòd mutuus

stomachi & laryngis sit connexus, & interior utriusque tunica cōtinua cernatur. At secundum fibrarum huius interioris uentriculi tunicæ genus obliquarum est, in externa tunicæ sede, qua secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibi potusq́ attractio, eorundem necessariò præcedit retentionem, ita rectas fibras interiùs obliquis Natura coordinauit. Deinde ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exterior'ue uentriculi tunica trāsuersas fibras obliquis exteriores meritò nanciscitur, nōnullis interim obliquis fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quæ interiore crassior & mollior minusq́ compacta est, transuersis fibris abundat, secundæ stomachi tunicæ respondens, nisi quòd illa paulo minus quàm hæc carnosior sit, & aliquot etiā obliquis intertexitur fibris. Cur autē uentriculum, aut hanc exteriorē ipsius tunicā adeò impensè carnosam secundùm uentriculi fundū humiliorem'ue ipsius sedem esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis somnijs confisi,[a] fundum uentriculi insigniter carneū statuere, quum interim uentriculus illic neq́ carnosior, neq́ crassior sit, quàm ad elatiorē ipsius sedē: imò si uerùm fateri licet,[b] superior uentriculi pars carnosior est inferiori fundo'ue: ut nunc taceā neuorū superioris sedis frequentiā, tunicarū eius sedis crassitiem insigniter adaugentem. Cæterùm duabus his uentriculi tunicis [c] tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunicæ exteriori circundata, & à peritonæo,[d] quà id septi partem stomacho iter præbentem integit, pronata. Huic enim peritonæi portio primùm elatiori uentriculi orificio, deinde uniuerso ipsius corpori ad duodeni usque intestini originem obducitur. atq́ hæc à peritonæo procedens tunica, omnium quas id reliquis organis exporrigit, facilè crassissima cernitur, ac ut postea dicturus sum,[e] superiori membranæ omenti principium præbet. Hæc tunica primum omnes uentriculum petentes uenas, arterias & neruos excipit firmatq́. Ac istæ quidē uenæ omnes à sola portæ [f] uena originē petunt. nulla enim uel quantumuis exilis à [g] caua uentriculo substrata (quanquam id Galeni sit dogma) uentriculum adit. Arteriæ autem uniuersæ ab illis ortum ducunt,[h] quæ à magna arteria in humiliorē omenti membranā primùm digerūtur, ac in id & iecur & bilis uesiculam, & lienem, & in uentriculum deniq́ ipsum deriuātur. Ac [i] prima quidem uentriculi uena à portæ uena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferius uentriculi orificium conterminaq́ ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrens.[k] Arteria autem huic uenæ coniunx, propago eius arteriæ censetur, quæ secundùm portæ ductum iecoris cauum adit.[l] Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidiæ inferiori uentriculi parti subtēditur, superiori membrana omenti suffulta, à qua & anterior & posterior fundi uentriculi dextra sedes surculos mutuatur. præsens uena frequenter ortum ducit ex dextra uenæ portæ regione, quà in duos grandiores ipsius truncos finditur.[m] Arteria uerò ab illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus.[n] Tertia uentriculi uena impensè gracilis est, comite arteria carens, & à uenæ portæ graciliori sinistro'ue trunco enata, in posteriorem uentriculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorū serie dispergitur. [o] Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto progressu arteriam sibi coniugem asciscit, omniumq́ uentriculum ascendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facilè præcipua, atque in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris sedis uentriculi, ac primùm utrinque ramum spargit in plures surculos per posteriorem uentriculi sedem diuaricatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris uētriculi oris latus sensim conscendit, illudq́ coronæ modo amplectens, ramulos complures deorsum in uentriculi corpus digerit, paucos, eosdemq́ graciles in stomachi finem, quo is uentriculo committitur, sursum offerens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente [p] propago editur, secundùm elatiorem uentriculi sedem ad ipsius usque humilius orificium pertingens, ac in progressu deorsum quoque soboles diffundens. Porrò [q] arteria præsentis uenæ coniunx ab ea depromitur, quæ per inferiorem omenti membranam in lienem contendit.[r] Quinta uena comite arteria non priuata, sinistram uentriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omenti suffulta ramos elatiori sua sede in uentriculi anteriora posterioraq́ emittit. Huius principiū dependet ab ampliori uenæ portæ ramo, lienis infimæ sedi inserendo: & [s] arteria, uenam eam concomitans, ab arteriæ ramo pululat, lienem hîc accedente. Sexta uentriculi uena, ea demū esset, quæ sola Anatomicis in ore uersatur, quanquam à liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astruunt. Ego uerò ut uerum fatear, non unicam, sed [t] plures, easq́ non semper pari numero ab illis quæ lieni exporrigūtur uenas pronasci, præter quintam antè enumeratā obseruo, sinistri uentriculi lateris sedem lieni proximam accedentes: inter quas ea solet esse præcipua, quæ à maiori uenæ portæ ramo altiori lienis parti inserto, principium ducere consueuit, à qua minus quàm raro surculi pilorum modo graciles, quasi ad superius uentriculi orificium pertingunt. His uenis

Exteriorem uentriculi tunicam in fundo impensè nō esse carnosam.

Ventriculum petentes uenæ ac arteriæ.
Lib. 6. de Admi. sectio.

a Secūdum K, K 14, 15 fig.
b 14, 15 fig. iuxta G.
c 17 fi. k, k.
d 7 muscul. tab. r.
e 2 figu. Q, Q, Q. 3 fi. a, a, a.
f figu. cap. 5 lib. 3.
g 22 figu. g.
h fig. indici fi. ca. 12 li. 3 insertam. hîc uero 4 fig. β.
i fi. ca. 5 li. 3 D. fig. 15 à uersus H.
k fi. cap. 12 lib. 3 p.
l fi. ca. 5 li. 3 H. 2 fig. R. 14, 15 fi. c.
m fig. ca 12 lib. 3 r.
n fi. ca. 5 li. 3 K. 15 fig. b.
o fi. ca. 5 li. 3 N. 14, 15 figu. d.
p 14 figu. e uersus H.
q fi. cap. 12 lib. 3 x.
r fi. ca. 5 lib. 3 Z. 14, 15 fi. f. 2 fi. S.
s fi. ca. 12 li. 3 t.
t fi. ca. 5 lib. 3 X, Y. 14, 15 fi. g. g.

nis sinistrum uentriculi latus adeuntibus comites perpetuò iunguntur arteriæ. Commune omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentum ipsi adferant, & succulentioris ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac intestinorum uenæ, deducant. Proprium uerò earum quas sexto loco enumeraui uenarum, & potissimùm quintæ munus cum alijs dissectionum professoribus esse (at timidè interim) annuam, ut si quid in uentriculum lien eructet, illæ eius sint uehiculum, idque in uentriculum fundant. Cæterùm frequentes uentriculi arteriæ innatum ipsius calorem recreant, & succulenti etiam aliquid ex uentriculo sugere uidentur. Præter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & si fortè meatuum bilem deducentium aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sanè fit quàm rarissimè: & mihi semel hactenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex longis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Porrò nerui uentriculi in hunc habent modum,

Venarũ uentriculi munus.

Arteriarum.

Vesiculæ bilis meatus in uentriculum.

Ventriculi nerui.

u 2 fi. cap. 2 lib. 4 s. 14, 15 fig. T, V. [u] præcipue sexti neruorum cerebri paris portiones: postquam [x] recurrentes diffuderunt neruos, ramulosque cordis inuolucro & pulmonibus communicauere, deorsum ad stomachum

x 2 fig. ca. 2 lib. 4 m, p. properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad læuum. Simulatque uerò aliquantisper nerui cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque neruus bipartitò scinditur, & dexter quidem suis ramis obliquè in sinistrum fertur, sinister autem in dextrum, atque ita ambo nerui stomachum concomitati septum transuersum permeant, nullam interim (ut dissectionis rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem

y 14, 15 fig. G. quatuor duorum neruorum rami [y] elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propaginum serie id amplexantur, surculos notatu digno interuallo rectà deorsum promentes. A sinistro sexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicante, [z] insignis utcunque ra-

z 2 fi. cap. 2 li. 4. u ad x. 15 fig. X. mus secundum elatiorē uentriculi sedem ad ipsius usque inferius orificium deducitur, qui & si in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculique inferius orificium surculis quibusdam

a 15 fi. Y. 20 fig. K. implicet, nō tamen inibi absumitur, sed in iecoris cauum [a] prorepit. Cæterum humiliorem uen-

b 2 fi. cap. 2 lib. 4 β, †. triculi partem [b] alij duo accedūt nerui, à sexti neruorū cerebri paris [c] propaginibus, secundum costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, [d] ac illarum arteriarum coniuges,

c 2 fig. ca. 2 lib. 4. h. quæ superiori membrana omenti suffultæ, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam inter-

d 14, 15 fig. c, f. dum sinistro uentriculi lateri [e] quædam neruorum offeruntur soboles, à [f] neruis pronatæ, qui cum arterijs lienem accedūt. Inter hōs tam uarios neruorum quos uentriculus exigit surculos,

e 15 fi. g, g. nulli profectò tantam Naturæ ostendūt prouidentiam, atque superiori ipsius orificio [g] inserti.

f 2 fig. ca. 2 lib. 4. x. non enim duntaxat id ut noxam à bilioso eius'ue generis humore aliquo inductam sentiat,

g 14, 15 fi. T, V. adeò frequentibus scatet neruis, sed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipsi imprimis dispensaretur, ac cibi potusque indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaque cibaria excitaretur. Cum enim totius corporis particulæ, plantarum modo quatuor donentur facultatibus nutritioni seruientibus, neque illis eorum quæ desunt sensus sit inditus, atque omnes propemodum à cauæ ramis nutrimentum alliciant: aliæ autem ex cauæ per iecur distributis propaginibus, hæ iterum ex ijs quæ per iecoris portas ferūtur uenis, & hæ rursus ex intestinis & uentriculo: quumque adhuc nulla iam superfit pars, ex quo uentriculus aliquid assumere possit, necessum erat, ut foris ingesto cibo repleretur. atque in hoc à plantis differimus. Hæ nanque & si uim propriæ qualitatis attractricem, & attractorum retentricem, ac rursus superfluorum excretricem, atque ante has omnes alteratricem perinde ac homo habeant, sensu tamen eorum quæ desunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copiosi nutrimenti submissum habentes terram, cui complantatæ coniunctæque copia eorum quibus enutriri debent nunquam destituuntur. Verum humana substantia, præterquàm quod longè à terra seiungitur, à qualitate quoque terrea plurimum discrepat, motuque arbitrario ex loco in locum subinde permutari debuit, adeò ut impossibile fuerit homini plantæ ritu ex terra humorem sugere. Oportuit itaque secundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, seminibus, aliorumque animalium carnibus hominem ali, eaque illo adferri tempore, quo uentriculus sentit indigentiam. at quum nulla pars ex se ipsa innatum sensum possideat, in uentriculum, uti prius

Neruorum uentriculi usus.

h 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 e. dicebamus, eiusmodi uim à sensitiuo principio influere oportuit. Et huius sanè gratia [h] sexti neruorum cerebri paris præcipue soboles uentriculi os, conterminasque ipsi partes potissimùm implicant & intexunt. atque ij demum illi nerui sunt, quibus obliquum stomachi ductum con ferre prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, & uentriculum cibis recipiendis destinatum à se suspensum haberent, ab eius mole perpetuò tensi, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis sedulò prospexisset. Porrò uentriculus, ut iam ipsius uires aggrediar, octo habet facultates. ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quæ nutriūtur, communes: quatuor

Ventriculi totius munus.

t autem

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uentriculus famulatur. Verùm hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quæstione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, à se abigit. At munijs, quibus toti corpori uentriculus famulatur, quarumq́ gratia plerisque Rex corporis uocitatur, is esculenta quidem poculentaq́ rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumq́ tantisper amplectitur, donec id ingenita sibi altrice facultate, in succum cremoremq́ colore substantiæ suæ similem reddat. ac demum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisq́ fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, undequaque eum circundantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuant. totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uerò pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posterioriq́ parte occupat. In posteriori autem sede uentriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtensa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magnæ arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusq́ musculos consistunt. Porrò uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimq́ connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatiùs, tenuia uerò intestina demissiùs, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integi somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundùm anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uentriculus hîc obtinet subsidiū, in calefaciendo huic non absimile. Præter peritonæum enim & octo abdominis musculos [i] uena ab umbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæq́ post partum exanguis inutilisq́ efficitur. Huic uenæ quà peritonæo nexa uentriculo insternitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æquè copiosius adnascitur, qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subtenduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uentriculum minime negligit. Quinetiam cordis septo incumbentis calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

Qui uentriculi munijs subseruiant partes ipsi accumbentes, atq́ ita illius ad alias partes contactus.

Hæc petes è 2, 3, 6, 12, 20 figuris, uti quū uentriculi sitū narraremus colligere promptum fuit.

Nullā omenti partem anteriori uentriculi sedi obduci.

i 2 figura F, dein G.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

O M E N T I *delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appēdice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa. & ut Græcis, Eflos, Epiplex.*

ROXIMVM nunc erat intestinorū, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarrationē subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπίπλοον & ἐπίπλοος dicitur) & dissecantibus prius quàm intestina occurrit, ac demum non minus quàm intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportunè id hoc loco aggrediemur.[a] Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super [b] intestina extensum, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusq́ fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo pòst audies. quare etiam in dissectionibus perpetuò illis sedibus attensum proximumq́ reperitur. At non ita omnibus obductū intestinis ad pubis usq́ os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, rarò ultra umbilicū descendere cōspicitur,[c] sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quū in hominibus laqueo suffocatis primùm obseruare, ex cōcussu motuq́ corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite trūcatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eius'ue generis affectu alio quopiā mortuis, & in ijs etiam quibus

Omēti sermonem nunc instituendum.

Omenti situs.

a In 2 figu. Q, Q, Q. mox in ac sub A, B, C, D.

b Confer 2 figurā sextæ, & sedulò specta 3 figu. & 4.

c Quemadmodū c, c, c 3 fig.

quibus uiuentibus thorax abdomenq́ aperiebatur, animaduerti: atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentũ attinet homine, ad pubis usq; os id descendere raro cõperi. Quin etiã quum idem obseruasset in dissectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicesq́ professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres præter naturam obesas concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac præter cætera quæ de ramicum differentijs symptomatibusq́ mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Græci ἐπιπλοκήλην appellãt) haud posse fieri arbitrabatur. Verùm retractus ille omenti sinistrorsum sursumq́, fundi uteri os omento comprimi, & ad scortum deuolui posse omentum non impedit. Nam si dissecans humiliorem omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuulsionẽ in omnibus hominibus facilè ad pubis usq; os intestinis ipsum obtendi posse deprehendes, eiusq́ finem[d] inter posteriorem uesicæ sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemq́ uteri ceruicem (si omentũ præpingue sit) utcunque comprimere doceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quanquam eiusmodi compressum uix tantum esse autumem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi[e] orificiũ inhiberet, nisi penis breuitas hîc simul obesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaq́ ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quæ simul obeso comprimeretur omento, ac parum fœliciter à pene distenta, semen sibi adhærens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdũ animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica præscinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri uiderim. Neq; istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerùm etiam intestini portiũcula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentem ægro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patauij dissecuimus, ramicis uitium, id quoq; luculentissimè ostẽdit. Huic nanq; dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramice semel curaretur abscctus[f] fuerat, & rursus in sinistro latere idem affectus inuaserat, quem ex intestinorũ & omenti in scortũ descensu cõtigisse, dissecando comperi. adeò ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumq́ scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerunq; retractum obseruetur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli ἐπιπλοκομισαί, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porrò omenti[g] figura proximè marsupij, aut sacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculatum habẽt orificium, posteriori sua parte elatiùs quàm anteriori ascendens. Huiusmodi nanq; pera omenti figuræ ad amussim cõgrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac undequaq; inconsutilis, & unum duntaxat corpus esset. cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicita, simplexq́, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoq; adipem. Vnde uerò hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissimè, si talem peram qualem antea proposui, animo cõcœperis. in qua unam partem anteriorem superioremq́, alteram posteriorem inferioremq́ appelles. Ad eum nanque modum unam omenti partem[h] superiorem anterioremùe membranam, & alteram rursus[i] inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam si omentum re uera duntaxat[k] unica (atq; id potissimũ in canibus) sit membrana, anteriorq́ pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, & cõtinua sit, & omentum quoque sacculi modo cauitatem quæ repleri posset, constituat. Inferioris itaq; membranæ omenti origo à peritoneo pendet ea sede qua[l] primùm sub septo magna arteria descendit, ac primùm uenam cauam ibidẽ contingit. Peritonæum enim quà à uertebrarum ligamentis principium ducit, ac utrinque tam quam à uertebrarum corporibus abscedit, membranulas magnæ arteriæ & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmãtur. Ab his membranis iuxta eam septi[m] partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines membraneæ exurgunt, omento originem præbentes, illudq́ dorso hîc alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij aliquãdo adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurijs costis hîc obductæ. ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ id semper fit regione. Præsens omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum ad ieiunum usque intestinum etiam subnascitur, hinc[n] orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cõscendit: quam simulatque attigit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

d 24 fig. inter L et T, super R, S.
e 26 fig. D. 27 fig. G.
f Quicquid u cõplectitur 20 figuræ, præscinditur.
g Hãc potissimũ ostendit 4 fig.
h 4 fi. f, f, f. 3 fig. a, a, a.
i 4 fi. c, e, c. 3 fig. c, c, c.
k Qualis est tota 4 fig.
l 22 fi. ad g, k, h.
m Ad q 7 musc. tab.
n Hunc ductum potissimum petes ex 3 figura, dein ex quartæ c, e, e, n, m, ʃ, p, p, o, qui characteres circulum quodãmodo circumscribũt.

Omenti figura.
Omenti substantiæ breuis enumeratio.
Omenti ortus ac dein nexus.

omenti pars quam superiorem ipsius membranā dicimus, à uentriculo exoritur.[o] Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundùm totius uentriculi latitudinem[p] recta linea, & ut Aristoteles dicebat, suturæ modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorē omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundùm uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedi recta linea * implantatur, quò etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul commissæ innascuntur. ita sanè, ut cōmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circulum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundùm uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solùm nouisse uidetur Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porrò inferior membrana toti posteriori uentriculi sedi[q] subtensa, decliuis, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hinc ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegūt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinorum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistrum latus cōtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæ nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini[r] sedem, quæ secundùm uentriculi fundum prorepit. Neque id segniter in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam exigit mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque uti prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) derogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspectissimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quanquam satius fore arbitror, si eam quoque omenti partē quæ uentriculo subtenditur, columq; continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquæ portioni cōtinuetur, & eosdem usus cum inferiori canum omēti membrana suppeditet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterùm ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quà id uentriculo exporrigitur. adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino secundùm uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ijsdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuere simiæ mediam inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui'ue alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ adhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedāt. Venæ omento implicitæ solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ[s] trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistrū portæ truncum suprà uocaui. Primùm itaq; omentum portæ[t] caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana[u] tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimùm eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam surculis in colon quoque pertingēs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuò multum abscedētes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediam inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistrum tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestinū ca[x] serie pertinent, qua uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

quentior

Omenti cum colo nexus.

Venæ omentū implicantes.

Lib. 6. de Admin. dissect.

o 17 figu. k, k, h.

p secundùm R, T, S. 2 fi.

** Intuere 1 tab. 19 fig.*

q Vt cernere est in 3 fi.

r 6, 8 fi. à P ad Q.

s fi. ca. 5 li. 3 F. 4 fi. ad sinistrum latus f.

t fi. ca. 5 li. 3 B. 4 fi. l.

u fi. ca. 5 li. 3 L. S. V. fig. 4 x. y. a.

x 10, 11 fig.

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæ hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quòd illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, nõn semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousq;, perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porrò superior omenti membrana uenas mutuatur à [z] duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentũ Græcis γαγγαμώυ & σαγλώη, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quanquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cõmittitur partibus [a] liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat. [b] Arteriæ omenti ab illis pendẽt, quæ uentriculo, lieni, iecori, & bilis uesiculæ distribuuntur. has nanque omnes non secus ac uenas omentum tutò deducit, ac ab illis suarum peculiariũ uenarũ coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarũ surculi, citra arteriæ cõsortium, ipsum perreptent. Item præter cõmemoratas modò arterias, inferior omẽti membrana aliquousq; [c] grandiorẽ in intestina porrectã deducit arteriam. Sic [d] neruis quoque illis omentum intertexitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lieni & uentriculo implantantur. Cæterum [e] adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat mediocris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiã uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in [f] intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranis quibus adeps innasci consueuit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è uenis sanguine & membranarũ frigore incrassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuante progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranis communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedi substrata, priuatim [g] glandosum quoddam corpus impensè magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodãmodo exprimit, Græcis καλλίκρεας & πάγκρεας appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensum, ut illorum diuaricatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar substerniculi ac puluinaris subijciatur. Huiusmodi planè [h] corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subtenditur, quæq; hactenus falsò uentriculi humilius orificium (ne quid inconcoctum efflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerùm etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inserendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem [i] secundarum, in capitis autem amplitudine [k] tenuis quã cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unà cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministret. ex accidente uerò uelut quoddam intestinorum inuolucrum tegumẽtumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè usibus omenti fabrica respondet. membraneum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinorum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subsidere extendiq; queat. Tenue autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiã Bruxellensi nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quòd uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinorum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterùm num adeps insita ac peculiari natura calefaciẽdo prosit, an tantum penicilli carnis ue aut membranæ potius ritu iuuet, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

Marginalia (left): z fi. ca. 5 li. 3 H, Z. 2 figu. R, S. dein X, X. 4 figu. o, o, ſ, de in q, q. — a Quemadmodũ 4 fi. — b In 2, 3, 4 figuris, uenus attẽduntur. & fig. cap. 12 lib. 3 m, ac ferè tota illius trunci series. — c 4 fi. 4. fig. ca. 12 li. 3 ſ. — d Venis quoq; & arterijs in 2, 3, 4 fi. adtenduntur. & 2 fi. ca. 2 li. 4 y, z, α, β, ſ, θ, ι, †. — e 4 figura k ad i. — f 4 fig. h. — g 4 fig. κ, κ. — h 4 fig. θ. 12 i, i. — i fi. 30 P. K. Q, R. — k cõspicitur pulchrè 2 figu. li. 7.

Marginalia (right): Omenti arteriæ. — Nerui omẽti. — Adeps. — Glandulosum omẽti corpus. — Omenti usus. — Omenti fabricam suis usibus respõdere.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere cõnati sumus. quanquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

Quæ hîc intestinorum nomine complectantur.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cõuenire tum demum opportunè narrabo, simulatq; eorum situm, formã, substantiam, connexum, quæq; ipsis implantantur uenas, arterias & neruos, ac si quid aliud ad eorum fabricæ enarrationẽ reliquum erit explicuero. Intestinorum igitur, quæ Græcis ἔντερα dicũtur nomina, nõ omnia in præsenti complectimur uiscera, uel quæ costas succingẽte membrana & peritonæo amplectuntur [a] organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ijs quæ nunc intestina uocabuntur, non ascribam. Quandoquidem [b] ductum ab inferiori orificio uentriculi ad podicem usque pertinentem, qui ulnas Italicas utplurimum quatuordecim & dimidiam longitudine æquat, peculiariter nũc intestinorũ nomine comprehendam. Quæ etsi continuum idemq; sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differẽtes anfractus spirasq; circunducantur, neque omni ex parte eandem situs, substantiæ, & formæ naturam sortiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; præcipuus omnium eorum usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectionũ peritis hæc enumerãtur, primum in [c] crassiora & [d] graciliora ipsa diuidentibus, atq; ex his rursus singulis ternariũ numerũ, ut sex sint uniuersa cõstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cõtinuumq; perpetuò iter plura uarias ob causas nomina sortiri cõstat. Quemadmodũ Lutetiæ à diui Iacobi porta ad eam usq; quæ Martini dicitur, iter, etiã si rectum sit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen sexies (si rectè memini) nomen euariat. Primùm à diuo Iacobo, inde à paruo ponte, mox à templo Virginis, & nõ multo pòst ab eius ponte, inde ab œnopolio quodam, & postremũ ab æde Martini appellationem mutuans. Idem multo magis in fluminibus nõ regijs, & quæ per multos giros procedunt uijs fieri cernimus. Cæterum utcunq; intestina inter sese uarient, omnia tamen inter uentriculum, & qua excrementa egerimus sedem collocantur, forma tereti donata, sed nõ omni ex parte æquè capaci & orbiculata. Substantiam habẽt membraneam, uerùm undique non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbicularibus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiã ad has tunicam à peritonæo obtinentia. Venarum præterea, & arteriarũ, & neruorum surculos suscipiunt, sed non ubique similiter numerosos, quemadmodũ nunc persequi enitar, ab ipso intestinorũ exortu sumpto initio. Ex [e] humiliori orificio uẽtriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cõsistit, [f] principium intestinorũ exoritur, illi'ue orificio continuatur, quod simulatq; è uentriculo prodit, in posteriora retortũ, sub sede uentriculi posteriore secundùm dorsi dextrũ latus rectà deorsum [g] proficiscitur, in nullos omnino anfractus reuolutum. Quũ primũ uerò ad inferiorẽ usq; uentriculi sedem intestinũ istud sic occultatũ, rectaq; descẽdens [h] pertingit, sub colo intestino (quod paulo pòst hàc [i] porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistrũ retorquetur, ac uelut ex alto sursum antrorsum'ue assurgẽs, in frequẽtes innumerosq; giros & anfractus [k] reuoluitur, ac nullis omnino intestinis obtectũ, sedem uniuersam quæ sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum instar orbis ad latera [l] circumduci, postea dicã. Horum sanè anfractuũ seu reuolutionũ nullus omnino neq; numerus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; illę magis dextrã quàm sinistrã uentris sedẽ implent, præter quàm quod ad dextrũ ilium seu ile, ubi sedem longè maiorem supra ilium os ad pubem usq; opplent in sinistro latere, coli intestini [m] anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendicante. Vtcunq; uerò multiplices, uarijq; huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuò tamen [n] è directo mediæ sedis dextri ilij formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti pòst subiungã) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc usque sedem obseruat, nisi aliquãdo huius intestini [o] pars sub uentriculi fundo ad dorsum proximè affirmata, inter dissecandum capacior, ampliorq; reliquo intestini ductu (quemadmodũ subinde fit) occurrat. atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quæ uentriculo [p] substrata, ab inferiori ipsius orificio rectà quodammodo eousq; descendit, ubi intestinũ in anfractus orbesq; primum cõuolui incipit. ac de huius intestini nomine aniles admodum contentiones apud illos reperies, qui partis refectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui totam hanc partem quæ duodenum digitorũ longitudinem in uiro utplurimum æquat, non intestinum, sed ἔκφυσιν & exortum, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem uocandum cõtendant. Alij etiam si ipsius principium è uentriculo nascatur, intestinum tamen esse, ipsiusq; orificium ἔκφυσιν, reliquum uerò ipsius ductum, intestinũ uocari affirmant, integros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uocant, prorsus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquã succinctiori, duodenum,

a Huius & 6 libri figuris sunt obuia.

b 7 fig. I ab H, ad 8 fi. a.

Intestina cõtinuũ quidem esse corpus, sed pluralitatis numero uarijsq; nominibus, diuersas ob caussas donari.

c 8 fig.

d 7 fig.

Breuis intestinorũ historiæ enumeratio.

Intestinorum à uẽtriculo exortus, et gracilis ductus seu situs.

e 14, 15 fig. H. 16 fig. R.

f 7 figura I ex H.

g 7 fig. ab I ad K. 14, 15 fig. P.

h 7 fi. K, L.

i 6, 8 fig. P uersus Q.

k 7 fi. ab L ad M continuo ductu.

l 6, 8 fi. N, P, Q, R, S, T.

m ab R, S ad T.

n ad 7, 8 figuræ M.

o Esset iuxta L et K 7 figuræ.

Gracilis intestini in tria diuisio. Primum.

p 7 figu. ab I ad K.

aut intestinum longitudinem duodecim digitorum æquans, siquidem id Græcis, & impri-
q 7 fig. K. mis Herophilo δωδεκαδάκτυλον appellabatur. Secundum intestinum[q] illic incipit, ubi iam com *Secundum.*
memoratũ in anfractus gyros'ue primũ conuoluitur: & νῆστιν, seu ieiunum appellãt, quòd inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacuũ reperiatur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum à uentriculo confectus cremor
nunquam transeat, aut momento tantùm in eo hæreret, scribere uidentur. Tertium intestinum *Tertium.*
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Græcis ἴλεον, à frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
r 7, 8 fig N committitur M. fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit.[r] Hoc *Vbi ieiuni intestini finis et ilei initiũ debeat constitui.*
in crassi intestini principium desinit. ubi uerò principium suum obtineat, nõ satis mihi constat.
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus
s 7 fi. ab L ad M. litigantes, comprehendi uelint: neq; sanè[s] à ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem manifestum
aliquod indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium internoscere queam. Vbi enim duo-
denum intestinum in ieiunum finire, ieiunumq; intestinum incipere credimus, copiosiores ue-
næ ac arteriæ, quàm propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerùm media medio
sese habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad hæc, in-
ter secandum ieiuni initium fortè magis inane ilei termino offenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei princi-
pium, non statuo: id intrepidè affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quàm inanitione, ut cæte-
ri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse. neque profectò minus duodenum,
quàm id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta- *Gracilis intestini forma.*
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunque con-
stat simili, ad amussim uidelicet tereti, & omni ex parte æquè ampla, nisi interdum (ut prius quo
t 13 fi. c in d. que innuebam) quà dorso proximè committitur, ieiunum'que incipit, ac ad insertionem[t] uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque toti intestino gracili *Substantia.*
u Petebarũ constructionẽ ex 9 fi. eadem est, membranea scilicet, modicè'que admodum carnea. Constat enim[u] tunicis duabus,
quarum interna durior membraneaq; est, uerùm interiori uentriculi tunica mollior: externa te-
nuior, magisq; carnea: utraq; tamẽ, tam exterior inquam quàm interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus'ue fibris tantum intertexitur: nisi fortassis externa, idq; potissimùm ad ilei in cras-
x 7, 8 fi. M. siora intestina[x] terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quę tamẽ sunt quàm pau-
cissimæ. Duodeni intestini pars elatior, utpote quæ uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio
y 17 fig. res obtinet, cum uentriculi[y] tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes.[a] Tertia præter
a 9 fi. k, k finitur in L, ambiens i. duas peculiares tunica à peritonæi membranis uasa ad intestina securè deferentibus originem
ducit. Hæ namque unà cum uasis ad[b] cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur,
b Vide intestinorũ nexũ ad mesenteriũ 10 figura. tertio'que inuolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars Anatomicis doctrinæ *Caua intestinorum pars, quæ Anatomicis dicatur.*
gratia nuncupatur, quam uasa primùm attingunt, seu quæ intestina respicit, gibba uerò huic
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti[c] pars exporrigit, cu-
ius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerò ac ileum tertiam tunicam à me-
c Ad θ 4 fi. senterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium[d] ue- *Gracilium intestinorum uenæ et arteriæ.*
d fi. ca. 5 li. 3 I. nam[e] arteriam'que habent peculiares, secundum ipsorum longitudinem rectà deorsum du-
e fig. ca. 12 lib. 3 q, aut simul 4 figuræ r. ctas, multosq; surculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem à portæ uena prius-
quam mesenterio inseratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quæ iecori offertur. Ieiu-
num ac ileum frequentes uenas arterias'que suas nanciscuntur ab[f] illis quæ mesenterio à portæ
f fi. ca. 5 li. 3 G. 12 fi. k. dein fi. cap. 12 lib. 3 ς. uena, & ab arteriæ radice supra renum arterias à magna originem ducente exporrigũtur. pau-
ci enim rami in graciliora intestina ab arteriæ[g] propagine diffunduntur, quæ à magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodum in duo-
g fi. cap. 12 lib. 3 λ. deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducũtur, sed[h] uelut ex mesenterij cẽtro
ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertingunt, in quæ numerosa sobole ar-
h Vt cernere est in 10, 12 fig. boris radicum modo, in cauam præcipuè ipsorum partem implantantur, osculis suis in inter-
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum[i] neruos quoq; exigunt deriuatos à ramis *Nerui.*
i 2 fi. ca. 2 li. 4 δ, λ. sexti neruorũ cerebri paris, qui costarũ radicibus exporriguntur. duæ enim ab illis propagines
utrinq; singulæ, ad mesenteriũ, & dehinc ad intestina frequẽti utcũq; sobole discindunt. Duo-
k eius. fi. κ. denũ uerò[k] neruos si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uẽtriculi orificiũ, & dextrã fundi se-
l 13 figu. c. dem adeunt. Dein duodenũ priuatim id sibi uendicat, quòd[l] meatus bilẽ flauã ad intestina defe-
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus[m] glandosum *Intestinorum glandes.*
m 12 fi. i, i. illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratũ possidet, ad
suffulciẽda uasa ei intestino propria, ac quarundã corporis glandularũ modo amplitudinẽ eius
lento humore irrigandã. Quanq; nõ duodenũ solùm, sed et reliqua intestina omnia lento quo-

Craſſorum inteſtinorum hiſtoria.

dam & lubrico humore interna ſede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, fictilium uaſorum more inuitrentur inſtanneāturúe. At quum huiuſmodi pleraque craſſis etiam inteſtinis ſint communia, illa quoque recenſenda nunc ueniunt. Ileum inteſtinum ſub dextri renis regione à quodam craſſo inteſtino multis modis ipſo gracili inteſtino ampliori[n] excipitur, non *n 7,8 fig. M in N.* quidem ac ſi quis diceret exactè in craſſi eius inteſtini initium, ſed in ipſius propter initium latus ſiniſtrum. Hoc enim craſſioris inteſtini initium inſtar globi cuiuſdam præmagni extuberat, in ſiniſtro ſuo latere duo obtinens orificia.[o] unum quidem ileo inteſtino continuum, & *o 7,8 fi. M.*

Cæcum inteſtinum cuiuſmodi.

magis ab initio diſtans:[p] alterum uerò humilius, & ipſi initio propinquius. Huic continuum *p 7,8 fi. O.* eſt in hominibus inteſtinum, quod τυφλὸν, ſeu cæcum ueteribus diſſectionum profeſſoribus uocatum eſſe certiſſimò noui. non ignarus interim, quid hodie plerique de cæco inteſtino commentētur: decepti profectò, quod inter craſſiora inteſtina id à Galeno alicubi recenſeatur, neqꝫ aliter quàm amplus quiſpiam ſaccus, ac ueluti alter quidam eſſet uentriculus, ab ipſo cæteriſqꝫ qui illum ſubſequuti ſunt Anatomicis deſcribatur. quum tamen in homine[q] id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus inteſtinis ſit breuius, atque arctiſſima omnium inteſtinorum parte multo anguſtius ſtrictiuſqꝫ, & craſſiori lumbrico in orbes conuoluto potiùs quàm inteſtino ſimile: adeò ut cæcum uix inteſtinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in craſſorum inteſtinorum numero habendum eſſe uideatur. Atque hinc fit, ut Æſculapij noſtri, ſcilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci inteſtini loco me commonſtrare uident, Galeni deſcriptione nobis obſtrepere, ac alij quidem ex ſaccoſis illis cæciſqꝫ Rabinis contendant,[r] amplum illud coli inteſtini initium ſaccum, aut ut ipſi loquuntur, orbum & monoculum eſſe: alij uerò aſſerant, cęcum inteſtinum ob ſecādi imperitiam à nobis minimè obſeruari. Neqꝫ uerò in cathedra hæc boaſſe contenti ſunt, quum non deſint qui de cæco inteſtino paradoxa conſcribere, integroſqꝫ libros, ut de duodeno inteſtino, commaculātes, magnum operæprecium ſe feciſſe glorietur, ſi nō unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium eſſe, ſed duo ſibi proxima eſſe in mediū adferant. Quæ ſi uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum ſunt[s] quæ in coli initio extuberātiori uiſuntur, ac unū quidem foramē ilei inteſtini terminus eſt, alterum uerò eius quod cæcum eſſe dico initium. Neqꝫ eſt profectò cur minus credamus, gracilem illam inteſtini portiunculam meſenterio nō annexam, ſed ſibijpſi in orbes cōuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum eſſe inteſtinum: quantumuis eam amplitudinem uſumqꝫ Galenus ipſi tribuat, quę huic minimè adeſſe uiſuntur, ſuas potius caudatas ſimias hac appendice deſtitutas, quàm homines deſcribens: quos tamen ueteres illi aggredientes, appendicem hunc inteſtini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni deſcriptio cani fortaſſis accommodari hîc poſſet, cui cæcum inteſtinum multo quàm homini cōtigit amplius, neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & ſciuros cæcum hoc inteſtinum adeò amplum nactos ſcimus, ut amplitudini ipſorum uentriculi facilè reſpondeat, fæcibuſqꝫ turgidū in ſectione obſeruetur: atqꝫ hinc conſtat gracilem hunc appendicem in homine cæcum eſſe, quum uidelicet ductu ac ſitu & forma pariter (licet nō amplitudine) illorū animaliū cæco inteſtino his congruat, unumqꝫ (unde etiā cęcum primò dictū eſt) nanciſcatur orificiū. Inſuper ſummus profectò Naturę admirator Galenus, ſi hominis inteſtina unquā ita ut canū intuitus fuiſſet, hunc appendicē, & extuberās illud in homine coli initium, ileiqꝫ cum ipſo unitatē, & coli formā, longè ſecus deſcripſiſſet. quippe ſi aliud homo cæcū nāciſceret, eum appendicē minimè prætērijſſet Galenus, quanqꝫ ortu nōnihil in homine & cane uariet. nā etiā ſi utriſqꝫ in dextro ileo collocet, hominis tamē cæcū ex ſiniſtra magis coli initij ſede ꝙ dextra, ut in canibus, ut & Galenus atteſtatur, principiū ducit. Porrò ſi cū nōnullis, qui ſecāti mihi aſtiterunt, in homine quidem ad eū uſum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura primùm formari dicerem, & ob nimiā hominum ingluuiē ex ileo inteſtino à uentriculo confectum ſuccum abſqꝫ eo ut is totus cæcum ſubintret protrudi, atqꝫ hinc appendicē in nobis tanqꝫ inutilē & marcidū, aliter fortè ꝙ in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarē, ad nugacem illam tergiuerſationē deueniendū foret, qua alios tum fuiſſe homines fateremur, præcipuè quum amplum hoc coli inteſtini initium in homine cæci inteſtini uſum abundè ſuppleat, & notæ duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur.

Craſſi inteſtini ductus ſituſqꝫ.

In dextro itaqꝫ ileo ad humiliorem[t] renis dextri ſedem extuberans illud[u] amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc ſenſim rectà ad iecur ſurſum[x] contendit, iecoriſ'que cauæ parti nonnihil ſubſternitur, ac[y] bilis ueſiculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hîc inteſtinum quandoqꝫ tingitur,[z] inde ex dextro latere ſecundùm inferiorem uentriculi ſedem in ſiniſtrū fertur, uentriculi fundo attenſum: haud tamen, ut alijs uiſum eſt, eum conſcendens: aut ut uulgò dicitur, uentriculi fundo ſuperequitās. Quum primum uerò ad ſiniſtri uentriculi latus pertingit, ſuper demiſſiorem

q 6,7,8 fi. O. 10 fi. F.
r 6,7,8 figu. N.
s Sunt O et M ad N fig. 7, & 8.
t 20 fig. T.
u 6,7,8 figu. N.
x 6,8 fi. ab N ad P.
y 20 fig. H.
z 6,8 figu. à P ad Q. in ſexta ſecundùm F, F.

*a 6 figu. G. b 20 fig. V. c 6,8 figu. à Q ad R. d 8 fig. ab R ad S. & inde ad T ac Y. e 8 figu. ab Y ad a. f 22 figu. * sub r, g 24 K sub L. h 8 fi. ab N per P, Q, R, S ad T. i 8 fig. ab Y ad a. k 6, 8 figu. V, V. l 6,8 figura X, X.*

missiorem[a] lienis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra [b] sinistrum renem per ilium sinistrum decliue fertur, secundùm peritonæi latus ad pubis usque os[c] descendens. [d] Hinc rursus ad sinistrum latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à medicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, colicosque cruciatus perpendi melius optarim) hîc constituens, super ossis sacri initium tenditur, [e] à quo rectà deorsum ad podicem usque descendit, in[f] uiris quidem sub uesica, in [g] mulieribus uerò sub utero ossi sacro & coccygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usque pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, figura tamen ductu'que uariat, ac proinde tanquam in duo intestina subdiuiditur, ut [h] quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundùm uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur. [i] quod uerò ab osse sacro ad anum usque pertinet, Græcis ἀπευθυσμένον & ἀρχὸν dicitur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amussim teres est, uerùm per uniuersum ipsius ductum superius inferius'que [k] depressum uisitur, ad latera utrinque quadam serie, uelut in[l] medios globos cellulas'que extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non autem coli modo depressum extuberans'que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tunica extruuntur[m] duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori neruosior membranea'ue magis & durior est, uerùm colon utramque tenuiorem graciliorem'que quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicæ crassiores melius'que enutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis circularibus'que fibris, iisdemque frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem secundùm uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferiùs & superiùs ubi colon [n] depressum esse diximus. Secundùm enim eas coli impressiones rectæ fibræ protenduntur, & coli tunicæ ibidem sunt robustissimæ, admodum'que spissæ, & ut Galenus in quarto de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque singulis constringitur, secundùm longitudinem desuper ad inferna porrectis. quod me Hercule & homini Galenus asscripsisset, nisi ipsius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentis carentibus respondere putasset. Porrò exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm orbiculares sortiatur. Cæterùm tertia [o] crassorum intestinorum tunica, quemadmodum & gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsis uasa porrigente pendet. hoc enim caue intestinorum sedi applantatum, in tertiam ipsorum tunicam degenerat. quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab [p] inferiori membrana omenti tertiam asciscat tunicam, quòd hæc coli sedes eius membranæ beneficio dorso ita affirmetur, atque reliqua intestina mesenterii interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum uenæ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum ferè renem pertinet, arteriæ uenæ'que, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæ'que, quemadmodum [q] duodeno [r] porriguntur. [s] Vna enim insignis uena à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & arteria etiam ab [t] illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu uasorum seminalium exortu depromitur, secundùm dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectà protenduntur, ac in progressu surculos seriatim uno'que ordine intestinis offerunt. Verùm de uenis ac arteriis in mesenterii descriptione rursus pertractabitur. Neruos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uiscido'que humore intus oblinuntur: ac uti obesorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam copiosum intus adnatum exigunt. quemadmodum & exteriori superficiei coli intestini, quà id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Intestinum rectum [u] musculos uoluntariæ fæcium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat, quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hîc quoque eosdem recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria hîc considerāda uenit, quæ ea omnia adeò diuinè machinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primùm & potissimùm ca

m Has partes ex 9 fi. n 6, 8 figu. V, V. o 9 fig. k, k educit l super i & h. p 4 figura e, e, e. q 12 figu. h. r secundum H fig. 10 & 12 fig. x. s fi. ca. 5 li. 3 c ad d, d, e, e. t fi. ca. 12 li. 3 a. u 8 fig. a, b, c, d. et fi. ca. 51 li. 2 E, B, C, D.

Crassum intestinum in colō & rectum diuidi.

Coli à recto differentia.

Crassorum intestinorum tunicæ.

Coli & recti uenæ ac arteriæ.

Nerui.

Adeps intestinis oblnatus.

Recti intestini musculi.

Intestinorum munus, ac deinceps eorum cõstructionis ratio.

ea efformans, ut horum beneficio quicquid esset succulenti in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur sanguinis officinam duceretur. Deinde ut fæces & quæ suctui inepta essent, debitè excernerentur. Postremum etiam coquendi alterandique ui modica nonnihil intestina prodesse, Natura uoluit, ut à uētriculo scilicet prius confecta absolutius paulùm emutarentur. Atque ad hos sanè scopos illa respiciens, intestina artificiosissimè fabrefecit. quod enim præcipuè neque gratia eductionis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorem uersum est, per uenas assumptum in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum, fabricata sint, coniectare licet permultis. Primò quidem, quòd in nullo animali constructus sit uentriculus illis organis contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impossibile esset, uentriculum ad anum usque extendi. Deinde, quod plurimis animalibus intestina in multos frequentesque gyros & anfractus inuoluuntur. Postremò, quòd constet uentriculum cibum non antea demittere, quàm perfectè illum confecerit. Ventriculum igitur sedi non esse contiguum, aut illi rectò saltem meatu ductu'ue iunctum, liquidò commonstrat, aliud concoctionis esculentorum, aliud uerò redditionis digestionisque, aut ut Græci dicunt, ἀναδώσεως organum fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existeret, metuendū esset, ne frequēter uenæ crudum incōcoctumque assumerēt cibum: qui postmodum à iecore malè confectus, homini inutilis noxiusque foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non rectà à uentriculo ad anum extenditur, sed quàm plurimis orbibus & anfractibus spirisque (ne ocyus hominis nutrimentum non exuctum elabatur) inuolutum uisitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uētriculo succederet, essetque ille redditionis, sicut hic concoctionis est, promptuarium, nequaquam exiguo tempore & plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur susciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum soboles, ex uarijs illis copiosisque intestinorum anfractibus, quicquid succulenti à uentriculo confectum est, in iecur promptè transsumitur. Aliàs uerò si raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uersi, continuò incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uerò alter magnus uenter priori subtenderetur, cibus omnino modicam eius uentris sedem tangeret, solam nimirum eam cui proximus attiguusque suis parietibus esset. Plurima uerò cibi portio, quantacunque scilicet esset in profundo, seu medio eius uentris spacio, uenarum apprehensiones suctusque effugeret. Sed nunc demū transitus angustia cibum in exiguas cōminuens particulas, cogit ut is propemodum totus tangat intestinorum tunicam, ad quam uenæ suis osculis hiant. Et si quid in transitu primi anfractus, uasorum ora in internam intestinorum sedem hiantia effugerit, per secundum quidem tangit: & si hunc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numerosique subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturæ & morbo liberum corpus dispensatur. Intestinorum itaque anfractus, ut quicquid succulenti humidique in confecto à uentriculo cremore esset, uniuersum distribuatur, comparati sunt. Et id præcipuè tenuium intestinorū munus est. Crassa enim, & si ipsa quoque ad succorum distributionem conducant, peculiariter tamen eò conferunt, ne continuò, sed per longa interualla egeramus. Hæc enim tanquam uenter aliquis siccis excrementis, uti uesica urinæ, subijciuntur: unde etiam inferiorem uentrem ea nonnulli appellarunt. In his namque excrementa ita colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: ita tamē, ut & hinc aliquis homini usus accedat. quippe si gracilium intestinorum suctum aliquid præterfugerit, quum longiori mora excrementa in crassis intestinis resideāt, ipsorum uasa id exugunt. Ad hæc, quo maior adhuc esset cōmoditas moræ ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandi concoquendi'que uim toti intestinorum generi Natura indidit. Quamuis quum prorsus impossibile sit, non adesse unicuique animalis particulæ uirtutem quampiam alteratricem, & non absit longè, parum'que à uentriculo intestinorum substantia: necessarium sanè est, & uirtutem alteratricem ijs inesse, & uentriculi uiribus consimilem, & proinde in ipsis quoque intestinis cibum concoctionem aliquam suscipere est quàm manifestissimum. Quod autem commemoratis iam usibus, quæ de intestinorum constructione suprà scripsi, omnia competant, obiter quoque nunc subnectam. Hæc itaque ad uentriculum statim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur.[x] Duodenum uerò etiamsi id fuisset utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd sub uentriculo, quà fertur, nullam omnino uacuam sedem obtineat, in qua aptè in gyros flecti queat: deinde quòd[y] portæ uenæ à iecoris cauo prodeunti cedere oportuerit.[z] Ieiunum uerò & ilium mediam uentris sedem iustissimè occupant, quòd inibi mesenterij[a] centro sint proxima, breuissimo'que ductu & uenæ portæ rami, & arteriæ magnæ propagines illis hìc diffundi possint. Porrò de[b] coli situ nimis quàm miserè se torquent dissectionum professores, quòd id quum excre-

Situs intestinorum ratio.

x 7 fig. ab I ad K.
y 12 figu. h.
z 7 fig. à K per uarios anfractus, tādē ad M.
a 10, 11 fig. L, L.
b 6, 8 fi. N, P, Q, R, T.

excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi fundum iecoris'que cauum porrigi conspiciant. ac alius quidem quia id fæces continet, innato'que calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarum'que partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud resudans bilis, incitando excrementorum egerendi uim feliciorem reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenæ portæ ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplexetur. Vt itaque [c] grandior dexter'ue uenæ portæ truncus breuiori ductu gracilibus intestinis insereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maximè à mesenterij centro loca procedit, atque hac etiam occasione id præcipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissimè reponitur, quà opportunè paulatim asseruata egerere tandem queat.

c fi. ca. 5 lib. 3 G.

Intestinorum formæ ratio.

Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minus'que iniurijs occursantibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunicis, adeo'que ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinorum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentius egeramus opitulentur.

Substantiæ.

Substantia constant, facilè quæ continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta.

Tunicarum.

d 9 fi. h & i, quibus obducitur postea L à k, k.

e 17 fig. m.

[d] Duplicem uerò exigunt tunicam, ut iniurijs innoxiè ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinorum difficultatibus, alijs'que diuturnis affectibus putrescit, exteriore salua: unde & ægri nonnulli euadunt. Porrò interior gracilium musculorum tunica [e] interiori uentriculi tunica mollior est, quòd nulla aspera intrita'ue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uerò intestinorum tunica interiore uentriculi minus carnosa est, quoniam digestionis potius quàm concoctionis organa sint. Cæterùm tunica crassorum intestinorum tanto gracilium intestinorum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent duriorem, & à succo magis liberam. Quandoquidem quæ gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aquea'que adhuc sunt: quæ autem crassis, dura.

Fibrarum ratio.

Intestinorum tunica utraque transuersas sortitur fibras, ut ocyus quod in illa defluit propellant, ita'que cito uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, præcipuè quoque rectas fibras obtinuit, ut hæ uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum illæ dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant diuellantur'que. atque hac potissimùm occasione recto intestino, ut quod sicciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimæ. Quanquam fortassis non ob id solùm ut transuersas colligent, rectæ fibræ huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia illæ attrahant. Tertia intestinorum tunica secundæ uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina [f] mesenterij interuentu dorso colligentur.

f Spectatur id fi. 10.

Venarum arteriarum'que ratio.

Cæterùm uenæ arteriæ'que (nam & hæ ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributæ sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continuitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores uenæ uentriculo, quàm tenuibus intestinis inseruntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatus'que est.

Neruorum ratio.

Neruis autem intestina donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret.

g 13 figu. c add.

Vesiculæ bilis meatus insertionis ratio.

iam uerò bilis [g] meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit.

Quamobrē ieiunum intestinum cremorē ocyus transmittat.

Atque hæc præcipua, præter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem ocyus quàm reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quæ continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquæ enim inanitatis ieiuni causæ, ut succorum optimorum copia, frequētes uenæ, proximus iecori situs, & ante hæc omnia deorsum rectà tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum esse, uti sanè etiā reperitur, documento sunt. Quanquā bilis in ipsum influens, & illud quoq; ad subitā excretionē irritat impellitq;. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratius pertractabitur.

DE MESENTERIO. Caput VI.

MESENTERIVM inter cæteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctoriè uigesimaquarta. uti ex illarum figurarum Indicibus colligere promptum est.

μέσον medium ἀραιὸν tenue vel gracile.

Mesenterij nomēclatura.

CORPVS Græcis μεσεντέριον, & μεσάραιον nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita uocari arbitratus, medium intestinum uertit: quod quum falsum sit, neque lactes idem omnibus significent, & medianum recepta parum uox uideatur, à Græcis nō inopportunè uocem mutuabor.

Ipsius situs.

Mesenterium itaque ad posteriorem intestinorū sedem [a] locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem ut ad dorsum colligarentur, futurum. Vt uerò id tantū homini usum securius præstet, dura membraneaque constat substantia.

a Vti uidere est in 10 fig. & 12.

Substantia.

Ex [b] duabus enim mutuò attensis & accumbentibus membranis à peritonæo originem ducentibus, mesenterium conformatur. Non quidem ex una eademque peritonæi sede his membranis origo est, uerùm ex uaria, pro mesenterij ipsius nimirū forma, quam ferè intestina fingunt, à mesenterio colligata.

b 24 fi. F, F una, altera G, G. sic & 11 fi. X, Y.

Forma ac ortus.

In li. de Sectione uenarum & arteriarū.

Nam ut nō intestinorum omnium par anfractuū ductus est, ita quoque non eadem undecunque mesenterij effigies. Quam forsitā Galenus animaduertēs, etiam si omnino continuū mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodāmodo recensuit, [c] unum quidem dextrū, [d] alterū uerò sinistrū, [e] tertiū aūt medium innuens. Ac Galenū quidem medium mesenteriū appellare arbitror mesenterij partē, ieiunum ileumque intestina dorso colligantē: quæ angusto orta principio, in miram amplitudinē latitudinemque ducitur, ut omnibus ieiuni ileique intestini connasceretur anfractibus. Dextrum uerò & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextri ilij regione, sinistrū uerò in sinistri collocans. Mesenterij itaque pars gracilibus intestinis peculiaris, similē omnino cum [f] inferiori membrana omēti sortitur exortū. Ex [g] magnæ enim arteriæ & uenæ cauæ tunicis, quas ea uasa secundùm uniuersum suum per lumborum uertebras ductum à peritonæo obtinent, membraneæ fibræ admodū frequentes exurgunt, statim in duas degenerātes membranas, dextræ quidem in dextram, sinistræ autem in sinistram. Hisce membranis mutuò adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundum quas hæc intestina exporrigun tur, peritonæo semper fibras quasdā quæ in mesenterij membranas degenerent, illic emittente.

c 11 fig. N, N, O, O.
d 11 figu. P uers. Q. 12 fig. m.
e 11 figu. R, S, T.
f 4 fi. e, e, e.
g 25 figura P, Q.

Substātiæ mesenterij ratio ac usus.

Neque profectò mesenterij substātia in hoc solum quo ualidius intestina dorso adnecteret, membranea est, uerùm etiam alterius magni cuiusdam usus gratia, quo [h] uenas omnes ex iecoris porta, & [i] arteriæ propagines à magna arteria ad intestina excurrētes tutò colligaret, ac ne illæ dum homo salit aut cadit, contundantur & disrumpantur, tutò secureque admodum suffulciret. Grandior enim uenæ portæ truncus, quà mesenterium iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriā habens comitem, quæ à magna arteria priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt [k] duo nerui, utrinque nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeò ut ingens is uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij [l] centrum subeant, atque inter duas ipsius mesenterij mutuò cohærentes membranas ingrediantur, ac tutò postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At præter commemoratam arteriam, alia quædam magnæ arteriæ propago eam mesenterij partem ingreditur, quæ sub renum regione à dorso principium obtinet. atque huius propaginis [m] exortus paulo sub seminalium arteriarum principio à magna pendet arteria. Venas autem nullas præter dictum nuper uenæ portæ truncum, mesenterium admittit. Neque satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quando intestinis, ipsique adeò mesenterio uenas offerri testatur in iecur non terminatas: & dum alibi, à caua intestinis ramos quosdam propagari commemorat, quod sanè falsissimum esse uel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit: etsi nulla alia, saltem illa in qua portæ uena, & quos dixi, arteriæ ramis uinculo interceptis ac resectis, intestina simul cum mesenterio in uiuente adhuc animali à dorso auelluntur. Hæc enim si quis esset uel capillaris ramusculi à caua uena ad intestina exortus, sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet. Porrò in canibus duplicem mesenterij membranam adinuenire non adeò promptum est, quòd illis macilentius obtigerit mesenterium, cuius membranæ inuicem omni ex parte (nisi quà uasa admittunt) perinde ac si simplici membrana mesenterium constaret, connatæ uisuntur.

h fi. ca. 5 li. 3. G, b, b, b. & 12 fi. k.
i fi. ca. 12 li. 3 ζ, λ.
k 2 fig. ca. 2 lib. 4 δ, λ.
l 10, 11 fi. L, L. 12 fig. l.
m 25 figura ſ ſub f.

Lib. 6. de Administr. dissectio.

ſuntur. At in homine binæ meſenterij membranæ inuentu ſunt perquàm faciles, ac multa intercedente pinguedine inter ſe diſtāt. Vt enim homo copioſa undecunq; abundat pinguedine, ſic meſenteriū quoq; præpingue adipiſcitur, ſanguine hîc ex uaſis reſudante, membranarumq; ui in adipem mutato, ita ut præter uaſa & neruos multum adipem meſenterij membranæ in ſui medio contineant. Sed præter adipem aliud quoque meſenterio accedit. neq; enim ſat eſſe uiſum eſt Naturæ ſagaci, frequentem illam uaſorum ſobolem meſenterij membranis cōtineri, quin glandoſum corpus, Græcis πολυκρίας & καλλίκρεας dictum, ſingulis uaſorū ſciſſionibus, ita undequaq; ſubſtruxit ſimul & circumpoſuit, ut nulla ipſarū inualida fieri, aut per motum quaſſari poſſet: nō ignorans, quiduis ſuſcipiendis noxis opportuniſſimum eſſe, ubi in ramos ducitur. Ac proinde ad meſenterij quidem [n] centrum, ubi prima uaſorum fit diſtributio, grande corpus glandoſum extruitur, inſigniores ac primos uaſorum ramos ſecurè admodum deducens. Per reliquam uerò meſenterij ſedem, ſingulis propè uaſorum diductibus Natura [o] glandulam quoque aliquam interiecit, diuiſionis robur ſimul ac firmamentum futuram. Adeò ut ſimul glandulis illis accedentibus, meſenterij membranæ uaſa uerſus inteſtina tutiſſimè deferant, inteſtinaq; omnia dorſo quamaptiſſimè colligent, ac demum [p] tertiā inteſtinorū tunicam efformēt. Quum enim meſenterij membranæ uaſa ad cauam inteſtinorum partem deducunt, ipſis inteſtinis ſimul cum uaſis adnaſcuntur, atque hîc inuicem abſcedentes ſingulæ per ſuum in inteſtina latus aſcendunt, ac in tertiam inteſtini tunicam degenerant, hac occaſione fortius inteſtina ligantes, & ualidius uaſorum propugnaculum conſtitutæ.

Meſenterij adeps. *Glandes.*

n 10, 11 fig. L, L. 12 fi. l. o 10, 11 fig. M. ſed maximè in 24 fig. ad F, F. G, G. p 9 fig. k, h cōſtituit L.

DE IECORE. CAPVT VII.

IECVR pleræq; oſtendunt figuræ, uerùm inter cæteras duodecima & uigeſima cauam ipſius ſedem imprimis ſpectandam offerunt. Gibbam uerò proponit decima octaua, & aliqua etiam ex parte ſecunda, ſexta, ac uigeſima ſecunda, & uigeſima quinta, quæ & cauæ regionis nonnihil exprimunt: quum in his iecur ita collapſum ſit, ut extra naturalem ſitum id anteriore ipſius ſede ſurſum in duodecima & uigeſima protruſimus, quò caua ipſius ſedes integra in conſpectum ueniret.

IECVR nutritionis organorum facilè præcipuum, & ſanguinis craſſioris officina, animæq; cibos ac potus quæ'que corporis naturæ neceſſaria ſunt, appetentis fomes, elatiſſimam ei miniſtrantium partium regionem obtinuit. Sub iraſcibilis enim & iam dictæ concupiſcibilis animæ [a] ſepto iecur ſtatim [b] collocatur, maximam inferioris ſepti ſedis regionem occupans. Etenim totam dextram ſepti partem contingit, parum admodum illius partis intactum relinquens, quà ſeptum undecimæ duodecimæq; coſtis adnaſcitur, [c] ſuaq; ligamenta quibus uertebris colligatur porrigit. Mediæ autem ſepti parti uniuerſæ iecur ſubtenditur. Siniſtræ uerò parti non itidem, quanquam huius magnam quoque ſedem teneat, totam uidelicet anteriorem ad eam uſque partem, qua ſiniſtrum ſepti latus coſtarum medio (quod ab ipſarum radicibus ad finem uſque eorundem metior) incumbere incipit. Et profectò longè magis quàm noſtris uiſum eſt medicis, in ſiniſtrum latus iecur [d] pertingit. Neque uerò ſepti tranſuerſi latitudinem ullibi excedit, niſi quod paulo demiſſius, quàm [e] mucronata conſiſtit cartilago plerunque, & potiſſimùm arctato thorace pertingit. Porrò humanum iecur maiorem ſui portionem in dextro latere extenſam habet, propter [f] lienem, qui ipſo dignitate multò inferior, ſiniſtram ſedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur æquilibre, ſagax Natura minorem iecoris partem in ſiniſtra deduxit. quod aues manifeſtò atteſtantur, quibus iecur propemodum æqualiter in utrunque latus conſiſtit, ut & canibus. His enim quia gracilis, neque ponderoſus admodum lien contigit, magna iecoris portio in ſiniſtram fertur. Vtcunque tamen deducatur iecur, etiam ſi ſub ſepto locetur, eam ſedem perpetuò exigit, quæ coſtis ſuccingitur, adeò ut cibi organorum ſitus magnam rurſus Naturæ oſtendat prouidentiam. Quum enim abdomen propter ea quæ extendi ſubſidereq; crebrò debent organa, oſſibus deſtituatur, Natura eas partes quarum gratia illud oſſibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uerò hac extenſione non indigentes, tutiſſimè condidit. [g] Atque ita peritonæo inter diſſecandum aperto, primùm occurrunt, uentriculus, inteſtina, ueſica, & uterus. Verùm iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna tutiùs reconduntur. Iecoris forma uaria eſt, & ſuis quibus accumbit organis reſpondens, non aliter quàm ſi id nullam peculiarem exigeret formam, & ſibi à uicinis partibus, inſtar fictilis terræ, quamuis effigiem

Iecoris ſitus. *Situs ratio.* *Iecur maxima ex parte coſtis ſuccingi, munirique.* *Iecoris forma.*

a 7 muſcul. tab. Δ. b Videtur id 2, 6, 12, 20, 22, 25 figuris, & ultima quoq; fig. lib. 3. c 7 muſcul. tab. o, p. d Ad O fig. 22, & ad C fig. 20. e 6 figu. ſub A habetur D, D. f 20 fig. O, O, P. g confer 2, 6 figur. 20, 22, & 25.

indi fineret. Nam & fuprà, & retro omni ex parte qua feptum[h] fpectat, gibbum læuecp admodum uifitur, nullis omnino extuberans proceffibus: & cauitati fepti, quæ in inferiori ipfius fede neceffariò[i] conftituitur, ad amuffim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori fepti fedi impreffum fuiffe, ac ab ipfa hîc formatum.[k] Ne uerò uenæ cauæ caudex fecundùm pofteriorem iecoris fedem protenfus, aut huius grauitate, aut fepti tranfuerfi motu comprimeretur, tantus finus in pofteriori iecoris fede exfculptus eft, quantus amplectendo innafcẽdoq; cauæ caudici fufficiat. Cæterùm[l] inferiori fede iecur admodum amicè uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum fecundumcp corporis latitudinem oblongum neceffariò procreatum effe diximus) cauum efficitur: & læue quidem hîc exiftit, fed non undecunque proceffibus[m] tuberibus'ue & finibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua fui parte incumbit, fimplici quadam fuperficie neutiquam gibba funt, ita quoque iecur unica fuperficie haud finuatum eft, fed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quà nanque[n] duodenum exporrigitur inteftinum, & uena[o] portæ à iecore prodit, iecur quodam[p] tubere prominet, fedem quam hîc uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi biiis[q] ueficula cauæ iecoris regioni innafcitur, finus in illa exculpitur, medium eius ueficulæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte[r] finum adipifcitur, qua ftomachum tangit, ipficp feptum tranfeunti, & fuperiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeò fanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, fed eam quæ à conterminis partibus ipfi imprimitur. Velut canum fectio pulchrè atteftatur, in quibus iecur finu fuo fuperiorem dextri renis fedem concinnè admodùm excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum eft, quum iecoris munus nullam feparatam propriam'ue exigat figuram, uti uentriculus, inteftina, ueficæ, & eius generis permulta, quæ amplam cauitatem eamcp unicam neceffariò obtinentia, opportuniffimè rotunda effinguntur, & feptum quoque tranfuerfum ob fuam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam neceffariò, quam nunc fortitur formam, obtinuit. Iecoris enim fubftantia & uenarum per ipfum reptantiũ feries, facilè tibi documento erunt, ad ipfius ufum quo fanguificationis eft officina, magnum id & craffum oportuiffe fieri organum, ac intereffe, utrum rotundum an oblongum, gibbum'ue an cauum extrueretur. Iecur itaque fuperiùs pofteriuscp quà feptum fpectat, præter finum uenæ cauæ caudici paratũ, exactè gibbum & læue, fed quà uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rurfus ubi pofteriori uentriculi fedi & dextro ipfius lateri attenditur, craffiffimum eft: quà uerò fuperiori orificio uentriculi eiuscp fedi fuperiori uerfus finiftrum incumbit, tenue apparet, & fenfim hominibus illic in acutum fertur[s] angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obferuatur, & nufquam tenuius eft, quàm in ambitu, & præcipuè in anteriori ipfius fede, ubi fanè tenuiffimum uifitur, interdum inibi impreffiones quafdam obtinens, fed omnes exiguas præter[t] unam patulæ fectionis modo anteriori ipfius parti inductam, ac à mucronata pectoris offis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti[u] foramine quodam ad eam iecoris fedem penitius pertinentem, à qua portæ uenæ[x] caudex principium ducit. Atque hæc fectio feu foramen eft, quo umbilici[y] uena humano iecori implantatur. Cæterùm nos neque porcini, neque canini, fed humani iecoris formam nunc perfequimur. Quæ enim diffectionum profeffores de eius forma ac penulis feu fibris (quas λόβους Græci uocant) commentantur, è canum potius & fimiarum fectionibus, quàm hominum didicerũt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nõ difcinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cõtinuumcp præcipua ipfius fubftantia corpus hominis iecur eft: canum uerò in quinque, nonnunquam in fex aut quatuor tantum partes eft difiunctum, folarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, fi fectiones quoque impenfè altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum eft illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quincp fibris manus appræhendentis modo, amplecti afferunt. Quin Græcorũ nonnulli, nefcio à quibus ut teftantur mathematicis medicis nomina mutuãtes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere eft) imponũt nomina. Quatuor enim quum fint, inquiunt, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nancp ad fucci concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda menfæ nomen fortitur, quod menfæ uices gerat: nam membrorũ alimenta in ipfa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, fegregatcp inter fe humores, aut fi quid craffius diftribuendũ fit, id fecat atcp commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectà ducunt. Huiufmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiari eguiffe forma.

Humani iecoris formam à caniũ & porcorum iecoribus uariare.

h fig. 18. et 22 præcipuè.
i 7 mufcul. tab. Δ.
k Id totum pete ex 18 figura.
l 12 fig. I, K cedit P, Q.
m 12 fi. N, N. 20 fi. G, G.
n 15 fi. P.
o 12 fi. h.
p 12 fi. inter N, N.
q 20 fi. H.
r 12 fi. Φ cedit R. 20 fi. E fpectat F.
s 20 figura iuxta C.
t Inter H, H 2 figuræ. & ad E 6 fig. & ad D 20 fig.
u 20 fi. quafi à D ad G.
x 20 fi. I.
y 2 figur. F ad G.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quàm hominum administrationibus discere conantur, nugæ figmentaque sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti astitere testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare astruat, propter [z] scissionem seu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiscens excipitur. aut ob eius iecoris [a] portiunculam, sub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si modò unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem hæc solùm læui negocio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot hactenus uenæ cauæ exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterque admodum delirasse. De magnitudine uerò iecoris, quòd scilicet timidis gulosisque maius obtigerit, & quòd iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non præter rationem à quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nōnulli nostratium medicorum ijsdem crapula absumi iecur, seriò adeoque cōtentiose affirment, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadeant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci consueuisse. Porrò de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique rectè sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenæ portæ [b] propagines innumeræ diffunduntur, in superiorem uerò ipsius sedem uenæ cauæ [c] soboles numerosè spargūtur: quas & ab earum ortu, initijsque, aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum surculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores surculi paulatim inter se in alios paulò crassiores colligūtur, & hi rursus in alios. Atque ita deinceps sensim ac tantisper coëunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in [d] unam uenam congrediantur: non equidem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in cauæ sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodiens uena eos quos sæpe recensui ramos in bilis uesiculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & hæ rursus in maiores, ampliores'ue tantisper colliguntur, donec omnes in [e] duos maximos ramos coëant, qui in anteriorem uenæ cauæ sedem, quà hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiam [f] graciles surculos eidem uenæ cauæ sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbæ iecoris sedis medio fit, sed [g] in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adhæret, dum resupinatum hominem intelligimus. [h] In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesque admodum deducuntur surculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuò collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti pòst dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portæ rami in suum caudicem coaceruantur, [i] exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusæ, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisque adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm simillima, nisi quòd durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circunfundatur, παρέγχυμα nuncupauit. Præsens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quæ perquàm tenui obuoluitur tunica, à ligamentis pronata, quibus iecur peritonæo, quà id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: [k] unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectà ex anterioribus in posteriora protensum. [l] Alterum uerò, quà iecoris sinistra pars in acutum desinit angulum, à peritonæo nascitur. hîc enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein [m] quà cauæ uenæ caudex septum permeat, & dein secundùm cauæ per iecoris posteriora deductum, peritonæum iecori adnascitur, ipsumque peritonæum iecur colligat. Quinetiā cauæ iecoris sedi ubi portæ est principiū, omenti quoque portio adnascitur. Præterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio [n] uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Hæc enim fœtu è matre excluso arescit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonæo colligātis. Porrò ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suā & sibi peculiarē sortitur tunicam, in quam duo quoque inseruntur nerui: [o] unus quidem à sexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implātatis; [p] alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius cōiugij propaginibus discinditur,

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesiculæ meatus in iecore.

Arteriæ.

Substātia uasis circumfusa

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascens tunica.

Nerui.

z 2 fi. inter H, H quà ingreditur G.
a 20 fig. inter G, G.
b fi. ca. 5 li. 3 A, A, A.
c fig. cap. 6 li. 3 A, A, A.
d fi. ca. 5 li. 3 B, & 20 figu. I.
e Alter A insignitur fi. ca. 6 lib. 3.
f fi. ca. 6 li. 3 a.
g 18 fi. inter D & E.
h In 13 figu. X, X, habetur inter Z & Y.
i 20 fi. L. et fi. cap. 12 li. 3 t.
k 18 fig. K. 2 fig. I. 6 fi. C iuxta A. 22 fig. d.
l 18 fi. G. 12 O. 20 C. 22 e.
m Iuxta A, A, B, B. 18 fi.
n 2 fi. F nectebatur A et B. atque ita H, H ad A, B.
o 2 fi. cap. 2 lib. 4 x. 12 fig. T.
p 2 fi. cap. 2 lib. 4 *. 20 fig. M.

ditur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq́ surculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius fabrica est. quòd autem ad usum ipsius partium attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq́ à uentriculo conficitur, q uenæ portæ rami ex ipso uentriculo & intestinis id depascentes, adferunt. Quod uerò ijdem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremori, seu succulento illi conferant, & ut Galenus attestatur, modo iecori simillimo istud præparent, nō facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprij nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiret corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè nō in rubrū, at in albū quod à uenis amplecteretur, emutarent. siquidē alteratū in nutritione, alterātis colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq́ uentriculus confecit, in se admittit, & substantiæ suæ ingenita ui alteratrice id emutans, sibiq́ quàm simillimum reddens, sanguinē generat. Verùm ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris sanguificatione duplex fit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uerò crassius. At satius fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euidentiam humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigenti tamen absolutiori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducūt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis pressum, ac in dolia infusum, & quod ab insito innatoq́ calore adhuc elaboretur, secernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusq́ excrementorum quod quidem est graue & terrestre (fæcem uocant) in fundum uasorum subsidat, alterum uerò quod est leue & aëreum supernatet, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copiosum, sicut crassioribus fæx residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus à uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, à temperie alteratriceq́ ui cōcoquitur, ac instar musti feruens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebulitione, recrementum quantumcunq; lutosum crassumq́ est, subsidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & à bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantia stratis assugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem succo assumptū, à sanguiue nondum in iecoris cauo repurgatur, sed sui iam maximū præstans usum, nutrimēti uehiculum, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus è portæ uenæ surculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ proprium ipsius est corpus, primarium sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debebat appositè cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprij iecoris riuuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica à iecoris facultate allectum transmittit. Porrò ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq́ totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerùm uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in arctissimos ductus digessit. Meatus autem bilis inter utrasq; uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum situ prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq́, superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motum adipiscente continuum. Ne uerò iecur sensus plantæ modo expers esset, & à ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberiq́ possit, Natura iecori neruos exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uerò, ne uiscus quum graue sit, aliquādo decidat, plura, eademq́ ualida iecori committuntur.

Iecoris officium, ipsiusq́ structuræ ratio.

q fig. cap. 2 lib. 3.

Lib. 4. de Vsu partium.

Qui iecoris perficiatur sanguificatio.

Primarium sanguificationis organum.

Venarum seriei ratio.

Bilis meatuū situs ratio.

Arteriæ.

Neruorum.

Tunicæ.

DE

DE BILIS FLAVAE VESICVLA. Caput VIII.

HANC pulchrè liberam oſtendit decimatertia figura, iecoris uerò cauo adhuc innexam refert duodecima & uigeſima.

Bilis ueſiculæ ſitus.

VESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte ſedem obtinet: iecori enim quà dextrum uentriculi latus amplectitur, ſinum inſculpi antea diximus, mediæ bilis ueſiculæ portioni exquiſitè cōgruentem. Illi namque ſinui media ſuperior eius ueſiculæ portio ſecundùm ipſius longitudinem innaſcitur, inferior autem extra iecoris ſubſtantiam deorſum prominet, à nullo cui innititur corpore grauius preſſa. Nam uacuo penè interſtitio, ad dextrum uentriculi latus colonq́; huc[a] prorepens inteſtinum conſpicuo incumbit, & ſedem qua commodè flauum tenuéque iecoris recrementum ſuſcipere, idemq́; ad inteſtina depellere poſſet, opportunam adipiſcitur. *[a 6 fig. P.]*

Forma. Forma huius ueſiculæ oblonga rotundaq́; eſt, ſenſim ad ipſius fundi uſque apicem longioris cuiuſdam pyri modo dilateſcens: Quo enim à caua iecoris ſede, ubi portæ[b] caudex educitur, ipſiusq́; ueſiculæ ceruix conſiſtit, hęc antrorſum magis fertur, eo illa ſenſim magis ac magis ſenæ folliculi inſtar ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax eſſe debuerit, neque tum globi modo adamuſſim rotunda fieri potuerit, ipſius cauitas ſua longitudine adaucta fuit, ita nullo à uentriculo affecta incommodo, ipſoq́; iecore non nimis inſinuato. *[b 20 fi. ab I.]*

Subſtantia. Vt autem inanita bilis ueſicula appoſitè ſubſidere, ac impleta uiciſſim extendi poſſit, membranea nerueaq́; conſtituitur ſubſtantia: quippe ſimplici & unica peculiari conſtat tunica, tenui quidem, ſed denſa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus ſuccedunt obliquæ, ſed rectas multo pauciores, extimæ uerò orbiculares ſunt trāſuerſæ'ue. Huic tunicæ alia à iecoris tunica obtenditur, non toti ueſiculæ, ſed illius duntaxat parti, quę extra iecoris corpus propendet, ſolaq́; propugnaculo & inuolucro indiguit.

Venæ arteriæ & nerui. Veſicula etiam ſi iecori ſanguificationis officinæ innaſcatur, à portæ uenæ tamen caudice,[c] duas graciles admodum aſſumit uenulas, ea ſerie in ipſius tunicam diffuſas, qua in adhærentem[h] albam'ue oculi tunicam uenulas digeri conſpicimus. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta[i] ramus admodum gracilis ueſiculæ illi offertur, ad ipſius uſque fundi extremum excurrens. Et neque[k] neruulis deſtituitur, ne ſenſus ſit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omēti membranam à dextra ſexti neruorum cerebri paris propagine coſtarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic ueſiculæ ſurculum promit, in macilentis uix minus quàm ipſius arteria conſpicuum. *[c 13 fi g et figu. cap. 5 lib. 3 C.] [h 18 fig. ca. 14 libri 7 n, x.] [i 13 fi. ab e. fi. ca. 12 lib. 3 ſ.] [k 13 fi. ab f. & 2 fig. ca. 2 li. 4 ab *]*

Meatus excipiendæ & emittendæ bili parati. At meatus quibus ueſicula bilem allicit, rurſusq́; aliò depellit, ita ſe habent.[l] Ceruix ueſiculę, fundo ipſius multo durior paulatim in anguſtum deſinit meatum, ad eam iecoris partem protenſum, unde uena portæ principium ducit. quò quum peruenit, in duos diducitur proceſſus,[m] hunc quidem ſurſum,[n] illum autem deorſum porrigens. Qui ſurſum fertur, anteriori uenæ portæ ſedi innitens, in iecur conſcendit, & in duas primùm diſſectus propagines, unam dextrorſum, alteram ſiniſtrorſum in iecur porrigit. Hæ propagines ſingulæ in ipſo iecore rurſus in[o] alios ſurculos, & hi in alios rurſus tantiſper digeruntur, donec innumeram ramorum conſtituant ſeriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffuſam. Atque hi ſurculi, ij ſunt, quorum ope bilis in ueſiculam defertur. At[p] proceſſus, dicti nuper ueſiculæ meatus, qui deorſum porrigitur, inferiori membrana omenti ſuffultus, parumper obliquè deorſum properat, ac duodeno inteſtino non procul à ieiuni principio[q] implantatur. Hic proceſſus depulſam ex ueſicula bilem in inteſtina defert, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipſius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non ſolùm tortuoſi in inteſtinum ingreſſus, ſed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facilè cedentes, & ne quid in meatum regurgitare poſſit, iter præpedientes, quòd ſcilicet collectæ ac primùm meatus os ſubeuntes id occludant. Non autem una aliqua eſt membrana ori huic præfecta, uti unus in follibus aſſer, aut ſimplex in pilis quas inflamus lingula uiſitur. *[l 13 fi. b.] [m 13 fi. a.] [n 13 fig. c.] [o 13 fi. a diſcinditur in X, X inter Z & Y.] [p 13 fi. c.] [q 13 fi. d.]*

Bilis ueſiculæ meatus duodeno inſertus an propaginem uentriculo offerat. Præſentis meatus in inteſtina implantatio[r] longius à uentriculi orificio inferiori, quàm Anatomicorū uulgus exiſtimat, remouetur. An uerò is inteſtino inſertus ſimplex omnino ſit, aut in progreſſu bipartitò ſcindatur, ita ut una parte inteſtina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cùm hac de re in ſcholis indies & in libris medicorum pleniſſimè contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis ueſiculæ meatum inteſtinis, frequentiùs tamen interdum uentriculi fundo inſeri: alijs aſſerentibus, eum quandoq́; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in *[r 15 fi. Q. diſtat ab H.]*

intestina tendere, alijs uerò semper hunc bifurcantibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiorem in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quotquot sunt autoritatum congerie tantùm, nõ rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hîc mihi inter secandum contingere soleat, uerè affirmare possum, quod in uniuerso corpore neq; molestior, neq; difficilior mihiq; grauior sectio sit, quàm dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaq; contermina nobis sunt aggrediẽda, maximè uerò in homine, aut animali quopiam præpingui. adeò sanè ut quemuis artificem, licet industrium, facile hîc hallucinari existimem. Atq; hoc ideo dico, quòd certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculæ meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, præterquam in uno pontificis triremium remige. Hîc enim, ut alijs quibusdam organis, & præcipuè circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor graciliorúe uentriculi fundo, [s] quà primùm uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inserebatur. Is quidem calidi sicciq; temperamenti fuisse uidebatur: ut autem rescisceremnum uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissimè quæsiui, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaq; se nunquam illũ uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundũ uidisse: uerùm ut erat robustissimus, ab omnibus eum prædicari affirmabant, quod longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesq; commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longè superaret. Verùm non semper meatus huius de quo in præsenti agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quod inter dissecandum, hoc à conterminis uasis membranisq; liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quòd sese offerret, si modò uel minima quæpiam propago à præcipuo meatu diducta, per incuriam præscinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quę citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Adstipulatur itidem ratio. nam si diligenter expenderis, eum meatum bilem intestinis offerentem non in quamcunq; siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inseri potuisse, sed in quã & meatus ipse tutò implantandus, uentriculoq; & intestinis minus incõmodaturus biliosum istud recrementũ expurgare posset, nõ debuisse ad uentriculum ne meatulum quidem inseri, uel citra sectionem fatebere. Tutò enim ducuntur, quæ neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui usu uenit, qui nulla succinctiori uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinorum partem inseri potuit, quàm ea qua nunc implantatur, & interim tutò portæ uenæ caudice & inferiori membrana omenti deorsum modicè prorepens suffulcitur. Quòd si uentriculo inserendus fuisset, non adeò commodè atque nunc omenti mẽbranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longiùs abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primùm illic defluens, unà cum fæcibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quòd autem materia hæc nutritioni inepta, duodeno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxiè immitti potuerit, primùm ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorum muneribus, postremùm pituitæ, quæ in utrisque necessariò in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & è curatione quam huic exuberanti pituitæ adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauæ naturam tenuem fluxilémque, & dein incidentem detergentem'que ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum præcipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssimè uerò cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Ventriculo itaque pituitæ istius incidendæ expurgandæ'que gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerùm quia ui retentrice uentriculo utendum maximè fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit. Nam si uentriculo bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum irritaretur: neque tantisper dum cibus probè confectus esset, retentrice sua facultate fungeretur: & bilem illam respuens, eius'que occasione nauseabundus, quod sibi offerretur, minus quàm decet, ambiret amplecteretur q;. At quo minus in intestina bilis influeret, nihil omnino obstitit. Hæc namque pituitam, quæ in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coaceruatur plurima, incidit, detergit, atq; expurgat. deinde intestina irritãs & mordẽs, ad fæces excernẽdas inuitat, & stimulat, & ipsa quoq; unà cũ excremẽtis nullã (quũ lege Naturę omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet summũ usum præstãs, è corpore tandem propel-

Ex bilis uesicula meatum in uẽtriculum non semper pertinere.

Vbi bilem expurgare conduxerit.

Bilis in intestina fluxus utilitas.

s circa cet K figu. 14. & 15.

propellitur. Meritò igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuiuis intestinorum sedi, sed ferè duodeni termino, quòd id primum intestinorum sit, quodque in eo bilis citius suum quem intestinis præstat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum à uentriculo remouetur, ut rariùs bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quanquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, hactenus nondum comperi. Quanquam facile fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quampiam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, quamobrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur. non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commenti, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur à putredine uindicet: non expendentes quàm innumeros bilis foliculos & cerebro, & lieni, & pulmonibus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsæ quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

LIEN potissimum quatuor tabellis decimæ figuræ exprimitur. earum namque prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantiã utcunque proponit. Quanquam etiã lien in corpore adhuc seruatus, in secũda figura ad characterẽ d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

a 6 fi. G. 20 fi. O, O, P. — Lienis situs.

LIENEM ad sinistram uentriculi sedem secundùm inferiora magis ac posteriora [a] locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitratur, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraque non adamussim costis, ceu tutissimis uallis septus, prominet, neque etiam tactu admodum depræhẽdi potest: quamuis medici illũ an mollis, aut durus sit, in omnibus sese æquè contingere persuasum habeãt. Innititur itaque lien sinistræ parti [b] septi transuersi, medius ferè inter sinistram uertebrarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagines. [c] Formam adipiscitur sedi suæ proportione respondentem, ac iecoris modo à uicinis partibus sibi impressam. Quà enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quà uentriculus lieni quodammodo innititur, ut amplus ille & instar grandioris globi hîc extuberat, sic quoque lien humanus modicè ac in superficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori interuallo in ijs obtendatur, magis quoque cauus magisque quartæ circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quàm illius generis animalia lienem exigit, non tamen exactè, ut quispiam forte à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius impensè superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguæ ad incisorios dentes tantùm protensæ imagini proximè accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur. [d] Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protẽsa, in obtusum definit angulum: [e] superior autem in obtusiorem adhuc angulum adeò comprimitur, ut hęc pars utrinque unum obtusum exprimat angulum. Sinistrum latus leuiter gibbum est, dextrum uerò duabus quodammodo leuibus impressionibus modicè simum. Porrò lienis non mediocris, & omni ex parte propemodum æqualis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis à longitudine uincitur, Lienis cauũ profundiori [f] linea secundùm eius longitudinem ducta abundat, quæ rectã quidem ducitur, & inęqualiter extuberans, sinuataque, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies nõ ita ut iecoris, aut renũ, lęuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberibus, ad eam ferè formã qua elephantiasi morbo insigniter laborãtium cutis inæqualiter extumescere cõsueuit. Neque illi solùm inęquali cutis superficiei respondet lien, uerùm etiã colorem quoque illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisque superioris Germaniæ agris, & alibi quoque elephantiasi morbo affectos uidi, nigricantẽ lienis humani colorẽ superficiemque exactè referentes, nõ secus quàm si quis ex liene eos confinxisset. In homine nanque hoc uiscus atro quodam & perquàm obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerunque ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Marginalia: b 7 muscul. tab. Δ. — c Specta figuram 19. — Forma. — d 19 fig. E. — e 19 fig. D. — f 19 figura H, H — Lienis superficies ac color.

uerò in externa tantum superficie, uerùm etiam intus, siue coctum siue crudum lienem secueris, hic color sese offert. Neq; inutiliter hominis uiscera in aqua nonnunquam elixantur, aut saltem ut magis cõcrescat sanguis, in calidam submerguntur. Solet enim fluxilis adhuc sanguis in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus aptè spectari singula queant, impedimento esse. Potissimum autem in liene tentandum hoc duxi, quòd de ipsius usu uehementer ambigerem, uenasq; & arterias longè aliter quàm in iecore, pulmonibus & renibus dispersas intueer. etenim lienis substantia crasso nigroq; admodum, sed solidioris spongiæ, aut leuioris pumicis modo, raro concretoq; sanguine constare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisq; non insigniter ualidis duntaxat implicita. Per huius enim corpus, & si per multas uenas & arterias inseri certo cognoscamus, nullę tamen quemadmodum in iecoris & pulmonum corpore, per substantiam ipsius dispersæ animaduertuntur, nisi perquàm rarę, eædemq; admodum graciles, non aliter quàm si simulatque lienis sinum uasa ingrediuntur, in innumeram [g] ramorum sobolem diffunderentur, adeò tenuium, ut cauitate carentes fibræ potius quàm uasa nũcupandi essent. Hisce ramis seu fibris undecunque implexis, fæculentus crassusq; admodum sanguis obducitur, quem Erasistratus, ut opinor (quod uasis circumfundatur) παρέγχυμα, quemadmodum & in iecore, appellat. Neq; profectò tenuis sanguis quo lienem enutriri damus, raritatis substantiæ lienis sola causa esse uidetur, sed innumerus ille fibrarum (uix ausim enim arteriarum dicere, et uenarum) implexus. Talis mihi lienis in sanis hominibus apparuit substantia. In quodam laborante elephantiasi, quæ nondum penitius radices egerat, turgidiorem maioremq; lienem reperimus: in reliquis autem, sano similem. In ciue Patauino, qui annis tribus carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, sectioni publicæ adhibitus fuit, lienem præter cætera minus crassum latumq; & exiguum omnino reperimus, & gibba eius parte adipem adnatum, instar candidissimi durissimiq; lapidis concretum. Substantia uisceris huic erat arida, et impensè dura. Qui Montisselis suspensus, ad publicam sectionem Patauium aduectus fuit, adeò grandem ostendebat lienem, ut modicè admodum iecoris moli cederet, & anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius substantia, sanorum uisceris substantiæ penitus respondebat. Adolescens hic fuerat candidissima & glabra cute, minimeq; natura melancholicus. adeò enim ob Diogenicos mores plebi gratus extiterat, ut ter laqueum euaserit. Nam primùm Venetijs loris cæsus, Patauium uenit, ubi dextro oculo & manu itidẽ dextra mulctatus, Montisselis iterum apprehẽsus (nam è carceribus illic semel eruperat) extremũ suæ tragœdiæ actum egit, & morũ potissimum occasione à studiosis sectioni fuit adhibitus. Galli sacerdotis Bononiæ in xenodochio aqua subter cutem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinueni. Hæc idcirco recenseo, ut huius uisceris substantia & usus (si modò de eo quem Galenus ipsi tribuit, dubitare fas sit) à studiosis sedulò indagaretur. Porrò [h] uenæ, arteriæq; & nerui lienis in hunc habent modum. [i] Minor seu sinister uenæ portæ truncus, inferiori membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit, posteriori primum uentriculi sedi, eiusq; elatiori orificio & humiliori membranæ omenti, adeoq; ipsi colo, quà uentriculo exporrigitur, ramos offerẽs: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius portio in duos primùm ramos, deinde hi rursus in alios disseminantur, ut tandem multiplici serie per humiliorem omenti membranam medio cauæ lienis sedi secundùm rectam lineam illi implantentur. Porrò priusquam hi rami in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ramo uisceris humiliora petente [k] uena pronascitur, sinistram fundi uentriculi sedem amplectẽs. ab alijs uerò lienem adeuntibus ramis modò [l] tres, modo etiam plures rami enascuntur, in sinistrum uentriculi latus, uti sæpe prius relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad superius usq; uentriculi orificium conscendentes. Quemadmodum uerò lienem accedentes uenæ inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic quoque ab illis uentriculum petentes superiori membrana omenti [m] sustinentur, cuius ut & uasorum interuentu lien uentriculo connascitur. [n] Arteriæ itidem frequenti serie lieni implicitæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ à magna arteria supra renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innascitur, ac sinistrorsum lieni potissimum offertur, pari prorsus serie cum uenis in lienem pertinentibus. [o] Nerui lienis à sexto neruorum cerebri paris sobole pendent, quæ sinistri lateris costarum exporrigitur radicibus, & surculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicã, quàm substantiam spargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam & simplici obducitur tunica, ab omenti [p] membranis, quæ lienis rectæ lineæ innascuntur, orta. Hæ namque membranæ lienis cauo insertæ, in ipsius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo originem ducunt, earundem beneficio interuentuq; peritonæũ ipsum lieni tunicam offerre meritò dicimus. Sed præter lienis ad dorsum & ad uentriculum omenti auxilio nexum, à peritonæo quà

Hominis uiscera ad ipsorum fabricam discendã haud inutiliter coqui.

Vasorum per lienis corpus series.

Lienis substantia.

Vnde lienis uenæ, arteriæ & nerui ducantur.

Lienis tunica.

Ipsius nexus.

g fig. ca. 5 li. 3 d, d, d.

h Ostendit harum seriem 4 fig. ut & 3, ac insuper 1 tab. fig. 19.

i fi. 1 ca. 5 li. 3 F. diffundens primũ K, L, M, N, S, diuiditur in T, T.

k fi. cap. 5 li. 3 Z.

l fi. ca. 5 li. 3 X, X, Y. et 15 fig. g, g.

m Ostendit id 3 fig. et 1 tab. fig. 19.

n fi. cap. 12 lib. 3 A, A.

o 2 fi. cap. 2 li. 4 *.

p 19 fi. B, B, C, C.

quà septum succingit, tenues interdum fibræ impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipsi quoque septo lienem ita colligantes. Verùm ut in hominibus huiusmodi fibræ quandoque non reperiuntur, ita in canibus nunquam. Est etiam aliquando cernere, lienis gibbum exteriori renis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmari, potissimùm si ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte[q] substernatur. Atque hæc est lienis situs, formæ, & partium enumeratio. Quàm iustè uerò corporis nostri architectus illa dispensauerit, singulorum edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modò proceres, uerùm & philosophorum præcipui dissenserunt. Erasistratus uulgi opinione (quod cursoribus lienem eximi stultè credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait, Naturam timentem necubi artis suæ obliuisceretur, quum fœtui uix dum cõcepto iecur in dextris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo splenem iecori opposuisse: perinde ac si ipsa uentriculo paulùlum in sinistram producto, creationem superuacuam uitare non ualuisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceribus, lieni quoque primùm asscribit, uidelicet quo uenæ, utpote pensiles, sustineri, & copia uiscerum stabiliri ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchoræ partibus appensæ, uiscera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisque usum priuatim docẽs, subiungit: Iecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahere, eosque posse concoquere, ut qui sanguineus sit. atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adulterati iecoris loco recenset. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno falsò tribuunt, præter alia quædam de uenis, quæ gibbo lienis inseri arbitratur, nugamenta, lienem ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assumere, ac sanguificationis organum esse contendit. Huius sententiæ nonnulli etiam medicorum subscribunt, lienem iecore malè affecto nomine iecoris sanguinem elaborare affirmãtes. At qui cæteris dissectionis professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum à Natura fabricatum esse docet, ut luto si fæculentique in iecore confecti sanguinis sit receptaculum: & quemadmodum tenuiori leuiorique recremento bilis uesicula reficitur, ita lienem crassiori & grauiori suscipiendo extructũ esse, quod lien ad se per portæ uenæ truncũ, multiplici sobole eum adeuntem, tanquam familiare sibi alliciat exugatque: attractum autem conficiat, elaboret, ac suæ nutritioni aptum reddat, sanguinẽ illum, & si crassus fæculentusque sit, rarum spongiosumque efficiens. Ad quod præcipuè opitulantur frequentes in lienẽ insertæ arteriæ, suo calore ad exactam sanguinis illius elaborationem strenuè auxiliantes. Sed quòd primarius præcipuusque huius actionis autor, lienis sit caro, etiam si nõ dicatur, manifestum esse neutiquam ambigo. Atque ita etiam omnibus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem quem à iecore admittit, suaque insita ui allicit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerùm quicquid nutritioni ineptum continet, suæque substantiæ adaptari nequit, in uentriculum magni cuiusdam usus gratia reuomi. Primùm enim omnes affirmant, succum melancholicum à liene in uentriculum eructari, alij quidem per uenam à liene in uentriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum, atque inde à uentriculo in intestina, & hinc unà cum fæcibus è corpore expurgari. Porrò uenã illam, aut ut alijs arridet, meatum nonnulli simpliciter in uentriculum à liene duci scribunt: alij insertionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius uentriculi orificium implantari adijciunt. Par etiam in eius excrementi usu assignando, inter dissectionis proceres occurrit dissensio. nam alij perquàm utile & amicum uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam inimicum & hostem perniciosissimum astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram hanc bilem sua saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes uentriculi functiones, quæ in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac proinde ne inconfectus à uentriculo cibus elabatur, prohibere. Alij autem huic tantum usui non acquiescentes, iam dictis utilitatibus addunt, uim uẽtriculi appetitricem hoc excremento adeò incitari, ut eius præcipuè usus gratia uenam aut porũ à liene in superius uentriculi orificiũ inseri statuant: imaginatione solùm, non sectionibus ita edocti. Ego sanè de hoc recrementi lienis in uentriculum eructatione, & eius usu nihil affirmare audeo: neque etiam sectio ista luculenter, quæ tamen citra ullam controuersiam Anatomes professores audacissimè asserunt, mihi commonstrat. Primum enim nullum meatũ illi quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud ambigo: uenæ autem quæ sinistro uentriculi lateri implantãtur, non à lienis[r] prodeunt corpore, sed ab illis quæ iam lieni inseruntur. Neque alia penitus harum uenarum per uentriculum series uisitur, quàm reliquarum omnium corpus uentriculi petentium. dein nulla hîc prorsus est uena, coniuge carens arteria. Postremò, si quid in uentriculum à liene defertur, id potius uentriculi fundum petit, quàm superius illius orificium.[s] Vena namque sinistram fundi uentriculi sedem

Lienis usus ac functio.

Quid lien in uentriculum eructet, & quo meatu.

q 20 fig. V subijcitur O, P, O.

r Videre id est in figu. ca. 5. li. 3. & 3 fi. et 1 ta. fig. 19.

s fi. ca. 5 lib. 3 Z.

dem perreptans, atque ab iis quæ humiliori lienis sedi inseruntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lieni exporriguntur oblatarũ, facilè maxima occurrit. Quanquam neque hæc uena, uti nec alia, prorsus sinistrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgeat sanguine, quàm reliquæ uentriculũ implicãtes uenę. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextri'ne an sinistri cubiti uenã seces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quàm sinistram aperiendam. Cæterùm lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arteriis, uentriculi concoctionem souere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus authorem esse dicimus, hinc fortassis sumptũ esse coniicio, quod crassum, fæculentũ, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorem reddere, omnibus creditum est. Porrò lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus T, V insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figuræ, eosdem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uerò prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

RGANA bili flauæ & fæculento lutosoque sanguini expurgando sacrata, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uerò illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauam uenam ex iecore missum serosa aqueaque humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ surculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducẽdi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sententia esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neque sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurũ. Huius igitur usus occasione[a] renes, quòd id recrementum & bilem ipsam & fæculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamque constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quò ocyus enim humorem serosum, quem urinã & lotium uocamus, sanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim[b] superiori suã parte humillimam iecoris portionem[c] contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius collocaretur insculptum, appositè conscendens. Sinister uerò adeò altam sedem occupat,[d] ut & lieni aliqua ex parte substernatur. Vterque uerò iuxta uertebrarum corporum latera, humiliori[e] septi sedi incumbit, qua id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimùm parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportunam renibus sedem offerre uisitur, ut & tutò uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemque maximum (ut interdum in habentibus uentrem impensè prominulum, & uitiatum costarum ductum, moliri Naturam uidimus)[f] super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctiori'que compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut aliis scribitur Anatomicis, lumborum[g] musculis, qui dorsi & femoris famulantur motibus, prorsus insternuntur, & etiam non multo humilius quàm costæ sunt, uel[h] infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amussim è directo mutuò opponantur. Quum enim lien demissiùs quàm iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quà sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerunque cernimus. quippe non rarò etiam sinister dextro elatior obseruatur, in iis præcipuè quibus lien minor & iecur maius obtigit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem sinistrum altius ascendere, sibique subiici sineret. Porrò contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utrique serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probãda est, qua dextrũ sinistro editiorẽ esse docet, ut secundũ rectitudinẽ magis trahat, quũ ea quæ dextro uenæ lateri ascribit, nõ magis illi quàm sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrũ plures uenas quàm in sinistrũ pertinere fatebitur, si ad amussim eius uenæ secundũ iecoris posteriora ductũ contemplatus fuerit. Cæterùm utcunque

Renũ numerus & situs.

Lib. 5. de Vsu part.

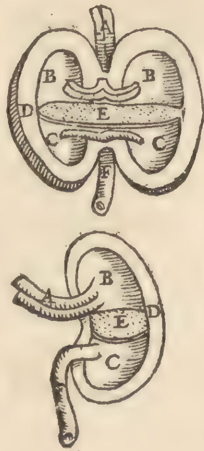
a 20 fig. T, V. 25 Y, Z.
b 23 figura cha. 3.
c 25 figu. Y uicinum est L, aut 22 fi. o ad c.
d 20 fig. V sub O, O.
e 7 muscul. tab. Δ.
f super P, Q 25 fig.
g 7 muscul. tab. t, u.
h 23 fi. cha. 4.

i 23 figura à cha. 3 ad 4. *k 23 figura cha. 1.* *l 23 figura cha. 2.* *m 23 figura cha. 5.* *n 23 fi. cha. 6, 7, 8. qui characteres singuli aliquid priuatim indicāt.*

utcunque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humani [i] renes oblongi, & minus lati, omni'que ex parte æqualiter crassi. [k] Anteriùs nanque & [l] posteriùs comprimuntur renes, & in [m] latere exteriori ad amussim orbiculares & gibbi: [n] in interiori autē, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede sinū profundius sibi impressum exigūt, superius inferius'que uelut in acutū angulum desinentem, in medio autem extuberantē. Superiori parte paulo quàm inferiori latiores sunt renes, & parū admodum exteriùs quàm interiùs crassiores. Magnitudine ea donantur, qua probè quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impensè læuem & lubricam sortiuntur, ut & colorem intense rubrum & resplendentem. Substantia nanque constant carnea, densa, admodumq́ solida & dura, parumq́ à cordis substantia uariante, præterquam quod nullis omnino fibris intertexitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumq́ substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibris ad attractionem, retentionem & expulsionem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neq́ commodè uenæ cauæ magnæq́ arteriæ [o] corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnasci potuerint, [p] insignis rami à uena ac arteria in ipsos deducti sunt. Ac à caua quidem duo grādes rami, utrinq́ nimirum singuli, ad singulos renes enascuntur, qui non è directo inuicem prodeunt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterq́ ramus elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dexter altius collocetur. si uerò sinister sup riorem dextro sedem sibi uendicet, sinister quoq́ ramus elatius dextro à caua pronascitur. Ac par sanè arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensæ unà cum illis transuersim ad renum [q] sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori eius sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem uasorum ad renes progressu, admodum raro à se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumuntur. quum interim à sinistri renis uena, [r] seminalis uena sinistrum petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit [s] ramus in pinguem membraneamq́ renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena interdum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uerò sit hæc pinguis renum tunica, paulo pòst exequar: [t] nunc enim uasorum ductus, ac per renis corpus distributionem unà cum renis sinibus, & meatuum urinam è renibus in uesicam deducentium ortu, propter continuum de uasis sermonem perscribere aggrediar. atq́ utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præsens essem, leuiq́ admodum opera in renis sectione commonstrare possem: maximè quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranis, & quæ in renibus distribuuntur uasis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per spissam duramq́ renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inq́ urinarium meatum effluere. Nostrorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitanterq́ renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uasorum sit distributio & situs non obseruantes, nescio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis cathedris sedentes, sibiq́ ipsis mirificè placentes Promethei, abundè suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cōfingant. Atq́ hinc illud est, quod præcipuos nostræ ætatis medicos & docuisse & scripsisse scio, nobis triplicem, quo urina à sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Adeò sanè ut nunc omnibus recepta probataq́ sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundū uisceris lōgitudinem sitos, elatiorē scilicet unum, demissiorē alterū, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico ab inferiori. In superiorem renis uenam arteriamq́ finire, easq́ serosum sanguinem in illum infundere,

Renū forma. *Magnitudo.* *Substantia.* *Venæ ac arteriæ renibus oblatæ.* *Renum in internis sedibus conformatio.*

o 22 fi. g, h. p 20 fi. a, b. & 22, 23 fi. m, n. *q 23 fi. cha. 7, 8.* *r 20 figu. e. s 20 figu. Y ad T.* *t Hîc ne immorando nimius sim, seriatim spectabis tabulas 21 fig.*

DVABVS præsentibus figuris medicorum de urinæ excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figura renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauum'ue dissectum finxi, inferiori autem renis duntaxat media spectatur portio. Cæterùm quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum edocebit.

- A *Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.*
- B, B *Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profundere docent.*
- C, C *Sinus, in quem urina ex iam dicto sinu colaretur.*
- D *Renis substantia orbiculatim sinus hos amplectens.*
- E *Beatum & nugacißimum renis colatorium, seu membrana cribri modo peruia, & urinam ex sinu B indicato in sinum C insignitum unà cum bile promanare sinens.*
- F *Vrinam è rene ad uesicam deferens meatus.*

fundere,

fundere, deinde membranam sinus intercipientem, tam arctis angustisque foraminulis peruiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoque transmittat, sanguine interim propter sui crassitiem non penetrante. Addunt praeterea illi humanae fabricae stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturae opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumque urinam iam colatam excipere. Profectò sagacissimus ille rerum Opifex tãtum munus uni membranulae cribri modo perforatae non tribuerit, neque in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiã temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinario meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumque uti renis administrationem ad praesentis libri calcem subiungam, te primum aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. [u] Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitieque respondens. Hoc cauum & uenae arteriae ue modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latescẽs, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem anteriorem, alteram uerò posteriorem (renum figurae perpetuò memores) doctrinae studio uocabimus. Anterior una serie unoque ductu, modò sex, modò septem, modò plures etiam, aequè crassos producit ramos, in quos etiam anterior haec membranei corporis pars finitur. Praesentes rami per anteriorem renis partem aequaliter à se inuicem secundùm renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, nõ quidem ad externam usque lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hîc in aliquot propagines rursus dissecti, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscentur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externũ renis latus contendentes. Quum uerò hi eousque quo anteriores deuenerint, mutuò posteriores rami cum anterioribus coëunt, ac singuli singulis, ac si unum idemque corpus essent, uniuntur, mutuamque cauitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porrò membraneum cauumque istud cum suis ramis corpus non undecunque renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anterius posteriusque, & ad internum ipsius latus, nõ autem ad externum, renis substãtia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anterius, posterioribus uerò posterius renis substantia adnascitur, quousque ad mutuum coitum rami ducantur. Hîc enim ubi in plures ramos singuli diuiduntur, ac anteriores cum posterioribus coëunt, renis substantiam adnatam undique habent. quanquam inter ramos ipsos, quà nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quae ramis dum coëunt cõnascitur. Adeò ut hic inter anteriores posterioresque corporis illius membranei ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundùm septũ ex renis substantia pronatũ, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisque omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguetudine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solùm humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accuratè sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem [x] urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinae in renibus excretioni seu colationi praefici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unà cum ratione sectioni quoque impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij [y] initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundi istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primùm in ramos scinditur. deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenae cuiusdam instar procidit. Haec mehercule demum renum conformatio est, quae in membraneum illud corpus ipsiusque ramos serosum sanguinem renis substantiae ui, & fibrarum eius corporis rectarum beneficio attrahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguinẽ à portae uenae surculis in cauae soboles assumi transmittique nouimus. Quippe non uniuersum renes

u Vti superius monui sedulo hic inspicies tabulas 21 figurae.

x 22, 23 fig. t, q.

y 21 fig. u.

Renum munus.

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cauitates aptior sit, eius humoris portio unà cum eo per reliquũ adhuc corpus ducitur, quem extracto iamq́ cõcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nõ solùm in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, eumq́ inde

z per t, q in ν figuræ 22, 23. — per [z] urinarium meatum ad uesicam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quę uerò horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus

a 20 fig. T, V. 22 υ, p. — addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunicæ, ortu substantiaq́ uariantes. [a] Prima, quæ exterior est, renum corpori pertinaciter non adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgò nuncupatur. Hæc à peritonæo humiliorem septi transuersi sedem succingente principium ducit. Quà enim ipsi renes incumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degenerantes. Præsens tunica frequentibus uenis instar omenti intertexitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq́ actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tu- — Renum tunicæ.

b 20 fig. Y. — nica à uena ad ipsum renem pertingente [b] propaginem exigit, in membranam frequenti ramorum

c 20 fig. X. — rum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica [c] uenam adipiscitur à sinistro uenæ cauæ latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas implicantium uenarum exortus ratio. Porrò altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiã pinguetudine obsita, & ut iecoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renẽ petentis arteriæ tunica, & uenę item altera. nam dum hęc uasa reni implantantur, hæ

d 2 fi. cap. 2 lib. 4 γ, λ. — tunicæ ab eis abscedentes, in præsentis renis tunicã dilatantur. Cæterùm renis [d] neruus, quem quasi præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportione respondens. Illæ enim alterius usus quàm nutriendi calorisq́ insiti recreandi gratia reni offeruntur. neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarũ exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens. — Renũ nerui.

DE VESICA VRINAE RECEPTACVLO, & meatibus urinam è renibus in uesicam deducentibus. Cap. XI.

VIRILEM uesicam imprimis ostendunt uigesimasecunda, & uigesimatertia figuræ, hanc simul cum urinarijs meatibus detectam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadragesimi noni, libri secundi. Superiorẽ uerò uesicæ fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Cæterùm muliebrem uesicam pulchrè delineatam continet uigesimaquarta, uigesimaquinta, uigesimasexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

ERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoq́ue locantur, ita quoque & uesica & urinarij meatus. [a] Vesica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id collatum (ne frequenter & perpetuò, sed rarò & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem meritò obtinet, qua cõmodè dum urinæ copia aut qualitate molestatur, eam excernere possit: quem locum non decuit ab [b] eo quò sicca excrementa emittuntur procul abesse. Deinde elatiorem sedẽ alia nutritionis organa, hac uesica longè nobiliora, altamq́ sedem expetentia, sibi occuparunt, adeò ut iure quodã non minus uesica quàm intestinũ rectum humilius locata sit. Ad posteriorem enim [c] pubis ossis sedem uesica reponitur, elatiori sui parte superiorem pubis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphæræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uocamus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quanquam enim ut capacior iniurijsq́ ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotũda, magis ipsi conuenisset, attamẽ oblongiorem suoq́ fundo ampliorẽ Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq́ intestinum posteriori uesicæ sedi in uiris, ut & [d] uterus in mulieribus attensum, eius distensionem nimium arctarent. quod sanè necessariò accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum intestinũ adiecta fuisset. sed & fundum quoq; tanto est humiliore ipsius parte, quę in cer

Margin notes: a 20 figu. p. 22, 23 ν. & 24. T. 25 β. — Vesicæ situs. — b 1, 2 fig. ca. 49 li. 2 M. — c ult. figurarum lib. 1 ρ. — Vesicæ forma. — d 24 fig. L, 25 fig. i, k, l.

uicem angustum'ue meatū desinit, amplius, quanto cōmodius id pubis os excedēs propter cedentes abdominis musculos distendi dilatariq; potest. Vesicā enim amplam & extendi promptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictū est, urina nobis reddenda sit. ac proinde mēbraneo ner uco'ue constat corpore, quod dilatari possit cōmodè, & rursus quū nihil cōtinet, subsidere. Etenim [e] uesica læui, dura, ualida, mēbraneaq; constat tunica, quæ modò crassior, modò tenuior uisitur, prout nimirū aut impensiùs distendit, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruicē desinit, ob meatuū quorundā implantationes & explãtationes durior crassiorq; fit. Hanc triplici fibrarū genere intertextā, uel pueri nouere, unguibus dum uesicā inflant, ut prōptius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellentes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarū genus exactiùs ostendēs, q̃ si uesica infletur: adeò ut è uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & unguibus ac digitis terere solebā, quid sibi fibræ tunicarū uellent in Anatomicorū libris, ilico intellexerim. Cæterùm uesicā implicantes fibræ eadem qua fibræ uetriculi & bilis uesiculæ collocantur serie. Rectæ enim intimæ sunt, extimæ transuersæ, mediæ uerò obliquæ, pro functionū ordine situs seriem adipiscentes. Expulsionem namq; præit retentio, & hanc rursus attractio. Duram uerò & crassam uesicæ tunicam fieri oportuisse, præter cætera argumento sunt, quod in magnam molem sæpe distendi eam oporteat, quodq; urinæ acrimonia & ulceribus ac calculis idq; generis malis alijs frequenter uexetur: quæ, nisi dura esset, eam facilè lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur hæc, peritonæum illi densum robustumq; inuolucrum peculiariter circundedit, quod secunda uesicæ tunica censetur. Hanc peritonæum ipsi offert, [f] quà supra pubis os uesicæ fundū anteriorq; ipsius sedes uniuersa peritonæo in hominibus secus multo q̃ in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus processus tantū à peritonæo uesicæ offertur, neq; tota ipsius sedes anterior peritonæo ne laxè quidem adnascit, sed ut & posterior uesicæ sedes leuis & lubrica cernit. In hominibus etiā sedes uesicæ posterior rectū intestinū & uterū respiciēs, lęuis & lubrica & aqueo humore oblita est. Cæterū cū urina uesicæ (ut & biliosum recrementū suæ uesiculæ) ad nutritionē inepta sit, uenas, & quibus ipsius calor refocillaret arterias Natura illi [g] distribuit, ac primū utrinq; in ceruicis uesicæ latera unā uenā & arteriā unā à cauę uenę & arterię magnę [h] ramis per pubis ossis foramē crus accedētibus deriuauit, quę hinc sursum per corporis uesicę longitudinē conscendētes, in tenuissimos piliq; modo graciles surculos dissipant. Neq; neruis itidē, quibus ob tristantiū sensationē maximè indiguit, uesica destituit. Quantūuis enim urina uesicæ ut bilis minori uesiculę tanq; familiare quippiā influat, neq; quū naturalis est ullā ab illa noxā patiat, ea tamē interdū tantū biliosi excremēti admixtū habet, mordaxq; & acris reddit adeò, ut nisi urinæ qualitatē uesica perciperet, illā diutius continēs, grauiter plerunq; afficeret. Proinde inter cæteras corporis partes, [i] neruos nō minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos à sexti paris ramis costarum radicibus exporrectis, & ab [k] infimis spinalis medullæ paribus exigēs. Præter hæc uasa & neruos ex elatiore mediaq; fundi parte [l] meatus exoritur, qui per umbilicū & [m] intimū fœtus inuolucrū, quod à farciminis specie nomen inuenit, quū adhuc utero gerimur, urinam deducit. Quinetiam uesicæ lateribus [n] duæ attenduntur arteriæ, uitalem spiritum ex uteri arterijs fœtui deferentes, quæ in natis non minus q̃ meatus urinā deducens, exarescunt, inutilesq; reddūtur, nisi quod uesicæ ad peritonæum ligamentorum uicem abundè gerant, uesicamq; erectam contineant. Porrò in humiliorem uesicæ sedem præter suos neruos & uenas & arterias in cauitatem usq; ipsius, alij [o] duo meatus inseruntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissimè à Natura formati. Quum enim renes quàm proximè iecori necessariò allocentur, uesica autem humilem sedem sibi uendicet, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam deducturos. Atq; hos uenarum corpori quàm simillimos Natura efformauit. quippe simplici constãt tunica, uenarū tunica paulo duriore, paucioribusq; q̃ illa fibris obliquis intertexta. ita namq; meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subsidereq; facilè possunt, & obliquæ fibræ quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prępediunt. Verùm quod his meatibus, quos Græci ab officio οὐρητῆρας, & οὐρανὰς, & πόρους οὐρητικοὺς appellant, tanta cum uenis sit similitudo, quod'que illi secus quàm uenæ sanguine turgentes, candicent, Celso albæ uenæ nuncupantur. [p] Explantantur uerò isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi sinus deducēte. Hinc peritonæo super [q] lumborum musculos supertensi, securissimè deorsum ad uesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonæo, & ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumunt tunicam, uenulis & arterijs ut peritonæum ipsum intertextam. Porrò ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hîc possit, quàm minimè anfractuosus est. ex renum enim sinu deorsum modicè uersus interiora, ut ad uesicam pertingant,

gant,

Vesicæ substantia.

e Vesicā dissectā habet dextra figura figuræ 25, et fi. 26.

f 3 fi. O. 2 fig. P.

Venæ et arteriæ ac nerui uesicæ.

g 22, 23 fig. v. 25 figu. κ. h ulti. figu. lib. 3. i.

i 2 fi. ca. 2 li. 4 ι, μ. k 2 fi. ca. 12 lib. 4 char. 27, 28.

Meatus fœtus urinā educens, et fœtus peculiares arteriæ uesicæ commissæ.

l 2 fi. M ab N ad E 24 fig. Y. m 30 figura M, M. n 2 fi. K, L. 24 Z, &c.

Meatuum urinā è renibus in uesicam deducentium historia.

o 22, 23 fi. t, q. 25 fi. a, c.

p 21 figu. ι, κ, λ.

q 7 muscul. tab. t, u.

gant, deducuntur. Ne uerò parum firmati, & omnino pensiles uesicę insererentur, aut obliquū nimis ductū efficerent, nō elatissimæ parti uesicæ, ex qua [r] meatus, urinā fœtus extra umbilicū deferens pendet, [s] implantātur, sed illi uesicæ sedi, quæ posteriori peritonæi regioni, ad quam meatus toto ductu securè adnascuntur, uicinior est. Est autem ea regio in posteriore uesicæ sede paulo antea quam in ceruicem desinat, cui utrinq; meatus primùm adnascuntur, & obliquo anfractu uesicæ tunicam à peritonæo pronatam penetrantes, tandem in uesicæ cauitatem alteram quoq; tunicam penetrantes aperiuntur ingrediuntur'ue, modo sanè quàm simillimo, [t] quo bilis meatum in duodenum inseri relatum est: laxis nimirum membranulis utrinq; ad meatus foramen ex uesicæ corpore appendentibus, non aliter quàm si uesicæ internæ tunicæ tenues huiusmodi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membraneorū processuum bilem deducenti meatui adnatorum usui respondet, ut scilicet urinæ quidem ex meatibus in uesicam defluenti cedant, & dum uesica distenta urinam rursus in eosdem meatus regurgitare uolet, collecti illi meatumq; opplentes, urinæ transitum præpediant. Id quod adeò prestant commodè, ut uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat. Verū quod & obliquus ille in meatuū insertione ductus, eidem usui famuletur, uesicæ dum inflantur, exactè cōmonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quòd à tergo illis adhiberi solet, aër quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu aëris foramini appressum, nihil uenti exspirat. Idem quoq; in pilis obseruamus, quas flatu distendimus. Quanquā longè maiore industria, neq; ita pendulis operculis rerum Opifex in urinariorum meatuum implantatione utatur, quàm nos ipsius artificium imitātes in follibus & pilis, aut etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Vrinariorū itaq; meatuum implantatio ad inferiorem posterioremq; regionē uesicę non procul ab ipsius ceruice consistit. Hîc enim humillima uesicæ pars in angustum finitur [u] meatum, quem ipsius ceruicem collum'ue nuncupamus: aliter in uiris quàm in mulieribus protensum, & alijs quoq; in illis quàm in his adnatum coagmentatumq; partibus, & usum deniq; ambobus diuersum prebentē. Commune est enim utrisq; huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti [x] musculum orbiculatim circunduci, quo cauetur ne urina prętер uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, & formā in secūdo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utrisq;, & uiris & mulieribus per illum meatū urina excernitur, sed uiris ad seminis quoq; eiaculationē ille auxiliatur. Eaq; propter peculiariter hi [y] glandosum illud corpus adnatū habent, semen deferentium uasorum [z] insertionē suscipiens, quo corpore urinæ meatum humectante & irrigante mulieres destituūtur. Quinetiam mulieribus super uteri [a] ceruicem meatus hic seu uesicæ ceruix fibris membraneis illi adnatus extenditur, ac ubi primùm sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius cauitatem [b] cessat. Viris autem ultra [c] porrigitur ac prominet. nam quamprimùm humillimam pubis ossium commissuræ regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usq; pubis ossium commissurę sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus'ue est penis, sursum spectat aut propendet, nunc σ Græcorum, nunc S Latinorum elementū exprimēs. At hæc opportuniùs unà cum generationis organis pertractabuntur. Hactenus enim triplicia cibi organa utcunq; persequutus sum: prima quidem quæ concoquunt, & quæ alimentū utile propellunt ac transmittunt. Secunda autē quæ expurgant & deferūt, & suscipiunt recremēta. Tertia uerò, quæ excrementorū effluxui adhibentur. Atq; hæc in duplici erant differentia: alia enim intempestiuè effluere prohibent, ut orbicularis [d] musculus uesicæ ceruici & podici adhibitus: alia autem tempestiuè excrementa propellunt, ut [e] septum, & abdominis [f] octo musculi.

Margin notes: r 2 figu. M. s 23 fi. r. 25 fi. non procul ab α. 27 fig. M. — t 13 figur. c ad d. — u 23 fig. λ, per o ad φ. 25 fig. γ, δ. — x 22, 23 fig. γ. 25 fig. γ. — y 22, 23 fi. ε. z 23 figu. μ. — a 25 fi. x, x. — b 25 fi. A. 27 fig. L. — c Pete hæc ex 1, 2 figu. ca. 49 lib. 2 ad G, A, B. — d 5 fig. cap. 49 li. 2 N. et eiusd. capitis figu. 1, 2 M. — e 7 muscul. tab. Δ. — f 3 tab. Θ. 4 v. 5 Δ. 6 Δ.

Artificiosa meatuū urinā deducentiū insertio.

Vesicæ ceruix.

Quot nutritionis organa hactenus commemorata sint.

NATVRAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

IN præsentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fabrica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat materia, hominem necessariò morti esse obnoxium colligebamus. Preterquam enim quòd mixtum genitumq; sit corpus humanum, idipsum immortale incorruptibileq; fieri nequaquam potuisse, arteriæ, uenæ, nerui, caro, & id genus partes reliquæ, è quibus conformatur, abundè commonstrant. Quando itaq; uel materiæ occasione hominem producere immortalem rerum Opifici negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est, instar boni ciuitatum conditoris, cui non præsens duntaxat cohabitatio cordi est, sed rationē quoq; prouidet, qua uel in æternū, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem quantumuis bene fortunata, quæ non unà cum seculis ætatibusq; quandoq; intercidat, nulla

uidetur unq̃ instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq; rerum Opificis opera, quæ multis annorũ millibus iam suffecerunt & perdurarũt, adhuc permanẽt, mirabili quadam arte ab ipso inuẽta, ut semper pro hominibus qui corrũpuntur noui succedant, perpetuaq; speciei conseruatio fiat.

Partiũ generationi subseruientiũ breuis enumeratio.

Homines namq; initio ita extruxit, ut unus quidem potissimũ fœtus principij rationẽ exporrigeret, alter autem id suscipiens fœtũ enutriret foueretq;. Sic uiro organa,[a] testes scilicet ipsos indidit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungẽs duplicia:[b] alia quidem materiã ex qua hi aptè semen cõficerent apportantia,[c] alia uerò iam confectũ in unũ[d] meatũ, qui opportunè id in[e] uterũ proijciat, deducẽtia. Is enim mulieri dat, ut principiũ hoc cõcipiat: deinde is quoq;[f] uasis cõferitur, quorũ beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim &[g] testes[h] uasaq; illorũ functionibus seruientia uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquã primarij principij ratione fœtui adijciat. Quinetiã his omnibus non hominũ duntaxat, sed & cæterorũ animaliũ generationi famulantibus organis meras cõmiscendorũ corporũ libidines, & peculiarẽ quandã delectationis uim ad generationẽ rerum Opifex copulauit, ipsi uerò animæ ea usuræ mirabilem quandam & indicibilẽ utendi appetitũ quoq; elargiens. A' quo usu animalia incitata & stimulata, etiã si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamẽ successione speciei, haud secus q̃ si omnino essent prudentia. Quũ enim Opifex haud ignoraret substantiã, ex qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiã neutiq; admittere ille cebram & uelut inescationẽ, quam solam accipere poterãt, ad salutẽ conseruationemq; speciei ijs indidit, delectationẽ uehementissimã illarũ partiũ usui adijciens. Atq; hinc illa in Timæo Platonis de generationis amore à rerũ Opifice nobis ingenito differentis est sententia: Quocirca pudendorũ naturæ in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nõ exaudiẽs rationem, furiosarũ libidinũ uiolentia, subijcere sibi cuncta conatur. Vulua quoq; & uterus in fœminis pari ratione animal auidũ generandi, si intempestiuè diuq; à generando abstineat, ægrè fert morã, plurimumq; indignatur. Vt modò nihil dicã de amore, quo animalia suos prosequũtur fœtus: & temperie à Natura mulieri priuatim cõcessa, ut nõ solũ utero adhuc cõtento fœtui alimentũ subministret, uerũ natũ quoq; suis mamillis tam sedulò & solicitè enutriat. Quàm uerò affabrè has perinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq; organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, neruos, ortũ, inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uirorũ organis statuens sermonis initium, prosequi pergam.

Vtendi appetitus generationis organis adiectus.

hæ

a 22,23 fi. f.
b 22,23 fig. x, α, dein γ, δ, ι.
c 22,23 fi. κ, θ, ι, etc.
d 23 fi. ο, φ.
e 24 fig. L.
25 fig. i, k, l.
f 25 fi. n, y.
g 25 figu. r.
h 25 fi. primũ d, g, o, p, dein t, t, u.

DE VIRORVM ORGANIS GENERATIONI subseruientibus. Caput XIII.

PRAESENTIA organa primùm uigesima figura, mox uigesima secunda & uigesimatertia absolutissimè exprimuntur, quemadmodum earum Index manifestò edocuit.

Quæstiones ac controuersiæ in tractatione de generationis organis obuiæ.

VIRI semen primariũ hominis effectiuũ esse principiũ, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus: mulierẽ uerò semen emittere, & effectiui principij partẽ præbere, Aristoteles & alij pleriq; inficiãtur. Rursus nõ minus ambigitur, nunquid genitale semẽ duorũ principiorũ materialis et effectiui rationẽ subeat, ut cũ Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat: an effectiui tantũ, ut Aristotelis est opinio, qui licet principiũ motionis mẽstruo sanguini à semine inferri arbitrabatur, non tamẽ ex ipso, ueluti ex materia, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis partibus sedibusq; decisione, ac uasorũ seminaliũ ductu, forma, ortu, numero, insertione, prçterea et acetabulorũ in utero essentia, & sanguinis mẽstrui natura, fœtusq; enutritione, inter primarios medicos & philosophos innumeras atq; penitus ex diametro contrarias dissensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tantum planarum, quæ Græcis λᾶαι uocantur, quasq; textrices suis telis appendent, uicem ex Peripateticorum sententia gerant. Vt interim prætercam mille de fœtus formatione, & quando masculus, quando fœmina producatur, de fœtus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, alia'ue substãtia sit, aut alicunde missa, ac aliquid prorsus incorporeũ aut corporeũ: & rursus si ita sit, num id cũ homine, an prius cũ omnibus animis creet, unde id dimittatur, præterea mortale'ne an immortale sit, eiusq; generis alias penè infinitas philosophorum medicorumq; differẽtias, & quæ cœlum terræ miscẽt nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq; partibus diuersimodè imposita, & denuò ab

ab interpretibus miſerè conuerſa. Adeò ſanè, ut ingentibus undequaqꝫ opinionũ dogmatumqꝫ procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorũ tractationẽ bono omine auſpicer. Si enim meã cõmemoratorum dogmatũ ſententiã primũ expoſuero, præter hoc quod ſanctiſſimæ religionis noſtræ fides nõnulla ſibi priuatim uendicat, & pleraqꝫ meritò in dubiũ uocari prohibet, hęcqꝫ noſtra ætas rerum capitibus potiùs ꝙ prolixa enarratione oblectatur, qui de ſeminarijs inſtrumentis incideret ſermo, illis nondum explicatis, obſcuritatem nõ leuem pararet. Rurſus ſi poſtpoſitis aliorũ controuerſijs, organorũ deſcriptionẽ aggrediar, pleraqꝫ illorũ placitis repugnantia occurrent: quæ ſi exactiùs cõprobare adniſus fuero, manca interceptaqꝫ reddet oratio. At quum alicunde inchoandũ ſit, nuda organorũ deſcriptio ſubijcietur: quam ubi ex diſſectione uerã (qualem profectò deſcripturus ſum) animaduerteris, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixam argumentorũ confutationem ſentiendum ſit. In quibuſdam autẽ quantumuis etiã ſedulò Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte ſanũ uidebit, adinuenire poteris: niſi fortè in alicuius uerba ſecus atqꝫ decet iurans, tuo ſenſui derogare lubeat, rationeqꝫ prorſus careas. Atqꝫ hîc adeò non iniuria miraberis, omnes qui huiuſmodi tractationẽ aggreſſi ſunt, ſubinde ignorata & neglecta organorũ conſtructione, tot opinionũ portẽta inuexiſſe, omneſqꝫ inter ſe quodãmodo diſſentire, ac differẽtibus argumẽtis eoſdẽ autores ſua placita Andabatarũ modo confirmaſſe. Quo autem ex his ſententiarũ fluctibus aſſequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorũ

a 22, 23 fi. ſ. fabricã ordine explicabo. Teſtium itaqꝫ in uiris ſitus nulli nõ cõſpicuus eſt, ut & binarius ipſorũ numerus, unde δίδυμοι & gemini appellãtur: quamuis interdum unus tantũ, & interdum tres ſimul reperiantur. at id rariùs ꝙ nõnulli exiſtimant, tertiũ teſtem tuberculũ præter Naturã ex meliceridum, aut ſteatomatum, aut atheoromatũ numero in ſcorto reconditũ enumerãtes. *Teſtium ſitus ac numerus.*

Porrò teſtium forma, ſubſtantia, tunicæ, & illorũ functionibus ſubſeruientia uaſa, nõ etiam patent ſingulis. Sunt igitur teſtes rotundi, ſed paulò admodũ oblongiores ꝙ aut lati, aut profundi: dein humiliori parte nõnihil obtuſiores amplioreſqꝫ, ꝙ ſuperiori ſede uiſuntur. uerum & id admodũ obſcurè: etiã ſi teſtes ouorũ nomẽ à pleriſqꝫ, & pręcipuè Arabibus inuenerint. In externa ſuperficie nullũ penitus ſinũ impreſſionem'ue aut inęqualitatẽ obtinẽt. Subſtantia conſtant *Teſtium forma.* *Subſtantia.*

b 23 figu. T & V. alba, lactea, molli, & ſibi undecũqꝫ ſimili ac cõtinua, niſi quòd[h] uenulis frequẽtibus ijſdemqꝫ exi-

c 19 fi. I, K. guis tenuiſſimiſqꝫ oppleta ſit, ob idqꝫ rara cauernoſaqꝫ, quemadmodũ lienis[c] ſubſtantia eſſe uideat. Atqꝫ id parũ alijs animaduerſum eſt diſſectionis profeſſoribus, meqꝫ diu latuit, quòd inter diſſecandum teſtẽ uehementius cõprimere ſoleã. Neqꝫ uirorũ teſtes ullum omnino ſinũ cauitatem'ue exigũt, præter eã quæ ſecundariò ipſis eiuſmodi uenularũ gratia accedit. Vnde autẽ uenæ uaſcula'ue, quæ teſtiũ ſubſtantię implicari dicebam, ortum ducant, ſenſim explicare contendam. Teſtes pluribus tunicis ſeu inuolucris integũtur: ac alijs quidem utriqꝫ teſti cõmunibus, alijs autẽ priuatim ſingulos teſtes inuoluentibus. Ambos enim teſtes unà cum ipſorũ peculiari- *Teſtiũ inuolucra, utriſqꝫ teſtibus communia.*

d 20 fig. r. ſ. bus tunicis & ſeminarijs uaſis,[d] cutis ipſa &[e] membrana, quã carnoſam nõ immeritò uocari di-

e 20 figu. t. ximus, perinde atqꝫ uniuerſum corpus, amplexant, & duo utriſqꝫ teſtibus cõmunia ſtatuũt inuolucra: cutis quidẽ unũ, quod reliqua corporis cute tenuius eſt, et uelut ſutura quadã & rugis interſtinguit, ac quibuſdã ſcrotũ, quibuſdã uerò (qui ſe Latinius loqui exiſtimãt) ſcortũ, Græcis uerò ὄσχεον dicitur. Alterũ autẽ cõmune inuolucrũ mẽbrana carnoſa efformat, hîc perinde ac cutis, longè ꝙ in reliquo corpore tenuior, ſed uenis frequẽtioribus intertexta. Præter hãc uerò tenuitatẽ cutis & mẽbrana aliud peculiariter hîc, ut & in fronte ac pene ſibi uendicãt, quãdoquidem nullus inter ipſas interuenit adeps: nõ aliter profectò ꝙ ſi Natura uirorũ teſtibus laxius tenuiuſqꝫ uoluiſſet à cute & ea mẽbrana obduci inuolucrũ, à uirorũqꝫ teſtibus nõ minus ꝙ à cerebro omnẽ abeſſe pinguedinẽ. Nam & ſi membranarũ quę uenis arterijſqꝫ frequentibus intertexunt circa teſtes adſit copia, nullus tamẽ, ut ferè in reliquo corpore eſſe ſolet, hîc cõſpicit adeps. Porrò utrumqꝫ teſtẽ priuatim inuoluentes tunicæ, amplitudine, conformatione, tenuitate inui- *Priuata utriuſqꝫ teſtis inuolucra.*

f 20 fi. u. integra eſt. uigeſima autẽ ſecunda ad φ, ψ, χ diſſecta. cẽ admodũ uariãt.[f] Vna enim, quæ & exterior eſt, teſtẽ cũ ſuis uaſis ad eã uſqꝫ ſedẽ, qua magnæ peritonęi amplitudini cõmittunt, induit, ualida quidẽ, ſed tenuis, ueniſqꝫ abundãs.[g] Quà enim uenã arteriamqꝫ ſeminales, ac dein uas ſemẽ à teſte ſurſum ducens, ex peritonæi magna amplitudine in inguinũ regionẽ ipſumqꝫ ſcortũ duci audies, illic peritonęũ pręſens educit inuolucrum, quod peritonæi pars proceſſuſqꝫ meritò cenſet, itaqꝫ ab ipſo peritonæo prodit, ut ſcortũ à cute

g 22 fig. φ. φ transmittit ſ. deduci pronaſciqꝫ cernimus. Hoc inuolucrũ ſeu tunica exteriori ſuperficie, qua hanc carnoſa mẽbrana cõtingit, fibris quibuſdã mẽbraneis illi cõnaſcit, adeò ſanè frequẽtibus, ut interdũ has aliã teſtiũ tunicã cõſtituere arbitratus fuerim. uti etiã ſubinde in aquoſis ramicibus accidere cõſpicimus. Ab his nãqꝫ mẽbraneis fibris tunica interdũ conflat, quã inter ſecãdũ aqueo humore oppletã inuenimus. Cęterũ quà dextri teſtis tunica ſiniſtri teſtis cõtingit tunicã, ambę tunicę fi

bris quoq; mutuò cõmittuntur, ac ob id externã superficiẽ non admodũ leuẽ habere uidentur, sed membranarũ inuicẽ cõnatarũ modo asperã ac fibrosam. Interior eius inuolucri superficies, quà testẽ ipsiusq; uasa respicit, læuis & aqueo quodã humore obducta est, neq; ulli penitus corpori cõnascitur, pręterq; quod elatiori sui parte, qua ex peritonęo procedit, illic peritonęo continuatur adnasciturq;: quin & inferiori testis parti ualide[h] applantatur, nõ quidem testis corpori, sed humillimæ uasis semen à teste deferentis parti, quà id sursum secundũ testis humiliora reuoluitur. Ad hæc, tenuissimæ membranæ interuentu præsens inuolucrũ interna ipsius superficie uasorũ membranæ adnascitur, quæ à peritonæo enata, uenæ quidẽ seminali alterã cõstituit tunicã, arteriæ autẽ tertiã. Atq; is cõnexus nõ orbiculatim ad uasa perficitur, sed secũdum rectã duntaxat lineã, quæ ad posteriorẽ uasorũ sedem ducitur. Hoc inuolucrũ aliquid cum carnosa corporis mẽbrana cõmune nanciscit̃. Vt enim hanc carnosis quibusdã fibris[i] aliqua sui parte augeri intertexiq; ac in musculi naturã degenerare dictũ est, sic quoq; hoc testis inuolucrũ secundum totã ipsius longitudinẽ posteriori in sede, à peritonæo usq; ad humillimã testis partẽ, carnosas fibras obtinet, &[k] longi strictiq; cuiusdã musculi naturã refert, quem mẽbranæ seu ipsi inuolucro innatum cernimus, nusq; ab inuolucro abscedentem, sed unà cum illo à peritonęo incipientem, & etiã inferiori parti uasis à teste semen deferentis, simul cum inuolucro[l] adnatũ. Inuolucrum hoc præterq; quod testem commodissimè integit, illumq; suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem sursum allicere sentitur. Porrò & musculi huius occasione, quod scilicet ruber ut reliqua caro sit, id inuolucrũ ἐρυθροειδὴς priuatim appellatum à Græcis arbitror. aut etiam ob uenarum gracilium quæ id adeunt frequentiam, quæ illi inuolucro etiam ruborem aliquẽ conciliat. Verùm nõ ignarus quosdã à uagina id Græcorum nomen deducere, nollem de nominibus quæ harum particularũ innumera uariaq; admodum (si modò alibi) occurrũt, uideri contentiosior. id enim mihi sat est, si uerè singula, uti inter dissecandum apparẽt, descripsero, totius capitis ordinem ac nominũ liberã impositionem lectori relinquẽs. nihil enim in tractatione obstabit, quodcunq; primũ libuerit prius et posterius hic perlegere, atq; ex sententia singula nuncupare. Quod præcipuè propter alterũ priuatim testem ambiens[m] inuolucrum addendum duxi. Quippe id præter testis corpus substantiamq; nihil omnino amplectitur, testis figurę ad amussim respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ac ualida admodum membrana est, testis substantiam utcunq; mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanè præsentis inuolucri præcipuus usus censendus est. dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasa testi cõmittenda ipsi adnascantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusque inibi cernitur, quà uasa illi connascantur, quàm per reliquam circunferentiam. Et elatiori quidem huius tunicæ parti uena ac arteria testi sanguinem spiritumq; deferentes[n] adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hîc perforantes, in testis substantiam [o] exporriguntur. Præter illos uerò, frequentes, sed perquam graciles surculi, deorsum in tunicæ illius corpus à uena arteriaque deriuantur, in tauris & arietibus instar uitis capreolorum eleganter deducti. In posteriori uerò sede tunica hæc per uniuersam ipsius longitudinem ualidissimè adnatos exigit omnes deferentis semen uasis[p] anfractus testi obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Cæterùm per reliquam exteriorem ipsius superficiẽ, lęuis & aqueo humore perfusa, nulliq; penitus parti cõnexa est. Interna uerò superficie, qua testis substantiam hæc tunica continet, undecunque illi substantiæ connascitur. Porrò hanc tunicam seu inuolucrum à primis Anatomes professoribus, qui testem δίδυμον uocauere, ἐπιδιδυμίδα, quasi supergeminalem dixeris, appellatum sat scio: quicquid alij de testis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Græcos ἐπιδιδυμίδα legerent, præter elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui testis instar, testi imposita, ipsius caput & ἐπιδίδυμις uocaretur. Alij horum errore (quem & Græcorum interpretes mirificè auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam, quæ præsenti inuolucro primum adnascuntur, medium posuere,[q] eam fortasse semẽ deferentis uasis particulã ita appellãtes, quę ipsius est principiũ, & in posteriori testis sede elatiorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte cõplectitur. Sed quũ ex relectione horũ nugæ etiã leui opera obseruẽtur, postposita nominũ cõtentione, hanc ex proprijs cuiq; testi tunicis alterã habeto, & δαρτὴν ueteribus etiã Gręcis appellatã scito, nũc uasorũ ductui mentẽ alacriter accõmodans. Ad singulos enim testes singulę pertingũt uenę, ac itẽ arterię ortu differẽtes.[r] Vena nanq; dextrũ accedẽs testẽ, à uenæ cauæ caudice demissiùs q̃[s] uenarũ ad renes exporrectarũ origines pendẽt, principiũ ducit: nõ quidem à dextro caudicis latere, sed ex superiori anteriorìue ipsius

sede

Margin notes (right): h 22 fi. χ ap plantatur ι. — i 3 muscul. tab. A, Γ. — k 22 figu. Υ. — l 22 fi. χ adnascitur ι. — m Illo testis 22, 23 figurarũ induitur, in uigesima tertia tamẽ ad Q à testis substantia modicè diuulsum cernitur. — n 23 fig. N. — o 23 figura R, V. — p 23 fi. κ, θ, ι, et E, F, G. — q 22, 23 fig. κ, et 23 fi. E. — r 22, 23 fig. — s 22, 23 fig. m, n.

Margin notes (left): *Testis musculus exteriori ipsius inuolucro innatus.* — *Intimũ testis inuolucrum.* — *Vasorũ testibus sanguinẽ ac spiritũ deferentium numerus, mox & ortus.*

t 22,23 fi. u. u 20 fi. c. 23 fi. x.

ſede ad dextrum modicè declinans,[t] oblongo quaſi & craſſiuſculo tubere exoritur, ac ſenſim obliquè uerſus dextrum latus protenſa, peritonæoq́ ſuffulta deorſum fertur. Siniſtri teſtis[u] uena non à cauæ caudice principium mutuatur, at elatius multò quàm dextra enaſcens, ex uenæ ſiniſtro reni exporrectæ humiliori ſede originem habet. Atque in hunc modum plerunque uenarum ortus cernitur. uerum quandoq́, ſed rarius, à ſiniſtro cauæ caudicis latere[x] ramulum exporrigi conſpicies, qui deorſum ad ſiniſtra repens, ſiniſtræ ſeminali uenæ commiſcetur, ac cum illa coit. Galenus[y] idem & dextræ ſeminali uenæ aliquando cõtigiſſe teſtatur, quod ſcilicet à dextri renis uena egrediens ſurculus, deorſum protenderetur, & uenæ commiſceretur à cauæ caudice principium exigenti. At neſcio quid Prometheis in mentem uenerit, qui ſuis ſomnijs hominem in cathedra fingentes, dextram ſeminalem uenam à dextri renis uena, ſiniſtrum uerò ex cauæ caudice toties enaſci docent, quoties ſiniſter ren dextro elatiorem ſedem occupat: quaſi uerò dextra uena non demiſſius multò, quàm renum uenæ, initium duceret: & quia plerunq́ dextri renis uena nimis elata eſſet, teſtis dextri uena à cauæ caudice deriuaretur. Nos crebro eum renum obſeruauimus ſitum, ſed dextri teſtis uenæ aliud principium ſemel duntaxat, quamuis tunc utriuſque lateris ſeminales uenæ à renum uenis principium ducebant. Porrò ſeminales uenæ, ad hunc modum deorſum protenſæ peritonæo fibroſis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicam committũtur, coniuges arterias ſortitæ. Vtraq́ enim arteriæ humilius quàm dextrum teſtem petentis uenæ principium conſiſtit è directo, & ſibi proximæ ex elatioris anterioris'ue magnæ arteriæ ſedis medio[z] promuntur, ac dextra quidem cauæ uenæ[a] caudicem (quod parum à Galeno animaduerſum miror) conſcendens, deorſum obliquè ad dextri teſtis uenam properat. Siniſtra uerò ſui lateris uenam accedens, non ſemel mihi defuiſſe uiſa eſt, ſiniſtri teſtis uena ſolito tunc longè ampliori. Ab arteria uerò ſiniſtro reni communicata illam enaſci, uix unquam occurrit: quanquã id interdum accidere poſſe, nõ eo inficias. quòd tamen crebrius par uenarum & arteriarum teſtes petentium (uti paſſim Galenus docet) obſeruetur exortus, nequaquam cõceſſero. Dextra uena & arteria (idem de lateris ſiniſtri uaſis ſubaudito) ſeſe inuicem contingentes, peritonæo uti dicebã incumbunt, & ipſi fibroſis membraneis'ue nexibus alligatæ, decliuesq́ in dextrum protenſæ,[b] ſuper urinariũ meatũ ex dextro rene urinam ueſicæ deferentẽ ducuntur, peritonæo in progreſſu[c] tenues ac perquam graciles ſurculos diffundentes. Quum primum uerò uaſa hæc ad pubis uſque oſſis ſedem peruenerint, qua[d] ſeptimus femur mouentium muſculus ſupra coxendicis os deorſum uerſus minorem femoris proceſſum fertur, illa peritonæum iuxta internum eius muſculi latus[e] permeant, & ex magna peritonæi amplitudine procidentia in[f] exterius teſti peculiariũ inuolucrum quòd hîc à peritonæo ducit principiũ, pertingũt, unà cum neruulo ad teſtes uſq́ producto, qui interdũ à ſexti paris neruorũ cerebri propagine coſtarũ radicibus exporrecta[g] diducit,[h] interdũ uerò à uigeſimo primo ſpinalis medullæ neruorũ pari. Porrò peritonæi[i] foramen uaſa cum neruo tranſmittens non ita patet, ac ſi quis ori pennam inderet, aut eadem chartã hanc pertunderet, ſed peritonæum exactiſſimè uaſorum lateribus, ipſarumq́ tunicæ, quam in progreſſu adhuc in magna ipſius cauitate uaſis exporrigit, cõnaſcitur, tutò ipſa nõ ſecus tranſmittẽs, quàm ſeptum & quibus id ſuccingitur membranæ ſtomacho & uenæ cauæ[k] uiam offerũt. Simulatq́ uerò uaſa illud peritonæi foramen ſuperarunt, ex dextro quodãmodo latere rurſus obliquè deorſum in ſiniſtra ad dextri teſtis elatiorem ſedem[l] ducuntur, arteria non amplius uenæ duntaxat, ut in reliquo proceſſu, accumbit, fibriſq́ membraneis tantùm[m] cõnectitur, ſed uaria quadam peculiariq́ ratione uena cum arteria[n] coit, & ambæ inuicem cõmiſcentur,[o] corpusq́ unum pyramidis anterius poſteriusq́ depreſſæ inſtar efformãt, cuius quidem conum uaſa ubi primũ inuicẽ permiſcentur efficiunt, baſim uerò ea ſede qua elatiori teſtis parti cõmittuntur. Per uniuerſum hoc corpus ramorũ myriades inuicẽ complexi obſeruãtur, non quidem omnes rectà deorſum procedẽtes, ſed alij partim rectà, partim orbiculatim, partim trãſuerſim, alij alio modo inuicẽ implicari apparẽt: impoſſibileq́ eſt, unam ductus ſeriem unum'ue ordinẽ inibi animaduertere. Neq́ etiam, quod alijs traditum eſt reſectionis profeſſoribus, hîc expẽdere ualeo, quo'nam pacto maiorẽ dextri lateris quàm ſiniſtri uaſorũ implexum fieri nugentur, quũ mihi hac ex parte uaſorum nullum conſpiciatur diſcrimen, & aliundè profectò quàm à maiori illo minori'ue implexu maſculorum fœminarumq́ pendet procreatio. Porrò quum tot ramorum in membrana illa quam peritonæũ uaſis inibi offert, quà illi fibroſis nexibus hærent, implexus fiant, corpus id nidum erucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam ſenioris ruſtici, aut baiuli ſuræ, temporum'ue cutem uaricibus turgidam. Vt enim multifariam in illa uenæ inæqualiter exuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoq́ in hoc quod narramus corpore, uenæ ſeminalis ac arteriæ innumeræ ſoboles oberrant. Perquàm raro enim accidit, uarices

x 22 figu. y fertur ad x.

y Spectatur id fig. ca. 9 li. tertij inſerta, ad C, quod miſcetur μ.

z 22, 23 fi. α educitur ſub u ab b.

a 22,23 fi. h.

Ad teſtem ductus.

b 22, 23 fig. ſuper q.

c 22, 23 fi. β.

d 8 muſcul. tab. Λ.

e 23 fi. φ, φ.

f in u 20 figuræ.

g 2 fi. cap. 2 libri 4 ab i iuxta ε.

h 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 49.

i 22 fi. φ, φ.

k 7 muſcul. ta. r. ſ.

l Ductũ hũc pete ex 20 fi. quæ teſtes ſuo loco oſtẽdit.

m 22 fig. γ.

n 22, 23 figu. Δ.

o 22, 23 fi. à Δ ad ε. aut 23 fi. à C ad D, aut N ad O.

Venæ cum arteria cõmixtio & implexus.

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic rectà, illic transuersim & obliquè uarieque admodũ prominere. Atque ab hac similitudine reor parentes illos omni laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum consectionibus exercebãt, corpus hoc κιρσοειδῆ παραστάτην, quasi uaricosum ad testes assistentẽ diceres, appellasse. Quanquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerũ primarius Galenus, etiam id nomen [p] alij parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Cæterùm unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi præsens corpus uariciformem plexum appellat. atque is est in nono de Partium usu, quo reticularẽ in caluaria plexum suis bobus delusus effingit. Vtcunque uero id corpus nuncupes, [q] basi sua elatiori parti intimæ testis tunicæ, quam uerè primoque ἐπιδιδυμίδα uocatam arbitror, adnascitũ, [r] ac multos ramulos rectà hanc tunicã perforantes elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iecoris uenæ in ipsius substantiam disseminatos, & perquam tenui constantes tunica. Præter ramos, quos rectà corpus id testis substantiæ offert, alias per ambitum dictæ nunc tunicæ frequẽtes, & uenis in oculi [s] tunica adhærente sparsis, quàm similimas soboles diffundit, à quibus denuò germina in testis substantiã pertingunt. Hæc uenæ ac arteriæ seminaliũ est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinẽ spiritumque deferentia, aut præparantia nuncupes, nihil moror, modò hæc à iam recensendo [t] uase prorsus distinguas. Ad externũ enim uaricosi illius corporis latus quà testi applãtatur, [u] aliud corpus album & durioris nerui modò durum, intimæ testis tunicæ adnascitur, hincque incipit. Hoc exteriùs quà testi nõ cõmittitur gibbum, & quodãmodo teres est. nam latius nõnihil quàm crassum uisitur: qua uerò tunicę illi connatũ est, secundũ conuexũ testis id cauum [x] existit. Secundũ hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorem sedem fertur, & deorsum modicè uersus interiora prorepens, secundũ posteriorem testis sedẽ intimæ testis tunicæ ualidissimè tantisper adnascitur, donec ad humiliorẽ testis [y] descenderit sedem, à qua denuò sursum [z] reflectitur intimæ testis tunicæ attensum, incumbensque quidem, at nõ amplius ipsi connatũ, & nõ eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicæ corpus id nectitũ, propemodũ æqualiter crassum eiusdemque figuræ est, quam compacto uitis, aut cucurbitæ capreolo assimilare queas. quanquã tamen nõ in orbẽ, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferè modũ quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius nanque corporis anfractus & inuolutiones admodũ inuicem cõtinuæ & connatæ cõspiciuntur, ut & lignorũ uermibus eas assimilare integrum sit. Respõdent enim illis, & deinde etiã multum referunt cerebelli [a] processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atque hinc etiã fortassis in Arabũ interpretibus lumbrium nomen legitur: ita enim præsens corpus, quà testi connascitur, Arabũ nõnulli uocauisse uidentur. nam eorum aliquis etiã [b] implexum uenæ, arteriæque supra sedem testis elatiorẽ, ita nuncupauere. Porrò secundùm hoc corpus quod uermi assimilabã, nihil prorsus uaricibus, qui inæqualiter neque eadem serie extuberant, accedit. Quanquã si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio κιρσοειδῆ παραστάτην appellari uelit: alibi autem eo nomine aliã eius quod iam tractamus corporis [c] partem, quà id peni inseritur, ita uocet: quæ uerò ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usque deduxero, audies. Ad hunc itaque modũ corpus id intimæ testis tunicæ cõnascitur, & exterius demptis reuolutionũ impressionibus læue est, intus uerò quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperũ, sed nullis quæ oculis subijciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nõ hîc solum quà testis tunicæ connascitur, sed neque quà ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum nanque ad inferiorem testis partem descendit, rectà [d] sursum reflexum angustius, magisque teres sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum desinit. atque id ipsi maximè euenit, ubi elatiorẽ testis partem sursum scandens superat. Quò quum pertigerit, anteriori eius [e] corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulæ interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonæi [f] foramen, quod uenam ac arteriam seminales transeunt, in peritonæi amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenæ arteriæque parti [g] attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonæum transcendit. [h] Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarrationem prosequor) ad posteriorem pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonæi parti connexum, super [i] urinarium dextri lateris meatum sub [k] uesica deducitur. Eódem pari mnino ratione à sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicæ sede super [l] rectum intestinum ad uesicæ ceruicis initium protensa, sensim mutuò [m] appropinquant, & latiora crassioraque facta, inter se tandem coëunt, unumque corpus sub uesicæ ceruicis initio constituunt, in [n] glandulosa quæ nunc dicemus organa absumptũ. Hoc sanè corpus à teste ad hunc modum

Implexus uenæ ac arteriæ in testis substãtiã, ipsiusque proximum inuolucrum insertio.

Vasis semen à teste ad uesicæ ceruicẽ deferentis historia.

p 23 fig modò quidẽ κ, θ, ι aut E, F, G, aut H, I. modò autem ξ.
q 22, 23 fi. ι. aut 23 figu. D. & O.
r Seriatim id pete ex 23 fig. P, Q, R, S & T.
s 18 fig. cap. 14 li. 7 κ, κ.
t dextræ figuræ fig. 23 κ, θ, ι, λ, ξ.
u 22, 23 fi. κ ad ι. aut 23 fig. E ad D.
x 23 fi. H, I.
y 22, 23 fi. ab κ ad ι. aut ab E ad F.
z 22, 23 fig. ab ι ad κ.
a 11 fi. lib. 7 C, c. et H, I.
b 23 fig. à C ad D. & ab N ad O.
c sinistra fi. figuræ 23 iuxta ξ.
d 22, 23 fig. ab ι ad κ.
e 22, 23 fi. A, ι. aut 23 fig. C, D.
f 22 fi. φ, φ.
g ad λ 23 figuræ id spectatur.
h 23 figura à λ ad ξ.
i 22, 23 fi. supra dextrum q.
k 22, 23 fig. sub r.
l 22 fig. ∗.
m in sinistra figura 23 fig ad ξ.
n 22, 23 fi. ξ.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus σπερματικὸν πόρον appellauit, quodq; nos uas semen deferẽs, ad illius imitationẽ, aliquãdo & iactatorẽ dicimus. nam re uera corpus hoc à testis substãtia semen assumens, ad penem id defert. Verũ ut cauitas ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroq; admodum sectione deprehenditur: ita quoq; obscuriores [o] meatus foraminaq; sunt, quæ à teste per intimã ipsius tunicã in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinẽt. Præterea uasis huius in penem [p] insertio conspectũ quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur. quod quidam Patauij dissectus facilè edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosq; habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrũ & sinistrũ deferentia semen uasa in uesicæ ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, [q] hîc ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboq; paulò anteaquam coëant latiora crassioraq; reddi diximus, alijs quibusdã reuolutionibus hæc uasa circumagi inuoluiq; uidẽtur innuere, quũ & in hac sede præsentia uasa subinde παραστάτην κιρσοειδῆ nominãt. Vasa hæc inibi nunquã nisi perq̃ obscurè mihi inuolui uisa sunt: & si quæ sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam hæc uasa obtinent, [r] quà primùm ab intima testis tunica nõ amplius illi tunicæ connata abscedũt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cõspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Cæterum corpus [s] glandosum, in quod deferẽtia semen uasa postquam coiere inseruntur, quodq; Herophilus ἀδενοειδῆ παραστάτην appellat, ad humillimã uesicæ partem reponitur, mediũ quodammodo inter uesicæ corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsis testibus grandius, at nõ ad amussim rotundũ. nam anterius & posterius depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerò mediũ uesicæ [t] canalis procedit, qui hic paulo quàm in reliquo progressu latior, amplior'ue existit: non tamen quod manifestè cõspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inæqualis & rugosus: idq; potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspicuè deprehendimus. Deinde uesicæ ceruix, qua per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquã est. nam solus glandosi corporis sinus communem hic urinæ seminisq; meatum conficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus, [u] orbiculari musculo statim à glandoso corpore circundatum, & [x] dein duobus quæ penem præcipuè constituunt corporibus adnatum. Quæ uerò hæc penis sint corpora, quum penis persequebar musculos, obiter cõmemoraui. ubi autem singulorum quæ iam complexus sum usus succinctè ascripsero, rursus paulo diffusiùs ipsorũ constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifici, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quàm necessaria sit) recensebo. Quando itaq; hactenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi præscribatur, minime exiges, quum is attentè secantibus locupletius, ac cum maiori Naturę admiratione occurrat, quàm quis prolixè & sedulò exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenita sibi facultate, ex materia quam uenæ ac arteriæ illi deferũt, ac per totum testem (ut uenæ per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremq; hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq; uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoq; optimam sanguinis spirituumq; portionem testium uenæ ac arteriæ perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisq; tortuosum & errantem: ut materiam testi præparatam, seminiq; efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam testibus incisam cauitatem, sed in tenuissima, eademq; tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atque hæc uis in masculis roboris & uirilitatis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusq; uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenæ cauæ surculi ex portæ ramis sanguinem assumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusq; innumeri, sed gracillimi, paratum à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursum ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, qua commodè in uterum proijci & eiaculari ualeat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis uenam à cauæ

o 23 fig. H.
p 23 figu. o.
q in sinistra figura 23 fig. ad f.
r 23 fig. à G sursum.
s 22, 23 fi. f. et fi. ca. 49 lib. 2 R.
t in dextra figura 23 fi. à r per o ad φ.
u 22, 23 fi. φ.
x 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 G adnascitur A, B.

Glandosum corpus uasorũ semen deferentium insertionem excipiẽs.
Partium quæ hoc Capite describũtur constructionis ratio.
Vasorũ testi materiã deducentium ortus ratio.

uæ caudice sub renum uenis enasci, quo puriorem synceriorem& sanguinem testi offerat. Sic & utrasque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetu& ruentis sanguinis & diuinam quæ semini inest animam, spiritum'ue infæcatum deducereut. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil præter spiritum testibus adferre autumet. quanquam etiam & hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Cæterùm à sinistri renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut hæc serosum sanguinem semini communicaret, cuius acrimoniæ & mordicationis ui in seminis emissione pruritus, titillatio& in organo multis neruis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hic delectationē Galenus fieri scribit, qualem ex salsis mordacibus& succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendo& succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingētes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiamsi rigido excalefacto& pene crebrò & præcipuē ijs qui calculo uexantur, urinā reddi mouerimus. Quinetiā putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritum etiam sentiunt, nulla præcedente penem excalefaciente causa. Ad hæc, qui ex ramicū uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coēuntes, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uerò alij halituosum seminis spiritū ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea pungendi stimulandi& uis spiritui inesse nequeat. Vasis uerò à teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis[a] foraminulis, id& intimæ testis tunicæ interuentu fit, quòd uas id durum, ualidum, densum, iniurijs& ferendis pertinax fieri oportuerit, testis uerò substantiā laxam, mollem&: adeò ut prudens Natura hîc, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentijs cōtraria in unum coēgerit, nisi copulam aliquam amicitiæ societatis& conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uase semen deferente, [b] intima testis tunica densitate duritia& uincitur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quàm per reliquum corpus mollior existit, &, ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc nanq potissimum creatur, ut testis substantiæ exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spiris& super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uerò testis sedi, non autem anteriori uas illud connascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat'ue, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atq eadem ratione quum uas peritonæum [c] ingreditur, sub uena & arteria meritò occultatur, quòd semen sanguine spiritu&, ex quibus semen paratur, perfectius cōtineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uesicæ ceruicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodem& tempore in uterum proijciatur. Glandulosum uerò corpus (quod caudatæ simiæ obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) urinæ, seminis& in uesicæ ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatuum quæ per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & arteriarum, & neruorum uesicæ corpori & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminis& generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patauij dissecuimus, corpus hoc glandosum quū diuideretur, non minus quàm testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si uerùm fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantumuis illæ à testium substantia mollitie æqualitate& multum uarient. Cæterùm de præsenti glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Semine positā admiror plurimū: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uerò uno ore omnes asserere semen illo cōtineri, dixisset, illorū opinionem improbaturus, hanc sæpius inculcatam ueram& & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis astitibus (ut interpretis uoce, προστάτας ἀδενοειδεῖς ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitū fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appeterent. at hanc nō uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profectò si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quæ ipsi (si modò ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimùm in qua plurimum Galenus excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illis& ipsos inuideamus apud quos à tineis & blattis nullum

Vasis semē deferentis structuræ ratio.

a 23 fig. H.

b 23 figura Q, R.

c 23 fig. ad λ sub A.

Glādosi corporis uesicæ collo adnati usus.

Galeni Anatomica demonstratio, qua glādosum corpus semini parando nō præesse cōficitur.

nullum sui usum præbentes, deuorandi asseruantur. Præter hoc enim quòd eiusmodi animalia subinde ut pueri in cassum uenerem appetũt, quo nam pacto quæso, etiam si tota seminis generandi uis glandosis corporibus inesset, testibus ademptis semen ea producent, quando resecti testes uasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plerisq; Anatomes professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferẽtis semen uasis naturã degenerarẽt, exq; uena & arteria illud cõformaretur, Galeni demõstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illæsis seminarijs uasis (quod factu est impossibile) ademisset. Quantumuis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosq; ab intima testis tunica rescindere, id nòn præstabis, quin uasis pars quæ testi adnascitur, aspera inæqualisq; & rasa uideatur. Etsi fortè in castrando animali huius experientiæ studiosis intimam testis tunicã aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessariò adhuc pori meatusq; seminaliũ uasorum dirumperentur, quæ certò per testis substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendendæ Aristotelis sentẽtiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes eruti sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verùm ut reliqua taceam, mirum est Galenum nõ animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quà ex peritonæo elabuntur, uinculo ita essent intercepta, aut præsecta, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appeterent. at hanc nõ uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuũ: Sed ut glandosum corpus si semen generaret abscectis testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam testes suum nõ obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsis iam præsectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE structura. Caput XIIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figuræ capitis quadragesimi noni, libri secundi: ut & uigesima figura huius libri, & uigesima secunda, & uigesima tertia.

QVAM affabrè Natura humanum penem exstruxerit, ipsius functiones abundè documẽto sunt. Quippe hæc quum satius fore duxisset, duos qui commodè generationi subseruirent homines procreare, huic quidem ad susceptionem, alteri potissimùm ad seminis excretionẽ idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò tensum & prælõgum quoq; seruaretur, per totam uitam præterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs nõ secus afficeretur, quàm si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaq; modò laxum, gracile & breue, modò uicissim tensum tumidumq; fieri debuit, laudandus uenit rerum Opifex, qui membrum his usibus idoneum cõfinxerit. Penem enim potissimum è [a] duobus corporibus nullã in uniuerso corpore partem (nisi fortè papillam) sibi similem nancìscentibus fabrefecit, quæ spiritu repleta erigi, produciq;, & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraq; effici. Non enim aut uenæ, aut arteriæ, aut nerui existunt: quippe uti docebitur, ex [b] ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum nõ sint eneruationes. non ut canibus & mustelis ossa, aut cartilagines censeri queunt, quum laxata remissaq; instar ligamenti facile inuoluantur, implicenturq;. nec etiam hæc corpora ligamẽta esse quis uerè asseret, quum sensu maximè participent, & forata, [c] cauaq; cernantur, & etiã uelut carnea molliaq; in ipsorũ medio (uti mox audies) euadãt, sanguineq; nigro secus multo ac ligamẽta oppleãtur. Quòd uerò Galenus hæc corpora nunquã resecuerit, neq; illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modò tauri aut arietis penem uirili cõtuleris, ac demũ Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quàm hominis cõuenire animaduerteris.

Penis structuræ ratio.

Potißima penis substantia.

Galenũ humani penis fabricam nunquam spectasse.

a 1,2,3,4 fi. ca. 49 lib. 2 A,B. & huius libri 22, 23 fi. 1,7.

b 2,4 fi. ca. 49 libri 2 C,C.

c 3 fig. cap. 49 lib. 2 E,E.

Penis ſitus. teris. quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam ſubiunxero: cuius ſitum Galenus prolixiſſimè & eleganter recenſet, quòd nimirum citra ſectionem is illum non minus latuerit, quàm hominis digiti, & ad inguina & poplitem inflexus, quibus locis duntaxat hominem à ſimia Galenus differre perſpectũ habuit. Atque ut ſitus in conſpectu citra longiorem enarrationem eſt, ita quoque leui opera colligitur, quàm is penis muneribus obeundis examuſſim quadret, neq; aptius aliquò reponi poſſit, ita ſanè ut moles ipſius & conformatio nulli non pateant.

magis

Penis cõſtructionem ſubeuntia. Duo præcipua ipſius corpora. Conſtructionem uerò ipſius ſubintrãt duo quæ illum præcipuè efformare docebimus corpora, meatus ſemini urinæq; communis quatuor muſculi ad penis radicem repoſiti, ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic ſubſternitur carnoſa membrana, & uinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis oſſe,[d] ubi id craſſius & quaſi teres ad inferiorem commiſſuræ pubis oſſa committentis ſedem uiſitur,[e] teres quoddam corpus ualidiſſimè principiũ ducit, ligamenti naturã prorſus referẽs, quod ab oſſe nõnihil ſurſum recedens interno latere[f] aliud contingit corpus, ſimiliter à ſiniſtro pubis oſſe pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem cõmittuntur, ac ſi utrarumq; manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosq; fingeres. Vt enim interna indicũ ſedes plana, nõ autem gibba & teres, exterioris ſedis modo eſt, ita etiam hæc corpora quà inuicem connaſcuntur plana ſunt, externis autem lateribus & ſuperiori ſede teretia inuicem iunctorum digitorum inſtar, qui ſimul commiſſi latius quàm profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita cõmiſſorum ſedes modicè dehiſcit, planaq; uiſitur: ſic & penis corporum inferior ſedes dehiſcit, ac[g] urinarium ueſicæ meatum ſub ſe ita porrectum exigit, ac ſi calamum quo ſcribitur, inferiori indicum ſedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice eſſent.

d 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 t.
e 2 fig. cap. 49 lib. 2 B & dein illi ſubditũ C.
f eiuſ. fig. A & illi ſubditum C.
g 1. 2, 3 fig. ca. 49 l. 2 G ſub A, B.

Meatus urinæ ſeminiq; cõmunis. Mox enim à corporum exortu ipſis urinarius meatus ſeu ueſicæ ceruix ſubtenditur, ac cum illis ad[h] glandis uſque initium in eum modum porrigitur, ut corporum ſubſtantiam nuſquam ingrediatur: uti in glandis ſede, ubi meatum in corporum ſubſtantiam duci paulo pòſt audies. Corpora hæc in hunc modum enata, ſimulq; cõmiſſa ſeorſum ſingula oblongum referunt corpus, ex neruea cõtextum ſubſtantia, inſtar coriaceæ fiſtulæ, cuius interior[i] ſubſtantia rubra prorſus, & nigricans, & fungoſa, & atro ſanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modũ, ac ſi ex innumeris arteriarũ uenarumq; ſurculis quàm tenuiſſimis ſimulq; proximè implicatis retia quædã efformarẽtur, orbiculatim à neruea illa ſubſtantia tanꝗ in corio cõpræhenſa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem uſque priuatim ſingula nerueum retinent inuolucrum, & fungoſam hanc ſubſtantiã ſumma diligentia à naturæ operum ſtudioſo expendendam.

h Figurarũ 49 ca. lib. 2 D.
i 3 fig. cap. 49 li. 2 E, E.

Glans. Quum autem ad eam uſque penis regionem perrepſere, in qua iam glandem efformatura ſunt, in acutũ feruntur, & carnoſa glandis ſubſtãtia ipſis obnaſcitur, quæ meatum urinæ ſeminiq; communem nõ ſubnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerùm eum in ſe complectitur, meatumq; ambit, qui hic reliquo ipſius ductu[k] amplior efficitur: & rurſus ſuo fine extremo ue arctatur, non ſecus quàm ſi Natura in cõcubitu ſeminis moram, ac proinde intenſiorem pruritum in glande (quam affrictus potiſſimum occaſione adauxit) eſſe cupiuiſſet. Vnde etiam inuoluntario ſeminis fluxu laborãtes, hac ſede plurimum ulceribus infeſtantur, propter ſeminis in hac amplitudine aſſeruati acrimoniã, urinarium meatum impenſe exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande inſigniter infeſtatur, non minus ſanè quàm rigido pene eiuſdẽ meatus ſedes inter anum & teſtes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, cõſiſtens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuis etiam ſedis ratione accidit. Quum enim meatus hàc primum ſub penis corporibus ſurſum reflectitur, hæcq; ſedes humillima eſt, ſeminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quàm in glande conſiſtit, ac proinde magis quàm in reliqua meatus ſede erodit, & deinde eroſus meatus quando unà cum pene tenditur, ſolutionẽ unitatis uehementiùs inibi percipit.

k 23 figu. ſ.

Venæ, arteriæ & nerui. Porrò[l] uenæ ac arteriæ ad horum penis corporũ radicem accedentes, ab illis deriuantur, quę humilioris illius diuiſionis rami ſunt, quam uaſa os ſacrum prætergreſſa tentare, in tertio libro prodidimus: & quanquam hæc uaſa ad penis corpora pertingant, uix tamen ſectione aſſequor, quo itinere in corporum illorum cauitatem inſerãtur, ſanguinem illum nigricantẽ & craſſum, quem fungoſa corporũ ſubſtantia plurimũ poſſidet, deductura. Rami tamẽ[m] cuti hæc corpora induenti, etiã ante ſectionem cõſpicui offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis ſacri oſſis paribus pertingunt, ſecundum corporum longitudinem diffuſi: ac[n] duo tenues in humillima penis ſede exporrigũtur, unus utrinque ad meatus urinæ ſeminiq; communis latera. Quinetiam & alius ſubinde conſpicuus eſt, ſuperiori corporum ſedi qua hæc inuicem connaſcuntur,[o] expanſus. His neruis accedunt mem-

Cutis. branea uincula, ſuperiorem corporũ ſedem, qua primum ſurſum ducuntur pubis oſſium commiſſuræ

l 22, 23 fi. v. & ultimæ fi. li. 3 f.
m 20 fig. r.
n Ea ſede ubi v ſpectatur 22 figu.
o Inter s et r figu. 22.

missuræ ad eam usq; partem nectentia, qua primùm penis orbiculatim cute obtegitur.[p] Musculi quatuor penem adeuntes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatui urinæ, seminisq́;, & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Adeò ut nihil de penis fabrica modò dicendum superest: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem[q] inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq́; & extendi aptiùs inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanũ penem resecueris, non unum concauum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quæ descripsi corpora: quæ nõ uacua & sanguine indiga, ut Galenus boum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa, & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implētur. Deinde ad seminis urinæq; meatum alij non exporriguntur musculi, quàm duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unũ quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uesicæ ceruicis initio circumnascitur, quiq; humectũ penem subinde reddit uiro impensius cõcubitum appetēte, quũ interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facilè existimo hanc sententiã primùm ab Arabe quopiã fuisse inuectã, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens,[r] tres arbitratus sit esse penis meatus, duo quæ dixi corpora, & meatum semini urinæq;, & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem resecas, neq; nigricantem qui inter secandum promanat sanguinem abstergis, profectò singula corpora singuli meatus tibi apparēt, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstersoq; sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vtcunq; tamen sit, hîc Patauij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratũ. Verùm quum quæ non nisi rarissimè accidunt, hîc nequaquam recensenda duxerim, ea quæ præter naturam se habere comperi, nõ lubens scribo. Quare etiam hermaphrodytorum species, quas aliquot uidi, modò non recenseo, generationis non monstruosæ mulieris organa nunc persequuturus.

p 1 & 2 fi. 49 lib. 2 H, I, K, L. — *q 20 fig. inter & r.* — *Lib. 15. de Vsu part.* — *Lib. 1. de Histor. cap. 13.* — *r 3 fig. cap. 49. libri 2 E, E, G*

DE VTERO RELIQVISQVE MVLIEbribus generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRAESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt uigesimaquarta figura & uigesima quinta, duæq; illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

ANTE omnia uterum (ne mox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in[a] fundum &[b] ceruicem seu collum perinde ac uesicã meritò distinguimus: quandoquidē & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus cõstituatur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertione, & exortibus, implantationibus, ligamētis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo rectà sursum sub pubis[c] ossibus, & secundùm[d] recti intestini ductum in peritonæi cauitatem tantisper ascendit, donec paulo demissiùs quàm è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum[e] principia pendent. inibi enim[f] ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicē desinit, & rarissimè altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hîc habetur: superioris uerò ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisq; distentus est uterus, tanto elatiùs ad umbilici regionē protenditur, atque ad ilia magis accedit. Adeò ut nullam peculiarē ipsi sedem circumscribere queam, nisi quòd sub peritonæi anteriori parte elatius quàm pubis sunt ossa plerunq; conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis[g] initium infimæ lumborum uertebræ coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinũ tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atq; recti intestini[h] sedes, in coli anfractus ducta prorepit. Anterior uteri pars uesicã habet[i] prætensam, atque hac utero nõ gerentibus uniuersus fundus obtegitur, uesica nimirum altiùs illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum nõ gerente, hunc tam altè atq; uesicam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem. Prout enim hanc in se laxa

a 25 fi. i, k, l. — *b 25 fi. x, x. aut quicquid sub G, K, K consistit in 27 fi.* — *Vterũ in fundum & ceruicem diuidi.* — *c ult. fig. li. 1 r.* — *d 2 fig. m.* — *e 5 muscul. ta. n, o musculi Δ.* — *f 24 fi. R, S in L desinunt.* — *Vteri situs, partiumq; uicinarum contactus.* — *g 1 ultimarum fig. li. 1 M.* — *h 8 fi. iuxta T & Y.* — *i 24 fi. T super L, et 25 fi. β super i, k, l.*

tam ſinis, aut uterô ſurſum tracto protendis, uteri ſitum plurimum uariabis. Si tamen adaperto inter diſſecandũ peritonæo, uteri ſitum inquiſiueris, priuſquam illum manu aut demiſſius, aut elatiùs moueas, conſpicabere illum humiliùs multo quàm elatior ueſicæ conſiſtat pars, collocatum, & neutiquam ad ſacri oſſis initiũ pertingere, itaꝗ poſitum, & ut mox dicã connexũ, liberumꝗ, ut ſurſum ac deorſum leui opera agi poſſit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indicatu eſt longè facillimũ, ſi modo fundi uteri [k] os inſpicere conatus fueris. Nam leui quaꝗ occaſione ad uteri ceruicis [l] os, fundi os in quibuſdã mulieribus, præcipuè autẽ ætate prouectioribus decidiſſe cernitur. ſubinde enim adeò deorſum procidit, ut uiſum nõ fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus altiùs reconditũ prorſus latitat, quòd ſuis [m] membranis uterus ſuperius contineatur, illæꝗ non laxatæ hunc minus decũbere ſinant: ſecus quàm in illis quæ ſæpius pepererũt, quibuſꝗ uteri ligamẽta laxiora euaſere. Cuiuſmodi uerò hæc uteri ſint ligamenta, dicam poſtea, nunc reliquũ de uteri ſitu ſermonem abſoluturus. Anterior itaꝗ uteri pars, uti dicebam, ueſica obtegitur: hîc tamen [n] humilima omenti parte in illis interueniẽte, quibus id ſurſum uerſus lienem non cõuolutum omnibus inteſtinis obducitur. Omenti enim moles longitudoꝗ tanta eſt, ut inter uterum ueſicamꝗ facile implicari, atꝗ (quod Hippocrates de obeſis dicebat mulieribus) uteri os ne aptè cõcipiant, leuiter comprimere poſſit. [o] Anteriori autem uteri ceruicis parti, ueſicæ quoꝗ fundum illic ubi uteri ceruix fundo ipſius eſt contermina, incumbit. per reliquã enim ſedem quaſi ad pudendũ uſꝗ, collum ueſicæ (quod breuiſſimũ eſt) ipſi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix ueſicæ collum lõgitudine ac latitudine plurimùm ſuperat, tota ceruicis uteri pars, ueſica, ipſiuſꝗ collo non operta, eam peritonæi ſedem contingit, quæ internã pubis oſſium regionẽ ſuccingit. Porrò ceruicis fundiꝗ uteri latera, uaſa quæ uterum adeunt, & [p] membranas illum proximis partibus nectentes ſpectant. Atꝗ ita uterus ferè in nõ prægnantibus habet. In utero autẽ gerentibus ſuper [q] gracilia inteſtina ſub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, ilia quoꝗ quum partui uicinior eſt, impẽſiuſꝗ turget, inſigniter opplens. Vnde etiam [r] humilior fundi pars qua is in ceruicẽ deſinit, his etiam altius quàm in nõ prægnantibus aſcendit, & uteri ceruix illis mulieribus ſurſum tracta, ac in longitudinem ducta, preſſius quàm cæteris arctatur. Quinetiam uterus his non ad amuſſim (ut aliàs) mediã, quod ad dextrũ & ſiniſtrũ attinet, ſedem occupat, ſed quaſi apice elatiori in [s] dextrũ magis, aut ſiniſtrũ, quãuis interim modicè, uergit. Quod etſi pleruncꝗ fœtuũ ſexus ratione fiat, nõ tamen perpetuũ eſt. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauemꝗ habẽtes, fœminas peperiſſe cognoui: & etiã in ſiniſtro latere facta tenſione, maſculos aliquãdo progenitos. Cæterum [t] canini uteri, ut & caprini & [u] uaccini, ſitus, quemadmodum etiam conformatio à muliebris uteri ſitu plurimum uariat. illis nanꝗ animalibus ceruix uteri ad elatiorem uſꝗ ueſicæ ſedem protẽditur, & uniuerſum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius quàm ſacrum os locatur.

Vteri forma.

Muliebris uteri formam ueſicæ pleruncꝗ [x] aſſimilamus, & potiſſimũ prægnantium, quibus ad amuſſim propemodum ueſicæ reſpondet: quippe illis uteri fundus, ut & ueſicæ, amplus admodum magnuſꝗ eſt: & ceruix, ſi hanc ad fundi contuleris amplitudinem, anguſta. In nõ prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix ſuperat: & ſi ceruicem uel leuiſſimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere ſpectabis, quũ fundi ſubſtãtia utcunꝗ protendenti haudquaquam ſequax ſit, ac proinde etiam iniqua uteri ad ueſicam eſt comparatio. deinde ueſica quod ad latitudinem attinet, exactè orbicularis eſt: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori poſterioriꝗ partibus (ut latior craſſior'ue euadat) comprimitur. Veſicæ etiam ſuperior pars exacti globi inſtar paulò minus rotunda eſt. nam quà [y] urinarius meatus urinam è fœtu per umbilicum deducens ab ipſa pronaſcitur, uelut in acutum aſſurgit. Vterus autem [z] hîc obtuſus eſt, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quàm ſi ſuperior fundi pars [a] utrinque obtuſum cõſtitueret angulum: ut & Arabes inſinuarunt, quum formam uteri quadratam dixere. [b] Ab huius enim partis ſuperioris lateribus, uteri fundus ſenſim, ſed modicè interim, arctior redditus, deorſum ad ipſius ceruicis originẽ fertur: ita tamen, ut totus uterus nõ multo fiat prolixior quàm latior, ceruice interim inſtar oblongi meatus longa & tereti.

Vteri ſuperficies cuiuſmodi.

[c] Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uaſorum membranarumꝗ fiunt applantationes, externa ſuperficie læui & æquali & ueluti madente linteo abſterſa ſubrubicãteꝗ conſtat. Ceruicis quoque exterior ſuperficies in poſteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipſius longitudinem, & anteriori quoꝗ parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quàm fundi ſuperficies candicans conſpicitur: per reliquam uerò externã ſedem propter aliarum partium adnexus aſpera, eorum quæ inuicem adnaſcuntur modo exiſtit.

Fundi uteri ſinus.

At [d] interna fundi ſuperficies non prægnãtibus æqualis quoꝗ ac læuis, ut inanitarum ueſicarum

cauitas

k 27 fig. D.

l 25 fig. ι.

m 24 fi. O, P, Q. 27 E, E.

n 2 fi. inferiora Q, Q.

o 25 fig. β, γ & δ inſternũtur x, x.

p 24 fi. O, P, Q, et 27 fig. I, I.

q tota ferè 7 figura.

r 27 fig. G, K, K.

s Vt 1 tabella figu. 30.

t 28 fig.

u 29 fig.

x 25 fi. confer β cum i, k, l. aut 24 fi. T cum L.

y 2 fig. M educitur ab N.

z 25 fi. ab i ad k.

a 25 figur. i & k.

b 25 fi. ab i & k ad l.

c 26 fi. fundus læuis eſt ad A, aſper ad E, proximum A.

d Spectatur in 27 figu.

cauitas apparet. Sed harum sinus maioribus profundioribusq́ rugis oppletur, illius autē plu ribus quidem, at minus profundis, & uisum quodammodo propter continuitatē compressionemq́ fugientibus, non aliter quàm si exactissimè læuis foret. Attamen præter uesicarum cauitatem humanus uterus, ut uirorū scortum, leuem & perquàm modicè extuberantem[e] futuram seu tenuissimæ lineæ instar prominēs tuberculum exigit, secundū uniuersæ superficiei longitudinem & anterius & posterius exporrectū, quasi quoddā sinistræ à dextra superficiei interstitium, aut notula quędam censenda esset. Superficies hæc fundi uteri sinus est semen genitale suscipiens, fœtumq́ cōtinens, quem nō imperitum uulgus modo, uerum & Anatomicorum fæx non unum enumerāt, sed septenario numero eum complectētes, septem matricis cellulas recensent: ac tres quidem in dextra uteri sede masculis suscipiendis aptas enumerant, tres uerò in sinistra fœminis dicatas: septimā autē in uteri medio statuūt, illam hermaphrodytis cōsecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimēta addiscentē, in Alberti illius Magni indoctissimo, de uirorū mulierumq́ secretis libro, ac in quodā Michaele Scoto non minus sectionis eiusq́ quam profitetur physiognomiæ indocto, quàm barbaro legisse: & etiam apud Iureconsultos eiusmodi loculos describi, cum aliàs sæpius, tum maximè ab utriusq́ iuris cōsultissimo literatissimoq́ uiro GVILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum disciplinarū, ita quoq́ Naturę operum mire studioso didici, quando prolixè de fœtus formatione, ac quo potissimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nostri suffragio partum septimestrem perfectum esse asserentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolum Gentilem, & alios plerosq́ eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera τοῦ σκότου illius meritissimus comes, qui alijs ipsius de uteri formatione commentis, à placitis scholasticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & semine quàm medicis disputatio est, quosq́ quum generationis organa in scholis ostendimus frequētissimos habemus spectatores) declinare ueritus, septem sinibus uterum distinctū esse adiecit. Quos quibusdam imaginatos fuisse, non sat uisum est, nisi rursus septem illos sinus scrobes'ue, seu fossulas decem rugosos inflexus obtinere astrueret, ut scrobiculi septē, rugę uerò septuaginta essent. Atq́ hinc totidem fœtus simul concipi posse pleriq́ autumant: parū per Iouem in hominū, multo etiā minus in brutorū, quæ plures fœtus plerunq́ simul utero gerunt, dissectione uersati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo est cauitas, latior quidem & altior quàm profundior, cuiusmodi etiam uteri fundi formā esse retulimus.[f] Cauitas hæc seu sinus, in humilima sede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine angustior est, deinde secundū uteri formā sursum dilatatus, in elatiori sua sede uelut in duos cessat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōscendētes, quā uelut duos obtusiores efformare docuimus[g] angulos.[h] Media enim sedes elatioris sinus partis non tam altè atq́ latera ipsius cōscendunt, uteri substātia deorsum hîc quasi septum aliquod, in suam amplitudinē spectante. Hunc sinum in non prægnātibus talem semper adinueni, ut plurimum uiscido quodā & subalbo muco illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconspicua propemodum futura, seu extuberantiori linea interstinctum. In angulis illis aut in superioribus ipsius apicibus rugosiorem, ac omnino illi[i] cauitati similem deprehendi, in quam deferentia semen uasa in uiris inserūtur. Nullus enim hic in inuolutario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laborātibus, manifestus occurrit meatus: quemadmodū neq́ in uiro aliquis conspicitur, nisi ex[k] uase semen deferente stylum acutiorē secundū uasis insertionem ui intrudamus, atq́ secus quàm secundū naturam habet meatū dilatemus. etiamsi uaccis interim leui negocio stylus ex uteri amplitudine deferenti semen uasi indatur. Quinetiā non prægnantibus in sinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obseruaui, eorū capitulorū instar extuberantes, ex quibus sanguis è uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus est. Nec sinus quoq́ aliquos in nō prægnantis uteri sinu intuitus sum, illis similes quos in sepiarum & loliginum & loliorum promuscidibus cernimus: qui eiusmodi sinus sunt, ac si ceræ medias pisas impressisses, uti caprarum & uacarum Galeni ostendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acetabulis dedicabitur, diffusius ostendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq́ non extuberantem, sed nullo penitus pacto uisui sese offerentem in hoc, ut neq́ in[l] uentriculi aut intestinorū cauitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōspexi: imò fundi sinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfusus spectatur. Hæc quidem internę fundi superficiei sinus'ue, cuius tractatio ad uteri formā spectat, est descriptio.[m] Interna autē ceruicis uteri superficies magna ex parte uaria est. quū cōniuet enim, neq́ aliàs distenditur, undecunq́ rugosa implicitaq́ est, ac in se cōcidit: si uerò admodū distēditur, exactè læuis & lubrica secundū uniuersam ipsius longitudinē, præterquàm ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere potest. Hic nanq́ perpetuò præter laxos implexus[n] cuticulares illas carun-

e 27 figura C,D.

f Quasi A & B ducẽres ad G, et dein ab A et B sursum, in 27 figu.
g 25 fig. I, K.
h 27 figura F, F.
i 23 fig. o.
k 25 fig. u.
l 16 fig.
m 26 figur. B, B.
n 25 fi. i.

Interna ceruicis superficies cuiusmodi.

caruncolas tuberculaꝗ non æqualiter omnibus mulieribus propendula adipiſcit, quæ νυμφὴν
Græci uocãt. Ad hæc, in anteriori ceruicis ſede paulo ſupra pudendũ, ubi ueſicæ collũ ipſi[o] inſe
ritur, nõ ad amuſſim æqualis eſt. Nã utrinꝗ ad inſertionis latera, tenuis uteri ceruicis portiũcu *o 25 fi. ſ. 26*
la excreſcit, in ipſius amplitudinẽ propẽdens, ac illis mẽbraneis proceſſibus forma perꝗ ſimilis, *fi. ueſica e-*
[p]quos urinæ in urinarios meatus è ueſica, & bilis ex duodeno in deferentẽ illã meatũ, regreſſum *tiam cũ ip-*
prępedire innuimus. Haud ſecus quàm ſi uteri ceruix urinã admitteret, penduli uerò proceſſus *ſius ceruice*
urinã aut aliã materiã in ueſicæ collũ regurgitare prohiberẽt. Præterea uteri ceruicis amplitudo *aperta ſpe-*
toto ipſius ductu nõ anguſtatur, & eiuſdẽ eſt amplitudinis[q] quà fundo cõtinuatur (ſi modò am *ctatur. dein*
plior diſtẽdiꝗ aptior inibi nõ ſit) ac[r] quà in pudendũ ceſſat. Verùm in huius amplitudinis finẽ *27 fi. L.*
Fũdi uteri orificium cuiuſmodi. ſeu elatiorẽ ſedem, fundi[s] orificium prominet, nuſquã ceruicis latera ſuo mucrone cõtingens, *p 23 ſigu. r. dein 15 fi. R aut 13 d.*
neꝗ propter ceruicis cõtractionem aut diſtentionẽ mobile. Porrigitur enim ex humillima fun *q 27 figur. K, K.*
di ſede in hanc ceruicis regionẽ, uteri ſubſtãtia obtuſioris in pene glandis modò, cui tranſuerſa *r 27 fig. ad*
ſciſſura ſeu foramen ineſt, quod uteri aut fundi ipſius os uocari ſolitũ eſt: quemadmodũ mulie *crinitam ſe*
bre[t] pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verum ut hoc nõ diſtentũ alioquin ſecundùm *dem.*
corporis rectitudinẽ ductæ ſectionis modò cõniuet, ita quoꝗ illud tranſuerſa, at non perpetuò *s 26 figu. C dein D.*
æquali. Prægnãtibus enim rugoſa eſt admodũ, & perquàm anguſta, ut ſpecillum niſi ualidius *t 25 fig. ...*
impulſum uix admittat. Quæ nuper peperercũt, ampliorem hanc ſciſſionẽ, minuſꝗ cõtractam
rugoſam'ue poſſident: nõ prægnãtes autem, medio habent modo. Quod uerò, quoties fundi
orificiũ diſtenditur ac dehiſcit, ut & ceruicis orificiũ, orbiculare fiat, manifeſtũ eſſe, etiamſi nõ
dicatur, arbitror. Aperitur autẽ in coitu nõ ſemper quidem, ſed quũ uirile ſemen appetẽs, id na
turali motu ſugendo allicit, & quando uterus non concepturus, uirile ſemen unà cum muliebri
ſemine iterũ eructat, aut in pollutione, uel affrictu muliebre duntaxat ſemen excernit. Nequaꝗ
enim diſtenta uteri ceruice, ſimul quoꝗ id perpetuò recluditur. haud enim decuiſſet inſatiatæ
mulieris arbitrio, etiã poſt cõceptum uenerẽ procaciter nimium deſideraturæ, orificium illud
ſubijci. Vt interim prætereã quãta ſucceſſionis ſpeciei noxa, mulieres ſubinde geniturã præter
ſententiã non reſeruarẽt: quantaꝗ licẽtia nullo habito cõceptionis metu, maritis parentibuſꝗ
imponerent, ſi modò fundi orificio Natura muſculos arbitrarij motus opifices elargita fuiſſet,
idꝗ ita ac ceruicis uteri fundi orificium ſemper aperiri potuiſſet. Quàm ineptè uerò & falſo ple
riꝗ fundi orificiũ penem in coitu excipere, illumꝗ in uteri ſinum inſeri ſcripſerint, præter alia,
corporis quoꝗ reſectio luculentiſſimè teſtatur. Porrò in partu quũ toto tempore quo uterum
geſſit mulier, ad amuſſim contractũ occluſumꝗ fuerit, adeò aperiri, extendi, remittiꝗ, ut fœtus
hàc procidat, ſcimus quidẽ, & audiẽtes ſtupeſcimus: at Naturæ miraculũ nimis quàm ſegniter
Vteri cornua. admiramur, ſummi rerum Opificis prouidentiam hymnis parum celebrãtes. Ad uteri quoꝗ
formam ipſius cornua ſpectare uidentur, quæ Herophilus in mulieribus opportuniſſimè iam
naſcentibus boum cornibus aſſimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinꝗ quà
pronaſcentur cornua, extuberant: ita etiam ſuperior uteri pars, quam quartæ circuli parti com
parauimus,[u] utrobiꝗ ueluti in duos obtuſos deſinit angulos, qui re uera ueteribus Anatomicis *u 25 fi. i, k.*
hominũ cadauera ſecantibus cornuũ uice habebãtur,[x] uaſorumꝗ ſemen muliebre deferentiũ *x 25 fig. u.*
inſertionem excipiunt. Neꝗ hîc quenquam Galeni ſtudioſum (uti ſanè omnes qui Medicinæ
nomen dedimus oportet eſſe ſtudioſiſſimos) mihi ob pleraꝗ illius dogmata obſtrepere uelim,
atꝗ alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius aſſimilari cupiat, priuſquã ſedulò Galeni
Galenũ humanũ uterũ nunquam inſpexiſſe. loca in libris de Partium uſu, de Semine, de Vteri reſectione, expenderit, atꝗ uaccinũ uterum
muliebri, ac demum Galeni ſcripta ambobus uteris cõtulerit: ut tandem doceatur, Galenũ, ne
per ſomniũ quidem muliebrem uterum unquam inſpexiſſe, ut uaccinũ duntaxat, & caprinum
& ouillum. inſuper ipſum in libris de Partium uſu aliorum Anatomicorũ placitis nixũ eſſe, ac
proinde uterũ illic uerius (quamuis interim obiter) deſcripſiſſe. in libro aũt de Vteri reſectione
humano capiti equinã ceruicem adieciſſe, atꝗ ex uaccino utero & muliebri chimeram texuiſſe,
quum uaccini uteri deſcriptionem cum aliorum diſſectionis profeſſorũ ſcriptis permiſcet. Si
itaꝗ quis naturæ operũ ſtudioſior, Græcorũ impoſturas uidendi cupidus hæc diligẽter præ-
ſtiterit,[y] uaccini uteri cornua ad eum modum habere ſpectabit, ac ſi dextrum ſiniſtrumꝗ decre- *y Hîc 29 fi-*
piti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteo ſimul cõmitteret, ac cornuũ radices uac *guram in-*
cino utero, quà is ipſius ceruici cõtinuatur, aſſimilaret, cornuũ uerò apices uteri apicibus con- *ſpice.*
ferret. Hæc profectò diffuſius explicatiuſꝗ proſequerer, niſi cuiuis promptum eſſet macellum
adire, uaccinumꝗ uteri ſitum, formã, magnitudinẽ, aliaꝗ in partiũ fabrica ad amuſſim contem
planda, intueri: aut ſi grauius ſit parumꝗ deceat macellũ accedere, leue omnino eſt iubere uac-
cinum uterũ adferri, ut tanti autoris ſenſa intelligãtur, ac muliebri utero caſu oblato, obſeruet,
quàm cõcinne Galenus caprinũ uaccinumꝗ uterum, non autẽ humanũ depinxerit, ac demum

expen

expendatur qua ratione tot cõtrouersiæ inter præcipuos uiros fuerint cõcitatæ, quòd cuius animalis partem describerent, non expresserint, ipsiq; arbitrati sint hominis membra illorum animalium membris conuenire, quæ illi potissimùm sectioni accõmodare solent. Atq; si quis hæc attente examinauerit, facile dijudicabit, quoties oratio alioquin satis prolixa mihi interturbanda esset, si perpetuò quãdo à Galeni placitis studiò & sciens reclino, adijcere, aut etiã rationem
z 25 fi. i, k. semper cur id faciã adderẽ, ipsius loca simul prolixè adscribẽs. Sint itaq; muliebris uteri cornua
a 29 fi. F, F. [z] dicti iam antea obtusi anguli, caprini uerò & uaccini & ouilli uterorũ cornua [a] apices illi arietũ cornibus undecunq; simillimi: aut non apices solũ, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quam geminã esse, etsi longo interuallo connexa inuicẽ sit, postea dicã. Quandoquidẽ Galenus [illegible] alibi etiã totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundã etiam ueterũ sententia in cornibus fœtus cõplecti docet: quod nõ ita inepte de illis animalibus prolatum est. quemadmodũ
b 28 fi. F, G. multò adhuc rectius de canibus & suibus, qui uterum statim à fundi ipsius orificio, ita in [b] duas partes diremptum gerunt, ac si indicem à medio maximè diduceres, illosq; digitos uteri partes esse fingeres, quæ in nõ prægnãtibus rectã quodãmodo ducũtur, & in apicẽ mucronem'ue sensim nõ secus desinunt, quàm si recta, nõ autẽ obliquata essent cornua: in utero autẽ gerentibus quasi arietis cornuũ modò, & hæc quoq; inflectũtur. Porrò ne latiùs expatietur oratio, eorum animaliũ uteris neglectis, nunc muliebris uteri magnitudinẽ aggrediamur, quam modò antea *Muliebris uteri magnitudo.*
c 25 fi. i, k, l. in situs uteri descriptione utcunq; expressimus, neq; [c] fundi quoq; moles magis quàm uentriculi aptè describi potest, ut qui pro cõtenti fœtus seminis'ue quantitate distẽdatur, cõtrahaturq;.
d 25 fi. x, x. Præterea idem quoq; de [d] ceruice censendum est, quæ modò uariè cõplexa rugosaq; conniuet, modò in coitu (quãuis non semper æquè promptè) pro penis, in partu autẽ pro fœtus mole, distenditur. Et quemadmodũ latitudo ceruici eadem nõ est, ita quoq; neq; longitudo. nam nobis uterum inter dissecandũ attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur. adeò ut non minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinẽ uel latitudinẽ, quàm penis describere: quanquam & is minus adhuc quantitate quàm illa differat. Quinetiã uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, angustiorq; & directior (præterq; quod alijs natura sit strictior) efficitur. ac proinde etiã haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinẽ describere aggressos, inter se pugnare, & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, aliũ pauciores digitos enumerare, & quod omniũ absurdissimũ est, parem cum nõ prægnãtibus fundi longitudinẽ atq; ceruicis statuere. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pẽdet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu sese ducere, ac ad penis summũ tanquam animal quoddã, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quanquam interim uetulis, & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarũ euulsione fuerũt tractatæ, fundi os in pudendũ quasi depẽdeat, ac proinde breuissima implexaq; in illis ceruix uideat, quã inter secandũ sursum tractã, aut aliàs in uiuẽtibus intrò protrusam, insigniter producere integrũ est. Quod autẽ puellis uteri fundus minor sit, quàm illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterũ gessere, etiã alijs proditum est Anatomicis: quanquam in his omnibus testium ferè modò ita fundus uariet, ut nullã ipsius molem, quemadmodũ neq; uesicæ etiã, priuatim circũscribere queam. Vigesima septima tamen præsentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequẽter in non prægnantibus, & præcipuè in huius anni cõsectione Patauij occurrit. Fundus enim multo minor est, quàm dissectionum rudis sibi facilè persuaderet. Quòd uerò Anatomes professoribus, etiã menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differẽtia ponatur, legi quidẽ, quando uterũ sanguine turgentẽ, & paulo pòst menstruũ sanguinẽ repurgaturũ, grandiorem illo esse docẽt, qui nuper uniuersum sanguinẽ, quem mensis interuallo asseruari sensim arbitramur, excreuit. Verùm hac ex parte nunquam mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius collectione purgationeq; suo loco ad præsentis Capitis finem quædã subijciã. In uteri etiã substantia, non minus quàm in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter *Vteri fundi substantia.* dissentiũt, atq; adhuc multo magis in ipsius tunicarũ numero, & deinde in uenarũ arteriarũ & neruorũ uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorũ falsis ac imaginatione plerunq; cõfictis dogmatibus enarrãdis prolixè hæreã) nõ prægnantiũ fundi substãtia cõspicitur neruea, mẽbranea'ue, sed crassa admodum, compactaq;, neq; nimiũ dura, & nõ ad amussim, ut cætera quę generatim neruosa dicuntur, candicãs, sed carneũ aliquid præ se ferẽs. Quòd autẽ in præsentia neruosam
e iuxta G 27 figuræ. et iuxta C, D 26 fig. substantiã, non quæ frequẽtibus cerebri aut spinalis medullæ neruis intertexitur uocẽ, sed eam neruorum materiã, quæ ligamẽtis, tendinibus, ac illis qui propriè nerui nuncupãtur substãtia (quanquam non uirtuti) respõdet, neminẽ ambigere reor. Hæc uteri substãtia, æqualis duritia, con
f 27 fig. E, E. tinuaq; passim est, nisi fortassis ad fundi [e] foramen paulo durior collectiorq; euadat. In exteriorẽ huius substãtiæ superficiẽ, uenæ obscuræ, graciles q;, sed admodũ frequẽtes integro adhuc ute
g 27 fig. H, H. ro excurrere uidentur, quæ inter [f] internã [g] externamq; uteri tunicã porrigunt. Sũt enim duæ uteri *Vteri tunicæ.*

tunicæ,exterior una quam à peritonæo,ut & uesica ipsa cæteraq; quæ illo ambiũtur,insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiũ ducit à [h] membranis [i] uasa uterũ accedẽtia continentibus,uterumq; peritonæo cõmittẽtibus. A peritonæo enim quà uasa ipsi cõnascunt,quæ à maxima uasorũ [k] distributione supra sacrũ os facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes processus'ue enascũtur, illis membranis substãtia formaq; simillimi,quæ mesenteriũ efformãt. Sunt enim hi processus instar duarũ tenuium membranarũ in ipsarum medio uenas & arterias deducentiũ, & multo adipe oppletarũ. Atq; tales membranæ à peritonæo utrinq; procedũt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modũ cõmittunt, quo cauæ intestinorũ Anatomicis uocatæ parti mesenteriũ [m] applãtari docuimus: & quemadmodũ mesenteriũ intestinis tertiã obducit tunicã,ita etiã hæ peritonæi mẽbranę utrobiq; uterũ accedẽtes,in secundã ipsius degenerant tunicã, longè crassiorẽ [n] ea quam mesenteriũ intestinis offert. quòd scilicet quatuor peritonæi portiones,utrinq; nimirũ duæ, eam efforment,quum intestinorũ tertiã tunicã duæ tantũ membranæ constituant. ueluti & in canibus & suibus accidere uidemus,quibus [o] ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulæq; suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborũ regione colligant: quũ unicus & simplex muliebris uterus utrobiq; peritonæo connectat. Porrò præsentis tunicę crassities ob hoc duntaxat nõ tanta est, quòd tot peritonæi partibus cõstituat, sed quia hæc in cõtracto, neq; grauido utero impensè collecta compressaq; est,uti & modò de interna dicturus sum. [p] Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neq; à peritonæo pendet,& quæ prius narrata est uteri substantiã constituit. Hæc tunica in non prægnãti utero (quem donec aliud subiũxero, subaudiri uelim) crassitie omnes reliquorũ corporis organorũ tunicas,ut tres [q] uentriculi & [r] intestinorũ simul etiã implexas,uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat [s] orificiũ,crassissima est,& paulo quàm alibi compactior: deinde etiã in [t] media sede superioris fundi partis crassa quoq; est admodũ,& ut in sinus uteri enarratione dicebã,in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterùm quà uterus in obtusos [u] angulos desinit, semenq; deferentia uasa excipit, hæc tunica tenuior, minusq; secantibus spissa, quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur,adeoq; compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctionẽ, utcunq; eam disseces, intueri liceat: facileq; hallucinari illos intelligas, qui hanc uteri tunicã geminã esse uolunt,in dextris quidem unã,in sinistris uerò alterã, quasi utriusq; manus cõcaua simul ex opposito iungeres,ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Adeò enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritiores, eum legentes, uteriq; dein constructionem inquirentes, suoq; sensu derogantes,illum geminum, etsi non sit, descripserint. quod profectò nõ accidisset,si [x] uaccinum caprinum'ue uterum diuisissent,quem inibi, non uerò muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, & [y] partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur,qua is primùm in arietis cornua duci conspicitur, tunica [z] liberaueris, quæ à peritonæo educta toti huic uteri parti communis,simplexq; existit, mox interna uteri tunica in cõspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusq; scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars,quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicẽ cum medio simul iunctum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorũ cornuũ radices internis lateribus inuicem committeres. Neq; solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendũ uenit, uerùm etiam externam utrorumq; fundi uteri partium communem tunicam ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumq; [a] implexum,inter internam externamq; tunicas consistentem: sed adeò internæ connexum, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenosam (uti sanè est) appellandam duxerit. Verùm interim muliebris uterus [b] substantia adeò compacta constat,ut uix uenæ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cõspicuis intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo pòst agetur,& nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex,uti diximus, est, fibræ explicãdæ ueniũt. Triplici nanq; fibrarum genere intertexitur, ac rectas quidẽ intimas exigit,sed eas nõ ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transuersas'ue, rectorum copiam utcunq; uincẽtes. At medias, quæ obliquæ sunt,possidet plurimas, easdemq; robustissimas. Atq; hæ omnes in his quæ utero aliquandiu gesserunt, non secus quàm in uesica flatibus turgida cernuntur, in hisq; omnia iam emutãtur. [c] Venæ etenim ac [c] arteriæ uterũ adeuntes magnæ admodũ & cõspicuæ sunt. ac interior uteri tunica tanto tenuior rariorq;, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis consita uenis apparet, uerùm magnæ frequentesq; uenæ eam intertexunt,ad internam ipsius superficiem usque ad [d] secundas uidelicet, admodũ dilucidè procedentes: ac deniq; (ut semel dicam) in utero gerẽtibus omnia à nõ prægnan-

Libro de Vteri sectione.

Interioris tunicæ uteri fibræ cuiusmodi.

Prægnantiũ uterus cuiusmodi.

h 24 fig. O, P, Q. et 26 fig. E, E. 27 I, I.
i 25 fi. n, u, y.
k ult. fig. li. 3 b.
l 24 figu. F, G.
m Spectatur id in 10 figura.
n 9 fig. k, k educunt L.
o 28 fig. F, G, atq; ita quæ hic describũtur, illinc ex characterũ indice petes, quemadmodum & à 29 fig.
p 27 figur. E, E.
q 17 fig.
r 9 fig.
s 27 fig. G. 26 C, D.
t 27 fi. F.
u 25 fig. i, k.
x 29 fig.
y 29 figu. à D ad E.
z 29 figur. F à G.
a 29 fi. circa D & G.
b 27 figura E, E, F.
c 25 fi. n, y.
d 1 tabel'æ 30 fig. F.

e 27 fig. K, K. — f 3 fig. cap. 49 libri 2. E, E.

Ceruicis uteri substantia.

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri[e] substātiæ aliquid cōmune cum uirili[f] pene Natura elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruū carnemq́ substantia medio conformantur, quā alia fungosa spōgiosaq́ oppletā esse diximus substātia, sic quoq; & ceruix uteri carnea nerueaq; constituit tunica, eiusmodi etiā substantiæ fungosę nōnihil possidēte. Atq; huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendiq́ ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius carunculę extrà prominent, ceruicisq́ amplitudo penē amplexura, arctatur, & quod ad rectā uirilis seminis eiaculationē sat est dirigitur. Atq; hoc parū cæteri animaduerterūt Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac[g] uesicæ sit ceruix, fingētes.

g 25 fi. y.

Quod & si in plerisq; mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & illę cōstringentiū arctantiūq; medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatiorem molliorémq; esse: contrà in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæq; arterię illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congredientium attritu, partiumq; exeuntium collisione ceruix occallescit: & frequenti astringentium lotione, assiduoq; mensium fluxu, haud secus indurescunt, quàm ob continuum acremq; humorem defluentem ulcera ad fistulas permutari consueuerūt.[h] Venæ & arteriæ ceruici insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quàm fundi. at diuersum utero gerentibus accidere certum est.

h 25 figu. y.

Vteri autē uenarum arteriarumq; seriem unà cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subijciam, ut deinde uteri connexu quoq; sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluatur.

Mulierū testes cuiusmodi.

i 24 fig M, L, et 25 fi. r, & 26 fi. F. — k Id uidere est in 1 tabella figuræ 30. — l 25 fi. o, p, t, t, u.

Mulierum[i] testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatiùs quàm fundi superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certe sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferiùs quàm ipsius summum habetur, ad latera illius[k] accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neq; aliter quàm[l] seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundùm latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quàm spissiores effici deberent, anteriùs posteriùsq; depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quàm multæ eædemq; exiguæ unà colligarentur glandulę, multis inequalibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido læui, continua & æquali: uerùm duriori,[m] mesenterijq; ac[n] inferioris omenti membranæ glandoso corpori non absimili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaq;.

*m 10, 11. figu. L, L. — n 4 fi. *, *.*

Habent enim mulierū testes intus præter uasa sinus quosdam tenui aqueoq; humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quàm ex scaturigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorū testiū superficies sunt, & nō unus, sed plures, neq; illi semper ijdem uisuntur.

Testium inuolucra.

o 25 fi. R, S.

Hæc testiū substantia mēbraneo inuolucro undiquaq; circūdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atq; hoc quidem durum est: sed tenue & longè[o] illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambit, duritia & crassitie cedens: neq; adeò promptè à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium'que continet substantiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrū,[p] nisi quòd in ambitu peritonæi membranei processus seminaria uasa continentes, & uespertilionū alis longè simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut[q] exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt.

p Pete hæc ex 24 figu. O, P. — q 20 fig. u.

Seminaria uasa mulieribus cuiusmodi.

*r 25 fi. g, h. — s 25 fi. d, e. — t 25 fi. d, g. — u 25 fi. e, h. — x 25 figu. o. — y 22, 23 figu. A. — z 25 figu. n. — a 25 fi. ab o ad p. — b 25 fig. N, O, P, Q, T. — c 25 fi. f, t, u. — d 23 figura *, *, *.*

Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris[r] duæ sunt arteriæ, &[s] totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum sortitæ, at progressu distributionisq; serie differentes.[t] Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatę, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ[x] cōmittitur, ambę inuicem, ut uirorū[y] uasa postq; aliquousq; è magna peritonęi amplitudine exciderūt, implicari inuoluiq; incipiunt: non quidē uniuersum ipsorū corpus in implicationē absumētes, uerùm[z] mediā sui partē uena ac arteria in superiorē sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerò ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisq;, ut in uiris,[a] inuoluit, uaricosumq; illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atq; in[b] uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde[c] uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in[d] uiris habet: quanq; magis testi orbiculatim, q̄ in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

corporis[e] incipiẽs,[f] externo teſtis lateri,& [f] deinde inferiori ipſius parti & nõnihil interno quoq; lateri adnaſcitur, haudquaq; tot inuolutionibus, quà teſti adnaſcitur, ac uirile uas donatũ. Porrò à teſte nõnihil ſurſum aſcendens, & teſti nõ amplius[g] adnatũ, reuolutiones eas inſtar uermis æqualiter procedentes amittit, ac teres planumq; inſtar nerui in uterũ errabundo ductu fertur, in mediã[h] cornu dextri ſedem inſertũ. His organis per me quidem licebit quęuis nomina imponere: ego autem quoniã uirorũ organis forma ſubſtantiaq; correſpondent, eadẽ nomina illis, quæ his indere inter oſtendendũ ſoleo, cum Ariſtotele, num ſemen hæc quoq; organa, ut in uiris, num uerò duntaxat ad uoluptatẽ quendam pręparent humorẽ, non admodũ contendens.

Vteri uenæ ac arteriæ.

Porrò hæc uaſa pinguibus, quæ inter diſſecandum omnia obliterare ſolent,[i] membranis à peritonæo natis ſuffulta tutò porriguntur. Cæterũ præter nuper cõmemoratas uteri[k] uenas & arterias quæ à ſeminalibus uaſis principiũ duxerant,[l] aliæ multo inſigniores à caua & arteria magna poſt illarũ ſupra ſacri oſſis initiũ[m] diuiſionẽ accedunt. Poſtq; enim ea uaſa primùm in duos inſignes truncos diuiduntur, & hi rurſus ſinguli in[n] duos inſignes, ſed amplitudine impares ramos diſſecti ſunt, unũ quidẽ qui maior eſt, ac per inguina crus accedit, alterũ uerò humiliorem minoremq;, cuius[o] finis per pubis oſſis[p] foramen elabit̃, uteri uenæ ac arteriæ oriuntur, à minoribus humilioribusq; ſecundæ illius diuiſionis ramis pronatę. Rami itaq; in dextro conſiſtẽtes (ut qui in ſiniſtro ſunt quoq;) inſignẽ porrigunt propaginẽ: uena quidẽ uenã, arteria autẽ arteriam: quæ ſimul accumbentes, dextrũ uteri latus propter fundi orificiũ accedunt, ubi in multas ſciſſæ ſoboles, quaſdã ſurſum in humiliorẽ fundi ſedem exporrigunt, quaſdã per uteri ceruicem deorſum digerunt,[q] nõnullas etiã ueſicæ impartiẽtes. Quæ uteri fundũ accedunt, nõ pręgnantibus quodãmodo graciliores & pauciores apparent, q̃ quę ceruici & potiſſimùm iuxta fundi [r] os implicantur. Neq; ut quiſpiã arbitraretur ab his uterũ accedentibus uaſis,[s] uenæ & arteriæ originẽ ducũt, quæ ſecundũ rectos abdominis muſculos ſurſum ferunt̃,[t] illisq; uaſis quæ ad pectoris oſſis poſteriorẽ exporriguntur ſedẽ, cõmunes fiũt. nam hæ ortũ ſumunt à præcipuis uaſis per inguina in crus deductis, à quibus etiã[u] ſurculi pronaſcunt̃, muliebre pudendum colliculosq; ipſius accedentes. Vnà cum præſentibus uteri uenis ac arterijs ab oſſis ſacri neruorũ[x] paribus utrinq; etiã nerui deducunt̃, tenuibus ſurculis potiſſimũ in uteri ceruicẽ, & circa humiliorẽ fundi ſedẽ excurrentes, ramosq; etiã ueſicę promẽtes. Ad elatiorẽ porrò fundi regionẽ ſubinde[y] neruuli perq; graciles diffundunt̃, à ſexti neruorũ cerebri paris ramis deducti, qui coſtarũ radicibus exporrigunt̃. Verùm ut hi neruuli prætenues albicãtesq; ſunt, & pinguibus mẽbranis ſuffulciuntur, ita quoq; inter diſſecandũ difficulter occurrunt. Atq; ideo nunc propemodũ manifeſtũ eſſe arbitror, quas partes uterus tangat ſolũ, ac quibus alligetur & adnaſcatur.

Quibus partibus uterus adnaſcitur, & quas ſolum tangit.

Anterior enim poſteriorq; & ſuperior fundi uteri regiones nullis quas contingunt partibus adnaſcũtur, latera uerò cõnaſcuntur,[z] membranis uaſa utero deducentibus, & uterũ peritonæo ualidè colligantibus, exterioremq; uteri[a] tunicam producentibus, ac demũ[b] carneis illis fibris intertextis, quæ duos efformant muſculos, quorũ beneficio uterus uoluntario motu nõnihil ſurſum, dum mulieres ilia trahunt & quaſi colligunt, allicitur, quiq; adeò obliquè prorepunt, & quà uterum accedunt, adeò craſſeſcunt, ut perperã uteri cornua illos muſculos eſſe aliquãdo arbitratus fuerim, quod ſcilicet obtuſos muliebris uteri[c] angulos cornuũ imagini nõ accedere uidebã: neq; arbitrabar mihi uaccã aut caprã, ut Galeni Anatomicorũ primarij ſenſa intelligerẽ, ſecandã.

Vteri muſculi.

Ceruix porrò uteri ex lateribus[d] mẽbranis quoq; & uaſis ipſi exporrectis adnaſcit̃, & illorũ interuẽtu peritonęo (ſed quemadmodũ & uterus, laxè) cõnectitur. Poſteriori parte per mediã longitudinem, qua fundo propinquior eſt,[e] recto inteſtino ita innititur, ut accumbentes inuicẽ inteſtinorũ[f] gyros mutuò allocari cernimus. Verùm ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmiſſimè cõnaſcitur, perinde ac ſi recto inteſtino & ipſi cõmunis eſſet tunica, quemadmodũ ſtomacho & aſperæ arteriæ cõmunem tunicã eſſe nõ dubitamus. Rurſus ceruix anteriori ſede elatius quidem ad fundi orificiũ innitentẽ duntaxat habet ueſicã, ſed paulo inferius fibris quibuſdã humillimã ueſicæ partẽ & ipſius ceruicẽ adnatã poſſidet.[g] Vbi autẽ hæc illi inſerit̃, uelut cõmune utriuſq; corpus & tunica efficitur. Cæterũ in fine quà ceruix in pudendũ deſinit, cõmune utriuſq;, ceruicis ſcilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus conſtituit̃. Hęc cutis præterq̃ quod piloſa euadat, ipſi duriuſcula, quemadmodũ & in mẽto, ſubſternitur pinguedo, in uetulis (etiã ſi illis ceruix occalluerit) unà cũ mamillis flacceſcens, neq; ita bellè pudendi colliculos alaſ'ue ut in iunioribus ſuſtinẽs.

Prominulæ in ceruicis orificio carunculæ.

At quũ hæc citra mortuorũ ſectionẽ conſpicua ſint, enarratione neutiq; indigent: quemadmodũ neq; illi primi in pudendo implexus, & utrinq; una[h] prominẽs cuticularis carũcula, longa quidẽ, ſed tenuis, & ex longa baſi in mucronẽ deſinens. Has νυμφὰς Gręcis uocari innuimus, qui earũ præciſionẽ plus q̃ quis arbitraretur cruentam, & cicatricẽ perinde ac reliqua huius ſedis ulcera difficulter ſuſcipientẽ, docuerũt: quod hæ coriaceæ quodãmodo carunculæ in nõnullis mulieribus ad tantã molẽ augeant̃, ut pudorẽ deformitatemq; inducant,

&

e 25 figur. f ad p.
f 25 fig. t, t.
g 25 fig. u.
h 25 fig. i.
i 24 fig. O, O. 26 E, E.
k 25 fi. n. 26 fig. H.
l 25 fig. y.
m ultimæ figu. li. 3 b.
n eiuſ. fi. d.
o eiuſ. fig. i.
p 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r.
q 25 figu. n.
r 26 fig. D.
s 2 fi. x. & 6 muſ. tab. e in f.
t 6 muſ. ta. a. aut fi. ca. 6 lib. 3 L ad M.
u fig. cap. 6 lib. 3 Δ.
x fi. 2 ca. 11 lib. 4 iuxta cha. 25, 26 etc.
y ab ε & μ fig. 2 cap. 2 lib. 4.
z 24 figu. O, O.
a 27 figura H, H.
b 24 fig. P.
c 25 fig. i, k.
d 27 fi. I, I.
e 25 figu. m.
f Spectãtur in 6, 7, 8 fi.
g 25 fi. δ. 27 fig. L.
h 25 figu. n.

& multis nationibus quoq; insignis impudicitiæ argumento sint: imò à uestimentis iugiter attritæ, ad libidinē irritant, & Veneris ardorē suscitant. Vnde etiā Ægyptijs præcipuè uisum est, ut anteaquam carunculæ illæ extuberent, tunc potissimum amputentur, quum proximè uirgines nupturæ sunt. Porrò quis harum præcipuus usus sit, suo ordine iam audies. Vterus concipiendo semini idoneus, & fœtum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quàm sanguine nutriri posset, in humillima trunci corporis sede locatus est, qua ad concubitum seminisq; susceptionem, & adhuc ad concepti fœtus augmentum, perfectu'que partum, nulla aptior excogitari posset. Hæc siquidem longè à facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus in miram amplitudinem distendi uterus queat, inibi præpediunt, atq; etiam ipsi parituro hinc ad inferiora & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo cōuenit rotundæ proxima, quo reddatur capacior, iniurijsq; minus sit obnoxius. Dein fundus unicus simplexq; est, quod unicum fœtum amplecti debeat: attamē latior uisitur quàm spissior, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim geminus cernitur, & intestini instar oblongus, qualis cani & sui, & illis denicq; animalibus obtigit, quæ plures simul fœtus semper propemodum eniuntur. Paruus autem, ac magis quàm facilè crederetur contractus in non prægnantibus uidetur, ut quàm minimum alia tunc comprimeret organa, & sinum ipsius adeò angustum redderet, ut q; proximè uniuersam genituram amplecti queat, eam nulla ex parte à se intactā relinquēs. Ac proinde commoda quoq; ipsius functioni constat substantia, quæ affatim scilicet contrahi colligiq; quū nihil complectitur possit, & rursus secundum contenti augmentū sensim in miram amplitudinē distendi. Atq; hæc nō imbecillis distendi'ue citra diuulsionē inepta uisitur, at ualida & iniurijs ferendis pertinax, fibrisq; nō infirmis, neq; ijs ut sors fert intertexta. Verùm rectas habet intimas, quod ante omnia semen allicere debeat: & easdem possidet paucas, quod ocyus semen illi ex tēperamento ad iustitiā placēs, ac fluidum aptoq; membro porrectum, in illum labatur. Obliquas autē plurimas, easdemq; rectis ordine succedentes possidet, quòd conceptū diutissimè retinendū sit. Transuersas uerò extimas nanciscitur, quòd illas uterus tum primū maximè requirit, quando fœtum diu satis amplexū in lucem est editurus. Quod unica eademq; crassa contētus fuerit peculiari tunica, neq; duas cum uentriculo, carnosam uidelicet unā, & neruosam alterā obtinuerit, hinc factū nemo addubitat, quod cōtinere tantū uterus amplectiq; debeat, non autē uētriculi modo præter hæc aliud quippiam à proprio nutrimēto concoquere & elaborare. Peritonæū illi ualidā exporrigit tunicam, propriæ ipsius tunicæ inuolucrū, & tutissimū propugnaculū futurā. Hæc externa superficie leuis aqueoq; humore oblita est, aliarū partiū modo quæ inuicē tangere quidem, nō autē cōnasci satius fuit. Si enim uteri fundus nō prægnātibus incūbenti illi uesicæ, & quod illi subiacet recto intestino cōnasceret, neq; laxis illis, sed duris uinculis quibus accūbit partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterū cōmodè tunc unà cū fœtu non posse distendi, aut etiā in congressu aut partu deorsum uelut animal quoddā repere? Rursus si utero gerētibus, is omnibus quas tunc contingit partibus connatus hæreret, quo'nam pacto obsecro semen denuo amplexurus in se concideret, debitamq; angustiam efformaret? & quum minimè opus est, intestinorum functioni non semper obesset. Orificium fundi tale est, quod semper conniuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut fœtui, aut mensibus iter præbere debet. meritò enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio occlusioq; haudquaquam pendet. Quod uerò crassiori & densiori, ac idcirco glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quàm reliquum fundi corpus constet, nemo ambigere potest, id ob hoc maximè factum, ut in partu satis distendatur, neq; in mira illa amplitudine lacerari diuelli'ue periclitaretur. Atq; insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia efformanda Naturā uti, quis ignorat? qui eam ut dirigi, distendiq; ad seminis susceptionē facilè posset, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusq; seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutim occludi queat, extructam conspicit? Deinde ceruicem substantia ad ueneris pruritum apta constare diximus. Vt uerò ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij præstat: ita quoq; conniuentes pudendi colles, & illæ cuticulares carunculæ, ceruicis opplentes initium, eidem usui accommodè censentur. Vasorum seminalium in mulieribus ortus & ductus, ipsaq; testiū substantia & conformatio, mulieres semen habere mihi utcunq; persuadent: uerùm id humidius frigidius'que uirili semine esse, indubitatum est. quod testes ipsi & minores sint, & mediam duntaxat arteriæ uenæq; seminalium portionem asciscant: dein quod præter sectionem, quæ semen muliebre ostendit, mulierem frigidiorem esse constet. Neq; etiam frequens scortorū concubitus argumento est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quàm uiro adesse, quum id non ex concubitus, sed ex seminis humoris'ue illius eiectionis

Vteri officiū, ipsiusq; cōformationis ratio.
Situs ratio.
Formæ.
Magnitudinis.
127 figura 8, A, B, B.
Substantiæ.
Superficiei & nexus ratio.
Orificij fundi ratio.
Vteri ceruicis ratio.
Seminaliū uasorum et testiū ratio.

ctionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincūtur) metiendum sit. Porrò muliebriū uasorum & testium functionē ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, satis cōmonstrant. Sic quoq; ut uterus, & potissimùm ipsius ceruix exacto sensu donarētur, neruos illis frequentes insertos fuisse, quē nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Cæterùm uenis quas in fundum uteri & ceruicē pertinere diximus, uterum, & quando concœpit mulier ijs quę fundo peculiares sunt, fœtum quoq; enutriri: arterias uerò communi, quod illæ reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsaq; sectio in utero gerentibus, id nō minus iucundissimè q̃ luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex uterum quoq; petentibus uenis euacuari indubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimùm uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neq; in alicuius iurauerıs uerba magistri, & tu quoq; nō mecum modò, uerùm etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechlinienses medico, nostræq; Brabantiæ singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maximè propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerūt, ambigas. Non sanè quod quis menstruus sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & quî fœtū nutriat, quamq; falsa de ipsius prauitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisq; Albertus ille scripserint, nos lateat. Neq; (etsi quibusdam secus uisum sit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis interuallo sensim minimè coaceruari, ac mensis periodo turgente iā utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui è naribus guttatim distillat: à quo mēstruus neq; manandi forma, neq; alijs omnibus differt, nisi fortassis plerunq; tenuior & aquosior, alia'ue eiusmodi qualitate prēditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis ignorare posset, illum concretū & frustulatim educendū? ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mēsibus nō posse in congressu recludi. alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semē emitteret, etiam sanguini menstruo uia pateret, isq; proflueret. Quin & magnam huius rei coniecturā dant mulieres quædam, nuper à partu neq; fluidum neq; tenuem sanguinem emittentes, uerùm magna cōcreti sanguinis cum seroso quopiam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uenę sectione extractum, atq; in uitrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namq; formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter q̃ si apertæ adhuc in uteri fundum pertinentes uenæ, quæ secundinis innascebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut aliàs solet, ex pudendo manaret. adeò ut facilè in fundi cauitatem sanis mulieribus sanguinē menstruum nequaquā sensim asseruari, certò possimus colligere, & arbitrari ut in fœtuum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemq; pertinentes, quā suis suffulciuntur membranis, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgētes illum singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerùm quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborāte nō illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudinē asseruari argumēto est. Hic nanq; ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quū ex nigro arquato iecorisq; mira duritie perijsset, num portæ rami, an cauæ hunc sanguinē euacuarent indagaturus, illum dissecui, atq; uenæ portæ[i] ramū sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesenterio ductū pollicis ferè crassitiē æquare, & sanguine illo crassiori lutosoq; turgere animaduerti, cauæ uenæ[k] ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis. adeò ut perq; stupidus censerer, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an cauę, melancholicus sanguis ex sede frequētius promanaret: & nō certissimò mihi persuadere, uenas has nimiū oppletas, quū iam sensim sanguinē illum admiserint, apertis ipsarū oris eructare. Atq; ita in mulieribus fieri arbitror. an tamē ex fundi uenis, an uerò ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis mēses defluat, ignorare me, neq; quicq̃ certi quod mihi omni ex parte sanū esse uidetur, posse affirmare fateor. Hactenus enim nondum mulierem non prægnantē, quæ uenarū crassitie ab alijs differret inueni, quanq; tamē diuerso modo affectas plerasq; uiderim. Lutetię enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricē suspendio necatam primùm secui. Patauij quoq; altera obtigit, quæ sibi laqueo mortē intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hîc sacri elegās scortum repente uelut ex uteri strāgulatu, aut attonito morbo, mortuū, Patauij studiosi ex monumento ereptū ad publicam sectionē attulere, mira industria cadauer uniuersa cute liberātes, ne à monacho dignosceretur, qui id è monumēto ereptū cum scorti parentibus apud urbis prę fectum

Neruorum ac uenarū ratio.

Mēstruæ purgationes unde fluant.

i fi. ca. 5 li. 3 d, d, e, e. aut hic 12 fi. n. k fig. cap. 6 lib. 3 ✓.

fectum conquerebatur. Præter hoc superiori anno mulierculã utcunq; senẽ, & fame (uti conijcio) in ea annonę penuria enecatã, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quę autem postremò nobis obtigit, & qua in uigesimaquarta & uigesimaseptima figuris exprimẽdis usi sumus, suspendij metu se grauidã falsò finxerat. Verùm Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illã minimè grauidã affirmabant) interrogata, nunq; quantum à menstruis purgationibus abesset, utcunq; id sedulò nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verùm huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenæ pari se habebãt modo: neq; uel imaginari licebat, quo'nam pacto in uteri fundum sanguinẽ per crassam collectamq; adeò uteri substantiã ducere possint, præcipuè quum in his uenæ capillorũ modo essent tenues, uisumq; quodãmodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparuere crassiores, & faciliùs ex his menses defluere expurgari'ue posse uidebãtur. Haud secus quàm si sectio ex uenis ceruicem implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE VTERI ACETABVLIS. Caput XVI.

VETERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoq; manauit. Grauiter etenim in scholis contenditur, quid'nam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitaui, donec in oue, quæ non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperã inæqualemq; ostendit superficiem, multis [a] sinibus oppletam, qui tales prorsus erant, ac si mediam pisæ partem singulis sinibus quis nõ secus impressisset, quàm si in ceram eiusmodi sinus pisa quapiam moliretur. Quando itaq; sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Vteri resectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorũ herbæ assimilat, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminæ forma κοτυληδόνα, & à cymbali imagine κυμβαλύτιδα & κύμβαλον uocant: nos autẽ acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicũ nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κοτυληδόνας Grecis, nobis autẽ acetabula primũ fuisse ad eũ modũ nuncupata, quo altiùs incisis ossium sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis [b] acetabulum intuitus fueris, illudq; ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperies corporis partes æquè ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atq; acetabulum id coxendicis ossis, à quo iam paulo antè femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauus cernitur, sic etiã & hi uteri sinus insinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli [c] supercilia extra reliquam ossis superficiẽ prominent, ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuũ supercilia proceriùs quàm reliqua uteri superficies in ipsius cauitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebãtur infarti: à quo iam in non nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculũ uidebãt pronatũ, ad eũ prorsus modũ quo [d] teres ligamentũ ex coxendicis acetabulo in femoris caput inserit. Quum itaq; hos ouilli uteri sinus inspexissem, unde uteri acetabulorũ nomẽ primũ sit institutũ, nequaq; hęsi. Vt aũt quo'nã pacto illa procrearentur cognoscere, non prægnantis ouis uterũ mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter q; muliebris uteri asperã inæqualemq; adinueni. Per uniuersam enim superficiem [e] subflaua uisebant tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas pisas uteri muliebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atq; hîc primùm discere cœpi, quid Anatomes professores uellent, qui acetabula uteri extumescentibus in ano uenarũ capitibus cõparant, ex quibus iam paulo pòst sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uaccæ uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominẽtibus capitulis erit manifestius: nihilq; addubitabis, illa acetabulorum loco plerisq; Anatomicis habita fuisse. non fortassis quod illa ueris acetabulis assimilarent, uerãq; acetabula uteri esse arbitrarentur, sed quod ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internã externamq; uteri tunicas admodum [f] multiplici & implexa prorsus serie in uaccis distributas, suis finibus in hæc capitula per uniuersam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cõcœpto iam semine illa aperiri, semenq; amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad seminis usq; superficiem insererentur, illicq; implicita [g] secundinam seu tunicã fœtus extimam efficerent. Præterea ubi sedulò in nõ prægnanti uacca hæc tubercula expenderis, & rursus in illa quæ nuper cõcœpit, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac pariter obseruaueris in uacca quæ paulo diutius cõcœpit, quî sinus illi obliterentur, & distento iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica ad secundinam porrecta, etiam facilè ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula

uoca-

a Hos sinus spectabis in oue, aut capra, aut uacca, quæ non ita pridem concœpit.

b 1, 2 fi. ca. 29 lib. 1 g, e, f.

c 1, 2 fi. cap. 29 lib. 1 i, i.

d 2 fig. cap. 49 li. 2 P.

e Et hæc quoque ex uaccino utero petenda ueniunt.

f Specta D, G fig. 29.

g 1 ta. figuræ 30 F.

Quid uerè uteri sint acetabula, & quæ primùm ita fuerint nuncupata.

Quæ secundò acetabula à ueteribus fuerint appellata.

Ad quæ tertiò acetabuli nomen fuerit deductum.

uocauere neq; sinus illos, neq; tubera, uerùm uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliàs, tum maximè in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod hæc uasa ab illis uteri finibus, quæ primùm acetabula uocari innuimus, porrigantur. Atq; hinc liquet, unde tot in Naturæ operum descriptione exurgant contrariæ prorsus autorum sententiæ, quòd scilicet Galeno dissectionis studiosorum facilè præcipuo nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quæ subflaua & dimidiatæ pisæ simillima esse diximus, indagabis: quũ illa his penitus non donetur, uti neque asinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quæ non ita pridem concœpit, incassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solùm hinc conijcio, quia non prægnantes mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod resectione id in muliere fuste à marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil à canini & suilli uteri forma discrepabat, quam in fœtis canibus indies conspicere licet. Porrò quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem asscribi poterit, quod ultimò recensebam, quum uasa quædam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attestarer. At iam opportunum erit secundinæ & reliquorum fœtus inuolucrorum naturam, & fœtus formationem sermone quoad licebit uerissimè pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

Aphoris. 45.

DE INVOLVCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcunque quatuor tabellis trigesimæ figuræ exprimere conati sumus.

Quæ in tractatione de fœtuum formatione in controuersiam uenire soleant.

VVM præsente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere proposuerimus, conduxerit hîc quoque de fœtu, & potissimùm de ipsum inuoluentibus tunicis, quædam subijcere. Quandoquidem diffusum de fœtus formatione sermonem instituere, prolixi esset negocij, & ut uerum fatear, hîc mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducerem. Nam & si quædam ex fœtuum & prægnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla commonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neq; id ea qua oporteret diligentia habeo. prægnantes namq; mulieres mihi ad dissectionem paucissimæ hactenus obtigere. Quum itaq; adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, præter cætera disputaturus, num muliebre semen ad generationem aliquid præstet. mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superiùs edocuit. Dein num semen effectiuũ simul & materiale principium fœtui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiui principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasq; nuncupamus. Item quid primũ generetur, omnia'ne simul, an iecur, cor, & cerebrum priùs simulq;: an cor priùs, aut iecur priùs, & quo'nam tempore singula in fœtuum formatione fiant: præter eius generis quæstionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus ferè Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidẽ Aristotelis placita, illi uerò Galeni mordicus defendentes: sed per Iouẽ omnes sectione postposita, friuolis quibusdam rationibus, & autoritatũ congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hîc pleraq; luculentissimè ostendat. quam si ita in mulieribus atq; in brutis aggressus fuissem, & in has disceptationes me quoq; inijciens (uti aliquando quum quid exactius reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quàm bellè Galenus qui alios de sectionis negligẽtia increpat, sibi passim consentiat: & quàm futiles rationes & à ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profectò sophisticè contexit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasq; imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undiq; ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus conceſſum placitum, quo præter ſimplicem carnem pinguedinem'que corporis noſtri, omnia ſemine conſtare docet: oſſa uidelicet, cartilagines, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, muſculorum fibras, cerebrum, & ſi quid aliud in corpore præter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi ſedulò medici affectu omni remoto indagauerint, uiderint'que, dein quî Galenus ad [a] ſecundi fœtus inuolucri conſtitutionem, muliebre ſemen non ſufficiente uirili requirat. At præſens ſermo quantumuis ipſe renitatur, in alium locum ſupprimendus eſt, & ut mihi à principio inſtitutum fuit, fœtum inuoluentes tunicæ ueniunt pertractādæ, quas num ritè Galenus & in libris de Partium uſu, & libris de Semine & fœtus formatione deſcripſerit, aut uiderit etiā, ipſe tecum ubi eàs tute in homine, aut ſue, cane'ue obſeruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & ſuis inuolucra hominis reſpondere docuerit, tantiſper dum mulier ſeſe offerat, in cane effœta aut ſue fœtuum inuolucra non oſcitanter inueſtigare erit operæprecium, ut dein hæc mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is rectè deſcripſerit: ut etiam tunc perſpectum habeas, quouſque ueram humani fœtus fabricam Galenus recenſere potuerit. [b] Primum itaque fœtus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, fœtum uniuerſum non eo modo obuoluit, quo nucleum à ſuo putamine obduci integi'que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra fœtum ambire mox audies, imò fœtum duntaxat circulorum uaſa contingentium modo cingit. Haudquaquam enim ſuperiorem, uti neque etiam inferiorē fœtus partem contingit, ſed tantum ita ſe habet, ac ſi quis à mucronata pectoris oſſis cartilagine ad elatiſſimam uſque ilium oſſium ſedem faſcia impenſè laxa cingeretur. Inuolucri enim huius latitudo ex fœtus proportione tanta duntaxat eſt, quanta longitudo à fœtus ilium oſſium elatiſſima ſede ad mucronatam uſque cartilaginem pertingeret: aut ut expreſſius dicam, inuolucri latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abeſt, ut inuolucrum id fœtum ueſicæ alicuius, aut ipſius uteri modo amplexaretur. Porrò inuolucri amplitudo tanta eſt, quanta ſumma interioris uteri ſuperficiei extenſio. inuolucrum enim hoc externa ſuperficie utero undique contiguum eſt, & adnaſcitur quoque. Dein exactè conſiſtit ad fœtus mediam regionem, ſi modò mihi fœtum ita iacentem ſubaudis, quemadmodum conuolutus implexus'que in utero (aliter ac uulgus perſuaſum habet) ſecantibus occurrit. Porrò ipſius craſſities nequaquam membranæ modo tenuis eſt, ſed quum fœtus ab utero paulo pòſt reſoluendus eſt, uteri inuolucrorum craſſitiem longè ſuperat, & pollicis etiam craſſitiem facilè æquat. Deinde ſubſtantia non conſtituitur membranea, uerùm peculiari, & cui in uniuerſo corpore alteram non reperias ſimilem, niſi fortaſſis illam [c] fungoſæ penis, aut propinquius adhuc [d] lienis ſubſtantiæ aſſimilare uelles. Eſt enim huius inuolucri ſubſtantia, lienis quaſi modo nigricans, friabilis, fungoſa, & frequentiſſima uaſorum ſerie implicita. Quippe [e] omnes uenæ & item arteriæ ab utero fœtum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neꝙ undiꝙ in fœtus ambitu in aliquod uniuerſum fœtum inuoluens inuolucrum finiunt, ſed in hoc duntaxat quod iam deſcribere (utinam tam fœliciter, atque præſens in ſectione oſtendere poſſem) conor. Vaſa itaque uterum implicantia ſuis oſculis in hoc inuolucrum, quod lato craſſoꝙ circulo non inopportunè contuleris, pertingunt aperiunturꝙ, & ex ſingulis uaſorum oris noua procreantur uaſa tot numero, quot uaſorum ora inuolucrum id contingunt. atꝙ à uenarum quidem oris uenæ procreantur, ab arteriarum autem arteriæ: quę per huius inuolucri ſubſtantiam uariè admodum implicitæ, tandem inuicem colliguntur, uenæ quidem in uenas, arteriæ autem in arterias, & tantiſper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coëunt, donec omnes uenæ in duos colligantur uenarum caudices, & arteriæ item in duos arteriarū caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quæ uniuerſum fœtū ambire mox dicā, [g] penetrantes in umbilicum pertingunt, ſanguinem & uitalem ſpiritum fœtui in eum prorſus modū deducentes, quo reliquæ corporis uenæ & arteriæ iis quas perreptant partibus ſuam quam cõtinent materiam digerūt. Hoc itaꝙ extimū fœtus inuolucrū aliud nihil eſt, q̃ plexus quidam & textum, in quod uaſa uteri pertingunt implicanturꝙ, ob hoc potiſſimùm, ne totidem uaſa fœtum ſubirēt, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, ſed ut huius inuolucri beneficio collecta in pauca redigerentur uaſa: quæ per fœtus umbilicum ducta, unica tantum ſede eademꝙ tuta fœtum perforant. [h] Exterior igitur præſentis inuolucri ſuperficies uniuerſa uteri internæ ſuperficiei adnaſcitur, proximaꝙ eſt: interior autem ipſius ſuperficies adhuc pertinaciùs obnaſcitur ſecundo fœtus inuolucro, quod iam aggrediar: ſimulatꝙ indicauero per me licere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosꝙ diſſectionis profeſſores extimum inuolucrū χορίον, uti & Latinos ſecūdas, ſeu ſecundinā, alij et loculos appellare. & quum fortè idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id ritè deſcripſerit: quod tum feceris

Lib. 2. de Semine.

a 1 tab. fig. 30 G, G. 2 tab. L, L. 3, 4 tab. O, P.

In lib. de Fœtus for.

Primū ac extimū fœtus inuolucrum.

b 1 tab. fig. 30 P. 2 tab. K. 3, 4 tabula Q.

c 3 fig. cap. 49 li. 2 E, E.

d 19 fi. I, K.

e 25 fi. n, y.

g 4 tab. fig. 30 S.

h Hæc petes ex 1 tabella 30 figuræ, et etiam ex reliquis.

opportunè, quum animaduerteris id neutiquam membranã esse, sed potius lienis suo nigricante sanguine admodum turgidi substantiam: & non toti uteri superficiei adnasci, sed duntaxat tantæ superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucri exterior superficies. [i] Secundum fœtus inuolucrum à farciminis imagine admodum eleganter ἀλλαντοειδὴς à ueteribus est appellatum, qui id secus ac Galenus uerè cognouerunt. Quum enim inter dissecandum extimum inuolucrum ab utero diuulsum est, aterq; & nigricans subuiridisq; sanguis ab illo profluxit, nullo'que alio fœtus inuolucro effracto, fœtus ab utero eximitur, is unà cum suis inuolucris farciminis alicuius, nõ quidẽ oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassioribus intestinis formati, supraq; & infrà consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem exprimit. secundum enim inuolucrum intestino respondet: fœtus autem, & omnia quæ id inuolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtinent. Est enim secundum hoc inuolucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertexta, ad eum ferè modum, quo [k] adhærens alba'ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficies tanta amplitudine, quantum est extimum fœtus inuolucrum, pertinacissimè illi connascitur, & uenulas suas arteriolasq; ab extimo fœtus inuolucro assumit: nullum enim uas immediatè ab utero in hanc membranam pertingit, etiam si externa ipsius superficies reliqua (quæ scilicet extimo non connascitur inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum utero, nisi extimi inuolucri interuentu nectitur. Interior huius superficies ad amussim læuis est & humecta, neque alteri prorsus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo seu tertio fœtus inuolucro: atque is connexus, [l] umbilici uasorum ab extimo inuolucro per secundum & tertium ad umbilicum tendentium fit interuentu. In reliqua enim amplitudine secundum hoc inuolucrũ tertio nusquam adnascitur, & [m] inter secundum hoc & tertium inuolucrum fœtus urina colligitur. A' suprema enim fœtus uesicæ fundi regione [n] meatus quidam per umbilicum in cauitatem pertinet, quæ inter secundum & tertium consistit inuolucrum, atque is meatus fœtus urinam in illam amplitudinem defert, οὐραχὸς hinc appellatus, & mira industria in hoc à Natura formatus, ne fœtus urinam per uesicæ ceruicem reddens, illam corpori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateq; mollis illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur'ue: sed ut urina procul à fœtus cute eius urinarij meatus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fœtus sudore quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fœtum profluit, & uteri ceruicem humectando emollit ampliat'que, plurimum iuuet. Galenus secundum inuolucrum quo ipse urinam contineri scribit, toto fœtui non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus, & extremis partibus. qua in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum fœtum, si non humanum, saltem canis secas, ut mox atque extimum mihi appellatum fœtus inuolucrum ab utero distraxeris, fœtumq; & ipsius reliqua inuolucra manu contines, ut fœtum erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rursus declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem asseruari, illud'que membraneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum obstat) dixi esse proximum, urinam continere, & neutiquam χορίον esse, quum nullas prorsus possideat uenas & arterias, ab ijs quæ ipsi nutritionis gratia, ut & cæteris membranis offeruntur, & hæ neutiquam ab utero immediatè procedunt, sed ab illis quæ crasso illo & lienoso fœtus inuolucro implicantur. Si enim hæc sedulò expenderis, hæc'que mea cum Galeni placitis ad sectionem contuleris, promptissimè dijudicabis, quàm reliqua Galeni de Fœtuum formatione & seminis natura constare possit sententia. [o] Tertium fœtus inuolucrum forma prorsus secundo respondet, sed minus est amplum, & longè tenuius. tenuissima enim (unde & ἄμνιος dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pariter ac arterijs implicita, fœtui proximè & undecunque obducta. Huius exterior superficies prorsus læuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi [p] uenarum arteriarumq; umbilicum petentium interuentu. hæ enim quum ab extimo inuolucro per secundum & tertium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij inuolucri superficies læuis quoque & humecta est, fœtui nusquam nisi ad umbilicum, uasorum umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & fœtus cutem sudor copiosus continetur, qui fœtus est recrementum, ac ante partum non minus quàm fœtus urina profluens ceruicem uteri irrigando, fœtui faciliorem exitum parat. deinde fœtus cuti subflaua quædam & lutosa obducitur substantia, eius concoctionis (uti arbitramur) recrementum, quod in singularum partium enutritione fieri putamus. Venæ & arteriæ hoc inuolucrum implicantes ab umbilici uasis, quum illud permeant, principium mutuantur: quæ & si sint longè gracillimæ ac tenues, tamen

Secundum medium'ue fœtus inuolucrum.

Tertium fœtus inuolucrũ.

i 1 ta fig. 30 G, G. 2 tab. L, L. 3, 4 ta. O, O, P, P.

k 18 fi. cap. 14 li. 7 n, n.

l 3, 4 ta. 30 fig. N.

m 3 ta. fi. 30 inter O, O & M, M.

n 2 fi. M ab N.

o 3, 4 ta. fig. 30 M, M.

p 4 tab. 30 fig. N & S.

men inter dissecandum promptè occurrunt, quòd hæc membrana præ cæteris corporis membranis & tenuissima sit, & omnis prorsus adipis expers. Vnde etiam ipsa post partum apud quasdam nationes non ineleganter exsiccata uesicæ modo seruatur, atque uulgò apud nostrates in masculis galea, in fœminis uitta, apud Italos uerò indusium fuisse persuasum habent: in hoc errantes, quòd omnibus pueris hanc membranam communem haud esse arbitrantur. Quod obstetricum inscitia fieri uideo, quæ interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum simul cum secundo à fœtu abstrahunt, tunc illam suam camisiam non obseruantes. Aliquando uerò quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adhæret, ipse'que fœtus antea prodit, tunc intimum ipsius inuolucrum capiti ipsius aut cruri, aut manui obductum absq; secundo inuolucro prodit: id'que tunc mulieres religiosè, & magna superstitione asseruant, neq; ab his modò, uerùm & ab occultis philosophis summopere expetitur. Quum interim pariter & intimū & secundum possent semper matres æquè puerorū nomine (uti charissimam meam matrem fecisse uideo) reponere, si extimum inuolucrum, aut lienosam illam substantiam à secundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas postmodum membranas fœno leuiter opplerent, uesicarum'que modo exsiccarent. Putauerim enim elegantius fore, si grandi iam puero mater illius offerret inuolucra, quàm quod ea simul cum fœtus urina, & sudore, & qui profluit tunc atro sanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum
q 2 fi. F,G. K,L. cæteris uiuiparis animalibus ferè sit innatum, ut simul omnia quæ fœtum inuoluunt, deuorent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundè aliquando obserua-
r fig. ca. 12 lib. 3. ui. Porrò [q] quæ uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium sit series, in tertio libro qui uenis & arterijs dedicabatur, exequutus sum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua priusquam in iecur absumitur, in canibus ramus in mesenterij centrum pertingit: [r] arterias autem secundum uesicæ fundi latera deorsum prorepere, atque in humiliores ramos arteriæ magnæ inseri, quos diffundit post magnam supra sacri ossis initium diuisionem. Quo'nam pacto autem hæc omnia ad amussim dissectione indagaturus sis, ubi mamillarum sermonem absoluero, ordinatim subiungam.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quàm in dextro latere uigesimæquintæ figuræ eam exprimere conati fuimus.

a Non cōtinetur inter A,B,C,D 2 & 24 figu. MAMILLAE etiamsi peritonæo nulla ex parte [a] amplexentur, quum tamen fœtum ubi is in lucem prodijt, alant, atq; in organorum generationi subseruientium numerum recensendæ sint, hoc quoq; loco ipsarum fabricam opportunè prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non conspicuus est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locantur, parti inferiori brachium pectori admouentis [b] musculi superstratæ. Verùm ut figura admodū uariant, sic quoq; parem non semper sedem occupant. *Mamillarū situs.*
b 3 muscul. tab. Δ. Ampliores enim mamillæ latiori firmantur basi, propendulæ uerò ac flaccidæ à naturali loco declinant: & quibusdam mulieribus uicinius ad pectoris medium inuicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria, semiglobum refert: quippe exteriùs rotundæ, gibbæq; sunt, papillā (quæ Græcis θηλὴ appellatur) instar processus obtinentes: intus uerò seu posteriùs, quà pectus spectant, leuiter admodum sinuantur, secundùm pectoris gibbum planæ & amplæ basi commissæ. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente musculo abscedit, quà illæ potissimùm dependent, ampliores quàm in medio ductu euadunt, ut plerisque fœminis simul in basi, & in ipsarum extremitate ampliores ob concidentem ipsarum substantiam uisantur. Porrò substantia qua constant glandulosa est, multo adipe abundans, & uenis paucisq; admodum arterijs & neruis intertexta. Nerui quidem semper ijdem in mamillas pertingunt, ac sibi perpetuò similes sunt: uenæ autem & arteriæ crassitie & contento humore admodum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum forma, substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris nanque multis nullæ ac perquàm paucissimæ eædemq; aridæ sunt glandulæ, uti etiam admodum puellis. Alijs autem frequentes extuberantesq; adsunt, duritia, & mollitie, ac forma uariantes. Iuuenculæ enim quibus iam mamillæ in molem attolluntur, generationiq; aptæ fiunt, harum glandularum obtinent copiam, sed inuicem compactarum & durarum, nulloq; lacteo humo- *Forma.* *Substantia.*

re oppletarum. Dein series formaq́ue glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potissimùm uniparis differt. his nanq́ue unicum quodammodo & continuum in uniuerso ubere consistit glandosum corpus, illis autem ad papillæ centrum[c] una magnaq́ue & mamillæ modo effigiata habetur glans, cui[d] aliæ frequentes, sed paruæ, & amygdalis à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarū ex carnea membrana in cutem pertinentium interuentu mutuò commissę connatæq́ue. Vniuersa enim mamillarum substantia adipis ritu inter cutem & membranam à nobis carneā dictam continetur, neq́ue costis incumbentibus musculis mamillæ alio nexu committuntur, quàm per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi fortè hîc paulo plures uenæ interueniāt, à musculis in mamillas digestæ. Vtcunq́ue tamen mamillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea membrana nō abscedit, uerùm glandulæ illæ unà cum adipe non amplius constrictę, sed flaccidæ à carnea mēbrana laxātur. Mulieres enim lactātes & ultimis mensibus uterum gerētes, has uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipsæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores & fungosæ admodū, neq́ue ita inuicē continuæ redduntur, & illum tonum non amplius seruantes, neq́ue amplius duriusculo illas sustinente adipe, sensim flaccescunt & propendent. Verùm nunquam eò perueniunt raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in se (uti Aristotelis est sententia) reciperent, & pilari morbo, Græcis τριχιάσει nuncupato, uexarentur. quandoquidem nulli dubium est, per tot angiportus tenuesq́ue anfractus ab ore in mamillas pilum nequaq́ue duci posse, etiam si illū mamillæ, quū in ipsarū consisteret uenis, amplexuræ essent. Est enim id Aristotelis commentū, ipsi ab anu quapiam persuasum. Quanq́ue fortassis, ut in[e] renibus[f] urinarijsq́ue meatibus, quid pili simile in mamillis progigni posse, non omni ex parte uideatur absonū. Cutis mamillæ obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamillæ enim substantiæ, ut reliquo adipi, connascitur, pariterq́ue inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillam nigricat, circulum'que constituit, qui φῶς Græcis nuncupatur, pertinaciùs maximæ in mamilla glandi connascitur, uelut plurium neruorum, & tenuium uenarum instar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis hîc interdum tenuior quàm alibi euadit, fungosum quippiam, ut & papilla, adipiscens. Huius namq́ue substantia penis[g] substantiæ accedit, hoc est nerueæ quodāmodo cuti intus spongiosa substantia oppletæ, quæ dirigi ac uicissim laxari non minùs quàm penis apta, & pari sensu prædita est. Obscuri illi tenuesq́ue nerui ac prorsus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes meatus uenarū surculi sunt, multiplici serie inter glandulas excurrentes. Venæ porrò mamillis exporrectę, à triplici plurimum pendent radice. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem egressa,[h] ramum insignē in[i] musculos pectori superstratos, & pectoris cutem ipsamq́ue demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorem scapulæ sedem, & summum humerum implicant uenę, deorsum in plerisq́ue mulieribus ante sectionem[k] conspicuos surculos in mamillæ cutem ipsamq́ue mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potissimùm quę aliquando lactarunt, insignes, subuirides, & errabundo ductu, ut in sura & in cubiti interna sede, aut in tēporibus, tortuosæ incedētes. Porrò uenæ mamillarū à[l] tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atq́ue priores, sed in mamillarum substantiam penitiùs excurrunt, arterijs concomitatæ perquàm gracilibus. Hæc namq́ue uasa germinant uenæ ac arteriæ à iugulo deorsum sub pectoris osse exporrectæ, &, inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbentibus musculis & hinc mamillis diffundentes. Atq́ue hæ præcipuæ sunt uenæ in constructione mamillarum animaduertendæ, quandoquidem harum interuentu uterus cum mamillis consortij lege afficitur. [m] Hæ namque mamillarum uenæ & arteriæ (si modò quæ illis dispergantur) à iugulo, uti in uenarum & arteriarum serie docuimus, pronatæ, eos'que quos diximus ramos per cartilaginum interualla germinantes, deorsum sub pectoris ossis lateribus prorepunt, atque thorace excidentes, super anteriorem peritonæi[n] transuersorum'que abdominis musculorum sedem rectis musculis exporriguntur, horum posteriori sedi innatæ, frequentes'que soboles, donec ad medium illorum longitudinis deuenerint, huc illuc utrobique emittentes. Porrò hæ iuxta umbilici sedem alias uenas & item arterias sub rectis musculis sursum conscendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac si utriusque manus digitos inuicem insereres. neutiquam enim osculis suis ita conniuent, ac si utriusque manus digitorum apices è directo, non autem ex latere unà committeres. Hæc uasa sursum petentia ea demum sunt, quæ à grandioribus cauæ & arteriæ truncis per inguina crus accessuris principium assumere, in tertio libro commemorauimus. Quæ & si ab eadem cum uterum petentibus[o] uenis radice non enascantur, adeò tamen utero accumbunt, uicina'que sunt, ut qui hîc in uteri uenis coaceruatur sanguis, illis uasis excipi, sursum'que ferri posse credatur, aut suis osculis sanguinem à descendentibus sub pecto-

Libro 7. Historiæ de animalibus.

Papillæ substantia.

Venarum mamillam petentium series.

c 25 figu. C.
d 25 figura D, D.
e tabulæ figuræ 21.
f 22, 23 figura q q.
g 3 fig. cap. 49 lib. 2 E. E, F.
h fi. ca. 6 li. 3 parum supra m educitur P. & hîc 25 fi. B.
i 3 musc. tab. Δ. 5 ta. Γ. 7 tab. L.
k 25 fi. A, A.
l fi. ca. 6 li. 3 L. aut 2 fi. lib. 6 B, C.
m Specta 6 muscu. tab. a, e, f. & fi. cap. 6. lib. 3 L, M. Γ. & figu. cap. 12 li. 3 G & r.
n 6 muscul. tab. Δ.
o 25 fi. uteri uenæ y notātur, illi autem ascendentes rami x.

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verùm hæc ad uenarũ & arteriarũ in tertio libro traditarũ seriem spectãt, quæ in præsenti uenit adeunda, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quæ sub pectoris osse porriguntur, in mamillas diffundi, & arterias adhuc multo rariores, & si ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab illis pendent, qui subditis musculis exporriguntur, neque aliter hi in mamillarum quàm reliquam thoracis cutem deriuantur, præter [p] unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosque surculos ipsi offert. Quàm uerò singula primario mamillarum muneri idonea rerũ Opifex iustissimè fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodque suo usui adhibueris. Ac præcipuum quidem mamillarum officium in omnibus animalibus quæ animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato fœtui alimentum præparare: quemadmodum uteri munus est semen concipere, fœtum'que tantisper dum absoluatur continere. Non autem in hoc præcipuè, quanquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundariò, aut illis abutente Natura ad lactis generationem, & ad ipsum continendum facerent. Quandoquidem plerorumque animalium & uirorum puerorum'que mamillæ ad lactis primò generationem, dein uerò ex positu, quem non solum in homine commodum, sed & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi uelut propugnaculum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque alicui animali ad generationem nondum apto mamillæ exurgant, sed ueluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine discerni possint, duntaxat in illis habendæ sunt, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamillæ neque copiosiorem adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis meritò dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in uiris mamillæ recipere apparent, & quasi alterius cõmodi causa, quàm notæ cuiusdam habendæ sunt, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quum primùm genitale semen ferre ac pubescere incipiunt, ut stirpes semen laturas primùm florere nouimus, adeò sanè ut lactis gratia potiùs quàm propugnaculi intumescere, effœminatiores'que ipsis mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiorem uel mulctum prodijsse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoque non semel id conspeximus: uerùm hoc potissimùm accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammæ redduntur conspectiores, præcipuè si humidiores, leuiores, neque amplis uenis sunt, eorum'que ipsorum ijs magis qui fusci quàm candidi sunt. Quòd uerò mamillæ homini, quemadmodum & simiæ, in pectore collocentur, non ita autem cæteris: præter hoc quod brachiorum manuum'que operationes non impediunt, latum'que pectus, neque ut reliqua ferè animalia in acutum prominẽs habeat, mulier puerum lactans abundè indicat, nobis'que in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (ut interim ueneris præteream usum) anteriori thoracis regioni nullam excogitari posse. Nam hic situs lactis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundanti mamillæ cordis propugnaculum & uallum quoddam censeri possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, neque illo cæterorum ferè animalium modo humi reclinaturo. Deinde & situs hic reciprocum quendã calorem (qui tamen magis necessarius uentriculo & intestinis fuisset) cordi retribuit. Mamillæ enim lanei penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde caloris officina prius excalefactæ calorem illum reprimẽdo tegendoque reuerberant. Item, cordis thoracisque cõtinuum motum, cordisque inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimùm conferre, qui concoctionis alterationisque naturam perspectam habet, absque negocio colligit. Porrò mamillas homini elatius, cæteris uerò animantibus humilius ex Aristotelis & Galeni aliorũque philosophorum & medicorum suffragio collocatas esse propter alimenti, aut ut ipsi dicunt, excrementi quod in lac conuertendum erat, penuriam: nõ omni ex parte sanum esse arbitror. Primùm enim huc scopum dirigũt, quòd fœtus in utero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamillæ uerò ad lactis generationem sanguinem præcipuè superioris partis. Dein adijciũt, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus non item, quòd his superioris partis excrementum in cornua & iubas, secus multo quàm mulieri absumeretur. Quasi uerò cerui, equæ, eiusque generis animãtia uenis quæ à iugulo deorsum sub pectore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus quàm mulieri possit transsumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excrementi in longissimos capitis crines, quàm alijs animalibus in cornua & iubas pro proportione deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspondet, qua innu-

p 1 fig. ca. 11 lib. 4 r.

Mamillarũ nerui unde ducantur.

Mamillarũ munus & officium, ipsarũque constructionis ratio.

Situs ratio.

ristotelis problema notatum.

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerè ac audacter medici & philosophi soluunt. quum inter reliquas huius generis quęstiones, quam ob rem animalium sola mulier, & fortè equa, menstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidè uulgo imponentes asserunt, alijs fœminei sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruam purgationem absumi: in muliere uerò, utpote læui ac depili, singulis mensibus defluere. quasi uerò nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium grege masculi magis quàm femellæ ornarentur: deinde illi solidiores maioresque ungues, & cristam (qua aues ornantur) longè proceriorem maioremque obtinerent. Ac dein quasi leo non hirsutior leæna esset, & ampliori longiorique cauda & iuba equus quàm equa. & in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponsas apud nostrates crines, acrium medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamyde obtectas indies uidere est, non uiri omnes pilos sæpe etiam mole superaret. Verùm hæc aliò spectant: quemadmodum & illud, cur mamillę mulieribus maiores q̃ uiris obtigerunt. ac proinde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exteriùs rotunda, ut minus iniurijs essent obnoxiæ, perquàm idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori committuntur, planas latasque meritò illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneram quoq; & prominentem meritò adipiscuntur papillam, ut hanc angusto teneroque infantis osculo inditam, is confestim labijs molliusculis constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buccas contrahens lac attrahat, deinde instar canalis linguam inflectens ad stomachum, à nemine interim edoctus, propellat. Vt uerò in illo suctu papilla turgidior proceriorq; quàm aliàs dum minimè opus est redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quæ & laxari concidereque, & rursus à suaui contactu intumescere erigique idonea censeretur. Papilla autem sensu exactiori, & neruorum surculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus esset affinitas. Vt enim illis ad uenereum congressum generisque propagationem, illecebram ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimùm papillis, ut in lucem iam editus fœtus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentiùs mater titillandam pruriendamque inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuertere concoquereq; possit. Venæ etiam non minori industria ex remotis longisq; partibus multis anfractibus, ut sanguis melius mamillis præpararetur, sunt porrectæ: quod non tam necessariò atque utiliter accidit. Necessariò quidem, quoniam (& si secus Galeno uisum sit) succinctiori quàm nunc uia uenæ mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quæso, à uena caua, quà [q] inter septum transuersum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quæpiam rectà sursum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commodè deduceretur? Primū enim nō ut reliquus cauæ uenæ caudex, hāc crassam fieri oportuit, ac proinde fuisset inualida, neq; cartilaginum interualla tantam uenam indemnem admisissent, sed continuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuelleretur, sanguinisq; eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verùm exacta uenarum inter dissecandum ductus consideratio facilè argumēto est, neq; ab illis quæ in brachium feruntur uenis, in mamillas surculos cōmodius quàm nunc posse porrigi, multoq; minus à caua & arteria magna, nisi à iugulo ubi hæ pectoris ossis summum contingunt. Quis uerò inflexionum & errantis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas ductuum usus sit, uenæ ac arteriæ seminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porrò ualeat uteri cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas enascuntur [r] congressus, is demum pernoscit, qui ex Aristotele lactis generationē usumq;, & lactis ad tenerum adhuc infantē alendum, necessitatē perdidicit. Primū enim inter mamillas & uterū mirificum esse consensum, prætereq; quod simul cum utero mamillæ exurgūt, quotidiana in abortibus, & quū secunda ualetudine fœtus fruitur, experiētia erudit. Neq; id profectò iniuria, quū ad unū opus conficiendū uterū & mamillas cōparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea diximus, ad semē cōcipiendū, absoluendūq; fœtū: mamillas uerò, ad fœtū recēs in lucē proditū alendū. Atq; hāc sanè cōsortij legē uenarū arteriarūq; mutuus congressus ductusq; efficiūt, quę necessaria est, ut quādo fœtus in utero augetˀ efformaturq;, illi soli alimentū ex utrisq; suppeditatū uenæ deriuēt: ubi uerò in lucē editus fuerit, totū id rursus mamillis influat. Vnde etiā fieri nō potest, ut simul & mēses probè defluāt, & mulier lactet. Alterū nanq; membrū semper siccescit, dū sanguis in alterū declinat, deferturq;. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas refluxus

Formæ ratio.

Papillæ constructionis & totius substantiæ eiusdem ratio.

q 5 fig. lib. 6 inter D per C ad B.

Vteri cū mamillis communionis ratio.

Lib. 4 de Generatione animalium ca. 8.

r fig. cap. 6 lib. 3 M.

fluxus, priusquã parit, iam diu ad hunc modũ incipit. Antequã mulier conceperit, & floridæ tamen sit ætatis, sanguis ille singulis mẽsibus profluit: ex quo fœtus, ubi mulier cõceperit, alimentum allicit. Cæterum[s] uenæ indidem ad uteri latera consitæ, tam latæ, tamq; prolixæ frequentesq;, ac sanguine turgidæ sunt, ut efformatum iam fœtum, & augmẽto duntaxat indigentem temporis successu affatim enutriant, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis collectum, aliò regurgitat, regionem quærens, in quem commodè transmigret. Commoda autem regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenæ[t] secundùm rectos abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deorsum excurrunt. illæ nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mensibus (ut diuinus aiebat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenæ in quo superfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cuidam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in crus pertinent ampliores, & rectæ magis deorsumq; protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgationum modo effluere posset. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari. nam luculentissimè recti abdominis musculi, dum fœta rescindimus animalia, compressi, admodumq; latiores redditi, mirum Naturæ opus nos exosculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti proximè subditas, siue eas quæ rectis exporrigũtur musculis, crassior ille sanguis per compressas angustasq; uenas, & etiam plus quàm non prægnante muliere inflexas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excresceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm accuratissimè subiungere.

s 25 fig. n, y.

t In uere 6 musculor. tab. 4, e, f.

QVONAM PACTO ANATOMEN AGgredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur partium administrandi ratio. Caput XIX.

HOC Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penultimum lubens ita accõmodarem, ut singula capita eorum organorũ quæ suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis hæc duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commõstrare proposuisset. Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium complectẽtis: quo quis probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti possit. Quanquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicę præferendam nemo ambigat, quum tamen omnibus nõ suppetat corporum copia, multoq; minus peritior aliquis, qui ad cuiusque uota sectionem aggrederetur, in promptu semper sit, publicam quoque sectionem à studiosis summoperè expetendam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant, & studia inuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiæ partem debitè amplexentur: idq; potissimùm in nostra huius seculi fœlicitate, quando unà cum cæteris disciplinis, Anatome prorsus sopita, eousq; promouerit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eademq; hyeme & Patauij & Bononiæ in ea spectantiũ frequentia ad eum modum non semel aggressus sim, quo præsentes septem libros digessi. Primùm enim adhibitis studiosorum & mea opera uariorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum simiarum & canum, aliquotq; aliorum animaliũ ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginumq;, seu eorum quæ fulcri modo humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unà absolui. mox omnium musculorum & ligamentorũ pariter, ac omnium quæ secundo pertractantur libro, fabricam persecutus sum: priori lectione studiosos admonens, quo'nam loco Galenus eos quos sequenti lectione ostensurus eram musculos describeret. atque quum longius duxissem Galeni uerba prælegere, ante sectionem, ipsius sententiã semper recensui. ac postmodum hominem & canem, &, quum obtigit, simiam in omniũ præsentia secui, sedulò omnia uti à me describuntur commonstrãs. Absoluta musculorũ historia, in eodem corpore in quo illos administraueram, uiscera, & quæ uulgò in tribus uentribus cõtineri dicimus, obiter ostendi: spectatorũ animos ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio

Ordo in Anatome docenda obseruandus.

corpore tunc pertractarē, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectabāt ad amussim absoluerem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo illam his libris cōmemorare adnisus sum. Quo autē modo quis hæc omnia obiturus sit, partim in primo & secundo recensui, partim uerò hoc capite & in calce subsequentium librorum complectar. In primo enim libro ossium parandorū rationem, in secundo autem musculorū dissecandi in uno corpore methodum persequebar. At hic me negocio ita accingam, ut etiam hæc omnia in uno tantū cadauere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas: ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longè etiā est cōsultissimum, ne eorundem organorū partium'ue series interturbetur, ac uenas quū musculi ostenduntur, aut quum neruos tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaq; publicæ sectioni adhiberi conuenit, in suo sexu quàm temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Policleti statuam alia corpora possis cōferre. In priuatis autem sectionibus, quæ crebrius accidūt, utile erit quoduis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumq; differentiam, ueramq; multorum morborū naturam assequaris.[a] Theatrum porrò ac mensam cui cadauer imponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uerò excipiendis spectatoribus aptius fore duxeris.[b] Instrumēta autē operi adhibenda, in secundo libro utcunq; recensui. Quum itaq; in uno corpore omnia absoluere necessum est, neq; seriatim, ut in his libris docemus, singula pertractare licet, de corporis humani fabricę cognitionis dignitate & usu quædam, si uisum fuerit, leuiter præsenti sceleto præfaberis. uix enim hodie ulla est Academia, quæ non unum atq; alterū habeat, quod sectioni semper utilissimè adhibeatur. Cadauer autē ipsum postquam hominem à cæteris animantibus distinxeris, in caput, corporis truncum, manus & crura, oratione diuides, aut tres ipsius sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ singulis secundùm Platonis præcipuè sententiam dicantur animis, atque his sedibus & generationis organis postmodum manus cruraq; adijciuntur. Mox licebit accuratius corpus distinguere, & exteriorum partium nomenclaturam studiose recēsere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis locis, deinde collectim ab autore Introductorij seu Medici, & Iulio Polluce, & cū alijs plerisq;, Georgio Valla petes: quanquam & ego passim in primo libro Ossium nomina perstringens, earum uocum non pœnitendam supellectilem collegerim. nomina enim superficiarijs sedibus indita, etiā ossibus ferè adhibentur. Vnde etiā aliquando in cadaueris cute ossium delineationē in sua sede pinxi, quò ita aptius idem nomen ossi partiq; quam os occupat accōmodatum ostenderē. His nomēclaturis adnectes partiū differentiā, eas in similares ac in strumētarias subdiuidentē. atq; hic utile fuerit cōmemorare, quæ'nam partes in harum illarum'ue classem reponantur, nō neglecta cōmuni cuiusq; partis descriptione: quam & hic noster labor affatim suggeret, si modo singulas descriptiones in suis locis requirere nō grauaberis. Partium nanq; enarrationes ab ipsarum descriptione ferè auspicatus sum, uti etiā inter dissecandū cōsueui, quū seriatim omnia aggredior, & quam doceo partē in alio animali nudā ostendere conor: quod etiā nunc accepto cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nō absq; spectantium usu præstiteris: si modò quid os, cartilago, fibræ, ligamentū, adeps, caro, glādosum corpus, deinde quid musculus, eneruatio seu tēdo, alięq; musculi partes, uena, arteria, & neruus sint, lubeat docere, ac mox quo pacto magis instrumētarię partes cōficiantur ostēdere. hęc enim nō inopportunè generatim, uti dicebā, in animali quopiā (ne hominis corpus hac occasione uicies) cōmonstrātur, quò minus earum partiū ignorātia in cuiusq; membri instrumētiq; enarratione spectatorē remorētur, & ipse narrationis seriē cogaris interrūpere. Porrò differētias, quæ inter enarrandū à partiū usu, ut quòd quædā ad uitā, aliæ ad speciei successionē, aliæ ad bene uiuendū faciant, aliæq; eius generis differentiæ, quæ huc quàm plurimæ referri possunt, in præsentia neutiquā propositū est recensere, quod huiusmodi passim in singularū partiū capitibus satis prolixè doceā, quodq; hic sectionis rationē mihi explicandā potius q̄ illum in cathedra citra partiū cognitionē, ac ex aliorū libris duntaxat philosophandi modum cōmemorandū assumpserim. Illā itaq; aggressurus, studiorū sodalibus potius quàm ministris, qui secantē adiuuent, adhibitis, acutiori nouacula orbicularē sectionē secundū umbilicū adeò profundā duces, ut cutem penetret. dein à media pectoris ossis longitudine rectā sectionē ad umbilicū usq; molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pubis usq; mediū uirilis membri (si modò uiri cadauer ad manū sit) radicem cōtingēs: aut, si mulieris corpus secas, quousq; pubis ossis sedē inter uuluæ ceruicis colliculos superaueris, ut scilicet à pectore ad pubē usq;, una quasi sectio (integro interim umbilico) pertingat. Post hāc, utrinq; ab umbilici latere sectionē trāsuersim ad lūbos usq; duces, id interim studēs, ut solā cutē pertundas, quod in homine, et potissimùm obesiore, factu non adeò est arduū, quum adipis crassities, ne carnosam uities membranā, promptè remoretur. Factis hunc in modū sectionibus, cutis angulum

Cuiusmodi corpus sectioni adhiberi cōueniat.

Quum in uno corpore omnes partes sunt ostendendæ, à quibus tractatio sit inchoanda.

Cutis, cuticulæ, adipis, & carnosæ membranæ in abdomine administratio.

a Bononiæ & Patauij tale parauimus, quale ex dimidia parte, huius libri frons proponit.

b fig. cap. 7 lib. 2.

gulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterq́ est, hamulo, aut summis sinistræ manus unguibus attollito, acutissimaq́ nouacula cutem ab adipe secernere studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoq́ hamulo, paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuersis sectionibus proximè ad cutem factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq́ parte à cute nudata, reliquæ tres pari modo sunt detegendæ, ac cutis & cuticulæ (quàm ἐπιδερμίδα Græci uocāt) natura uenit inquirenda, quæ in cute quidem absque alio negocio sese offert: cuticulæ uerò non nisi illam ardentis candelæ, quam cuti adhibeas, ui, uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps & [c] uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excurrentibus adipe quoque examinata, si hac homo (uti ferè solent omnes diuturniori morbo non enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberasti, à carnosa membrana seiunges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adhærere sines. adeps enim tunc quòd nullam obtineat crassitiem, quo minus carnosioris membranæ natura in cōspectum ueniat, nihil impedit. Vtcunque feceris, siue adipem abraseris, siue adnatam membranæ reliqueris, ijsdem per membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute faciendas retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa membrana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda, ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipe & carnosiori membrana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum aggressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adipem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adipe & membrana absque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natura, adeoq́ administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemq́ libro rationem qua optimè [d] abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & [e] peritonæum nudes, docui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem resecandos, in uno quidem latere sectione ab abdominis medio uersus musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis musculus obliquè descendens, ab ascendēte obliquè aufertur, mox is à recto & transuersim ducto abdominis musculo, dein rectus à transuerso, recti interim insertione à costarum cartilaginibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ etiam obliquè descendentē ab obliquè ascendente aufert, & dein hunc ascendentem à transuerso ac recto, & rectum insuper à transuerso, & postremò transuersum à peritonæo liberat, sectionis uidelicet serie ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio petenda uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim [f] uenarum & [g] arteriarum & [h] neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sursum secundùm rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contingunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximas sedes quemadmodum illæ surculos utrobique deriuant: neruorū autem ab illis productorū, qui costarū spuriarum interuallis offeruntur, & à lumborum uertebris ad abdominis musculos (ut suo loco comprehensum est) uariè dispensantur. Cæterùm transuersis musculis undecunque à peritonæo liberatis, [i] tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte euadit conspicua, præterquàm qua [k] septo transuerso obnascitur, & quà ex uertebris & osse sacro originem ducit. Cæterum hominis peritonæum natura infirmius est, quàm ut leui negocio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio peritonæum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à [l] subditis illi musculis, & nonnihil quoque à carnosa septi sede liberetur, & sphæram planè oblongam referat. Porrò si minori negocio peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissimè, si postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculum seiunxeris, id à carnosa septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi transuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi corpore ad omenti [m] usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, discesq́ quo'nam pacto id illis organis tunicas inuolucraq́ offerat. Postquam diligenter peritonæum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq́ perpenderis, nouacula aut cultello à sinistro mucronatæ cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem sectio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne altiùs cultello impacto quicquam subditorum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinantem ad pubis

Venarum per abdominis regionem inter cutem & carneam membranam excurrētium.

Octo abdominis musculorū.

Venarum, arteriarum, neruorum per abdominis musculos repentium.

Peritonæi à partibus extrinsecus ipsi commißis liberatio.

Apertio peritonæi, et unà uasorum umbilici administratio.

c fi.ca.6 li. 3 à radicib. uenarū L. & r.

d 3 musc. ta. Θ. 4 ta. Π. 5 ta. Δ. 6 ta. Δ.

e ut in 1 figura.

f fi.ca.6 li. 3 ab L et r.

g fig.ca.12. li.3 à G et τ. aut in 6 musculorum tabula a, e, f.

h 2 fi. ca. 11 lib. 4 θ, λ, char. 50, 51 etc.

i Quemadmodū 1 fig.

k 7 muscul. tab. Δ.

l 7 musc. ta. t, u, x.

m Quemadmodū in 17 fi. k ab l diuulsum est.

bis usque os (ut aliquo interuallo ab ipsius medio in sinistrũ latus deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi parte è directo umbilici sectionem uersus sinistrum ile molieris, & superiorem eius peritonæi partem ad costas, inferiorem uerò uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq́ꝫ nonnihil reuoluta, seu dextrorsum inuersa peritonæi dextra parte,[n] uenæ ex umbilico in iecur pertingenti animũ adhibebis, quæ potius funi multo adipe oblito, quàm uenæ respondet. Hanc quà iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, intacta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usqꝫ sectionẽ in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterum iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico cõnata manet, nõdum'ue libera pendet. quare ut & hanc liberes, neqꝫ aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usqꝫ os facienda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium[o] commissura in dextrum declinet. Inuersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicæ fundum pertinet,[p] tres quasi funiculi inuicem appositi, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiqꝫ funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producens, uesicæ[q] fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascatur, multaqꝫ pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaqꝫ hæc nõ oscitanter expenderis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis: reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitiusqꝫ ad[r] arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicies, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quo è uesica, quũ utero gerimur, urina in mediã fœtus tunicã, quæ à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autẽ duo, arteriæ sunt, quibus naturalis fœtus calor recreatur. Verùm neqꝫ hæc tria corpora, neqꝫ id quod iecori inseritur, ullam nunc cauitatẽ habere uidebuntur, sed planè emortua aridaqꝫ & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiã alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodũ in canibus ferè accidit, asserentes. Cæterũ posteaq̃ uenæ ab umbilico iecori insertæ implantionẽ sedulo inspexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem hactenus seruasti, deinde & tres alios funiculos resecare, animaduersoqꝫ peritonæi ad uesicæ fundum[s] connexu, sectionem ad omentum cõferes. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porrò priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usqꝫ id sub uesicæ posteriori sede[t] exporrigatur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistrum latus[u] reuolutum, sursumqꝫ etiam supra mediã intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraque manu humilius omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes. ita enim quantum sit, quodqꝫ interdum[x] ad inguina & scortum &[y] inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condisces. Vt uerò omẽti ad colum intestinũ, quà uentriculo id exporrigitur, connexũ cernas, duabus rursus manibus humiliorẽ omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranæ partem, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quàm possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primùm anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerũt, ad amussim contemplaberis. ut quũ cuiusqꝫ intestini ductũ didiceris, cui peritonæi regioni unumquodqꝫ uicinius sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatqꝫ igitur id accuratè neqꝫ obiter profectò obseruaueris, dextram manum recti intestini[z] quà id ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorũ partem quæ dextræ manui quum à recto conscendes, in progressu erit uicinior. Ad hunc itaqꝫ modum sinistra dextræ famulãti, à recto intestino sensim dextram colo admouebis, atque[a] secundùm ipsius ductum reuolutionesqꝫ ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uẽtriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistrum modicè depellenda, quousqꝫ omnẽ fundi uẽtriculi sedem, iecurqꝫ superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uasorum præsectio.

Omenti situs obseruatio.

Intestinorũ situs examen.

n 1 fi. F, G.

o ultimarũ figu. lib. 1 s.

p 2 figura M, K, L.

q 2 fig. N.

r fig. cap. 12 li. 3 ρ fertur inter ξ et σ.

s 2, 3 fig. O.

t Vt Q, Q in 2 fig.

u Vt inferior membrana c, c notata in 3 fig.

x per φ ç figuræ.

y Inter T et L 24 fig.

z Ad T et Y 6 & 8 figu.

a Secũdum 8 fi. T, S, R, Q, P ad N. aut 6 figur. R, Q, P, N.

renis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac [b] cæci intestini situ, formaq́ similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehẽdes, & utrisq́ manibus sibi proximis, ijsdemq́ ab intestinis nunquam remotis, [c] à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quod factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quà sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum [d] duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistrã uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quod ubi inueneris, deorsumq́ secundùm ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quæ illi proxima est pars, quamq́ dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quod & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcunq́ in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuoluendum, uentriculiq́ iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq́ inter septũ transuersum & iecoris gibbum, manum inseres, ut illius gibbum [e] ligamentaq́ in cõspectũ ueniant, ac quo'nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latus sinistram manum, dextram uerò inter septum & latus uentriculi sinistrum impones, paulatimq́ inuicem adductis manibus, ad uentriculi [f] superius orificium accedes. quod in conspectum ueniet, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq́ opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cõmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimẽs, manus ducere non detrectes. Lienis porrò sedem adinuenies, si inter sinistrũ uentriculi latus & septum transuersum, sinistrã manũ immiseris, uentriculumq́ cum colo intestino hàc excurrente, in dextrum latus attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latus sese uisui offerunt, etsi dextram manum inter lienem & septum transuersum mediam immiseris, lienemq́ modicè eleuatum uersus uentriculum protruseris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negocio conficias, nõ erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq́ attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilemq́ horum inspexionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimẽdæ. quod fiet, si dextram omento subieceris, hacq́ inferiorem membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq́ studueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem commonstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq́ manum in illarum amplitudinem inseras, & utrinq́ in lateribus, & humiliori omenti fine superiorem membranam ab inferiori [g] discerpas. Iam inferiorem membranam intestinis exporrectã sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet. quod si nõ successerit, sodalis manu id facias oportet, ut cõmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq́ per ipsum ferunt organa in conspectũ ueniant: ac discas pariter, quo'nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede [h] quà colum uentriculi fundo attẽditur. In hac enim membrana ubi uentriculo substernitur, minor portæ uenæ trũcus ferri, suosq́ in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncũ conspicietur arteria, quæ lieni, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento surculos deriuat. sic quoque & arteriæ radix, quæ superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lieni & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq́ dextræ omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omẽti membrana, quà uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorũ seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuẽda, manibus tamen summisq́ digitis superior omẽti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri opera uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quà arteria magna septum permeat, secundùm lienis cauũ ad uentriculi fundum usq́ deueneris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium'ue esse dixerimus, eius orificium. Quo'nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo pòst dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Left margin notes:

b 6, 7, 8 figu. O.

c Ab N per M ad L, K usq́; 7 fig.

d 7 fig. ab I ad K. 12 fig. sub S.

e 6 fig. C. 12 fi. O.

f 12 fig. R.

g Corpus ad imaginẽ 3 figuræ pa raturus.

h A P ad Q 6 fig.

i Spectabuntur omnia quæ 3 & 4 figuræ characteribus insigniuimus.

Right margin notes:

Ventriculi, iecoris & lienis situs examen.

Quî iecur, uentriculus, lien, ueluti in thoracis cauitatem tracta, deorsum protrahi queant.

Omentum quî diuellendũ, ipsiusq́; ortus inuestigandus, unà cum uasis illo suffultis.

Qui organa in caua iecoris sede posita sint spectanda.

k Quodam modo 12 figurã paraturus, atq; ita hîc spectabis quæ illa figura & 13 characteribus notaui, unde etiam ex illis figuris sequentiũ notas seriatim petes.

locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi [k] curabis: iecur uerò, ut ipsius cauum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq́ operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq́ rami (qui omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retusiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicq́ omnia cruore obliteres. Offertur itaq; primùm neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo insertus, qui à sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uẽtriculi orificiũ adeũtibus pendet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à membranarũ cõnexu diuidendus est alter neruus, qui uno ramo iecoris cauũ, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria attenditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uerò, ut & nerui initium, paulo pòst inuenies. nunc enim sat est, hæc inuicem iuxta iecoris cauum separare, hicq́ eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cõsistunt, à portæ uena iam liberandi: primùm duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis surculis colliguntur, & ilicò in unum coëunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculã, altera in duodenum intestinum. Vbi hos à portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam secreueris, illam pollice adeò comprimes, ut meatus bile turgentes cõmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentriculum pertingat, animaduertas: quem si non inueneris, acu meatum in intestina properantem leuiter pertundes, ut profluens bilis argumẽto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria præsectum.

Portæ rami unà cum arterijs & neruis illis attẽsis quî examinandi.

l Et hanc quoq; petes ex 12 figu. dein ex 3 simul cum 4. aut integrã seriem ex figu. ca. 5 li. 3.

Postremò [l] uena portæ est examinanda, ac ilicò atque ipsius circumscriptionẽ quà ex iecore prodit animaduerteris, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensorũ, diligenti habita ratione. Primùm itaq; surculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferè citra arteriæ consortium in dextrã uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regionem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrã fundi uentriculi partem & medium superioris omenti membranæ perreptat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato intestino deriuatur, quem secundùm intestini longitudinẽ in [m] corpus quoddam glandulosum carneumq́ descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenam, illicq́ accumbentem neruum, arteriamq́ nudare studueris. Modò magnam portæ [n] distributionem deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantùm expendẽs. Atque hoc in præsentia relicto, ad truncum qui lieni potissimùm exporrigitur, te cõferes. Atque ut hunc cõmodè uideas, uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum [o] modum aptanda, quo situabantur dum inferiorẽ omenti membranam intuebaris, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deorsum premi curares. Patente itaq; nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accurata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinabis, quos omnes aut uẽtriculo, aut lieni, aut ipsi omento, coloq́ intestino in homine exporrigi adinuenies. Interea uerò quũ ramos hos inquires, ipsosq́ à glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis autem neruum attendi obseruabis. [p] Arteriarum radix sese offeret in elatissima inferioris omenti membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnæ hàc descendentis arteriæ latera exiliens, sexti neruorum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporrigũtur, soboles. cuius ramuli unà cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus præsunt glandulas [q] inuestigare tempestiuum est.

m 12 fig. i, i.

n 4 fig. s.

o Prorsus ut in 3 fig.

p 4 fi. β. uerum si hîc notas requiris, illas omnes ex 3 & 4 fi. sumes. aut 3 & 4 librorum figuris uenas, arterias, neruos exprimentibus.

Mesenterij natura quî indaganda.

q Partim ut in 10 figur. partim ut in 12 fig.

Primum itaq; solis manibus intestina hinc inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem mesenterij naturam perfunctoriè cõtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ portæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicẽ liberabis, & dein ut uniuersum ipsorum ductum, & glandulas diuaricationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij membranam ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, suffecerit enim in præsenti à centro ipsius aliquot uasorum surculos ad tenuia usq; intestina dedu xisse, ac mox [r] alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arteriarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in dextrum latus reuolueris, unguibusq́, aut obtusiori cultello mesenterij membranas, [s] quà colo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicẽ dirimere conaberis. Hîc enim ilicò eius arteriæ rami uenis commissi sese offerẽt, rursus arteriæ radicem cõmonstrantes. Quam ubi inueneris, ipsius diuaricationem prosequere, ut discas quî hæc cum uena mesenterio suffulta rectò intestino ramos exporrigat. Parum modò solicitus, etiamsi uenæ huius extrema in rectum intestinũ inseri

r 20 figu. k. aut fi. ca. 12 lib. 3 λ sub & κ enatũ.

s 10 fi. circa H, et illi proximũ G. ac 12 fig. n. aut 11 fig. ab R ad S, dein ad T.

non

non intuearis: id enim paulo pòst fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinorum, uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporrigũtur uenarum & arteriarum & neruorum surculi sunt examinandi. Porrò administrationi, qua quæ adhuc in illis organis uidenda supersunt, commode intuearis, alijsq; monstres, nunc me accingam. [t] Maiusculæ instar semicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum fasciculi colligãtur, traijciendum est. hanc per mesenterium sub [u] recto intestino, quà sacro ossi incumbit duces, & eius intestini fæcibus sursum ad coli amplitudinem protrusis, recto intestino uinculum injicies. absecto iam quod superest filo, fæces uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes, & interuallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra prius uinculum traijcies, secundò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excrementi sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis neglegentior intestina uulneres) resecabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò à mesenterio ad ieiuni usq; [y] principium liberabis, intestinis in peluim repositis. Atq; in hac functione coli intestini supra renum [z] pingues tunicas connexus sedulò est animaduertendus, unà cum uasorum frequenti serie intestina implicante. Vbi uerò ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum [a] insertioni meatus uesiculæ bilis proximũ sit, non autem elatiùs conscendat. Intestina à uentre libera baiulo alicui, quales hîc sectioni adhibemus, abluenda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam [b] tunicas & longitudinem examinare queas. Patauij & Bononiæ postquã abluta scholarumq; scamnis exporrecta essent, aliquando uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nõ solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem est (quanquam quatuordecim ulnas ferè æquet) uerùm formam ac amplitudinem facile didicimus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facilimum. apparet enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranis. una superiori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, quî tertiam intestinorum efficiant tunicam intueberis, ac qua ratione hæc à peritonæo pendeant obseruabis. Quandoquidem mesenterij membranas paulo pòst à peritonæo enasci spectabis, & iam quî hæ intestinis obuoluantur disces. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundùm intestini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra unguibus diuelles, & absq; negocio secundã intestinorũ tunicam ab intima liberabis, præcipuè si id iuxta rectum moliaris. in tenuibus enim intestinis tunicæ nõ ita facile in conspectũ ueniũt. Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nos [c] cæcum esse putamus, orificium examinare. Verùm intestinorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum discindere: quanquam illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris sede conspicua, & humiliori membrana omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad eum quem dixi modum auferre: idq; tunc potissimum, quum publicã obibis sectionem, in qua diutius quàm tibi ex usu esset, intestina fortè asseruarentur. Porrò iam uentriculus est adeundus, quem modò quoque cum liene eximere soleo, [d] neruis ipsius orificio insertis diligenter prius examinatis. aliàs enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut commodiùs ipsius orificium neruiq; examinari possent. Verùm in præsentia ut rite illum eximas docebo: quum autẽ gulam persequar, ut relictum debitè administres subijciam. Vnguibus itaque quantum fieri licet in homine, peritonæum à septo transuerso ad uentriculi usque superius orificium [e] auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunicæ uideas principiũ. Quod ubi paululum à uentriculi orificio liberaueris, studebis utcunque etiam diuulsam ad uentriculi fundum deducere, ut ex tertia uentriculi tunica superiorem omenti membranã constitui oririq; discas. Deinde acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulo nexum ipsi injicies, paulo supra uinculum stomachum à uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo ministri manu è uentre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritoneo originem disces, solis unguibus hanc à dorso sensim distrahẽdo utens, uinculis uerò pleraq; intercipiẽs. [g] Primùm simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accõmodabis: [f] post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primùm digeruntur, illa sanè arteria nõ omissa, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenteriũ fertur. Atque his omnibus unum duntaxat uinculum addi sat est, quanq̃ duo (ut in intestinis faciendum monuimus) injcere nihil prohibeat: imò, idq; præcipuè ad superius uentriculi orificiũ, plurimum conduxerit. Inductis in hunc modum uinculis, porta, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uinculum in corpore maneat diuidentur, & ocyus solarum manuum opificio uentriculus cum me-

Quî intestina à mesenterio resecãda, ac à corpore auferenda.

Intestinorum tunicæ quî examinandæ.

Vẽtriculus et lien & omentũ ac mesenteriũ quî simul eximenda, ac quæ in eo opere obseruanda.

t fi. ca. 7 li. 2 N, N.

u Ad Y & T 6 figuræ, aut H 11 fi.

x Vti factũ est 20 fi. ad O. aut 24 fi. ad K. ubi etiam intestina reliqua à mesenterio resecuimus.

y usq; ad L fig. 7.

z 20 figura T, V.

a 7 fi. Z. 13 d. 15 Q. R.

b Vt in 9 fi.

c 6, 7, 8 figura O.

d 14, 15 fi. T, V.

e Vt k diuulsum est ab l, fig. 14.

f 2 fi. Q, Q.

g Quodãmodo ita facturus, ut 20 figuram parauimus. aut magis adhuc ut 22, aut 25.

Aa senterio,

Lienis tunica quî obseruanda, simul cũ ipsius ad uentriculum nexu et substantia.

h Quasi B, B & C discerperes ab A in 1 tabula 19 fig.
l Vt in 4 tabula 19 fig.

senterio, omento & liene ex uentre exempta mensæ imponentur. ac statim cum omenti portione extracto liene, [h] omenti pars lieni obnata unguibus ab illo est discerpenda, ut expendas qui lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uerò attẽtissimè summaq; diligentia inspiciendum sit, num meatus aliquis à liene in uentriculi orificium pertingat, quæq; uasorum hic habeatur series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Cæterùm ut lienis substantiã obserues, aliquot [l] sectiones ipsi induces, & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantia ab illi insertis uasis aliquot locis separabis, hacq; ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ventriculum uerò lauandum, deinde uesicæ instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quæ sanè est quàm maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum præcepimus, [m] examines, postmodumq; inuertas, ac bilis meatus [n] insertionem in intestinũ quod adhuc uentriculo appendet, uideas. Porrò ubi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit, & quæ in uentre adhuc reliqua sunt obliterauerit, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuta, semel atque iterum eluendus est. nam si lino absterseris, plus tingendo oberis. Solent enim plerunque exigui uasorũ ductus, multa adipe & membranulis obsiti, difficulter admodum in homine reperiri, idq; magis si sanguine obliterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ijs quæ adhuc in uentre reliqua sunt absq; sectione inspectis, & iecore nulla ex parte uulnerato, sed uenæ cauæ gratia in corpore asseruato, primùm membranulas, quæ uelut uenæ cauæ secundã constituunt tunicam, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligẽter præcauens ne [o] dextrã seminalem arteriã, quæ cauæ corpus transcendit, simul cum membranis adimas. Est enim hæc tenuis & membranæ modo albicans, multaq; pinguedine in homine obducta. Quapropter cõmodè admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quæ in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris, [p] arterias seminales inquiras, ac deinde ne lædãtur in reliquarũ partiũ administratione caueas. Vt uerò id præstes accuratiùs, animum adhibebis [q] dextræ seminali uenæ, quà ex caua oritur: deinde & [r] arteriæ exortui, quæ inferiorem mesenterij sedem adit. Inter hæc duo organa partim ascendens, partim descendens, niteris obtuso cultello cauam uenam ex sinistro ipsius latere ab arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu hæc uasa committuntur, dissectis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in cõspectum uenient, eæq; quò illæ porrigantur commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuoluuntur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulò, nullaq; in trahendo ui facta liberaueris. Hæc ubi præstiteris, uenaq; caua & magna arteria ut commodius in conspectum ueniant, membranulis fuerint detectæ, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt examinabis, ac primùm [s] uenas renum pinguibus membranis implexas, & deinde magnæ arteriæ ac cauæ [t] propagines renibus serosum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem sectionis operam inspecta, uenæ cauæ propaginẽ dextro reni propriam suis membranulis deteges, & deinde renis quoque pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto illi [u] inuoluitur diligenter examinabis. Denudato rene [x] urinarius meatus qua ex rene prodit, cultello est inquirendus: deinde & arteriæ magnæ propago dextrum renem accedens, quò simul integer ren uena & arteria & urinarij meatus principium conspiciantur. Licebit modò aut totam renis naturam examinare, aut quousque alia quædam dissecueris, renem relinquere. [y] Vtcunq; uerò id modo postea'ue feceris, uenæ cauæ, arteriæq; magnæ propagines uinculis iuxta renis cauum intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundùm renis longitudinẽ in ipsius gibbo uersus cauum est ducenda, renq; ita bipartitus aperiendus, sanguisq;, si quis sit, spongia madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinarij meatus principium intuebũtur, nisi cadauer nactus fueris obesius. solet enim pinguetudo in secundo humani renis sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat. Quapropter operæprecium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo dein humanum cognoscere. Diuiso igitur secundùm gibbum seu exterius latus rene, primùm digito sinus secundi in quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in primi sinus membranei renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urinarium meatũ uersus uesicã facile protrudetur. Deinde ubi membranei huius corporis primi'ue renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum corpus & secundi sinus formam naturamq; adinuenias, ea sectione diuisum & adapertum renem uicissim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifestius appareat: dein stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expenderis, ab anterioribus primi sinus ramis eam renis præscindes substantiam, quæ posteriori illarum sedi obnascitur: à posterioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori sedi continuatur, ut modò integer appareat

Ventriculi capacitatis et tunicarum examen.

m Vt in 17 figura.
n 15 fi. R.
o 20 fig. h. 25 fig. g.
p 20 fi. h, i. 25 fi. g, h.
q 2 fig. f. 25 fig. d.
r 20 fi. k.

Seminales arteriæ quî obseruandæ.

Cauæ uenæ et arteriæ magnæ series, in peritonæi amplitudine facta, quî obseruanda.

s 20 figura X, Y.
t 20 fi. a, b. 22, 23 fi. m, n. 25 T, V.
u Confer renes 20 figuræ cum renibus 22 fi.
x 20 fi. c, d. 22, 23 figu. q, q. 25 a, c.
y Hîc sectionis serie diligenter obseruabis tabellas figuræ 21.

Renũ tunicarum totiusq; adeo eorũdẽ naturæ examen.

pareat primus sinus, cui modò stylos, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, & admirari quàm ridicula ab Anatomes professoribus de renum officio fuerint hactenus prodita. Cæterùm tunica præter pinguem membranam renem inuestiens, facilè tibi occurret, si sectionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc nonnihil à renis substantia abscedere, & dein promptè ad renis usque cauum unguibus diuelli, ac qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ membranis pronascatur, conspici. Hæc ubi in dextro rene intuitus fueris, sinistrum quoque sua pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ & arteriæ ramum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis, animum priusquam aliquid diuellas,[a] sinistræ seminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ ductu enasci citra sectionem utcunque conspicies. Vt uerò ritè intuearis, num à renis sinistri quoque arteria, seminale uas originem ducat, obtuso admodum cultello (nisi fortè secandi peritior fueris) membranulas à renis uena detrahes, & accuratè aliquousque uenæ seminalis principium quoque à membranulis liberabis: dein uenam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes, numque ex ipsius ductu ramus qui sinistræ seminali uenæ exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uerò hunc non inueneris, sinistro rene pari ratione atque dextro (si modò illum secuisse non suffecerit) aggresso, seminalium uasorum constructionem examinato.[b] Arteriarum &[c] sinistræ uenæ originem iam prius indagasti, ac[d] dextræ etiam uenæ principium citra sectionem à caua oriri conspicitur. Vbi igitur ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim ex membranis ipsas liberans deduxeris, si masculi obtigerit corpus, penis cutem & scortum à testibus adimes. Primùm itaque à pubis osse recta sectione per penem in cute duces, & deinde eius sectionis labris hamulo aut unguibus eleuatis, cutem cum carnosa membrana à pene[e] auferes, adamussim considerans in cutis extremo ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosæ membranæ sub glande à penis corporibus abscessum. ad hæc, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde & uenas cutem eam adeuntes, postremò nullam pinguedinē adipem'ue inter cutem & carnosam membranam, ut neque in palpebris hîc reperiri, ac proinde leui occasione, ut illas hyatide aut inflatione penis cutem infestari. Pene detecto, & deductis cruribus à pubis osse inter inguina & sinistrum testem sectio ad podicem usque ducenda est, & deinde cum penis cute scortum à testibus & interfeminio liberandū, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum uerò testes cute carnosaque mēbrana nudas, ne testes suo loco moueas inuertas'ue, accuratè obseruandum est. Quum primùm enim cute nudati sunt, ipsorū situm, & cui'nam potissimùm parti uasa seminalia illis applantetur, indagare oportet, ut Naturæ discas prouidentiam, quæ testes ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisque ipsi testes uelut propugnacula præponantur.[f] Iam dextrū testem cum ipsius uasis & tunicis à sinistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis cadaueris cruribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello[g] uenam & arteriam seminales dextri lateris, uicinis membranulis ad peritonæum usque quà illæ procidūt, deteges, hîc primùm in interiori sede peritonæi, postmodum in exteriori qualiter[h] transeant solis manibus considerans. Dein stylum foramini quà egrediuntur ui ad testis usque infimam sedem protrudes, & peritonæum usque ad foramen qua uasa transmittit diuides. Insuper secundùm styli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humilimam usque testis sedem primam ipsius peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, distentaque tunica huius à peritonæo[i] ortum, & ualidum ad humilimam testis partem[k] adnexum, præterea & testis[l] musculum examinabis huius nanque natura, ductus & forma in conspectum ueniunt unà cum gracilibus ramulis à uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie[m] excurrentibus. Hac tunica relicta, testem & uasa nunc rursus hinc inde diligentius subleuans, reuoluensque uenam, arteriamque ab ipsis contermino semen deferente uase ad testis usque elatiora[n] discernes. Vt uerò uenæ arteriæque insertionem adamussim discas, uas semen deferens à proxima testis corpori tunica est[o] liberandum, non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quæ uenæ arteriæque finibus est proxima. Liberabitur uerò uas ipsum facile, si transuersas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque principium acutiori nouacula duxeris. Hac siquidem administratione uasis illius anfractus, & ad testis connexū, ortumque manifestè animaduertes. Verū nulla ipsius cauitas, neque quo pacto illud à teste semen assumat, in conspicuo erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quà testi adnascitur referet, nullo meatu manifesto ex teste in ipsum pertinēte. Semen deferēti uase ab intimo testis inuolucro ad eum modum liberato, uenæ ac arteriæ anfractuum ramuli proximæ testis corpori tunicæ oblati melius cōspiciuntur. Vt uerò prorsus in conspectum ueniat, sanguinem ex anfractibus ad testem comprimes, & deinde anfractibus uinculo ne sanguis refluat interceptis, testem secundùm ipsius longitudinem diuidere conuenit. deinde quî ex tunica testi proxima, & ex anfractuum fine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterque testi ea tunica committatur.

a 20 fi. e.

b 20 fi. h, i.
c 20 fig. e.
d 20 fi. f.

e Vt factum est in 20 fi.

f Facturus id in quo 20 figu. hîc à 22 uariare cernis.
g 22 fig γ.
h 20 fi. e & i in u. aut per φ, φ 22 fig.
i 22 fi. φ, φ.
k 22 fi. iuxta ι nectitur χ.
l 22 fi. ψ.
m uti uidere est in u 20 fig.
n 22 fig. discernes δ ab ι usque ad κ.
o Hîc sectionem aptabis uti 23 figura uidere est. Primum ad A & B, dein H, I, etc.

Vasorum sinistrū testem petentium ortus examen.

Testiū et penis à suis inuolucris detectio.

Testium situs examen.

Exterioris testis tunicæ apertio, uasorumque seminalium detectio.

Vasorū seminaliū circa testem ac ipsius adeò testis examen.

mittatur.

mittatur, quæcp testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primùm in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hactenus nemo hæc assecutus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuò non est utendũ, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modũ testibus, ipsorumcp nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiũ uasorum ductus, insertiocp cum adenoso assistente, & omnium uenis, arterijs, & neruis secanda ueniunt.

Penis musculorum examẽ.

Diductis itacp cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primùm[p] duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimùm in meatum urinæ seminiscp communem pertinentes aggredieris. dein[q] alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes penis corporibus inseruntur, adimes, ac ilico penis corporum[r] originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse unde pronascitur, quàm poteris proximè diuidens.

[p] 1, 2 fig. ca. 49 lib. 2 H, I, ab M ad G.

Penis corporum ortus, & uenarum, arteriarum, et neruorum huc pertinentium examen.

[q] 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 L, K in A, B.

[r] 2 fig. cap. 49 lib. 2 C, C.

Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctoriè hîc perpensis, ossa pubis inuicem sunt[s] seiungenda. quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè crasso pubis ossium[t] cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illi officio non æquè est accõmoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & ui diductis cruribus, ad trium quatuor'ue digitorũ latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionẽ exemeris, quòd id & fiat incommodè, & præter alia multos ita uitiaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleti præparationem futurus sit.

Pubis ossa qui dirimenda.

[s] Vti factũ cernis 22 fi.

[t] ultimarũ fig. li. 1 ε.

Vrinariorum meatuum ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus examen.

Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus ui diremptis, primùm à renibus[u] urinarij meatus à suis membranis quibus obuoluuntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde[x] uasa semen deferẽtia quà ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque ex pinguioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrũ comprimere est necessum, idcp maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ[y] seriem hac in sede inquires.

[u] 22 fig. q, q ad v.

[x] 22, 23 fi. κ, ι, κ uers. ξ.

Cauæ & arteriæ magnæ distributionũ sub osse sacro.

[y] Pete hanc ex fig. ca. 6 et ca. 12. & ultima li. 3.

Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primùm rami quos uena & arteria lumborum uertebris & spinæ, abdominiscp musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latus ualidius reflectas, &[z] neruos qui sub illis feruntur obtuso cultello quoque inquiras, ac demum ad ipsorum quibus inseruntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porrò rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem excurrentes, in cõspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorũ aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumcp: & id eo leuiori præstiteris negocio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verùm ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito, & quàm poteris commodissimè uesicam, ipsiuscp ceruicem à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscectis interim uenis & arterijs in uesicã penemcp excurrrentibus: quas si prius uinculis fortè interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentem progressum obseruabis, quo denuò exactius seminalium uasorum harmoniam expendas.

[z] Infimi surculi fi. 2 ca. 2 lib. 4.

Musculi ceruicis uesicæ, ipsiusque uesicæ fundi et ceruicis examen.

Post hæc[a] musculum uesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundùm stylum porrecto[b] diuides, ut simul uesicæ cauitatem, & ipsius tunicã, & urinam deferentium meatuum insertionem, & semini urinæcp communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylumcp ad uesicæ fundum usque indito, ut[c] membranulas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas spectes. quanquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uerò glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discindere, & quo'nam pacto ea uesicæ meatui immittantur perquirere.

[a] 22, 23 fi. ρ.

[b] Vti factũ est in dextra figura 23 fig.

[c] 23 fig. r.

Penis corporum.

Postremò uesicæ ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamcp habeant formam, quacp natura ad glandem sint prædita conspicies. Vt uerò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectas'ue sectiones induces.

[d] 8 fig. a, b, c. dein d.

Recti intestini musculorũ.

Reiecta modò cum suis appẽdicibus uesica,[d] tres recti intestini musculos, &[e] uenas examinabis, quæ à portæ uena huc deducũtur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles.

[e] fi. ca. 5 li. 3 c, c.

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde [g] cauam uenam qua primùm sub iecore conspicitur, & [h] magnam arteriam [i] quà septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercipies, ut simul cum renibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasque ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi disces ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, incorruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea dixi, tantisper illæsum seruandum est, quousque cor respirationisque organa administraueris. Atque hæc quidem organorum nutritionis, generationisque in uiro est administrandi ratio, in muliere uerò erit huiusmodi. Primùm mamillarum uisurus naturam, [k] in cute ab ipso iugulo deorsum (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundùm clauiculã alia ad summum usque humerum, cutisque à mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diuideres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum [l] ramis qui à uenis in brachiũ excurrentibus illis porrigũtur, perpensis, dextram mamillam à [m] musculo brachiũ pectori adducente auferto, uenarum arteriarumque examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci incumbentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit liberum, & adeps undiquaque studiosissimè ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obesiori, eandem quoque ostendet substantiã. Deinde & [n] uenæ quoque & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendentur, reliquaque administratio ad uasorũ usque seminalium [o] ortum cõmunis mulieri quoque censenda est. Simulatque igitur mulieris seminaliũ uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est [p] uterus & [q] uesica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. Deinde diductis cruribus à pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad podicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousque opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, uuluæque adhuc appensa maneat. Pubis uerò ossium cartilaginem, ut in uiris faciendum præcepi [r] diuides, ac illis inuicè quàm poteris maximè ui diremptis, mox cultello [s] uenam ac arteriam seminales dextri lateris ad testem usque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obseruans ne [t] ramos ab illis priusquam anfractus suos constituant, in elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò ad testem [u] anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipsorum insertionem & [x] deferentis uasis processum, ipsiusque in uterum insertionem, & testis substantiam formamque examinato, uas illud ex pingui cui inhæret [y] membrana liberans, quæ uespertilionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruaueris, animum adhibebis [z] uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamque adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, ut & [a] illi qui à seminarijs uasis in uterũ porriguntur, utque etiam omnia uteri reliqua in conspectum ueniunt, quandoquidem in illis supra modum uenæ arteriæque turgent. [b] Vrinarij meatus à renibus in uesicam pertinentes, similiter ac in uiris ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarũ arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasaque illa continentibus, & fibris quoque quorum interuentu uteri collũ intestino recto ualide continuatur unà amputatis. Exempti iam uteri formam contemplaturus, ipsius ceruicem [c] inuolues, quo unà uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportunè uesicam & ipsius ceruicẽ musculumque urinæ meatui præfectũ longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinẽ & urinariorũ meatuum insertionem, ipsiusque ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Insuper uteri quoque ceruici eodem modò ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acutiori nouacula uniuersum uterum secundùm latera ab ipsius orificio ad cornua usque [d] diuides. ita enim illius sinum, substantiam, formamque exactissimè cõtemplaberis. Porrò si interdum grauidæ mulieris cadauer nactus, & uterũ duntaxat cum fœtu, ipsiusque inuolucris intueri, animus fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectionem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia molieris. Hac nanque ratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latus illum detruseris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeò ut ipsarum neque series neque ortus citra aliam administrationem latêre possint. His itaque uenis & arterijs unà cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligẽter obseruatis, leuem sectionem nouacula secundùm uteri longitudinem [e] tentabis, cauens ne altiùs quàm uteri est crassities penetres.

g 20 fig. Q. h 22 figu. h. i 7 muscul. tab. q. k Vt factum est in 25 fig. l 25 fi. A, A, B. m 3 muscu. tab. Δ. n 6 musc. ta. a, e, f. o 25 fi. d, e, f, g, h. p 24 fig. L. q 24 fig. T & cætera, quemadmodum ex reliquis 24 & 25 figurarũ indicibus petere licet. r Vt in 25 figura. s 25 figu. d, dein g. t 25 fi. n. 26 fig. H. u 25 fi. o & p adr. aut 26 figura I ad F. x 25 fig. s, t, u. & 26 K. y 24 fi. O, P. 26 E, E. z 25 fig. y. a 25 fig. n. b 25 fi. a, b, & c, c. c Vt in 26 figura. d Vt in 27 figura.

Peritonæi ortus examen.

Cuiusmodi dictarũ partiũ administratio in muliere sit.

Mamillarũ examen.

Vteri ac uesicæ situs quî obseruandus.

Seminaliũ uasorum examẽ.

Venarũ uteri fundi humiliorem sedem & ceruicẽ petentium.

Vrinariorũ meatuum.

Fœtus ipsiusque inuolucrorum examen.

netres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facturas. Sectionum labra unguibus apprehensa inuicẽ modicè dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secundina sensim diuelles, uenarum arteriarumq́ ora ex utero in secundinam pertinentiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemptum ab utero unà cum suis inuolucris [f] foetum in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis uasorum oris promanat, secundinæq́ obducitur. Modò autẽ diligenter secundinæ substantiam, & quæcunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertẽs, num ipsa membrana quæpiã sit uniuerso foetui obducta: an tantùm instar latioris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hîc etiam sedulò expendes, qualiter secundinæ substãtia externæ superficiei eius inuolucri pertinaciter obnascatur, quod farmicinis imagini comparamus, secundumq́ seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq́ secundinæ naturam adamussim examinaueris, foetum hunc inde attolles, secundi illius inuolucri naturam consideraturus. quam simulatq́ exteriùs inspexeris, atque quî totum foetum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & foetus urinam profluere sines, ipsumq́ inuolucrum à foetu [g] inuertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque foetus inuolucri sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaq́ pertusum & sudore euacuatum à foetu [h] amouebis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disiungens, meatum illum præcipuè reperturus, cuius beneficio foetus urina in secundum ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies aũt hunc promptè, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximæ sunt, diuiseris, ac meatum in ipsorum medio repositum indagaueris. Abscissis his umbilici uasis unà cum foetus inuolucris, & foetu in mensam extenso, à clauiculis per costarum cartilagines ad pubis usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quæ in thorace & peritonæi usque cauitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inseruntur ramos, & meatum urinam deducentẽ ad uesicæ fundum, paruo admodum negocio deduces, omnemq́ foetus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquirere, num in foetu peculiaris aliquis processus [k] à uena caua ad uenalem arteriam, & [l] ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uerò in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utcunque uisum fuerit diuiso. abundè etenim fuerit uteri comparere cauitatem, quæ in nõ prægnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo pòst sanguis è sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc is sinibus conspicitur decoratus, qui primùm à ueteribus dissectionis professoribus acetabuli nomen sunt emeriti. Atq́ ita præsenti Capite partium quinto hoc libro traditarũ administrandi rationem absoluimus: itaq́ corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reliquarum partiũ quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem neutiquam futurũ sit inutile.

Vmbilici uasorũ examen.

Acetabulorum examen.

f Vt 2 tab. figuræ 30.

g Vt in 3 ta. figura 30.

h quẽadmodũ in 4 tabu. fig. 30.

i Ferè ut 2 figuræ F, G, M, K, L.

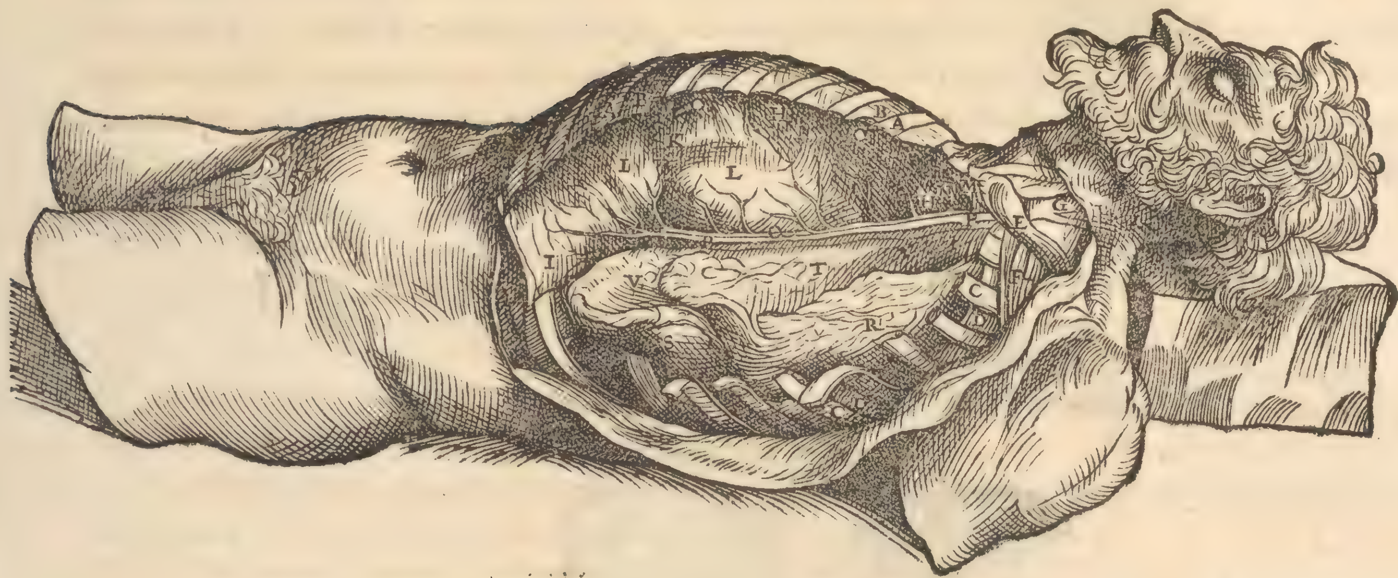
k A' C figuræ 5 li. 6 in G figu. 6.

l Ab O in I figuræ 6 libri 6.

LIBRI QVINTI FINIS.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSIQVE famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quò minus & hîc quoque eædem figuræ uarijs Capitibus passim præfigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

PRAESENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere commonstrat, quantam ostendendæ thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaq; thoracis sede et lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem sectionis serie ademimus, ac dein musculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unà cum pectoris osse liberauimus, & costarum ossibus (uti inter secandum fit) effractis, costarum cartilagines sursum uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancq; intersepientes membranæ, et pulmo, reliquaq; in conspectum uenirent, quæ modò in characterum Indice significabuntur.

A,A *Sinistri lateris costarũ indicãtur cartilagines, unà cũ pectoris osse, dextrosum sursumq; tractæ.*
B,B *Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.*
C,C *Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.*
D,D *Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.*
E *Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.*
F *Venarum, arteriarum, neruorumq; in axillam perreptantium series.*
G *Exterior iugularis uena hic mox auulsa cute secantibus occurrens.*
H,H *Sinistra thoracis amplitudinem interdiuidens membrana, superficie ipsius sinistra hic conspicua. quam etiam L, M, N & O indicant.*
I,I *Septum transuersum ea superficie hic apparens, qua sinistram cauitatis thoracis sedem respicit.*
K *Sedes ubi interdiuidentium thoracem membranarum sinistra septo connascitur.*

L *Hæc protuberans ſedes, cordis gratia hic in ſiniſtrum adeò prominet. id namq; unà cum ipſius in uolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehenſum, in ſiniſtrum longè magis quàm in dextrum porrigitur. atque huius potiſsimum tuberis occaſione præſentem figuram ex ſiniſtro po tius, quàm dextro latere expreſsimus.*

M *Vena ſiniſtro pectoris oſsis lateri exporrecta, & ſiniſtræ thoracem interdiuidenti membranæ uarios ſurculos offerens.*

N *Arteria ſiniſtro pectoris oſsis lateri exporrecta, & ſimiliter ac uena M inſignita ramulos ſi niſtræ thoracem interſepienti membranæ exhibens.*

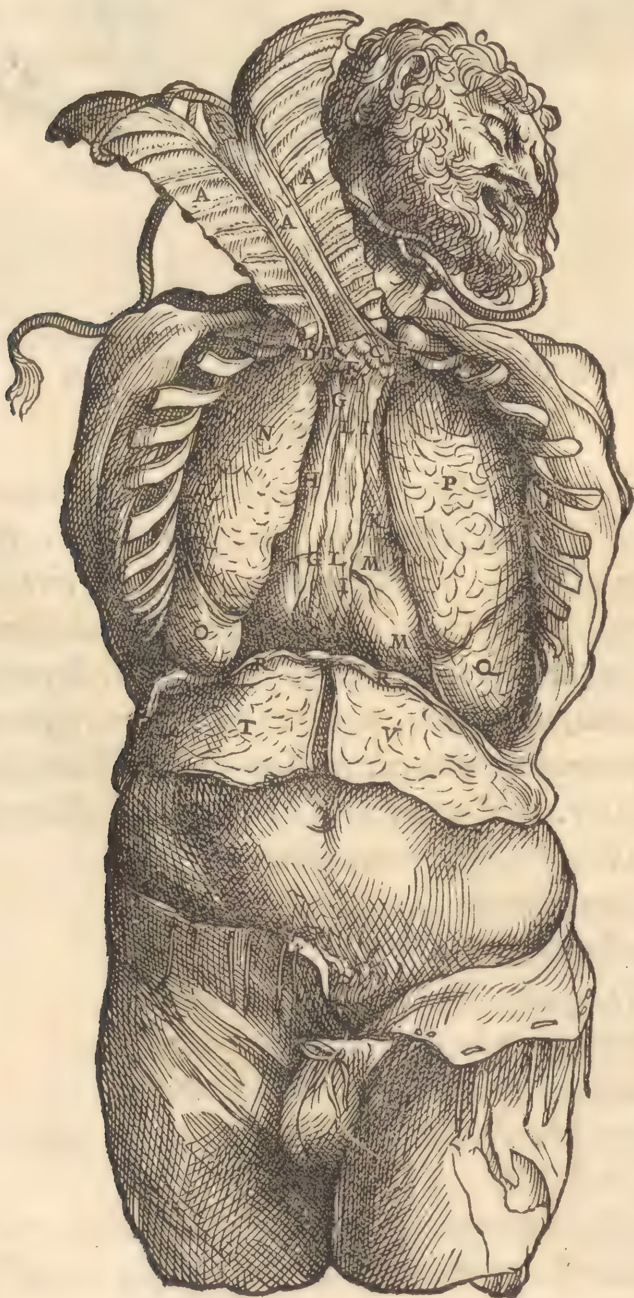
O, O *Ramuli à uena ac arteria deducti, quæ ſecundum pectoris oſsis ſiniſtrum latus à iugulo ad abdo minis regionem pertingunt.*

P, P *Neruus ſepti tranſuerſi ſiniſter, hic conſpicuæ thoracem interſepientis membranæ ſuperficiei in progreſſu adnatus.*

Q *Vena in hominibus potiſsimum à iugulo unà cum ſepti tranſuerſi neruo deorſum excurrens, & membranæ thoracem interſepienti ramulos deriuans.*

R, S, T, V *Pulmonis pars ſiniſtram thoracis cauitatē occupans. ac R & S huius partis ſedem notant, quæ coſtis, ſeu ipſas ſuccingenti mēbranæ proxima eſt, gibbáue cernitur. T uerò & V eius par tis ſedem indicant, quæ priuſquam collaberetur, exteriori ſuperficiei membranæ thoracem inter diuidentis committebatur. Rurſus R & T partis huius pulmonis ſuperiorem inſinuant fibram, ſeu lobum. S autem & V inferiorem.*

SECVNDA SEXTI LIBRI
FIGVRA.

SECVN-

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

PRAESENS figura, quam erectam, nõ autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis ad nascebantur, denudatis, ac costarũ cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsisq; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os unà cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utrisq; thoracem interse pietibus mẽbranis liberauimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, et mẽ branarum thoracẽ interdiuidentiũ natura accuratiùs adhuc quàm in prima figura exprimeret.

A,A *Pectoris ossis unà cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cauitatem spectans superficies.*

B,C *Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramu mulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.*

D,E *Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilici usq; regionem concomitantes, nullibi tamẽ ut uenæ ad cutem subeuntes.*

F *Glandulæ sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositæ, ac uasorum securæ distributioni à Natura præfectæ.*

G,G *Dextræ thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascebatur.*

H *Dictæ modò membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.*

I,I *Sinistræ thoracis cauitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.*

K *Dictæ modò membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.*

L,L *Interuallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.*

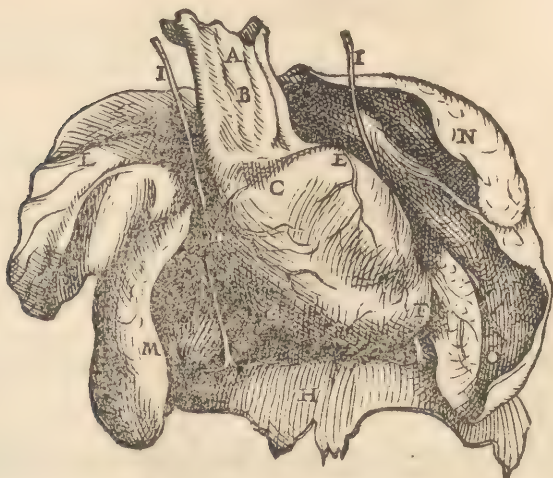
M,M *Hæc protuberans regio cordis indicat situm. cor enim unà cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.*

N,O, P,Q *Pulmonis gibbum sedesúe costis contermina indicatur. neutra namque ex parte pulmonis partes in latera reflexinus. Verum N & O duas fibras dextræ partis pulmonis indicant, N quidem elatiorem, O uero humiliorem. atq; ita etiam in sinistro latere P & Q.*

R,R S. *Septi transuersi sedes, quã à mucronata pectoris ossis cartilagine hic S insignita, & dein à cartilaginum quæ pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberaui.*

T,V *Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, euersa, atque ea superficie conspicua, qua musculis obducebatur.*

TERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

TER-

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

QVONIAM duæ præcedentes figuræ cordis ac pulmonis sitũ abunde indicant, præsentem figuram (uti & subsequentes uniuersas) tanquam è thoracis cauitate euulsam delineauimus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura cor suo uestitum inuolucro continet una cum pulmone & septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A Hic uenæ cauæ portionem sursum conscendentem & magnam arteriam præscidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut à qua id inuolucrũ potius initium ducit. Vbi enim hic B asscripsi, illic inuolucrum pertinacissime cauæ uenæ & magnæ arteriæ & uenæ arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quàm à corde, toto illo interuallo abscedens, quod à B ad C metitur. C enim cordis basis sedem regionemue indicat.

B.

C.

D, E, F Cordis inuolucri anterior sedes, cordis figuram nuci pineæ non admodum absimilem referẽs. D enim & E basim notant, F uerò mucronem.

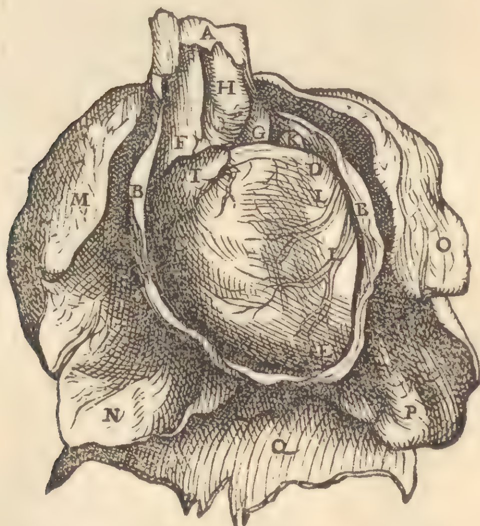
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transuerso in hominibus secus multo quàm in canibus adnascitur. Cæterùm uenulæ hic in cordis inuolucro conspicuæ, non cordis, at ipsius inuolucri sunt. id namque in hominibus tam crassum ualidumque uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transuersi pars.

I, I Septi transuersi nerui.

L, M, N, O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobosue.

QVARTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

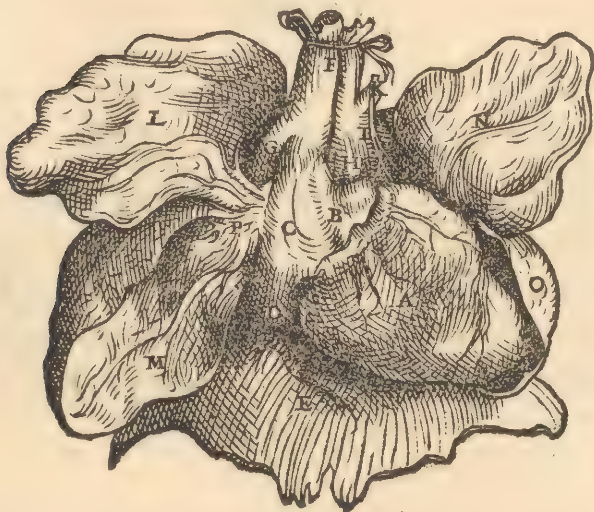
HAEC figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumque cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basim continuatur.

Cor-

B,B Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.
C,D, E Cordis anterior sedes. ac C quidem & D ipsius indicant basim, E uerò mucronem.
F Vena caua.
G Arterialis uena.
H Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.
I Dextra cordis auricula.
K Sinistræ cordis auriculæ apex.
L,L Venæ sunt ac arteriæ à cordis basim cingentibus uasis pronatæ, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antrorsum reductæ.
M, N, O, P Pulmonis indicantur fibræ lobi'ue.
Q Septi transuersi pars.

QVINTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

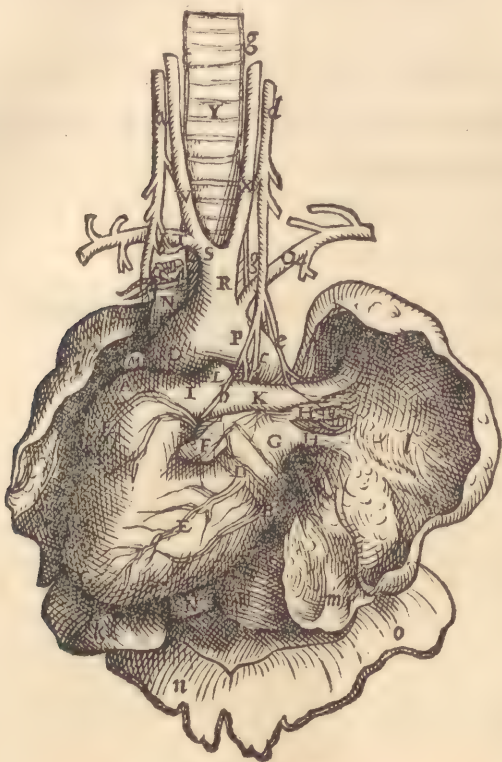
QVINTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHAracterum Index.

PRAESENS figura unà cum pulmonibus cor exprimit, uerùm ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uenæ cauæ ad cordis basim continuitas oculis subijceretur.

A Cordis dextrum latus, magnaque ipsius posterioris sedis regio.
B Dextra cordis auricula.
C Vena caua, quà in cor dehiscit, aut ab ipso pronascitur.
D Venæ cauæ portio, septum transuersum permeans.
E Septi transuersi pars.
F Venæ cauæ portio iugulum petens.
G Venæ pari carentis initium.
H Arteriæ magnæ radix.
I Arteriæ magnæ truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.
K Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, à quo subsequens figura cordis neruulum depromi ostendet.
L,M, N, O Pulmonis notantur fibræ.
P Vasorum pulmonem adeuntium hic aliqua series conspicitur.

SEXTA

SEXTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHARACTERUM INDEX.

PRAESENS figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmodum mox praecedens id ad sinistram ostendebat reflexum. atq; ut illa uenae cauae ad cordis basim continuitatem indicabat, ita praesens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, & cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut esset conspectior, arteriae magnae aliquot propagines, & asperae arteriae & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figurae adnexas reliquimus.

A, B, C *Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.*

D *Venae & arteriae cordis basim cingentes.*

E, E *Venae & arteriae à uasis cordis basim ambientibus deorsum exporrectae.*

F *Sinistra cordis auricula.*

G *Arteria uenalis.*

H, H *Arteriae uenalis soboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quae uerò in dextram feruntur, oculis non patent: quòd illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pulmonis sedem prorepat.*

I *Venae arterialis principium.*

K *Arterialis uenae pars, sinistram pulmonis partem petens.*

L *Arterialis uenae pars dextrae pulmonis parti distributa, ac secundùm posteriorem caudicis magnae arteriae sedem reflexa.*

M *Apex dextrae cordis auriculae.*

N, N *Vena caua.*

O *Magnae arteriae caudex.*

P *Magnae arteriae portio deorsum ad spinam detorta.*

Q *Magnae arteriae portio sinistram axillam accedens.*

R *Arteriae magnae portio iugulum petens.*

S *Arteriae magnae portionis iugulum petentis dextra pars, à qua axillaris dextri brachij constituitur arteria T insignita.*

T.

V, X *Soporariae seu somniferae arteriae.*

Y *Asperae arteriae caudex.*

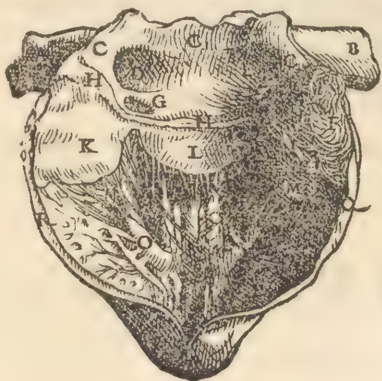
a *Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.*

b *Ramuli, quos neruus a insignitus ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.*

c Dexter

c *Dexter recurrens seu reuersiuus neruus.*
d *Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.*
e *Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistræ pulmonis parti oblatus.*
f *Ramuli sinistri nerui d insigniti, à quibus sinister recurrens neruus constituitur.*
g,g *Sinister recurrens neruus.*
h *Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basis centrum adiens.*
i,k,l,m *Pulmonis indicantur fibræ.*
n,o *Septum transuersum.*

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

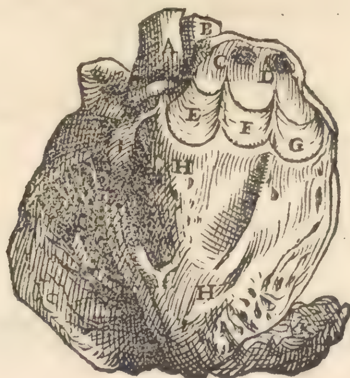

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

HAEC figura cor à pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dexter uentriculus unica sectione adapertus cernitur ab anteriori sede orificij uenæ cauæ ad cordis usque mucronem ducta, quò id orificium et ipsi præfectæ membranæ in conspectum uenirent. dein ut interior dextræ cordis auriculæ superficies oculis subijceretur, eam intro euersam finximus.

A *Venæ cauæ pars, septum transuersum permeans.*
B *Venæ cauæ pars iugulum petens.*
C,C, C *Orificium uenæ cauæ in dextrum cordis sinum pertinens.*
D,E *Orificia sunt ascendentis & descendentis uenæ cauæ partium.*
F *Dextra cordis auricula inuersa, & inæqualem fibrosamque ipsius notans superficiem.*
G *Coronalis uenæ principium.*
H,H, H *Protuberans in uenæ cauæ orificio circulus.*
K,L, M *Tres membranæ uenæ cauæ orificio præfectæ.*
N,N *Fibræ ab inferiori sede membranularum uenæ cauæ orificij, deorsum ad uentriculi dextri latera mucronemque ductæ.*
O,O *Carneæ partes indicantur, quæ fibras nuper dictas amplexantur, teretemque formam exprimũt.*
P *Hæc uentriculi dextri cauitas uersus uenæ arterialis orificium pertinet.*
Q,R *Crassities substantiæ dextrum cordis uentriculum constituentis.*

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

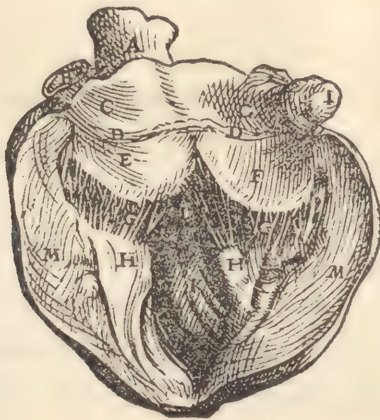

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARA-
cterum Index.

OCTAVA figura in hoc à iam præcedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi se de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenæ arterialis usque amplitudinem, ac eius uenæ orificium distenderim, ut membranæ ipsius aptè in conspectum uenirent.

A *Venæ cauæ portio iugulum petens.*
B *Arteriæ magnæ caudex.*
C, D *Venæ arterialis orificium. uerùm singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in quos arterialis uenæ caudex primum discinditur.*
E, F, G *Tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ.*
H, H *Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atq; ita hic dextri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.*
I *Vna membranarum uenæ cauæ orificio adnatarum.*
K *Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est reflexa.*

NONA SEXTI LIBRI FIGVRA.

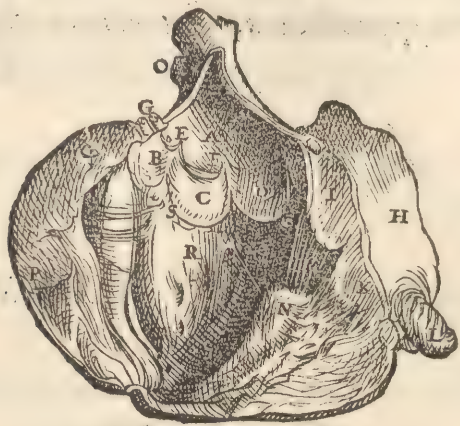
NONAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARA-
cterum Index.

HAC figura idem cor, quod duabus iam præcedentibus, ostenditur. uerùm hic una sectio ex arteriæ uenalis orificio ad cordis usq; mucronem ducitur, ipsumq; uenalis arteriæ orificium unà cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranis illi orificio præfectis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A *Magnæ arteriæ caudex.*
B *Venæ arterialis portio.*
C, C *Venalis arteriæ orificium.*
D, D *Protuberans in uenalis arteriæ orificio circulus.*
E, F, *Duæ uenalis arteriæ orificio præfectæ membranæ.*
G, G *Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera protensæ.*
H, H *Carnea cordis substantia, eas quas modo G & G insigniui fibras amplectens.*
I *Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.*
K *Septum cordis uentriculorum.*
L *Hàc sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit, cuius membranas modò explicaturi sumus.*
M, M *Substantiæ cordis, quà sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.*

DE-

DECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra elatioriq́ sede sectionem ad arteriæ magnæ amplitudinē usq́ duximus, ut distēto eius orificio tres membranæ ipsi præfectæ, in propatulo essent.

A *Arteriæ magnæ orificium.*

B, C, D *Tres membranæ arteriæ magnæ orificio præfectæ. uerùm harum trium (uti inter dissecandum crebro fit) una per medium dissecta est, & utrinq́ una ipsius pars conspicitur. Estq́ quam B insigniuimus.*

E, F *Principia sunt duarum coronalium arteriarum.*

G *Coronalis uenæ & coronalis arteriæ hic apparet portio.*

H *Arteriæ uenalis orificium.*

I, K *Duæ membranæ arterialis uenæ orificio appositæ.*

L *Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.*

M *Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera pertinentes.*

N *Carnea cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensq́.*

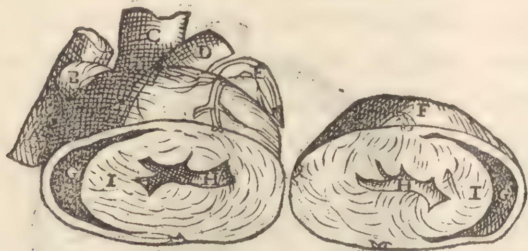
O *Portio uenæ arteriosæ.*

P, Q *Cordis substantiæ craßities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.*

R *Cordis uentriculorum septum.*

S, S *Hic ad arteriæ magnæ radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia, quæ dissectionis professoribus oßis nomine habetur.*

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

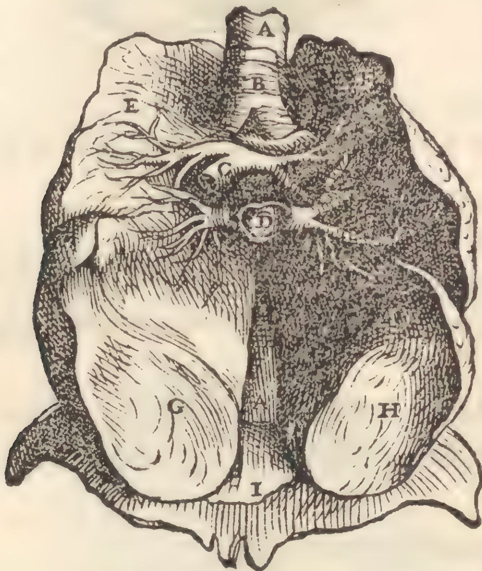

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAEC figura cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substantiæ secundùm ipsius uentriculos craßities in conspectum ueniret.

A Cauæ uenæ pars. B Dextra cordis auricula.
C Arteriæ magnæ caudex.
D Vena arterialis.
E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteriæ. Atque hi characteres cordis basim insinuant. F,F Cordis mucro.
G,G Dexter cordis uentriculus.
H,H Sinister cordis uentriculus.
I,I Septum cordis uentriculorum.

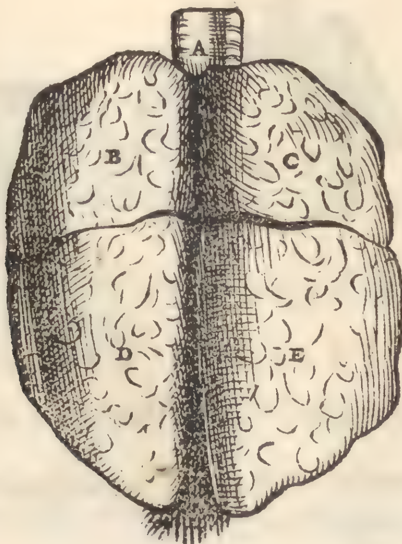
DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM Index.

PRAESENTI figura anterior pulmonis sedes, à qua cor præsectū est, delineatur. quæ inferiori, terramq́; spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine absimilis uisitur.
A,A Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars. B Aspera arteria.
C Vena arterialis. D Venalis arteria.
E,F, G,H Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verum G & H priuatim pulmonis sedem indicant, septi transuersi gibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.
I Septum transuersum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem.

A, *Asperæ arteriæ portio, posteriori ex sede hîc conspicua.*

B, C, D, E *Quatuor pulmonis fibræ seu lobi, bubuli pedis superiorem regionē forma exprimentes.*

SEXTI LIBRI FIGVRARVM *Indicum finis.*

QVAS PARTES NATVRA AEREAE *substantiæ reficiendæ fabrefecerit, ac quæ priuatim uitali spiritui subministret.* Caput I.

Sexti libri argumentum.

QVAM affabrè cibi potionisq́ organa corporis nostri architectus extruxerit, quemq́ ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiā, uasorum neruorumq́ insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctoriè explicuit. Quocirca præsens instrumenta, aëream quæ continuò defluit substantiam restituentia, ac calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quòd autem omnes respirationi pulsuiq́ famulātes particulę in horum classem collocandæ ueniant, cuiuis perspicuum esse arbitror. neque minus quenquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animæ substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latêre existimo: ac proinde etiam nunc in illorum usu explicando haud longius hærendum est. Quanquam in secundo libro, quum respirationi subseruientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi arteriarum usus recensebam, de respirationis & pulsus natura usuq́ nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hîc subiungendam duxi, quòd hanc priuatos eosdemq́ complurimos libros exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abundè docuerit, quodq́ in præsenti potius partium corporis descriptionem, quàm contentiosè, ignorata adhuc animæ essentia, pulsus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corporis partibus secundùm naturam sese habentibus, neq́ caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primarium saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione adaucta, tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per [a] octaui capitis ossis foramina, quibus olfactus [b] organa incumbunt, tum etiam atque id magis per [c] meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducentes assumitur, spiritum animalem nonnihil enutritura. Verùm per nares attracti aëris copiosior portio, ex amplis narium [d] foraminibus in fauces secundùm posteriorem [e] gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in [f] laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas soboles fertur. Postquam uerò aër ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo præparatus est, ab [g] arteriæ uenosæ surculis similiter pulmonis substantiæ intextis, ex asperæ arteriæ ramis elicitur, atque in [h] sinistrum cordis uētriculum per arteriā uenalem delatus, tenui feruidoq́ admodum quem cor inibi continet, sanguini cōmiscetur. Huius aëris qualitate contenti in hoc uentriculo caloris qualitas euentilatur, substantia autem caloris (quæ aëre & spirituosi sanguinis exhalatione constat) illius aëris substantia enutritur. Quod uerò uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiariq́ functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonē ablegatur, atq́ ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unà cum reliquo aere, quem ex illis propaginibus arteriæ uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuò per asperā arteriā & laryngē faucesq́ & nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris ductus perficitur: in non naturali uerò aer potissimùm per os attrahitur, effertur q́. Vocamus autem non naturalem respirationem, qua alterius quàm temperatæ caloris innati qualitatis nomine utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eius'que generis reliqua, ad quę secundariò respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in [i] magnam arteriam unà cum sanguine impetu ruēte ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundùm

Quî aër in respiratione digeratur, cordisq́; & ipsi subministrantium partium functionis enumeratio.

Lib. 2. de Arte curat. ad Glauconem.

a 8 fig. ca. 6 li. 1 A, A, B. b 12 fi. li. 7 C, D. & 13 fi. L, L. c 3 fig. cap. 12 li. 1 characteres ad latera M positi. d 2 fi. ca. 12 li. 1 n, o. e 6 muscul. tab. E. f in figurā asperā arteriam exprimentem ca. 38 lib. 1. & hîc 6 fi. Y. g 2 fi. ca. 15 lib. 3. et hîc 6 fig. G, & 12 fig. D. h Apertus est in 9 fig. i 10 fi. A. 6 fi. O. et tota figu. cap. 12 lib. 3.

arteriæ seriē digeritur, & calorē singulis mēbris priuatim innatū reficit temperatq́;, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sanè atq; membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex [k] dextro cordis uentriculo in sinistrum assumptus, cordi ad uitalis spiritus calorisq́; natiui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarū partium spiritum & natiuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositæ præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspōdet. At quibus organis, incredibili diuinaq́; artificis ui fabricatis, hæc omnia perficiantur, quaq́; ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarū constructione persecutus sum. Quapropter ut in libro hunc præcedente à peritonæo sermonis cibi ac potus organorū initium opportunè instituimus, ita quoq; & hîc à tunica costas succingente nō immeritò instrumenta aereæ substantiæ nutriendæ dedicata auspicabimur.

k Patet in 7 fi. & 8.

Respirationis & pulsus idem usus.

DE TVNICA COSTAS SVCCINgente. Caput II.

QVANDOQVIDEM costas succingens tunica aliud nihil quàm membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineationem aliunde sumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq́; exprimentibus, cuiusmodi imprimis censeri potest octaua musculorū tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponētibus, ut duæ priores Capitis deciminoni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

Nomen & situs tunicæ costas succingentis.

TVNICAE membranæ'ue costas succingentis, ac ὑπεζωκὼς Græcis, uulgò autem pleura dictæ situm, nomen ipsius indicat: hæc nanque omnibus costis (præterquam duodecimæ à [a] septi transuersi implantatione occupatæ) præterea & toti pectoris ossi subtensa, thoracis uerò uertebrarum corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, figuram & magnitudinem totius thoracis cauitati correspondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uertebra deorsum ad undecimam, è cuius regione septi pars arteriam [b] magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cauitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Præsens itaq; tunica, perinde atque thoracis cauitas, figura admodum uariat. Superiori enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum desinit. inferiori uerò parte latior quàm superiori existit, at in lateribus thoracis quoq; modo latior, quàm inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uertebram pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exterius, quemadmodū & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressionem peritonæi quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrarum & radicum costarum. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cauitatem, ut & costarum radices, quæ à uertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquentur. Interius omni ex parte læuis, & ueluti aqueo humore perfusa est, præterquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autē id præcipuè secundùm uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progressum, ubi [c] intersepientes thoracē membranas educit, & [d] asperam arteriam, [e] stomachum, [f] magnam arteriam, & [g] sine coniuge uenam firmat, & sibijpsi hæc uinculis connectit, illisq́; tunicas exporrigit. Pariter se habet secundùm ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum rarò, non secus ac peritonæo internæ huius tunicæ sedi adeps durior adnascitur, id'que præcipuè, ubi uertebris propinquior

Magnitudo.

Figura.

Tunicæ superficies quales, quisq; earũ ad alias partes nexus.

a 7 muscul. tab. Δ.
b 7 muscul. tab. q.
c 1 fi. H, K, L, O. 2 fig. G, G, H et I, I, K.
d 1 fi. ca. 38 lib. 1
e 14, 15 fig. li. 5 A, B, C.
f fig. cap. 12 lib. 3 i.
g fig. cap. 6 lib. 3 F, F.

pinquior est, quaque ipsius insigniores uenæ porriguntur. Præterea modo in uno, modo
in altero latere membraneas fibras pulmoni applantat, quibus illum sibi admodum pertinaci-
ter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq́ potissimum in læuo latere, nō quidem ad
g 1 figura I ad V. costas duntaxat, uerum & ad septi [g] partem pulmoni uicinam. In canibus uerò, suibus, simijs
h 3 fig. à G ad F. id rarius, aut nunquam reperimus. Quinetiam in hominibus priuatim qua hæc membrana
thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum [h] magna amplitudine
ipsi coalescit continuaturq́: haud secus, quàm si id hinc initium duceret. Porrò hæc membra-
na superficie externa, quòd undiq́ adiacentibus partibus adnascatur aspera, inæqualisq́, inui-
cem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta.
Insuper, ut neque peritonæum, præsens membrana non adeò pertinaciter omnibus partibus
connata hæret. ualidius nanque costarum ossibus ac cartilaginibus tunicæ peculiariter unam-
quanq́ costā inuestiētis, cuiusq́ mox meminero, interuentu adnascitur, quàm internæ interco
stalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius quàm neruosæ com
mittitur. Quòd autē similia cum septo foramina peritonæi modo hîc adipiscitur, perspicuum *Tunicæ cost. foramina.*
i 7 musc. ta. primū s. secundū r, tertium q. cuiuis esse arbitror. quà septo nanq́ obducitur, [i] ternis foraminibus est peruium. uno quidem
uenæ cauæ caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uerò magnæ arteriæ & uenæ pari
carentis fini. In iugulo amplo continuoq́ foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi
k Pete hos ex ult. figu. lib. 3. perreptant uasa pluribus foraminibus cōplectitur, ipsiq́ adnascitur, & tunicā aliam à propria
illarum ipsis offert. transmittit uerò hîc uenæ cauæ & arteriæ magnæ [k] ramos, ad hæc [l] sto-
l 7 muscul. tab. E. machum, [m] asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri [n] neruos, & septi transuersi etiam
[o] neruos. Postremò secundùm posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie
m 7 tab. F. n 6 fig. 4, d. o 3 fi. I, I. perforatur, [p] uenis ac [q] arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia dein- *Substantia tunicæ costas succingentis.*
ceps constat membranea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore nōnihil peritonæum su-
p fi. ca. 6. li. 3 G, G. perante: uerùm similiter ipsi quoq́ peritonæo huius substantia ad dorsum durior quàm iuxta
pectus sentitur. Ipsius nanque origo à uertebrarum ligamentis illarum corpora cōnectentibus *Principium.*
q fi. cap. 12 lib. 3 k, k. potissimùm pendet. Porrò uenis ac arterijs & neruis quoque abundat. ac primùm quidem in
posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus ue
rò subtensas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis expor
r 2 fig. B, C, D, E. riguntur. Priori autem parti [r] uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis su
periora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq́
adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri
s fig. capiti 9 lib. 4. insertæ Q, Q & S, S. portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, [s] neruosq́ recurrentes ger-
minant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi [t] neruis, à quibus innumeras sobo
les tunica hæc mutuatur, quà septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complecti-
t 2 fig. P. tur, exteriùs autem [u] magnos, eosdemq́ una serie ad singula costarum interualla deductos obti
u Spectantur 2 fig. ca. 11 lib. 4 secundum costarum ductum. net, qui huic tunicæ unà cum uenis arterijsq́ attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq́
ipsi subtendūtur, sexti paris neruorum [x] propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem
in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusæ. Cæterùm præter hanc costas succingentem *Singulis costis peculiaris tunica.*
tunicam singulis costis [y] alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas
x 2 fig. ca. 2 li. 4 altera h insignitur. membranā uocasse reor. Tale enim quid in libro de Cōstitutione artis medicæ Galenus, mor-
bi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica
inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membra-
y Hanc priuatim nullibi delineauimus, quum membrana sit ossi obducta, ex ossiumq́ circumscriptione petēda sit. na, quam quòd os ambit, περιόστεον Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmo
di membranula obcingit, ita quoque & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membra-
nam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorū ossium membranis sibi uendicantem, quas
ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitiæ uinculum quo aptè durū os molli carni com-
mittatur. At thoracis cauitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas con- *Tunicæ cost. usus, & ipsius cōstructionis ratio.*
tactum molitur, totius thoracis cauitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde o-
mnibus quæ thorax cōtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à sub-
stantia, membrana) dissectionis proceribus uocitatur. Ad hæc ipsa quoq́, ut & [z] peritonæum
ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq́ firmata colligat. Quòd au-
z 1 fi. li. 5. et 2 figu. lib. 5 A, B, C, D. tem cum thorace distendatur, arcteturq́, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique
adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucri loco habetur, ac simul leuis sequaxq́ est. His
accedit, quòd præsens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non
a 8 muscul. tab. E, E. inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in [a] intercostalibus musculis, membranæ musculorū
uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales
musculi aliorum musculorum modo obscurè sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & ner-

uí quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usui sint, non tamen huius gratia præcipuè, sed uicinarum partium, illi adeò frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciatu, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THO*racis intersepientibus.* Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subijcere potuimus, quàm id prima & secunda figura præstare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepientium membranarum nomenclatura.

Numerus.

Situs.

Forma. Magnitudo.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cauitatem succingit, sublinitque. at membranæ quas Græci διαφράττοντας, nos autem intersepientes thoracem, aut uulgò mediastinũ nuncupamus, eandem cauitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum meritò obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque [a] singulæ secundùm ipsius longitudinem procedentes. à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrarum corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscribitur, quæ triangulum quodammodo ex inæqualibus & obliquis costis lateribus'ue cõformatum refert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundùm pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hîc connexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundùm dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebram procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundùm septi longitudinem decliuis ad dorsum descendens, duas priores costas cõmittit. Præsentes membranæ in mutua distantia & coitu plurimum uariant. secundùm dorsi enim longitudinem, quà uertebris committuntur, inuicem cõtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cauitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quà uerò pectoris ossi cõmittuntur, in homine quidem inuicem neutiquam contiguæ sunt, imò pro [b] ossis pectoris latitudine mutuò [c] distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamque utriusque lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cauitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membraneisque nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arctius euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarũ disiunctio sensim secundùm ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capacior reddita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hîc membranarum cõsurgat distãtia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterùm quà membranæ septo transuerso [d] committuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranei circuli est [e] latitudo. Cauitas, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membraneis fibris obsita, admodum ampla dissecãtibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amussim correspondet figuræ membranei circuli ipsius septi, quæ latior est qua pectus quàm quà dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præsens cauitas in hominibus nihil prorsus præter cordis [f] inuolucrum, ipsumque cor & uenam cauam septum penetrantem cõplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremque thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capacior uisitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius amplitudinis basis à cordis inuolucri mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subijciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui substerniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hàc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsis uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs cõiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes. qui nulla rei habita consideratione, neque quicquam minus quàm Anatomen aggressi, nil nobis aliud præstitere, quàm quòd perperàm pleraque ex Galeno descripserunt: neque solum cum illo ueritati pepercerunt, uerùm aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia fœdissimè consarcinantes, ut Galeni ueterumque omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerũt. Cæterùm hæc membranarum, quà dorso, pectori & septo connascuntur, distantiæ est descriptio. Præter quam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequa-

Quo pacto intersepientes membranæ inuicem distent.

Quid inter membranas intersepiẽtes reponatur.

a 2 fig. dextra G, G, H. sinistra I, I et K insignitur.

b 6, 7 fi. ca. 19 lib 1.

c 2 fig. G, G distant ab I, I.

d 1 fi. K.

e ab n ad l 7 muscul. tab.

f 3 fig. C, D, E, F, G. de in quæ habetur in B, B 4 figu.

nequaquam contingẽs, & ad cordis effigiem formata. Præſentes enim membranæ in ipſarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaq; dextra membrana à ſiniſtra abſcedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adeò ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idq; & ipſum cor unà cum ſuis uaſis contineatur, deinde et cauæ uenæ caudex, & innumeræ membraneæ fibræ membranas has inuicem quibus dixi ſedibus colligantes. His in medio nulla, niſi id perquàm rarò, adnaſcitur pinguedo: exteriùs uerò quà quæq; ſuam thoracis reſpicit amplitudinem, multa ſæpe, ac præcipuè in hominibus, adipe abundant, adeò ut[g] omento quibuſdam partibus ſimiles, & pinguiores ſępiùs uideantur. Præter pinguedinem ipſis adnaſcitur[h] glandoſum corpus, uaſorũ diſtributionibus in iugulo præfectum. [i] Venis ac arterijs abundant, ſed tenuibus, ac illis quæ per omenti membranas digeruntur perquàm ſimilibus. Venæ quidem non à caua,[k] ubi ſeptum permeat (quanquam ita Galenus cenſuit) originem ducunt, ſed potiſſimùm ab[l] illis quæ deorſum à iugulo pectoris oſſi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriç ſecundùm harum membranarum ad pectus ductum deſcendentes, in progreſſu ſurculos diſpergunt ex anterioribus in poſteriora pertinentes. Deinde aliquot ſoboles his membranis à[m] uena coniugis experte offeruntur. At pręter has plerunq;, & potiſſimũ in hominibus,[n] alia notatu dignæ craſſitudinis à iugulo ſecundùm utriuſq; membranæ longitudinẽ deorſum ad ſeptũ uſq; deducitur, ſepti neruo cõcomitata. Septi enim tranſuerſi nerui in externa membranarum ſede ipſis adnati deorſum protenduntur, æquali ferè interuallo à pectore & dorſo in progreſſu diſtantes. Atq; hi ſolùm nerui cum uaſis & adipe[o] externæ membranarum regioni, quæ pulmonem reſpicit, adnaſcuntur, & læuis quodammodo, & aqueo quaſi humore oblita uiſitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum poſſidens.[p] Interna uerò membranarũ ſedes tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membranæ committuntur, tum eas quibus ualidiſſimè citra adipis interuentum cordis inuolucro adnaſcuntur, utræq; aſperæ ſunt. At ſi quæ iuxta ſeptum huius cauitatis regio fibris non obſidetur, ea quoq; læuis ſimiliter & aqueo humore madens uiſitur. Membranæ hæ tunica coſtas ſuccingente tenuiores aliquantulo ſunt, ab hac ex omnibus illæ ſedibus ubi ipſi membranę committuntur ortum ducẽtes. Sunt autem illæ ſedes, uti diximus, pectoris os, ſeptum tranſuerſum & thoracis uertebræ, unde potiſſimùm illæ membranæ enaſcuntur. Quæ primario uſu in hoc creantur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipſum quoq; cor, ne deorſum ac retrorſum concidat, in ſua ſede contineret. id enim & ſi ab alijs minimè animaduerſum fuerit, uiuorum & mortuorum ſectio luculentiſſimè (ſi animũ modò adhibueris) oſtendet, quacunq; ratione has membranas aggreſſus fueris. Deinde ad uaſorum ſecuriorem ductum auxiliantur, & poſtremò ex uniuerſa thoracis amplitudine duas efficiunt cauitates, qui uſus haudquaquam minimus cenſeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate pertuſa, & pulmone hac ſede propter aërem per foramen ingredientem à motu ceſſante, altera cauitas adhuc illæſa animali famulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis ſectionibus frequenter condiſcimus. Num autem ab his membranis, an uerò à tunica coſtas ſuccingẽte organa in thoracis cauitate repoſita, tunicas inuolucraq; mutuentur, hîc contentioſè haudquaquam diſceptandum duxerim, quum planè idem uſus, quod ad eiuſmodi tunicas uaſorumq; connexus ſpectat, harum membranarũ & tunicæ coſtas ſuccingentis cenſendus ueniat. Præterea neutiquam inueſtigandum eſt, num una tantum in uniuerſo thorace coſtas ſuccingens ſit membrana, quemadmodum eam deſcripſimus: num uerò duæ, ut una quidẽ dextra eſſet, ea ſcilicet quæ dextrã thoracis cauitatẽ ſuccingit, unà cum dextra interſepiente membrana: alia autem ſiniſtra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius ſedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorſus non eſſet abſurdum, eſſetq; peculiaris differentia, qua ſuccingens coſtas tunica à peritonæo diſtingueretur, quum id unicum reuera ſit, illa autem tunc duplex cenſeretur.

g 2 fig. lib. 5 Q, Q, Q. et tot. 14 fi. eiuſdem lib.
h 2 fig. F.
i 1 fig. O, O & Q.
k iuxta B fi. cap. 6 lib. 3. aut hîc 5 figuræ D.
l 1 fi. M, N. 2 figu. B, C, D, E.
m fi. ca. 6 li. 3 F, F.
n 1 fi. Q at- tẽſum P, P.
o 2 fig. H, K.
p 2 fi. L, L.

Quæ interſepientiũ mẽbranarũ ſubſtantiam ſubeant.

Pinguedo.
Glandoſum corpus.
Venæ, arteriæ.
Tum alibi ſæpius, tum falſa in Ariſtotelem argumẽta confingens in 6 de Placitis Hippocr. & Platonis.
Interſepientium memb. ſuperficies & connexus.

Ortus interſepiẽtiũ memb.
Interſepientium membranarum uſus.

DE ASPERA ARTERIA.
Caput IIII.

AD aſperæ arteriæ harmoniam ſpectandam imprimis conducunt figuræ trigeſimi octaui Capitis libri primi, dein eæ quæ uigeſimo primo Capiti libri ſecundi præponuntur: ac proinde illas, earundemq; Indices intueri erit operæprecium.

IN

IN tertio libro, ubi arteriarum complectebar seriem, hæc cuius constructionem modò persequi statutum est, simpliciter quòd aërem contineat, arteria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis successu, quum & uasa[a] uitalem spiritũ sanguinemq; impetu ruentẽ deducentia, & in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donarentur, hæ quidem læues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cõstat substantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem conspicui sunt. *Asperæ arteriæ numerus. Situs.* Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nanciscuntur omnibus obtigit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum protensa, frequenti sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis φάρυγξ nuncupantur)[b] duobus narium foraminibus in oris amplitudinẽ pertinentibus,[c] alia duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem nõ secundùm latus, ut illa, mutuò contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum potumq; ex ore in uentriculum deducentis initium existit. Anterius uerò asperæ arteriæ principium est, quæ hinc deorsum rectà nusquam in latus declinans, secundùm ceruicis longitudinẽ ad quartam usque thoracis uertebram ducitur, tota posteriori sede * substratum habens[d] stomachum, uertebrarum corporibus, primoq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius organi interuentu innitentem. unde & aspera arteria à uertebris tantum remouetur, quãta[d] stomachi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sedi non eadem toto ductu prætenduntur. *Ipsi commissa corpora.* in elatissima nanque sede, ubi oris amplitudini committitur,[e] os ab υ figura ὑοειδὲς nuncupatum, ipsi cum illius ossis quoque[f] musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pectoris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi[f] subditum ex carnosa membrana musculum, arteriæ asperæ obtenditur[g] bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis υ referentis anteriori parti inseritur, & deinde[h] alij duo à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis humiliorem antiquamq; partem pertingentes, proximæ arteriæ hîc incumbunt. Vbi uerò thoracem hæc ingreditur, principia quoq;[i] musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad[k] mamillares in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In iugulo[l] glandium inibi uasorum diuaricationi subseruiens, & uasa ipsa preter pectoris os illam obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & paulo demissius in thoracis amplitudine[m] ramus arteriæ magnæ in[n] soporales arterias distributus, quæ unà cum sexti paris cerebri[o] neruis, &[p] internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uicinè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinq;[q] glandulosum, sed rubicans corpus (quod postea expressiùs describemus) ipsi adnascitur. Cæterùm quum primùm ad quartæ thoracis uertebræ corpus arteria aspera[r] descendit, in duos pares bipartita truncos, unum[s] dextris pulmonis lobis, alterum[t] sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum pulmone sedem occupant. *Asperæ arteriæ forma.*[u] Imaginem asperæ arteriæ uix ulli rectiùs quàm arbori assimilaueris, cuius caudex in duos primùm ramos discissus sit, & hi rursus in innumeras soboles diffusi. Huius nanq; arboris à radicum propaginibus liberatæ ex terra prodiens initium, laryngi respondebit: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usq; thoracis uertebram protensæ conueniet: arboris uerò rami eorundemq; innumera soboles arteriæ in pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neq; pari undiq; constans forma uisitur, sic & larynx asperæ arteriæ caput undiq; uariã dissimilemq; figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis[x] operculum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq;, anteriorem[y] scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundùm ipsius longitudinem in medio extuberat, illinc lateribus obliquè in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut huius cartilaginis superior pars amplior longè inferiori in hominibus (secus quàm in bobus) existit, ita etiam laryngis superior sedes hîc latior inferiori cernitur. imò[z] humillima laryngis sedes, quæ secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem'ue reliqui asperæ arteriæ caudicis ductus adæquat.[a] Posterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes quodammodo plana est, propter primæ cartilaginis quæ scuti imaginem refert, ad posteriora suis lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac tertiæ laryngis cartilaginum gratia, paulo minus tota teres esset, uti sanè est humillima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione secundæ cartilaginis humiliùs prima procedentis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in laryngis cauitatem cõtrahitur, aut extrorsum porrigitur, ita quoq; elatiores ipsius apices in interiora exteriora'ue magis prominent, laryngis figu-

a Figura 12 cap. lib 3.
b 2 fi. ca. 12 li. 1 n, o.
c Posses illa ferè petere ex 3 fig ca. 21 lib. 2 ut unum esset inter L & l, alterũ uerò ipsum superius H.
** 7 mus. ta. E subijcitur F. quod priusquã præscinderetur incũbebat super B & C, D.*
d 2, 3, 5 fig. cap. 21 libri 2 H.
e 1 fi. ca. 21 lib. 2 A. aut 4 mus. tab. P cũ R, Q, S, T, V.
f 3 muscul. tab. r.
g 4 muscu. tab. S, T.
h 5 mus. ta. alter P notatur, aut 1 fi. ca. 21 li. 2 G in g primæ figu. aut 4 aut 5.
i 4 tab. o.
k 3, 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 k.
l 2 fig. F.
m 6 fi. R super Y.
n fig. cap. 9 li. 4 insertæ F, F. G, G.
o Eiusdem fig. N et O.
p fi. ca. 6 li. 3 S. aut specta hic ultimam fi. li. 3.
q 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.
r 12 figu. B, aut specta 1 fig. ca. 38 lib. 1.
s 12 fi. E, G.
t 12 fi. F, H.
u Hic seduto specta figuras 38 ca. lib. 1 & ca. 21 lib. 2.
x 2, 3, 4 fig. cap. 21 lib. 2 L.
y 4, 5 fi. ca. 21 li. 2 g.
z 4, 5, 10 fi. ca. 21 li. 2 i.
a 2 fi ca. 38 lib. 1

figuram emutantes. Cæterùm reliquus asperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices solent) ad ramorum usq; diuaricationem sibi similis est, non tamen absolutè. Nam quum concidit arteria, neq; aëre distenditur, anteriori quidem parte teres est, uerùm paulo uidetur latior ac depressior, hinc ad latera orbiculatim ita ducta, ut in posteriora procedens, angustior fiat. Posterior autem sedes anteriori angustior est, planaq;, ac uersus internam ipsius amplitudinem nonnihil orbiculatim impressa uisitur. Quum autē arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior, & magis quodammodo latescit, atq; in posteriora tumens orbicularis ut illa efficitur. Eandem formam seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparsæ soboles, quæ arborum ramis assimilantur, & uniuersam seriem cum pulmonis figura[a] parem efformant, in omnes ipsius partes frequentissimis germinibus, uti iam dictum fuit, excurrentes. Externa asperæ arteriæ superficies præter laryngis, quæ uaria est, inæqualis, sed interim ordinata serie procedens uisitur, ac quum aëre distenditur, posteriori quidem parte læuis instar continuæ cuiusdam membranæ est, à lateribus uerò & anteriori regione inæqualis: mēbrana, quæ cartilagines mediat, ipsis cartilaginibus magis extuberante. contrà uerò quum laxa cōcidit: nam tunc cartilagines membranea substantia eminentiores protuberant. Ad hæc, instar membranarum quæ alijs connascuntur partibus, externa quoque arteriæ superficies aspera est. Posteriori etenim sedi fibrosis nexibus, sed modicis [b]stomacho cōmittitur: uerùm superior laryngis regio quū cōmunem cum stomacho tunicā sortiatur, ualidissimè illius tunicæ gratia ipsi cōnascitur: quemadmodū & larynx stomacho firmissimè[c] musculorū opera connectitur, qui stomachū amplectentes, primæ cartilaginis lateribus implantantur. Anterior asperę arteriæ pars attensis musculis & uasis, ac pręcipuè[d] recurrentibus neruis connascitur. Quinetiam ubi asperæ arteriæ rami in pulmonem excurrunt, propter adnatam ipsis pulmonis substantiā minus læues existunt. Cęterùm interior superficies etiam si inæqualis pro cartilaginum extuberantia semper sit, læuis tamen ac uelut unctuoso humore perfusa, neq; ullis fibrosis explantationibus aspera existit. & talis quoq; quod ad læuitatē spectat,[e] interna laryngis est superficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres'ue, aut tuberibus minimè sit libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicularis ad amussim patensq; eodem semper modo, ob perforatum quem secunda cartilago efformat circulum, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conniuet, non orbicularis quidem arctiq; orificij ritu, uerùm rectæ instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora protensæ. quæ si dirimatur aperiaturq;, ab anteriori parte sensim in posteriora tātisper latior efficietur, donec laryngis interior superficies tota quodāmodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quando hęc rima arctatur, & conniuet, ipsaq; inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit, teres orbicularisq; necessariò permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, altiùs quodammodo quàm rimæ superficies conscendens, unde etiam hîc cornuta superficies sub rima consurgit. Superficies uerò laryngis supra rimam consistens, prout hæc aut recluditur, aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compressu ex posterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies concaua, superior autem conuexa cernitur. Cæterùm uelim hæc uitulina aut bouina larynge (si modò humana non suppetat) assumpta examinari potiùs, quàm obscura difficiliq; enarratione discere. Ita enim quæ hîc propter dictionis obscuritatem præterimus, absq; omni negocio sedula inspectione non sine magna admiratione occurrent. Sic quoq; singulorum substantiam & conformationē una atq; altera larynge utcunq; etiam rudi fueris manu, dissecta adinuenies, potissimùm quòd laryngis ac reliquę asperæ arteriæ substantiā in primo libro & secūdo, quantū illic conueniebat, persequutus fuerim.[f] In primo enim præter laryngis operculum, trium laryngis cartilaginum situm, formam, & quantum ad musculos in secundo libro intelligendos sat fuit, uniuersam illorum constructionem tradidi.[g] In secundo cum cæteris musculis omnes laryngis musculos ac ligamenta, prout inibi eorum requirebat tractatio, aggressus sum. Quapropter etiam illorū, ut & laryngis & totius asperæ arteriæ, neruorū & uasorum descriptioni hîc minimè immorandum est. Non profectò quòd scribendi laborem subterfugiam, uerùm ne à morosiore quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis etiam in re non minus pulchra quàm difficili, undecimo de Confectionibus administrandis Galeni libro, cum alijs quinq;, & libro etiam de Voce, priuati simus. Præterea septimi de Partium usu fragmentum nobis duntaxat asseruatum est, idq; uniuersum in eo libro deest, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaq; superioribus libris necessariò recensuimus, hîc nō altiùs repetentes, id solùm adiungemus, asperam arteriam membranea cartilagineaq; formatam esse substantia: ac laryngem quidem tribus constare cartilaginibus, ea nimirum quam scuto Græci assimilarunt: secunda uerò, quam quòd nomine

Marginal notes (left):

a Confer 1 figurā cap. 33 li. 1 cum 12 & 13 fig. lib. 6.

b 2, 3, 5 fig. ca. 21 lib. 2 H.

c Earūdem fig. I.

d fig. capiti 9 li. 4 inserte Q, Q, S, S.

e 11, 12, 13 fi. ca. 21 lib. 2. quarum indices specta bis.

f Si uisum fuerit, seriatim specta figuras ca. 38. lib. 1.

g Intuere figuras ca. 21 lib. 2.

Marginal notes (right):

Quales asperæ arteriæ exterior superficies.

Connexus asperæ arteriæ.

Interna asperæ art. superficies qualis.

Asperæ arteriæ substantia.

Quibus cartilaginibus aspera arteria cōstituatur.

mine destituatur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia autem, quæ gemina est, quamq; uasorum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoq; conformationem ingreditur, quod ex cartilaginea membraneaq; & pingui substantia (quemadmodũ & tertiæ cartilaginis superior pars) constituitur. Reliquũ asperæ arteriæ corpus innumeris cõformatur cartilaginibus, una serie eademq; forma sese habentibus. Forma quidem circulo correspõdent, cui quarta pars sit execta. propius enim ad anuli circuli'ue perfecti figuram quàm quidam arbitrantur accedunt. Quod sanè is ad amussim perpendit, ex quo Celsus primum quarti libri Caput uertit, in quo hanc cartilaginum imaginem dorsi uertebris comparat. Quanquã enim Celsus illius aùtoris mentem parum aptè explicuerit, ex cartilaginum tamen uertebrarumq; imagine leui negocio colligitur, illum autorem cartilagines non simpliciter uertebris contulisse: uerùm duntaxat circunferentiç superficiei'que [h] corporum thoracis & lumborum (non autem ceruicis) uertebrarum. Horum nanq; corporũ imago cartilaginum orbi ductuiq; quàm simillima uisitur. Cartilagines hæ in orbiculo arteriç figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodãmodo quadrangulare, multo interim latius quàm crassius. Dein cartilagines hæ non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quàm in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem asperæ arteriæ sedem efficientes. Neq; arbitretur quispiam (illorũ sententia delusus, qui à perfecti circuli figura cartilagines solũ desinere prodiderũt, ne arteria stomachũ plus æquo comprimeret, uerùm potius ut stomacho deglutiẽti cederet) eas hanc formam speciemq; in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare: in pulmonis uerò substantia completos effici circulos, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habent, & quod inibi aliter construi nequiuerunt, in arteriæ partium usus commemoratione ostendam. Cartilagines hæ continua serie ac æqualiter semper mutuò distantes in arteria [i] collocantur, & non tantum inuicem disiunguntur, quanta illarum à superiori parte ad inferiorẽ est latitudo, nisi quum arteria aëre turget: concidente enim arteria, cartilagines inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primùm propriæ cuiusq; cartilaginis membranæ interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus ferè ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quædam, eo quod ossium sit inuolucrum, περιόστεος nuncupata [k] obducitur, pari quoq; ratione circulares asperæ arteriæ cartilagines simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatioribusq; sui partibus processus exporrigens, illarum interuentu cartilagines inuicem cõnectit, uelut membraneum uinculum inter duas cartilagines sese respicientes efformans. Neq; solùm inter cartilagines, ubi ab inuicem æqualiter distant, eiusmodi consurgit uinculum, uerùm etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membranei processus exporriguntur, ex quibus continuum quoq; instar membranæ uinculum efficitur. His cartilaginibus membranisq; aliæ duæ accedunt membranæ, ab ipso usu tunicæ non immeritò appellatæ. Atq; una quidem externã arteriæ superficiem undecunq; amplexatur, membraneis illis cartilaginum uinculis pertinacissimè connata. Hæc tenuis est, illisq; tunicis par, quas peritonæum & succingens costas membrana ipsis affirmatis uasis præbent. Præsentis tunicæ interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaq; imprimis recurrẽtes neruos securissimè defert. Altera arteriæ tunica hac longè dignior, internam uniuersæ arteriæ sedem succingit, atq; ad cartilaginum inter se colligationis robur plurimùm auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior existit, quamuis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uerò robustissimè cartilaginum proprijs membranis, & interna sede pingui quodammodo humore oblita uisitur, non undecunque eandem seruans crassitiem. Quum enim linguæ, labris'que & palato, & ipsi demum stomacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uerò rima lingula'ue laryngis [l] conniuet, hæc tunica utrinque ad latera dura callosa'que efficitur, ac cum substantia colorem quoque immutat: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compressu euadit, ita quoque magis ibidem callosa reddita, candicat, albescit'que. Ea parte qua tunica arteriæ ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, sublinit'ue, tenuior longè quàm in larynge uisitur: in caudice uerò arteriæ medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriæ cauitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam ostendit [m] glandulas alterutra parte singulas ad laryngis radicem adnatas, quæ magnæ sunt & fungosæ admodum, carnis'que propemodum coloris, sed magis nigricantes, & uenis satis conspicuis obductæ, quarum in secundo etiam libro, quum laryngis prosequeremur musculos, memi-

Qui asperæ arteriæ cartilagines inuicẽ colligentur.

Duarũ asperæ arteriæ tunicarum exterior.

Interior tunica.

Glandes laryngis radici adnatæ.

h figuræ capi. 16 et 17 lib. 1.

i Spectatur id 1, 2 fi. ca. 38 lib. 1.

k Quia eiusmodi mẽbranarũ ac aliarũ tenuium tunicarum ratio ex totius organi circũscriptione petitur, illæq; membranæ tantum sunt, eas nusquã delineauimus.

l 12 fi. ca. 21 lib 2 f.

m 6 muscu. tab. L, et 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.

meminimus. Aspera arteria omni prorsus sanguine uacans, primariò animanti ad aëris in respiratione transitum ductum'ue confert, deinde & uocis organum facile est præcipuum. Atque his usibus uniuersa ipsius congruit fabrica. Ex faucibus enim aërem per nares, aut os attractum, rectà in pulmonem ducit, hunc per uniuersum pulmonis corpus ita numerosa ipsius serie distribuens, ut pulmonis substantia hunc promptè alteret, atq; cordis muneribus aptum reddat. Cæterùm quod pulmonis proprium sit munus, suo dicemus loco: nunc enim sat est asperam arteriam ita efformatam innuere, quòd aptissimè aërem dum inspiramus pulmoni deferat, ac rursus omnem qui cordi inutilis est, unà cum fuliginosis ipsius excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, asperam arteriam instar membranei meatus, qui facile inanitus concidere, atque rursus oppletus distendi posset, extrui conducebat. Quod enim nisi uacui fuga magnopere replendum est, ac rursus compressionis duntaxat ui inaniendum uenit, distendi comprimiq; aptum esse oportet. Quapropter quum inspirationē aëris'ue attractionem dilatati pulmonis gratia fieri omnibus concessum sit, pulmonisq; dilatatio aliud nihil censeatur, quàm suorum uasorum distentio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis asperæ arteriæ propaginum: expirationem uerò rursus fieri constet, quoties pulmo in se colligitur, concidit & arctatur, eaq; ratione aërem in sua amplitudine (uidelicet in asperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitq;, cuiuis ratiocinari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuò comprimi in expiratione posset, debuisse fabrefieri. Verùm ad has functiones sat erat hanc ex membranea quapiam carneaq; substātia, ut uentriculū, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeò sanè ut nunc frustra, quod ad aëris ratione uacui attractionem, & sui ipsius corporis ex illo distentionē, & rursus ad aëris propter ipsius cōpressionē arctationemq; ac expirationē attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur. tantum abest, quòd illi opificis industriam ostenderet, qui omnes asperæ arteriæ ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam hic asperæ arteriæ quàm quà stomacho prætenditur constructionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur, pulmonem neque distendi, neque laxari ita opportunè posse, aut saltem in longitudinem, aut breuitatem duntaxat, nō autem in amplitudinem asperæ arteriæ ramos proficere posse. Neque minus illi hallucinātur, qui asperam arteriam apertam patentemq;, & non stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aëris liberior esset ingressus & egressus: quandoquidē hi præterquàm quòd laryngis arctationē dilatationemq; ignorant, eò uenere ruditatis, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnibus suis propaginibus semper æquè tensa apertaq; esset, pulmonem neque unquam cōstringendum aut dilatandum, nihilq; uacui fuga in asperam arteriam (ut quæ prius concidisset) attrahendum. Nam hoc uel ex follibus animaduertere debuerūt, quibus longè aliud artificium ad eam partem quæ aërem reddit, quàm reliquæ follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distēdi comprimiq; promptam reddunt, ut oppleri inanirique possit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & distendi comprimiq; ineptum. cuius naturæ si totus follis esset, quis omnem ipsius usum nos perdituros, ac instar lagenæ uitreæ follem futurum ignorat? Atque huiusmodi membraneæ substantiæ arteriam constituentis est ratio, quæ hanc membraneam debuisse fieri cōmonstrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modò respirationis, uerùm & uocis organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam leuium arteriarum modò, respirationis nomine membraneam confici idoneum fuisset, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramq; prorsus fistularū, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandam esse oportet, & robur aëris ipsius & substantiæ ab ipso percussæ. Huiusmodi sanè substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriam tibiæ modò extrui sine ligamentis & membranis oportuisset. Verùm quum absq; inspiratione ac expiratione uox fieri nullo modo potuerit, illaq; cōpressione ac distentione necessariò indigeat, meritò laudabimus summi rerum Opificis solertiā, qui asperam arteriam simul commodum respirationis & uocis organum molitus est. Atque tantum artificium in laryngis cōstructione ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi possit, & spiritum ipsum ex nostro arbitratu ad magnos sæpe usus retinere ualeamus, & uocem nunc grauē, nunc leuem, prout rimā illam (quę profectò uocis primarium est instrumentū) arctamus uel laxamus. Hæc nanq; illa est, quam tibicinarū cōiunctis arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimæ respondet, quæ fistulis illis inest quas labris amplectimur. Congruit etiam usu, quamuis non forma, cornuum & tubarū orificijs, quæ ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistulis, & illarum etiam fistularum foramini, quas transuersim inflamus, hæc rima comparatur. At larynx longè

Asperæ arteriæ usus, ipsiusq; constructionis ratio

Situs ratio.

Asperā arteriam mēbranea substantia oportuisse extrui.

Cur cartilago asperæ arteriæ constitutionē subeat

Laryngis rimæ usus.

omnium fistularum artificium uincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis eam laxare possimus, ac uarias uoces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aëris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aër inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quàm fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse comprimi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aëre ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul [n] gargareonem uocis plectrum & palatum instar rotundi amplíqꝫ spacij constructum, & cauitatem super id in narium [o] foraminibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris, ac demum musica artificum instrumēta, illarumqꝫ partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumqꝫ organum plerique recensent, quandoquidem hoc nihil uoci, nisi fortassis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro commemorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc quòd sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs cognitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs animaduersus fuit, neqꝫ etiam ullis mouetur quàm ijs [p] quos ab osse υ referente in id inseri commemorauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatādæ arctandæ'ue subseruiāt. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginū fabricam extructam esse cognosces, si uel minima Naturæ operū cognoscēdi scintilla arseris, neqꝫ illorū scientiā, indignissimi qui à Natura creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alicuius larynge in manibus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industriā Naturæ opera sectantem maxima uoluptate admiraberis. Quod uerò & reliquarum cartilaginum situs non uulgaris sit, omnibus quoqꝫ notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quaqꝫ orbē efformant, anteriori parti, & quæ iniurijs magis exponitur, prælocata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationē deficiunt, opportunè stomachum respiciūt, quò minus illum cōprimant, minusqꝫ ipsius in ciborū assumptione distentionē præpediant: quum interim arteria inibi suscipiēdis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunicas Natura nō oscitanter extruxit, externā quidem, ut cartilagines instar inuolucri muniat, atque ipsius interuentu arteria uicinis partibus colligata firmataqꝫ securiùs deorsum prorepat. Interna uerò non solum cartilagines firmius cōnexura, uerū easdem succinctura, atqꝫ à grauioribus iniurijs munitura, crassior externa euasit, nō tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē oppleat, & ad defendendas tamen cartilagines sua densitate & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituitæ inutilis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutiendū in illam illabitur. Præterea acris quædā qualitas, uel fumi, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdā facultatis medicamētosæ etiā inter respirandū attrahitur. Adde quòd pus tussi expectorandū quandoqꝫ sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salsa intus putredinem experta, per asperam arteriā efferri debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosionē alterationemqꝫ ab his nō sine graui ipsarū uitio sentiāt, præcauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijcitur, ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quàm extremi arteriæ surculi, in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substātiæ aërem cordi temperātis uim obtūderet, & aëris in uenalis arteriæ germina assumptionē, & rursus cordis fuliginosorū in asperæ ramos attractionē prohiberet. Cæterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginē in larynge potissimùm reposita, ipsaqꝫ etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undiqꝫ hæc oblinitur humore, ad facilem aëris ductum cōferre uidentur, atqꝫ etiā ne in magnis clamoribus, multisqꝫ motibus exiccetur, uoxqꝫ deficiat, plurimum accōmodare. Huc quoqꝫ faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem utrinqꝫ appositæ glandes, humore siquidem meatum imbuunt, nō fluido quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresqꝫ cæteris humorem procreātibus glandulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neque profectò eiusmodi humore procreando illæ tantum quas diximus glandes sufficiunt, uerùm & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & gargareonis, opportunè subijciemus: dein pulmonis, in quem aër assumitur, constructionem pertractaturi.

Vocis generatio.

Laryngis operculi usus.

Cartilaginū coordinationis ratio.

Asperæ arteriæ tunicas aptè extructas esse.

Pinguedinis & glandularum laryngis ratio.

n 6 muscul. tab. E.

o 2 fi. ca. 12 lib. 1 n, o.

p 2, 3, 4 fi. ca. 21 lib. 2 K.

DE FAVCIVM GLANDVLIS.
Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsenti Capite nobis describendum, in uarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L insignitur, & in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigesimiprimi libri secūdi M. Secundùm uerò genus sexta quoque musculorū tabula F insignitur, & decimaquarta quinti libri figura E, E. Tertium autē prima musculorū tabula A indicatur, & in quarta inter G, Q, Z consistit.

QVONIAM nonnullarum[a] glandium asperam arteriam humectantium paulo antè mentio incidit,[b] aliæque eiusdem functionis gratia creatæ illis accumbunt, nō inopportunè eas quoque simul hic, de nominibus haudquaquam anxiè disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quàm alibi, ingenti nominum pelago fluctuamur: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab[c] inferiori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab interna menti sede ad ceruicis usque uertebras pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextram inferioris maxillæ partem & sinistrā habetur. Hoc enim φάρυγγα ueteribus Græcis uocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quòd hac sede contineatur, potissimùm donarunt: Suidæ distinctionem parum obseruantes, qua masculini generis uocem laryngi accommodat, fœminini uerò faucibus. Eundem locum & ἰσθμὸν ab angustia nuncupasse uidentur, quòd nulla in uniuerso corpore sit regio æquè angusta, & tot interim organis donata. Hac enim sede nariū[d] foramina in os descendunt,[e] & hic reponuntur larynx uniuersa,[f] stomachi initium, linguæ[g] radix cum osse υ imaginē exprimēte, ac numerosis illarum partiū musculis, præterea & musculi maxillam mouētes, tum[h] qui ab ossis cuneum imitantis[i] processibus instar alarū efformatis originem sumunt, tum[k] qui huius angustiæ imprimis nomine duobus donati uentribus inferiorem maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum[l] propagines,[m] uenas iugulares, &[n] arterias soporales, & quas nunc lubens enarrarem glandulas hic cōtineri. Est autem harum genus triplex, ac[o] unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus.[p] Secundum uerò elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque insignis, & glandi forma perquàm similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundùm longitudinem sursum ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiori fungosiorique uestita. Substantia cōstat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hocque propria, ut saliuam procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. Has glandulas Græci παρίσθμια uocarunt, fortassis nō tam quòd his angustijs cōtineantur, ac quòd gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cauitatem intuearis, atque foramina narium &[q] gargareonem obserues, quid aliud hìc foramina quàm duo uelut maria, ipse autē gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebūt, adeò ut nihil obstiterit, gargareonem ἰσθμὸν aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitrari. Aliàs enim si ad angustiam loci, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundùm hoc glandiū genus reponātur, παρίσθμια uocitandæ forent. uerùm quū illas ab Anatomes professoribus hactenus nō descriptas obseruauerim, magis secundùm genus (quod etiam nimis quàm oscitāter alij enarrarunt) ita appellandū duxerim. Cæterùm secundum hoc glandularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoque ἀντιάδας nuncupauerūt, quam uocem interpretes tonsillas & amygdalas & Faux uertūt. Quāuis hæc posteriora nomina[r] tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim inscitia prætereundū est, Græcos quum tumores præter naturā enarrāt, glandularū quæ in faucium initio sibi opponūtur, ac secundum glandularū genus cōstituunt, inflammationes ἀντιάδας nuncupauisse, & παρίσθμια inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: nō adijcientes, quænam illæ censeantur. Porrò tertium genus,[s] inguinum & axillarū glandibus respondet. numerosum enim sub aurium radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cauitates omnes exactè implet, uasorumque diductibus distributionibusúe præficitur, has partes quoque sua humectandi ui imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgus tamen hìc in porcis ac cæteris quibus uescimur animalibus, ut & reliquas glandulas, in delicijs ipsas quoque habet, ac Animel-

Margin notes (left): a 6 muscul. tab. L. — b 6 muscul. tab. F. — c 1 fig. ultimarum lib. 1 à G ad I. aut quod complectitur in effigie fracta maxilla sextæ tabu. muscul. — d Post E 6 musc. tab. — e figuræ ca. 21 lib. 2. — f 2, 3, 5 fig. ca. 21 libri 2 H. — g 5 musc. ta. L, M. — h 6 tab. D. — i 3, 4, 5 figu. ca. 6 li. 1 P. — k 5 tab. H, I. — l 2 fi. ca. 2 li. 4 T, Y, c, g, n, v, w. — m fig. cap. 6 lib. 3 S. — n figu. ca. 12 li. 3 X ad a. aut specta ultimam fi. lib. 3. — o 6 muscul. tab. L. — p 6 muscul. tab. F. — q 6 muscul. tab. E. — r 1 musc. ta. A. 4 ta. inter G, Z, Q. — s 1 muscul. tab. I.

Margin notes (right): Fauces. — ἰσθμός. — Triplex in faucibus glandium genus. Primum. Secundum. — παρίσθμια. — ἀντιάδες. — Tertiū in faucibus positarū glādiū genus.

las seu Lacticinia nuncupat. Num uerò & has Græci quoq; ἴσθμια appellauerint, sciremus sanè, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Consectionibus libri cum Græcorum omnium qui quicquam in Anatome dignum præstiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cætera glandulas tractabat. utcunque uerò sit, hoc tertium in faucibus glandularũ genus nõ minus quàm cætera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas præcipuè, perpendendum uenit: hocq; imprimis tempore, quando nõ id solum genus, uerùm & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserè exercet.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN hiante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uerò F.

Gargareonis nomina.

ISTA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uerò instar uuæ superiùs angusta, inferiùs uerò sphęræ instar rotunda aliquando dum inflãmatione corripitur, propendet, Vuea, seu σταφυλή appellatur. Deinde quòd instar caudæ muris, aut columnę extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producatur, ut & affectus ille, κίων ac columella dicitur. Porrò quoniã secundùm naturam se habens, superiùs latior, inferiùs autem strictior uisitur, fundibulũ aliqui eum uocauerunt. at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis toti laryngi, ab aliquibus uerò laryngis[a] operculo tantũ accõmodantur. Cæterùm gargareonis, qui soli inter cætera animantia homini obtigit, situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia nõ minus ac externa unguium superficies euadent cõspicua, si alicuius hiantis os inspicere non piguerit. Vnde etiã horum enarrationi prolixiùs quoq; haud immorandũ est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi narium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superiùs ubi palato continuatur latior, inferiùs pyramidis instar acutior. Venulas quasdã ex uasis palati tunicam adeuntibus in ipsius medio assumit: neruis autẽ non admodum participat. Porrò ipsius primarium usum uocis modulationẽ esse, ac illum ad sermonẽ homini plurimũ opitulari, argumento sunt, qui hunc præsectum habẽt: deín quòd soli homines, auiumq; quædã genera hoc donari uidentur. adeò sanè ut non immeritò uelut quoddã uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens, censeatur. Secundariò autẽ ad aëris attractionẽ, ne scilicet nimiũ frigidus in pulmonẽ feratur, aliquid & homini accõmodare creditur, quum his quibus gargareo pręsectus est, frigidus aër impensius quàm cæteris noxius esse colligatur. Sic quoq; & ad aëris expurgationem nõnihil conducit. nam puluerẽ sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aëre erat assumẽdus. At hic usus quũ cætera animalia ad terram magis quàm homo spirantia gargareone destituantur, parui pendendus uidetur. Quamobrem uerò alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentiũ quoddam receptaculũ esse tradiderint, nõ satis assequor, & commentum illorum esse opinor: quũ gargareon nullam, qua aptè aliquid suscipiat, cauitatẽ nanciscatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quopiã grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuũ erit, pulmonis in quem aër per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

a 2,3,4,5,6 fi. ca. 21 lib. 2 L.

Gargareonis situs, forma, substantia.

Vsus.

DE PVLMONE. CAPVT VII.

PVLMONEM ostendit præsentis libri figurarũ maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimũtur prima figura Capitis trigesimi octaui libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pulmonis.

Numerus.

SITVM pulmonis[a] duæ thoracis cauitates indicant. in utraq; enim thoracis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum cõspicua, pulmo locatur perinde ac cauitates ipsæ geminus. Ipsius enim pars dextram cauitatem occupans, illi quæ in sinistra locatur, substantiæ interuentu neq; continua, neq; etiam cõtigua est. Ambæ enim intersepientium membranarũ medio inuicem dirimuntur, & [b] uasorum duntaxat interuentu, quæ ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes diguntur, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cauitatem, sinistra autem læuam ita implent, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan

a Vnã ad dextrũ latus G, G. altera ad sinistrum latus I, I 2 fig.

b 12 figu. B, C, D.

c Inter G, G & I, I figu. 2.
d 7 muſcul. ta. k, l, m, n.

ſubſtantia non oppletū ſit, preter uniuerſam regionem quam interdiuidētes membranas[c] in ſe cōplecti cōſtituereq; retulimus. Verùm in hac cauitate, quam interſepientes membranæ in ſuo medio ſuper[d] neruoſam ſepti tranſuerſi partem, ac ſub cordis inuolucri mucrone efformāt, pulmonis quoq; portiuncula canibus & ſimijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus pectus longius quàm homini obtigit. Verùm hæc pulmonis portiuncula uniuerſam cauitatē minimè infarcit, neq; etiam eius cauitatis formam exprimit, atq; ita dextra & ſiniſtra pulmonis partes, ſuas quibus cōtinentur ſedes examuſſim referūt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat forma, ſed pro accumbentium corporum effigie, ut et iecur ipſum, efformatur, prorſus ſuarum cauitatum effigiem aſſumens, haud ſecus ſanè quàm ſi aliquis gleba his cauitatibus impreſſa, pulmonem conſtruxiſſet. Vbicunq; enim cauitatum ſedes cōcauæ ſunt, inibi pulmo gibboſus euaſit: ubi autē gibbæ extuberantesq; uiſuntur, pulmo etiā cauus redditur. Quapropter etiam fit dextram pulmonis partem ſiniſtra iunctam ad amuſſim bubuli, aut ceruini, aut alterius biſulci animalis calcibus, unguibus ue ſimul commiſſis, rara quadam ſimilitudine rēſpondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim[e] poſterior pulmonis ſedes, lateraq; anteriori unguium regioni, ac lateribus reſpōdent. Quemadmodum enim ungues anteriori parte linea impreſſioneq; inuicem dirimuntur, ita quoque & poſterior pulmonis ſedes huic lineæ ſimilem omnino impreſſionem, prominentium in thoracis amplitudinem uertebrarum corporū occaſione, obtinet. Et ut impreſſio hæc ſecundùm unguium longitudinem gibbumq; modicè obliquatur, ita quoque & pulmonis hac ſede impreſſio ſecundùm dorſi in exteriora incuruationē ducitur. Rurſus ut ungues anteriori parte magis quàm poſteriori, contigui uidentur: ita & pulmo ipſe, eo quòd interſepientes membranæ ab inuicem multo minus ubi dorſo committuntur diſtant, quàm ubi pectoris oſſi proximæ ſunt. Deinde diſterminans ungues linea ſuperiùs ac inferiùs magis patet quàm in medio, & inferior rurſus pars magis dehiſcit quàm elatior: quod & pulmonis quoq;, quà ipſius partes inuicem dirimūtur, impreſſio oſtendit. atque id interſepientiū membranarū gratia magis quæ iuxta iugulum & ſeptum inuicem diſtant, quàm in reliquo ad dorſum progreſſu: dein membranarum diſtantia ſepto proxima, latior illa eſt quæ iugulū reſpicit. Reliqua autē pulmonis poſterior pars & latera, propter coſtarum inflexus, ut & ungues ipſi, gibba uiſuntur. Deinde etiā pari ratione inferior pulmonis regio, ut & unguium ipſorum, latior ſuperiori exiſtit. Porrò unguiū parti quæ terræ innititur pulmonis[f] regio exactiſſimè cōuenit, ſeptum tranſuerſum ſpectans. Hæc enim pulmonis regio, ut & unguium, caua uiſitur, propter ſepti[g] gibboſam imaginem. Ad hæc, pariter quoq; amplo interſtitio, ut & ungues etiam, propter amplam interſepientium membranarum hic diſtantiam dextra pulmonis pars impēſe à ſiniſtra diſiungitur. Porrò pulmonis[h] regio pectoris os reſpiciens, ipſorum ue anterior pars adamuſſim refert poſteriorem unguium ſedem uniuerſam, quæ terrā nō cōtingit. Vt enim illa utrinq; orbicularis eſt, & amplo interſtitio diſſita, ſic & hæc pulmonis regio interdiuiditur: quæ tanto poſteriori etiam ſede breuior eſt, quanto poſterior unguiū regio terrā non cōtingens, longitudine ab anteriori uincitur. Cæterùm alia adhuc impreſſio hactenus non commemorata pulmoni illic accidit,[i] quà is lateribus interſepientium membranarū accumbit. Harum nanq; latera quum hic cor cōtineatur, utrinq; extuberāt,[k] gibbumq; efficiunt, cui proportionatum ſinum pulmo (ut uniuerſas quibus continetur cauitates accuratè oppleat) meritò obtinet: qui ſanè & in unguibus illi ſinui correſpondet, qui inter ungues quà inuicem accumbunt cernitur, illic nimirū, ubi duriores quidam pili inter ipſas obſeruari ſolent. Atq; ita pulmonis forma unguium imagini cōgruit. Cæterùm hæc de humano pulmone dicta uelim, eoq; non flaccido, ſed ut ſecundùm naturā thoracem implet, diſtento.[l] Aliàs enim quum cōcidit, atque in lobos ſeu fibras inſigniter diſtinctus uiſitur, elegās hæc propriaq; pulmonis forma deperditur.[m] Diſtinguuntur enim utræq; pulmonis partes in duos lobos, membraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neq; ita inter reſecandum diſtinctu, ut in cane, promptos. Hoc loborum interſtitium obliqua perficitur linea, è regione propemodum quartæ thoracis uertebræ incipiente, & obliquè deorſum in priora, quaſi ad pectoris oſſis mucronem, protenſa. Hæc linea æqualem pulmonis partium diuiſionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus ſuperiori longior exiſtat. Neq; ſanè perpetuò in duos ſolum lobos pulmonis partes ſecantur, uerùm aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamē inuicem nexos, ut ſectionis potius nota, quàm re uera diſtinctio in homine uideatur. Lobum autem qui in canibus ſimijsq; cauæ uenæ[n] caudicem ſuffulcit, uti iam antea dixi, nunquam in homine obſeruaui, & hunc illo deſtitui certo certius ſcio. Quāuis interim Galeni locus in ſeptimo de Adminiſtrandis diſſectionibus nondū mihi memoria exciderit, quo inquit, quintum hunc pulmonis lobum illos non latêre, qui rectè ſectionē adminiſtrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis forma.

e 13 fig. quā immiſſam finges 8 muſcul. tabulæ thoraci.

f 12 fi. G, H.
g 1 fig. I, I.
h 2 figura N, O, P, Q.
i 1 fi. T, V.
k 1 figu. L. 2 fig. M, M.
l Vt in 3 & 5 figuris.
m Singulis fibris ſingulos adhibui characteres in ijs figuris, quibus pulmo ſe offert.

In quot lobos fibras ue pulmo diuidatur.

n 5 fig. D.

In homine nullum pulmonis lobū cauæ caudicem ſuffulcire.

rino eiuſmodi lobum fuiſſe incognitum, uti ſanè fuit, quòd illi hominum cadauera, non autem
cum Galeno ſimiarum ac canum aggrederentur. in quibus præſenti lobo nihil eſt manife-
ſtius, uti ſanè hominem ſecanti liquidiſſime etiam conſtat illum deeſſe, tum quòd id ſenſus indi
cet, tum quòd uena ſeptum permeans cordis penetret[o] inuolucrum, neque aliquod prorſus eſt *o 4 fi. B, B.*
interuallum ductus cauæ inter ſeptum & inuolucrum, quale in canibus maximum uiſitur, un
de etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam ſuffulciri de-
Qualis pulmonis ſuperficies. buit. Pulmo externa ſuperficie læuis undique eſt, & ueluti humore lento madidus. attamen in
pleriſque hominibus non infrequenter hæc ſuperficies aſpera earum membranarum modò con-
ſpicitur, quæ inuicem connaſcuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam ſi-
Pulmonis cõnexus. niſtra, iam utraque etiam pertinaciſſimè thoracis lateribus fibroſarum nexuum interuentu col
ligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare eſſe uideatur, ut & fuſcus quidam, nõ
autem candente rubore rubeus color, & quædam inſtar nubium oblineatio, ac in colore inæ-
qualitas, in hominum pulmonibus conſpiciuntur: non quidem in laqueo ſuffocatis ſolum, aut
aliquandiu mortuis, uerùm & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen
ſenſim mortuis pulmones intenſius nigricent, concidantque. In alijs autem animalibus niſi per
quàm raròo, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra hæret, neque thoraci aliter quàm uaſo-
rum interuentu committitur.[p] Aſpera enim arteria dorſo colligata, & in pulmonem profecta, *p 6 fi. Y. 12 fig. A.*
eum dorſo alligat:[q] uena autem arterialis, &[r] arteria uenalis ſimiliter illum cordi connectunt, il- *q 6 fig. I. 12 fig. C.*
laque duntaxat pulmonis uincula, nexuſue cenſenda ueniunt. Niſi etiam tenues pulmonis[s] ner-
uos, & tunicam uaſa inuoluentem, quæ à membranis thoracem interſepiẽtibus, aut illa quæ co *r 6 fi. G. 12 fig. D.*
ſtas ſuccingit exoritur, ac nexum quoque ad colligationem conducere arbitreris. Vti in ho- *s 6 fi. e. et 2*
minibus pulmo ualidiſſimè thoracis lateribus ſubinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiã in *fi. ca. 2 lib.*
uulneribus egregiè expendendum uenit. Thorax enim ſæpe perforatur, & interim in læſo la- *4 q.*
tere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis
cauitatem oppleret, atque occaſio eſſet quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilata-
retur, haudquaquam ingredi ſinit. Vt taceam, eiuſmodi connexus opera pulmonem thoracis
Pulmonis ſubſtantia. motibus quodãmodo ſequaciorem effici. Cæterùm uniuerſa pulmonis ſubſtantia nihil aliud
eſt, quàm caro mollis, fungoſa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex ſpumoſo ſanguine ſpumaue ſangui
Pulmonis uaſa. nea concreta, multiſque uaſorũ germinibus oppleta. Vaſa ſunt tria. ac primũ quidem eſt[t] aſpera *t 1 fi. ca. 38 li. 1, 12 fi. B.*
arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci diximus, quorũ
dexter in dextram pulmonis partem, ut ſiniſter in ſiniſtram exporrigitur, & primùm in duos
ramos ſectus, ac his rurſus in plures, hiſque rurſus in alios diuiſis, multiplici ſobole pulmonem
intertexit. Secundùm uas uenalis eſt[u] arteria, tertium autem[x] uena arterialis, quarum in tertio *u 2 fi. ca. 15 li. 3. 12 figura D.*
libro cum reliquis uenis ac arterijs neceſſariò meminimus. Adeò ut de illis hîc nihil planè am-
plius donec ad cordis cõſtructionem deuenerimus, repetendum ſit. Hæc uaſa ſimiliter ac aſpe *x 1 fi. ca. 15 li. 3. 12 fi. C.*
ra arteria in pulmonem digeruntur ea ſerie, ut arterialis uenæ rami, aſperæ arteriæ propa-
ginum poſteriori ſedi attendantur, uenalis uerò arteriæ ſoboles anteriori. Atque hæc uaſo-
rum digeſtio undecunque ad externam uſque pulmonum ſuperficiem adamuſſim ſeruatur,
non ſitu modò ſemper ſibi ſimilis, uerùm & magnitudine etiam. Vt enim multo maior eſt ar-
teriæ aſperæ truncus pulmoni inſertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem
implantationibus, ita quoque uniuerſo per pulmonem progreſſu ramorum'que ſerie, ſobo
les aſperæ arteriæ ampliores, patentioreſque uenarum & arteriarum ſurculis exiſtunt. Huic in-
numero uaſorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uaſo-
rum amplectens ſurculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris ſubſtãtia iecur ipſum
cum frequenti uenarum ſobole iecur conſtituit. Vniuerſum uerò pulmonis corpus non aliter
Pulmonis tunica. ac iecoris, tenui quadam membraneaque obducitur tunica, principium ab illis uaſorum inuo-
lucris ducens, quæ aſperæ arteriæ ac alijs duobus pulmonis uaſis ab interſepientibus thora-
cem membranis, ſeu ea quæ coſtas ſuccingit, offeruntur. Quum primùm enim hæc uaſa in pul
monis ducuntur ſubſtantiam, ea tunicula à proprijs uaſorum tunicis abſcedens, in pulmonis
Pulmonis nerui. tegmentum degenerat: cui[y] neruuli à ſexti paris neruis recurrentes neruos conſtituentibus, & *y 2 fig. ca. 2 lib. 4. q. figu. 6 c.*
poſtmodum in uentriculi ſuperius orificium diffuſis communicantur. Nulla autem, aut per-
quàm graciles in pulmonis ſubſtantiam ſenſu non admodum indigentem diſſeminantur. Pul-
Pulmonis uſus & cõſtructionis ratio. mo enim in hoc potiſſimùm factus eſt, ut aërem cordi (quo potiſſimùm ad naturalis caloris
non qualitatem ſolùm, ſed ſanè & ſubſtantiam indiguit) præpararet, ac demum cor uiſcus ali-
quod ſibi appoſitum haberet, ex quo aërem ſuis functionibus aptum ſemper allicere poſſet: &
ne quemuis ſtatim nos ambientem aerem, eundemque aliter non immutatũ aſſumere cogeretur,
præcipuè quum natura non ſolùm cordis occaſione quamplurima animalia reſpirare uolue-
rit,

rit, uerùm & uocis ad commodam animalis uitam necessariæ gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atq; ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aerem attrahamus, eumq; rursus reddamus, aliter quàm cor ex nostra uoluntate neutiquam pendens, agitur. At quum hæc quoque latiùs dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arteriæ ramos aerem assumit, cordi illum ingenita suæ carni facultate præparans, ut deinde cor per arteriæ uenalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaq; asperæ arteriæ sit usus, neminem latet: quemadmodum neque uenalis arteriæ usus nulli incognitus est, quum is præcipuus sit, ut aerem cordi aptũ, ac à pulmonis substantia in asperæ arteriæ ramis confectum, in se pelliciat, ipsiusq; interuentu cor eundem in sinistrum ipsius uentriculum attrahat. Arterialis uena in hoc potissimùm facta censetur, ut pulmoni aptum suæ substãtiæ alimentũ ex dextro cordis uentriculo exporrigat, quod læue, aereum, spumosumq; esse oportuit, si modò ulla mutatis aerem substantiæ, ad aerem emulandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligiq; & rursus distendi sequaxq; esse posset. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmoni utilis est. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollitiem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicinio indefessumq; cordis motum adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ quæ aeris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletq;, inuolucri uice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoq; hanc iustissimè tenuem mollemq; ut cum pulmone promptè concideret, & facilè dilataretur, factam esse, neminem ambigere decet.

Vasorum pulmonis ratio.

Tunicæ ratio.

DE CORDIS INVOLVCRO. Caput VIII.

PRÆSENS inuolucrum membranis thoracis amplitudinem intersepientibus liberum, nullaq; ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorũ initijs instar arculæ cuiusdã aut thecæ inuoluentẽ, in medio thoracẽ intersepientiũ mẽbranarũ collocari antea diximus. Verùm in præsentia huius inuolucri sitũ paulo altiùs repetituri, eius effigiẽ primũ nucis pineæ formæq; simillimã esse dicemus. Quemadmodũ enim ex orbiculari neq; penitus depressã basi pinea nux in obtusum, neq; impẽsè prominentẽ conũ mucronem'ue desinit, omniq; ex parte orbicularis quodãmodo uisitur, sic quoq; & cordis inuolucrũ orbicularẽ basim & mucronẽ obtusum exigit, pineamq; nucẽ proximè refert. Cæterùm inuolucri basis minimè cõtinua est, sed ut minimum quinq; foraminibus peruia: duobus quidem, quibus[a] cauæ uenæ iter præbet, uno nimirum, quà hæc septũ[b] perforat: atq; id foramẽ in hominibus perficitur, ubi dextrũ latus eius[c] amplitudinis habetur, quà inuolucrũ pertinacissimè septi neruosæ parti, secus atq; in cæteris animantibus, cõnasci docebimus. secundũ autem foramen illud est, quo eadẽ uena sursum à cordis basi iugulũ petit. tertiũ porrò foramen[d] arteriã uenalẽ transmittit. quartũ uerò[e] arteriæ magnæ paratur, & quintũ[f] arteriali uenæ uiã præbet. Atq; id quodãmodo duplex est, quod arterialis uena priusq; ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quanq; et uenali arteriæ duobus quodãmodo locis iter præbeat. His uasis notatu digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, præsens inuolucrũ ualidissimè[g] obnascit, quodãmodo ab ipsis principiũ ducẽs. uidentur nanq; arteriæ magnæ & arterialis uenæ tertiæ tunicæ (quas ab intersepiẽtibus thoracẽ membranis, ac ab illa quæ costas succingit, exigunt) deinde & secunda uenæ cauæ & uenalis arteriæ tunica ab ijsdẽ mẽbranis profecta, cordis inuolucri principiũ statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis cõmittitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destituũtur, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucri ad illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quàm mucronem aut latera illius contingit. quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucri originem à cordis basi pendere scriberet. Atque hæc foramina inuolucri potissimùm basis necessariò obtinuit, sese hîc quàm maximè licuit rotun-

Forma inuolucri cordis.

Quibus uasis inuolucrũ cordis uiam præbeat.

Cordis inuolucri initium.

Lib. 6. de Vsu partium.

a 5 fi. D, E.
b 7 muscu. tab. r.
c 3 figu. à G ad F.
d 6 fig. G.
e 6 fig. D.
f 6 fi. 1 dissectum in K & L.
g 3 fig. B.

dam efformans. Cæterùm reliquum inuolucri corpus nihil prorsus transmittens[a] continuum est, & sibi undecunque, præterquàm in forma, quæ ex basi, uti diximus, in obtusum mucronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis uertebræ corpore locatur, huic non penitus, sed duntaxat è regione incumbens. Basis enim media est inter pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebras, æqualiter ab utrisque, pectoris dico osse & uertebris, distans. Item basis quoque à dextris sinistrísque costis pariter remota pendet. In progressu uerò descensuque inuolucri situs uariatur. ac alijs quidem animalibus longiori pectoris osse quàm homines donatis, inuolucrum id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum tendit, sensim in anteriora porrectum, adeò ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone cõspiciatur. In homine autẽ cui anteriorẽ thoracis partem rerum Opifex breuiorẽ largitur, inuolucrum decliue ac antrorsum sinistrorsumque adeò protenditur, ut mucro magis deorsum quodãmodo pertingat, quàm pectoris ossis[g] pars, cui superior maximéque antiqua septi trãsuersi pars adnascitur: dein in sinistrum adeò pertinet, ut dextrum mucronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeò mucro procedit, ut sinistrum pectoris ossis latus, quæ'que huic coarticulantur cartilagines, contingat. Atque hoc inuolucrum in se intersepientes membranæ amplexantur, secundùm ipsius formam in latera extuberantes. Porrò hoc inuolucrum substantia constat membranea, atque in similarium partium numerum cum reliquis membranis reponenda. nullis enim fibris intertexta, sed simplex est membrana, utcunque crassa, & admodum dura, cauitatemque constituens, in qua cor facile dilatari constringique queat. In se enim cor continet nulla prorsus portiuncula illi cõnatum, sed æqualiter ab illo undique, uti superius cõmemorabatur, distans. Cauitas hæc læuis omnino est, tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucri superficies omni adipe uacat. Quanquã secus arbitratus sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue esse asserens: intersepiẽtibus membranis fortè delusus, quæ huic inuolucro obnatæ præpingues, ac potissimùm in hominibus, uisuntur. Cæterùm exterior hæc inuolucri superficies propter fibrosos nexus, ut mẽbranæ inuicẽ cõnatæ, aspera cernitur. Inuolucri enim lateribus intersepientes mẽbranæ quodãmodo orbiculatim[h] obnascuntur. Anteriori parti, cui illæ mẽbranæ nõ obnascuntur, fibræ membraneæ earũ membranarũ cauitatẽ implentium cordis inuolucro adnascunt. Posterior pars uniuersa intersepiẽtes quoque mẽbranas habet cõnatas. Cæterũ uniuersus mucro, & dextri lateris inuolucri egregia portio septi trãsuersi nerueo circulo ad latus sinistrũ ualidissimè, amploque admodum spacio cõnascitur, quod hominibus est peculiare. Simijs quippe & canibus & porcis à septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolucrum cõnecteretur. adeò sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut oscitãter, aut neutiquam spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verũ & homini adhuc priuatim anterior mucronis pars tunicæ costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea parte qua sinistri lateris sextæ & septimæ costarũ cartilagines pectoris ossi coarctantur. sed & is inuolucri nexus[i] inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nullibi enim ex illarum medio inuolucrum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nullas arterias in se dispersas exigit, neque etiam uenas, nisi perquàm[k] tenuissimas ab illis ferè exortas, quæ intersepientibus membranis tanquam in omentũ deriuantur. quum enim cauam transmittit, ab illa uix aliquid mutuatur: quà autem septo in hominibus cõnascitur, communia cum septo uasa sibi uendicat.[l] Neruos quoque adipiscitur nimis quàm obscuros, ac ab illis pronatos, à quibus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uerò membraneum hoc cordis inuolucrum cordi id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus & arculæ cuiusdam ac thecæ cor luculentissimè amplecti, ac intersepientiũ membranarũ beneficio sustinere uideatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminẽ quoque ambigere putauerim. Cæterũ an hominibus secundũ naturã se habentibus inuolucrũ id aquã contineat, quã serosi humoris modo in ipsius cauitate inter dissecandũ repositã obseruamus, mihi nõ admodũ perspectũ est. Quãuis nullã sanè humani cordis sectionẽ unquam aggressus sim, in qua non multã eiusmodi aquæ quantitatẽ repererim: quocunque etiã mortis genere siue paulo, siue multo antè homo interijsset, etiam si adhuc maiorem copiã in mulieribus quàm uiris animaduerterim: nisi illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quàm in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor uiuo eximi spectauimus, aquam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerùm id non admodum commodè, utcunque etiã nos tragœdiæ adiungeremus, expẽdere licuit. Patauij huius aquæ intuẽdæ cupidi, pulsans adhuc cor cũ pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmacopolæ officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uiui caui-

Marginal notes:

Inuolucri cordis situs.

Inuolucri cordis substantia.

Superficies & nexus inuolucri.

Quibus uasis ac neruis inuolucrum implicetur.

Inuolucri usus, & cõstructionis ratio.

Cuiusmodi aqua in inuolucro obseruetur.

g 2 fig. parũ sub S.

h Vti sit in 2 fig. & 1.

i Inferius L inter G & I.

k 3 fi. D, E.

l 2 fig. ca. 2 lib. 4 r.

cauitatem inuolucri & cordis ſuperficiem humectas habent, at in his nulla aquæ obſeruatur quantitas, ut ſanè in mortuis quantumuis etiam exigua ſemper, perinde ac in porcis occurrat, quibus tamen in uiua ſectione aqua aſſeruata uidetur. Adeò ut de uiuorum aqua nihil aſſerere uelim, uerùm nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex ſpiritu in aquam poſt mortem conuerſo, hanc in mortuis reperiri contendentes affirmant) falſum eſſe noui. Quandoquidem (ut ſæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus connatæ, neque inuicem hærentes perpetuò madidæ apparēt, ut oculi palpebrarumꝗ interior ſuperficies. Ad hunc quoꝗ modū ubi membranæ cerebrum inueſtientes mutuò inſternuntur, & interna coſtas ſuccingentis membranæ, & peritonæi ſuperficies, ac iecoris quoꝗ & inteſtinorum, reliquarumꝗ partium inuicem tantum accumbentium, non uerò connatarū ſuperficies madorem ſemper commonſtrāt. Nunc autem cor in continuo uerſans motu, neꝗ dum uiuit animal unquam uel momento quieſcens, calidiſſimū uiſcus meritò cenſetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, ſed & aquam à Natura ipſi priuatim eiuſdē uſus gratia largitā nanciſcetur? Præcipuè quum in humidioris temperiei uiris ac mulieribus copioſiorē aquam, quàm in ſiccis calidiſꝗ, quibus plures adeſſe ſpiritus cōſtat, reperiamus: atꝗ à phrenitide mortuo cerebri uētriculos ſeroſo humore nonnihil ſalſo acriꝗ plenos obſeruauerimus. Neꝗ hic me mouet, quod quis unde hæc aqua calidiſſimo uiſceri affundatur, interrogare poſſit: quum præter adipem, quo humanum cor imprimis ſcatet, madorem in reliquis nuper commemoratis ſedibus animaduertamus, & in aquæ ſubter cutem ſpecie, ab utero ἀσκίτης dicta, tantam aquæ uim in peritonæi amplitudine, & etiā in aquoſo ramice, & interdū uiuentibus in thoracis amplitudine aſſeruari indies diſcamus. Præterea æſtiuo tēpore ſuſpēſi, ac in cruce, ut Gallis & noſtratibus moris eſt, nō procul à ſuburbijs ad publicas uias relicti, paucis poſt ſuſpendium diebus, ac ſi ueſicæ aqua diſtentæ eſſent, in mirā molem intumeſcunt. Memini etiam in diebus canicularibus una die occiſos canes, quibus cutē detraxeram, & muſculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuiſſe, & caſu in ſole relictos, maximam ſeroſæ aquæ uim in peritonæi cauitate, & in thoracis amplitudine collegiſſe. Cæterùm nugaci hac diſceptatione relicta, ad cor properemus, ne tandem in theologorum quæſtionem, qua de myſterijs plena Saluatoris noſtri IESV CHRISTI aqua ſanctiſſimè pertractant, incidamus: ac diui Ioannis ueriſſimum Euangelium, his noſtris de ſolis calore in ſuſpenſis ui rationibus, & carnificinis minimè miſceamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA. *Caput IX.*

SITVM cordis in ſua proportione oſtendit ultima figura tertij libri: dein prima & ſecunda præſentis libri figura idem quoque oſtendunt, quamuis in illis cor ſuo inuolucro inctectū ſit, ac inter membranas thoracis cauitatem interſepientes contineatur. Ac in prima quidem figura id ad L ſpectatur, in ſecunda autem ad inferius L & M, M. Porrò cordis formam ex quarta, quinta, & ſexta figuris petere licet.

ORDIS ſitum formamꝗ ipſius enarratum modò [a] inuolucrum commonſtrat. Cor namque pyramidalis figuræ uiſitur, & nuci pineæ non admodum eſt abſimile: ex [b] baſi nimirum latiori in [c] mucronem paulo quàm nucis pineæ acutiorem ſenſim deſinens: eſt'que multo longius quàm craſſius. quanquam in homine, quod ad externam ſuperficiem attinet, non æquè craſſum ſecundùm orbem, ut cęteris ferè animalibus, ſit. Ipſius etenim latitudo profunditatem nō ſecus excedit, quàm ſi quis cor in anteriori poſteriorꝗ ſede nonnihil depreſſum affirmaret. Atꝗ id potiſſimùm in dextra ſede illi accidiſſe, diſſecantibus obſeruatur. Tota exterior ſuperficies à baſi ad mucronis uſꝗ extremum impenſè læuis cernitur, nulli prorſus parti connata. [d] Coronalis tamen uenæ [e] propagines à cordis baſi ad mucronem uſꝗ cum coniugis ſuæ arterijs excurrentes, ſanguineꝗ turgentes, paulo magis reliqua cordis ſuperficie extuberant, inæqualitatemꝗ minimam efformāt: quippe maxima ſui corporis portione in cordis ſubſtantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor plerunꝗ abundat, aliquid inæqualitatis inducit. Baſis propter uaſorum egreſſus inæqualis utcunꝗ uiſitur. dextræ enim ipſius ſedi [f] dextra auricula ſimul cum [g] uena caua, & [h] arteriali uena committitur, in ſiniſtra autem ſede [i] læuam habet auriculam, & præter [k] arteriam uenalem, [l] magnæ quoꝗ arteriæ initium. Porrò cordis auriculas, uaſa, ut & ipſorum orificia & membranulas, cordiſꝗ uentriculos ſeorſim ordine perſequemur, iam cordis ſitum ſubnexuri, de quo prolixè

Marginal notes: *Cordis figura.* — *Cordis ſuperficies qualis.* — *Cordis ſitus.*

a 3 fi. C, D, E, F, G. b 4 fi. C, D. 6 fig. A, B. c 4 fig. E. 6 fig. C. d 6 figu. D. e 6 figu. E. f 4 fi. I, 5 fi. B. g 4 fig. F. 5 fig. C. h 4 fi. G. 6 fig. I. i 6 fig. E. k 6 fig. G. l 6 fig. O.

lixe admodum dissectionis professores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum innuentibus, illis autem in medio, quòd ad dextrum ac sinistrum attinet: alijs uerò non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerùm & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora. alijs rursus hæc omnia quidem toti cordis moli, alijs autem duntaxat basi asscribentibus. Quòd autem in præsentia thoracem omnes appellent [m] quicquid costis & pectoris osse, & duodecim thoracis uertebris intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsis thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram situs descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os homine longius obtigit, non basis solùm, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Deinceps secundùm dorsi longitudinem basis uicinior longè est primæ thoracis uertebræ, quàm mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quàm mucro à pectoris ossis [n] cartilagine gladij modo in aciem cessante, adeò ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora posterioraq́ attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterùm hominis cor sua basi, quæ ipsius dignissima nobilissimaq́ pars, quum uasorum origo sit, censetur: exactè, ut in reliquis animātibus, dextræ sinistræ que sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora que spectat, pariter sese habet. tātum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrarum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebris, quintæ uertebræ corpus respicit, quæ ex tribus totius thoracis dorsi longitudinis partibus primæ humilior sedes & secundæ elatior existit. In anteriori uerò thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, ad amussim mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inseritur. Atque hic tutissimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq́ exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq́ antrorsum q̄ ipsum basis centrū uergat, & dextra quoq́ mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excedat, ipsumq́ mucronis centrum sextæ & septimæ costarum sinistri lateris cartilagines respiciat, quà pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs compræhenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quę sanè homini, ut & cerebrum ac iecur, quàm cæteris animātibus est grandior. Neque id solùm homini priuatim euenit, uerùm & illi quoque cor septi transuersi neruosæ parti in læuo latere, cui cordis inuolucrū magno spacio [o] adnascitur, quàm proximè accedit: secus longè quàm canibus & simijs, quibus cor magno interuallo à septo remouetur.

m 1 & 2 fi. ca 19 lib. 1.

n 2 fig. S.

Cordis magnitudo.

o à G ad F 3 fig.

DE CORDIS SVBSTANTIA. *Caput X.*

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potißimùm figuris delineatur, quæ id quouis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximè sequentes.

Cordis caro.

PRAECIPVA cordis substantia carne constat, musculorum carne paulo minus rubra, uerùm duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertexitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longè durior existit, & spissior, iniurijsq́ ferendis pertinacior, & demum uario robustissimarum fibrarū genere donata. quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferè speciē, eamq́ sparsim satis disseminatā duntaxat sortiatur. Porrò species fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum [a] fibris agimus) haud æquè ac musculorū conspicua est: quandoquidem nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum suarum differentiam non accuratè ostendat: & adhuc multo accuratius, si uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro discerpatur. at cordis quidem caro fibris compactissimis, & inter se plurimum differentibus oppleta uisitur: quæ uerò earundem situs differentiarumq́ sit ratio, cōiectura potius q̄ sectione assequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel transuersis sectionibus aggrediaris, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem secundùm

Cordis fibræ.

a 7 figu. N. membranarū K, L, M. & 8 fig. G G. membranarū E, F.

unum

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnē carnis partem diuersis multiplicibusq́ (sed potissimùm transuersis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam utero, & ambabus uesicis sectionis beneficio fibrarū situm adinuenire integrū est. Quanq́ interim triplex fibrarū genus à Natura ipsi largitū esse, nō possimus ire inficias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nullum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quæ fibrarum potissimùm, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Cęterùm & si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus attrahēdi facultas tribuitur intimas, & deinde his obliquas, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse credūtur, positas esse, & extimam sedem transuersas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere, non tamen cordis fibris eum situm asscribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc transuersas, & rursus rectas & obliquas & transuersas quodammodo commonstret, quasi tres priores differentiæ singulis uentriculis peculiares essent, posteriores uerò toti cordi ambobus'que uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquàm elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quàm reliquā sedem conspicimus: transuersas autem, quæ orbiculatim cor uentriculosq́ ambiunt: obliquas uerò, quę quidem orbiculatim cor uentriculosq́ ambiunt, at obliquè secundùm cordis longitudinem procedunt. Suntq́ hæ in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in læuo basim. Atque his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conferas, perquam numerosis, & carne has continente amplexanteq́, potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accidit compositio. Vt enim in musculis fibræ ne rumperentur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciunturq́. Quæ porrò per uniuersum cor fibrarū & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunè explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In pręsentia autem suffecerit, carnis fibrarumq́ cordis usum, quæq́ adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quàm in basi spissiorem solidioremq́ apparere. Non ob hoc profectò (ut Galenus arbitratur) ne hîc cor in suis contractionibus pectoris os accedēs facilius lęderetur: uerū quòd ea cordis pars tenuis sit, & quòd ad eā fibrarū rectarū concursus perficitur, qui carnē mucronis, & si ab alia nō differat, compactiorē cōmonstrat, ad eū prorsus modū quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quàm in musculi uentris medio, ubi fibræ nō adeò atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uerò propria peculiariq́ ipsius secundùm iustitiam temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatione, & uitali spiritu conficiendo potissimū cōsistunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor sit, ex aliorū uiscerū substantia ratiocinamur. Cæterùm cordis fibræ alteri functioni subseruiunt, quà cor tantisper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq́ quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illæ motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitrarius est, cordis uerò naturalis, ac absque lassitudine inscrutabili rerum Opificis industria indefessus, arbitrioq́ nostro minimè subditus, neq́ ex cerebri neruis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porrò cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, rectę efficiunt fibræ, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uiminee circulo orbiculatim eademq́ serie complurimas iuncorum scirporum'ue radices connecteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrum dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq́ multo capacior redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem condiscere quàm optimè liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anteriùs et posteriùs consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo [b] septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur. quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtineret, nihil confingere possimus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, est quàm facillimum. hæ enim cordis contractioni imprimis præsunt, quæ mucronis

Carnis cordis usus.

Fibrarū usus.

b 8 fi. H, H. 9 fi. K. 11 fi. I, I inter H & G.

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quã illæ moliuntur fibræ, quoties laxatis rectis impensiùs arctantur colliguntur'q́, haud secus quàm si prius cõtractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introrsum comprimas, itaq́ illius cauitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uerò quî obliquæ fibræ quieti præsint, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu censetur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque se contrahant, imaginari nõ est arduum: præcipuè si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sanè facturus es iucundissimè ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) subijciam: in qua non hæc modò, uerùm alia pleraque spectanda proponentur. Nunc autem ad fibras reuersi, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitrabimur, uerùm rectas ad attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retensionem uerò obliquas conducere etiam nobis persuasum erit. Cæterùm præter cordis carnem & fibras propriæ ipsius[g] uenæ illius substantiam enutrientes, &[h] arteriæ innatum suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorum uasa distributæ. Quis uerò uenæ arteriarum'que coronalium sit ortus seriesq́, in tertio libro abundè complexi sumus. Quare cordis[i] neruulo sermoni quoque addito, ad cordis tunicam est accedendum: ac eum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sexti paris cerebri[k] neruo depromi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucri basim penetrans, & sinistro[l] uenæ arterialis lateri posteriori'q́ sedi exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obscurè) pertinet. Verùm cordis tunica illi membranæ prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus pertinaciter obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuelli nequit. Eiusmodi nanque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipuè ad basim durioris adipis copia obnascitur: aliquãdo & per reliquam cordis superficiem ad mucronem usque, ac id semper imprimis secundùm[m] uenarum & arteriarũ per cordis corpus digressum. illi enim copiosior adipis portio (ut in[n] omento & membranis thoracem intersepientibus accidere conspicimus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiã referre[o] tres membranas uenæ cauæ, &[p] duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde &[q] auriculas, &[r] quatuor ipsius præter id circunuoluentes uenas arteriasq́, uasa, nisi nunc tempestiuiùs foret, singula seorsum priuatis Capitibus recensere. Pari quoq́ ratione & cordis[s] os huc spectare uideretur, nisi & id in primo libro prolixiùs essemus persequuti.

Cordis substãtiæ peculiares uenæ & arteriæ. — *Neruulus cordis.* — *Tunica cordis substãtiæ obnata.* — *Cordis adeps.*

g 6 fi. D. 7 fi. G. & fi. ca. 6. li. 3 E. h 6 fi. D. 10 fig. E, E. & fi. ca. 12 lib. 3 B, B. i 6 fig. h. k 6 fig. d. l 6 fig. l. m 4 fig. L. 6 fig. E. n in 2, 3, & 4 fi. lib. 5. o 7 figu. K, L, ita. p 9 fi. E, E. q 4 figu. I. & K. r 5 fi. C. deinde 6 fi. N, I, G, O. s 7 figu. ad D, D. 10 fi. ad S, S.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENtriculis. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, nona uerò & decima sinistrum. undecima autem cor transuersim dissectum oculis subijciens, uentriculorum cordis naturæ ostendendæ plurimùm iuuat.

QVONAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformentur, quoq́ constent numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibiturus. Humanum itaque cor intus duas insigniter amplas obtinet cauitates, secundùm cordis latera sitas: unde etiam[a] unam uentriculum sinum'ue dextrum,[b] alteram sinistrum meritò nuncupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, ambo'que inuicem forma plurimùm uariant. Dexter nanque magis deorsum ad cordis[c] mucronem ipso sinistro descendens,[d] cauitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quandoquidem dextro ipsius latere, anteriori'q́ & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in sinistro autem latere externæ fornicis aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum[e] septum semiorbis modo dextra ipsius superficie in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mucronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla etiam basi incipit, sensimq́ in arctum uersus cordis mucronem desinit, cauitatem instar coni, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis nanque uentriculorum[f] septum[g] sinistro ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latus efformat, concauum,

Vẽtriculorũ numerus & situs. — *Forma dextri.* — *Forma sinistri.*

a Patet in 7 et 8. et G, G in 11 fig. b Patet in 9 et 10. & H, H in 11 fig. c 4 fig. E. 6 fig. C. d Hanc maximè ostendit 11 fig. ad G, G. e 11 fi. I, I. 8 fig. H, H. f 11 fi. I, I. g 10 fig. R.

h 8 fi. H, H. 9 fi. M, M. 10 fi. Q, Q. k 7 fi. Q, R. l Hoc è nulla figu. spectabis melius quàm ex undecima. m Hæc illis figuris obuia est quibus uentriculi spectãtur.

uum, non uerò ut [h] dextro latere gibbum extuberansque uisitur, & parem crassitiem naturamque cum cordis [i] substantia sinistrum latus & anteriorem posterioremque sinistri uentriculi sedes constituente exigit: itaque prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimùm gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret [k] tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnasceretur. [l] Vniuersa nanque cordis substantia, præter uentriculorũ septum, dextri uentriculi amplitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistrum uentriculum orbiculatim ambit efformatque, dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undique æquè crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscentiumque gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vtriusque uentriculi [m] superficies perquàm inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam penitius impressis obsita. Neque istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistrum respicit: uerùm per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solùm in nuper occisis animantibus, sed perpetuò, tantisper dum cor ipsum seruare uolueris, apparentes, neque unquam uel in exiccato corde conniuentes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo [n] carneas quasdam explantationes processus'ue intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, & in [o] fibras mẽbraneas cessant, humiliori sedi [p] membranarũ in ipsis finibus positarũ continuas. Cernuntur autem carnei hi processus potissimùm ad uentriculorũ mucronem, humiliorem'ue sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam persequar. Ventriculorum igitur [q] septum crassissima, ut dixi, cordis substantia efformatum, utrinque foueis ipsi impressis scatet, hac imprimis occasione inæquali superficie qua uentriculos respicit donatũ. Ex his foueis nullæ (quod sensu saltẽ cõprehendi licet) ex dextro uentriculo in sinistrũ penetrant, adeò sanè ut rerum Opificis industriã mirari cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistrum sanguis resudat. Præter hactenus commemorata, in utrisque [r] duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentiori uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unũ quidem uenosum, alterũ autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis [s] membranæ quædam insunt, quas uasorum orificijs paulo pòst præfici commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ cauæ os spectantes: in sinistro autem duæ, uenalis arteriæ origini connatæ, adeò ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipso usu, & quam continent materia inter se differunt. Porrò usum illorum unà cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & [t] aurium usu priuato Capite meritò pertractabimus, quòd hæc simul omnia cordis functionibus famulentur: quas, nisi enarratarum iam partiũ constructione prius descripta, recensere absurdum foret.

Ventriculorum superficies.

n 7 fig. O, O. 9 fig. H, H. 10. fi. N. o 7 fi. N. 9 fi. G, G. 10 fig. M. p 7 fi. K, L, M. 9 fig. E, F. q 8 fi. H, H. 9 fig. K. 10 fi. R. 11 fi. I. r 7 fi. C, C, C. 8 fi. C, D in dextro uentriculo. In sinistro autem 9 fi. C, C, & 10 fig. A. s 7 fi. K, L, M, in dextro. In sinistro E, F figu. 9. t 4 fi. I, K.

DE CORDIS VASIS, ET EORVNdem orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemque orificijs spectandis pleræque faciunt figuræ: ac quinta quidem præcipuè uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem I insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterùm septima cauæ uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Nona uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

SVPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamus. Ac in uasorum quidem numero sunt uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur foraminibus. [a] Vena caua ad dextrum cordis latus dextrumque uentriculum refertur: num uerò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiosè friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, aggrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subticeam) in natis hominibus nihil aliud quàm cauæ ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de fœtibus, quoad hactenus illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitũ adducit, omnia in illum (si mo-

Cordis uasa quot & quæ.

Vena caua.

a Tota fig. cap. 6 lib. 3 hic autem 5 fi. C, D, E.

dò id quis propoſuiſſet)retorquere eſſet quàm facillimum. Niſi fortè cum Galeno illi conueni
ret, quod iecur ſanguificationis officinam eſſe haud falſo enunciauerit, quanquã etiã Achillem
illum arteriæ uenoſæ principium deturbaret. Ex dextro itaq; latere baſis dextri uentriculi ad hu
miliorem eiuſdem baſis ſedem, uena caua [b] amplo patentiq; admodum orificio exoritur, ac ili- b fi. ca. 6 li.
co ab exortu (qui totius uenę capacitatem amplitudine multum ſuperat, ac uelut extuberans ad 3 D. 7 figu. C, C, C.
cordis ſubſtantiæ terminos, [c] circulus uiſitur) ſurſum ad iugulum, & deorſum uerſus ſeptum c 7 fi. H, H,
[d] contendit: neque, ut quiſpiam fortè arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata prin H.
cipio, in duos truncos magnæ arteriæ [e] modo dirimitur, ſed dextro baſis cordis lateri inſtar re- d 7 fi. A, B aut D, E.
cti pali attenditur, ac ſuo ueluti ſiniſtro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enaſcitur, ac e ut 6 fig. O
facilè citra aliam diuiſionem (quod interim arteriæ magnæ ex cordis baſis centro quodam- in P & R.
modo prodeunti negatum eſt) cordis inuolucrum permeans, ſurſum deorſum'que prore-
pit. Neque profectò alia cauæ exortus, aut ſi mauis cum Galeno dicere, inſertionis eſt ſpecies,
quàm originis trium reliquorum uaſorum cordis uentriculos ſpectantium. Cæterùm quo-
nam pacto toti anteriori cauæ exortus ſedi ſecundùm illius longitudinem [f] dextra cordis auris f 5 fi. B. 7 figura F.
adnaſcatur, in eo quod ſtatim de cordis auribus ſubnexuri ſumus Capite, audies. Vena igi-
tur caua primum cordis uas cenſebimus, & ipſius ortus ſimiliter primi orificij loco opportu-

Vena arterialis. nè habebitur. [g] Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo aſſcribitur, eſt'que ea uena, g 1 fi. cap. 15 li. 3. 7 fig. I.
quam quidem quòd ſanguinem in pulmonem deferat, uenæ'que prorſus uicem gerat, Venam:
quòd uerò arteriæ corpus nanciſcatur, Arterialem appellari antea diximus. Hæc multo mi-
nori quàm caua [h] orificio ex dextri uentriculi baſis elatiſſima parte iuxta dextrum latus uentri- h 8 figu. ſub E, F, G.
culorum [i] ſepti enaſcitur, & magnæ [k] innitens arteriæ, ſiniſtrorſum'que nonnihil ſuo caudice i 8 fi. H, H.
inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in [l] duos truncos diſſcinditur, quorum k 6 fi. I ſuper O.
dexter ad ſiniſtrum latus caudicis magnæ arteriæ, poſteriorem'que eius caudicis ſedem refle- l 6 fi. L, K.

Venalis arteria. xus, in [m] dextros pulmonis lobos digeritur, ſiniſter uerò in [n] ſiniſtros. Porrò [o] uenalis arte- m 3 fi. L, M. 6 fi. i, k.
ria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena perſequuti fuimus, atque etiam ab uſu quòd
aërem continet deducit'ue, Arteriam: à ſubſtantia autem, quòd uenarum corpori reſpondet, n 6 fig. l, m.
Venoſam nuncupari retulimus: inter ſiniſtri cordis uentriculi uaſa connumeratur, ac ut ue- o 2 fi. ca. 15 li. 3. 6. fi. G.
narum corpus adipiſcitur, ita quoque ex molliori ſiniſtri uentriculi ſede (ut caua ex dextri)
principium ducit. Ex ſiniſtro enim ſiniſtri uentriculi latere ad eiuſdem uentriculi demiſſiorem
partem pari penitus modo ut caua, uenalis arteria [p] patenti admodum orbiculari'que orificio p 9 fig. D, D. & 12 figu. D.
enaſcitur, ac ſtatim ab ortu, aut in ipſo potius ortu, in [q] duos truncos deriuatur, quorum dex
ter ſub cordis baſi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis ſedem q 2 fi. ca. 15 li. 3 K, L.

Diuerſa Anatomicorum de cordis orificijs placita. diſpergitur, ſiniſtro interim in ſiniſtram pulmonis partem exporrecto. Cæterùm hæc uena-
lis arteriæ in primos truncos diſtributio, adeò illius origini uicina eſt, ut hoc nomine nonnul-
li diſſectionis profeſſores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque
quatuor cordis uaſorum orificia enumerauerint. Et rurſus fortaſſis pari ratione uenæ cauæ
attendentes, ipſius quoque orificium geminarunt: quum in ipſa etiam origine [r] hæc ſurſum r 7 fi. D, E.
deorſum'que properat. Huiuſmodi enim quid Herophilus contra Galeni Eraſiſtrati'que
ſententiam ex ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus libro innuiſſe colligitur. Porrò nos
quatuor cordis uaſorum, quatuor tantum orificia, ut re uera ſunt, enumerabimus. Quo
autem pacto uenalis arteriæ exortui in anteriori quoque ipſius regione [s] læua cordis auricula s 6 fig. F.

Magna arteria. adnaſcatur, ſecundo ab hoc Capite explicabimus. Quartum uas, quod adhuc enarrationi
deeſt, quartum'que cordis conſtituit orificium, [t] magna cenſetur arteria, pari ratione ex ſi- t figura ca. 12 li. 3. 6 fi.
niſtro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatiſſi- O. 10 fi. A.
mæ ſiniſtri uentriculi ſedis latere, & ex cordis baſis ueluti centro arteria magna enaſcitur, ali- u 10 fi. S, S.
quouſque rectà [x] ſurſum ſub uenæ arterialis caudice tantiſper prorepens, donec cordis inuo- x 6 figu. O ſub I.
lucrum permeans, in duos truncos diſſcindatur, quorum unus corporis ſuperiora, alter infe-
riora petit. Atque ita profectò durorum craſſorum'que uaſorum, ipſius nimirum arterialis
uenæ, ac arteriæ magnæ principia adeò reſpondent, ut ſiniſtrum arterialis uenæ latus dextro
arteriæ magnæ lateri in ipſa origine adnatum ſit, ambo'que uaſa hîc ex eminentiſſima cordis
uentriculorum ſepti ſede commune principium radicem'que poſſideant, quod eouſque qui-
buſdam animalibus indureſcit, ut id Galenus reuera os eſſe affirmet. Cæterùm [y] hîc in ſini- y 9 figu. L ſub E.
ſtro cordis uentriculo ad ſepti eminentiſſimam ſedem aſcenſus poſt dextram orificij uenalis

Li. 3. de Partibus animal. cap. 4. arteriæ membranam inter diſſecandum latens conſcendens'que Ariſtoteli impoſuit, ut inibi
tertium cordis uentriculum conſtituerit, illum arteriæ magnæ principium eſſe recenſens.
quod ſanè multo minus incuſandum uenit, quàm quod uentriculorum cordis numerum pro
animalium mole uariare ſcripſerit. At quemadmodum Galenus in huiuſmodi leuibus & obi-
ter

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sanè Aristotelis sectatores hortarer, ut in Aristotelem affecti, sedulò humani corporis fabricam ipsi resecarent, eam Galeni placitis accuratè conferentes, ut tandem Galeno Anatomicorum principi id obijcerent, cuius dissectionis professores crebrò insimulat, quum utcunque leuiter Aristotelis ut in consectionibus parum exercitati errorem illum citra partium inuentionem committentis fert: at eos grauiter incusat, qui totam uitam huic speculationi dedicarunt, & tamen in plerisque falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, complurima profectò occurrent, quæ altius refelli possent, quàm quæ Galenus alijs imponit Anatomicis. Non enim admodum leue censeretur, quod in sexto de Partium usu arteriæ magnæ orificium amplius uenosæ arteriæ orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè amplius cernatur. Neq; simpliciter Galenus magnæ arteriæ orificium uenosæ contulit, imò cęteris cordis orificijs id amplius esse contendit, adeò in Aristotelis dogmata incitatus, ut nō animaduerterit uenæ cauæ orificiū uel triplo maius arteriæ magnæ orificio cerni, ac re uera esse, uti & uenalis arteriæ orificiū grandius magnæ arterię orificio esse dicebamus. Porrò quod & ego in Galeni medicinæ parentis uerba iurauerim, ac philosophis nos insectandi ansam præbere neutiquam instituerim, non lubet hæc, & eius generis permulta diffusiùs persequi: unde etiam ad cordis membranas sermo iam uenit reflectendus.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QVATUOR ORIFICIORUM CORDIS. Caput XIII.

PRAESENTES membranæ seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima nanque tres proponit uenæ cauæ orificio præfectas, ac K, L, M insignitas. Octaua tres in uenæ arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriæ orificij E & F indicatas. Magnæ autem arteriæ tres membranæ in decima B, C, D insignitæ proponuntur.

EA CORPORA cordis membranas nuncupamus, quæ cordis uasorum radicibus, ipsorum'ue exortibus adnata, calore, substantia, crassitie, prorsus membranæ existunt, materierum regurgitationibus præfectæ. Sunt porrò hæ omnes ex præcipuorum Anatomicorum sententia undecim numero, ac tres quidem singulis trium uasorū orificijs, duæ autem duntaxat uno quarto'ue adnascuntur. Vena caua, quam primum dextri uentriculi uas esse recensuimus, [a] suas membranas, uti modò subiungam, locatas exigit. Cauæ exortui, qui uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodit, [b] circulus est, [c] alius membraneus circulus humiliori uenæ exortus parti proximè adnascitur, qui prorsus pari modo ac uenæ initium ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum uena ab ortu extrorsum è cordis uentriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introrsum, in'que dextri uentriculi amplitudinem procedit. Insuper ut uena caua ilico à cordis substantia, ex cuius termino (ut ita dicam) enascitur, abscedit, solo exortu, qui breuissimus est, cordis substantiæ adnata: sic etiam membraneus circulus minima amplitudine cordis substantiæ hîc adnascitur, ilico ab illa abscedens ac exacta, & solida, citra'que insignem crassitiem ualida membrana apparens. Hæc in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in [d] tres ueluti membranas scinditur, ex ampla basi in obtusum mucronem desinentes, ac uix à semicirculi conuexo differentes. Mucro autem harum membranarum paulo supra mediam uentriculi dextri longitudinem cessat, neq; aliqua ex parte, quam circulari exortu membrana hæc tribus ipsius processibus cordis substantiæ adnascitur. Verùm ex tota inferiori sede trium membranularum seu processuum, quæ reliquo ipsarum corpore nonnihil crassior ualidior'que efficitur, [e] fibræ quædam frequenti serie enascuntur, quæ deorsum per uentriculi amplitudinem ductæ, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur, non quidem duntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis [f] septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis amplitudinem. Omnis namque inferior membranularum pars fibras illi uentriculi mucronis sedi exporrigit, quæ ipsi è directo constituitur. Præsentes fibræ quà membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiæ haud adnascuntur. Vnde etiam Aristoteles illas neruos esse arbitratus, hinc cor neruorum principium esse indicauit. Verùm ubi fibræ ad uentriculi mucronem implantantur, aliquousque [g] carnosæ sub-

Membranarum numerus.

Cauæ membranæ.

a 7 *fi.* K, L, M.

b 7 *figu.* H, H, H.

c Erit totū *corpus* K, L, M *insignitum in 7 figura.*

d 7 *fi.* K, L, M.

e 7 *fi.* N.

f 8 *fi.* H, H, H. 11 *fi.* I.

g 7 *figura* O, O.

substantia adaugentur suffulciunturq́; nō aliter profectò apparentes, quàm si carneę in cordis uentriculo uirgulæ essent. Cæterùm mēbrana hęc propter tres membraneos ab ipsa deductos processus, trium uenæ cauæ orificij membranularū loco enumeratur, atq; quòd processus illi quum clauduntur, atq; inuicem conniuent, spiculorū sulcis structura similiter existant, Græci τριγλώχινας, quasi trisulcas diceres, eos appellauere. Quū enim membraneo circulo adhuc patente & orbiculari seruato, tres ipsius processus inuicem è regione illius centri coëunt, formam effingunt triangulari cuspidi non absimilem, id'que potissimùm illi cuspidi, quo in telis Turcæ penetrandis loricis hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quò minus oblongum illud ferrum grauaret, anguli'que acutiores redderentur, illi inter duos angulos sulcum elimant, adeò ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos & totidem sulcos ostendat: uti etiam hîc in corde fieri animaduertes, dum inter dissecandum tres membraneos processus inuicem committes. Cæterùm si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris adaperti similitudinem petis, eam ex coronæ forma opportunè sumes, quam regum capitibus antiquitatem insculpsisse, in illis quę Romæ effodiuntur imaginibus uidemus.

Venalis arteriæ mēbranæ.

Porrò quemadmodum [h] uenalis arteria uenæ cauæ tum corpore, tum intro mittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriæ membranæ cum cauæ orificij membranis pleraque exigunt communia. (h 6 fig. G.) Ad [i] radicem enim orbis uenalis arteriæ, [k] membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut [l] uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimq́; ab exortu à cordis substantia abscedit, uenæ cauæ orificij membraneo corpore huc usque quàm simillima. (i 9 fi. D, D. k Est is E, F proxima D, D. 9 fig. l 9 fi. C, C.) Verùm quum aliquantisper in uentriculi amplitudinem descendit, in [m] duos tantum membraneos processus partitur: forma quidem [n] illis qui ad uenæ cauæ orificiū pertinent respondentes, sed mole & robore superiores. (m 9 fi. E, F. 10 fig. I, K. n 7 figu. K, L, M.) Ex ampla enim basi in obtusum mucronē finiunt, longius in sinistri uentriculi cauitatē, quàm cauæ orificij membranulæ in dextri contingentes. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anteriùs enim & posteriùs inuicem dehiscunt. Secundùm uniuersam eorundem humiliorem sedem (quæ etiam ut cauæ orificij membranularum, crassior duriorq́; existit) [o] fibræ seriatim ex illis enascuntur, quæ deorsum porrectæ, tandem cordis substantiæ ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim adnascuntur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, [p] carnea cordis substantia adaugentur stabiliunturq́;. (o 9 fi. G, G. 10 fi. M sub I, K. p 9 fi. H, H, H. 10 fi. N.) Cæterùm quia membraneus uenalis arteriæ circulus in duos tantum processus dirimitur, dissectionis proceres duas tantum membranulas ipsius orificio præfici asserunt: quas mitræ episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posteriorìq; mitræ cacumini assimilaueris. quum enim duo tantùm hîc cernantur processus, utcunque eos inuicem conniuere fingas, τριγλώχινας cum Galeno ipsas appellare non poteris, quod scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant.

Arterialis uenæ membranæ.

Venæ arterialis [q] membranæ dictorum modò orificiorum membranis neque situ, neque forma, neque etiam robore respondent. (q 8 fi. E, F, G. et 1 fi. ca. 15 li. 3 cha. 1, 2, 3.) A' uenæ enim arterialis exortu hæ introrsum in cordis dextrum uentriculum haud pertingunt, sed totæ in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductæ, ut commemoratæ priùs membranulæ ab orificio introrsum pertinebant. Neque etiam his unus communis'que est circulus, uerùm tres distinctæ, & non admodùm ualidæ sunt membranæ, singulæ semicirculi modo principium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, suę amplitudinis superficiē in tres semicirculos extrorsum à corde latescentes distinctam obtinet: qui crassiores redditi, in ipsam uasis amplitudinem protuberant, ac suis tuberibus ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circuli extra suam superficiem, suprà infra'que contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberibus membranæ tota ipsarum amplitudine, quasi semiplenæ lunæ imaginem referentes pronascuntur, nusquam uasi ipsi, præterquam ad hæc tubera, adnatæ. Harum membranarum latissima sedes, quæ extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasi ipsi non connatum, haud ita rectà cernitur, ac si singulæ membranæ dimidiatum circulum ad amussim exprimerent: uerùm modicè id latus introrsum obliquatur, & non adeò altè extrorsum'ue in medio conscendit, atque terminis quibus utrinque uasi continuatur. Quum itaque hæc superior latissima'que membranularum pars latus'ue instar dimidiatæ parenthesis ad hunc modum (inflectatur, & ipsarum membranularum exortus, & ad uasa connexus semicirculum ad amussim exprimat, Græci has membranulas σιγμοειδεῖς nuncuparunt, ab illorum C imagine.

Arteriæ magnæ membranæ.

His tribus uenæ arterialis membranulis, [r] tres in arteriæ magnæ ostiolo à Natura creatæ respondent, in nullo prorsus ab illis quàm (r 10 fi. B, C, D. & fi. ca. 2 insertæ li. 3 characteres 1, 2, 3.)

quàm in magnitudine & robore differentes. Magnæ enim arteriæ membranulæ tanto grandiores ualidioresꝗ uenæ arterioſæ membranulis uiſuntur, quanto uenæ arterioſæ corpus ab arteriæ corpore duritia amplitudineꝗ uincitur.

DE CORDIS AVRICVLIS. Caput XIIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit I & K inſignitas, ut & ſexta M & F notatas. Verùm dextram auriculam inuerſam oſtendit ſeptimæ figuræ F, & octauæ K. Siniſtram uerò nonæ figuræ I, & decimæ L.

AVRICVLAE cordis diſſectionum profeſſoribus uocantur, appendices quidam baſi ipſius adnati. à ſimilitudine enim, quam illi in ſitu, non autem in uſu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emicat namꝗ ad utrumꝗ cordis baſis ſeu capitis latus appendix unus, ex ampliori baſi in mucronem deſinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut ſiniſtrum nuncupamus.[a] Dexter itaꝗ appendix ſeu auris, dextro cordis baſis lateri attenditur,[b] toti anteriori exortus uenæ cauæ regioni ſecundùm illius longitudinem obducta, & etiam ſuo mucrone à uenæ corpore abſcedens, elatiùs nonnihil quàm cordis baſis ſurſum conſcendit. Voco autem exortus uenæ cauæ longitudinem, totam eam ſedem quæ à uenæ cauæ parte qua propinquius cordis mucroni uena cordis ſubſtantiæ adnaſcitur, uſꝗ ad eam quæ baſis cordis cẽtro, aut ipſi arteriali uenæ uicinior eſt, atꝗ huic exortus longitudini dextræ cordis auriculæ baſis longitudo reſpondet. Huius enim auriculæ effigies pyramidem refert, exꝗ oblonga baſi in mucronem, qui non admodum acutus protenſusꝗ eſt, deſinit. Auriculæ etenim baſis longitudo, quam uenæ cauę ex corde principij longitudine metiri diximus, ipſius auriculæ etiam admodum diſtentę amplitudinẽ ferè triplo excedit: deinde & longior multo eſt, quàm progreſſus à baſi auriculæ ad ipſius mucronem pertinens. Porrigitur autem auricula à baſi ſurſum antrorſumꝗ, adeò ut nulli auriculã forma, quod ad baſim mucronemꝗ, & deinde ad cauitatem ac compreſſionem diſtentionemꝗ attinet, exquiſitiùs contuleris, quàm coriaceis tuberibus utrinque Turcarum ſellis aſſutis, quæ equis fluuium tranſnataturi ueſicarum ritu magno uſu inflant. Exterior nanꝗ auriculæ ſuperficies pro ipſius repletione uariat: quũ enim auricula in cordis conſtrictione turget, oppletaꝗ eſt, gibba undique & æqualis & aqueo ueluti humore oblita cernitur. At inanita concidenteꝗ auricula, ſuperficies hæc rugoſa ac ueluti plicis obſita ſpectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriùs aqueo humore, ut & cordis ſuperficies, obducitur. Verùm quandoꝗ, licet id rariùs, exterior diſtentæ etiam auriculæ ſuperficies inęqualis, propter adipem illi tunc obnatum uiſitur.[c] Interior autem ſuperficies auriculæ cauitatem circunſcribens, uentriculorũ cordis ſuperficiei omnino reſpondet. Vt enim hæc ubi uaſa educit lęuis, tota autẽ reliqua ſede aſpera & foueis plena cernitur, ita quoꝗ illa ubi uenæ cauæ exortui adnaſcitur, lęuis quidem eſt, reliqua autem amplitudine foueis ac fibroſis implexibus adeò ſcatet, ut cordis ſuperficiẽ inæqualitate uincat. Atꝗ hęc cauitas in amplitudine prout auriculæ corpus aut concidit aut diſtenditur uariat, foueæ autem nunquam penitus explicantur. Porrò auriculæ ſubſtantia triplici fibrarum genere, & modica, eaꝗ admodũ dura, & quaſi cuticulari carne eas fibras amplectente conſtat, adeò ut auricula fibris cũ cordis ſubſtantia reſpõdeat, at carne (quę, ut diximus, neruea magis cuticularisꝗ & ſubnigricans eſt) à corde differat. Neꝗ ab hac fibrarum cum ea carnis commixtione uix cutis craſſitiem ſuperante, aliud peculiare auricula in ſui conſtitutionẽ aſciſcit, nõ enim uenas arteriasꝗ & neruos peculiariter ipſi inſertos comprehendimus. Cæterùm auriculæ connexus propemodum ita ſe habet, ſiniſtrum ſui baſis latus extremo cordis ſubſtantiæ, ubi anterior uenę cauę in dextro cordis ſinu orificij regio conſiſtit, adnaſcitur: aut uerius ab illo extremo auricula prodit. Dextrum autem baſis latus uenę cauę corpori ſecundùm ipſius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius ſede cõnaſcitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab omni prorſus cõnexu libera eſt, & perinde ac cordis corpus in cordis quoꝗ inuolucro continetur, nullis fibroſis nexibus illi commiſſa.[d] Siniſtra cordis auricula pleraꝗ cum dextra poſſidet communia, hæc namꝗ in anteriori ſede[e] exortus uenalis arteriæ ſecundùm ipſius longitudinem conſiſtit. Deinde ex baſi in mucronẽ quoꝗ ceſſat. uerùm is mucro qui acutior dextræ auriculæ mucrone habetur, non adeò ſurſum, ſed in ſiniſtrum magis atꝗ in latus exporrigitur. Inſuper ſiniſtra in prouectioribus ætate hominibus dextræ auriculæ dimidiatæ magnitudini cedit, ut & ipſum quoꝗ uenalis arteriæ oſtiolũ longè

Duarum cordis auricularũ ſitus.

Dextræ auriculæ ſitus, forma.

Dextræ auriculæ ſubſtantia.

Nexus auriculæ.

Siniſtra cordis auricula.

a 4 fi. I. 5 figura B.

b 5 fig. B ad C, aut potius F ſeptimæ figu. ad H proximũ Q.

c 7 fi. F. 8 figura K.

d 6 fig. F, 4 fi K. 9 fi. I. 10 fig. L.

e. 6 fig. G. 9 fig. C, C.

minus uenæ cauæ orificio uisitur. Quod ad externam internamq́ attinet superficies, auriculæ utcunq́ respondent. quanq́ exterior sinistræ superficies rugosior magis, multoq́ inæqualior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atq́ in dextra auricula inæqualis, & foueis obsita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerùm sinistra multo durior, ac minus in constrictione distentioneq́ sequax uisitur. Quinetiam si illam dextræ conferas, uelut marcida exiccataq́ spectabitur, adipe semper magis quàm dextra exteriùs abundans. In connexu prorsus conueniunt. nam uti dextra uenæ cauæ & dextro cordis lateri secundùm cauæ ortum adnascitur, ita quoq́ sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiæ, ubi uenalis prodit arteria, cōnascitur: sinistro autē latere ipsi uenalis arteriæ corpori. Vsu, ut suo ordine paulo pòst dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiam'que complexi fuimus, usum & functionem seriatim subijcere enitemur: id non prætereūtes, in fœtibus & nuper natis animalibus auricularū molem longè maiorem ex proportione occurrere, quàm in ætate prouectioribus.

CORDIS, IPSIVSQVE HACTENVS COMmemoratarum partium functio & usus, ipsarumq́ constructionis ratio.

Caput XV.

Cor cuius animæ sedes.

COR irascibilis, seu uindictæ honorisq́ concupiscibilis animæ sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verùm ad hæc, Zeno, ipsiusq́ dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, cæteraq́ Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisq́ ipsius assectis, cor principium fontemq́ esse uoluere, non nunc dictæ tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quæ ciborum, potuū, & uenereorū est appetitrix, quam alteratricē Aristoteles, alij uerò naturalem, alij autem simpliciter concupiscibilē appellare cōsueuerunt. Deinde etiam Stoici unà cum Peripateticis rationis uim, &, ut semel dicā, animæ principatū in corde collocarunt, omniū id in animali functionū atq́ officiorū initium esse arbitrati. Quanq́ interim ijdem inter se decretis pugnēt. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorū chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibilē uim, ac cōcupiscibilem rationalemq́ unius substantiæ è corde proficiscentis facultates esse asserunt, animæ autē species partes'ue esse inficiantur, neq́ eas distinguūt. Chrysippus uerò Stoicorū non postremus, sicut in unā substantiā, ita quoq́ in unam facultatē & iram & cupiditatē cum ratione coēgit. At his omnibus refragat, ex diuini atq́ inter medicos facilè primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sentētia, Galenus, quū in alijs plerisq́ locis, tum potissimū in nouē libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namq́ libris tres animæ species partes'ue Natura admodum inter se discrepātes docens, firmissimis atq́ scientiā prorsus suo ipsius suffragio faciētibus demonstrationibus cōprobat, iecur ciborū potuumq́ & uenereorū cōcupiscibilis animæ, cerebrū autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animæ ergastulū esse concedens. Porrò ne hîc forsitan in aliquem ματαιόλογον, ac nescio in quem hæresis censorem impingā, ab hac de animæ speciebus earundemq́ sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quū tot hodie, ac potissimùm apud nostrates sanctissimæ uerissimæq́ nostræ religionis censores reperias: qui si aliquē aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum'ue interpretū, aut Galeni de anima sententijs, uel etiam inter celebrandā Anatomen (ubi hæc potissimùm examinanda ueniunt) mussitare audiuerint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate hæsitare astruūt, non perpendentes necesse esse medicis (si modò non temerè ad artem accedere, neq́ inopportunè ægrotāti membro remedia applicare uoluerint) de ijs quę nos gubernāt facultatibus cōsiderare, & quot numero sint generatim, & qualis quęq́ sigillatim habeat, quo'ue in animalis mēbro singulæ constitutæ sint, & præter hæc maximè (si modò id adipisci mente possemus) quæ animæ substantia essentia'ue sit. Quasi uerò non citra impietatem nullamq́ prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis corroborare, aut friuola aliorum argumenta refellere posset: ac quasi nō aliter de sanctissima, quaq́ accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemq́ æternitatē hominū animæ adipiscuntur, q̃ de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negocio opinionibus, loquendum interrogandumq́ foret. Nihilominus interim de animæ facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus cor facultatis, atq́ adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natiui sedem fomitemq́ existere, ac pulsuum autorem esse, singulasq́ cordis partes illi ad calorem spiritumq́ spectanti usui subser

Medico de animæ facultatibus ac fide cōsiderandū.

Cui functioni omnes cordis partes famulētur.

altricem

subseruire commonstrabimus. Quis itaq; cordis [a] inuolucri (ut singula ea serie qua earundem prius cōstructionē enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcunq; pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quæ thoraci extrinsecus noxā inferre possunt remotissimus. Præterea cor in pulmonis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita [b] consistit, ut æqualem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aëris per [c] uenosam arteriam moliatur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorū egestionem in pulmonem tentet, & iusta etiam portione per uenalem arteriam & [d] uenam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad hæc, cor non admodum procul ab ore, per quod inspiratione perfici necessum erat, locatum, eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per [e] arteriæ magnæ ramos toti corpori natiuum calorem, spiritumq; uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quòd ad totum corpus attinet, à medijs partibus tantū superiùs recedat, quantum à pubis ossiū coalitu distat. is enim erecti adultorum corporis exquisitissimū habetur medium, nō autē umbilicus, quem Galenus cordis situm enarrans, medium adamussim esse censebat. Insuper nō omnes corporis partes sedem æquè tutam nanciscūtur, quandoquidem [f] basis ipso [g] mucrone impensius occultatur, thoracisq; mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delegetur, pari tutela indigebunt. Partes enim in basi cōstitutæ, uasorū explantationi & exortui destinantur. Quæ uero ab hac ad mucronis usque cacumen utrinq; in lateribus, & anteriùs posteriusq; habetur, cordis uentriculorū [h] parietes censentur, atq; ad uentriculos cōficiendos subseruiunt. Mucro autē quodammodo processus est ualidus, ac propter cordis fibrarū hîc collectionem copiamq;, & carnis eas suffulcientis amplectentisq; duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi præfectum, adeò ut mucro securiùs, quàm basis ipsa pectoris os anterioraq; corporis accedere queat. Mucro itaq; cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uerò, quoniā uasorum exortibus præficitur, omniū est primaria: quæcunq; autē inter has sunt mediæ, cum uicinarum dignitate proportionē exigunt. Quæ enim basi uiciniùs accedūt, paulo minùs habendæ sunt potissimæ. At quæ inter has sunt mediæ, quantum abscedunt ab alterutra extremitatum, tantū ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quòd porrò propter basim quoq; quam latam amplamq; ob [i] quatuor illorū grandium uasorū initia esse oportuit, cor non exactè rotundū effectum sit, etiamsi nō dicatur, omnibus manifestū esse conijcio. Quanq̃ Natura interim cor sphęricæ figurę iniurijs innoxiè ferēdis omniū pertinacissimæ, & cæteris omnibus capaciori, adeò accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphæricū appareat, quēadmodum in ipsius contractionibus oblongū, & pineæ nucis modò productū cernitur. Neq; etiam ob aliud oblongū cor esse dicimus, quàm quòd id in mortuis concidens, productumq; semper offenditur. Si enim id in mortuis ita distentū obseruaretur, quemadmodū in uiuis sectionibus id quoties dilatatur breuius quidem, sed latiùs fieri spectamus, tunc meritò non oblongū, sed rotundū, ac paulo minùs toto sphæricū esse censeremus. Quis autem cordis substātiæ sit usus, in decimo Capite, quādo cordis cum musculo cōmunitatem, & rursus differentiā prosequebamur, necessariò complexi sumus, præcipuè tum explicantes, cui potissimū muneri triplex fibrarum genus cordis substantiā intertexens, dein & caro has amplectens & suffulciēs, præficerentur. Cæterùm [k] uena cordis basim coronæ instar cingens, & ramos per externā cordis superficiem deorsum à basi exporrigens, cordis substātię nutrimentū suppeditat, argumētoq; est, cordis substantiā potius sanguine crassiore hac uena deducto, quàm tenuiori & leuiori & expurgatiori quem cordis uentriculi cōtinent, enutriri. Neq; etiā hanc mihi sententiā quis disturbaret, etiamsi uenæ coronalis ramos nō penitius, sed ueluti superficietenus in cordis substantiam dispargi cōtenderet, quū tot innumeris musculis etiā uniuerso cordis corpore crassioribus uenas duntaxat ad extimā superficiē adnasci sciamus, paucisq; admodū in uniuerso corpore sint, qui in ipsorū uentres uenas penitus disseminari permittūt. Deinde nō oscitanter perpendendi ueniūt præcipui uenæ coronalis [l] rami, ex basi deorsum uersus mucronē descendētes, quorum unus anteriùs, alter posteriùs exporrigitur, uterq; secundùm cordis uentriculū septi ductū protensus, quasi cordis substātia his sedibus [m] septi gratia plus alimēti requireret. Quod etiā testantur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quàm dextro exporrecti. nam quāto substātia cordis ad sinistrū sinum crassior est, tanto etiā eius sedis ramuli tumidiores, frequētioresq; cernuntur. Atq; hæc eò diligētius sunt examināda, quo magis scholastici disputatores suis nugis dissectionem interturbare assueti, sese excruciāt, num uentriculus intestinaq; suo quem totius corporis gratia cōficiunt succo, an uerò sanguine enutriātur: non expendentes, alia prorsus functione organū aliquod, puta uentriculū, intestina, uesicas utrasq;, urinarios bilisq; meatus, uterū, ue-

Dd 4 nas,

Marginal notes (left): a 3 fi. B, C, D, E, F, G. & 4 fi. B, B. — b Spectatur id 3, 4, 5, 6, figuris. — c 6 fi. G. & 2 fig. ca. 15 lib. 3. — d 6 fi. I, & 1 fig. cap. 15 lib. 3. — e fi. cap. 12 lib. 3. — f 6 fi. A, B. — g 6 fig. C. — h 7 figu. R, Q. 9 fi. M, M. 10 fi. O, P, Q. — i 5 fi. C, dein 6 figu. I, G, O. — k 6 fi. D. — l 4 fig. L. 6 fig. E. — m 8 fi. H, H. 10 fi. R. 11 I.

Marginal notes (right): *Inuolucri usus.* — *Situs cordis ratio.* — *Lib. 2. de Decretis Hipp. & Platonis.* — *Omnes cordis partes non æquè dignas esse.* — *Formæ cordis ratio.* — *Cordis substātiæ usus.* — *Coronalis uenæ usus.*

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantię nutritioni prouidere, & eam actionem cuius potissimùm nomine cõdita sunt, obire. Parum quoq; animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendiq; facultatibus fibras subseruire, priuatarũ autẽ eorundẽ functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carẽtibus expendere licet) insitam duntaxat uim citra fibrarum subsidiũ, autorem esse. Quinetiã huc accedunt cordis substantiã implicantes [n] arteriæ, quas per cordis substantiam uenarum propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæ enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, cumq; imprimis contineat, cordis substantiæ offerũtur, eius insitum calorem temperaturæ. Porrò quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrãdis consectionibus libro neutiquam acquiescendũ uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit. illæ etenim extra sinum à caua [o] enascuntur, supra trium uenæ cauæ orificij membranularum principium, adeò ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, priusquam hæc in cordis sinum sanguinem depromat. Cæterùm [p] neruulus cordis basi oblatus, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordi largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere osseam substantiã, uenæ arterialis & magnæ arteriæ [q] origini additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbitrantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insistat firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerùm illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatẽ conducerent) firmamento essent. Porrò cordis uentriculorũ officium eiusmodi ferè est. [r] dexter eo quòd sanguinem præcipuè cõtinet, sanguinisq; elaborationi potissimùm dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is nanq; pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice insigni iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cõtinet leuis, aërius, spumosus, expurgatus, nihilq; minus quàm fæculentus, ab alio organo prępararetur, atque ita ipsi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organũ corde ipso calidissimo, & pulmoni proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neq; etiam aliud omnino iustius pulmoni hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmoni tam amicè aërem, quo nisi ilico concidere emoriq; uelit, perpetuò indiget, ipsius nomine attrahenti, ac obsequentissimi famuli ritu præparãti, & illius potissimùm gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparareque studeret. Pulmonis igitur occasione dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiã liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic nanq; uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à [s] caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnã sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremq;, & qui aptius impetu postmodũ per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistrum uentriculum desudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem dum cor cõtrahitur arctaturq;, per [t] uenam arterialem in pulmonem deriuat, ac proinde cor in dextrum uentriculũ sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmoni & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ cauæ in cordis uentriculum orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmonem deferendo potissimùm auxiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ [u] tunicas adipiscatur, in pulmonis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamq; factam esse diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus, tum etiam ne pulmo tenuis illius quem cõtinet sanguinis plus quàm ad nutritionẽ sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinẽ in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumosioremq; redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriã uenalem ex sinistro cordis sinu pulmoni offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodq; secundùm pulmonis compressionem & dilatationẽ quiescere, atque quàm minimum moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis uenis impẽsius rigidum, crassumq;, & cõpressu dilatatuq; difficilius factũ esse. Hac siquidẽ ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionẽ & dilatationẽ haud impediũt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmonis amplitudinem illo dilatato implerent,

Marginal notes (left): Coronaliũ arteriarũ usus. — Cordis neruuli usus. — Dextri cordis uentriculi usus. — Venæ cauæ orificij in cor pertinentis usus. — Arterialis uenæ usus, & ipsius constructionis ratio.

Marginal notes (right): n 6 figu. D. 10 fig. E, F. & fi. ca. 12 lib. 3 B, B. — o 7 figu. G. — p 6 figu. h. — q circa S, S 10 fig. — r Patet in 7 & 8 fig. — s 7 figura C, C, C. — t 8 fig. C, D. — u 1 fi. ca. 15 lib. 3 B, C.

plerent, & rursus compresso pulmone subsiderent, magnamq; uim in asperæ arteriæ propaginibus ex pulmonis cõpressu fieri prohiberet. Et sane hinc dum de uasorum robore loquimur, *Dextræ cordis auriculæ usus, & ipsius cõstructionis ratio.*
x 5 fig. B. 7 fig. F. [x] dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentũ sanguinem in dextrum ipsius sinum ex caua allicit, & quodãmodo rapiens eum absorbit, quumq; ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmonis tenuis gratia nutritionis resudaret, non adeò crasso ualidoq;, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione, ne rumperetur, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quę ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinẽ eum quem continet, in dextrum uentriculum diffundere posset, ipsaq; quodammodo in uentriculum attractionis impetum solutura conuolueretur, cordiq; instar promptuarij esset. Atq; huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferendis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cõstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsioni subseruiat. Neq; etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verùm quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substantia adeò conuenit, uidetur ostẽdere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Naturæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cõmemorati usus nequaquam præcipui uidentur, quòd uel ex illarum motu corde penitus concidente, &
y Vt in u figura. in uiuis sectionibus [y] transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cordis motu iam cessante, neq; dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, distendiq; ac contrahi obseruas. Cæterùm ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiũ Eu-
z 7 figu. K, L, M. ripi ritu, propulso, [z] tres membranulas cauæ orificio Natura præposuit, quæ quidem sanguinem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam refluat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior redditus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cõcidunt, ac sanguini recluso cauæ uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus constricto, seu, ut in constrictione fit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæq; membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tendũtur: & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranularũ quoque fibræ mucroni uentriculi potissimùm adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam è regione centri uenæ cauæ orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificium id occludunt, ac quo minus sanguis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verùm & ad hanc actionem, sanguis ipse à uentriculi lateribus compressus auxiliatur. is nanq; quum uenæ cauæ orificium petit, ad posteriorem membranularum sedem impetu ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ magis inuicem conniueãt, autor est, sibiq; ipsi ne hàc illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificium accedens, quod quidem in cordis cõtractionibus patens sanguinem uersus pulmo- *Mẽbranularum cauæ orificij præfectarum usus.* *Membranarum arterialis uenæ orificij ratio.*
a 8 figu. E, F, G. nem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, [a] tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atq; ad uenæ latera concidunt, sanguinẽ in cordis contractionibus promptè in uenã fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilatationẽ ad uentriculũ uacui fuga retractus, aut etiã in pulmonis cõpressione uersus uenæ arterialis caudicẽ protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorẽ membranularũ sedem cõcidit, spacium quod inter corpus uenæ ac membranas est, implens. Vnde etiã necessariò membranas deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cõniueant, orificiumq; claudant, occasio est. adeò ut quanto uehemẽtius cor sua dilatatione sanguinẽ retrahit, ipseq; pulmo inter expirandũ comprimitur, tanto exactius membranę uenæ orificiũ obturantes, sanguinẽ in cor refluere prohibẽt: uerùm nõ ita accuratè id præstãt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterùm quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluente impetum sustineant, quæ
b 7 fi. N, N. autem uenæ cauæ orificio præficiuntur etiã secundùm cordis motus [b] fibrarum suarũ quibus dextri cordis uentriculi mucrone cõnascuntur interuẽtu, tensionẽ experiãtur, haud mirum est, has illis longè ualidiores à Natura procreatas esse, atque huic cauę orificio auriculam propter uehementem cordis attractionẽ præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiũ modo cor moliatur, id enim cordi magis quàm cuiuis alij inest: siue lucernarũ flammæ oleũ attrahentis ritu, quippe hac uirtute cor quũ innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut magnes

magnes familiaritate qualitatis ferrum trahit: quid nanque familiarius est cordi ipso aëre, ad infrigerationem & caloris natiui enutritionem? deinde etiam sanguine utilius & benignius nihil, ad enutritionem ac spiritum uitalem restaurandum censetur.[c] Sinister cordis uentriculus, quòd spiritum uitalem præcipuè contineat, & cõficiat, aëremque amplectatur, dissectionis professoribus spirituosus aëreus'ue nuncupatus est. Hic tanto[d] crassioribus ex cordis substantia lateribus quàm dexter uentriculus, cõstituitur, quanto materia quam ipse inclusam seruat, leuior, rariorque, & euaporatu promptior, uelociorque illa est, quam dextrũ in se habere diximus. Eadem enim est laterum horum uentriculorum in crassitie ob cõtentam in ipsis materiam ratio, quam in uenæ arteriæque tunicis esse aliquãdo cõmemorauimus. quanquam etiam fortassis humanæ machinæ architectus, sinistrum cordis uentriculum crassioribus lateribus etiam cõstituerit, ut ille laterum grauitate sanguinis in dextro uentriculo cõtenti copiam pensaret. Minus enim sanguinis in sinistro uentriculo asseruatur, estque is plerunque tenuior & flauior, quanquã interim quandoque è contrario crassior rigidiorque appareat, calidior uerò semper. Porrò reliqua quæ ad huius uentriculi partium usus enarrationem requiri possint, ex dextri uentriculi enarratione non importunè petentur. Quemadmodum enim dexter ex caua sanguinem trahit, ita quoque sinister aërem ex pulmone in[e] arteriam uenalem attractum, ad se dilatato corde allicit, illoque ad caloris innati refrigerationem & substantiæ ipsius enutritionẽ, spiritumque uitalem utitur, hunc aërem excoquens & præparans, ut is unà cum sanguine qui ex dextro uentriculo in sinistrum per uentriculorum septum copiosius resudauit, in magnam arteriam, totumque adeò corpus delegari possit. Quòd autem eiusmodi alterationibus, cordis caro insigni artificio à rerum conditore ad iustitiam temperata præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoscere possimus, fatemur. Cæterùm si quæ fuliginosa recrementa ex hac aëris in sinistrum uentriculum dilatato corde contracti emutatione, ipsoque innato calore producantur, ea rursus per arteriam uenalem cõstricto corde in pulmonem excerni arbitramur. Atque ea potissimùm arteriæ uenalis corporis est ratio. nam continuò indefesseque aërem ex[f] asperæ arteriæ ramis, ipsoque adeò pulmone in se assumere debebat, & rursus suis motibus cordis rhythmis correspõdentibus, fuliginosas eiusmodi reliquias in asperæ arteriæ ramos propellere: quod sanè difficulter admodum fecisset, nisi corpus tenuius rariusque alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæc eundẽ cum reliquis partibus corporis usum præstẽt, in quo hæc cordi accõmoda censetur, nõ tamen arteriæ pro ipsarum mole tantum aërem qui illis non per occultos meatus, sed per patẽtes in ipsis cauitates à corde unà cum sanguine offerũtur, assumere, rursusque propellere, ac arteria uenalis debebãt, adeò sanè ut hæc necessariò tenui & uenarum corpore confirmata sit. Quanquam natura interim adeò suæ securitati atque possibile fuit, prouidit: quippe longum ex sinistro uentriculo ad pulmonem ductum (qui ipsi nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam diuisit, atque breuissimo prorsus ductu illam in pulmonem digessit, ut hæc ilico pulmonis substantia undique suffulta, implicitaque, à ruptionis periculo securior euaderet. Deinde & ex ipsius corporis tenuitate, quam Natura nisi illa maximè indiguisset, facilè uitasset, alius usus accedit, pulmonis nutritioni accommodus. nam hæc arteria, ut reliquę totius corporis (præter asperam) omnes, sanguine tenui ac spirituoso oppleta, etiam pulmoni idoneum suppeditat sanguinem, id pulmoni supplens, quod nimium seuera rigidaque arterialis uena ob corporis sui crassitiem, & sanguinẽ quoque minus quàm arteriæ uenalis sanguis, leuem aëreumque, pulmoni denegabat. Porrò[g] sinistra cordis auricula uenosæ arteriæ adnata, idem prorsus officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo uenæ & dextro cordis uentriculo dextram auriculam usui esse diximus: & sinistra auricula tanto minori cauitate donatur, quanto etiam arteriæ uenalis orificium, cauæ orificio angustius uisitur. Deinde aër etiam ipso sanguine sequacior est, adeò ut & hac quoque occasione sinistra auricula iure minor dextra creetur. Nam quum aër ita promptè attrahatur, nõ tantum periculum erat ex attractionis impetu (qui potissimùm uacui fuga aërem trahit) uenosæ arterię corpus, ita atque cauæ cõuelli. Quòd autem sinistra auricula pro ipsius mole paulo carnosior ac perinde etiam crassior & pinguior, & ad motum minus sequax quàm dextra auricula cernatur, argumento quoque est, ad quandam materierum præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipsas proportionẽ quandam cum cordis sinibus sortiri. Porrò ut auricularum par usus est, ita etiam sinistri uentriculi membranulæ usu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt.[h] Duæ enim uenalis arteriæ orificio commissæ, ac introrsum in cordis uentriculum deductæ, corde quidem dilatato aërem ex uenali arteria in uentriculũ ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim in dilatatione magis adductum laxatis, ipsisque membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quũ autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aër rursus in uenalem arteriam ruat, irritusque cordis labor efficiatur. quanquam

Sinistri cordis uentriculi usus & cõstructionis ratio.

Cordis carnis usus.

Venalis arteriæ corporis ratio.

Sinistræ cordis auriculæ usus.

Mẽbranularũ uenalis arteriæ & magnæ arteriæ usus.

c Patet in 9 & 10 figuris.
d Pete id ex 11. fig.
e 6 fi. G. 9 fig. C, C.
f 1 fig cap. 38 lib. 1.
g 9 figu. F. 9 fig. I.
h 6 fi. E, F.

quam

quam interim credamus has membranulas quum duæ duntaxat sint, suum orificium cui præfi ciuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis constrictione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes[i] membranę, ijs omnino functione respondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæ siquidem in cordis cõtractione spiritum uitalem unà cum sanguine, quem impetu ruere Plato dicebat, in magnam arteriam profluere sinunt. at corde rursus dilatato, spiritucꝙ ac sanguine denuò ad uentriculum tracto, illius regurgitationẽ in uentriculum prohibent, sanguine nimirum eas uersus magnæ arteriæ orificij centrũ (ut in arteriali uena fieri nouimus) cõprimente.

i 10 figu. B, C, D.

Præsens itacꝙ liber constructionẽ partium, quas Natura aëreæ substantię reficiendæ fabrefecit, utcuncꝙ complexus est, quæ quum sui spiritus magnam portionem ad animalis spiritus in cerebro generationẽ mittunt, opportunè quum iam eò uscꝙ humani corporis harmoniã deduximus, sequẽti libro cerebrum sensus ac motus arbitrij principiũ & rationis sedem, omniumcꝙ uiscerum in altissimo corporis locatum regem, aggrediemur. Priusquam tamen huic libro colophonem adijciam, operæprecium fuerit hoc libro traditarum partium administrãdæ sectionis rationẽ eo ordine cõplecti, qua proximè præcedente libro, cibi potionis cꝙ ac generationis organorum sectionem docuimus.

Quæ hoc libro pertractata sint.

CORDIS, PVLMONVM, RELIQVORVM que respirationi seruientium organorum administrandi ratio.

Caput XVI.

ANATOMICAM hanc administrationẽ in eo cadauere, quo superiori libro descripta organa aggressus es, persequi conuenit. ita enim præsens illi administrationi, & ei quæ in septimo tradetur libro accommodabitur, ut in eodẽ corpore uniuersam humanarum partium fabricam in cadauerum penuria, alijs ostendere queas. Vt enim simul omnia in uno primùm tua solius opera adamussim discas, impossibile arbitror. Præcedentis itacꝙ libri cõtinuata administratione, sustentaculum ceruici subijcito, cuius ope ea exporrigatur, caputcꝙ in posteriora reclinatũ pendeat. in quem usum quadrangularibus illis fictilibuscꝙ lapidibus uti consueui, eos secundùm longitudinem tenuioribus suis lateribus mensæ innitẽtes ceruici supponẽs, ac caput deprimẽs. Deinde ut in secũdo libro docui, faciẽ & uniuersam colli anteriorẽ sedẽ cute nudo, ac primùm faciei[a] musculos, qui frõtis cutem & palpebras, deinde qui genas, labra, & nariũ alas mouent aggredior, nõ præteriẽs in altero latere[b] uenarum,[c] arteriarũ, &[d] neruorũ ramos. Quum itacꝙ ad eum quem præcepimus modũ, faciei musculos demonstraueris,[e] eos qui ossi υ imaginẽ referenti proprij sunt, ac[f] qui à pectoris osse in primã laryngis cartilaginẽ scuti assimilatã feruntur, aggredieris. Deinde à pectoris osse & clauiculis[g] musculũ liberabis brachiũ pectori adducentẽ, insuper[h] illum qui à clauicula primæ costæ inseritur. Ad hos,[i] musculũ quocꝙ scapulam pectori adducentem à costis separabis, uenis, uti iã diximus, cũ arterijs neruiscꝙ obseruatis. aut musculos in uno latere duntaxat, in altero uerò uenas, arterias & neruos expendes: quorũ series si memoria exciderit, à tertio libro & quarto uenit petẽda. præsens enim locus in immẽsum excresceret, si illã hîc quocꝙ ordine recenserem. Post hos à pectoris osse & clauiculis resecabunt, qui[k] hinc ad mamillares capitis processus ascendũt, hac in omnibus obseruata ratione, ut singuli suis quibus inserunt ossibus integri adhuc appensi seruẽtur, postmodumcꝙ in ostendẽdo reliquorũ sui articuli musculorũ numero accõmodari possint. Quo'nam autẽ artificio singuli sint scindẽdi, quidcꝙ in cuiuscꝙ sectione priuatim ueniat obseruandũ, in secundo libro suis locis abundè sum persecutus. In præsentia à pectoris osse[l] clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta quibus illæ pectoris ossi colligantur ligamẽta diuidẽs, ac interim accuratissimè caues, ne cultello altiùs iniecto, quæ huic articulo subsunt uasa uulneres. Atcꝙ hîc[m] cartilaginẽ examinabis, quæ clauiculã pectoriscꝙ ossis sinum, pręter alias articulorũ cartilagines intercedit, & aliquò reponenda est, ut illa postmodũ in sceleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autẽ clauiculas nitẽris ui à pectoris osse attollere, ac ab illo primacꝙ costa in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quà costæ ossi cõtinuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso ab osse est[n] liberãda, hîc quoque mente adhibita, ne culter profundiùs mergens, quicquam in iugulo uitiet. Vbi primę costæ dissecueris cartilaginẽ, deinceps ordine reliquas omnes à costis cultro, aut si uoles nouacula dirimes, continuacꝙ linea intercostales musculos ad thoracis usque capacitatem[o] diuides. Liberatum nunc cum cartilaginibus à costarum ossibus pectoris os, nõnihil eleuatum modò in dextrum, modò in sinistrum latus[p] reflectendũ est, & thoracem intersepien tes

a 3 musc. ta. A. C, D, E F. G. r. & 4 tab. K. M. N.
b fig. cap. 6 li. 3 Z.
c fi. ca. 12 li. 3 b, e, f, g.
d 2 fi. cap. 2 lib. 4 N, O, X. & rami ab R, b, c simul mixtorum aut 4 musc. tab. H, I. & 5 tab. G.
e 4 tab. R, Q, S, T, V, V.
f 4 ta. P in N.
g 1 tab. L. 3 tab. Δ.
h 4 tab. d.
i 5 tab. r.
k 4 tab. Θ. ad Z.
l 4 ta. a ab I, ut in dextro latere 5 tabulæ factum est.
m Maior pars 4 fig. cap. 22 li. 1.
n Inter elatissimum B & A 1 fig. ca. 19 li. 1.
o Vt factũ est in 8 muscul. tab.
p Vt fit in 1 fig.

Musculorũ quorũdã et uasorum administratio.

Clauicularũ à pectoris osse liberatio.

Costarũ cartilaginũ cum pectoris osse, ab ipsarũ ossibus liberatio.

Membr. thoracis amplitudinem intersepientiũ examẽ.

tes membranæ quà pectoris ossi proximæ sunt, ueniunt unà cum cordis situ inspiciendæ. [q] Deinceps transuersa sectione [r] septum transuersum à pectoris osse ipsiq́; adhuc commissis cartilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq́; ab illo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum feceris, uersus cadaueris caput pectoris os reflectes, moxq́; iuxta [s] glandium, uenam & arteriam utrinque sub ipso prorepentes retusiori cultello inter membranulas inquires. quas quum singulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes, tunicæ costas succingentis speciem & [t] intercostalium musculorum, qui inter cartilagines habētur, naturã perpendes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul omnes post cordis administrationẽ ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggredienda supersunt commodius commõstrarentur, consueui primùm hamulo hinc inde costas succingentem membranam auellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohæreret, ab ipsa dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam interuallo cui pulmo adnexus est, demonstrare soleo, quo´nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione, neque pulmonis motu quiescente. [u] Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam ferè ipsarum longitudinẽ frangere solitus sum: quod paruo fit negocio, si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ ui euertantur, inflectantur´ue. Verùm posteaquam facilem illam parandi sceleti rationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras reseruari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extrorsum retorquere, & dein aliquousq́; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimere. ita enim satis patens thoracis amplitudo efficitur, potissimùm si secundùm dorsi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem, aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis amplitudinem prominẽs, intrò in thoracis amplitudinẽ ducatur, grandiusq́; inter dextri sinistriq́; lateris costas fiat interstitium. Hoc itaq́; modo costis diductis, aut illo modo disruptis, pari sem per ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primùm à glandio ad septi transuersi nerueã sedem, [x] dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde si uoles, sinistrum quoque. quem ubi simul cum [y] uena à iugulo pronata exporrigi uideris, illum iuxta septum rumpes, uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas [z] originem, illum reijciens. Mox membranas intersepientes cultello secundùm thoracis longitudinem inuicem seiungens, atq́; à cordis [a] inuolucro liberatas, ipsarumq́; ad septum transuersum connexu, & uenarum arteriarumq́; in ipsis serie perpensis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne uas aliquod insignius lædatur. rami enim membranas interreptantes, & cordis inuolucro intertexti, etiamsi diuidantur, uix notatu dignum aliquod sanguinis profluuium concitant. Iam tempestiuum est solis manibus cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq́; ipsius situs formaq́; inuolucri sint examinare: quanquam & ad id summopere conducit inspectio, quam modicè eleuato pectoris osse, cordeq́; adhuc immoto membranarum intersepientium causa fieri uolui. Pulmonis quoque lobi manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorum numerus, situs, formaq́; indagentur. ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ quà [b] inter septum transuersum & cor cõsistit, in hominibus substerni: imò uenam simul citraq́; interuallũ, & septum & cordis inuolucrum penetrare, & quà uena hac ducitur inuolucrum [c] magna amplitudine hominum septo priuatim cõnasci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur, & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta sunt, neutiquam prætermittere conuenit, quin rabulas illos susurronesq́; appelles, qui quum à sectione absunt, apud alios tam acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter secandum uerò & præsenti corpore prorsus, ac si quis linguam illis præscidisset, silent. Cæterùm dum pulmonem obiter contemplatus fueris, inuolucrum cordis longa sectione [d] diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur, ac demum à cordis uasis inuolucrum resecabitur, adhibito studio ne [e] sinistri recurrentis nerui principiũ uitietur. Vt uerò cauæ uenæ per septum transuersum transitum, ac ipsius per thoracem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usque caudicem induces, præcauens ne duorum cauæ uenæ [f] propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum paulatim conscendens, quà [g] caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoque supra cordis basim, à cauæ dextro latere [h] uenam sine coniuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq́; melius disces, si primùm dextram pulmonis partem uersus sinistrum latus eleuaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc nanque citra sectionem fiunt obuia: quanquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius intueri. Neq́; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauiter naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu, principioq́; indagandum est, diligenterq́; obseruandum, num ut in agnis & por-

Left margin:

Neruorũ septi trãsuersi.

Cordis inuolucri examen.

Cauæ uenæ distributionis per thoracem & iugulum examen.

Right margin:

q Vt ex 1 fi. facias secundam.

r 1 fig. I,I. 2 fi. R,R. et 7 musc. tab. Δ.

s Iuxta F 2 fi. requires B,C,D,E.

t Vt spectãtur in 8 musc. tab.

u Ferè ut factum est in 1 & 2 fig.

x Sinister in 1 fig. P,P insignitur, in 3 autẽ fig. uterq́; i.

y 1 figura Q,Q.

z 2 fi. ca. 12 lib. 4 à b, c,m.

a 3 fig. B, C, D,E,F,G.

b 5 fig. inter D & C.

c 3 fi. G,F.

d Vt factũ est in 4 fig.

e 6 fi. g,g eductum à c.

f fi. ca. 6 li. 3 C.

g 5 figura C ad B.

h 5 fig. G et fi. ca. 6 lib. 3 F.

i Hîc sedulo circa H specta figuram capi. 6 lib. 3.
k 2 fi. F.

cis aliquando occurrit uena quæpiã, in sinistrum latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor cõnexum pronata. Porrò cauæ in iugulo [i] distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi [k] glandium adimetur inquirenda est. neque sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habeas uenarum delineationes, mentemq́ summa cura accommodes, ne uenam aliquã pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinueneris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quantum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenam, uinculis intercipientur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & deinceps abluto sanguine ilico ad arteriæ magnæ propagines neruosq́ recurrentes adinueniendos sectio conuertetur.

Arteriæ magnæ per thoracem et iugulum & collum distributionis & neruorũ recurrentium examen.

l 6 fig. I.
m 6 fig. G.
n 6 fig. O.

Corde itaque in manu assumpto, [l] uenæ arterialis, & [m] arteriæ uenalis, ipsiusq́ [n] magnæ arteriæ radices, quà cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factu est facillimum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena, & albicans, ac quodammodo in sinistra proficiscens uisitur, ac inter cordis uasa elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculã latitat, neq; adeò longè ipsius progressus se offert. Magna autẽ arteria in cordis basis medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur.

o fi. ca. 9 inserta li. 3. et hic 6 fig.
p 6 fi. R, Q, S, T, V, X.
q 6 fi. P & figu. cap. 12 li. 3 i.
r 5 musc. tab. P in N.
s 6 fig. a secundùm V.
t 2 fi. cap. 2 li. 4 h. dein k, k.
u 6 figu. T.
x fi. ca. 9 li. 4 insertæ P ad E.
y 6 figur. b.
z fi. capiti 9 lib. 4. insertæ Q, Q.

Hanc ubi primum intuitus fueris, [o] nostra neruorũ recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ arteriæ ramos inquirito, quorum [p] superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt conspicui, nisi fortassis glandij aliquot reliquiæ adhuc supersint. [q] Truncus autem qui ad dorsum retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte in dextrũ latus eleuata intuebitur. Cæterùm ut recurrentes uideas neruos, postquam cõmunes laryngis musculos, [r] qui à pectoris ossis elatiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantãtur, administraueris (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis υ referentis musculis, non resecueris) sexti paris [s] neruum in latere primum dextro secundùm soporariæ arteriæ longitudinem ab illa cultello sensim liberabis, ipsius [t] ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta thoracem accesseris, & quos hîc musculis ex pectoris ossis summo enatis surculos deriuabat, perpendens. Simulatque uerò neruum ad [u] arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, [x] tres quos ad illam reflectit surculos (nisi [y] duo aut unus tantũ sit) quàm poteris studiose uicinis membranulis acutiori cultello liberabis: ne fortè retusiori, membranulas inter scindendum trahens surculos uioles, quanq́ denuo acutus fortassis surculos simul cum membranis incautè resecabit. Inuentis surculorũ principijs neruũ asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui nectitur membrana, ipsaq́ aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistræ manus digitis apprehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quà soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuò nunc sursum nunc deorsum ductis manibus, nerui recurrentis reflexum naturamq́ perquires.

a 6 figur. d.
b 6 fig. e.
c 6 fig. h.
d 6 fig. P.
e 6 fig. c.
f 6 fig. g, g.
g 14, 15 fig. lib. 5 T, V.

Ad eundem sanè modum [a] sinistrum, sexti paris truncum à soporaria sinistri lateris dirimere conuenit, & ipsius surculos quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarũ radicibus exporrigit indagare, & postmodum [b] obseruatis quas pulmonis tunicæ deriuat propaginibus, & eo [c] surculo quem secundum uenæ arterialis trunci sinistrum latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq; arteriæ [d] truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello [e] soboles [f] recurrentẽ neruũ hîc efformãtes sunt adinueniẽdę. Hos ubi uideris, obtusiorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistrũ asperæ arteriæ latus protrudes, & leuato nõnihil stylo, truncũ arteriæ à dorso cui firmissimè cõmittitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, neruũ ad arteriæ magnæ usq; truncũ liberabis, & utraq; manu ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. [g] Reliqua uerò sexti paris neruorũ ad stomachum series, nõ nisi exempto pulmone cõspicietur.

Pulmonis inflatio.

nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ arteriæ cartilagines facto, illiq; fistula quapiã indita, & aspera arteria super foramen compressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formã manifestiùs commonstrat, corq́ ex toto amplexatur.

Dextri cordis uentriculi & ipsius orificiorũ membranarumq́ examen.

h Vt factũ est in 7 fig.
i 7 figu. K, L, M.
k Vt F in 7 fig.

Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculę radice ad ipsius usq; mucronem, nouacula sectionem [h] induces, in dextrum ipsius uentriculũ usque penetrantẽ. Mox uentriculo digitis distento, spõgia sanguinẽ semel atque iterum elues. Vena enim caua & arterialis uena, ut sanguis in uentriculũ fluat, isq; postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt. Exterso sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo [i] tres membranæ ori uenæ cauæ præfectæ obiter ueniunt spectandæ. Vt uerò prorsus in conspectum ueniant, cultello ex dextro sinu in cauã uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq; duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cauitas, naturaq́ si ipsam [k] inuerteris, facilè hac administratione cognoscentur. Deinde quum uenæ cauæ intueris orifi-

cium, coronalis uenę[l] origo etiam apparebit: cui ſi ſtylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis baſim cingat, ramosꝗ in ipſius corporis ſuperficiem deriuet, obſeruabis. Hîc uelim quoque ex uenæ cauæ amplitudine ſtylum in[m] uenam coniuge deſtitutam inderes, ipſius à caua originem, ridiculamꝗ noſtrorum Æſculapiorum rationem conſideraturus, qui in octo utriuſque lateris inferiorum coſtarum inflammatione, Hippocratem non mittendum eſſe ſanguinem aſſeruiſſe affirmant, quod cor ex uena ſine pari ſanguinem adeò rapiat, ut nihil ſanguinis miſſione ex uena hac educi poſſit. Quaſi uerò nunc tibi ſecanti non longè eſſet clariſſimum, cor in ſanguinis miſſione, inflammatis octo inferioribus coſtarum interuallis nihil obſtare, ac proinde ſanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeò fuiſſe ſtupidum, ut octo humiliores coſtas ſub ſepto tranſuerſo eſſe arbitratus fuerit, & inflammationem huius ſedis ad clauiculam uſꝗ etiam tenſionem producere ignorauerit. Verùm hic ſermo ne præter inſtitutum ad meum de uena in laterali morbo ſecanda placitum longius expatietur, refrenandus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de re ſententiã quàm præſentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem ſolis autorum diſtortis ſuffragijs eruendam. Porrò ſimulatque coniuge carenti uenæ ſtylum immiſeris, oblongus craſſusꝗ baculus cauæ uenæ eſt[n] imponendus: quem quum abſque negocio rectà per cauam ad imum uſque uentrem protruſeris, quàm bellè Galenus & cæteri diſſectionis profeſſores huc uſque hallucinati ſint, diſces, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam[o] ſimiliter ac magnam arteriam in duos trũcos, quorum hic inferiora, ille uerò ſuperiora petit, diuidi cenſuerunt. Verùm hęc quum iecur aggredieris, uiſurus es explicatius. quanquam nihil prohibet, modò ſeptum tranſuerſum è corpore quantum poteris reſecare, iecurꝗ in ſiniſtrum latus adeò reflectere, ut poſterior ipſius ſedes in conſpectum ueniat: ac ubi baculum à uenæ cauæ ſede quà cor ſpectat ad eam uſque regionem qua renibus uenæ offeruntur, detruſum aliquandiu in uena ſeruaueris, animaduerterisꝗ iecoris ſubſtantiam toti cauæ poſteriori ſede non[p] obduci, cultello ſecundùm baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum à caua iecori exporrectarum[q] ora inueſtigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes profeſſorum primarij uerba iurauerunt appellatis, ſingula ipſius argumenta de uenarum ortu reſumes, atꝗ ſtudioſos ne ex commentarijs nauigare diſcant, hortaberis, unicam ueritatem, non uerò autoritatem, illosꝗ in cathedra geſtus commendans. Porrò ſectione rurſus ad cor conuerſa, digito aut ſtylo in elatiori dextri ſinus ſede arterialis uenæ orificium[r] inquires, & illi intruſo cultello, ex dextro uentriculo aliquouſque in arterialem uenam ſectionem duces. Qua facta, ſanguineꝗ ſi quis erit eluto, uiſui ſeſe arterialis uenæ orificium ſimul cum ſuis[s] membranis offert: quas, ut exactiùs contempleris, ſtylo attolles, eodemꝗ arterialis uenę ductum in pulmones examinabis. [t] Tunicæ etiam ipſius ex quibus arteriæ inſtar conformatur, facilè uidentur, modò quis ductæ iam ſectionis lateribus labris'ue animum adhibuerit. Siniſtrum cordis ſinum ſimiliter longa ſectione à ſiniſtræ auris radice ad cordis uſque mucronem facta aperies, & ſanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipſius primùm intuebere amplitudinem, deinde cordis ſubſtantiæ in hac ſede[u] craſſitiem, poſtmodum ſtylo[x] duas arteriæ uenalis orificio præpoſitas membranas facilè adinuenies, ac quî inuicem in cordis conſtrictione conniueant, obſeruabis. Vt uerò exactiùs ſe offerant, cultello uenalis arteriæ ori immiſſo, ſectionẽ in ipſius uſꝗ cauitatem[y] molieris, ac adaperto diſtentoꝗ ore membranas denuò contemplabere, plumbeo ſtylo uenalis arterię in pulmones primas diſtributiones inquirens.[z] Magnæ autem arteriæ orificium, & membranę ipſi præfectæ inuenientur, ſi poſt[a] alteram arterialis uenæ membranam, quæ cordis ſinuum ſepto uicinior eſt, digitum in elatiſſimam ſiniſtri ſinus regionem protruſeris. is namque magnam ſubibit arteriam, & dein cultello ſecundùm digitum in arteriæ orificium intruſo, ex cordis ſinu ſectionem in arteriæ amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriæ magnæ [b] membranas in ipſarum ſede, quà uaſis corpori incumbunt, inſpexeris: coronalium arteriarũ [c] ortus tibi occurret: adeò ut nunc nihil in corde ſpectandum tibi ſit reliqui, niſi fortè illo uariè diſſecto, ipſius ſubſtantiam & arterię magnæ arterialisꝗ uenæ diſſectis radicibus, os inquirere ſtatueris, quod cordi priuatim ab Anatomes profeſſoribus aſcribitur. Si igitur nullum os præter cartilagineas dictorum modò uaſorum radices adinueneris, illas à reliqua cordis ſubſtantia reſecabis, ut ſimul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiares ad oſſium compoſitionem reſeruari recondiꝗ ualeant. Corde in hunc modum abiecto, aſperam arteriam (ſeruata interim larynge) examinabis, primùm quidem ipſius cartilagines & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipſius primam in pulmones ſeriem. qua inuenta, aliquam pulmonum fibram integrè à reliquis pulmonibus abſecabis, ac in uenæ arterialis ramum, & arteriæ uenalis & aſperæ ramos ſtylum intrudes, & diuulſa pulmonis membrana horum ramorum

Left margin notes:

Cauæ uenæ ortus examẽ.

Arterialis uenæ orificij ac membranarum examen.

Siniſtri cordis ſinus ipſiusꝗ uaſorum & membranarum examen.

Cartilagineæ cordis ſubſtãtiæ examen.

Aſperæ arteriæ.

Pulmonis.

Right margin notes:

l 7 fig. G.

m 5 fi. G. & figu. cap. 6 lib. 3. F.

n In D 7 fi. & figuræ ca. 6 li. 3.

o Vt O in P & R figuræ 6.

p Vti ſpectatur in 18 fig.

q Vt uidere eſt in fig. 6 capiti lib. 3 inſerta ad A, B.

r Ex 7 figura facturus octauam.

s 8 figura E, F, G.

t 1 fi. ca. 15 li. 3 B, C.

u 9 figura M, M.

x 9 fi. E, F.

y 9 figurã paraturus.

z 10 fig. A.

a Vbi in 9 figu. K latitat ſub E.

b 10 fig. B, C, D.

c 10 fi. E, E.

rum propagines, diſtributionisq́ naturam inueſtigabis. ad quod mirificè conduxerit undecunque rupta lobi illius membrana, ipſum inter duos aſſeres adeò comprimere, ut pulmonum ſubſtantia à ſuis quibus obnaſcitur uaſis abſcedat. Licebit modò aſpera arteria ab ipſius capite diuiſa, eaq́ deorſum à ſtomacho tracta, pulmones omnino è thorace auferre, & ſtomachi[d] progreſſum adinuenire, qui citra aliam ſectionē pulmone reiecto, unà cum neruis ſexti paris illum amplexātibus, cōſpectui ſeſe offeret. Tamen ut neruorū in uentriculi orificiū ſeriem intuearis, ſeptum tranſuerſum à ſtomacho liberandū eſt, ipſaq́ inſertio, ſi uentriculus adhuc in corpore aſſeruatus ſit, indaganda. Inſuper foramine alicubi in ſtomacho quà collum perreptat facto, fiſtulaq́ illi indita, uentriculum quàm poterit maximè inflari curabis, & deinde ſtomacho iuxta laryngis radicem diuiſo, illum cum uentriculo, aut ſolum, ſi prius uentriculum ademeris, è corpore trahes, [e] glandulis illis qui in medio ipſius ferè ductu plurimum conſiſtunt, ſimiliter examinatis. Iam quoque tempeſtiuū eſſet (niſi id prius præſtitiſſes) iecur à ſepto tranſuerſo ſecernere, ac tandē ex corpore auferre. quod ubi feceris, ipſiusq́ formā diligēter contemplatus fueris, cultello uenæ cauæ iam flaccidæ indito, hanc lōga ſectione aperies, ut exactè pateat ipſius per iecoris ſubſtantiam tranſitus, deinde ramorum à caua in iecur ingreſſus. Vbi itaq́ duo præcipua illorum uideris orificia, alteri ſtylū quàm poteris penitiſſimè indes, & ablato uenæ portæ quoiam antea eam intercepiſti uinculo, illius quoq́ ramo ſecundùm uenæ cauæ ſtyli ductū in iecur procedenti alterum ſtylum immittes, & poſtmodum obtuſo cultro iecoris ſubſtantiam ab illis ramis, qui ſtylos cōtinent, niteris abradere, [f] ut uenarū per iecoris corpus ſeriē, ipſiusq́ ſubſtantiam diſcas, ac demum inter duos qui ſtylis diſtenduntur ramos bilis ueſiculæ meatulos obſerues, & bilis ueſiculam à iecoris corpore eraſam inuertas, ſolamq́ ſedulò contempleris. Poſtremò [g] uenæ ab umbilico in iecur deductæ ingreſſum, inſertionemq́ expendes, mente thoracis uertebrarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam ſecundùm longitudinem aperias, [h] ramorum quos utrinq́ in coſtas ſpargit uiſurus orificia. Deinde ramis illis diſſectis, arteriam ex corpore adimito, & uenæ coniuge carentis [i] propagines expendito, ut & hanc quoque à uertebrarum corporibus liberes. Modò tibi in propatulo eſt ſexti paris neruorum cerebri [k] ramus, qui radicibus coſtarum exporrectus ſub tunica coſtas ſuccingente ad organa à peritonæo circumplexa cōtendit. Vt uerò [l] neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, à thoracis uertebris tunicam coſtas ſuccingentē detrahes, ut coſtis pariter hac nudatis, quæ modò recenſuimus conſpiciantur. Cæterùm ubi à coſtis tunicā thoracis cauitatem ſuccingentem ita diuulſeris, cultelli mucrone ad coſtæ os proximè adacto tunicam obſeruabis, quæ priuatim ſingulis coſtis obuoluitur. eam dico, quam ſecundā coſtas ſuccingentē tunicā nonnulli diſſectionū periti nuncuparūt. Abſolutis ad hūc modū omnibus quæ peritonæo & tunica coſtas ſuccingente inuoluunt, ſi uiſum fuerit, quàm poteris aptiſſimè coſtas in ſuas ſedes reponere conaberis, & [m] oſſe pectoris quoq́ cum cartilaginibus ipſi coarctatis aſſumpto, & clauiculis etiam in ſuam ſedē repoſitis, quàm licebit ſtudioſiſſimè muſculos eos quos iam antea ab inſertione pendere ſinebas, ſuis locis ſituabis, [n] primū dico thoracē mouentiū, [o] primum brachij motuū opificem, ſcapulæ motorū [p] primū, [q] eum qui à pectoris oſſe & clauicula in mamillarē capitis proceſſum fertur. Quod ubi præſtiteris, ea prorſus ſerie quam in ſecūdo libro docuimus, omnes brachiū & ſcapulam mouētes muſculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus præſunt, & qui capitis ac dein dorſi motibus famulantur. poſtremò [r] temporalem & [s] maſſeterem. cubiti enim & brachialis, digitorumq́ motibus ſubminiſtrantes muſculos licebit poſt cerebri anatomen diſſecare. Neq́ eſt quòd hîc prolixè commemoratos muſculos ſeriatim ac ſigillatim recenſeam, quum id ita diffuſe in ſecundo libro factum eſſe minimè ignores. Cæterùm in altero cadaueris latere uaſorum neruorumq́ ſeriem licebit ſedulò exquirere, quum id factu ſit facillimum, ſi illorū deſcriptio te nō lateat, in muſculorumq́ ſectione probè uerſatus ſis. quanq̃ & ego manus uaſorum neruorumq́ adminiſtrationē, ut puta paulò difficiliorem, etiam poſtea perſequar. In præſenti autē os adeundum eſt. & quandoquidem iam faciei omnia extrinſecus perſecutus es, ut id aperias neceſſum eſt. quod nulla ratione facturus es melius, [t] quàm robuſto cultro infimæ maxillæ inferioris ſedi ſenſim appoſito, & poſtmodum huius, malleiq́ opera maxillæ inferioris oſſe diuiſo. Verùm ad eum modum oſſa quæ ſceleto præparādo alioquin apta eſſent, propter fractam inferiorem maxillā uitias. & ſi illæſa maxilla illam in altero latere in ſuo ad temporis os articulo diſſoluere conatus fueris, atq́ ita illa in alterū latus reflexa, quæ in ore ſunt adminiſtrare propoſueris, ſectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiſo, ad eum quem dixi modū, oſſe, primùm fortioris cultri dorſo diuiſioni impoſito, illoq́ poſtmodū obliquato, oſſa inuicem modicè dirimes: ac deinde utroq́ ſingulis manibus apprehēſo, extrorſum deorſumq́ ui torquebis, osq́ aperies. Deinde è narium foraminibus obliquatum inſtar ſypho-

Stomachi.

Iecoris.

Examē eorū quæ uertebrarum corporibus exporriguntur.

Muſculorū brachium, ſcapulam, thoracē, caput, dorſumq́ mouentium examen.

Tēporalis et maſſeteris.

Oris apertio organorūq́ in faucibus poſitorum examē.

d ut ſpectatur 14 & 15 fig. lib. 5.

e 14, 15 fig. lib. 5. F, F.

f Id ueluti uiſurus, quod 13 fi. lib. 5. exprimitur ad X, Y, Z.

g 2 fi. lib. 5. F, G. 12 fig. M ad N.

h fi. cap. 12 li. 3 k, k.

i fi. ca. 6 li. 3 G, G. ab F.

k 2 fig. ca. 2 li. 4 h.

l eiuſdem fi. i, i, i.

m Eam partē quæ dextræ manui ſubijcitur 8 muſc. tab.

n 4 tabu. d.

o 3 tabu. Δ.

p 5 tabu. Γ.

q 4 tab. Θ.

r 4 tabu. Γ.

s 4 tabu. Δ.

t Vt factum eſt in 6 muſcul. tab.

nis stylum in oris usq; amplitudinem protrudes,[u] gargareonis naturã examinãs. Mox cultello à gargareonis radice ad incisorios usq; dentes in oris tunica sectionẽ duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium [x] neruorum cerebri par sese offeret, quà linguæ & inferiori maxillæ deriuatur. dein [y] septimum cerebri neruorum par [z] sexto commissum, unà cum [a] soporali arteria,[b] interioriq; iugulari uena. & si aliquantulum ascenderis,[c] quartum quoq; neruorum cerebri par, &[d] ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensim separare non piguerit. Ad hæc linguæ[e] musculi, uti in secundo docuimus libro, adinuenientur, in quorum administratione neruorum in linguam excurrentiũ propagines, ac uenæ simul & arteriæ sese offerent. Musculi etiã inferioris maxillæ reconditi, hîc paruo negocio occurrunt,[f] is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillã sursum ducit, &[g] is qui à processu stylum refereñti enatus, ad summũ mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea [h] tonsillæ, [i] aliæq; glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem [k] musculi ita prorsus atq; in secundo monuimus libro, sunt aggrediẽdi, ipsorumq; neruí dum dissecãtur, non perfunctoriè ueniunt animaduertendi. Ablato itaq; nunc unà cum lingua osse *v* imaginẽ referente, laryngeq; ac stomachi initio, inferiorem maxillam à superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hîc repositis [l] cartilaginibus, quas perinde ac cartilagines clauicularũ cum pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleti cõstructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiã pari ratione os *v* imaginem referẽs, & laryngis nasiq; [m] alarum cartilagines ad eundem usum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulò in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uerò quum caput dorsumq; mouentes musculos aggrediebaris, [n] primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablatis his quæ fauces occupabant factu est facillimũ, adeò ut & capitis dorsiq; motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousq; inferiorem maxillam, eaq; quæ faucibus continentur, sectionis seriè ademeris. Quanquam hæc omnia ex secundo libro cuiuis obuia esse debeãt, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, quî costæ à uertebris ad sceleti præparationem sint auferendæ, pectorisq; os & cartilagines ipsi commissæ, seruandæ. Adeò ut nihil præpediat, in proposito cadauere à prima uertebra caluariam caput'ue ipsum liberare, in illoq; quæ sequens liber enarrabit condiscere. ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS.

AN-

u 7 muscul. tab. A.
x 2 fig. ca. 2 li. 4 S, T, Y.
y 2 fi. cap. 2 li. 4 v, w.
z eius. fi. e.
a fig. ca. 12 lib. 3 X, 4.
b fig. cap. 6 lib. 3 S.
c 2 fig. ca. 2 lib. 4 Z.
d eiusd. fig. Q, R, b, c.
e figuræ ca. 19 lib. 2.
f 6 muscul. tab. D.
g 5 ta. H, I.
h 6 tabu. F.
i 1 tabu. A.
k figuræ ca. 21 lib. 2.
l Figura inserta capiti 10 lib. 1.
m 4 musc. tab L.
n 8 musc. ta. A, B.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO ANImalis facultatis sedi & sensuum organis dedicatus, & mox in initio omnes propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præcedentes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humanũ caput ita adaptatũ exprimit, quemadmodum id cerebro ostendẽdo opportunè à collo & inferiori maxilla dissecãtibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partẽ orbiculatim serra abstulimus, quanta quoq; omniũ quæ in caluariæ cõtinentur amplitudine uidendorũ gratia, auferri solet. quanta uerò illa sit, liquidò dijudicabis, si septimam figurã sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablatã caluariæ partem interna superficie exprimit. Quẽadmodũ itaq; præsens figura sectionis serie cæteras omnes inuicẽ ordine succedentes præcedit, ita quoq; illã septimi libri figurarũ primã non inopportunè inscribimus, quæ durã cerebri cõmonstrat membranam adhuc illæsam, neq; aliqua ex parte pertusam, uulneratam'ue. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranam effomandã porriguntur. quæ quod caluariã succingit, περικράνιος nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi qua caluaria succingitur, communes censentur. Cæterùm ex duobus qui figurã ambire conspiciuntur orbibus, humiliorẽ, cutis & membranæ ipsi subditæ cõstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uerò hoc orbe complexũ, durã cerebri membranam refert, omnibus characteribus in figura cõspicuis uniuersim semelq; indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

A, A *Dextrũ duræ cerebri membranæ latus, seu eius mẽbranæ pars dextrã cerebri regionẽ ambiẽs.*

B, B *Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.*

C, C, C *Tertius duræ membranæ sinus secundũ capitis longitudinem exporrectus, & hîc nulla ex*

 parte

parte adapertus, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D *Duo inuicem appositi ductus, uenarũ modò in duram cerebri membranam secundùm ipsius uniuersum latus excurrentes.*

E *Ductus duræ cerebri membranæ, in quem sexta caluariã ingrediens uena exhauritur.*

F, F, F *His characteribus uenulæ indicãtur, à dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasq; caluariam succingentes, transmissæ, quarũ frequentiores & crassiores iuxta F maximè latitantis sedem plerunq; obseruantur.*

G, G, G *Portiunculæ fibrarum à dura membrana per coronalem suturam ad caluariã succingentis membranæ constitutionem prosilientium.*

H, H *Portiunculæ fibrarum quibus sagittalis sutura uiam offert.*

I, I *Hi quoq; characteres in umbra occipitij regionis latitãt, sedem notãtes, à qua fibræ porriguntur per suturam Λ Græcorũ similem, ad caluariæ inuolucri constitutionẽ deductæ.*

K *Vnum tuberculũ eorũ quæ inæqualibus caluariæ sinibus plerunq; iuxta sagittalis suturæ cũ coronali coitũ cõspicuis, adnasci solẽt. Caput ex quo hanc primã depinximus figurã, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorũ unum K insigniuimus, & utrinq; ad H unũ quoq; se offert.*

L *Cauitas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à superciliis serra diuiditur.*

SECVNDA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

PRÆSENS figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranæ sinum (quem prima figura C aliquot insignitum gerit) longa sectione secundùm capitis longitudinem ducta adapertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirũ ad sinum singulas, quæ duram membranam duntaxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab ea membranæ separarũt parte, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit, atque in subsequẽti figura tribus D insignietur. Præter tres iam cõmemoratas sectiones utrinque aliã quoque molitus sum, quæ ab aure ad uerticẽ pertingẽs,

solam

solā quoq; durā diuisit membranā, ut illa postmodū aptè à tenui membrana cerebri posset deduci, deorsumq; (ut hic factū cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri mēbrana prorsus illæsa, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione, eleganter commonstrans.

A, A, *A Elatior sedes duræ membranæ, partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis. atq; hæc sedes A & A notata, tertij duræ membranæ sinus costa est caluariam cōtingens, & hic per medium dissecta.*

B, B *Tertij duræ membranæ sinus cauitas hic est in propatulo.*

C, C *Orificia, uasorumq; initia ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranā pertinentia. atq; hic uasorū orificia in cōspicuo sunt, à læuo huius sinus latere in tenuis membranæ partē pertinentium, quæ sinistræ cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic nō conspiciuntur, uerùm initia occurrūt uasorum in tenuem membranam, qua dextræ cerebri sedi ob-*

D, D. *uoluitur propagatorū, ac D, D, & D insignitorum.*

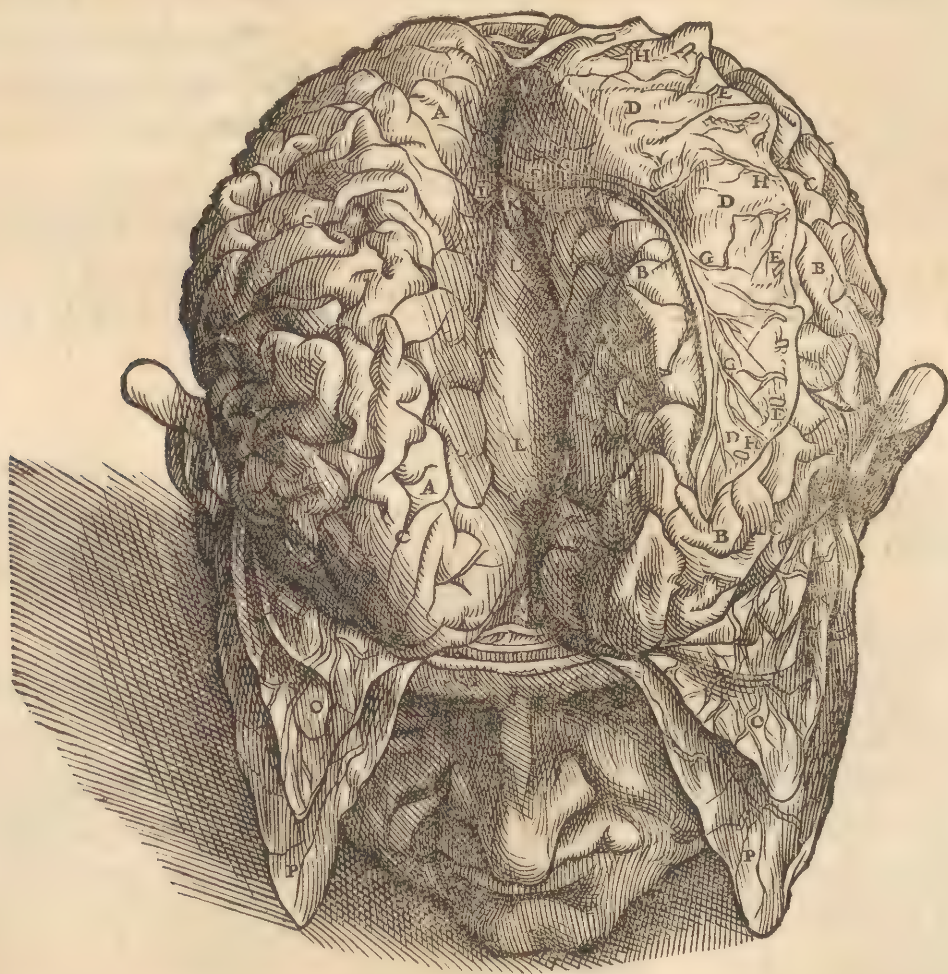
E, E *&c. Tenuis membrana cerebrum inuestiens.*

F, F, F *Ductus, uasáue in tenui membrana secundùm cerebri inuolutionum seriem excurrentia.*

G, G, *G Propagines notātur à ductibus secundùm duræ membranæ latera excurrētibus, atq; in prima figura aliquot D notatis, in tenuem membranam pertinentes.*

H, H, *H Duræ membranæ portiones à tenui membrana diuulsæ, & deorsum reflexæ.*

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

IN præsenti figura à tota cerebri parte supra sectionem cōsistente, quam orbiculatim serra in caluaria molimur, utranq; cerebri membranā, tenuem nimirum & duram auulsimus, ac duræ membranæ portionē, dextrā cerebri partem à sinistra dirimentē, atq; in secūda figura adhuc in sua sede seruatā, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguūtur. atq; hanc partem, ut ipsius effigies in conspectū ueniret, super sinistrā cerebri sedē explicatā reliquimus, dextra & sinistra cerebri partibus adeò ab inuicē manuū beneficio diremptis, ut callosi corporis superior sedes elegāter se hic spectandam offerat.

A, A, A *Dextra cerebri pars.* B, B, B *Sinistra cerebri pars.*

C, C *& cæt. Hic paßim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.*

D, D, D *Duræ cerebri membranæ portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.*

E, E, E *Quando primum dextram cerebri partem à sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranam utrobiq; pertinent. ac proinde quum in huius figuræ administratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subijciuntur.*

F *Ductus uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranæ partis excurrẽs, quæ dextrã cerebri partẽ à sinistra disterminat, atq; hic ductus à quarto duræ mẽbranæ sinus anteriori sede enascit.*

G, G, G *Ductus iã antè F insigniti ꝓpagines in eãdẽ duræ mẽbranæ partẽ sursũ aliquousq; excurrẽtes.*

H, H, H *Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranæ sinus propagati, in duræ mẽbranæ partem, qua dextra cerebri pars à sinistra dirimitur.*

I, I *Principia sunt ductuum, qui à quarto duræ mẽbranæ sinu uenarũ prorsus modo in tenuẽ cerebri membranam secundùm superiorem callosi corporis regionem perferuntur, atque hic unà cum tenui membrana auulsi sunt.*

K *Initiũ uasis à quarti sinus duræ mẽbranæ termino pronati, atq; sub eo cerebri corpore quod testudini seu cameræ instar arcus constructæ aßimilamus, in tertiũ cerebri uentriculũ, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo fœtus inuolucro comparamus.*

L, L *Cerebri callosum corpus.*

M, M *Sinus utrinq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quàm modò præstitimus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimùm referant.*

N *Portio duræ membranæ partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius D aliquot insignitæ, quæ septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octaui capitis oßis processui.*

O, O *Tenuis membranæ portio à cerebro diuulsa.* P, P *Duræ cerebri membranæ portio.*

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVAR-

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERUM INDEX.

IN quarta figura omnes duræ tenuisq́; membranarū partes resecuimus, quæ in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextrā sinistramq́; cerebri portionē sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectū uenire incipiāt. Primùm nanq; secundùm dextrū callosi corporis latus, ubi sinus altero M in tertia figura notatus cōsistit, longā duximus sectionē, quæ per dextrū cerebri uentriculū ducta, dextræ cerebri partis eam portionē abstulit, quæ supra sectionē habebatur, qua orbiculatim caluariā serra diuisimus. Atq; quum idem quoque in sinistro latere absoluimus, hic ad sinistrū latus sinistrā cerebri partē ita reposuimus, ut superiorē sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cōmonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.

A, A, A *Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra.* B, B, B *Pars sinistra.*

C, C, C *Portio cerebri sinistra, quæ sectionis serie à reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.*

D, D, D *Lineæ partim cerebri anfractus, et partim uariū cerebri substātiæ colorē cōmonstrantes. quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteū & subcinericiū magis est: quicquid intra, ad amussim album uisitur.*

E, F. G, H. *quemadmodum E & F in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: G uerò & H album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.*

I, I *Callosum corpus utrinq; à cerebri substantia, cui alioqui continuatur, liberum.*

K, K *Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistræ cerebri parti quæ adempta est, continua.*

L, L *Dexter cerebri uentriculus.* M, M *Sinister cerebri uentriculus.*

N, N *Sinistri uentriculi superioris sedis portio.*

O, O *Plexus cerebri ab imagine quā cum extimo fœtus inuolucro similem exigit, χοροειδὴς nuncupatus.*

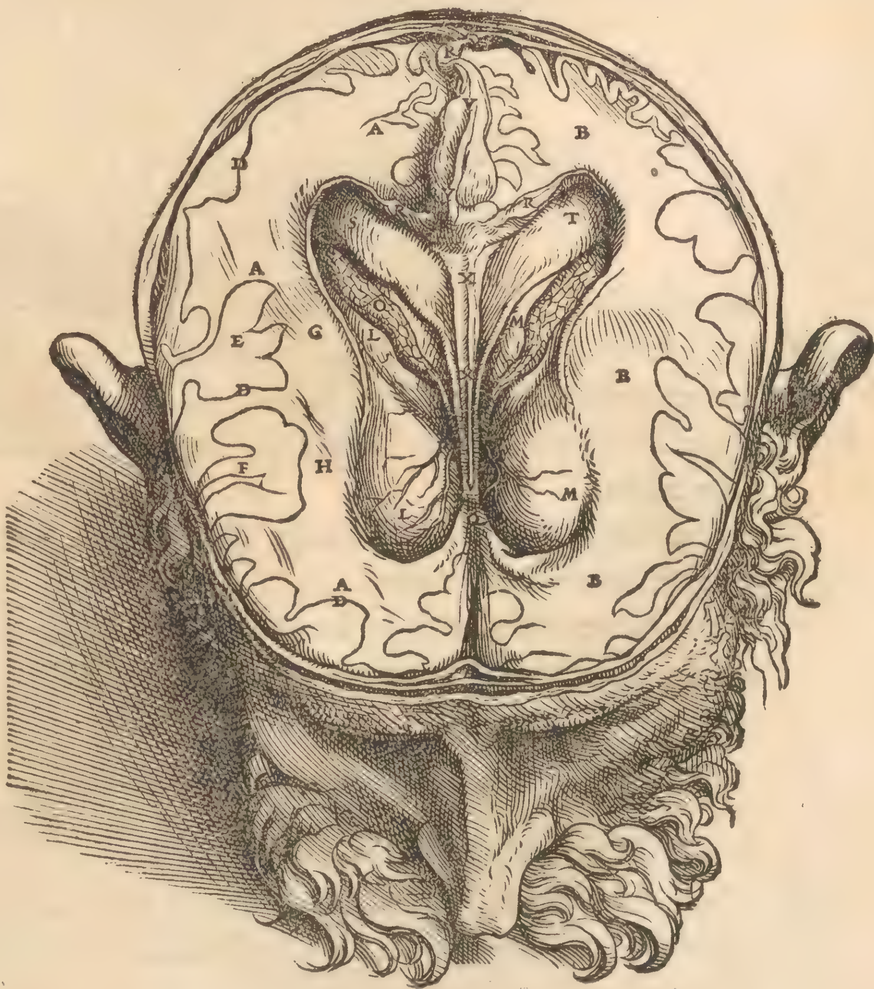
P, P *Aranearum modo graciles uenæ dextri & sinistri uentriculi substātiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis diductæ uasis, quæ nuper commemoratū, & secundis nō absimilem plexum extruunt.*

Q *Venulæ à nuper quoq; cōmemoratis uasis in tenuē cerebri membranā sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & P notatæ) inter resecandum se offerentes.*

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura quòd ad relictam in caluaria cerebri portionē attinet, nulla ex parte uariat: atq; id solū habet proprium, quod callosum corpus hic anteriori sua sede à cerebro primùm liberauimus, ac dein eleuatum in posteriora refleximus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponētes.

Ab A ad Q. *A, A, A itaq; & B, B, B, ac dein D, D, D, & E & F, & G & H eadem hic indicant, quæ in quarta figura. Sic quoque & L, L, & M, M, & O & P & Q eadem insinuant.*

R, R, R *Notatur inferior callosi corporis superficies. est enim id à sua sede motum, atque in posteriora reflexum.*

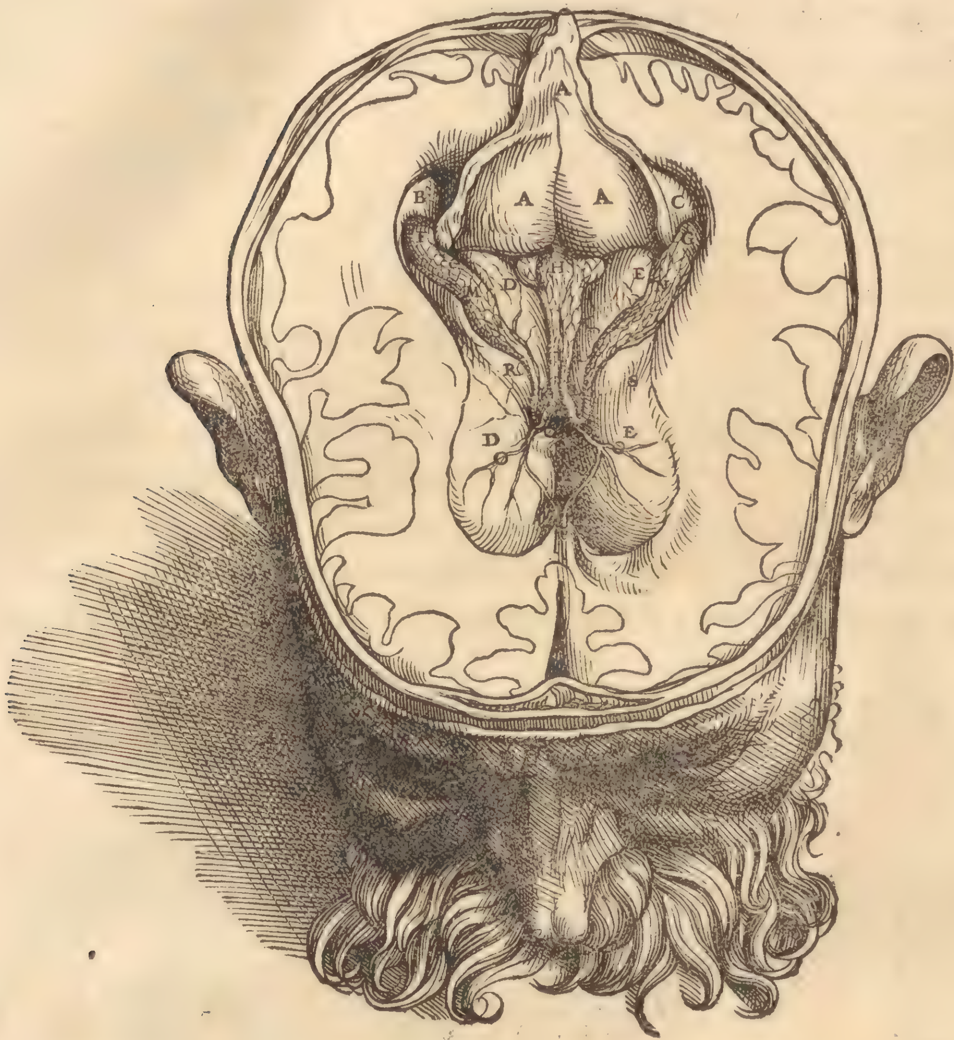
S, T, V Supe-

S, T, V *Superior corporis inſtar fornicis ſeu teſtudinis extructi ſuperficies, & ueluti ipſius triangularis circunſcriptio, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad T metimur.*

X, X *Dextrū uētriculū et ſiniſtrū intercedētis ſepti inferior pars, corpori teſtudinē referēti cōtinua.*

Y, Y *Septi iam commemorati ſuperior pars, calloſo corpori continua. Hoc namq; ſeptū nō ſecus atq; modò diſruptū eſt, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duæ manus (uti inter ſecandum facere conſueui) calloſum corpus nondū in anteriori ipſius ſede liberatum, modicè attollebant, quo ſpeculum ſeu ſeptum adhuc integrum oculis ſubijceretur. Verū quū nō adeò cōcinnè in pictura atq; in ipſa ſectione ſucceſſit, eam figuram ne fruſtra paginā obliteraret, reieci.*

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

HAEC figura quòd ad cerebri portionem in caluaria relictam ſpectat, etiam quartæ correſpondet. atq; à quinta in hoc differt, quod corpus teſtudinis modo fabricatum anteriori ſua ſede à cerebri ſubſtantia liberauerimus, id ſurſum in poſteriora reflectētes, ut inferior ipſius ſuperficies in conſpectū ueniret, & uas illud etiam cerneret, quod à quarto duræ mēbranæ ſinu pronatū, ſub corpore teſtudinis modo extructo fertur, & plexuum tandem nō minimā partem conſtituit, quos ſecundarū imagini ueteres aſsimilarunt. Huius autem figuræ characteres ita ut ſequitur, ſe habent.

A, A, A *Corpus teſtudinis modo extructum hic inferiori ipſius ſuperficie, qua tertij uentriculi ſuperiorem conſtituit ſedem, conſpicuum.*

B, B *Portio corporis inſtar teſtudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri ſubſtantia hic principium ducens.*

C *Portio corporis teſtudinē forma & uſu referentis, quæ ex ſiniſtro cerebri uentriculo pronaſcitꝰ.*

D, D *Dexter cerebri uentriculus.* E, E *Cerebri ſiniſter uentriculus.*

F *Arteria per inferiorem poſterioremq; dextri uentriculi ſedem à dextræ ſoporalis arteriæ ramo duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conſcendens.*

G *Arteria in ſiniſtrum cerebri conſcendens uentriculum.*

H *Vas à quarto duræ cerebri membranæ ſinu principiū ducens, ac ſub corpore inſtar teſtudinis efformato, in cōmunē dextri & ſiniſtri uentriculorū cauitatē, ſeu tertiū uentriculū properans.*

I *Vaſis H inſigniti in duas portiones diuiſio.*

K *Vaſis H inſigniti diuiſionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.*

L *Portio nuper commemorati uaſis, ſiniſtrum accedens cerebri uentriculum.*

M *Plexus dextri uentriculi à ſecundinarum imagine comparatus, atq; ab arteria F inſignita, & uaſis H indicati portione, quam K notauimus, conſtitutus.*

N *Plexus ſiniſtrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uaſis G & L inſinuatis conflatus.*

O, O Huius

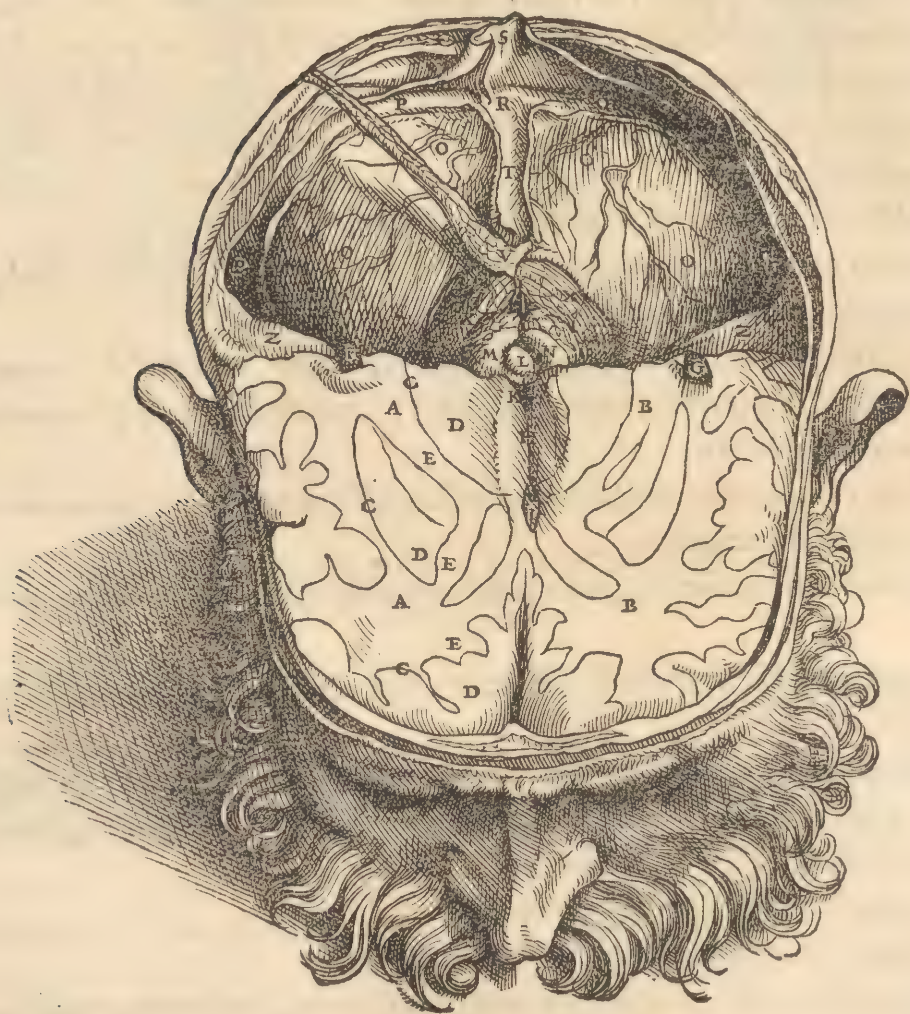
O,O *Huiuſmodi uenulæ cerebri ſubſtantiæ hic obnaſcuntur, ab illis productæ uaſis quæ K & L notauimus.*

P *A uenis quæ cerebri ſubſtantiæ hic offeruntur, ramuſculi extra uentriculorum amplitudinem hàc ad tenuem cerebri membranam pertinent.*

Q *Meatus ex cōmuni concauitate dextri ac ſiniſtri uentriculorum, ſeu à tertio cerebri uētriculo rectà decliuis pertinens uerſus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem defert, eius infundibuli extremo ſubditam.*

R,S *Canales ſinus'ue leuiter in uentriculorum ſubſtantia exſculpti, & pituitam ad meatus nuper Q inſigniti orificium deducentes.*

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. nam cerebri ſubſtātiæ in illis relictæ, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri ſiniſtriq; uentriculorum ſedē in illis figuris cōſpicuam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hîc quoq; reſecta eſt, ut duræ mēbranæ conſpiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Inſuper duræ membranæ ſinus in illa conſiſtentes ductis cultelli anterioris mucrone ſectionibus, hic etiam aperuimus, & uas à quarto ſinu duræ membranæ in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio cerebri uentriculo ſubleuatū, & à plexibus ſecundinæ ſimilibus auulſum, in poſteriora reflexímus,

ut tertij cerebri uentriculi, seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concauitatis sedes in conspectum melius ueniret, unà cum eius cauitatis meatibus.

A, A *Cerebri substantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.*

B, B *Cerebri substantiæ adhuc in caluariæ asseruatæ sinistra pars.*

C, C, C *Lineæ hic passim conspicuæ illis correspondēt, quas tres modo præcedentes figuræ similiter cō monstrarunt. Verum quia huiusmodi lineæ substantiæue cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membranæ uicinius est, præcedentes figuræ eas solum in lateribus ostē derunt. hæc autem quum hîc tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul à tenui membrana distet, etiam lineæ in basi spectantur. Quod itaque lineis hic inter*

D, D. *cipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes D, D, D insignitæ. Quod uero extra lineas consistit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hic*

E, E, E. *E, E & E insignita.*

F *Portio est soporalis arteriæ secundum humiliorem angustioremq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundas imitantis constitutionem prorepens. Cæterùm si perpenderis quânam sede hic F reponatur, & quânam in sexta figura, promptè expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri substantiæ quàm in sexta figura abstulimus, præsens arteriæ portio F notata antrorsum magis uergit, quàm F in sexta eādem quoque notans arteriæ portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id F & G subsequentis figuræ magis liquidò ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiæ, quàm in hac quæ ordine septima est, abstuli.*

G *Arteriæ soporalis portio secundùm humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria F insignita, prorepens.*

H *Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil distentam finximus.*

I *Meatus rectà decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiendæ paratam deferens.*

K *Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cauitatem cerebelli et dorsalis medullæ communem pertinens.*

L *Glandula nuci pineæ non absimilis, & uasorum ex quarto sinu duræ membranæ cerebrum petentium fulcrum.*

M, N *Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hîc adhuc tenui membrana obtectas.*

O, O, etc. *Duræ cerebri membranæ processus portióue, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hâc accedunt instar uenarum ductus, partim à primo secundoq; duræ membranæ sinibus, partim uero à quarto pronascuntur.*

P, P *Duræ cerebri membranæ dexter seu primus sinus.*

Q, Q *Duræ cerebri membranæ sinister seu secundus sinus.*

R *Primi & secundi duræ membranæ sinuum congressus, quem Græcorum nonnulli ληνὸν, quod est torcular appellarunt.*

S *Principium tertij duræ membranæ sinus.*

T *Quartus duræ membranæ sinus, similiter atque alij hic adapertus.*

V *Vas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos porrectum, hîc autem in posteriora ex sua sede reflexum.*

X, X *Hac sede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum ostenditur.*

Y *Ductus uenarum modo à quarto duræ cerebri membranæ sinu in tenuem membranam pertinentes, quà cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.*

Z, Z *Duræ membranæ sedes, qua ossi omnium totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti adnascitur. Hanc namq; caluariæ regionem cerebro deteximus.*

OCTA-

OCTAVA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS figura à septima in hoc uariat, quòd hîc adhuc cerebri plus resecuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hîc dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque præsens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem A A, & B B, & C C, & D D, & E E, & F & G & H, quod in septima, indicabūt. Verùm arteriæ F & G insignitæ, tanto magis hîc quàm in septima antrorsum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quàm in sexta ablatum est.

A usq; ad H.

I *Meatus in sexta etiam figura I notatus, qui rectà decliuis fertur, atque cerebri pituitam ad peluim defert.*

K *Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.*

L *Ne L in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exsculpenda, itaque delineatio hîc omninò uitianda, L ad anteriorem cerebelli partem reposui, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si L in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.*

M *Glandulam hîc adhuc reliquimus, quæ pineæ nucis formam ostendens, uasorum ex quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.*

N, O, P, Q *Quatuòr his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura M & N insignitur. hîc uerò ex sectionis serie diuisum occurrit. ac N & O eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uerò & Q, illas quas nates ferè nuncupamus.*

R,R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.

S,S, etc. Vasa uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.

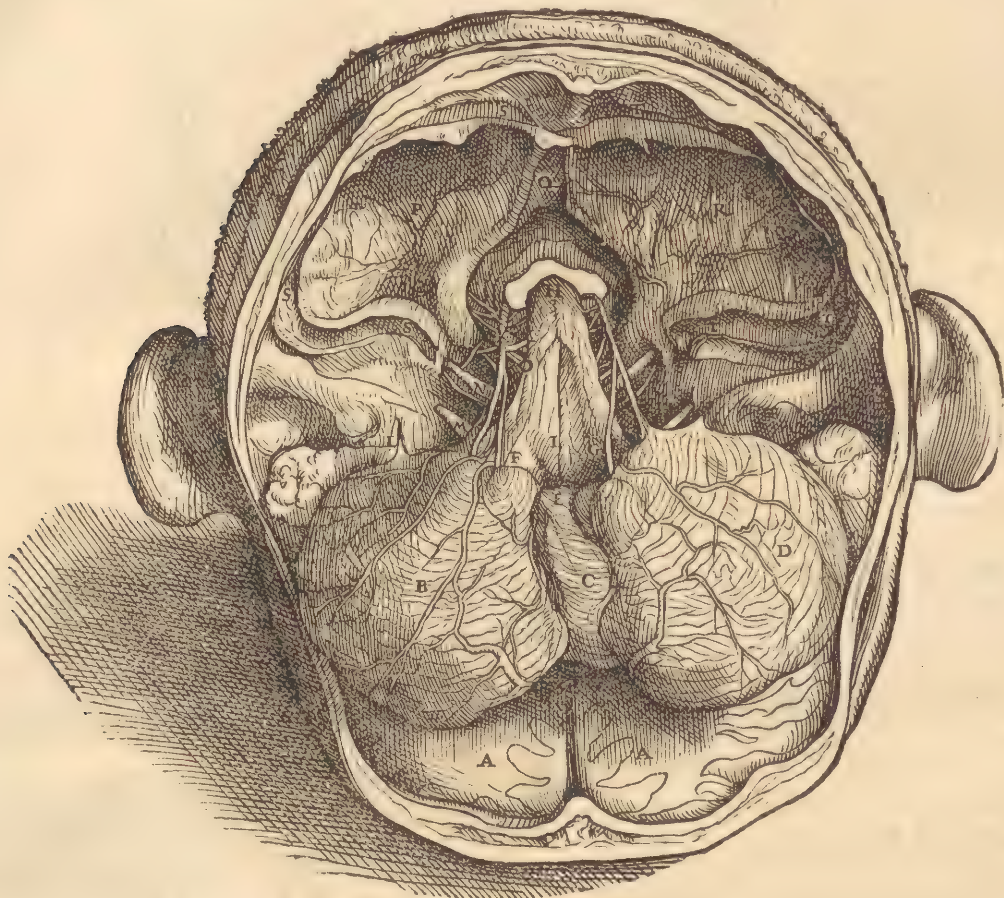
T,T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundùm dextri & sinistri cerebri uentriculorũ posteriora sursum cõscendunt plexus efformaturæ, quos extimo fœtus inuolucro dissectionis proceres contulerunt.

V,V Duræ membranæ portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.

X,X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranæ portionẽ implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.

Z,Z Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur. uerùm præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranæ partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluariæ sede manibus protractum, ac deorsum modicè inuersum propendet, ut ipsius regio caluariæ aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cauitas uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranæ sinus hic aperti ad amussim exprimuntur.

A,A Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc asseruata.

B,C,D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatũ. Verùm B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariæ sinui P notando correspondentem. D uerò sinistram, quæ illi caluariæ sedi

insidet,

insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis fi nibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.

E *Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformiũ processuũ posterior mihi recessebit.*

F, G, H *Dorsalis medullæ pars adhuc in caluaria consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis me dullæ sedes indicant, quibus cerebellum cõnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, è caluariæ amplitudine procidentem.*

I *Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediam cauitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculũ dissectionis periti uocarunt.*

K *Vasa ductus'ue uenis quàm simillimi, hàc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranæ sinus exhauriuntur. atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.*

L *Et hàc quoq; ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertexunt.*

M *Quintum cerebri neruorum par.*

N *Sextum cerebri neruorum par.*

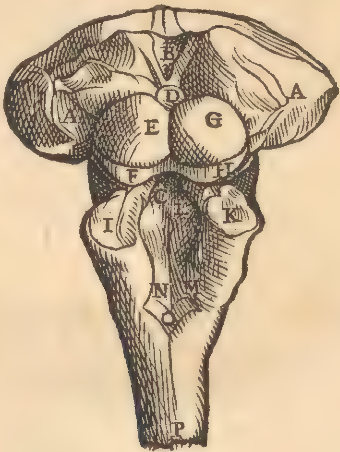
O *Septimum par neruorum cerebri. atq; hic uidere est quot surculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.*

P, Q, R *Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uerò, D.*

S, S, S *Dexter seu primus duræ membranæ sinus, hic cultelli mucrone adapertus.*

T, T, T *Sinister seu secundus duræ membranæ sinus. atq; in nulla cerebri delineationum, horum sinum ductus ita conspicuè ac in præsenti oculis subijcitur.*

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: dein cerebellum à dorsalis medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testis, & nates, et glans pineæ nucis imaginem referens, ac postremò cauitas ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cauitate quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

A, A *Cerebri pars dorsalem producens medullam.*

B *Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in*

C. *quartum pertinentem uentriculum C insigniui.*

D *Glans cerebri, nucis pineæ imagini à dissectionis professoribus assimilata.*

E, F, G, H *His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur nãq; dissectionis proceres gratia lineæ inter E ac F, et inter G et H cõspicuæ, superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quòd illis glans penis quasi mò do incumbit. Inferiora autem nates uocarunt, quòd meatus ex tertio uentriculo in quartum per-*

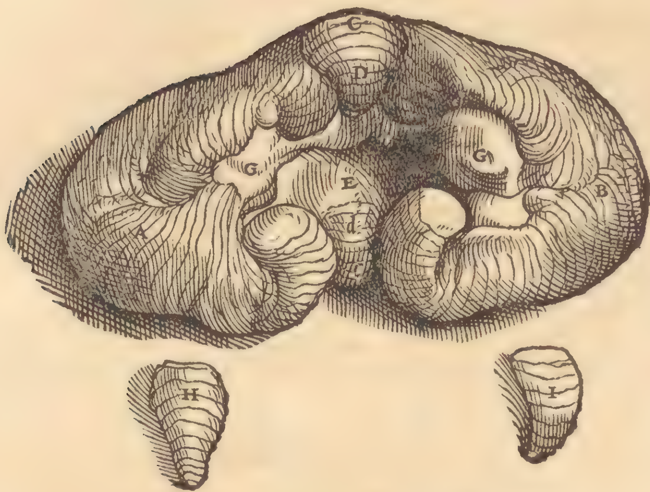
tinentis terminus C hic insignitus, podici conferri posit.

I,K *Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.*

L,M, N,O *Cauitas dorsalis medullæ initij, alteram partē quarti uentriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cauitati aßimilata, quam atramēto scribentes intingimus. Sedes enim L insignita eius calami cauitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis aßimilari possunt, quæ in cauitatis calami lateribus consistunt. O uerò mucronem exprimit, quo characteres formamus.*

P *Dorsalis medulla hic præsecta est, quà in uertebras procidens caluariam egreditur.*

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeò dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullā cōmonstrans. Ac proinde regiones ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionē efformat quarti uentriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porrò ad humiliorem præsentis figuræ sedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem referentium natura conspiceretur.

A *Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum commonstratur.*

B *Sinistra cerebelli pars.*

C,c *Media cerebelli pars. ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uerò posteriorem.*

D,d *Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uerò d.*

E *Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum constituit.*

G,G *His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.*

H *Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus eßet, expreßus.*

I *Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exectus.*

DVO-

DUODECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.

DUODECIMAE FIGURAE, EIUSDEMQUE CHAracterum Index.

HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariæ autem amplitudine cerebellum hîc euulsimus, ea tantùm cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verùm illa cerebri portio hîc in sua non consistit sede, sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariæ basi aliquousque reflexa, ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus forma neruis non absimiles, et olfactus organo subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranæ quæ octauo capitis ossi obducitur, connexo.

A, A *Cerebri pars dextra.*
B, B *Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.*
C *Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.*
D *Sinistrum olfactus organum, unà cum cerebro in posteriora reflexum.*
E *Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranæ hîc indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.*
F *Vena caluariam petentium sexta, hîc in duram cerebri membranam aliquot surculis excurrens.*
G *Septum sinus olfactus organis incisos interdiuidens.*
H *Duræ cerebri membranæ partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.*
I, I *Cerebrum passim excauatæ sibi in caluaria amplitudini respondens, hîc quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocarunt processus.*
K *Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.*
L *L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cauitatis latitat, & parui etiam est mo-*
M. *menti. quandoquidem L caluariæ sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem,*
N. O. *quæ mediam cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O ue-*
P. Q. *rò dextrum seu primum sinum indicat duræ membranæ. P autem tertium, Q secundum, seu sinistrum.*

DECIMA TERTIA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura occipitio prorsus innititur, & uniuersa cerebri substantia quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uisoriorum neruorum coitus, & maximi soporalis arteriæ rami in conspectum uenirent.

A,A *Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.*

B,B *Sinistra cerebri pars.*

C,C *Cerebri tubera, quæ à similitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri processus plerisque nuncupantur.*

D,D *Sinus olfactus organis parati.*

E *Septum olfactus organis paratos sinus interdiuidens.*

F,F *Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus* C *&* C *insigniti congruunt.*

G,G *Vtrinque notatur uena caluariam ingredientium sexta.*

H *Vena caluariam ingredientium quinta.*

I *Vas notatur uenæ correspondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uasis excurrens, quæ in dura consistunt membrana.*

K *Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uena esset arteriæ commissa. Atque hi ductus in prima figura multis D insigniuntur.*

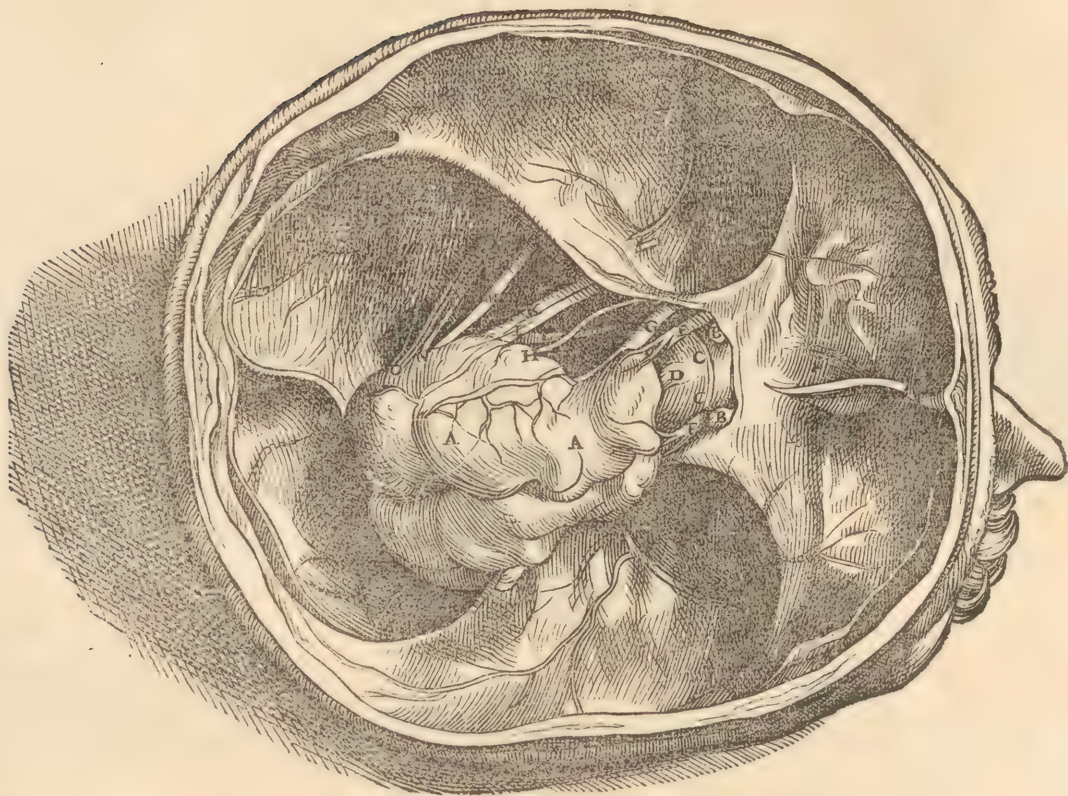
L,L *Olfactus organa hic unà cum cerebro à dura membrana deorsum diuulsa.*

M *Neruorum uisoriorum coitus.*

N Viso-

N *Visorius neruus dextrum oculum petens.*
O *Visorius neruus sinistrum petens oculum. & perinde ac dexter uenula cōcomitatus, ab illis propagata uasis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contexunt.*
P *Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.*
Q *Arteriæ P notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.*
R *Arteriæ P notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam surculos diffundens.*
S *Hic portio conspicitur peluis cerebri pituitam excipientis.*

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

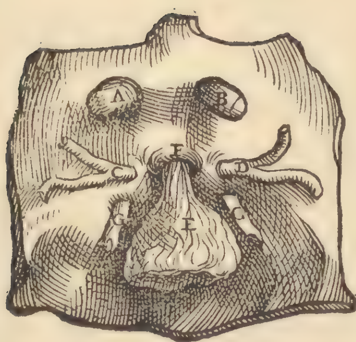
DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

CAPVT *hic in sinistram aurem reclinatum iacet, internæ caluariæ amplitudinis basim exprimēs, dura cerebri membrana succinctam. Atque tanta duntaxat cerebri dorsalisq́ medullæ adhuc asseruatur portio, quanta cerebri neruorum paribus uidendis sufficit. Visoriorum porrò neruorum exortum coitumq́ resecui, ne peluis lateret cerebri pituitam excipiens.*

A, A *Modica cerebri portio unà cum dorsalis medullæ initio.*
B, B *Nerui uisorij ea parte hic tantum conspicui, qua caluariæ amplitudinem egrediuntur.*
C, C *Peluis cerebri pituitam excipiens.*
D *Hic in peluim pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac I in septima figura & octaua notatus.*

E *Dextræ soporalis arteriæ ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.*
F *Sinistræ soporalis arteriæ ramus iuxta sinistrum latus dictæ nuper glãdis duram cerebri membranam perforans.*
G *Secundum cerebri neruorum par.*
H *Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.*
I *Tertij paris neruorum cerebri craßior radix.*
K *Quartum neruorum cerebri par, tertij paris craßiori radici conterminum.*
L *Minor radix quinti paris neruorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes professoribus.*
M *Quintum neruorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.*
N *Sexti paris neruorum cerebri principia ac surculi.*
O *Septimi paris neruorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absque characterum opera prompte, uel ex proxime præcedentibus percipitur.*

DECIMA QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

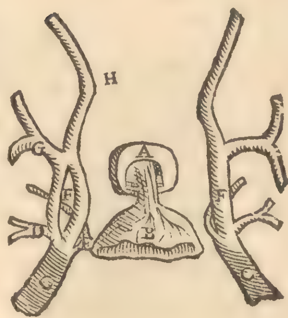

DECIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENTI figura portionem eam amplitudinis caluariæ dura cerebri membrana succinctam depinximus, quæ supra oßis cuneum imitantis medium habetur, unà cum modò indicandis organis. Abs re nanque fuißet, integrum caput harum particularum gratia delineasse.

A,B *Neruorum uisoriorum portiones.*
C *Sinistri lateris arteria, quæ duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uerò in dextrum cerebri uentriculum digeritur.*
D *Dextri lateris arteria.*
E *Hic peluis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertiò defluentem uentriculo excipiens.*
F *Foramen, quo peluis huius infundibuli modò extructæ finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.*
G,G *Secundi paris neruorum cerebri portiones.*

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, unà cum pelui seu infundibulo pituitam huc deferente, & hîc flaccido propendente. A lateribus uerò arteriarum soporalium portiones, quæ reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expreßimus, uti nobis inter secandum occurrere. Atq; ut eæ arteriarum portiones uariè se secantibus offerunt, ita quoq; uariè eas delineauimus.

A *Glans, cerebri pituitam excipiens.*

B *Peluis, seu infundibulum cerebri pituitam super modò dictam glandem deferens.*

C, C *Arteriarum portio, quæ secundum suorũ in osse caluariæ foraminum ductũ obliquè ferũtur.*

D *Sinistræ arteriæ ramus in duræ membranæ sinistrum latus excurrens.*

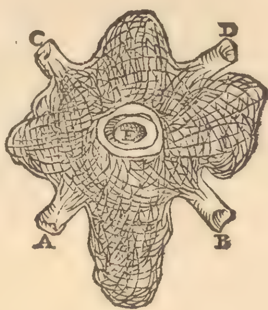
E *Arteriæ sinistræ portio per proprium foramen ad narium usq; amplitudinem pertingens.*

F, F *Hac sede diuersam arteriæ seriem delineauimus. ac dextrum quidem F arteriam notat ea serie ductam ut hîc non dirimatur: quemadmodum sinistrum F arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.*

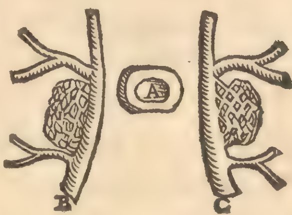
G *Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.*

H *Propago arteriæ per foramen secundi paris neruorum cerebri caluariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.*

DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI FIGVRA.

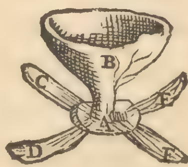

HAC figura plexum finximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in A, B. *libris de Vsu partium descriptionibus conueniret. Significet itaq; hic A & B arterias caluariam subeuntes, moxq; in mirabilem illũ plexum diffu-* C, D. *sas. C uerò & D ramos in quos plexus illius propagines colligũtur, quiq; illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas A & B indicauimus. Cæterùm E glandem notat, pituitam cerebri excipientem.*

PRAESENTI figura arteriarum sub dura cerebri mẽbrana cõsistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atq; hãc proponere libuit, ne quis nos latêre arbitraretur, quæ illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura A dictam iam sæpius glandem, B & C arteriarum sedem, qua primum in caluariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PARVA hac figura erectam finximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat. ac dein hîc finximus quatuor ductus à glande pituitã per proxima glandi foramina deferẽtes. Indicet igitur A glandem, cui pituita instillatur. B peluim, qua hæc ducitur. C, D, E, F uerò, meatus ad faciliorem pituitæ huc decũbentis egressum paratos.

Porrò præter has septimi libri figuras, ad earum potißimum cognitionem spectantes quæ in caluariæ habentur amplitudine, etiam huc faciũt duæ figuræ mox ad finem primi Capitis libri quarti additæ, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimẽtes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hîc quoq; reponere, et earũ indicẽ ascribere. Præterea figuræ oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas præponam, quod oculorum fabricæ dedicabitur. Atq; id in illis figuris priuatim faciam, quòd nulli alteri quàm dicto iam Capiti famulentur.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE, *quemadmodum ſenſus quoque ac motus ex noſtro arbitratu pendentis, extructum eſſe.* Caput I.

Quid quintus liber et ſextus pertractarũt.

INSTRVMENTA nutritioni famulantia duobus proximè præcedentibus libris utcunꝗ aggreſſus ſum. Prior namꝗ cibi potionisꝗ organa (in quorum præcipuo uiſcere concupiſcibilem animã reſidere diximus) & dein propter loci uicinitatem, partiumꝗ cõnexum membra generationi dedicata enarrauit. Poſterior autem eas partes recenſuit, quibus aëreæ ſubſtantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiꝗ munus concreditur: in quorum primario uiſcere uim iraſcibilis animæ inſitam eſſe innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum ſuffragijs haud adeò acquieſcentes, ut & animæ principatum in corde collocari teſtaremur, neruosꝗ ab illo originem ducere donaremus.

Septimi libri argumentum.

Quapropter quum ſenſus motusꝗ arbitrarij, & principis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc commemoranda ſuperſit, præſens liber illi opportunè conſecrabitur, cerebrum ipſiusꝗ partes uniuerſas unà cum ſenſuum organis pertractaturus.

Cerebri functionũ et partium breuis enumeratio.

Quemadmodum itaꝗ cordis ſubſtantiæ, uitalis animæ uis, ac propriæ iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur, inſuper ut iecur craſſiorem ſanguinem, ac qui perquàm caliginoſus eſt, naturalem ſpiritum, & cor item rurſus ſanguinem impetu per corpus ruentem unà cum uitali ſpiritu conficiunt, & perinde atꝗ hæc uiſcera per dedicatos ſibi canales omnibus corporis partibus ſuas materias deriuant, ita quoꝗ cerebrum aptam ipſius muneri obtinens materiã, in proprijs ſedibus, ac illius functioni appoſitè ſubminiſtrantibus inſtrumẽtis, animalem ſpiritum longè clariſſimũ tenuiſſimumꝗ parat, quo ad diuinas principis animę operationes partim utitur, partim autem ad ſenſuum motusꝗ inſtrumenta per [a] neruos tanquam per funiculos continuò diſtribuit, ea nunquam ſpiritu, qui præcipuus eorum inſtrumentorũ functionis autor cenſetur, deſtituens, non minus ſanè quàm iecur & cor nullas corporis partes ſuis quas illis impertiunt materijs (tantiſper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiam ſi non ſemper cum qualitate tum copia eaſdem diffundant. Nerui igitur (quorum originẽ à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præſtant, quod [b] magna arteria cordi, & [c] caua iecori, ut qui paratum à cerebro ſpiritum illis quibus hunc mandari oportuit inſtrumentis deducant, diligentesꝗ cerebri ſatellites & nuncij cenſeãtur. Cæterùm animali ſpiritui materiã ſuppetit uitalis ſpiritus, in arterijs numeroſa ſerie ambas cerebri membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uerſus cerebrum tum per foraminula priuatim olfactus organi occaſione in [d] octauo caluariæ oſſe exſculpta, tum comprimis per ea caluariæ [e] foramina quæ palatum ſpectant, inter ſpirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër quidem, qui dum inſpiramus per anguſtiſſimos flexuoſosꝗ & tortuoſos ductus [f] inter duram cerebri membranam ac tenuem attrahitur, atꝗ ob difficilem tranſitum extenuatur, cerebroꝗ aptiſſimus redditur, undecunꝗ ubi aditum reperit, in cerebri [g] dextrum & [h] ſiniſtrum, & horũ [i] medium uẽtriculos ſeſe inſinuat. Vitalis autem ſpiritus & ſi copioſiſſimus in [k] omnibus tenuis duræꝗ membranæ uaſis ductibus'ue habeatur, attamen in dextrum & ſiniſtrum cerebri uentriculos plurimus à præcipuis arteriarum [l] ramis fertur, quas ſuperiùs obliquo longoꝗ ductu contra Galeni placitum caluariam perforare, atꝗ ad [m] glandis cerebri pituitam excipientis latera porrigi retulimus. Ab his namꝗ arterijs, quas reticularẽ plexum Galenus efformare docuit, non minimæ [n] ſoboles tenuis membranæ proceſſibus ſuffultæ, per humillimas dextri ſiniſtriꝗ uentriculi ſedes ingrediuntur, tandem ſecundùm totum uentriculorum progreſſum in illorum amplitudinem incedentes. Verùm præter has arterias, & [o] quarto quem ego ita nuncupaui duræ mẽbranę ſinu [p] uas quoddã ſub eo corpore quod teſtudinis cameræ'ue inſtar arcus extructę imaginẽ refert, ac nobis cameratũ appellatur, in anteriora cerebri per cõmunem dextri ſiniſtriꝗ uentriculi cauitatem, ſeu potius tertium cerebri uentriculum contẽdit. Hoc uas tandẽ in [q] duos ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad ſiniſtrum uentriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtũ, [r] rete efformat, quod ab extimi fœtus inuolucri imagine nomẽ inuenit. Ab aëre itaque in cerebrum ingreſſo, ac uitali illo ſpiritu ob frequentes ſanè anfractus ad cerebri uſus magis magisꝗ adaptato, in cerebri dextro ſiniſtroꝗ uentriculis, & ipſorum mutua concauitate

In lib. de Venarum & Arteriarũ ſectione.

a 2 fi. ca. 2. & 2, 3 fig. ca. 11 lib. 4.
b fi. cap. 12 lib. 3.
c fig. cap. 6 lib. 3.
d 8 fi. ca. 6 li. 1 A, B, A.
e Paßim circa M figu. 3 ca. 12 li. 1.
f 2 fi. inter H, H, H & E, E, E. aut inter D, E, G, H, K & A, A, B, B figuræ 13.
g 4, 5 figu. L, L.
h 4, 5 figu. M, M.
i 7 figu. H.
k Tota fig. ca. 14 li. 3.
l 16 fi. C, C. aut fi. cap. 14 li. 3 L.
m 16, 18 figura A.
n 14 fig. E, F. aut 6, 7, 8 fig. F, G.
o 7 figu. T.
p 7 fig. V, aut 6 figu. H, I, ſub A, A, A.
q 6 figur. in K, L.
r 6 fi. M, N.

tertio'ue

tertio'ue uentriculo animalis ſpiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elementorum ad iuſtitiam cerebri ſubſtantiæ temperamento, pendere credimus. Porrò huius ſpiritus animalis portio[s] tertio cerebri uentriculo per oblongū meatum[t] inter ea corpora cerebri quæ clunibus & teſtibus aſſimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim cerebelli ſinus, partim dorſalis medullæ cauitas efformant. Ab hoc uentriculo in[u] dorſalem medullam, atꝗ ita in neruos ab illa propagatos, animalis ſpiritus non mediocris portio digeritur. A reliquis autem cerebri uentriculis, ſpiritum in neruos ab illis proximè principiū ducentes, ac ſic in ſenſuum motusꝗ arbitrarij organa diſpenſari arbitramur. non admodum anxiè diſceptantes, num ſpiritus ille tenuiſſimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias) an ſecundùm nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atꝗ hactenus ſanè cerebri functiones in uiuorum animaliū ſectionibus admodū probabiliter & uerè quodammodo poſſum aſſequi. Sed quî in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodocunꝗ aliter, neſcio quorum dogmatibus acquieſcens, principis animæ uires ſubdiuidere, aut enumerare uelis) cerebrum ſuo fungatur munere, haudquaꝗ̃ ex ſententia apprehendo. & ſi fortè accurato indefeſſoꝗ cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum uſus uel leuiter in diſſectione exercitatum haud latet, ſpeculatione, qua ſimilitudo indagaretur, uel probabile quid indipiſci poſſem, id ſanè citra ſanctiſſimæ fidei labem neutiquam conficeretur. Quis enim, Deum immortalē, huius ætatis philoſophorū, addam & theologorum uulgus nō admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac ſummè admirabili hominis cerebri machinæ detrahentes, ex ipſorū ſomnijs in humanæ fabricæ cōditorem impijſſimis, nō ſecus quàm ſi Promethei eſſent, neſcio quam cerebri ſtruem nugaciſſimè ementiūtur, eam quam incredibili prouidentia atque adeò eis quos corpori præſtare debuit uſibus affabrè immenſus rerum Opifex effinxit, procul ab oculis arcentes, ſuamꝗ tot inartificioſis abundantem monſtris præponentes, & parum (prò pudor) ſoliciti in quantam impietatem teneros quos inſtituunt animos temporis ſucceſſu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum ſectis non amplius addicti, & Naturæ operum diſcendi cognoſcendiꝗ ſtudio flagrantes, proprijs manibus in homine cæterisꝗ animalibus, quæ ipſis fuere tradita, rimari, altiusꝗ expendere aggrediuntur. Nondū enim memoriæ excidit, me quum in Caſtrenſi pædagogio Louanienſis gymnaſij facilè præcipuo ac laudatiſſimo, philoſophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noſter profeſſione theologus, ob idꝗ ad pias opiniones cum philoſophorū miſcendas inter reliquos eius Academię moderatores paratiſſimus, in Ariſtotelis libros de Anima prælegebat, ſcripſiſſe, cerebrum tribus donari uentriculis, atꝗ horum primum anteriorem, ſecundum medium, & tertium poſteriorem eſſe, eosꝗ à ſitu ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appellari. Siquidem primus ſeu anterior, qui frontem reſpicere dicebatur, ſenſus cōmunis uentriculus nuncupatus eſt, quòd ab hoc quinꝗ ſenſuum nerui ſuis inſtrumētis deferri, & dein horum neruorum beneficio odores, colores, ſapores, ſonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum deduci, illi homines arbitrarentur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi uſus cenſebatur, ut obiecta quinque ſenſuum, quorum genus ſenſum communem uulgò uocamus, reciperet: atꝗ illa ad ſecundum uentriculum, qui meatu quodam primo nectebatur, tranſmitteret, quò ſecundus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare poſſit. quippe uentriculo illi cogitatio ſeu ratio tribuebatur. Tertius autē uentriculus memoriæ erat ſacer, in quem ſecundus omnia quæ ex obiectis illis, de quibus abūdè ratiocinatus eſſet, mādari uoluit, cōmodè deponebat. Atꝗ tertius uentriculus hæc prout humidior ſiccior'ue erat, aut ocyus aut tardius ſibi, uelut in ceram aut lapidem duriorem inſculpebat. Dein pro ſculpturæ leuitate uel difficultate præſentem uentriculum quę ipſi mandātur, aut breuiori, aut longiori temporis interuallo aſſeruare, commentaria illa docent. Neque profectò tertius iſte uentriculus hæc ſibi ſuoꝗ nomine, aut retinet, aut inſculpit, ſed ſecundi uentriculi gratia, nimirū ut quoties hic de aliquo memoriæ ſinui concredito, ratiocinari inſtituit, ille ocyus hoc quicquid eſt in ſecundum uentriculū deleget, ac ueluti in rationis officinā uerſandū exporrigat. Cæterùm ut ſingula quæ ita nos edocebamur, aptius aſſequeremur, tabula quædā oſtendebatur neſcio à qua philoſophiæ Margarita deprompta, dictosꝗ iam uentriculos oculis ſubijciens, quam nos diſcipuli prout ſcholaſticæ picturę quiſꝗ erat ſtudioſior, ſuis commentarijs expreſſius appingebamus. Neꝗ hac figura tres duntaxat uentriculos complecti nobis perſuadebatur, uerùm ipſam quoꝗ omnes ſimul capitis partes, nedum cerebri, oſtendere arbitrabamur. Atꝗ hæc Opificis noſtri ſolertiā in corporis humani fabrica nunꝗ̃ inſpicientiū ſunt figmenta: qui quàm in cerebri cōſtructione enarrāda aberrent, ſequēs ſermo oſtendet, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedētibus libris uſus ſum, poſt perfunctoriam hanc cerebri deſcriptionem, ipſius partes ſeorſum ſingulas unà cum omni-

s 7,8 fig. ab H per K in I fi. nonæ et E fi. undecimæ.

t 10 fi. E, F, G, H.

u 9 fig. H.

Thomæ, Scoti, Alberti, & eius cohortis ſcriptorum de cerebri uentriculis opinio.

omnibus sensus instrumẽtis explicabit. Quantũ uerò impietatis imperitis, & nõ adeò adhuc in sanctissima nostra fide obfirmatis animis, eiusmodi uentriculorũ cerebri usuũ (quod ad principis animæ uires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiã si ipse sileã) perpendunt, qui quadrupedum (quibus omnẽ rationis uim, ac præcipuè animam rationalem ex theologorũ præcipuè placitis adimimus) cerebra, hominũ cerebris quàm proximè omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidẽ ouis, capræ, bouis, felis, simiæ, canis, & quas secui auiũ cerebri cũ humano cerebro in partiũ cõformatione, ac potissimùm in uentriculis, uix ulla prorsus occurrit differentia, nisi quòd mole cerebra pro animaliũ qua donata uidentũ ratione, certo uariare cognoscimus. Homini nanq; cerebrũ obtigit maximũ, mox simiæ, cani, ac eadẽ serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis uim uicinius accedere quibusdã argumẽtis colligimus. Neq; cerebrũ homini tantũ pro corporis ipsius portione grandius obtigit, imò id omniũ animaliũ cerebris maius uisitur. Hominis nanq; cerebrum uel duobus equorũ, boum, aut asinorũ cerebris grandius apparet. Sed hæc omnia, ut & uentriculorũ fabrica, ex seqũetibus euadẽt perspectissima.

Brutorũ cerebri cõstructionẽ ab hominis non differre.

DE DVRA CEREBRVM AMBIENTE *membrana, & sub cute caluariã succingente membranula. Caput II.*

DVRA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim externa ipsius proponitur sedes uniuersa, quæ supra scissuram cõsistit, qua cerebrũ ostensuri, caluariam diuidere solemus. Secunda uerò eam membranæ partem interna commonstrat sede, uti etiam nona, duodecima, decimatertia, internam sedem proponunt, qua caluariæ regionem succingit infra dictam nuper scissuram, cõsistentem. Cæterum processuum ipsius inter dextram & sinistram cerebri partes deductũ, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insternitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris duræ membranæ occurrũt sinus, uti optimè figura capitis decimiquarti libri tertij. Porrò membranã caluariæ exteriùs obductã nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq; circundetur, atque ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

QVEMADMODVM sanè uniuersam cauitatem qua nutritionis organa continentur,[a] peritonæo succingi recensuimus, atq; id instar sacci cuiusdã omnia illi imposita amplecti, & pariter quoq; costas succingentẽ tunicam omnia quæ in thorace collocãtur, ambire cõmemorauimus, ita etiã uniuersa caluariæ[b] cauitas cerebro excipiendo adaptata, quadã subducitur[c] membrana, quam propter crassitiem qua cæteris nõ cerebri modò, uerũ totius corporis præstat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, ut & cuticularem, nuncupamus. Hæc nõ minùs quàm peritonæum & costas succingens membrana unica cõtinuaq; omnino uisitur, præterq̃ quod quibusdã[d] foraminibus & finibus uenarũ modò extructis sit peruia. Vnde etiã ilico præsentis membranæ sitũ, & quod ad ipsius externã superficiẽ attinet formã, magnitudinẽq;, etiãsi aliud nihil sermoni addidero, ossiũ cognitio edocet. Quandoquidẽ nullũ caluariæ os priuati alicuius usus gratia, in caluariæ amplitudinẽ extuberat, cui hæc mẽbrana nõ cedat, seq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullus in ea cauitate consistit sinus, quẽ hæc quoq; mẽbrana nõ impleat. atq; (ut semel dicã) omni ex parte ossibus proxima nectitũ, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo pòst audies, cõnata. Atq; hinc etiã fit, externã durioris membranę superficiẽ propter ossiũ sinus, tuberaq; inæqualẽ, & deinde fibrarũ quibus hæc ossibus cõmittitur occasione, asperã, aut nõ adamussim læuẽ lubricamq; uideri. Ac præcipua ossiũ tubera, quę eã orbicularẽ sphæræq; modò rotundã esse prohibẽt, in capitis potissimũ basi cõspiciuntũ. & horũ quidẽ primũ censeri potest[e] osseũ septũ olfactus organorũ sedẽ interdiuidẽs: dein ea caluariæ[f] extuberãtia, quæ ut oculis in caluaria[g] sedes cõmoda exsculperetur, in capitis amplitudinẽ iuxta illius basis anteriora ac septi illius latera extuberat. Præterea inæqualitas illa, quæ propter ossis cuneiformis crassitiẽ in qua ipsi propriæ cõsistunt[h] cauernæ parandã, &[i] aptã[k] glandulæ cerebri pituitã excipiẽtis sedẽ insculpendã, in medio ferè amplitudinis caluarię cernitũ. Deinceps alia duo insignia quoq;[l] tubera in hãc amplitudinẽ ideo ꝓminẽt, ut idoneã auditus[m] organi sedẽ Natura fingeret. Postremò ea quoq;[n] eminẽtia iã dictis accedit, quæ in occipitij osse à posteriori parte foraminis spinalẽ medullã transmittẽtis rectã sursum ad mediũ interualli porrigitũ, quod inter id foramen & suturæ Græcorũ Λ imaginẽ exprimẽtis eminentiorẽ sedẽ consistit. Atq; hæc capitis ossiũ tubera q̃ minus dura mẽbrana in ipsius basi instar oblongæ sphæræ utrinq; ad anteriora leuiter depressæ appareat, in causa præcipuè censentũ. Alia uerò[o] tubercula, quæ propria duræ membranæ uasa uenarũ ac arteriarũ ferè materiã continẽtia in exteriori ipsius superficie effor mãt, nõ adeò illius orbiculatim formã interturbant,

Duræ mẽbranæ situs, ac numerus, magnitudo, forma.

a 1, 2, 3 fi. li. 5 A, B, C, D.
b Hæc ostẽditur simul in 6 & 7 figuris cap. 6 lib. 1.
c 1 fig. A, A, B, B. 2 figu. H, H. dein in tota caluariæ basi in 14 fig.
d 1 fi. C, C, C. D, D. E. 7 figu. P, P. Q, Q. R. S. T.
e 3 fig. cap. 12 lib. 1 n.
f Ad latera m, n, Y, L fi. gu. 3 capitis 12 lib. 1. aut hic ad latera G, G 13 fig.
g Occurrit hæc plurimis insigni ta characteribus 1 fig. ca. 9 lib. 1.
h 8 fig. ca. 6 li. 1 C, D.
i 3 fi. cap. 12 lib. 1. M.
k 16 fig. A.
l Inter T, T, R, a, i, A, A fi. 3 ca. 12 li. 1. aut hic 7, 8 fi. Z.
m figu. cap. 8 lib. 1.
n 3 fi. ca. 12 li. 1. ab e ad k. aut hic 9 fi. Q. 12 figura M.
o 1 fig. C, C, C. D, D, D. E.

bant, seu quo minus rotunda uisatur, non magnopere obstant, quum hæc uenarũ duntaxat ritu protuberent. Porrò nullus in caluariæ amplitudine sinus (præter eos quos necessariò nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt) occurrit, quem Natura non exsculpserit duræ membranę uasorũ gratia, ut scilicet sinus uasis cedant, ac citra compressionẽ ipsis locũ dent, & ne duræ membranæ uasa ipsi membranæ damno sint, quo minus hæc ossi proxima apponi

p 3 fig. ca. 12 li. 1 h, h, i, i. k, et eius. ca. 4 fi. l, l. quean. Ex horũ sinuum numero illæ cauitates sunt,[p] quæ extuberans latus[q] primi duræ mẽbranæ sinus &[r] secundi &[s] tertij admittunt, deinde illi quoq;[t] sinus, qui in caluarię lateribus instar

q 9 fig. S, S. r 9 fi. T, T. s 1 figu. C, C, C. t 3, 4 fi. ca. 12 .i 1 T, T. mediæ cauitatis uenarum multiplici serie exsculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorũ sedis regione conspicitur. Cuiusmodi uerò hæc duræ membranæ uasa sint, ac unde principium ducãt, in tertio libro fidelissimè expressimus. Porrò ut externã huius membranæ superficiẽ cognitu mehercule in capitis uulneribus percq; necessariam, sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius, & ad caluariã connexũ recensebo. Primùm citra alterius corporis interuentum hæc undiq; ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dem- *Duræ mẽbranæ ad caluariam nexus.*

u 3 fi. ca. 12 lib. 1 M. aut circa F hic fi. 15. cui substernitur tota 16 fig. pta, quæ super ossis cuneiformis[u] mediũ habetur, ubi dura mẽbrana nonnihil ab osse abscedit, substratam habens glandulã cerebri pituitã excipientẽ, et soporaliũ arteriarũ maximas soboles, quæ reticularẽ plexũ efformare alijs dissectionis professoribus falso creduntur. Omnibus partibus caluariæ quibus hæc membrana est attigua, in eum modũ cõmittitur, ut duo inuicẽ accumbentes musculi mutuò hærere connectiq; solent. Verùm eo cõnexionis genere in capitis basi firmius q; in lateribus & uertice & fronte & occipitio affirmatur. Deinde uniuersis acutioribus ossium processibus pertinacissimè cõnascitur, perinde ac si ab ipsis originẽ duceret. Sunt uerò

x 3 fi. ca. 12 lib. 1 x. huius generis processus[x] osseũ illud septũ olfactus organorũ sedem distinguens, deinde illi qui y eiusdẽ fig. y iuxta E. ad[y] latera foraminũ[z] uisorios neruos transmittentiũ, &[a] sinũ glandi pituitã excipienti paratum consistunt, & qui iuxta[b] foramen uisuntur quinti paris neruorũ cerebri crassiorẽ[c] radicẽ trans-

z 13 fi. N, O. a 3 fi. ca. 12 li. 1 M. b eius. fig. 4. c 9, 14 figura M. mittens, & uniuersim omnes processus foraminaq; capitis amplitudinẽ respicientia. Pari quoq; ratione præsens membrana caluariæ suturis adnascitur, quanq; is connexus non æquè ualidus sit, atq; is quem ad osseos processus perfici relatũ est, quod ille instar simplicis tantum lineæ, nõ autem notatu digna amplitudine huius modo accidat. At suturis non solùm dura membrana connascitur, uerùm tenues membraneasq; fibras inter illas uersus capitis exteriora transmittit,

d Confer 1 fig. G, G, G & H, H & I, I cum caluariæ partis primæ figuræ subiectæ r, r & ⊖, ⊖ et Δ, Δ. quæ caluariæ uertice inter dissecandum abstracta, in dura membra simplicis lineæ ritu extuberant, asperamq; ipsius membranę superficiẽ ostendunt, suturarũ situm ac imaginẽ in ipsa etiam membrana tunc[d] referentes. Cæterùm præter fibras externã quoq; duræ membranæ superficiẽ minus æqualẽ reddunt[e] tubercula quędã in uertice frequẽter prominentia, ubi sagittalis sutura coronali iungit̃. Hæc si quando adsunt, inæqualiter extuberant, & pares sibi in caluaria insculptos[f] sinus obtinent, quibus pertinacissimè innascunt̃. Vnde etiã huius generis tubera nõ obi- *membrana*

e 1 fi. K, et utrinque ad H iuxta G. f in figura primæ fig. subiecta Ω, Ω. ter, neq; per transennã expendenda ueniũt, ne minus cauti in cauterij administratione & capitis uulneribus caluariã perforemus: etenim horũ tuberũ nulla ratione habita (quòd in his locis & in suturis mẽbrana ab osse difficulter abscedat) eã unà cũ osse haud leui malo pertunderemus. Ad hæc, mẽbranę ad caluariã connexũ, & exterioris ipsius superficiei asperitatẽ[g] uenulæ quædã adaugẽt, per caluariæ poros partim ex dura mẽbrana ad caluarię inuolucra, partim ab ipsis inuolucris ad durã mẽbranã deductę. Hoc itaq; modo dura mẽbrana caluarię cauitatẽ succin-

g 1 fig. F, F. git, & omnibus ea cauitate contentis obducitur organis. Verùm præter hæc, dura membrana *Duræ mẽbranæ processus.*

h 7 fi. O, O, O, O. 8 figura V, V. [h] magnã sui portionẽ inter cerebrũ ac cerebellum insinuat, quæ uniuersam cerebelli superiorem sedem integẽs, cerebri regionẽ cerebello incumbentẽ ab illo interdiuidit. Quinetiã à media se-

i 1 fig. C, C, C. 2 fi. B, B. k 3 figu. D, D, D. dehuius duræ mẽbranæ portionis, ubi dextra cerebri pars sinistrã respicit, & secundũ totã[i] tertij duræ mẽbranæ sinus longitudinẽ[k] alia quoq; duræ mẽbranæ portio processus'ue educitur, secundũ capitis longitudinẽ dextrã cerebri partẽ à sinistra dirimens. Hic processus falcis messoriæ imagini aliqua ex parte accedit: nam ipsius sedes illi duræ mẽbranæ portioni cõtinua, quæ

l 12 fi. L, H. cerebellũ integit, falcis basi correspondet.[l] ea uerò quæ septo sinuũ olfactus organorũ cõnascit̃, falcis mucroni assimilari potest: is nanq; mẽbranæ duræ processus à posteriori capitis sede antrorsum ductus, sensim falcis ritu arctatur. Deinde processus huius pars tertio durę membranę sinui cõtinua falcis dorso nõ absimilis secãtibus occurrit. siquidẽ extrorsum curuatur, & tertij

m 3 fi. L, L. duræ mẽbranæ sinus nomine crassior uisitur. Processus autem pars[m] callosum cerebri respiciẽs corpus intrò obliquatur, ac proinde falcis aciei forma accedit. Hæ mẽbranæ portiones processus'ue nihil omnino à reliquo ipsius corpore, nisi una duntaxat sede in crassitie duritiaq; uariãt. Nusq; enim membrana crassior secantibus obseruat̃, q; in illa parte qua cerebellũ integit. Hæc

n 7 figura M, N. naq; ubi[n] natibus cerebri proxima cernit̃, triplo ferè q; in reliqua sede crassior duriorq; euadit, adeò sanè, ut canes hoc loco os possideant superiorẽ cerebelli regionẽ integens, cerebrũq; ne id

Lib. 9. de Ad nan. dissect.

cerebellum premat suffulciēs. Sed & neuter horū processuū seu partiū duplicatur (ut Galenus rem parum expendēs docuit) uerùm simplex est, quemadmodū & ipsa membrana, quà cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & si tertius duræ membranæ sinus cultello secundū longitudinem[o] dissectus, primo intuitu membranæ[p] processum inter utrasq; cerebri partes intercedentem geminā, exq; duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus duntaxat gratia uisitur. Quantūuis namq; inferiorē sinus tertij angulū dirimere studueris, membranā extra sinus amplitudinem nunq; in duas subdiuides. Atq; par ratio eius[q] partis duræ membranæ censetur, quæ elatiorē cerebelli sedem obuelat. Deinde si infimus ille duræ membranæ sinuū angulus duplicationē argueret, idem sanè in duobus reliquis sinuum angulis accideret, ac non perperā cerebri duram membranam duplicem esse affereres, quacunq; parte caluariā contingit. Insuper horum duræ membranæ processuum superficies specie cum reliqua interiori membranæ superficie congruit, qua uix inter omnes corporis superficies aliā magis splendidā læuem'ue, & (quòd non obiter expendendum uenit) omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ consistunt amplitudine omnia, destitutam reperias. Quinetiam interior hęc superficies aqueo humore longè magis quàm exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnasceretur, uacet, impensius lubrica tersaq; quàm exterior superficies conspicitur. Porrò quemadmodum exterior superficies os caluariæ undiq; respicit, ita & interior tenuē cerebri spectat membranam, cui nullius corporis interuentu, quàm[r] ductuum instar uenarum ab ipso in tenuem membranam pronatorum ope adhæret committitur'ue. Quandoquidem si dura membrana pari modo tenui membranæ, ipsiq; adeò cerebro, ut caluariæ connasceretur, quo minus tenuis membranæ uasa, & ipsum adeò cerebrum distendi contrahiq; possint, illa impedimento foret. quod præcauēs Natura, ampliorem duræ membranæ cauitatem ipsa cerebri mole, nō secus atq; cordis[s] inuolucrū corde etiam ipso amplius uisitur, produxit. Quanquam interim duram membranam à tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum à corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connascitur, quum tamen innumeros uenarum instar ductus dura membrana tenui membranæ exporrigat, mirabili industria horum beneficio illam sibi affirmās. Vt simul ductus illi uenæ arteriæq;, & postmodum uinculi uices gerant, ut cerebrū ne concidat commodè subleuetur, interim uasorum tenuis membranæ & ipsius cerebri motibus non præpeditis. Atq; hoc singulare Naturæ mysterium ipse leui negocio colligis, si modò uasorum cerebri series, quam tertio libro docui, ex animo nō exciderit.[t] eam dico numerosam ramorum sobolem, à tertio duræ membranæ sinu utrinq; secundùm totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item sinistrę tenuem membranam procurrentem. Hæc namq; superiorem cerebri partem duræ membranę admodum ualidè appensam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter[u] fibras quas per suturas diffundit à caluaria abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuat. atq; quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (nisi forsitan hìc atque illic raris ijsdemq; perquàm laxis[x] ductibus) commissa est, liberum cerebri & uasorum tenuis membranæ motum non obtundit. Cæterùm præsens sermo nunc sanè exigeret, ut sinuum uasorumq; duræ membranæ numerum, situm & naturam explicarem. at quum id pro uiribus in tertio libro tentatū sit, non abs re chartis hìc pepercero.

Duræ mēbranæ interior superficies qualis.

Duræ mēbranæ cum tenui connexus.

Duræ cerebri membranæ uasa.

Foramina. Pari quoque ratione duræ membranæ foramina ex proposito neutiquam enarranda putauerim, quod prolixior foret oratio, aliud nihil propemodum complexura, quàm caluariæ foraminum in caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur pertinentiū catalogū,[y] in primo libro iam pridem cōmemoratum. Vbicunq; enim in caluarię dicta amplitudine uisuntur foramina, ibidem & dura quoq; membrana ferè peruia est, sui processus perpetuò exporrigens, illis qui à cerebro principium ducunt neruis, & ipsi etiam dorsali medullæ inuolucri modo obductos. Ac proinde tot primū foraminibus dura cerebri mēbrana donatur, quot neruorū paria à cerebro initiū ducūt. Nam & si[z] idē quarto pari & crassiori tertij paris radici foramē insinuatū sit,[a] gracilior tamē tertij paris radix, priusq; secundi paris[b] neruū contingat, priuatim durā mēbranā perforat. Septē his utrinq; positis foraminibus, aliud ab utroq; latere accedit, quod[d] neruulū transmittit, quem ego non procul à quinti paris radice pronatū obseruaui. Ad hæc, dura membrana[e] unico eodemq; inconiugato & orbiculari ueroq; foramine pertunditur, quod infundibulo cerebri pituitam excipienti uiam præbet. Dein iuxta huius foraminis latera[f] aliud utrinque spectatur foramen, maximum arteriarum cerebrum petentium ramum transmittens. Postremò[g] multis foraminulis ad olfactus organorum sedem dura cerebri membrana abundat.

Duræ mēbranæ usus, & cōstructionis ratio. Porrò præsentis membranæ[h] sinus, qui uenas arteriasq; caluariam subintrantes exhauriunt, neque etiam ductus ex his sinibus in tenuem membranam instar uenarum propagatos, in foraminū numero habemus. Atqui inter primarios duræ membranæ usus non minimus censetur, ut

o Vt in 2 fi. B, B.
p 3 figura D, D.
q 7 figu. O, O, O.
r 2 fi. D, D. G, G 8 figura X, X.
s 4 fi. lib. 6 B, B.
t 2 fig C, C, C & D, D, D.
u 1 fi. G, G, G. H, I, I.
x 2 fi. G, G. 8 fi. X, X.
y In figura ca. 12 lib. 1.
z Quo educitur K et I fig. 14.
a 14 fig. H.
b 14 fig. G.
d 14 fig. L. non procul ab M.
e 15 fi. ad F uiā præbēs E.
f 15 fi. foramina hæc transmittūt C & D.
g Ad E 12 fig. & 13 fi. D, D.
h 1 fi. C, C, D, D. 7 fig. P, Q, R, S, T.

i fig. 14 ca. li. 3 in altero latere u, u. alioquin absorbêtur C, D, E, K, F, r, G, H.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariã petẽtes uenas, omnesq́ (si [i] duos modò ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumq́ materiam in suos sinus assumat, eam ita deducentes, ut hæc propaginibus uenis similibus, atq; ab illis sinibus depromptis in tenuem membranã cõmodissimè deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranæ & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arterijs uersus caput transmissam. Cæterùm propagines à tertio duræ membranæ sinu utrinq; innumera serie in sedem tenuis membranæ sibi proximam deriuatæ, cerebrum uelut suprà innuimus, suspensum, atq; ne deorsum concidat, uentriculiq́ ipsius comprimantur, opportunissimè sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod rursus summopere conducunt fibræ per suturas à dura membrana prorepentes, quæ duram cerebri membranam (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firmant, atq; quo minus cerebri grauitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sanè pręstitissent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod indies fabri imitantur, quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectũt, ne uno assere tracto, ex altero clauus prõptè uellatur. Natura namq; fibras has Vulcani ligamenta, quibus is Martẽ Veneri colligauit, cũ simul & uinciãt & sustineãt, artificio superiores, nõ solùm per reflexos admodũ & obliquitatis nomine firmãtes ductus transmisit: uerũ trãsmissas rursus dilatauit, auxit, atq; in unũ omnes adeò cõmiscuit, ut in membranã quandã tenuẽ degenerent, quæ quòd caluariæ obducatur, περικράνιος Græcis nuncupatur. Quãuis hæc omnia nõ citra alterius corporis interuentũ, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluarię adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit mẽbrana alijs quoq; omnibus propemodũ ossibus pręcipuè cõmunis, ac ab amplexu quo ossa succingit περιόστεον appellata. Inter reliqua autẽ ossa hac mẽbrana priuata, caluariæ interna est cauitas cerebro excipiendo adaptata, cui nusq́ ubi durã membranã contingit, eiusmodi mẽbranula obnascitur, adeò ut tanta etiã huius cauitatis sedes, quantæ dura membrana non connascitur, hac quoq; membranula alijs ossibus communi obcincta sit. Visitur autem illa sedes [k] ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiẽs, & maximi arteriarum cerebrũ petentium rami substernuntur. Quòd autem rerum parens Natura harum pręcipuè fibrarum gratia duas transuersas, & unam secundùm capitis longitudinẽ [l] suturas digesserit, ipsa duræ membranæ forma commonstrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissimè ueniret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranæ sinu sursum tracto liquidò discimus, impensè Naturæ industriã admirantes, quà duræ membranę portionẽ processum'ue inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum sustineat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obsit. ad quod egregiè auxiliatur duræ membranæ pars, dextram cerebri partem à sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper processui continua. Porrò si quid interim artificij in duræ membranæ harmonia enarrandum adhuc reliquum sit, id unà cum tenui membrana iam subiunxero.

Membranæ exterius caluariã succingentis creatio & usus.

k Vbi sub 15 figuræ F, C, D, consistit tota 16 figura.

l Spectatur figuris 6 capi. li. 1.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

TENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica & sibijpsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfractibusq́, ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranæ portio habeatur: ad eũ modum quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes cutis cõtinuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebãtur. Porrò ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumẽdus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui tenuis membrana exteriùs non obuoluatur. Nulla etenim [a] exterioris superficiei cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspicitur, quam tenuis membrana uicinissimè, & citra alterius corporis interuentum proximè non integat, si modò [b] superiorem callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcunque sit, haud continetur. Pręterea omnes cerebri ac cerebelli [c] anfractus, in quos tenuis membrana un

Tenuis membranæ numerus.

Situs.

a Hãc ex figuris petere debes sectionis serie sese consequentibus, ut 2, 3, 8, 9 11, 12, 13.

b 2 fi. L, L.

c 3 fig. C, C, C. et passim in superficie 11 fig.

dicunq; sui partes processus'ue ingerit, huius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoq; figuram & magnitudinē. Hæc membrana exteriori [d] superficie uelut aqueo humore oblinitur, secundū partium quas ambit tubera extuberans. ipsa namque uix alibi crassitiem uariat, ac tenuissimæ semper membranæ innumeris uasorū ductibus obsitæ speciem cōmonstrat. Quippe uasorum potissimùm gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut instar [e] mesenterij & [f] humilioris membranæ omenti & [g] extimi fœtus inuolucri (à quo suum nomen tenuis mēbrana Græcis χοροειδὴς nuncupata, mutuauit) ea uasa tutò deduceret suffulciretq;. Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolucrum, non simplex profectò, ut dura membrana, quæ propugnaculū potius ac defensoriū cerebri aduersus caluariæ occursus censetur, quàm operimentum: sed quod ipsorum substantiā proximè contineat & firmet, non secus quàm caseorum formæ lac paulo antè coagulatū sustinent, & fingūt pariter. Atq; ad hos usus Natura hanc membranam summè idoneam produxit. tam mollis enim tenuisq; & sequax est, ut aptissimè omnibus anfractibus sinibusq; sese ad profundissima usq; ingerat, & quæcunq; uasa cerebrum expetebat, ea deducere possit. Quinetiam adeò leuis cernitur, ut sua grauitate neutiquā uim cerebro inferat: & tam ualida interim duraq; existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur, imò illum suspensionis impetum à Natura sagacissimè frequenti numerosaq; & continua uasorum serie paratum sustinet, eo pollens robore, ut concinnè cerebri substantiam instar formæ cuiusdam (uti iam diximus) amplexetur & sustineat. Cæterùm magis Naturæ sapientiam admirabimur, si non minori industria illam hîc atq; in quatuor elementorum sedibus assignādis usam esse inquisiuerimus. quod sanè ilico obuium fiet, si terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aëri tenuem, & igni substantiam cerebri assimilaueris: ac dein expenderis rerum Opificis solertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à se inuicem maximè absunt, aquam et aërem collocauit, ita quoq; in medio caluariæ & cerebri (quòd substantijs longè discrepant) utrasq; membranas interiecit, nō contentus uno amicitiæ uinculo illa interueniente. Oportet nanq; nō situ solùm id in medio locari quod est uerè medium, sed etiam natura: si modò quod secundùm eandem proportionem ab extremis uariat, uerè medium censeatur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluaria & cerebro uariabat: nam tenuis plus ab ossis duritie uincebatur, quàm ipsius cerebri mollitiem superaret. E contrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò osse mollior. Quapropter si tenuem duntaxat membranā Natura creasset, nequaquā indemnis caluariæ occursaret: si duram, cerebrum ipsius consuetudine læderetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut eius proximum inuolucrū offenderetur, prior tenuis membrana, post hāc autem dura locatur: quæ quanto est osse mollior, tanto ipsa tenui est durior: quanto uerò hac tenuis est mollior, tanto tenui mollius est cerebrum. Quanquā rursus tenuis membranę mollities usui sit, ut illa commodè undequaq; in cerebri anfractus sese ingerat, & in uentriculos, [h] processus uarios unà cū uasis porrigat, uti priùs est relatū. Quinam uerò eiusmodi habeantur processus, in plexuum & uentriculorum cerebri descriptione persequar, præsenti sermone ad cerebrum opportunè deflexo.

Exterior superficies.

Constructionis ratio & usus.

d In 2 fig.
e Potissima pars 10 fig. lib. 5 et tota 11 fig.
f 2 fig. lib. 5 e, e, e.
g 1 tabulæ fi. 30 lib. 5 F & 2 tab. K & 3, 4 Q, R.
h 6 fi. H, I, F, G, M, N.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NVMERO, situ, forma, reuolutionibus & substantia. Caput IIII.

HIS quæ præsenti Capite pertractantur ostēdendis, potissimùm seruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimamquartam usq;: sed potissimùm prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

Cerebri numerus.

DISSECTIONIS professoribus cerebrum in [a] anterius, quod cerebrum, & in [b] posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in [d] dextrum & [e] sinistrum diuidi consueuit: non quòd Anatomicorū proceres cerebrum omnino diuisum, & non aliqua semper ex parte continuum esse arbitrati sint (quanquam etiam illorum scripta tale quid subinde innuant) at quòd ut unica manus in digitos, ita quoq; cerebrū in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim priùs de tenui cerebri membrana disserebatur, sic [i] etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruiq; ad unum omnes, insuper & [g] nates testesq; cerebri, deinde [h] callosum corpus, & [i] id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistriq; uentriculorum [k] septum, & [l] uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademq; substantia constituuntur in duritia coloreq; aliquantulum uariātē. Insuper omnia quæ modò recensebam, situ, usu, conformatione, magnitudine, & id genus alijs, quæ in partium constructione rima-

a 3 fig. A, A et B, B. 1 fi. cap. 2 lib. 4 A, A.
b 8 fi. R, R. R. tota 11 figura et 1 fi. ca. 2 lib. 4 B.
d 3 fi. A, A.
e 3 fig. B, B.
f Quicquid præter ossa ult. fig. delineatur lib. 4.
g 7 fi. M, N.
h 2 fi. L, L.
i 6 fig. A, A, A. k 5 fig. X, X, Y, Y. l 11 fig. C, D. c, d.

rimamur, ita ab inuicem differunt, ut nõ aliter q̃ſi differentes diſiunctæq́; partes eſſent, pleriſq; impoſuerint. Quotũ enim quemq; Anatomicorũ inuenias, qui cerebrũ nulla ſubſtantię continuitate cerebello continuũ eſſe nõ aſſerat? adde alios qui cerebrũ in duas partes ut pulmones diſſectũ eſſe docẽt, et omnia nobis indefeſſo ſcribendi pruritu, ſuis ſomnijs fidẽ dantes, perturbãt. Cerebrũ nanq; quantũuis tota ſede,[m] quà cerebello incumbit, &[n] quà frontẽ ſpectat, penitus in duas partes diſſectũ ſit, & eadẽ ſectio ſecundũ totã cerebri longitudinẽ in ipſius elatiori regione ducatur, non tamen ob id in medio ipſius iuxta[o] baſim inter occipitium & frontem omnino diuiſum cernitur. Quanta enim calloſi corporis eſt[p] longitudo, tanta quoq; ſedes ſecundũ longitudinẽ cerebri conſiſtit, quà dextra eius pars ſiniſtræ continuatur. atq; ita uel huius corporis interuentu, & eius[q] quod inſtar teſtudinis extructũ eſt, &[r] ſepti dextri ſiniſtriq; uentriculorum ſupra cõmunem eorũ uentriculorum[s] cauitatẽ, tertium'ue uentriculum duæ cerebri partes continuæ ſunt. Deinde in baſi etiam eas eſſe continuas oſtendit, cum magna & ſecundùm longitudinẽ & profunditatẽ qua continuantur regio, tum cerebri teſtes & nates & omniũ maximè quod ex cerebri baſis medio pronaſcitur, dorſalis medullæ[t] initiũ, quod amplum craſſumq; eſt, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuũ unumq;. Deinceps etiã ſi dextra ſiniſtraq; cerebri partes quà cerebellum integunt, nihil minus q̃ cerebello continuæ ſunt, tamen inferior cerebelli ſedes iam dicto dorſalis medullę initio duobus locis[u] continuatur, idemq; cum ipſo corpus, ſi continuitatem ſpectes, efficitur. Cæterùm quis præcipuus continuitatis locus ſit, quæq; omnes illæ quas paulo antè enumerabam partes cenſeantur, ordine ſuo loco ſeorſim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præceſſere ſermone complecti libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam admonitus ſectionem aggreſſurus eſt, ilicò me unà cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri ſitum opportunè aggrediar, quem ipſius cerebri membranæ, & potiſſimùm[x] interna caluarię amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duabus cerebri membranis &[y] glande pituitam cerebri excipiente & ramis quibuſdã maximarum cerebrum petentium arteriarum non occupatur, id uniuerſum cerebro ac cerebello adimpletur.[z] Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro eſt, atque unà cum dorſalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis ſedem ſibi uendicat, quæ poſteriori parte[a] tuberum in capitis amplitudinem cauitatem'ue auditus organorum cauſa prominentium, & deinde duobus in occipitij oſſis[b] ſinibus circunſcribitur, qui ut duobus primis duræ mẽbranæ[c] ſinibus, quos dextrum & ſiniſtrum nuncupamus os, cedat, caluariæ cauitati inſculpuntur. Hanc enim inſtar circuli circunſcriptionem cerebellum nulla ipſius parte excedit, hæcq; circunſcriptio cerebelli ſitum opportuniſſimè commonſtrat. Haud enim hominibus, ut bobus fortaſſis (quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggreſſus uidetur) cerebellum in occipitiũ adeò porrigitur, ut nõ etiam poſtrema cerebri pars in poſteriora magis quàm ipſum cerebellum uergat, nobiſq; uocatum occipitium impleat. Quippe poſtrema & elatiſſima humani cerebelli pars uix eouſq; aſcendit, ubi digitis infimam occipitij partem attingere poſſimus. Neq; etiam in nobis aliqua occipitij oſſis ſedes muſculorũ inſertionibus libera contingi poteſt, quã cerebellum implet, etiam ſi interim Anatomici ipſius ſitum ita recenſeãt, quaſi totã in occipitio prominulam regionem, ex cuius tubere uulgus memoriæ ingenijq; uim metitur, cerebellũ infarciret: imò elatiſſima cerebelli portio ad[d] mediã duntaxat ſedẽ pertingit, quæ à poſteriori ſede[f] foraminis dorſali medullæ uiam præbentis, & Λ literam imitantis ſuturæ[g] partem habetur, quæ ſagittali committitur, uſq; ad quam alij cerebellum conſcendiſſe ſuis bobus & aſinis, aut ſomnijs deluſi ſcripſerunt. Præterea ſuperior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum ſanè in canibus, bobus & ouibus inſtar globi cuiuſdam, aut etiã acutius nequaq̃ extuberat, ſed plana et depreſſa minimumq; in medio prominens conſpicitur. Hæc itaq; caluariæ ſedes cerebello dedicata, ipſius ſitum, circunſcriptionem, formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodũ & ſua ſedes, latius eſt quàm longius aut profundius, & humiliori ipſius regione, idq; potiſſimùm iuxta ipſius poſteriora latioris globi imaginẽ exprimit: in cuius medio acuta, neq; admodũ lata habetur[h] impreſſio, quã illi inducit[i] tuber inſtar craſſiſſimæ lineę in occipitij oſſe prominẽs, quod eius oſſis robur inſigniter adauget, cuiq; dura cerebri membrana pertinaciſſimè connaſcitur. Porrò in anteriori parte,[k] qua cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quaſi in acutum fertur, undiq; ſuæ ſedis formam accuratè referens. Cęterùm eiuſmodi omnia in cerebro, quod per me ſi uoles anterius cerebrũ etiam adhuc nuncupare poteris, oſtendit reliqua caluariæ cauitas cerebello nõ oppleta. Vnde etiã cerebrũ ſecundùm ipſius baſim depreſſum eſt, neq; globi modo extuberat, quamuis interim inæquale & nõ unius formę uiſitur.[m] Vbi enim oculorũ ſedibus & olfactus organorũ ſinibus innititur, uarium eſt: nam ad ſinus organorum olfactus antrorſum[n] extuberat, utrinq; autem ad ſinũ illorũ latera propter oſſis in caluarię cauitatẽ extuberãtis prominentiam, unã impreſſionẽ admittit. Prominet uerò ibidem inęqualibus tuberibus os ad com

m 3 fi. ab elatiori L uerſ. K ſurſum.
n 3 fi. ab inferiori L ad N deorſum.
o Id ſpectatur in 1 fig. ca. 2 li. 4 et hic in 7, 8 et 13 fig.
p 3 fig. L, L. 4 fig. I, I, I.
q 5 fig. S, T, V.
r 5 fi. X, X, Y, Y.
s 7, 8 fig. H.
t 1 fi. ca. 2 li. 4 D.
u 11 figuræ G, G cõmittuntur I, K figuræ 10.
x Hanc proponit 6 & 7 figuræ ca. 6 lib. 1.
y tota 16 fi.
z Hæc oſtẽdit 8, 9, 11 figuræ.
a 7, 8 figu. Z, Z.
b 3 fi. ca. 12 lib. 1 h, h et i, i.
c 9 fig. S, S & T, T.
d 3 fi. ca. 12 lib. 1 k.
f eiuſ fig. e.
g 3, 4 fi. ca. 6 lib. 1 D.
h Supra medium R 8 fi. aut ad c 11 fig.
i 9 fig. Q.
k 7 figu. X, X. prope M, N.
l Spectatur optimè 1 fi. cap. 2 li. 4.
m 1 fi. ca. 2 li. 4 A iuxta I poſitũ & cerebri pars in 13 fig.
n 13 fi. C, C.

Quibus ſedib: dextra cerebri pars ſiniſtræ continuetur.

Cerebellũ quì cerebro ſit cõtinuum.

Cerebelli ſitus & magnitudo.

Cerebelli forma.

Cerebri magnitudo & forma.

ſinuum

modas oculorum ſedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos gran
des in caluariæ cauitate ſinus, qui ad oſsis cuneum referentis[o] ſinus latera ſpectantur, quo glans
cerebri pituitam excipiens ſuſtinetur. Vnde etiam cerebrum oſsis quo continetur formam gle
bæ ritu ſibi uendicās, utrinqꝫ in ipſius baſi inſtar medij globi prominens tuber conſtituit. In ho
rum tuberum medio cerebrum impreſſum cernitur, cuneiformis oſsis proceſſuum occaſione
hîc circum ſinus latera productorum, quo nuper commemorata glans ſuſtinetur. Quinetiam
ſimili prorſus modo baſis cerebri reliqua ipſius ſede pro oſsium tuberibus auditus organa con-
tinentibus, & cerebelli ſuperiori regione ſuam figuram effingit, omnibus ſinibus ſeſe inſerens,
& amicè admodum tubera admittens. Atqꝫ hinc etiam in lateribus & anteriori & poſteriori &
ſuperiori ſede cerebrum caluariæ cauitatis effigiem exprimit. His enim ſedibus cerebrum inſtar
oblongæ ſphæræ utrobiqꝫ uerſus anteriora propter temporum cauitatē depreſſæ, rotundum,
& in poſteriori parte multo quàm in anteriori latius uiſitur, quaſi cerebrum ipſum & cerebellū
nullam peculiarem formam exigerent, ac abundè ipſis eſſet, ſi propria illorum ſubſtantia ma-
gna mole, & ſimul utcunque quò in ſe ſinus cerebri cerebelli'que functionibus aptos habere
poſſet, collecta in capite reponeretur. Eiuſmodi ſiquidem quid caluariæ baſis ſinus tuberaqꝫ o-
ſtendunt, & impreſsiones in temporibus[p] temporalium muſculorum gratia conſpicuæ. Calua
riæ itaque cauitas externæ cerebri ſuperficiei imaginem commonſtrat, ad quam &[q] ſectio cere-
brum diuidens, & innumeri quidam[r] gyri ac circumactus referuntur. Vniuerſa namqꝫ cerebri
ſedes illa ſectione diuiſa, atqꝫ ut biſulcorum pedes in duos quaſi ungues illius beneficio diſiun-
cta, extimæ cerebri ſuperficiei magna pars exiſtit. Attamen dictam cerebri formam parum inter
turbat, quum dextra cerebri pars ſiniſtræ accumbat: neqꝫ recta illa linea diuiſę cerebri partes in-
uicem magis dehiſcant, quàm quanta duræ cerebri membranæ, & tenuis duplicatæ eſt craſsi-
ties. In homine etenim ſecus atqꝫ in oue uniuerſam ſectionem interdiuidit durę membranę[d] por
tio, proceſſus'ue, duas cerebri partes ſepti ritu interſtinguēs. Dein ſeorſum utramqꝫ cerebri par
tem tenuis membrana ambit, & implicat. Cæterùm gyri ac reuolutiones cerebri, quas[e] tenuiū
inteſtinorum anfractibus elegantiſsimè Eraſiſtratus aſsimilauit, per uniuerſam cerebri ſuperfi-
ciem undiqꝫ eadem frequentia habentur. Sunt uerò ſinus permulti penitus in cerebri ſubſtan-
tiam penetrantes, & profectò imagine inteſtinorum tenuium reuolutionibus ſimillimi. Neque
opinor illos alicui aptiùs quàm his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum diſcipuli, aut in
ſcholis pueri delineare ſolent, conferri poſſe: quanquam in ſimilitudine indaganda non admo-
dum ſit laborandum, quandoquidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiſci-
tur, & hos in cerebri ſubſtantia apparentes circumactus aſinis, equis, bobus, & alijs quæ hacte-
nus uidi animantibus communes homo obtinet. Niſi forſitan aliquis hinc differentiam aſſume
re ſtatuiſſet, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura inſinuauerit, quanto ipſius
cerebri ſubſtantia copioſior uiſitur. Horum itaqꝫ inflexuum effigiem cuiuſuis animalis cere-
brū uel in prandio aut cœna ſpectans, diſcas licet. Porrò in illorum uſu recenſendo non medici
modò, uerùm & philoſophi plurimùm ſe excruciant, contendentes, num ipſorum beneficio ho
mines intelligant, an uerò minimè: quemadmodum Galenus contra Eraſiſtrati placitum pu-
„ gnans, in hunc modum cenſuit. Quum aſini etiam admodum multipliciter cerebrum habeant
„ complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam ſimplex, & mi-
„ nimè uarium nanciſci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam ſubſtantiæ temperiem cor
„ poris intelligentis (quodcunqꝫ hoc fuerit) prudentiam ſequi, & non uarietatem compoſitionis.
„ Neqꝫ etiam multitudini ſpiritus animalis oportet, ut puto, magis quàm qualitati perfectionem
„ intellectus acceptā referre. Atqꝫ hic Galenus ſibi dum maximè illius operā requirimus ſimilis,
orationē uelut freno cohibens, aliò quum reuolutionū uſum exprimere debuiſſet, reflectit: ſa
tis eſſe arbitratus, ſi non intelligentiæ pręeſſe has reuolutiones indicauerit. quod ſanè nō inficia
mur, ſed interim eas magnum Conditoris artificium oſtendere, & non ob aliud quàm ad cere-
bri ſubſtantiæ enutritionem eas procreatas eſſe, à Galeno additum oportuit. Cerebri nanqꝫ ſub
ſtantia citra omnem membranoſarum fibrarum plexum continua, neutiqꝫ adeò firma fuerat, ut
per illam arteriæ uenæqꝫ, ut in reliquis corporis partibus, digeri poſſent: & tam multa craſſa'qꝫ
eſt, ut uenæ & arteriæ in ſuperficie tantum exporrectæ ipſi nutriendæ, illiuſqꝫ inſito calore reſo
cillando ſufficerent, quum penitiores cerebri partes ſi ad illum modum uaſa protenderentur, il-
lorū materia carerent. Quod pręuidens Natura, ſinuoſos illos implexus paſsim cerebri ſubſtan
tiæ impreſſit, ut in his[f] tenuis membrana frequentibus uaſis oppleta ſeſe inſinuaret, cerebri ſub-
ſtantiæ alimentū appoſitiſsimè ita ſubminiſtratura. Atqꝫ huius etiam nutrimēti potiſsimùm oc-
caſione cerebrum in[g] duas partes diſſectum fuit, ut ſcilicet tenuis membrana ſeſe in ipſius mediū
implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri ſubſtantiam enutriret. Haud enim citra eiuſmodi
cerebri diſſectionem, & profundiſsimas reuolutiones illa cerebri ſedes qua dextra ſiniſtram
reſpicit,

o Ad latera M fi. 3 ca. 12 lib. 1.

Sectio dextrā nobis uocatam cerebri partem à ſiniſtra dirimēs, & cerebri anfractus.

p 4 muſcu. tab. r.

q Spectatur integra in 3 fig.

r 3 figu. C, C, C.

d 3 figu. D, D, D.

e 7 fi. lib. 5.

Cerebri anfractuū uſus.

Lib. 8. de Vſu part.

f 2 figu. E, E, E.

Cerebri ſectionis ratio.

g 3 fig. A, A, & E, B.

b Spectatur in 11 fig. respicit, enutriri potuisset. Atque huic sententiæ suffragantur cerebelli reuolutiones, quæ neu tiquam æquè atque cerebri reuolutiones altè penetrant, sed paulo minùs quàm superficiariæ, at frequentes admodumque continua serie deductæ uisuntur. superficiariæ quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad ⁱ uentriculum usque ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porrò harum series quodammodo ᵏ triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus neutiquam conueniens. apparet nanque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodammodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non contingerent, ˡ tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni casei'ue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quæ transuersim secundùm cerebelli longitudinem mutuò æquè distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri ᵐ processus suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundùm cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quæ deorsum ⁿ protensæ, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli ᵒ sedem, quam dorsalis medullæ initio connatam esse dicemus, contendentes. ac dextræ quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullæ initio continuam: sinistræ autem, ad sui partis sedem. At hæ cerebelli partes inuicem discretæ incontinuæque nequaquam sunt, sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt. quod unicum, non autem cerebri modò geminum Galenus à Natura extructum esse asserit, quòd duo dorsa, neque totidem dorsales medullas hominem habere minimè decuisset: quasi ex cerebro, quod necessariò ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, ᵖ unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessariò procreatum fuisset, ut unicæ dorsali medullæ aptum principium fieret. At Galene, qui in nugis crebro quibusdam, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriæ dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suæ basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisim cernitur, & unicam dorsalem ᑫ producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura ʳ sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus. ˢ reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullæ sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus ᵗ adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. media nanque ᵘ posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam ˣ anterioris dorsali medullæ continua, connata'ue est, sed tantum tenuis membranæ interuentu posterior pars dorsali medullæ committitur. Non aliter, mihi crede, quàm si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullæ transmissum à cerebri finibus spiritum magis adaptaret, tuereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritiei à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda solicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago à cerebello ʸ ortum ducere reperies. & profectò nulla est cerebri quà frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in homine quàm ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, cæteris omnibus cerebri partibus, & ipso quoque cerebello durior uisitur, ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neque colore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericium'ue est, perquàm paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui ᶻ sinus superficie candicans. uniuersum uerò dorsalis medullæ initium cerebello adhuc in capite subnatum albissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem præbens, quæ omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatet, destituitur. Porrò quæ horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere integrum erit. est autem substantia quædam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperias, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sanè quàm cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus præsunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellarunt, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inediæ tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatur'ue. ᵃ Hæc nõ uniuersa candicat, uerum quicquid ᵇ reuolutionibus proximũ est, subflauũ aut subcinericium est, æquali semper à reuolutionis superficie distantia. quanta nanque reuolutionis pro-

Left margin notes: i 11 figu. E. | k 8 fi. R, R, R. 9 fi. A, B, C. & 11 fig. A, B & C, D, c, d. | l 9 fi. C. aut 11 fig. C, D, c, d. | m 11 fig. C, D & c, d, dein H, I. | n Ad A, B 11 fig. | o 11 fi. G, G. | p 1 fig. cap. 11 lib. 4. | q 1 fi. cap. 2 lib. 4 D. | r 10 figu. L, M, N O. | s 11 figu E. | t G, G figuræ 11 comituntur I & K 10 fig. | u Patet id in 9 fi. E. | x Patet id ad L 8 fi. | y Spectatur id in 1 figu. cap. 2 li. 4. | z 11 fig. E. | a Illud petes ex dissecta cerebri substantia in 4, 5, 6, 7, 8 figuris. | b 3 figu. C, C, C.

Right margin notes: Cerebelli impexuū ratio & species. | Galenũ rationē unitatis cerebelli parum apte assignasse. | Dorsalis medullæ initium. | In li. 8. de Vsu part. Cerebri ac cerebelli durities, neruorũque ortus. | Cerebri, cerebelli, et dorsalis medullæ color et substantia. | Cerebri substantiæ cũ ossium medulla discrimen.

Handwritten in margin: propaginum

funditas est, tanto quoq; ab intima reuolutionis parte interuallo, in cerebri substãtia, is quem diximus, color obseruat: quasi rursus color ille in substãtia, quòd ad colorẽ attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autẽ cerebri ita coloratum nõ est, albissimũ & candidũ prorsus uisitur. Verùm ut permultæ cerebelli sunt inuolutiones, ita quoq; uniuersum propemodũ, uti paulo antè admonui, secãtibus flauum occurrit. Quacunq; itaq; ex parte cerebri cerebelli'ue substantiam tenui qua proximè cõtinetur membrana detexeris, hanc subflauã ac uelut aqueo humore oblitam, & nunq̃ uenis implicitã adinuenies, etiamsi interdũ rubra & ueluti sanguinea puncta in illorum cerebri substãtia in illis potissimùm obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortẽ laborarũt, uerùm illa nullã uenæ exprimũt imaginẽ. Cerebrũ nanq; ex nullo uase alimentũ assumit, quàm ex his quę tenui mẽbrana suffulta ipsi circundãtur. ut autẽ illi frequẽtia uasa undiq; obducerẽtur, cerebrũ in tot quot diximus partes præcipuè diuisum fuit: quanq̃ etiã diuisiones illæ, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiã ne cõcidat sustinendã, æqualiterq; suffulciendam, nõ mediocriter auxilietur. Parũ enim Galeni rationi cur cerebrũ diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminũ sit, tribuo. inquit nanq;, cerebrũ hac occasione geminũ esse, ut quemadmodũ uno oculo uitiato, aut uno teste executo, alterũ seruamus: ita etiã dextro cerebri uentriculo læso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Hæc siquidẽ Galeni ratio aliquem in copia uentriculorũ recensenda locum fortassis haberet, nõ autẽ in enarrãda cerebri diuisione, quũ id nisi supra uentriculos geminum diuisum'ue sit.[c] callosum enim nobis uocandũ corpus, quod cerebri partiũ continuitatem cõmonstrat, ad elatissimã dextri & sinistri uentriculorũ sedem cõsistit. Cæterũ nunc tempestiuum erit, cerebri uentriculos aggredi, atq; ita internam cerebri superficiẽ, quæq; ipsius partes adhuc narrandæ supersunt, persequi.

Cerebri substantiæ nutritioni qualiter prospectum.

Lib. 8. de Vsu part.

c 3 fig. L, L.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET dextri sinistriq; cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SVPERIOREM callosi corporis sedẽ nulla ex parte diuulsam elegãter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedẽ, sed à cerebri substãtia in lateribus liberam, ostẽdit quarta ad I, I, I. Humiliorẽ uerò sedem spectandã offert quinta ad R, R, R. ubi etiam præsens spectatur septum ad X, X. dein Y, Y.

PAVLO antè omnẽ cerebri cerebelliq; substantiã exterius tenui membrana circundatã, ea parte qua membranã respicit subflauã, & quasi cinericiã esse retuli. At quædã cerebri[a] pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana nõ obuoluta. uerũ intimæ cerebri substãtiæ modò, externa superficie candicãs albaq;, & reliqua cerebri substãtia ad superficiẽ cõsistente durior, unde etiã uetustissimi Græcorũ partẽ hanc τυλοειδῆ appellarũt, q̃s imitatus in orationis serie, hãc partem callosum corpus semper appellaui. Deinde Grecorum nõnullis id etiã à forma, quòd[b] inferiori sede arcus modò sinuatũ sit, ac ab usu quòd sustineat, ψαλλοειδῆ uocat: quanq̃ in cerebro[c] corpus recẽsebo, quòd hoc nomine à pluribus magisq; ex merito donatur. Cæterùm callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrũ sinistrũq; & basis cerebri mediũ in humiliori ipsius sede, & elatissimã cerebri in uerticeregionẽ spectes, & quodãmodo etiã ad priora posterioraq; facta cõparatione. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulò uicinior est, q̃ antica posteriori. In cõspectum autẽ secantibus uenit,[d] leuiter dextra cerebri parte à sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, inibi partes ipsius unit, albũ candicãsq; conspicit, ipsumq; callosum est corpus, longũ quidẽ, sed arctũ. Præsens corpus in illa superficie quæ ita diducto cerebro in cõspectum uenit, gibbosum cernit. eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimã frõtis & occipitij sedẽ, & capitis latera protuberat: quanq̃ adhuc callosi corporis obliquitas nõ adeò insignis est, atq; uerticis iam dictæ partis. Queadmodũ uerò cerebrũ, ut dicebã, diremptũ superiorẽ callosi corporis superficiẽ egregiè læuẽ æqualemq; ostẽdit, ita quoq; indicat corpus id cõmunem cum cerebro partẽ esse, & nõ ex cerebri substãtiæ superficie quæ mollior & subflaua est, sed ex intimiori substãtia quæ durior & alba uisit, enasci. Obseruant enim utrinq; ad callosi corporis latera secundũ ipsius longitudinẽ singuli[e] sinus in cerebri substãtia instar profundioris lineæ insculpti, ac cũ superiori callosi corporis superficie eo magis patescẽtes, quo cerebrũ uehementius, quasi id sursum in latera etiã acturus, diduxeris.[f] Interior autẽ inferior'ue ipsius superficies dextro sinistroq; cerebri uentriculo adaperto secantibus primùm occurrit: quæ etsi secundùm callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuat, haud tamen simplex est. nam secundùm callosi corporis longitudinẽ[g] duæ instar quartæ circuli partis insinuatæ superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam instar lineæ secundùm illius

Callosi corporis sedes et nomenclatura.

a 3 fi. L, L.

b 5 figura R, R, R.

c 5 fig. S, T, V. 6 figura A, A, A.

d Vti factũ est in 3 fig.

Callosi corporis initium, seu cũ reliqua cerebri substantia cõtinuitas.

Sinus ad callosi corporis latera obuij.

e Ad M 3 fi.

f 5 fi. id corpus sursum et in posteriora reflexũ est. atq; ita hic cernitur ad R, R, R.

g utrinque unà ad Y, Y 5 fig.

illius longitudinem exporrectũ uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera sursum protensas, intelligeres. Præsens tuberculum deorsum prominens, sensimq́ue extenuatum, tandem dextri sinistriq́ue uentriculorum cerebri septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies tanta dextri sinistriq́ue uentriculorum est portio, quanta est hæc ipsius callosi corporis superficies. ac dextra quidem superficiei portio dextrum uentriculum, sinistra autem sinistrum respicit.

Dextri sinistriq́ue uentriculorum septi historia.

h In 5 fi. diuulsum est, et una pars X, X insignitur, altera Y, Y.

Porrò dextri & sinistri uentriculorum [h] septum eadem cum cerebro cõstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeò est tenue, ut quum clara luce consectionem administramus, aut in altero tantũ latere candelam admouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter lapidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quàm exactissimè læuigantes instar orbiũ aut quadrangulorũ in ostiorum & fenestrarũ lapidibus Italos architectos inglutinare cernimus. Commodius tamen hanc septi regionẽ madidæ hostiæ, quales missæ sacerdotes adhibere solent, quàm duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculari lapide cõferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti lõgitudini corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornici cameræ'ue simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quàm in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modò effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producituŕq́ue. Callosum corpus unà cum septo nullis uenis, neq́ue etiã tenui membrana, uel aliqua etiam parte attextum est, sed è uicinis partibus nutrimentũ mutuatur.

Callosi corporis ac sept. usus.

Non enim adeò grandis, crassaq́ue cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum præbeat. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistræ continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiam [i] subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitq́ue testudinis instar effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cõmunem duorum cerebri uentriculorum [i] cauitatem compressurum delabatur. Cæterùm duo [k] sinus in cerebri substantia profundioris lineæ ritu ad superiorẽ corporis callosi superficiẽ incisi, præter hoc quòd ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq́ue ex penitiori substantia enasci debeat, ad pituitæ defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verùm de pituitam expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportunè pertractabuntur.

i 3 fig. L, L et 5 fi. R, R, R subleuãt Y, Y, X, X. eius. fig. et Y, X, attolliũt S, T, V eius. figuræ, ne A, A, A 6 fi. præmat H, I. 6 fig. aut H 7 et 8 figuræ.

k 3 fi. M, M.

DE CEREBRI VENTRICVLIS.
Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quartæ & quintæ figuræ L, L, & sextæ D, D. Sinistrũ autẽ quartæ & quintæ figuræ M, M, & priuatim quartæ N, N. dein sextæ E, E. Communem uerò horum concauitatem seu tertium uentriculum exhibet septimæ & octauæ figuræ H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecimæ figuræ E notatur, & partim nonæ I, & decimæ L, M, N, O.

Ventriculorũ numerus.

VENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsaliq́ue medullæ communis est, ac quartus etiam dicitur. tres nanque in cerebro uentriculos, Herophilum imitati, collocamus. Ac unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensemus.

Dextri & sinistri historia.

a 4, 5 fi. L, L. 6 figura D, D.

b 3 fi. A, A.

[a] Dexter prorsus cum sinistro situ, forma, magnitudine, alijsq́ue omnibus quæ in partiũ constructione examinari solita sunt correspondet: quare etiam singula quæ de dextro scribentur, de sinistro quoq́ue nos dixisse arbitrari conduxerit. Ponitur autem in [b] dextra cerebri parte secundùm totam quasi huius partis longitudinem protensus. tantum enim antica sede à fronte, quantum postica ab occipitio distat. remouetur autem adeò illis locis ab externa cerebri superficie, quantum ipsius uentriculi dextrum, exterius'ue latus à superficie cerebri distat, caluariæ latera respiciẽte. Internum autẽ uentriculi dextri latus secundùm [c] callosi corporis longitudinem sinistri uentriculi interno lateri proximum est: neque aliud interstitium ambos separat, quàm [d] tenuis quædam, & uelut quod ad subtilitatẽ attinet membranea cerebri portiuncula, quam septum uocauimus, atque à [e] calloso corpore enatã, toti superiori parti secundùm longitudinem cameræ modò extructi [f] corporis continuam connatamq́ue esse diximus. Dextri itaq́ue & sinistri uentriculi latera toto spacio quo septum illud porrigitur, quanta'ue callosi corporis

c 5 fig. L, L. 4 fig. I, I, I.

d 5 fi. X, X & Y, Y.

e 5 fi. R, R, R,

f 5 fig. S, T, V.

est

est longitudo, minimo interuallo ab inuicem remouentur. Verùm ubi in ea cerebri parte consistunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuò maximè distant: nam præter cerebri membranas hanc sectionẽ subintrantes, etiam plurima cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exterius'ue dextri uentriculi latus nonnihil obliquè duci. Anterius enim & posterius in dextrum magis quàm in medio accedit, sinistrum autem latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quàm eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus [g] organa, aut [h] uisorios neruos desinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicã diffusius, decliuis ad [i] tertium uentriculum pertingat. Cæterùm posterior uentriculi regio occipitium respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arctata tantisper [k] descendit, donec ibidem desinat, ubi olfactus organorum & uisoriorum neruorum consistit principium, & quà maximi soporalium arteriarum [l] rami in cerebrum feruntur. Atque hic [m] ductus si longitudinem spectes lõgior est, quàm media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & sub media etiam illa longitudine ductus hic in cerebri substãtia tenditur, cornu modò in mucronem desinens, qui non in uisoriorum neruorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerùm in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se [n] maximam cerebrum petentem arteriam cum tenuis membranæ processu illam suffulciente admittit. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docẽt, & eosdem uentriculos tenues sensim factos in uisorios neruos suo mucrone finire, & quod longè alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nares pituitã eructare attestatur, eiusmodiq́ue nõ pauca, quæ potius ex resectione, quàm prolixa quapiam disceptatione disci con suluerim. Quandoquidem hæc adeò manifesta sunt, ut admonuisse tantum abundè sit, si modò non duntaxat libris confisus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accuratè secanti astiteris. Vniuersa igitur uentriculi superficies læuis & aqueo humore oblita, & inter dissecandum subinde eodem oppleta conspicitur. [o] Superior uentriculi pars omni inæqualitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit [p] sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antrorsum obliquè ad communem uentriculorum cauitatem prorepens, atque ad pituitæ leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quę deorsum uersus anteriora è posteriori uentriculi sede prorepit. Ille nanque uentriculi reflexus unà cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posterioriq́ue inferioris sedis uentriculi regionibus extuberet. qui à dextro latere decliuis ad sinistrum latus fertur, uersus cõmunem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine cõtinuæ uisuntur, uersus utriusq́ue medium communem eorundem cauitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicẽ septo aliquo diremptæ sunt. Neque profectò aliud est [q] communis uentriculorum cauitas, quàm inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub [r] corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cõcursusq́ue, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinorũ montium exprimit, acutum'ue secundùm ipsius longitudinem angulum efformat. Superiori uerò sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cauitas illa secundùm concauum orbiculata, teres'ue uisitur. Cuiusmodi uerò corpus illud sit, paulo pòst explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorũ iam duos dextrũ uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cõcauitas, quæ binos à se educit meatus, quorum [s] unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundùm totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, rectà deorsum uersus [t] glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. [u] Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri [x] testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuis, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cõcauitatis unde prodit angulum: in superiori uerò meatus parte, quæ [y] glandi uasorum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cõspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsaq́ue cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius [z] orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quà primùm

Permulta Galeni parũ uera dogmata hic non describi.

Communis uẽtriculorũ dextri & sinistri concauitatis, seu tertij uentriculi historia.

Meatus à tertio uentriculo educti.

g 13 fi. L, L.
h 13 fig. N, O.
i 5 fi. sub S, T, V. & 6 fi. Vbi consistit H, I. et 7 fig. H.
k Cõfer, F, G, 6, 7, 8 figurarum.
l 13 figu. P.
m Specta figuram 3 capiti insertã lib. 4.
n 13 fig. Q, 6, 7, 8 fi. F.
o 4 fi. N, N.
p 6 fig. aut R aut S. quãuis charactere nõ notatus in 4 figu. pulchre occurrat.
q 6 fig. sub H, I. 7, 8 figura H.
r 5 fig. S, T, V. 6 fig. A, A, A.
s 7, 8 fig. I.
t 16 18 figura A.
u 7, 8 fig. K & octauæ etiam L. 10 fig. E, C.
x 7 fig. M, N. 8 fig. N, O, P, Q. 10 E, G, F, H.
y 7 fi. L. 10 fig. D.
z 10 fig. C.

a Vbi K cõsistit in 8 fi. b 14 fig. C, C. 15 fi. E. c 9 fi. L. 10 L, M, N, O cum 11 fi. E constituunt quartũ uentriculum. d 1 fi. cap. 2 lib. 4 D. e 7, 8 fi. K. 10 fi. B. f 10 figu. L, M, N, O. g 9 figu. H.

mùm inter cerebri testes ferri incipit,[a] meatus alius rarò educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad[b] cyathum usque peruenit, quem cerebri pituitã excipere docebimus. Cæterùm[c] quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli finibus componitur, nõ secus quàm si utraque manu unam cauitatẽ fingeres. totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro[d] prodit, ubi tertius uentriculus[e] meatum uersus quartum uentriculum primùm porrigit, testesq́ ipsi & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uerò meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac[f] sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ[g] locum, quà caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissimè Herophilus concauitati assimilauit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quam atramẽto intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificiũ ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominet: deinde cuspidem quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus parti, quà is in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustumq́ meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elatissimæ sectionis initium fingimus, cauitatisq́ calami latera sinus lateribus simillima offendes. Ad huius cauitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus[h] utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, continuumq́ cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cauitas est, alteram quarti uentriculi cauitatem constituens.[i] Quæ autem in cerebello spectatur, uti iam dicturus sum se habet. inter[k] duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli,[l] partis[m] extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quàm longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quarti uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patentis, quòd neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In[n] anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cõmittit, sinum obuoluit,[o] posteriorem uerò sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cõmunis est, inter dissecandum cõtinere animaduertitur, quemadmodũ neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinens. Porrò dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam[p] plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti[q] extimo fœtus inuolucro comparãt. Communis autem cauitas, seu tertius uentriculus[r] uenosum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uase[s] uenulas impensè graciles interdum assumit, illis quàm simillimas quibus[t] adhærentem oculi tunicam exornari conspicimus. atque huiusmodi uenulæ uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quòd durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficie, quàm alibi esse uideatur. Cæterùm Galenum miror, cæterosq́ omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modò quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obduciq́, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus'ue superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis'ue (uti sanè debet nemo) solùm addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipuè in libris de Vsu partium imaginatum fuisse? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. uerùm duriorem cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandriæ dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisse, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes'ue porrigi, at non item in quartum uentriculum. qua ratione illi uentriculos membrana quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant, uerùm eas tenuis membranæ[u] partes intelligebant, uasa in uentriculos deducentes,

Quarti uentriculi historia.

Quid singulis insit uentriculis.

Tres primos cerebri uentriculos tenui mẽbrana non sunt cingi.

h 10 fi. I, K. i 11 fig. E. k 11 fi. G, G. l 8 fi. mediũ R. 9 fig. C. m 11 fig. C, D. c, d. n 7 fi. X, X iuxta M, N. o 9 fi. quasi E ad H cõmitteres. p 4, 5 fi. O, O. 6 figura M, N. q 1 tabella figu. 30 P. 2 tab. K. 3, 4 ta. Q. R. r 6 fig. H, I. & 7 fig. V eductũ à T. s 4 fig. P. 6 fig. O, O. t 18 fi. cap. 14 n, n. u 6 figu. M, N, H, I.

centes, à quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quartum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranis neutiquam succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiã suis uentriculis oblatam, in animales spiritus, interstitio quodã præpedita, emutaret. Cæterũ præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri uẽtriculus, uti etiã sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit, [x] principiũ corporis cameræ aut testudinis modò effigiati continet, quod obiter additũ adhuc esse (ne quid in uentriculorũ cõstructione prætermissum uideat) uolui. nam peculiare illius corporis Caput præsenti subijcietur, quod ut uentriculorum usum recensere expeteret quidẽ. at quicquid propemodũ adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia uentriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationẽ aër, uitalisq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuatæ cerebri substantiæ ui in animalem spiritum emutatur. qui postmodum per neruos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijs cõstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demũ omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates dijudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum uentriculis asscribere neutiquam uereor, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impunè sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, soli homini ratiocinandi facultatẽ, eamq; omnibus quantũ ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter dissecandum cõspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamenti ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint similima. Liceat itaq; uel illorum hominũ gratia me ab alio uentriculorũ usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediũ uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quòd nobis rationalem animã, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cõmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides adsit, æterna illa fœlicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiã non corporũ resectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nã is qui uera est sapiẽtia, nos nõ hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spirituali suoq; quàm similimo constantes, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dictitat, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirili indagemus.

Vetriculorũ usus.

x 4 figu. L, M. 5 fi. S, T. 6 fi. B, C.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDInis cameræue imagini à dissectionum peritis comparato. Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, sedem ostendit quintæ figuræ S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quartæ figuræ L, M, & sextæ figuræ B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

FORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendũ uenit, uel quarum etiam interuẽtu dextram cerebri partem sinistræ continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositũ, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum [a] calloso corpore substantiam, & parem quoque longitudinẽ, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verùm forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex posteriori nanq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam [b] enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorũ substantia sortitum, nisi quòd paulo quàm uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis [c] pars, quàm dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pendet, ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reli qua

a 3 fig. L, L. 4 fi. I, I. 5 fig. R, R. b 4 fi. L, M. 5 fig. S, T. 6 fig. B, C. c 5 fi. S, continuum est cum T. et 6 figura B, A, cum A, C.

d 5 fig. S, T ad V. & 6 fig. B, C ad supremū A. e Iuxta P 6 figuræ. f 5 fig. ab S ad T. aut 6 fi. à B ad C. g 5 fig. ab S ad V. aut 6 fi. à B ad supremum A. h 5 fi. à T ad V. aut 6 fig à C ad supremum A. i 5 fig. O, O 6 fig. M, N. k 6 figura A, A, A.

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum [d] desinens antrorsum perfertur, ad eum usque cerebri locum pertingens, ubi anterior cōmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij'ue uentriculi pars [e] cessat. Ibidem nanque acuto quodā angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cōtinuum'ue est, toto reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis'ue alicuius interuentu cōnexum. Obtinet itaque præsens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam. ac [f] primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. [g] Alterum in dextro cōsistit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usque ad priorem tertij uentriculi partem protensum. [h] Tertium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundùm duo hæc latera [i] plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterùm hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, continuique sunt. latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiori uerò parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraque spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur [k] superficie, triangulari testudini fornici'ue quàm simillima. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis ψαλιδοειδὲς nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistrique uentriculi fit communio. Cæterùm [l] superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficiei cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cōtinuaque, ut illa. Ea nanque secundùm corporis longitudinem in medio in [m] acutum quodammodo extuberat, continuaque cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeò ut in utroque latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorū sede exortu impensè orbicularis, ac oblongæ sphæræ superficiei tam similis conspicitur, ut nonnullis hi [n] exortus eousque imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrarentur. Alij, magno supercilio, uermium cerebri loco, operæpreciū sese quippiam inuenisse iactitantes, in Italiæ gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatietur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particulæ, nullius in medicina usus, inuentionem magno fastu uendicarēt, quam fortè à Galeno eleganter accurateque perscriptam nugacissimè & falso commōstrarent. Corporis itaque testudinis modo conformati omnes superficies, quæ læues omnino sunt, & aqueo humore perfusæ, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficiei dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistrū. Vt uerò uentriculos ipsos neutiquam tenui membrana succingi relatum est: ita quoque hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui constructionem præter cerebri substantiam admittens. Porrò Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, seseque ipsum haud cōcidere sinat. ad quem usum, præter aptam constructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiā septum uentriculorū, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoque corpus subleuat, attollitque. Quæ quū ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se [o] uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissimè deduci sinit: quod per tertiū uentriculū rectà fertur, ac tandem bipartitū in dextrum sinistrumque uentriculū digeritur.

l in 5 fi. tota occurrit. m 5 fi. X, X qui characteres in integro adhuc cerebro continui sunt cū Y, Y eiusdē figuræ. n 5 fig. S, T. o 6 fig. H, I. aut 7 fig. V à T natum.

Camerati ursus.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PIneæ imaginem exprimente. Caput VIII.

Ostenditur hæc septimæ figuræ L, & octauæ M, & decimæ D.

a 5 fig. S, T, V. 6 figura A, A, A. b 6 fig. H, I. c 7 figu. T. d 7 fig. L, 8 fi. M. 10 figura D. e 7 fi. K, 10 fig. B. f 7 fi. M, N. 10 fi. E, G.

Glandis pineæ nucis similis situs.

IVXTA posteriorem testudinis modò formati [a] corporis sedem, qua primùm [b] uas uenosum ex [c] quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, [d] glandulam Natura condidit nuci pineæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde κωνοειδῆ & κωνάριον à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uerò, cerebri substantiæ incumbit paulo posteriùs quàm [e] meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum procedit. Neque profectò aliter ipsius situm exprimere possim, nisi etiam eminentissimæ & anteriori [f] testium cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc nanque cerebri parti in homine potiùs innititur, quàm quod quadam substantiæ continuitate hîc cerebri substantiæ cōtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus nanque cerebro uix hæret: frequentissimeque, nisi quis mentem operi accōmodet, in consectione unà cum uenoso uase auelli cōsueuit.

Huic

In agno autem, aut prouectioris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quàm uel agnus, sortitur. unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisurus, commodissimè agninum cerebrum aggredieris. habebit enim id omnia prócceriora, & ut opportunè alicui rei eadem assimiles, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisque ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireque prorsus negat: nō eandem huic glandi, ac [g] glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodque apertioni constrictionique eius uentriculi orificij præesse arbitratus est. Verùm ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hîc cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè quod haudquaquam meatum adeò cōtingat, ut antè ipsius orificium cōniuere posset. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ firmamentū essent [h] uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, idipsum suffulciens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemque spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

Præsentis glandis usus. — *g 12 fi. lib. 5, i, l. 15 fi. S.* — *h 6 fig. H.*

DE TESTIBVS ET NATIBVS CErebri. Caput IX.

PROPONVNTVR hæc primum in septima figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. postremò in decima ad E, G & F, H.

HAS quoque cerebri partes illarum classi annumeramus, quæ [a] dextram cerebri partem [b] sinistræ continuam esse arguunt. Sunt autem testes hi natesque aliud nihil prorsus, quàm quædam cerebri particula in hoc fabricata, ut [c] meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum tutò citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deduceretur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disiunctasque partes diuisa est. nam unica cernitur, elegāter à quadam similitudine hæc nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebri [d] pars inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: deinde inferiori sede spectat dorsalis medullæ [e] initium, superiori eam cerebri partem quæ cerebello iam inniti incipit. Continuatur autem cerebro, aut (ut rectiùs dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particulæ continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substātia ipsius, quoniā tenui membrana succingitur, subflaua est, illique substātiæ cerebri respōdet, quæ proximè tenui membranæ passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, [f] glandula incumbit ipsi, quam paulo antè uasorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandā exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm simillimam. Verùm quoniam [g] superior ipsius pars testes magis, [h] propter glandem illam quæ peni assimilat, refert, ueteres qui pueros iure hæreditario domi in cōsectionibus exercebāt, διδύμους eam appellauere. Nos itaque illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Cæterùm quia in [i] posteriori inferiorique huius corporis parte prominet [k] orificium [l] meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodque id orificium similitudinem ani referre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede [m] impressio quædā instar lineæ transuersim feratur, superiora quodāmodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferiorique parti γλουτίων nomen ueteres indidisse arbitror, nos autē natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæterū temporis successu uidentur Græci hæc nomina cōfudisse, & partē hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cōtinetque, modò διδύμους, modò γλουτια appellauisse.

Testiū & natiū cerebri numerus. — *Situs.* — *Substantia.* — *Forma.*

a 3 fig. A, A. b 3 fi. B, B. c 7, 8 fi. K. 10 fig. B, C. d 7 fig. M, N ponuntur in H, K, & X, X. e 1 fi. cap. 2 li. 4 D. aut hîc quod in 10 fi. habetur sub A. A, F, H. f 7 fi. D, D. g 7 fi. L, 10 fig. D. h 10 fig. E, G. quibus proximum est D. i 10 figura F, G. k 10 fig. C. l 8 fig. K. m 10 fi. inter E, G & F, H.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VERmis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus. Caput X.

PROCESSVVM horum natura potissimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uerò figura huc quoque confert, ad medium R uersus L, & nonæ figuræ C, E.

a 8 fi. medium R. 9 figuræ C.

SVPERIVS cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, innuimus. Dicebamus namque[a] unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem duci, eam'que talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositissimè ostenderet. Duo huius partis apices, quorum [b] hic anteriorem uentriculi cerebello & dorsali medullæ communis sedem respicit, [c] ille uerò posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine ueteribus Græcis σκωληκοειδεῖς nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quàm prominentior cerebelli substantia, uermẽ (uti dicebam) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, quòd uermiformem processum [d] meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis [e] orificio inferiori præfectum esse finxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis'ue usum explicuerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet aut posteriorem indicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus duceretur, ad meatus orificium nequaquam sese producere posset: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, [f] communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potiùs occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquàm quòd suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad communis eius uentriculi orificium usque produci posset. Sed quorsum hæc commemoro? quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsali'que medullæ communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continuò in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patêre ex usu sit. Neq; quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par usus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memoriæ sedem, quam in cerebello esse confingunt, ingredi sineret: & rursus fures in memoriæ carcere colligatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiũt, transmitteret. Siquidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animantibus, quibus illi nullam ratiocinandi uim asscribunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis fortè motus peculiaris alicuius substantiæ aut temperiei ratione assignandus esset, nõ tamen uermis modo processus is educi contrahi'que posset: quandoquidem reuolutiones illæ, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt: neq; quo sese processus illi rependo firmarent aliud est, quàm qua secundùm eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiæ. Vtcunque sit, mihi in præsentia sat est, locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motũ aut usum aliũ tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. & si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissimè ementirer, intrepidè asserens anteriorem quum elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uerò processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idq; [g] uiam aperire confingerẽ, quę ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atq; ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; incrassatos meatus, quibus præsunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiã multo maximè Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus[h] colligantes, tendines & ueluti uincula appellauerit, quæ utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquũ declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uincula'ue, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoq; est, eam tenuis membranæ [i] sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem, quà uermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinũ numero Galenum non reposuisse, quum illa membranæ portio posteriorem processum exactiùs quàm priorem eius sedis membranæ pars dirigeret.

b 11 figu. C, D & H.
c 11 fig. c, d & I.
d 8 fig. K.
e 10 fig. C.
f 10 figu. L, M, N, O cũ E 11 figuræ.
g 10 fig. O.
h Inter M, N, et X, X 7 fig.
i Quæ esset ab E ad H.

DE INFVNDIBVLO, ET GLANDVLA *pituitam cerebri excipiente, reliquisq; ductibus eandem expurgantibus.* Caput XI.

HVC primùm spectant M, M tertiæ figuræ sinus notātia, ad callosi corporis latera positos. Dein septimæ & octauæ figuræ I, meatum indicās, qui ex communi dextri & sinistri uentriculorū cerebri cōcauitate pituitā deducit. Postea S decimæ tertiæ figuræ, & C, C decimæ quartæ, & E decimæ quintæ, & B decimæ sextæ ac decimæ octauæ peluim indicāt pituitā excipientē. Glans uero in quam hæc distillat, notatur A decimæ sextæ, & E decimæ septimæ, & A etiā decimæ octauæ: ubi C, D, E, F obiter ductus notant, pituitam à glande deferētes.

CALVARIAE [a] suturas ad fuliginosorum cerebri excrementorum transitum summoperè opitulari, primus liber ubi suturarū usus recensebatur, ostendit. Præsens autē locus exigit, ut partes singulas pituitosæ excretioni famulantes enumeremus. Sunt autē hæ. duo in cerebri substantia insculpti meatus, dein tenuis membranæ portio infundibuli instar efformata, postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus à glandula hac ad palatum nariumq; foramina pituitā deducentes. Duos equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum, seu communem dextri sinistriq; uentriculi cauitatem prosequerer, antea recēsui. ac [b] unum quidem insigni satis amplitudine ex media cōmunis cauitatis sede rectà deorsum in cerebri substantia insinuatū descendere dixi, ita sanè ut præsentis meatus finis è regione eius caluariæ [c] partis sit, quæ sinum [d] glandulæ qua cerebri pituita excipitur reponendæ aptum, constituit. [e] Alter meatus, quem rarissimè obseruaui, quiq; dicto longè arctior secantibus occurrit, ac ex [f] meatu illo deducitur, qui à tertio uentriculo in quartum per cerebri testes natesq; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri testes subire incipit, ex anteriori inferiori'ue ipsius sede, alter pituitæ expurgandæ subseruiēs cerebri meatus producitur, sensim deorsum in anteriora tantisper protensus, dum in finem primi meatus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus orificium cōsurgat. Ad huius [g] orificij latera, tenuis membrana etiam hic cerebelli basim succingens, orbiculatim à se educit sui [h] portionem processum'ue, substantia prorsus cum reliqua tenui membrana similem, nisi quod gracilibus prorsus uenis, quanq; interim frequentibus, intertexitur. Præsentis processus initium accuratè refert elatissimā regionem infundibuli, quo in angustioris orificij lagenas uinum infunditur. est enim amplum, & orbiculare. Ab exortu uerò sensim in arctum infundibuli quoq; modo cogitur, donec tandem ueluti in angustā oblongamq; fistulam similiter atque infundibula finiat, quæ deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana excisum foramen descendit, suo mucrone ad [i] glandem qua cerebri pituita excipitur, desinens. Adeò ut uniuersum hoc membranæum corpus infundibulo, & imagine, & usu quàm simillimum censeri debeat, unde etiam Græcis χοάνη nuncupatur. quanquam etiam à scyphi, seu in qua in balneis lauamur conchæ forma (quam superior huius corporis pars exprimit) πύελος appelletur. Nihilominus alibi à nominū impositoribus, humilior corporis huius infundibuli fistulæ non absimilis, χοάνη dicta uidetur. reliqua autē pars superior, quæ sensim in arctum desinit, magnaq; ex parte uisorijs neruis quà illi inuicem coëunt, [k] subtēditur, πύελος. Rursus integrū hoc membraneum corpus, πύελον nonnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, χοάνην: quasi forma quæpiam esset, in quam aliquid infunditur. Et si ueteres, qui generis successione pueros Anatomen edocebant, id nomen glandi nō attribuerint, eam inter omnes in caluariæ amplitudine repositas partes solam priuato nomine indigā reliquisse uidebuntur. Locatur autem glandula sub dura cerebri membrana in proprio ipsi in osse cuneum imitāte exsculpto [l] sinu, cuius etiā effigiem exprimit. depressa nanq; est, & in humiliori parte quodāmodo gibbosa orbicularisq;, in superiori uerò concaua, & sinu quodam insinuata, secundū orbem nō prorsus circularis cōspicitur, uerùm paulo minùs toto quadrata. Substantia constat glandulosa, sed cæterarum glandiū corporis substantia longè duriori & compactiori. Omni ex parte tenui membrana obducit̄, quæ aut ab infundibuli termino glandulæ sinui innato exoritur, aut etiā à membrana caluariæ os tota illa sede succingēte, qua in hac regione dura cerebri membrana à caluariæ osse abscedit, distatq;. Huius caluariæ ossi obductæ inibi membranæ interuētu glandula firmatur, & etiā duabus insignioribus soporaliū arteriarū propaginibus adhæret, quæ ad ipsius latera [m] prorepūt, & ridiculè in hominibus reticularē plexum formare cæteris dissectionis professoribus credūtur. Nō secus profectò quàm si & illarū propaginū gratia, hæc glandula effingeretur,

Breuis enumeratio partium ad pituitæ defluxum famulantium.

Meatus ex tertio cerebri uentriculo educti.

Peluis in quā cerebri pituita defluit.

[illegible] pitui[illegible]pictis historia.

a Spectantur figuris ca. 6. lib. 1.

b 7, 8 fig. I.

c 3 fi. ca. 12 lib. 1. M. aut hîc ad D 14 fig.

d 16, 18 figura A.

e Iuxta K 8 figuræ.

f 7, 8 fig. K 10 fig. B, C.

g 14 fig. D.

h 14 fi. C, C. 15 fig. E, 16, 18 fig. B.

i 16, 18 figuris A.

k 13 figuræ S est sub M, N, O.

l 3 fig. ca. 12 li. 1. M.

m Id petes ex 16 figu.

gereretur, ipsisq; eundem præberet usum, quo reliquæ glandulæ uasorum distributionibus ductibusque firmandis & suffulciendis, præsunt. Porrò ad huius glandis latera deorsum utrinque[n] canales duo descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorepit in[o] foramen desinens, quod[p] secundum cerebri neruorum par deducit, quodq; contra Galeni placitum multo uisorij nerui foramine maius esse innuimus. Alter uerò in posteriora magis descendit, atque per inæquale asperumq; foramen seu rimam ducitur, quæ ad anteriorem sedem lateraq;[q] foraminis quod soporalis arteriæ[r] insigniorem ramum in caluariæ amplitudinem transmittit, habetur. Atque hæc omnia pituitæ cerebri euacuandæ ministrant. quippe duo meatus, quos in cerebri substantia inscisos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deducunt, atque in infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem infundibulũ superiùs amplum latumq; extruitur, non horum duntaxat meatuum, qui in unum tandem orificium desinunt, occasione, uerùm etiam ut fines illos dextri sinistriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uentriculorum sede deorsum in anteriora reflexos inter cerebri reuolutiones hîc desinere commemorauimus, quandoquidem & hi suæ sedis pituitam deferunt, atque in infundibulũ exporrigũt. Præterea infundibulũ ea cõstat amplitudine, ut si quid pituitæ super[s] callosum corpus &[t] sinus illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera conspici retulimus, idipsum in infundibulum tenuis membranæ beneficio procumberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac instar arcus protuberãtis corporis sede, siue à posteriori descendat, ad tenuem mẽbranam cerebri basim inuestientem influere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinẽ prolabi potest. Infundibulum uerò ab omnibus his ductibus pituitam excipiens in angustum cogitur, ut tandem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramen deducat, ac innoxiè in illius glandulæ centrum promanare sinat. Glandula quadam substantiæ familiaritate defluxus impetum sustinens, & quantum conijcere possum, os ab iniuria uindicans, pituitam hanc excipit, ac sensim citra stillicidium à lateribus suis eam undequaque defluere sinit, per omnia foramina hîc in caluariæ basi tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Priuatim enim pituitæ gratia foramen nullum ossi insinuatur, nisi forsitan rima anteriorem sedem lateraq; foraminis soporalis arteriæ insigniorem ramum deducentis ambiens. Ridiculũ nanq; est, quod Galenus de foraminibus spongiarum aut cribri perforationes referentibus nusquam nõ comminiscitur, quum huius generis foraminulum sub glande nullum consistat. Quod te malim ex[u] ossis cuneum imitantis constructione, & deinde humoris defluentis lentore & substantia metiri diligenterq; expendere, quàm re oscitanter indagata, solis autorum suffragijs deditum impietatis me arguere, tanquam Galeni omniumq; quos legi dissectionis professorum decreta hîc perturbem, quibus illi nos in tantam conditoris admirationem allicere se arbitrantur: non perpendentes, si ad eum modum quem illi ementiuntur, Deus os illud creasset, quàm parum fuisset prouidus, qui hîc continuum os ne pituita quicquam ipsi incommodaret procreandum duxerit, tantum abest ut foraminibus peruium (ut ipsi confingunt) fabrefecerit, præcipuè quum hæc caluariæ pars tantis foraminibus neruorum, uenarum & arteriarũ gratia sit insculpta, & ipsum cuneiforme os hac sede qua glandula ei incumbit, intus[x] duas tam insignes & notatu dignas cauernulas adipiscitur, duobus foraminibu[s] in narium amplitudinẽ, uti in primo docuimus libro, pertinẽtes: & si quãdo illæ cauernulæ, quemadmodũ inter secandũ aliquãdo uidimus, nõ occurrẽt, tunc os ipsum inibi ut calcis aut tali os solidũ uisitur, & nihil æquè promptè cõmonstrat, ac per ipsius foraminulas seu cauernula pituitam neutiquam defluere. Decumbit itaque pituita & in palatum per ea quæ palatum spectant foramina, & non minima profectò portione per foramen secundi paris neruorum ad oculorũ sedis radicem, & hinc per[y] amplum foramen cum alijs quamplurimis foraminibus, cæteris ignotum dissectionis professoribus, in narium amplitudinẽ fertur. Neque etiam ambigo, aliquem & hîc admiraturum, quamobrem nullos adhuc meatus pituitam ad olfactus[z] organorum[a] sinus deducẽtes enarrauerim: quod sanè non ob aliud accidit, quàm quod nullam prorsus pituitam per hos sinus expurgari autumem, mirerq; plurimũ, qua fronte alij per tenues illos ac neruis nõ absimiles cerebri processus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri[b] uentriculis pituitã ad nares deduci, non erubuerint scribere: quũ nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etiã in hominibus ea constent crassitie, ut uel meatum quo pituita deduceretur, habere possent. Adde nullũ prorsus pituitæ ductũ ad olfactus organorũ sinus imaginari posse, nisi fortasis[c] anteriorẽ callosi corporis regionem, quæ pituitam sibi influentem in illam sinuum olfactus organorũ amplitudinem dimittere queat: uti fortassis accidit, si quando cerebrũ nimia pituita uexatur. unde etiam non naturalis per nares pituitæ fluxus perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis noxa, eiusq; generis symptomata oboriũtur quàmplurima, quemadmodũ indies in distillationi-

Canales à glande ducti.

Earum partium quas pituitæ expurgandæ subseruire hactenus diximus, usus, & cõstructionis ratio.

n 18 fig. C, D & E, F.
o 1, 3 fig. ca. 12 li. 1 G.
p 14 fig. G.
q 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 X.
r ultimæ fi. lib. 3 o.
s 3 fig. L, L.
t 3 fi. M, M.
u 8 fig. cap. 6 lib. 1.
x 8 fi. cap. 6 li. 1. C, D.
y Quæritur sub charactere Φ in 12 cap. li. 1.
z 13 fi. L, L.
a 13 fig. D, G & D, G.
b 6 fi. D, D, & E, E.
c Inferius L 3 fig.

bus quæ ad narium summa pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeò sanè ut si adamussim singula perpenderimus, necessario per olfactus organorum sinus foraminula'ue aut cribri aut spongiæ modò forata, quum lege Naturæ homo dispensatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & si fortè casu defluit, non minus præter naturam fluxum esse donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exsculpuntur latera, totam pituitam non adamussim deducunt, hæcque deorsum uersus [d] foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit: ac cum dorsali prolabens, in dorsum, & dein secundùm neruorũ ductum modò in brachia, modò in crura, modo in lumborũ musculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceam, quàm grauiter Natura ueniret incusanda, quæ tam patẽtes amplosque pituitæ in caluariæ amplitudine, dum adhuc tenuis aqueaque est, ductus fecisset, adeò autẽ retortos angustosque & inflexos in [e] octauo capitis osse produxisset.

d Quo deducitur H 9 figuræ.

e 8 fi. ca. 6. li. 1 A, B, A.

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM *alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur.* *Caput XII.*

HVC facit maximè decimi quarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O, sexta ad M, N. & dein tota ferè decima sexta & decima septima.

VANTVM Galeno dissectionis professorum facile principi à medicis & Anatomicis illum secutis nõnunquam præter rationem attributum sit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quem is nullibi non in suis libris inculcat, quoque nihil frequentius medici in ore habent, eumque etiã si nunquã (uti ferè nulla in humano corpore) uiderint, ex Galeni sententia enarrant. Verùm ut alios taceam, ipse meam stupiditatem & nimiã in Galeni aliorumque Anatomicorũ scriptis fidem haud satis demirari possum, qui adeò in Galenum affectu laborauerim, ut nunquam in publicis sectionibus humanum caput, absque agnino aut bouino ostendere aggressus fuerim, ut quod in homine neutiquam reperirem, id ouillo capite resarcirem, spectatoribusque imponerẽ, ne plexum illum nomine omnibus notissimum, neutiquam inuenisse dicerer. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eiusmodi reticularis plexus, quem Galenus recenset, perficitur. Multoque minus arteriæ foramen quod ipse tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum absumuntur. Primùm enim [a] tota soporalis arteria dextra (est enim eadem utriusque ratio) caluariam petens per unum foramen indiuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerùm ubi ad caluariæ usque basim conscendit, insignem sui propaginem ad [b] foramen nerui [c] sexti neruorum cerebri transmittit, quæ unà cum grandi [d] uena sibi coniuge in dextrum, primum'ue duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Secundò soporalis arteria nequaquam commune [e] foramen cum [f] tertio neruorum pari obtinet: uerùm longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex usus est. maiori nanque soporalis arteriæ ramo [g] obliquum & in osse diu procedens foramen machinatus est, in cuius ductu id fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum confinxit. ut enim uitalis spiritus in multis gyris anfractibusque arteriæ excoqueretur, aptaque animali spiritu efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atque in capitis amplitudinẽ ingressa esset, [h] in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicẽ ita imponerẽtur commiscerẽtur'ue, ut plexum efformare uiderentur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus consurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit, interim tamen duræ membranæ portiuncula quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si dextrũ sinistro coniunctũ fingit, ex duobus complicari incipit, ita quoque plexus huius surculos sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, molle illis uasis respondentia, quæ plexum efformare dicebãtur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantumque Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipiet, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicerit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut pleraque taceam, expenderit pariter, quàm impossibile sit uasa æquè grandia cerebrum petere, atque in caluariam primùm pertingunt, quum tam insignes [i] rami duræ membranæ latera, & per [k] foramina secundi paris neruorum ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis priusquam tenuem accedant cerebri membranam dispergantur. Cæterùm quæ horum uasorum uera sit series, in tertio libro dum cerebri uasa non minus quàm reliquas corporis uenas & arterias persequerer, adeò uerè & ad amussim describere conatus sum, ut hic locus neutiquam eius

In lib. de Venarum & arteriarum sectione.

Hic spectabis 16 et 17 & ipsi proximã figuras.

a fi. cap. 12 li. 3 Z. et fi. ca. 14. lib. 3 B. quod diuiditur in F, G.

b 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 c.

c 1, 2 fi. ca. 2 li. 4 c.

d fi. cap. 14 lib. 3 C.

e 2, 3 fig. ca. 12 li. 1 Q.

f 1, 2 fi. cap. 2 lib. 4 M.

g 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 X.

h Vt spectatur 17 fig.

i fi. cap. 14 lib. 3 r, x, s.

k 1, 2 fi. ca. 12 lib. 1 G.

eius seriei enarrationem expetat: uerùm si memoria quæ illic complexus sum exciderint, eò lectorem remitto, hortor'que ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hîc denuò poni sibi persuadeat. Porrò ut huius soporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam [l] plexus, quem extimo fœtus inuolucro comparamus, naturam quoque inibi recensui: ac proinde in præsentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi secanti non astitere, sedulò ad αὐτόψιν hortor, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaque descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumque Anatomicorum libris minus fidei adhibeant. Hîc autem denuò cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro præteriisse uiderer. Atque quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim iam aggrediar.

l fi. cap. 14 lib. 3 δ. & hîc 4, 5 fig. O. 6 fig. M, N.

DE OLFACTVS ORGANO. Caput XIII.

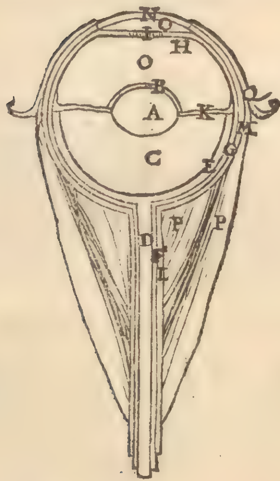

LIBRI quarti tertium Caput conscribens, atque necessariò propter neruorum seriem olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus instrumento præcepturũ, quàm illo Capite nudam constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mihi studiosè admodum odoratus organi naturam inquirenti hactenus occurrerit, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter [a] duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in [b] octaui caluariæ ossis sinus pertingunt, & frontis ossis [c] sinus, & substantiam illis contentam, & [d] foramina tum duræ cerebri membranæ, tum ossium hîc recensere possem. Nollem namque hîc de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie aliquid pertractare, ne in immensum hîc meus conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensiùs crescat.

a 12 fig. C, D. 13 figu. L, L.
b 8 fi. ca. 6 li. 1 A, B, A.
c 3, 4 fi. ca. 12 li. 1 K.
d 13 fi. D, D & G, G.

DE OCVLO VISVS INSTRVMENTO. Caput XIIII.

PRIMA DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

HAEC figura earum quæ præsenti Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectione ab anteriori sede per posteriorem, atque ita per neruum uisorium diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisæ secundùm longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, qua alteri parti connata continuaque fuerat. Atque hoc quoque modo cœlos, & quatuor elementa in plano depingere solemus.

A *Humor crystallinus.*
B *Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissimæ ceparum pelliculæ instar pellucida.*
C *Humor uitreus.*
D *Nerui uisorij substantia.*
E *Tunica quam reti assimilamus, quamque resoluta uisorij nerui efficit substantia.*
F *Tenuis cerebri membranæ portio, neruo uisorio obducta.*
G *Vuea tunica, in quam tenuis uisorium neruum induens membrana degenerat.*
H *Hac sede uuea tunica in posteriora cõprimit, neque corneã exteriùs illi obductã cõtingit tunicã.*
I *Foramen, quo uuea foratur, ipsa'ue pupilla.*
K *Tunica ab uuea initium ducens, & cilijs seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitrei humoris ab aqueo.*

L *Duræ cerebri membranæ portio neruum uisorium obuoluens.*
M *Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.*
N *Duræ oculi tunicæ pars, quæ cornu instar pellucida uisitur.*
O, O *Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerunque proueniunt.*
P, P *Musculi oculum mouentes.*
Q *Adhærens, albáue oculi tunica. Cæterùm subsequētes modò figuræ seriatim oculi partes exprimunt, primùm quidem humores, ac dein tunicas. Atq; has figuras omnes semper ad primam quam modò expreßimus, non ineptè contuleris: quandoquidem illæ compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primæ huius figuræ proportionem sunt expreßæ.*

DECEM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM primam subsequentium, & earundem characterum Index.

SECVNDA figura solùm crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuenti occurreret. Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commōstrat, ea sede se ostendentem, qua
R. *ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verùm R asperitatem, sedemq; notat, cui oculi*
tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimenda, humori cry stallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita effictum commonstrat, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus hu
S. *mor ex illo euulsus esset. S enim cauitatē ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponebatur.*

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerùm adhuc ipsi crystalli-
T. *nus humor T notatus innatat.*

V. *Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unà cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V notatur.*

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, &
X. *adhuc anteriorē crystallini humoris sedem integit. X nanque crystallinū humorem in praesenti*
Y. *figura notat. ac Y eam humoris aquei sedem indicat, qua uueae tunicae pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quae à cornea abscedit, distatque.*

a, b. *Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul cōmonstrat, ita inui cem dissitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in ef-*
c. *figie assimilamus. Atque huius tuniculae sedes inter hos humores consistens c indicatur.*

Nona figura tunicā anteriori crystallini humoris sedi obnatā, & insigniter pellucidā, atque hic ab ipso humore liberatam, à latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem à latere ostendit, adhuc ea tunicula intectum, quem no-
d, e. *na figura expressit. atque hic d tuniculam, e uerò crystallini humoris partem indicant posterio rem, & illa tunicula nō obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.*

Vndecima figura anteriorem seu posteriorē partem indicat tunicae quam uuea producit, quaeque
g, g. *palpebrarum pilis assimilatur. Caeterū haec circulo g & g notato ab uuea pronascitur, circulo*
f, f. *autē f & f insignito crystallino humori inseritur, adnasciturúe.*

h, h. *Duodecima figura tunicā, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystal*
k. *lino adnatam continet. h enim & h tunicam notant. i uerò, humorem crystallinum.*

i. *Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam reti dissectionis periti comparāt, atque haec à la tere exprimitur unà cum nerui uisorij substantia k insignita, & dura tenuique cerebri membra- nis libera.*

Decima quarta figura uueae tunicae internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euersam, uti
l. *inter secandū fit, delineauimus. l itaque portiunculā notat tunicae, in quam uisorij nerui substātia*
m. *dissoluitur. m sedem, in qua anterior uueae regio introrsum seu in posteriora comprimitur.*

Decima quinta figura externam uueae tunicae superficiem ex latere delineatam continet, unà
n. *cum nerui uisorij substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisorij substantiam*
o. *notat, hic à tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisorij substantiam integens, & hic à dura membrana, quae ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denu*
p, p. *data. p, p uenarum arteriarumque à dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculae,*
q, q. *iam ex serie sectionis effractae. q, q sedes, qua uuea tunica anteriori in parte comprimitur, &*
r. *à cornea abscedit, r foramen, uueae pupillam constituens.*

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transuersa sectione in hoc di uisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur
s. *s neruum uisorium, unà cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis ar-*
t, t. *terijsque concomitatum. t uerò & t uenas, arteriasque per duram oculi tunicam excurrentes. u au*
u, u. *tem & u uueam tunicam hic propter durae scissionem, conspicuam, & ramulos durae tunicae ua-*
x. *sorum excipientē. Caeterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu laeuigatur, pel-*
y. *lucidaque cernitur. sedi autem y notatae, pupillae respondet foramen.*

Decima septima figura integram nudamque durae oculi tunicae externam superficiem ex latere
α. *spectandam exhibet, unà cum magna uisorij nerui portione, in qua α notat ipsius substantiam,*
β, γ, δ. *β uerò tenuem qua obducitur membranam, γ autem duram cerebri membranam, δ uenas ar-*
x, y. *teriasque neruum uisorium concomitantes. Porrò x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.*

Decima

Decima octaua figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in caluaria sede erutum, unà cum ipsius musculis nondum disiunctis à latere exprimit. atque ε neruum indicat uisorium, ζ & ζ musculos oculum mouentes, η & η adhærentē oculi tunicam, θ maiorem oculi circulum seu iridem, ubi adhærēs membrana desinit, corneæq; tunicæ pertinacißimè adnascitur. κ autem sedem notabit, è regione pupillæ seu minoris circuli consistentem.

Decima nona figura anteriorē oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit. atq; hic λ carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. η uerò & θ, & dein κ, idem hic atque in præcedente figura indicant. Cæterùm si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine decimā nonam secundæ loco habebit, & decimā octauam tertiæ, atq; ita deinceps.

Oculorum situs.

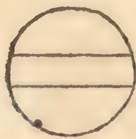

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum situm, qui neminem latet, descripsimus. in secundo autem libro oculorū numerum & mouentes ipsos musculos, uti & palpebrarū quoq; naturā necessariò edocuimus. In præsentia uerò oculi sphæræ modò exactè rotundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius circumferentia auspicari integrū erit: perinde ac si oui cōstructionē quis, ab ipsius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, & postea ad putamen crustam'ue aggrederetur: aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lunæ cœlum, ac sic deinceps ad extimum usq; cœlū, aut ab hoc cœlo ad centrū usque mundi, ipsam uidelicet terram, recenseremus. Mundo nanq; & ouo oculi fabrica quod ad constructionē spectat, cōferri potest. Quam quo exactiùs tradatur, eademq; postmodū memoriæ firmiùs hæreat, à centro primū ad extimā superficiē, & postmodū ab hac ad illud pertractabimus. Est itaq; oculi centrū [a] humor, quem Græci κρυσταλλοειδῆ uocant, uti & nos quoq;, qui & glacialem illū nuncupamus, à similitudine nimirū quam cum lucidissima glacie & exactissimo crystallo obtinet, nō quidem in consistētia aut duritie, uerùm in colore, seu luce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crystalli modò pellucidissimus, & omnia quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur impense quorundā specillorū ritu adaugens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, sed ipsius rotundā formam molliusculæ ceræ ritu seruet. Atque hæc non exactè rotundum exprimit globum, sed & anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quàm si ex lignei globi medio secundum lineas æquidistātes orbem crassiusculum serra exemisses, & dein duas globi partes denuò conglutinasses, adeò ut præsens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quàm secundùm orbem in latera, & superiùs & inferiùs quodammodo ad lentis similitudinem. unde etiam hunc humorem φακοειδῆ Græcis nuncupatū fuisse arbitror, etiamsi nescio quam oculi tunicam alij ita uocare uideatur. Superficie constat læui & insigniter lubrica. Vniuersæ ipsius anteriori sedi [b] tunicula obnascitur instar tenuissimæ ceparum pelliculæ, cuiusmodi inter crassiores ceparum orbes reperimus, tenuis & exactissimè pellucida. at hæc tunica eius generis ceparum pelliculæ durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur, nulla parte [c] posteriorem ipsius sedem cōtingens, sed inibi finiens, ubi crystallinus humor [d] amplissimus cernitur: & ipsius capacior consisteret circulus, si illum multis æquedistantibus circulis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculæ nullum priuatim nomen inditum esse uidetur, nisi forte à cōtinuarum araneæ telarum imagine hanc ἀραχνοειδῆ Græci uocauerint. respondet enim tenuitate, quamuis neutiquam robore & duritia, illis aranearū telis. Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis, ac pariter pellucidissimis membranulis cōfero: cornu etiam illam collaturus, si modò cornu in laminas diuisum tam tenue ac pellucidum & læue, atque hæc est tunica, reddi posset. Tunicæ enim huius substantia à cornu substantia nihil differt. Sit igitur præsens tunica secundum in oculi constructione nobis enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centri, hoc est humoris crystallini parti, obducitur, ac uelut semiglobus tantùm in oculi fabrica censendum uenit. Porrò posterior humoris crystallini sedes, dicta nuper tunicula nō obtecta, in alio continetur [e] humore, qui instar medij globi in posteriore oculi sede copiosus reponitur, uulgari quidem albo uitro iam refrigerato colore seu luciditate correspondens. non enim adeò lucidus est, atque crystallinus humor, aut exactissimū crystallum. Cōsistentia autem, humore crystallino longè mollior uisitur: & ab oculo exemptus, suum terminum formam'ue neutiquam seruat. quamuis interim aquæ modò non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fusum, & ferreis canalibus

Oculi cōstructio quî enarranda.

Humor crystallinus.

a 1 fig. A. & tota 2, 3 fig.

Tunicula cepis modo pellucida, anterioriq; humoris crystallini sedi obnata.

b 1 fi. B. tota 9 fi. et 10 fig. d.

c 10 fig. e. d 3 fig. R.

Vitreus humor.

e 1 fi. C, & dein 4, 5, 6 fi. et 8 fi. d.

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atque huiusmodi uitro quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor, uti priùs dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fusum autem uitrum candenti ferro colore quàm simillimum uideamus. Quando itaque præsens humor cōsistentia fuso uitro, luciditate autem refrigerato & formato iam uitro respōdet, ὑαλοειδὴς Græcis, nobis uerò uitreus meritò nuncupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superās, quum adhuc in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, rotunda autē seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planæ superficiei medio [f] sinus imprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is nanque humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneres, cuius media pars exactè in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua. atque ut inter eiusmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoque inter crystallinum & uitreum nihil prorsus intercedit: neque illi humores inuicē secus cōmittuntur, quàm globus aliquis in duriuscula pulte complecteretur. Porrò reliquæ regioni sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatæ [g] tuniculam quandam obduci, suo loco dicam, quæ cilijs palpebrarum'ue pilis assimilabitur, quæque orbiculatim lineæ modò crystallino humori, ubi is amplissimus est, [i] adnasci docebitur. Nunc autem [k] inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximè cōtinetur, quamque nerui uisorij substantia in quarto libro constituere dicta est.[l] Neruus etenim uisorius tenui, duraque cerebri membranis, & aliquot uenis arterijsque cōcomitatus, ad posteriorem oculi sedem fertur, ac illi nonnihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuolucrum iam enarrandum dissoluta. tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in [m] aliam degenerat oculi tunicam, quæ uuea uocabitur, & dura quoque membrana in [n] aliam quæ dura dicetur, & uenæ quoque & arteriæ (uti seriatim enarrabo) oculi constructionē subintrāt. Quum primùm itaque nerui uisorij substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatatur, in latum quoddam inuolucrum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediam oculi sedem in anteriora pertinens, & extremè gracilibus, sed interim cōspicuis uenulis, ac item arterijs intertexta. Hæ uenulæ à tunicæ radice antrorsum ductæ ipsi exporriguntur, quum primùm neruus ille dilatatur. Cæterùm Galenus in decimo de Partiū usu innuit, hoc inuolucrum à plerisque tunicæ nomine nō dignari: forsitan quòd cæterarum tunicarum modo membranea non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrum secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiam aqua quapiā dilutā refert. nō enim ita solidum crassumque, ac cerebri substantia uisitur. Vtcunque uerò sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium usu hoc inuolucrum, tunicam appellasse. Neque ego scio quod nomen illi aptius quàm inuolucri, aut tunicæ indi possit: quum, uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximè obducatur, illumque integat, perinde atque tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia effractam & adhuc oppletam manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrū forma dimidiato tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror præsens inuolucrum Græcis ἀμφιβληστροειδὴς nuncupatum fuisse. nam retis formam, non autem plexum refert, quum undique sibi sit continuum. Nisi fortè uenulas & arterias ipsi intertextas, quis reti assimilandas cōtenderet. Hactenus itaque quatuor oculi partes recensui, duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam meritò [o] eam aggrediar tunicam, quæ à tenui membrana nerui uisorij substantiam concomitante producitur. Mox enim atque hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, globi modo, ut ita dicam, pertinentem. non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui producebat substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerùm & anteriori quoque obducitur, & in tota posteriori oculi sede proximè tunicam inuestit, à nerui substātia pronatam, & in horum contactu prorsus nihil mediat, neque ambo etiam inuicem aliquo nexu præterquàm contactu committuntur. quà autem præsens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi sedi obducitur, interna sua superficie undique [p] humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum & albugineum uocari paulo pòst audies. Externa uerò huius tunicæ superficies passim [q] ea tunica proximè obducuntur, quam à dura membrana uisorio obducta pronasci dicam: neque quicquam inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem succingit in nerui uersus oculum progressu. Verùm id priuatim huic tunicæ quæ à tenui pronascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam [r] anteriori regione

Marginal notes (left):
f 4 fi. S.
g 1 fi. K, & 11 & 12 fi. i 12 fig. h, h adnascuntur i.
k 1 fi. E. & tota 13 fig. dem 1, 2 fi. cap. 2 li. 4 l eductum ex G.
l 17 fi. a cū β, γ, δ. aut 1 fig. E cum F & L.
m 1 fi. G. et tota 14, 15 fig.
n 1 fi. M. & tota ferè 16 & 17 fi.
o 1 fig. G ab F eductum. & tota ferè 14, 15 fi.
p 1 fi. O, O. & 7 fi. & 8 fig. b.
q 1 fi. Menatū ab L. aut 16 et 17 figuræ.
r 1 fi. H. 14 fig. M. 15 figuræ q, q.

Marginal notes (right):
Oculi inuolucrum ex nerui uisorij substātia, solutū & reti cōparatū.
Tunica à tenui cerebri mēbrana parata, & uuea nuncupata.

ὑαλοειδής. humor.
ἀμφιβληστροειδής tunica.
obducitur

gione nonnihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexã ac orbiculari commonstrans. Quum enim hæc tunica ad eam usq; anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundùm quam [s] maior oculi educitur circulus, quem iridẽ uocamus, aut quo albũ oculi (ut ita loquar) à nigro distinguitur, & [t] eã tunicæ à dura cerebri membrana pronatæ pars consistit, quam cornu in luciditate & substãtia quoq; cõparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neq; amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, qua illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisset, quemadmodum secundùm reliquam oculi regionẽ illi subducitur tunicæ, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione præsens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerùm etiam in huius compressionis medio [u] foramine quodam peruia est, quod [x] minimũ in oculo apparentẽ efformat circulum, & pupilla nobis appellatur. Adeò ut hæc tunica uuæ folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quàm simillima sit, præsertim si uuam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuæ folliculus tunicæ huic respondebit: ea autem concidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte hæc tunica sibi uendicat. Foramen autẽ quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillæ cõparatur. Atq; ab hac similitudine Græci præsentẽ tunicã ῥαγοειδῆ & ῥᾶγα, nos autẽ uueã appellamus. Quoniã uerò à tenui cerebri membrana χοροειδὴς dicta, hæc tunica constituitur, Græci illam quoque χοροειδῆ nuncuparũt. Quanquam nõ ob id solum quod à tenui membrana cerebri producit̃, eam ita uocarunt, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasq; oculi sustinet, perinde atq; tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quà uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranã progenerare mox dicam, [y] uenarũ arteriarumq; surculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internæ superficiei folliculi uuæ accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuæ caro & acini sustinentur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum surculi sparsim in uueam producantur, fit eorum surculorum internentu uueam illi tunicæ connasci. Quà uerò uuea tunica ab illa secundùm iridis circulum abscedit, introrsumq; premitur, uuea pertinaciter secundùm totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Vuea nanq; tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuò nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumq; semper exprimit colorẽ, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut cæsios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorũ oculi beneficio cõsurgit. quod & si magnũ sit paradoxũ, nõ secus tamen id probatum uelim, quàm quod is oculi color in uuea perpetuò appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uuea tunica à dura liberata, diuulsaq;. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusuis alterius animalis oculo. Cæterùm interna uueæ superficies uarijs interstinguit̃ coloribus. in posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primùm pronascitur, subalba est. mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atq; hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna hæc superficies possidet, in anteriori autẽ oculi sede uniuersa impensè nigricat. & non adeò læuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimùm accidit propter processus, quos à se hac in parte educit [z] tunicam constituturos, quæ anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti [a] interstitiũ est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Præsens tunica planis duntaxat donatur superficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunicã constitueres, si ex tenuissima araneæ tela orbem exscinderes tantum, quãta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculũ excinderes, foramen facturus tam amplum, atq; crystallinus humor amplus est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi nanq; orbi præsentem tunicam cõferre posses, si illum circulatim ab uuea tunica pronasci fingeres, illicq; suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verùm hæc tunica tenuitate araneæ telas ferè superat, & processulis ab uuea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, nõ admodum moror: modo quanam sede reponatur, & quibus cõmitatur, qua sit imagine & substãtia, explicẽ, mihiq; nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quàm tunicæ, aut si uoles, interstitij, inter uitreũ humorẽ, & eum quem albugineũ aqueum'ue nuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & [b] duram tunicam sermone complecti, quam à dura cerebri membrana uisoriũ neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi posteriori sedi [c] applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quàm in posteriora pertingens. quanquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quà enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad [d] maiorem

Pupilla.

ῥαγοειδὴς τύνικα. χοροειδὴς τύνικα.

Vueæ tunicæ colores.

Ex humorũ aut spirituum copia oculorũ colorem non euariari.

Tunica cilijs & palpebrarũ pilis comparata.

Dura oculi tunica à dura cerebri membrana educta.

s 16, 17 fig. x. 18, 19 figura θ.
t 1 fig. N.
u 1 fig. I. 14 fig. m, 15 figura r.
x 16, 17 fig. y. 18, 19 figura κ.
y 15 fi. p, p. 16. fi. u, u.
z 1 fi. K, & 11, 12 figuræ.
a 1 fi. K inter C et O. & 8 fi. c inter a & b.
b 1 fig. M. eductum ab L. & tota ferè 16, 17.
c 16 fig. f.
d 18, 19 fi. θ.

rem

rem oculi circulũ seu iridem usq; pertingit, crassa & dura est(unde & σκληρότης nuncupatur)& dein duræ cerebri membranę modo opaca, & minime pellucida.[c] Ea uerò sede qua oculi nigrũ seu iris cõsistit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exactè læuigatũ, uitri alicuius loco lucernæ accõmodatur, pellucidumq; est. Neq; hæc præsentis tunicæ pars, cornu in luciditate qua id etiã superat solũ respõdet, uerũ & substãtia quoq;: est enim hæc tunicæ pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radiq; potest, ita etiã hæc tunicæ pars secantibus nõ secus radi disiungiq; ualet, quàm si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cõstitueretur. Atq; hinc est ea oculariorũ medicorũ cura, quæ senibus hanc tunicæ partem deradi præcipit, quam à tanta cum cornu similitudine κερατοειδῆ Græci, nos uerò corneam nominamus. Quanq; uidentur Græcorum pleriq; non hanc tantum præsentis seu duræ tunicæ partem ita appellasse, uerum uniuersam(quum ipsa insigniter dura sit) tunicã. Quod uerò pellucidã duræ tunicæ partem à reliqua ipsius sede nõ pellucida, ac si illa diuersa esset tunica, in præsenti non distinguã, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illæ partes inuicem uarient. Interna huius tunicæ superficies, tota ea sede qua cornu modo non pellucet, uueam tunicã absq; alicuius substãtiæ interuentu succingit, ipsiq;[d] uenarum arteriarumq; gratia, uti prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiã illi pertinacissimè ac orbiculatim adnectitur, secundùm maiorẽ oculi circulũ seu iridẽ. Porrò ea sede qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, uueã non cõtingit, & tantisper atq; oculus sanus est, ab uuea notabili interuallo inibi distat, quà uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum spacium[e] quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur,[f] humore illo adimpletur, qui adhuc enarrãdus superest, ac uerus humor censetur. nam aquæ modo tenuis quodammodo secantibus & suffusiones curantibus occurrit, & insigniter aquæ modo pellucidus cernitur: unde etiã ὑδατοειδὴς Græcis, nobis uerò aqueus nominatur. quanquàm pleriq; hunc oui humori comparãtes, illum albugineum nuncupent: etiamsi arbitrer Græcos hunc humorem in albo non cõtulisse, quũ neutiquã æquè crassus sit, & multũ accedit illi humori, quem ex recentibus integrisq; ouis igni appositis resudare cernimus. Atq; hic humor uueæ tunicę partẽ corneæ in sano oculo nõ contiguam sustinet, &(uti dixi)in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atq; quum in oculo cõsistit, terminoq; alieno, ut sic dicã, cõcluditur, uitrei humoris modò dimidiũ exprimit globũ, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantũ habet sinum, quanta in anteriora protuberãs crystallini humoris est pars. Anterior autẽ aquei humoris sedes gibba, dimidiatiq; globi modo rotunda est, secundũ oculi nimirũ formam. Cæterùm externa durę tunicæ superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum læuis est & lubrica: uerũ cætera sede ita aspera inæqualisq; uisitur, quemadmodũ inuicem cõnatæ mẽbranæ ad mutuũ contactũ exasperãtur. Posteriori enim duræ mẽbranæ sedi præter[g] uenas & arterias ipsi implicitas[h] musculus inserit, quem musculorũ oculũ mouentiũ septimũ numerauimus: dein de lateribus superioriq; ac inferiori externæ huius superficiei sedibus, neruosæ tenuitates musculorũ inseruntur, quos sex primos oculũ mouẽtes recẽsuimus. & deinde anteriori quoq; duræ tunicę parti ad iridẽ usq; seu maiorẽ oculi circulũ[i] tunica obnascitur, quæ adhuc cõmemorãda superest, ac adhærẽs eo quòd oculũ continet, & uicinis partibus cõmittit, dicitur, alba à colore quẽ possedit etiã nuncupata. Hæc mẽbrana anteriori tantũ oculi sedi obducta tenuis est, illi cõtinua quæ internã palpebrarũ sedẽ inuestit, oculiq; partiũ numero ascribitur, quemadmodũ & ipsæ palpebrę, si modò cui id uisum sit, his quoq; partibus adijci possunt. Fuit itaq; hæc oculi partiũ series:[k] humor crystallinus:[l] tunicula cepis pelliculę tenuissimę modò pellucida, anterioriq; crystallini humoris sedi obnata:[m] humor uitreus in posteriori oculi sede tantũ positus:[n] tunica in quã uisorij nerui substãtia resoluit, ac posteriorẽ humoris uitrei sedẽ tantùm amplectit:[o] tunica uuea, à tenui cerebri mẽbrana principiũ ducẽs:[p] tunica seu orbis araneæ telæ modò tenuis & nigricans, & interstitiũ uitrei humoris ab aqueo:[q] tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit:[r] aqueus humor:[s] septẽ oculum mouẽtes musculi:[t] tunica adhærẽs, seu alba, anteriori tantũ oculi sede obnata: palpebræ, & demũ uenæ ac arteriæ. Cæterũ si quis modò oculi cõstructionẽ ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illũ eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cõmemorare, nihil prohibet. Ego uerò nunc ea oculũ enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo, primũ oculi constructionẽ explicans, & in charta maiusculã effigiẽ ita sensim delineans, atq; in prima huic Capiti prępostia figura oculũ exprimere conatus sum. dein post enarrationẽ ita sectionẽ obiens, quẽadmodũ suo loco in ultimo huius libri capite subijciã. Verũ ut oculi fabricã adeò studiose soleo cõmonstrare, ut spectantiũ nemo in ipsa quicq; desideraret: ita in ipsius partiũ usu explicãdo hîc prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento nõ satisfaciã, atq; hac in parte quod sanũ undiq; sit, à me non adferri posse, mihi persua-

Ii deam,

Left margin notes: c 1 fi. N. 16, 17 fig. x simul, & y. — d 16 fi. u, u. — e In 1 figu. à B ad I. — f 1 fi. O, O. tota ferè 7, fi. & 8 fi. b. — g 16 figu. t. — h 1 fig. P, P. aut potius musculorũ imaginẽ pete ex figuris capitis 11 lib. 2. — i 1 fi. Q. 18 fig. x, u. — k 1 figu. A. — l 1 figu. B. — m 1 figu. C. — n 1 figu. E. — o 1 fi. G, H. — p 1 figu. K. — q 1 fi. M, N. — r 1 fi. O, O. — s 1 fig. P, P. — t 1 figu. Q.

Right margin notes: Humor uitreus. — Adhærens albaue oculi tunica. — Oculi partiũ usus.

Handwritten marginalia: κερατοειδὴς τύνικα — ὑδατοειδὴς χυμὸς Aqueus.

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uitrum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partiū usu diffuse persequitur, cōmemorare, aut hîc prolixè etiā scribere nequire: sed quod mihi certò quî uisus fiat, nō constet, hincq́ reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq́ potissimùm de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouersijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsenti labore ad iustam molem perducto.

DE AVDITVS INSTRVMENTO.
Caput XV.

QVAE de auditus organi fabrica modò enarranda essent, superiùs in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite[a] cauitatem auditus organi gratia in caluaria exsculptam, paratamq́, & deinde huius concauitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginum & reliquarum constructionem, uti tunc occurrit, modoq́ animo obuersat, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq́ percipiendo, quàm inibi attexere possum, nisi etiam plus nunc quàm dum illa scriberem, ambigem, mihiq́ longè minus satisfaciā, & non satis mirari queā, omnes de auditu, ipsiusq́ obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiariā cognitionē scribere: ex quo tamen præcipuæ ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

a Hæc omnia ostendit figu. cap. 8 lib. 1.

DE GVSTVS INSTRVMENTO.
Caput XVI.

LINGVAM oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus. quū itaq́ in decimo nono secundi libri Capite,[a] nouem linguæ musculos, & uariā illam fibrarum, compositionisq́ in ipsius parte hiante ore ante cōsectionem conspicua speciem unà cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro[b] uenas[c] arteriasq́ linguā petentiū seriem similiter descripserim, in quarto libro ipsius neruos minime negligēs, quorum[d] alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radicis numerabatur portio, gustus occasione potissimùm linguæ oblata,[e] alter uerò septimi neruorū cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hîc à me requiret, ut prolixā de linguæ fabrica inter cæteras partes, ut uerùm fatear, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporum differētias & qualitates commemorem.

a Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib 2.
b fig. cap. [illegible] li 3. ram[illegible] ab X.
c [illegible]
d [illegible] lib. 4 Y. Y.
e 2 fi. cap. 2 lib. 4 ramuli à ω.

DE TACTVS INSTRVMENTO.
Caput XVII.

Galenus in primo libro de Locis affectis.

ET tactus quoq́ instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensu nō præditū per corpus digeri asserere, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrarē: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq́ sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsenti libro aggressi sumus, sectionis rationē perscribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subijcere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI, OMNIVMQVE QVAE PRAEsenti libro traduntur organorum administrandi ratio.
Caput XVIII.

Caput ad cerebri inspectionē quî parandum.

DVMMODO musculos ceruicem occupantes, & neruos è ceruicis dorsali medulla prosilientes, in corpore quod nutritionis uitalisq́ facultatis organis inspiciendis hactenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recēsui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiùs, minoriq́ molestia attrectabis, unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicum ac præfectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero siquis unquam alius, mehercule habēdus est, studiorū unicus Mecœnas, illustrisimiq́ senatus Veneti singu-

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, ob raram philosophiæ linguarumq; cognitionem, ac tot fœlicissimè obitas legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patauinæ urbis Prætor uigilantissimus, uberè profectò nobis ad Anatomes administrandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq; spectator, ac alius ueluti Romanorum Boëthus aut Sergius.

Caluaria ad cerebri Anatomen qualiter aperienda.

a Queadmodũ figura 7 cap. 6 lib. 1. ablata est à 6 figu. eius. cap. ac ut 1 fig. huius libri est parata.

Qualecunq; igitur caput obtigerit, semper eius os serra[a] diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque orbicularem duces sectionem, quæ pollicis latitudine elatiùs quàm supercilia sunt, non inopportunè auspicabitur, hinc per tempora ad eminentissimã maximeq; posticam occipitij sedem tendens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori serra, qua in gangrena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam secundùm illam lineam diuides, studiosè præcauens, ne altiùs quàm os sit, serra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrasos, neque etiam aures præsectas esse, quo leuiori negocio altera manu, & sodalis utraque caput ne serræ cedat cõtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuiseris, obtuso cultelli mucrone secundùm sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda supersit examinabis, ut & eam quoque serra diuidas. Porrò ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depressiorem'ue moliaris, si modò id citra aliam operam (quanquam factu sit longè facilimum) te facturum nõ fidis, nihil obstiterit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circundare, ut coloris orbicularem lineam, quæ serram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cutis sectio te manu ducere nequit. nam sectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cõtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi mensæ impones, utrinque si uisum fuerit ne in latera cõcidat, lapidem, aliud'ue simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruici occipitioq; quadratos lapides, aut truncum aliquem subijcies, ut caput in anteriora reflexũ eleuatumq;, ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ ualidioris cultri dorsum transuersim ad frontem primum impones, & illo modicè sursum deorsumq; acto, sectionem aliquousq; dirimes. Idem quoque in occipitio temporibusq; tantisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse conieceris. tũc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentẽ manũ os subsequetur.

Cutis, adipis, mẽbranæ carnosæ, ac dein caluariæ inuolucri, illiq; subditæ adhuc mẽbranæ examẽ.

b 1 fig. F, F.

Adempto osse, cutem simul cum adipe & carnea mẽbrana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatã) facilè diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatũ περικράνιον, ipsumq; περιόστεον indagabis, deinde etiam[b] uenulas ex uerticis cute in caluariã uersus durã cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas.

Duræ mẽbranæ amplitudo quî examinanda.

Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistula'ue, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis cõprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque suffecerit in altero tantum latere eiusmodi foramen fieri. nam copiosus qui inflatur spiritus undiquaq;, duram cerebri membranam distendit, inflatq;. Verùm si quum caluariam serra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat comprimetur.

c Ex prima fig. facies secundam.

d 2 fig. C, C & D, D.

[c] Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq; sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occipitiũ diuides. Atq; hic sinus si suspẽdio, aut aliter quàm capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur. quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formã, & [d] ramorũ qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere.

Tenuis membranæ detectio.

e 2 fi. G, G.

f 3 fig. D, D inter A, A & B, B.

Porrò ut cerebrũ dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perforabis, et deinde stylo in foramen indito, secundùm illum cultello ad occipitis usq; os cõtinuò ad sinus eius latera sectionẽ deduces. Hac ad utrunq; sinus latus facta sectione, rursus durã membranam cultelli mucrone propter aurem, quà ossi proxima est perforabis, hincq; rectà sursum usq; in priorẽ, seu secundùm capitis longitudinẽ, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarũ sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorũ ratione, qui ex tertij duræ mẽbranæ sinus lateribus, & [e] ijs uasis quibus duræ membranæ implicãtur latera, in tenuẽ cerebri membranã pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manuũ beneficio diducta, [f] septum à dura membrana inter utranq; cerebri partẽ extructũ, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranã diffusæ, quantũ fieri poterit attollẽtur, ut qui illarũ interuentu in uiuẽtibus

cerebrum erigatur utcunque intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à [g] septo sedium olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius [h] sinu qui uenæ instar toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo pòst in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsaq́ membrana inspicientur. Vbi itaq́ nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disiunxeris, [i] longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producuntur. Horum ortus in præsentia curiosius non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studes disiungere, aliquid incuria rumpas. Aliàs enim hortarer, ut utraque cerebri parte quàm maximè in posteriori sede disiuncta, duram membranam quà cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab [k] illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim [l] quartus tibi appareret sinus, & quas ille educit [m] propagines. Deinde etiam cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uiserentur.

Tenuis membranæ à cerebri reuolutionibus auulsio.

Verùm hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit satius. ac proinde illis ductibus qui secundùm capitis longitudinem in tenui membrana supra [n] callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranã diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusq́ [o] anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrũ hac liberatũ membrana suos ostendit anfractus: argumentoq́ est, quì à tenui membrana cõtineatur, quũ scilicet hac detracta, impensè dilatescat, & concidens prorsus, quodammodo defluat.

Superioris callosi corporis superficiei examen.

Porrò cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiam solo digitorum munere [p] elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hîc consistunt sinus, inquirentur.

Dextri & sinistri uentriculorũ apertio.

Simulatq́ uerò hos inueneris, utrinque magnam cerebri [q] auferes portionem, primùm magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus cõsistit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiorem, à fronte ad occipitiũ usque simul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio turpiter uitiatur. Ademptam cerebri partem in mensam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundùm sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) moliendum est, per sinistrum iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callosoq́ corpore quàm fieri licebit maximè immoto, diuulsoq́.

Dextri sinistriq́ uentriculorũ septi examen.

Quandoquidem id postquam sinistrum quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum [r] septo seu speculo, sensim, & quàm accuratissimè ubi utrinque continua illi cerebri pars adempta est, summis utriusq́ manus digitis modicè æqualiterq́ attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candelam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cõspicuum. [s] Iam callosum corpus [t] anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uicinius est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatum digitis sursum trahes, in posterioraq́ diuulsum reflectes. ita nanque [u] elatiorem speculi septi'ue sedem calloso corpori, [x] inferiorem uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, cõnatam cernes.

Corporis testudinis modo efformati examen.

[y] Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primùm quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistrum mittetur: & camerati perpensis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello [z] diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testitudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaq́ camerato, quì id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq́ cerebri uentriculo enascatur, immissis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potiùs cultello uniuersum radicitus præscindes. Conduxerit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylum ad [a] eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu [b] uasa ductus'ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subijcere, ac adamussim ipsius usum constructionisq́ rationem elegantissimam examinare.

Vẽtriculorũ dextri & sinistri, & in ipsis uasorũ examẽ.

Statim uerò atque ademptum, longa'ue sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendes [c] plexui à secundarum forma χοροειδῆ Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus fine exporrectis. Ac proinde primùm posteriorem uentriculi sedem stylo inquires, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamq́ [d] arteria ascendat, quæ antrorsum prorepens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quarto

g 3 fi. N aut 6 fi. cap. 6 lib. 1.
h 3 fi F & secundùm G, G.
i fig. ca. 14 li. 4 d, e.
k 7 figura O, O, O,
l 7 fig. T.
m fi. ca. 14 li. 3 Y, Y. a, a. b. d. e, f, i.
n 3 fi. L, L.
o 3 figu. C, C, C.
p 3 fig. L, L & dein M, M.
q Paraturus 4 figuram, quam hîc sedulo inspicies.
r 5 fi. X, X & Y, Y.
s Ex quarta figura nunc parabis quintam.
t Vbi infimum I consistit in 4 figura.
u 5 fi. Y, Y.
x 5 figu. X, X.
y 5 fig. S, T, V. & 6 fig. A, A, A.
z Ex quinta figura parabis sextam.
a 7 fi. V ex T.
b 6 fig. H, I.
c 4, 5 fi. O, O. 6 fig. M, N.
d 6, 7, 8 fi. F, G.

e 6 fi. H et I secantur in K, L. to duræ membranæ sinu in cerebrũ sub camerato proficiscitur.[e] Hunc enim rectà supra com
munem dextri sinistriq́ uentriculi cauitatem longius procedere obseruabis, & deinde biparti-
tum uersus dextrum & sinistrum cerebri uentriculum porrigi, tandemq́ ab hoc ac commemo
rata ultimò arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterùm quum hos ductus ex quarto du
f fig. ca. 14 li. 3 Y, Y. & b, d, e. ræ membranæ sinu prorepentes conspicis,[f] illi quoq́ spectandi sunt, qui tenui membranæ &
humiliori parte duræ membranæ dextrã cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu
offerũtur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentricu
los pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, qua commemoratos efformant plexus. Hinc ele-
g 7 fi. L. 10 fig. D. uati in posteriora leuiter reflectetur, ne simul[g] glandula quam κωνοδειον Græcis uocari diximus, *Glãdulæ testibus incũbẽtis.*
auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verùm hæc tentanti
h 10 fi. E, G & F, H. ouillum cerebrũ ad manum esse uelim, quòd id glandulam illam & cerebri[h] testes, natesq́ aper-
tiùs nonnihil quàm humanum caput commonstret. Glandula hac in suum locum reposita, di-
i 7 fig. H. gitis[i] communem dextri sinistriq́ cerebri uentriculorũ sinum, qui instar rimæ modò spectanti
k 7, 8 fig. I. occurrit distendes, ac mox[k] meatũ quo pituita uersus[l] peluim ex tenui membrana extructam *Tertij uentriculi, ipsiusq́ meatuum.*
l 14 figu. C, C. aut 15 figu. E. defertur, unà cum[m] meatus principio intueberis, qui ex tertio uẽtriculo cõmuni'ue hac cõcaui-
tate in quartũ uentriculũ pertinet. quibus inspectis[p] totã cerebri portionẽ cerebello incubentẽ
m 7 fig. K. 8 fi. L. transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hîc præcauens nè[q] ductus arterias'ue
p Parabis modo 7 fig. per posteriorem dextri sinistriq́ cerebri uentriculorũ regionem ascendentes, unà disseces. Ap-
paret modò duræ membranæ[r] pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens,
q 6, 7, 8 fig. F, G. & etiam[s] illa quæ inter dextrã cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum *Duræ mẽbranæ sinuum.*
r 7 fi. O, O. est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinui
s 3 fi. D, D. quem dudum per longitudinem[t] dissecuisti, plumbeum inseres stylum,[u] quem facile in tres reli
t 2 fig. B, B. quos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinq; ad latera primùm, ubi cerebelli ela
u In 7 fi. ab S ac R ponis stylũ modò in P, P, modò in Q, Q. & modò in T. tior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistrũ sinum, seu primum ac
secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri
partem interueniẽtis stylum detruseris, quartũ sinum comperies. Quo tamen eos uideas exa-
ctiùs, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cul- *Cerebelli detectio.*
tello tota duræ membranæ pars cerebello superiùs obducta, orbiculari sectione secundum os
x Vti factũ est in 8 fig. ducta uenit præsecanda,[x] aut sectione secundùm longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum
reflectenda. Vt cerebello obiter inspecto, cerebrum denuò aggrediaris, cõmunem dextri sini-
striq́ uentriculi sinum distendens, ac exactiùs pituitæ ductus immisso stylo examinãs. Vt uerò
communis cauitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cauitatem porrectũ obser-
ues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq́ in cerebellum concidere sines. Stylus enim grã
uior syphonis modo incuruatus, etiam nõ impulsus secundùm meatus ductum, in cerebellum
deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum nonnihil à cerebri testibus diri-
mes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipuè in
y 10 fi. E, G. ouis cerebro, quæ pars[y] testibus, & quæ[z] natibus similior sit, disces. Quod quũ obseruaueris, *Testium et natium examen.*
z 10 fig. F, H. cultello testes ipsos natesq́ secundùm stylum[a] diuides, ut meatus ille ex communi dextri & sini
a Vti factũ est in 8 fig. stri uentriculi cauitate ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq́ accuratiùs meatus
à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq́ eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò
b 8 fi. T, T. tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, &[b] uenam quæ ab illius ductibus in poste-
riorem humilioremq́ anteriorum uentriculorũ sedem pertinet examinare. Quippe hanc repe-
ries facilimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisiueris, qui
c 10 figuræ I, K. ad 11 figuræ G, G. præsentis uenæ potissimùm fit interuentu. Vt uerò[c] coalitum cerebelli cum dorsali medulla *Dorsalis medullæ cum cerebello coalitus.*
cognoscas, caput quasi in faciem[d] reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cere-
d Vti factũ est in 9 fig. bri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq́ detra-
hi debet, quousq́ uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione
e 9 fig. K. nihil obstabit, quo minus[e] uenulas ductus'ue ex primi secundiq́ duræ membranæ sinuum
f Vltimæ 3 libri figuræ f, f. principijs, aut[f] uenis arterijsq́ per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in
cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli
g 10 figuræ L, M, N, O, cũ 11 fi. E. sinu[g] quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello *Quarti uẽtriculi examen.*
in[h] pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebã-
h Vti factũ in 11 figura. tur, & præcipuè ipsius reuolutionũ anfractuum'ue pulchram imaginem. à quibus ilico uelut
i 11 fi. C, D. & c, d. manu duceris ad duos reuolutionum[i] apices uermibus assimilatos, & ueluti reuolutionum *Vermiformium processuum.*
terminos per cerebelli medium secundùm ipsius longitudinem deductarum. Atque id ap-
parebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum
latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, exectas'que in mensam exporre-

 xeris.

xeris. ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quàm simillimus, qui ueris tempore è salicibus decidere solent, aut bombicibus priusquam sese folliculo includant: & adhuc multò magis quum iam aliquandiu inclusi fuerūt, folliculum tamen nondum corrosere. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema execueris, duos poteris commonstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorem uerò alterum. Porrò non solùm exectis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago examinanda uenit, uerùm etiam quando cerebellum à dorsalis medullæ initio auellitur, ipsorū usum præcipuo studio expendere conduxerit.

Neruorum parium examē.

Inspectis itaq; cerebelli partibus, neruorū paria inuestigabūtur. quod ut fiat ocyus, [k] manu inter cerebrū & frōtis os inserta, cerebrū sensim attolletur, ut primùm à plerisq; uocatum cerebri [l] mamillarē processum, & dein olfactus organo seruientes uideas [m] processus, qui è suis sinibus stylo quopiā aut digito ueniunt euellendi, & unà cum cerebro sursum in posteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput [n] reclinabitur. ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchrè ostendet. Atque hic pariter in conspectum uenient [o] uisoriorum neruorum principia, & eorundem congressus, & sub illis [p] peluis cerebri pituitæ expurgandæ parata. Mox [q] & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingressus occurret, quæ partim in tenuem absumuntur membranam, & partim in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos properant. Vt uerò exactam earum arteriarum seriem spectes, & hîc quoque tenuem membranam à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuolutiones, nō autem in olfactus organa uisorios'ue neruos finire, nihilq; minus quàm à uentriculis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad [r] octauum capitis os deduci. [s] Nunc uisorios neruos à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conspicuam, studiose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas. ea nanque hac administratione tota occurrit, pulchreq; cernitur, qui [t] meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in [u] glandem cesset, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; dilatato hîc proprio duræ membranæ [x] foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranam inibi tantisper illæsam seruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in sinistrū latus [y] reclinato, & cerebri parte quæ adhuc reliqua est, in suum locum utcunque reposita, cerebrum postea in sinistrum latus deorsumq; reflectes, & [z] secundi paris originem contemplaberis, mox [a] minorem tertij paris radicem, qua diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox [b] tertij & quarti paris exortum intueberis: insuper & [c] quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut [d] neruulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens [e] temporali musculo, & in ore [f] delitescenti maxillamq; attollenti offertur. [g] Sextum quoque par & septimum euadunt conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Cæterùm quum paria hæc perquiris, [h] ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ sinibus in tenuem excurrentes obseruandi ueniūt, & neruorū exortibus in sinistro si uisum erit latere, similiter adinuētis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut duram membranam quà cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum sinus foraminulis peruios, & undique egrediētes neruos intuearis: quibus inspectis, primi ac secundi duræ membranæ sinuum originem, & in illos subeuntia uasa [i] examinabis, acutiori cultelli mucrone ipsos aperiens.

Eorū quæ in duræ membranæ basi sunt examen.

[k] Ductus autē secundùm duræ membranæ latera excurrentes, & in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuij. ut uerò glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ [l] foramini peluis infundibili'ue mediū excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti, non negligens interim [m] arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram membranam penetrantem.

Glandis pituitam excipientis, ipsiq; accūbentium arteriarum.

quæ ubi obiter intuitus fueris, [n] acutioris cultelli mucrone sectionē ex illo foramine utrinq; ad arteriarum usq; transitum duces, & labris sectionum distentis, glandula sese offeret, arteriæq; ad ipsius latus stratæ. Verùm hæ magis reddentur conspicuæ, si hamulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maximè duram membranam hîc liberaueris, aperueris'ue, ac ab arteria duram penetrante membranam plumbeum stylum ad soporariam usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellas. Id nanq; in homine factu promptum est, si modò tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hîc enim quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus cōmenti sint hactenus omnes, obseruabis: potissimùm si ouillum aut bubulum cerebrum hîc quoq; sectioni adhibueris. Præterea glandulam sua sede dimouens, ac ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit, quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiæ modò peruiam esse scribit, pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hîc pituitæ & attracto per inspirationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modò interiori calua

riæ

k Vti factū est in 12 fi.
l 12 fig. I, I. aut 13 figura C, C.
m 12 fig. C, D. 13 fi. L, L.
n Vt factū in 13 fig.
o 13 fig. M, N, O.
p 13 figu. S, aut 14 fig. C, C.
q 13 fig. B. 14 fi. E, F.
r 8 fig. ca. 6 li. 1 A, B, A.
s Vti factū est in 14 fi.
t 14 fig. D.
u 16 fig. A.
x 15 fig. F.
y Vt in 14 figura.
z 14 fig. G.
a 14 fig. H.
b 14 fi. I, K.
c 14 fig. M.
d 14 fig. L.
e 4 muscu. tab. r.
f 6 mus. ta. D.
g 14 fi. N, dein O, aut potius seriatim specta 1 figu. cap. 2 li. 4.
h Apparent in 9 fi. ad t, in 13 ad I.
i Vt factum est in 9 fig.
k 13 fig. H, K.
l 15 fig. F.
m 15 fig. C, D.
n Inspecturus 16 figuram.

riæ ſede oculum aggredi conuenit, ad cuius ſectionem humanus, ſi recentius adhuc fuerit cadauer, ſuffecerit: alioqui enim bubulus quàm nanciſci poterit recentiſſimus, ſimul quoque operi adhibebitur. Primùm itaque [o] palpebrarum, & deinde [p] oculi muſculos, quemadmodum in ſecundo docuimus libro, inquires: in quo opere neruorum quoque & uenarum arteriarum'que per oculorum ſedem ductuum habenda eſt ratio, [q] ſecundi dico neruorum cerebri paris, & [r] minoris radicis tertij paris. quorum ramulos facilè adinuenies, ſi eos in pinguedine oculi muſculis obducta perquiſiueris, & præcipuè ſi oſſa reſeruare nolens integra, ſerra frontis os ſuperiorem oculi conſtituens ſedem, inſtar trianguli priùs execueris, & deinde primum neruos illos, & poſtea extracto oculo ipſius muſculos indagaueris. aliàs enim oculus cum muſculis illæſo oſſe eſſet eruendus, acutiori cultro in oculi circuitu proximè ad os ductis ſectionibus, uſque ad nerui uiſorij è caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur egreſſum. Vtcunque uerò oculum euulſeris, conduxerit ſemper [s] adhæreſcentem membranam quàm licebit uiciniſſimè ab oſſe dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat ſedem, oculo appenſam ſeruare. ut interdum adhuc intactis oculi muſculis, cultello acutiori ad [t] iridem uſque ab oculo ac ſi cutem à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit conſiderare poſſis. Aliquādo uerò ipſam nō niſi ablatis oculi muſculis aggredieris, perpendens ſemper hanc totā anteriorem oculi ſedem, præter corneam tunicam ſeu pellucentem duræ tunicę partem amplecti: illos uerò totam poſteriorem, præter portiunculam ab ingrediente [u] uiſorio neruo occupatam. Cæterùm oculo & muſculis & adhæreſcente membrana [x] libero, uiſorium contemplaberis neruum, primùm [y] uenas arterias'que ſecundùm ipſum ex cerebro in duram uſque tunicam exporrectas: deinde portionem uiſorij nerui longa ſectione diuides, & cultelli mucrone duræ cerebri membranæ, & tenuis membranæ portiones neruum inueſtientes, & poſtmodum nerui ſubſtantiam [z] inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia oſtendas, & dein de uiſorium neruum ab oculo [a] diuidas, ut nihil præter duram, ceu exactiſſima quæpiam ſphæra, appareat. Sphæram hanc ſummis digitis ſiniſtræ manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam ſedem in quam uiſorius neruus implantatur comprehendant, dein dextra manu acutiori nouacula ſectionem quàm poteris longiſſimā in dura oculi tunica tranſuerſim duces, ut citra compreſſionem omnes oculi humores excidere poſſint. Hi enim hac ducta ſectione, oculo'que in dextram manum aſſumpto, in manus ſiniſtræ uolam ita ſunt demittendi, ut cryſtallinus uitreo elatiorem locum habeat: negocium enim confuderis, ſi uitreus ſuper cryſtallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, ſi quum in uolam ex oculo humores prolabi ſinis, oculum non admodum à uola eleuatum tenueris, & poſterior oculi pars, qua uiſorius neruus inſeritur, uolam magis reſpexerit. Suſceptis ad hunc modum humoribus, & repoſita illa oculi parte ex qua humores prolapſi ſunt, manū leuiter modicè'ue inuertes, ut aqueus è uola ſiniſtræ manus profluat, ſolusq; uitreus cum cryſtallino [b] reſeruetur. Mox conſiderabis [c] tunicam palpebrarum pilis quàm ſimillimam, quæ orbiculatim cryſtallino humori connata, anteriorem uitrei humoris ſedem inueſtit, integitq;. Tuniculam hanc cultelli mucrone à cryſtallino humore primùm diuelles, & deinde à uitreo ſubleuatam, ſupra chartam extendes. Cryſtallinum humorem digitis ex uitreo quàm minimè compreſſum eximes: & uitreo in ſuum locum in charta repoſito, illæſum cryſtallinum humorem ſcripturæ alicui primùm impones, & deinde cultelli mucrone ipſius lateri modicè indito, ſcripturæ nunc altiùs, nunc demiſſiùs accommodabis, quî omnia ſpecilli inſtar longè quàm ſint maiora reddat, conſideraturus. Porrò ipſius [d] tunicā, quam tenuiſſimæ in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, ſed duriorem eſſe diximus, ex ipſius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab humore auulſam, in ſuum in charta locum reponere. Vt uerò cryſtallini humoris diſcas duritiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & poſtmodum chartæ adhibere. Cæterùm ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores deciderunt, ſuper ſiniſtrum pollicem euertes: & ilico [e] quæ ex uiſorij nerui ſubſtantia diſſoluitur, tunica ſeſe offerret, aut extenſa adhuc, aut ut plurimùm ſolet, inſtar muci collecta. quapropter ſtylo rurſus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuius'que coloris & ſubſtantiæ ſit inquirendum. Deinde rurſus erit colligenda, ac denique à ſuo [f] principio ubi duntaxat firmatur abſecta, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunicæ [g] ſedes undiquaque eſt conſpicua, in qua primùm ipſius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipſam diuellens, [h] uenarum ex dura in illam tranſitum, & nigricantem ipſius colorem perpendes. quum uerò ad [i] iridem diuellendo pertigeris, ipſius hîc contemplaberis ad corneam firmiſſimum connexum, & [k] pupillam: cuiusq; caloris uuea ſit, quà à cornea [l] abſcedit, atq; è corneæ regione conſiſtit. Diuulſam hoc modo ueā, & à ſuo exortu ubi firmiſſimè corneæ duræ'ue committitur, diſſectam, in chartam

Ii 4 repones,

Oculi adminiſtratio.

o fig. ca. 10 li. 2.
p figuræ ca. 11 li. 2.
q 2 fi. cap. 2 li. 4 K.
r eiuſ. fig. L.
s 18 fig. ca. 14 n, n.
t 18, 19 figu. ca. 14 θ.
u 16 fig. ca. 14 ſ.
x Vt in 16 & 14 figu. ca. 14.
y 17 fig. ca. 14 δ.
z 17 fig. ca. 14 α, β, γ.
a Vt in 16 fi. ca. 14.
b Vt figura 12 ca. 14.
c 12 fig. ca. 14 h, h ad i. aut tota 11 figura.
d 10 fig. ca. 14 d & tota 9 fig.
e 15 fig. ca. 14.
f 14 fig ca. 14 l.
g tota ferè 14 fig. cap. 14.
h 15 fi. cap. 14 p, p. & 16 fig. u, u.
i 15 fig. ca. 14 q, q. & 18 fi. θ.
k 15 fi. cap. 14 r.
l 15 fig. ca. 14 à q ad q.

repones,& ſolam iam durã cum pellucida ipſius inſtar cornu partem quam carneã uocamus, contemplaberis,ipſius examinans craſſitiem,& eam partem pellucidam. Poſtquam & hanc in ſuum ordinẽ in charta locaueris,memoriæ omnia cõmendaturus,uelut ab oculi centro ad extimam uſq; ſuperficiem,& hinc rurſus ad centrum ſingula enumerabis, & poſtea niſi moleſtum fuerit,ſiniſtrum aggredieris,à quo [l] adhærentem membranã,& [m] muſculos,ut in dextro adminiſtrabis. uerùm in duram quæ uueam ſimul penetret ſectionem,nullam duces,ſed quam minimè compreſſo oculo nouaculæ mucrone ſenſim [n] ſectionẽ in dura molieris,nõ quæ primo iniectu eam diuidat,ſed quæ ſæpius iterata,ad uueam uſq; pertingat. ſectioni deinceps tenuem,ſed retuſum ſtylum inſeres,ac ſenſim uueam à dura dirimes,ut iam commodè forpicula duræ tunicæ ſectionem, quæ orbiculatim oculum ambiat, illæſa interim uuea perficere queas,ut uenarũ ex dura in uueam tranſitum, & uuea poſtmodum diſſecta, humorum ſitum paulo meliùs contempleris. Abſoluta oculi Anatome,auditus [o] organum,ſi oſſa reſeruanda minus duxeris,erit aggrediendum. & primùm auris Natura euadit conſpicua,ſi à cartilaginea qua conformatur ſubſtãtia,cutis utrinq; ſeparetur. At auditorij nerui proceſſus difficilius adinuenitũ,ſerra tamen maxima oſſis portione, quæ ſupra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo oſſe ad meatum uſq; execto,membrana in quam neruus degenerat, & huius organi oſſicula euadunt conſpicua. Si enim ſerra meatum tetigeris,omnia uiciabis,& cultro etiam ſubinde nihil promouebis,quòd in anguſto & anfractuoſo meatu,mollis tenuiſq; neruus facile cum oſſibus diuellatur,contundaturq;. Omnia tamen mihi percommodè ſuccedunt, ſi ſerra totum oſſis partem, quæ auditus organũ continet,à reliqua caluaria libero, & deinde tranſuerſim ualidiori cultro os uniuerſum impetu diſſeco. Cõuenit autem ita ſectionẽ moliri,ut ea oſſis ſedes quæ neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo ſeparetur, cui auris connaſcitur. Rurſus ſi oſſa haud reſeruanda putas, ſuaſerim ut frontis os quà ſupercilia ſpectat, paſſim effingeres, [p] ſinum illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoq; in oſſe cuneum imitante moliendum eſt,ut ipſius quoque [q] antra crebro apparentia,& quæ illis cõtinetur materia in conſpicuo ſint,neq; quicq̃ ſeptimo hoc libro deſcriptũ lateat. Cæterũ nunc aliquot muſculorũ adminiſtratio adhuc ſupereſt, quibus uidendis alterũ latus ſuffecerit. Aggredieris itaq; muſculos cubitum mouentes,& qui radium,& brachiale,& digitos mouent: mox tibiam mouentes,& qui femoris motuum autores cenſentur: deinde pedis & digitorũ motuũ opifices ita ſimul cum ligamentis reſecabis,quemadmodũ in ſecũdo libro iam multo antè commemoraui. Prorſus enim abs re ducerem,ſi eos muſculos, adminiſtrandiq; rationem uel obiter etiam hîc pertractarem. Quod uerò ad manus & cruris uenas,arteriaſq; & neruos attinet,quum horum adminiſtratio nondum expreſſa ſit,aliquid dicam. reliquarum enim partium uaſa,neruoſq; iam pridem retulimus. Primùm itaq; à ſummo humero ad pollicis uſque unguem in cute ſectionẽ adeò leuiter duces,ut carnoſam membranã non uulneres: deinde ſectionis labris inuicem diremptis, omni ſtudio laboriſq; patientia cutem à carnea membrana ita auferes, ut adipem omnẽ membranæ adhærere ſinas. ſtudioſeq; expendas,ne uenam quampiã,aut neruulum cuti connexũ ſinas. & ſi fortè aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuiſeris,atque cum cute aliquouſq; à carnea membrana ſeiunxeris, illum à cute ſedulò reſeca,& carneæ membranæ ita atq; prorepebat, obtendito,ac dein cutem quemadmodum cœpiſti adimito,nullibi cutis aliquid,neque in brachio,neq; in cubito, neq; in manu extrema relinquens. Iam [r] uenulas & [s] neruulos obſeruabis, duræ membranæ qua brachium attollentẽ integit muſculum oblatos: dein [t] primum neruum brachij,qui carnoſæ membranæ aliquouſq; in externa brachij ſede exporrigitur,dein [u] ramulũ tertij nerui [x] inter muſculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit,in carneam membranam hîc in anteriori brachij ſede diſſeminatũ. In poſteriori autẽ brachij ſede & inferiori regione externi lateris brachij [y] neruorum ſurculos expendes, carneæ membranæ à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, ſimul cum [z] ramo quem externæ cubiti ſedi obliquè offert. Mox * ſexti brachiũ petentis nerui ſeriem uniuerſam expendes. ea enim tota carneæ membranę duntaxat exporrigitur. Iam humerariæ ſecundùm internum latus muſculi brachium attollentis [a] egreſſum ſpectabis,& ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum diſpenſat. Ad cubiti autem articulum [b] ramum obſeruabis obliquè deorſum ad cõmunis uenæ conſtitutionẽ,ab humeraria diffuſum: dein [c] eum qui ſecundùm radium in poſteriora cubiti ad paruum uſq; fertur digitum, axillaris uenæ ramum ſibi aſſciſcens. [d] Ramum uerò quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, ſi modò adfuerit, etiam citra ſectionem expendes,axillaris uenæ [e] portioni animum accõmodans, quæ ſub media longitudine brachij carneam membranam ſubit. Hanc enim [f] ramum ad communis uenæ cõſtitutionem promere cernes: dein [g] alios ipſius ramos ſecundùm ulnam,ſeu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

Alia oculi ad miniſtratio.

Auditus organi examen.

Muſculorũ in propoſito hactenus corpore non diſſectorũ examẽ.

Venarum, arteriarũ et neruorum per manus ſeriei examen.

l 18,19 fi. capi.14 v.
m 18 fig. ca. 14 ſ,ſ.
n Vti tentatũ eſt in 16 fig. cap.14.
o Exprimitur fig. ca.8 lib.1.
p 3,4 fi. ca. 12 lib.1. K.
q 8 fi. cap.6 li.1 C,D,G.
r fi. ca.6 li. 3 d.
s 2 fig. ca.12 lib.4 g,h.
t eiuſ. fi. π.
u eiuſ. fi. v.
x 3 muſ. ta. inter P et Δ.
y 3 fi. ca. 12 lib.4 Ω. & char.32. deriuati à Φ.
z eiuſd. fig. char.33.
** 2 fi. ca. 12 li.4 r.*
a fi. ca. 6 li. 3 inferius a, dein e,e.
b eiuſ. fig. h ad α.
c eiuſd. fig. i uerſus l, ubi ſuſcipit x, x.
d eiuſ. fi. g.
e eiuſd. fi. r.
f eiuſd. fig. t ad α.
g eiuſ. fi. u, x,y,z.

ferri ſpectabis, & etiam animaduertes huius portionis ſuboles per interiorem cubiti ſedem uariè admodumq; implicitè ad brachiale uſque & manus uolam excurrentes. Præterea [h] communis uenæ ſeriem uniuerſam quoque intueberis, ad ſecundi brachium petentis nerui [i] propagines animum dirigens, quæ ab illo producuntur, ſimulatque in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit. ad hæc [k] ramum quarti nerui etiam ſpectabis, qui externę cubiti ſedi ad brachiale uſque ſpargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis. uerùm magis conduxerit, eos tum primùm expendere, quum radices ipſorum ad digitos uſque perduxeris. Poſtquam itaque hæc omnia, non reſecta adhuc carnea membrana diligenter non ſine magno uſu ſpectaueris, carneã membranã unà cum ipſi annexis uenis & neruis à ſuccumbentibus muſculis auferes: ac mox [l] muſculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipſius uſque inſertionem ab illis quibus adnaſcitur partibus liberabis. idem & in [m] illo molieris, qui brachium attollit, & qui ſcapulam mouentium primus & ſecundus habentur, dein claviculam à ſummo humero [q] reſecabis, & [r] muſculum auferes à pectoris oſſe & clauicula mamillari capitis proceſſui inſertum, & [s] eum qui à ſcapula oſſi *v* imitanti implantatur, & [t] eum quoq; qui à prima pronatus coſta, tranſuerſis proceſſibus ceruicis uertebrarum inſeritur. Cæterùm quum hos adimis muſculos, parum curandum eſt, num illos auferas illæſos, parum'que uulneratos. hîc enim non muſculorum, ſed uaſorum natura uenit diſcenda: & perpetuò cauendum eſt, ne uas, non autem muſculus uitietur. Si itaque ad hunc modum accuratè hos muſculos ademeris, in ceruicis uertebrarum latere neruorum [u] radices ſeriesq; eleganter occurrent, qui ab illis proſiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obſeruabis, à quo ſeriatim cuiuſque nerui digeſtionem perſequeris. Ac [x] primus occurrit, qui muſculo brachium attollenti præcipuè offertur: deinde [y] ſecundus, & [z] tertius. quorum ſeriem commodiùs ſpectabis, ſi capita [a] muſculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaueris, atque à ſubdito illi [b] muſculo ad inſertionem uſque ipſius detraxeris. Mox enim ita præter ſecundi & tertij nerui ad brachium ingreſſum, etiam [c] quarti & quinti & ſexti nerui, & dein [d] arteriæ & [e] axillaris, & [f] humerariæ uenarum ingreſſum adinuenies, ſenſimq; ſingulorum ſeriem ſequeris, quæ in ſecundo neruo obſeruatu eſt prompta, & tertij quoque nerui ſeries ad cubiti uſque articulum in propatulo eſt, uti etiam & quinti nerui & ſexti. Quartus autem neruus, quà ſecundùm brachij os uerſus externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, niſi obliquè ſecundùm nerui ductum [g] muſculos cubiti extenſionis autores diſſecueris, neruiq; progreſſum ita uitiatis muſculis perſequutus fueris. Vbi autẽ hunc ad externũ cubiti articuli latus uſque deduxeris, [h] ramosq; quos hactenus in progreſſu edidit examinaueris, [i] muſculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à ſua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis muſculis offeruntur, & eam ſequeris [k] propaginem quæ tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij ſurculos exhibet. hanc enim leui negocio reperies, ſi [l] muſculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui [m] propago ſimiliter inquirenda eſt, quæ ulnæ exporrecta, ad brachiale uſque excurrit, & [n] muſculis ab externa ulnæ ſede initium ducentibus ſurculos depromit. Vt uerò reliquum [o] tertij quintiq; nerui, & dein [p] reconditæ axillaris uenæ portionis, & [q] manus arteriæ in cubito extremaq; manu progreſſum uideas, [r] muſculorum ab interno humeri tuberculo originem ſumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli ſede uenæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingreſſus occurret: & [s] eleuato ſecundos quatuor digitorum articulos flectente muſculo, ipſorum ad brachiale uſque progreſſum etiam obſeruabis, unà cum quinti nerui (qui ſecundùm poſteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, atq; ſub medio longitudinis ulnæ [t] ramum diducente. qui in cubiti exteriora reflexus, externæ ſedi parui digiti & anularis & medij ſurculos offert: quem leui negocio, quum in ſuperficie propemodum ducatur, adinuenies. reliquum uerò quinti nerui & tertij progreſſum reperies, ſi [u] tranſuerſum in interna brachialis ſede repoſitum ligamentum diuiſeris, ac dein exiguo cultello uenæ, arteriæ, & eorum neruorum ſeriem ad extremos uſque digitos perduxeris.

Venarum, arteriarũ et neruorum cruris examen.

Cæterùm priuſquam cruris neruos & uaſa inquires, etiam diligenter obſeruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrarum proſilientium [x] diſtributionem. quam tunc demum opportunè inuenies, quum ſedulò illorum diſtributione perlecta, muſculorum diſſectionem perſpectiſſimam habes, qua hîc non minus indiges, quàm ante muſculorum adminiſtrationem abſolutiſſima oſſium cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebras uſque deuentum erit, ab inguine ad pedis uſque pollicem ſimiliter atq; in manu, ſectionem duces: cutem ad carneam uſque membranam diuidens: ut dein uniuerſam cruris & pedis cutem illæſa carnea membrana, & uenis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneam membranam relictis, commo-

dè

h eiuſ. fi. α. β, γ, δ, q.
i 2 fi. cap. 11 lib. 4 Δ, Θ, Λ, Ξ, Π, Σ,
k eiuſd. fig. cha. 49.
l 3 muſcul. tab. Δ.
m 4 muſc. tab. Ξ.
o 5 tab. Γ.
p 9 ta. Γ, Δ.
q Vt in 5 muſcu. ta. 4.
r 4 tabu. Θ.
s 5 ta. R, S.
t 9 tab. C.
u Vt in 2 fi. cap. 11 li. 4 et ultima figu. lib. 4.
x 2 fi. ca. 11 lib. 4 f.
y eiuſ. fi. ſ.
& ult. fi. li. 4 S.
z eiuſ. fi. τ. et ult. fi. T.
a 6 tabu. Θ.
b 7 tab. P.
*c 2 fi. ca. 11 lib. 4 Φ, dein *, dein ϑ.*
d fig. ca. 12 lib. 3 N.
e fi. ca. 6 li. 3 m.
f eiuſ. fig. a.
g 9 muſcul. tab. S, T.
h 3 fi. ca. 11 li. 4 Ϋ, Ω, et cha 32.
i 9 tabu. Z, Θ, Λ.
k 3 fi. cap. 11 li. 4 cha. 35.
l 11 tabu. Λ.
m 3. fi. ca. 11 lib. 4 cha. 37. diffundens char. 38, 39. 41.
n 10 muſcu. tab. Λ, Ξ, Π.
o 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 43.
p fi. ca. 6 li. 3 q, q.
q fi. ca. 12 li. 3 N.
r 1 muſc. ta. V, X, Y, Z.
s 5 muſcul. tab. Θ.
t 2 fi. cap. 11 lib. 4 char. 46.
u 4 muſcul. tab. θ.
x conſpicitur 2 et 3 fi. ca. 11. li. 4.

de(licet laboriose) auferas, ac mox [y] quatuor neruorum crus petentium radices exortusq́ inue nias, quos reperies neruos è lumborum uertebris & sacro osse prosilientes, secundùm ipsorum seriem subsequendo. Deductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui [z] sobolem obseruabis, carneæ membranæ in externa femoris sede exporrectam. dein secundi nerui [a] sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam diffusum. atque hic [b] uenam obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usque summū simul cū illius rami sobole exporrectam. Tertij nerui [c] sobolem carneæ membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui [d] ramum in carneam membranam diffusum inuenias, [e] primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccygeq́ ad insertionem usque liberabis, moxq́ quarti nerui truncum eumq́ ramum spectabis. Quo inuento, etiam [f] ramum quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisq́ humiliora diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos in carnea membrana peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ & uenæ [g] propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitiatisq́ musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundē sequeris, quà secundùm femoris os retorquentur, ac poplitem unà cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria hæc, uenam scilicet arteriam & neruum repereris, quî in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisq́ uariè dissectis, uniuersam ipsorum seriem disces. quod sanè feceris facilè, quanquam laboriose, si modò horum distributione sedulò prælecta, & meæ de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumq́ cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratè discendis diligens ordinis habenda ratio.

y 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 57, 60, 66, 71.
z eiusd. fig. cha. 58.
a eiusd. fig. cha. 61.
b fi. ca. 6 li. 3 ⊖.
c 2 fi. ca. 11 lib. 4 cha. 68.
d eiusd. fig. cha. 72.
e 9 muscu. tab. π.
f 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 74. atque ita totā reliquā quarti nerui seriem inde pete.
g ulti. figu. lib. 3 i.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVLla. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum discatur.

VTI sanè mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiæ proprietatem, compositionem accuratissimè docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem ratiocinationes percommodè exhibet. quare etiam meritò in mortuis animantibus primùm studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumq́ partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Cæterùm quum corporis permultæ sint particulæ, differentibus actionibus usibusq́ dicatę, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, num'que omnia his adnascantur adstabilianturq́. quum enim uiui animantis os aliquod ruptū cernimus, uniuersum membrum fracturæ subiectū collabi, neq́ amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagines quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uerò alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atq́ ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersim tendinibus obductorum. dum enim [a] transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, [b] musculumq́ digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimùm factum, ut tendines, quo minus è sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & [c] alia quæ in externa ulnæ radij sede ad brachiale habentur, diuiseris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines è suis finibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maximè sunt carnei, colligi crassescereq́, & rursus produci graciles'que fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductiq́ eam ab alio musculo in contrarium uelli sinūt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hîc in cubito duntaxat est obseruandum, uerùm altiùs ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaq́ denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius seriem in musculos quosdā pertinere cognoueris. Verùm quū canis neruorū & hominis numerus

Ossiū ac cartilaginū usus in uiuo animāte quî uidēdus.

Ligamentorum usus.

a 4 muscu. tab. δ.
b 4 musc. tab. β. 5 tabu. ⊖.
c 2 musc. ta. characteres 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Musculorū usus et functio quî spectetur.

Nerui in musculis usus.

rus distributioque non admodum conueniat, suaserim ut quum hanc sectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inueneris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine [d] tertius est, ac secundùm anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uerò [e] quintus, secundùm posteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alicubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi [f] quartus numeratur, atque secundùm humerum ad externum ipsius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendientiũ. Conduxerit autem huiusmodi neruos laqueis intercipere, quo illis modò in hoc modò in illo neruo solutis musculorum motum restitui obserues. Iam musculo alicui muris forma donato (quales hîc in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quæ uentrem totum penetret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motũ aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uerò ad exortum colligi obseruabis. si uerò alterius musculi tendinem præscindes, musculũ uersus exortum cõuelli cernes. Item si caput diuiseris, is ad insertionem cõtrahetur. Si uerò insertionem & caput abtruncaueris, musculus ad ipsius uentrem sedemque qua maximè carneus est conglobabitur. itaque musculorũ functio tibi hæc molieñti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut musculi functionem inquirendam duxeris, eum neruum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum præcepi, aggredieris. Neque est quod hîc prolixè cõmemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quisque pro sua industria, si modò in mortuorum sectione adamussim uersatus fuerit, hęc omnia rectissime obiturus sit, & citra mortuorũ sectionis peritiam in uiuorũ Anatome omnia in cassum tententur. Adeò ut de neruorũ musculorumque sectione mihi nihil dicendum supersit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo pòst quædam subijciam. Vt autem uideas num [g] nerui substantia, aut membranæ illam induentes animalem uim præcipuè porrigãt, opportunè feceris, si cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac [h] primo femur mouentium musculo à suis exortibus liberato, [i] quartum femur petentem neruum inquiras: & huius membranis à nerui substantia detractis, expendas quî pedis digiti ipseque pes adhuc moueatur, ipseque neruus concreditum sibi munus adhuc exerceat. Verùm si quis medullæ dorsalis munus rimari statuisset, ac uidere cuperet, quî ea læsa, partes læsioni subditæ sensum motumque perdant: huic licebit canẽ ita asseri cuipiam aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemque porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrarum aliquot spinæ præscindi queant, tandemque dorsalis medulla ea sede nudari possit, qua illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quàm tunc uidere motũ sensumque subditarum sectioni partiũ aboleri. Cæterùm in uenarum usu inquirendo, uix quoque uiuorum sectione opus est: quum in mortuorũ Anatome affatim discamus, eas sanguinẽ per uniuersum corpus deferre, & partẽ aliquam non nutriri in qua insignis uena in uulneribus præscinditur. Item in arterijs uiuorum sectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui [k] arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque intercipere, ac intueri partem arteriæ uinculo subtensam, non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura contineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autẽ certiores fiamus, pulsandi uim nõ arteriæ inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsuum opificem existere, uerùm à corde eam uirtutem pendere, præterquàm quòd arteriam uinculo interceptam nõ amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femorisue arteriæ longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quanta arteriæ est capacitas: & illum ita sectioni indere, ut superior canalis pars altius in arteriæ cauitatem pertingat, quàm sectionis superior sedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriæ circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quum enim id fit, sanguis quidem & spiritus per arteriam ad pedem usque excurrit, uerùm tota arteriæ pars canali subdita non amplius pulsat. Soluto autem uinculo arteriæ pars canali subdita, non minus quàm superior pulsum ostendit. Quanta uerò uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione confectionem summopere mirantes, qua omnia præscindi suadet quæ cerebro & cordi sunt cõmunia, semper omittens [l] arterias, quæ per transuersos uertebrarũ ceruicis processus caput petunt, & etiam nõ mediocrem portionem uitalis spiritus in [m] primos duræ membranæ sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt, adeò ut nõ mirum

Margin notes:

d 2,3 fig. ca. 11 li. 4 τ. & eius lib. ult. figuræ T.
e 2,3 fi. ca. 11 li. 4 *. et ult. fig. m.
f 2,3 fig. ca. 11 li. 4 φ, et ult. fig. e.
Neruorũ usus examen.
g Intimam nerui substãtiã, & duas illi obductas mẽbranas ostẽdit 17 fi. ca. 14 huius libri α, β, γ.
h Vt in 10 mus. ta. liberatũ est κ. et uidetur λ.
i 2,3 fig. ca. 11 li. 4 cha. 71 & ult. figura 1, 1.
Dorsalis medullæ.
Venarum.
k fi. cap. 12 li. 3 φ.
Arteriarum.
l fig. cap. 12 li. 3. F.
m 7 fi. P, P & Q, Q. 9 fi. S, S & T, T.

rum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quàm commodè Galenus fieri arbitrabat. respirat enim in hac sectione diutissimè animal, & aliàs mouetur. si uerò currit, itaque multo spiritu indiget, non multo pòst concidit: quanquam adhuc postea cerebrum animalis spiritus substantiam recipiat, ab illis arterijs quas per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petere recensui. Cæterum hoc loco ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorũ sectiones recensere: quum hîc abundè fecero, si perfunctoriè aliquot sectiones recenseam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usque sit deuentum, modò de nutritionis organis sermonem instituemus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Vidimus enim peritonæũ omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum, omentum ut & mesenterium uasorum deductioni & distributioni optimè subseruire, uentriculum cibos & potum conficere, hosque per stomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum sumpserunt uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officiũ, ut etiam lienis, aut renum, aut uesicæ, in uiuorum sectione uix melius quàm in mortuorum intueri possumus. nisi quis uiuo cani lienem excare uoluerit, uti & ego aliquãdo feci, diebusque aliquot canem asseruaui. Atque ita etiam renem aliquando execui: uerùm uulneris curatio molestior est, quàm quæ hinc sumitur cognitio iucunda. nisi quis nõ tam organorũ cognitionis ratione has sectiones aggrederetur, quàm ut manum exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiosè experiendum est, quo quis uulnerata cõsuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere assuescat. Verùm hæc perinde ac ossium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminũ quorundam uires aliquãdo tentamus, exercendis potiùs manibus, & rectæ curationi instituendæ, quàm organorum officijs indagandis conducunt. Porrò uiuas sectiones instrumentorum generationi subseruientium indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ castrantur obseruamus. atque illæ propemodum uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoque addere uelit, qua testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiam unà cum illa tunica rescindimus. Verùm in fœtuum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatque fœtus aërem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obitur, quum nõ multo pòst sus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cauitatem diuiseris, atque dein uterum quoque in unius fœtus sede aperueris, ac [n] secundina ab utero liberata fœtũ mensæ imposueris, cernes per pellucidas membraneasque ipsius tunicas, qualiter frustra respirare conatur, & ueluti suffocatus moritur. si uerò ipsius inuolucra pertuderis, fœtusque caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atque quũ id in uno fœtu inda gaueris, alium aggredieris: quem ab utero nõ liberabis, uerùm apertum uterum ita inflectes: & inferiùs illic aperies, ubi fœtus secundinum desinere, aut secundinæ inferiorẽ partem haberi arbitraberis, quo scilicet ea uteri pars integra seruetur, quæ secundinæ obnascitur, per reliquam uerò sedem fœtus detectus sit. ita enim spectabis arteriarũ uteri, & dein secundinæ pulsum: & fœtu adhuc in suis membranis ueluti sursum protruso, cernes umbilicum petentiũ arteriarum motum, & fœtum nondum respirare, neque etiam ad respirationem conari. mox uerò atque membranas pertundes, fœtus respirabit, & umbilici arteriarum pulsus intercidet, pulsantibus interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus pleraque expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorum quæ bibuntur portionem assumat: dein cordis dilatationem & cõstrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarũ, & dein qualiter uenalis arteria distendatur ac cõprimatur, & quî execto corde animal adhuc uiuat. In quibus obseruãdis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato, & [o] mẽbranas thoracem intersepientes tam distantes obtinente, ut diuiso secundùm longitudinem pectoris osse, sectionem inter eas membranas ad cor usque ducere possimus, citra thoracis cauitatum (quibus pulmones continentur) pertusionem. Verùm quum nullum eiusmodi animal præter hominem, & non caudatam simiam occurrat, in canibus ac porcis illisque animalibus quorum nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet, quòd sectione in aliquo costarum interuallo ad thoracis usque cauitatem ducta, læsi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum sequente: quæ etiam mox concidet, si & in altero latere sectionẽ in thoracis usque cauitatem molieris. atque ita animal etiamsi thoracem aliquandiu moueat, non minùs morietur quàm si suffocatum esset. Verùm in hac administratione obseruandum uenit, ut sectionem quàm proximè ad superiorem alicuius costæ

Eorũ quæ peritonæo continetur functionum examen.

Generationis organorum.

Fœtuum.

Cordis ipsique subministrantium partium usus examen.

n 1 ta. fi. 30 lib. 5 F. et 2 ta. K. et 3 et 4 ta. Q, R.

o 2 fig. li. 6 G, G. et I, I.

stæ ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hac exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc proflueret, qui aëris per uulnus immissi & emissi gratia, spumosus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsisque pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Vt uerò naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagines dissecabis, & sectionibus per illarum costarũ interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasque franges, quo opportunam cõstituas sedem, per quam lateris illæsi pulmonem uidere queas. quum enim thoracem intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, perfacile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranis leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquàm tamen eas pertũdas, cõduxerit[p] arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partẽ, quæ iam cõcidit, manibus apprehẽdere, & aliquousque ab ipsis substantiã pulmonis liberare, ut discas num ille perinde atque cor moueatur. Cordis enim motus etiam hîc tibi est conspicuus, præcipuè si cordis[q] inuolucrum diuiseris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administrationem moliris. Conduxerit uerò hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriæ uenalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercipies, ac dein sub uinculo cor execabis, solutisque quibus animal colligatum est laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquousque etiam ita affectos canes, sed præcipuè feles, cucurrisse. Cæterùm cordis motus, ut & arteriarũ, rectius spectabis,[r] si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum cartilagines, quà illæ ossibus continuantur, in utroque latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab unius sectionis fine transuersim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & septo transuerso ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam continebis. Quanquã & hæc omnia melius obibis in ea uiua sectione, quam inter alias utpote uberiorẽ in scholis exhibere cõsueui, atque hanc ideo simulatque nõnulla de cerebro subiunxero, perscribam prolixius, ut ab alijs leuiori negocio etiã aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusque partium examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quum hîc uelimus nolimus, uel theologorum nostratium causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunque illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaque hæresi infectus, probè intelligit, quàm malè mihi cõsultum uelim, si quod aliàs longe lubentissimè facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quòd tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunque perire. Atque hîc eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uerò cerebrũ sentiat, in homine uenit inuestigandũ: qui quũ id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num'ue quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistrum aperiri, ac quî animal motum perdat, illumque denuò occluso uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porrò sectionem quam me descripturum paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quanquam uocis occasione suem accipere magis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunque illum afficias, subinde neque latrat, neque ululat: itaque uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primùm igitur animal ut supinum iaceat, anterioremque colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asseri ita quàm poteris ualidissimè alligabis, quemadmodum hîc modò interiecta tabella proponit: quanquam id quisque pro sua industria, rerumque copia facilè præstabit. haud enim arduum est asserem quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta: aut si nulla adsint foramina, promptè asseri duo baculi subijciuntur, illisque crura aduinciuntur. Inter cætera autem, superioris maxillæ præcipua habenda est ratio, ut illa ualidè asseri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuipiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputque immotum sit, &

p 6 fig. lib. 6 G.

q 3 fi. li. 6 D, E, F.

r Vti paratur est 2 fig. lib. 6.

Cerebri functionis examen.

Viua sectio, qua Patauij ac Bononiæ Anatomes speculationi colophõ adhiberi solet.

interim animal libere respiret clametque. Priusquam uerò animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quæ nam potissimùm præsenti sectione sint uidenda, ne prolixa in dissectione enarratio operi obsit, illamque interturbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberret, uenamque notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprændo, & illam ab incumbentibus musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illisque attensos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro, dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præscindo, idque primum ex altero latere, ut neruo hic intercepto præsecto'ue dilucidè obseruetur, quî media uox pereat, totaque ambobus neruis læsis intercidat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expeditur, ac pulchrè auditur, quàm ualidam efflationem animal citra uocem moliatur, recurrentibus neruis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaque nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronataque pectoris ossis sede sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cauitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque aliā tento, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indem, itaque intestina & uterū fœtibus distentū duabus illis sectionibus detegem, id sedulò studens, ut peritus sodalis pollicem [a] uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendentia abdomen petunt. illa enim sola hactenus multum sanguinis fundunt. Hîc modò sectioni uiciniores hortor, ut manu [b] septo transuerso adhibita, ipsius motum experiātur: dissitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatem assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionē ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regionem, qua costæ in cartilaginem [c] degenerant. & dein secundùm costarum ossa transuersas sectiones molior, ut ossa incumbētibus musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiorem administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaque à sua cartilagine fracta, & deorsùm in latus inflexa, magna tunicæ costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur quî huius lateris pulmo concidat, thorace interim æquè ut priùs moto. Vt uerò id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, & quàm possum maximè hoc thoracis latus [d] aperio, ut commodè per membranas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur. [e] Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectorisque osse septum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuulsis thoracem intersepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisque inuolucrum in conspectu fit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumque quantum aquæ contineat, & quî cor agitur. Verùm cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius ut animali iam ferè propter concidentes pulmones suffocato succurres: ut dein adamussim rursus cor arteriasque, & fœtus in utero contentos, quandiu uisum erit, examines. Hactenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animali intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt [f] uasa sodalis diligenter pollice, aut indice & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaque ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in uasis costis singulis exporrectis fit, quum costæ effractæ deorsum, uti fieri solet, euertuntur: ipseque dum sectionem administras, uasa tantisper dum obliquentur occludere adnisus fueris, illorumque series te non fugerit. utcunque fit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nūquam uisus est. Vt uerò uita animali quodammodo restituatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isque inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem ducat. leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corque uires denuò assumit, & motus differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuque quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborū uertebras comprehendis, & spectas pariter, nihilque tibi manifestiùs occurrit, quàm cordis & arteriarum pulsuum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocque artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiarū cognitio paranda. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumque pulsus motus'ue

Neruorū recurrentiū examen, uocisque eorum sectione abolitio.

Spectasi uisum fuerit figuram capiti 9. li. 4. impositā.

Septi transuersi functionis examen.

a 6. muscu. tab. d.
b 7 muscul. tab. Δ.
c Inter T et S 6 musc. ta.

Pulmonis motuum.

d Quasi pararetur 1 fig. lib. 6.

e Quasi 2 fig. li. 6. pararetur.

Aquæ in cordis inuolucro repositæ, & cordis motuū examen.

f 2. fi. li. 6. B, C, D, E.

Num cordis & arteriarū par pulsus sit, examen.

tus'ue spectatur. inflato autē pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasque inæqualitates proponit, &, ut semel dicam, hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optime pulsuum naturam medicinæ candidatis proponere soleo. Verùm in horum examine fœtuum gratia non diu hærendum est, sed in aliqua bicorni canis suis'ue uteri sede, sectionē super fœtum aliquem duco ad [g] extimum ipsius usque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulso, fœtum cū suis inuolucris eximo, & effracto extimo, medioque inuolucro, per intimum ualde pellucidum ostendo, quî fœtus respirare conetur, quamque pulchrè intimo quoque inuolucro fracto aërem ducat. Mox proximum fœtum, quantum possum detego, uterum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita fœtus uasorum natura examinetur, uti priùs uiuam fœtuum dissectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per interualla pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet, uerùm magno admodum interuallo animalis uitæ succurritur, & cordis [h] auricularum motus expenditur, perinde ac [i] arteriæ uenalis, & rursus [k] uenæ arterialis: quæ si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à uasis unguibus discerpo, & quod hîc animaduertendum est, pro spectatorum industria obseruari sino. Quum hæc absolui, [l] dextrum cordis uentriculū aperire soleo, & obseruare quî cor nihilominus adhuc moueatur: dein [m] sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transuersa sectione [n] ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animali potus colore aliquo infectus ante sectionem oblatus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosiorem interdum instituo, toti Anatomicæ speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atque huic meo de Humani corporis fabrica studiosorum nomine suscepto labori, finem impono.

Fœtuum examen.

Arteriæ uenalis, & uenæ arterialis motuum examen.

g Specta simul tabellas 10. figuræ lib. 5.

h 4 fi. lib. 6. I, K.

i 6. fig. lib. 6. G.

k 6. fig. lib. 6. I.

l patet in 7. fig. lib. 6.

m patet in 9. fi li. 6.

n uti factū est in 11. fi. lib. 6.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI FINIS.

LOCORVM INTER EXCVDENDVM OPERARVM INCVRIA depravatorum emendatior lectio.

Pag. 5. verſ. 1. legend. friabilis 10. 25. brachiale 12. 50. ſynneuroſis 17. 40. cartilagine 19. 45. PFLVEGEL *43. 39. deliteſcens 52. 29. confinxiſſe 54. 7. ſecundæ figuræ 73. 27. connexum 76. 27. excipit 78. 52. vocatum, ſecundò excep. 49. 52. figura decem 81. 45. continua 90. 7. ἐσωπλεύρος 111. 24. comprimitur 114. 32. immoreri 125. 55. admonens 129. 17. tranſverſos 132. 16. inſinuatum 135. 49. plurimis & 56. eleganter 156. 10. ſuo 157. 17. ceruicis 159. 16. nihilq; non 167. 2. σφηνοειδὴς & 21. μυλῖται & 33. τράχηλος & 44 caſſos 168. 54. μετατάρσος 181.* QVARTA MVSC. TAB. *233. 25. dele, ligamenti 224. 32. radici 225. 32. intercoſtales & 47. alias & 48. inſertio 229. 25. mouentes 234. 47. non niſi 236. 13. findendis 242. 37. neruuli & 45. ideo magis 243. 45. membrana 244. 36. amplitudini 250. 16. non niſi & 42. nimis quàm 257. 2. hyoides 264. 52. adducentem 265. 31. dorſum 266. 19. muſculum hunc & 26. non niſi 283. 44. liberatam 286. 15. at uaccinum 293. 47. thoraci & ult. abdominis 298. 4. inferior ſuperiorq; 299. 36. famulari 301. 1. incidenti 312. quæ hanc ſequuntur paginæ usq; ad finem libri tertij, numeros habent uno centenario falſos. 216. 40. externo latere 217. 3. mouentibus muſculis 223. 9. naturā 227. 17. in ani & 29. commonſtrant 270. 10. σφαγιτίδες 273. 46. dele, perficitur & 48. magni 283. 43. corporis 294. 16. ad dextrum 300. 26. tertios 308. 25. quas 340. 42. ceruicis 343. 54. muſculorum ſeriem 359. 14. latus ſuperioris 388. 25. inutile 390. 52. pathico 499. 3. νῆστιν 508. 6. cremori 510. 25. condidiſſet 515. 15. inſignes 520. 21. ingenito & 28 hæ & paulo poſt, extructæ 526. 15. nouerimus 527. 38. ſuſceptionē 528. 2. non magis 543. 10. ſuperſtitione 585. 19. ab utre 592. 56. σιγμοειδὴς 594. 23. altricem 597. 24. in marg. orificio 600, 17. illam 625. 29. dura membrana 629. 56. ſinuum 631. 32. media & 38. propaginem 637. 54.*

Huic 647. 45. concomitante & 54. obducitur

RERVM ET VERBORVM IN PRAECEDENTIBVS DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NVmerus paginam, secundus uersum indicat.

*Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus est, in secundo alphabeto quærendos esse. quod ideo obseruauimus, ut errorem in numeris à pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incuria commissum, emendaremus.*

B.

C

caluariæ

de Cordis

E

F

fœtum

GALENI LOCA quædam uel exposita, uel reprehēsa, eaque iuxta rerum seriem digesta: quorū tamen catalogum diligens Lector abundè perlectis hisce libris locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca saltem hæc annotare, propter Galeni autoritatem, libuit.

Galeni

H

I

M

tendines,

mendosa

musculi-

N

O

ossium

Q

R

S

T

tali

V

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

Omnes terniones, præter m & Mm quaterniones. Cæterùm in m propter insutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semifolium ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uariæ portiunculæ, insutæ illic figuræ committi queant. Sic & p, propter insuendam figuram, triernio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICI-
NA IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparatæ M D XLIII.
Mense Iunio.

Anno 1554 die 27 Augusti. Lipsiae celebravit D. Mgr [illegible] anatomia capitis humani.

VIRTVTI

NVLLA EST VIA INVIA.

